Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Casus in terminis sup[er] .ff. veteri d[omi]ni Uiuiani doctoris bononiensis.

https://hdl.handle.net/1874/457051

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

nõ ē i eiꝰ arbitrio positū an oino velit restitue. ſꝫ ē ꝯmissuz i ar
bitrio suo cui ꝑ otiꝰ restituat. ꝓ ei casu nõ valerꝫ. isto aūt casu
bñ vꝫ. ⁊ hoc dicit. ¶ Questitū ē. Institui mihi hr̄dē i. vi. vn
cijs hr̄ditatis titiū: ⁊ seiū i. iiij. ⁊ gaiū i duabꝰ. ⁊ rogaui dc̄ꝫ ti
tiū vt cū moreref̄ restituet ptē suā dictis suis cohr̄dibꝰ. ⁊ pꝰea
decessi. nūc q̄rit̄ an dēat titiꝰ restituere suā ptē cohr̄dibꝰ ꝓ vi
rili. i. vni tm̄ quātū alteri. an v̄o ꝓ portiōibꝰ hr̄ditarijs ex q̄
bus hr̄des scripti sūt dēi sui cohr̄des. ⁊ distiguit̄. aut ego te
stator ita iussi restitui ptē titij cohr̄dibꝰ eiꝰ: si cohr̄des darēt
ei titio. c. pōe: aut sin aliq̄ dōatōe pecūie. ꝓ cāu subdistiguit̄
aut eq̄s ptes dc̄e pecūie iussi eos dare titio: aut dispares. si
eq̄s ptes iussi eos dare: eq̄s ptes dēnt hr̄e fideicō. i. de pte ti
tij eis restituēda. si āt dispares ptes dc̄e pecūie iussi eos dare
titio: talit̄. s. vt videāt̄ dispares ptes ꝯgruere portiōibꝰ coꝝ
hr̄ditarijs: ꝓ hr̄ditarijs ptibꝰ dꝫ hr̄e fideic. p̄dc̄ꝫ. scōs āt casꝰ
i. qñ iussi restitui ptē titij cohr̄dibꝰ eiꝰ sine aliq̄ datiōe pecūie
ꝑ coheredes faciēda eidē titio nõ ē i h̄. §. ſꝫ dic h̄ casu debere
eos hr̄e fideicō. ꝓ hr̄ditarijs ptibꝰ. vt. j. ad tre. quotiēs. i pri.

Si inter viꝝ. Donaui vxori mee ¶ ⁊ filꝰ q̄ ibi scp̄si.
fundū: ⁊ pꝰea ipa decessit añq̄ ego. certe nõ ꝯfirmatur
morte sua dc̄a dōatio: imo redit ad me fūdꝰ: q̄uis ꝯfirmare
tur si ego priꝰ morerer: nõ reuocata dōatiōe. si āt fil abo de
cessimꝰ: vꝫ dōatio ea maxie rōe. qꝛ ego donator nõ supuiuo
vt possiꝫ cōdicere dc̄m fundū. Et qꝛ tetigi vnū casū de illis
q̄ sil moriūt: iō videamꝰ de alijs. pōe g̃ ꝙ istitui mihi hr̄des
duos meos filios ipuberes: ⁊ substitui titiū eisdē meis filijs
q̄ supp̄mꝰ moreref̄. ⁊ pꝰea decessi. ⁊ pꝰea dicti duo mei filij i
puberes pierūt sil i q̄dā naue. nūc q̄rit̄ an dc̄o titio substitu
to deferat̄ hr̄ditas: ⁊ cuiꝰ coꝝ ipuberꝝ deferat̄ ei hr̄ditas. ⁊
certe iurisconsul. altiꝰ circa h̄ exordit̄ dicēs. si vnꝰ decessiſſꝫ
priꝰ: ⁊ alter pꝰea: ⁊ ita ſm ordinē decessissent: priori mortuo
erit hr̄s ab int̄. fr̄ eius. postremo āt mortuo erit hr̄s dictꝰ sub
stitutꝰ. in ea tm̄ hr̄ditate posteriorꝭ ipuberꝭ mortui hēbit dc̄s
substitutꝰ hr̄ditatē scōi filij ipuberꝭ añ defūcti. In ꝓposita
āt qōe vbi sil pierūt ipuberes: vtriq̄ ē hr̄s dictꝰ substitutus
⁊ ē rō qꝛ cū neut̄ supstes fūit q̄si vtriq̄ vltimi decessisse videt̄
q̄dā tm̄ dicebāt i h̄ casu ꝙ neutri vident̄ sibi decessisse vltimi
qꝛ cōparatio posteriorꝭ decedēꝭ solꝫ sumi ex facto porꝭ mor
tui. ⁊ iō dicebāt p̄dc̄m substitutū neutri debē succedē i h̄ cāu
ſꝫ supior snia magꝭ placꝫ. s. vt substitutꝰ sit vterq̄ hr̄s in hoc
casu. nā ⁊ video alit̄ ꝙ q̄ vnū filiū hꝫ nõ vr̄ inutilit̄ substituis
se. substituit titiū filio suo supmo moriēti. Itē video ꝙ ꝓxi
mꝰ agnatꝰ intelligit̄ ēt is q̄ solꝰ ē q̄ neminē añcedit. in nr̄o g̃
casu vterq̄ ipuberes sil mortui vel vltimi: p̄miq̄ obierūt. q̄a
neut̄ eoꝝ alt̄ supstes fuit. ⁊ sic substitutꝰ succedit ābobus: vt
dictū ē. Tertiꝰ casus: de sil moriētibꝰ ē tal. titiꝰ ⁊ seiꝰ suꝰ fi
liꝰ perieft i vno bello. mat̄ seij dic̄ nc̄ titiū priꝰ mortuū eē: ⁊ sic
vult vēdicare bōa filij q̄si hr̄dis pr̄is. agnati āt pr̄is q̄si filiꝰ
añ perijsset volūt vēdicare bona pr̄is. certe mr̄ ꝑfert̄. credimꝰ
ei prēꝫ priꝰ mortuū eē. Quartꝰ casus de moriētibꝰ sil ē talis
libertꝰ titij ⁊ filiꝰ eiusdē liberti siml pierūt. nūq̄d defert̄ legiti
ma hr̄ditas intestati liberti pr̄ono q̄si filiꝰ eiꝰ p̄mo mortuꝰ fu
erit. an agti filij debēt filio ab intestato succedē q̄si pr̄ priꝰ de
cessit. ⁊ rñ. ꝙ pr̄ono defert̄ hr̄ditas liberti q̄si priꝰ mortui: nisi
ꝓbet̄ pr̄onū priꝰ mortuū. Quitꝰ casus de sil moriētibꝰ est
talis. titiꝰ accepit seiā i vxorē: ⁊ dedit ei pr̄ seie. c. i dotē: ⁊ fuit
stiplatꝰ pr̄ a titio vt si seia in mr̄imōio decessisset titiꝰ restitue
ret eidē patri dotē. pꝰea sil perierūt maritꝰ ⁊ vxor. certe hꝫ lo
cū dc̄a stiplo dotꝭ. p̄sumimꝰ em̄ vxorē priꝰ decessisse: nisi ꝓbe
tur ꝯ̄riū. Sextꝰ casus de moriētibꝰ sil ē tal. titiꝰ istituit sibi
hr̄dē filiū suū puberē. ⁊ pꝰea decessit sil cū pr̄e. certe itelligit̄
filiꝰ supuixisse pr̄i: ⁊ ei ex testō hr̄s fuisse: ⁊ hr̄ditas filij defer
tur successoribꝰ eiꝰ filij. si āt dictꝰ filiꝰ fuisset ipubes. creditur
pr̄ supuixisse. nisi h̄ et in supiori casu ꝓbet̄ ꝯ̄riū. ⁊ h̄ dicit cuꝫ

Si fuerit. Titiꝰ fec̄ testm̄ ⁊ i eo int̄ ¶ tota. l. sequen.
cet̄a ita dixit. illi q̄ ex cognatꝭ meis priꝰ capitoliū ascē
derit lego. c. ⁊ pꝰea decessit pr̄. ⁊ pꝰea duo ex cogꝭ testōꝭ a
scēderūt capitoliū: nec apparet q̄s priꝰ ascēdit. nūq̄d ipedit̄
legatū: ita ꝙ nullꝰ coꝝ hēat. ⁊ rñ. ꝙ sic. ⁊ idē eēt si ita legasset
dictꝰ testōr ei ex ꝯgtꝭ meis q̄ monumētū fecerit lego. c. ⁊ post
mortē testōrꝭ duo fecerūt. nā nullꝰ coꝝ hēbit legatū. Itē idē
est si ita legauit testōr. ei ex ꝯgtꝭ meis q̄ maximꝰ natꝰ ē lego. c.
⁊ pꝰea repiunt̄ duo ex ꝯgtꝭ pares etate q̄ nati fuerūt añ ali
os ꝯgtos. nā neut̄ coꝝ hēbit legatū. Itē idē ē si testōr lega
uit. c. sēprōio amico suo. ⁊ pꝰea ineniūt̄ duo sēprōij ꝯiūcti eq̄
caritate testōri. nā neut̄ coꝝ hēbit legatū. Itē idē ē si testōr
hñs. iiij. pōe stichos suos. ita dixit: lego libertatē sticho: vel
duobꝰ stichis: ⁊ ita nõ apparꝫ cui vl quibꝰ reliq̄rat liberta
tē. nā neut̄ coꝝ hēbit libertatē. ſꝫ pōe ꝙ testōr reliq̄t domum
duobꝰ sēpronijs suis amicꝭ: puta sēpronio albo ⁊ sēpronio
nigro. ⁊ pꝰea dixit: sēpronio adimo qō ei legaui. ⁊ ita nõ ap
paret cui sēpronio sit adēptū. nūq̄d ꝑꝑ h̄ ē nulla adēptio: sic
dictū ē legatū nõ valere ꝑꝑ icertitudinē. an v̄o dꝫ valere di
cta adēptio i ꝑsōa vtriusq̄ sēpronij. ita vt datio legati ifirm
gat̄ in ꝑsōa vtriusq̄. vt sic nullꝰ coꝝ hēat aliq̄d de legato. et
rñ. ꝙ dc̄a adēptio vꝫ in vtroq̄ coꝝ: ita vt nullꝰ coꝝ aliq̄d ha
beat de legato. fuit ei h̄ icertitudo tm̄ i ꝑsōis ⁊ nõ i re. ſꝫ pōe
ꝙ testōr ita dixit. si aretusa āncilla mea peperit p̄mū marē esto
libera. ⁊ pꝰea dcā ancilla pepit vno vtero marē ⁊ feiam. nun
q̄d erit libera eadē aretusa. ⁊ distinguit̄. aut certū ē ꝙ priꝰ edi
disset siue pepisset: aut icertū. ꝓ casu: aut pepit priꝰ masculuꝫ
aut feiam. si masculū priꝰ pepit: ē sine dubio libera aretusa ⁊
filia eiꝰ ē igenua q̄si ex libera nata. si āt feminā priꝰ pepit nõ
erit libera: nec aliq̄s filioꝝ suoꝝ. Scōo āt casu. s. qñ icertū ē:
quē priꝰ edidisset: p̄sumimꝰ priꝰ natū masculū: ⁊ ita ipsa are

Quotiēs. Quatuor libertꝭ meis legaui vsūfr. fūdi mei
tusa libertatē ex testō ꝯseq̄t̄: ⁊ filia sua ingenuitatem.
titiani. ⁊ illi coꝝ libertoꝝ q̄ nouissimꝰ supuixerit legaui ꝓpe
tatē eiusdē fūdi. nūq̄d vꝫ legatū ꝓpetatꝭ. ⁊ vr̄ ꝙ nõ: q̄si sit re
lictū incerte ꝑsone. dr̄ tm̄ h̄ ꝙ vꝫ. cuiꝫ em̄ libertoꝝ vr̄ ꝓpetas
eē relicta sub hac ꝯditiōe: si nouissimꝰ supuixerit. i. si oēs alij

Quotiēs i actōibꝰ. Talē libellū ¶ añ eū moriantur.
ꝯcepi ꝯ̄ titiū. ego vi. ago ꝯ̄ titiū petēs ab eo fundū scia
nuꝫ positū ifra tales ꝯfines. quē dico dc̄m titiū iiuste posside
re ⁊ ad me ꝑtiere. ⁊ ꝑ talē libellū putabā recupare dñiū fūdi
⁊ nõ possessiōꝫ tm̄. acta cā cū eēt iudex i ꝓlatōe snie dicebat
reꝰ iudici. vos nõ potestis me ꝯdēnare i ꝓpetate dicti fūdi
ꝑ v̄ba dcī libelli: vñ absoluatꝭ me. ego āt dicebā sub dc̄is v̄
bis cōtineri petitiōeꝫ dñij. certe cōmodissimū est id accipi vt
res de q̄ agit̄ magꝭ valeat q̄ ꝑeat. ⁊ ita ꝯdēnabit mihi titiuꝫ
si ꝓbaui de dñio fūdi. ⁊ ꝙ dixi i exceptōe libelli mei actoris hꝫ
locū i ꝯceptiōe exceptōis a reo opposite si sit ābigua orō. q̄a
sp dēmꝰ talit̄ itelligē. vt res de q̄ agit̄ potiꝰ valeat q̄ ꝑeat. et h̄ dic.

Si is q̄. Titiꝰ deposuit apō seiū. cc. ⁊ ita pꝰea ¶
legauit seio. cū. cc. q̄ apō eū deposui lego. ccc. nūq̄d de
beut̄ ei q̄ng̃. an tm̄. ccc. ⁊ rñ. ꝙ debēt̄ ei q̄ng̃. q̄uis ei ꝑꝑ dc̄aꝫ
ꝯiūctionē. sit ābiguitas i legato: tm̄ due sūme ꝯiūcte sꝫ ꝑ cōeꝫ
ꝯiūctionē cū nõ accipit̄ ꝓ ⁊. si āt sepatiꝫ eēt seio legata vtra
q̄ q̄titas nõ eēt aliqō dubiū qui debeat̄ ei vtraq̄ quātitas
pono ēt tibi talē aliū casū. vbi erit dictō cū: seiꝰ ita legauit fū
duꝫ seianū hr̄s meꝰ titio dato cum dione suo meuij. vñ dubi
tat̄ an fundꝰ sit legatꝰ titio ⁊ diōi. an v̄o dio sit legatꝰ dc̄o ti
tio cū dc̄o fūdo. ſꝫ rñ. h̄ ꝙ fūdꝰ ⁊ dio dēnt itelligi eē legati titio
¶ Cuꝫ maxie si testōr ñ hūit aliq̄s iustas cās legādi diōnē.
ita. Promisisti mihi dar̄ suū stichū ⁊ fūdū titianū: ⁊ pꝰea ita
dixi. si dc̄m hoiēꝫ aut dc̄ꝫ fūdū mihi nõ dederis. ⁊ dare mihi
spōdes. ⁊ ita rñdisti spōdeo. certe ad h̄ vt nõ ꝯmittat̄ ꝯ̄ te sti
plō vtrūq̄ dēs facē. i. dare mihi stichū ⁊ fūdū. ⁊ siue alteꝝ tm̄
siue neutꝝ sit ꝑ te fcm̄ tenebit stiplō pene. ⁊ qō dixi i dādo hꝫ
locū i faciēdo. puta qꝛ ꝓmisisti mihi sistē i iudicio stichū ⁊ da
mā ⁊ erotē ꝓmisisti mihi noie pene. x. si q̄s coꝝ nõ steterit i iu
dicio. nā ad h̄ vt stiploni satisfiat ⁊ nõ ꝯmittat̄ pena necesse
ē ꝙ sistas oēs. ⁊ mlto magꝭ dēs oēs sistē si stiplō ita fuit fc̄a
si stichū ⁊ damā ⁊ erotē nõ sisterꝭ siue steterꝭ dabis m̄. x. ⁊ h̄ d.

¶ Utrū ita ⁊c. Quāuis hic. §. difficil reputet̄: tam̄ satꝭ erit
planꝰ si bñ itelligat̄. ⁊ ego hēo talē lr̄aꝫ i meo libro. si illō aut
illō factū nõ fuerit. aut si q̄d hoꝝ fcm̄ nõ erit. alij hñt si illud
aut illō factū erit. ⁊ si q̄d coꝝ fcm̄ nõ erit. ſm aūt meā lr̄aꝫ p̄
ponit̄ casus triplr̄. ⁊ p̄mo sic. ſm ꝙ Io. ⁊ Az. ⁊ q̄dā alij vidē
tur hūc. §. itelligē. ꝓmiseras tu titiꝰ mihi ꝑ te nõ fieri quo mi
nus ire agē liceat ꝑ fundū tuū titianū. Itē ꝑ te nõ fieri q̄ mi
nus liceat mihi hr̄e fūdū seianū. ⁊ rursus ꝓmiseras mihi tu
idē titiꝰ te scriptuꝝ mihi infortiatū. ⁊ ꝙ foderes mihi foueā
deide sup duobꝰ p̄mis q̄ i nõ faciēdo ꝯsistūt vl ꝯsistere vidē
tur stipulor sic. si illō aut illō factū nõ erit. c. dare spondes. ⁊
tu rñdisti spōdeo. sup alijs duobꝰ stipulor. ita si q̄d coꝝ fcm̄
nõ erit. c. dare spōdes. ⁊ tu rñdisti spōdeo. nc̄ q̄rit̄ q̄d iurꭍ sit i
ter p̄mā stiplonē. si illō aut illō fcm̄ nõ erit ⁊c. ⁊ illā si q̄d eorū
fcm̄ ñ erit ⁊c. ⁊ certe subaudi iterest: qꝛ p̄ma stiplo exigit neu
trū coꝝ fcm̄ eē. i. neq̄ ipedisse ire agē ꝑ dc̄m fundū titianū. ne
q̄ ipedisse hr̄e licē fundū seianū p̄dictū. scōa v̄o stiplo ad h̄
vt nõ ꝯmittat̄ exigit vtrūq̄ factū eē. s. ⁊ ꝙ ifortiatū sit scriptū
⁊ ꝙ fouea sit facta. ⁊ h̄ ꝓbat̄ in v̄su aiaduertendū ⁊c. ꝙ aūt
p̄ma p̄dicta stiplo exigat vtrūq̄ nõ fieri siue neutrū fieri ne
cōmittat̄ ꝓbat ꝑ tres reglas dialetice facltatꭍ q̄ satꭍ ad ius
trahi pūt. p̄ma ē ꝙ due subcōtrarie pūt siml eē vere: sed non
pūt siml eē false. scōa regla ē qꝛ i disiunctiuis. si pars ē vera
tota ē v̄a. qꝛ cū locutio sūit̄ ex aliq̄ si aliq̄d ē veꝝ totū ē verū
Tertia regla ē qꝛ i cōiunctiuis: si aliq̄d ē falsuꝫ totū ē falsum
qꝛ cū locutio sumit̄ ex vniuerso si aliq̄d ē falsuꝫ totū ē falsum
verūtm̄ ista tertia regla nihil fac̄ ad rē fere ſꝫ inducit̄ incident̄
ꝑ p̄mā āt regulā sic ꝓbat̄ ꝙ p̄dicta p̄ma stiplo exigat vtrūq̄
fieri: ne ꝯmittat̄. cōstat ꝙ si vtrūq̄ fiat cōmittit̄ stiplo. Iteꝫ
⁊ si alterū fiat: alteꝝ nõ: iteꝝ cōmittit̄. nā cū dictū sit: si illud
aut illō factū nõ erit ⁊c. stipulatio ē ꝯditiōal. ea v̄o existente
petere p̄t. ſꝫ ēt tūc existet cū alteꝝ factū ē alteꝝ nõ. si em̄ vere
dici possit alteꝝ factū ē siue h̄ aut illō fcm̄ ē. nihilominꝰ etiā
vere dici p̄t alteꝝ nõ eē fcm̄. vl illō aut illō nõ eē factū. nā ſꝫ
regulā supradictā sil pūt eē vere due subcōtrarie: sicut sꭍ iste
de q̄bꝰ loq̄mur. s. h̄ aut illō vere fcm̄ eē. ⁊ h̄ aut illō fcm̄ nõ eē.
nā i nr̄o casu iste due ꝓpōnes de q̄bꝰ ꝓxie dixi sūt subcōtra
rie ⁊ nõ directe cōtrarie. sic̄ si dicerē: q̄dā hō currit: q̄dā hō nõ
currit. q̄ due silr̄ pūt sil eē vere: ſꝫ nõ sil false. Itē ꝑ scōaꝫ re
gulā dialetice q̄ dicit ꝙ i disiūctiuis si ꝑs ē v̄a tota ē v̄a: sic
ꝓbat̄ ꝙ p̄dc̄a prima stiplo exigat vtrūq̄ nõ fieri ne cōmit
tat̄. nā altero fcō altero nõ facto dici p̄t illō factū nõ esse qō
nõ ē fcm̄. g̃ ⁊ v̄e dici potit illō aut illō fcm̄ nõ ē. qꝛ vt dc̄m est
si pars disiūcta ē vera. tota erit vera: cū igit̄ ꝯditio existat: pe
nali locꝰ erit stiploni. Ex eo āt ꝙ dixi duas subꝯtrarias pos
se eē veras sil ⁊ nõ falsas cū significatio nõ sumit̄ ex vniuer
so ſꝫ ex aliquo. Sequit̄ tertia regula p̄dicta incident̄ posita
ſꝫ ꝙ significatio sumat̄ ex vniuerso. in subcōtrarijs sūt ābe
false. nā si ponas duos filios ticij ipuberes decessisse: ⁊ alios
duos filios suos decessisse puberes: falsuꝫ erit oēs ipuberes
decessisse. ⁊ falsuꝫ erit oēs puberes decessisse. ⁊ he sūt rōnes
quas adduc̄: vsq̄ ad v̄siculū aiaduertēdū ⁊c. Caue tm̄ ꝙ nõ
ex vniuerso sumi pōt ſꝫ ex aliq̄ appellatiōe particularit̄ dc̄m
ex vniuerso aūt sumi vocat vniuersalit̄ dc̄m. apparet g̃ ex su
pradictꭍ: ꝙ ad h̄ vt nõ cōmittat̄ stiplo p̄ma necesse ē vtrūq̄
nõ fieri. i scōa āt stiplone ē necesse vtrūq̄ fieri. ꝙ eadē rōe ꝓ
bat̄ q̄ dicta ē de duabꝰ subcōtrarijs. nā altero coꝝ facto ⁊ al
tero nõ facto vere dici p̄t quid coꝝ factū nõ ē. i. aliq̄d eorum
cū igit̄ in p̄mo casu necesse sit vtrūq̄ nõ fieri ne cōmittat̄ sti
pulatio. seq̄t̄ ꝙ stiplone petēte penā: ⁊ alio negāte penā cē
cōmissaꝫ. si iudex interroget eū ꝓmissorē. q̄d. i. aliquid hoꝝ fe
cisti. i. fecisti aliq̄d de his q̄ ꝓmiseras te nõ factuꝝ. nõ suffic̄
rñdere quid. i. aliquid nõ feci. imo dꝫ rñdere ad hoc vt penaꝫ
euites. nil coꝝ feci. id eni exigit̄ vt neutꝝ hoꝝ fecerit: vt dc̄m
est. ⁊ h̄ est ꝙ cōcludit in v̄siculo. ꝓinde si quid ⁊c. Potest ēt
adaptari illa clausula ad scōaꝫ stipulationē de q̄ supra dc̄ꝫ
est: ⁊ tūc oporteat ꝓmissorē rñdere vtꝝ coꝝ feci. qꝛ ibi vtrun
q̄ fieri exigit̄ vt pena vitet̄ vt dictū ē. supradicta āt locum
habent quādo plura in stiplone deducunt̄ que oīa fieri sti
pulator voluit. si aūt non oīa fieri vellet ſꝫ alteꝝ tantū: puta
qꝛ p̄mo subalternatiue ꝓmiserat se factuꝝ illō aut illud: vel
qꝛ forte plura ꝓmissa fuerāt. ſꝫ eo casu dūtaxat penaꝫ volu
it stipulari si alterū factū nõ sit tollende dubitatōnis gratia
adijcere debebit in stipulatione penali si nihil coꝝ factū fue
rit tm̄ dabis. ⁊ hoc dicit. §. si quis āt. quē quidam ꝑ se legūt.
ego āt bñ ꝯiungo cū p̄cedētibꝰ. ⁊ sic nota ꝙ tradunt̄ hic tres
modi formāde stiplonis. s. si illud aut illō fcm̄ nõ erit. ⁊ si q̄d
hoꝝ factū nõ erit. ⁊ si nihil hoꝝ factū erit. Itē nota ꝙ iuxta
hāc lecturā nõ est dr̄ia inter p̄mā ⁊ scōaꝫ stipulationē quan
tū ad cām ꝯmissionis. ſꝫ inter illas duas ⁊ tertiā est dr̄ia. pri
ma ei cōmittit̄ siue vtrunq̄ siue alteꝝ fiat. scōa cōmittit̄ siue
alteꝝ siue neutꝝ fiat. tertia aūt ꝯmittit̄ qñ neutꝝ factū erit. ſꝫ
inter primā ⁊ scōam erit dr̄ia ſm affirmationē ⁊ negationem
i. h̄ ꝙ dico vtrūq̄ ⁊ neutꝝ. nā vt dictum ē. s̄. in p̄ma stiplone
necesse ē neutꝝ fieri ad h̄ vt nõ cōmittat̄. in scōa āt necesse ē
vtrūq̄ fieri. Itē erit dr̄ia iter p̄mā ⁊ scōaꝫ quātū ad rñsionē
⁊ interrogationē factā a iudice vt dixi. Itē possent poni exē
pla. ⁊ alit̄ ꝓ parte in casus positiōe p̄dicta vt quātū ad p̄mā
stiplonē nil mutes. ſꝫ in scōa. s. si quid hoꝝ ⁊c. dices ꝙ ⁊ ipse
qui per p̄mā se obligauerat se nõ impedituꝝ ire agere vel se
non auocatuꝝ fundū ille idē ꝓmisit se curatuꝝ in vtroq̄ ne
aliquis cōtra faceret. ⁊ sic q̄ritur hic quando cōmittat̄ ⁊ qua
liter hec vel illa stipulatio. ⁊ sic ꝙ erat implicitū in p̄mis erit
explicitū in subseq̄ētibꝰ. nā si per se cōcepta stipulatiōe per
p̄dicta ista intelligerent̄. i. ꝙ ꝓmissor curet ⁊ faciat ne ꝯ̄ fiat.
tm̄ cū exprimit̄ per se iā ad p̄mā stipulationē nõ ꝑtinet. vt. j. ꝯ̄
ver. ob. doli clausula. cū similibꝰ. ſꝫ hec positio nõ discrepat
a p̄ma quātū ad effectū: ſꝫ exēpli gratia forte aptior est q̄ i p̄
ma. Ex diuerso pōt poni casus hic ſm alios vt nõ fiat vis
in exēplis. ſꝫ ponūt ꝙ quedā ꝓmiseras te datuꝝ vel facturū
quero an intersit ita stipuler ego penaꝫ: si illud aut illō factū
nõ erit. aut ita. si q̄d hoꝝ factū nõ erit. ⁊ dicit intereē: qꝛ p̄ma
nõ ꝯmittit̄. ac scōa ꝯmittit̄ in duobꝰ casibꝰ. i. cū neutrū vl al
teꝝ tm̄ factū est. ⁊ hoc dicit in v̄su: animaduertendū ⁊c. ⁊ qō
antea p̄misit de regul dialetice facultatis disputādo dicit ⁊
hāc lecturā facit v̄siculū ꝓinde ⁊c. ⁊ v̄. si quis āt ⁊c. ⁊. §. itē si
pater. in fi. vnū obstabit. s̄. ꝓxi. §. ſꝫ dices illud hr̄e locū cum
id agit̄ inter ꝯ̄hētes. hoc āt obtinet gñaliter ⁊ de iure cōi. et
hec oīa locū hñt ſm meā lr̄aꝫ supradictā: ſꝫ ſm aliā lr̄aꝫ quā
supra dixi: ⁊ quā habebat. R. ⁊ Py. ⁊ multi alij. s. si illō aut
illud factū erit. ⁊ si q̄d coꝝ fcꝫ nõ erit ⁊c. de plano legit̄ h̄. §. ⁊
sine aliq̄ scrupulo ꝙ diligēs lector ex supioribꝰ ꝯp̄hēdē p̄t re
tētꭍ exēpl p̄me ⁊ scōe stiplo. ⁊ hāc lr̄aꝫ ego credo meliorē q̄
meā ⁊ v̄iorē. ⁊ h̄ vult dicē h̄. §. ¶ Itē si pr̄. Titiꝰ ita scp̄sit i
testō suo. si aliq̄s mihi filiꝰ aut filia gēitꝰ fuerit hr̄s mihi esto
⁊ si mihi filiꝰ aut filia hr̄s ñ erit: seiꝰ hērs esto. ⁊ decessit: pꝰea
natꝰ fuit ei filiꝰ ex vxore p̄gnāte ⁊ extitit ei hr̄s. nūq̄d admit
tit̄ substitutꝰ p̄dictꝰ i aliquā ptē. ⁊ certe ſꝫ strictū ius ita disti
guit̄. aut dictꝰ titiꝰ itēdebat ꝑ dc̄a v̄ba testi nõ alit̄ eē hr̄deꝫ
seiū q̄ si neq̄ filiꝰ neq̄ filia sit ei hr̄s. aut cū hr̄et filiū ⁊ filiaꝫ
voluit vtrūq̄ hr̄dē istitue. ⁊ siue alit̄ hr̄s futurꝰ sit voluit ex
neū. i. p̄dc̄ꝫ seiū vult imiscē siue neut̄ hr̄s futurꝰ eēt p̄dc̄ꝫ ex
neū voluit substitue. ꝓ casu. i. qñ testōr itendebat ꝑ dc̄a v̄ba
testi nõ alit̄ eē hr̄dē seiuꝫ q̄ si neq̄ filiꝰ neq̄ filia sit ei hr̄s. nõ
satꭍ vr̄ declarasse volūtatē suā p̄dictā ꝑ dc̄a v̄ba testi. qꝛ si ēt
filia sit hr̄s vr̄ ꝑ dc̄a v̄ba substitutꝰ admitti. qꝛ aut filiꝰ aut
filia nõ ē hr̄s. oīs ei disiūcta ē v̄a cuiꝰ alt̄a ꝑs ē v̄a. vt. s̄. ꝓx.
§. ſꝫ debuissꝫ ita dicē. si mihi neq̄ filiꝰ neq̄ filia hr̄s erit: seius
hr̄s esto. ⁊ tūc erit veꝝ ꝙ ipe itēdebat. i. ꝙ seiꝰ nõ eēt ei hērs
nisi filiꝰ ⁊ filia nõ sit ei hr̄s. i scōo āt casu aut ꝫ° bñ hñt effcꝫ
suū dc̄a v̄ba testi. si q̄s mihi filiꝰ aut filia ⁊c. q̄uis aūt ita di
xeriꝫ de stricto iure i ꝓ casu tm̄ de eq̄tate ita ē iterp̄tāda snia te
statorꭍ. s. vt siue filiꝰ siue filia nati ei fuerit: ⁊ ille natꝰ fuerit ei
hr̄s seiꝰ exneꝰ nõ admittit̄ nisi spālit̄ testōr exp̄sserit velle sub

Substitutū admitti si nõ eēnt ei hr̄des filiꝰ ⁊ filia. ⁊ h̄ dic.
Si q̄s ita scp̄serit. Titiꝰ i scriptꭍ faciēs testm̄ ita i eo scri
p̄sit: siue dixit. illis testibꝰ q̄ testm̄ meū siguerūt hr̄s meꝰ. x. da
to. nūq̄d vꝫ legatū. ⁊ vr̄ ꝙ nõ. tm̄ ꝑꝑ icertitudinē. vt isti. de le.
§. legari. tm̄ qꝛ i re sua videt̄ testis. rñ. tamē hic ꝙ vꝫ legatuꝫ
⁊ est ratio qꝛ testes merentur legatum predictum habere. iō
qꝛ seruiūt testatori signando testm̄. ⁊ sic ꝑ cōseq̄ēs testamē
tū confirmatur per coruꝫ subscriptionem. ⁊ non obstat illud

De rebus dubijs.

L. fol.
769

RARIORA

Cm

Cm

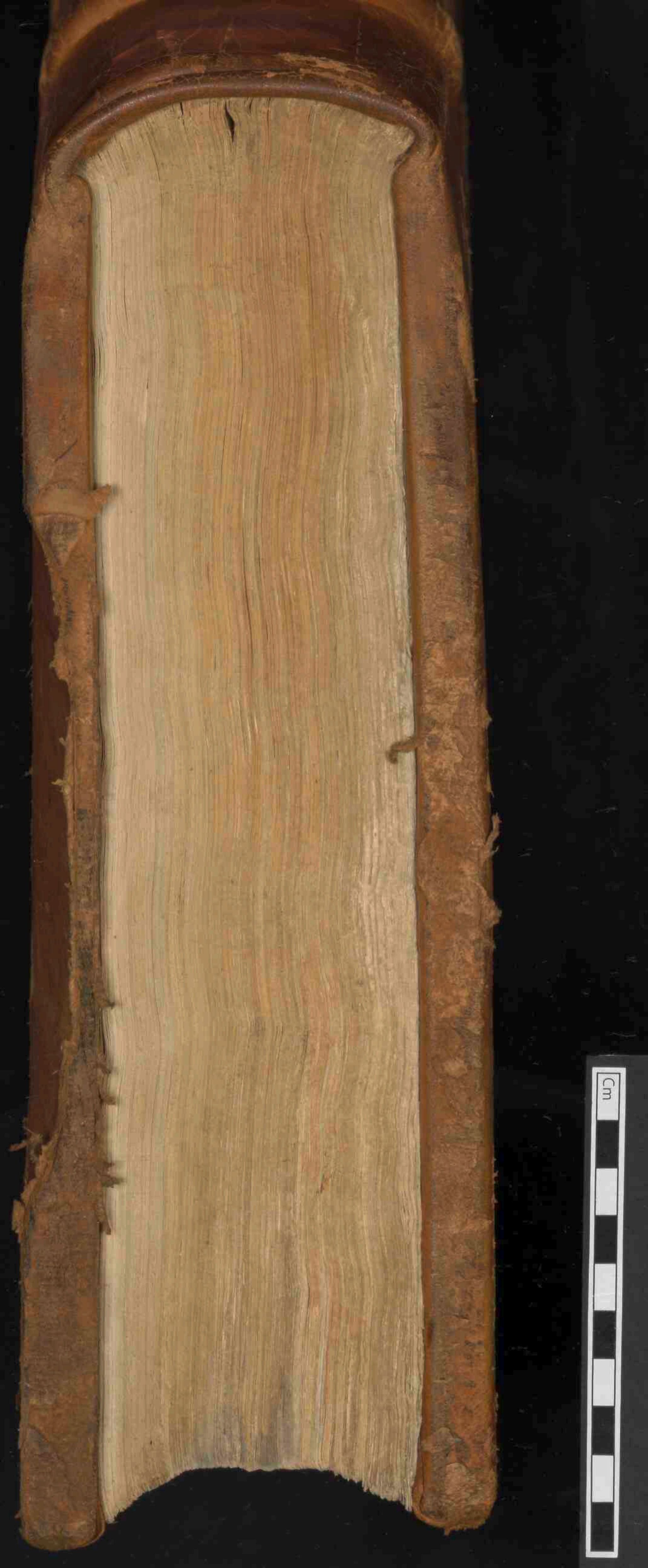
Cm

85

Jus positivum et Interpretes

Folio n° 769.

756. **Vivianus** T u s c u s, Casus in terminis super digesto veteri. [Lyon, J. Syber] z. j. 2°. L. 2°. 769[1]

82 bl. 2 kol., 70 r. sign. a—$g^8h^6ik^8l^4$. — Typen 4, 8. — Rubr. δ (bij type 8). — Bl. 1 (□?) ontbreekt. Bl. 2a α (sign. aij): Casus in terminis sup̄. ff. veteri dn̄i Uiuiani doctoꝛis/ bononiensis./ [(O)[6]]Mnem. Casum sic ponas. Domi/nus imperatoꝛ alloquitur/ doctoꝛes legū in hac cōstitutiōe ... Bl. 80aβ r. 59: ❡ Expliciunt casus dn̄i viuiani sup̄ ff. veteri./ R. 60: Register. Bl. 80b, 81, 82 □.

Uit het kapittel van S. Marie te Utrecht. — Samengeb. met nr. 227 en 758.

758. **Vivianus** T u s c u s, Casus longi super infortiato. [Lyon, J. Syber] z. j. 2°. L. 2°. 769[2]

148 bl. 2 kol., 68 r. Sign. aa—$dd^8ee^{10}ffgg^8hh^6ii$—qq^8rrss^6. — Typen 4, 8. — Rubr. δ (bij type 8). — Bl. 1a α (sign. aa): ❡ Incipiunt casus longi dn̄i viuiani sup̄ infoꝛtato./ ❡ Soluto m̄rimonio quēadmodū dos petat̄. Rub./ [(D)[10]]Otis causa. ❡ Casus talis/ est. tractatur[9] de/ repetitiōe dotis iur. ꝯsul ponit pꝛi/mo ... Bl. 147 bα r. 67: Et sic est finis casuū in terminis sup̄ toto infoꝛtato. Bl. 147b β en bl. 148 □.

Samengeb. met nr. 227 en 756.

227. **Franciscus** A c c u r s i u s, Casus longi super digesto novo. [Lyon, J. Syber] z. j. 2°. L. 2°. 769[3]

Typen 4, 8. — Rubr. δ (bij type 8). — HC* 67. — Peddie I p. 3. — Pell. 39.

Uit het kapittel van S. Marie te Utrecht. — Samengeb. met nr. 756 en 758.

Casus longi super Digesto veteri et Infortiato, auctore ~~auctor~~
Viviano et Fr. Accursio
super Dig. novo auctore

Vgl. Hain 67

Editio germanica

Caſus in terminis ſuꝑ .ff. veteri dñi Viuiani doctoris bononienſis.

Caſum ſic ponas. Domi

OMnem. nus imperatoꝛ alloquitur doctores legū in hac cōſtitutiōe. Et qui ſunt iſti doctores: dixit in rubrica huius cōſtitutiōis. Dicit. n. Iuſtinian⁹ ꝙ fecit inſtituta in q̄tuoꝛ libros diuiſa. Et fecit librū digeſtoꝝ in. l. libros diuiſſuʒ. Itē fecit codicem in. xij. libros diuiſum. Nā p̄mo fuit codex cōpilat⁹ ad p̄ceptū Iuſtiniani ex tribus codicib⁹. gregoriano. hermoge. theodo. deinde cōfirmat⁹ ⁊ poſtea diſſolut⁹. Querit Iuſtinianus ab illis doctorib⁹: q̄lit̄ legūt. Reſpōdēt doctores: ꝙ legūt ſicut moris ⁊ cōſuetudinis olim erat. Iuſtinian⁹ dic̄ ꝙ vult tradere nouū modū q̄lr̄ legere debeāt. ſed nō dic̄ ad p̄ſens ſed dicet. j. eadē ꝯſtitutiōe. §. Et hoc q̇dē. Sed dicit iuſtinianus ꝙ ex illis. l. libris nō legūtur niſi. xxxvi. libri. Diſcipuli reſiduos libros ꝑ ſe legūt. Itē dicit ꝙ inſtituta p̄mo debēt legi. ⁊ hoc vſqꝫ ad. §. ⁊ antea ⁊c. Et inde dicit q̇d legebat̄ olim. Nā olim p̄mo anno legebāt ſex libros nō directo: ſed ꝑ ſaltū. In iſtis ſex libris cōtinebātur inſtitutiōes gaij ſeij: ⁊ q̄tuoꝛ libri ſingulares. Secūdo anno q̇dam alij libri in qui[illegible] ꝯtineb[illegible] quod hodie cōtinet̄ a titulo de iuſti. ⁊ iure: vſqꝫ ad [illegible] de iudicijs. Itē legebant̄ q̄dā. ll. que protendebant̄ vſqꝫ ad librū ſi certū petat̄. vel de pignoꝛibus. Tertio anno legebāt q̄ſdaʒ leges de cōpilatiōe illa: ſi certum pe[illegible] non legebātur oēs leges: ſed quedam ex illis. In q̄rto anno nō legebāt aliq̇d niſi reſponſa pauli. Et de iſtis reſpōſis q̄dā ⁊ no oīa. ⁊ in iſto q̄rto anno ſcolares ſtudebāt pe[illegible]. Quod ſi q̇s vellet hec oīa numerare eēt difficile. ⁊ h̄ vſqꝫ ad. §. ⁊ hec quide. Exinde dic̄ iuſtinian⁹ ⁊ tradit doctrinam q̄lr̄ legere debeant diſcipuli. dicit eñ ꝙ p̄mo anno legēde ſunt inſtitutiōes ⁊ legūt p̄mā partē. l. i. digeſtoꝝ. vſqꝫ ad librū de iudicijs: a libro de iuſticia. iſti vocabāt̄ iuſtinianiſte: nō [illegible]ōdij vt olim. Secūdo anno legunt libꝛuʒ de [illegible] vſqꝫ ad librū. ſi certū peta. vel a libro ſi certū peta. vſqꝫ a[illegible] de pigno. ⁊ legūt cū iſtis titulis. ſ. de iudicijs. [illegible] ſi certū pe. q̄tuoꝛ ſingulares. ⁊ vocabātur edictales. Tertio anno legetur titulus ſi certū pe. vel titul⁹ de iudi. ſi vn⁹ lectus eſt. alter vero nō. Et cū eis legātur tres libri ſingulares: ⁊ alij dimittūtur in illo tertio anno vſqꝫ ad titu. de bo. poſſeſſ. ⁊ iſti q̄tuoꝛ libri ſunt. ſ. de ſponſalibus. de tutelis. de teſtamētis. ⁊ de legatis. Item legūtur in illo anno reſpōſa papiniani: q̄ ſunt in vltimis tribus libris ſingularibus Et vocabātur in iſto tertio anno papinianiſte. ⁊ fiet feſtuʒ vt olim fiebat. In q̄rto anno nō legūtur reſponſa pauli. vt olim: ſʒ alij libri ſingulares. x. legūtur ⁊ vocabuntur in iſto q̄rto anno ẏrci. i. ſubtiliter vidētes. In quinto anno leget̄ codex ⁊ ex tūc poſſunt recedere ꝓ ſapiētibus. ⁊ hoc vſqꝫ ad §. hec aūt. Exide dicit ꝙ hec tria volumina. ſ. digeſtū. codex ⁊ inſtitutiōes. in regijs vꝛbibus legātur: puta in ciuitate romana vel cōſtātinopoltana. vel in ciuitate beritēſium legi poſſunt: alibi eñ legi nō debēt. ſed alibi legētes nō habēt p̄uilegia que habēt q̇ in p̄dict[illegible] vꝛbibus legūt. qꝛ nō legūt imo cōmittūt in legē. ſecūdo dicit ꝙ libri legales nō debēt ſcribi ꝑ ſigna vt vna littera repꝛeſentet partē: ſed debent ſcribi ꝑ cōſequētiā litteraꝝ. nā ita iuſſit alibi Iuſtinianus vt ꝑ cōſequētiā ſcriberētur. ⁊ hoc iuſſit hijs. Et hic iubet tertio vt ꝑ cōſequētiam ſcribātur. Si aūt ꝑ ſigna ſcribātur [illegible]ēt tales libri. nec ille leges poterūt allegari imo ſcri[illegible]minalit̄ punietur ēt in duplo. Tertio dic̄ ꝙ ſcolares [illegible]bēt inter ſe ludos nociuos exercere nec ꝯ doctores. et [illegible]io. quia ex ludo crimē oꝛitur. In. §. ⁊ hec oīa. dicit q̄t iudices habet ſcolar[illegible] in cā ſua. Nā dicit ꝙ habet p̄fectum vel p̄ſidē loci. itē habet ep̄m loci. itē hʒ doctoꝛē legū. ⁊ ſic habʒ ſcolar[illegible] tres iudices in cā ſua. Vltimo alloquitur doctores Iuſtinianus vt incipiāt a modo docere ⁊ regere. Nā dicit Iuſti. ꝙ de inutili facit vtile. ⁊ ad h̄ ꝓbādū inducit q̇ddaʒ ſimile de ꝑmutatiōe quā fecit diomedes cū glauco.

De iuſticia ⁊ iure. Rubꝛica.

Leges ſiue iura audire vole

IVri operam. bāt. inde q̄ōnem vlpi. fecerūt q̇s eēt modus quo opoꝛtet addiſcere. ad quod dic̄ vlpi. ꝙ p̄us eſt neceſſitas ꝙ titius ſciat vñ nomē iuris deſcēdat. Secūdo dicit vnde appellet̄ ius. Tertio dicit q̇d ſit ius. Nā nos miniſtri iur[illegible] ſeparam⁹ equū ab iniq̊. licituʒ ab illicito. Itē dic̄ ꝙ ius plibus modis facit aliq̊s bonos vt apte in littera dicit. Diuidit̄ q̇dē ius in duas ſpēs. qꝛ aliud publicū aliō p̄uatū. ⁊ hec oīa plene ⁊ apte exēplificat Itē diuidit̄ ius p̄uatū ī tres ſpēs. nā colligit̄ ex iure naturali ⁊ ex iure gētiū. ⁊ ex iure ciuili. ⁊ de hijs oīb⁹ exēpla ponit. Nā ius gētiū cōe tm̄ hoībus eſt. nā dʒ erga deū hēre religionē obedire p̄rī ⁊ patrie. q̄ bꝛuta nō faciūt. Itē licet de iure naturali vim vi repellere: cū oēs ab adā oꝛtū habuerimus. ⁊ ideo vnus alteri inſidiari nō debet. Ponit etiā ꝙ manumiſſio ab hoc iure ꝓceſſit. nā iure naturali oēs naſcebātur liberi. ſʒ iure gētiū ſunt hodie tria genera hoīm. Itē ex iure gētiū introducta ſunt bella ⁊ alia multa. ⁊ h̊ dicit vſqꝫ ad. l. ius ciuile.

IVs. Hac. l. dr̄ ꝙ ius ciuile eſt quoddā ius ꝑ ſe. vñ ſi detrahim⁹ aliq̇d iuri ciuili ius gētiū efficitur ius ciuile. itē dic̄ ius ciuile ē ex iure ſcripto ⁊ ex iure ñ ſcripto

IVs. Dic̄ h̄. l. q̇d ſit ius ciuile ⁊ dicit ꝙ ſic ex. v. ꝯſiſtit Itē dicit q̇d ſit ius p̄toꝛiū: ⁊ vñ dicat̄. Alia. l. ſequēs dicit ꝙ ius pꝛetoꝛium eſt vox iuris ciuilis.

OMnes. Hec lex plana eſt.

IVs. Hec lex tradit quot modis dicat̄ ius. Nā dic̄ ꝙ ius eſt vno mō id quod eſt bonū ⁊ equū. ⁊ ē ius naturale. Secūdo mō dr̄ ipſum ſtatutū ciuitat[illegible]. Tertio modo dr̄ ius honoꝛariū vel p̄toꝛiū. Itē q̄rto mō dr̄ ſnīa a iudice lata quāuis inique. Quito mō dicitur ius: oīs loc⁹ vbi ius reddit̄ i. l. ſe. ponit ſextū modū ꝙ ius dr̄ ip̄a affinitas vl̄ cognatio.

De oꝛigine iuris Rubꝛica

Caẏus iuriſcōſult⁹ ꝓponēs de iure

FActurus. ve[illegible]ū tractare ⁊ librū inde facere: vult ab ipſa oꝛigine in[illegible]hoare. Et ꝙ ſit ab ip̄a oꝛigine inchoandū ponit duas rō[illegible]s. Nā cū oꝛigo ſit p̄ncipiū: ⁊ p̄ncipiū ſit vniuſcuiuſqꝫ rei pars potiſſima ḡ eſt ab ip̄a oꝛigine inchoandū. itē ſc[illegible]a rōne. qꝛ cū aduocatus vult aliq̇d dicē vl̄ poſtulare p̄mittit ſuū exoꝛdiū. qꝛ al̄s nihil dicē videretur multo ḡ foꝛtius dicēdū eſt. Vltimo ponit duas cās quare p̄dicte due rōnes ſunt bone.

NEceſſariū. Duo fuerūt fratres q̄ romā fecerūt: Remus ⁊ Romul⁹: Vnde vt p̄dicta ciuitas roma ſuis legib⁹ viueret late ſunt leges. q̄ etiā ciuitatē in. xxx. partes diuiſit vt ciues ſuis legibus vterētur. ⁊ ſic multi alij reges poſt romulū obſeruāt. deuētū eſt tādē ꝙ poſtea ppl̄s illis legib⁹ nō vtebatur. vnde miſerūt decē viros in greciā: q̇. x. tabulas de grecia appoꝛtauerūt: ⁊ rome ꝓ roſtr[illegible] poſuerūt ⁊ ꝙ ab illis nō appellaret̄ ſtatutū fuit a populo: dataqꝫ eſt illis. x. viris ptās vt adderēt duas tabulas: ſicqꝫ eſt appellata lex. xij. tabulaꝝ. poſt fuerūt diſputatiōes pꝛudētū. ⁊ h̄ vſqꝫ ad. §. deinde. poſtea in illo. §. deide. dicit ꝙ inuēte ſunt actiōes q̄ cōtractabātur a magr̄atibus. ⁊ ſi caderet̄ a ſillaba cadētur a tota cā. In mōte auētino cū int̄ populum ⁊ nobiles guerra eſſet: cōcoꝛdia facta ꝯſtitutū fuit: vt iſta plebiſcita ꝓ legib⁹ obſeruarētur. Itē facta ſunt edicta p̄toꝛū. poſtea deuētū eſt ad p̄ncipeʒ. ⁊ h̄ vſqꝫ ad. §. poſt oꝛiginem. Exinde dicit de ſucceſſione magr̄atuū ⁊ origine eoꝝ. Item dicit de cōſulib⁹ q̇ nō hn̄t merū imperiū. ⁊ ab eis appellat̄ Dicit ēt de ꝓfeſſoꝛib⁹ legū. ⁊ multa alia de ſucceſſoꝛibus magr̄atuū: q̄ lōgū eſſet enumerare. q̄le fuit initiū ſeceſſionis in mōte auētino dicit. Nā cū filia virginij ꝓnūciata eēt ancilla vt iudex hēret in ſuā cōcubinā virgini⁹ occidit illā ſuā filiā. vñ ſeceſſit in mōtē auētinū vna cū alijs popularibus Inferioꝛ lr̄a nō legit̄. ſed nota ex ea iſta ꝙ iudices ſedebāt tantū vſqꝫ ad veſperas. vt i. §. ⁊ quia alia ⁊ ꝙ pꝛetoꝛes de fideicōmiſſis non ſunt magis. vt in. §. diuus. Aliud qꝛ q̇dā

DOMEIN-ARCHIEF TE UTRECHT

plus habent eloquētie ꝙ̄ ſciētie. vt in reſpōſis pauli. Itez aliud quia turpe eſt nobili ⁊ patricio viro ius ignorare in q̄ ꝟſatur. in. §. ſuus. Item aliud ꝙ q̄dam honeſte conceduntur: que nō honeſte petūtur. vt in. §. poſt hos. ⁊. h. d. hec. l.

De legibus ⁊ conſtitutionibus. Rubrica.

IN hoc titulo nō eſt neceſſariū ꝙ omnes ponuntur quia huius tituli poſita ſunt exēpla in apparatu accurſij. ſed vbi erūt ponēda ponā. ⁊ h̊ vſq ad. l. legis virtus

LEgis. Hec lex dicit ꝙ quatuor ſunt virtutes legis. ⁊ plana ſunt omnia.

NOn ambigitur. Hac. l. dr̄ ꝙ ſenat⁹ pōt facē leges.

NEq. Hac. l. ⁊ ſe. ita ponitur caſus ſub cōpēdio. qd̄ cū q de eadē vel ſili̇ materia tractat: trahēdū eſt ad exēplum legis. ⁊ eſt ratio. quia non poſſunt oia q̄ accidere pn̄t legibus cōprehendi.

PRinceps. Quāuis imꝑator ſit legib⁹ abſolutus: auguſta aūt nō ſit legibus abſoluta: pͥnceps tamen eadez priuilegia q̄ ipſe habet ei concedit.

DEq̇b⁹. Si q̄ſtio de facto emergat ſuꝑ q̄ ius ſcriptū aliq̄d non dicat: conſuetudo terre in re in qua queſtio emerſit de nouo ſuatur. ⁊ ſi nō ſit cōſuetudo iudicabimus ſicut in alia ſimili q̄ſtione quocūq ordine expedit̄. Si hec duo deficiāt iudicabimus ſm̄ conſuetudinem vrbis rome. Secūdo dicit ꝙ cōſuetudo vrbis rome ſuatur ꝓ lege. qd̄ ſic ꝓbat. Nā cum ipſe leges ro. ſeruentur ab omnib⁹: ergo ⁊ cōſuetudo. ⁊ eſt rō. quia tantū valet cōſuetudo romanoꝝ non ſcripta: ꝙ̄tum lex ſcripta. Nā ⁊ conſuetudo vincit legē ſicut vna lex vincit aliam.

DIuturna. Conſuetudo ſuatur ꝓ lege in his de q̇b⁹ lege cautum non eſt.

CUm de. Si quis vult vt conſuetudo valeat debet videre vt confirmata ſit in contradictorio iudicio.

SIea. Si conſuetudo longo tempore ſit firmata obtenta videtur ⁊ pro lege ſuatur.

IMmo. Dicit hec lex ꝙ ꝯſuetudo eſt magne auctoritatis. ⁊ ideo non eſt neceſſariū ꝙ ſcribatur

ERgo. Omne ius facit vel cōſuetudo vel ius ciuile vel ius gentium.

EOtum. In hijs ius noſtrū cōſiſtit in acq̇rendo aliquid: vl̓ cōſuando aliquid: vel. vt id quod habemus amittamus preſcriptione vel alienemus.

De conſtitutionibus pͥncipum. Rubrica

VTi rebus. Precepit lex. xij. tabularū vt ſi q̇s legauerit ita ius ſit ſuperuenit lex falcidia ⁊ aliter ſtatuit. Nā dicit ꝙ poſſunt quedā retineri. vt g̊ recedatur euidēs debet eē vtilitas.

BEneficiuz. Si princeps donauit mihi domū ⁊ adiacentia domui donaſſe videtur.

De ſtatu hominum Rubrica

OMne. In tres ꝑtes ius diuiditur. nā aut ad res aut ad ꝑſonas: aut ad actiones pertinet.

CUi. Hec lex cū ſuperiori cōtinuatur. ⁊ eius caſus ē talis. Intendit iuriſcon. demōſtrare ordinē quo ſit ꝓceſſurus. nā pͥmo dicturus eſt de ꝑſonis: q̄liter circa ſtatum obligētur ⁊ liberēt̄. Secūdo de reꝝ diuiſiōe. poſtea actōes oſtendit q̄ ⁊ quales ſunt ⁊ q̄lit̄ in iudicio ꝓponūtur. Quarto quomodo ſeruitutes vendicantur.

SUmma. Hec lex dicit ꝙ omnis homo aut liber aut ſeruus eſt: diuiſio perſonaꝝ.

LIbertas. Hec lex dicit q̄tuor. pͥmo quid ſit libertas Secūdo q̇d ſit ſuit⁹. Tertio vn̄ dicātur ſui. Quarto quomodo vendicantur.

ET ſeruoꝝ. Hec lex plana eſt. Nam vna eſt cōditio ſeruoꝝ. libertoꝝ quidā liberi: q̇daz libertini ſunt. poſt ea dicit ꝙ duobus modis quis ſuus noſter efficitur. Itez dicit ꝙ ſi mater tempore conceptionis eſt ancilla: ⁊ ante natiuitatē pueri eſt manumiſſa: poſtea anteꝙ̄ pariat iterū redacta in ſuitutem partus ſuus eſt liber.

LIberti. Si ſuus bene ſuiat domino vt manumitti mereatur appellatur libertinus.

QUi. Cū ꝰ cōmodo alicuius in ventre exiſtētis pͥncipalit̄ tractatur ꝓ nato habet̄ ſed alij nō ꝓdeſt āꝙ̄ naſcatur.

IMperator. Cōſuetum erat olim cuiuſq natiuitatez ſcribi. vnde ſi cū debuit dicere liber dixit ſuus. vel dixit ticius cū deberet dicere luci⁹: hoc nō p̄iudicat veritati

IN multis. Hac. l. dicit̄ ꝙ multi ſunt caſus in q̇b⁹ ē deterior cōditio feminaꝝ ꝙ̄ maſculoꝝ.

QUeritur. Sciendū ē q̇s ſit hermofroditus. naz hermofrodit⁹ e qui partiz hꝫ mēbra viri partiz hꝫ mēbra mulieris. vn̄ q̄rit̄ hac. l. cui cōparem⁹ eū. ⁊ dicit ꝙ ei in cui⁹ ſexu plus preualet. nā ſi plus preualet in ſexu femine eum cōparabimus femine.

PAulus. Patre ignorāte filia nupſit: vn̄ matrioniū nō tenuit. Si ergo filij cōcipiant̄ viuo auo. i. patre mulieris legitimi nō habent̄: ſꝫ poſt mortē patris mulier) naſcuntur

SEptimo. Qui ex iuſtis nuptijs ſeptimo mēſe naſcit̄ incepto ⁊ nō cōpleto iuſtus eſt fili⁹: ⁊ ꝑfect⁹ ē partus. ⁊ hoc idem dixit ypocras phiſicus.

SEruus. Si ſeru⁹ criminalit̄ accuſet̄ ex quo nō ſit pena pecuniaria irroganda: licꝫ abſoluat̄ liber non ſit ⁊ licet dn̄s eū nō defenderet.

NOn ſunt. Si mulier aliq̇d mōſtruoſum vel ꝓdigioſum pariat: iſti nō vident̄ liberi. ſꝫ ſi ampliata ſunt mēbra eius inter hoīes liberos erit.

ARethuſa. Feci teſtamētū ⁊ hac cōditōe ancillā meam manumiſi ſi tres pareret: peperit vnuz. itē tres alios ſecūda vice. q̇s iſtoꝝ liber erit q̄rit̄. ⁊ rn̄. ꝙ ille liber erit q̇ vltimo natus eſt ex illis trib⁹. q. d. qui nat⁹ eſt vltimo loco liber erit. q꞉ cū arethuſa peperit tres impleta fuit cōditio: ⁊ ſic facta fuit libera. ⁊ ſic qui quarto loco nat⁹ fuit ex libera natus videtur. ⁊ dicit̄ naſci quarto loco reſpectu alioruz triuz. nā duos ſimul parere nō potuit. ⁊ ſi manumittā eam ſub hac cōditione ſi. x. heredi meo dedit. ⁊ tꝑe quo parit. x. heredi meo dederit per ſe vl̓ per aliū: ⁊ ſibi adimpleta cōditio fuerit: ſub qua fuit ei libertas relicta. vn̄ ſi peperit poſt iſtaz cōditionem impletā liberuz peperit.

IDem. Hec lex cōtinuat̄ cū ſuperiori. nā refert ſe ad primū caſuz ſuꝑioris legis. Naz dicit ſi primo duos ſecūdo duos peperit: dic vt dictū eſt ſuperiori: ꝙ vltimus liber naſcat̄. i. qui natus eſt quarto loco.

IN vrbe. Serui vel liberti ſi rome habitent liberi efficiuntur.

CUm. Qui ex legitīs naſcit̄ nuptijs patrē ſequit̄. qui vulgo queritur: matrem ſequitur.

QUi. Si quis furioſus efficiat̄ oīa iura priſtina ſicut ſue rei dominiuz retinebit.

HOmo. Si q̇s ingenu⁹ vendiderit ſe ad preciū participandū: ⁊ manumittat̄ libert⁹: nō ingenuus erit.

HEreni⁹. Donaui tibi ancillā vt infra annum manumitteres: nō māumiſiſti: p⁹ea id qd̄ peꝑit īgenuū erit

VUlgo. Qui ſunt vulgo cōcepti hac. l. dicitur. cetera plana ſunt.

LEx nature. Qui nō ex iuſto matrionio naſcit̄ mrēm ſequitur: niſi lex aliud inducat.

INgenuuz. Si libertin⁹ ingenu⁹ ꝓnunciet̄ ingenu⁹ erit: nā ſnīa ꝓ veritate accipit̄. qui quātū ad poſtliminiū cōſequit̄ patris ⁊ matris cōditōm. Itē ſi pregnans ancilla ſurripiat̄ part⁹ ei⁹ erit quaſi nat⁹ eſſet tꝑe quo fuit ſurrepta. ⁊ iō nō vſucapit̄. Itē habet̄ ꝓ nato q꞉ libert⁹ paternus nō videt̄ habere alia iura: etiā illo viuente exiſtente ꝙ̄ que habent alij liberti.

CUm. Si patron⁹ adoptet libertū ingenuus libertinus non erit.

IMperator. Si qua mulier p̄gnās ⁊ libera ad mor-
tē dānet̄: differt̄ pēa donec pariat: ⁊ liberꝝ pariet. ſi āt
ei aqua ⁊ ignis interdicat̄ liberꝝ ſimilit̄ parit

De his qui ſui iur̄ ſint. Rubrica.

DE iure. Dictū ē. ś. ti. pri. in ſumma d̄ quadā
diuiſione .ſ. ꝙ alij ſunt ⁊c. nūc dicit d̄
alia. naꝫ quidaꝫ ſunt ſui iur̄ alij ſunt alieno iuri
ſubiecti: ⁊ quidā ſerui ſunt in ptāte alteriꝰ. Unō
olim poterat dn̄s ſeruū ſuū occidere ſine cauſa: hodie non
pōt niſi cū cauſa. nā ſi ſine cauſa dn̄s ſeruuꝫ ſuuꝫ occidit: vt
ſi quēlibet aliū occidiſſet puniet̄. ſcꝫ. l. cor. de ſicca.
SI dn̄s. Si ſeruū vel ancillā dn̄s ad impudicitiā cō-
pellat ſeruū vel ancillā vēdere coget̄ eo modo vt poſt
ea nunꝙ̄ ad dn̄m reuertat̄. Si ꝯtra hoc fiat acriꝰ dn̄s pu-
niet̄. Nā quedā matrona relegata fuit ob hoc ꝙ male an-
cillas ſuas tractabat. ⁊ etiā licet dn̄o videat̄ ius ſuuꝫ detra
hi: tn̄ qꝛ equū eſt iuſte deprecātes audiri: iō hoc p̄cipit. Itē
dictū eſt. ś. e. l. i. ꝙ ſerui ſunt in dn̄oꝝ ptāte. hic aūt dicit ꝙ
filij ſunt in noſtra ptāte: qui ex iuſtis nuptijs ꝓcreant̄. ⁊ h̄
ius eſt oīm noſtroꝝ.
NAm. Hec lex cū ſuperiori ꝯtinuat̄. ⁊ dicit qui patreſ
vel matres ſint in aliena ptāte. ⁊ de hoc ponit exempla.
NEpotes. Si filiū habeā ⁊ ex eo nepotē ⁊ deceſſi: erit
nepos meꝰ in poteſtate filij mei. idem in alijs deſcen
dentibꝰ. ⁊ hoc ſi filiꝰ fuit in mea ptāte. idē ī adoptiuis dic̄.
FIliuꝫ. Filiꝰ eſt q̇ natꝰ eſt ex viro ⁊ vxore. ſꝫ pone ꝙ
ſteti in ſcolis ꝑ x. an. ⁊ reuerſus inueni anniculuꝫ: non
erit filiꝰ meꝰ: ſꝫ ſi moratꝰ fuiſſeꝫ cū vxore mea: teneor agno-
ſcere filiū. ponit tn̄ caſuꝫ in quo ſi ſteti cū vxore mea: nō tam̄
filiꝰ meꝰ erit: vt ſi nō poteraꝫ gn̄are: vel aliter impeditus.
SI qua. Filiū habebā ⁊ ex eo nepotē: filiꝰ meꝰ depor-
tatꝰ fuit: vel aliter: amiſit ciuitateꝫ: nepos meꝰ eſt ī lo
co filij mei iam mortui.
PAtre. Pater furioſus oēs liberos retinet in ptāte
quos habuit aū furorē: ⁊ quos habuit poſt. idē in a-
lijs patribꝰ. Itē ſi vxor furioſi cōcipiat marito exiſtēte in fu
rore. filiꝰ iſte erit in ptāte furioſi. ſed ſi vxor furioſa ſit: partꝰ
tꝑe furoris ꝯceptꝰ: in patris ptāte naſcit̄. vltiō dicit ꝙ talis
filiꝰ patri acquirit.
FIliꝰ. Hac. l. dicit̄ ꝙ filiusfamilias pōt eē tutor: ⁊ ma
giſtratuꝫ gerere pōt. nā in his loco patriſfa. habet̄.
SI iudex. Filiꝰ alimēta a patre petebat: pat̄ excipie-
bat ꝙ nō erat filiꝰ ſuꝰ. iudex tn̄ ſummatiꝫ alimenta ei
decernit. poterit nihilominꝰ poſtea queri an ſit filius.
INuite. Si filius abſoluat̄ a patria poteſtate alio
modo ꝙ̄ emācipatione: vel etia emācipatione: nō pōt
redire in patriā ptātem inuitus.

De adoptionibꝰ ⁊ emancipationibꝰ. Rubri.

FIlios. Hac. l. dicitur ꝙ duobꝰ modis pōt
quis filiuſfa. eē adoptione. ⁊ etiaꝫ
ipſa natura quaꝫ habet ex vxore. adoptio em̄
eſt nomē generale. tamē quidā adoptant̄ qui
ſunt in ptāte alteriꝰ: ⁊ hec fit per ꝑcipē. itē ſpadones ado
ptare poſſunt. itē dicit ꝙ qui ſe dat ad arrogandū tranſit ī
ptātem arrogatoris: vna cū filijs ſuis. ⁊ hoc dicit. ⁊ hec lex
⁊ ſequētes que cōtinuant̄ cū iſta.
SI conſul. Filiuſfa. eram ⁊ habebā aliquā dignitatē
nunq̇d pater meꝰ pōt me emācipare apud meipſuꝫ: ⁊
⁊ dicit ꝙ ſic.
MAgiſtratū. Pater meꝰ eſt ptās boū. nunꝙ̄ poterit
emancipare me apud ſeipſum: ⁊ dicit ꝙ ſic.
IN adoptiōibꝰ. Qui arrogat̄ expreſſim ꝯſentire dꝫ
qui adoptat̄ nō dꝫ cōſentire: ſed ſufficit ſi nō contra-
dicat.
CUm. Si adopto aliquē loco nepotis quaſi ex filio
meo natus eſſet: filiꝰ meꝰ dꝫ huic adoptioni cōſentire
Nō ſi quis curatorē habēs dedit ſe in arrogationē: curato
ris auctoritas intercedere dꝫ: lꝫ olim nō intercederet.
CEcus. Cecus poteſt adoptare alium ⁊ ab alio ado
ptari.
SI quis. Si adopto aliquē extraneū loco nepotis: q̄
ſi ſit natus de filio meo: filio cōſentiente nō agnaſcit̄
mihi. id eſt nō fit mihi ſuꝰ heres: qꝛ me mortuo erit in pote-
ſtate filij mei.
SI is. Si adopto aliquē loco nepotis: quaſi ſit natꝰ
ex filio meo: ſi filiꝰ meꝰ non conſentit expreſſim mortuo me
ipſe quē adoptaui: nō erit in ptāte filij mei: ſed erit mihi ſuꝰ
heres.
QUi. Si filiꝰ meꝰ liberatꝰ ⁊ abſolutꝰ ē a patria ptā-
te: nō pōt redire in po. patris: niſi pater iteꝝ eū adoptet.
IN omni. Si filiꝰ adoptiuꝰ liberatꝰ ſit a ptāte pr̄is
adoptiui. dignitatē quideꝫ quā habuerit ab illo pr̄e
adoptiuo: perdit.
SEd. Hec. l. cōtinuat̄ cū ſuperiori ⁊ eiꝰ caſus eſt talis
Adoptaui ticiū: qui ꝓcreauit filiū cuꝫ maneret penes me.
emācipaui ticiuꝫ. ſed ⁊ filiꝰ qui natꝰ eſt ex eo penes me: qui
nepos meꝰ eſt oīa iura perdit ille filiꝰ ticij apud me.
SI pater. Aliq̇s qui ſui iur̄ erat in arrogatōnē ſe de
dit ticio: ipſe tranſit ī poteſtatē ticij ⁊ oēs q̇ ſunt ī ſua
poteſtate: etiā illi q̇ poſtliminio reuerſi ſunt. itē q̇ in vtero ſt̄
⁊ hoc dicit vſq; ad. §. qui duos. ⁊ eſt caſus talis. duos filioſ
habebam ſeium ⁊ ticiū: ⁊ ex ticio nepotē habebā. poſſum
ne vnuꝫ adoptare quaſi ſit ex ſeio natꝰ. bene poſſuꝫ ſi emā
cipo nepoteꝫ: qꝛ nō quaſi auus hec facio: ſed quaſi quilibꝫ
ex̄neus. Tertio dicit ꝙ cā cognita dꝫ q̇s arrogare: ⁊ in qui
bus vertit̄ cognitio dicit ꝑ exēpla q̄ ſubijcit. naꝫ nec pōt q̇s
plures arrogare niſi ex iuſta cā. Itē q̇s libertū alienū ado-
ptare nō pōt. nec maiorē minor adoptare pōt. Itē dicit ꝙ
tutor euꝫ cuiꝰ tutelā gerit adoptare nō pōt. Itē debꝫ inq̇ri
vtrū aliq̇s adoptet animo dep̄dandi: ⁊ adoptādi: vel luxu-
riādi. Itē dicit ꝙ is tutor poteſt adoptare pupillū: q̇ bono
anio h̄ facit. al's eēt damnū pupilli. Itē req̇rit̄ cognitio vt
videat̄ q̄ ſunt facultates pupilli: ⁊ eiꝰ qui adoptat: ⁊ cuiꝰ vi
te ſit qui adoptat. Itē inſpicit̄ cuiꝰ etatis ſit q̇ vult adopta
re. Iteꝫ dicit inſpici ſi ille q̇ vult adoptare habeat liberos:
an poſſit adoptare: ⁊ ſi eſt bonꝰ iſte ⁊ pauꝑ: vtrū ditiorē ad
optet: ⁊ dicit ꝙ ſic. ſi vite ⁊c. Ultimo dicit ꝙ in ſuꝑioribus
ciuibꝰ arrogator ſatiſdat ꝙ reſtituet oīa bona arrogati ag
natis: ſi apud eū deceſſerit: ⁊ de hoc tabellioni cauere debꝫ
Itē dicit ſtatiꝫ lex ſuperior ad quos ea res ꝑtinet: hec v̄ba
⁊ ad libertates ⁊ ad legata extendant̄.
SIs verbis. Si arrogās nō ſatiſdedit a lege intelligit̄
ſatiſdatuꝫ hec vera ſunt ſi impubes deceſſit. que dixi-
mus in pupillo locū habent in pupilla.
NAm. Femine beue poſſunt arrogari ab aliquo.
SI arrogator. Arrogator deceſſit filio adoptiuo re-
licto impubere. deceſſit tandē impubeſ iſte tenent̄ he
redes arrogatoris bona reſtituere. impuberis his q̇ veniſ-
ſent ad ſucceſſionē eius ab inteſtato: ſi arrogatꝰ nō fuiſſet. ⁊
dare etiā quartā ꝑtē quātā reliquit ei arrogato. ⁊ in iſta q̄r-
ta pōt ei ſubſtituere vſq; ad pubertatē: ⁊ nō vltra. Ultimo
dicit̄ ꝙ hoc locū hꝫ etiā ſi quis arrogauerit in locū nepotē.
QUi. Filiū meū quē in adoptioneꝫ tibi dedi efficitur
quidē iſte filiꝰ poſt adoptionē cognatꝰ illis: quibꝰ erat
agnatuſ ante adoptionē. vel aliter dic. efficitur agnatꝰ his
quibꝰ agnaſcit̄. ⁊ d̄ hoc ponit exēpla. ita ꝙ ſi filiū adoptaue
ro vxor mea iſti filio adoptiuo nō fit mr̄: nec eiꝰ cognata ſit
vel agnata. Itē mater mea nō eſt illi auia. ſed ſi habeo fili-
am efficit̄ frater filie mee. dū tamen vxorē meā nec matrem
meā ducat in vxorem.
NEc. Si volo aliquē arrogare debꝫ expreſſuꝫ is qui
arrogat̄ cōſentire. vnde ſi eſt abſens vel diſſentiat: arroga-
re eum non poſſum.
POſt. Filiā habebā que nupſit vt ſui iuris eſſet: cum
nō legitime eā emācipaſſeꝫ. tandē deceſſit ⁊ herede ſibi inſti
tuit: vtrū poſſim mouere q̇ſtionē nō iuri eā emācipaſſe. q̄rit̄

ꝓtrū poſſuz.rn̄deṫ ꝙ nō.ſecūdo: dicit ꝑ aliū quis abſens ar
rogare nō pōt.

QUem. Titiꝰ filiꝰ meꝰ emācipatꝰ aliquez adoptauit:
an ſit iſte quē filiꝰ meꝰ adoptauit loco nepotis.rn̄deo ꝙ nō
eſt nepos meꝰ.

EX ad. Adoptaui titiū qui poſt adoptionē filiū ꝑcrea
uit.iſte filiꝰ titij obtinet locū titij:⁊ venit in ptāte mea. Si
filiū habeo ⁊ ex eo nepotē:ſimul emācipare poſſuz: vl' vnū
retinere:⁊ aliū emācipare.hoc idē in alijs deſcendētibus in
telligas

SI pater. Ante caſuz ſcias ꝙ q̇ dat filiū ſuuz in ado
ptionē:cōſentire dʒ filiꝰ.vnde pone ꝙ pater cōſentire non
poteſt expreſſim:q2 mutꝰ ſi cōſentiat alio modo ꝙ̄ in verbiſ
expreſſis: valʒ adoptio.

ET qui. Si quis pōt vxorē habere ſed nō habet:ad
optare q̇dē pōt.

NOn pōt. Hac.l.tradiṫ ꝙ filiꝰ patrē cogere non pōt
ꝙ emancipet eū ſiue ſit filiꝰ natural':ſiue ſit adoptiuꝰ.vnde
pone vitricꝰ cū eſſet tutor:priuignuz adoptauit quod pōt:
cogiṫ tn̄ cā cognita eū emancipare.nā ⁊ ſi pubes ſit factus
bene cogeṫ vitricꝰ priuignū emācipare:ſi nō expediat priui
gno ꝙ ſit in poteſtate vitrici.⁊ hoc dicit hec.l.⁊ lex nō nūꝙ̄
⁊ lex ⁊ ſi.q̄ cōtinuaṫ.

QUeſitū. Filiū meū hocpacto in adoptionē tibi de
di:vt poſt triēniū eū in adoptionē mihi des nō valet q̇dem
talis adoptio.

PEr adoptionē. Si plebs eiꝰ ſenatorez adoptet ma
net ſenator ⁊ qui adoptatꝰ ē:ſi eſt filiꝰ ſenatoris manet filiꝰ
ſenatoris.

EMancipari. Filiū meū quocūqʒ loco:dū tamē ydo
neo emācipare poſſuz.Itē poſſum emācipare filiū corā ꝑſi
de:etiā ſi nō regat ꝓuinciā illā vbi emācipo filiū meum.

ADoptare. Si filiū nō habeo poſſum nihilominꝰ ali
quē in nepotē adoptare.Secūdo dicit ꝙ ſi emancipo
illū quē adoptaui vel alij do in adoptionē nō poſſum eum
iterum adoptare.

ADoptio. Si adopto aliquē nō recte: vt q2 debebaz
coraz principe:⁊ arrogaui corā mgr̄atu: princeps poteſt h̓
cōfirmare.⁊ in iſta confirmatione debēt eſſe illi q̇ ledenṫ ex
hac:vel per hāc cōfirmationē.vt in.l.ſequēti que continuaṫ
cum iſta.

ARrogꝫ. Si arrogo aliquē:efficiṫ in mea ptāte:⁊ filij
ſui.ſecꝰ in adoptione ē.nā pater natural' retinet nepotes in
ſua ptāte.Itē diċ ꝙ adoptator dʒ eē maior.xviij.an.eo quē
adoptat.Itē dicit ꝙ ſpado arrogat ⁊ poterit ſibi inſtituere

SI pater. Filium habebam titium:⁊ ex eo nepo
tem emancipaui titium filium meū ⁊ nepotem in po
teſtate mea retinui.⁊ poſtea illum filium meū emācipatum
adoptaui:poſtea deceſſi.nunq̇d nepos meꝰ recidit in ptātē
titij:⁊ rn̄deṫ ꝙ nō.Secūdo dicit pone titiū alij in adoptio
nē dedi:⁊ nepotē in ptāte mea retinui:⁊ iteꝝ titiū adoptaui
⁊ in hoc caſu nō recidit in titij patris ſui ptāte iſte nepos.

ETiam. Filiū meū infantē poſſum dare in adoptōez.

ADoptiones. Poſſuz aliquē in filiuz adoptare. Itē
poſſuz aliquē in nepotē quaſi ſit natꝰ ex filio meo.

SI is. Nepotez hēbā ex filio meo.poſtea quēdā aliū
in loco nepotis adoptaui.deceſſi tandē:an ius pater
nitatis ſit inter iſtos q̄ritur.diſtinguiṫ.aut adoptaui quaſi
ex filio mortuo:⁊ hoc caſu nō erūt frēs:aut quaſi ex filio vi
uo ⁊ erūt fratres.Sed dn̄s. U.aliter diſtinxit.aut adopto
expreſſe ex tali filio cū plures habebā vel habere poſſum.q̊
caſu erūt fratres.vt in fi.legis diciṫ.aut nō dixi ex quo filio.
⁊ tūc nō erūt frēs.vt in principio legis. ⁊ ſic duobꝰ modis
ponitur caſus.

ONera. Titius adoptauit ſeium.titius tenetur de
oneribus ſeij.

IN ſeruitutꝫ. Cū ſeruus eſſez filiuz habui.poſtea fui
cū filio meo manumiſſus.potero quidē beneficio prin
cipis filium meū in poteſtatē meā redigere.libertinꝰ tamen
erit iſte filius meus.

De rerum diuiſione. Rubrica

SUmma. Hec lex diuiſiones facit.nā dicit ꝙ
quedā ſunt diuini iuris:quedā hūa
ni.⁊ de his ponit exēpla.Itē que ſunt humani iu
ris.aut ſunt publice:aut priuate.Itē dicit ꝙ que
dam res ſunt corꝑales:quedā incorporales.⁊ de his pōit
exēpla.

IN.l.ſeq.facit aliaz diuiſionē ꝙ quedā ſunt cōia oīm.
quedā publica.de quibus dicit in fi.legis.Nemo.⁊ quedā
vniuerſitatis.⁊ quedā nulliꝰ.⁊ quedā ſingulorꝝ. De prima
parte.l.de iure naturali.i.de iur.gen.multa ponit exēpla.vſ
qʒ ad.§.illius.In tm̄ ex inde dicit q̄ ſunt cōia vniuerſitatis
vſqʒ ad.§.ſacre.ex inde q̄ ſunt nulliꝰ.⁊ dicit q̄ ſunt ſacre res
nam ⁊ religioſuz locū quilibet ſua volūtate facere pōt.poſt
ea dicit quid ſit ſacrū:⁊ quid ſit ſacrariū.

ARiſto. Hic dicit ꝙ ſicut qn̄ quis edificat in mari ef
ficiṫ edificiū priuatū.ita ſi mare aliquid occupet fit cō
mune publicū id quod occupaṫ. In altera.l.dicas ſic caſū
Duo fuerūt fratres qui Ro.ciuitatē fecerūt.⁊ cū eſſet con
tentio cuꝰ noīe vocareṫ rema.a remo.vl' roma a romulo ſor
te obtinuit romulꝰ ⁊ dn̄s remāſit.Et poſtea frēm ſuuz fece
rat occidi q2 cōtra ſuū fecerat interdictū cū ꝑceperat vt ne
mo muros tranſcēderet.

De ſenatoribus. Rubrica.

COnſulari. Uir cōſularis preferṫ femine
cōſulari.Itē vir ꝑfectꝰ femine
cōſulari preferṫ.de his pone exēplū.q2 ſi īſtituo
filiū ⁊ filiā cōſules tabule teſtamēti deponende
ſunt penes virū nō apud feminā.vt.j.de fide inſtru.l.fi.Itē
dicit que ſit femina cōſularis.Itē dicit ꝙ matres conſuluz
non ſunt conſulares.

CAſſius. Titiꝰ turpiṫ fuit a ſenatu remotꝰ.non pote
rit quodāmodo iudicare:nec dicere teſtimonium.

SEnatorē. Si ſenator a ſenatu remoueaṫ: capite nō
minuitur:ſed rome poterit morari.

QUi. Quiſq̄s indignꝰ eſt eſſe de ſpectabilibꝰ: ml'to
magis indignꝰ ē eſſe illuſtris.

SEnatoris. Quis ſit ſenatoris filiꝰ hac lege dicit.nā
ſenatoris filiꝰ eſt non tm̄ naturalis ⁊ legitimus.ſʒ ſi aliquē
adoptauit ſenator:⁊ nihil intereſt an habeat filiū ıp̄o ſena
tu exiſtente: vel ante ſenatus dignitatem.

SEnatoris. Hec.l.addit ſuperiori.dicit eniʒ ꝙ ſi ſena
tor adoptet aliquē:is videṫ filiꝰ ſenatoris.ſed ſi emā
cipeṫ deſinit filiꝰ eē.ſi ſenator filiū ſuū ī adoptōez det alij ī
ferioris gradus manet filius ſenatoris.

EMancipatꝰ. Filiꝰ naturalis ſenatoris erā:ſi eman
cipet me vel poſt mortē patris mei ſenatoris natꝰ ſuʒ
filiꝰ ſenatoris ero ſi patre meo moto a ſenatu cōceptꝰ fuero
⁊ natus nō ero.filiꝰ ſenatoris.Si aūt cōceptꝰ fui anteꝙ̄ pa
ter meꝰ moueba ṫ a ſenatu:⁊ poſt natꝰ ſum:filius ſenatoris
ero.Itē dicit ſi habeo auuz ⁊ prēm ſenatores:ero filius et
nepos ſenatoris.⁊ ſi pater meꝰ amittat ſenatū ero nihilomi
nus nepos ſenatoris.

FEmine. Si qua plebeia nubat clariſſimo: clariſſima
erit femina.ſi filia ſena.nubat nō clariſſimo ſʒ plebeio
nō erit cla.⁊ de his in littera rationem reddit. Ultimo
dicit ꝙ hec vera ſunt:ꝙ vxor eſt cla.que nubit cla.ſi nupta
manet:vel ſi diſſoluto matrimonio alij nō nubat inferioris
dignitatis vel gradus.

FIliā. Si ſenatoris filia liberto nubat nō valet ma
trimoniū.ſʒ pone ꝙ filia ſenatoris nupſit liberto poſt
pater remotꝰ eſt a ſenatu.nunq̇d remanet vel erit mō vxor
queriṫ.diciṫ ꝙ nō.q2 queſita dignitas.⁊ tūc ꝑꝑ caſum pa
ris non aufertur filijs.

LIberos. Qui dicunꝶ filij ſenatoris dicꝶ in. l. iſta. qꝛ nõ ſoluʒ filiꝰ ſenatoris dicꝶ qui natꝰ eſt ex ipſo ſenatore: ſed etiã qui nati ſunt ex filijs eiꝰ ſiue naturales ⁊ legitimi: ſiue naturales tm̄: ſiue adoptiui: dicunꝶ filij ſenatoris. ſed pone ꝙ aliquis natus eſt ex filia ſenatoris: q̇d erit tunc nunquid dicetꝶ filiꝰ ſenatoris. rñ. ꝙ origo patris ſpectãda ē vt ſi pater eſt ſenator: erit etiã filiꝰ ſenator].

SEnatores. Licet ſenatores habitent in vrbe romana. tm̄ ibi vnde ſunt nati videnꝶ habere domiciliuʒ: et reddit rationem.

NUptie. Si qua nupta fuerit clariſſimo: ⁊ poſtea nubat plebeio: impetrabit vt maneat clariſſima: ſed raro. vltimo dicit qui ſunt ſenatores.

De officio cõſulis. Rubrica.

OFficium. Quod ſit officiũ cõſulis hac. l. oſtẽdiꝶ. Dicit em̄ ꝙ officiũ cõſulis ē p̄bere auctoritatẽ illis qui volunt manumittere. et hanc auctoritatẽ p̄bere põt ſeparatiʒ cõſul. Ultio dicit ſi cõſul maior eſt. xx. annis: poterit ſeruos ſuos manumittere, ⁊ ſi minor ē. xxv. nõ põt: niſi cãm apud collegã ꝓbet

De officio prefectipretorio. Rubrica.

BReuiter. Quod ſit officiuʒ p̄fectip̄torio hac. l. dicitꝶ. Nã cũ oliʒ erant quidaʒ dictatores qui ſummã p̄tãtem habebant: vt modo impator: ſed tẽporaliꝶ: qꝛ ꝑ ſex menſes: ⁊ vt magiſtros militũ eligerent. officiũ iſtoꝝ hñt p̄fectip̄to. Itẽ hñt aliud officiũ. ſ. vt magiſtrũ militũ ſibi eligerẽt. deinde imperio ⁊ p̄tãte romanoꝝ trãſlata in principẽ: ſucceſſerũt p̄fecti p̄reto. per electioneʒ principis loco magiſtroꝝ militũ auctamẽ eoꝝ p̄tãte: qꝛ a ſñia prefectip̄to. nõ appellaꝶ: qꝛ nõ p̄ſumiꝶ male iudicare. Ultio dicꝶ ꝙ ſi p̄fectꝰ p̄to. tulit ſñiaʒ ꝯ minorẽ: ꝙ aliꝰ iudex illũ minorẽ reſtituere nõ põt: niſi ille p̄fectuſpretorio.

De officio p̄fecti vrbis. Rubrica

OMnia. Quod ſit officiũ p̄fecti vrbis hac. l. dicitur. Na p̄fectꝰ crimina q̄ fiũt in ciuitate romana põt punire. Itẽ audiet p̄rõnum ſi a libertis ſe ali petit. Itẽ p̄fectꝰ põt aliquẽ relegare. verba habenꝶ epiſtole cuiꝰ epiſtole verba ſignificãt vt ĩ ciuitate romana habeat iuriſditionẽ ⁊ intra. c. miliaria nõ vltra. Itẽ audiet dñm de ꝶuo cõquerentẽ quẽ dicit cum vxore adulteriũ cõmiſiſſe. Itẽ euʒ qui vult cõqueri de ſeuicia dñi: nõ ſi velit dñm accuſare. Itẽ ſi dñs vult proſtituere ancillas audiet ſeruos cõquerẽtes de dñoꝝ ſeuicia: nõ ſi voluit dñm accuſare. Itẽ ſi dñs vult ꝓſtituere ancillas audiet p̄fectꝰ. Itẽ ꝓcurat vt cãpſores bene ⁊ fideliꝶ exerceant artẽ ſuã. Itẽ ſi patronꝰ cõqueriꝶ de liberto cognoſcit prefectus vrbis. Itẽ dicꝶ curare p̄fectꝰ vt iuſto p̄cio carnes vendanꝶ: ⁊ ꝙ ſit pax in ciuitate. Itẽ multis modis alicui interdicere põt. vt in fi. l. dicꝶ.

ADiri. Siuꝰuſ ar. de alio cõqueritur prefectus vrbis cognoſcat.

PRefectꝰ. Prefectꝰ vrbis de cauſis que ſunt in ciuitate romana cognoſcẽ põt ſi ſit in ciuitate. ſi extra nõ. niſi de illis que ſunt infra centeſimũ miliariũ. ſi extra cẽteſimũ lapidẽ nõ poterit iudicare: ſʒ poterit alij delegare.

De officio q̄ueſtoris. Rubrica.

ORigo. Quo tp̄e fuerũt creatꝶ queſtores ⁊ q̃ſ ſit eoꝝ officiũ hac. l. dꝶ. nam ita inuenimus ſcriptũ: ꝙ tp̄e romuli primo inuenti fuerunt queſtores: ſed de h̄ dubitabaꝶ. vnde tempe tulli oſtillij creati fuerũt: q̃d eſt veꝝ. ⁊ de hoc nõ dubitabãt. officiuʒ queſtoris eſt: vt exigat tributa: ⁊ ppl'o querente creari põt. ⁊ de plebeis. alij ſunt queſtores q̇ ⁊ iſti vocanꝶ cãdidati: ⁊ iſti legebant libros: interpretantur autem iſti candidati illuſtres.

De officio pretoris. Rubrica.

APud. Pater poteſt manumittere ſeruum ſuum apud filium ſuuʒ pretorem.

SEd. Titius erat filiuſfa. ⁊ erat pretor: põt quideʒ pater titij ip̄m titiũ manumittere apud ſeip̄m: vel alij in adoptionem dare.

BArbariꝰ. Tria dicꝶ h̄. l. Pone q̇dã barbariꝰ noĩe fuerat: fugit a dño ſuo: ⁊ romã iuit: ⁊ preturã petijt: ⁊ p̄tor eſt factꝰ. hic tria queruntꝶ. an fuit pretor. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ibi: ſed nihil ⁊c. itẽ queriꝶ an fuerit liber. ⁊ ad hoc nõ rñ. ſʒ dicꝶ ꝙ roma. populus potuit ſeruum libeꝝ facere: et ex hoc colligitur ppl'm tacite voluiſſe eũ libeꝝ eẽ. ⁊ ſic liber fuit. ⁊ multo magis potuiſſet impator. Itẽ hac. l. dicꝶ ꝙ non poteſt pretor ſe tutorẽ vel iudicẽ facere.

De officio prefecti vigilum. Rubrica.

APud. Olim oriebaꝶ ignis in ciuitate romana: vnde ꝯſtituti ſunt triũuiri qui ignẽ extinguerent: ⁊ vocabanꝶ nocturni. itẽ electi ſunt alij q̄ vocabãtur ediles ad ignẽ extĩguẽdũ. itẽ electa fuit familia que vocareꝶ cũ ignis ortꝰ eſſet. ⁊ cuʒ iſti nõ ſufficerẽt electꝰ fuit p̄fectꝰ vi. qui ſuꝑ oẽs eſt: cuiꝰ officiũ eſt tale. qꝛ cognoſcit de furibꝰ nocturnis. ⁊ de receptatoribꝰ ⁊ punit: illos ãt qui acrius puniẽdi ſꝶ remittit ad p̄fectũ vrbis. itẽ punit illos fuſtibꝰ caſtigãdo aut eis cõminãdo q̇ nõ bene cooperuerũt ignẽ. ⁊ ideo fit iterdictũ: q̇ ſint fures nocturni. dicit ꝙ illi ſunt q̇ frãgũt domos ⁊ cameras. ⁊ põt p̄fectꝰ facere torq̄ri ſeruos. item ibit p̄fectꝰ vigilũ ꝑ ciuitatẽ ꝑ totã noctẽ: ⁊ p̄cipiet ꝙ vnuſq̇ſqꝫ aquã in domo ſua habeat. itẽ p̄fectus vigilũ ius dicit de cuſtodientibꝰ veſtimenta balneãtium ſi ea ſurripiũt.

IMperatores. Diſtiguiꝶ hec lex aut incẽdiũ fit per negligẽtiã: ⁊ tũc puniꝶ ⁊ fuſtibꝰ caſtigaꝶ apud p̄fectum vigiluʒ. aut dolo: ⁊ tũc puniꝶ ad p̄fectũ vrbis: ⁊ p̄fectꝰ vrbis req̇rit ſeruos fugitiuos: ⁊ oẽs reddet dominis.

De officio ꝓcõſulis ⁊ legati. Rubrica.

PRoconſul. Ciuitas ro. mittebat ꝓcõſules in ꝓuĩcias: ⁊ poſtq̄ exibãt romam portabãt inſignia ꝓcõſulũ. ſʒ hñt iuriſditionẽ ꝯtẽtioſaʒ ĩ ꝓuĩcia iſti ꝓcõſules tm̄. nũc q̃riꝶ. an aliq̇s ĩ ip̄o itinere filiũ emãcipet: vel ſeruũ manumittat apud ꝓcõſulẽ. ⁊ rñ. ꝙ põt: ſʒ apud legatũ ꝓcõſulꝶ. nec ẽt apõ iſtũ legatũ adoptare poterat aliq̇s. nec q̇s manumittere ꝶuũ ſuũ p̄t

OBſeruare. Procõſul dʒ ſtare in domo ſua. nõ ãt dʒ ꝓcõſul viles milites hr̄e ſʒ bonos. §. Proficiſci. Itꝶ ꝓcõſul p̄t ſecũ ducere vxorẽ ſuã: ſʒ meliꝰ facꝶ ſi ñ ducat. nã tenebiꝶ ꝑ delicti vxoꝝ. §. Añq̄. Itẽ dicꝶ ꝙ ꝓcõſul dʒ mittẽ in lr̄is ppl'o quõ ciuitatẽ dilexit ⁊ ẽt coſ. ⁊ ꝙ nullꝰ ei veniat obuiã. itẽ mittere dʒ ep'l'am añceſſori ſuo ꝙ tali die ibit. Et hec oĩa facit ne ppl's a ſuis negocijs auoceꝶ. iteʒ dʒ intrare ꝑ ꝑtẽ ꝑ quã alij ĩtrauerũt. Iteʒ qñ ꝓcõſul intrabit ꝓuĩciaʒ dʒ hr̄e legatũ ſuũ: ⁊ cõmittẽ ei cognitõẽs eoꝝ. añ vero q̄ ꝓuĩciã ĩgrediaꝶ mãdare iuriſditionẽ legat] nõ dʒ: vt ẽt ip̄e cognoſcẽ nõ poſſit. §. Si ãt mãdet ꝓcõ. in. l. ſe. ponit caſum ĩ q̊ ẽt añq̄ ꝓcõſul ĩgrediaꝶ ꝓuĩciã mãdat iuriſditionẽ: puta ſi ꝓcõſul nõ p̄t venire iuſta cã ĩpeditꝰ: legatꝰ ſuus vero põt venire in prouinciã.

SOlet. Hic dicit ꝙ ꝓcõſul poſtq̄ ĩtrauerit ꝓuĩciã ſibi decretã: põt mãdare legatis vt ipſi legati audiãt cuſtodi

tos: vel ipſos cuſtodes. Et poſtq̄ audiuerint ꝙ ipſi legati remittant ad ꝓconſulē: vt ipſe ꝓconſul dānet vel abſoluat. q. d. legati procōſul' poſſunt cognoſcere de criminibꝰ: ſed proconſul ſn̄iabit. ⁊ eſt hic ſpeciale. nam al' nō pōt quis gladij poteſtatē alij mādare. Secūdo dicit ꝙ proconſul poteſt adimere iuriſditionē ſuo legato cū cōſenſu tn̄ principis: ⁊ dare pōt. Tertio dicit ꝙ legati procōſulis ſi dubitāt in aliquo ipſiuʒ ꝓconſulem conſulere debent non principeʒ. §. Sʒ iterdum. Quarto dicit ꝙ ꝓconſul pōt accipere exenia. i. munera. nā nō dʒ ex toto abſtinere nec excedere modū in accipiēdo. ⁊ hoc idē quidā imperatores ꝑ ſuā eplam reſcripſerunt nec obſtat ꝙ ꝓconſul nō pōt emere vel munus accipere vel donū. nā appl'one doni vel muneris exenia non continet̄. Ultimo dicit ꝙ ꝓconſul nō dʒ cogere homines ad dandū exenia.

Si aliq̄. Tria dicit hec lex. Poſtq̄ in metropoli venerit mittet ſi ciuitas ſe velit cōmēdare ꝓconſuli: non debʒ de hoc dolere: imo libenter audiat. Secūdo dicit ꝙ debet indicē feſta ſm̄ antiquā cōſuetudinem poſtq̄ intrauerit ꝓuinciaʒ ſibi decretaʒ. Tertio dicit ꝙ dʒ circuire ciuitatē ⁊ curatores conſtituere vt opera cōpleant̄. Quarto dicit ꝙ tantam iuriſditioneʒ habet ꝓconſul q̄tam habent oēs magiſtratus de ciuitate romana: excepto principe: conſule: ⁊ prefecto. Sed ſi ſit inter fiſcum ⁊ priuatuʒ aliqua cauſa: nō proconſul: ſʒ ꝓcurator ceſaris cognoſcet. In §. vbi. ſic ponit̄ caſus. ſi iudex vult mittere ſententiaʒ diffinitiuam in ſcriptis nō poteſt partibus abſentibꝰ. vel aliter. Secundo dicas ꝙ libellus nō ſit dandus vbi exigitur cauſe cognitio ſummaria: vt in alimentis ⁊ tranſactionibuſ. Uel tertio dicas hūc caſuʒ ꝙ ea que deſiderant cauſe cognitionē plenam ⁊ officio iudicis explicantur nō iure actionis. ⁊ hoc verius: delegari nō poſſunt. Uel quarto dicas. ꝙ in illo caſu vbi decretum exigitur nō poteſt ipſe pronunciare ⁊ alij legendā committere. Tertio dicit hec lex. ꝓconſul debet legitime aduocatos audire. Itē audiet patrem ⁊ patronuʒ de libertis et filijs conquerentes. Itē dicit ꝙ primo venientes aduocatos primo admittet proconſul. ſed non ita ne alij inferiores aduocati non audiant̄. Itē dicit ꝙ ſi aliquis nō pōt habere aduocatū: ꝙ proconſul det ei al' eſſet ei blaſinū. Ultimo dicit ꝙ hec omnia locū habent in alijs magiſtratibꝰ.

Meminiſſe. Caſus. Poteſtas bono. vſqʒ ad ianuarium ſtare dʒ. nunc queritur: ſi in ianuario non veniat aliꝰ poteſtas: an poſſit vltra ianuariuʒ ſtare. ⁊ dicit ꝙ ſic. Secūdo dicit ꝙ legatus proconſul' ⁊ ipſe procōſul debent ſtare in ciuitate quā adminiſtrant.

Si quid. Legatus procōſul' de criminalibꝰ cauſis cognoſcere pōt. ſed ꝓcōſul ſententiabit.

Legatus. Hac. l. dicitur ꝙ delegatꝰ a ꝓconſule delegat: ſi negatio nō; nō ſit in textu. al's ſi negatio non: ſit in textu nō delegat.

Proconſules. Hac. l. dicitur ꝙ proconſules nō debēt durare niſi ſex menſibꝰ. vel aliter: ſi fuit ſex vicibꝰ amplꝰ eſſe nō poſſit. ſm̄ Ia. b.

Legati. Hac. l. dicit̄ ꝙ legati ꝓcōſul' tutorē dare pn̄t poſtq̄ ꝓconſul redit de ꝓuincia ſibi decreta: ⁊ intrat romā: deponit ſuū imperiū: vtputa deponit vexillū.

De officio p̄fecti auguſtal. Rubrica.

Prefectus. Hūc p̄fectū ꝯſtituit ⁊ ordinauit Auguſtꝰ imperator. vnde precipit hec l. vt iſte p̄fectꝰ nō recedat nec deponat imperiū ſuū priuſq̄ ſucceſſor eiꝰ veniat in alexandrinam ciuitatem.

De officio preſidis. Rubrica.

Preſes. Nomē generale ē quod ad omnes magiſtratus qui ꝓuinciā regunt cōuenienter refert̄. Procōſul aūt ſpāle nomē eſt.

Preſes. Hac. l. dicit̄ ꝙ apud ſe adoptare pōt p̄ſes aliquē: ⁊ filiū ſuū emācipare: ⁊ ſeruū manumittere pōt

Preſes. Duo dicit lex ꝙ poteſtas boñ. hʒ iuriſditionem inter hoīes ſui comitatꝰ tm̄: nō in alios. Secundo ponit in quos hʒ iuriſditionē: nō ſui comitatꝰ: vtputa. ſi aliquis mutineñ. hic deliq̄t: nā pōt tūc ptās boñ. punire eū

Preſes. In ꝓuintia quā regit preſes hʒ priuilegiuʒ ſuꝑ oēs alios: excepto principe.

Preſes. Hac. l. dr̄ ꝙ p̄ſes nō pōt ſe alicui tutorē dare vel facere iudicem.

Illicitas. In primis hec. l. precipit vt p̄ſes curet ne extorqueāt aliq̄d per metū: nec aliud illicitū fiat. ⁊ prouideat ne aliquid malo modo lucret̄. §. Ueritas. Secundo dicit pone ꝙ aliud erat actū: ⁊ aliud ſcriptū: poſtea probatū fuit per teſtimoniū: q̇d actū eſt ſequimur qȯ actum eſt. §. Ne potētiores. Tertio dicit ꝙ curet p̄ſes ne potentiores opprimāt tenuiores. §. Quarto dicit. Pone ꝙ ptās boñ. mittat ſuos ambaſſiatores vel ꝓ tributis vel ꝓ alio p̄cipit̄ hic ꝙ iſti ambaſſiatores nō debēt ducere malos homines ſeruiētes: vt turbent ꝓuinciā: ⁊ ꝓcuret p̄ſes ꝓuincie ⁊ hoc dicit. § Et ne tenuis. Itē dicit ꝙ aliq̇s nō ꝓhibet̄ negotiari nec exercere negociationē non ꝓhibitā. ⁊ hoc curat preſes ꝓuincie. Iteʒ. §. Ne q̇d: dicit ꝙ illi ſeruiētes accipiebāt feuꝰ ⁊ alia lucrabant̄. ⁊ hoc nō faciebāt propter milites hoc dʒ preſes curare ne fiat. Itē dicit ꝙ ſi medicꝰ medicauit per imꝑitiā tenet̄. ſed nō tenet̄ ſi moriar eger nō ꝑ imperitiam. Itē dicit ꝙ vniuerſi qui regūt prouincias habēt ius ⁊ poſſunt dānare in metallū. Itē dicit ꝙ ſi p̄ſes aliquē pecuniarit̄ cōdēnauit: nec ille cōdēnatꝰ ſoluere poſſit: ꝙ remittit̄ ei pena ꝑꝑ inopiā. vn̄ ⁊ ſi fiat poſtea ſoluēdo: nō tamē dʒ iterum exigi.

Preſes. Hac. l. dicit̄ ꝙ preſes dʒ cōpellere dominoſ dn̄oꝝ domoruʒ vt eas reficiant. ⁊ cauſa cognita hoc faciet.

Sepe. Si imperator remittit negotia ad preſidem ꝓuincie. ⁊ dicit iure ſcripto eū qui preeſt prouincie adire poteſt vel poterit nō cogitur preſes vel procōſul vel eiꝰ legatus de hoc cognoſcere; ſed in volūtate preſidis eſt an velit cognoſcere vel alij delegare; vt dicit hec lex. ⁊ alia ſequens que continuat̄ cū iſta.

Ex omnibꝰ. Dicitur in. l. iſta ꝙ correctores ⁊ p̄ſides ꝓuinciaꝝ cognoſcunt de oībus his cauſis; de quibꝰ cognoſcūt magiſtratꝰ in ciuitate romana.

Omnia. Hec. l. dicit idē qȯ ſuperior: ⁊ ꝯcordat cū ea. nā oīa negotia de ꝓuincia ꝑtinēt ad preſidē ꝓuincie. ⁊ hoc lʒ ſit ita: non tn̄ eſt cōſiderandū quid rome fiat: ſed q̇d fieri debeat.

Congruit. Hec lex dicit ꝙ preſes dʒ curare vt ꝓuincia ſua ſit in pace: qȯ fieri facile poterit: ſi preſes ꝓuinciā ſuā malis hominibꝰ purgare faciat. Itē dicit ꝙ preſes dʒ punire latrones ⁊ receptatores latronū. Ultimo dicit pone titiꝰ erat in furore ⁊ nō poterat per ſuos cōſanguineos detineri precipit̄ hic: vt in carcere ponat̄. Lex ſe. Dicit pone cū titiꝰ erat furioſus matrē ſuā occidit: vtrū puniat̄ aut in carcere ponat̄. aut erat ſane mētis: vt q: habebat dilucida interualla: ⁊ tunc punitur. Itē dicit ꝙ illi qui hūc furioſum cuſtodiebant: ſi negligentes fuerūt in cuſtodiendo eū ꝙ illi cuſtodes ſimilit̄ puniant̄.

Illud. Precipit hec. l. vt preſes ꝓuincie nō exeat ꝓuinciā niſi cauſa voti: dū tn̄ nō ſtet per totā noctem extra prouinciam.

Senatus. Uel dic caſum: vt. s. §. in cauſis. titiꝰ tenebat̄ mihi in. x. vel ſeruꝰ titij. poſtea factꝰ ē ptās boñ. titius. nunq̇d poſſuʒ titiū vel familiarē ſuū cōuenire coram titio: querit̄. ⁊ rn̄. ꝙ non. q: actio reſtituet̄ mihi finito officio titij: q̄ amiſſa fuerat eo ꝙ nō fuit inſtituta puta actio tꝑalis §. Si q̇d. Sed pone ꝙ familie titij factū eſt furtū: nūq̇d p̄t familia admitti ad agēdū vt litē ꝯteſtet̄: ⁊ rn̄. ꝙ poteſt.

SI forte. Preſes ꝓuincie anteꝙ̄ ſucceſſoris cognouerit aduētū: tutorē dedit: ⁊ auctoritatē manumittendi ꝑſtitit: ⁊ vtꝝ hec valeāt querit: rñ. ꝙ ſic.

PLebiſcito. Preſes ꝓuincie donuꝫ vel munꝰ accipere non poteſt.

OBſeruandū. Precipit hic vt preſes ꝓuincie qñ reſidet ꝓ tribunali dꝫ oibꝰ ꝑbere aditū: vt poſſint ad euꝫ ire: ſed hoc nō ita faciat ne cōtēnat. iteꝝ dicit: ꝙ qñ cognoſcit nō dꝫ clamare ꝯ malos hoīes: nec etiam lacrimari dꝫ: ſi veniat aliqua vel aliq̇s plorādo. Ultimo reddit rōnē de h̄.

LEgatꝰ. Hic dr̄ ꝙ preſes ꝓuincie nō pōt ab impio vel iuriſditione quā exercet ſua volūtate ſeparari.

PReſes. Si ſeruꝰ vel ancilla corruptꝰ vl̄ corrupta ſit ⁊ de hoc cognoſcit ꝑſes: is q̇ fuerit ſeruꝰ vel aliꝰ: bonꝰ actor pūiat hūc corruptorē ſeueriſſime, nā plꝰ punit q̇ bonū corrupit: ꝙ̄ qui malū deteriorauit.

De officio ꝓcuratoris ceſaris. Rubrica.

QUe. Dicit hec. l. ꝙ que ꝓcurator ceſaris facit rata ſunt: ac ſi princeps feciſſet. dū tñ cōmodū principis faciat: vt ſubijcit. Itē dicit ꝙ ſi iſte ꝓcurator rem ceſaris vēdat vt ſuā: nō trāſfert dñiuꝫ. vnde nihilominꝰ vēdere vel trāſigere quo ad cōmodū ceſaris ꝑt nā bene gerere rem ceſaris dꝫ. Itē ſi fuꝰ ceſaris heres inſtituat: ꝓcurator ceſaris: pōt iubere ſeruo vt hereditateꝫ adeat. Itē ſi ceſar inſtituat heres: ſi iſte ꝓcurator adeat illā hereditatē acq̇rit eā ceſari. ⁊ hoc ſi illa hereditas ē ſoluēdo et locuplex. ſi nō ſit locuplex nec ſoluēdo impator ꝑt repudiare illā hereditatē. vt i. l. ſequēti. q̇ cōtinuat cū iſta.

CUratores. Denegatū ē ꝓcuratori ceſaris vt nō poſſit aliquē deportare: q2 nō hꝫ ius pene cōſtituēde: q̇a nō ꝑt ꝑmittere vt aliq̇s redeat de pena deportatiōis. vt in fi. l. huiꝰ. ſꝫ pone ꝙ ꝓcurator ꝓhibuit alicui ne ad ꝑdia ceſarꝭ veniret: nō debebit is cui ꝓhibuit ad ꝑdia ceſarꝭ venire

De officio eiꝰ cui mādata ē iuriſditio. Rubrica.

QUecūqꝫ. Hec lex tractat de iuriſditiōe iudicꝭ q̄ ſit et qualit̄ poſſit alicui delegari circa qꝺ ꝓponit duas regulas primo. ſecūdo īfert ex prima regula. tertio ꝓbat primā regulā. quarto exemplū ad regulā. ⁊ ſic dicit quatuor hec lex. Prima regula ē ꝙ oīs iudex cui cōpetit meꝝ imperiū vel mixtū alij id delegare nō pōt. Secūda regula ē ꝙ ea q̄ cōpetūt iudicibꝰ iure magiſtratꝰ delegari poſſunt. vnde infert ex prima regula ꝙ omne qꝺ ē meri vel mixti imperij: nō pōt delegare: ⁊ cauetur. l. iul̄ de adulte. q2 ille magiſtratꝰ cui cōpetit illiꝰ. l. cognitio poterit delegare. Itē ꝓbat alio ar. q2 ſi dñs ſit a familia occiſus. pretor de hoc cognoſcet ex ſpāli mandato. ſicqꝫ ſimul ⁊ ꝑꝑ hoc nō delegat. Deinde querit an is qui habet cognitionē cuiuſdā cauſe: nunq̇d habeat aliquā iuriſditōeꝫ ꝓpriā querit. ⁊ rñ. ꝙ hꝫ modicā coertioneꝫ vel iuriſditionē delegatā quaſi ex alio. nō aūt hꝫ imperiū meꝝ. q. d. nō hꝫ iuriſditionē ordinariā. Nam lꝫ ꝓcōſul mādet legato ſuo iuriſditionē: tñ nō tranſfert meꝝ imperiū in legatuꝫ ſuuꝫ. ⁊ ita ponas. Mihi mādata fuit iuriſditio: an mea ꝓpria: ſiue illius qui mādauit. ⁊ rñ. ꝙ mea. Deinde ſi ille qui mihi illā mādauit meꝝ hꝫ imperiū: nō videt demādaſſe illō. attamē ꝙ̄uis ex ſuo mādato nō habeā iperiū meꝝ ꝓ mixtū: tamē habeo coertionem.

MAndata. Preſes mādauit mihi cognitōnē cauſaꝝ gñalē alicuiꝰ loci ⁊ quidā minor. xx. an. vult manumittē ſeruuꝫ ſuū: nunq̇d poſſuꝫ ei minori manumittere volēti auctoritatē preſtare: q̄rit. rñ. ꝙ nō. puta alteriꝰ partis ꝓuincie vel regni. Itē pone. tutor ꝑdiū minoris vēdere vult q2 tenet pupillus ere alieno. vñ ꝑtor dꝫ ꝑ ſe cognoſcere an ſit illud ꝑdiuꝫ alienādū: nunq̇d pōt ꝑtor illā cognitionē alij delegare. ⁊ rñ. ꝙ nō. ſed ipſe cognoſcat.

ET ſi ꝑtor. Magiſter delegauit cāꝫ inter ſcolares domino ep̄o vel ꝑtāti nō cognoſcet ep̄s vel ptās ꝓ ſua iuriſditione: ſed tanꝙ̄ magiſter.

COgnitio. Procōſul pōt cognoſcere de ſuſpecto et ſuo legato delegare. ⁊ hoc dicit in principio in gñe: ⁊ poſtea in ſpē. q2 ꝓbat ꝑ verba cuiuſdā impatoris. Ultimo ponit quatuor caſus quoꝝ cognitiones delegari poſſunt alijs.

MAndata. Primo dicit ꝙ delegatꝰ delegare nō pōt Secūdo dicit ꝙ ſi alicui cā delegat imperiū mixtum vel merū ei non delegat. ſed modica coertio tranſit ad eū delegatum. vnde iſte delegatus poterit punire illū qui fuit cōtumax corā ſe.

De officio aſſeſſorum. Rubrica.

OMnem. Hec lex dicit quid ſit officiuꝫ aſſeſſoris ⁊ in quibꝰ cōſiſtat. nam cōſiſtit in ſex. vt dicit aperte.

LIberti. Hec. l. duo dicit: ꝙ pōt eē aſſeſſor libertꝰ. infames aūt oliꝫ poterant eē aſſeſſores: hodie nō poſſunt.

SI eadem. Ita ponas exemplum. anglia ⁊ gallia fuit diuiſa in duas prouincias ⁊ ſub duabus preſidibus conſtitute. nam anglia ⁊ gallia fuit vna terra ab initio. nunquid ille qui natus erit ex parte prouincie diuiſa poterit aſſidere. i. nunquid anglicus poterit aſſidere in gallia et contra alterius partis. ⁊ reſpon. ꝙ ſic. licet quis in ſua prouincia non poſſit aſſidere.

DIem. Preſes prouincie deceſſit qui habebat aſſeſſores: nunquid habebunt aſſeſſores ſalarium totius. ⁊ reſpon. ꝙ ſic. niſi eſſet ei ſubrogatus cum alio loco poterit demorari. ſed pone ꝙ aſſeſſor fuit deiectus per culpam ſuam de aſſeſſoria propter malam formam: quod mihi verū non videtur. nunquid habebit ſalarium reſidui temporis. reſpon. ꝙ non. No. circa poteſtates terre. nam quelibet terra eligit ſibi poteſtatem: ⁊ ei certum ſalarium conſtituit. ⁊ de ſalario illo debet ſatiſfacere aſſeſſori quem ſecum tenet.

COnſiliarijs. Iudex poteſtatis bonoñ. cum aſſideret tractare negotia ſua coram ſe non poteſt: coram alio poteſt. quia aſſeſſor nō debet poſtulare ī ea cauſa in qua fuit aſſeſſor.

IN conſilio. Hec lex dicit ꝙ poteſt quis eſſe aſſeſſor ⁊ ꝓcurator eſſe ī terra ſua. quāuis aliꝰ ī terra ſua aſſeſſor eſſe non poſſit. iſte aſſeſſor procuratoris ceſaris habet ſalariuꝫ ab ipſo procuratore non a republica illius ciuitatis. puta imperator mittit aliquem bonoñ. vt de aliqua cauſa cognoſcat inter eum ⁊ priuatos: nūquid poterit habere bonoñ aſſeſſorem: queritur. ⁊ dicit ꝙ ſic.

De iuriſditione oīm iudicū. Rubrica.

IUs. Hac. l. dicitur ꝙ auctoritas iudicis magna eſt: qui habet imperium. nam hec lex tota in mixto imperio locū habet. nam poteſt bo. poſſeſ. dare. i. poteſt aliquē in poſſeſ. mittere. Itē poteſt tutorem dare illi qui nō habet tutorem. Item poteſt iudicem dare litigantibus. ⁊ ſic conſiſtit in ſex.

CUi. Si quis delegat aliquam cauſaꝫ: alicui inter titium ⁊ ſeium puta: videtur ei mandare: ⁊ cōmittere modicā coertionem: vnde poterit partes citare ⁊ coercere. niſi ei apte pareant.

IMperiuꝫ. Merū ex eo dicit ꝙ ab oī pecūiaria mixtura extraneū cōſtitit. j. de pu. iudi. ī prin. ⁊ eſt q̄dā ſūma poteſtas ꝑ quā ea q̄ in magna iuriditione ꝯſiſtūt expediuntur al̄s dr̄ ſcdꝫ ꝙ ſoli principi cōpetit merū: eo ꝙ ei nemo ꝑfert. Mixtū vero ē q̄dā media ptās ꝑ quā ea que in media iuriſditione cōſiſtūt explicant. iuriſditio ē q̄dā ptās ꝑ quā ea q̄ cuilꝫ mgratui tribuunt iure magiſtratꝰ ſimplicis explicant. de mero imperio hꝫ aliq̇s vt poſſit aīaduertere in hoīes. i. q2 hꝫ ptātē iterficere facinoroſos. ⁊ hec ptās appellat. de mixto impio hꝫ aliq̇s vt poſſit dare bonoñ. iudicem.

L Ibere. Primo ponas in tota. l. iſta vnū caſuʒ ⁊ h̄ modo. domꝰ tua minabať ruinā domui mee. iudex dʒ iubē tibi mihi caueas de dāno īfecto: ⁊ ſi non vis cauere ꝙ mittat me in poſſeſſionē: ⁊ hoc ē mixtū īperiū: ⁊ hʒ plꝰ a mixto īperio ꝙ̄ a iuriſditiōe. ⁊ fit iuſſio vt mihi caueať. ⁊ mitteř in poſ. plꝰ hēt impꝑij ꝙ̄ iuriſditio. vł aliť dicas retēto primo caſu ꝙ ſi domꝰ tua mee ruinā minať: p̄tor iubere dʒ ꝙ tu mihi caueas. Itē ſi habeo debitorē poterit me p̄tor in poſſeſ. mittere ſi nō ſoluat ille debitor. ⁊ ſic ſunt duo caſus ſm illaʒ vltimam.

M Ore. Hec lex cū ſequēti cōtinuať. ⁊ in iſta prima ē regula. Sequēs lex aſſignat duas rōnes ad regulā. poſtea infert ex rōnibꝰ ⁊ ex regl'a. ⁊ eſt talis regula: qꝛ delegatꝰ ab alio delegare nō p̄t. ſʒ iudex ordi. bn̄ p̄t delegare. ⁊ ꝙ delegatꝰ nō poſſit delegare ponit duas regulas: qꝛ delegatus ab alio ꝙ̄ a principe. itē hʒ iuriſditionē nō a ſe. itē nō hʒ a lege Ultimo dicit ꝙ ſi tu delegaſti mihi aliquā cām ⁊ anq̄ aliq̄d gerā in iſta cā tu decedas: finiť ⁊ expirat officiū meuʒ ſiue iuriſditio: ſicut quodlibʒ mādatū reuocať mortuo mandatore: re integra.

S I q̇s. Olim cōſueuit eē q̄dā p̄toria dealbatio: in q̄ p̄toris edicta ꝯſueuerūt ſcribi. in loco cuiꝰ dealbatiōis ſucceſſerūt iſta tā in carta cōitatis: ꝙ̄ in alijs vbi ſcribunť ea q̄ in palatio gerūť. Hac. l. diciť ꝙ ſi q̇s albū p̄toris corrūpat ꝙ puniť in. l. aureis: ⁊ q̇libʒ de ppl'o poterit agere ꝓ iſtis. l. aureis. itē teneť ſerui ⁊ alij: itē mulier ⁊ vir teneň h̄ edicto. ſed pone ꝙ edictū nōdū ꝓpoſitū vel ſcriptū q̇s corrūpat: nunq̄d teneť. ⁊ r̄n̄. teneť ex ſn̄ia edicti. itē ꝙ ſi q̇s. l. aureos ſoluere nō pōt. vel ſeruꝰ nō vult eū dn̄s defendere: in corpe uniť. ſʒ ſi aliq̇s fecit iuſſu p̄toris: vł ꝑ īperitiaʒ: vł ruſticita teneť. itē qui amouet: licʒ nō corrūpat. vt qꝛ duo folia accepit de q̄terno: nō tn̄ deſtruxit: dicit ꝙ teneť. Itē ꝙ qui dolo alij mādauit vt tollat albuʒ teneť tali mādato: etiā ſi nō teneť mādatariꝰ. ſʒ ſi mādator ⁊ mādatariꝰ doluʒ cōmiſerūt: ambo teneňť. ⁊ ſi plures corruperint q̇libʒ inſolidū teneť: nec vnꝰ ſoluēdo alium liberat.

S I familia. Serui mei albū pretoris corruperūt vtꝝ liberer p̄ſtādo. l. aureos: ſicut ſi liber hō feciſſet. r̄n̄. ꝙ nō. ſʒ p̄ſtādo ꝓ quolibʒ ſeruo. l. aureos: lʒ ſi furtū feciſſet vel dānuʒ vel iniuriā liberer preſtādo tm̄ ꝙ̄tū ſi vnꝰ liber feciſſʒ ſed pone ſerui mei curauerūt albū corrūpere: nunq̇d liberer tūc p̄ſtādo. l. aureos. r̄n̄. ꝙ liberor p̄ſtādo. l. aureos: qꝛ vnuʒ ē factū.

Q Ui iuriſditioni. Filiū ptāť boñ. volo cōuenire corā poteſtate nunq̇d poſſuʒ. ⁊ r̄n̄ ꝙ nō: qꝛ ptās nō ē ydoneꝰ iudex ſuꝑ ſuos domeſticos.

S I idem. Ubi caſuʒ nota ꝙ defenſor hʒ ptātem iudicandi vſq̧ ad. ccc. aure. modo cōuenio te corā illo defenſore ex vna pte ad. cc. in alia ad. c. itē in alia ad. c. ⁊ ita ꝙ ſi iſte ſūme eēnt coadunate defenſor nō poſſet cognoſcere. ſʒ nūq̇d iſte defenſor cognoſcet inter me ⁊ te: ⁊ r̄n̄. ꝙ ſic. qꝛ nō coadunamꝰ illas ſūmas. Secūdo dicit hec. l. cōueni te coram p̄ſide ad quīgenta. tu vis me recōuenire ſub defenſore ad. l. nō potes q̇dē. imo ī vtraq̧ erimꝰ ſub p̄ſide: ⁊ ipſe poterit iudicare. Dic aliter caſuʒ ꝙ priꝰ egi ad. l. corā defenſore: ſʒ vis me recōuenire in. c. ſub p̄ſide: qꝛ defenſor nō potuit cognoſcere vltra. ccc. dicit ꝙ nō pōt. Ultimo dicit tres eramꝰ coheredes ī hēditate q̄ valebat. ccc. ⁊ iudex nō poterat vltra cētū iudicare. nūq̇d iſte iudex eē poterit inter nos. r̄n̄. ꝙ ſic. ⁊ ita ſuā iuriſditionē excedit ſm quorūdā ſn̄iam.

M Agiſtratibꝰ. Hac. l. diciť ꝙ ſi ſeruꝰ aliq̇s damnari debʒ ad mortē ꝙ magiſtratꝰ municipalis. i. q̄ nō hʒ imperiū merū hunc ſeruū damnare nō poteſt: ſed poteſt verberare eū vel aliť caſtigare legitime.

C Um. Hic dicit ꝙ ille qui delegat dʒ eē ordinariꝰ iudex. ſecūdo dicit. pone iudex erat cuiꝰ tp̄s finiebať biēnio: vel triēnio nō poteſt iſte iubere aliquē iudicare eo die q̄ ampliꝰ nō erit iudex.

E St. P ... n̄. cōpromiſit ſub dn̄o azo. qꝛ cum ille nobilis ... cum ep̄o vel ptāte. dicit epiſcopus vel pt. ... debo: ⁊ ita ſubieci ... dn̄i azo. cum quoq̧ ali ... poterit cōdemnare vel abſoluere. i. dn̄s azo poterit ita dicere habʒ poteſtatem: vel epiſcopū. vel aliter dicas caſum. vt qꝛ ptās agat coram dn̄o azo. poterit ille cōueniri ſub dn̄o azo.

S I per errorem. Elegimus pretorē vrbanum pro peregrino: cum in ciuitate romana eſſemꝰ ⁊ ꝑ errorē. vtrum valeat talis cōſenſus. r̄n̄. ꝙ nō.

S Olet. Iudex poteſt totam iuriſditionē ſuaʒ alij demandare: ⁊ etiam partē: ⁊ aliā partē retinere. nec deſinit eſſe iudex cum totam mandat. Ideʒ dicit lex ſequens qꝛ dicit ꝙ vniuerſitatem cauſarum poteſt delegare ⁊ inter perſonas extraneas. adiungit tamē ⁊ dicit ꝙ ſi ſim in aliqua ciuitate aduocatus: ⁊ poſtea factus pretor: ꝙ potero illā cauſam delegare alij in qua poſtula...

S I conuenerit. Ego ⁊ titius conſenſimus in poteſtatē mutineñ. cum eſſemus bonoñ. poſtea penituit me vł ambos conſenſiſſe in iudicem mutineñ. nunquid poſſum reſilire. ⁊ r̄n̄. ꝙ poſſum. nec compellar illi cōuentioni ſtare. i. nō compellemur coram eo litigare.

C Um quedam. Adultam quādam boñ. conueni bonōnie. qꝛ boñ. erat. litem conteſtatus bonoñ. tandem condemnata fuit illa puella. ⁊ ante executioneʒ maritauit ſe cuidam de ciuitate mutine: nunq̇d poterit iudex bonoñ. mandare ſententiam executioni. ⁊ r̄n̄. ꝙ ſic. ſʒ pone ꝙ lite ꝯť. ſe maritauit: ante ſententiam tamen: nunquid iudex bonoñ. poterit dare ſententiam nihilominus. Reſpō. ꝙ ſic. poterit iudex bonoñ dare ſententiaʒ. Ultimo dicit pone petit a me titius. ccc. coram iudice qui non poterat cognoſcere vltra ſūmam. c. aureorum. nolebam reſpondere corā eo. titius volebat me coram eo iudice ꝙ reſponderem eo pretextu ꝙ ſi plene non probaret ꝙ iudex cōdemnaret me in ſumma conſiſtente ſm ſuam iuriſditionem an ſit cōſiderandū ꝙ titius petit in libello petitorio an in quo condemnari pot ⁊ r̄n̄. ꝙ illud quod in libello comprehenditur: ⁊ non id in quo iudex cōdēnare p̄t. vel pone titiꝰ petit ꝙ̄titatē. ccc. excedētē ſub defenſore. queritur an inſpiciendum ſit quantum petit vt ſic coram preſide litigetur. an quātum debeatur oppoſita exceptione de parte indebita: vt ſic coram defenſore agatur. r̄n̄. ꝙ petitur ⁊ inſpicitur. vel pone ſic caſum. Conueniſti me coraʒ iudice ad. c. qui iudex vltra centum cognoſcere non potuit. volebam examen illius effugere: quia illa cauſa creſcere poteſt propter expenſas faciendas in lite. ⁊ ita iuriſditio illius excedit. vnde volo adire iudicem alium: nunquid poſſum q̄ritur. ⁊ reſpon. ꝙ non: quia iſta cōſideranda nō ſunt.

E Xtra. Poteſtas bonoñ. citauit quēdaʒ ymoleñ. nunquid cogitur ille ymoleñ huc venire. ⁊ r̄n̄. ꝙ non. quia poteſtas bonoñ. non poteſt cognoſcere inter non ſuos ſubditos.

Nō quiſq̧ iuris in alium ſtatuat ipſe eodem iure vtatur. Rubrica.

H Oc edictum. Primo Ulpianus cōmendat edictum pretoris qꝛ non debʒ quis moleſte ferre: ſi id ſtatuatur circa ſe qd̄ ip̄e ſtatuit vel ſtatui fecerit. Secūdo diciť. ꝙ hoc edictū tria hʒ capita. primū ē ſi poteſtas boñ. iniquū ſtatuit puta ꝙ debitores nō teneātur ſuis creditoribus aliquo mō ſoluere. diciť hic ꝙ debitor poteſtatis contra poteſtatē eodem iure vtetur. vt non ſoluat poteſtati. ſecundum caput eſt de illo qui ius iniquum impetrauit. puta cū ip̄e debitor īpetrauit ne ip̄e ſuo creditori teneref ſoluere vſq̧ ad. v. annos. vel nullo modo teneretur creditori ſuo: ſi iſte impetrans habet debitores illi vtentur

eodē iure aduerſus iſtũ impetrātē. vnde pone ꝙ ptās vole
bat ſtatuere ius iniquũ. ſ. vt debitor nō teneat̃ ſoluere cre-
ditoribus ſuis vſq3 ad. v. an. nō potuit hoc facere. q2 fuit i-
peditus non tenet̃ quidē ptās eodez iure. Item dicit ꝙ
poteſtas boñ. voluit ſtatuere vt nullꝰ debitor de ciuitate
mutinenſi ⁊ ſic inter nō ſubditos vſq3 ad. v. an. teneatur. et
ideo nō valuit decretũ nunq̇d poteſtas vtitur eodē iure. et
reſpondetur ꝙ non.

Hoc edicto. Si poteſtas inſtituat ius iniquum
ita demum tenetur poteſtas ſi dolo faciat alio-
quin tenentur aſſeſſores: qui vt ſtatueretur con-
ſilium dederunt. ⁊ ita eodem iure debent vti ſi per imperi-
tiam faciant.

Si quis. Titius impetrauit ne creditoribus ſuis
teneretur et non tenetur: nunquid titius vtetur
eodē iure ſi habeat debitores vt titio non teneant̃ debito
res; querit̃. Rñ. aut ipetrauit ad ſuā poſtulationē ⁊ ei con
ceſſum fuit: ⁊ tũc tenetur vti eodē iure titius. aut nō ad po
ſtulationē: ⁊ hoc caſu nō vtitur. vñ dicit ꝙ ſi titiꝰ impetra-
uit ne creditoribꝰ ſuis teneret̃ ſiue vtat̃ titius ſiue nō: ſem-
per puuit̃. i. ſemꝑ huic edicto locus erit: vt eodez iure vtat̃.
Itē dicit ꝙ ſi ꝓcurator meꝰ impetrauit ne tenear credito-
ribus meis vſq3 ad. v. an. vti debeo eodē iure: ſi ei mandaui
vel ratũ habui. alꝫ ꝓcurator tenet̃. Itē dicit ꝙ ſi tutor vel
curator ipetrauit vt adoleſcēs nō teneat̃ vſq3 ad. v. an. ipe
tutor vel curator punitur: ⁊ non tenet̃ pupillꝰ hoc edicto.
Unde pone titius mihi debebat. x. erat tamē tutus aduer
ſus me exceptione tꝑali donaui tibi hanc actionē. ⁊ ſic feci
te ꝓcuratorē in rē tuā. impetraſti tñ vt ille titius ſtatim ti-
bi teneretur ſoluere: vti quidē debebis tu procurator ad-
uerſus tuos creditores eodē iure vt eis ſtatim ſoluas.
Itē dicit ego impetraui vt nullꝰ meus creditor vſq3 ad. v.
an. ꝯueniret me: vti ̄debeo eodē iure vt debitores mei vtā
tur eodē iure aduerſus me: ⁊ etiā nō ſolũ ille q̇ vſus eſt. i. cō
tra quē vſus ſum: ſed etiā alius vtat̃. qđ dic. impetraui ꝙ
nullꝰ debitor meus exceptione vtatur: eodē iure vti debeo
Itē dicit puta titius fideiuſſit ꝓ ſeio apud gayu3 credito
rem: ſeius acq̇ſiuit pactũ de non petendo: q2 gaius fecit ei
pactũ de nō petēdo. ⁊ ſic titius ⁊ ſeius fideiuſſor habebāt
exceptionē: poſtea ſeius acq̇ſiuit ius iniquu3: ⁊ impetrauit
vt debitor ſuus nō vtatur exceptione aduerſus eum. nunc
gaius cōuenit ſeiũ ⁊ fideiuſſorē. queritur an ſeius debeat
vti eodem iure. ⁊ reſpōdetur ꝙ gaius creditor ſeium con-
uenire poterit. ⁊ hoc etiam titio fideiuſſori non proderit.
Sed pone ꝙ titius fideiuſſor hoc ius iniquum impetra-
uit vt debitor ſuus: ſcilicet titius non vtatur aduerſus eũ
titiũ exceptione; nunq̇d gaius pōt iſtũ titiũ cōuenire. et rñ-
detur ꝙ pōt: nō tamē hoc nocet ſeio p̄ncipali reo: nec cōue
nitur ſeius: ſed titius tm̃: nec ſi ſoluerit fideiuſſor pendente
dilatione puta quinquēnali reo cōpetenti aget cōtra reu3
actiōe mādati. et ̄ſi ipetrauit ꝑpetuā: nunꝙ. Itē dicit fi-
lius meus in mgr̃atu poſitus erat ⁊ cōceſſit tibi ꝙ debitor
tuus nō vtat̃ aduerſus te exceptiõ. vel vt nō tenearis vſ-
q3 ad. v. ānos creditoribꝰ tuis: nunq̇d noceat mihi patri ſi
agā cōtra debitores filij mei poſt finitā admiſtratiōe3. rñ.
ꝙ nō. nec ego pater vtar eodē iure. Itē dicit ꝙ ſi ipetra-
ui ius iniquũ vt nō tenear creditoribꝰ meis vſq3 ad. v. an.
⁊ deceſſi: poſtea heres meus vtetur eodē iure.

Quod āt. Si ego ipetraui ius iiquũ aduerſus aliũ
nō ſolũ vtetur ille iure eodē cōtra me ſ3 cōtra heredē
meũ. Itē dicit puta titius impetrauit vt non teneat̃ ipſe
creditoribꝰ ſuis vſq3 ad. v. ānos vti d3 titius eodē iure con
tra pñtes ⁊ cōtra futuros debitores. q. d. non ſolũ ſi iſte cre
ditor titius poſtea efficiatur debitor titij. vtet̃ exceptiõ.
ſed q̇libet alius vt titiꝰ nō poſſit petere vſq3 ad. v. Et ſic h̄
edictũ extenditur ad eũ q̇ fuit tꝑe impetrationis nō ſolũ: ſ3
ad futuꝝ. ß. Illud. Itē dicit impetraui ius iniquũ vt nō te
near creditoribꝰ meis vſq3 ad quinquēniũ cum pure eis te
near ⁊. v. ſolui creditoribꝰ meis: nunq̇d poſſum repetere il-
lud qđ ſolui. rñ. ꝙ nō. vel dic ꝙ tu debitor meꝰ ſoluiſti mihi
creditori tuo: obmiſſa exceptiōe ꝓximi quā impetraui ad-
uerſus te creditorē meũ ante q̇nquēniũ cũ hēres exceptiō3
a me repetere nō poteris.

Illud. Caſus ipetraui ius iniquũ vt vſq3 ad. v. nō
tenear creditoribꝰ meis. ⁊ nũc video ꝙ duo ſumus q̇
tenemur hoc edicto: ⁊ ille q̇ cōceſſit mihi ⁊ etiā ego teneor.
nunc cōuenio debitores meos: ipſi ipetrāt vt vtant̃ eodez
iure cōtra me. nũq̇d iſti debitores mei hoc edicto teneātur
ſ. vt debitores iſtoꝝ debitoꝝ meoꝝ vtantur aduerſus de-
bitores meos qđ iſti vtunt̃ aduerſũ me. ⁊ rñdet̃ ꝙ non. nec
ille magiſtratus q̇ cōceſſit eis de me tenetur edicto.

Si quis ius dicenti nō obtēperauerit. Rub.

Omnibus. Hic dicit ꝙ ſi quis nō obediebat
magnis: imo ⁊ paruis: iudex ꝑtātē
habet inobediētiā punire. ⁊ ſic defendit iuriſdi-
ctionē ꝑ aliquā penā. Itē dicit ꝙ ille nō obedit
q̇ etiā in leuiſſimis nō paret iudici. Tertio dicit ꝙ ſi ꝓcura
tor meus ſit inobediens. q2 nō vult iudici parere: nō puni
ar ego dñs ſ3 ipſe ꝓcurator puniet̃. ß. Hoc iudiciũ. Quar
to dicit ꝙ ſi actor ⁊ reus ſint inobediētes puniunt̃. Quin-
to ꝙ inobediēs tenet̃ ad intereſſe eius q̇ leſus eſt expēſaꝝ
⁊ dānorũ: nō tamē veniet in eo res petita. Ultimo dicit ꝙ
hec actio nō dat̃ poſt annũ: nec in heredem cu3 ſit penalis

De in ius vocando. Rubri.

Ius. Quid ſit in ius vocare hec lex intendit
dicere et exemplum eius.
In ius. Lex iſta ponit ⁊ numerat ꝑſonas q̄ nō pñt
in ius vocari. ⁊ has numerat vſq3 ad. ß. illum: p̄tor ait ⁊c.
Exinde dicit ꝙ quidā ſunt q̇ nō poſſunt in ius vocari: vt
parens ⁊ patronus niſi venia ipetrata. parētes ſunt in in-
finitũ: ⁊ q̇ cōtineātur appellatione parentũ noīat vſq3 ad
ß. patronũ. ⁊ in illo. ß. dicit ꝙ appellatione patroni cōtine-
tur etiā aliq̇s q̇ habuit pr̃em ⁊ filiũ in ſuitute ⁊ poſtea iſte
ſolus pater manumittat̃. iſte eſt parens: imo ambo ſunt pa
troni; qđ verius eſt. Itē dicit ꝙ filius vulgo q̄ſitus mr̃em
ſine venia impetrata: in ius nō vocet.

Parentes. Sicut legitimũ patrē filiꝰ in ius vocare
nō pōt ſine venia; ita parentes naturales filij non
vocāt ſine venia.

Patris. Titius hēbat filiũ emācipatũ: iſte filius ad
optauit adoptatus ab iſto filio in ius vocare poteſt
pr̃em adoptantē. i. titiũ. Et reſpōdit ꝙ pōt. q2 ei non agna
ſcitur. ⁊ ex quo nō eſt ei agnatus nec cognatus.

Adoptiuũ. Hec lex dicit ꝙ filiꝰ adoptiuus nō pōt i
ius vocare pr̃em adoptantē: niſi vel caſtrenſe pecu-
liũ vel q̄ſi habeat. ſed iſte filius adoptiuꝰ pr̃em ſuum natu
ralē in ius vocare nō pōt. Ite dicit ꝙ multis modis quiſ
fit pr̃onus: ſi manumittat ſeruũ ſuũ vel detegat colluſiōe3
ſi agā p̄iudiciali in rē actione contra aliquē: ⁊ pronũcietur
eſſe meꝰ libertus. Itē ſi iurauero meũ libertũ eſſe. ſed po
ne ꝙ cōpuli libertũ vt iuraret ne duceret vxore3. vel liber-
tā ne nuberet. amitto q̇dē ius patronatus. ſed filius meus
naturalis habebit. Itē ſi aliq̇s inſtituit me heredē ⁊ ro-
gauit vt ſuũ ſeruũ manumittam: ⁊ manumiſi ero patronus
Item ſi emi ſeruũ eo pacto a te vt manumittā infra certu3
tempꝰ: ⁊ nō manumiſi. erit quidē liber poſt illud tp̄s ex cō-
ſtitutione diui marci ⁊ cōmodi ad aufidiũ victorinũ: et ero
ſuus patronus. vnde mihi debet reuerentiā. ⁊ hoc quādo
meis nũmis. ſi aũt nũmis ſerui eũ emi p̄dicto pacto ⁊ non
manumiſi nō ero pr̃onꝰ ſuꝰ. ß. Proſtituta. Uñ pone ven
didi tibi ācillā eo pacto ne eā ꝓſtitues: ⁊ ſi ꝓſtitueris ſit li
bera ex cōſtitutione adriani. ero quidē ſuus patronꝰ ego
venditor: ⁊ nō tu: cũ ſit facta libera. ⁊ hoc quando ꝓſtitui
ſti tu emptor. ſ3 ⁊ ſi ego vēditor ꝓſtitui: nec ego nec tu eri-
mus patroni. ⁊ ſic illa nulliꝰ erit liberta: ⁊ ſine venia poſſit
me vocare i ius. ß. Pr̃onũ. Itē dicit ꝙ ſi dedero mei ar

rogationē remaneo patronꝰ ⁊ ſi libertꝰ meus dedit ſe in ar rogationē ꝑ mendaciū nō fit ingenuꝰ:imo remanet libertꝰ ⁊ debet etiā reuerentiā adhuc:licet habeat oīa inſignia in genuitatis ſꝫ libertꝰ natalibꝰ reſtitutꝰ ingenuꝰ fit. §.Qui manumittit. Itē dicit ꝙ ſi ciuitas boū.manumiſit ſeruuꝫ ſuū:ille ſeruus poterit quēlibet de ppl'o in ius vocare ſine venia.ſed ſindicū ciuitatis vocabit venia īpetrata. §.Sꝫ liberos. Itē dictū eſt ⁊.s̄.l.q̇ſqꝫ.§.preter liberos.ſ.paren tes nō vocare in ius:⁊ ꝙ libertus nō vocet liberos patro ni ⁊ parentes in ius:illud intelligenduꝫ:eſt tā de maſculo q̄ de femina. §.Sꝫ ⁊ ſi. Itē dicit ꝙ ſi p̄ronus ꝓpter de lictū ciuitatē amittat:honorē quē hꝫ a libertis amittit.q.d interim ceſſabit edictū.ſi aūt poſtea fuerit reſtitutꝰ cōpetet edictū.Et dicit ꝙ quo ad q̄dam ceſſat edictū:quo ad q̄dā nō.nō eīn habet ꝓ p̄rono vt eidē debeat honor in inſurgē do ſalutando:in ius tn̄ ſine venia nō vocabit. §.Paren tes. Itē dicit ꝙ ſi habeo libertū ⁊ poſtea dedi me in ado ptionē ꝙ iſte libertꝰ meus nō vocabit in ius iſtū p̄reꝫ meū adoptiuū. §.Vel al's. Adoptaui aliquē in filiū vl' nepo tem:nunq̇d libertus meꝰ p̄ſtabit reuerentiā. ⁊ dicit ꝙ ſic. q̄diu durat adoptio ⁊ poſtea nō. Itē dicit ꝙ libertus meꝰ nō vocat filiū meū in ius ſine venia.⁊ ſi filius meus dedit ſe in adoptionē:vel ego dedi. Itē dic̄ ꝙ liberi dicūt ī infi nitū. §.Si liberta. Itē dicit ꝙ ſi liberta mea habꝫ ex me filiū.iſta liberta non poterit hunc filiū cōem in ius vocare ſine venia:nec ille filius hanc matrē libertā meā. §.Sin aūt. Itē dic̄ ꝙ ſi filij mei libertū meū accuſauerint calūnio ſe ꝙ iſti filij mei amittūt ius patronatꝰ. Itē dicit ꝙ pretor ꝑmittit liberto accuſare patronū ſi nō ſit accuſatio famoſa ſed ſi patronus iniuria afficiat libertū:poterit talis libertꝰ hunc patronū in ius vocare ſiue actio ſit famoſa ſiue non. Itē dicit ꝙ ego p̄ronus tutor eraꝫ titij nunq̇d libertꝰ meꝰ vocabit me in ius ſine venia. Rū.ꝙ nō. Itē ſi ego habeo tutorē poterit libertus meus vocare iſtū tutorē de ſuo ſcd̄o ⁊ forte de meo.

Quauis. Libertꝰ meꝰ me in ius vocauit ſine venia: ⁊ ſic tenebit mihi p̄ſtare q̄nq̄ginta aureos.vt.j.e.l.ī eū.⁊ ſi poſtea penituit vel ego nō iui:nunq̇d nō remittit pe na.l.aur.illi liberto.⁊ reſpōdet ꝙ ſic:remittatur.

Libertus. Libertꝰ meus filiū meū ſine venia ī ius vocauit:nunq̇d filius meus poterit agere aduerſus hunc libertū ꝓ illis.l.aur.⁊ rū.ꝙ ſic. §.Generaliter. Ego accuſaui libertū meū nūc nō ꝓcedo in accuſatiōe:libertus meus interpellat iudicē vt faciat ꝙ ego ꝓcedā:non videt me in ius vocare talis libertus. §.Libertus. Sup cā quā cōtra me hēbat libertus meus iudicē ſibi petijt delegari:⁊ ſup hoc libellū dedit:nōne videt me in ius vocare.⁊ reſpō det ꝙ nō videtur ⁊ ſine venia.

Cum. Promiſiſti mihi exhibiturū titiū:⁊ hoc iudi ci vel mihi aduerſario ꝓmiſiſti teneris quidē exhibē

Pleriqꝫ. Hec.l.dicit ꝙ nemo debet vocari de domo ſua in ius.i.non debet extrahi inuitꝰ ⁊ duci ad ius: ſed in bona iſtius debitoris latitantis mittet in poſſeſſiōꝫ ſed ſi ꝑmittat ſe videri ad ius tn̄ verbis.ſed ſi vadat ad vi neā re ⁊ verbis vocari poterit.⁊ hoc vſqꝫ ad.l.neqꝫ.

Neqꝫ. Filiūfa.in ius vocare nō poſſum. §.Qui in ius. Sed pone ꝙ aliq̇s me defendat ꝙ ꝓmiſi iudi cio ſiſti:trāſigo cū aduerſario meo.his duobꝰ caſibus non cōmittitur ſtipulatio contra me.

Communis. Si ego ⁊ tu habemus libertū:nō po terit talis aliquē noſtrū in ius vocare niſi venia im petrata.

In eū. Si libertus vocet p̄ronuꝫ in ius ſine venia p̄ſtabit.l.aur.quos ſi preſtare nō pōt:caſtigabitur. vt in.l.ſequenti.

Si quis in ius voc.nō ierit. Rub.

Si quis. Vocaui te ad iudicium.peto fideiuſſ. iudicio ſiſti:tu dare vis:ſed talē q̄ non eſt ſubiectus iuriſdictioni illius iudicis ad quē te voco:nō teneor illū fideiuſſorē recipere niſi ille renunciet priuilegio ſuo.

Ex quacunqꝫ. Si dubiū eſt vtrū ſis de iu riſdictione illius iudicis ad quē te voco:venire dēs vt ſciatur an ſis. Scd̄o dicit ꝙ ſi voco te in ius:⁊ nō venis punieris:niſi ſis ruſticus.nā ruſtico pena remittit. Itē ſi fe ci te vocare ad ius in die feriato:⁊ nō venis:remittitur tibi pena.

Cum. Promiſiſti mihi aliquē ſiſtere in iu dicio:nō ſiſtis:modo agā cōtra te actione ex ſtipula tione ad intereſſe.

In ius vocati vt eant. Rub.

Edicto. Cōuenio te ⁊ peto fideiuſ.iudicio ſiſti dari:debes quidē dare fideiuſ.ꝓ rei quātitate.i.ꝓ magni tudine rei que petitur. Excipiunt ab iſta regl'a fui neceſ ſarij:cōiuncte ꝑſone:in quibꝰ caſibꝰ q̄lēcūqꝫ fideiuſ.tenetur recipere actor.⁊ ſi nō recipiat punit actor in.l.aureis.eſt rō.

Qui. Promiſiſti mihi ſiſtere duos:⁊ vnū ſtetiſti tn̄:nō videris ſtetiſſe qd̄ ꝓmiſiſti. qr hēt ꝓ locuplete.

Ne quis eū q̄ in ius vocabit vi eximat. Rub.

Hoc edictū. Hoc edictū ꝓpoſuit p̄tor vt vniꝰ pena ſit metus multorū.ſcd̄o dic̄ ꝙ ſi ſeruus meus exemit debitorē meū teneor ſerui noīe nō aliter.qr potero eū dare pro noxa:ſi ignoraui.ſi au tē ſciui:teneor inſolidū.vnde pone libertus meus me ī ius ſine venia vocauit.⁊ cū venirē ad iudiciū tu exemiſti me:ū teneris ꝙ tu exemeris me. Itē vocaui te ad iudicē nō tuuꝫ ſi q̇s te exemerit hoc edicto:ille eximēs nō tenet. Item dicit ſi tu exemiſti legatū q̄ habꝫ ius reuocandi domū nō teneri hoc edicto. Itē ſi tu exemiſti ſeruū nō teneris hoc edicto. Item ſi vocaui te apud iudicē pedaneuꝫ ⁊ aliq̇s te exemit nō tenetur ille eximēs. Iteꝫ dicit ꝙ ſufficit vt aliq̇s eximat ſcꝫ quo ad exēptionē.⁊ ſi nō faciat dolo. It dicit ꝙ eripere eſt aliq̇d de manu auferre.ſed eximere eſt facere aliqueꝫ in ius vocatū morari in loco aliquo.vel detinere eū in aliquo loco. Itē ſi voco aliquē ad iudicium per calūniā ⁊ tu eū exi mas:teneberis hoc edicto. Item dicit ſi aliq̇s nō dolo exi mat:nō tenetur hoc edicto.

Si per aliū. Siue ꝑ ſe ſiue per aliū q̇s exemerit tenet hoc edicto:⁊ in litē iurabo cōtra eū. Itē dicit ꝙ ſi de bitorē meuꝫ eximere voluiſti nec potuiſti.qr venerat debi tor meus ꝑ aliā viā.non teneris hoc edicto. Item dicit ꝙ ſi plures exemerint ꝙ oēs tenentur.nec vnꝰ ſoluendo aliū liberat.nec reus etiā principalis liberatur.i.exemptus.

Is qui. Tu exemiſti debitorē meū:ſōqꝫ penā ſolui ſti:nō liberatur debitor.

Qui ſatiſdare coguntur. Rub.

Satiſdatio. Primo dicit:vnde appellat ſa tiſdatio.ſcd̄o ꝙ ſatiſfactio eſt cū damus aliquē fideiuſſorē vt ſit ſecurior actor.nā ſa tiſfacere dicimur cū ſoluimꝰ creditori noſtro:vel pignus vl' expromiſſorem damus.

Fideiuſſor. Talis debꝫ dari fideiuſſor vt poſſit faci liter conueniri.⁊ ſit idoneus ꝓ magnitudine rei. §. Si quis. Iſte.§.legit multis modis.⁊ dic vt ī apparatu ac.ait pretor. planus eſt.

Fideiuſſor. Hic.§.dicit ꝙ ſi ꝓmiſiſti mihi aliquem in iudicio ſiſtere:teneris in verā quātitatē.niſi aliter cōueniat.i.in cōe intereſſe.

Sine. Cōueniebā titiū:tu ꝓmiſiſti ꝓ eo fideiubēdo ꝙ eum ſiſteres:teneberis mihi in omne id qd̄ petam quacunqꝫ actione petam:ſiue in duplum.

Si deceſſerit. Fideiuſſiſti ꝓ aliquo vt eū ſiſteres et ille reus deceſſit iudex p̄cepit tibi ꝙ tu eū exhiberes

cum iam eſſet mortu⁹ nō valet ꝑceptū: nec teneris ſi tu nō exhibes. Itē ſi deceſſit poſt ꝑceptū ⁊ ante diē exhibitiōis: nō teneberis tu fideiuſſor. ſed ſi tu fuiſti in mora exhibēdi eū: poſt moram deceſſit: teneberis quidē. Si vero titiū exhibere ꝓmiſiſti in cā ciuili: qui titius antea erat ab alio criminaliter accuſatus: ⁊ cū eſſes in mora exhibendi titius cōdēnatus ē: poſtꝙ̄ debuit exhiberi: teneberis quidē. Scđo dicit vocaui te ad ius: tu aūt non veniſti. ſed miſiſti quēdā fideiuſſorem q̇ fideiuberet ꝓ te iudicio ſiſti: ⁊ cum eſſet ydoneus ille fideiuſſor: ego eū nō recepi: teneor tibi et fideiuſſori iniuriarū actione.

Quotiens. Dediſti mihi feminā vł aliū nō ydoneū fideiuſſorem: nō videt̄ ſatiſdatio, ⁊ ideo teneris iterꝫ ſatiſdare.

Si fideiuſſor. Tu mihi quendā clericū ꝓ fideiuſſore dare volebas: nō teneor eū recipere. ſed ſi nō poſſis mihi aliter ſatiſdare: debeo predicere illi fideiuſſori vt non vtatur fori ꝑſcriptione: cuꝫ recipiā eum. Scđo dicit: tutor debet ſatiſdare rem pu. ſal. fo. ſed ſi nō poteſt ſatiſdare in ciuitate: nūq̇d poterit ſatiſdare in municipio. ⁊ rñdet̄ ꝙ ſic. ⁊ hec eſt neceſſaria ſatiſdatio: vt dixi. ſi aūt eſſet volūtaria nō poſſet in municipio ſatiſdare. vt ecce vendidi tibi rem ⁊ ſponte me obligaui vt fideiuſſorem darem: non ſatiſdo in municipio: ſed in ciuitate in qua cōuenior. Ultimo dicit ꝙ ſi te cōuenio ꝓ re mobili: nec potes iudicio ſiſti ſatiſdare: ſequeſtrabit̄ vel deponet̄ iſta res donec ſatiſdetur.

De die. Volebā te cōuenire: iō te ad ius vocari feci tu aūt miſiſti quēdam qui fideiuberet ꝓ te. i. ꝓmitteret ſiſtere iudicio: ⁊ eū nolebā recipere: ſed volebā ꝙ ſatiſdaret ꝙ exhiberet te poſt. x. dies: ipſe aūt volebat ſatiſdare vt exhiberet te poſt. xv. iudex quidē ſtatuit tp̄s. ⁊ ꝑ hanc poſitionē nō obſtat aliq̇d contrariū. vel dic vt videant̄ obſtare cōtra ꝙ nō erat dies in ſtipulatione expreſſus: nec tn̄ errore obmiſſus. ne obſtet. ȷ̄. de ver. obl. ita ſtipulat⁹. ꝙ mulier ⁊ miles ⁊ minor. xx. an. nō poſſunt fideiubere: ⁊ ſi fideiubeant nō valet ſatiſdatio: ſi ꝑ ſuos ꝓcuratores poſſunt fideiubere. Itē ſi q̇s velit fundū dotalē vendicare a marito mulier fideiubere poteſt ꝓ marito ſuo. Item ſi ſeruus datus fuerit fideiuſſor: iterū ſatiſdabit. qꝛ nō valet fideiuſſio Itē ſi mulr̄ vel minor fideiuberit ꝓ aliquo ſuccurrit̄ eis. vł dic hoc caſu ſm̄ Ja. ꝙ ſi minor vel mulier recipiat nō ydoneū fideiuſſorē ſuccurrit̄ eis. Itē fideiuſſiſti apud me iudicio ſiſti: ⁊ poſtea me ſucceſſiſti vel excaueri debet. Itē cauere debet tutor rem pu. ſal. fo. ⁊ ſi nō pōt ſatiſdare in ciuitate remittit̄ in municipio. Item ſi tu habes vſūfructū in fundo meo debes mihi cauere de reſtituēdo ꝓprietatē: ⁊ ſi nō potes ſatiſdare in ciuitate: remittend⁹ eris ad municipiuꝫ Itē ſi habes cōtrouerſiam cū aliquo de hereditate: ⁊ legatarius legatū ſibi velit ſolui. vel ſi plus accipere eū contigerit: debet in his caſib⁹ legatarius cauere de reddēdo legato: vel de eo qđ plus accipit̄: ⁊ ſi nō pōt in ciuitate cauere ſatiſdabit in municipio. Item heres remittit̄ in municipium ſi velit cauere. ſed ſi ſine culpa heredis miſſus fuit in poſ. mittit̄ heres in municipiū. Ultimo dicit ꝙ ille q̇ petit in municipiū vt ſatiſdet iurabit ꝙ nō fecit aīo calūniandi: ⁊ qualiter iurare debeat dicit.

Arbitrio. Cōueni te ⁊ fideiuſſorē petebā offereba ſ q̊s ydoneos non eſſe dicebaꝫ. tu aūt dicebas ydoneos. vñ ſuper hoc iudex delegatus fuit: ⁊ eos ydoneos eſſe ꝓnūciauit. poſſum ab iſto iudice delegato appellare. et ſm̄ hoc nō obſtat cōtrariū. Et ſi nō appello videor eos approbare. vt in. l. ſeq. Si aūt reprobo ꝓbatos ⁊ accipio reprobatos ero cōtentus illis fideiuſ. Ultimo dicit ꝙ ſi medio tp̄e fideiuſſor efficiat̄ nō ſoluēdo: de nouo cauēdū erit.

Iulianus. Ponas caſum in ꝓcuratore actoris q̇ egit ſine mandato ad fundū puta. ⁊ fideiuſ. iudi. ſol. accepit. poſtea actor dñs habuit ratuꝫ. ⁊ ſic affirmatū eſt qđ fecit: nunq̇d extinguit̄ fideiuſſio vel annihilat̄. ⁊ reſpondetur ꝙ nō. imo tenet̄ fideiuſſor ꝓ iudicato ſolui acceptus

Inter oēs. Heredē inſtitui ſub cōditione: ſi nauis ex aſia venerit vſqꝫ ad. x. tm̄. ⁊ ſi nō venit admitti illū quē tibi ſubſtitui: poſſidebas tn̄ hereditatē de facto tenerꝭ quidē illi ſubſtituto cauere de hereditate nō diminuenda: poſtmodū ſi deficit cōditio tue inſtitutionis poterit ſubſtitutus hereditatē petere. ⁊ ſi fuerit in aliq̊ diminuta cōmittitur ſtipulatio. et hoc q̇dem habet locū in ſpālib⁹ ſubſtitutionibus.

Filius. Hac. l. dicit̄ ꝙ filius meus ſi me defendat vel ego filiū: teneor ſatiſdare iudi. ſol. ⁊ fili⁹ etiā. idē in quolibet alio.

Sciendū. Hec lex eſt q̄ſi tēperamentū legis ſupiorꝭ dicit enī ꝙ q̇ imobilia poſſident nō tenent̄ ſatiſdare: nec cōpellūt̄: ſiue ī villa ſiue in ciuitate poſſidēt ſiue inſolidum: ſiue in parte. nunq̇d poſ. fundi emphi. poſſeſſor eſt et q̇ poſſidꝫ ꝓprietatē nudā. ⁊ rñdetur ꝙ ſic poſ. aūt vſufructuū poſſeſſor nō eſt. creditor aūt nō poſſidet: vt euitet ſatiſdationē: poſſidet tn̄. Itē vir ⁊ vxor poſſident: vt non ſatiſdent. Sed pone ꝙ tu teneris mihi actione ꝑſonali. ⁊ qꝛ heres erat inſtitutus ⁊ teſtator mihi aliq̇d legauit: fundū puta. tu aūt es poſſeſſor: nō ego. Itē dicit ꝙ ſi tutor noīe pupilli cōueniat̄ a ſatiſdatiōe excuſat̄: ſi poſſidet funduꝫ ipſe tutor vel pupillus. Itē dicit ꝙ ſi appellaui cum egiſſet aduerſus me: ⁊ obtinuiſſet ꝙ poſſeſſor ſum. Ultimo dicit ꝙ ante litē cōteſtatā ſciri debet: vtrū quis ſit poſſeſſor imobilium vel non.

Quli. Conueni te. et cū nō poſſes ſatiſdare iuraſti ꝙ tali die ſiſteres iudicio: tu autē non feciſti aliq̇ iuſta ex cauſa non videris peiurare.

Si ex noxali cā agatur. Rub.

Si quis. Seruus tuus dānum mihi dedit: vnde te noxali actione conuenio: debebis mihi quidē ꝓmittere vt ſeruū ſiſtas in eadē cā vſqꝫ dū ſententia ferat̄. ⁊ videtur ſiſtere q̇s in eadē cā qñ ius actorꝭ deteri⁹ nō facit: nō aliter tu illū ſeruū. ſimiliter alij q̇ aduerſus te noxaliter agit dediſti: nunq̇d videris eū in eadeꝫ cā ſiſtere. dixerunt quidā ꝙ nō. ſed ſecus eſt: qꝛ bene ſiſtitur in eadē cā. vel ſi ſeruus tuus q̇ damnū dedit abſens fuit: vel defendes ſeruū. vel cauebis ꝙ exhibebis eū: cū hēbis iſtuꝫ ſeruuꝫ. ⁊ h̊ ſi dicas eū in tua poteſtate eſſe: ſuſcipies iudiciū ſine noxe deditione. qꝛ teneris inſolidū. ſed ſi ſeruus fuit ꝑ̄ſens ⁊ tu abſens: ⁊ cū nō defenderet̄ iuſſu iudicis accepi illū ſeruū: extincta fuit actio mea cū ſeruus ceperit eſſe meus ſi tu venias petēs reſtitutionē ad defenſionē audiris. ſꝫ mihi actio aduerſus te reſtituitur.

Si cum. Tu habebas vſufructū ī ſuo ꝓ quo te noxaliter cōueni: tu nō defendis iſtū ſeruū amittis quidem vſufructum.

Si cum. Plures erant dñi cuiuſdā ſerui q̇ mihi dānū dedit. cōueni vnū ex dñis: non poterit quideꝫ iſte dñs pro parte ſua tm̄ ſatiſdare: ſed ⁊ ꝓ parte ſocij ſatiſdare tenetur. ſ. iudicio ſiſti ⁊ pro ſua ſatiſdat. nam in totuꝫ ſatiſdat. vel dic de iudi. ſol. ꝙ non ſatiſdat cū nō totus ſu⁹ reputetur: nec cōuentus de re ſua ſatiſdat iudi. ſol. et ſic duobus modis ponitur caſus.

Si ſeruū. Egi aduerſus te noīe ſerui tui publico iudicio ⁊ tu promiſiſti ſiſtere in eadē cā: ⁊ ſi exhibes tn̄ liberū vtrū videaris exhibere in eadē cā: querit̄. ⁊ rñdet̄ ꝙ non. qꝛ aliter ſeruus ꝙ̄ liber punit̄. ſed quo ad ꝑuatas cauſas bene videris in eadē cā ſiſtere. Sed ſi promiſiſti ſtichū ſtatuliberū in eadem cā ſiſtere: tu aūt exhibes eū liberuꝫ: videris quidē in eadem cauſa ſiſtere.

De eo per quē factum erit. Rub.

Equiſſimū. Vocaui te ad ius ⁊ cuꝫ deberes certa die venire ad iudiciū. q̇dam

impediuit te quomin⁹ ad iudiciū venires. tenet quidē ille eximens: si dolo malo faciat p se vel p alios. vnde si aliqs tibi aliqd triste denunciet hoc edicto tenet. vñ pone ꝙ dolo mei actoris nō fecisti: ⁊ nō poteris quidē me cōuenire. sꝫ si cōuenio te ad penā habebis exceptionē.

Si serui. Si seruus tuus exemit debitorē meū ne veniat: in ius teneberis actione noxali. ¶ Et heredi. Hic dicit ꝙ heredi vocātis infra annuꝫ datur hec actio in factū. Itē datur cōtra heredē eximētis: in id quod puenit ad eū ex dolo defuncti q̄ exemit.

Si actoris. Vocaui te ad ius ⁊ cuꝫ certa die sistere deberes: illa die seruus meus te īpediuit quominus sisteres: ⁊ me sciente. si cōueniā te ad penā: habebis aduersuꝫ me exceptionem doli. Si vero hec ignoraui potero illum seruū dare tibi p noxa. Itē pōt poni in psona alteri⁹.

Ex hoc. Feci te vocari ad ius ⁊ tenebaris mihi tpali actione: ⁊ iudex pcepit tibi vt tertia die sisteres: tenebitur titius mihi q̄ exemit ad oē interesse meū: ⁊ in id qd pdidi p actionē amissam. ⁊ hoc per actioēꝫ in factū. sed si titius nō pōt mihi satisfacere restituet mihi actō amissa in te veterē debitorē. Sed pone ꝙ titius me īpediuit venire ad iudiciū: ⁊ meuius te īpediuit: ego potero aduersus titium: ⁊ tu aduersus meuiū agere. Sed pone impediui te ⁊ tu me: cōpensabit dolus meus cū tuo. Sed pone tu dedisti mihi fideiuss. q̄ pmisit te sistere cū te ad .c. cōuenirē. ⁊ si non stas pmisit .l. noīe pene sempronio: postea īpediuit quo min⁹ stares: potero quidē aduersus semproniū in .c. agere a fideiussore nihilominus quinquaginta cōsecuturus.

¶ Si quis cautionibus. Rub.

Feci te ad ius vocari: tu petis spatiū qz vis ire domū: debet qdeꝫ iudex dare .xx. miliaria p singulis dieb⁹: nec cōputabitur dies in quo fuit interposita stipulatio: nec dies in quo staturū erit.

Non. Vocaui te ad iudiciuꝫ ⁊ pmisisti te sub pena statu ⁊ certa die stare debebas: transegisti ante dieꝫ qua sisti oportebat: non teneris āmodo sistere nec penam si nō sistas pstare: sed es ipso iure liberat⁹. Itē si post dieꝫ quo sistere debebas transegim⁹. habebis quidē aduersuꝫ me exceptionē: si te cōuenio ad penam.

Si quis. Tu in iudicio nō stetisti. qz magistrat⁹ fact⁹ fuisti. vel qz subisti aliud munus habes exceptioneꝫ. si cōueniā te ad penā. Itē fuisti vocatus vt ferres testimoniū. nam ⁊ tu habes exceptionē cōtra me agentē ad penā.

Si quis. Tu nō venisti ad iudiciū pp̄ter tēpestateꝫ vel vim fluminis: vel pp̄ter infirmitatē excusaberis quidē. Itē si mulier non stetit: qz grauida erat excusabit. qz habebit exceptionē. idē in furioso qui habet exceptionem.

Quod diximus. Hic vult exponere qualiter intelligatur vis ⁊ tēpestas: superiora locū habēt ꝙ excusetur si nō se artauit. qz si fecit non succurritur ei: nedū tenere debet. qz nec multū ante venire debet: nec multum tarde.

Quid. Dicit hic ꝙ si tu eras ī loco vbi debebat ius reddi: puta rome ⁊ iuxta municipiū. vel voluisti p aliā viam venire: tibi nō subuenit nisi fuerit breue tēp⁹. nec enim habebis exceptionē. similiter vocaui te ad ius ⁊ cum certa die stare deberes: magistrat⁹ te īpediuit vel retinuit te: q̄ minus venires: habebis quidē exceptionē. si vero dolo tuo factū est nō habebis exceptionē. sed si aliqs puta titius te detinuit: teneberis quidē ad penā ⁊ titius tenebit tibi.

¶ Sꝫ ⁊ si. Tu debebas certa die in iudicio sistere te: ⁊ ante diē exhibitionis decessisti. qz fuisti dānat⁹ ad mortem vel alio mō: non teneberis quidē āmodo ad penā quo ad fideiussorē ⁊ defensorē. qz prodest eis. sed si fuisses accusatus tm̄ ⁊ nō cōdēnatus nō haberes exceptionē.

Plane. Si magistrat⁹ te detinuit vel cuꝫ funere domestico iuisti vel captus fuisti ab hostib⁹ pp̄ter quod in iudicio nō fuisti. his casibus habebis exceptionē.

Quesitū. Casum huius .§. dic duob⁹ modis. Primo modo sic. vocaui te ad iudiciū ⁊ tu pmisisti stare iuri ⁊ dixi ego stipulor: ꝙ si tu non stares propter valitudinem vel pp̄ter tēpestateꝫ: ꝙ nō posses mihi obijcere. ⁊ postea subieci ꝙ nullā aliā obijceres. nō valet qdem: sꝫ excusaberis. qd est verū qn̄ renūciatio est generalis tantū. secus est si spēalis in oībus vel in qbusdā. vñ in expssis tantū valeat stipulatio: vt subijcit vlpi. ⁊ fm hoc vbum deserta. est noīatiui casus. ⁊ dic deserta. s. except. Vel aliter dicas casum. qa generaliter fuit facta renūciatio: non spāliter. nec hoc casu valet ꝙ fm casum deserta est. Itē cū tu possideres imobilia: ⁊ nō tenebaris satisdare: satisdedisti: an teneris querit ⁊ rn̄detur ꝙ aut pmisisti vel satisdedisti errore: ⁊ tūc nō teneris. aut ex certa sciā: ⁊ tūc teneris.

Si duo. Ego ⁊ tu eramus duo rei stipulandi ⁊ debitor cōis cū puenirē eū pmisit mihi ꝙ staret iuri. ⁊ si nō staret penā pmisit: tu hunc debitorē īpediuisti vt non sistereꝫ in iudicio: nō potero petere ab illo penā quasi non steterit ⁊ hoc est verū si socij sumus. Itē pone duo rei sum⁹ ⁊ pmisimus creditori nostro ꝙ certa die in iudicio starem⁹: ⁊ ego nō iui ad iudiciū: actor vēdicat a te rē ⁊ debituꝫ exegit: vult a me petē penā: vtrū possit querit. ⁊ rn̄detur ꝙ nō potest.

¶ Eꝙ. Hic .§. intelligitur duob⁹ modis. ⁊ dic vt in apparatu accursij.

Si is. Vocaui te ad ius: ⁊ mihi fideiuss. dedisti ꝙ stares in iudicio: nō stetisti. qz absfuisti cā rei publi. nec tu teneris nec fideiussor tuus tenetur.

Si quis suū. Promisisti tu dñs in iudicio sistere cū noxaliter te conueni: poteris illis exceptoīb⁹ vti quibus vtereris: si p libero pmisisses stare. sed si seruus absit causa rei pub. nō poteris vti exceptiōe q̄ vis si liber homo abesset vteretur exceptione. ⁊ est rō qz seruus ⁊c. ¶ Et si. Cōueni te q̄ caueras iudicio sisti cū pēa: ⁊ iudex pcepit tibi vt venires infra .x. dies ad iudiciū: tu aūt nō venisti infra .x. dies: sed venisti p⁹ .xiiij. dies vel .xv. an cōmittat qꝙ pena sꝫ ⁊ vtrū teneris queritur. ⁊ rn̄detur ꝙ nō teneris eaꝫ mihi dare: imo hēbis aduersus me exceptionē: si agā ad penam Et hoc verū est si ius meū nō est factū deterius.

Si seruus. Seruus cōueniebat ex cā nō licita in qua nō poterat in iudicio esse: ⁊ dedit fideiussorē: nō teneꝫ datio fideiussoris: adeo ꝙ nec ipse seru⁹ nec ipse fideiussor teneatur. ⁊ hoc dicit prima .l. ⁊ alia .ſ. e. quotiens.

Si plurium. Serui mei dānū tibi fecerint: vñ me cōuenisti noxaliter ⁊ eos sistere ī iudicio pmisi ⁊ steti vnū cōmittit quidē tota pena de rigore iuris: sed de eqtate dādo partē p illo qui nō stetit habeo exceptionē contra te: si cōuenias me pro illis quos steti.

Si eum. Vocauit te titius ad iudiciuꝫ ⁊ ego pmisi te sistere in iudicio: tu aūt dicebas te liberatū ab illa actione qua titius te cōueniebat: ⁊ titius dicebat ꝙ tu nō eras liberatus. vtrū tenear te nihilomin⁹ exhibere querit. ⁊ rn̄detur ꝙ teneor: vt inquirat vtrū sis liberatus vel non.

Homo. Te serui tui noīe noxaliter cōueniebaꝫ: tu postea eū occidisti: ⁊ sic eū exhibere nō potes in die pfinita q̄ iudex pcepit tibi vt euꝫ post .x. dies exhiberes: teneris quidē ad penā ⁊ nō teneris soluere nisi post .xi. dies.

Qui iniuriarū. Aduersus te actione iniuriarū egi ⁊ stipulatus fui ꝙ iudicio stares. ⁊ hoc feci ante litē cōtestatam. ⁊ cū veniret dies in qua sistere debebas nō fecisti. i. nō venisti. ⁊ ita cōmissa fuit stipulatio. postea decessi. nunc qritur an heres meus possit aduersus te actōne ex stipulatu agere. ⁊ respōdetur ꝙ heres non poterit agere: nec actione ex stipulatu p pena: nec actione iniuriaꝝ cōtra te. sed pone ꝙ tu decessisti: nunqd potero heredē tuū cōuenire. ⁊ rn̄detur ꝙ nō. nec fideiussorē tuū nisi fideiussor tu⁹ fuerit in mora: tunc enim heres ⁊ fideiussor tenentur.

Si quis. Titiū hoiem liberum sistere pmisi in iudicio: ⁊ cōueniebat a quodā alio. debeo quideꝫ istū titium in eadē cā sistere. l. vt ius actoris nō faciam deterius.

Sed pone ꝙ titius nouū priuilegiū īpetrauit: puta ꝙ non teneatur iurare de calūnia: hoc caſu nō videor titiū in eadē cā ſiſtere. ¶ Illud. Tu mihi tenebaris redibitoria ⁊ nō re ſtabant niſi octo dies: vnde vocaui te ad ius. iudex p̄cipit tibi poſt. v. dies vt venires ad iudiciū: nō veniſti. ⁊ ita actō mea amiſſa eſt. cōueni te ad intereſſe: tu dicis ꝙ mea nō intereſt: cū nō habebā actionē. ⁊ ſic nolebas ꝙ inſpiceret̄ p̄ſens tp̄s: ego aūt dicebā vt inſpiciat̄ illud tp̄s quo hēbaꝫ actionē. ⁊ ſic teneberis mihi ad intereſſe: ⁊ cōdēnaberis ad intereſſe meū. vel dic caſum vt. s̄. e. l. ſi eum. in fi.

Si ꝓcurator. Aduerſus te ꝓcurator meꝰ agebat ⁊ ſtipulatus a te vel ab alio q̄ ꝓmittebat ſiſtere ꝙ iudicio ſtaret. ⁊ h̄ ſine pena feci: vtruꝫ valeat talis ſtipulatio: valet: ⁊ venit in hac ſtiplatione itereſſe meū nō ꝓcuratoris ⁊ videt̄ ꝙ nō alteri ſtipulari q̇s nō poſſꝫ. ſed dic ꝙ talis ſtipulatio valet ⁊ venit in hac ſtipulatione intereſſe meū non ꝓcuratoris. ideꝫ ſi ſtipulatꝰ a te ꝓ quāti res erit ꝓmittis ſi non ſtares in iudicio.

Si tutor. Titius erat tutor ſeij ⁊ cū imobilia nō poſſideret cōuentꝰ fuit noīe pupilli ſeij: ⁊ ſatiſdedit ⁊ anteꝗ̄ veniret dies in quo titius ſiſteret: finita eſt tutela ⁊ nō ſtetit: nunq̇d tenet̄ tutor. ⁊ reſpōdet̄ ꝙ tutor nō tenet̄: imo plus dico ꝙ ſi tutor finita tutela cōdēnatus ſit non fit executio in tutore.

¶ De ferijs ⁊ dilationibus. Rub.

NEquis. Volo tp̄e vindemiaꝝ vel meſſium te ad iudiciuꝫ vocare: ⁊ ſi non venias volo ꝙ cogaris: nō poſſum quidē h̄ facere vt cogaris. ſed ſi venias ⁊ ꝑſeueras ſpōte: ⁊ ſnīa lata fuerit: valꝫ quidē ſnīa. Si nō ꝑſeueraſti ſponte ſed te abſente lata fuit ſnīa: nō valet ſnīa ipſo iure. Excipiunt̄. In iſto. §. ⁊ l. ſeq. ⁊ alia ſe. ⁊ cōtinuat̄ cū iſto. §. excipiunt̄ multi caſus in quibꝰ q̇s pōt cogi tp̄e vindemiaꝝ ⁊ meſſium ad iudiciū venire: q̄ plana ſunt.

Preſes. Poteſtas boñ. debꝫ ꝓcurare vt ferie obſeruentur: ⁊ debet indicē eas ſicut olim eſt ſtatutum ab anteceſſoribꝰ eius.

Pridie. Hic dicit̄ ꝙ ꝑ duos dies añ terminū mgr̄atus ſui nō debet ius reddere nec ſui ꝑtātem facere.

Si feriatis. Snīa lata feriatis diebꝰ nō valet: nec aliq̇s ex ea teneat̄ nec illi obedire niſi partes aliter ſtatuāt cōſentiēdo iudicatis.

Oratione. Hic dicit̄ ꝙ in cā ciuili tm̄ vna datur dilatio. ſ. gr̄a inſtrumētoꝝ exhibendoꝝ: dilatio niſi neceſſitas iteruenīat tūc em̄ plures dant̄. Scd̄o dicit ꝙ ſi īpetraui dilationē ⁊ deceſſi: nunq̇d heredi meo dabit̄ dilatio. ⁊ rn̄. ꝙ etiā heredi meo dabit̄ cauſa tamen cognita.

More. Ita ponit̄ hic caſus vt ſtat lr̄a: q: dies īcipit in media nocte ⁊ in medietate ſequentis noctis finitur. ⁊ ꝙ in iſta media nocte fit: videt̄ fieri in die.

Diuus. Utrū q̇s poſſit militare in die feriato. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ⁊ pōt inquiri de ꝑſonis etiā cuſtoditis in diebꝰ feriatis cauſas nō agitari feriatis diebꝰ nō licꝫ in pecuniarijs ſi ciuiliter aduerſus te agā: mea dilatio mihi dat̄. h̄ eſt in cā ciuili ꝓ qualibet mea neceſſitate dabitur mihi vna dilatio. ſed ſi accuſo te criminaliter: mihi tm̄ due dilatōes dātur. tibi vero tres dilationes dant̄ ꝓ ſingulis neceſſitatibꝰ

¶ De edendo. Rub.

QUia. Hec. l. dicit̄ ꝙ ſi voco te ad ius debeo demonſtrare actionē: q̄ volo agere: vl' te cōuenire vt ſic videas velis litigare vel nō: ⁊ vt venias inſtructus ad iudicium ſi vis litigare.

Edere. Iſte. §. ponit. v. modos q̇bus olim fiebat editio actionis. Primo ſi cōueni te ⁊ feci libelluꝫ: debeo tibi dare libellū vt exēplifices: reddaſꝗ mihi ipſum libellū poſtea. Scd̄o ꝙ poſſim tibi dare vt teneas ⁊ nō reddas. Tertio vt ego dicā vt tu ſcribas. Quarto vt ducā te ad aduocatū meū: q̇ aduocatꝰ dicit tibi: qua actione te volo cōuenire: vt ego dicā tibi menteten ꝰ: ⁊ tu retineas menteten ꝰ

Editiones. Conuenio te cū inſtrumēto debiti: et tu petis vt tibi edā inſtr̄m. debeo quidem edere ſine die ⁊ cōſule. ⁊ hoc ne cōmittat̄ aliq̇d falſitatiſ: ſed dies ſolutiōis. i. in quo debꝫ fieri ſolutio eſt edendꝰ q: dies ſolutionis eſt pars inſtr̄i ſicut ipſa ꝗ̄titas .§. Rationes. Apud cāpſorē centū marcas depoſui quas recepi minutatim: mō volo ꝙ edat librū diē ⁊ cōſulē: nunq̇d edere debet cū die ⁊ cōſule. ⁊ reſpondetur ꝙ ſic.

Edenda. Si ago aduerſus te debeo tibi edere inſtrumēta quibꝰ vſurꝰ ſum: nō aūt edā illa inſtrumēta quibus nolo vti.

Edere. Inſtrumētū quo cōtinebat̄ ſtipulatio facta ſub cōditione edidiſti mihi reo: ſed cōditionē nō ediſti: non videris ſtipulationē edere.

Eis. Si minor ſit vel mulier vel miles: ⁊ nō edāt rōnes nō tenetur ad intereſſe eius qui agit.

Si legatū. Dic hunc caſum duobus modis. vt ī apparatu Acc.

Necquiſꝗ̄. Dic vt in apparatu ac. Sꝫ ⁊ ſeruꝰ. Hic dicit ꝙ ſi ſeruꝰ ſit argentariꝰ ꝙ dñs eius edere debꝫ ſi ſcit: aliter nō tenetur. ¶ Si ſeruus. planus eſt iſte. §.

Etiam. Artē argentarie exercere deſij: teneor nihilominꝰ edere rōnem. ſed ibi planus eſt vſꝗ̄ ad fi. cū. l. ſe. q̄ continuatur cum iſta.

Si quis. Hec lex cū ſuꝑiori cōtinuat̄ ⁊ eius caſus ē pone peto ab argētario rōnes mihi edi: ipſe aūt dic̄ ſe in villa habere: debꝫ me ducere ad illū locū vbi habet.

Oguntur. Si argentariꝰ decedat: heres eius tenetur edere. ⁊ hoc ſiue ſint plures ſiue vnus hꝫ: ille ſolꝰ edere tenetur. ⁊ ſi habent: oēs tenent̄ edere. ⁊ ſi vnus edat debēt alij ſubſcribere. hoc idem ſerua in ipſis principalibꝰ argentarijs.

Nam ⁊ ſi. Ita ponas caſum hēbam plures tutores ⁊ exercebā argentariā ꝑ ſuos meos: debēt quidem illi mei tutores edere ſm̄ ꝙ dictū eſt in pluribꝰ heredibus.

Rationū. Quis ſit liber rationū dicit̄ hic. nā ille eſt liber rōnuꝫ vbi ſūt data ⁊ accepta. Si aūt ibi forte ſcriptū eſt qd̄ accepat ſed nō qd̄ dedit: nō erit liber rationū

Ex hoc. Hic dicitur ꝙ argētariꝰ q̄ nō edit ad intereſſe petentis tenetur. ⁊ hoc non ad me ꝑtinet: vt quia me mandante ꝓcuratori aliq̇d mandauit argētario per ꝓcuratorē vl' capiferiū meū poterit q̇dē nihilominꝰ mihi dño edi. Itē argentarius pōt illi capifero meo edere rōnes dū modo ille capifer caueat de rato: ſi dubitat̄ an habeat mā

Sed initiū. Ratio titij ſcripta fuit in libro datū rōnū cuꝫ die ⁊ cōſule: ⁊ mō ſine die potero petere vt dies ⁊ cōſul mihi edatur.

Pretor. Duo ponit. primo mō queritur ſi argentarius petat a ſcolari ſibi edi inſtr̄m: an ſcolaris teneatur edere argentario. ⁊ rn̄. ꝙ nō. nec ipſi argentario nec heredi eius. hec vera ſunt niſi aliq̄ ſit iuſta cā ꝓpter quaꝫ edi debeat ipſi argentario vel heredi eius. Scd̄o queritur an argentarius teneatur edere ſcolari iterū ſi edidit ſemel. ⁊ reſpondetur ꝙ nō. niſi ſint alique iuſte cauſe q̄ in. l. ſe. nūerāntur. ⁊ hoc verbo iterū ſignificatur hoc caſu q̄ntū erit opus.

Ubi. Niſi argentariꝰ edat rōnes punitur: ſi faciat dolo malo nam duobus modis quis dolo nō exibꝫ

Si autē. Volebā vendicare p̄diū a titio. ipſe autē titius dicebat ꝙ nō erat meū: q: nō ſolui preciū. ego aūt me ſoluiſſe p̄ciū dicebā: ⁊ volebā oſtendere librum argentarij mei qui ſoluit vēditori: ipſe argētarius noluit mihi oſtendere librū rōnū: cū iudex argentarij mei q̄ ſoluerat p̄cepit vt oſtēdēt. vnde amiſi cām ꝓpter hoc tenebitur mihi quidē argentariꝰ ad intereſſe. ſ. quātū interfuit mea quādo petij exhibitionē rōnuꝫ: nō aūt aliud tp̄s inſpicimus.

Quedam. Si volo petere rōnes a ꝓcuratore meo petā actione mandati. Item ſi volo petere a tutore actiōe tutele petā. Nihil: planū eſt qd̄ hic dicit.

Is autē. Argentarius legauit libꝛū rōnuꝫ ſuarū titio: nunq̇d tenebitur titius legatariꝰ edere. ꝛ rñ. ꝙ nō ſed heres tenetur ſi habet. vel ſi fuit ei denunciatuꝫ vt non ſolueret titio: vel teneť titius ſi heres in dolo non fuerit cū cā cognita legatarijs edere.

Nummularios. Dicitur hic ꝙ nūmularij teneně edere rōnes: ꝛ reddit rōnē lr̄a: q₂ ꝛc̄. verūtamē debꝫ iurare de calūnia ille q̇ petit exhiberi quo p̄ſtito cuilibꝫ petenti eduntur.

Argentariꝰ. Dictū eſt ſupꝛa in multis locis ꝙ ar. cogitur edere rōnes. hoc eſt veruꝫ ſiue litigeť cōtra eū ſiue cōtra aliū. ꝛ eſt rō. q₂ ꝛc̄.

Edi. Hic dicit ꝙ rōnes cū die ꝛ cōſule edi debent. aliter em̄ intelligi nō poſſunt: ſꝫ vniuerſitas. i. liber rōnum ipſaꝝ nō editur. ſed id tm̄ qd̄ eſt neceſſarium.

Cum aūt. Petij mihi edi rōnes ab ar. meo dū cōuenirer ab aliquo: vel cū ego aliū cōuenirē: ꝛ tūc ar. nō edidit ideoq₃ fui cōdēnatꝰ: vt puta q₂ cōtinebať in inſtr̄o rōnū ꝙ mutuaui. x. titio: ꝛ cū cōuenirē titiū ar. nō exhibuit libꝛū rōnū. vñ ꝑdidi cām. iſtud referť ad id qd̄ dico. ſ. cauſam meaꝫ ꝑdidi. exemplū illius dicti. vel fui cōdēnatus. Exēplū eſt tale vt puta: q₂ ſcriptū erat in libꝛo rōnuꝫ ar. ꝙ ſoluerā creditoꝛi meo. ipſe aūt creditoꝛ h̄ negabat: ꝛ cū ar. non exhiberit libꝛuꝫ fui cōdēnatus illi creditoꝛi meo in quo cōtinebať ꝙ ſoluerā. tenetur quidē ar. ad ītereſſe meum.

Sed huic caſui ſic opponitur immo videť ꝙ ar. non teneť. nā aut ꝓbaui ꝛ īputabiť mihi: aut iudex ñ admiſit ꝓbōnes meas ꝛ īputabitur ei. aut nō poſſum ꝓbare cōtra ar. ꝛ ſic potui tūc. ꝛ ſic īputeť mihi ſi nō ꝓbaui cuꝫ potui. ad qd̄ dicit iuriſcō. ꝙ bene potuit eſſe ꝙ tūc nō potui ꝓbare. ſed nūc poſſum ꝓbare. pone nūc habeo inſtr̄m vel teſtes: vel editū mihi inſtr̄m rōnum: q̄ oīa tūc nō habebam. ꝛ ad h̄ inducit vnū ſile: ecce inſtr̄m quo titius erat mihi obligatus. vel ſi arripuiſti vel in aquā ꝓieciſti: egi cōtra titium debitoꝛē meū: ꝛ ꝓbare nō potui ꝙ haberē ꝓbationes aliquas: nūc ago cōtra te ꝛ habeo ꝓbationes q̇bus in pꝛincipali negotio vti potuiſſem ſi tūc habuiſſem: vñ pōt h̄ eſſe.

Exempla. Inſtr̄a edebanť ſine die ꝛ cōſule. ſed q̄ro an ille q̇ edit debeat ſubſcribere vt cōfiteať ſe edidiſſe. ꝛ reſpondetur ꝙ non.

Femine. Hic dr̄ ꝙ femīa nō pōt eſſe argentaria.

Hec actio. Diciť hic ꝙ hec actio eſt in factū q̄ cōpetit cōtra ar. nō edentē ꝛ non datur poſt annū: nec in heredē ar. datur: ſed heredi eius cuius intereſt datur.

De pactis. Rub.

Huius. Pretoꝛ in huius edicti pꝛincipio laudat edictū iſtud. ſcd̄o dicit vñ diciť. tertio quid ſit pactum.

Conuentionis. Hic dicit ꝙ nomē cōuentio gn̄ale eſt ad oē pactū. nā oē pactū eſt cōuentio: ꝛ cōuētio eſt genus ꝛ ad oīa pacta ꝑtinet verbū cōuētionis. nā ꝛ in vnū cōueniūt q̇ cōtrahūt ſicut ſcolares in ſcolis.

Sed cōuētionū. Cōuētiōes q̄dā remanēt in ſuo noīe vt voceně cōuētiones: nec trāſeunt in aliud nomē ꝛ remanent in ſuo noīe ꝓpꝛio cōtractus: ꝛ iō cōuētiōes vocātur. alie vero tranſeunt ꝛ ob hoc nomen generale exuunt ꝛ nomē ſpāle aſſumūt: vt emptio ꝛ venditio. vt hic dicit.

Labeo. Diciť hec. l. vt facias talē diuiſionē ꝙ q̄daꝫ ſunt pacta inter abſentes ꝛ quedā inter p̄ſentes. ꝛ d̄ pꝛimo dicit in pꝛincipio huiꝰ. l. ꝛ de ſcd̄o nihil ampliꝰ dicit q₂ de hac cōſtat. Itē q̄dā ſunt expꝛeſſa: ꝛ de hoc ſimiliť nihil dicit: q₂ indubitatū eſt: ꝛ alia fiūt tacite. ꝛ de hoc dicere intendit ꝛ de tacito pacto ponit iuriſcō. q̄tuoꝛ exēpla. pꝛimū ſi reddo tibi cautiōꝫ debiti videoꝛ tibi remiſiſſe debitū ſed ſi reddo tibi pignꝰ nō videoꝛ remiſiſſe debitum: nec liberaris ꝓpť h̄: īmo debeo pecuniā petere ſi nōdū ſoluiſti. §. Itē q₂. Scd̄m exēplū d̄ tacito pacto: q₂ ſi cōduco hoſpitiuꝫ q̇cq̇d ibi deferā eſt dn̄o domꝰ obligatū locatoꝛi tacite

§. Tertiū exēplū eſt vt ecce cōtraxi mr̄imoniū cū muliere: ſtipulatus fui dotē ſi petā ante nup. nō poſſum: q₂ videoꝛ ſtipulatus tacite ſi mr̄imoniū ſeq̄tur. vñ mr̄imonio nō ſecuto euaneſcit ſtipulatio. Idem. hic ponit quartū exemplū d̄ tacito pacto. pone. x. tibi mutuaui ꝛ inter me ꝛ te cōueni ante cōtractū ꝙ nō poſſem petere illa. x. q̄diu mihi ſolueres vſuras: poſtea ſtipulatꝰ ſum pure vt non repetam ſoꝛtem: dicitur hic ꝙ nihilominus illa conditio q̄diu vſuras ꝛc̄. videtur tacite repetita.

Conuentionū. Dictū eſt ſupꝛa de duplici diuiſione pactoꝝ: q₂ alia ſunt tacita alia ſunt exp̄ſſa. Itē alia inter p̄ntes alia inter abſentes. hic aūt ponit aliā diuiſiōeꝫ q₂ alia ſūt publica vt īdutie ꝛ federa amicicie ꝛ treuge īter aliquos duos: alia pꝛiuata. ſꝫ pꝛiuata aut ex ipſo iure ciuili introduceně. vt illa q̄. l. cōfirmātur. aut ex iuregentiū ītroduceně: tm̄ auxilio. l. pariūt actionē. ꝛ hoc ē qd̄ dicit. ꝛ iō interdū ꝛc̄. Itē iuriſgentiū cōuētiones ſunt quaꝝ altera parit exceptionē: de qua nihil hic dicit. altera vero parit actōnē ꝛ nō vocatur cōuētio ſꝫ in ſuo ꝓpꝛio noīe ſpāli remanet vt emptio: ꝛ alia q̄ hic poneně: q̄dam aūt ſunt q̄ nō tranſeunt in ſpāle nomē cōtractꝰ: ſed remanēt in generali noīe vt voceně cōuētio. vt ecce dedi tibi aliq̇d vt aliq̇d mihi dares ſed ſi dedi ꝛ nō das: teneris actōne p̄ſcrip. verbis. vel ſi dedi tibi aliq̇d vt aliq̇d facias. his em̄ caſibus actio p̄ſcrip. ver. oꝛitur. Itē ſi dedi tibi ſtichum vt pāphilū manumittaſ ꝛ manumiſiſti ſi ſtichꝰ a te euīcatur. habes ac. p̄ſcri. ver. nō aūt neceſſe eſt reuerti ad actiōꝫ in factū infoꝛmandū a p̄toꝛe. qd̄ dicit quidā iuriſcō. ſed male dixit. Si ꝓmiſi tibi. x. ne mihi iniuriā facias: nunq̇d q̇dē teneoꝛ tibi. ꝛ rñ. ꝙ non.

Sed cum. Conuenit inter me ꝛ te ꝙ ꝑmutaremꝰ codices nr̄os adinuicē ꝛ ego anteq̄ darē meū: volo agere aduerſus te vt tuū mihi des: nunq̇d poſſum. ꝛ rñ. ꝙ non q₂ fuit nuda pactio q̄ actionē nō parit ſed exceptōeꝫ. ꝛ eſt ī hoc caſu veꝝ ꝙ nō parit actionē: nec in cōtractu ꝑmutationis: nec vllo alio cōtractu. ſed dn̄s. M. aliter caſuꝫ huiꝰ. §. ponit. dixit em̄ ꝙ credebat aliq̇s ſe mihi teneri cū non tenētur: ꝛ ꝓmiſit ex ea cā ꝛ nō ſuberat hoc caſu nō valet ꝓmiſſio. ſed pꝛima veriꝛ eſt.

Quinimo. Pone vendidi ego libꝛū ꝛ incōtinēti paciſcoꝛ vt romaꝫ vadas ex iſto em̄ nudo pacto oꝛitur actio p̄ſcrip. ver. īmo plus operatur: ſꝫ infoꝛmat actionē veterē ex vendito vt poſſit agi contra te vt romā vadas. ſꝫ rñ. ꝙ talis actio nō eſt nuda īmo veſtita vicinitate cōtractus ſed ſi eſſet nuda vt q₂ facta eſſet ex interuallo modo pareꝛꝫ actionē. ſed expone parit reo ſcꝫ.

Adidit aūt ei quod dicit ꝙ nuda pactio ex interuallo facta ñ parit actionē ſꝫ exceptionē readduxit tria exēpla. pꝛimū certū eſt ꝙ mulieri dꝫ dos reddi ānua bima trima die. vñ ſi pacta fuit mulier cuꝫ viro vt dos pꝛius vel ſtatim reſtituať ꝛ nō valet pactū.

Secūdū exempluꝫ eſt. bene ſcis ꝙ tutoꝛ tenetur aliq̄ñ ad pupillares vſuras: aliq̄ñ ad centeſimas. pone ergo ꝙ tutoꝛ cōuenit ex interuallo vſuras p̄ſtare pupillo nūq̇d valet pactū. rñ. ꝙ nō. tertiū exemplū pone pactꝰ fui tecū vt romā vadas: ꝛ hoc ex interuallo cū tibi aliq̇d vendereꝫ nō valet tale pactū: puta vt actiōeꝫ pariat ſed exceptioneꝫ ꝛ nō fuit de ſubſtātia pꝛioꝛis cōtractꝰ. ꝛ hoc ſubijcit adeo

Adeo. Vēdidi tibi libꝛū ꝓ. x. nec dediſti autem. mihi. x. nec ego tibi libꝛū: nunq̇d poſſumꝰ nudo ꝯſenſu recedere a cōtractu. ꝛ rñ. ꝙ poſſumꝰ in totum. ꝛ valet pactū tale: ergo ſi in totū recedere poſſumꝰ ꝛ in partem. vt ſi vendidi tibi ꝓ. x. poſſumꝰ conuenire in idē ꝓ octo vł ꝓ ſex Itē etiā pone vendidi tibi codiceꝫ ꝛ poſſumus conuenire codicē eſſe tm̄ vēditum: valent talia pacta ꝛ reuocatur contractus totꝰ ſubijcit tm̄ vnū in quo non reuocať contractus totus. vt ecce vendidi tibi libꝛū: ꝛ tu duobꝰ heredibꝰ deceſſiſti relictis: et cū vno herede paciſcar: ꝛ cū alio non: dicitur hic ꝙ non reuocatur totus contractus: ſed pars tm̄.

Pretoꝛ ait. Dictū eſt. ſ. eo. ti. ꝙ q̄dam pacta valent

de quib⁹ pactis intelligat̃ hic dicit̃. nã illa pacta ſunt ſuãda q̃ nõ ſunt dolo neq̃ cõtra legẽ neq̃ cõtra edictũ principum facta.

P Actorũ. Hic dicit̃ ꝙ quedã pacta ſunt in rẽ ⁊ gñaliter cõcepta: vt ſi paciſcar ꝙ nõ petã. nã tale pactũ reo ⁊ fideiuſſori ꝓdeſt. q̃dam ſunt in certã ꝑſonã: vt ſi paciſcar ne a titio petã: vtrũ ſit pactũ ꝑſonale aut gñale ex verbis ĩ pacto appoſitis cognoſcere potes cũ ꝑſona pacto inſerta nõ ſemꝑ faciat pactũ ꝑſonale. ❡ Dolo malo. Iſte. §. ꝯtinuat̃ ad ſupiora ſic: dictũ eſt. e. l. §. ꝑtor ait. ꝙ pacta ſeruãda ſunt q̃ nõ fiũt dolo. ſed q̃d ſi fiant dolo: dicit iſte. §. ⁊ quidẽ: ſi fit pactũ dolo nõ ſeruat̃: ⁊ fit pactũ dolo malo. vt ecce induxiſti me dolo vt fundũ venderẽ: ⁊ hoc dolo malo ꝙ de pacto fraudulento. ⁊ de h̔ nihil dicit ꝑtor: ſed iuriſcõ. dicit ꝙ aliõ eſt iniquũ. vt ecce feci tibi pactũ de nõ petendo poſtea volo fraude te inducere ad hoc vt facias mihi pactum de petendo: ⁊ vt liceat mihi petere: iniquũ quidẽ peto ⁊ pactum ſuꝑuacuũ. vt ecce induxiſti me dolo vt remitterem: remiſi: ⁊ ſic nõ valꝫ pactũ Si volo laborare vt facias mihi pactuꝫ de petendo. l. vt liceret mihi petere nõ eſt neceſſe.

Q Uod fere. Inuenit̃ in prima parte inſtrumenti ꝙ meui⁹ ſpopondit titio. x. ad ĩterrogationẽ titij: ⁊ nõ erant ſtipulati. q᷑ tũc tꝑis fuerũt abſentes. ⁊ ideo dubitat̃ aliter nõ dubitat̃. vt inſti. de inuti. ſtip. §. ſed ſcriptura. ⁊ õ fideiuſ. §. ſi. ꝑſumitur quidẽ interceſſiſſe ſtipulatio: niſi contrarium probetur.

S I paciſcar. Tu mihi cõdẽnatus fuiſti vel domum meã cõbuſſiſti: remitto ꝑ pactũ vt nõ tenearis: bñ vꝫ pactũ

S I paciſcar. Tibi nouũ opus nũciaui ne edificares ſi poſteaq̃ denũciaui tibi: remiſi: ſiq̇dẽ in publico: et tu poſtea edificabas: nõ valet pactio nec remiſſio. ſi autem in priuato valet pactũ. idẽ in alijs q᷑ ſi paciſcar vt furti nõ tenearis: ſiquidẽ de iam facto valet: aliter non.

S Ed ⁊ ſi q̇s. Apud te rem meã depoſui in qua re tu dolũ cõmiſiſti: pactus fui tecũ vt de illo dolo non tenearis: valet pactum.

G Eneraliter. Hic dicit ꝙ qñ pactũ eſt cõtra ius non põt aliquo mõ cõfirmari: nec valet ſtipulatio ſuꝑ eo facta. vt in prin. l. ſe. q̃ cõtinuat̃ cũ iſta: ſi ante aditã hereditatem pactus eſſem cũ creditorib⁹ vt partẽ tm̃ ꝑſtarem: valet quidem tale pactum. Sed pone ꝙ ſeruũ meum ſub cõditiõe heredẽ inſtitui q̇ pactus fuit cõditione pendente vt parteꝫ tm̃ ꝑſtaret. ⁊ videt̃ ꝙ pactũ nõ valeat de rigore iuris cũ alterius cõditionis inueniat̃ tꝑe exiſtent] conditionis. q᷑ inuenitur liber: ſed de equitate valet. vt. j. e. §. ❡ Itẽ ꝓbat ⁊ adducit duo exẽpla. nã ſi extrane⁹ me filiũfa. heredem inſtituat ⁊ paciſcar cũ creditorib⁹ hereditarijs de parte ſoluenda: poſtea emãcipat⁹ adeã hereditatẽ: valet pactũ q̃tum ad hereditatẽ vt mihi pariat exceptionẽ doli. ❡ Idem eſt ſi ante mortẽ pr̃is mei pact⁹ fui cũ creditorib⁹ pr̃is mei vt partẽ ſoluerẽ: valet pactũ ⁊ parit mihi doli exceptiõꝫ. Idẽ eſt ergo in ſeruo. vt in hoc. §. ſꝫ ſi. qui cõtinuat̃ cũ iſto.

M Arcellus. Si filiũ inſtituã vl̓ ſeruũ pure: ſi paciſcar cum creditoribus valet pactũ. §. Idẽ ꝓbat. Cum plures eſſent creditores in hereditate quorundã mãdato hereditatẽ adiui: ſi alij q̇ nõ mãdauerũt me inquietãt: habeo actionẽ mãdati cõtra illũ q̇ mandauit. Hodie. Dictũ eſt. s̃. ꝓxi. vtrũ pacta heredibus ꝓficiant. hic autẽ vult dicere an talia pacta noceãt alijs creditorib⁹. ⁊ quidem ſi oẽs cõſentiunt oĩbus nocet. ſi vero diſſentiunt: q᷑ quidam vult remittere. c. alter vero. l. voluntatẽ illi⁹ q̇ plus vult remittere ſeq̇mur. nã illa maior pars dicit̃. vt in. l. ſeq. q̃ continuatur cũ iſta. ⁊ plana eſt

S I plures. Dictũ eſt. s̃. ꝙ maior eſt pars creditoris ꝓ mõ debiti. hic aũt dicit q̇liter: ⁊ vtrũ plures vnius loco accipiant̃: ⁊ dicit ꝙ ſi duo ſunt argentarij vel rei ſtipulandi habent̃ loco vni⁹. §. Itẽ dicit ꝙ ſi pupillus ſit creditor alicui⁹: qui pupill⁹ hẽat tutores plures: iſti tutores ſũt loco vni⁹. §. Idẽ eſt cõtra qñ plures pupilli creditores ſũt alicuius in eodẽ debito vnũ tutorẽ habẽt. nam loco vnius habetur tutor. ⁊ eſt ratio in lr̃a. ❡ Iteꝫ dicit ꝙ ſi q̇s eſt creditor q̇ hẽat plures actiones: ꝙ ille habet̃ loco nõ vni⁹: ſꝫ pluriũ ❡ Itẽ dicit. pone debebat mihi titius ex vna parte x. ⁊ ex alia. xij. ⁊ ex alia. xx. nunq̇d coaceruabunt̃ oẽs iſte ſũme mee vt ſic tibi preferar. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ⁊ põt in ſumma vſura computari.

R Eſcriptũ. Dictũ eſt. s̃. de creditorib⁹ ꝑſentibus q̇ paciſcunt̃ vt quota parte debiti ſint cõtenti. hic aũt dicit q̇dam abſentes ⁊ q̇dam ꝑſentes ſunt. ⁊ dicit ꝙ ſi pñtes paciſcantur vt ſint certa parte cõtẽti ꝙ abſentes teneãtur ſequi exẽplũ iſtoꝝ ꝑſentiũ: etiã ſi ſint illi abſentes priuilegiati. ⁊ ſic ꝑiudicet̃ abſentib⁹ ꝑ ꝑſentes. hec vera ſunt niſi habeant abſentes tacitas ypothecas.

S I pacto. Cũ tibi. x. deberẽ: feciſti mihi pactũ de nõ petẽdo. ⁊ ꝓmiſiſti mihi penã ſi ãmodo me cõuenireſ nũc tu cõuenis me. dicit̃ ꝙ poſſuꝫ te exceptõe pacti ſubmonere. vel ſi volo poſſuꝫ petere penã. finalit̃ exceptiõe pacti debeo me liberare: ⁊ te a pena que cõmiſſa ſit.

N Erũq̃. Q᷑ crederet aliq̇s ꝙ ſꝑ pactũ gñaret pacti exceptionẽ directã qõ nõ eſt verũ. q᷑ doli aliqñ gñat exceptõꝫ. vñ iuriſcõ. hũc. §. h̔ ponit: ⁊ eius caſus eſt talis. ego erã debitor tuus in. x. tu feciſti cũ ꝓcuratore meo pactuꝫ vt a me ñ peteres. dr̃ hic ꝙ mihi doli exceptio acq̇rit̃ ꝑ ꝓcuratorẽ iſtũ. nã poſſet iſte ꝓcurator me⁹ facere pactũ de nõ petendo a debitore meo ⁊ nihil dño nocet niſi ĩ trib⁹ caſib⁹. ſi ei mãdauit: vel ſi habet liberã admiſtrationẽ: vel ſi eſt ꝓcurator in rẽ ſuã. ſed ſi dedi eũ agendũ tm̃: ſi faciat pactũ dño nõ nocet. ⁊ hoc vſq̃ ad. §. Itẽ ma. Exinde dicit ꝙ ſi magiſter paciſcat̃: ꝙ ceteris de ſocietate ꝓdeſt: ⁊ nocet. Iteꝫ pactũ tutoris pupillo ꝓdeſt: ſed nõ nocet.

S I cũ. Titius me heredẽ inſtituit: ⁊ illã hereditatẽ tibi vendidi. tu feciſti creditorib⁹ illi⁹ hereditatis pactũ de nõ petendo: puta ſeio. volo. ſ. ego venditor hereditatis illũ debitorẽ hereditariũ ꝯuenire: nunq̇d poſſuꝫ: querit̃ ⁊ rñ. ꝙ nõ. q᷑ repellet me exceptiõe pacti. nã ⁊ ſi tu ageres anteq̃ pactũ de nõ petẽdo faceres: nõ poſſꝫ te excep. repellere. Scdõ dicit: pone iuſſi vel mandaui tibi ne quendam meũ ſeruũ vẽderes: tuq̃ illum ſeruũ ſeio vendidiſti: poſtea diſplicuit ſeio talis emptio: ⁊ mihi diſplicuit. vñ dixi ſeio ꝙ tibi illũ ſeruũ redderet: nũq̇d poteris ꝓ ꝑcio aduerſus ſeiũ agere. ⁊ rñ. ꝙ non. q᷑ te repellet exceptione.

S I tibi. Mutuaui tibi. x. ⁊ pactus fui vt. xx. reddẽs dicit̃ hic ꝙ tm̃ in. x. teneris. §. Quedã. Tu tenebaris mihi actione furti vel iniurie: feci tibi pactũ ne agerẽ iniuriarum vel furti ꝑ pactũ: ⁊ tollit̃ actio q̃ mihi cõpetebat. ❡ De pignore. Mutuaui tibi. x. ꝓpter qõ mihi pignus dediſti aliqõ dr̃ hic naſcit̃ mihi actio ypothecaria etiam ſi nõ tradidiſti. vnde ſi facio tibi pactũ poſtea de nõ petẽdo tollitur ypothecaria actio per exceptionẽ. ❡ Si q̇s. Feciſti mihi pactũ ꝑſonale nõ ꝓderit q̇dem illud heredi meo.

S I pactus. Pactus fui tecũ ne a me peteres nec a titio nec a filia. iſtud vero pactũ titio nõ ꝓderit: nec filie ꝓderit etiã ſi ſuccedant mihi. ❡ Pactũ. Tu poſſidebas rem quã poteras vendicare: ⁊ feci tibi pactũ de nõ petendo illã rẽ: poſtea vendidiſti illã rẽ titio vel donaſti: volo nunc illã rẽ a titio vendicare vel titiũ cõuenire: nunq̇d poſſum. rñ. ꝙ nõ. q᷑ remouebis me exceptõne. nam pactũ tuuꝫ illi donatario ꝓdeſt vel emptori: hoc verum eſt: etiã ſi ẽ pactũ ꝑſonale. ❡ Cũ poſſeſſor. Titius te iſtituit heredẽ: ego autẽ credens illã heredi. ad me pertinere: cũ non pertinereꝫ accepi illã hereditatẽ ⁊ feci pactũ cũ creditorib⁹ heredita. vt a me nõ peterent. vel cũ creditorib⁹ vt ab eis nõ petereꝫ ſi poſtea euincas a me tibi pactũ meũ nõ nocebit nec ꝓderit. ❡ Si filius. Hic dicit̃ ꝙ ſi filius vel ſeru⁹ paciſcatur ne a pr̃e vel dño petat̃: ꝙ acq̇ritur pr̃i vel dño exceptio. nã illi qui bona fide ſeruiunt poſſunt bonefidei poſ. pacti exceptione acquirere. ❡ Item ſi. Supiora habẽt quando filius pactus eſt ne a pr̃e petatur. ſi vero filius paciſcat̃ ne a ſe filio petatur: ipſi filio ⁊ pr̃i ꝓderit: ſi pater cõueniatur de peculio ⁊c. nã ⁊ viuo filio ꝓdeſt heredi pr̃is poſt morteꝫ ſi

hij nõ ꝓdeſt. ¶ Nõ ſi ſeruus. Dictũ eſt.ſ.de liberis q̃ pa-
ciſcunt̃:nunc de ſeruis qui ſeruꝰ ſi paciſcat̃ ne a ſe ſeruo pe
tatur:ſi in iure vt verba ad ius referant̃ nõ valet pactuꝫ.ſꝫ
ſi ſeruus realiter paciſcat̃ acquirit̃ tũc exceptio p̃ſcript.ſi in
ꝑſonã pactũ cõferat̃:vel dic in vtroq; caſu dari excepti.do-
li nõ pacti:⁊ acquirit̃ dñ̃o exceptio doli. ¶ Nos.aũt. Di
ctũ eſt q̃n ſeruus vel filius paciſcat̃:nũc aũt dicit q̃n pr̃ vel
dñ̃s.⁊ dicit ꝙ ſi paciſcoꝛ ne a filio meo petat̃:iſtud pactum
filio meo nõ ꝓdeſt quo ad pacti excep.ſed exceptio doli da
tur filio.vt.§.iulianꝰ ſcribit ⁊c.q̃ cõtinuat̃ cuꝫ iſto ⁊ etiã mi-
hi pr̃i ꝓdeſt pactũ niſi hoc agã vt ꝓſit mihi pr̃i qd̃ feci:nec
ꝙ filio petatur:cũ ipſi filio nõ ꝓſit. ¶ Filiafa. Dictuꝫ eſt
ſ.primo q̃n pater vel dñ̃s pactus fuit.hic aũt q̃n filia paci
ſcatur dicit.⁊ caſus eſt talis:berta maritauit ſe titio ⁊ fecit
pactũ cũ titio ꝙ nõ ageret de dote eo t̃pe quo ei eſſet actio
de dote cõpetitura.vl̃ dic ꝙ erat ſui iurꝭ eo t̃pe quo paciſce
batur an valeat pactũ querit̃.rñ̃.ꝙ valet ¶ Idẽ dico ſi mi
hi filiofa.aliq̇d ſit legatũ ſub conditõne ⁊ paciſcoꝛ ne illud
legatũ petã aduemente cõditione ſi fuero mei iuris.nã de
hoc valet pactũ. ¶ In his. Dictũ eſt.ſ.q̃n alicui actio ſin
gulariter cõpetit:vel aliq̇s ſingulariter tenet̃.hic aũt dicit
q̃n duobꝰ inſolidũ cõpetit actio.⁊ de hoc nõ dicit in.l.iſta
ſed ſe.dicit.§.ſi vnus.in prin. Itẽ dicit etiã q̃ndo duo inſoli
dũ teneant̃.⁊ de hoc dicit̃ hic.ꝯtra qd̃ ponit talẽ caſum de
bebã tibi decẽ ꝓ quibꝰ titius apud te fideiuſſit ꝓ me: feci-
ſti mihi pactũ de nõ petendo:dicit̃ hic ꝙ ꝓderit titio fide-
iuſſori.q; intereſt mea titiuꝫ liberari:niſi aliud inter me ⁊ te
agatur:tũc eñ̃ fideiuſſori nõ ꝓdeſt. ¶ Fideiuſſoris.l.ſe.q̃
cõtinuat̃ cũ iſta dicit.ꝙ ſi titius fideiuſſoꝛ pactuꝫ faciat de
nõ petẽdo ꝙ illud pactũ mihi reo nõ ꝓdeſt.nã ⁊ ſi habuiſ-
ſes alios cõfideiuſſores nõ ꝓdeſſet.q; nõ intereſt titij fide
iuſſoris ꝙ nõ petat̃ a cõfideiuſ.vel a reo. ¶ Cũ alio. Hic
ponit̃ caſus ita ꝙ ſi reus principalis liberet̃ ⁊ fideiuſſ. ab
eo datus.q; principaliter intererat rei fideiuſſorẽ liberari
⁊ ꝑ hͦ hic.§.vel iunge eũ ſupiori:⁊ tũc expone vt in appara
tu Acc. ¶ Sed ſi fideiuſſoꝛ. Fideiuſſi ꝓ ꝓcuratoꝛe meo
poſtea factũ ẽ pactũ de nõ petẽdo:an ꝓſit ꝓcuratori meo
q̃ritur.⁊ rñ̃.ꝙ ſic.q; iſte ꝓcu.loco fideiuſ.eſt.idẽ ſi ſint duo
rei ſtipulandi: vel ꝓmittendi ſi vni fiat ꝓderit fideiuſſori
dato ſi alij.ſ.reo ꝓmittendi vel ſtipu. ⁊ verꝰ ꝙ pactũ vniꝰ
alteri nocet ⁊ ꝓdeſt. ¶ Perſonale. Feci pactũ vt a me nõ
petat̃ ⁊ nõ ꝓderit iſtd̃ pactũ fideiuſſori meo vt hic.⁊.ſ.l.in
his. ¶ Sꝫ q̃uis. Dictũ eſt.ſ.e.l.fideiuſſoris.ꝙ pactũ fide
iuſſoris nõ ꝓdeſt reo nec fideiuſſori.nũc dicit ꝙ illa x̂a ſũt
niſi agat̃ exp̃ſſim vt ꝓſit:tũc eñ̃ cõfideiuſſori ⁊ reo ꝓderit
ſolũmõ quo ad except̃.doli.⁊ hoc dicit cũ.l.ſe.que cõtinua-
tur cum iſta.

SI vnus. Dictũ eſt.ſ.l.⁊ hr̃di.de duabus diuiſioni
bus ⁊.§.in his.dictũ eſt de vna.ſ.q̃n plures ſunt obligati
ſimul an ꝓſit alteri cõreo pactũ alterius de non petendo.
nũc auteꝫ:et q̃n pluribꝰ inſoliduꝫ tenet̃ aliq̇s: ⁊ an noceat
pactũ vnius rei credẽdi alteri reo credẽdi.⁊ eſt caſus talis:
pone duo ſunt ar.vel duo rei ſtip.vnꝰ ex creditoribꝰ fec̃ pa
ctũ de nõ petẽdo:nunq̇d nocet alij.⁊ rñ̃.ꝙ nocere non põt.
q̃uis q̇libet inſolidũ poſſit petere. Itẽ vnus de ar.⁊ d̃ reis
renouare nõ põt:ſed vni reo cre.vel ar.recte ſoluit̃.naꝫ et ſi
filiꝰ fa.nõ põt nouare:lꝫ poſſit ſolui filiofa. ¶ Si cũ. Credi
toꝛ meꝰ fecit mihi pactũ ꝙ a me nõ petẽt vſq; ad annũ. dr̃
hic ꝙ tale pactũ mihi ⁊ fideiuſſ.meo ꝓdeſt ad annũ: ſed vl
tra annũ nec fideiuſſori nec mihi ꝓdeſt. ¶ Quod. Debe-
bã tibi.x.ꝓ quibꝰ titius fideiuſſit:cõuenimꝰ inter me ⁊ te ꝙ
tu faceres pactũ de nõ petendo tm̃ titio fideicõ.i. feciſti pa
ctũ tm̃ fideiuſ.⁊ nõ mihi:nunq̇d valeat pactũ tale q̃rit̃.⁊ re
ſpõdet̃ ꝙ bene vꝫ.⁊ eſt rõ:q; videoꝛ mihi acq̇rere exceptio
nẽ:lꝫ quidã iur.cõtradixerunt:⁊ male. ¶ Pactus. Feci
pactũ de nõ petẽdo cũ mihi deberes.x.poſtea feciſti mihi
pactũ vt liceret mihi petere.dicit̃ hic ꝙ ita erit ꝓcedenduꝫ
q; agã priſtina actione.⁊ ſi tu obijcias mihi excep.pacti de
nõ petendo:ego aũt replicabo:q; feciſti mihi pactũ de pe-
tendo.primũ dictũ.§.⁊ potero etiã agere cõtra fideiuſ.q;
pactũ de nõ petendo nõ ꝓdeſt eis vt.ſ.eodẽ dictũ eſt.naꝫ
prius pactum non tollitur ipſo iure ſed ꝑ exceptioneꝫ.hec
aũt vera ſunt in pacto:ſecꝰ in ſtipl'atione.nã ſtipulatio tol-
litur ꝑ ſtipl'ationẽ.vt ecce tenebaris mihi ad.x.ex ſtip.ſtipu
latus fui illa.x.a te vel ab alio aĩo nouãdi tollitur quidem
prima ſtipulatio ꝑ ſcd̃am ſtipu.vt dictũ eſt.⁊ rõ:q; in pactꝭ
verſatur ius naturale qd̃ eſt ĩmutabile:in ſtipulatiõe x̂ſat̃
ius ciuile qd̃ tollit̃ ꝑ aliud ius ciuile:vl̃ dic vt ibi no.vel dic
ꝙ ꝑ hͦ pactũ de petendo nõ agit̃ inter cõtrahẽtes vt aliud
pactũ tollat̃:ſed vt replicatiõeꝫ inducat ſiue naturalẽ obli-
gationẽ.ſm̃ bul. ¶ Sed ſi pactũ. Tenebaris mihi actiõe
iniuriarũ:feci tibi pactũ ne agã iniuriaꝝ ſi poſtea paciſca-
mur vt liceat mihi agere: nõ naſcit̃ mihi actio.q; nõ valet
poſterius pactũ.q; hoc facere non poſſumus.⁊ eſt rõ:q; ex
pacto actio iniuriarũ nõ naſcitur. ¶ Idem. Vendidi tibi
fundũ ꝓ.x.re integra.i.anteq̃ ego tibi traderẽ fundũ: vel
tu mihi p̃ciũ.i.x.⁊ ſic pacti ſumꝰ de non petẽdo poſtea.et ſic
diſceſſimꝰ.dicit̃ hic ꝙ ſi poſtea paciſcamur de petendo vt
agamꝰ adinuicẽ.i.vt ego p̃ciũ peterẽ ⁊ tu fundũ ꝙ p̄ma ob
ligatio nõ reſuſcitaret̃:ſed nouꝰ q̃ſi cõtractꝰ fit.q.d.iſtd̃ po
ſterius pactũ de petẽdo nõ reſuſcitat prioꝛẽ obligatõeꝫ fa
ctã de fundo vendendo:ſed ꝓficit ad nouũ contractũ.i.ad
nouã venditionẽ. ¶ Quod ſi. Vendidi tibi ꝓ.x.fundum
vt dixi.poſtea feci tibi pactũ de nõ petendo niſi.viij.vel.v.
poſtea cõuenimꝰ vt petam integra.x.dicit̃ hic ꝙ primꝰ con
tractus valet nihilominꝰ.⁊ iſtud vltimũ pactũ renouat p̄o-
rem cõtractũ.i.nouã foꝛmã edicit. ¶ Quod in ſpẽ. Scire
debes ꝙ ſm̃ iura iſta dos mulieri reddi debꝫ annua bima
trima die. Unde pone ꝙ berta cũ viro ſuo fecit pactuꝫ vt
ſtatim ſibi dos reddat̃:poſtea fecit pactũ cũ viro vt redda-
tur ãnua bima trima die:valet iſtud pactum vltimũ:⁊ dos
reddi debet ãnua bima trima die.q; poſteriꝰ pactũ primũ
reuocat. ¶ Illud. Depoſui apud te aliq̇d:⁊ pacti ſumus
vt nõ tenearis de dolo futuro:nõ valet pactũ.ſꝫ ſi paciſcoꝛ
tecũ vt agã depoſiti:valet pactũ.nã videoꝛ paciſci vi pacti
ne agã de dolo futuro. ¶ Pacta. Hic dicit̃ ꝙ pacta tur-
pia nõ valẽt.nã nõ poſſum paciſci ne agã ꝓ futura iniuria
vel furto paciſci:ſed facta iniuria vel furto paciſci poſſumꝰ
ne agam.q; quatenꝰ pactũ alicuius priuati cãm ſiue vtili-
tatẽ pub.cõtingit:nec nocet nec ꝓdeſt factũ.q; videt̃ ꝯtra
reipub.vtilitatẽ:quando de futuro flagitio paciſcũtur:ne
q̇s teneret̃.expedit eñ̃ ⁊c.cũ etiã ꝑ hoc hoĩes ad delinquẽ
dũ etiã in re aliena inuitarẽtur.nã cõuentio facta in vna re
nõ debet nocere in alia:vel nõ dꝫ nocere alij ꝑſone. ¶ Sꝫ
cum. Debebas mihi.x.feci tibi pactũ ne petaꝫ.xx.vel mihi
xx.deberes:feci tibi pactũ ne petã.x.vꝫ q̇dẽ pactũ: in vtro-
q; caſu in.x.⁊ alia.x.petã. ¶ Sed ſi ſtipulatus. Promiſi-
ſti mihi alternatiue.x.aut ſtichũ:⁊ poſtea feci tibi pactũ ne
x.petã:nõ potero agere nec ꝓ.x.nec pro ſticho.nã in vtroq;
mihi preiudico niſi aliud inter nos agatur.

SI homiẽꝫ. Promiſiſti mihi hoĩeꝫ ĩ genere:poſtea
facio tibi pactũ de nõ petendo ſtichũ:puta nõ pote-
ro ãmodo petere ſtichũ:ſed aliũ bene petã ⁊ bene petẽ poſ-

ITem ſi pactus. Supra dictũ eſt q̃n aliq̇ de ſum.
re aliq̃ ſingulari paciſcunt̃.nũc aũt dicit q̃n de vniuer
ſitate:⁊ eſt caſus talis.tu poſſidebas quãdã hereditatẽ ꝓ
qua egi aduerſus te petitiõe here.⁊ tandẽ tibi feci pactum
de nõ petẽdo:vel egi aduerſus te ꝓ naui ⁊ tandem feci pa
ctũ de nõ petendo:ſi poſtea aliq̃ rem ſingularẽ illius here
ditatis:vel petã vſufructũ cãlem dicẽs mihi deberi:dene-
gatur mihi actio.vel dic ſi petã poſtes ſingulares nauis re
pelles me exceptione pacti facti de nõ petendo. His enim
tribꝰ caſibus ego repellar a te exceptõe pacti facti. ¶ Si
acceptilatio. Dicit̃ hic ꝙ acceptilatio ſcꝫ inutilis puta q̃n
inter partes agitur de aliquo cõtractu tollendo alio q̃ ſti-
pulatione per acceptilationem.

SEruus. Titius me inſtituit heredẽ in quadã here.
in qua erat quidã ſeruus q̇ mihi heredi futuro ſtipu

latus fuit:an valeat tale pactū q̄ritur.⁊ rn̄.aut exp̄ſſit pro-
priū nomē mei heredis futuri:quo caſu nō valet pactū:aut
nō exp̄ſſit nomē meū ꝓpꝛium:⁊ tunc valet.

c Ontra. Pupillus fecit debitoꝛi ſuo pactū de non
petēdo ſine tutoꝛis auctē:an valeat pactū queritur.
⁊ rn̄.ꝙ nō.nā pupillus nō pōt facere pactū de nō petendo
ſed ſi creditoꝛ fecit pactū de nō petēdo ipſi pupillo:nunq̇d
valeat.⁊ rn̄.ꝙ ſic.⁊ eſt rō in lr̄a. ¶ Si curatoꝛ. Hic dicitur
ꝙ ſi curatoꝛ furioſi vl̄ ꝓdigi faciat pactū ne petat̄ ab ipſo fu
rioſo vel ꝓdigo ꝙ valʒ tale pactū:ſʒ ſi ꝓdigus vel furioſus
paciſcat̄ ne ip̄e petat tale pactū nō vʒ. ¶ Si fili⁹. Hic di
citur ꝙ ſi filius vel ſeru⁹ paciſcat̄:ne ⁊ ipſe filius vl̄ ſeruus
petāt a debitoꝛe peculiari:ꝙ tale pactū nō valet. ¶ Sed
pone ꝙ ipſe fecit pactum ne ipſe filius petat: nec etiam pa
ter:nunq̇d valet pactū.et q̄nidā diſtinxerūt an filius vl̄ ſer
uus liberā peculij admīſtratio.h̄eant:⁊ h̊ caſu valʒ pactuʒ
nec p̄ri vl̄ dn̄o p̄iudicat̄.ſed hec diſtinctio reꝓbat̄:⁊ alit̄
diſtinguit̄:q꞉ aut fit pactū ⁊ in p̄iudiciū patris:vt q꞉ fac̄ aīo
donandi.⁊ hoc modo valet pactū:aut nō facit aīo donan-
di:⁊ tūc q꞉ ipſi non pꝛeiudicatur:valet pactum.

s I autē. Dictū eſt.s̄.l.pxi.§.ſi filius.q̄n ſeruus vl̄ fi
lius de pecunia paciſcunt̄.hic aūt dicit̄ q̄n ſeru⁹ pa-
ciſcitur de pecunia dn̄ica.⁊ caſus q̇ hic ponitur eſt talis:ſer
uus meus mutuis pecunijs p̄poſitus meam mutuā pecu-
niā mutuabat ⁊ aliq̄d pactū in mutuo cōtractus appoſuit
puta ſup̄ vſuris:nunq̇d valet tale pactū.⁊ rn̄.ꝙ valet.nam
ſeruus pōt ab initio paciſci in dn̄i p̄iudiciuʒ q̄uis ex inter-
uallo non poſſit.

i N pſonā. Id q̄d mihi titius debebat a ſeruo ſtipu
latus fui aīo nouandi:mō nihilomin⁹ peto a titio:an
poſſit titius me creditoꝛē remouere a petitione q̄ritur diſti-
guitur.⁊ rn̄.ꝙ ſi ſeruus tuus ſe voluit obligare vt tu dn̄s
tenearis:⁊ hoc fecit iuſte.q꞉ in tanto debitoꝛ erat ex cā pe-
culij.hoc aūt tu dn̄s ſerui teneberis:⁊ titius pꝛimus libera
bitur.ſi vero ſeruus tu⁹ fideiuſſit nō liberat̄ titius pꝛimus
creditoꝛ. ¶ Si ſub cōditione. Titius debebat mihi.x.pu-
re:⁊ illa.x.ſtipulatus fui a te aīo nouandi ⁊ ſub cōditione
diſtinguitur hic an exiſtat conditio vel nō.nam ſi conditio
nō exiſtit a pꝛimo debitoꝛe.i.a titio ſi nō exiſtat:a te petam

p Aciſci. Vendidi tibi equū ⁊ pactus fui tecū ne d̊ vi
cijs iſtius equi tenerer:an valeat pactuʒ querit̄.⁊ re
ſpondetur ꝙ pactum bene valet.

q Uod dictū. Dictū eſt.s̄.e.⁊ heredi.§.ſi. ꝙ pactum
rei fideiuſſoꝛi ꝓdeſt:⁊ hoc idē dicit hic:ꝙ pactuʒ rei
ꝓdeſt fideiuſſoꝛi.⁊ reddit hec lex rōnem quare ꝓdeſt fide-
iuſſoꝛi pactū rei:q꞉ fideiuſſoꝛ poſſet cōuenire reū actiōe mā
dati:ſi tn̄ aliq̇s fideiuſſit aīo donandi:hoc caſu pactum rei
non ꝓderit fideiuſſoꝛi.

a Uus. Nomine neptis mee tibi.x.ꝓ dote ꝓmiſi:q꞉
tu eā volebas accipere in vxoꝛē:⁊ feci tecū pactū ne
a me nec a filio meo me moꝛtuo peteres. deceſſiſti ⁊ filium
meū ꝓ quibuſdam alijs heredib⁹ inſtitui quib⁹ ꝓſit illud
pactū q̄ritur.⁊ reſpondet̄ ꝙ filio ꝓdeſt:non aūt ab alijs co
heredib⁹ non repelleris.⁊ eſt rō:q꞉ volui mihi ꝓuidere tm̄.

i Us agnationis. Hac.l.dicit̄ ꝙ ſi habeo te agnatū
nō poterim⁹ paciſci adinuicē vt tu me⁹ agnatus non
ſis:nec paciſci poſſum⁹ vt non habeam⁹ agnationes.nam
ſi dico filio meo nolo ꝙ ſis filius meus non poſſum⁹ ita pa
ciſci nec remittere.

t Res. Caſus eſt talis:titius ⁊ ſeia ⁊ meuius erant
fratres:⁊ mater eoꝝ arimini deceſſit:⁊ tūc tp̄is meui⁹
⁊ ſeia abſentes erant:titius erat p̄ſens.vn̄ iſte titius aliq̇d
de iſta hereditate ſubtraxit:tandē iſti abſentes.ſ.meuius ⁊
ſeia reuerſi diuiſerūt hereditatē cū titio.⁊ de hac diuiſione
factū eſt inſtr̄m quo continet̄ qualiter ſit facta diuiſio: ⁊ ꝙ
ā modo nō agerent:⁊ poſtea ſeia ⁊ meui⁹ inuenerūt ſe dece
ptos de eo q̄d titius ſurripuit.modo ⁊ ſeia ⁊ meui⁹ volunt
agere cōtra titiū:nunq̇d poſſunt.⁊ rn̄. ꝙ bn̄ poſſunt ſeia ⁊
meui⁹ ꝓ ſuis poꝛtionib⁹.⁊ ſi titi⁹ opponat exceptionē trāſ-
actiōis q̄ſi ſit generaliter trāſact⁹:ſeia ⁊ meuius de dolo re

s Plicabunt.

s I cum. Tu meū fundū poſſidebas ⁊ feci tibi pactū
de nō petendo ſi dares titio cū fundū illū venderē. dicit̄ h̊
ꝙ poſſum penitē pacti ⁊ fundū petere:niſi in duob⁹ caſib⁹
ſi tradidiſti:vel ſi tua intereſt fundū titio dare:puta q꞉ fun-
dum ei ſub pena ꝓmiſeras:⁊ per te nō ſtat quomin⁹ des.

i Mperatoꝛes. Dicit̄ hac.l.ꝙ curatoꝛ reipu.nō pōt
remittere debitū debitoꝛi reipu.⁊ ſi remittat non va-
let remiſſio:⁊ ſi remittat curatoꝛ reuocatur.

v Eterib⁹. Vendidi tibi equū ⁊ dixi ſic:vendo tibi e-
quū q̇ eſt ſine vitio ⁊ moꝛbo.excepto ꝙ nō aſcēdit ar
boꝛē:non aūt aſcēdebat pontē ligneū:vnde credebā ꝙ eſ-
ſem excuſatus vt nō tenerer:nō tn̄ ſum excuſat⁹:vn̄ fit inter
p̄tatio cōtra me cū potui apertius hoc dicere.idē in locato
re:q꞉ ⁊ locatoꝛi nocet.

v Ale. Debebas mihi.x.⁊ cū vellē tibi facere pactuʒ
de nō petendo ſic dixi.ꝓfiteoꝛ te nō teneri:nunq̇d va
let pactū:⁊ an ſit reale an pſonale q̄ritur.rn̄.ꝙ tale eſt.vn̄ nō
cōpetet heredib⁹:⁊ heredes eo pacto vtent̄ etiā ꝯ hēdes.
¶ Qui ꝓuocauit. Mihi in.x.tenebaris:ad q̄ vt mihi red
deres te cōueni:⁊ mihi in.x.cōdēnatus fuiſti:⁊ tu appella-
ſti.tandē tranſegim⁹ vt tu mihi.v.dares vſq꞉ ad paſca:⁊ ſi
nō dares cōuenim⁹ ⁊ cōſenſim⁹ ꝙ valeret ſn̄ia ꝓ me lata:ſi
dediſti in paſca:nunq̇d pꝛima ſūma valebit.⁊ certe ſic.vn̄ nō
executioni mandari poterit. ¶ Poſt. Titius tenebat̄ mi-
hi in aliq̄ pecunie quātitate:⁊ deceſſit iſte titius me⁹ debi-
toꝛ ⁊ etiā alioꝝ:⁊ reliq̇t iſte titius tres heredes:cōuenerūt
inter ſe ⁊ fecerūt ꝙ vn⁹ ſolueret iſta debita:⁊ dederunt iſti
heredi aliq̇d ante partē.iſte heres mihi ſoluit magno tp̄e
vſuras:mō nō vult ſoluere:volo repetere ſoꝛtē:nunq̇d poſ
ſum cōuenire oēs alios tres heredes q̄ritur.⁊ rn̄. ꝙ omēs
alios tres heredes debitoꝛes cōuenire potero nō obſtāte
ꝙ vſuras ab alio accepi.

p Ater. Noīe filie mee quā tibi maritabā ꝓ dote.c.
tibi ꝓmiſi:ſed nōdum ſolui:⁊ feci tecū pactū ꝙ apd̊
f̄rem meū q̇ erat mihi heres inſtitut⁹ poꝛtio.i.dimidiū dotꝭ
remaneret ſi filia ſine liberis decederet:poſtea ſuſtulit libe
ros:mō queritur an illi filij habeāt exceptiōeʒ ꝯtra maritū
filie mee ꝓ dimidia.i.ꝓ illis.l.⁊ rn̄.ꝙ habēt excep.cōtra te
maritū.nā illud pactuʒ q̄d fratri ꝓ f̄re feci ꝓdeſt iſtis filijs
meis poſtea natis.

s I intra. Debebas mihi.x.feci tibi pactū vt nō pe-
tam niſi.v.ſi vſq꞉ ad diē dn̄icaʒ.v.ſoluas.dicitur hic
ꝙ ſi ſoluas mihi.v.nō haberes actiōeʒ ꝙ agas contra me
vt te liberem:ſed exceptiōeʒ habebis.

i Nter. Pꝛediū ex quo debebā fiſco tributū tibi ob
ligaui:⁊ cōuenit inter me ⁊ te vt ego debitoꝛ ſoluerē
tributū cū nō poſſiderē.dicit̄ hic ꝙ tale pactū non valet q̄n
tū ad fiſcū.q꞉ pactis pꝛiuatoꝝ ⁊c̄.

i N emptōe. Scire debes ꝙ ēptoꝛ dare debet p̄ciuʒ
venditoꝛi:⁊ venditoꝛ cōueniat inter ſe:puta de p̄cio
diminuendo valebit pactū.

c Um. Eram tutoꝛ tu⁹:vnde cū nolebaʒ te abſtinere
ab hereditate p̄ris tui ꝓpter es alienū:pact⁹ ſum cuʒ
creditoꝛib⁹ tuis vt parte debiti eſſent cōtenti.dicit̄ hic ꝙ ſi
ſum tuus creditoꝛ ego tutoꝛ teneoꝛ tibi parteʒ remittere ſi
cut ceteri creditoꝛes.

d Iuiſionis. Ego ⁊ tu hēbamus rem cōem ⁊ cōueni
mus inter nos de diuidenda re illa nudo pacto:nun-
q̇d habeo actiōeʒ aduerſus te ꝓ p̄te illius rei.⁊ rn̄.ꝙ nō.q꞉
nudū pactū fuit ꝙ actionem non parit.

p Actū. Scire debes ꝙ q̄n aliq̇s legat in diē vl̄ ſub
cōditione ꝙ heres tenet̄ cauere de ſoluendo his ad
ueniente die vel cōdi.vt. C.vt le.vl̄.fi.no.ca.l.ſcire. pꝛimo.
rn̄ſo vn̄ caſuʒ hic ita ponas:titius te heredē inſtituit ⁊ mi
hi.x.legauit ſub cōditione ſi nauis ex aſia venerit. vn̄ cum
tu tenearis mihi ſatiſdare:remiſi tibi ſatiſda. an valeat re-
miſſio queritur.rn̄.ꝙ valet adeo ꝙ non poſſum eā remiſſio
nē reuocare.nā teſtatoꝛ pōt remittere ne her̄s caueat.⁊ ita
continetur in cōſtitu.diui marci.⁊ hoc dicit.

EMptor. Fundū tibi p.xx.vendidi:poſtea cōueni tecū vt mihi.xiij.ſolueres infra.xx.dies:⁊ ſi nō ſolueres.xiij.vt petam.xx.vñ cōueni te ad.xiij.⁊ pacti iterū ſumꝰ vt infra alios.x.dies ſolueres:al's tenereꝛ ad.xx.nō ſoluiſmō infra.x.dies:nunq̇d potero petere.xx.a te.⁊ rñ.ꝙ ſic. ¶ Lutius. Quidā campſoꝛ miſit mihi quandā epl'am in qua tria cōtinebanť ꝙ cōfitebať debebat mihi octoginta ſex cū vſuris. Scđo cōtinebať ꝙ redderet mihi id qđ apđ eū depoſuerā. Tertio cōtinebať ꝙ oīa alia inſtr̄a eſſent vacua ⁊ vana:ꝑter duo ꝑdicta:⁊ ego cōſenſi illi epl'e:ſ; mandauerā iſti cāpſoꝛi iam diu eſt:ꝙ daret.ccc.cuidā meo noīe ipſe nō dedit:volo actiōe mādati cōuenire ex eo ꝙ nō dedit.ipe aūt cāpſoꝛ mihi except.pacti.ſ.gñalis obijciebat q̇ cōtinebatur ꝙ oīa alia inſtr̄a eſſent vacua:nunq̇d pōt talē exceptionē obijcere.⁊ ad hoc nō rñ.iuriſcō.ſed dicit ꝙ ceteræ obligationes remanent in ſuo ſtatu

IN traditionibus. Si trado tibi reē aliquā ex cā forte venditionis vel donationis:⁊ apponimꝰ pactuȝ bene valet pactum ⁊ obſeruandū erit.

SI quis. Mutuaui tibi.x.⁊ ꝯuenit inter me ⁊ te ꝙ tenearis niſi ad id qđ facere poſſis.i.deducto ne egeas:an valeat pactū q̄ritur.⁊ rñ.ꝙ v; pactū:⁊ eſt rō vt in lr̄a.q: non eſt improbum tale pactum.

NOn īpoſſibile. Apud te ſeruū meū depoſui vel tibi ſuū meū cōmodaui:⁊ feci tecū pactū ne eū facias furē vel fugitiuū:an valeat pactū:querit.⁊ rñ.ꝙ v; ⁊ ſeruari debet:aliter teneris acť.ſerui coꝛrupti:⁊ acti.ꝑſcrip.ver. ⁊ actiōe ex huiuſmodi contractu.

SI cum. Titius inſtituit me heredem:ego heres credens eum grauaſſe me vt meo ꝓprio debitoꝛi facerē pactū de nō petendo:⁊ nō grauauerat.feci debitoꝛi meo pactū de nō petendo.diciť hic ꝙ nō liberať meꝰ debitoꝛ:immo potero eū ꝯuenire ⁊ ſi obijcit exceptionē ego replicabo ¶ Idem. Retento eodē caſu dicit ꝙ credebā me ḡuatuȝ ab eo q̇ fecit me heredē in decē dandis titio:cui puta titio legatario delegaui debitoꝛē meū meuiū:q̇ meuius erat in alia manu creditoꝛ titij.⁊ ideo cōpēſauit ſtatī meuiꝰ:cū igiť apparet ꝙ nō erā grauatꝰ:oīa in ſtatū pꝛiſtinū reducuntur vñ potero agere cōtra debitoꝛē meū.ſ.meuiū:⁊ meuiꝰ aget contra titium ſuum debitoꝛem.

EPiſtola. Titius inſtituit me ſolū heredē:ego autē credēs te heredē meū:miſi tibi epl'am hoc mō.talis tali coheredi meo ſalutē:q̄ritur mō an ꝓpter hoc ſis coheres meus.⁊ rñ.ꝙ nō. ¶ Si inter. Obligaui fundū meuȝ titio:tu aūt cū eſſes meꝰ amicꝰ dixiſti mihi ꝙ volebas illū fūdū luere:dixi ego libenť.luiſti q̇dē ⁊ ꝯuenit inter me ⁊ te poſt luitionē vt fructꝰ quos ex illo fundo in ſoꝛtē ⁊ vſuras computares:⁊ ꝙ ſi ſoluā reliquū reddas mihi fundū:⁊ nunq̇d v; tale pactū.⁊ rñ.ꝙ v; iſtud pactū vt inter cohēdes locū hēat. ¶ Pactū. Mihi tuū ꝑdiū obligaſti ⁊ cōuenit inter nos vt tu debitoꝛ tributa ꝑterita ⁊ futura ſolueres:nūq̇d valet pactū.⁊ rñ.ꝙ v; inter cōtrahētes ⁊ q̄ntuȝ ad ipſos. ¶ De inofficioſo. Pater meꝰ me exheredauit ⁊ inſtituit ex̄neum heredē:ego aūt cū agerē ꝯtra heredē extraneū q̄rela ioffici oſi.pactꝰ fui cū ex̄neo herede vt mihi alimēta ꝑſtaret:⁊ ꝑſtitit:⁊ ego ei q̄relā remiſi:tandē deceſſi vñ heres meus puta filiꝰ meꝰ petit alimēta ab illo ex̄neo herede.diciť hic ꝙ iſte filiꝰ meꝰ idēq; heres meꝰ nō habebit alimēta.q: illud pactū in tertiā perſonā extēdere nō d;.vl' dic ꝙ petebā pactū fieri mihi ꝙ ꝑpetuo ꝑſtaret alimēta:tā mihi q̄ꝫ meis herdibus.hᵒ pactū erat cōtra iura ꝙ etiā heredibꝰ ꝑſtarentur alimenta:q̄re meū deſideriū nō admittitur.

SVmptꝰ. Diciť hic ꝙ ſi hēo ꝓcur.vel aduocatū ꝙ poſſum paciſci vt dem ei ſumptꝰ.⁊ hᵒ eſt honeſtū.ſed ſi paciſcar vt dem ei partē litis nō v; pactū tale.

SI pactꝰ. Feci tibi pactum ne ſtichꝰ qui mihi debebas peterē infra ānū nō teneberis quidē.vel aliter dic hūc caſuȝ.ſi ſtichꝰ decedat nō teneberis ipſo iure

SI debitoꝛ. In quodam ſeruo vſufru.hēbam:iſte ſeruus fecit pactū creditoꝛi meo ne petat ille cre.meꝰ a me:v; quidē pactū. ¶ S; pone ꝙ erā creditoꝛ tuꝰ ⁊ tibi feci pactū de nō petēdo:iſte ſeruus vſufru.ꝯuenit tecū vt mihi petere liceret:valet pactū ⁊ acq̄ritur mihi replicatio.q: ſi ago cōtra te excipies đ pacto qđ tibi de nō petendo feci ⁊ ego replicabo:q: tu feciſti ſeruo:in quo hēo vſufru.pactū de pe

SI cōuenerit. Titiꝰ locauit fundū ſeio vſq; ꝯtēdo ad decē ānos emerſit ſterilitas:cuiꝰ gr̄a dñs remiſit vniꝰ anni vel duoꝝ penſionē:nihilominꝰ manet locatio et tenetur dñs ei ſuꝑ his q̄ lege locatiōis cōductoꝛi ꝑſtari ſolent.j.loca.⁊ cōduc.l.ſed addes.§.illud.

QVi in futurum. Accepi a te decem ⁊ tu pꝛo futuro tp̄e vſuras accepiſti.diciť hic ꝙ videris tacite paciſci ne petas a me illa.x.vſq; ad illud tp̄s cuius noīe vſuras accepiſti. ¶ Si ex altero. Debebas mihi.x.⁊ feci tibi pactū de nō petēdo:hoc mō.ſ.ne ego ſolꝰ petā hoc caſu remouebor a te ⁊ ab heredibꝰ tuis.q: ex parte mea ꝑſonale eſt:vel ſi dixi ne a te petať ſi tu decedas cū ex parte tua ſit perſonale petere potero ego ⁊ heres meꝰ nō a te ſed a tuo herede:vnde ſolus a te remouebor ego ⁊ heredes mei:⁊ nō ab heredibus tuis.

AB emptione. Tria dicit hec lex.pꝛimo pone ꝙ codicē vendidi tibi:⁊ añq̄ꝫ eū tibi traderē vel tu mihi ꝑciū ſolueres diſcediť ab emptiōe placuit ꝙ potuit. Idem ſi vltra ꝓceſſum eſt q: res vēdita tradita eſt:ſed ꝑciū nō dediſti:poſtea dixi tibi reſtituas codicē mihi ⁊ non tenearis ad ꝑciū ſi q̇dem reſtituas nō teneberis ad ꝑciū:imo liberaris a pꝛecio pꝛeſtādo. ¶ Tertio diċ pone ꝙ codicē tibi tradidi ⁊ tu mihi ꝑciū ſoluiſti:vel nō dediſti ꝑciū:⁊ cōuenimuſ poſtea vt diſcederemꝰ a cōtractu.dicit hic ꝙ non potero te cōuenire vt rē mihi reſtituas quā tibi vendidi ⁊ tradidi.

PEr quos. Filius ⁊ ſeruꝰ nobis acq̄rere pñt ⁊ alie ꝑſone q̄ nūerantur inſti.ꝑ q̄s ꝑſo.no.acq̇.vſq; ad.§.ex his.ſic ergo iſte ꝑſone nobis acq̄rere pñt ꝑ ſtipulationeȝ ſi paciſcanť ne a nobis petať bene valet pactuȝ ⁊ pñt nobis acquirere.

IMperatoꝛ. Caſus talis eſt ⁊ tribꝰ modis cōſueuit notari.pꝛimo ſic:pone titiū eſſe moꝛtuū ⁊ feciſſe teſtm̄ ⁊ inſtituiſſe ſibi quoſdā ſuos cognatos ſibi herdes q̇ erāt abſentes venerāt quidā ex̄nei qui credebant ſe inſtitutos eſſe ⁊ adierūt hereditatē:veniūt creditoꝛes here.⁊ faciunt pactū đ nō petēdo partē debiti iſtis poſſeſſoꝛibꝰ hereditarijs:et aliā partē volūt ſibi ſolui:q̄ritur an pactū ꝓficit agnatiſ inſtitutis.⁊ rñ.ꝙ ꝓdeſt ⁊ creditoꝛes debēt ſtare pacto ſi idonei ſunt.⁊ hᵒ lr̄a dicit. ¶ Scđo poniť ſic.titius fecit teſtm̄ ⁊ inſtituit ſibi heredē agnatū alij agnati cū quibuſdā creditoꝛibus ex̄neis q̇.ſ.agnati creditoꝛes erant teſtatoꝛis ⁊ pares ſunt in debito:⁊ in numero volūt remittere debitoꝝ ꝑtem ⁊ aliā recipe cū ſint pares:quoꝝ dicto potiꝰ ſtabiť q̄ritur.⁊ rñ.ꝙ habēda eſt rō neceſſariaꝝ ꝑſonaꝝ ſi idonee ſint.vñ iſte cōiuncte ꝑſone ꝑferenť alijs creditoꝛibꝰ. ¶ Tertio mō poniť hic caſus:pone ꝙ titius inſtituit ſeruū vel filium heredē:poſtea ex̄neus cepit poſſidere hereditatē ⁊ acquiſiuit pactū de nō petēdo credi.hereditarijs.creditoꝛes q: ñ fecerūt ei pactū:cōuenerūt eos.i.ſeruū vel filiū.ſed illi ex̄nei fecerūt pactū:q̄riť nūq̇d pactū ex̄nei pꝛoſit eis.⁊ rñ.ꝙ ſic.

NEmo. Si paciſcar tecū ne vendā fundū meū:vl' ne faciā locū meū religioſum vel quocūq; alio mō paciſcar:nō valet tale pactum.

SI reus. Feciſti mihi pactū de nō petendo cuȝ tibi x.deberē.⁊ ſic ⁊ ego et fideiuſſoꝛ meus ſumꝰ liberati poſtea feci tibi pactū vt liceret tibi a me petere an fideiuſſoꝛ cū iam ſit liberatꝰ reincidat in obligationē pꝛimā:q̄riť. ⁊ rñ.ꝙ fideiuſſoꝛ nō reincidit in pꝛimā obligationem.

QVi tranſigit. Hanc ſignat rōnem inter pactum et tranſactū ⁊ differētiā aſſignat.nā tranſactio fit cum dubiū eſt debitū.vt ecce peto a te.x.tu aūt negas te debere vñ mihi das aliq̇d tranſactionis nomine:aliter nō eēt trāſactū.⁊ ſic de re dubia ⁊ lite incerta ſecus videť in pacto.vt

ecce peto a te.x.que mihi debes:tu aũt nõ negas te debere:poſtea facio tibi pactũ de nõ petendo nullo mixto. ꝛ ſic in duobus differt tranſactio a pacto:vt hic.

T Raſactio. Hac.l.dicit̃ ꝙ duob⁹ modis fit trãſactio ꝑ aquil'.ſtipul'.vt ecce ↄuenio te ad.c.tu negas illa.c.debere:vñ tranſegim⁹ ꝓ.l. ꝛ ego te interrogaui q̇cq̇d mihi debes vltra.l.ꝓmittis mihi aio nouandi:tu ꝓmittis: ꝛ poſtea ĩterrogas me:habes ne acceptũ.ꝛ rñ.ꝙ ſic. alio modo ſimpl'r fit tranſactio:puta ſine aquilia. ſtipulatio.

I Mperator. Titius me heredẽ ſcripſit ꝛ ãnue multa legata reliquit ꝛ libertates:ꝛ mater titij petit a me hereditatẽ titij:ꝛ dicit teſtm̃ nõ valere:cuꝫ ipſa ſit legitima heres.tandẽ trãſegi cũ ea ꝛ aliq̇d ei dedi:veniunt mõ legatarij legata petũt:ego defendo me ab eis cũ non habeaꝫ a titio ſed a matre ꝑ trãſactõneꝫ.vñ nolo ſoluere legata:nec ꝑꝑ trãſact.ꝑiudicat̃ legatarijs nec libertatib⁹:vñ teſtam̃tũ nihilomin⁹ valet.¶ Cũ trãſactio. Retento codeꝫ caſu pone ꝙ titius matri ſue ꝛ cuidã alij.cc.legauit in codicillis vñ cũ ignorauit.c.ſibi legata trãſegit cũ herede titij ꝓ.l.apparuit poſtea oſtenſis codicillis ꝙ matri.c.erãt legata ꝓ ꝑte ſua.dicit̃ hic ꝙ iſta mater alia.l.petit:q꞉ nõ ꝑiudicauit ſibi.ꝛ eſt rõ q꞉ codi.nõ fuerunt oſtenſi de his.c.

C Reditor. Duobus modis ponit̃ hic caſus.primo ſi obligaui tibi codicẽ meũ ꝛ deceſſi.inſtitui tibi heredem ſeptitiũ ꝛ cũ meuius poſſideret hereditatẽ tuã dicens ſe heredẽ.ꝛ cũ agerẽ aduerſus eũ pig.act.tranſegim⁹ ſuper pig.actio.cũ ipſo meuio:cũ nõ redderet mihi codicẽ:et ego ei pecuniã ſoluerẽ:reperit̃ ꝙ ſeptitius erat heres.volo agere cõtra ſeptitiũ verũ heredẽ pig.act.hic dicit̃ ꝙ tranſactio quã feci cũ meuio nõ nocet mihi:recipiat ex ea trãſactioneꝫ nec ꝓdeſt ſeptitio. Itẽ ſeptitius non poterit repetere a meuio id qđ dedi meuio noĩe tranſactiõis. Secũdo mõ ponitur hic caſus:pone retento codẽ caſu ꝙ tranſactũ eſt ſuper ſortẽ:vt puta trãſegi cũ meuio ſuꝑ ſorte:ſi ego debitor contra verũ heredẽ ago pig.act.ꝛ hẽs petat debitũ:an iſti heredi reo trãſactio noceat in petitione ſortis ãnue:ꝛ an petet ſeptitius a meuio qđ actũ eſt tranſactionis noĩe.

A Quiliana. Tu tenebaris mihi ad.x.ex cã venditionis. Iteꝫ tenebaris mihi ex locato ꝛ ex multis alijs cõtractib⁹:ꝛ poſtea ſtipulatus fui a te ſic:q̇cq̇d mihi debes ex tali ꝛ ex tali cõtractu ꝛ ex cã legati ꝓmittis mihi aio nouandi:dixiſti ꝓmitto:ꝛ ego reſpondi accep.hẽo acceptum ꝙ tuli cũ tu me interrogaſti iſta eſt ſtipulatio.

C Um aq̄liana. Hec lex cũ ſuꝑiori cõtinuat̃:ꝛ caſus ẽ talis.debebas mihi.x.ex vno contractu ꝛ.x.ex alio. Itẽ tenebaris mihi ex cã depoſiti:poſtea ſtipulat⁹ fui promittis mihi q̇cq̇d debes:ꝛ aio nouandi reſpõdiſti ꝓmitto ꝛ tu dixiſti mihi habes ne accep.ego reſpõdi:accep.habeo ꝛ nõ cogitaui de depoſito:non videor tibi accep.tuliſſe depoſitum.

D E his. Si mihi aliq̇d ſit ĩ teſtamẽto relictũ nõ poſſum tranſigere ſuꝑ iſto legato niſi prius oſtendatur teſtamentum.

E T poſt. Scire debes ꝙ ſi iudicatũ fuit ꝙ ſuꝑ re iudicata nõ põt trãſigi.vt.j.de ↄdi.inde.eleganter.§.i. ꝛ illa vera ſunt niſi fuerit appellatũ vel niſi ſit infra.x.dies nã tunc valet tranſactio.¶ Si fide. Titius fideiuſſit ꝓ me iſte titius fideiuſſor ↄuent⁹ dãnatus fuit:ego poſtea cũ creditore tranſegi:valet quidẽ tranſactio:nõ ſolũ mihi ſꝫ etiã fideiuſſori ſed titi⁹ fideiuſſor cũ eſſꝫ cõdẽnatus trãſegit nõ valet trãſactio ſi hoc fecit poſt.x.dies:ſꝫ qđ ſoluerit retinebitur in rẽ iudi.imo plus dico ꝙ ſi fuerit ſuꝑ alimẽtis tranſactuꝫ nõ valet trãſactio:ꝛ id qđ ſolutũ eſt alimẽtario ab herede cõputabit̃ in alimẽta ꝛ facit in vltimã ꝑtem.j.l.ꝑxi.

C Um hi. Teſtamẽtũ feciſti mihi:alimenta legaſti volo tranſigere cũ herede tuo:vtrũ poſſum ſine ꝑtorꝫ auctoritate.q꞉ forte parũ ꝑſens accipe poſſum ꝛ ꝑtor videbit vtrũ ſit trãſigendũ vel nõ.¶ Hec oro. Dicit̃ h ꝙ quocũꝗ mõ alimẽta alicui relinquãt̃ nõ põt tranſigi ſine pretore.

¶ Plane. Si alimẽta relinquãtur inter viuos: ſine ꝑtore tranſigi põt.¶ Siue. In quocũꝗ tp̃e relinquũt̃ alimẽta ſine ꝑtore tranſigi nõ poterit.¶ Si integra. Mihi.c.legaſti vt ex illoꝝ.c. vſuris alar: ꝛ cũ moriar:illa.c.reſtituere debebã:non potero ſine pretore tranſigere.

S Ed ſi certa. Planus eſt.§.iſte.dictũ eſt ꝙ alimẽtarius nõ põt trãſigere ſine ꝑtore. Illud verũ eſt quãdo ſperam⁹ ꝙ ↄditionẽ ſuã deteriorẽ faciat alim̃tari⁹.ſi autẽ faciat meliorẽ: trãſigere põt alimẽtarius.q̃liter aũt ſuaꝫ conditionẽ poſſit facere meliorẽ ponit hic exempla.¶ Nihil. Dictũ eſt ſupra ꝙ alimẽtarius trãſigere nõ põt:verum eſt ſiue alimẽtari⁹ ſit libertin⁹ vel ingenu⁹:ſiue ſit pauꝑ ſiue diues.vltimũ dictũ eſt.ſ.ꝙ alimẽtari⁹ trãſigere nõ põt ſine ꝑtoris auc̃te.nũc videndũ eſt q̇d in cognitione ꝑtoris vertat̃:poſt quideꝫ inq̇ret ꝑtor de cã ꝓꝑt̃ quã q̇s trãſigere velit.ꝛ qualiter poſſit eſſe ponit hic plura exẽpla. Itẽ iquiret ꝑtor quãtũ velit dare heres ipſi alimẽtario noĩe tranſactiõis.nã plus iuueni ꝙ ſeni dandũ eſt. Itẽ inq̇ret pretor vtrũ ſit bone vite alimẽtarius. Itẽ inq̇ret ꝑtor de perſona heredis q̇ dꝫ alimẽta ꝑſtare q̃lis ſit q̇ tranſegit. dicit̃ hic ꝙ ſi trãſigit alimẽtarius ſuꝑ alimẽtis nõ videt̃ trãſigere ð veſtibus nec de habitatõe:ſed ſpãliter de his trãſigere oportet.cetera plana ſunt.¶ Si vni. Legaui plurib⁹ ſic alimẽta.lego vobis fũdũ vt ex fructib⁹ inde ꝑceptis vos alaꝛ ꝓ iſtis alimẽtis erat fund⁹ obligat⁹:iſti alimẽtarij nõ poſſunt trãſigere ſine ꝑtore:vt ſi vn⁹ velit habere fundum dare alij pecuniã:nec pñt etiã ſine ꝑtore vendere. Iteꝫ ſi lego alicui alimẽta:puta.x.corbes vini:ꝓ quib⁹ obligaui ei vnũ fũdũ vt ex eo alimẽta ꝑſtent̃.dicit̃ hic ꝙ liberatio pignoris ſine ꝑtore fieri nõ põt.¶ Arbitratu. Dicit̃ hic ꝙ ſi de ꝑte ſiue de toto trãſac.fiat:dꝫ fieri auc̃te ꝑtorꝫ.¶ Si ꝑtor. Si alimentari⁹ trãſigat ꝑtore auctore:ꝛ ꝑtor de nullo cognitionẽ habuit:vel habuit cognitionẽ:ſed nõ de oĩbus:iſtis caſibus trãſactio nõ valet. Itẽ dicit ꝙ ꝑtor alij hãc cognitionẽ delegare nõ põt.¶ Trãſactio. Fiſcus inſtitut⁹ fuit a titio q̇ titius mihi alimẽta reliq̇t. dicit̃ hic ꝙ ſi volo trãſigere cũ fiſco herede:ꝓcurator ceſaris dꝫ cognoſcere.i. corã ꝓcuratore ce.fit trãſactio. Itẽ pone ecõtra ꝙ ꝓcur.ceſa.ſit inſtitut⁹ a titio:q̇ titius mihi alimẽta reliq̇t: ſi volo trãſigere cũ ꝓcur.ceſa.ꝓcur.fiſci cognoſcet ĩter me ꝛ ꝓcur.ce.¶ Si cũ lis. Cũ mihi eſſent alimẽta relicta: egi cõtra aliquẽ heredem ꝓ alimentis cũ negaret ſe teneri ad alimenta:an poſſit ſine ꝑtore trãſigi querit̃.ꝛ rñ.ꝙ nõ poſſit.quia poſſet lis fingi vt fieret tranſactio.¶ Si eidem. Titius mihi nomĩe alimẽtoꝝ.x.corbes ſingulis ãnis reliquit. Itẽ in alia mãu legauit mihi.x.dena.bonoñ.vt ſtatiꝫ mihi darent̃: tranſegi ſuꝑ alimẽtis ꝛ ſine ꝑtore ſic nõ valet trãſactio. dicit̃ hic ꝙ illa q̃ mihi dedit hẽs noĩe trãſac.ĩputabo in legato de.x.et ſi aliq̇d ſuꝑfuerit ĩputabo mihi in legata alimenta.¶ Si quis. Si alimẽtari⁹ tranſigat me pre.nõ valet tranſactio. ideoꝗ qđ datũ eſt mihi ab herede noĩe trãſac.in alimẽta ꝑterita cõputabo:nec aliq̃ dr̃ia fit tm̃ in q̃ntitate: a te debita ex ꝑteritis alimẽtis vel pl⁹ vel min⁹.q꞉ ſi min⁹ eſt ĩputat̃ vſꝗ ad ↄcurrẽtẽ q̃titatẽ:id qđ mihi dictũ eſt in alimẽta ꝑſtita.¶ Sane.pone ꝙ mihi pl⁹ ſolutũ eſt q̃ ſit q̃titas ꝑtactoꝝ alimẽtoꝝ.hoc caſu tenebor ego alimẽtarius in id in quo fact⁹ ſum locupletior.ꝛ hoc ſi eſt minor:q꞉ ſi maior:in ſolidũ tenet̃.¶ Si in annos. Hic.§.duob⁹ modis conſueuit legi.ꝛ dicas vt in apparatu acc.¶ Si cui. Titius legauit mihi frumẽtũ:ꝛ ego accepi ꝓ frumẽto pecuniã vel vinũ vel legauit mihi pecuniã ꝛ ego tranſegi vt ꝑſtarentur mihi frumẽta ꝛ alia genera:nunq̇d vꝫ trãſactio his caſib⁹. ꝛ rñ. ꝙ nõ.ſi fiat ſine ꝑtore ſiue ſint annua ſiue mẽſtrua.¶ Si ad hĩtationẽ. Titi⁹ legauit mihi.x.vt darẽ ꝓ hoſpitio mihi necio:ꝛ tranſegi cũ herede vt ꝑſtet mihi domũ ad habitandũ.vel ſi legauit mihi domũ ad edificãdũ: ꝛ ego accepi aliquã pecuniã:valet q̇dẽ trãſactio.et ſi fiat ſine ꝑtore his duobus caſibus.

Q Ui cũ tutorib⁹. Duob⁹ modis ponit̃ caſus in hoc

pꝛincipio. pater meꝰ me ⁊ fratrē meū eq̄liter īſtituit ⁊ rogauit nos vt alter alteri hereditatē reſtituat ſi ſine liberis decedat. vñ cū quidā tutelā fr̄is mei ⁊ etiā meā adminiſtraſſent: egi cōtra tutores iſtos ꝓ parte mea: ⁊ trāſegi. moꝛtuꝰ eſt poſtea frater meꝰ: ⁊ ſine liberis: vñ ei ſucceſſi. volo nūc ꝓ parte fratris mei eos cōuenire: vtrū poſſim. q̄ritur ⁊ rñ. ꝙ poſſum. Scd̄o modo ponit̄ caſus q̄n nō ſumꝰ rogati de reſtituēda heredi. ſed ſucceſſi fratri meo foꝛte ab iteſtato. vł ꝗ me inſtituit etiā tūc dic idem in pꝛimo caſu vt poſſim cōuenire eos ex ꝑſona fratris mei. ⁊ hic melioꝛ caſus poſitio.

¶ Trāſactio. Pone hic caſum p. l. s̄. e. cū a q̄bꝰ. ⁊. j. e. l. §. f.

¶ Qui per fallaciā. Inſtituti ſumꝰ ego ⁊ tu in q̄dā hereditate q̄ valebat mille: tranſegi: tamen ignoꝛās vires hereditatis ⁊ accepi. c. noīe trāſact. ꝓ parte mea ⁊ hereditat̄ nō valet quidē trāſactio: ideoq̧ agere potero. ¶ Ei qui. Pater meꝰ me exheredauit: egoq̧ trāſegi cū inſtituto gñaliter ⁊ nō ſup̄ q̄rela trāſegi. dicit̄ hic ꝙ hanc q̄relā nō videoꝛ remittere ſiue maioꝛ ſiue minoꝛ fuerim.

Here. Pater d̄ re filioꝝ trāſegit vt filijs noceat: nō

Non eſt. Si ſn̄ia in dubiū reuocat̄: tranſigi ꝑ pōt. ſup̄ ſententia poteſt.

Non. Titius multa mihi legauit in pꝛinc. teſtamēti ⁊ in fi. ⁊ in medio oſtēſo teſtō trāſegi generaliter. poſtea volo reſcindere trāſactiōez ⁊ alia ex teſtō petere nō potero quidē: ſed ſtatur trāſactōi. niſi ꝓferant̄ codicilli: tūc em̄ petā ea q̄ mihi in codicillis relicta ſunt.

Nulli. Procuratoꝛ ceſar̄ trāſigere nō pōt d̄ re alienanda: ſed retinenda ſic niſi volūtate pꝛincipis.

Controuerſia. Inſtitutus fui a titio: nunc venit quidam alius: ⁊ dicit ſe eſſe legitimū heredem: vñ trāſegi cū eo ⁊ dedi ei dimidiā hereditat̄ ⁊ dimidiā here. retinui. Dicit̄ hic ꝙ ſi idē creditoꝛes ſunt agnati inſtitutoꝝ ꝙ debent obſeruare tranſact. factā. ſi n̄ aūt ſunt ex̄nei creditoꝛes debēt heredes cōuenire ꝓ poꝛtione hereditat̄ quā quiſq̧ ꝑ poſſidet.

Pacto. Tranſegi tecū: ⁊ ꝯſulit tibi hec lex vt facias ꝙ te liberē a pꝛima ſtipu. ⁊ ꝑ accep. Itē ꝙ ꝓmittā tibi penā ſi cōtra veniā.

Qui fidem. Trāſegi tecū p. l. ⁊ ꝓmiſi etiā tibi penā ſi cōtra veniā teneboꝛ eā p̄ſtare: ⁊ tu poteris except. tranſact. me repellere.

Venditoꝛ. Vendidi tibi here. in q̄ erā inſtitutus: poſtea trāſegi cū debitoꝛe ignoꝛāte venditione vz trāſactio. ⁊ tibi emptoꝛi nocet. Itē ſi fui tibi rogatus reſtituere heredi ⁊ poſtq̄ reſtitui tibi trāſegi cū debitoꝛibꝰ hēditarijs dicit̄ hic ꝙ nocet tibi fideicōmiſſario: debitoꝛ vtroq̧ caſu hꝫ excep. cōtra te ꝓpter iuſtā ignoꝛantiam.

¶ Liber tertius. ¶ De poſtulando. Rub.

Hanc ti. Vlpi. iuriſcō. quare hūc titulū p̄toꝛ p̄poſuit dicit hic. nā p̄ponit p̄toꝛ ne oēs idiſtincte poſtularēt. ⁊ q꞉ ꝑ hoc dignitas ⁊ honoꝛ p̄toris ſiue iudicis cōſeruat̄. nā quidaz ſunt q̄ nec ꝓ ſe nec ꝓ alijs poſtulare poſſunt. Et quidā ſūt q̄ ꝓ ſe tm̄ poſtulant: nō ꝓ alijs. alij ſunt q̄ pn̄t ꝓ certis ꝑſonis poſtulare: ꝓ alijs nō. ¶ Poſtulare. Quid ſit poſtulare. i. aduocare. dicit hic. ¶ Initiū. Dictū eſt ſupꝛa ꝙ quidā nō poſſunt nec ꝓ ſe nec ꝓ alijs poſtulare. ⁊ q̄ ſint illi dicit hic. Ecce em̄ puer q̄ infra. xvij. ānos nō pōt ꝓ alijs nec ꝓ ſe poſtulare pꝰ xvij. annos poterit poſtulare. ¶ Item ſurdus non poteſt ꝓ ſe nec ꝓ alijs poſtulare: quare hoc fit in lr̄a reddit̄ ratio. ¶ Ait p̄toꝛ. Pupillꝰ ⁊ ſurdꝰ vt dictū eſt nō pn̄t poſtulare ꝓ ſe. q̄d ergo ſi nō pn̄t habere aduocatum. dicit̄ hic ꝙ pꝛetoꝛ dabit eis. ſ. ſurdo ⁊ pupillo aduocatū: ⁊ nō ſolū iſtiſ dat p̄toꝛ ſed etiā alijs. ¶ Scd̄o loco. Ponit̄ hic ſcd̄m mēbꝛuz ſ. q̄n aliq̄s nō pōt ꝓ alijs poſtulare: ꝓ ſe ſic. ecce em̄ mulier nō pōt ꝓ alijs poſtulare ſed ꝓ ſe ſic. ſed iſte cecus bn̄ remanet iudex. Itē remanet in mgr̄atu. item remanet ſenatoꝛ: ſꝫ de nouo in mgr̄atu creari nō pōt. ¶ Itē turpes ꝑſone nō poſſunt ꝓ alijs poſtulare: ſed ꝓ ſe tm̄. que aūt ſunt turpes ꝑſone dicit infra ti. de infa. ¶ Remouet. Lū. §. ſequētibꝰ: vera aūt ſunt niſi tutoꝛ vel curatoꝛ ſit: tūc em̄ poſtularet ꝓ pupillo vel adulto ſi p̄dicte ꝑſone cōtra hāc. l. poſtulare p̄ſumpſerint punient̄. ¶ Et initio. Dictū eſt. s̄. in pꝛinc. huius legis ꝙ tres ſunt oꝛdines q̄ poſtulare nō poſſūt: ⁊ vſq̧ huc. Iam dixit de duobꝰ: mō aūt de tertio dicit hic. ſ. quando q̄s ꝓ ſe ⁊ certis ꝑſonis pōt poſtulare: ꝓ alijs aūt n̄ pōt. ¶ Ait p̄toꝛ. Si p̄cipit̄ in aliq̄ parte de coꝛpoꝛe iuris ꝙ aliq̄s nō poſtulet niſi ꝓ certis ꝑſonis. dicit̄ hic ꝙ iſti non poterūt ꝓ alijs poſtulare: nec p̄toꝛ audiet eos. hec vera ſunt ſi nō fuerit in integrū reſtitutꝰ. tūc em̄ nō tm̄ ꝓ illis certis ꝑſonis: ſed etiā ꝓ alijs poſtulare poterit. reſtitui aūt pōt ſi ē de illis qui in capite tertio cōtinent̄. al's em̄ ſi eſſet de illis q̄ ſcd̄o capite cōtinent̄ reſtitui non poſſet: vt muliebꝛia paſſus. hoc aūt intelligendū eſt de reſtōne quā facit pꝛinceps vel ſenatꝰ. p̄toꝛ em̄ nō pōt dare reſtitutionē infamie: nec eā infamiā tollere p̄toꝛ pōt: q̄uis alibi ſubueniat hoībꝰ. quia ⁊ ſi aliq̄s infamis ꝑ ſn̄iaz reſtituat̄ in integꝝ: deſinit eſſe infamis. ¶ Deinde. Audiſti ꝙ quidā ſunt q̄ pn̄t ꝓ certis ꝑſonis poſtulare. que aūt ſint ille ꝑſone de quibꝰ ꝑſonis poſſit poſtulare numerant̄ hinc vſq̧ ad. §. illius. l. puto aūt. §. ſi

Si quis. Poteſtas honoꝝ ꝓhibuit me ꝑ q̄s ⁊c̄. coꝛā ſe poſtulare. dicit̄ hic ꝙ potero coꝛaz ſucceſſoꝛe ſuo poſtulare.

Quos. Multe ſūt ꝑſone enumerate ſupꝛa q̄ poſtulare nō pn̄t. ſed pone ꝙ aduerſariꝰ eū poſtulare ꝓhibitū poſtulare patiat̄: nunq̄d ad poſtulandū admittet̄: q̄ritur. ⁊ rñ. ꝙ nō. q꞉ cōſenſus partis nō facit ꝙ admittat̄.

Imperatoꝛ. Titius aduocatꝰ erat: ſed ꝓpter ſuam magnā verboſitatez interdixit ei iudex ne poſtularet vſq̧ ad. v. ānos: nam poterit quidā finito q̄nquēnio poſtulare: ⁊ ſic poſt. v. annos poſtulare pōt.

Ex ea. Quidā. puta titius ꝓhibitꝰ fuit ne poſtularz vt q꞉ nimis verboſus erat. ⁊ ſic īfamis nō efficit̄: poterit quidē iſte titius vbiq̧ poſtulare ꝓ hoībus de altero territoꝛio p̄terq̄ in ea ꝓuincia in q̄ eſt q̄ ꝓhibuit.

Hi qui. Aduocatꝰ fiſci pōt eſſe aduocatꝰ contra fiſcum etiā in eadē cā: in cauſis pupilli ſui vel in alijs q̄ hic ponunt̄. Itē decurio lꝫ fiſco debeat deſeruire nō pōt eſſe aduocatꝰ cōtra fiſcū in cauſis pupilloꝝ vł in alijs que hic ponunt̄.

A Pꝛincipe. Titius fuit aduocatꝰ cōtra ſeiū ꝓ fiſco vel ꝓ alio: ⁊ ſeio decedēte titius factꝰ eſt: vel fuit tutoꝛ filioꝝ ſeij: poterit quidē titius ꝓ iſtis pupillis aduocare contra fiſcū: ⁊ in eadē cauſa.

¶ De his qui notant̄ infamia. Rub.

Pretoꝛis. Bꝛeuiter ſcias ꝙ oēs iſti q̄ nūerātur in iſta. l. ſunt infames vel ipſo iure ꝑ ſn̄iam: vł ipſo facto. Ecce em̄ miles qui ignominioſe de militia remittitur infamis eſt. Itē q̄ facit ludibꝛiū ſui coꝛpoꝝ īfamis ē: ⁊ leno īfamis ē. Itē q̄ dānatꝰ ē de pub. iudicio eſt īfamis. Itē q̄ cōdēnatꝰ eſt de p̄uaricatōe eſt infamis. Itē q̄ cōtrahit furtū: vel vi bo. rap. ⁊ idē cōdēnatus eſt: vel pactus: eſt infamis: vel de infamia vel de dolo eſt cōdēnatus eſt infamis. item ſi pactus eſt. itē qui cōdēnatus eſt in iudicio tutele eſt infamis: vel ꝓ ſocio: vel mādati: vel depoſiti: ⁊ ſuo noīe infamis erit. hoc verū eſt in his q̄tuoꝛ caſibus ſi ex dolo fuerint cōdemnati: nō ꝓpter culpam. ¶ Qui cā. Scire debes ꝙ mulier nō dꝫ nubere infra ānū poſt moꝛtez viri ſui: ⁊ ſi nubat infra annuz: efficit̄ ipſa infamis. ⁊ ſic ille infamat̄ q̄ eā duxit: ⁊ parentes etiā iſtoꝝ infamant̄ q̄ ꝯſenſerint tali matrimonio. Itē qui bina ſponſalia ꝯxit ſua voluntate. ſ. infamatur.

Quod ait. Iul. vt moꝛis eius eſt p̄toꝛis verba exponere vult. Et pꝛimo exponit pꝛimā partē. dicit em̄ q̄s miles dicat̄ dimitti: nā oīs miles ſiue ſit paruus ſiue ſit ma

gnus dimittitur. cetera plana ſunt. ¶ Exercitũ. Nunc exponit verba exercitus. ⁊ dicit ꝙ exercit⁹ dicit̃ qñ exercit⁹ totus cõgregat⁹ eſt. ſed pone ꝙ aliq̇s remittit̃ de aliquo nũero militũ: nunq̇d eſt ĩfamis. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ¶ Ignominie. nũc vult exponer̃ iuriſcõ. ṽba ignominie. nã aliqñ hoĩes ꝑ nulla cã remittunt̃: aliqñ ex cã: aliqñ ꝓ ignominia: q̃ plana ſũt

Sed ſi. Alicui militi arma ablata fuerũt: aut ſi fuerit exauctorizat⁹: infamis erit. ⁊ eſt q̃rtũ gen⁹ miſſiõis qñ q̇s vt munera nõ ſubiret: miles fact⁹ eſt: ſi iſte remittit̃ vt munera ſubeat: non erit infamis miles. ¶ Miles. Si miles de adulterio cõdẽnetur: infamis efficit̃: ⁊ deſinit eſſe miles ſtatim ⁊ ſoluit̃ vel liberat̃ a ſacramẽto: ⁊ morari non debet vbi eſt imperator.

Ait pretor. Nunc exponit vlpi. ſcd̃m mẽbrũ edicti vſ ad. §. illuz: ait ꝑtor. illius. athletas. dictũ eſt em̃. ſ. in ꝓri. l. ꝙ qui facit ludibrium ſui corporis ꝓdẽdo in ſcena ĩfamis eſt: q̇d ſit ſcena dic̃ h̓ eſt planũ. ¶ Eos. Qui ꝑmiũ aliq̇d accipiũt vt cuz beſtijs pugnent: infames erũt.

Qui. Si q̇s locauit operas ſuas accipiẽdo aliq̇d vt ludibriũ ſui corporis faceret nec fecit nec erit ĩfamis

Athletas. Qui cũ beſtia virtutis cã depugnauerit nõ infamat̃. ¶ Et gñaliter. Hic numerant̃ quidã vſ ad. §. ait ꝑtor. q̇ nõ ſunt infames ꝙꝙ ſuũ offm̃ exerceãt.

Ait ꝑtor. Si q̇s habeat ancillas vel liberas mulieres ⁊ ꝓpter queſtũ ꝓſtituit eas ſiue hẽat principaliter ad hoc eas deſtinatas: ſiue ſcd̃ario: vt caupo ⁊ quidam alij: infamis erit vtrobiq̃.

Item. Seruus ſi fiat liber: erit infamis: ſi in ſeruitute ancillas peculiares ꝓſtituit ad queſtum. ¶ Calũniator. ¶ Itẽ calũnia. ego accuſaui aliquẽ ⁊ falſo: ⁊ ſic calũnioſe: vnde iudex me de calũnia cõdẽnauit exꝑſſe vel aliq̇s alius me accuſauit de calũnia cõdẽnat⁹ fui cũ nõ ꝓbaſſem crimẽ q̇d intendebã: ero q̇dẽ infamis. ¶ Itẽ ꝑuaricator. Ego accuſabã aliquẽ de pub. iudicio ſi fuero cõdẽnat⁹ de ꝑuaricatõe: ero infamis. q̇s aũt ſit ꝑuaricator dicit. naz ille eſt ꝑuaricator q̇ ꝓdit cãm ſuã: vt q̄ allegat ꝓ aduerſario q̇d facit cõtra ſe: ⁊ magis ẽ ex parte aduerſarij ꝙ ex ſua. ¶ Item ſi quis. Illi qui iſtis quatuor actionibus condẽnantur: infames erũt: ſiue paciſcantur. nam infames ſunt ⁊ eſt ratio in. l. ſeq. que cõtinuatur cum iſta ¶ Furti. Dixit ꝑri. ꝙ furti damnatus: eſt infamis. illud intelligit̃ ſiue ſit furtũ manifeſtũ ſiue nõ. ¶ Sed ſi. Egi aduerſus te furti vl̃ vi bo. rap. vel iĩuriaꝝ: vel de dolo: ⁊ tu mihi in his actõib⁹ ꝯdẽnatus fuiſti: tandẽ appellaſti. dicit̃ hic ꝙ appellatione pendẽte nõ es infamis: ſed diſtinguit̃. aut ꝓſeq̇ris appellationẽ: aut nõ: ſiq̇dem nõ ꝓſequeris: ⁊ ſic totũ tp̃s fluit: videris infamis retro fuiſſe. ſi aũt ꝓſecut⁹ es ⁊ ſñia fuit ꝓnũciata iuſta: ⁊ appellatio iniuſta: ex die ſcd̃e ſñie eris ĩfamis ¶ Si q̇s. Si procurator me⁹ vel heres vel ali⁹ meo noĩe cõdẽnatus fuerit: ego nõ ero infamis: cũ nõ litigaui nec fui cõdẽnatus: nec ꝓcurator erit infamis cũ ſit alieno noĩe condẽnat⁹. ¶ Pactus. Si q̇s furti paciſcat̃. vl̃ de alijs famoſis acc. dando aliq̇d infamat̃. Itẽ ſi trãſigat q̇s auctore iudice: nõ infamat̃. itẽ ſi quis iuret ſe furtũ nõ feciſſe non erit infamis. ¶ Mãdati. Scias ꝙ actio directa dat̃ dñõ cõtra procu. ꝯ̃ria aũt dat̃ ꝓcur. cõtra dñni. vñ pone ꝙ ego domin⁹ egi act. mãdati directa ⁊ ipſe mihi in ea eſt ꝯdẽnatus ob dolũ: erit quidẽ infamis procu. ſʒ pone ꝙ ſi procur. egit cõtra me acti. mã. cõtraria: ero ſimilit̃ infamis. vt ecce ſi fideiuſſiſti ꝓ me ⁊ ſoluiſti creditori: ſi poſtea ꝯuenias me act. man. ꝯ̃ria ⁊ condẽnor tibi: ero infamis. ¶ Illud. Si heres depoſitarij vl̃ ꝓcuratoꝝ de dolo ſuo cõdẽnet̃: infamis erit ſi heres tutoris vel ſocij nõ poſſet ſic dãnari vt fiat ĩfamis vñ heres ſocij vel tutoris infamis nõ erit. ⁊ rõ in lr̃a reddit̃ ¶ Cõtrario. Depoſui apud te rem aliquã: tu forte in illa re depoſita aliq̃s impẽſas feciſti q̇s mõ repetis: ⁊ ego nolo reddere. nũc querit̃ an ſi cõdẽner in iſta actione cõtraria ſim infamis. ⁊ rñ. ꝙ infamis non ero.

In actionib⁹. Si q̇s tranſigat ſuꝑ actiõe ꝓ ſocio vl̃ mãdati vel tutele vel depoſiti nõ erit infamis: ꝙuis ſi cõdẽnaret̃ eſſet ĩfamis. ſed ſi paciſcat̃ in actõe vi bo. rap. vel iniuriaꝝ: vel de dolo vel furti: eſſʒ infamis.

Genero. Dictũ eſt. ſ. e. ti. l. i. §. q̇ eã. ꝙ ſi pater mulieris ſcierit generũ ſuũ. i. maritũ filie ſue eẽ mortuũ ⁊ infra tẽpora luct⁹ eã nuptijs tradiderit: efficiet̃ ĩfamis. h̓ merito dictũ eſt: q̄ ignorans nõ dʒ puniri. ¶ Sed cũ. Ann⁹ ĩfra quẽ mulier nubere nõ dʒ: currit etiã ignoranti ex die mortꝭ mariti cũ ꝯtinu⁹ ſit. ſed ſi poſt ãnũ cognouerit mulier maritũ mortuũ poterit aſſumere veſtẽ lugubrẽ ⁊ eã ſtatĩ deponẽ

Uxores. Dicit̃ hic ꝙ viri nõ cogunt̃ lugere vxores: ⁊ ſcd̃m hoc eſt vxores accuſatiui caſus: ⁊ viri nomĩatiui vel dic aliter hũc caſum: vt ſponſa ſponſum lugere nõ tenetur nec cogatur.

Solet. Scire debes ꝙ mulier infra annũ luct⁹ nubere nõ debet. ſed põt mulier ĩpetrare vt nubat infra ãnuz ⁊ ſi ꝯcedatur ei nubere: poterit infra ãnũ nubere. ¶ Que Certũ eſt ꝙ mulier ĩfra annũ nõ põt nubere: vt dixi ſtatim ſʒ bñ põt cõtrahere ſpõſalia ꝑ verba de futuro.

Liberorum. Nec filius pr̃em: nec pater filiũ lugere cogunt̃. rõ q̄ mr̃imoniũ cõtrahere poſſunt. ¶ Cui talis. Si mortu⁹ ſit q̇ nõ dẽat lugeri: vt ſicut hoſtis vel mal⁹ aliter. vt. j. e. §. nõ ſolũ. vxor tñ infra annũ nubere nõ poterit ꝓpter turbationẽ ſanguinis. ¶ Pompo. Si mulier infra annũ pariat poterit nubere. ¶ Non ſolũ. Planus eſt §. iſte niſi in fi. vbi dicit̃ ꝙ ſi mulier poſt mortẽ viri infra annũ nubat: infamis erit. ¶ Notat̃. Si mulier nubat infra annũ. erit infamis. ⁊ ille qui eã ducit ſcienter infamat̃: excuſatur ſi iuſſu pr̃is mei aliq̃ ducam in vxorẽ q̇ duci nõ debʒ pater me⁹: ego aũt fili⁹ nõ infamabor: imo ſi retinebo eam poſtꝙ fui emancipat⁹: nõ ero infamis. ſed pone ꝙ pr̃ me⁹ nõ eſt paſſus ducẽ q̄ neſciuit: ſed ego duxi ⁊ meo arbitrio ſed pater me⁹ poſtꝙ ſciuit hoc ratũ habuerit hoc caſu nõ erit pater me⁹ infamis. ¶ Si q̇s. Interfuit in quodã fctõ q̄ ſpopondit titius vt berta eſſet vxor duoꝝ: an infametur q̃ritur ⁊ rñ. ꝙ nõ. ſed ſi hoc feciſſet de filia vt filia vxor eſſet duorũ: vel pateret̃ hoc caſu infamaret̃ pater. vel ſi cõſenſit vel paſſus eſt ꝙ filius duas accipet: ſimiliter ⁊ hoc caſu infamis erit. Nec refert hoc fiat vno ⁊ eodẽ tẽpore ſiue diuerſis dũmõ in id tp̃s hoc cõcurrat. nã vtrobiq̃ infamat̃ pat̃ Itẽ ſi q̇s accepit ſponſam alteri⁹ ꝑ verba de pñti: tenet̃ ex ſñia edicti. Sed pone ꝙ titi⁹ paſſus eſt ꝙ filia nubat vni ſuo ꝯſanguineo: et etiã alij extraneo: nunq̇d titius infamatur. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ⁊ etiã ille qui ducit infamat̃. ¶ Ex cõpromiſſo. Ego et tu cõpromiſim⁹ in arbitrũ in actione mãdati vl̃ depoſiti: vel etiã in certũ vel famoſo: dũ tñ ciuiliter operat̃ iſte arbiter cõdẽnauit: an erit infamis. ⁊ rñ. ꝙ nõ. q̄ ſñia arbitri nõ infamat quãtũ facit iſte. §. ꝯ̃tiam vtrũ aliq̇s condẽnetur ꝓ ſñia diffinitiua: quo caſu efficit̃ infamis. aut iudex interloquat̃: quo caſu nõ fit infamis. ¶ Pena. Iudex credebat me in partẽ bonoꝝ cõdẽnare: relegauit me. dicit̃ hic ꝙ videt̃ remittere mihi infamiã: ⁊ iõ nõ ero infamis. ⁊ hoc dicit̃ hoc. §. cũ illo ver. ꝙuis ⁊c̃. ¶ Quãuis. Sed pone ꝙ cũ iudex cõdẽnare me debebat in duplũ: cõdẽnauit me in q̃druplũ: nunq̇d releuor ab infamia. ⁊ rñ. ꝙ nõ. imo ero ĩfamis. q̄ pena corporalis ꝓ pecuniaria inflicta releuat: imo remittit infamiã. pecuniaria vero non. ¶ Crimẽ. Si cõuenite crimine ſtellionat⁹ cõuictus es: eris infamis: puta ſi deſcendat ex actiõe famoſa; vpote doli vel cõſimili. q̄ ꝯdẽnatus inciuiliter ĩfamatur.

Seruus. Noĩe ſerui mei ſtichi me noxaliter cõueniſti: ⁊ lite ꝯteſtata mecũ: deceſſi: ⁊ illũ ſeruũ in heredẽ inſtitui: ⁊ cũ eſſet heres me⁹ ꝓſecut⁹ fuit cãm ⁊ cõdẽnatus etiã: an efficiat̃ infamis. q̃rit̃ ⁊ rñ. ꝙ nõ infamatur.

Notatur. Berta ex viro ſuo mortuo ſe ꝑgnantẽ dicebat: ⁊ bene ſciebat ꝙ pregnãs nõ erat. ſiq̇dem cõueniat̃ act. in factũ ab his quoꝝ intereſt ⁊ cõdẽnet̃ ⁊ ipſaz calũnie cauſa in poſ. miſſaz ꝓnũciet: erit infamis: q̄ calumnioſe miſſa fuit in poſ. hec vera ſunt ſi fuit ſui iuris Sʒ pone ꝙ credebat ſe eſſe ꝑgnantẽ cũ nõ eſſet. hoc em̃ caſu non erit infamis.

Idem in pſe. Si pater patiaꝛ filiam mitti in poſſeſ. noie ventris ⁊ calūnioſe: erit pater infamis ſi cōdemnetur

Ob hoc. Si tua inſtigatione accuſem aliquē. q2 tu diriſti mihi q̄re nō accuſas talē. ſiq̇dē accuſaꝛ icepi ⁊ tu cōdemnaris de inſtigatione tua: non eris infamis: ſed tua opinio quoquo modo grauatur.

Lutius. Accuſaui te de iniuria ⁊ ſinduxi duos teſteſ ⁊ appoꝛtaui ſcripturā in qua ſcripti erāt illi teſtes ad ꝓbandū. ſiq̇dē illi ſcripture vel illis teſtib⁹ nō credaꝛ: ⁊ repellantur: an efficianꝛ infames. q̄ritur ⁊ rñ. ꝙ nō. ¶ Ictus dic hunc caſum vt in apparatu accur.

Imperatoꝛ. Si aliq̄ mulier fuit meretrix in ſeruitute ſi facta libera caſte viuat; nō nocet ei meretriciū factū in ſeruitute.

Exhē. Filius ſi exhēdeꝛ a pſe vl' ad eū hēditas paterna nō ꝑuenit caſu vtroq3: filius lugebit pſem ⁊ matrem ſed ſm ſui animi motū. nō eñ cogiꝛ. ¶ Si quis. Si maritus alicui⁹ mulieris moꝛiaꝛ in bello: lugend⁹ erit ab vxoꝛe.

¶ De ꝓcuratoꝛib⁹. Rub.

Procuratoꝛ ⁊ eſt planū. ſcd̄o dicit ꝙ vnius rei poterit cōſtitui ꝓcuratoꝛ. tertio dicit ꝙ ꝓcuratoꝛ pōt fieri inter abſentes ⁊ p̄ſentes: q̄uis h̄ referꝛ ad hoc qd̓ dicit vni⁹ rei nō pōt eſſe ꝓcur. ſi aliq̇s eſſ3 vni⁹ rei ⁊ vni⁹ nūciatiōis. ⁊ ſic illi iuriſcōſulti male dixerūt. Quid ſit ꝓcuratoꝛ primo dicit ¶ Vſus. Que ſit vtilitas ⁊ q̄ cā fuerit cōſtituēdi ꝓcuratores. dicit. §. hic ⁊ plene ꝓſequiꝛ. ¶ Dari. dicit. s̄. e. l. i. §. cōſtitut⁹. ꝙ ꝓcuratoꝛ fieri pōt inter abſentes. ⁊ idē dicit h̄ ſc3 ꝙ fieri pōt inter abſentes dūmō ille abſens q̇ ꝓcuratoꝛ ꝯſtituiꝛ cert⁹ ſit: ⁊ ꝙ ratū hēat. vt in prin. l. ſe. q̄ ꝯtinuaꝛ iſto §. ⁊ omnes alie. ll. vſq3 ad. l. filius. ¶ Furioſus. Diciꝛ hic ꝙ furioſus loco abſentis eſt. q2 nō h3 diſcretionē. Ite3 pōt dari ꝓcuratoꝛ ad litē futurā: ⁊ ad diē ⁊ in diē ⁊ in ꝑpetuū. vt in. l. ſe. q̄ cōtinuaꝛ cū iſta. ¶ Preſens. Dixit. s̄. e. l. i. §. vſus. ⁊. §. fin. ꝙ abſens fieri poteſt pꝛocuratoꝛ. vñ vult hic exponere q̇s p̄ſens dicaꝛ. nā ſi videm⁹ q̇s ſit p̄ſens: per ꝯſequēs intelligim⁹ q̇s abſens ſit. q2 ꝯ̄riorū eſt eadē diſciplina. s̄. de his q̇ ſui vel alie. iur. ſunt. l. i. ⁊ inſti. de tutelis. in prin. ar. ꝯ̄ eſt. j. l. q̇ ꝓpꝛio. §. antepenul. ⁊ q̇s ſit pꝛeſens dicit hic vſq3 ad. l. filius.

Filius. Diciꝛ hic ꝙ filiuſfa. pōt oꝛdinare ꝓcuratorē q̇ filij noie agat ſiue in caſtrenſi vel q̄ſi vel act. iniuria. vel ſi pſ eſt abſens ⁊ ꝓcur. pſis defendit filiū. ¶ Hoc ampli⁹. filiū habebā ⁊ iſti filio meo facta eſt iniuria auo ei⁹ abſente. i. pſe meo: nūq̇d poſſum cōſtituere ꝓcur. ⁊ agere noie filij mei. ⁊ rñ. ꝙ ſic. q2 auus ei⁹. i. pſ me⁹ abſens erat. ¶ Ad defendendū. Dixit in ꝓrin. hui⁹. l. ꝙ filiuſfa. pōt dare ꝓcu. ad agendū: hic dicit ꝙ pōt dare etiā ad defendendū.

Sed ⁊ filia. Dixit de filiofa. hic dicit de filia q̄ filia pōt ꝓcur. dare in acti. iniuria2 abſente pſe. ſed ī act. de dote pſ ſol⁹ dabit ꝓcur. nec eſt opus ꝙ filia ꝯſentiat expꝛeſſe. hec vera ſunt niſi pſ ſit male vite: vel niſi ſit paꝛ abſens: quib⁹ duob⁹ caſib⁹ cū filia dote3 repetere poſſit. vt. j. ſo. ma. ſi cū ſuo. poterit ⁊ ꝓcur. dare. ¶ Ipſe. Dixit. s̄. ꝙ filiuſfa. pōt dare ꝓcur. hic aūt diciꝛ ꝙ ipſe filiuſfa. dari pōt ꝓcuratoꝛ. ¶ Inuitus. Aliq̇s inuitus conſtitui ꝓcura. nō pōt. ⁊ q̇s ſit inuitus dicit. ¶ Veterani. Planū eſt qd̓ hic dicitur. ¶ Niſi hoc. Dicit ꝙ nō pōt ꝓcura. eſſe miles: ve2 eſt niſi litē ſit cōteſtat⁹ nō oppoſita excepꝛ. militie. ¶ Excepto. Hic ponit iuriſcō. duos caſus in quib⁹ miles ꝓcura. eſſe pōt. ¶ Procuratorē. Iſte. §. loquiꝛ in ꝓcuratoꝛe rei q̇ ꝓcuratoꝛ ſuſcipere cogiꝛ iudiciū: niſi in quibuſdā caſib⁹ quoſ enūerauit ab illo ver. ve2. vſq3 ad. l. ſed etiā. in illa ſed etiā. ponit caſum vnū: imo l3 ꝓcur. hanc excep. opponat nihilomin⁹ cogiꝛ ſuſcipere iudiciū vt lis ſtatim cōteſteꝛ. ⁊ hec oīa debēt fieri cū cāe cognitione. vt in. l. ſed hec.

Si poſt. Lex iſta dicit ꝙ. s̄. dictū eſt in. l. ſi filius.

Si defunct⁹. Tu me cōuenire volebas: ego cōſtitui ꝓcur. q̇ me defenderet aduerſus te. ⁊ ꝑ eo ꝓcur. ſatiſdedi; diſtinguiꝛ. aut ſatiſdedi ꝓcura. ſciente. quo caſu compelliꝛ ꝓcura. ſuſcipere iudiciū: q̄uis deceſſerim ante litē cōteſ. aut ipſo ignoꝛāte quo caſu nō cogiꝛ iudiciū accipere ꝓcura. ſufficit tamē ſi clauſula de defendendo committatur. ¶ Qui ad. Rem aliq̄ tecū cōem hēbam: cōſtitui ꝓcuratorē vt illā rē diuidi peteret. Diciꝛ hic ꝙ iſte videꝛ eſſe ꝓcu. actoꝛis ⁊ rei. i. videꝛ datus ad agendū ⁊ defendendū. ⁊ talis ꝓcuratoꝛ ſatiſdabit de rato ⁊ de iudi. ſol.

Ante litē. Dictū eſt q̇bus ex cauſ ꝓcur. dñs remouere poſſit. ⁊ nota q2 q̇dam dixerūt hanc. l. tm̄ in ꝓcur. rei loqui. ar. huius lr̄e ſed iudiciū accipiendi. Sed h̄ eſt falſum imo loquiꝛ tā in ꝓcur. actoꝛis q̄ rei. ⁊ hoc diciꝛ expꝛeſſe j. e. q̄ oīa. in prin. qd̓ ē verū. Io. Et caſus hui⁹. l. eſt talis. tu cōuenire me volebas ꝓcur. cōſtitui: ego reus qui me defenderet. diciꝛ ꝙ poſſum hūc pꝛocu. remouere ante lit. cōteſ. ſine cauſe etiā cognitione. vt ego dñs litigabo vel cōſtitua3 aliū ꝓcur. poſt litē vero cōteſ. nō poſſum illū remouere ſine cāe cognitione. ſed cā cognita remouere eū potero: ⁊ ſicut ego poſſum remouere: ſic ⁊ heredes mei pñt pꝛocura. remouere

In cāe cognitio vertiꝛ. Diciꝛ hic nā ex oib⁹ illis cauſis q̄ nūerate ſunt. s̄. e. l. filius. §. ſi. cū. l. ſe. pōt pꝛocur. remouere ⁊ dñs pōt pꝛocuratoꝛē remouere vel reijcere. ⁊ ſubijcit hic quaſdā alias cauſas quib⁹ remoueꝛ pꝛocuratoꝛ vel reijcitur etiam lite cū eo cōteſ. q̇s enumerat vſq3 ad. l. q̄ oīa. exinde dicit ſupꝛadicta locū habent in actoꝛe ſc3 vt actoꝛ remouere poſſit ex ſupꝛadictis cauſis pꝛocura. ſuū. ⁊ ex his etiā oib⁹ cauſis ꝓcuratoꝛes rei ⁊ actoꝛis pñt pꝛocurato. dimittere. ¶ Et ſi. Cōſtitui ꝓcu. vt aduerſus te ageret: ⁊ litē cōteſtat⁹ fuit pꝛocu. vnde peto mō hūc pꝛocur. remoueri allegata aliq̄ cā de ſupꝛadictis. q2 dico eum factū affinē aduerſarij: ipſe pꝛocur. dicit me mentiri. diciꝛ ꝙ cā iſta examinanda erit coꝛā iudice. ⁊ ꝓcuratoꝛ ille me⁹ nō adminiſtrabit interim niſi q̄tuoꝛ caſib⁹. pꝛimus eſt ſi ipſe ꝓcuratoꝛ nō vult dimittere pꝛocur. in oēm euentū: ſed vult interim adminiſtrare lite iſta ſuſpecti pendēte. ⁊ hoc iō facit vt ſerueꝛ honoꝛ ſuus. Scd̄s caſus eſt ſi fuit ꝓcur. in rem ſua3 Tertius caſus qñ ipſe pꝛo aliq̄ iuſta cā ipendit. Quartus qñ partē dñs vult reuocare ⁊ ꝑtem dimittere. his. n. q̄tuoꝛ caſibus nō reijcitur ꝓcur. ab adminiſtratione: ſ3 interim adminiſtrabit. ⁊ h̄ vſq3 ad. §. ſed ita h̓. illi⁹. l. in cāe. exinde dicit ꝙ ſupꝛadicta locū habent ſi iſti pꝛocura. mādaui aliꝛ mihi dño p̄iudicari. ¶ Si ex parte. Tres caſus ponit. §. iſte. pꝛimus eſt. egi aduerſus te ⁊ accepi ſatiſda. iudi. ſol. pꝛo tuo ꝓcuratoꝛe: poſtea hāc lite3 in aliquē pꝛocur. trāſtuli. diciꝛ hic ꝙ cōmittiꝛ ſtipulatio iudic. ſol. ſcd̄s eſt qñ cōſtitui ab initio pꝛocu. ⁊ ipſe accepit a reo ſatiſdatiōe3 iudi. ſol. ſm p̄dicta3 foꝛmā ⁊ litē cōteſtat⁹ eſt. ⁊ hanc litē in aliū pꝛocuratoꝛē trāſtulit. nā ⁊ hic cōmittiꝛ ſtipulatio iudi. ſol. Vltimo dicit q̇s agat. ⁊ dicit hanc act. dñm habere vtilē ⁊ pꝛocu. habere directā: ſed inefficaciter dubiū non eſt q̇n ſemꝑ hēat dñs act. vtilē q̄ p̄fertur directe: q̄uis ꝑ pꝛocur. lis ſit ꝑacta.

Si ꝓcuratoꝛ. Hec lex cū ſuperioꝛi cōtinuaꝛ: ⁊ caſus eius eſt talis. ego actoꝛ cōſtitui pꝛocur. vt ageret aduerſus aliquē: ⁊ accepit ipſe pꝛocur. cautionē iudic. ſolui. et egit ⁊ obtinuit. diciꝛ hic ꝙ ego dñs hēo actiōe3 vtilē ex ſtipulatu. ⁊ actiōe3 in factum ex re iudi. Sed ⁊ ſi agat vtili p̄fertur: h3 iam directā niſi in trib⁹ caſib⁹ in quib⁹ h3 actionē iudicati pꝛocuratoꝛ. pꝛim⁹ eſt ſi fuerit ꝓcuratoꝛ in rem ſuā. ſcd̄s ſi ad hoc eū ſpāliter inſtitui: ⁊ iſti duo ſunt hic. tertius caſus eſt qñ fecit ipenſas: q̇ caſus eſt. j. eo. actoꝛis. q̄. l. prin. cōtinuaꝛ. ¶ Per cōtrariū. Dictu3 eſt. s̄. de pꝛocura. actoꝛis nūc de ꝓcur. rei dicit. ⁊ caſus duos ponit hic. §. pꝛimus eſt qñ ego reus ꝯſtitui aliquē vt me defendat: iſte pꝛocura. ſatiſdabit iudic. ſol. dicitur hic ꝙ ſi talis pꝛocu. ſuccūbat hoc caſu actio ex ſtipulatu in me nō dabiꝛ: ſed actio iudicati. ſed hoc nō dicit hic ſ3. j. e. l. plauti⁹. ⁊ de re iudi. l. iiij. Scd̄s caſus eſt qñ aliq̇s me ſine mādato defendit quo ca

ſu nec actio ex ſtipu. nec actio. iudicati teneor.

SI actor. Caſus huius .l. trib⁹ modis cōſueuit no. ⁊ ideo dic eos vt in apparatu accu ſij.

SI quis. Egiſti aduerſus me ⁊ litē cōteſtat⁹ es: ego reus poſt litē cōteſ. procur. mihi cōſtitui: fui cōdēnatus poſtea ꝓcur. meū heredē īſtitui: ⁊ ipſe heres extitit: nūqd fiet executio ſnīe in ꝓcura. rñ. ꝙ ſic. vñ bene dꝫ fieri in ꝓcu. executio hoc aūt verū eſt ſi fuit iſte ꝓcurator me⁹ heres in ſolidū. nā ⁊ ſi poſt litē cōteſ. cōtra me reū ordinē ꝓcur. q̄ poſtea cōdēnat⁹ eſt ſi iſte ꝓcur. mihi exiſtat heres ꝓ parte ſcꝫ fiet executio: ⁊ id qd̄ ſoluit recuperat ab heredib⁹ ⁊ ꝓ partibus eoꝝ. vel act. mādati ſi mandato coheredū ſoluit. vel act. neg. q̄ ſine mādato. ſi aūt iſte ꝓcurator mihi heres nō exiſtat. dicit̄ hic ꝙ recuperat ab heredib⁹ meis iſte ꝓcura. qd̄ ſoluit vel act. mandati: vel neg. vt ſupra.

UNius. Si plures ſunt rei credendi: puta tres poſſunt tres cōſtituere procur. Itē ſi ſunt tres rei debēdi poſſunt tres procuratores cōſtitui.

IUlianus. Hodie tradidi vnū ꝓcuratorē: cras dedi aliū. ⁊ ſic diuerſis tēporib⁹. dicit̄ hic ꝙ dādo poſteriorē procura. priorē videor remouiſſe. aut dedi ſimul ⁊ in ſolidū: tunc ſi vn⁹ litē cōteſta. alij nō poſſunt agere pro illa re ſup qua ille litē cōteſtat⁹ eſt: nec in illa re procur. videtur vt .j. l. pri. que cōtinuatur cū iſta.

SEruū. Utrū filiuſfamil̄. poſſit procura. dare. queritur ⁊ rñ. ꝙ filiuſfa. pōt procura. dare: ſed in ſuo dubitat̄ an poſſit procur. ordinare ⁊ rñ. ꝙ ad iudicia ſeruus nō pōt procur. ordinare: ſed ad negotia gerēda ſeruus poteſt ordinare procur. ¶ Eū. Sed pone ꝙ aliq̇s litigat ſup ſtatu ſuo: an iſte poſſit ꝓcura. ordinare. q̄rit̄ ⁊ rñ. ꝙ iſte q̇ de ſtatu ſuo litigat bñ pōt ordinare ꝓcur. ſiue ad negotia ſiue ad lites. Itē iſte talis q̇ litigat de ſtatu ſuo pōt ab alio dari ꝓcurator. ¶ Publice. In trib⁹ caſibus loquitur hic. §. primo in ciuili. q̄ aliq̇s bñ pōt in ciuili cā ordinare procur. In ſcd̄o caſu loq̇tur. ſ. qñ aliq̇s abſentē pōt defendere: h̄ ē abſentie cauſas allegare in cā crimiali. et ſm̄ hāc poſitiōeꝫ nō obſtat. j. de pub. iudi. l. pe. §. ad crimē. tertio caſu loquit̄ puta aliq̇s fuſtigand⁹ vel relegand⁹ erat: in quo tertio caſu pōt q̇s abſentē plene defendere ⁊ cum effectu. vel dic ꝙ volebat plene defendere ſi volebat cauſas abſentie allegare. ⁊ hoc pōt facere. ¶ Ait ꝑtor. Hoc dicit hic. §. ꝙ procurator actoris duo dꝫ facere. ſ. q̄ debet cauere de rato. i. q̄ dñs ratū hēat. Itē dꝫ cauere de defendendo. i. ꝙ defendat actorē dñm ſi recōuenire eū velit reus. hec dicit ꝑtor: et laudat vlpi. q̄ dicit ꝙ hoc equū eſt ꝙ procu. actoris defendat actorē. ⁊ hoc qñ eſt ſimplex procu. Sed pone ꝙ ſit procura. in rē ſuā defendere dꝫ dñm: qñ ex cā lucratiua. vt q̄ ei actio manꝫ. ſi aūt nō hꝫ illā act. ex cā lucratiua: ſꝫ ex alia cā tūc dñm nō defendet procur. vt in .l. ſe. q̄ cōtinuat̄ cum iſta. cui⁹ caſus talis eſt. titi⁹ erat creditor ſeij: iſte ſeius debitor inſtitut⁹ fuit ab aliquo: cui hereditati iſte titius creditor tenebat̄: ſeius debitor ideoq; heres vēdidit hereditatē: ēptor hereditatis agebat aduerſus iſtū titiū. titius aūt petebat ſibi caueri ꝙ iſte emptor defenderet ſeiū: vtrū teneat̄ ēptor ſeiū defendere: ſi fiat ꝑ fraudē: puta ſi hac mente vendit. q̄ ſciebat ꝙ ipſum de ꝓprio debito nō cōueniret: niſi illū pri⁹ ō hēditate ꝯueniſſꝫ. ⁊ h° ſi emptor hāc fraudē participauit.

SEd ⁊. Cōiūcte ꝑſone q̄ ſine mandato agere pñt ſatiſdare debēt de defendēdo: ⁊ q̄ ſint ille cōiūcte ꝑſone: hic eas enūerat. ¶ Patron⁹. Si volo libertū meū ꝓpt̄ eius īgratitudinē in ſeruitutē reuocare: poſſuꝫ hoc facere ꝑ procur. ⁊ libert⁹ etiā pōt ꝑ procur. reſpōdere. ¶ Nō ſoluꝫ. hic dicit̄ ꝙ procu. actoris q̄cūq; act. agat ſiue ꝑiudiciali ſiue q̄cūq; alia dꝫ dñm defendere. Itē iſte procur. actorꝫ gerit vices actoris in oībus ⁊ nō grauat̄ in alio plus q̄ actor niſi in ſatiſdando. quid ſit defendere dicit in prin. §. h⁹. Itē queritur an ꝓcurat. actoris qui ꝓmiſit defendere dñm ſit cogend⁹ ꝑciſe dñꝫ defender̄. ⁊ rñ. ꝙ ſic. niſi ⁊c̄. ¶ Defendere. Iſte §. regl̄am ponit ⁊ exēplū ad regl̄am q̄ d̄r ꝙ etiā videtur ꝓcura. defendere ſi patiat̄ aduerſariū in poſ. mitti et vt ꝓbet iſtā regl̄am q̄tuor ponit exēpla ad eā ꝓbandā. vñ ꝯſtitui procur. ꝙ a te aliq̇d peteret: puta debitū meū: tu vis hūc meū procur. recōuenire noīe alicui⁹ mee dom⁹ q̄ minabatur ruinā: vl̄ petis a procur. aliqd̄ legatū: ego teneor q̄ erat relictū ſub cōditione: vel forte nūciaſti illi procura. nouū opus: vel dic ⁊ verius ſic no. hic in glo. q̄ ſic incipit. regulam ponit ⁊c̄. ibi dic ergo ⁊c̄. vel forte ꝯuenis illū nomīe alicuius ſui mei actiōe furti noxali: procura. me⁹ paſſus eſt in oībus iſtis caſib⁹ aduerſariū in poſ. mitti: nunq̇d videatur defendere. dicit̄ ꝙ ſic. dū tamē caueat de rato.

OMniū. Dictū eſt. ſ. ꝙ procura. dñm defendere dꝫ ⁊ adhuc circa illā materiā tractat. i. circa defenſionē dicit enī ꝙ ꝓcur. dñm defendere dꝫ. Sed pone ꝙ procura. recōuenit̄ plurib⁹ actionib⁹: puta q̄tuor: ⁊ iſte conſtituit defenſores in vnaq̄q; actione: nō aūt ipſe defendit quoꝝ q̇libet parat⁹ fuit ſuſcipere iudiciū vna act. nūq̇d iſte videbit̄ plene defendere dñm. Rñ. ꝙ ſic. ſed pone ꝙ in vna actiōe fuit recōuent⁹ procur. actoris: puta ad vi. vnde extitit vn⁹ defenſor in vna portione: alius in alia. dicit̄ ꝙ nō audient̄ vt in .l. ſeq. q̄ cōtinuatur cum iſta.

NOn ſolū. Juriſcō. adhuc proſeq̄tur materiā ſuam dicēs ꝙ iſte procur. in oībus actionib⁹ dꝫ defender̄ vnde ad īterrogatiōes dꝫ reſpōdere ſiue in curia ſiue nō interrogat⁹ a reo: vtrū dñs abſens ſit heres debitoris rei cōuenti an nō: tenebit̄ iſte procur. defendere. ¶ Qui alieno Dictū eſt. ſ. l. ſeruū. §. ait ꝑtor. de duob⁹ articulis. ⁊ huc uſq; dictū eſt de vno. ſ. de defendēdo: nunc aūt vult dicere de alio. ſ. de rato. vñ regl̄am ponit: dicens ꝙ q̇cūq; alieno nomine agit in dubiuꝫ tñ reuocato: an hēat mandatū: cauere dꝫ ꝙ ille ad quē ea res ꝑtinet ratū habebit. ¶ Sed interdū. dicit ꝙ interdū ſi q̇s propo noīe expiatur: ꝙ iſtā cautionē. ſ. de rato ꝑſtare dꝫ. ⁊ de hoc ponit duo exēpla. procurator meus detulit iuſiurandū aduerſario vt iuret ſe dare nō oportere: aduerſarius retulit procur. meo. iurauit iſte ꝓcu. meus: ſi agat ꝓcu. me⁹ act. in factū. q̄ oritur ex iureiurando ſuo noīe agere videt̄: ⁊ tñ cauere dꝫ dñm ratū ſe habituruꝫ ¶ Sꝫ ⁊ ſi Idem eſt ſi q̇s cōſtituit ſe ꝓcu. meo ſolutuꝝ qd̄ mihi dño dꝫ. q̄ ſi ꝓcur. de ꝯſtituta agere velit: noīe ꝓprio agit: ⁊ tñ cauebit de rato ille procur. actoris. Querit̄. quia ſi ſeius habēs cre. velit cōuenire debitorē ꝑ procu. an dēat iſte procur. cauere dñm ⁊ alios cre. dñi ratuꝫ habere. q̄rit̄ et rñ. ꝙ ſufficit: ſi caueat dñm ratū hiturū duab⁹ rōib⁹. q̄ ſub illis verbis ꝑtoris. ſ. e. ſeruū. §. ait pretor nō cōtinent̄ creditores. Iteꝫ nec dño. i. ſi dñs agat ꝯ iſtū ſuū debitorē: nō tenetur cauere ratā rē cre. ſuos habere. vel ſic. habet q̇s plures creditores q̇ eū miſerāt in poſ. bo. miſſus in poſ. bonoꝝ eius: ⁊ data fuit ei licentia vt dñs eū ordinaret procur. ad agendū aduerſus debitores ſui debitoris: nūq̇d alios cre. dꝫ ſatiſdare ratū habere. dicit̄ ꝙ nō: ſed ratū euꝫ. i. dñm qui ipſum ordinauit cauebit habere. ¶ Si de dote. Fuit celebratū diuortiū inter virū ⁊ filiā meā emācipatā: egi ego pr̄ de dote. cauere dēo ratū habiturū et debeo eaꝫ defendere ¶ Si pater. Filio meo facta eſt īiuria vñ mihi filij noīe iniuriaꝝ actio cōpetebat: ſi ego pr̄ ago iniuriaꝝ act. nō tenebor cauere rē ratā filiū habiturū. in iſtis trib⁹. §. cauet procurator de rato. de q̄ materia plene notatū eſt. j. e. l. pompo §. ſed ⁊ is. ¶ Si ſtatus. Sticho mouebā q̄ſtionē ſtat⁹ ſup hac cā procur. ordinaui. dicit̄ hic ꝙ iſte ꝓcur. me⁹ cauebit vel ſatiſdabit de rato: ſiue petat ſtichū ex libertate in ſeruitutē: ſiue ecōtra. i. ſiue defendit dñm: q̄ ſeru⁹ prouocat in libertatē. nā vtroq; caſu cauebit de rato. ¶ Eſt minor. Aliq̇s prediū ſuū alienauit ſine decreto ꝑtoris: mior iſte petit cōtra iſtā vēditiōeꝫ reſtitui emptor aliquē ordinauit ꝓcur. vt ſe defenderet. dicit̄ hic ꝙ iſte procura. emptoris cauebit de rato ⁊ de iudi. ſol. ¶ Itē ait. Titius tutor alicui⁹ fuit: q̄ titius de ſuſpecto accuſat̄. dicit̄ hic ꝙ poterit iſte tutor. ſ. titius ordinare ꝓcur. in iſta cā vt eū defendat. ſed de duob⁹ iſte procur. tutoris cauebit. ſ. de rato habēdo: ⁊ de iudi. ſol. hec vera ſunt ſi iſte procu. ſup hac cā ſpāle mandatū hēat: vel ſi alias remouēdus erit iſte tutor.

POmponiꝰ. Dicit hec lex ꝙ nõ oẽs actiones ꝑ pro
cura. pñt expediri. qꝛ pone ꝙ erã bononie ſtudioꝝ cã
⁊ habebã rẽ cũ aliq̃: ⁊ ibi captus ⁊ retentꝰ: ſi volo ego pať
agere ↄ̃ illũ q̇ filiũ meũ ſuũ eſſe credẽs detinet: agã quidem
interdicto de liberis deducendis vt ille filiũ meũ mihi det
nõ potero hoc facere ꝑ procur. niſi duo interueniãt. ſ. ꝙ ille
procur. ſpãle mandatũ hẽat: ⁊ ego valitudine aliq̃ vel alia
iuſta cã fuero impeditꝰ ne agere poſſum. ¶ Si ſtipuletur.
Tua domꝰ minabať ruinã mee: procur. meꝰ ſtipulatꝰ ꝺ dã
no infecto cauere dꝫ de rato iſte procur. meꝰ. Idẽ eſt ſi le
gatũ mihi fuit relictũ in diẽ vel ſub cõditione: ⁊ adueniẽte
die vel cõdi. procur. meꝰ ſtipulatꝰ fuit de legato ſoluẽdo ad
ueniente die vel condi. qꝛ ⁊ hic de rato cauet. ¶ Sed ⁊ is.
Cõtra te ego egi rei ven. ⁊ ꝓcur. cõſtituiſti: vel pro te defen
ſoꝛ interuenit de rato quidẽ cauere dꝫ. ⁊ de iudi. ſoluẽ. põt
enĩ eſſe ꝙ ↄdẽnatꝰ rẽ reſtituet ⁊ dñs rei ven. iterum veniẽs
petat a me eã iterũ ꝓcuratoꝛ duplicẽ cautionẽ p̃ſtabit. ſ. de
rato ⁊ de iudi. ſol. vt dixi ſtatim. Sed pone ꝙ ille q̇ ꝓ te in
teruenit erat ꝓcur. verus ⁊ ſuccubuit: vľ tu ipſe victꝰ fuiſti
ſi poſtea agas ſubmoueris excep. rei iudic. ¶ Rati. Titiꝰ
cõſtitutꝰ fuit ꝓcu. añ lit. cõteſ. non dꝫ quidẽ ab eo exigi cau
tio de rato poſt lit. ↄteſ. etiã ſi dubiteť de mãdato: niſi poſt
lit. ↄteſ. fuerit cõſtitutꝰ. ¶ In his. Certũ eſt ꝙ cõiũcte per
ſone pñt ſine mãdato agere. ſ̃. e. ſed ⁊ he. in prin. vñ pone
vnꝰ cõiunctꝰ vult agere ꝓ alio cõiuncto: nũq̇d cauebit ꝺ ra
to. ⁊ rñ. ꝙ cauere nõ dꝫ de rato: nec ꝓhibeať ſi nõ agit ↄtra
volũtatem illiꝰ quẽ defendit. qꝛ tũc etiã cũ ſatiſda. non ad
mittiť niſi in caſibus.

FEminas. Scire debes ꝙ femine nõ pñt in iudicio
defendere. ĩ. eo. neq̃. hec tñ lex ponit caſuꝫ in quo põt femi
na prẽm defendere ⁊ ꝓcur. eſſe ꝓ patre ſi ab alio nõ defen
diť pr̃: ⁊ ipſe pater in valitudine ĩpediať.

LIcet. Tu p̃toꝛis albũ coꝛrupiſti vel aliq̇d habuiſti
appenſum in via pu. iſta popularꝭ actio eſt: ⁊ ſi velim
te ꝑ procur. accuſare nõ poſſuꝫ. vñ merito ſi ex illa coꝛrupti
one vel appẽſione ſeq̃tur dãnũ priuatũ ꝑ ꝓcur. potero age
re poſtea dicit ꝙ crimẽ ſepulchri violati ꝑ ꝓcuratoꝛẽ intẽta
ri põt. ⁊ ad act. illã ꝓſequẽdã põt ꝓcu. cõſtitui. ¶ Ad act.
Mihi iniuriã intuliſti poſſum q̇deꝫ in act. iniuriarũ ꝓcur.
cõſtituere. ⁊ eſt rõ in lr̃a. nã ⁊c. ¶ Ea obligatio. Titio man
daui vt eſſet ꝓcur. meꝰ in quadã cã mandatũ intercedens
mandati parit act. tam directã q̃ ↄ̃riã. ⁊ hoc in prima. Ali
q̃n in ſcd̃a dicit ꝙ aliq̃n ex mãdato nõ oꝛitur actio mãdati
⁊ de hoc ponit duo exẽpla: ſic heres iſtitutꝰ vendit mihi he
reditatẽ: ⁊ cũ creditoꝛes hereditarij cõuenirẽt me ꝓmiſi iu.
ſol. ⁊ eñ fideiuſ. dedi: ⁊ mãdato meo fideiuſſit. dicit ꝙ ſi ille
fideiuſſoꝛ ꝓ me cõuentꝰ ſatiſfecerit: ꝙ nõ agit act. man. ſed
ex mãdato. Itẽ in alio caſu lꝫ mandatũ interceſſerit non tñ
agiť mãdati: puta ſi accepiſti. x. mutuo ⁊ ꝓ te fideiuſſi: ⁊ cre
ditoꝛ me fideiuſ. cõuenit: ego te ꝓcur. cõſtitui ꝓ quo fideiuſ
ſerã: ⁊ ꝓ te tñ fideiuſſi. ſ. de iudi. ſol. ⁊ ſoluerã. dič ꝙ ex vltio
mãdato nõ agiť: ſed ⁊ ex primo: ⁊ ita nõ parit act. mãdati
Vltimo loco dicit. fui rogatꝰ vt tibi hereditatẽ reſtituereꝫ
⁊ reſtitui tibi: ⁊ cũ hereꝺ. eſt reſtituta aliq̇s vult te cõuenire
de hereditate: vel cõuẽtus fuiſti act. here. ⁊ ↄſtituiſti me he
redẽ inſtitutũ tuũ ꝓcuratoꝛẽ. diciť hic ꝙ bñ poteris. Sꝫ po
ne aliq̇s obligauit mihi rẽ aliquã: poſtea cecidi a poſſeſ. pi
gnoꝛis an ꝓcur. cõſtituere poſſum debitoꝛẽ ipm̃ q̃ſi ad agẽ
dũ. ſ. cõtra poſſidentẽ. ⁊ rñ. ꝙ poſſum. Itẽ pone ꝙ duo ſũt
cõrei credendi: poſtea debitoꝛ cõis cõſtituit ſe ſoluturũ alte
ri cui cõſtitutũ eſt: vel agere de cõſtituta: ⁊ vult aliũ ↄſociũ
cõſtituere ꝓcur. diciť ꝙ põt. Sed pone ꝙ duo ſunt rei cre
dendi: certe alter cõuentꝰ põt aliũ ꝓcur. cõſtituere ſicut ſu
pra dictũ eſt in alijs. ¶ Si plures. Titius fecit ſibi pluref
heredes: iſti cũ here. diuidere vellẽt: ⁊ ↄtingeret abeſſe eos
ꝓcur. cõem cõſtituere voluerũt. diciť ꝙ non pñt: ⁊ hoc ꝓpť
adiudicatiões ⁊ cõdẽnationes q̇ in iudicio diuiſoꝛio cõtin
gebãt. Sed pone duo vel tres fuerãt heredes: alter eoꝛuꝫ
deceſſit tribꝰ heredibꝰ relictis. dicit ꝙ illi tres loco vniꝰ ꝑ
ſone ſuccedũt. vñ vnũ ꝓcur. cõſtituere pñt. ¶ Reo. Aliq̇s
puta titius in iudicio cõuẽtꝰ cauit iudi. ſol. ⁊ dedit fideiuſ
poſt dũ inciperet litigare: timuerũt fideiuſ. ꝙ ſtipu. iudi. ſol.
noĩe illius particule de defendẽdo cõmitteret niſi aliq̇s ſu
ſciperet ꝓ eo defenſionẽ. vñ dubitať q̃liter poſſit ſibi conſu
lere. dicit ꝙ ſi vnꝰ inſolidũ ſuſcipiat defenſionẽ: vľ ſi oẽs cõ
ſtituant vnũ ꝓcur. liberabunť ⁊ videnť defendere.

MVtus. Pac. l. diciť ꝙ mutus ⁊ ſurdꝰ ꝓcur. cõſtitue
re pñt: ⁊ ipſi procur. eſſe poſſunt: ad negotia non ad

CVm queriť. Cõtra ſeiũ te ꝓcur. cõſtitui iudicia
in cã quã aduerſus ſeiũ hẽbaꝫ: ipſe ſeiꝰ allegabat me
procur. ↄſtituere nõ poſſe. diciť ꝙ inſpiciendũ eſt an procu
ratoꝛẽ ↄſtituere ꝓhibear: qꝛ ſi nõ prohibeoꝛ mihi videť ꝑ
miſſum. ¶ In popularibꝰ. Cõtra te egi act. q̃dã popula
ri. qꝛ dicebã ꝙ albũ p̃toꝛis coꝛruperas: vel qꝛ in via publ.
aliq̇d habebas appenſum: volebas ꝙ cauerẽ de defendẽ
do quẽlibet de ppľo. diciť hic ꝙ non deẽo. ¶ Is q̇. Si ego
amicꝰ adulti adulto pñti petã curatoꝛẽ dari ꝓ lite quã ad
ultus cũ aliquo hꝫ: adultus cõſentire dꝫ: ſi abſenti petã ꝺ
rato cauere debeo. ¶ Pena. In lite q̇ vertebať inter me
⁊ ſeiũ: titiũ inſtitui ꝓcur. ꝓcuratoꝛ iſte vocauit ſeium ad ius
ſeius volebat ꝙ ꝓcur. caueret de defendendo ꝓcu. cauere
nõ vult. diciť ꝙ deneganda eſt ei actio ꝓpter hoc ꝙ nõ ca
uet de defendẽdo. q. d. ꝓcur. meꝰ nõ admittiť ad agenduꝫ
ex quo nõ cauet de defendẽdo. ¶ Si ꝓcuratoꝛ. In. §. iſto
poniť q̇ddã cõſiliũ. diciť enĩ ꝙ ſi ꝓcura. meꝰ ad negotia vel
ad iudicia velit aliq̇d ab aduerſario ſtipulari: ⁊ ſeruꝰ meus
fuerit p̃ſens in ꝑſona mea ⁊ ſerui mei cõcipiẽda erit ſtipula
tio ⁊ fiet ꝓmiſſio ſeruo mei abſentis. ¶ Qui non cogi. iſte
§. hꝫ. vi. vel. vij. dicta. primũ eſt ꝙ ꝓcur. rei anteq̃ ſatiſdede
rit iudi. ſol. nõ cõpelliť defendere: ſed ſatiſda. p̃ſtita cõpelli
tur defendere. ſcd̃m ꝙ ꝓcu. actoꝛis ante cautionẽ defende
re nõ cogiť: ſed poſt ſic. tertiuꝫ referť tã in procur. actoꝛis q̃
rei. ſ. ꝙ nõ ſemꝑ erit verꝫ ꝙ procur. poſt ſatiſd. defendere cõ
pellať: attamẽ in illis caſibꝰ in quibꝰ nõ cõpelluntť ſolũ ad
hoc vt iudiciũ inchoeť ꝑ lit. cõteſ. Quarto aſſignat rõnem
q̃ſi poſt ſatiſda. non cõpellanť defendere: puta ſecrete ſunt
inimicitie: vel bona illius procura. q̇ ſatiſdederat ab alio
fuerũt occupata. alꝭ neceſſe hꝫ incohata negotia finire ni
ſi alijs iuſtis cauſis fuit ĩpeditꝰ. Quinto loco erit rõ ſabi
ni qui dicebat p̃toꝛẽ vel iudicẽ nõ debere cõpellere aliquẽ
ad defendendũ: ſed ſufficiebat cõmitti ſtipu. qd̃ eſt q̃n iuſta
excuſatio nõ interceſſit: nec tñ res eſt peritura. Sexto dicit
ſabinus ꝙ ſi ex iuſta cã omittať defenſio nõ cõmittiť ſtipu.
nec quãtũ ad procur. nec q̃tũ ad fideiuſ. Septimo dicit ꝙ
ea q̇ dicta ſunt ſuãda ſunt q̃n fideiuſſoꝛes interceſſerint: et
ſi ꝓcuratoꝛ nuda ꝓmiſſione cauerit idem erit. ¶ Qui ita.
Cõtra te egi act. ppľari qꝛ albũ p̃toꝛis coꝛrũꝑas. vel quia
aliq̇d hẽbas appenſum in via pub. ꝓpter priuatũ dãnum
meũ: vt puta appenſum in via publica vñ ppľaris oꝛiebať
q̃ſtio: propinquꝰ eras domui mee: an in iſta act. ꝓcur. cõſti
tuere poſſim. q̃riť ⁊ rñ. ꝙ ſic poſſum. ¶ Si procuratoꝛi. ꝓ
curatoꝛẽ inſtitui ad negotia: iſte procu. incepit in meo edifi
care. meuiꝰ nũciauit ei nouũ opus: procur. cauit de demo
liẽdo oꝑe ſi appareat iniuſte edificatũ. vñ meuiꝰ nũciatõeꝫ
remiſit: poſtea ei edificanti nunciauit vicinus nouũ opꝰ ꝓ
curatoꝛ iuit ad iudiciũ interdicti vti poſ. qd̃ ↄtinet tale ius
ꝙ ex quo ille q̇ edificare vult ſatiſdederit de oꝑe demolien
do: ſi appareat foꝛe edificatũ iiuſte ꝙ nõ dꝫ prohiberi edi
ficare: aduerſariꝰ vult vt caueat procur. de rato agens iſto
interdicto. dicit ꝙ cauere nõ teneť: ⁊ ſi cauerit non cõmitti
tur ſtipulatio iſta.

QVi proprio. Egi cõtra te ⁊ litem ſum cõteſ. poſtea
vis procur. ↄſtituere bñ potes dũmõ caueat procu.
iudic. ſol. vel tu pro eo ſi preſens es. ¶ Ei qui. Pluribus
actionibꝰ te cõueni: poſtea incepas abeſſe: quidã obtulit
ſe defenſioni tue: volebã vt in oibus te defenderet: diciť ꝙ
nõ cõpelliť: ſed in vnica defenſione admitti dꝫ defenſio eiꝰ
q̇ ſe obtulit. ¶ Qui aliũ. Diciť hic ꝙ q̇cunq̃ aliũ vult de

fendere ſatiſdare cogit:nemo ⁊c. ¶ Itē ꝗrit. Caſus hꝰ.§. multis modis ponit:ſicut in apparatu videre liquet. ſʒ ad euidentiā huiꝰ.§.ponas vno mō ſic.minoꝛ aliꝗs facilitate ſua fundū mihi vendidit:vñ poſtea voluit in integrū reſtitui:⁊ cū peteret reſtitutionē aduerſus me ex illa cā reſtitutꝰ eſt:ego in cā reſtitutionis cōſtitui te procur.meū: ſuccubuiſti q2 minoꝛ reſtitutꝰ fuit ad petitionē illiꝰ fundi:vñ incipit fundū vendicare:nunꝗd in cā reſtō.in inte.procu. cōpellit. defendere.⁊ rñ.ꝙ ſic. ¶ Procuratoꝛ. Dicit.§.iſte ꝙ ꝓcuratoꝛ dʒ reddere rōnes eoꝝ ꝗ geſſit in iudicio.vñ ſi ꝗd de lite ꝯſequutꝰ eſt:illud dño reddere dʒ. Itē ſi aliud īdebite exegit.itē ecōtra ſi ipſe ꝓcur.in aliꝗ cā condēnatꝰ ꝑſtiterit illa ꝯ̄rio mandati iudicio a dño recupare poterit.verūtamen ſi ob culpā ſuā vl' cōtumatiā aliquā penā ꝑſtiterit:illā a dño nō recupabit cū litis īpendia reſtitui dēat ei ꝗ bona fide īpendit ſiue fuerit ꝓcur.actoꝛis ſiue rei litis īpendia recuperat ꝓcuratoꝛ. ¶ Si duobꝰ. Quidā puta titius debebat mihi.x.cōtingit me abeſſe:vñ cū duos cōſtitui procur. titiū ꝗ erat debitoꝛ meꝰ ⁊ ſeiū:ꝗritur an ſeius ꝗ non eſt debitoꝛ poterit exigere a titio:ꝗ titius procu.⁊ debitoꝛ eſt.⁊ dicitur ꝙ ſic poterit.

Qui duos. Hec lex cū ſupiori continuat:⁊ eſt caſus talis.cōſtitui duos ꝓcur.puta titiū ⁊ ſeiū:an titiꝰ poſſit exigere ab illo.dicit ꝙ nō.niſi ſpāle hēat mandatū:⁊ ſi exigat ⁊ alius excipiat ꝙ ſit ꝓcur.ſicut ⁊ ipſe:⁊ ꝙ ipſe bene poſſet exigere ſi nō eſſet ꝓcur.ſicut ⁊ ipſe.dicit ꝙ habēs mādatū replicabit de ſpāli mādato:dicens tu bene excipes niſi haberem ſpeciale mandatum.

Ignorantis. Procuratoꝛ nō pōt facere cōditionē dñi deterioꝛē.

Quocūqꝫ. Quocūqꝫ mō tuū ꝓcu.libero hoc tibi ꝓderit:hoc eſt videoꝛ te liberaſſe.

Minoꝛ. Dicit lex iſta ꝙ ſi minoꝛ.xxv.an.velit aliquē defendere ꝙ nō pōt procur.eſſe nec defenſoꝛ:cū ⁊ ipſe minoꝛ ⁊ eius fideiuſ.reſtitui poſſit. ¶ Mñ. Certū eſt ꝙ maritꝰ in id qđ facere pōt cōdēnat.vt.j.ſolu.ma.maritū.vñ pone vir cōſtituit ꝓcur.ad ſuā defenſionē cū actiōe ꝺ dote cōueniret ſo.ma.nunꝗd ꝓcur.cōdēnabit in id qđ facere pt vir.⁊ rñ.ꝙ ſic. ¶ Is qui. Cuiuſcūqꝫ dignitat] ſit is qui defendit ſatiſdare dʒ iudi.ſol.al's defendere nō videt.vt ī duabus.ll.ſeq.ꝗ cōtinuant cum iſta.

Neqꝫ. Hic enumerant ꝗdaʒ ꝑſone ꝗ inabiles ſunt ⁊ ꝗ officiū ꝓcurationis vel defenſionis ſuſcipere non pñt. ¶ Tutores. Si tutoꝛ adminiſtret in ciuitate bonoñ. ſi ꝗs vult ipſum tutoꝛē defendere:dʒ eū defendere in ciuita

Si rem. Habebā actionē quādā ꝯ ſeiū te bonoñ. ⁊ illā ceſſi titio:⁊ eū ꝯſtitui procu.ita in rē ſuā:poſtea ꝗs nr̃m ſit ꝑferendꝰ.querit ⁊ rñ.ꝙ ꝓcur.pꝛefertur.

Ad rem. Aliꝗs cōſtituit me procur.ad aliquā rē mobilē petendā:ꝗritur an poſſim agere rōe illiꝰ rei act. exhibēdū.⁊ rñ.ꝙ ſic poſſum.

Qui procur. Te ꝓcur.cōſtitui vt ſtatim ageres quandā cām quā habebā aduerſus titium ꝗd tibi videoꝛ mādaſſe.ꝗrit ⁊ rñ.ꝙ cām agas ⁊ ad finē ⁊ effectū ꝑducas:vel pōt aliter poni exēplū:q2 cōſtitui te procura. vt litiges coꝛā quodā iudice ꝗ foꝛte erat amicus meꝰ:vñ ſperabaʒ ꝙ ſnīa ꝓ me daret:finita eſt adminiſtratio illiꝰ iudicis ⁊ alius ſucceſſit loco illiꝰ:nunꝗd videoꝛ tibi mādaſſe vt coꝛaʒ iſto ſubſtituto agas.⁊ rñ. ꝙ ſic.ꝙꝙ ſit iſte pꝛimus ītellectꝰ: vñ ageres coꝛā iſto ſubſtituto. ¶ Si ꝗs. Litē tecū habebā et cōſtituiſti ꝓ ea procur.ꝗ procu.eē nō poterat.q2 foꝛte erat miles:⁊ aduerſus eū nō excepi:ſed litem foꝛte ſum cōteſta. poſtea volo eum repellere:non poſſum.

Procuratoꝛ. Si aliquē cōſtitui procu.⁊ ꝯceſſi liberā ⁊ gñalem admīſtrationē procur.oīa poterit facere vt dñs:nouare ei poterit ⁊ ꝑmutare ⁊ ſoluere dʒ credito

Mandato. Alicui puta titio generalē ad ꝯribus. miniſtrationē cōceſſi:nuꝗd poterit trāſigē.⁊ dicit ꝙ nō.⁊ ſi trāſactio fit: non tenebit.hec vera ſunt niſi ratū habuero qđ ꝑ eū geſtū eſt ꝗlitercunqꝫ.nā ſi nō habui ratū: ſi agam non repellar.

Plautius. Ad defendendū venis procur.datꝰ ſuccubuit:an in bonis procur.executioni ſnīa eſſet danda vel demādanda inter partes erat ꝗſtio.⁊ rñ. ꝙ nō.ſʒ in dñm ſit executio:niſi in tribꝰ caſibus.pꝛimꝰ eſt qñ procu.in rem ſuā eſt. Scđs qñ obtulit ſe defenſioni dicēs ſibi fuiſſe mandatū ⁊ nō erat:tertiꝰ ē ſi in veritate nullū habuit mandatuʒ:tñ iſte defenſoꝛ ſatiſdedit:⁊ ſic facias ꝯſtructionem. plautiꝰ dicit.ſ.hͦ qđ ſequit.⁊ incipias cōſtructionē in ſi.omnibus placuit ⁊c.

Ad legatū. Rē aliquaʒ mihi legaſti ⁊ eā mihi petíj tradi actōe ex teſtō:ſi heres tuꝰ negauerit legatū ⁊ tabulaſ teſtamēti exhibere noluerit:an poſſit procur.intendere interdictū de tab.exhi.dicit ꝙ ſic.nec ei obſtabit exceptio ꝙ ei non fuerit mandatum.

Procuratoꝛ. An poſſit procu.cui eſt cōceſſa totoꝝ bonoꝝ admi.fuos vel alias res alienare non poteſt.

Is cuius. Conſtitui procur.vt me in iudicio ꝗ actoꝛ me noluit cōuenire defenderet ante lit.cōteſ. poſſum petere vt in me trāſferat iudiciū.ꝗritur ⁊ rñ.ꝙ ſic.ante liteʒ cōteſ.poſſum petere remoueri procur.⁊ cā cognita.⁊ ſubintelligas maxime:quia idē eſt ⁊ ſine cauſe cognitione. vt.ſ̃. eo.ante lit.ꝯteſ.vbi de hoc notat.

Si procuratoꝛ. Procuratoꝛ meꝰ agebat mutine ꝯ ſeiū ⁊ petebat cētū ſeius volebat vt procur.ſatiſdaret me ratū habituꝝ ꝙ bonoñ.eſſem:an ab iſta ſatiſdatiōe ꝓcur.releuare poſſim.queritur ⁊ rñ.ꝙ ſic.

Sed. Litteras ad titiū miſi ⁊ ei ſignificaui ꝙ talē oꝛdinarerā in procur.⁊ ad talē cām:⁊ ꝙ cū eo actū fuerit ratū hēbo.vñ ſi poſtea ꝓcur.reuocare velim ⁊ reuocationē aduerſario ⁊ iudice ignoꝛātibus:nihilominꝰ qđ cū eo geſtū eſt:ratū habendū erit a me domino.

Sis. Mihi ſtichū aut damā ꝑmiſiſti:ita vt eēt electio mea:procur.meꝰ petíjt ſtichū ſi petitionē illiꝰ ratā hēam ſine dubio cōſumpta eſt ſtipulatio ꝗ ad damam.

Procuratoꝛ. De rato cautio ita demū a procu.exigit cū dubitat de mādato.vt.C.e.l.i.⁊ q2 videbat ꝙ ſꝑ abſente dño de mādato dubitaret.⁊ iō lex iſta introducta eſt.dicit eñ ꝙ dñs abſens ita dʒ procur.cōſtituere ⁊ litteras ſuas mittere ad aduerſariū:⁊ ei notificare ꝙ titiū conſtituit ꝓcur.in cā quā hēbam cū eo ⁊ rata habebit ꝗ a titio geſta fuerint.⁊ hͦ in pꝛima dicit.in ſcđa pone ꝙ ꝑ lras vt dictū eſt cōſtitutꝰ ē ꝓcura.poſtea reuocauit dñs mandatum tñ iudex ignoꝛās ꝓceſſit in cā ſine dubio qđ egit firmū erit. ⁊ hoc iō q2 dñs nō declarauerat ꝙ mādatū reuocauerat.

Procuratoꝛ. Hec lex ⁊ ſequēs ꝗ cōtinuat cū iſta loquit de procur.ad negotia cōſtituto.ꝓcur.ḡ talis ꝑdiū meū vendidit ⁊ de euictione cauit:poſtea deſíjt procu. eſſe:nunꝗd adhuc tenebit de euictione.⁊ rñ.ꝙ ſic.

Quod procura. Procur.ad negotia mea cōſtitui ꝗ ex re mea aliꝗd ſtipulatus eſt:potero quidē hͦ petere velit nolit procur.iſte meꝰ.⁊ eſt hic caſus ſpālis in quo ꝑ liberam ꝑſonam actio queritur.

Paulus. Conſtitui te ꝓcur.in cā quā hēbam aduerſus titiū:timebā ne in ꝓpꝛia ꝑſona mea adeē poto.

Pater. Titio.x.debebā:deceſſi quodā filio meo īpubere relicto:puta gayo cui titiū creditoꝛē meuʒ dedi tutoꝛē:titius male adminiſtrauit: ⁊ factꝰ eſt debitoꝛ pupilli in.l.⁊ ita eſt debitoꝛ ⁊ creditoꝛ pupilli in.l.tutoꝛ deceſſit ⁊ fratrē ſuū heredē inſtituit:frater ſil'iter deceſſit ⁊ hoc qđ ſibi debebat a pupillo ex ꝑſona fratris ſui cui ſucceſſerat legauit meuio:meuiꝰ agit cōtra pupillū iam factū adultū: ꝓ illis.l.dicit gaiꝰ ꝙ ille tutoꝛ tutelā male admīſtrauit vnde vult eū cōuenire:⁊ petit vt eū defendat.dicit hic ꝙ meuiuſ debet eum defendere.

Abſens. Eram abſens ſi cōueniar ab aliquo poteris me defendere in cā ciuili paſſiʒ:⁊ cauſas abſentie allegare in criminali vt.ſ̃.e.ſeruū.§.publice.

Per ꝓcuratoꝛē. Credis tu ꝙ officiū ꝓcur.ſemꝑ ꝯſi

ſtat in acquirēdo aliqñ enim retinet᷑ ius noſtrū ꝑ procur. dᵉ
hoc em̄ ponit exemplū duplex. tenebaris mihi in act. tpalı:
vñ cum illa tpe foret peritura. q2 tp̄s illud iam fere erat ela
pſum infra qð debuerat intētare: ꝓcur. ac. illā mouet: ⁊ litē
eſt ꝯteſtat⁹: ꝑpetuat᷑ actio ⁊ retinet᷑ ꝑ procur. iſtū: idē eſt ſi
dñ vicinus me⁹ edificaret: procur. me⁹ nūciauit nouū opus
nā ⁊ in iſto caſu ius p̄ſtinū hoc eſt ius qð mihi ꝓpter clāde-
ſtinū opus cōpeteret: nūc vi denūciationis pingui⁹ cōſer-
uatur: ſ3 forma agendi mutat᷑. prius em̄ interdicto qð clā.
nunc qð vi agendū eſt. ſil'iter ꝑ ꝓcura. cōſeruat᷑.

S I re⁹. Decē mihi debebas: cū illa. x. multotiens pe-
tijſſē et mihi nō reddidiſti: dixi tibi defende te ſi pote-
ris. q2 volo ea mihi dari ꝑ ſnīam: nunq̇d cōpelletur iſte ſub-
ire iudiciū. videt᷑ ꝙ ſic. q2 doloſe fecit cū dño nō reddidit. ſ3
due rōnes faciunt in ꝯriū. q2 pōt eſſe ꝙ illo tpe eā nō habe-
bā. Itē pōt eſſe ꝙ ex famoſa actione petat᷑ ⁊ tandē ꝯdēna-
tus efficeretur infamis: dicit ꝙ debitor pecuniā d3 offerre:
ꝯſignare ⁊ deponere officio iudicis ante lit. cōteſ. poſt vero
litē cōteſ. officio cuiuſlib3 etiā delegati: ⁊ ſic liberabit᷑. quia
ſic debitor pupillaris liberaretur.

N Ec ciuitatis. Actor ciuitatꝫ ꝓcur. cōſtituere nō po-
teſt ante lit. cōteſ. ſed poſt ſic.

A Bſente. Emi a te fundū ⁊ cū poſſiderem titius fun-
dū illū vendicabat. ꝓcur. me⁹ vel defenſor: q2 aberā
denūciaui tibi vt venires ad iudiciū ⁊ me in cā euictionnis
defenderes: tu vis vt ꝓcurator caueat me ratū habituru3
cauere d3 iſte de rato.

T Itius. Procurator rei cauit iudic. ſol. deinde igne
vel caſmate perierūt oīa bona illius rei: vñ fact⁹ eſt nō ſol-
uendo: ⁊ ꝓcur. iudiciū accipe recuſauit: d2 ꝙ ex quo cauit ꝓ
dño habend⁹ erit ⁊ defendere d3: nec ꝓderit ei ſi nō cōpel-
latur. q2 fideiuſ. ab eo dati cōueniunt᷑ ⁊ ab eo recuperabit᷑
qð ſolutum eſt.

O Mnis. Hec lex cū prin. l. ſeq. cōtinuat᷑. dicit em̄ ꝙ
defenſor boni viri arbitratu d3 defendere. vñ ſi aduerſariū
verbis detineat friuolis opponēdo excep. vt negotiū fine3
ſortiri nō poſſit nec recte defendet: vñ cōmittit᷑ ſtipulatio ð
defendendēdo. ¶ Ad duas. Titiū ꝓcur. cōſtitui vt a ſeio
peteret ſtichū ⁊ damā: titius agit noīe vni⁹ tm̄: nūq̇d pote-
rit repelli ꝙ agat cōtra formā mādati: ⁊ dicit᷑ ꝙ nō poſſat.

¶ Q̄ð cuiuſcꝫ vniuerſitatis. Rubrica.

N Eq3. Hec. l. dicit ꝙ nō oībus indiſtincte ꝑmiſ-
ſum eſt facere cōgregationē vt ita cōſti-
tuant inter ſe ſocietatē: vel faciāt collegiū vel cor-
pus. hmōi enim corpora vł collegia ſi ꝓhibent᷑: ſi
nō a lege fuerint ꝑmiſſa. p̄ſumitur em̄ ꝙ potius fiant ꝓpt᷑
malū q̄ꝫ ꝓpter bonū. ⁊ hoc in prima. In ſcđa dicit ꝙ q̄uis
hmōi corpora fieri ꝓhibeāt᷑: tñ quibuſdā ꝑmiſſu3 eſt ea ha-
bere vt cōductorib⁹ vectigaliū. Itē aurifodine ⁊ argētifo-
dine ⁊ ſil'es. Item piſcatores ⁊ nauicularij. ¶ Quib⁹. Et
ſtatī dicit q̇dā ſunt q̇b⁹ ꝑmiſſu3 eſt habere hmōi corpora q̇
buſdam nō: hic dicit ꝙ illi quib⁹ ꝑmittit᷑ pñt ordinare in cā
cōmuni ſindicū: vel actorē ꝑ quē res ⁊ negotia vniuerſitatꝫ
expediant᷑: ⁊ pñt arcā habere. ⁊ hᵒ eſt in prima. In ſcđa dic̄
ꝙ ſi vniuerſitas ꝯuenta nō defendat᷑ fiet miſſio in bonis il-
lius collegij ex primo ⁊ ſcđo decreto ſi nō ordinauit ſindicū
vel actorē: ⁊ nō potuit defendere defenſor ciuitatꝫ. q2 forte
īpediatur vel vilis ſit ꝑinde haberet᷑ ac ſi null⁹ eſſet ſindic⁹
cōſtitut⁹ vel actor. ⁊ hᵒ eſt in ſcđa. In tertia dicit ꝙ ſi actor
vel ſindic⁹ p̄ſens nō fuerit: ⁊ aliq̇s obtulerit ſe defenſioni
ılli⁹: nunq̇d valet defenſio. dicit᷑ ꝙ ſic. ⁊ pōt ille vniuerſita-
tem defendere.

S I municeps. Aliq̄ vniuerſitas cōſtituit te actore3
in cā aliq̄: ſi ille quē cōuenis vel cōuenire volebas noīe to-
tius vniuerſitatꝫ vult te recōuenire: an oēs defēdere tenea-
ris. q̄rit᷑ ⁊ dicit᷑ ꝙ nō. ſed ipſa3 ciuitatē potes defendere. q2
ſingulor3 actor cōſtitutus nō es: ſed vniuerſitatꝫ.

N Ulli. Uniuerſitas pōt hēre actorē: ſed q̄liter ordi-
nand⁹ ſit. q̄rit᷑ ⁊ rñ. ꝙ ſi a lege fuerit cōſtitut⁹ nomine
vniuerſitatꝫ poterit experiri. ſi nō a lege ſed a ſeipſis: ſi due
partes vniuerſitatis pñtes fuerūt et eū ordinauerūt: tenet
ordinatio. ⁊ ad hoc vt teneat neceſſaria eſt pñtia duarū ꝑ-
tiū. Sed nūq̇d ille q̇ ordinat᷑ ꝯnūerabit᷑ maiori ꝑti. ⁊ rñ. ꝙ
ſic. Itē ſi pr̄ meus ⁊ ego ſum⁹ de aliq̄ vniuerſitate ⁊ tractet᷑
de aliquo actore ordināndo ſil'iter ſuffragiū p̄ris hoc eſt de-
cretū. i. ſcriptura aliq̄: ⁊ cōſenſus p̄ris mei poterit mihi va-
lere ⁊ ecōuerſo. Itē cōſenſus eoꝝ q̇ ſunt in eadē ꝑtāte adin-
uicē: idē eſt ſi de aliq̇ honore cōferendo vel petēdo publice
tractat᷑. q2 ſup̄dictoꝝ ſuffragiū alij ꝓderit adiuicē. ¶ Si
decuriones. Pone monachi alicui⁹ eccl'e volebāt ſibi crea-
re abbatē: vñ elegerūt tres monachos q̇ elegere deberēt
⁊ ſtatim vt ille eſſ3 abbas quē illi tres eligerēt erit actor vł
abbas. Si vero vł maior pars ordinauit vel ſi aliq̄ cā eue-
nire cōtigerit: titius exerceret: nūq̇d videt᷑ recte ordinat⁹. ⁊
dicit᷑ ꝙ nō. Si actor poſtea ꝓhibit⁹ eſt agere: ꝑide eſt ac ſi
ordinat⁹ nō fuiſſet. ¶ Actor. Iſte. §. v. h3 dicta. primū eſt
ꝙ actor noīe vniuerſitatis tenet᷑ vniuerſitatē defendere: ſi
recōueniat᷑. ſcđm eſt ꝙ actor nō d3 cauere de rato. tertiū eſt
ꝙ cauet de rato ſi dubitet᷑ fuerit actor nec ne. quartū eſt ꝙ
agat actor et defendat ac ſi eſſet ꝓcur. verūtamē ſi ex par-
te rei interueniat ⁊ fuerit cōdēnand⁹ in bonis ipſi⁹ nō mā-
dabit᷑ executio. Itē ſi eo agente cōdēnat᷑ aduerſari⁹ nō da-
bitur ei actori actio iudicati niſi fuerit conſtitut⁹ ꝓcur. in rē
ſuā. Itē iſti actori cōſtitui pōt. ¶ Ex eiſdē. Sicut ꝓcur. re-
moueri pōt ita ⁊ actor ex eiſdē cauſis. item ſicut ꝓcurator ſi
vniuerſitas agere velit ordinare poterit actorē: ita poterit
q̇s cōtra vniuerſitatē ordinare. vel aliter dic hūc caſum ſiue
vniuerſitas agat: ſiue aduerſus eu3 agat᷑: poterit ordinare
ſindicū vel actorē. ¶ Si quid. Planus eſt iſte. §.

A Ctor. Filiuſfa. pōt fieri actor. ¶ In decurionib⁹
Oēs monachi ſancti ꝓculi receſſerūt ſucceſſiue: ita ꝙ nul-
lus eſt hodie q̇ ſunt a cētū annis retro: nūq̇d durat vniuer-
ſitas. ⁊ rñ. ꝙ ſic. Si vero vn⁹ ſol⁹ tm̄ remanſit adhuc durat
vniuerſitas.

C Iuitates. Uniuerſitas ſancti ꝓculi debuit mihi. x.
volui eā cōuenire null⁹ exiſtat defenſor nec aliq̄ h3: vñ mi-
hi in poſſ. miſſio fieri pōt. dicit᷑ ꝙ ſi vniuerſitas h3 nomīa ꝙ
in poſ. noīum illoꝝ fiet miſſio.

S I tibi. Habebā hereditatē cōem cū aliq̇bus muni-
cipibus vel cū aliq̄ ciuitate. q2 ego ⁊ vniuerſitas in-
ſtituti fuimus: pōt celebrari inter nos iudiciū famil'. herc.

C Onſtitui. Uicin⁹ alicui⁹ vniuerſitatꝫ edificauit: ex
quo edificio timebat᷑ dānū illi vniuerſitati: pōt ordi-
nari actor ad noui operis nūciationē. Itē ſi fuit relictū vni-
uerſitati in diē vel ſub cōditione pōt actor ordinari ad iter-
ponendā cautionē vel ſtipulatōe3 delegato p̄ſtando adue-
niente die vel cōditiōe. Itē ad ſtipu. dāni infecti vel iudic.
ſol. ſed in oīb⁹ iſtis caſib⁹ ſi vniuerſitas vel curia hēat ſuū
ille illas ſtipulatiōes interponere d3. Si vero ipſe actor ſti-
pulatus eſt ciuitati vel vniuerſitati vtilem actione3 ex illa
ſtipulatione habebit ciuitas vel vniuerſitas.

¶ De negotijs geſtis. Rub.

H Oc edictum. Iuriſcō. in prin. tractatū com-
mendat: dicēs ꝙ maximā con-
tinet vtilitatē tā abſentiū q̄ꝫ p̄ſentiū: niſi em̄ aliqui
eſſent q̇ abſentiū negotia gererēt multotiēs ſuſtinerent ab-
ſentie iacturā: eo qð remanerēt indefenſi: ⁊ ita res eorū ab
aliquib⁹: puta creditorib⁹ poſſiderent᷑. aliqñ etiā venderen-
tur. itē inciderent in penā quā ꝓmiſerunt: niſi aliq̇s eoꝝ de-
fenderet᷑: ⁊ etiā creditores venderent pignora.

S I quis. Ego geſſi negotia tua: ſi aliq̇d in tua nego-
tia īpendi: vel me alicui obligaui l3 hoc ignores: tñ
hēo cōtra te neg. geſt. ac. vt hᵒ mihi reſtituas: ⁊ ego tibi tene-
or: male geſſi: quia hoc equū eſt ⁊ debeo reddere rationem

Nit pretor. Capita huiꝰ edicti ſunt duo: ſiue enī qs geſſit negotia alicuius abſentis dicit ptor: ſe eo noīe daturū act. ⁊ iſtud eſt primū caput: ſiue geſſit quis negotia alicuiꝰ hereditatis vacantis habebit hanc actiōez. ⁊ iſtud eſt ſcōm caput. ¶ Hec vba. Hic vult exponere illa tria vba ſi qs me: alꝭ ⁊ planū eſt. ¶ Pupillꝰ. Pupillꝰ geſſit negotia alicuiꝰ: an iſta act. teneat. ⁊ dr ꝙ ſic. iqꝫ tū eſt locupletior: nūqd ſi nō ē locupletior factꝰ locū hꝫ cōpēſatio: lꝫ rōne naturalis obligatiōis cōueniri non poſſit: ⁊ ſi in illo negotio aliq̄ de ſuo īpēdit ⁊ illa petat pupillꝰ: potero eū repellere ꝑ cōpēſationē: dicēdo tu petis. x. que dicis te in negotijs meis īpendiſſe: hoc ex geſtiōe illa. x. de bonis illis ad te ꝑuenerūt illa compenſes ꝓ illis q̄ debes. hͦ verū eſt etiā ſi pupillus nō eſt locupletior.

Furioſi. Aliqs negotia furioſi geſſit ⁊ ex hͦ ꝯ furioſuꝫ neg. ge. act. Itē curator ſi furioſi geſſit negotia: hꝫ neg. geſ. act. aduerſus furioſum. vel dic vt in apparatu Accur. ¶ Hec vba. Exponit vlpi. ſm caput edictū ptoris in quo dicit ſe act. datur. Si qs geſſit negotia alicuiꝰ q̄ fuerūt ſua cū moreret: de illis negotijs fuit neceſſe edictū ꝓponere: qꝛ illa negotia q̄ geſta ſunt poſt mortē teſtatoris: ante tū aditā hereditatē: neqꝫ ſūt defuncti neqꝫ heredis: ⁊ tū ſi qs geſſerit negotia hereditaria ipſe obligaṫ hereditati ⁊ hrditas ipſi ſi aliqd īpendit in hereditate. Itē fructꝰ ⁊ fetus ⁊ ea q̄ poſt mortē teſtatoris acceſſerūt. Itē qͦ ſerui acqſierūt: veniūt in act. neg. geſt. datur his caſibꝰ actio neg. geſ. ex interptatione vlpi. non ex verbis edicti ſcōi capitis. ¶ Hec actio. Hic diciṫ ꝙ act. neg. geſt. datur heredi: ⁊ in heredem. ¶ Si executor. Egi cōtra te ad. x. ⁊ obtinui: iudex executorē dedit q mīſit me in poſ. rei q̄ valebat minꝰ: puta. v. ⁊ res petita. vi. valebat: agā ꝯ executorē act. neg. geſ. qꝛ videtur dolo feciſſe. ¶ Interdū. Si tu geſſeris mea negotia q̄ nullus gerere volebat hͦ caſu tm̄ mihi de dolo teneris. ¶ Hac actione. Si ſpōte negotia mea geſſiſti habes neg. geſ. acti. Itē ſi ex necitate geſſiſti. itē ſi credebas teneri ex necitate ⁊ nō tenebaris: tu habes neg. geſ. act. iſtis omibus tribꝰ caſibus: ſi qn̄ ꝓpoſuiſti gerere negotia dū pergeres mandauit aliqs mihi vt ea gererē: ⁊ geſſi. ⁊ dicit ꝙ cōtra eū cuiꝰ negotia geſſi ⁊ cuiꝰ erāt indēnitates. i. ei cōtra eū q geri mandauit hēo act. ſ. mandati ⁊ nego. ge. Itē ſi ꝓpoſui gerere: ⁊ aliqs fideiuſſit de indēnitate mihi pſtanda ſi gererē ⁊ geſſi duplicē habeo act. an fideiuſ. aliquā act. hꝫ. diciṫ ꝙ cōtra dn̄z habebit neg. ge. niſi aīo donādi fideiuſ. ⁊ diciṫ hͦ cū. l. ſe. cōtinuaṫ cū iſta. ¶ Itē. Credebā te mihi mādaſſe vt negotia tua gererē: nō tū mādaueras geſſi: hēo neg. geſ. act. nō mādati: idē eſt ſi cepi negotia tua gerere ⁊ credebā mihi mandaſſe vt ꝓ te fideiuberē: cū nō mandaueras: ſi fideiuſſi hēo neg. geſ. act. Sed pone q̄dā erant negotia ſempronij ego credēs titij: hēo cōtra ſemproniū act. neg. geſ.

Si pupilli. Geſſiſti negotia alicuiꝰ pupilli cuiꝰ eraz tutor ⁊ cōtēplatiōe mei aliqd egiſti: qꝛ nolebas vt tenerer act. tutele. vt qꝛ incepi domū edificare ⁊ nō pficerē. dicitur ꝙ me habes obliga. neg. geſ. act. nā ⁊ pupillꝰ tenetur in eo qͦ factꝰ eſt locupletior. ¶ Itē ſi. Ad nego. ꝓcur. ꝯſtituiſti ⁊ creditores tui infeſtabāt ꝓcur. noīe cuiuſdaz debiti dicētes velle ſe diſtrahere pignora eis obligata: niſi eis ſolua: ego cōtēplatione tui mutuo ei pecuniā dedi: mihi acti. neg. obligaberis ꝓcur. ſi nō ſtipulatꝰ erā cū pecuniā mihi a ꝓcur. reddi: nō erit obligatꝰ mihi. ¶ Si qs. Pecuniā preferēdā mihi titio tradidiſti: aduerſus eū hēo ac. ne. ge. vt mihi illā pecuniā det. Si vero aliqs ad negotia mea gerēda ſui lucri cā ⁊ nō mei cōmodi acceſſerit. hēo cōtra eū ac. neg. geſ. ſi vero aliq̄ īpenderit nō repetet niſi q̄tenꝰ fuerim factꝰ locupletior. ¶ Si qs. Titius credēs gerere negotiū meuz geſſit ꝓpriū: nec mihi aduerſus eū: nec ei aduerſus me cōpetit actio. Si vero credebat meū eſſe tm̄: ⁊ meū ⁊ ſuū erat ꝓ illa parte q̄ ad me ſpectat dabiṫ mihi act. ꝓ alia nō ꝯtra me. vn̄ ſi hēam negotiū cōe cū titio: ⁊ mādaui tibi vt illͦ gereres: tu tanꝙ meū eēt geſſiſti ſciēs in parte eſſe titij ꝓ alia parte q̄ titij erat hēbis eū obliga. act. neg. geſ. ¶ Si quis. Liberū hoīem bona fide poſſidebā quā credebā eſſe ſeruū meū: negotia mea geſſit tanꝙ ſeruus: dabiṫ quidē neg. ge. act. mihi contra eū ⁊ ei cōtra me. ¶ Si ego. Si geſſi negotia filij tui peculiaria vel ſerui an tenear neg. geſt. Rn̄. ꝙ ſi geſſi ꝯtēplatōe tui: ⁊ tu mihi ⁊ ego tibi teneor īſolidū ſi filij tui: hēo prēm obligatū de peculio: nec diſtinguit: crediderī euz ſui iuris nec me. qꝛ ſp eadē diſtinctio ſeruāda erit: vt ſi noīe pris teneṫ inſolidū: ⁊ ſi filij de peculio. i. q̄tenꝰ eſt in peculio. vn̄ ſi filij negotia geſſi ⁊ contēplatione filij ⁊ pr hēat ratū nihil opatur ratihabitio. qꝛ nō teneṫ niſi de peculio. i. q̄tenus locuples pr eſt vel dn̄s ꝑ peculiū filij vel ſerui. ſi vero nihil ſit in peculio qꝛ tm̄ dꝫ dn̄o ꝉ patri. dicit ꝙ tenere tenebiṫ pr vel dn̄s quatenꝰ peculiū eſt locupletatū. i. quatenꝰ factus eſt pr vel dn̄s locupletior ex parte ſerui vel filij interueniente geſtione mea. ¶ Et ſi hoīs. Oīa hec plana ſunt vſqꝫ ad. §. itē q̄riṫ. vbi dīc caſuz qꝛ liberū hoīez poſſidebas aliquē q bona duplicis generis habebat. naz hēbat bona q̄ ad eū ꝑtinebāt: ⁊ etiā q̄ ad te geſſi bona q̄ pertinebāt ad te cōtra te hēo act. ſi vero q̄ ad eum: cōtra eū hēo act. ⁊ hoc qn̄ eū eſſe ſuū credebā eadē diſtinctio ſeruaṫ: ſi credebā eū liberū hoīem. ¶ Itē q̄ritur. Gerēs negotia tua petij a nō debitore tuo ⁊ exegi: qm̄ credebā aliqd debere: nihil tū debebat. poſtea ratū habuiſti: an deṫ tibi neg. ge. act. ꝯ me. videtur ꝙ nō. qꝛ negotiū tuū nō erat. qꝛ nihil tibi debebatur. rati tū negotiū fit tuuz. ⁊ ei q ſoluit daṫ repetitio aduerſus te q ratū habuiſti. vn̄ equū eſſe videṫ dari act. cōtra me nego. geſ. ¶ Idē ait. Titius deceſſit q hēbat vnū debitorez ⁊ putabā te eſſe heredē titij: cuz ſeius eſſet verꝰ heres: geſſi negotia tua ⁊ ab eo debitū exegi: tū poſtea ſciuiſti ⁊ ratum habuiſti. diciṫ ꝙ ego tibi: ⁊ tu mihi eris obligatꝰ act. nego. ge. nec ob. qꝛ eſt alꝭ negotiū ſeij. qꝛ ratihabitio facit eē tuū negotiū. verūtamē verus heres. ſ. ſeius aget ꝯ te peti. here. vt reſtituas debitū qͦ habuiſti ꝑ tuā geſtionē. ¶ Sed qd Pone ꝙ fulſi inſulā credēs te heredē: cū alius eſſet heres nunqd ſi ratū habueris me obligaueris neg. geſ. act. q̄riṫ ⁊ diciṫ ꝙ nō. nec ego te: qꝛ iſtud negotiū tuū fieri non pōt. qꝛ alteriꝰ eſt ipſo geſtu: ſed hoc caſu verus heres obligaṫ mihi geſtori. ¶ Videamꝰ. Si ad negotia mea gerēda acceſſiſti: ⁊ quedā geſſiſti ⁊ q̄dā neglexiſti actōe neg. geſ. mihi tenebaris. ⁊ hͦ eſt qꝛ alius eſſet geſturus niſi tu geſſiſſes. Itē ſi mihi. x. debas nec a te exegiſti: ſi debituz nō fuit vſurariū incepit eſſe vſuratū. verūtū ſi alij eēnt debitores ab eis exigere nō potuiſti: cū mandatū nō ſuſcepiſti rōne illius debiti qͦ debebas currāt de cetero vſure: niſi fuerūt remiſſe tm̄ cū opatur mora cū officio iudicis in bone fi. iudi. ꝙtum ſtipulatio in ſtricti iur. iudi. Si vero de cōiūctis fuiſti vn̄ ſine mādato experiri potuiſti: niſi ex debitoribꝰ etiaꝫ extraneis exigeris teneberis. qꝛ de teipſo nō eſt qͦ quin teipſum debeas cōuenire. vn̄ ſi actio q̄ tenebaris erat tꝑe peritura idͦ veniet ad act. neg. geſ. ⁊ ſic fit ꝑpetua. Itē ſi actio q̄ tenebaris erat nō trāſitura: efficieṫ tranſitura. ⁊ ſic tres penas patieris. qꝛ teneris ad vſuras. Itē qꝛ actio tꝑalis ꝑpetuatur Itē qꝛ efficiṫ trāſitura q̄ non erat. ¶ Itē geſſi negotia alicuiꝰ priuati vel alicuiꝰ ciuitatis petendo fundū: vel ancillā cōſecutꝰ ſum fructꝰ maiores quā debebanṫ totū ciuitati vꝉ dn̄o neg. geſ. act. reſtituere debeo. ¶ Si quocūqꝫ. Geſſiſti negotia mea ⁊ male: vn̄ tenebaris mihi in. x. ex alio latere īpēdiſti. x. in negotio meo: egi directa act. ad. x. tu voluiſti cōpenſare: iudex cōpenſationē nō admiſit. i. cognitioni ſuperſedit. ⁊ ita de ea nō cognouit: ſed de pncipali. i. de neg. act. cognouit: ⁊ te mihi cōdēnauit: nūqd poteris poſtea ꝯtrium inſtituere. diciṫ ꝙ ſic. ſi vo de cōpēſatiōe opponēda cognouit ⁊ diffiniendo ꝓnūciauit compenſationi locū nō eſſe: an pōt cōtraria agere. diciṫ ꝙ nō.

Si ex duobꝰ. Duo habebāt rē cōem volente me gerere negotia ipſoꝝ: alter mihi ꝓhibuit: an ſi in re illa cōmuni adminiſtrauero ꝓhibētis ſcō nō ꝓhibēs liberetur videṫ ꝙ ſic. qꝛ eo exacto alter eo ꝙ ſocius eſt aſtringiṫ: ſed ſoluit in contrariū. qꝛ ſi vno ꝓhibente alteri mutuū deṫ: nihilominꝰ accipiēs teneṫ: ita ⁊ hic: ⁊ ita in nō ꝓhibentē da-

da erit actio. ⁊ ſic tenet̃ q̃ nõ ꝓhibuit: qḋ in nullo priuat̃ q̃

Pompo. Domũ meã fulſiſti: ſeruũ meũ ꝓhibuit curaſti: ⁊ ita negotiũ meũ geſſiſti ⁊ male ſine mandato ego aũt cũ ſciui habui ratũ. q̃ritur an det̃ mihi neg. geſt. act. dicit põpo. ꝙ neg. ge. act. tollit̃. q. d. nõ põt agẽ neg. ge. act. ſm põpo. ꝑ approbationẽ neg. geſti ꝓpt̃ ratihabitõez ⁊ eſt iſtud pͥmũ dictũ. Scõm eſt quod excipit a pͥmo dicto. dicit eñi põpo. hoc verũ eſt niſi dolꝰ geſtoris interuenit. tertiũ dictũ eſt ꝙ allegat rõnem primi dicti. ſ. ꝙ ex quo factuz geſtoris ſemel ratũ habuero: nõ potero venire contra: ⁊ ſic ſunt tria dicta põponij q̃ colligas ſic: negotiũ meuz geſſiſti ⁊ male: ⁊ ego ratũ habuero: de cetero nõ cõueniã te act. ne. geſ. Et hoc eſt verũ ſi dolũ nõ cõmiſeris. reprobare eñi non poſſum qḋ ſemel approbaui. Sed ſceuola dicit act. nõ tolli. q2 pone nos eſſe in illo inſtanti quo negotiũ erat geſtum nõ tñ adhuc fuit ratũ habitũ: quero an nata fuit illa actio an nõ. Si nõ: de hoc loq̇mur hic cõſtat ꝙ nata fuit. ſi g̊ nata fuit q̃liter nuda volũtate tollet̃. nõ ergo tollit̃ ſed remanet poſt ratihabitionẽ actio: multo fortius dz hic remanet̃ actio. Itẽ eſto ꝙ nõ remanet actio poſt ratihabitionẽ: q̃lit̃ a geſtore recuperabo qḋ de meo ad eũ ꝑuenit: ⁊ qualiter recuperabit qḋ de ſuo in meo ĩpẽdit. videt̃ ꝙ nõ vllo modo. Cõcludit g̊ ſceuola quinto loco ꝙ remaneat actio neg. ge. tã directa q̄ cõtraria. nã directa dño datur: cõtraria geſtori: poſt ratihabitionẽ niſi ſpẽaliter ſit actũ: vt neuter contra aliũ actionem hñet vt in princ. l. ſe. q̃ ꝯtinuat̃ cũ iſta. ¶ Is autẽ. Ponit reglãm quandã ⁊ exceptõnẽ ad regulã q̃ talis eſt. ad h̄ ꝙ aliq̃s hẽat neg. geſ. ac. ⁊ ea teneat̃ ſufficit ꝙ vtiliter incepit gerere etiã ſi ad effectũ nõ ꝑduxerit. vñ ſi domuz edificauit vel fulſit vel ſeruũ curauit: lz poſtea ꝑierit ⁊ ſic ñ habuerit effectũ: h̊ eſt ad vtilitatẽ dñi: vel dic nõ habuit effectũ: hoc eſt cũ vtiliter ſit ceptũ: ⁊ vtiliter geſtũ: nõ tñ fuit cõſũmatũ: ⁊ hoc ſine culpa gerẽtis: nihilominꝰ tenet̃ neg. geſ. act. aliqui aũt dicebant hec fallere in caſu puta domũ incipiebas mihi edificare. ⁊ ſic vtiliter ĩpediſti: ſi ĩcepiſti domũ ⁊ tã amplã feciſti: ꝙ ſi oĩa que haberem diſtraherẽ ſumptꝰ quos feciſti tibi refundere nõ poſſem. in iſto caſu fallit regula: q2 vtiliter fuit ceptũ: inutiliter cõpletũ. ⁊ tũc nõ hz locuz neg. geſ. act. ſed oppoſitio illa falſa eſt. q2 nõ fuit hic vtilit̃ inchoatũ: vñ mirandũ nõ eſt ſi actio non detur. vñ ſi incepi domũ edificare q̃ nõ expediebat dño: tũc nõ habeo act.

Si negotia. Lex iſta tria hz dicta. primo ponit regulam q̃ talis ẽ: ꝙ oẽs q̇ aliena negotia gerunt preſtãt dolũ ⁊ latã culpã. Scõm dictũ eſt ꝓculi: ꝙ aliq̃n tenet̃ geſtor de caſu fortuito: vt ſi geſſerit negotiuz inſolitũ. ſ. emẽdi ſeruos nouitios: ⁊ inde dãnũ ſequit̃: dãnũ ſequit̃ gerentez lucrũ dñm neg. Tertiũ dictũ eſt ꝙ ſi negotiuz tale fuerit vt partim cõſiſtat lucrũ: ⁊ partim dãnũ: dñs negotiorũ debet cõpenſare lucrum cum damno.

Succeſſori. Capti ab hoſtibꝰ negotia geſſi ⁊ deceſſit apud hoſtes: nũq̇d ſucceſſor habebit neg. ge. act. dicitur ꝙ ſic. ¶ Sed et ſi. Si vero filijfa. militis negotiuz geſſi qui herede inſtituto deceſſit: an heres habeat neg. geſtorũ act. dicitur ꝙ ſic. Tertio dicit ꝙ ſiue q̇s gerat viuẽtis ſiue non viuẽtis hic eſt hereditas defuncti: ſemꝑ ſufficit vtiliter ceptũ fuiſſe negotium.

Debitor. Debebas mihi. l. ex cã mutui deceſſi titio herede iñſtituto: geſſi negotia hereditatis: q2 forte fui datus curator bonis ⁊ ĩpendi. x. in hereditate. Itẽ vendidi q̃ſdam res ⁊ redegi quãdã quãtitatẽ pecunie ex illa vẽditiõe puta. c. que in burſa poſui: ⁊ in archa repoſui pecuniaz poſtea ſurrepta eſt ad quẽ ꝑtineat. q̃rit̃ an ad me an ad herẽdẽ Itẽ an illa q̃ defuncto mutuaueras ⁊ illa. x. q̃ ĩpendi ab herede poſſum petere. diſtinguit̃: aut habui iuſtam cãm cuſtodiendi pecuniã illã: aut nõ. ſed ſi nõ habui iuſtã cãm: periculũ ad me ꝑtinebit: in culpa eñi fui ꝙ nõ ſatiſfeci mihi ⁊ alijs creditoribꝰ. ſed tñ illa. x. q̃ mihi ex geſtione debebantur cõpenſabunt̃ ⁊ nõ detrahunt̃. x. q̃ mihi ex illa geſtiõe debẽtur: vñ heredi debeo ſoluere: ⁊ poſtea repetaz. ſ. a te mihi a defuncto debebant̃ ante geſtionẽ. ſi vero iuſtã habui cãm ad heredẽ ꝑtinebit: non ad me.

Si filiuſfa. Negotia alicuiꝰ geſſit: pr̃ de peculio tenebitur: ⁊ etiã filiꝰ tenebit̃. Itez ſi ancilla aliq̃ geſſit negotia dominꝰ tenebitur de peculio.

Pomponiꝰ. Lex iſta de tribꝰ ꝑſonis tractat: de quibus multe leges in corpore iuris tractãt. ſ. de ſeruo de filiofa. ⁊ de pupillo. dic ergo geſſi negotia alicuiꝰ pupilli vel ſerui vel filijfa. per vnũ annũ: ⁊ poſtea adoleuit pupillus: ſeruꝰ factus eſt liber. filiuſfa. factꝰ eſt ſui iuris: ſi ꝑſeuerẽ in adminiſtratione ſiue in geſtione: ⁊ poſtea gerã vel ꝑſeuerẽ iã cõditione eoꝝ mutata: qualiter ⁊ ꝓ quo tꝑe faciẽda ſit cõdẽnatio q̃rit̃. dicit põpo. ꝙ id tp̃s eſt ſpectandũ q̊ incepi gerere: vñ rõne vltimi ãni cõueniet̃ ac ſi adhuc eſſz pupillus. i. cõueniet̃ adultus factꝰ cũ locupletior adultus eſt de eo qḋ geſtũ eſt in adulta etate: ⁊ filiuſfa. factus eſt ac ſi eſſet in p̃tãte adhuc. ⁊ ita cõueniet̃ inquãtũ facere põt ḋ eo qḋ geſſit eo tꝑe in q̊ factus eſt ſui iur. ſeruꝰ in nullo tenet̃ ḋ eo qḋ geſtũ eſt in ſeruitute. ⁊ eſt rõ: q2 ſeruus de ante geſtis nõ tenet̃: ⁊ ea q̃ poſtea geſta ſunt cũ ſint cõnexa eadẽ reputant̃ ꝑ. l. iſtã. illud verũ q̃n acceſſi vt omĩa geſturus negotia gererẽ. ſed pone ꝙ acceſſi ad vnũ negotiũ gerendũ ita dum erat in pupillari etate pupillꝰ in p̃tãte. filiuſfa. cũ in poteſtate dñica ſeruus tũc negotium geſſi: deinde finit a pupillari etate. deinde filio emãcipato: vl' ſuo manumiſſo geſſi aliud hic formare dz cõdẽnationẽ ꝓ parte cuiuſlibet geſtiõis. q2 filiꝰ tenetur ꝓ admiſtratione facta tꝑe pr̃ie p̃tãtis: inq̄tuz locupletior factꝰ eſt. ꝓ alia vero inſolidũ tenebit̃. ⁊ ſic de ſuo vel pupillo ſm qualitatẽ ꝑſonaꝝ. plura eñi vident̃ h̊ caſu negotia. idẽ eſt in quolibz alio. q2 ſi acceſſit vt vnũ tantũ negotiũ gereret: deinde quo completo gerat aliud plures ſunt cõtractus. ⁊ hoc dicit lex ſequẽs.

Cum actuz. In. l. p̃ceden. oſtendit q̇d iurꝭ obtineat q̃n ſtatus illius cuiꝰ erãt negotia mutat̃. hic aũt tractat q̃n ſtatus gerentꝭ mutat̃. dic ergo qḋ ſeruꝰ alienꝰ geſſit negotia mea: poſtea factus eſt liber: in eadẽ geſtione perſeuerat. dicit̃ ꝙ liber factꝰ nõ tenet̃ de eo ꝙ in ſeruitute geſſit ſed de eo ꝙ geſſit in libertate tenet̃ mãdati vel nego. geſ. ſi fuit cõnexum negotiũ venit in iudiciũ totũ geſtũ in ſeruitute: ſed nõ vt ſoluat̃ ſeu p̃ſtetur: ſed vt ſeparet̃. ⁊ hoc. l. q2 ḋr. in ea. l. atqui. §. ſceuola. q̇ hanc. l. determiat ⁊ exponit: ſi nõ fuit cõnexũ ſolũmõ tenebit̃ de eo ꝙ in libertate geſtum eſt verbi gr̃a: domũ edificauit dũ ſeruus erat: poſtea manumiſſus locauit: ſola locatio in act. nego. geſ. venit. ſed ꝓculus ⁊ pegaſus dicebãt ꝙ ille liber factus in illa geſtiõe quã fecit dũ erat ſeruꝰ illi cui gerebat bonã fidẽ quã p̃ſtare debet vñ ſi nõ a ſe exegerit tenebit̃ act. neg. geſ. ⁊ eſt rõ vt id ĩ quo tenebat̃ ex geſtione in ſeruitute dẽat a ſeipſo exigere. q2 id debitũ naturale eſt: ⁊ tale dz geſtor a ſe exigere. ⁊ ꝓbat h̊ ꝑ exẽpla q̃dam. quia ſi cũ tenebaris mihi act. tꝑali ⁊ fueris liberatus ꝑ lapſum tꝑis: nullatenꝰ remanes naturaliter obligatus: vñ tu negotiũ meũ gereres debitũ naturale a teipſo exigere debes: etiã liber factꝰ. cõcludit ſceuola ⁊ confirmat ea q̃ in. l. pͥma dicta erãt. ſ. ꝙ liber factꝰ nõ tenet̃ de his q̃ in ſeruitute geſſit: niſi ad hoc tñ cũ fuerãt negotia connexa vt ſeparent̃. ¶ Si libero. Homo liber ſeruit mihi bõa fide credens ſe ſeruũ meũ: ⁊ ego ſimiliter credebã eũ ſeruũ meũ eſſe. mãdaui ei vt negotiũ meũ gereret: nunq̇d habeo aduerſus eũ act. man. dicit̃ ꝙ nõ. cũ mandatũ iſtud gratuitũ nõ ſit: ꝙ gerens credebat ſe neceſſitate ſeruili cõpulſum vñ dicit dari nego. geſ. act. ¶ Cum me. Abſente me negotia mea geſſiſti: rem meã a nõ dño bona fide emiſti ⁊ vſucepiſti: an mihi reuerſo cõpetat actio neg. ge. vt mihi res mea reſtituat̃. q̃rit̃ ⁊ rñ. ꝙ nõ. nec tu geſtor tenerꝭ reſtituere cõpleta vſucapi. Si tñ añq̄ vſuca. cõpleris ſciam habueris rei aliene ſ. ꝙ ſit mea domꝰ: cuiꝰ negotia ſũt ſuppones aliquẽ qui rẽ iſtã a te petat noĩe meo. ⁊ ſic ꝑ ſñiam rez meã recuperabo ⁊ tu regreſſũ habebis cõtra vẽditorẽ noĩe euictionis ⁊ hoc in ſcõa parte. In tertia rñdet tacite obiectõni ꝙ ubi

dolus obijci poſſit. q꜡ aliū ſubieciſti:ſi hoc iō eſt ne neg. geſ.
actōe tenearis. ¶ Nō tm̄. Si tua negotia geſſi a debitori
bus tuis exigēdo ⁊ pecuniā tuā fenerādo. dr̄ ꝙ hēbis neg.
geſ. act. nō ſolū ad ſortē:ſ; etiā ad vſuras q̄s ꝑcepi vel ꝑci-
pere potui:⁊ ecōtrario:ſi aliq̇d ipendi recuꝑabo cū vſuris ꝑ
act nego. geſ. contrariam.
¶ Dum apud. Capti ab hoſtibꝰ negotium geſſi aduer
ſus eū reuerſuꝫ dabit̃ mihi neg. geſ. act. poſtea ponit q̇ddaꝫ
exēplū qȯ cōtingit de facto:q꜡ tres fuerūt capti ab hoſtibꝰ
⁊ duo fuerūt retēti:tertius fuit remiſſus vt iret ꝓ redēptiōe
duoꝝ ⁊ pecuniā apportaret ꝓ ſe ⁊ ꝓ duobꝰ alijs:poſtea nō
redijt:vn̄ alij cōpulſi ſunt ſolidū ſoluere. dicit ꝙ ille q̇ miſſuſ
fuit eis tenebit̃:⁊ illi q̇ retenti ſunt ⁊ ſolidum ſoluerūt agent
ꝯ illū. ¶ Qui negotia. Titius deceſſit ⁊ ante aditā heredi
tateꝫ negotia heredi. geſſi:dicit̃ ꝙ ego obligor hereditati:ſi
male geſſi:⁊ hereditas mihi obligat̃ bene ⁊ heres tenet̃ q̄uis
ſit pupillꝰ. ¶ Si viuo. Negotia mea me viuo gerere in-
choaſti:me mortuo ichoata finire debes:cū acceſſiſti vt oia
geſturꝰ:ſ; noua inchoare nō eſt tibi neceſſe:ſicut eſt i ſocieta
te. q꜡ ꝯſūmare dꝫ qȯ viuo ſocio ichoauit. q. d. ſi duo ſūt ſocij
⁊ vnꝰ inchoauit aliq̇d gerere:⁊ deceſſit heres iſtiꝰ ſocij mor
tui nō tenet̃ noua inchoare:ſ; cepta dꝫ terminare. vel dic ꝙ
alius ſociꝰ fuit mortuꝰ vn̄ iſte q̇ incepit gerere nō deceſſit et
ſꝑ idē eſt. ¶ Mandato Mādaſti lutio vt negotia tua ge
reret:ille lutiꝰ geſſit ⁊ male:dr̄ hic ꝙ tu mihi teneberis acti.
neg. ge. vt mihi oē damnū reſartias nō ſolū ad act. manda-
ti cedendā ꝯ lutiū mihi teneberis. ⁊ eſt rō q꜡ iprudenter ⁊c̄.

Siue hereditaria. Qōcūqꝫ negotiū geſſero ſiue her
ditariū ſiue aliȯ qȯcūqꝫ ſufficit ſi vtilit̃ gerē inchoaui
l; ad effectū non ꝑdurerim:q꜡ ſꝑ hēo neg. geſ. act. ⁊ recupa-
bo ꝑciū q̄ꝙ id qȯ emi perierit ſine culpa mea:nā ſi frumen
tū ad opus familie cōꝑaui ⁊ id poſtea perierit ⁊ culpa mei
geſtoris:dr̄ ꝙ act. nō haberē nec recuꝑarē ꝑciū cū debeā cō
dēnari ꝓpt̃ culpā:non meū conſeruare.

Si q̄s. Si geſtor negotioꝝ indebite eregerit id dn̄o
reddere dꝫ:⁊ ſi idebitū ſoluerit ille geſtor a dn̄o nō ꝯſequet̃
ſab eo tn̄ cui ſoluit ſic.

Si ego. Hec lex de geſtore ſine mādato loq̇tur:non
de ꝓcuratore. dic ḡ debeo tibi. x. geſtori negotioꝝ tuoꝝ:illa
x. ſolui nō ſtati ꝓprietas illiꝰ pecunie tibi acq̇rit̃:ſed ita de-
mū ſi ratuꝫ habuerꝭ qȯ geſtori tuo ſolui:⁊ liberabor poſtq̄
habueris ratum.

Si q̄s. Geſſiſti negotia mea ⁊ pluſq̄ deberes ipen-
diſti:puta ꝙ debebas. x. ipēdere:⁊ tu. xx. ipendiſti. dr̄ hic ꝙ
tu recuꝑabis id qȯ tu debebas impendere:nō vltra. i. cō ſe-
queris. x. tantū ⁊ nō vltra.

Cum alicui. Paterfa. deceſſit me iſtituto herede:⁊
rogauit me vt hēditatē ciuitati alicui reſtituerē:hereditateꝫ
reſtitui:ciuitas tres admiſtratores creauit q̇ bona herdita-
ria admiſtrauerūt. ſ. gaiū ſeiū titiū:iſti admiſtratores diuiſe-
rūt ⁊ q̇libꝫ ꝓ portione ſua geſſit:poſtea apparuit q̇dā q̇ di-
cebat ſe heredem illiꝰ:⁊ dicebat id teſtm̄ nulliꝰ momenti in
quo fuerat hereditas ciuitati reſtituta:vnde bona heredita
ria petijt ⁊ obtinuit ⁊ incepit exigere iſtoꝝ adminiſtratiōes
demū alter ex admiſtratoribꝰ factꝰ eſt nō ſoluēdo:puta titiꝰ
⁊ deceſſit nullo herede relicto:q̄rit̃ an alij duo adminiſtrato
res ſint cōueniēdi in eo in q̊ iſte q̇ factꝰ fuit nō ſoluēdo tene
bat̃. ⁊ dr̄ ꝙ nō. ſ; dānū hereditatꝭ ad legitimū ſpectat hēdē
non ad alios admiſtratores tm̄ recuꝑat ab alijs admiſtra-

Ex duobꝰ. Duo fr̃es titius ⁊ ſeiꝰ hēbant -toribꝰ.
ꝑdiū cōe:titiꝰ erat maior. xxv. an. ſeius minor:titiꝰ ma
gnas edes ⁊ amplas in area hēditaria fecit:poſtea cū iſtud
ꝑdiū ⁊ alias res paternas deberēt diuidere:petebat iſte fr̃
q̇ edificauit ſumptꝰ quos fecerat in edificādo:an poſſit. q̄rit̃
⁊ rn̄. ꝙ ſi fuerūt neceſſarij illos repetit:ſi volūtarij non repe-
tit ſicut hic. ¶ Titiū. Si filiā ſororꝭ mee aliq̄ pietate ductꝰ
nutriui hoc noīe nō hēo act. vt repetā ſumptus.

Si q̇s. Titius mādauit mihi vt gererē negotiū ſeij ⁊
geſſi:⁊ male:teneor titio mandati:q̇ mādauit vt gererē in id
qȯ titius eſt obligatꝰ ſeio:⁊ in id a me geſtore exigere poſit
titius:q꜡ l; nō ſoluerit ſeio tn̄ vr̃ ſoluiſſe cū ſit obligatꝰ ſeio.

Cum paterfa. Decedēs vidēs ventrē vxorꝭ groſſuꝫ
multū:q꜡ forte credebat eſſe ꝑgnantē:⁊ ei infanti quē
in ventre eſſe credebat tutorē dedit:tutor interī admiſtrauit
⁊ ex ventre nullꝰ naſcitur. dr̄ hic ꝙ nulla erit actio tutele:ſed
hēbit act. neg. geſ. aduerſus eū q̇ ſucceſſit ⁊ ea cōuenit̃:ſi na
tus fuerit erit actōi tutele locus.

Ex facto. Poteſtas bonoñ. ordinauit aliquē q̇ ꝑeſ-
ſet frumēto cōitatꝭ:⁊ ei dederat ſubcuratorē:q̇ ſubcurator ī
miſcuit arenā vl̓ loliū ⁊ ſurripuit tm̄ frumenti ꝓpter qȯ cura
tor male vēdidit frumētū:⁊ dānificata eſt cītas qȯ dānū cō
pellit̃ curator reſarcire:ſed habebit regreſſuꝫ aduerſus ſub
curatorē ꝑ act. neg. geſ. ⁊ hoc ad ſil̓itudinē tutoris ꝓ cōtuto
re ſoluentis. nā recuꝑat a cōtutore ꝓ quo ſoluit. q. d. ſubcu-
rator tenet̃ neg. geſ. curatori ſoluēti. Idē dicit in duobꝰ ma
giſtratibꝰ ſi alter ꝓ altero ſoluere cogat̃. hēbit ḡ alter aduer
ſus aliū act. niſi vterqꝫ conſentiens fuerit.

Liberto. Titius mādauit mihi ꝙ mutuā pecuniā ac
ciperē:nō tn̄ a quo:⁊ a quodā pecuniā mutuaꝫ accepi:puta
a ſeio:⁊ oſtendi forte ei lr̄as q̄s mihi titius miſerat de pecu-
nia mutua accipienda. dixit ſeius ꝙ ꝯtēplatiōe titij mutua
ret ⁊ pecuniā nūerauit:fideiuſſoribꝰ acceptꝭ q̇ cōtēplatōne
titij interceſſerūt ſil̓iter ⁊ eā i vſus ꝓprios cōuertit tā credi-
tor q̄ꝙ fideiuſſor hēbit act. neg. ge. aduerſus titiū. ¶ Inter
negotia. Fuiſti curator vl̓ ꝓcurator titij:acceſſi ad negotia
tua gerenda:dū ea gererē:geſſi ⁊ titij ꝓpria negotia adulti
tui:teneor tibi act. neg. geſ. nō ſolū noīe ꝓprioꝝ negotioruꝫ
tuoꝝ:ſ; adulti. vn̄ cauere debes de ꝑſtādo me indemnem ſi
forte adultꝰ me cōueniat. idē eſt ſi eras tutor titij ⁊ geſſi tua
⁊ ſua negotia ꝓpria.

Litem. Cōueni titiū in iudicio:⁊ litē ſum cōteſ. titiꝰ ſe
fruſtratorie abſentauit:vn̄ cū pluries fuiſſet citatꝰ:nec com
paruiſſet. voluit eū iudex ꝯdēnare. quidā eius amicꝰ ꝓ eo v̈
ba faciebat ⁊ petijt vt nō ꝯdēnaret̃ ſed expectaret̃. iudex eū
tandē ꝯdēnauit nec amicꝰ ꝓ eo appellauit. dictꝰ titiꝰ reuer
ſus vult eū cōuenire act. neg. ge. dr̄ ꝙ nō pōt. q꜡ ille amicus
appellare nō tenebat̃ ꝓ eo. ſed pone ꝙ amicꝰ iſte plenā ſub
ijt defenſionē:⁊ fuit ꝯdēnatꝰ. dr̄ ꝙ appellare debuit.

Qui aliena. Geſſiſti negotia mea ⁊ ex negotijs pecu
niā redegiſti:ſi illā in vſus tuos ꝯuerteris:ne in mo-
ra fueris:vel alij eā feneraris:vel ſi pecuniā fenerare ſolitꝰ
fui ſuperiſtentis pecunie vſuras pecunie ꝑſtare teneberis:
deductꝭ neceſſarijs impenſis quas tibi cōpenſabit.

Liberto. Deceſſi ⁊ ꝑcepi hēdibꝰ meis vt liberto meo
centū darēt ⁊ mihi faceret monumētū:ipſe libertꝰ impendit
c. ⁊. l. dr̄ hic ꝙ nō ꝯſequit̃ iſte libertꝰ ab heredibꝰ meis niſi. c.
¶ Tutoris. Tutor meꝰ geſſit tutelā meam:⁊ decedēs filio
ſuo ipubere herede iſtituto ſibi filio tutoreꝫ dedit:tutor ille
imiſcuit negotijs meis gerendis nō agā tutele:ſ; neg. geſ. ꝯ
tutorē filiꝰ eī ipubes tutoris mei nō tenebit̃ ꝓ admiſtratō
ne quā fecit iſte tutor poſt mortē pr̄is ſui:ſed tenebitur pro
eo qȯ pr̄ eius male admiſtrauit. ¶ Quanq̄. Paterfa. re-
liquit vxorē ⁊ filiū ex ea:⁊ deceſſit:⁊ iſtū filiū matri cōmēda-
uit:poſtea ꝑpendit mr̃ ꝙ filiꝰ multas habuit actiōes alias
vn̄ actores quoſdā ad act. illas voluit ordinare iſta mr̃:dici
tur ꝙ nō pōt. q꜡ ipſa agere nō pōt. Itē res filij alienare nō
pōt:nec debitores filij mr̃i ſoluendo liberāt̃. ¶ Uno. Ha-
bebā ꝑdiū cui dicebā ſuitutē aque ducēde a ꝑdio qȯ erat ti
bi ⁊ titio cōe:vn̄ ꝓpoſui ꝯfeſſoriā:titius negauit ſeruituteꝫ
deberi opponēdo negatoriā. q̄rit̃ an titius q̇ cōem cām de-
fendit hēat ac. aduerſus te noīe expēſ. in cā factaꝝ. dr̄ ꝙ hꝫ
act. neg. ge. vel pone ꝙ titiꝰ egit aduerſus aliquē ꝯfeſſoria
dicēs ſeruitutē ꝑdio cōmuni deberi a ꝑdio meuij ille actor ī
litē expendit:repetet a te ꝑ actionē neg. geſ.

Si fideiuſſor. Accepi a titio. x. mutuo ⁊ fideiuſſorem
dedi ⁊ pignora. deinde ꝓ alijs x eadē pignora obli-
gaui:tn̄ in iſto vltimo ꝯctu fideiuſſor nō interceſſit:poſtea fi
deiuſſor creditori ſatiſfecit ⁊ in vno debito ⁊ in alio in meo
in quo ſe obligauit ⁊ pignora acceperat debitor:fideiuſſor
non hꝫ mādati ſ; neg. geſ. act. dr̄ etiā ꝙ fideiuſſor iſte ꝯ cul-

pa tenebit̃.ſ.ſi culpa pignoꝛa perierunt: vel deterioꝛa facta fuerũt, nõ aũt tenebit̃ d̃ caſu foꝛtuito nec poterit creditoꝛ a debitoꝛe ꝯueniri pig. act. qꝛ licet alij ius ſuũ vẽdidiſſe videbitur.

Ignoꝛante. Cõtraxi ſponſalia cuꝫ quadã ⁊ volui ei dare anulũ ob verecũdiã accipe noluit mr̃ puelle filia neſciẽte anulũ accepit'ꝑ quã act. petit filia anulũ a matre. rñ. per act. neg. geſ. repetit filia a matre.

Heres. Si res vxoꝛ viro ſurripiat ante moꝛtẽ vl' poſt heres viri nõ agit aduerſus eã criminis expilate hẽdi: aget tñ ad exhibẽdũ vel neg. geſ. act. ſi negotiũ viri vl' hẽditariũ.

Henſeni⁹. Quidã iuriſperit⁹ fuit iudex cui fuit ꝓpoſita matia ſuꝑ tl'i qõe q̃ tal' ẽ. auia geſſit negotia nepotꝭ ſui ⁊ penes eã remãſerũt. x. de bonis illi⁹ nepotꝭ: moꝛtua' auia ⁊ nepote agũt hẽdes nepotꝭ aduerſus hẽdes auie ꝓ. x. excipiũt heredes auie ꝙ illa. x. ĩpendit auia in alimẽtis nepotis: replicãt heredes nepotis ꝙ auia ſubmiſtrauit alimẽta nepoti officio pietatꝭ. ⁊ hꝰ nitunt̃ ꝓbare duab⁹ rõnib⁹ prima eſt talis qꝛ auia nõ petijt vt ei alimenta decernerent̃ vel ſi petita fuerãt nõ erãt decreta: vñ p̃ſumit̃ ꝙ de ſuo euꝫ aluerit. Alia eſt: pone ꝙ mater aluiſſet filiũ: p̃ſumit̃ ꝙ ex officio pietatꝭ aluiſſet: vñ repetere non poſſꝫ nec auia g̊ repetet. iſti duplicãt ꝙ tũc demũ p̃ſumit̃ mr̃ filiũ aluiſſe officio pietatis cũ ex ꝓpꝛia ſubſtãtia hoc fecerit: ſꝫ hꝰ non fuit hꝰ caſu qꝛ auia aluit nepotẽ: nõ de bonis ſuis ꝓpꝛijs ſꝫ nepotꝭ. quidaꝫ dicebãt ꝙ alimẽta ꝓ ꝑte agnoſci dẽant ab heredibus auie: ⁊ ꝓ parte ab heredib⁹ nepotꝭ. quid iuris. querit̃. dr̃ ꝙ hec qõ facti eſt. ⁊ ſic ſuꝑ ĩcerto ĩterſerit q̇ddã dictũ. ſ. tale ꝙ hꝰ ꝯdixerãt heredes nepotꝭ. ſ. ꝙ qñ mr̃ alit filiũ ꝙ p̃ſumit̃ ex officio pietatis hꝰ feciſſe ml'totiẽs fallit. ſ. cũ mater in ꝯtrariũ fuit ꝓteſtata. ſ. ꝙ vellet repetere: vel foꝛte pr̃ abfuit ⁊ mr̃ interĩ filiũ aluit ſine dubio in caſib⁹ iſtis repetet mr̃: cũ ꝓteſtata fuit: nec p̃ſumit̃ mr̃ donare iſtis duob⁹ caſib⁹. vñ dicit ꝙ heredes auie ſunt audiẽdi ⁊ abſoluẽdi. qꝛ de bonis nepotꝭ ipm aluit: vel in dubio p̃ſumit̃ aluiſſe. ⁊ ſic nõ dicit ꝙ alimẽta ſunt partim ab heredib⁹ nepotꝭ. qꝛ p̃ſumit̃ ſꝑ ꝙ auia aluit nepotẽ de bonis pꝛopꝛijs nepotis.

Diuoꝛtio. Celebꝛatũ eſt diuoꝛtiũ inter me ⁊ vxoꝛem meaꝫ bona gr̃a ⁊ debebã vxoꝛi. c. nomĩe dotis: poſtea geſſi negotiũ vxoꝛis mee: ſed illa. c. a me nõ exegi. q̃rit̃ an teneris rõne illoꝝ. c. act. neg. ge. vt illa. c. q̃ pꝛimo peti poterant per actionẽ de dote. mõ ꝑ act. neg. ge. ⁊ dicit ꝙ ſic. ſed ad iſtã. q. ſoluendã quãdã breuẽ facit diſtinctõnẽ. qꝛ aut maritus ab initio fuit ſoluẽdo: ⁊ nũc eſt. aut fuit ſoluẽdo ⁊ incõtinẽti deſijt eſſe ſoluẽdo. aut vllo tꝑe fuit ſoluẽdo. pꝛimis duob⁹ caſibus act. neg. ge. teneoꝛ vt illa. c. q̃ pꝛimo peti poterãt ꝑ act. de dote. mõ ꝑ act. neg. ge. petant̃ ⁊ in vltimis duob⁹ caſib⁹ teneoꝛ act. de dote ſicut ab initio tenebar. poſtea redit ad ṗmũ caſum vt tacite obiectioni. rñ. ꝙ fieri poſſet: dixiſti maritũ q̇ poſt diuoꝛtiũ geſſit negotiũ vxoꝛis teneri act. neg. geſ. ſi ſit ſoluendo ⁊ fuerit ꝙ tempus poſtea q̇d ꝓderit mulieri plus agere neg. ge. q̃ actõne de dote. qꝛ in act. d̃ dote habet̃ rõ ne egeat: vñ nõ cõdẽnat̃ niſi inq̃tũ facere poterit illa act. neg. geſt. in ſolidũ cõdẽnabit̃ nulla habita rõe ne egeat nec ne. ⁊ ſic g̊ collige: qꝛ aut nũq̃ fuit ab initio ſoluendo ⁊ expeditũ eſt ꝙ nõ tenet̃ act. neg. ge. ſi aũt fuit ⁊ eſt nũc: tũc oĩno tenet̃ ſi q̃nq; fuit ⁊ nũc nõ eſt: ⁊ ſubdiſtingue. qꝛ fuit in moꝛa. qꝛ ſtatim bona ſua amiſit qñ incepit gerere: ⁊ tũc nõ tenet̃ act. neg. geſ. In ſeq. caſu q̇ incipit illũ. ponit̃ talis caſus. creditoꝛ q̇ accepat pign⁹ a d̃bitoꝛe geſſit negotia debitoꝛis: nũq̇d pign⁹ qd̊ de ſuo hꝫ tenet̃ reddere. dr̃ ꝙ nõ. niſi foꝛte tm̃ ĩueniat in bonis ſuis vt ſibi poſſit ſatiſfacere: poſtea ponit caſum. ¶ Sꝫ nec. Vendidi tibi equũ moꝛboſuꝫ ⁊ ita teneoꝛ tibi act. redibitoꝛia: geſſi negotia tua: an dẽam hꝰ a meipſo exigere qd̊ tibi ex iſta cã debebã. ſ. p̃ciũ equi. dicitur ꝙ nõ. niſi in bonis ſuis oĩa inueniã: puta equũ capiſtruꝫ frenũ ⁊ ſellã. Itẽ ſeruũ cũ fructib⁹ poſtea de quib⁹ in lr̃a facit mẽtionẽ: poſtea ponit aliũ caſum. ſic. aliq̃ actiõe ꝑpetua mihi tenebaris: puta act. ex vẽdito ad p̃ciũ equi: qñ tibi vendidi geſſiſti negotia mea: an ſi illud qd̊ mihi debebas a te ñ exegiſti act. neg. ge teneãris. dicit̃ ꝙ nõ. niſi foꝛte vt fuit debitũ vſurariũ: qd̊ pꝛius non fuit. ¶ Illũ. Debebas mihi. x. ſub pignoꝛe: negotia tua geſſi ſi a me nõ exigiſti pignoꝛa ⁊ tibi reddidero: an act. neg. ge. tenear. q̃rit̃ ⁊ dr̃ ꝙ nõ. niſi tm̃ fuerit in bonis tuis vñ poſſit mihi ſatiſfieri: ⁊ nota ꝙ differt iſte. §. a ṗma parte legis: ꝙ ibi loquebat̃ in geſtoꝛe creditoris: hic debitoꝛis. ¶ Sed nec. Vendidi tibi equũ moꝛboſum ⁊ p̃ciũ recepi: geſſi negotia tua ſi a me infra ſex menſes p̃ciũ nõ exegiſti: ⁊ lapſuꝫ fuerit tp̃s ſemeſtre: an act. neg. ge. teneoꝛ. q̃rit̃ dicit̃ ꝙ nõ. niſi equ⁹ mihi reſtituat̃ ⁊ id in q̊ deterioꝛ fact⁹ eſt: vt ſi in. x. fact⁹ fuerit deterioꝛ. x. mihi reſtituet: et acceſſiones equi vt frenũ ⁊ capiſtrũ ⁊c̃. Idẽ eſt in fuo ⁊ qd̊ dicit acceſſiões ĩtelligas veſtes peculiũ: vñ ſi p̃dicta ĩueniantur veteri act. vel neg. ge. nõ cõueniet̃. ¶ Ceterũ. Tenebaris mihi ad. x. act. ex vẽdito: qꝛ equũ tibi vendidi q̃ ꝑpetua eſt. i. durat vſq; ad. xxx. an. ſi geras mea negotia ⁊ a te nõ exigas: an act. neg. geſ. tenearis. q̃rit̃ an illa act. ex vẽdito conuertat̃ in act. neg. geſ. ⁊ dr̃ ꝙ nõ. ⁊ rõ eſt. qꝛ ſicut hec ꝑpetua eſt ⁊ vſuraria: eodẽ mõ ⁊ alia: qꝛ tũc locũ hꝫ ne vetus a titio cõuertat̃ in aliã: cũ pꝛima nõ fuit vſuraria: ſed ſcd̃a. ⁊ hoc eſt qd̊ dicit. ¶ Diuerſum. Hic dicit diuerſuꝫ eſſe in tutoꝛe qui negotia pupilli gerebat: ⁊ illi q̇ a ſeipſo debebat̃ nõ exigit: qꝛ bona ipſi⁹ tutoꝛis tacite dicunt̃ obligata: ⁊ ꝯuertit̃ ṗma act. tutele ex eo ꝙ non exegit ipſe tutoꝛ ꝙ pupillo debebat qꝛ perinde debꝫ eſſe ac ſi eſſꝫ exactũ: ſꝫ tũc ex act. tutoꝛis deberetur ⁊ nunc ꝓpter pꝛiuilegium tacite hypothece.

Si homo. Poſſidebã liberũ hoĩem credens eũ eſſe ſeruũ meũ ⁊ ipſe ſeruũ ſe eſſe credidit: mutuo pecuniã accepit ⁊ eã in negotia mea cõuertit: videbat̃ ꝙ nullo mõ ei teneoꝛ. qꝛ tanq̃ ſeruus negotiũ meuꝫ geſſit. veri⁹ tñ eſt ꝙ ei act. neg. geſ. tenear: ſi tñ creditoꝛi ſuo tm̃ ſoluero q̃tum in vtilitatẽ meã cõuertit act. q̃ ei tenebat̃ liberatus ſum.

Litis. Si aliq̃s gerat negotiuꝫ pupilli ſine auct̃e tutoꝛis nõ tenet̃ niſi in eo ꝙ fact⁹ eſt locupletioꝛ. q̃rit̃ qñ cõſiderari dẽat fact⁹ eſt locupletioꝛ vel nõ. dicit litis cõteſt. tꝑe. ¶ Si pecunie. In pecunia tibi negotia geſſi: qꝛ eã ab alijs exegi: eã cũ vſuris reſtituere debeo. ⁊ ſi eã alicui mutuaui periculũ eius ad me ꝑtinebit. vñ ſi fact⁹ fueris tu cui pecuniã dñi mutuaui nõ ſoluẽdo ⁊ tibi pecuniã mutuaui reſtituere debeo: niſi foꝛtuito caſu ⁊ ſubito cãu foꝛtunã tuã amiſeris tu debitoꝛ cui mutuaui. ¶ Pater. Filiũ meũ emancipaui ⁊ ei fundũ donaui: geſſi negotia filij in fundo illo: teneboꝛ quidẽ filio meo emancipato act. neg. ge.

Uel ſine. Si debitoꝛ negotia creditoꝛis gerat ⁊ a ſe nõ exigat efficiet̃ ſuũ debitũ vſurariũ: ſi pꝛius nõ fuit q̃s vero dẽat p̃ſtare vſuras q̃ritur: an maximas an ltimas: ⁊ videt̃ maximas. ad exẽplũ ingr̃atus q̇ pecuniã in ſuos vſus cõuertat. qꝛ oẽs iſti ⁊ curatoꝛ ad maxĩas tenent̃. alit̃ tm̃ eſt qꝛ ſufficit vt ex nõ vſurario efficiat̃ vſurariũ. vñ dicit ꝙ tenetur geſtoꝛ in vſuris ltimis. i. q̃ frequẽtant̃ in ciuitate ſiue ĩ regione. ⁊ hoc eſt verũ cũ a ſe non exigit.

Soluendo. Si creditoꝛi tuo ꝓ te ſoluero lꝫ inuito et ignoꝛãte tñ libero te. ſecus eſt ſi inuito te a debitoꝛe tuo exegero: qꝛ non poſſum. ⁊ eſt ratio naturalis ⁊c̃.

Si cõmunis. Habebã tecũ domũ cõem q̃ minabat̃ ruinã: voluit ſibi vicin⁹ caueri de dã. infec. ꝓ tua ꝑte caui dãni infecti ⁊ noĩe cautionis. x. ĩpendi: qꝛ datũ fuit dãnũ. q̃rit̃ an repetã qd̊ ĩpendi. dr̃ ꝙ act. neg. geſ. nõ cõi diuidũdo. qꝛ ꝓ parte mea potui tm̃ cauiſſe: vñ cũ ꝓ tua parte ſponte caui merito teneberis act. neg. ge. nõ cõi diuidũdo.

Uel ſeruũ. Seru⁹ me⁹ fecit alicui dãnũ: vñ eius nomine cõueniebar ⁊ noxaliter vt ſeruũ meũ darẽ ꝓ noxa: vel reſarcirẽ dãnũ: me abſente titius eũ defendit ⁊ dãnũ reſartijt q̃ act. cõueniet me. dr̃ ꝙ act. neg. ge. nõ de peculio.

Si ſerui. Cũ aberã rogatu ſui mei negotia mea geſſiſti ſi cõtẽplatiõe mei feciſti: ego tibi ⁊ tu mihi erim⁹ obligati act. neg. ge. in ſolidũ. ſi vero tibi dicerẽ vl' tu ad mãdatũ illius geſſiſti habebis act. mandati aduerſus me d̃ peculio vel de in rem verſo.

QUum pecuniā. Creditori tuo te nō mādāte ſolui: mihi ꝯ te act. neg. geſ. dabit̃ ad repetendū ꝙ ſolui; q̄ liberationē cōſecutꝰ es. ⁊ hoc verū niſi tua īterfuerit pecuniā nō ſolui: vel q̄ erat debita in diē: nec dies venit. vel q̄ potuiſti tibi ꝯſulere ꝑ executionē vel cōpēſationē. ¶ His qui. Cū quidē pupilli p̄rem nō haberēt ego ductꝰ amicitia ⁊ paterna affectiōe tanq̄ pr̄ eis tutores petij a iudice dari: ⁊ q̊ſdam datos tanq̄ ſuſpectos remoueri: ſi aliq̇d īpendi an repetere poſſim ꝑ act. neg. geſ. dicitur ꝙ nō.

QUe vtiliter. Ut ad honores gradatim ad q̊s ꝓuenitur ꝓmouēris ſumptꝰ feci an ꝑ act. neg. ge. repetē poſſim. dr̄ ꝙ ſic. ¶ Qui pure. Seruꝰ meꝰ negotia mea me viuente admīſtrauit: deceſſi ⁊ libertatem ei pure in teſtō reliqui dicit̃ hic ꝙ nō tenet̃ reddere rōnē admīſtrationis quaz geſſit me viuente ſiue liber factꝰ ſit ſiue non. ¶ Titius. titiꝰ fecit teſtm̄ ⁊ ſororē ſuā inſtituit heredē: ego credēs eā hēdez ſolui creditoribꝰ hereditarijs: poſtea teſtō rupto ꝑ querelaz iofficioſi venerūt filij defuncti ad ſucceſſionē paternā ab inteſtato: an qȯ ſolui repetere poſſim a filijs teſtatoꝝ ꝑ ac. nego. geſ. q̄rit̃ ⁊ dicit̃ ꝙ ſic: lȝ aio gerendi negotia ſororis geſſi ſiue ſolui cū veritate inſpecta fuerint negotia filioꝝ defūcti. ¶ Mandaſti. Filio meo mādaſti vt fundū vel rez aliquā tibi emeret: ego hec ſciēs: emi dicitur ꝙ refert an emeri ꝯtemplatiōe tui; q̄ forte ſciui illū fundū tibi fore neceſſariū ⁊ erit locꝰ act. neg. ge. ⁊ tu teneberis mihi: ⁊ ego tibi īſolidūz Si vero emi ne filiꝰ q̇ mandatū ſuſcepit de emēdo mandati teneret̃ ex ꝑſona ſua hēo act. mandati ꝯ te ⁊ tu aduerſus me habebis de peculio: ſi vō alicui ex̄neo vt emeret mandaſti ⁊ ꝯtēplatione ſui emi: ne iudicio mandati teneret̃: habes aduerſus illū ex̄neū neg. ge. act. ⁊ ipſe aduerſus te mandati ⁊ econtra hec ſunt vera. Si filio meo mādaſti vt ꝓ te fideiuberet ita diſtingue vt. ſ. cuiꝰ cōtēplatione geſſi.

ACtio. Regulariter dat̃ act. neg. geſ. ei cuiꝰ intereſt nō refert agat q̇s directa vel vtili formule em̄ ſublate ſunt hodie. Itē eundez effectū hȝ vtilis vt directa. q. d. inter ſolēnez ⁊ nō ſolēnez nō eſt dr̄ia: q̄ eundē habēt effectuz vel aliter dic hunc caſuz. q̄ nō eſt dr̄ia inter directā ⁊ vtilez q̄ tm̄ ꝑ vnā q̄tū ꝑ aliā cōſequit̃: q̄ directa dat̃ ſponte gerēti; ⁊ vtilis dat̃ gerenti ex neceſſitate. ⁊ ſic duobꝰ modis ponitur caſus huius. l.

IGnorante. Soror mea ꝯxit mr̄imoniū cū titio ⁊ dotē dedit ⁊ ſtipulatꝰ ſum dotē ſororis mee mihi reddi ſi soror mea velit vt ſibi actio cedat̃ vt maritꝰ liberet̃: poterit hȯ cōſequi per neg. geſ. actionē.

SI rem. Uendidi tibi ſeruū meū q̇ ſerꝰ ſecū portauit rem meā: rē illā alij vendidiſti: poſtea res illa periJt: agaz aduerſus te neg. geſ. act. ad p̄ciū qȯ ex re mea ꝑcepiſti. Sȝ pone credebā me heredē in teſtō: tu eras inſtitutꝰ vñ legata in teſtō relicta de meo ſolui: hēo cōtra te act. neg. geſ. q̄ per ſolutionē es liberatꝰ. ⁊ ſic ponit duos caſus. ſm io. ſȝ az. dicit ꝙ hec lex ponebat tres caſus. primꝰ eſt qñ res periJt. Secundꝰ eſt qñ res eſt vſucapta. tertiꝰ qñ alius ſoluit legata: ſȝ ſm poſitionē az. q̇ dicit rē furtiuā vſucapi ob. ī. de vſuca. l. ſequitur. §. ꝙ aūt. ſed ſm poſitionē io. in vō. ait. vbi dicit ꝙ res furtiua nō pōt vſucapi: ſed ipſe dicit ꝙ nō erat furtiua ſed aliter apud ipſum emptorē erat vel fuit.

¶ De calūniatoribus. Rubrica.

IN eum In duobꝰ caſibꝰ loquitur iſte ti. tm̄ ſiue enim dedi tibi pecuniaz vt calūnioſe ageres ꝯtra titiū: vl̄ cū agere volebas calūnioſe dedi ne agēs: dat̃ actio in factū ex hȯ edicto ⁊ agit̃ īfra ānuz in q̄druplū: poſt annū ad ſimplū: ⁊ hȝ locū tam in ciuilibus q̄ in criminalibꝰ cauſ. ⁊ hoc dicit. §. ſeq. Itē erit locus huic actioni in factū ſiue accepit q̇s ante acceptū iudiciū ſiue poſtea. ⁊ locū habēt quedā ꝯſtōnes de quibꝰ in lr̄a facit mētionē: q̇ dicūt ꝙ ſi aliq̇s daret pecuniam aduocato aduerſarij: vel iudici vt ferat ſniam ꝓ eo: vel vt male faciat cām dñs ꝑdit. nā iudex ⁊ ꝓcurator etiā tenent̃ hȯ edicto ⁊ aduerſarius q̇ dat ꝑdit cāz ſi aliq̇s pecunia accepta trāſegerit nō erit locus huic edicto. nā hȯ caſu nō tenet̃ dans nec accipiens: ⁊ vȝ tranſactio. ⁊ hoc ītelligūt quidā qñ aduerſariꝰ cū ꝓcuratore aduerſarij trāſegit: puta qñ calūnioſe dñs incepit agere vel accuſare; ꝓcurator vō eius bonafide ꝓſequit̃. ¶ Pecuniā. Qualiter q̇s videat̃ pecuniā accepiſſe: dicit̃ hic ⁊ in l. ſe. qualiter. in prin. vſq; ad. §. illȯ. ¶ Illud. Dedi titio pecuniā vt ſeio faceret negotiū. i. vt ſeiū ꝑ calūniaz accuſaret. dicit̃ hic ꝙ ego nō repetā: ſeiꝰ aūt q̇ accuſari debebat repetere poterit. Si vero titio pecuniā dediſti vt me ꝑ calūniam accuſarz ⁊ ego aliā pecuniā dedero titio predicto vt me nō accuſaret: duas habeo actiones in factū in q̄druplū. vnum ex donatione mea: aliā ex donatione tua.

HEc actio. Dedi tibi pecuniā ne me ꝑ calūniā accuſares: me defuncto heres meꝰ nō agit hac act. neq; ad q̄druplū neq; ad ſimplū: ſm quoſdā. ſed cū poterit aget̃ cōditione ob tur. cau. vel pōt intelligi vt heres non agat hac act. ſ. in factū ex hȯ edicto ad quadruplū: ſed ad ſimplū agat tm̄. ⁊ ſic duobꝰ modis ponit̃ hic caſus. Itē dat̃ cōtra heredē in ſimplū. ſ. in id qȯ ad eū ꝑuenit. vt in. l. ſe.

IN heredē. Iſta actio dat̃ in heredē inq̄tū ad euz ꝑuenit; q̄ in ꝑſona heredis crimen extinctum eſt.

SEd etiā. Uolebas me ꝑ calū. accuſare; dedi tibi pecuniā ne hoc faceres: vl̄ alius dedit vt me accuſares habeo act. in factū ex hoc edicto. Itē cōdi. ob tur. cau. ſi vō vna actiōe actū fuerit an alia tollat̃. dicit̃ ꝙ vna vel altera ſufficit agi: tñ hoc intelligas vt circa lr̄am notatuz eſt. ſed ſi alius dediſſet tibi: puta titius vt mihi faceres negotia: non poſſet dans titius repetere. Itez ꝙ dixi ꝙ qñ do tibi aliq̇d vel alius dat tibi vt mihi negotiū facias: duo dant̃ auxilia actio in factū ex hoc edicto et cōdi. ob tur. cau. ſi annus elabatur: dabit̃ tñ cōditio ob tur. cauſam.

ANnus. Dedi tibi. x. ne mihi negotiū facias ꝑ calūniā. vñ hēo act. in factū vſq; ad annū: nūc q̄rit̃ ex quo tp̄e currat annꝰ. ⁊ dicit ꝙ a tp̄e datōnis currit annꝰ iſte. hoc eſt verū qñ ego dedi ne mihi negotiū facias ꝑ calūniaz. Si aūt aliq̇s dedit tibi pecuniā ne mihi negotiuz facias currit annus a tempore ſcientie.

SI quis. Titius dedit tibi pecuniā ne mihi negotiū facias. i. ne me ꝑ calū. accuſes. ſi titius fuit meꝰ ꝓcurator: vel meo mandato facit: mihi dabit̃ repetitio: ſi nullū horū interuenit titius repetit qȯ dedit: ⁊ ego agaz in q̄druplū. ¶ Si vt. Dedi tibi. x. vt titiū filiūfa. accuſares. dicit̃ hȯ ꝙ patri titij datur act. in factū in te. Itē dicit ꝙ ſi titiꝰ filiuſfa. accipiat pecuniā vt alij negotiū faciat: ipſe filiuſfa. tenet̃ Item ſi dedit aliꝰ filiofa. ne mihi faciat negotiū: ille q̇ dedit repetet qȯ dedit: ⁊ ego agaz in quadruplū. ¶ Cū publicanus. Titius erat publicanꝰ q̄ tributa vel pedagia colligebat: quidā ruſticꝰ ſoluit tributa titius accepta mancipia in cām pignoris detinebat: ſi titiꝰ accipiat aliq̇d vt ruſtico reddat mācipia: tenetur iſte titius hoc edicto.

DE ſeruo. Accuſabā te de aliquo crimīe ⁊ petebā ſeruū torqueri q̇ tortus fuit ⁊ deterioratꝰ: poſtea fuit abſolutus: ages tu dñs ſerui ꝯ me. q̄ teneor act. ad duplū nomine ſerui. Item nihilominꝰ ꝓpter calūniā ero puniendus.

¶ De in integrū reſtitutione. Rub.

UTilitas. Dicit vlpi. ꝙ titulꝰ iſte nō eget commēdatione: q̄ ſe oſtēdit ſub quo alijti cōꝓhendunt̃ quibꝰ q̇s reſtituit̃ deceptꝰ ſiue facilitate ſui: ſiue dolo aduerſarij.

OMnes. Dicit̃ hic ꝙ oīs in integrū reſtitutio datur cā cognita a iudice.

SEio. Uendidi minori plures res: vt frumentū vinū ⁊ oleū: ⁊ in vna parte ſpēi fuit deceptꝰ: nō ꝓpter hȯ reſtituet̃ cū alijs ſpēbus ꝑ hoc p̄iudicet̃. q̄ aut petere poſſum vt a toto cōtractu recedat̃: cū vnā ſpēm ſine alia nō vēdidiſſem. vel intelligas de quātitate precij: vt ſi in. x. fuerit deceptus; ⁊ qȯ dicit ſumma: ītelligo q̄titatē; qȯ aūt rē; ītelligas

ſpeciem.

n Emo. Minoꝛ leſus eſt in cõtractu quẽ fecit:qꝛ vendidit rẽ aliquã ſoꝛte ⁊ tradidit eã emptoꝛi:qꝛ põt reſtitui:nõ videt̃ eam vendidiſſe ⁊ tradidiſſe.

n On ſolũ. Hec lex pouit reglã q̃ talis eſt:ꝙ oẽs q̃ ſunt in tali cã vbi reſtitui poſſunt:pñt ⁊ eoꝝ heredes. vñ ſi minoꝛ alicui ſucceſſit ex teſtõ vel ab inteſtato. ⁊ ſic i eã cã vt reſtitui debeat ⁊ decedat q̃ ei ſucceſſit:erit reſtituendꝰ Idẽ eſt ſi ei ſit hereditas reſtituta ꝑ treb.idẽ ſi fuerit filijfa. vel militis:nã ⁊ in iſtis caſibꝰ reſtituit̃ hẽs. Idẽ in alijs caſibus quos enũerat in lr̃a in fi. vbi dicit ꝙ qñ reſtituit̃ dñs vl̃ pater ex gñali clauſula:vl̃ ex ſua ꝑſona ⁊ nõ ex filij vel ſerui cui ſucceſſit.qꝛ ſi habui libertũ minoꝛẽ q̃ fuit leſus inꝰ aliq̊ ꝯ ctu:ſi poſtea redigã eũ in ſuitutẽ:ego potero reſtitui:⁊ ſi iſte libertꝰ minoꝛ vel ſeruꝰ adiuit hereditatẽ:ego dñs potero reſtitui vt illã hereditatẽ dimittã:⁊ ego nõ ſolũ ꝓpter etatem ſꝫ beneficio legis q̃ ꝓpter ingratitudineꝫ libertũ redigit in

o Iuus. Quidã citatꝰ erat corã iudice ſeruitutem nõ cõparuit.iudex eũ cõdẽnauit:ſedente tñ adhuc iudice ꝓ tribunali:venit ⁊ dicit ſe paratũ reſpõdere: an ſit audiendꝰ.q̃rit̃ ⁊ rñ.ꝙ ſic.fingit eñ.l.ꝙ iõ in iudicio nõ cõparuit.qꝛ p̃conẽ non audiuit:⁊ ſi audiſſet veniſſet.⁊ plures ſunt cauſe in quibꝰ poteſt quis reſtitui q̄ ſupꝛadicte.l.i.⁊.ij. ⁊ qꝛ aliquo caſu danda erit actio de dolo:vñ equũ eſt vt reſtitui poſſit potiꝰ q̄ ad act.de dolo deſcendat̃.

i Nter. Nõ ſolũ minoꝛ reſtituit̃:ſꝫ etiã reipu.cau. abſens hic aſſignat differentiã tm̃ reſtitutionẽ.

De eo qđ metus cã geſtũ eſt Rub.

a It pꝛetoꝛ. Ponit verba p̃toꝛis:qꝛ ſi tibi aliq̃d ꝑ metũ ꝓmittam nõ potes illud petere nec habita retinere:⁊ aliter edebatur olim ⁊ aliter hodie.qꝛ olim plura ṽba erant in edicto pꝛetoꝛis.qꝛ ſiebat mẽtõ de vi:hodie nõ ſic.qꝛ qđ vi ſit metu fieri videt̃:imo ecõuerſo:poſtea dr̃ q̇d ſit metus vel vis: ⁊ plura ꝓſequitur

c Ontinet. Dicit p̃toꝛ in edicto ſuo ꝙ nõ hẽbit ratuꝫ qđ vi vel metu geſtũ erit.⁊ hoc exponit de q̃ vi intelligatur.vnde ſi iudex vel magiſtratus vim intulit alicui ſubdito ⁊ licite huic edicto locꝰ nõ erit.ceterũ ſi iniuſte alicui fa‑cit:puniet̃ per hoc edictũ.leges ſeq.clare ſunt.

n Ec timoꝛẽ. Dicebas ꝙ malã cantionẽ de me cantares niſi de meo tibi darẽ:dedi vel ꝓmiſi:nõ eſt locus huic edicto.idem eſt ſi fruſtratim.

s I vero. In furto vel in adulterio es dep̃henſus et ne interficereris ꝓmiſiſti:locꝰ eſt huic edicto.qꝛ nõ habebit̃ ratũ.iuſtus eñ fuit metus:potuiſti enim interfici ſiue iuſte ſiue iniuſte.ſi ṽo timuiſti ne te ꝑ.x.ꝑderet.i.ne te manifeſtaret iudici:locꝰ erit huic edicto.⁊ ſi dediſti aliq̃d.l.ſe. dic̃ ꝙ illi ſupꝛadicti q̃ aliq̇d accipiũt ꝓ cõperto ſtupꝛo incidũt in.l.iuliã de adul.⁊ nõ cõſiderat̃ potuiſſet accuſari:vel interfici dans vel ꝓmittens:nec ne: qꝛ timoꝛe cõpulſus dedit.

s I is. Mouebã ſticho qõnẽ:ſtichꝰ petendo eũ in ſuitutẽ:cũ eſſet in poſ.ſeruitutis:⁊ quidã puta titiꝰ habebat inſtr̃a ſtatus iſtiꝰ ſtichi:ſi ſtichus iſte dedit aliq̃d titio ne inſtr̃a interuertat:iuſtus eſt metꝰ. Itẽ dicit ꝙ ſi aliq̃s dedit ne patiat̃ ſtupꝛũ:iuſtꝰ eſt metꝰ:⁊ locꝰ eſt huic edicto.h̃ vera ſunt ſiue q̇s dedit ꝓ ſe ne ſtupꝛũ patiat̃ ſiue ꝓ liberĩ ſuis

m Etum. Ad hoc vt ſit locꝰ huic edicto opoꝛꝫ ꝙ i veritate metꝰ ſit illatꝰ ⁊ in p̃ſenti illatꝰ:dico interueniẽte actu alterius extrinſeco.qꝛ ſuſpitio metꝰ iferendi nõ inducit h̊ edictũ:nõ vt teneat̃ vt in futurũ:vñ pone. Dũ erã in vinea mea videbã hoĩes armatos trãſeũtes ꝑ viaꝫ:⁊ fugi:nõ hꝫ locũ h̊ edictũ: nec interdictũ vñ vi.non eñ videoꝛ vi deiectus:ſed ſi in vineã meã intrauerint ⁊ me q̃rebant ⁊ ꝑ aliaꝫ partẽ fugi:locũ hꝫ hoc edictũ. Idẽ ait. Si vi in ſolo meo edificaſti.qꝛ me inuito te ꝑmiſi edificare:cũ multos hoĩes tecũ armatos haberes:h̊ edicto ⁊ iterdicto vñ vi potero experiri ꝯ te. Itẽ ſi ꝑ metũ poſſeſſioẽꝫ rei mee tradidero locꝰ erit huic edicto. Animaduertẽdũ. Si ſingularis hõ mihi infert metũ:hẽo cõtra eũ act.ex hoc edicto.nã ⁊ ſi coꝛpꝰ vl̃ collegiũ mihi metũ intuliſſet locus erit huic edicto.

s Ed licet. Si aliq̇d accipiã vi vt euadẽ vel libereꝫ te de vi vl̃ ꝑtãte hoſtiũ:nõ poteris repetere qđ mihi dediſti.qꝛ edicto nõ teneoꝛ.hec vera ſunt niſi faciã vt detinearis. Sed pone ꝙ cõpuliſti me ꝑ metũ vt ſeruũ manumitterẽ vel edificiũ deſtruerẽ:his caſibꝰ agã ꝯ te inferentẽ metũ ac. qđ me.cã.ſed qđ p̃toꝛ dixerat ſe non habitu ium ratũ qđ ꝑ metũ geſtũ eſt:q̃liter illud ſit intelligendũ.q̃rit̃ ⁊ diſtinguit̃: aut res imꝑfecta eſt:qꝛ ꝑ metũ facta fuit ꝓmiſſio:ſꝫ nõ erat ſubſecuta traditio:aut fuit perfecta ſubſecuta traditõne in iſto caſu dabit̃ actio et exceptio.in pꝛimo caſu ſola exceptõ ſed male.vñ Ulpi.dicit ꝙ audiuit iſtã de facto agitans corã imꝑatoꝛe inter cãpanos:⁊ dicit erat quidam cui vim intulerũt ⁊ ꝓmiſſionẽ quãdã extoꝛſerũt. vñ dic̃ imꝑatoꝛ metũ paſſum habere hãc act.⁊ excep.vñ ſiue ſit res tradita.i. ſiue ſit ꝑfecta ſiue nõ:habet hanc act.⁊ exceptionẽ.

o Olenti. Si rẽ coꝛpoꝛalẽ:puta libꝛũ mihi abſtuliſti ꝑ metũ dabit̃ mihi cõtra te actio in rẽ. vel compuliſti me ꝑ metũ vt te ꝑ acceptilationẽ liberarẽ:dabit̃ mihi ꝑſonalis actio. vt qꝛ metꝰ cã actũ eſt acceptilatiõe nõ ob. q̇ g̊ metum intulit rem reſtituere ⁊ de dolo repꝛomittere dꝫ. ⁊ ita metũ paſſus hꝫ in rẽ act.ſi tñ agit ac.qđ me. cã ⁊ ꝯſecutꝰ eſt q̃druplũ:nõ aget poſtea act.in rem vel ecõtra. Ex h̊. Si me cõpuliſti rẽ ꝑ metũ tibi tradere:erit mihi reſtituenda ⁊ ꝯ dolo repꝛomittes.ſ.ꝙ res metu ablata non ſit deterioꝛata. Itẽ ſi ꝑ metũ te ꝑ accepti.liberaui ab obligatione in diẽ vl̃ cõditionali debes te in ꝓ̇ſtinã obligationẽ reponere:al̃s ipſum debitũ ſoluere:ſi h̊ nõ feceris vel nõ ſoluas:in q̃druplũ ꝯdẽnaberis. Itẽ ſi ꝑ metũ cõpuliſti me vt tibi aliq̇d ꝓmitterẽ debes me ꝑ acceptilatiõeꝫ liberare. Itẽ ſi vſufructus vel ſeruitꝰ ꝑ metũ eſt amiſſa:metũ paſſo erit reſtituẽda. Cuꝫ aũt. Hec actio in rẽ ſcripta eſt:⁊ tñ eſt ꝑſonalis.i. cohercet illũ ad quẽ emolumẽtũ ꝑuenit ex metu illato: ſi ergo accepiſti mutuam pecuniã a creditoꝛe:⁊ pꝛo te fideiuſſi:⁊ ego ꝑ metũ cõpuli te vt te:imo me.qꝛ me liberato tu es liberatꝰ liberarꝫ nõ dabit̃ fr̃i iul̃.actio aduerſus te vt te reponas in obligationẽ pꝛiſtinã:ſꝫ cõtra fideiuſ.ſi tñ fideiuſſoꝛ nõ repõat p̃ncipalẽ cãm pꝛiſtinã dicebat dari act.in eũ in q̃dru.veriꝰ tñ eſt vt dicit marcellus obligationeꝫ reſtitutã in pꝛincipalẽ cãm in fideiuſ.idem eſt ecõtra ſi debitoꝛ pꝛincipalis metũ ĩtulit: vt vterq; liberet̃:qꝛ in vtrũq; dat̃ reſtitutio.⁊ hoc dicit ꝓxi. lex. Si metu. Idẽ dicit iſte.§.qđ dicit in pꝛin.huiꝰ.l. ⁊ nihil addit niſi ꝙ qñ debitoꝛ ꝑ metũ quẽ intulit creditoꝛi liberatus eſt deberet reponere pignoꝛa in pꝛioꝛẽ obligationeꝫ: ⁊ etiã ſi fideiuſ. vt.ſ.in pꝛin.huius.l.

s I q̇s. Quidã titius extraneꝰ cõpulit ꝑ metũ creditoꝛẽ vt fideiuſ.liberaret. dicit̃ hic ꝙ fideiuſ.non tenet̃ vt reponat pꝛincipalẽ. Sed ⁊ partꝰ. Si ꝑ metum vel vi pecoꝛa vel ancillas vel alias res abſtuli:dẽo reſtituere fructus ⁊ ꝑtus ⁊ fetus. Itẽ teneboꝛ de fructibꝰ ꝑcipiẽdis:non ſolũ de ꝑceptĩ. Teneoꝛ. Intuliſti mihi vim vt aliq̃d darẽ vel ꝓmitterẽ in ſequẽti die cõpuli te eandẽ rẽ mihi reſtituer̃ vel etiã me liberare:nec mihi nec tibi actio:⁊ ex h̊ edicto cõpetit Idẽ eſt ſi alius coegit te ꝓmittẽ:⁊ ego eundẽ cõpuli te liberare ꝙ nec illi nec tibi dabit̃ actio qđ metꝰ cã. qꝛ neuter noſtrũ in damno verſatur.

e Xtat. Si debitoꝛẽ meũ cõpuli vt mihi ſolueret:non erit locꝰ huic edicto.ſed.i.iul̃.de vi accuſari poſſ: ius tñ crediti admittat q̇ debitoꝛẽ ſuũ ad ſoluendũ cõpellit:nec refert fiat vis cũ armis vel ſine armis vulnerent̃ hoĩes:nec ne.qꝛ ſemꝑ admittit ius crediti.⁊ hoc dicit.l.ſe.q̃ continuat̃

s I cũ exceptione. Debebaꝫ tibi.x.feciſti cũ iſta. pactũ de nõ petẽdo illa.x.poſtea cõpuli te vt liberares me ꝑ acceptil̃.⁊ ſic plenꝰ eſſem liberatꝰ:non eſt locꝰ huic edicto ⁊ nõ ages qđ me.cã.qꝛ nec tibi abeſt. Intuliſti mihi metũ vt aliquã rẽ meã tibi darem et non reſtituis cõdẽnaberis in q̃dru,⁊ qđ pꝛimitꝰ erat p̃ſtandũ q̃druplabit̃:⁊ non vi‑

detur ꝙ p̄toꝛ grauauerit eū q̄ metū intulit.ꝓmittit eīn ꝑ metū extoꝛtū añ reſtituē.⁊ ita penā q̄drupli euitare.q.d. dat ei licentiā velit reſtituere rē vſq; ad ſniam de q̄druplo faciēdā īfra ānū tenet̄ ḡ iſte actione poſt annū ad ſimplū tenet̄. ⁊ ſic tunc cā cognita.ſ.ſi alia actio nō ſupſit:nā cōſtat ꝙ ex metu illato naſcet̄ iniuria.actio:q̄ extinguit̄ anno elapſo vn̄ dabitur iſta. In ſi.ponit caſum in quo ſupeſt alia actio poſt ānū. q: pone ꝙ intuliſti mihi metū vt rē meā tibi darē:anno elapſo deceſſi herede titio inſtituto illā rē ꝓ poſſeſſoꝛe poſſidet̄ vn̄ agit heres meꝰ ꝯ te peti.here.ratiōe illius rei poſt annū elapſum nō act.qđ metꝰ cā.lȝ infra annū agere poſſȝ qđ metus cau.in q̄druplū. ¶ In hac actiōe. Cōpuliſti me vt tibi darē librū vel titio puta:vel meliꝰ dic.tu dediſti titio: hēo q̄dez cōtra titiū vel ꝯ te act.qđ me.cā.nā ſemꝑ cōtra tenētem hēo acti.qđ me.cā:ſiue ſciā ſiue ignoꝛez:nec titio videt̄ fieri iniquitas.q: pōt euitare penā q̄drupli ſi rē mihi dn̄o reſtituat:⁊ cogoꝛ ego actoꝛ tm̄ ꝓbare mihi illatū metū fuiſſe quaſi aliquid feci vel dedi.

Hec actio. Intuliſti mihi metū vt rē meā tibi traderē:egi cōtra te ⁊ ſuccubuiſti ad rē reſtituendā poſt ſniam et ante liberaris reſtituēdo: ſi nō reſtituas iudex in q̄druplū te cōdēnauerit:illud quadruplū ſoluere debes.

Aliquādo. Veniſti ad me gladio euaginato:⁊ ita ꝑ metū cōpuliſti me:rē meā tibi tradere:illa poſtea ꝑuenit ad titiū ignoꝛantē metū illatū:penes titiū perijt ad officiū iudicis ꝑtinet titiū abſoluere:⁊ ſic titius liberat̄ interitu ſpēi. Sed pone ꝙ ſeruus ꝑ metū ablatū fugit: titiꝰ cauebit de eo reſtituēdo cū in poteſtatē ſuā ꝑuenerit.⁊ ita abſoluet̄. vn̄ quidā dicebāt ⁊ male ꝙ ille ad quē res ex titulo lucratiuo ꝑ metū extoꝛta ꝑuenerit nō tenet̄ hac act. ſed hoc nō eſt verū.q: vterq; tenet̄. ¶ Pediꝰ. Idē dicit hic qđ.ſ.ꝓxi.dictū eſt.nā ſi intuliſti mihi metū:teneberis ſiue rē habeas ſiue nō. Itē ille ad quē ꝑuenit res tenet̄ ꝙuis aliꝰ fecerit mihi metū.⁊ ſic ambo tenent̄. ¶ Labeo. Cōpuliſti me vt.x.tibi ꝓmitterē ⁊ fideiuſſoꝛē tibi darez: ⁊ fideiuſ.tibi dedi: q̄ libenter illi obligatiōi acceſſit tā ego ꝙ fideiuſſoꝛ liberamur ſed ſi tenebar tibi antea:q: ſpōte ꝓmiſi:poſtea cōpuliſti me ꝑ metū vt darē fideiuſſoꝛē.⁊ ſic fideiuſſoꝛ fuit coactꝰ vt fideiuberet liberat̄ ſoluē fideiuſ.⁊ nō ego. ¶ Quadruplū. Itē dicit hic qđ dictū eſt.ſ.e.l.ſi.q̄rit̄ ſi q̄s titiꝰ erat debitoꝛ meꝰ coegi eū vt ꝓmitteret ꝙ ſtaret iuri ⁊ fideiuſ.ꝑ vim etiam dedit:liberat̄ ipſe reus ⁊ fideiuſſoꝛ:⁊ ego eos liberare cogoꝛ. ¶ Sed ⁊ ſi q̄s. Cōpuli te ꝑ metū vt.x.mihi ꝓmitteres:⁊ ꝓmiſiſti.vis agere qđ me.cā.vt te ꝑ accepti.liberarē:⁊ egiſti ⁊ iuſſus a iudice vt liberarē:nō te liberaui:⁊ ita ſum cōdēnatus in q̄druplū ⁊ ſolui dicebat iuriſcō.ꝙ id ſiue illa.x. q̄ in ſtipulationē deducta erāt petere potero.⁊ ſi tu q̄ ꝓmiſeras excipias de metu:replicabo ꝙ dolo excipis:cū illa.x. q̄ ꝓmiſeras ⁊ etiā triplū noīe pene ante ꝑcepiſſet:alius dicit metuȝ paſſum poſſe excipere de metu:nō ob.replicatione. veriꝰ tm̄ eſt vt cōꝑellar accepto ferre.i.ꝙ liberē te ab oī obligatione itē triplū noīe pene ſoluere. ¶ Quatenus. Nota tria tꝑa ⁊ ꝙ due ſnie in hac act.ferunt̄.vnū tꝑs poſt metū īllatū:ante primā ſniam q̄ eſt de re reſtituēda:aliud poſt ſniam p̄mā ad ſcđam q̄ eſt de q̄druplo reſtituēdo re nō reſtituta.tertiuȝ poſt ſniam ſcđam vſq; ad finē q̄tuoꝛ menſiū.quartū eſt poſt tꝑs q̄drimeſtre:ſed de ea vel hic dicit:videamꝰ ſi res ꝑ metū ſit extoꝛta ⁊ in aliquo iſtoꝝ triū dictoꝝ tēpoꝝ ꝑierit qualiter facienda ſit cōdēna.nūq̄d teneat̄ metū inferēs.dic ergo ſic. ſeruū tuū extoꝛſi ꝑ metū ante p̄mā ſniam perijt apđ me interitu naturali:indiſtincte pericl'm ad me ꝑtinet:⁊ in extimatione rei cōdēnaboꝛ ad exēplū īterdicti vn̄ vi.⁊ qđ vi aut clā. q: ſicut ibi tenet̄ de interitu:ſic ⁊ hic indiſtincte ⁊ h̄ cōtinuatiū:vt ſicut ī īterdicto.⁊ hoc eſt in pꝛima. Sed pone retēto p̄mo caſu ꝙ cōuentꝰ acti. qđ me.cā ſuccubui ad rei reſtitutionē fui cōdēnatꝰ:⁊ etiā fui poſtea cōdēnatꝰ in q̄druplūȝ.q: nolui reſtituere:poſtea inter tꝑs q̄drimeſtre interijt res:⁊ ſine dolo meo ⁊ culpa liberoꝛ a ſimplo ꝑ interitū ſpēi. ⁊ h̄ ido q: teneoꝛ in triplū noīe pene.⁊ ita cū grauer mutuo:puta in pena. Debeo in alio liberari:puta in ſimplo:qđ p̄ſtat̄ noīe rei:ſi fui in culpa de interitu teneboꝛ.ſi vero ſine culpa:ſȝ penes te nō erat peritura habebis p̄ciuȝ rei ſi res perierit. Si vero ſeruꝰ ꝑ metū ablatꝰ fugit poſt ſniam ſcđam ante tꝑus q̄drimeſtre:debeo cauere ego metū inferens de eo ꝓſequēdo ⁊ reſtituendo:ſi tm̄ illū recuꝑauēit liberaboꝛ. poſt tranſit ad tertiū tꝑs qđ eſt poſt pꝛimā ſniam:⁊ ante ſcđam. ⁊ dicit ꝙ ſi ſeruus meꝰ illo tꝑe ꝑierit tenebit̄ ad eius eſtimationez ad penā ꝙ nō reſtituat ſicut p̄cipit iudex.ſi vero fuerit in fuga cauere debet de eo ꝓſequēdo ⁊ reſtituēdo. ⁊ h̄ in tertia. ¶ Qui vim. Cōpuli te vt traderes mihi rei tue.poſ.⁊ tradiſti an furtū cōmittā.⁊ dr̄ ꝙ nō.q: volens tradidiſti:lȝ coactus:ꝙuis ſi vi rapuiſſem videoꝛ fur impꝛobioꝛ. ¶ Eū. Si abſtuliſti rem meū mihi ꝑ metū:agā qđ me.cā.⁊ de dolo.ſed ſi ego ago vna:tollit̄ alia per excep.in factū opponendam. ¶ Julianꝰ ait. Debebā tibi.x.⁊ cōpuliſti me ꝑ metū vt darem tibi.xxx.in.xx.ſum tm̄ dānificatꝰ.⁊ illa erūt quadruplāda.q: in.x.q̄ debebā dānificatꝰ nō ſum. Si vero plures intuleſūt mihi metū:⁊ vnꝰ rē reſtituit ceteri liberant̄. vel foꝛte q: noluit rē reſtituere in q̄druplū eſt condēnatꝰ.illud qđ ſoluit ceteri liberant̄:vt tm̄ qđ nō potui cōſequi ab vno foꝛte exiſtēte nō ſoluendo cōſequar ab alio. Si vero tu mihi metū īntuliſti ad aliū aūt res ꝑuenit:alter ſoluēs q̄druplū:vel reſtituēdo rem liberat aliū. ¶ Et ſi ſerui. Seruus meꝰ ignoꝛāte me tibi metū intulit cōuētus liberari potero dando ſeruū ꝓ noxa.ſi vero rē per metū ablatā reſtitui ſiue quadruplū liberatur ſeruꝰ.poſtea redit ad pꝛimū caſuȝ dicēs:ſeruus meꝰ metū intulit titio:cōuentꝰ tradidi ſuū ꝓ noxa:venit res ad me nunq̄d tūc potero cōueniri certe ſic in illo caſu cū reſtituēdꝰ eſt mihi ſeruꝰ. ¶ Hec actio. Dicit hic ꝙ actio qđ me.cā datur heredibꝰ paſſi metū: qm̄ ⁊c̄.in heredes inferent̄ metuȝ dat̄ in id qđ ad eos ꝑuenit:cū turpe lucrū ſit ab heredibꝰ extorquēdū

Videamus. Supꝛa ꝓxi.l.§.ſi.dicit ꝙ act.qđ metus cā dat̄ in heredes inferent̄ metū.vn̄ ex illo edicto eliciunt̄ in.l.iſta due q̄ōnes.pone res ꝑ metuȝ extoꝛta ꝑuenit ad heredē:poſtea deſijt penes eū eſſe: nūquid hodie tenebit̄: ⁊ ſi penes euȝ nō ſit:⁊ ſufficit ſemel ꝑueniſſe vel nō ꝑueniſſe q̄rit̄.⁊ anteq̄ ad iſtā reſpondeat ponit aliaȝ Pone ꝙ heres eā cōſumpſit poſtea deceſſit herede inſtituto:nunq̄d iſte ſcđs heres tenebit̄:vt ſic heres heredis teneatur.⁊ dicit ꝙ in vtroq; caſu tenebit̄.⁊ ſic dat̄ hec actio ī heredis heredē.q: ſufficit ſemel ꝑueniſſe.al's ſeq̄ret̄ īcōueniēs vt nec heres pꝛimꝰ teneat̄:qđ eſt abſurdū:nec ipſe vim inferens ſi conſumpſit.

Si ipſa. Res ꝑ metū mihi ablata ꝑuenit ad titium bona fide ⁊ penes eū perijt:iſta act.nō tenebit̄ qm̄ titius habuiſſet.⁊ ſic liberat̄ titius. Si vero titius eā vēdidit vel permutauit:ſi res vl' p̄cīū qđ habuerit perierit poſtea an teneatur titiꝰ.⁊ dicit eū teneri.i.titiꝰ tenebit̄ hoc caſu.⁊ h̄ ad exemplū poſſeſſoꝛis habet̄ q̄ rē hereditariā vendidit ⁊ p̄ciuȝ habuit.q: de illo p̄cio tenebit̄: ⁊ ſi id habere deſinat. ſi xᷓo pꝰ hec nihil fuiſſet cōſecutꝰ:non tenētur:vt puta q: rē amiſit.

Quod aūt. Actio qđ me.cā in heredē īferent̄ metū cōpetit in id qđ ad eū ꝑuenit:⁊ ꝑpetuo tenet̄ heres īferent̄ metum.⁊ hoc dicit.

Quantū. Siue res fuerit coꝛpoꝛalis q̄ ad heredem ꝑuenit heres tenebit̄:ſiue incoꝛpoꝛalis:puta debitū q: debitoꝛ ꝑ metū liberatꝰ eſt:cōſiderabit̄ ꝑuenit ad hēdez necne:⁊ quantū peruenit tꝑe litis cōteſtate.

Si mulier. Liberta mea erat mihi ingrata: vn̄ volebā eā reuocare in ſeruitutē:⁊ ꝓpter hūc timoꝛez mihi pecuniā dedit qđ me.cā.nō teneoꝛ. ¶ Qđ metus. Cū p̄toꝛ eſſet iratꝰ:dixit qđ me.cā geſtū erit ratū nō hēo. crederet aliq̄s q̄ poſtq̄ p̄toꝛ nō eſſet iratꝰ ratū nō haberet: ſed ꝯriū. q: vllo tꝑe ratū habȝ. ¶ Qui poſſeſſionē. Aliq̄s puta titius fundū alienū poſſidebat q̄ alij tradidit ꝑ vim aget:titiꝰ poſſeſſoꝛ actione qđ me.cā cōtra metū inferentē in qua quadruplabit̄ ꝙtū intererat titij poſſidere illū funduȝ. ¶ Si dos. Si ꝓmiſi alicui dotē ꝑ metū:nō valet ipſo iure. ¶ Si metu. Vendiderā tibi p̄cium ⁊ cōpuliſti me recedere ab ēptiōe reſciſſa eſt venditio:ſicut obligatio ꝑ acceptila.vn̄ dat̄ actio

qꝺ me cā vt reponas te in prioꝛē obligatōnē. idē eſt ſi cōpu
li te vt recedas. nā ⁊ tūc agere poſſes vt reponā me in priſti/
nā obligatōnē. ¶ Si metu. Aliqͥs puta creditoꝛ heredita
tis cōpulit me vt hereditatē adirē: cū nollē adire efficioꝛ quī
dem heres. qꝛ nolui adire coact⁹: ſed p̄toꝛ dabit mihi bene/
ficiū abſtinendi. Sed pone ecōtra ꝙ ego coact⁹ fui a ſub
ſtituto: puta vt hereditatē repudiarez: duas habeo vias.

Q
Vi in carcerē. Poſui te in carcerē vt mihi aliqͩd ꝓ/
mitteres: non valet quidē ꝓmiſſio.

N
On eſt. Cū eſſem ſub pplo cōis boñ. quidā intulit
mihi metū. dicit ptās qꝛ nō eſt veriſile ꝙ ſit mihi me/
tus illat⁹ cū poterā vocare officiales de curia: vel etiā pote/
ſtatē. ⁊ ex hoc p̄ſumit ꝙ nō ſit mihi metus illat⁹: ſed dicit ꝙ
ꝓbē ſi volo ꝯriū cōtra hanc p̄ſumptionē.

S
I iuſto. Titius minabat ꝙ me accuſaret ⁊ ligatum
duceret ad ptātem vel ad curiā ſi nō venderē ei p̄ diū
ſi vēdidi potero rſtitui. ¶ Si feneratoꝛ. Quidā pugillatoꝛ
dēbat pecuniā feneratoꝛi: feneratoꝛ cū detinebat cū nō per
mittebat eū ire ad bellū niſi ꝓmitteret maioꝛē q̄titatē debi
te pecunie: pugil iure reſtituet. ¶ Si qͥs. Titi⁹ debebat mi/
hi ⁊ ego volebā eū delegare cuidā creditoꝛi: ⁊ cū titi⁹ nollet
hoc facere nūcius ptātis cōpulit euz facere hoc: qͩd iuris ſit
diſtingue. aut titius debebat illam pecuniā: ⁊ tūc nō poteſt
repetere: aut nō debebat. ⁊ tunc pōt repetere.

¶ De dolo. Rubꝛica.

H
Oc edicto. Primo dicit vlpi. ꝙ edictū iſtud
dat ꝯ vanos ⁊ doloſos. ⁊ eſt rō
qꝛ alicui malitia ſua non dꝫ eſſe lucroſa: nec alicui
dānoſa. poſtea ponit verba edicti qͥbus ꝯtinet ꝙ ita demū
dat de dolo actio: ſi alia nō cōpetat: ⁊ dari act. aliquā iuſta
cā ſuadeat. ¶ Dolū. Qualiter diffiniat dol⁹ qͥrit. ⁊ fui⁹ dic
ꝙ dol⁹ eſt machinatio qñ aliud agit ⁊ aliud ſimulat. ſꝫ La/
beo reprobat hāc diffinitionē ſeruij duab⁹ rōnib⁹. qꝛ poteſt
qͥs circūueniri ſine ſimulatione. Itē qꝛ pōt aliud agi: ⁊ aliꝺ
ſimulari ſine dolo malo. vnde labeo diffinit. dolus eſt calli/
ditas ⁊c. Vlpi. ꝓbat ſniam labeonis verā eſſe. ¶ Nō fuit
Hic dicit ꝙ p̄toꝛ cōtent⁹ nō fuit dolū dicere: ſed dixit malū.
⁊ hoc iō: qꝛ aliqñ eſt bon⁹ dol⁹. ⁊ iſte bon⁹ dol⁹ cōmitti pōt ꝯ
latrones vel hoſtes vel files. ¶ Ait. Hec actio tūc demuꝫ
datur: cū nulla alia cōpetit ꝓ dolo cōmiſſo ſpālis ⁊ oꝛdina/
ria. vñ ſiue hēam ciuilē actionē vel cōdi. certi: ſiue p̄toꝛiā. vt
act. de cōſtituta pecunia: ſiue interdictū vñ vi: ad rē recupe/
randā. iſta mihi de dolo act. nō dat. Itē ſi ſtipulat⁹ ſum cuꝫ
titio ne dolū cōmittat in ꝯtu: nō habeo act. de dolo. qꝛ ha/
beo ex ſtipulatu. Item ſi aliqͥs me dolo induxit ad aliqꝺ tur
pe faciēdū. vt qꝛ ꝓmiſi hoiem occidere: nō dat mihi h̄ actio
qꝛ ex hac ꝓmiſſione ei nō teneoꝛ. Itē ſi minoꝛ ſum ⁊ cōpetit
mihi in integ. reſti. nō dat hec actio. Itē ſi habui aliā actio/
nē q̄ tp̄e expirauit: nō dat hec actio. ¶ Si qͥs. Titius tene/
batur mihi ciuili ex vēdito: q̄ dabat ꝓpter dolū cōmiſſuꝫ in
ꝯtu: vl' honeraria act. puta furti. qꝛ furtū cōmiſit dolo ſi do
lo me iduxerit: vt iſte actōes in aqͥlianā ſtip. deducant. ſi vo
lūtarie libero eū ꝑ accep. vt ꝑ pactū de nō petendo qñ tene/
batur mihi act. furti nō poſſum agere de dolo. qꝛ voluntate
mea titiū liberaui. ſi vero dolo me iduxit dabit mihi h̄ actio
⁊ eſt rō qꝛ hmōi actiōes nudo pacto tolluntur. ¶ Nō ſolū.
Siue hēam aliqꝺ auxiliū cōtra eū doloſum cū quo cōtraxi:
ſiue aduerſus alterū nō dat hec actio. vñ ſi pupill⁹ vendidit
p̄diū titio: q̄ colluſit cū tutoꝛe pupilli vt ꝓ minoꝛi p̄cio hēret
pupill⁹ nō agit act. de dolo ꝯtra titiū. qꝛ pōt agere tutele ad
uerſus tutoꝛē ſuū. Si vero tutoꝛ nō ſit ſoluēdo: pupill⁹ agit
act. de dolo cōtra titiū. ⁊ eſt rō. qꝛ videt hr̄e act. iſte pupill⁹

E
T eleganter. Hec. l. cū ſupioꝛib⁹ cōcoꝛ /nam ⁊c.
dat. ⁊ caſus eſt talis. dicit p̄toꝛ in princi. hui⁹ ti. ꝙ ita
demū de dolo dat actio: ſi alia non cōpetat. pōpo. ſic intelli
git illud: vt ſic demū det ſi res alio mō ad dolū paſſum non
pōt ꝑuenire. i. ſi nullo alio iure pōt ſeruare ſnā indemnitatē

cui dicto videt contra qꝺ dicit iul. qꝛ pone q̄ minoꝛ. xxv. an
ſeruū habuerit: ſeru⁹ iſte induxit minoꝛē dolo vt eū venderꝫ
cū peculio: et eū vendidit: emptoꝛ hūc ſeruū manumiſit: di/
xit iulia. in hoc caſu act. de dolo dandā eſſe in manumiſſum
qꝛ ſi fuerit dol⁹ incidēs ⁊ emptoꝛ illū cōmiſerit: videt actio.
poſſe agi ex illo ꝯtu: puta ex vendito: ne deciperet. q. d. ex
quo dicto iul. colligitur ꝙ poſſit agi contra emptoꝛeꝫ actio.
ex vendito. ⁊ ſic vbi alia datur actio ⁊ de dolo. Itē videba
tur ꝙ poſſꝫ reſtitui: dicit ꝙ iſte opi. nō ſunt cōtra pompo. qꝛ
dicit ſic intelligi cū in nullo emptoꝛ dolo fuit: nec incidente
nec cām dante cōtractui. ⁊ ſic nō ob. ei prima regla nec ſcda
q̄ dicebat act. de dolo dari qñqꝫ: ſed illud non eſt verū. non
eū pōt reſtitui cōtra manumiſſum: vñ verū eſt dictuꝫ pōpo.
ſiue pplaris ſiue penalis actio dat: nunq̄ doli det. ¶ Nō
ſolum. Certū eſt ꝙ de dolo nō dat actio cū alia ſupeſt. ſi xͦo
dubitat ſupſit alia vel nō: nunqͩd de dolo dabit. dicebat la
beo eā dari in tali caſu. debebas mihi ſeruū vel fundū: ſuū
manumiſiſti vel venenaſti: vel ſeruitutē fundo īpoſuiſti: idi/
ſtincte ſm labeonē dabit de dolo actio. ſed h̄ falſum eſt. qꝛ
ſi interpoſita eſt ſtipulatio dolū malū abeſſe aget ex ſtipu. ſi
nō fuerit interpoſita: actiōe ex eo cōtractu: puta ex empto: ſi
emit: vel ex cōducto ſi cōduxit. ſi vero ſtipulat⁹ fuerim a te ſ/
uū ⁊ eū tradendo manumiſiſti: ſine dubio hic aget de dolo.
¶ Si ſeruū. Habebā in ſeruo nudū vſum: tu ꝓprietatē: cū
illū poſſideres occidiſti: teneberis mihi. l. aqͥli. vtili que da/
retur mihi directa ſi eſſem dñs ⁊ ad exhibendū. ⁊ iō non da/
tur de dolo actio. Itē ſi ſuū mihi legatuꝫ tu heres: occidiſti
ante aditā hereditatē: poſtea adiuiſti: non hēo aduerſus te
act. de dolo: nec act. l. aqͥli. ſed habeo act. ex teſtō cōtra te.
¶ Si quadrupes. Equū tuū titius ꝑ frenuꝫ tenebat: titi⁹
habꝫ tuū equū dimiſit vt mihi dānuꝫ daret: et equus tuus
cū curreret mihi dānū dedit in equis meis vel alijs aīalib⁹
tenet titi⁹ de dolo ſi neqꝫ ſit ſoluēdo: neqꝫ equū ꝓ noxa dedi
ſti: alit cōtra titiū de dolo nō agā. Iteꝫ labeo: ligaui ſeruum
meū ne fugeret: tu illū diſſoluiſti vt fugeret: ⁊ ille ſeruus fu/
git: ſi h̄ miſericoꝛdia nō feciſti: teneris furti: ſꝫ ſi miſericoꝛdia
teneris act. in factū. ¶ Seruus. Seruū hēbam ⁊ tractaba
tur vt ego hunc ſeruū manumitterē: ⁊ debebat iſte ſeru⁹ da/
re. x. ⁊ dedit mihi quēdaꝫ expꝛomiſſoꝛeꝫ q̄ illa. x. mihi ꝓmiſit
ꝓ ſeruo: ⁊ cōuenit inter nos. i. me ⁊ expꝛomiſſoꝛē vt eo facto
libero ſi ille manumiſſus mihi ꝓmitteret liberare: expꝛomiſ
ſoꝛe nō facto libero. dicit expꝛomiſſoꝛ ꝙ liberat: mānumiſſus
nō vult in ſe ſuſcipe obligationē. dicit pōp. ꝙ dat mihi ma
numittenti in illū manumiſſuꝫ act. de dolo: ac ſi iā euaneſce
ret actio ex ſtipu. ⁊ hoc ſm pōpo. ſed nō eſt verum: niſi ſicut
ſubijcit. ſi autem ⁊c. Si autem ego nolo recipere manumiſ/
ſum: nō hēo actionē de dolo: ſed repellar excepti. ab ipſo ex/
pꝛomiſſoꝛe. Vlpian⁹ dicit ꝙ hoc videt falſuꝫ. qꝛ primo cāu
habeo act. cōtra expꝛomiſſoꝛē: ⁊ ideo nō videt de dolo dan
da. ⁊ ſi qͥs volens pōpo. excuſare ꝙ expꝛomiſſoꝛ hanc exce.
hꝫ nō bñ dicet. qꝛ illud locū hꝫ qñ manumiſſus vult in ſe ſu
ſcipere ob. et ego nolo: vñ ſi parat⁹ ſit manumiſſus recipere
verū eſt qꝺ dixit pōpo. aliter ſi nō vult nec patit in ſe tranſ/
ferri ob. manet antiq actio ꝯ expꝛomiſſ. ⁊ actio de dolo da
tur expꝛomiſ. ꝯtra manumiſ. in manumiſſum actio de dolo
mihi dabitur in ſubſidiū ſi expꝛomiſſ. nō eſt ſoluēdo. ¶ Si
dolo. Si ꝓcuratoꝛ mei actoꝛis patiat aduerſariū ꝯtra quē
agit noīe meo abſolui dolo aduerſarij coꝛrup. vtrū ī aduer/
ſariū actio de dolo detur. Diſtinguit hic: aut ille cōtra quē
ꝓcura. ipſe agebat eſt parat⁹ ſuſcipere iudiciū nō ob. excep.
rei iudi. ſi colluſio fuerit ꝓbata nō dat in eum acti. de dolo.
aut nō eſt parat⁹: ⁊ tunc tenet de dolo ſi ꝓcur. nō eſt ſoluē/
do. qꝛ ſi eſſet ſoluēdo prius cōueniret. ¶ Itē pōpo. Si di
xiſti eū ydoneū: ⁊ hoc nō feciſti ſꝫ eū mutuaui nō teneris de
dolo. ſed fraudeꝫ cōmiſeris: vt qꝛ accepiſti pecuniaꝫ ab illo
vt eū laudares: tūc enim teneris de dolo. vt in. l. ſeq. q̄ conti
nuatur cum iſta.

S
I qͥs. Inſtitut⁹ eras in quadā hereditate ⁊ ego vo
lebā eū emere: vñ dixi eā vilem eſſe: ⁊ ſic eā ꝓ minoꝛi p̄cio

ediſti: dicit̃ ꝙ nõ tenear de dolo: ſed act. ex vendito.
SI autē. Inſtitutꝰ fui in quadã hereditate: tu ꝑſuaſi
ſti mihi vt illã hereditatē repudiarez: vel cum legaſſz
mihi teſtatoꝛ vnũ de ſeruis ſuis quē vellē ego: ꝑſuaſiſti mi-
hi vt vilem eligerē. his duobꝰ caſibꝰ de dolo teneris. Item
ſi titius filiũ ſuũ exheredauit: ⁊ quēdã extneũ heredē iſtituit
ego illud tñ celaui: ita ꝙ filiꝰ titij neſciuit ſe exheredatuz: et
ſic deceſſit filiꝰ titij exheredatꝰ. dicit hic ꝙ heredes iſtiꝰ filij
exheredati duplicē viã cõtra me habent. qꝛ habent acti. de
dolo ciuiliter cõtra me: criminalē. l. coꝛnelie.
SI oleũ. Poſſidebã ſiue habebã oleũ ad vendēduz
titius vēdicabat a me illud oleuz: depoſuimꝰ tñ iſtud
oleũ penes ſeiũ vt illud venderet ⁊ vincēti p̄cium daret. po
ſtea titius nõ ꝓcedit in cã: volo agere aduerſus titiũ de do
lo dixit quidē iuriſcõ. ꝙ poſſum: ſʒ nõ eſt ita. qꝛ aut ſeius ſol
uendo eſt: ⁊ tũc cõuenit̃ ſequeſ. aut eſt ſoluendo. ſi aũt ſeius
nõ eſt ſoluēdo: tunc in ſubſidiũ de dolo tenebit̃ titiꝰ. ¶ Et
ſi tu. Seruus tuꝰ mihi fecit furtũ eũ poſtea alij obligaſti in
meũ p̄iudiciũ: ſi ego ago poſtea cõtra te actõe furti noxali: ⁊
eũ des mihi ꝓ noxa ex̃ iudiciũ. ſ. ⁊ poſtea fuiſti abſolutꝰ. di-
co qꝛ iã dederas mihi ſeruũ ꝓ noxa: ſi hunc ſeruũ inueniam
eſſe alij obligatũ in p̄iudiciũ meũ cõueniã te de dolo. ſecus
ſi cõdēnatꝰ fueris in eſtimationē ⁊ ſeruum noxe dediſti: ⁊ ſic
ſoluit̃ cõtra. Vel dic aliter hũc caſum retēto eodē themate
qꝛ egi cõtra te act. furti noxali cũ ſeruꝰ tuus mihi furtũ fece-
rit: iudex p̄cepit tibi vt mihi ſeruũ ꝓ noxa dares: ⁊ dediſti ⁊
etiã abſolutꝰ fuiſti: qꝛ pena dupli vel q̃drupli. ſi inueniã po-
ſtea eũ obligatũ de dolo agã cõtra te. ⁊ ſm hunc vltimũ ca-
ſum lege lr̃am. ſed ſm primũ lege illud verbũ ꝑ iudicē. cũ x̃-
bo abſolutꝰ: ſed nõ ꝑ iudicē fuit ſeruꝰ datus ſed ex̃ iudiciuz
¶ Hec actio. Seruꝰ tuꝰ decepit me ꝑ dolũ: an tenearis de
peculio vel noxaliter q̃rit̃. diſtinguit̃. aut ſeruꝰ cõmiſit doluz
in cõtractu: ⁊ tũc teneris tu dñs de peculio. aut ex̃ cõtractũ
ſi nõ cadat in ſpãle nomen maleficij: ⁊ tunc teneris de dolo noxaliter
MErito. Nũc exponit iuriſcõ. vltima ver-
ba edicti: ⁊ illa iuſta nõ ⁊c̃. q̃ ſunt. s̃. e. l. i. §. x̃ba. dicit
eñ ꝙ inq̃ramꝰ quãtitates ⁊ etiã ꝑſonas in act. de dolo: tũc
eñ inſpicimꝰ q̃ꝫtitatē. qꝛ ꝓ mĩma re hec actio nõ dat̃ ꝓ duo
bus. ſ. aureis nõ dat̃ ꝑ vnam. tũc qꝛ nõ dat̃ vili cõtra hone-
ſtos hoies. Itē nõ dat̃ liberto ꝯ patronũ: ſed in his caſibꝰ
aget̃ act. in factũ. ⁊ eſt rõ q̃re agat̃ act. in factũ ne p̄dicte ꝑ-
ſone lucrent̃ ex ſuo dolo: heredibꝰ tñ liberti dat̃ hec actio ꝯ
dolo ⁊ ꝯ heredes ꝑroni vl' p̄ris. ¶ Itē in cauſe. Si pupillꝰ
cõmittat dolũ an teneat̃. q̃rit̃ ⁊ rñ. ꝙ in pupillũ cõmittētem
dolũ act. de dolo nõ dat̃ niſi iſte pupillꝰ fuerit heres eius q̃
dolũ cõmiſit: quo caſu tenet̃ in id qd̓ ad eũ ꝑuenit: qd̓ dixi ꝯ
pupillo: verũ eſt cũ nõ eſt ꝓximꝰ pubertati. ſi aũt fuerit ꝓxi-
mus pubertati tũc tenet̃. qꝛ pone ꝙ pupillꝰ cõueniebat̃ a ꝓ
cura. alicuiꝰ: pupillꝰ cõmiſit dolũ vt ipſe pupillꝰ abſoluatur.
vel dixit finitã tutelã cũ nõ erat his caſibꝰ de dolo tenet̃ pu
pillus. Sed pone ꝙ tutoꝛ pupilli ſuaſit mihi dolo vt emaz
rē aliquã ab eo: ⁊ emi ⁊ p̄ciũ ad pupil. ꝑuenit: tenet̃ hoc cãu
pupillꝰ inq̃tuz eſt locupletioꝛ. vl' dic ꝙ tutoꝛ ſuaſit mihi do
lo vt repudiē heredi. in q̃ erat ſubſtitutꝰ mihi pu. nã ⁊ hic te
netur pupillꝰ inq̃tũ eſt locupletioꝛ. Itē dicit ꝙ i municipeſ
actio de dolo nõ dat̃ niſi in id qd̓ ad eos ꝑuenit e dolo ma
giſtratꝰ: ſed decuriones tenent̃ de dolo. Itē ſi cõſtitui ꝓcu-
rato. ⁊ iſte ꝑ dolũ cõmittit teneoꝛ ego dñs in id qd̓ ad me ꝑ-
uenit: ipſe aũt pꝛocuratoꝛ tenetur de dolo.
IN hac. In iſto. §. ⁊ in pꝛin. l. ſe. qd̓ cõtinuat̃ cũ eo ve
niunt tria neceſſaria in act. de dolo. ſ. ꝙ deſignet̃ ꝑſo-
na q̃ dolũ cõmiſit. Itē aliud ſcðm. ſ. ꝙ deſignet̃ res in q̃ cõ-
miſſus eſt dolus. Itē tertiũ vt appareat cui ſit factꝰ dolus.
SI plures. Si ſunt plures q̇ dolũ cõmiſerũt: ſi vnꝰ rē
ipſam reſtituat vel dat: alteri liberant̃. ¶ Hec actõ
Planus eſt iſte. §.
ARbitrio. Huiꝰ. l. ꝑn. dicit qd̓ ſit iudicij officiũ in act. de
dolo: ecce eniz ſi tu dolo me induxiſti: ⁊ ego tuo dolo dedi ti-
bi libꝛum meũ: ſi ago cõtra te de dolo: iudex debʒ condēna
re vt mihi reſtituas: iurabo in litē ꝯ te. ſed iudex iſtud iuſiu-
randũ taxare debet. dicet aliq̃s q̃re in iſta act. de dolo vl' in
act. qd̓ me. cã nõ eſt adiecta q̃ꝫtitas. dicit iuriſcõ. hoc iõ fuit
vt ſi pena illiꝰ doli ſi nolentis reſtituere rē vt poſſint iurare
ꝯtra eũ in litē. deuenit tñ aliq̃n ꝙ iudex nõ ꝯdēnat aliq̃n in
act. de dolo vt rē reſtituat: vt qꝛ res iterijt. ⁊ hoc caſu iudex
cõdēnat rei eſtimationē verã. i. verũ itereſſe ꝑſtandũ. ¶ Si
dominꝰ. Mihi legata fuit ꝓpꝛietas vniꝰ domꝰ ⁊ tibi vſufr.
legatus: ſi cõburã iſtã domũ vel heres nõ teneoꝛ act. de do
lo. qꝛ lex aq̃l. vtilis cõpetit. ¶ De eo. Vendebã tibi piper
vel alias ſpēs q̃ ponderant̃: titius mihi venditoꝛi pondera
⁊ ſagas cõmodauit: ſi falſa fuerãt iſta põdera: qꝛ niuis ma-
gna erant vel parua. dixi ere. ꝙ actio de dolo dat̃ ꝯtra titiũ
cõmodantē. ſed hoc eſt falſum: qꝛ ſi tu dicis ꝙ ego venditoꝛ
fui deceptꝰ ꝓpter magna pondera: potero repetere ſupfluũ
ꝑ cõditionē indebi. g̃ nõ dat̃ de dolo. Itē ſi fuiſti tu emptoꝛ
deceptꝰ ꝓpter parua pondera habebis act. ex empto cõtra
te g̊ non dat̃ actio de dolo cũ alia dictũ treba. põt in vno ca
ſu locuz habere. ſi dixi tibi ego vendo tibi merces volo vti
iſtis põderibꝰ ſiue ſint vera ſiue ſint falſa: hoc caſu tenet̃ ti-
tius cõmodans actione de dolo. ¶ Dolo. Habebam litē
tecũ ⁊ litē cũ dolo cuiuſdã alterius pactũ factũ eſt ꝙ pereat
inſtãtia iſtiꝰ cauſe. i. vt nõ finiat̃ triēnio ⁊ currat triēniũ dat̃
mihi act. de dolo ad intereſſe cõtra illũ doloſuz: nõ aũt reſti
tuet̃ mihi inſtãtia cãe. qꝛ fieret cõtra illã. l. ꝓperandũ ſi extē
ditur vltra triēnium cã. Vel pone aliter hũc caſum. qꝛ dolo
tuo vel alteriꝰ titij puta factũ eſt vt nõ poſſimꝰ cõplere vel
vt nõ poſſim exercere cauſas appellõnis ĩfra tp̄s ſtatutum
habeo act. de dolo cõtra te vel illũ tertiũ titiũ: nõ aũt reſtitu
erat mihi tp̄s p̄dictũ cũ tranſierit in rē iudicatã. ¶ Si fuꝰ.
Pꝛomiſiſti mihi ſeruũ quē titius poſtea occidit: habeo ac.
de dolo aduerſus titiũ: nõ aũt habebis act. l. aquil. cũ ſis liberatus.
SI fideiuſſoꝛ. Pꝛomiſiſti mihi ſeruũ
vel aliud ⁊ fideiuſ. dediſti fideiuſſoꝛ hũc ſeruũ occidit
cũ nullꝰ noſtrũ eſſet in moꝛa: tenet̃ quidē fideiuſſ. act. de do-
lo. qꝛ liberatꝰ ⁊ ꝑ cõſequentiã ⁊ fideiuſ. a pꝛincipali obligatione.
SEruus tuꝰ. Debebat tibi ſeruꝰ tuꝰ. c. q̃ ei
mutuaueras: ⁊ ſoluēdo iſte ſeruus nõ erat: vñ ei per-
ſuaſiſti vt acciperet. c. in ꝑniciē meã mutua: ⁊ accepit a me ⁊
ea tibi ſoluit. habeo cõtra te act. de dolo cũ aliã act. nõ ha-
bebã cõtra te. ¶ Si ꝑſuaſeris. Succeſſi titio: qui titiꝰ fuit
tuus ſociꝰ: tu aũt ſociũ tuũ dixiſti eũ nõ fuiſſe: ⁊ ideo paſſus
fui ꝙ abſolueris ab actione ꝓ ſocio. inuenio poſtea ꝙ teſta
toꝛ titius fuit tuꝰ ſocius. dicit̃ hic ꝙ teneris mihi acti. de do-
lo ⁊ agã cõtra te act. de dolo. Sed pone ꝙ iuraſti te nõ fuiſ-
ſe ſociũ titij: ſi appareat poſtea ꝙ periurꝰ ſis. dicit labeo ꝙ
tu teneris de dolo: ſed male dicit. qꝛ nõ trãſire videt̃ ⁊ ſuffic̃
pena periurij. vt in. l. ſe. que cõtinuat̃ cũ iſta: ⁊ alia ſeq.
SI legatarius. Titius me heredē inſtituit ⁊ tibi. x. le-
gauit ⁊ multa alia legata relinq̇t ita ꝙ locũ habeat
falcidia: tu veniſti ⁊ petijſti legatũ tuuz: ⁊ falſa ſuaſione: vel
qꝛ iuraſti ſine dilatione ꝙ ſatis erat locuples hereditas vl'
oſtendiſti mihi noĩa hereditaria q̃ iã vacua erant cũ ſolue-
rent: habuiſti legatũ tuũ: teneris tu legatarius de dolo.
SI dolo. Lex iſta põt loq̃ vt in ea duobus modis po-
natur caſus. pꝛimo ſic vt loquat̃ in aduocato mei do
mini q̇ petebã aliquē in ſeruitutē: ⁊ iſte talis aduocatꝰ dolũ
cõmiſit ſententiaret̃ me abſente. ⁊ ſic dolo cõtumaciã meam
ꝓcurauit: vt mihi ꝑ hoc auferet̃ beneficiũ appellandi. ⁊ ita
factũ eſt ꝙ data eſt ſñia ꝓ ſeruo. dicit̃ hic ꝙ ego poſſuz age
re de dolo cõtra iſtũ aduocatũ. qꝛ cõtra ſniam ꝓ libertate la
tã nõ dat̃ reſtitutio. ſcðo mõ vt loquat̃ in aduocato ipſius
quē petebã in ſeruitutē q̇ aduocatꝰ ſi dolũ cõmiſit tenet̃ de dolo.
CVm a te. Petebã a te. x. tu dicebas te ea
ſoluiſſe noĩe meo cuidã: ⁊ ſic fuiſti abſolutꝰ: non agaz
de dolo: ſed agã act. pꝛiſtina. ⁊ ſi excipias de re iudi. replica
bo de dolo.
IN heredē. Dictũ eſt. s̃. eo. ſi plures. §. hec actio ꝯ do
lo datur in heredē doloſi. ſ. in id qd̓ ad eũ ꝑuenit. nũc expo-
nit illud. i. quantũ locupletioꝛ eſt facta hereditas vel ſtetit
dolo heredis ꝙ nõ fieret. vñ ſi liberaui te ab actõ. dolo tuo

inductꝰ heres tuus tenebit̄.q: videt̄ heres:ꝑ ꝯſequēs libe ratus:te liberato.⁊ hoc eſt verū qn̄ aliq̇d ꝑuenit ad te incoꝛ poꝛale vt liberatio.vt in dicto exēplo ꝓx. Si aūt res coꝛpo rales dedi tibi dolo tuo ſi poſtea decedas:an teneat̄ tuꝰ he res:diſtinguit̄.q: apud tuū heredē eſt:quo caſu tenet̄ heꝛs. aut nō eſt:⁊ tunc nō tenet̄:ſed tenet̄ heres ꝑpetuo de ꝑuen to.i.de eo qđ ad eū ꝑuenit.ſ.act.de dolo.nā ⁊ ille qui doluz cōmiſit tenet̄ de ꝑuento ꝑpetua act.in fac. Idē dicit lex ſe. ſabinꝰ.ſed addit parū:q: dicit ꝙ heres cōdēnatꝰ in acti.de dolo nō infamat̄.⁊ eſt rō:q: perpetuo tenet̄ in.l.nec ſil'iter.q̄ cū iſta cōtinuat̄ dicit ꝙ ſi pater vel p̄ronus ſit heres:nō po teſt ille parens vel patronꝰ heres de dolo ꝯueniri.q: nec co

¶ Em q̇s. Abſentaui me ⁊ reliq̇ familiā ꝯgitur ⁊c. meā in cuiuſdā fundi poſſeſſione:tu ꝑſuaſiſti illi fami lie vt recederet ō illa poſſ.⁊ receſſit:nunq̇d amitto poſ.⁊ rn̄. ꝙ nō.ſed ſi aliqđ dānū datū eſt in illa poſ. ex ꝑtermiſſione: tu ꝑſuaſoꝛ teneberis mihi de dolo ꝓ illo dāno.

¶ Filiuſfa. Te filiū meū cū duobꝰ alijs tuis fr̄ibꝰ here dem inſtitui:⁊ tibi legaui ſeruū:⁊ rogaui vt eū poſt.x. manumitteres. Itē adieci aliud ꝙ tunc manumitteres cum reddiderit rōnez fratribꝰ tuis ⁊ tibi:tn̄ illū ſeruū ante.xx.an. manumiſiſti. Itē adhuc nō reddiderat rōnes ille ſeruꝰ. dici tur hic ꝙ tu nō teneris ex fideicō.fratribꝰ tuis:ſed act.ō do lo teneris fratribꝰ tuis eiuſdē coheredibus:ſi dolo ante tē pus manumiſiſti.

¶ Em. Poſſidebā librū ⁊ cū eū volebā vēdere tibi titiꝰ mouit mihi q̄ōnez de libꝛo illo:⁊ ꝓpter h̄ tu nō emiſti libꝛuz illū ſed aliū tibi emiſti ⁊ ab alio:deſtitit:tn̄ titius ab agēdo dicit̄ hic ꝙ iſte titius mihi de dolo tenet̄:vel in factuz ſi fuit parens vel patronus.

¶ I cum. Ex cā donationis ꝑmiſiſti mihi vt poſſim q̄ rere ſaxū in fundo tuo ⁊ extrahere feci expenſas ibi:poſtea nō ꝑmittis mihi ꝙ extrahē.dicit̄ hic ꝙ nō hēo acti.de dolo ꝯ te.⁊ hoc intelligas eſſe verū qn̄ illđ ſaxū nō extraxerā.⁊ ſic nō ob.ꝯ ꝙ huic.l.ſignat̄:īmo obſtat ꝙ ſi al's tecū cōtraxi ex eo cōtractu ago:vnde locū nō habet hec lex.

¶ I q̇s. Pone caſum hoc mō:⁊ ſic nō ob.cōtra. inſti tutꝰ fui heres ſub cōditione:ſi darem.x. titio vſq: ad menſem ⁊ teſtatoꝛ meꝰ multa ſimiliter legata reliq̇t ſub con ditione.depoſitariꝰ.i.apud quē depoſituz fuit teſtm̄ deleuit illud teſtm̄:⁊ ſic nō adimpleuit cōditionē.q: ignoꝛaui cōdi. ⁊ q: nō dedi.x.titio vn̄ amiſi here.⁊ ꝑ cōſequēs legatarij ad miſerūt legata:cū nō valeat teſtm̄.dicit̄ hic ꝙ ego heres et etiā legatarij hēmus act.de dolo cōtra depoſitariū delētez ⁊ ſic cōſulitur nobis per act.de dolo.

¶ I duo. Vēdebā tibi domū que cōbuſta erat:⁊ ego ⁊ tu ſciebamꝰ cōbuſtā.⁊ ſic ambo in dolo ſumꝰ:nō a git̄ de dolo ſed ꝯpenſatio fit ex vtraq: ꝑte.⁊ ꝓbat̄ is caſus j.de cōtrahē.emp.l.domū.in fi.vel pone aliter hūc caſuz vt ſcripſi.s̄.de eo per quē fa.erit.l.fi.§.ſi ſtipulatoꝛ.

¶ Vidam. Debebā tibi.x.⁊ intraui quadā die came rā titij amici tui ⁊ ſigillaui ep'lam:vel ita feci ꝙ iſte ti tius ep'lam tibi mittebat:⁊ cōtinebat̄ in iſta ep'la ꝙ titiꝰ te rogabat ꝙ tu me liberares:liberaſti:poſtea iueniſti ꝙ ep'la falſa erat vel inanis.q: iā reuocatū fuit mādatū ſi tu es ma ioꝛ habebis act.de dolo:vel reſtitueris ſi es minoꝛ.

¶ Vod. Vendebā tibi equū vel ſeruū ⁊ euz tibi effu ſo ſermone cōmēdabā:vt q: dixi optimꝰ eſt ſeruus nō tn̄ ſpecificaui bonitates:ſed illū ita bonū nō inueniſti:iō te neoꝛ ſi doloſe nō feci:vel dixi nō teneoꝛ act.ex eo ꝯ̄ctu ſed ō dolo qn̄ deceptꝰ.al's non eſſet empturus.

¶ I titio. Volebā a te vendicare librū quēdaz quem vſucapiebas:eras iuxta finē vſucapionis.⁊ cū vellē te cōuenire ſeius obtulit ſe ⁊ dixit ſe poſſidere.⁊ hoc iō facie bat vt ita vſuca.cōpleas:ſeius ante lit.cōteſ.q: nō ꝓſeq̄ba tur.q: fuit us abſolut ab obſeruatione iudicij qn̄ ante bene deſiſtere potuit.j.de rei vendi.is q̇.dicit̄ hic ꝙ ſeius iſte mi hi act.de dolo tenet̄.l.ſupioꝛ incipit.ſi te.

¶ I quis. Cum eſſem heres ꝓpter onera hereditaria nolebā here.adire:vnꝰ de creditoꝛibꝰ hereditarijs vel alius extraneꝰ ſuaſit mihi vt adirē:⁊ adiui eius ſuaſiōe:tenet̄ ille ꝑſuaſoꝛ act.de dolo. Sed pone ꝙ vnꝰ ſolꝰ cre.in iſta heredi. eſſz ſed ꝑſuaſit mihi vt adeā:tunc haberē ꝯ eū de dolo acti.

¶ De minoꝛibꝰ.xxv.annoꝝ. Rubꝛica.

Hoc edictum. Dn̄s vlpianus laudat ⁊ com mēdat p̄toꝛez.q: de minoꝛibꝰ edictū fecit inter alia edicta:q: ipſe p̄toꝛ voluit ſu ſcipere defenſionē minoꝝ.nā minoꝛes fragiles ſunt.vn̄ mio res reſtituunt̄ cōtra deceptiōes factas in cōtractu:⁊ ex̄ pꝛo pter ſuā fragilitatē ⁊ ꝓpt̄ dolū aduerſarij.p̄toꝛ dicit ꝙ oīa q̄ facta ſunt cū minoꝛibꝰ videbit ipſe p̄toꝛ:⁊ ſi minoꝛ erit re ſtituendꝰ vel nō.dicit vlpi.bene apparet ex verbis edicti ꝙ ꝓmittit auxiliū minoꝛibꝰ.xxv.an.ſi decipiant̄ ⁊ ſi accipiunt adoleſcētes infra hos.xxv.an.⁊.v.liberos nō ꝓpter h̄ pōt dicere vt cōputent̄ ſinguli liberi ꝓ ſingulis an.ſed hoc fit in honoꝛibꝰ recipiēdis.q: ſi q̇s hz.xxv.an.⁊.v.liberos:ſingu li liberi cōputent̄ ꝓ ſingulis ānis etiā.l.diuus.q̄ cōtinuatur cū iſta dicit ꝙ illa decre.quibꝰ adminiſtratio bonoꝝ cōcedi tur minoꝛibꝰ ambitioſa fūt.ſz pꝛincipes nō cōceſſerūt admi niſtrationē ſuarum rerū minoꝛibꝰ cōcedendo veniā etatis.

¶ Si q̇s. Minoꝛ.xxv.an.cōtraxit:poſtea factꝰ eſt maioꝛ añq̄ peteret in integ.reſti.q̄rit̄ an ō cetero ſit reſtituēdꝰ.huic q̄ōni nō rn̄.ſed aliā ponit.q: pone ꝙ minoꝛ cōtraxit:maioꝛ factꝰ ratū habuit qđ in minoꝛi etate fecerat:dicit ꝙ nō reſti tuetur. Itē pone habebā.xxiiij.an.tutoꝛ meꝰ deceſſit ⁊ ince pi agere iudicio tutele aduerſus heredes:tu ante finitā cau ſam me maioꝛe facto abſoluti ſunt iſti heredes:nūq̇d poſſo reſtitui.dicit ꝙ de facili reſtituēdꝰ nō ſum.q.d.non pōt reſti tui:verūtamē ſi dolo vel callididitate aduerſarij hoc eſt he redū eſt factū vt tp̄s illud labat̄:hoc eſt vt demū eo fcō ma ioꝛe ꝓnūciaret̄ ero reſtituendꝰ:ſed ꝓpter leuē ſuſpitionē vl' fraudē illoꝝ heredū non potero reſtitui.

¶ Cio. Minoꝛ adiuit here.p̄ris vel alterꝰ extnei ma ioꝛ factus exegit ab here.debitoꝛe:poſtea perpendit ꝙ hereditas nō extitit lucroſa:vult reſtitui:bene pōt:ꝯſide ratur eīn̄ initiū quo adiuit here.nō tp̄s ſequēs quo videtur appꝛobaſſe:ſed potius ex quadā cōſequētia videbit̄ exegiſ ſe q̄ſi ego q̇ miſcuerat ad hoc aſtrictus. ¶ Minoꝛē. Natꝰ fui.iiij.kal'.ianuarij hoꝛa.vi.cōtraxi cū aliquo minoꝛ.ann. ⁊ deceptus fui:qualiter fit cōputatio tp̄is in integ.reſti.petē da.querit̄ ⁊ dr̄ ꝙ de momēto ad momentū.vn̄ ſi biſexto me naſci cōtingat vltimꝰ dies de medio tolli dz.i.ambo ꝓ vno cōputari ⁊ vſq: ad momentū quo natus fui cōputandꝰ eſt in vlterioꝛi die:vt etiam tūc reſtitui debeam.

¶ Sed vtrum. Iſte.§.de tribus ꝑſonis tractat.ſ.de filio famil'.de patrefa.⁊ de ſeruo.de filiofa.dicit hic.de ſeruo di cit.j.in fi.huiꝰ.vn̄ ex ſupioꝛibꝰ apparet minoꝛibꝰ ſuccurren dum ꝑ reſti.in integ.ſed dubitat̄ vtrū ſoli minoꝛi.xxv.an.pa triſa.an etiā filiof.minoꝛi ſuccurrendū ſit filiofa. nō videtur ſuccurrendū:q: tūc pōt reſtituendus eſſe videt̄ qđ eſt cōtra mentē p̄toꝛis:vt ſubueniat̄ maioꝛi occaſione minoꝛis vnde ita demū reſtituitur filiuſfa.minoꝛ ſi eius intereſt. Si xᵒ fi. fa.iuſſu patris cōtraxit:pater inſolidū cōuenieт̄:⁊ ſi cōueni atur nō reſtituit̄. Itē ſi fa.cōueniet̄ emancipatꝰ q̄tenus fa cere pōt:vn̄ poterit reſtitui:⁊ reſtitutio filij nō ꝓderit patri. Sed reſtitutio ipſiꝰ minoꝛis ꝓderit fideiuſſoꝛi:lz pr̄ ꝓ filio videret̄ fideiubere.ſed contrariū eſt. In fi.dicit ꝙ ſi.fa.iuſſu p̄ris pecuniā mutuā accipiēs nullo modo reſtituet̄. dictū ē s̄.ꝓxi.§.qn̄ filiuſfa.iuſſu p̄ris ꝯtraxit:nūc aūt dicit qn̄ filius cōtraxit ſine iuſſu p̄ris.nā pr̄ de peculio tenet̄.ſed nunq̇d ſi fuerit de peculio cōuentꝰ reſtituet̄.dicit ꝙ nō.ſed filio ꝯuen to petit̄ reſtitutio:⁊ filius reſtituet̄.ſed videt̄ ꝙ filiꝰ ſit reſti tuendꝰ cū pr̄ de peculio ō burſa teneat̄ ⁊ cōuenerit:q: q̇cq̇d ſoluit pater de peculio:de burſa filij ſoluit:cū eius ſit pecu liū.hoc tn̄ falſum eſt:q: plus verſat̄ vtilitas p̄ris in peculio q̄ filij:⁊ tn̄ aliquo caſu efficit̄ peculiū filij.⁊ ō hoc ponit exē

plũ ibi:vt ⁊c. Eſt ergo gñale q̄ minoꝛ ſit reſtituendus:⁊ filia etiã reſtitueť ſi ex iteruallo cõſenſit pr̃i ſtipulanti dotẽ quã ipſe pater dedit:pr̃ ei põt ſtipulari incõtinẽti dotẽ inuita filia ex interuallo nequaq̃. ¶ Si q̇s. Cuȝ minoꝛ eſſem.xxv. an.dedi me in arrogationẽ cuidã p̄doni:an poſſim reſtitui.⁊ rñ.q̄ ſic.poſtea fecit pater pactũ de nõ petẽdo legato cuȝ herede:filius ei cõſenſit.⁊ ſic leſus eſt:nunq̇d põt reſtitui.dicitur q̄ põt. Sed pone q̄ militia fuit filioſa.relicta poſtea pactus eſt de ea nõ petẽda.diciť q̄ reſtitueť fili⁹. Si ṽo ſit inſtitut⁹ ſub tali cõdi.ſi emancipeť a pr̃e intra certũ tp̃s vñ cũ pater hoc ignoꝛaret elapſuȝ eſt tp̃s illud:⁊ in hoc q̄ non certioꝛauit pr̃em leſus eſt filius.diciť q̄ ſi pr̃ fuerit paratus emancipare reſtitueť fili⁹. ¶ Pompo. Si filiuſfa.iure peculiari cõtraxit ⁊ decept⁹ eſt:reſtitui põt:⁊ ſi ei filio decedẽti pater ſucceſſit:pr̃ ex ꝑſona filij reſtitueť:nec refert an ꝯtraxit in peculio ꝓfectitio:an aduẽtitio. In ſcõa parte diċ ideȝ ſi in peculio caſtrenſi cõtraxit.

Seruus. Si ſeruus minoꝛ an.xxv.ꝯtraxit:⁊ decept⁹ eſt:nunq̇d põt reſtitui.diciť q̄ non.q꞉ ſibi iputet dñs q̄ tali adminiſtra.cõmiſit:nõ refert cõmiſit liberã peculij admini.vel nõ nam dñs nõ reſtituiť. Itẽ aliq̃ tenebiť dominus tributoꝛia vel alijs pluri⁹ actioni⁹ vel modis qui⁹ ex ꝯtractu ſerui cõueniri põt:nec tñ in his ſi ſeruus mioꝛ deceptus fuerit:reſtituetur dñs maioꝛ. ¶ Si tñ. Seruo minori fuit relicta fideicõmiſſaria libertas:decept⁹ fuit in moꝛa petendi libertatẽ:nunq̇d ei ſubuenieť.⁊ dicitur q̄ ſic.

Minoꝛibus. Minoꝛ annis inſtitut⁹ adiuit here. que erat ei dãnoſa:põt quidẽ reſtitui:q꞉ ⁊ ſi lucroſa eſſȝ reſtitui poſſet minoꝛ:ſi eſſet implicita moleſtijs.

Ait p̄toꝛ. Dictũ eſt.s̄.e.l.i.§.p̄toꝛ.q̄ cũ minoꝛi⁹ geſtũ erit ⁊c. Nũc aũt iuriſcõ.vult exponere verbũ illud geſtũ:⁊ dicit q̄ gñaliter accipiť hoc verbũ geſtũ.nã ⁊ ſi vendat vel emat vel aliter cõtrahat ⁊ deceptus ſit:reſtitueť minoꝛ. ¶ Sed ⁊ ſi. Alicui minoꝛi ſoluta fuit pecunia a debitoꝛe ſuo:vel patris ſui:hãc pecu.iſte minoꝛ perdidit:ſubuenitur iſti minoꝛi vt actio in debitoꝛẽ reſtituať.q꞉ cũ eo geſtũ videť:vñ cõſuliť debitoꝛi vt iſtis tri⁹ modis ſoluat ipſi minoꝛi.ſ.cũ curatoꝛis auc̃te.⁊ ſi minoꝛ iſte nõ habet curatoꝛeȝ cõpelliť accipe curatoꝛẽ.vt in ver.illo ꝑmittiť ⁊c. Itẽ deponere põt pecuniã iſte debitoꝛ in ede ſacra. Item alio mõ q꞉ pone q̄ iudex p̄cipit ei debitoꝛi q̄ ſoluat:⁊ iſte debitoꝛ hoc ſoluat:certe h̊ caſu minoꝛ nõ reſtituiť. ¶ Non ſolũ. Dictuȝ eſt ſtatim in prin.hui⁹.l.§.ſed ⁊ ſi.q̄ in ſolutioni⁹ reſtituantur maioꝛes ſiue ſubueniť minoꝛi⁹. Sed pone q̄ minoꝛ fideiubeat ꝓ alio ſuccurriť iſti minoꝛi.quidã tñ diſtiguere voluerũt:aut iudex appꝛobauit:vt tũc nõ reſtituať:aut aduerſarius:⁊ tũc reſtituať.⁊ ſic altero caſu reſtitueť ⁊ altero non ſed illi male dixerũt.q꞉ ſemꝑ reſtituiť. ¶ Sed ⁊ in iudicijs. Cũ minoꝛ eſſem ꝓmiſi tibi ſub pena ne te cõuenirẽ:poſtea te cõueni:in penã incidi reſtitui potero. ¶ Sed ⁊ ſi. Minoꝛ here.dãnoſam adiuit:põt quidẽ reſtitui.idẽ in bo.poſſ. vel alia ſucceſſione. ¶ Non ſolũ. Paternã hereditatẽ cuȝ minoꝛ eſſeȝ adiui:potero quidẽ reſtitui. Sed pone q̄ ſuus cũ libertate fuit a dño inſtitut⁹.⁊ iſte ſeru⁹ hereditatẽ adiuit ⁊ multa poſt moꝛtem dñi acq̇ſiuit:mõ cõueniť a creditoꝛi⁹ dñi petit reſtitui cũ ſit minoꝛ:vt bona alia q̄ acq̇ſiuit ſeparẽtur.diciť hic q̄ talis ſeru⁹ reſtituend⁹ eſt vt bona ſua q̄ acq̇ſiuit ſepareň:nõ vt deſinat eſſe heres in ſi.dicit q̄ q̇cũq̧ ſit ille q̇ reſtituiť dȝ oĩa reddere q̄ habuit ex illa here. nõ auteȝ teneť reddere q̄ periert etat infirmitate. ¶ Hodie. Diciť hic q̄ ſubueniť minoꝛi⁹ in lucro amiſſo:vt ecce minoꝛ legatuȝ ſibi relictũ repudiauit:vel teſtatoꝛ optimũ ſeruoꝛũ ſuoꝝ ei legaſſȝ deterioꝛẽ elegit:vel cum ꝓmiſit aliq̇d alternatiue melioꝛẽ dedit.ſemꝑ eñ iſtis caſi⁹ reſtituiť.cum lucrum amiſerit in lucro ſemper reſtituitur.vt dixi.

Et ſi ſine. Prin.hui⁹.l.duo⁹ modis põt intelligi vt loq̇tur q̃ſi rẽ aliquã vendidi:ego minoꝛ ꝓ.x.puta fc̃ã venditione ⁊ traditione ſecuta:poſtea ali⁹ offert.xij. dicitur hic q̄ potero reſtitui. Scõo põt intelligi q̃ñ vendidi eo pacto vt iſte emptoꝛ rẽ mihi reſtitueret;⁊ ego ei p̄ciũ ſi venerit aliq̇s vſq̧ ad mẽſem q̇ plus mihi daret:nõ venit:trãſactus eſt menſis.queriť vtrũ poſſim petere in integ.re.ſi veniat aliq̇s qui mihi plus polliceť:etiã poſt menſem.⁊ rñ.q̄ ſic. Secũdo dicit q̄ minoꝛes reſtitui debent ſi vendãť:puta bona ſua q̄ erant ſeruãda erãt p̄cepto legis vel teſtatoꝛis.⁊ ita reſtitutio cã cognita dať.q꞉ null⁹ cũ eis cõtraheret ſi nõ fieret reſtõ cã cognita.i.ſi indiſtincte reſtituerenť. ¶ Reſtitutus Minoꝛ adiuit here.reſtitut⁹ eſt vt eaȝ dimittat:põt reſtitui vt eã adeat:⁊ iterũ põt reſtitui vt eã dimittat. ¶ Sed q̄ð. In iſto.§.alleganť duo dicta.paterfami. minoꝛem inſtituit eidẽq̧ ſeruum teſtatoꝛis ſubſtituit:minoꝛ repudiauit here. ⁊ ita erat loc⁹ ſubſtitutioni:minoꝛ petit reſtitui vt liceat adire.q꞉ repudiauerat.dicit Pompo.minoꝛe reſtituto ſubſtitutum ſeruuȝ deſinere eſſe heredem:ſed liber remanet. Retento pꝛimo caſu aliud erat quod dicit Pompo. q̄ ſi minoꝛ adierit hẽditatẽ ⁊ ꝑ reſtõeȝ fuerit abſtẽt⁹:poſtea nõ poterit eẽ loc⁹ ſubſtõni.q꞉ ſeru⁹ nec liber nec hẽs erit:⁊ vtroq̧ mõ male dicit.q꞉ in pꝛimo caſu remanet liber ⁊ hẽs:ſed ſolo nomĩe.q꞉ directe actiones quas hȝ ſunt inanes iſto caſu ſcõo diſtinguendo. ¶ Itẽ ſi nõ. Minoꝛ cũ eſſet cõdẽnat⁹ debebat appellare a ſñia lata ꝯtra ſe poſt.x.dies põt reſtitui vt appellet. Iteȝ dicit q̄ ſubueniť minoꝛi⁹ in hermodicijs.q꞉ ſi minoꝛ hȝ cãm:ſi iſtã cãm ſuaȝ nõ expediuit.j.triẽniũ.⁊ ſic lapſum fuerit triẽniũ põt reſtitui vt habeať.j. trienniũ.q꞉ ⁊ hoc caſu minoꝛ põt reſtitui.⁊ hoc ſubijcit hic. Iteȝ ſubueniť maioꝛi⁹ ſi ꝓbent ſe abfuiſſe ex iuſta cã cũ citatus eſſet minoꝛ tribus edictis vel vno ꝓ tri⁹ nõ venit ad iudiciũ:iuſta foꝛte ex cã:imo ex culpa.⁊ ſic fuit quaſi cõtumax cõdẽnatus.poteſt quidẽ reſtitui.

Si minoꝛ. Minoꝛ fuit cõdẽnat⁹ in centũ:⁊ fuit ſñia mãdata executioni in res iſti⁹ minoꝛis:⁊ fuerunt iſte res poſtea vẽdite.diciť hic q̄ minoꝛ põt reſtitui ad pecuniã ex illis re⁹ diſtract redactã:⁊ etiã ad res alienatas põt reſtitui.demũ ſi grande dãnũ iſte minoꝛ patiatur. ¶ In dot Si mulier minoꝛ cum nuberet dedit vltra q̄ poſſet iſpecto ere alieno in dotẽ:vel totũ ſuũ patrimoniũ:reſtituiť hic talis mulier. ¶ Nunc. Queriť hic an minoꝛ reſtituať in delictis ⁊ rñ.q̄ nõ reſtituiť in delictis ſiue cõmittat delictũ in cõtractu vt ſi in re depoſita vel cõmodata dolũ cõmiſit:ſiue ex ꝯ ctũ;vt ſi faciat furtũ nõ ſubueniť ei in his caſi⁹:in duobus tñ caſi⁹ minoꝛi in delictis ſubueniť vt ſi cõueniať.l.aquili. ei poterat ꝯfiteri:vt ſic teneatur in ſimplũ ⁊ nõ fuit ꝯfeſſus Itẽ ſi potuit tranſigere ⁊ non tranſigat.his eñ duobus caſibus ſubueniť in delictis minoꝛi vt in pꝛimo caſu ꝓ cõfeſſo habeatur:in ſcõo ꝓ tranſacto habeatur. ¶ Si autem. Vxoꝛ mea repudium mihi miſit:⁊ dolo ſuo dedit cãm diuoꝛtio.⁊ ſic dotẽ ꝑdidit de iure:an ad eaȝ poſſet reſtitui ne amittat.⁊ rñ.q̄ nõ. ¶ Papinian⁹. Si mioꝛ.xxv.an. maioꝛ tñ.xx.venũdari ſe paſſus ſit ad pꝛeciũ participandũ:nõ põt talis minoꝛ reſtitui cũ ſtatũ ſuũ mutauerit ꝑdendo illũ.⁊ ſic inſpecto iure ciuili cuȝ nihil vel nullus ſit:reſtitui nõ poteſt. ¶ Si in commiſſum. Minoꝛ aliq̇s cũ poꝛtaret merces ſuas ꝑ locũ vnde pedagiũ ſoluere debebat:⁊ nõ ſoluit:⁊ ideo merces ſue cõfiſcate ſunt.dicitur hic q̄ talis minoꝛ põt reſtitui:ſi nõ cõmiſit dolũ.q꞉ ſi dolũ cõmiſit poꝛtando merces ꝑ viam nõ cõſuetã ⁊ per nem⁹.⁊ ſic nollet ſoluere pedagiũ. ſecus eſt q꞉ hoc caſu cũ cõmiſit dolũ nõ poteſt reſtitui. ¶ Aduerſus. Minoꝛ.xxv.an.ſeruũ ſuũ manumiſit:⁊ in hoc deceptus eſt nõ reſtituiť niſi ex magna cauſa verũtamẽ ifra annũ poterit agere iſte manumiſſoꝛ cõtra manumiſſum act.de dolo.ſed poſt tri⁹ actõi⁹ cõuenitur ſi poſt ꝯ̄ctauit manumiſſus ex dolo in ſeruitute facto ſeru⁹ nõ tenetur. ¶ Nõ ſi minoꝛ. Minoꝛ.xx.an.ſeruũ mihi maioꝛi vendidit:h̊ pacto vt eũ ſeruũ manumittam:⁊ vult poſtea reſtitui:⁊ diſtinguit aut nõ manumiſi ⁊ põt reſtitui.aut manumiſi ⁊ non põt:ſed certũ tp̃s cõſtitutũ ſit an poſſit reſtitui mioꝛ iſte.⁊ rñ.aut aduenit dies in quo debuit manumitti:⁊ tũc nõ poteſt reſtitui aut nõ aduenit ⁊ tũc põt. ¶ Ex facto. Curatoꝛ minoꝝ creatus p̄fectus vrbis petijt vt a cura excuſaretur quã ſuſceperat:⁊ p̄toꝛ ei hoc cõceſſit adoleſcẽtes petierũt a p̄toꝛe vt re

ſtituerentur in integrū:⁊ vt curatoꝛ reſtituatur ſibi:allegan
tes ꝙ illa cā ꝙ p̄fectus vrbis erat nō erat iuſta:queritur an
debeat abſolui:p̄toꝛ cōſuluit imꝑatoꝛē:⁊ añꝙ̄ eſſet ei reſpō
ſum deceſſit p̄toꝛ.⁊ rñ.imꝑatoꝛ ſucceſſoꝛi illiꝰ p̄toꝛis dicens
ꝙ hoc qd̄ actū fuit de excuſatione illiꝰ curatoꝛis nō tenuit.
vñ cōpellendꝰ erit reuerti ad curā relictaꝫ ei:ꝓpter hoc non
erit locꝰ reſtitutioni. ¶ Sciendū. Vlpia. vult exponere vl-
tima verba edicti.ſ.aīaduertam q̄ ſunt.s̄.e.l.i.§.p̄toꝛ.nā po-
nit hic reglʾam ex q̄ dat plura exēpla.regula eſt qꝛ minoꝛibꝰ
indiſtincte nō ſubuenitur:ſed cā cognita:vt ſi ſit minoꝛ reſti
tuēdus reſtituatur.alʾs nō. ¶ Vnde. Pone minoꝛ ſeruuꝫ
ſibi neceſſariū emit:hic ſeruꝰ deceſſit nō reſtituitur hoc caſu
minoꝛ iſte cū ſobꝛie rē ſuā admīſtrauit Itē pone minoꝛ in-
ſti tutus fuit in locuplete here.⁊ iſtā here.minoꝛ iſte adiuit ⁊
multa poſtea de hereditate perierūt caſmate vult iſte mīoꝛ
reſtitui cōtra aditionē nō reſtituet̄ hoc caſu:lꝫ q̊daꝫ iuriſcō.
iulʾ.ꝯtrariū dixerit:ſed male.in caſu tñ vno poſſet eius iulia.
opi.valere:vt ecce minoꝛ adiuit locupletē here.⁊ cū debuit
vendere aīalia:nō vēdidit:vel alia facere debuit ⁊ nō fecit:
ꝓpter hᵒ caſu reſtitui cōtra aditionē. Itē hic q̄ritur an mi-
noꝛ poſſet reſtitui cōtra minoꝛē.⁊ dicit q̊dā iuriſcō.indiſtin-
cte ꝙ nō. Sed tu diſtingue:pone minoꝛ mutuauit pecuniā
alteri minoꝛi:diſtingue.aut ille ꝑdidit ⁊ melioꝛ eſt cā ꝑden-
tis.⁊ iō mutuans nō reſtituet̄:aut pecuniā hꝫ ſaluaꝫ:⁊ hoc
caſu poſſet reſtitui mutuās vt vēdicare poſſꝫ:qd̄ alʾs nō poſ
ſet de iure cōi. Si minoꝛ mutuauit filiofa.an reſtituat̄.⁊ rñ.
ꝙ ſic.fauoꝛ eñ etatis p̄fertur priuilegiū macedoñ.vt de iur.
⁊ fac.igno.l.i.in pꝛin.

SI apud. Cū creditoꝛ meꝰ eſſes ⁊ minoꝛ eſſes mulier
q̄dam apd̄ te noīe meo fideiuſſit:nō nouādi aīo:vtrum vis
poſſis poſtea reſtitui.q̄rit̄ ⁊ rñ.ꝙ nō potes.nec hēbis act.ꝯ̄
mulierē.qꝛ habes auxiliū cōtra me creditoꝛē antiquū.hᵉ ve-
ra ſunt ſi ſim ſoluendo.alias ſecus.

IN cāe. Dicit.s̄.e.verū.§.ſciendū.ꝙ cā cognita dat̄
reſtitutio:nūc vult dicere q̄ vertant̄ in cauſe cog.⁊ hᵒ
vſqꝫ ad.§.nunc videndū.j.e.in cāe.dicit̄ ḡ hic ꝙ minoꝛi non
fideiuſſoꝛi ſuccurrit̄ ꝑ in integ.re.⁊ hoc in pꝛima. Item mi-
noꝛe reſtituto nō habebit fideiuſſoꝛ actionē mādati contra
minoꝛē.⁊ hoc in ſcd̄a. Itē minoꝛ debet petere in integ.reſti.
tā cōtra credi.ꝙ̄ fideiuſ. Itē ſi tu mihi mādaſti vt mīoꝛi cre-
dam:⁊ credidi minoꝛi reſtituto tibi mandatoꝛi nō ſubuenit̄
vñ fideiuſſoꝛ tenet̄:ſꝫ minoꝛ nō tenet̄ neqꝫ cre. neqꝫ fideiuſ.
¶ Cauſa. Cōtraxi cū minoꝛe:minoꝛ petet reſtitui ꝯtra me
dr̄ ꝙ me p̄ñte dari dꝫ ei reſtitutio:⁊ cā cognita. ¶ Interdū
Minoꝛ vēdidit tibi p̄diū ſuū:⁊ ego illud p̄diū titio vēdidi:
nunq̊d pōt iſte minoꝛ reſtitui cōtra poſ.i.titiū ſcd̄ꝫ emptoꝛē
⁊ dicit̄ ꝙ iſte minoꝛ reſtituit̄ cōtra emptoꝛē ſcd̄m.ſ.titium:ſi
ego pꝛimꝰ emptoꝛ nō ſum ſoluēdo:vel ſi minoꝛis ītereſt ha
bere fundū.his duobꝰ caſibꝰ reſtituit̄ minoꝛ cōtra titiū ēpto
rem ſcd̄m.⁊ hec xͣa ſunt qñ iſte titius ſcd̄s emptoꝛ ignoꝛat
rē minoꝛis eſſe indiſticte ſuccurret̄ iſti minoꝛi ꝯtra ſcd̄m em-
ptoꝛē.⁊ ſic iſtis tribꝰ caſibꝰ minoꝛ aduerſus ſcd̄m emptoꝛeꝫ
reſtituet̄. Sed nunq̊d titiꝰ ſcd̄s emptoꝛ pōt agere aduerſuſ
me de euictione eo ꝙ ab eo minoꝛ euicerit.⁊ rñ.ꝙ titius iſte
pōt agere ꝯtra me de euictione.idē eſt ſi ꝑ plures manꝰ res
vendite ambulauerit vt minoꝛi ſuccurrat̄ in iſtis tribꝰ caſi-
bus.

IN cauſe. Ita demuꝫ in inte.re.dat̄ ſi aliud
nō ſuꝑſit auxiliū.vel qꝛ iure actiōis:vt in pꝛimo caſu.
vel ipſo iure vt ſcd̄o.ſ.ſi ſit tutiꝰ.nā ſi habet aliā act.nō ha-
bebit in integ.reſti.ſm̄ Io.licꝫ. M.dixit ꝙ cōpetit in inte.
reſti.cū alio auxilio iure actionis cōpetent̄.qꝛ ex quo cōi iu
re tutꝰ eſt abſqꝫ lite mouēda vel recipiēda nō erit reſtituēdꝰ
¶ Pompo. Paterfa.deceſſit titio herede inſtituto:⁊ euꝫ
rogauit vt nepte ſue huiꝰ teſtatoꝛis res quaſdā p̄ſtarꝫ ſub
tali cōditione:vt ſi illa ſine liberis decederet eos heredi re-
ſtitueret a teſtōꝛe rogata ſub p̄miſſa cōditione:deceſſit īſti-
tutus heres p̄ſtitis illis rebus quas rogatꝰ fuit p̄ſtare:ne-
ptis aūt cauit ſe illas reſtiturū heredi heredis:qd̄ facere
nō tenebat̄.qꝛ heredi ⁊ nō heredis heredi p̄ſtare tenebatur

⁊ ſic qꝛ cōditionale fuit ſm̄ fideicō.nō tranſmutet̄ ad hēdes
cū pꝛius decedat fideicōmiſſariꝰ ꝙ̄ exiſtat cōditio.dixerunt
aūt quidā ad cautionē indebiti interpoſitā reſtituendā eaꝫ
⁊ ſi nō cōpetat cōditio ſine cā.ſꝫ dicit pomp.ꝙ reuocat̄ cau
tio ꝑ ꝯdi.ſine cā.aliud eſt qñ ipſo iure contractꝰ non valet
¶ Idem. Vendidi tibi libꝛū:⁊ te decepi:vel tu me decepi-
ſti:nihilominꝰ valet vēditio:⁊ tenebit cōtractꝰ:lꝫ alter nr̄m
decipiat̄. ¶ Nunc. Hic q̄ritur q̊ ſint iudices q̊ poſſint da-
re reſtitu.ꝯtra ſuaꝫ ſñiam:vel ꝯtra ſñiam iudicis minoꝛꝫ ꝙ̄
ipſi ſint. Item dicit ꝙ pꝛefectus poteſt dare reſtitutionem
cōtra ſuā ſñiam:lꝫ a p̄fecto non poſſit appellari. ſed que ſit
rō diuerſitatis dicit̄ plene in lr̄a. Dixi maioꝛē iudiceꝫ poſſe
reſtituere ꝯtra ſñiam minoꝛis.ſed minoꝛ nō pōt reſtituere ꝯ̄
ſñiam maioꝛis. Sed vtruꝫ ꝯtra ſñiam pꝛincipis poſſit dari
in integ.reſti.q̄ritur ⁊ rñ.aut minoꝛ oſtendit manifeſtā ſuā le
ſionē.qꝛ dicit ſe ꝓditū ſub aduocatoꝛ tūc eꞇiā cōtra ſenten
tiā pꝛincipis reſtituet̄ ⁊ dabitur reſtitutio ab ipſo pꝛincipe.
aut nō oſtendit manifeſtā leſionē.⁊ hoc caſu nō reſtituetur
in fi.dicit ꝙ pꝛinceps ſolꝰ reſtituit cōtra ſuā ſñiam ⁊ etiam
ꝯtra ſñiam delegati ſui. ¶ Non ſolū. Notat hic cū.l.ſeq.
tria tꝑa.pꝛimū ſi deceſſerit minoꝛ q̊ poterat reſtitui:⁊ ei exti
tit maioꝛ heres:poterit quidē iſte maioꝛ reſtitui infra annū
ex ꝑſona defuncti. Scd̄m tēpus qñ iſti minoꝛi leſo ſuccedit
alius minoꝛ nūq̊d iſte minoꝛ ſuccedēs poterit reſtitui.⁊ dici
tur ꝙ ſic.toto tꝑe ſue etatis ſuccedent̄:⁊ habebit etiā vtilē
annū ex ꝑſona defuncti. Tertiū tp̄s eſt qñ minoꝛ maioꝛi ſuc
cedit.qꝛ ſi iſti maioꝛi reſtat aliq̊d ex vtili āno:cū deceſſit ſuc-
curretur iſti minoꝛi ſuccedēti.qꝛ habebit totū tp̄s ſue etatis
⁊ poſtꝙ̄ fuerit factꝰ iſte heres maioꝛ hēbit illud qd̄ reſtabat
defuncto de vtili anno.

PApinia. Lex iſta obſcura ⁊ difficilis reputat̄. Sed
ita pone hūc caſum vt hēas intellectū.minoꝛ ꝯtraxit
cū aliquo ⁊ leſus eſt:vñ pōt reſtitui ⁊ etiā debuit. vñ contin
git ꝙ aliqd̄ delictuꝫ cōmiſit ꝓpter ꝙ fuit relegatꝰ:⁊ in rele-
gatione ꝑmanſit per aliqd̄ tp̄us:in quo.ſ.debuit petere re-
ſti.hoc eſt ꝑ biēniū:pone in q̄driēnio vel.vij.an foꝛte poſtea
autē reuerſus eſt.vñ petit ꝙ id tp̄s qd̄ in relegatione fluxit
ei reſtituat̄.⁊ dicit pōpo.eū nō eſſe reſtituendū.i.qꝛ ei nō da
tur reſtitutio.ſed papinianꝰ:qꝛ vtilis an.ei currit ⁊ duas ſui
dicti aſſignat rōnes.⁊ eſt pꝛima rō.nā iſte minoꝛ ꝓcura.po-
tuit dereliquiſſe:q̊ petijſſet in inte.re.qd̄ cū nō fecit ſibi ipu
tet.alia rō eſt ꝙ ſi relegatio ei infligat̄ tanꝙ̄ pena nō debet
inde p̄miū expectare:vñ ſperabit penā.⁊ dicit ꝙ iſta vltima
rō repꝛobat̄.nā delictū nō hꝫ aliq̊d cōe cuꝫ venia etatis. id
eſt nō cōcurrit cū erroꝛe venie petitio q̊ inciderat in ꝯtractu
⁊ delictū qd̄ ex malitia ⁊ dolo cōtingit.⁊ hoc dicit.vñ in iſtiꝰ
caſus poſitione nō fuit rep̄henſus in eo.ſ.qd̄ fecit mentōeꝫ
de p̄toꝛe.qꝛ ſiue adijt p̄toꝛē ꝑ ꝓcur.ſiue p̄ſidē tantūdē ſigni
ficat.⁊ hoc dicit. ¶ Si q̊s. Minoꝛ deceptꝰ fuit poſt.xxv.
an.infra q̄driēniū ⁊ petijt reſtitui inde.⁊ ſuꝑ reſti.litē fuit cō
teſ.⁊ poſtea deſiſtit in ea cū vlteriꝰ nō ꝓceſſit:nunq̊d fiet re-
ſtitutio vt etiā poſt tp̄s q̄dri.poſſit reſtitui.⁊ dicit ꝙ nō. po-
ſtea dicit ꝙ ille videt̄ deſiſtere q̊ cām dimittet:non q̊ differt.
vt in.l.ſe.q̄ cōtinuat̄ cū iſta.

IN integrū. Minoꝛ inſtitutꝰ fuit here.adiuit:⁊ lega
ta a ſe relicta ſoluit de hereditate ⁊ de hereditat̄ bur
ſa poſtea reſtituit̄ vt abſtineat vel dimittat here. nunq̊d te-
netur minoꝛ reddere de ſuo ꝓpꝛio qd̄ p̄ſtitit de bonis here.
⁊ dicit̄ ꝙ nō.idē ecōtra pone minoꝛ inſtitutꝰ here. repudia-
uit reſtituitur vt adeat:nūq̊d habebuntur rata q̄ geſta ſunt
medio tꝑe ꝓcura.⁊ rñ.ꝙ ſic.

QVm mandato. Filiuſfa. mādato pr̄is cōtraxit vel
minoꝛ mandato alteriꝰ cuiuſcūqꝫ cōtraxit puta ven-
didit vel locauit vel alio modo cōtraxit ⁊ in cōtractu leſus
fuit.dicit̄ ꝙ nō reſtituit̄:neqꝫ pr̄ neqꝫ filiꝰ.⁊ ſic nō ob.s̄.l.iij.
§.ſed vtrū. Itē dicit ꝙ ſi aliq̊s extraneꝰ mandaſſet iſti mīo-
ri nō reſtitueret̄:neqꝫ iſte minoꝛ neqꝫ extraneꝰ:qꝛ ⁊c.qꝛ ſic
maioꝛ reſtitueret̄.⁊ hoc in pꝛima.poſtea dicit ꝙ ſi minoꝛ cō
traxit mandato alteriꝰ:⁊ aliq̄ expendit de ſuo illa tamē nō

pōt cōſequi ab eo qui mādauit:q2 forte factus eſt nō ſoluē
do.dicit hic ꝙ reſtituetur.tertio dicit pone minoꝛ mādauit
maioꝛi vt cōtraheret in rebus minoꝛis:ex illo ꝯtractu eſt le
ſus.dicit᷑ ꝙ ita demū reſtituet᷑ ſi ille cui mādauit factꝰ eſt nō
ſoluēdo.Sed pone caſum cōuerſum:maioꝛ mandauit mio
ri vt cōtraheret:⁊ cōtraxit ⁊ deceptus eſt nō reſtituet᷑.q2 ſibi
imputet q̇ tali mādauit.Sed pone in rebus alteriꝰ cōtraxit
minoꝛ ſine mandato in hoc caſu reſtituet᷑ ne alius per eum
dānificetur.ſed q̇d ſi noluit reſtitui:dicit ꝙ cōuenietur acti.
neg.ge.⁊ ꝑ illā cōuētus cōpellet᷑ cedere in integ.reſti.⁊c.h°
dicit vſq3 ad.§.l.ſe.nō ſemꝑ.¶ Non ſemꝑ.Ex p̄dictis ap
paret minoꝛibꝰ in factis ſuis ſubueniri:ſed illud nō erit ſem
per:vt in oībꝰ factis ſuis ſubueniat᷑ ⁊ reſtituat᷑.na3 ſi pꝛiua
retur cōione hoīum cū nullꝰ cōtrahere vellet cū eis.⁊ ſic ma
gnū damnū ſuſtinerent.hoc tū ad bonū ⁊ equū erit reducen
dum:⁊ hoc dicit.¶ Sceuola.Minoꝛ inſtitutꝰ eſt vel alias
eſt ei delata here.repudiauit illam.⁊ ſic illa here.ꝑuenit ad
ſubſtitutū:ſi iſte minoꝛ velit rehabere audiēdꝰ eſt:ſi ſunt oīa
integra.al's nō reſtituetur ipſe minoꝛ.Itē ⁊ multominus re
ſtituetur heres iſtius minoꝛis.¶ Si ſeruꝰ.Seruus meus
decepit minoꝛē reipſa in aliquo cōtractu:nō aīo decipiendi
teneoꝛ de eo q̄ ad me ꝑuenit.q2 minoꝛ ꝙ poterit in id q̄
ad me ꝑuenit reſtitui:⁊ niſi ad me peruenit teneoꝛ de pecu
lio petita ſimilit᷑ in integ.reſtitu.⁊ ſi nō habeo peculiū ſerui
nec ꝑuenit aliq̇d ad me:tūc ſi ſeruus vel filiꝰ dolo induxit mi
noꝛē ad cōtrahendū:ſeruꝰ verberabit᷑ ꝓpter dolū ſuū vl' no
xe dedet᷑.filius aūt fa.cōuenit᷑ ⁊ dānabit᷑ ꝓpter dolū ſuum
cōuentus act.ex eo ꝯtractu.¶ Reſtitutio.Minoꝛ vult re
ſtitui ad rē quā vendidit mihi:ego reſtituar ad p̄ciū.q2 mioꝛ
d3 reſtituere p̄ciū mihi poſtq̄ petit reſtitui.hec v̄a ſunt niſi
perdit iſte minoꝛ p̄ciū ⁊ hoc ꝓbet.q2 tūc iſte minoꝛ nō tenet᷑
mihi credere p̄ciū.⁊ eſt ſimile q2 ⁊ ſi q̇s mutuat minoꝛi ſedē
ti in ludo ꝑditionis nō reddit᷑ q̄ mutuat᷑ ſi fuerit perditum
ſed faciliꝰ dat᷑ actio emptoꝛi ꝓ p̄cio quā admutuauit.q2 fa
uoꝛabilis eſt.ſed vtrobiq3 tū idē eſt:q2 ſi h3 ſaluā pecuniam
reſtituet᷑ ⁊ repetet᷑.al's ſi amiſſa eſt nō reſtituet᷑.⁊ h° minoꝛ q̇
petit reſtitui:petit miſericoꝛdiā a iudice:⁊ iudicis officiū im
ploꝛat.non aūt iure act.petit reſtitui.ſed officio iudi.iploꝛat
antiq̄ actionis reſtitutionē.¶ Illud.Minoꝛ.xxv.an.īde
bitū ſoluit ex aliqua cā ex q̄ nō cōpetebat reſtitutio:puta ex
l.aq̇li.debitū tū ab aliquo dicit ꝙ id q̄ ſolu3 vtili act.repe
tet.pꝛius tū reſtitutꝰ.nā maioꝛibꝰ repetere l3 q̄nq3 puta vl
tra falcidiā ſoluentibꝰ per erroꝛē facti.⁊ hoc dicit.¶ Si ta
lis.Superiꝰ dictū eſt ꝙ minoꝛ in factis ſuis reſtituetur quā
doq3:ſi q̇s petat reſtitutione3:certe ipſe minoꝛ petē pōt ꝑ ſe
reſtitutione3.Item pōt reſtitui ꝑ ꝓcura.ſi de hoc habuerit
ſpāle mandatū vel nō.dicit ꝙ cauere debet ꝓcuratoꝛ de ra
to.i.ꝙ minoꝛ habeat ratū.vt in.l.ſe.⁊ etiā defenſoꝛ illiꝰ con
tra quē petitur reſtitutio ſi ipſe aduerſarius minoꝛis abſit:
cauet iudicatū ſolui.

Pater. Filius dedit alicui dānū:⁊ ita.l.aq̇l.tenebat᷑
dicitur ꝙ pr̄ poterit petere eius noīe reſtitui etiā filio inuito
et eſt rō.q2 nondū pater tenet᷑ d̄ peculio:ſed demū lata ſnīa
iudicati tenebit᷑.nā filio in illa act.cōdēnato tenebit᷑ pater
de peculio.alij tū cōſanguinei nō audirent᷑ volentes eiꝰ no
mine reſtitui eo inuito niſi foꝛte ei bonis ſit interdictū:et ſic
in ipſoꝛū curā ceciderit.¶ Si pecuniā.Minoꝛ pecuniam
mutuā accepit:eā ꝯſumpſit vel amiſit.dicit᷑ hic ꝙ non tene
tur iſte minoꝛ.Sed pone retento eodē caſu pꝛimo.q2 ſc3 pe
cuniā mutuā acceperat a me.illā alij titio.ſ.qui nō eſt ſoluē
do mutuauit.d᷑ ꝙ in ampliꝰ nō tenebitur iſte minoꝛ niſi vt
creditoꝛi ſuo.ſ.mihi cedat act.ſ.cōtra illum titiū cui ipſe mu
tuauit.Quid ſi ex iſta pecūia quā mutuā accepit a me emit
p̄diū:⁊ plus dedit ꝓ p̄cio q̄ valeat.vū etiā cū hoc caſu dece
ptus fuit.dicit ꝙ reſtituendus erit minoꝛ vt pꝛeciū recipiat
cū vſuris perceptis:⁊ percipiendis:⁊ p̄diū cū fructibus reci
piat.idem etiā ſi ſua ꝓpꝛia pecunia emit.q2 ⁊ tūc reſtituetur
minoꝛ.vt.ſ.Scd̄o caſu dicit.Sed pone minoꝛ p̄dium ven
didit ⁊ in eo fuit deceptus.dicitur ꝙ minoꝛ in hoc caſu pꝛe
dium recuperabit cū fructibus ⁊ p̄ciū in quātū fuerit factus

locupletioꝛ reſtituet.⁊ hoc dicit.¶ Si minoꝛ.Si mioꝛ libe
rauit debitoꝛē ſuum per acceptilationē ⁊ ſine cauſa reſtitue
tur minoꝛ contra debitoꝛe3 vt reponat ſe obligationē ⁊ pi
gnoꝛa ⁊ fideiuſ.Itē ſi duos reos habeat minoꝛ ⁊ vnū libe
rauit ꝑ accep.reſtituet᷑ ꝯtra vtrūq3.vnde quocūq3 mō noua
uerit obligationē ſuā ⁊ deceptus ſit reſtituetur:vt puta ſi ac
cipiat debitoꝛē inopem ꝓ diuite:reſtituetur:quidā hoc ca
ſu minoꝛ in debitoꝛē pꝛimū.ſ.liberatū.¶ Aduerſus.Qui
dam minoꝛes decepti veluti viles vel plebei:vel ceteri ſimi
les poſſunt reſtitui cōtra homines in dignitate poſitos eo
ꝙ cōtra ipſos denegat᷑ de dolo actio.⁊ hoc eſt regulare:niſi
foꝛte poneres ꝙ de dolo agere nō ꝑmittant᷑.q2 libertus vel
filiuſfa.ſit q2 nec iſti reſtitui poſſunt.

Cum minoꝛ.Minoꝛ finita tutela agit cōtra tutoꝛem
act.tutele:⁊ fuit tutoꝛ abſolutꝰ:poſtea petit minoꝛ re
ſtitui.q2 in hoc caſu fuit ſolus:nūq̇d eo ipſo q̄ reſtituet᷑ mi
noꝛ reſtituetur tutoꝛ dicit ꝙ nō:niſi ꝯiuncta eſſent negotia.

Etiam. Nō refert decipiat᷑ minoꝛ.i.aucte pr̄is tutoꝛ]
q2.ſ.cōtraxit pr̄e tutoꝛe autoꝛe ⁊ deceptꝰ fuit:aut nō
q2 ſemper reſtituet᷑ ex cauſa.pone adminiſtrauit tutoꝛ puta
in ſale ⁊ oleo ⁊ vino ⁊ etiā in multis alijs.in vno tamen fuit
abſolutus tutoꝛ:puta in oꝛdeo.in alijs fuit cōdēnatus cum
ꝯuentus eſſet iſte tutoꝛ finita tutela.vult aūt iſta pupilla re
ſtitui in eo in quo fuit tutoꝛ abſolutꝰ.dicit abſolutus tutoꝛ
eā nō eſſe reſtituendā in vno:niſi etiā reſtituat᷑ in oībus.lex
iſta dicit diſtinguendū an geſtiones fuerūt mixte ⁊ cōtinen
tes ⁊ tunc in totū reſtituatur:an ſeparate:⁊ tunc ad vnū tm̄
⁊ etiam hoc caſu qn̄ ſunt ſeparate reſtituet᷑ pupilla:⁊ tutoꝛ
aduerſarius nō reſtituetur.⁊ h° dicit.ſed hūc caſum dic me
lius.ſ.§.ex cauſa.Titius geſſit tutelam ſeij:puta in multis
ſpeciebus ⁊ male.deceſſit titius tutoꝛ ⁊ ſucceſſit ei pupilla
quedam.ſeius egit tutele act.contra pupillā:⁊ ipſa fuit cō
dēnata tm̄ in vna re ⁊ in alijs abſoluta:nunc vult puella re
ſtitui aduerſus ſnīam contra ſe lata3:tutoꝛ dicit ſeius reſti
tui debere cōtra eā in eo in quo fuit abſoluta:ita vt tota re
ſtauretur lis an ſit audiendꝰ:queritur ⁊ diſtinguit᷑ an mixta
eſt vl' non.ſi non eſt mixta non eſt audiendus.⁊ iſta eſt vera
poſitio.

Hereditate.Certū eſt ꝙ in integru3 reſtitutio dari d3
p̄ſente eo cōtra quē petit᷑.ſ.eo.in cauſe.§.cauſa.vnde pone
adiui hereditatē patris mei:poſtea reſtitutꝰ fui vt abſtine
rem.⁊ hec reſtitutio cōceſſa fuit abſentibꝰ credi.here.pr̄nis.
dicitur hic ꝙ reſtitutio non valet:vnde pꝛeiudicare credito
ribus non potuit.

Si filius. Paterfa.filiū emancipauit qui erat mioꝛ
xxv.an.⁊ extraneo herede inſtituto:eidem filio aliq̇d
legauit:eū tamē p̄terijt in teſtamēto minoꝛ iſte bo.poſ.con
trata.nō petijt infra annū:⁊ ita excluſus eſt per lapſum an
ni expꝛeſſim.q2 eā repudiauit expꝛeſſim.vnde cū in hoc ſen
tit ſe grauatū:petijt ſe reſtitui poſt.xxv.an.tū infra q̇driēniū
etiā pendente cauſa in integ.re.petijt legatū.dicit᷑ ꝙ exclu
ditur a beneficio bo.poſ.quia videtur liti renūciaſſe.Sed
pone infra annū agnouit legatū eo facto maioꝛe.dicit᷑ ꝙ et
tunc a bo.poſ.excluditur.

Si mulier. Paterfa.plures habuit cre.mulierē quā
dam inſtituit heredē cuidā ſeruo ſuo libertatē reliq̇t:
mulier tamē hereditatē adiuit ⁊ ſeruos manumiſit:poſtea
aūt mulier iſta petijt reſtitui vt ab hereditate abſtineret.nū
quid ſerui ab ea manumiſſi liberi manebunt:⁊ ſi liberi ma
nent an aliquid ꝓ libertate pꝛeſtare debent.⁊ dicit ꝙ liberi
manebūt nec aliquid ꝓ libertate p̄ſtabūt.ſed pone iſta mu
lier anteq̄ reſtitueretur quibuſdā creditoꝛibꝰ ſatiſfecit:nun
quid illi quibus non eſt ſatiſfactū habebunt regreſſum con
tra eos quibus ſatiſfactū eſt vt id q̄ perceperunt cōicent:
⁊ dicit ꝙ non.ſit quod ſolutū eſt credi.nō reuocatur.

Minoꝛ. Minoꝛ.xxv.an.volebat ager᷑ aduerſus quē
dam ſuum debitoꝛē ⁊ eū ad iudicium vocauit:⁊ cum
ad iudicium illū vocaſſet:dixit ille quis eſt iſte qui venit de
edom tinctis veſtibus de boꝛra.dicit minoꝛ ſe maioꝛem eſ
ſe vt maioꝛ appareret:permiſit barbam creſcere ⁊ capillos

magnos deferebat. vnde admiſſus fuit a iudice ad agēduꝫ ⁊ ita debitor ei ſoluit: minor iſte pecuniā perceptā ſtatim cōſumpſit: modo queritur cuius ſit periculū iſtius pe. vtruꝫ ſcꝫ debitoris an minoris: an curatoris. ⁊ dicit indiſtincte debitorē liberari. ⁊ ſic liberatus eſt debitor. per auctem em̄ iudicis ſoluit. ſed in curatore diſtinguit̃: ſciuerit an ignorauerit ſi ſciuerit ad ipſum curato. pertinet periculū. ⁊ curator tenet̃ ⁊ hoc quādo perſeuerauit: ſi ignorauit id ipſum minorem. ⁊ ſic curator nō tenetur hoc caſu: q̄r non ꝑſeuerauit nec ſciuit

SI minor. Paterfa. mihi minori. x. reliquit nomine legati: ⁊ rogauit me vt manumittā ſeruū meū: q̄ forte xx. valebat: accepi legatū de. x. poſſum quidē reſtitui vt non cogar ſuū manumittere: ⁊ q̄d reddā illa. x. que accepi. quia ſi maior eſſem nō cogerer manumittere ſi vellē habere legatum.

SI minor. Minor. xxv. an. credit filiofa. minori: ſi iſte filiuſfa. ꝯſumpſit non tenet̃: q̄r melior eſt cauſa cōſumētꝭ niſi fuerit inde locupletior tpe litis cōteſ. Scd̄o dicit ꝙ ſi duo minores cōpromittunt in aliquē ſi vnus vult reſtitui bñ pōt

SI emptione. Pone minor emit rē ſub pacto adiectōnis in diē hoc eſt ſi alius meliorē cōditionē nō attulerit vſqꝫ ad talem diē: minor eā habebit emptaꝫ oblata fuit tandē melior conditio. q̄r alius plus obtulit: ⁊ rem obtinuit leſus eſt minor in hoc ꝙ tantū nō dedit vult reſtitui: dicit ꝙ bene pōt minor iſte dum det illud plus q̄d alius dedit.

MInor. Dū minor in iudicio fuit cōuentꝰ leſus fuit. et in hoc ꝙ legē quandā q̄ faciebat ad cauſam ſuā non allegauit. dicit̃ ꝙ reſtituẽt minor iſte: poteſt ⁊ pluribus alijs modis intelligi q̄d dic vt in apparatu accur.

AUxiliū. In iſta. l. quandā regulam premittit ⁊ eam duabus rōnibus ꝓbat. vt videris ꝑ exempla. primū eſt pone minor. xxv. an. act. iniuriaꝝ per lapſum anni vel expreſſim. i. per pactū remiſit: deinde petit reſtitui ad hoc vt ei liceat eius iniurie noīe agere. dicit ꝙ nec audiet̃ neqꝫ reſtituetur. ⁊ eſt iſtud primū dictuꝫ. Scd̄m aūt eſt ꝙ vxor minoris adulterata eſt: vnde minor infra. lx. dies potuit eā ſine metu calūnie accuſare: eam tamē nō accuſauit: poſtea petijt reſtitui vt accuſare poſſit iure mariti nō obſtante hoc ꝙ. lx. dies fuerint ꝑteriti. dicit ꝙ nō audiet̃. iſtis em̄ caſibus nō poteſt ſubueniri: niſi vt alijs noceat: h̄ eſt vt alij in delictis puniātur: vñ non erit reſtituendꝰ: hoc eſt q̄r nihil abeſt: ſꝫ vindictā querit. ¶ In delictis. Dictū eſt ſtatim. ſ. quādo cōtra euꝫ delinquit: nunc q̄ñ ipſe minor delinquit. vñ pone minor delinquit petit reſtitui vt habeat̃ ꝓ non delinquente: an ſit audiendus. ⁊ certe nō: ſi crimē ſit atrotius vel atrociſſimū: vnō nō pōt reſtitui. ſed ſi delictū eſt priuatū ⁊ atrox. vt q̄r furtum cōmiſit. in hoc quidē releuabit̃ vt habeat̃ ꝓ trāſacto: ſi potuit trāſegiſſe. vt. ſ. e. ex cauſa. §. impator. ſi vero atrocius vt in termino moto mitigabit iudex penā. ſi vero publicum eſt vt q̄r ecce minor deliq̄t: q̄r cōmiſit adulteriū vt incidit in aliq̄d capitulū. l. iul. de adulte. que plura ſunt: q̄ bene ⁊ meliꝰ in. l. iſta ꝙ in aliq̄ alia exprimūtur

EMilius. Emilius quidā a vicino ſuo ouimo nomīe fundū quendā emit ſub pacto. l. cōmiſſorie puta fundum ꝓ. xxx. ⁊ ſtaim. x. dedit: ⁊ conuenit ꝙ infra mēſem. ſ. alia x. ſolueret: q̄d ſi nō faceret vel non ſolueret fundꝰ erat inemptus. ⁊ ita de alio menſe ſequēte. deceſſit iſte emilius ⁊ puellam reliquit heredē: illiꝰ tutores nec primo nec ſcd̄o mēſe aliquid ſoluerūt: ⁊ ita elapſum eſt tp̄s quo ſoluere debuerunt venditor tñ elapſo tempore nihilominꝰ denunciauit puelle vt ſolueret. ⁊ ſic tacite a. l. cōmiſſoria: receſſit: tandeꝫ tibi illa ſoluere voluit: venditor ille funduꝫ alij vendidit: q̄d cū perpendit puella petit reſtitui corā vno iudice qui ꝓnunciauit eam nō eſſe reſtituendā: vñ illa appellauit ad imperatoreꝫ: ⁊ ita corā imperatore venerūt aduocati vtriuſqꝫ partis ⁊ allegabant. ⁊ ita fuit cōtra illā allegatū. dicebat em̄ paulꝰ aduocatus aduerſe partis ꝙ iſta puella non erat reſtituenda. q̄r pater ſuus cōtraxit: nō illa. Imperator vidit pupillā formoſam: ⁊ ideo valde fuit motꝰ ⁊ partē ſuā fouebat. vñ tres rationes aſſignat quare iſta puella ſit reſtituēda. prima ratio talis eſt: q̄r tp̄s illud in q̄ puella fuit leſa cucurrit tempore minoris etatis. ſcd̄a rō eſt. q̄r lex cōmiſſoria eſt odioſa: vñ nō debꝫ huic puelle obſtare. Tertia ratio eſt: q̄r iſti tutores ſunt ſuſpecti: eo ꝙ ita ſe male circa factū iſtud habuerūt. vñ ꝑſumit̃ hoc facto eoꝝ eos fraudē cōmiſiſſe. vñ iſtis rōnibus motꝰ eſt impator: vnde eā reſtituit. plus tñ dicit paulus: q̄r potiſſimā rōnem impator tradidit obliuioni. nā ex q̄ venditor pꝰ tpus lapſuꝫ ꝑciū petijt videt̃ legi cōmiſſorie renūciaſſe: ⁊ ſic q̄tuor rōnes ſunt q̄ faciebāt ꝓ illa: ⁊ quedā que non eſt in lr̄a forte q̄r pulchra erat: q̄ quidē vehemēter me moueret. ⁊ hoc dicit. ¶ Id q̄d dicit̃. Filiuſfa. obmiſit aliquid facere ex quo pertinebat ad p̄rem emolumentū emancipatus petit reſtitui. dicit ꝙ nō auditur. q̄r inſtitutus fuit contēplatione patris.

INtra. Caſus huiꝰ. l. varie cōſueuit poni: vt circa literā eſt notatū. ſed tu pone hoc mō: minor fuit leſus in contractu ⁊ dū cōpleuerat. xxv. an. petit reſtitui ſenten: iatū fuit ꝓ eo. ſ. de eo reſtituendo: aduerſarius appellauit: ⁊ dum cā appel. agebat̃ elapſum eſt quadriēniū q̄d datur ad reſtitutionē petendā: ⁊ factus eſt maior. xxx. an. ⁊ in cā iſta appel. ſimiliter cōprimūt iſti maiores. q̄r a populo fuit ꝓnunciata ⁊ iſti minores facti maiores petant ſniam executioni mādādam. dicit ꝙ bene poſſunt ſniam executioni mandare poſt xxx. an. cū per eos nō ſtetit. vel dic ſcd̄o ꝙ minores fuerunt reſtituti vt act. ꝑſcrip. ſublatā poſſunt intentare: ⁊ aduerſarius appellauit ⁊ obtinuit. tādē iſti minores in cā appel. effecti maiores ſunt. dicit̃ ꝙ poſſūt poſt. xx. an. itentare rei vē. ⁊ rem ſuā vendicare. Tertio mō ponit̃ caſus: q̄r iudicatum fuit eū eſſe minorē: non tñ fuit reſtitutꝰ: ⁊ ideo appellauit et factꝰ ē maior. dicit̃ ꝙ reſtituendꝰ erit poſt. xxv. an. ſm primā ⁊ ſcd̄aꝫ poſitionē dic ī toto p̄n. cog̊ſci ſup exe. ⁊ cog. i. ſup execu. ⁊ demā. eiꝰ. ⁊ ſic tribꝰ mōis ponit̃ caſus huiꝰ. l. ſꝫ ī q̄libꝫ iſtoꝝ duorū caſuum retineas thema primi caſus: q̄ñ fuit infra quadrienniū: ⁊ factꝰ fuit maior. Itē no. ſm vltimū caſuꝫ q̄r appellatur ab interlocutoria ⁊ incidenti ꝓnunciat̃: nunq̄d hodie minor debet reſtitui: ⁊ hec dicit. ¶ Vendentibꝰ. Curator minoris vendidit fundū minoris titio: puta vult reſtitui minor cōtra titiū: dicit̃ ꝙ nō pōt reſtitui ꝯ emptoreꝫ ſed agat contra curatoreꝫ. hec vera ſunt niſi velit reſtituere illi titio expenſas quas fecit titius emptor.

MInor. Paterfa. Decedens titiū heredē inſtituit: et cuidā minori legatū dedit: ſiue reliquit in teſtō: ⁊ duꝫ ꝯtrouerſia erat inter illū heredē ⁊ legatariū q̄ heres. ſ. negauit lega. deberi: tñ fuit ꝓnunciatū ꝓ legatario minore. ſ. de legato ꝑſtando. ⁊ ita habebat iſte minor actio. in factū ex re iudicata ad legatū illud petendū: tñ heres dolo vel cautela induxit iſtū legatariū minorē vt ei legatū remitteret. ⁊ ita cauit in quodā inſtrumēto ſe legatū percepiſſe: ⁊ quandam ſummā pecunie debitor hoc eſt heres ſcripſit ſe mutuo recepiſſe. dicit ꝙ pōt reſtitui iſte minor: magis eniꝫ ꝓdeſt ei ſi agat act. in fac. ex re iudi. q̄ ex mutuo. ¶ Predia. Pater alicuius puta titij geſſit tutelā: puta ſeij: ⁊ male. vñ patre titij defuncto conuentꝰ fuit minor. ſ. titius act. tutele. dixit minor titius: ſcꝫ nolo imbrigari de iſtis: vnde aduerſario. i. ſeio dedit vnā vineā vt eū in pace dimitteret. deinde penituit ſe h̄ feciſſe: dicit ꝙ reſtitui poterit vt vineā ſuā recuperet cuꝫ fructibus: ſed pecuniā quā ex tutela paterna debet ſoluere cuꝫ vſuris cōpenſare poterit cū fructibus: imo verius non computantur ſed ſit reputatio.

SI iudex. Minor leſus fuit in venditione predij: ⁊ reſtitutus. ⁊ ita emptor miſſus fuit ꝑdiū reſtituere: ⁊ minor eſt iuſſus reddere ꝑciū: nō reddidit. q̄r noluit ꝙ ſibi reſtituatur fundꝰ: nec ſtare ſnīe late in fauoreꝫ ſuū: ⁊ poſtea noluit minor vt in integ. reſti. emptor em̄ voluit eū cōpellere ad hoc actio. in factū ex re iudi. ⁊ dicit ꝙ minor habet vtilem exceptōeꝫ: nec poterit emptor cōqueri grauatus fuerit nā in tali ſtatu eſt emptor: modo in quo fuit ab initio cōtractus quando cum minore cōtraxit.

PReſes. Planuꝫ eſt qđ hic dicitur. dicit eñ ꝙ pſes pōt reſtituere cōtra ſniam pdeceſſoris ſui. q꞉ ſicut iuuatur maioꝛ p appellationē: ꝛ ita iuuant̃ minoꝛes beneficio etatis.

DE etate. Dicit ꝙ ꝓbari debet etas cuꝫ cognitione cauſe q꞉ etate ꝓbata in alijs ſuis cauſ: etiā in iſta p̄iudicat̃ reſtitutioni minoꝛis. ꝛ hoc dicit. ꝛ pone exēpla vt circa lr̃am

NOn omnia. Minoꝛ nō potuit cōmedere ptē de fabis vel de cōpoſta: nūqd reſtituet̃: certe nō. nā in his ſolū erit reſtituend⁹ in quib⁹ fuit decept⁹ ꝓpꝛia facilitate: vł aduerſarij calliditate. vñ ſi aliud obmiſerit vel ſe honeroſe hereditati īmiſcuerit: cōtra talia bene poterit reſtitui.

ETiam. Incipiebā rem tuā vſucapere ꝛ cuꝫ curreret vſucapio p bienīū ꝛ dimidiū: poſtea deceſſiſti vxoꝛe tua gui da relicta: ꝛ ita anteq̄ naſceret̃ filius cōpleui vſuca. dic ꝙ filius poſtea nat⁹ reſtituetur: vt poſſit eā rem vendicare ac ſi vſucapta non eſſet. ❡ Imperatoꝛ. Dū minoꝛ ageret cōtra debitoꝛē ſuū in iudicio: tutoꝛ colluſit cū debitoꝛe: vnde ꝛ minoꝛē induxit ad hoc. naꝫ aduerſarium paſſus eſt abſolui vel vt cōfiteret̃ eū eſſe abſoluendū. dicit ꝙ in minoꝛis eſt electione agat ꝯ tutoꝛē an velit reſtitui ꝯ debitoꝛē abſolutum

EUm q̇. Cōueniebā minoꝛē abſente tutoꝛe: eius defenſoꝛē te obtuliſti ꝛ condēnatus es: fiet executio ī te ꝛ nō habebis in integ reſti. ex pſona illius minoꝛis. ꝛ ſic nō poteris reſtitui ex perſona minoꝛis quem defendis. q꞉ neqꝫ minoꝛ ille poſſet reſtitui: cū nullū damnū patiat̃.

TUtoꝛ. Titius cū meus tutoꝛ eſſꝫ: ꝛ ex iſta cauſa rem meā vendere volebat: mater mea deññciauit emptoribus ne emerent: ꝛ titius me⁹ tutoꝛ nihilomin⁹ vēdidit: valet quidē venditio: ꝛ ego minoꝛ potero reſtitui ſi leſus ſum.

CUratoꝛ. Titius erat curatoꝛ nepotis vł nepotū ſuorū: ꝛ cōia cū iſtis nepotib⁹ habebat p̄dia: q̄ iſte titius vendidit: nepotes minoꝛes volunt reſtitui: ꝛ reſtituti ſūt. dicitur hic ꝙ venditio nō reſcindit̃ niſi pro parte minoꝝ: niſi emptoꝛ inſolidū velit reſcindi. ꝛ iſte emptoꝛ habebat actionē ꝓ precio ꝓ parte illoꝝ minoꝝ aduerſus iſtos minoꝛes; ꝛ pro parte titij habebit acti. cōtra eū vel eius heredes.

MInoꝛ. Si minoꝛ fideiubebat ꝓ aliquo pōt reſtitui: ꝛ nō liberat̃ alius. ſ. pꝛincipalis. Itē ſi ancilla quam vendidit minoꝛ manumiſſa eſt ab ipſo emptoꝛe: minoꝛ eſt ꝯ libertatē non reſtitui: ſed aget cōtra emptoꝛē quāti ſua īter eſt. Itē ſi mulier leſa fuerit. ſ. minoꝛ aliquid paciſcando in leſionē dotis reſtituenda erit.

IUnius. Quidā iuriſperitus amicū ſuuꝫ ſup quadā queſtione cōſuluit: ꝛ anteq̄ ab ipſo reſponſionē reciperet q̇d ſibi videbat̃ querens de eadē reſpondit: ꝛ ſic ſtulte queſtio talis eſt. Quidā minoꝛ fideiuſſit ꝓ quodā debitore qui tenebat̃ act. tēpoꝛali: ꝛ reſtabant foꝛte. x. dies ꝙ liberari poſſet debitoꝛ: petit iſte minoꝛ reſtitui: ꝛ reſtitutus eſt: ꝛ eo reſtituto reſtituta fuit pꝛiſtina actio creditoꝛi: nunquid ille creditoꝛ totū tp̄s habebit: qđ noīe eius actōnis cōpetebat ab initio: an ſolū. x. dies q̇ ſuperant cū iſte interceſſit: ꝛ dicit ꝙ ſolū habebit. x. dies. ꝛ ideo planū eſt qđ hic dicitur.

De capitis diminutione. Rub.

PErtinet. Scire debes tres eſſe ca. dimi. vt. j. e. l. vlti. ꝛ dicit ꝙ iſtud edictuꝫ de q̊ tractatur in h̊ titulo locū hꝫ in minima capitis di. Illi eñ q̇ patiunt̃ ca. di. maximā: vel mediam nō poſſunt ꝯueniri: illi tamē illoꝝ loco cōueniunt̃ ad quos bona eoꝝ ꝑueniunt. ꝛ hoc dicit. ❡ Ait. In iſto. §. ponunt̃ v̂ba pꝛetoꝛis: ꝛ ſcire debes ꝙ de iure ciuili ſi tu cōtraxiſti cuꝫ aliquo cui⁹ ſtatus eſt poſtea mutat⁹. q꞉ quelibet obligatio tollitur. ſed de iure naturali tenet ꝛ licet de iure ciuili: vt dictū eſt tollatur: tamē pꝛetoꝛ euꝫ reſtituit ex aucte ſua ꝛ aget̃ cum eo act. in factū ex hoc edicto: ac ſi nunq̄ eius ſtatus eſſꝫ mutatus. ❡ Si qui. Pꝛimo cōtraxi cū aliquo ꝛ poſtea mutatus eſt ſtatus eius. nā pꝛimo fuit ſui iuris: modo aūt effectus eſt alieni: vel ecōuerſo: ſine dubio de iuris rigoꝛe, quia alius eſt nou⁹ homo: nō tenet̃. ſ. ciuiliter de eo qđ p̄ceſſerat actū vel ſtatū mutatū. naturaliter aūt ſic. Sed pone ꝙ p⁹ capi. di. cōtraxi cū aliquo qui pꝛimo fuit ſui iuris: deinde āt dedit ſe in arrogatiōeꝫ ꝛ tunc cōtraxi: vel ecōuerſo. ꝛ dic ꝙ hoc edictū de hoc nō tractat: vñ non datur actio. ꝛ hoc dic̃ ꝛ duobus modis intelligit̃ circa lr̃am. ❡ Nemo. Si quis deliquit: poſtea dedit ſe in arrogationē: nunq̇d ideo liberatur quominus puniat̃. videt̃ ꝙ ſic. q꞉ nouus homo videtur tamē ꝯrīū eſt: q꞉ nō deſinit teneri ex pꝛimo delicto. ❡ Ei q̇. Debitoꝛē meū arrogaui: extinguit̃ actio: nūquid ſi eū iterū emanciparem reſtituet̃ mihi mea acti. dicit̃ ꝙ non. ❡ Hoc. Hec actio in factū q̄ in locū actionis amiſſe reſtituit̃ perpetua eſt ꝛ datur heredibus: ꝛ in heredes.

LIberos. Habebā filios: dedi me in arrogationē alicui: tam ego q̄ filij mei ī poteſtatē arrogatoꝛis trāſiuimus vnde illi etiā filij mei capite minuunt̃. ❡ Emancipato. Planus eſt. q꞉ emancipatione filioꝝ vel etiam nepotis vel alioꝝ qui ſunt in poteſtate mea contingit capitis diminutio: ceterū manumiſſione ſeruoꝛuꝫ non contingit capi. di. q꞉ caput nō habēt. q꞉ ſerui manumiſſi incipiūt caput habere cū ſint manumiſſi. ꝛ hoc dicit cū. l. ſeq. q̄ cōtinuat̃ cum iſta. ❡ Amiſſione. Si interdictum fuit alicui aqua ꝛ igni capite minuitur. ❡ Qui. Imperatoꝛ fuit in exercitu contra ſaracenos ꝛ hoſtes ppłi ro. deſeruit aliquis imperatoꝛem vel magiſtratus militū foꝛte. ꝛ trāſtulit ſe ad hoſtes: ſine dubio ille capite minuit̃. idem ſi aliq̇s fuerit hoſtis indicat⁹ populi ro. a ſenatu: q꞉ iſte capite minuit̃. ꝛ hoc dicit. ❡ Nūc. Iuriſcō. ſeipſum cōtinuat: ꝛ dicit ꝙ hic tractat de minima cap. di. ꝛ eius effectu. ꝛ dicit ꝙ per eā nō tollitur publicū ius: vñ ſi iudex magiſtrat⁹ vł ſenatoꝛ minimā ca. patit̃ di. non ideo deſinit eſſe ſenatoꝛ vel iudex. nullū eñ officiū pu. tali ca. di. tollitur. Itē tali ca. di. tollitur ius agnationis: non aūt pu. iura: vt dixi. ideꝫ eſt ꝛ in quibuſdā tutelis ltīmis. i. ex. l. xij. tabu. deſcendentib⁹. naꝫ tutele iſte ltīme īteruertunt̃ ꝛ deſinit eſſe tutoꝛ illa ca. di. ſed ſi datiua eſſet tutela vel teſtamentaria nō periret illa ca. di. ideꝫ videt̃ nā ſi deferat̃ ex. l. xij. tab. perit ius ſuccedendi. alſ nō tollitur. de quib⁹ tria exempla ponit q̄ quidē ſunt legitime alie q̄ ex. l. xij. ta. ille nō expirāt Illa eñ expirat ca. di. minima. vt dictū eſt. dic̃ eñ in fi. ꝙ q̄dam ſunt noue leges q̄ q̇buſdā certis pſonis tutelas ꝛ her. defert. Nam aliqñ. ꝛ hoc dicit. ꝛ ſcias ꝙ iſta lex eſt cū omni virtute inſpicienda ad hoc ꝙ intelligatur.

INiuriarum. Tenebaris mihi act. iniuriaꝝ lꝫ capite minuaris: adhuc remanes mihi obligat⁹: ꝛ cū iſta caſus poſitione cōcoꝛ. ſ. e. l. ij. §. nemo. vel dic aliter hūc caſum q꞉ ſi cōpetat ei actio iniuriaꝝ añ ca. di. nūq̇d deſinit eam habere: lꝫ capite minuatur. ❡ Sed libertate. Libertus ꝓpter ingratitudinē fuit redact⁹ in ſeruitutē q̄ fuerat debitoꝛ me⁹ dicitur hic ꝙ nō reſtituat cōtra eū: ſed ꝯtra eū ad quē bona peruenerūt vel aduerſus dñm: vel aduerſus fiſcum ad queꝫ bona peruenerunt.

HAs. Hec lex ꝛ due ſequētes loquūtur qñ actōes cōpetunt capite minuto. ꝛ dicit ſi aliqua actio capi. minuto cōpetit: diſtinguit̃ vtrū deſcendit ex naturali obligatione: ꝛ tunc minoꝛ ca. di. nō tollit̃. aut deſcendit ex ciuili ꝛ tollitur: ꝛ aſſignat in lr̃a rōnē. q꞉ ciuilis ratio naturalia q̇dē ꝛc. ꝛ ponit exēplū in act. de dote: vt cum illa ca. di. non tollitur idem eſt ſi alimēta vel habitatio fuerit relicta. illa eñ ca. di. nō pereunt. ꝛ hoc dicit lex cum ſequenti.

CApitis. In hac. l. dicit tres eſſe capi. dimi. que omnia plene pꝛoſequitur.

❡ Ex quibus cauſis maioꝛes. Rub.

HUius edicti. Iuriſcon. aſſignat rationē q̄re iſtud edictū fuit ītroductū ꝛ dicit ꝙ per illud edictū ſubuenitur illis qui ſunt leſi per abſentiā: ꝛ ex cauſa. iuſta eñ abſentia nulli debꝫ eſſe dānoſa vel lucroſa. ❡ Verba. Iſte. §. ponit edicti pꝛetoris verba: ꝛ habet illud edictū tres partes. pꝛima eſt quali

ter abſens cōtra p̄ſentem reſtituat̄. nā ſi p̄ſens vſucapiat rē abſentis ille reuerſus reſtituetur cōtra p̄ñtem: ſiue vſucepit rem corporalē ſiue act. liberatus ſit. ⁊ hoc vſqꝫ ad. §. illū. itē ſi quis ⁊c̄. Scōa clauſula edicti quādo preſens contra abſentē reſtituitur: vt ecce ſi abſens p̄ſcripſit rem p̄ſentis reſtituetur preſens: ⁊ durat vſqꝫ ad. §. item ſi qua ⁊c̄. ⁊ ibi incipit tertia pars: ⁊ durat vſqꝫ ad finē. qꝛ dicit̄ ꝙ qñcūqꝫ eſſꝫ equū ꝙ reſtituat̄: p̄toꝛ reſtituet. lex ſequens tractat de vltima particula edicti p̄toris: dicens ꝙ illa pars in vſu eſt qm̄ alie ſpeciales clauſule frequentius locū habēt: occurrit tamē quandoqꝫ ꝙ ei locus eſt. ¶ Hoc capite. Nūc incipit vlpia. exponere verba pretoris: ⁊ dicit: ꝙ qui metu abfuerit adiuuant̄ ⁊ oꝫ ꝙ iuſtus fuerit metus. ⁊ hoc exquiret iudex. Item reſtituunt̄ qui abfuerunt cā rei pub. ſine dolo ⁊ qualiter accipiēdus ſit: vel accipiat̄ dolus malus exponit. ſed qui operā dedit vt abeſſet nō reſtituitur.

Legatis. Dicitur ꝙ iſti municipioꝝ legati nō dicunt̄ abeſſe cā reipub. ſed ſuccurrit̄ eis ex conſtitutionibus principum.

Occurritur. Expoſuit vlpi. duas partes edicti: nūc vult exponere ſñiam. ⁊ dicit ꝙ ſuccurrit̄ illis qui fuerunt in vinculis. Itē differentia eſt inter vincula ⁊ cuſtodiā. qꝛ vinculoꝝ appellatio generalis eſt: pertinens tam ad priuatos ꝙ̄ ad rem pub. cuſtodie vero appellatio ſpecialis ad rē pu. tantum pertinet.

Et. Nunc exponit aliam partem edicti. nā ſi liber homo vt ſeruus detinetur: habet beneficiū reſtitutionis. ſed ſi ſeruus incipiat litigare de ſtatu ſuo nō reſtituet̄ cuꝫ ꝓ liberto extunc habeatur. Sed pone aliq̇s ſeruus inſtitut⁹ fuit ſub cōditione bona vſucapta fuerint ante cōditionē exiſtentem nō reſtituet̄: ſꝫ filiusfa. bene reſtituetur ſi detineat̄ vt ſeruus: ⁊ leſus fuerit tunc. Itē q̇ captus fuerit ab hoſtibus. transfuga autē non reſtituetur.

Ab hoſtibus. Dicit̄ in. l. iſta ꝙ ſi aliq̇s captus ſit ab hoſtibus ⁊ poſtea reuerſus: qꝛ ſubuenit̄ eidē. ſed pone ꝙ ibi deceſſit ſine dubio: ⁊ tunc ei ſubuenitur. et ſi bonis ſuis datus fuit curatoꝛ. dicit ꝙ nihilomin⁹ ei ſubuenit̄: ſi reſtitutione indigeat. ⁊ ſic nō dicit hoc p̄toꝛ. ſuppletur tamen ab vlpi. ꝙ ſi aliq̇s captus fuerit ab hoſtib⁹ ⁊ filius ibi ſit natus reſtitui poterit. ſ. filius: non ſolum pater. ¶ Si dāni. Plan⁹ eſt. ſꝫ pone incepi rē alicui⁹ vſucapere ꝑ annū. deinde aūt cepit ille abeſſe per annū ⁊ dimidiū: poſtea reuerſus ille detent⁹ fuit ⁊ implicit⁹ circa negotia ſua: puta circa amicos ſuos viſitandos aduocatos querēdos per vnū menſeꝫ poſtea currit reſiduū tp̄s ꝙ ſupererat ad vſucap. complēdā ⁊ ita vſuca. cōpleta fuit: dicit ꝙ reſtituet̄ ei id tp̄s qȯ fluxit in abſentia. ſ. annus ⁊ dimidi⁹: ⁊ qȯ fluxit in p̄ſentia anteꝙ̄ eſſet negligens: puta menſis vn⁹: ⁊ etiā tp̄s abſentie ei reſtituitur. ſed ſi fuit negligēs petendi reſti. ⁊ in hoc nō ſubuenitur: ſed rōne impeditus. ⁊ hoc debet pretoꝛ cognoſcere ſi fuit negligens vel non.

Non ſolū. Planus eſt: ad militē hereditas pertinebat: qꝛ inſtitutus erat ſub cōditione infra certū tēp⁹ cōplēda: nō paruit cōditioni. ⁊ ſic amiſit here. ⁊ ſic neceſſaria eſt reſtitutio. vel dic ꝙ aliq̇s here. ⁊ etiā res hereditarias poſſedit: ⁊ vſucepit iuſte ſe credēs heredē: dū miles abſens fuit cā rei pub. dicit ꝙ cōtra illū poſſeſſoꝛē reſtituetur. Sed pone poſſeſſoꝛ ille res here. vendidit: dicit ꝙ tūc cōtra illum emptoꝛē danda eſt reſtitutio: vt liceat militi rē ſuā vendicare ab emptoꝛe. vñ ex poſt facto apparebit tenuērit vſucapio vel nō. ſed primo caſu datur petitio hereditatis.

Eum quoqꝫ. Legata fuerunt mihi. x. ſingulis annis dū eſſem in ytalia: incepi abeſſe cā reipu. vel captus fui ab hoſtibus dicit me reſtituendū: vt perinde legatū percipiā ac ſi nō abfuiſſem: nec debeo reſtitui vt act. habeaꝫ ad legatū petendū. pendente eñ cōditione eā nō habui: vnde ꝓſequēs eam nō amiſi: defectus tñ cōditionis fuit in cauſa qꝛ legatū amiſi: vñ ad id tñ reſtituar vt ꝑinde habeat̄ ac ſi non abfuiſſem. ⁊ ita ad ipſum legatū ero reſtituend⁹.

Sciendū. Hec. l. ⁊ ſequētes due ꝯtinuant̄ ħ dicit in ꝑma ꝙ maioꝛib⁹ erit ſubueniēdū i dānis ⁊ etiā lucris q̄ ipſi ꝑſequunt̄ ſine dāno ⁊ iiuria alioꝝ. nā cū dāno vel iniuria alioꝝ nō audiunt̄. ⁊ de hoc taliter pone exēplū. emi rem aliquā bona fide quā potui vſucapere: ⁊ incepi: deinde captus fui ab hoſtibus ⁊ ibi retent⁹ per tm̄ tp̄s per quātū potuiſſem vſucapere: reuerſus ſuꝫ poſtea: vñ volo ꝙ vſucapta habeat̄ poſtliminio. nam ſi in ciuitate fuiſſem vſucepiſſeꝫ ꝙ̄ iure poſtliminij idem videt̄: qȯ fingit me ſemꝑ p̄ſentē fuiſſe verūtamē dicit me nō eſſe audienduꝫ. vſucapio eñ quā per nos acq̇rimus ſine poſſeſſione naturali nō ꝓcedit. vnde nec vtilē nec directā habeo actionē. iniquiſſimū eñ eſſet alij auferre dñium vſucapione: cū in ciuitate nō vſucepi: cuꝫ ad ea que facti ſunt fictio poſtli. non extenditur.

¶ Sed pone caſum in. l. ſciendum ſic vt differat a. l. ſeq. ꝙ̄ aliq̇s emit rem ſed anteꝙ̄ poſſeſſionē eius apprehenderet factus eſt abſens reipub. cā. ⁊ ſic nō cepit vſucapē: nō impetrabit ex hoc edicto ꝙ res empta habeat̄ ꝓ vſucapta.

Item. Hic vult exponere vlpi. an p̄ſens cōtra abſentem reſtituat̄: ⁊ laudat vlpi. p̄toꝛeꝫ ꝙ bene fecit ꝙ ita vult ſuccurrere cōtra abſentes: ſicut ipſis abſentib⁹ ſuccurritur: ⁊ generalē p̄toꝛ ſubiecit clauſulam: ꝙ̄uis ſuperioꝛ fuerit ſpālis. i. ad certas perſonas. ⁊ ita regula datur ſi non defendentur abſentes. alias ſi defendant̄ cōtra eos nō dat̄ reſtitutio: ⁊ cū nō defendant̄ poteſt p̄ſens petere vt in poſſ. mittatur: ⁊ etiā bona diſtrahi ſi latitet. al's non diſtrahi debēt: ſed fiet tm̄ miſſio: poſtea dicit q̇ videant̄ defendi: ꝙ plus eſt cū. l. ſe. in qua dicit̄ ꝙ amici ⁊ cōſanguinei abſentis interpellari debēt: ⁊ etiā illud edictū datur in furioſos ⁊ īfantes: cū non defendunt̄: ⁊ cōtra ipſos leſi reſtituunt̄.

Et. Si q̇s fuerit in vinculis ⁊ reꝫ p̄ſentis vſucepit reſtituetur p̄ſens contra illum abſentem. qꝛ in vinculis vſucapere poteſt, ſed qȯ apud hoſtes eſt vſucapere per ſe nō poteſt: nec reſtituit̄ vt habeat̄ ꝓ impleta vſucapio, ſed iſti bene poſſunt ſibi acq̇rere per ſubiectas perſonas ex cauſa peculiari. vt in. §. hi. Item dicit ꝙ captiuus reſtituet̄ ſi admiſit aliquid. vt in. §. iteꝫ ei ⁊c̄. ¶ Deinde. Si debitoꝛ meus abſentauit ſe: vel celauit ſe: ita ꝙ ego nō potui agere cum eo: ⁊ ſic act. meā amiſi: dicit̄ hic ꝙ reſtituend⁹ ſum contra illū: nec ero mittendus in poſ. ⁊ de hoc aſſignat multas rationes. q̄re in poſ. bonoꝝ nō ſim mittēd⁹: qꝛ forte nō latitauit vel non habet bona: vel q̄rit aduocatos ⁊ alias ſimiles cauſas.

Sed ad eos. Hec. l. ⁊ ſeq. plane ſunt. dicit eñ ꝑſonas quaſdā aduerſus quas datur reſtitutio.

Sed ⁊ ſi ꝑ p̄toꝛē. Si ſtetit per iudiceꝫ quo min⁹ agē poſſet: ⁊ ideo actio expirauit reſtituet̄ ⁊ ſtare videtur qñ iudex copiam ſui non facit: vel coꝛruptus per gr̄am vel pecuniā ius nō dicit. ¶ Aduerſus. Dicit ꝙ aduerſus relegatū p̄ſens reſtituit̄: ſed relegatus nō reſtituitur cōtra p̄ſentem: ſi potuit ꝓcuratoꝛem relinquere niſi ex cauſa.

Et pretoꝛ. Quedaꝫ ſunt perſone que cōueniri non poſſunt. ⁊ ideo reſtitutio cōtra eos dat̄: ſed filius vel libertus non reſtituitur cū potuit veniam impetrare.

Si ferie. Ad actionē meā ꝓponendā ſupererant duo dies vel. viij. litē volebā conteſtari ad perpetuandaꝫ actionē meā: ſed nō potui ꝓpter ferias repentinas quas induxit imꝑatoꝛ reſtituar: qꝛ has non potui ꝓuidere in tēpoꝛe actionis mee. ⁊ ideo actio expirauit.

Quotiens. Generaliter dico ꝙ̄ leſus reſtituend⁹ eſt ad id in quo leſus eſt: vnde ſi p̄ſente titio poſſedi rem ſuam vna die minus tp̄e in vſuca. ſtatuto: ⁊ poſtea abeſſe cepit ille ſolus dies reſtituitur ei. ¶ Iteꝫ inquit p̄toꝛ. poſuit ſpeciales clauſulas, quas i edicto ꝓpoſuit: ſubijcit generalem q̇ talis eſt in integrū reſtituā: quo caſu iuſta cauſa mihi videbitur: ex qua clauſula reſtituit̄ legatus alicuius ciuitatis: vel ille qui euocatur cā dicendi teſtimonij: ⁊ qui peregrinationis cauſa et cauſa appellationis ꝓſequende: ⁊ ſubuenitur ei qui ex iuſta ⁊ neceſſaria cauſa abſens. ſ. in damnis ⁊

in his que lucrari poterat:ſi pſens eſſet ſine dāno alterius ¶ Item qui abeſt ꝓbabili cauſa reſtituitur: licet potuerit ꝓcuratorē relinquere: vt videtur eſſe ꝑmiſſum reſtitutionē omnē leſum ſi non ꝓhibeatur.

Si quis. Incepiſti rem meā vſucapere: cucurrit vnꝰ ānus vſucapionis reuerſus fui:⁊ medio tp̄e preſens fui qđ nō cōputat̃.vt.ſ.e. ab hoſtibꝰ. Sed poſtea abſens fui per aliū annū:⁊ poſtea fui reuerſus vt prius. deinde fui abſens per aliud tp̄s:iteꝝ reuerſus fui:vnde completa fuit vſucapio.modo quero a quo tēpore erit cōputandus terminus in integ.reſti.dicit ꝙ a tēpore vltime reuerſionis: ⁊ qđ ſequit̃ planū eſt:⁊ dic et melius.vt hic no.

Si cum. rem meā poſſidebas in ꝓuincia.⁊ eam vſucapere incipias.deinde te rome inueni:nūquid tempus petēdi in integ.reſti.mihi curret cū roma eſt cōis patria vt.ſ ad muni.l.roma.indiſtincte dicit quidā ſapiēs tp̄s in inte.reſtitu.mihi nō currere.alius autem diſtinguebat an habeas ius reuocandi domū:⁊ non currat:ſi non haberes:tunc curꝛat.iſta diſtinctio verior eſt. ¶ Exēplo. Rem meā vſuceperas:reſtitutꝰ fuit ꝓpter abſentiā vel ꝓpter aliā iuſtam cām: qꝛ detinebar forte in vinculis ⁊ reſciſſa vſucapione in inte.reſti.vtilem actionē potui intentare.nā que prius fuit directa ante vſucapio.poſtea reciſa vſuca.dicitur vtilis. anteꝙ̄ ergo illā intentareꝫ cecidiſti a poſſeſ.tu poſſeſſor: illa poſſeſſio ad me peruenit ſine vitio meo:nunqđ mihi dabitur exceptio ad illam poſ.defendendam.dicit ꝙ ſic. ¶ In actione. Miles rē meā vſucepit cū erat abſens:deīde reſcindit̃ vſuca.dicit ꝙ fructus quos interim ex illa re perceperit dꝫ mihi reſtituere:idem erit ſi rem militis abſentis vſucepi. nam vſucap.reciſa eodem modo fructus militi reſtituere debeo.non enī debet alicui officium pub.eſſe damnoſum vel lucroſum ⁊ hoc dicit cum.l.ſeq.

Cum miles. Miles rem meā abſens incepit vſucapere: vſucapionē aūt ceptaꝫ filius ſuus ſuccedens compleuit contra heredi.ipſius mihi datur reſtitutio. ¶ Si is. Miles rem meam vſuceperat:rem eandē alij vendidit.dicit me reſtituenduꝫ.nam reſtituendus eſſem preſens contra illum abſentē:idem eſt ſi abſens fuerit leſus a pſente:vt puta re ipſius ablata per ſnīam.qꝛ ei abſenti ſubueniri debet contra preſentem.

Si is. Abſens rem meā vſuceperat:impetraui in inte.re.non tamē adhuc vtilē actionē intentauerā:et in illo medio tēpore ſi poſt in integ.reſti.impetratā:ante tamē act.ꝓpoſitam nactus ſum poſ.illius rei: ⁊ iterū eam amiſi. dicit ꝙ de cetero perpetuā habeo actio.ad illā rem petēdā.

Abeſſe. Numerat iuriſcō.ꝑſonas que dicuntur abeſſe cauſa rei pub.vſqꝫ ad.l.is qui. Itē dicit ꝙ aduocatus fiſci ſi ledatur ex generali clauſula reſtituit̃. Item dicit ꝙ tabelliones ⁊ medici vident̃ abeſſe cā rei publi. Itē ſi miles domi eſt de licentia principis vel tribuni ſui nō videtur abeſſe cā rei publ.exacto tēpore licentie. Itē dicit ꝙ ille ꝗ conduxit vectigalia non abeſt cā rei publi.qđ poſtea ſequitur planum eſt vſqꝫ ad.l.hi qui.

Hi qui. Nullus in ſua patria aſſidere dꝫ niſi quatuor menſibus: ⁊ tunc cum permiſſione principis. ſi ergo quis aſſideat vltra quatuor menſes non abeſt cauſa rei publi.niſi princeps permittat:qꝛ tunc abeſt. vt in princ. l.ſeq.que ꝯtinuat̃ cū iſta. ¶ Tamdiu. Planus eſt:no.tria dicit que plana ſunt.

Is qui. Hic dicit ꝙ pſens cōtra abſentem qui ꝓcuratorē relinquit nō reſtituit̃:qꝛ habuit iſte pſens quē conueniret.ſ.ꝓcura.vel dic hunc caſum ꝙ abſens non reſtituitur cōtra pſentem:qū ille abſens ꝓcuratorē relinquit cū ꝓcura.eum defendit.

Si qua. Aliquis vxorem ſuam poterat accuſare de adulterio ab ea cōmiſſo infra.lx.dies.qꝛ abfuit cā rei pu.reuerſus eſt et vult reſtitui vt liceat ei adhuc accuſare ſine metu pene.⁊ rū.ꝙ audiedꝰ eſt. ¶ Nō. Quidā fuit p.x. an.in inſulaꝫ relegatus:⁊ cū in relegatione eſſet aliquid de bonis eius fuit vſucaptū:poſtea impetrauit reſtitutionem pene.dicit̃ hic ꝙ pōt reſtitui ad rem ſuam venditā que vſucapta fuit.vel pone exemplū in deportato:⁊ idem iuris eſt.

Si quis. Si aliꝗs reſtituet̃ vt habeat legatū quod amiſit:ideo qꝛ abfuit cā rei publi.habebit legatū cū onere.nam iſte talis reſtituit̃ vt habeat legatuꝫ ad fideicō.pſtādū:h ipo tenet̃ ac ſi tūc fuiſſꝫ in ytalia. Idē dic in here. qꝛ ⁊ pōt reſtitui vt habeat here.⁊ hēbit her̃.cū ſuo onere:qꝛ cū miles reſtituit̃ ad hereditatē dꝫ pſtare legata. ¶ Nō. Nō abeſt cā rei pu. ꝗ ꝓpt̃ facta ſua abeſt. ⁊ facit.ſ.e.l.ꝙ ſi

Si qs. Aliꝗs ſtipulatus.x.in ānos ſingulos quibꝰ in ytalia fuiſſet:⁊ nō fuerit in ytalia:qꝛ abfuit cauſa rei pub.reſtituendus eſt.

Is qui. Fui abſens cauſa rei publice.⁊ predia mea caſmate perierunt.vl̕ qꝛ pars predij mei fundo vicini per alluuionem applicita eſt.qꝛ ſi nō abfuiſſeꝫ cauſa rei publi.hec accidiſſent:ideo nō reſtituor.

Milites. Dicitur hic ꝙ miles abfuit cā rei pub. Iteꝫ in.l.ſeq.dicit̃ ꝙ abſens cōtra abſentem reſtituitur ſi ledatur.

¶ De alienatione iudicij mutandi. Rub.

Omnibus. Nō hic dicitur planū eſt:⁊ dicit ꝙ pretor omnibus modis ſe intromittit ne aliꝗs ex facto alterius pregrauet̃ qđ contingeret ſi aliquis cum videret ſe ab alio conueniendum rem quā alius petere vellet: alij fortiori cōcederet:⁊ ide fortiorē aduerſariū conſtitueret:vnde ne hoc fiat ꝓhibet.qđ ſi quis fecerit:vt puta dolo ⁊ cauſa mutandi iudicij meā rem potentiori vendidiſti:te poſſum conuenire actio.in factū que ꝓficiſcit̃ ex hoc edicto ad intereſſe:⁊ qualiter poſſit cōditio aduerſarij fieri deterior. dicit ꝙ fit aliqū deterior ratione loci. Item rōne potentie vel rōne perſone.⁊ de iſtis duobus primis reddit rōnem in.l.qꝛ.ſed de iſta tertia ratione ꝑſone non reddit rationem.

Opus quoqꝫ. Edificare voluiſti in ſolo tuo:nuntiaui tibi nouū opus tu ſolū cuidam qui edificauit: poſtea alienaſti:locus eſt huic edicto.tecuꝫ enī de cetero agere non poſſum:quia nō edificaſti:nec cum eo emptore. qꝛ ei nouū opus non nunciaui:vnde per iſtud edictum agam ad intereſſe contra eū qui rem mutandi iudicij cā alienauit:quanti mea intereſt tenet̃.ꝑ cōtrariū ergo ſi mea nō intereſt nō tenetur. Sed pone ꝙ non intereſt mea.res aūt dicat ſeparatim ſuſcipere iudiciū:ſine dubio nō erit locus huic edicto:ſꝫ denegat̃ aduerſus illum hec actio. Itē cū rem meā poſſidebas ⁊ illam fere vſuceperas:ſciuiſti ꝙ volebaꝫ tibi mouere controuerſiam:eam alienaſti titio:titius eam vſucepit. dicitur ꝙ dabitur mihi actio in factū in te. Item ſcire debes ꝙ ad hoc vt detur actio in factū ex hoc edicto duo ſunt neceſſaria.ſ.vt dolo malo fiat iudicij mutandi cā:⁊ ſi aliqđ iſtoꝝ deficiat:non habet locū hoc edictū.vnde dicit ꝙ licet quis alienet ſine dolo malo:ſed faciat hoc cauſa iudi.mutādi: vt qꝛ valitudine tenebatur:hoc caſu non tenet̃ alienans h edicto.ſed ſi dolo deſijt poſſidere:non tamē iudi.mutandi cauſa:hoc edicto non tenetur:vt puta qꝛ rem quā quidaꝫ a me petere volebat ꝓ derelicto habui:⁊ licꝫ diximꝰ eū teneri qui mutandi iudicij cauſa alienat.qūqꝫ tamē ſecus eſt.nā factū eius nō improbat pretor ꝗ lites execrat̃: ⁊ maluit re carere ꝙ̄ ſepius litigare:ſed eius qui rei precium vult habere.

Non ſolum. Habet locū hoc edictū ſiue alienet ꝗs ꝓprietatē ſiue poſ.⁊ tenetur tam is qui dn̄ium traſtulit:ꝙ̄ qui poſſ.niſi quis iuſtam cām alienādi hꝫ:vt qꝛ valitudine tenebat̃:qꝛ tunc non locū habet hoc edictū. ¶ Ad iura. Duobus modis potes intelligere hunc.§. primo ſi fundū a te petere volebā ⁊ tu meo vicino ſeruitutē ꝯſtituiſti habet locum hoc edictum.vel aliter. Scđo dicas ꝙ in aliqua tua re imobili:puta fundo ſuitutē mihi debebas quā alienaſti puta fundum alienaſti per quē ducturus eram aquā vel conſtabat mihi viam deberi ad fundū meum: habet locum hoc edictuꝫ. Item dicit ꝙ datur actio ad intereſſe. Itē

dicit ꝙ hec actio que datur ad intereſſe non eſt penalis:ſed
continet rei perſecutionē:⁊ datur heredi: qꝛ pertinet ad rei
perſecutionē in heredē:aut non datur:qꝛ datur ex delicto.⁊
hoc dicit cum.l.ſeq.que cōtinuatur cum iſta.

EX hoc. Alienaſti rem iudicij mutandi cauſa perven
ditionē quā nūc exhibes.qꝛ forte ille emptor eaȝ tibi
cōmodauit:vel aliter eaȝ recuperaſti.vſucaptā tamē ab em
ptore teneberis quidē hoc edicto:nec liberaris hoc edicto:
quia exhibes.

AIt pretor. Ponunt̄ hic verba pretoris:ſed nō oīa
nam quedā nobis deficiunt ⁊ diſtinguit̄ hic quomō
accipiat̄ iudiciuȝ in hoc ti. cum dicitur cā iudi.mutan.quia
oȝ ꝙ fiat alienatio timore futuri iudicij:nō iudicij īcepti. qꝛ
tunc res litigioſa eſſet ⁊ alienatio non valeret ⁊ ceſſaret hoc
edictū. Item ſubijcit q̇s videt̄ alienare:ſed h̄ planum eſt.

SI quis. Alienaſti rem iudi.mu.cau.⁊ anteꝙ conue
nirē ex hoc edicto ex priſtina cauſa recepiſti illaȝ rem
non teneris hoc edicto.

QVi. Emiſti equū quendā a titio:puta queȝ petere a
te volebam:illum equū poſtea redibuiſti titio: vñ non
tenebaris hoc edicto:niſi ꝓpter hoc ⁊c̄.⁊ ad hoc inducit q̄d
dā ſimile in prin.l.ſe.qȯ plane ꝓſequitur. ¶ Si tutor. Pu
pilli tutor rem alienauit cauſa iudi.mu.vtili actione tenetur
tutor:non autem pupillus.quia ⁊c̄.

CVm. Titius q̄ndam actionē ꝯtra me habebat illam
aūt act.ceſſit cuidaȝ militi cā mu.iudi.miles ille actio
nē cepit agere.dicit ꝙ ipſe titius debet in iudicio compare-
re ⁊ expiri.tamen emolumentum qȯ ex illa actione procedet
habebit miles. poteſt aliter poni caſus.qꝛ aliq̇s donauit
militi actionē:prior dn̄s q̇ donauit experiet̄ non miles.

SI quis. Pone ego ⁊ tu habebamus rem cōmunē:
volumus agere cōi diui.ſciui aūt ꝙ rōne quarundaȝ
rerū facienda erat ei adiudicatio:qui plus ex nobis offerret
vñ quia ſciui me inſufficientē ad tm̄ offerendū ꝓ re illa q̄ tuȝ
ꝓ illa:tu per licitationē vinceres partē meam:vendidiſti cui
dam diuiti qui ſi velles offerre.x.offerret.xx.dicit ꝙ de cete-
ro agere nō potero cōi diui.qꝛ repellor per.l.liciniam:nec il-
le cui alienaui.nam ille repellitur per hoc edictum.

¶ De receptis arbitris. Rub:

COmpromiſſū Planū eſt hic qȯ dicit̄. naȝ
compromiſſum eſt inuentuȝ
ad ſimilitudinē iudiciorum gr̄a finiendarū litium

EX. Pone ita caſū de q̄dā cā q̄ vertebat̄ īter me ⁊ te fui
mus ad arbitrū: ⁊ in eū cū pena cōpromiſimus: po-
ſtea autē ille arbiter me abſoluit:deinde autē tu nihilomin⁹
me conueniſti:nunq̇d ex ſententia arbitri habeo excepti.rei
iudi.dicit ꝙ non.petere tamen poſſum penam.

LAbeo. Geſſeram tutelā cuiuſdam pupilli:deinde fi-
nita tutela me conuenit vel conuenire voluit. vñ com-
promiſimus in arbitruȝ: arbiter cognouit inter me ⁊ ipſum
me abſoluit q̄r an teneat cōpromiſſum.⁊ dicit ꝙ nō tenȝ ſen
tentia iſta cōtra minoreȝ lata.verūtamē ſi minor iterū agat
penam non p̄ſtabit:reſtitui eñ poterit. Item dicit ſecundo
ꝙ arbiter cogitur ferre ſnīam:⁊ quare de hoc cogitur mł'tas
aſſignat rōnes. ¶ Ait. Cogitur arbiter ferre ſententiā poſt
q̄ recepit arbitrium:pena hincinde ꝓmiſſa. Et cogunt̄ om-
nes qui recipiunt arbitriū ferre ſnīam:dūmodo ſint inferio-
res eo ſi eſſent maiores vel pares non poſſet eos cogere et
nō intereſt ſuſceperint in ipſo magiſtratu vel ante.nam ſem
per coguntur. Item dicit ꝙ ſi filiusfa.in ſe ſuſcepit arbitriū
cogi poteſt dare ſnīam.nam poteſt eſſe arbiter de re patris
⁊ etiā iudex poteſt eſſe de re patris:nec eſt curandum ſit ar-
biter bone fame vel non:liber vel libertus.nam infamis po
teſt eſſe arbiter.

IN ſeruum. Dicit ꝙ non poteſt compromitti in ſuū.
Sed pone ego ⁊ tu compromiſimus in ſeruū ⁊ titiū.dicit ꝙ
titius qui liber eſt nō pōt cogi:nec dicet ſnīam niſi hoc actū
fuerit:nam tunc cogitur titius. Itē dicit ꝙ ſi ſeruus in queȝ
fuit compromiſſum liber factus fuit tunc valet ſententia ſi
conſenſerit in eum factum liberum. Item dicit ꝙ in pupillū
vel furioſum nō poteſt cōpromitti. ¶ Si quis. Poteſtas
bononie erat iudex ordinari⁹ inter me ⁊ te.⁊ dicit hic ꝙ ipſe
ptās nō pōt recipere compromiſſuȝ nec nos cogimur in eū
cōpromittere. Item dicit ꝙ ſi arbiter compromiſſarius per
ſordes vel gratiam corruptus ſit:non cogitur ſnīam dicere
Item ſi arbiter vituperatus eſt a ꝑtibus vel diffamat⁹ alio
modo:vel ſi partes ad aliū iuerunt iudicem:vel arbitruȝ nō
cogeretur talis arbiter ſnīam dicere. ¶ Arbitruȝ. Duo cō-
promiſimus in arbitrū:vnus cōpromiſit penam ⁊ alter non
dicitur hic ꝙ non cogit̄ talis arbiter ſnīam dicere. ⁊ hoc di-
citur hic ⁊ in.§.vnde iulia. ¶ Quod ait. Dicit eñ pretor
cogendum arbitrum qui ſuſceperat arbitrium pena vel pe-
cunia hincinde compromiſſa non eſt vis facienda qȯ facit
mentionē pecunie:qꝛ ſiue pecuniā ſiue quecūqꝫ alia res fue
rit in cōpromiſſo idē eſt:vnde ſi partes depoſūt reȝ aliquā
apud arbitrū de qua erat lis:vel alia loco pignoris cum vi-
deatur pena cōpromiſſa arbiter debet ferri ſnīam:⁊ etiā co-
gi poteſt. ¶ Interdum. De fundo erat lis inter titiū ⁊ ſeiū
cōpromiſerunt in arbitrū:titius dȝ.x.ſeio ⁊ ecōtra: qꝛ ſimili-
ter ſeius titio in.x.tenebatur: ſeius ⁊ titi⁹ pacti ſunt: ꝙ qui
non ſtaret arbitri ſnīe ꝙ nō poſſȝ petere.x.que ei debebant̄
ſi alter non paret ſnīe arbitri:dicitur ꝙ nō poterit.x.ſibi de
bita repetere. Item. Dicit cuȝ cōpromiſiſſemus in arbitruȝ
ego pure ⁊ tu ſub cōditione penam ꝓmiſiſti. dicitur ꝙ non
cogitur proferre ſnīam arbiter niſi exiſtat conditio:⁊ ſi alter
noſtrū alteri acceptauerit penā:non cogitur arbiter dicere
ſententiam.⁊ hoc dicit cū.l.ſeq.

IDem. alias eſt hic.§.⁊ caſus eſt talis:ego ⁊ tu plures
habebamus ad inuicem petitiones.nam ego tibi ex
quibuſdam cauſis tenebar:⁊ tu ex alijs cauſis mihi teneba
ris:accidit ita ꝙ de meis petitionib⁹ ſolū compromiſimus
⁊ ego etiam a te penā ſtipulatus ſum:ſi ſnīe arbitri non ſta-
res.ſed tu nullam penam a me ſtipulatus fuiſti.querebatur
an illud compromiſſuȝ teneat.dicit iuriſcon.certe nō video
vnde hec queſtio veniat:nec video vnde ꝓcedat dubitatio
nam ſi ideo dicis me dubitare ꝙ de rebus vnius eſt cōpro-
miſſum.certe nulla eſt dubitatio.qꝛ licet de vna re compro-
mittere. Si vero qȯ ex vna tantū parte fuit pena ꝓmiſſa in
ſte dubitas:⁊ de hoc poteſt dubitari ⁊ allegat ꝙ debeat te
nere compromiſſum:in fi.tamē dicit ꝙ non tenet. ¶ Rece-
piſſe. Iſte.§.facit differentiā inter duo.ſ.inter arbitrū ⁊ arbi
tratorem.nam arbiter eſt qui recipit officiū iudicis:⁊ ꝓmit-
tit ſe litem ſua ſnīa terminare. Sed arbitrator eſt q̇ vult vi-
dere an inter eos cōponere poſſit:nec ꝓcedit more iudicis
ſicut arbiter facit.

ARbiter. In diebus feriatis arbiter non cogitur:ſȝ
abſtinere debet ſicut iudex abſtinet ſe: niſi in caſu ſi
dies compromiſſi finitur:tunc eñ cogitur.⁊ ſi ei non liqueat
de cauſa:datur ei ſpaciū. Item arbiter debet ordinare dieȝ
partibus.al's ille arbiter per ſuperiorē cogitur omni tēpo-
re ſententiam dicere.

LIcet. Habuiſti ꝙ arbiter cogitur per ſuperioreȝ ſen
tentiam dicere.multe tamē ſunt cauſe in quibus arbi
ter non cogetur:ſed ſe excuſare pōt arbiter. ⁊ de hoc ponit
multa exempla in.l.iſta.⁊ in.l.ſeq.in prin.que plane ꝓſequi
tur in ſequēti in qua q̄ dicta ſunt modificantur. ¶ Arbiter
Duo in me cōpromiſerunt nō potui arbitrio vacare ꝓpter
negotiū meū pub.vel priuatuȝ.qꝛ neceſſe habui militare vł
cauſare.dicit ꝙ ſi diem non poſſum prolongare ꝙ excuſari
debeo.aliter eñ ſi ꝓrogari poteſt dies cogēd⁹ ſum:non aūt
excuſandus diem ꝓrogare qȯ ſine diſtinctione ⁊ ſine omni
excuſatione facere dēo:nullū eñ damnū inde cōſequor. Sȝ
pone dies cōpromiſſi eſt exacta:nec fuit actū in cōpromiſſo
de die ꝓferenda:vnde volunt partes vt ſtatim debeam fer
re ſententiā:nunq̇d potero me excuſare a ꝓlatione ſenten-
tie:per hoc ꝙ negotijs ꝓprijs detineor:certe nō:niſi para-

tus ſit ille arbiter pati iterum compromitti in ſe. ¶ Item. Si vnus litigator bonis ceſſit: vel litigatores ad aliuꝫ iuerunt ⁊ ad iſtum poſtea reuertant̃: nō cogitur arbiter his caſibus ſentētiam dicere. Iteꝫ ſi plures ſunt arbitri: nullus ſolus cogitur dicere ſentētiam: ſed omnes ſimul cogi debent. Item in iſto caſu qui ponitur in. §. iſto nō valet compromiſſum. ſed ſi alternatiue cōpromittit̃: valet cōpromiſſū ¶ Si in duos. Iſte. §. facit differentiā quādo cōpromiſſum fuit inter duos: ⁊ ſi diſſentirent eligerent tertiū: vtrū nominauim⁹ illum tertiū necne: ſi non nominauim⁹: non valet cōpromiſſum: ſi nominauimus: valet compromiſſum. ¶ Principaliter. An in duos poſſit cōpromitti. querit̃ ⁊ rñ. ꝙ ſic. ⁊ valet cōpromiſſum. ⁊ hoc dicit in fi. videbatur ꝙ non: q: de facili poſſunt diſſentire ſꝫ in impari numero cōpromittitur nō q: ſit facile omēs conſentire. ſed ſi diſſentiant inuenitur maior pars cui ſtetur. in duos tamē cōſueuit cōpromitti: ⁊ ſi diſſentiant conſueuit eligi terti⁹ a duob⁹: poteſtate cogēte cuius auctoritati pareatur.

s I in tres. Compromiſimus in tres arbitros: ſufficit ſi duo ꝯſentiant: ſi tertius aūt ſit preſens valebit ſentētia: hoc caſu ſi tertius abſens eſſet non valet ſnīa. nam eadem diſtinctio in tribus iudicibus delegatis obſeruat̃.

q Ualem. Pretor debet cogere arbitrū ſnīam dicere non tamē equā vel iniquā: vnde ſi partes cōpomittant in arbitrum: niſi cōdemnet vel abſoluat nullum eſt cōpromiſſum: nec valet. vnde ſi queſtio eſt de domo corā arbitro de tota debet ſnīam dicere: non aūt debet eam fato dare: ſed animuꝫ diffiniendi in danda ſententia habere debet ¶ Secūdo dicit ꝙ ſi de pluribus rebus ſumptus eſt arbiter: nō valet ſnīa in his que dicit: cum de quibuſdā tulit ſententiā ⁊ de q̇buſdā non. ⁊ hanc qōnē nō bene ſoluit h: ſꝫ ſoluit. j. e. l. quid tamē. quia aut cōpromiſim⁹ vt ſimul de omnibus iudicet: quo caſu nihil videtur iudicaſſe: nec valet ſentētia. ⁊ ideo iteruꝫ iudicabit ⁊ ſnīam illam mutare poteſt. aut vt ſeparatim: ⁊ tunc ſentētia valet: ⁊ de remanentib⁹ tantū in cōmuni iudicabit. tertio querit̃ in. l. iſta dixerā an arbiter poſſit mutare: vt ſi poſ. iubeat reſtitui. demū ꝓhibeat: cui ꝑcepto ſtabitur. ⁊ rñ. mutare poteſt ſm Sabin. ſicut eū dixit ſabi. intellexiſſe: ſed caſſius diſcipl's intellexit de interlocutorijs: vt eam interlocutoriā mutare poſſit. ſed non diffi. q: diffi. mutare non poteſt: q: arbiter ſnīam erroneā corrigere non poteſt. ex predictis ergo collige: ſed tale notabile ꝙ interlocutoria ſententia mutari poteſt. diffi. aūt ſententiā non poteſt mutari ¶ Si arbiter. Dicitur hic ꝙ ſi arbiter ita dixit nō video ꝙ aliquid vnus alteri debeat: recte videtur abſoluere: ⁊ qd̓ cōtra facit petendo iterū: facit contra ſentētiā arbitri. ⁊ ſic incidit in penam: q: licet non appoſuerit abſolutionem: ſed dicit tantū meuio nihil deberi: valet ſnīa.

s Oluti. Dicit ꝙ arbiter poteſt ſtatuere diem ſolutionis faciende: ⁊ ſtandū eſt. ¶ Pomponius. Si ego ⁊ tu compromittimus in arbitrum. q: a te centū petebaꝫ: vl' agebamus coram ordinario iudice diuiſorio: ſi arbitri dicant tibi redde quod debes: vel recipe pro ea parte ꝑ qua ſoluiſti creditoribus. dicit ꝙ nō valꝫ talis ſententia. In fin. dicit ꝙ arbiter pronunciare non poteſt penam nō peti. ⁊ ſi facit: quia dixit: ⁊ ſi non paruit ſententie: dicit ꝙ non valet ſententia. ¶ Si cum. Ego ⁊ tu compromiſimus in titiū vt iudicaret vſq; ad menſem: menſis eſt finitus: nunquid ſi volumus iterū in eum compromittere ſit cogendus recipere. ⁊ diſtingue: aut non ſtetit ꝑ eum quo caſu nō cogitur: aut ſtetit per eum: ⁊ tunc cogitur.

p Lenum. Compromiſſuꝫ aliud plenū aliud ſemiplenum. Plenū eſt quādo de omnibus cōtrouerſijs eſt compromiſſum. ſemiplenū eſt quando de vna re tantū. vnde dicit ꝙ generalia verba reſtringūtur tantū ad id de quo cogitabamus: non aūt in alijs ꝑiudicat: licet in compromiſſo de vna re tantū. vnde dicit: et generalia verba interuenerunt. ¶ In cōpromiſſo. Si arbiter iubeat partes adeſſe in popina vel in lupanari: non tenētur ei obedire litigatores. vnde non comittitur pena: licet non pareant. ⁊ hoc dic̃ iſte §. ⁊ alius. j. e. ſed ⁊ ſi in aliquē. ¶ Si intra. Cōpromiſimus in arbitrū ita vt iudicet vſq; ad menſem: adiuimus arbitrū ipſe aūt iuſſit ꝙ nos eſſemus poſt menſeꝫ: licet non eamus pena non cōmittitur. ¶ Si quis. Dicit hic ꝙ ſi vn⁹ litigator nō venit: iuſta cauſa impeditus: incidit in penam de rigore iuris: ſed de equitate ſi velit iterū cōpromittere except. defendetur. hec vera ſunt ſi arbiter ſuſcipiat arbitriū: aliter non cogitur. reus tamē abſoluetur. ¶ Si arbiter. Aut actū eſt vbi arbiter iudicare debet: ⁊ ibi iudicare debꝫ ⁊ aliter nō tenentur partes euꝫ ſequi. aut nō: ⁊ ſic non apparet in quo loco tunc vbi cōpromiſſum eſt iudicabit. Item ſi arbiter iubeat partes adeſſe in viridarijs ciuitatꝭ: vt quia delitioſus erat arbiter: parendū eſt ei. ſed ſi in inhoneſto loco ſecus. vnde qui non venit: in penam nō incidit. Itē debet equalitas in iudicijs ⁊ arbitrijs obſuari. ¶ Infra. Bene ſcis ꝙ qui non paret ſententie arbitri ad penam tenetur. arg. s. e. l. §. i. vnde pone: ego ⁊ tu cōpromiſimus: tu mihi condemnatus fuiſti. vnde cum cōdēnatus eſt habeat dilationē: dicit̃ qualem dilationē habeas: ⁊ aut arbiter non ſtatuit dieꝫ: ⁊ tunc habebis ſpacium quatuor menſiū infra quos ſoluas poſt ꝙ teneberis ad penaꝫ: poteris tamē offerendo purgare donec in actio. ex ſtipulatu lis fuerit ꝯteſtata niſi interfuit actoris infra illud tempus ſolui. ſed ſi ſtatuit arbiter diem infra quem ſoluas die ſtatuto elapſo incidis in penam: ſi nō offeras illo tempore ⁊ nō potes tuam morā purgare: ⁊ licet poſtea offeras nō remittitur pena niſi actor oblatum ſuſcipiat ⁊ illo caſu ſi actor petat penam poterit reus cōdemnat⁹ opponere excep. doli. ſecus aūt eſt quando dies non fuerit adiectus: quia tunc mora poteſt purgari. vt. s. dixi.

i Dem ait. Damnatus fui tibi arbitro certo die quid dare: ſi nō accipis ex iuſta cauſa impeditus. dicit quidam iuriſcon. me non incidere in penam: ⁊ ſi poſtea non ſoluo tibi: ſed male dixit. q: certe bene icido in penam: ſi tu me interpellas ⁊ nō dem. ¶ Idem. Supra dicit de impedimēto ſtipulationis: nunc dicit de impedimento ꝓmiſſoris: qui ꝓmiſſor ſi impediat̃ excuſatur ſi nō pareat: ideꝫ eſt ſi accipere noluiſti. nam non cōmittitur pena: ſed ſi tu velles recipere poſtea nec dem: ideo incido in penam.

l Abeo. Compromiſim⁹ ego ⁊ tu in titiū vt iudicaret in menſe de omnibus que in cōpromiſſo cōtinebant̃: ⁊ ꝙ poſſet prorogare iſte titius de quibuſdam. Iſte titi⁹ dicit ſententiam de quibuſdā non dicit ꝙ nō valet ſententia: ſi actū fuit vt de omnibus iudicaret eadem die. ⁊ ideo ex integro iudicabit. vt. s. e. ꝙ tamē. ⁊ reſpectu diei ꝓrogatio valet: licet dies prolata ſit: omnia tamē debent manere in priſtino ſtatu. vnde ſi in primo compromiſſo fuerunt fideiuſſores ⁊ in ſequenti cōpromiſſo debēt eſſe fideiuſ. ſimiles prioribus: ſi iſti pri. volunt fideiubere. ⁊ eſt ratio ne ⁊c̃.

d Iem. Actum erat inter partes vt arbiter poſſet ꝓrogare diem. dicit hic ꝙ arbiter poteſt hoc caſu diem ꝓrogare preſentibus partibus ⁊ etiā abſentibus: dū tamē parti abſenti manifeſtet: vel per epl'am hoc denūciet.

s I heredis. Habebam plures petitiones vel vnaꝫ cōtra titium ſcꝫ: cōpromiſimus in arbitriuꝫ cuꝫ pena niſi ſtaremus ſententie arbitri: nō auteꝫ diximus de heredibus ad quos bona erant peruētura: vel de alijs. poſtea autem moritur alter noſtrum: dicit ꝙ extinguit̃ compromiſſum Sed pone cuꝫ arbiter iuſſit me dare: deceſſi: heres aūt me⁹ paratus erat dare dicebat labeo eum nō eſſe admittēdum: immo penam cōmitti dicebat qd̓ falſum eſt. ¶ Stari. Si arbiter cōdemnauit queꝫ abſoluere debebat: vel ecōuerſo ſtari debet eius ſententie quia ſibi debet imputare qui talē elegit: ⁊ ita vult quidam imperator.

s I plures. Quatuor erant arbitri: duo tulerūt vnā ſententiaꝫ: puta duo condemnarūt: alij duo abſoluerunt: non valet ſentētia. ſed pone ꝙ erant tres ⁊ duo ſententiam tulerūt ⁊ alius tertius aliam. hic ſnīa plurium valebit vnde ſi vnus ſententiauit in. xv. ⁊ alius in. x. ſententia eius

qui de.v.pronũciabit valebit.

SI quis. Cõmittitur pena ſi ſtetit p litigatorẽ quo-
minus ſententia feratur: ſiue nõ pareat dicte ſentẽtie
ſiue ꝓhibeat arbitrum ferre ſn̄iam. dicit in prima. huius.§.⁊
alius.j.e.l.§.penã aũt.⁊.§.ſi quis.

PRoinde. Cũ pena cõmittitur non poteſt arbiter iu-
dicare: ſi non dicat corã litigatoribus non valet ſen-
tentia: niſi actũ fuerit: quia tunc poteſt. Item dicit ꝙ ille vi-
detur dicere ſn̄iam corã preſentibus partibus: qui dicit eaꝫ
coram partibus ſapientib᷒.i. iudiciũ animi habentib᷒ al's
ſecus eſt. ¶ Sed ſi pena. Siue certa pena ſiue incerta pro
mittatur valet cõpromiſſum: ⁊ agitur contra inobedientem
⁊ hoc dicit cum.l.ſeq.

ADuerſus. Debebas mihi.x.pro quibus fideiuſſor
interuenerat: compromiſi tecũ ſi tu abſolueris ⁊ petã
a fideiuſſore committitur pena: niſi interſit fideiuſſoris a te
non peti.

SI quis. De quadã queſtione que erat inter me ⁊ te
iuimus ad arbitruꝫ et cõpromiſimus cũ pena. poſtea
autẽ alter noſtrũ diſceſſit ab arbitro: ⁊ coraꝫ iudice aduerſa-
riũ vocauit. fuerunt quidã ſapientes qui dixerũt in iſto caſu
ꝙ non debet arbiter ſn̄iam dicere: ⁊ hoc bñ dixerunt: nec ẽt
penam cõmitti: ſed in hoc male. nam ſi pena nõ cõmittetur
quilibet ſic poſſet arbitriuꝫ eludere: maxime. ſ. ad iudicium
ꝓuocando qđ eſſe non debet: cõmittetur ergo pena ⁊ finit
arbitrium: ſed tamẽ coram ſuo iudice terminabitur lis illa.

ITa. Ego ⁊ tu compromiſimus in aliqueꝫ de aliqua
queſtione que inter nos erat: tu dolo feciſti vt ſenten
tia ꝑ te daretur: vel feciſti me teneri ab aliquo vt nõ veniꝛeꝫ
ſi tu petis penam cũ non paream ſententie repellã te excep.
doli. qꝛ non incidi in penam. ⁊ hꝰ cũ de dolo nihil dixim᷒ ha-
bebo ex ſtipulatu acti. nõ aũt poſſeꝫ agere de dolo. ſi aũt de
dolo nihil dixim᷒ hoc caſu ſi dolus cõmittatur datur de do
lo actio. vt in primo reſpon. huius.l. dixit. in fin. dicit ꝙ illud
compromiſſum qđ habet intentionẽ doli.i. ne dolus cõmit-
tatur planum eſt.

NOn diſtinguem᷒. Non eſt vis ſi maior pena ꝙ̃ res
principalis vel minor: nam planum eſt. ¶ Si mulier
Non valet cõpromiſſum ſi pro alio cõpromiſit mulier. quia
intercedere videtur. ⁊ ſic iuuať velleiano. valet ergo ſi alius
cõpromittat ꝑ alio cum videatur ſpeciale in muliere. arg.j.
ad municip.l.i. ¶ Summa. Si cõpromiſſum eſt ſolutuꝫ: ꝙ
contingit pluribus modis: non cogiť arbiter ſn̄iam dicere.
ſed qđ ſi ſit factus ſacerdos arbiter ſoluitur cõpromiſſum: ⁊
non cogitur ſententiare. ſed ſi poſt ſacerdotium fiat arbiter
cogitur. ⁊ ſm hanc lecturam non debet ibi eſſe.§. cõpromiſ.
ſed ibi ſacerdotio ſm Io. qđ melius eſt. ¶ Itẽ. Non cogiť
arbiter ſi fuerit tranſactũ ſuper cã. ¶ Iulianus. Iteꝫ dicit
ꝙ ſi de criminibus cõpromittatur non valet cõpromiſſum:
nec cogitur arbiter ſn̄iam dicere: ⁊ hoc qđ diciť in genere po
nit in ſpecie: veluti de crimine adulterij ſiccarioꝝ ⁊c. ¶ De
liberali. Dicit hic ꝙ ſi moueo ſeruo meo queſtionẽ ſuper li-
bertate ſua: ⁊ ſuper hoc compromiſimus in arbitrũ ꝙ com-
promiſſum non valet: ⁊ non cogitur arbiter ſn̄iam dicere. et
exemplificat ſine ingenuitate ⁊c. Idem in populari actõne
vt arbiter non cogatur dare ſententiam. Item dicit ꝙ ſi ſer
uus cõpromiſit cũ alio ſeruo: nõ valet cõpromiſſum. ideoqꝫ
arbiter nõ cogiť ſn̄iam dicere. Itẽ ſi liber cõpromiſit cũ ſer-
uo nam liber non tenetur. ¶ Iteꝫ. Iſte.§. tres caſus ponit
Primus talis eſt de quadã queſtione que erat inter me et
te ⁊ vertebatur rome cõpromiſimus in aliquẽ arbitrum. po
ſtea aũt veni ad ro. in legatione quadã ⁊ ibi inueni tam ar-
bitrũ ꝙ̃ aduerſarium cũ quo compromiſeram: nolebat ille
aduerſarius vt arbiter ille ſententiaret ⁊ ſn̄iam diceret dicit
ꝙ ſn̄iam non debet dicere: nec etiã cogi debet. vel dic aliter
hunc primũ caſum. pone ſic: dum eſſet aliquis in prouincia
puta bononiẽ. contraxit ibi: poſtea venit ro. ⁊ ibi de contra
ctu ſiue de queſtione quaꝫ habuit in ꝓuincia cõpromiſit in
arbitrum: iſte arbiter poſtea reuerſus eſt in prouinciã. dein-
de rediꝫt romã cauſa legationis: queritur vtrũ arbiter com-
pellatur dicere ſententiã. ⁊ Rñ. ꝙ non. ſicuti non cogeretur
reſpondere vel exercere ſi litem eſſet cõteſta. ante legationẽ
ſi poſtea dũ eſſet in legatione diceretť ei vt litẽ exerceret. ⁊ cũ
eſſet in legatione nõ cõpelletur exercere litẽ quã eſſet conte-
ſtatus ante legationeꝫ. Item ſi legatione durante cõpromi
ſit legatus iure cõi dicere ſn̄iam arbiter cogetur ⁊ nõ recte
dubitant qui dubitant vtrum eſſet pretor eũ coacturus vel
non. ſed non eſt dubitandũ: quia bene poſſunt cogi ſtare ar
bitrio. ⁊ hoc in ſecũda parte. in tertia aũt redit ad primũ ca-
ſum. pone ꝙ iſte legatus vult vt arbiter dicat ſn̄iam de eo
ſuper quo ante legationeꝫ cõpromiſit: ⁊ dicit ꝙ audiendus
erit: ⁊ in alijs queſtionibus debebit ſe defendere. ¶ Si is.
Orta fuit cõtrouerſia inter me ⁊ te: ⁊ de re quadã: vel etiam
de poſſ. deceſſi titio herede: tu tamẽ dicebas ꝙ eras meus
conſanguineus. vnde dicebas ꝙ omnia tua bona ad te iu-
re here. pertinebũt: ⁊ ita mouiſti illi titio heredi meo contro-
uerſiam: ⁊ volebas nihilomin᷒ ꝙ arbiter pronunciaret de
re vel de poſſeſſione illa de qua mecum erat cõpromiſſum.
dicit ꝙ exaudiendus non es: ſic enim fieret preiudicium pe
titio. heredita.

DIes. Pone de quadã controuerſia que inter me et
te vertebatur cõpromiſimus in arbitrũ: cõuenit aũt vt diem
ꝓferre poſſet. dicit ꝙ ſi iſte arbiter diem ꝓtulerit ad petitio
nem alterius partis hoc facere poterit: ⁊ qui noſtrũ contur-
bauit in penaꝫ incidit. ¶ Dies compromiſſi. Iſte.§. intelli
gitur cum cautela: fuit ab initio dictum de die ꝓferenda et
cum inſtaret dies ⁊ non loqueretť arbiter de dieta: volebat
diem ꝓferre: debẽt litigatores conſentire: ⁊ ſi vnus cõſentit
⁊ alter non: cõmittitur pena. ergo in ipſo actu ꝓrogandi de-
bent litigatores conſentire: licet ab initio conueniat. vel dic
vt hic no. ¶ Si celet. Si celet ſe arbiter quominus ſenten
tiam ferret debet requiri vt ſi noluit parere puniať. ¶ Cũ
Planũ eſt. ¶ Cũ quidam. Si arbiter fuit inimic᷒ ex cauſis
poſtea ſuperuenientibus: ⁊ nihilominus ferat ſn̄iam: ſi pe-
tatur pena poteſt opponi doli mali exceptio. ⁊ videť iſta ex-
ceptio quedaꝫ ſpẽs appellandi: ꝙ̃uis non poſſet appellari
ita quidam imꝑator dicit. ¶ De officio. Planũ eſt qđ hic
dicit. nam arbiter formã cõpromiſſi ſequi debet: nec excede-
re debet tantũ formã compromiſſi pre manibus habere de
bet. ¶ Queſitum. Querebať inter quoſdã ſapientes an
omnis ſentẽtia arbitri teneat. ⁊ dicit non omnẽ tenere. naꝫ ſi
dicat arbiter vt iterũ cõpromittant partes: in eum vel alium
vel forte eos ad iudices remittat ſine dubio tali ſentẽtie nõ
erit parendum: nec valet talis ſn̄ia nec cõmittitur pena. naꝫ
ſic nullus erit finis litium. Nã ſi ille arbiter poſſet eos remit
tere: ⁊ ſic vſqꝫ in infinitum. nam pone orta fuit diſcordia in-
ter me ⁊ te de traditione cuiuſdam fundi: vel de quadaꝫ ſa-
tiſdatione quã dicebaꝫ te pſtare debere ⁊ compromiſimus
in titiũ: ille autẽ ſentẽtiauit vt iſta fierent arbitrio meuij ſine
dubio dicebat quidã ſapiens huic ſententie non eſſe paren
dum. qꝛ ſic vltra modũ durarẽt arbitria: ⁊ cõtingeret aliqũ
ꝙ eos remitteret ad aliũ inimicũ eorum. debet itaqꝫ arbiter
dirimere controuerſiam inter litigantes: non aũt debet cau-
ſam differre aut prorogare: attamẽ ſi hoc fuerit compromiſ-
ſum cui᷒. ſ. arbitratu ſatiſdeť: veluti ꝙ fideiuſſores idonei eſ
ſent bene tenet cõpromiſſum. Item ſi arbiter ꝓnunciauit ſi
bi alium coniũgendũ non valet ſententia. ⁊ eſt ratio. nã ⁊c.
¶ Si dñi. Ego ⁊ tu de quadam lite quã habebamus com
promiſimus ⁊ penam ſtipulati fuimus: ſi arbitri ſentẽtie nõ
ſtaretur: ſi poſtea procu. ꝯſtitu ͤm᷒ poteſt arbiter iubere nos
adeſſe cãe: vel etiam illos ꝓcuratores. ¶ Si heredis. Cõ-
promiſimus hoc modo vt etiam vno noſtrũ mortuo nihilo-
minus remaneat compromiſſum. vtrũ heredes noſtri com-
pellantur venire ad arbitros. Rñ. ꝙ ſic. ¶ An. Petebam
a titio decẽ: conſtitui procuratorẽ contra titiũ: ꝓcurator me
us ⁊ titius compromiſerunt in arbitrũ: titius petebat a pro
curatore meo vt caueret de rato. i. ꝙ ego dominus habereꝫ
ratum. ⁊ rñ. ꝙ non debet cauere, quia ſufficit ꝙ pena cõmit

tatur ſi nō habeã ratū. ¶ Arbiter. Si cõpromittaꝛ in arbi
trū an diē poſſit ꝓferre: certe arbiter nō pōt iubere partibꝰ
aliq̃d ex diē in q̃ eſt ꝯſtitutꝰ: ⁊ al's nō tenenꝛ ei ptes parere.
Arbiter. Ar. ſuptꝰ eſt a ptibꝰ ⁊ actū fuit vt diē poſſit ꝓ
ferre: nunq̇d pōt: ⁊ certe ſic. partibꝰ ꝯſentiētibꝰ. ſꝫ q̇d
ſi partes nō ꝯſentiãt nūquid poteſt. ⁊ certe nō.
Si duo. Ego ⁊ titiꝰ eramꝰ duo rei credēdi alter nr̄m
cõpromiſit cū pena: arbiꝛ ꝓhibuit eū petere: ego poſtea pe
to: nūq̇d cõmittiꝛ pena. ⁊ certe nō: niſi eramꝰ ſocij. idē i duo
bus reis debēdi. nã ſi vnꝰ cõpromiſit ⁊ arbiter ꝓhibeat cre
ditorē petere: ſi petat ab alio q̇ nō ꝯſenſit ꝯmittiꝛ pena. ⁊ hᵉ
vera erunt ſi fuerint ſocij: aliter nō. idē in duobꝰ argētarijs.
¶ Semel. Qui nō paret ſniē arbitri incidit in penã: ſi ſol
uit penã ſoluiꝛ cõpromiſſum niſi fuerit dictū: vt quotiēs fie
ret ꝯ cõpromiſſum: totiēs pena cõmittaꝛ. ¶ Si pupillus.
Ponamus aliq̇s cū pupillo cõpromiſit pena ꝓmiſſa auc̄te
toris nō interueniēte nō cogiꝛ arbiter ſniare. q2 ⁊ ſi ꝓnun
ciaret non tenetur pupillꝰ ad penã. hec vera ſunt ſi fideiuſſ.
nō dedit: aliter peti poteſt pena ſi fideiuſ. dedit.
Si feriatis. Ponamꝰ ꝙ arbitrū ꝑtor cogit die etiã fe
riato ferre ſniam: cū al's ꝑ ſe nō poſſet. vt. ſ̄. e. ti. ſi de meis. §
arbiter. vꝫ ſnia. vñ qui nō paret nō hꝫ exceptionē ꝯ penaꝫ. hᵉ
vera ſunt niſi illa dies feriata aliq̃ lege fuit excepta.
Quamuis. Si ꝑcipiat arbiter ne titiꝰ a me pecuniaꝫ
petat ⁊ nec in cõpromiſſo heredis fcã ſit mentio: ſi he
res petat an cõmittaꝛ ſtipulatio. dicitur ꝙ ſic.
Cum. Pone duo in titiū cõpromiſerūt quoꝝ vnꝰ fun
dum petebat: quē funduꝫ vel rē aliquã ſtatī erat reſti
turꝰ. ⁊ ſic nō intererat eiꝰ: imo magl intererat ſibi nō reſti
tui: nec intererat illiꝰ a quo petebaꝛ cū ea euicta alius ꝯ du
pla ei tenebaꝛ a quo emerat: nūq̇d ſi nō pareaꝛ tali arbitrio
nequis nulliꝰ partium iterſit cõmittiꝛ pena. ⁊ certe ſic.
Non. Lex iſta idē dicit ꝙ in. l. nō diſtin. §. queriꝛ. nã
nō exiſtit parendū arbitrio in oī ꝑcepto ſuo: vel verbo: ſꝫ ſo
lū in illis dꝫ eis pareri ſentētijs q̃ ꝑtinēt ad diffinitionē rei ꝯ
q̃ eſt in eo cõpromiſſuꝫ: aliter aūt cõmittiꝛ pena. vñ ſi arbiter
ſniauit rē vel pecuniã eſſe ſoluendã: vel ꝑceperat partes cõ
parere nec cõpareant: ꝯ alterã partiū cõmittitur pena: imo
poterit eū q̇ cõtumax eſt punire vel pecuniariter cū nō vult
rē ad ſuū ꝑceptū reſtituere. ſꝫ nūq̇d ſi arbiter dicit alteri par
tiū vt dicat ei noīa teſtiū ſuoꝝ: ⁊ ipſe nolit icidit in penã. que
ritur ⁊ dicitur ꝙ nō. ¶ Cū arbiter. Actū fuit in cõpromiſſo
vt dies ꝓferaꝛ ſi arbiter vult ꝓferre: ⁊ ꝑs nō vult: icidit i pe
Arbiter. Tria dicit hᵉ lex. primo pone duo in ar. nã
ꝯſenſerūt: arbiter iuſſit partibꝰ adeſſe die kal. may. ꝯ
ꝯſenſu partiū cū dies ille nō ſit in iudicijs quo adeſſe debe
bant. ar. deceſſit: ⁊ vnꝰ litigatoꝝ ad locum die illa ſe pñtauit
aliꝰ nō: nunq̇d cõmittiꝛ pena ꝯ nō veniētē. ⁊ dicit ꝙ non.
Scđo idē dicas ſi ar. iuſſit: ſꝫ arbiter nō deceſſit ſed non ve
nit die illa: ⁊ vnꝰ etiã litigatoꝝ nō venit ⁊ aliꝰ ſic: an cõmittiꝛ
pena ꝯ nō veniētē. dicit ꝙ nō. Tertio dicit idē ꝙ nō cõmit
titur pena: ſi nō ſoluat victꝰ victori id qđ arbi. iuſſit dari die
ſtatuta: cū ſtetit. idē qđ nō cõmittiꝛ pena ſi nō ſoluat victꝰ vi
ctori id qđ ar. iuſſit dari die ſtatuta cū ſtetit ꝑ victorem.
Cum lege. Duo in vnū minorē. xx. an. cõpromiſerūt:
nūq̇d pōt eſſe arbiter. ⁊ diē ꝙ nō: nec pena cõmittiꝛ ex
ſnia ſi ei nō ſteꝛ cū. l. iul. cautū ſit minorē. xx. an. iudicē eē nō
poſſe hᵒ in delegatis. ſed q̇d ſi maior. xx. mior. xxv. recipiat ar
bitrū vel ꝯſenſum in ſe: ⁊ eſt leſus: pōt quidē reſtitui vt exi
matur a tali cõpromiſſo.
Arbiter. De q̃dã cõtrouerſia q̃ erat inter ſeiū ⁊ titiū
cõpromiſſū eſt in ar. ille ꝑcepit vt tali die deberēt co
rã eo cõparere pone mō kal. may: ante tñ kal. deceſſit ille ar
biter: poſtea die ſtatuto cõparuit titiꝰ ſeio nō veniēte: nūq̇d
pena eſt cõmiſſa. ⁊ dicit ꝙ nō. imo plus dixit quidã ſapiēs
ꝙ ſi arbiꝛ iuſſiſſet ⁊ nō veniſſet ar. ad diē ꝑfixū nō incideret
in penã litigatores q̇ nō venerūt. nã ⁊ ſtipulatꝰ a te ſub pe
na niſi. x. vel aliud dares tali die: tu aūt dare vel ſoluere pa
ratus ſis: ⁊ per me ſtatum ſit quominꝰ accipiaꝫ non incidis
in penam. ⁊ hoc dicit.

Arbiter. Cõtrouerſia fuit inꝛ titiū ⁊ ſeiū: ⁊ ita inter
duos de cõībꝰ ſeruis cõpromiſerūt in ar. ⁊ pena fuit
adiecta ex vtraqꝫ parte: dictū etiã fuit vt ille q̇ arbi. nō pare
ret. x. noīe pene fiſco daret: poſtea aūt dicit ar. vt titiꝰ ſeruos
illos inter certū diē reſtitueret: qđ ſi nō faceret penã fiſco ꝑ
ſtaret. dicit q2 ⁊ ſi arbi. paritū nō ſit nihil fiſco ꝑſtabiꝛ: ſed in
penã icidit: ⁊ cõmittiꝛ ſtiplatio pene eo ꝙ arbitrio nō paret
De rebꝰ. Titiꝰ ⁊ ſeius cõpromiſerūt in ar. gñaliter de
oībus cõtrouerſijs q̃ inter eos vertebanꝛ: nō tñ res l
ꝯtrouerſias exꝑſſerūt. deinde aūt errore lapſus dimiſit titiꝰ
quaſdã res in arbitrū deducere: vñ arbiter nihil de eis dixit
in ſnia: poſtea vult eas petere. dicit ꝙ pōt: nec pena cõmitti
tur. ceteꝝ ſi malicioſe eas obmiſit: forte q2 credat cām malã
in quibuſdã ſpēbus fouere: ⁊ exinde aduerſariū ſi omitteꝫ
lucrū reportare: bene poterit eas petere: ſed incidit in penã.
Iter. Duo erãt q̇ hēbant inter ſe ꝯtrouerſiã de fini
bus ⁊ ſic inꝛ ſe agebãt finiū regū. ⁊ ſic in ar. cõpromiſe
rūt. ⁊ ſic inter eos ar. tulit ſniam: ⁊ termīos tñ poſuit nec in
ſnia aliud dari vel fieri iuſſit: nūq̇d cõmittiꝛ pena ſi eiꝰ ſniē
nō pareaꝛ. q2 forte aliq̇s eoꝝ auellit terminos: certe vꝛ alia
rō dubitationis ꝙ nō: cū de talibꝰ nō ſit ꝯſuetū cõpromitti.
In cõpromiſſis. Si cõpromiſimꝰ in ar. nō pōt iubeꝛ
vt ad aliū iudicē eamꝰ: nec recedere poſſumꝰ ex quo ſe
mel elegimꝰ eū. vt hic ⁊. ſ̄. e. nō diſtinguemꝰ. §. queritur.
De his. Duo in titiū de cõībꝰ ꝯtrouerſijs cõpromiſe
rūt: ⁊ ſic arbi. pendēte aliq̃ cõtrouerſia alicuiꝰ rei oriꝛ
q̃ nō erat inꝛ eos ab initio mota: nunq̇d de iſta arbitrabiꝛ ⁊
de accidētali ꝯtrouerſia poterit agnoſcere: non cū de his q̃
poſtea ſuperuenerunt.
Si cõpromiſſum. Cõpromiſſum eſt de cõtrouerſia in
ar. actū fuit in cõpromiſſo vt pñtibꝰ nobis vel heredibꝰ nr̄is
ꝓnunciareꝛ: deceſſit vnꝰ: relicto herede pupillo: nūq̇d corã
eo ꝓnūciabiꝛ. rñ. ꝙ nō. niſi tutor interuenerit. Itē ſi icepis
furere nō ꝓnūciabit arbi. ſꝫ cū furere ceperis dandꝰ erit cura
tor: corã quo poterit ar. ꝓnūciare. ¶ Arbiꝛ. Pōt ar. citare
partes vt adſint: vel ꝑ nūcium vel ꝑ epl'am. ⁊ hᵒ dicit. ¶ Si
ab altera. Titiꝰ ⁊ ſeius ꝯſenſerūt in ar. de aliq̃ ꝯtro. tali mō
vt ſnia dicereꝛ pñte vtroqꝫ vel pñte ſempronio ⁊ herede ti
tij: ſi titiꝰ decederet durãte cõpromiſſo: ⁊ ſic nulla fuit mētio
fcã herede ſempronij. ⁊ ſic durante cõpromiſſo deceſſit ſem
proniꝰ: nunquid finitur cõpromiſſum. ⁊ certe ſic.
Arbiter. Duo inſimul cõpromiſerūt in ar. pena hic
inde ꝓmiſſa: ⁊ ſic diē ſtatuerūt infra quã poſſit ar. ꝯgnoſceꝛ
⁊ ſniare: ſꝫ nō ſtatuerūt vt poſſꝫ diē ꝓferre: die veniēte non
dū ei de cã liquebat: ⁊ iuſſit ꝓferre vnꝰ litigatoꝝ diem: nū
q̇d cõmittiꝛ pena: nō certe cū nō ſit actū vt poſſit iubere pro
Si dere. Petebã. x. a titio: vel ipſe a me ꝓferre diē
x. petebat: cõpromiſimꝰ in meuiū ⁊ in titiū: nō valꝫ cõ
promiſſuꝫ cū ſibiipſi nō poſſit iperare. iſte leges deficiebant
Si q̇s. Cū a te. x. peterē cõpromiſimꝰ in ar. te ꝯdēna
to feciſti morã in ſoluēdo: ſi ante lit. ꝯteſ. ſuꝑ pena of
feras purgas morã ⁊ liberaris.
Si inꝛ. Duo inꝛ ſe ar. elegerūt: ar. tulit ſniam ⁊ vni ꝑ
cepit alteri dare: ſi nō ſoluat incidit in penã: ſꝫ cū pena peti
poſſit cū effectu. q̃riꝛ ꝙtū tꝑis hēat. ⁊ dicit ꝙ ſi dies adiecta
nō fuit: tūc ifra modicū tꝑs qđ oli erat duoꝝ mēſiū: hodie ē
q̃tuor. ſed q̇d ſi hᵒ tꝑe trãſacto anteq̃ iudicium ceptū ſit da
re voluerit illi cui fuit ꝯdēnatꝰ: an abſoluēdꝰ ſit a pene peti
tione. ⁊ dicit ꝙ ſic. ⁊ hᵒ eſt verū niſi interfuerit actoris ifra illđ
tꝑs ſolui. ſꝫ pone ꝙ diē adiecit ifra quē ſoluē deberꝫ: nec de
dit ifra diē: nec poſtea offerat ante lit. ꝯte. q2 poſt lit. ꝯt. nō
eſſet dubiū: hᵒ caſu nō remittiꝛ pene petitio. ſed q̇d ſi pꝰ dieꝫ
ſtatutã ab ar. victꝰ opponeret excep. doli. ⁊ rñ. ꝙ ſic. qui ſi in
fra tꝑs ſtatutū a lege ⁊ nō ab ar. vt eſt ibi niſi dicat ꝯ. ⁊ ſic re
ferꝛ ad. §. illū infra ꝯdēnandꝰ nō ſoluit ſꝫ poſt tꝑs trãſact.
obtulit id in quo erat ꝯdēnatꝰ: nūq̇d pena remittiꝛ ei. ⁊ rñ.
ſecus eſt qñ infra ſtatutã diē ab arbi. nō ſoluit: ⁊ poſtea vult
ſoluere: q2 nō remittiꝛ pena: vt dixi. ſꝫ ponamꝰ ꝙ ar. iuſſit cer
ta die ſoluere: ⁊ ipſe victor ipeditꝰ fuit: quo minus acciperꝫ
puta valitudīe vel alia iuſta cã: vel q2 noluit accipere: nūq̇d

cõmittit̃ ſtipl'atio penalis.⁊ dicit ꝙ nõ:ꝗ̃uis poſt ſtatutas
kal'.ab ar.nõ dediſſet.ſ3 q̇d ſi poſt kal' parat⁹ ſis accipe cu3
ante noluiſti:⁊ ego tibi nõ dem:nũq̇d cõmittit̃ penal' ſtipl'o
dic̃ q̇dã iuriſcõ.ꝙ nõ:etiã ſi fueri ĩterpellat⁹ dictũ cui⁹ corri-
gitur ꝑ vlpi.q̇ dicit duo fuiſſe arbi.vnum inter dari aliud pe
cuniã dari vel rẽ de q̃ erat ꝯdẽnat⁹:ſ3 ꝗ̃uis nõ incidis in pe
nã ꝙ nõ dediſti ĩfra kal'.⁊ cũ per te nõ ſtetit nõ ĩcidis: cũ nõ
des pecuniã:poſt diẽ cũ fueris ĩterpellat⁹ videbar] in penã
nõ ĩcidere:ꝗ̃uis nõ dares:⁊ ſi fores ĩterpellat⁹ q꞉ videbat̃
p̄ceptũ ar.extitiſſe ⁊ nõ durare vltra diẽ ab eo ſtatutã: dein
de ar.iuſſit titio vt certa die meuio ſolueret: ⁊ non ſoluit. q꞉
ſtetit ꝑ fortuitũ caſu3:nũqd cõmittit̃ pene ſtipl'o.⁊ rñ.ꝙ nõ.
⁊ loq̇tur qñ ꝓmiſſor ĩpeditur.§.iſte.

Idem. Dictũ eſt qñ ꝑ actorẽ q̇ min⁹ accipiat.ſ.qñ va
litudine vel alia cã ĩpedit̃.mõ dicit ꝙ nõ impedit̃:ſed q꞉ no
luit recipe:⁊ ſic nõ ſolũ ĩfra diem: nunq̇d committit̃ pena. ⁊
rñ.ꝙ nõ.ſ3 q̇d ſi poſt diẽ parat⁹ eſt accipere ⁊ eũ interpella-
uit:nũq̇d ſi non det cõmittit̃ ſtipulatio pene.⁊ rñ.ꝙ ſic.

Llbeo. Duo in ar.titiũ cõpromiſerũt d̊ oĩb⁹ ꝯtrouer
ſijs pena hĩcĩde ꝓmiſſa:⁊ dixerũt etiã vt ſi foret ne-
ceſſe ꝓferret diẽ ⁊ in eadẽ die de oĩb⁹ ꝯtrouerſijs ſñiam dice
ret.⁊ ſic tulit ſñiam de q̇buſdã:⁊ de q̇buſdã diẽ ꝓtulit:an id
qd̊ fecit ratũ habendũ ſit.⁊ dicit ꝙ quo ad diei ꝓlationẽ v3
quo ad ſñiam nõ.⁊ ita ĩpune ſñie parẽdũ nõ eſt:cũ vna ſolũ
de oĩb⁹ dicere dẽat.⁊ ſic nõ eſt funct⁹ offõ cõpromiſſi.⁊ rñ.ꝙ
nõ.⁊ ſi ſint fideiuſſores in primo: remanent in iſto ſcd̊o.⁊ ſi
nolũt remanere ſunt adhibẽdi alij ita boni ⁊c̃.

¶ Naute caupo.ſtabula. Rub.

Ait. Niſi nau.caupo.ſtabulari⁹ reſtituãt res q̃s
receperũt:in eos dabit̃ actio in fac.ex h̊ edi
cto. ¶ Maxima. Dicit vlpi.ꝙ maxĩa eſt vtilitas
hui⁹ edicti.q꞉ nau.cau.ſta.ſurripiebãt olim oĩa et
aſſociabãt ſe furib⁹ ⁊ etiã poſt h̊ edictũ hmõi flagitijs non
abſtinebãt:vñ ſtatuit h̊ edictũ vt tollant̃ fures ⁊ eoꝝ mali-
tijs obuiat̃:⁊ vt etiã puniant̃ cũ ſit in ipſoꝝ arbitrio vt eos
nõ recipiãt:vel aliq̃ ſi nolũt recipe. ¶ Qui. Intẽdit vlpi.
verba edicti exponẽ ⁊ intendit dicere qui ſunt illi q̇ iſto edi-
cto tenẽt̃:adijciẽs q̇ ſit nauta.nauta ei ⁊ ꝓ exercitore ponit̃:
ꝗ̃uis aliter dicat̃ nauta largo mõ. Itẽ tenet̃ exercitor de re
ceptis a ſe ⁊ d̊ recept] etiã ab alio quẽ ipſe p̄poſuit. ſ3 ſi ali⁹
recipiat exercitor nõ obligat̃ nec tenet̃ exercitor: ſed tm̃ reci
piẽs.vñ dico gñaliter ꝙ ſi aliq̇d recipiat de his q̃ ab exerci-
tore p̄poſiti ſunt:ꝙ obligat̃ exercitor nauis.al's nõ. nã ſi ali
q̇s ex̃ ſuũ offm̃ recipiat ipſe official' recipiẽs tenet̃:nõ aũt do
min⁹ nauis vel mgr̃.⁊ h̊ locũ habẽt in magnis nauib⁹ idem
in paruis dicas. ¶ Caupones. Si caupo.vel ſta.vel eorũ
ĩſtitores aliq̇d recepeꝛt obligant̃ ⁊ tenent̃ ex h̊ edicto: iſti q̇
talia exercẽt ſta.vl' cau.ſi aũt ex̃neus aliq̇s recipiat nõ tenet̃
dñs:vt puta focari⁹ ⁊ ſil'es. ¶ Ait. Hic ponit vlp.ꝙ cuiuſ-
q3 in quãcũq3 rẽ vl' mercẽ receperũt. Itẽ tenet̃ q̇ recepit tl'es
res ⁊ in mantica in q̃ merces portant̃ cõtinet̃ cũ ſit acceſſo-
ria. Itẽ nõ eſt vis ſuã vel alienã rẽ q̇s inferat.q꞉ ſp̄ q̇ recipit
tales res tenet̃ illi q̇ dat l3 alteri⁹ ſit res. ⁊ de h̊ ponit exẽplũ
qd̊ planũ ẽ. ¶ Recepit. Hic dic̃ ꝙ ſtatĩ ꝙ res ſunt ĩ domo
vel caupona:vel in naui recepte tenẽt̃ hoſpes.idẽ ſi ſel' rece
pit:l3 poſtea pereãt in littore tenent̃ nau.vl' caupo.l3 eis nõ
ſint ablate. Itẽ tenet̃ exercitor ſi aliq̇s dãnũ dedit ⁊ caupo
etiã tenet̃ hic d3 eſſe ille illi ſi ſel' h̊ vſq3 ad.§.ait cm̃. ¶ Ait.
Eueniebat aliq̃ ꝙ ſta.⁊ cau.vel nau.non reſtituebant res
q̃s accipiebãt.vñ fcm̃ ẽ edictũ:⁊ dat̃ in eos act.in fac.niſi re-
ſtituant.ſ3 ad q̇d intromiſit ſe p̄tor:ĩmo videt̃ ꝙ ſupflua det̃
actio iſta in fac.cũ al's ſit cautũ.q꞉ potit locati vl' cõ.vl' ſilib⁹
actiõib⁹ agi:vñ mirat̃ põp.q̃re det̃ act.in fac.ſ3 aſſignat rõ
nes duas q̃re iſta act.in fac.det̃.vna eſt rõ q̃re det̃ act.ĩ fac.
q꞉ p̄tor ſollicitũ ſe oſtẽdit vt maleficia hoĩm nõ relinquant̃
ĩpunita. Scd̊a rõ eſt.q꞉ in hac act.in fac.plus venit ꝙ in ill'.
Tertia rõ q̃re ꝑ iſtã tenet̃ oĩb⁹ modis re3 reſtituere: ⁊ in iſta
venit leuiſſima culpa:ſ3 ꝑ illas q̃ñq3 tenet̃ de dolo ⁊ q̃ñq3 d̊
culpa.ſ3 in iſta act.in fact.nõ venit̃ caſus fortuit⁹: vñ ſi exer-
citor vel cau.vel ſta.re3 fortuito caſu amiſerint nõ tenentur
ſed habẽt exceptionẽ in factũ.

Si filius. Caſus h⁹.§.duob⁹ modis ponit̃. p̄mo ſic
habebã filiũ vel ſeruũ q̇ filius vel ſeru⁹ habebãt na-
uẽ ⁊ eã ꝑ ſe vel ꝑ aliã ꝑſonã exercebãt:me patiẽte vel volen
te:teneor quidẽ inſolidũ de reb⁹ recept] a filio vel ſeruo: vel
ab eoꝝ p̄poſit].Scd̊o ponit̃ qñ ego dñs nauis exercebã ⁊
ille fili⁹ vel ſu⁹ me⁹ aliq̇d me volẽte recepit:teneor quidẽ in-
ſolidũ ꝓ illis reb⁹ a filio vel ſeruo meo receptis ¶ Itẽ ſi ſer
uus. Caſus in h̊.§.dupliciter notat̃.p̄mo ſic:hẽbam ſtichu3
ſeruũ ordinariũ ⁊ pãphilũ vicariũ ſub eo et or.ſtich⁹ exerce
bat nauẽ.ille aũt ſeruus pãphil⁹ dãnũ dedit in reb⁹ in nauẽ
illatis q̃liter teneat̃:q̃rit̃ ⁊ diſting.q꞉ aut ordinari⁹ volũtate
mea nauẽ exercet ⁊ tũc teneor ĩſolidũ:⁊ nõ liberor eum vica
riũ dãdo ꝓ noxa:aut ſine volũtate ⁊ liberabor.⁊ ſic d̊ pecu
lio noxaliter teneor. Scd̊o ponit̃ ſic.q꞉ ſeru⁹ me⁹ exercebat
⁊ ipſe met dãnũ dedit:diſtingue vt in ſuꝑiori caſu.nã ſi volũ
tate mea exercet:teneor inſolidũ.aliter ſi nõ volũtate mea te
neor de peculio. ¶ Hec actio. Actio q̃ dat̃ in exercitorẽ da
tur ꝑpetuo ⁊ in heredes:⁊ ꝯtinet rei ꝑſecutionẽ. ¶ Nouiſſi
me. Res meas tibi dedi vt eas portares: q̃ tibi poſtea ſub
ſtracte ſunt hẽo ego duplex auxiliu3. Primo hẽo ius cõe ꝯ̃
ſurripiẽtẽ.i.act.furti. Itẽ hẽo act.in fac.ex h̊ edicto ꝯ̃ te nau
tã.i.nauẽ exercentẽ:⁊ ſi ago vna nõ agã alia.q꞉ vna ꝑ aliam
tollit̃ ⁊ repellit̃ excep.vel offi.iudi.⁊ ſi tu velis ꝯ̃ furẽ agere
dabit̃ tibi nau.act.fur.ſ3 ſi tu nõ ſis ſoluẽdo:vel tu ſurripui-
ſti ⁊ ali⁹ forte ſubtraxit tibi nõ dabit̃.nã his duob⁹ caſibus
actio furti mihi dat̃.al's tu hẽbis act.fur. ¶ Si nauta. Si
vn⁹ nauta res alteri⁹ recipiat ſi ex alia naui ſint ille res:ide3
ſi de eadẽ:h3 locũ hoc edictũ. ¶ Etiã. In naui tua res me-
as imiſi:⁊ poſtea alias res imitto:ꝓ q̇b⁹ ei mercedẽ non ſol
uo ꝓ his reb⁹ imiſſis:h3 locũ h̊ edictũ.ꝗ̃uis nõ ſoluã merce

Idem.quia videntur illis accedere.

Nauta. Dictũ eſt.s̃.e.idẽ.§.ex edicto.ꝙ nau.vel cau.
vel ſta.etiã de leuiſſima culpa tenent̃.q꞉ mali ſunt homines
vñ vult p̄tor eorũ malitijs obuiare.

Licet. Si ꝓ rebus meis q̃s exportas dedi mercedẽ
ſiue gratis portas:h3 locũ hoc edictũ. ¶ Si ſeruo. Habe-
bam ſeruũ q̇ erat ſta.vel cau.vel nau.p̄poſuiſti eũ ſtabu.vel
naui ⁊ iſte dãnũ mihi dedit:vel furtũ fecit teneberis quide3
act.in fact.ex h̊ edicto cõuẽt⁹:ſi ego dñ eſſem in tuo ſuitio ⁊
act.l.aquil'.⁊ furti potero ꝯuenire.⁊ h̊ in prima. Si vero mi-
hi ⁊ tibi erat cõis:mihi teneberis noĩe ipſi⁹: ⁊ qd̊ ꝓ eo p̄ſti-
teris ꝓpoſita actiõe ꝓ ſocio vel cõi diui.a me recuperabis
de dãno aũt in illo ſeruo dato nõ teneris. ¶ In factũ. hoc
edictũ diuiſum eſt in duo capita.primũ ꝓtendit̃ a prin.hui⁹
ti.vſq3 ad.§.iſtũ in fcm̃. Scd̊m incipit hic ⁊ vſq3 ad fi.ti.pro
tendit̃.in primo capite oſtendit ꝙ dñs obligat̃ act.in fact.q̃
dat̃ ex ꝯtractu inſtitoꝝ vel magiſtroꝝ nauis ⁊ filiorũfa. In
ſcd̊o cãu oſtẽdit ꝙ dñi inſtitoꝝ ⁊ nautaꝝ ⁊ alioꝝ q̇ dãnũ de-
derunt poſſunt cõueniri act.in fact.q̃ ex maleficio dat̃.⁊ da-
tur iſta act.in duplũ.alia aũt act.dat̃ ei in ſimplũ. vñ ſi fami
lia naute dãnũ dedit:tenet̃ nauta in duplũ:q̇ ſciens malos
hoĩes in naui hẽbat. ¶ Poſſimus. Si nauta dãnũ dedit
plurib⁹ actionib⁹ tenet̃.ſ.furti.l.aquil'.⁊ in fac.ex h̊ edicto:ſ3
vna cõtent⁹ d3 eſſe is cui cõpetit.ſi ḡ egit aduerſus exercito
rẽ act.in fac.actiõe furti vel.l.aquil'.exercitori cedere debet:
⁊ poterit ſuo noĩe exercitor ꝯuenire nautas ex ꝯductis ſiue
abſolut⁹ exercitor fuerit: an poſtea agere poſſit ille cui dam
nũ datũ eſt act.furti ꝯtra nautã.dicitur ꝙ obſtabit ſibi exce
ptio.q꞉ nõ eſt ſepi⁹ querendũ de fcõ vni⁹ hoĩs.idẽ eſt ſi pri⁹
fuit actũ ꝯtra nautã act.furti.vl' leg] aq̇l.⁊ eo abſoluto velit
agere in factum cõtra exercitorem.

Debet. Hucuſq3 locut⁹ fuit de act.q̃ dat̃ contra nau
tas.nũc tractat de actionib⁹ q̃ dant̃ ex q̃ſi maleficio:
vt ſtatim dixi.ſi ḡ deduxi res meas in nauim:⁊ naute dede-
rũt mihi dãnũ:cõueniã exercitorẽ:ſi dãnũ factũ fuerit in na-
ui.al's nõ tenet̃ dñs nauis:ſi tñ denũciauerit vt oẽs res ſuas
cuſtodiant ⁊ ipſi cõſenſerint:nõ tenebitur exercitor. ¶ Hec
actio. Iſta actio q̃ dat̃ ex q̃ſi maleficio dat̃ in duplũ. Ite3 ſi

naute dederint inter ſe dānū nō tenebit̄ exercitoꝛ. ¶ Sed ⁊ ſi q̇s. Dicit̄ hic ꝙ ſi aliq̇s nauta eſt ⁊ mercatoꝛ: qȯ pōt eſſe ⁊ tenebit̄ ei exercitoꝛ: ⁊ ex eius ēt fctō tenebit̄ exercitoꝛ ſi alijs dānū dedit. ¶ Si ſeruus. Si habeo nauē ⁊ oīs queſtꝰ ad me redit: ſi ſeruꝰ meꝰ ſit ibi: lꝫ nihil opetur: teneoꝛ tm̄ vtili act. ex hᵒ edicto eiꝰ noīe. ¶ Hac actio. Si q̇s opa maloꝝ hoīm vtit̄ oīm eīn nautaꝝ factū ꝓſtare cogitur. explorare eīn debuit cuiꝰ fidei ⁊ īnocentie eſſent: ꝙ qꝛ nō fecit tenet̄: ſi ſeruuꝫ poterit dare ꝓ noxa. qꝛ in ſuis venia dignꝰ eſt. ¶ Si pl'es. Si nauē plures ꝑ ſeipſos exerceāt: ꝓ ꝑtibꝰ tenent̄. ¶ Hec iudicia. Supradicta iudicia honoraria ſunt ⁊ ꝑpetua: ſed nō dantur in heredes: vn̄ mortuo ſuo exercēte dn̄s nō tenet̄ de peculio. ſi aūt volūtate dn̄i ſeruꝰ exercuit: dn̄s tenet̄.

¶ De iudicijs. Rub.

SI ſe. Duo mutinē. ꝯſenſerūt in bono. iudiceꝫ vt int̄ eos cognoſceret: an ꝑ talē ꝯſenſuꝫ iudex eoꝝ efficiat̄. qꝛ al's eoꝝ predictus iudex eſſe non poterat. dicit̄ ꝙ ſic.

COnſen. Retēto eodē caſu ad hᵒ iudex eoꝝ cognoſcat vt ſe nō ſubiectos ſciant iuriſdi. eſſe: ſi nō errēt in iure credētes. ſꝫ ſi mutinēſes credāt ꝙ iudex boñ. poſſꝫ cognoſcē int̄ eos mutiñ. nihil agūt. qꝛ iudex nō erit idē: ſꝫ errāt in fcō. qꝛ ꝯſenſiſſe nō vident̄ q̇ errāt. idē eſt ſi ptās bonoñ. cōpulit hūc mutinē. corā ſe litigare. qꝛ nullū eſt iudiciū. idē eſt ſi credēt vnū ꝓtorē eſſe aliū. ¶ Cōuenire. Sicut dictū eſt cōſenſus facit iudicē. al's nō erit: an autem ſolꝰ litigātiū ꝯſenſus faciat: an neceſſariꝰ eſt ⁊ iudic̄ ꝯſenſus. ⁊ dꝛ ꝙ nō. nec obeſt ſi igᵒret eos in ſe ꝯſenſiſſe. ¶ Sed ſi iudex. Dictū eſt ꝙ non eſt nec̄e ꝙ ordinariꝰ ꝯſentiat. ſꝫ q̇d ſi delegatꝰ vel in delegato. qꝛ pone iudex fuit delegatꝰ vt īfra certū tp̄s ꝯgnoſcerꝫ: q̄ritur an illud poſſit ꝓrogari iudic̄ ⁊ partiū ꝯſenſu. ⁊ rn̄. ꝙ ſic niſi a principe fuerit ꝓhibitum. ¶ Legatis. Si aliq̇ ſint legati ſic miſſi romā cā legatiōis hn̄t priuilegiū: vt nō cōueniantur rome: dū ſint in legatōe. de his q̄ ꝯ̄xerūt an̄ leg. in his q̇ miſſi ſunt ro. cā iudicij teſtificādi vel exercēdi cā appel. vel excuſandi ſe a tutela rome nō cōuenient̄ niſi ꝯ̄xerint ro. ſꝫ hᵒ fallit in legat̄. qꝛ ſi fuerit q̇da ꝫ tp̄e ro. ⁊ ibi ꝯ̄xerit: ⁊ iterū venerūt ro. qꝛ iſti nūq̄ cōuenient̄ ꝓ ꝯ̄ctibꝰ initis in pᵒma legatione. Itē ſi legatꝰ ex̄ ro. ꝯ̄xit dū erat in legatiōe ro. vel al's hꝫ ius reuocādi domū. Si xᵒo in ytalia vel vrbe ꝯ̄xit: domū nō reuocat. vel dic i alio q̄ in legato: vl' ſi ꝯ̄xit in ꝓuīcia. ſꝫ ſi in ytalia vel ro. nō. ¶ Itē ſi ex̄. Hic. §. in legat̄ nō loq̇tur ſꝫ in alijs q̇ vadūt ro. cā teſtificandi vel cā ap. exercende: de q̇bus dꝛ ꝙ ſi nō ꝯ̄xerint in ꝓuīcia ſua ſꝫ ex̄: nō habēt ꝓuilegiū rome illoꝝ ꝯ̄ctuū: ſꝫ illorū q̇ celebrati fuerint in ꝓuincia ſua ⁊ nō in alijs aduerſus quos ipſi egerit ⁊ ēt alios caſus oēs. hᵒ aūt fallit cū eis ſit iniuria: q̇ ro. ſunt: ⁊ habēt ius reuocandi domū. vel cū eis ſit furtū vel dānū q̇ ꝓ talibus factis pn̄t agere: tm̄ nō ꝯueniri: nec reſpōdere tenent̄ alijs ꝙ iuſtā habēt cām. qꝛ ſi aliter diceremꝰ vt poſſint ꝯueniri iā delicta remanerēt īpunita. qꝛ anteq̄ vellēt ibi cōueniri ꝓ eo qȯ debēt dimitterēt ne agerēt: ⁊ alia rō. qꝛ ſic eſſet in ptāte eorū q̇ volūt eos cōuenire ſubijcere eas iuriſditioni alterꝰ. ¶ Sꝫ ⁊ ſi. Si ſuꝑiores ꝑſone agāt ro. poterūt cōueniri: nō tamē ſi agāt cōueniunt̄ ibi ſi velint agē de īiuria ſibi illata: vt hᵒ habuimꝰ. §. ꝑri. Hic aūt ponit q̇d iuris ſit ſi dubitet̄. qꝛ ſi dubitat̄ an ius hēat reuocādi domū: an nō. ⁊ dicit ꝙ iudex romanꝰ ad quē vocati ſunt dꝫ cognoſcere de hᵒ: ⁊ ſi ꝯſtat hēre priuilegiū vt in ꝓuinciā ſuā remittant̄: ſatiſdabūt tm̄ ſine fideiuſſore de reſpōdendo in ꝓuincia ſua. ¶ In oibꝰ. Cōueni titiū aliq̄ particulari actōe q̄ infra paucos dies exitura ē iudex dat multas dilationes: ſi dēat ꝓpt hᵒ ꝓrogari iudiciū nō ſuſtinebo dānū: qꝛ reſtituit̄ mihi actō ſi finita ſit. ¶ Hic Ordinarij iudices habēt ius indicēdi mulctā: nō aūt alij.

NOn videt̄. Si legatꝰ eſt pn̄s in citate ro. vn̄ nō pōt cōueniri: an videat̄ latitare. q̄rit̄ ⁊ dꝛ ꝙ nō. ideoq̄ꝫ nō punit̄. vel pone caſum vt. s̄. de iuriſ. om. iudi. l. i. §. fi.

LIs. Dicit ꝙ nullū litigiū eſſe pōt inter pr̄em ⁊ filiuꝫ dn̄m ⁊ ſeruū: niſi de caſtrēſi vel quaſi in quibus pōt eſſe inter patrem ⁊ filium iudicium.

SI q̇s. Vocatꝰ a nō ſuo iudice: venire dꝫ vt ſciat̄ ſi ſuꝰ iudex eſt vel nō. Vel pone ſic exēplū: qꝛ titiꝰ fec̄ ſemproniū citari: ⁊ ambo erāt de vna citate: ſꝫ tm̄ ſemproniꝰ citatus de alieno foro erat: qꝛ clericꝰ erat. vel de diuerſis ciuitatibꝰ erāt: nunq̇d ſui copiā facere dꝫ ille ſēproniꝰ. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ⁊ ſic videt̄ corrigi. s̄. e. nō videt̄. Sol. ibi erat manifeſtū eū eē de aliena ꝓuincia: hic nō. ⁊ ſic dꝫ ſe excuſare.

CEcus. Titius dū eſſet in officio ꝯſtitutꝰ hēbat ordinariā vel delegatā iuriſdi. ⁊ ita morbo ſuꝑueniēte lumē amiſit: nūq̇d poſtea ſuo fungi poterit offō vt poterat a pricipio ⁊ dicit ꝙ ſic. Sꝫ videt̄ ꝙ nō. vt. s̄. de poſtul'. l. i. §. caſuꝫ. q̄ vr̄ ꝯ̄ria: ſꝫ nō eſt. qꝛ ibi a principio erat cecus: hic poſtea.

SI q̇s. Cū ego ⁊ titiꝰ eſſemꝰ de vno foro: ⁊ ſic incepi eū cōuenire: ⁊ litē cū eo ꝯteſtatꝰ ſum: lite pēdēte cepit eſſe alteriꝰ fori. qꝛ factꝰ eſt alteriꝰ ciuitat̄ ciuis vel clericꝰ: an mihi teneat̄ rn̄dere ſub eodē iudice ſub quo ſuꝫ cū eo lit. cō. an eiꝰ foꝝ ſeq̄ debeā. ⁊ dicit ꝙ vbi lis ꝯteſtata fuit dꝫ cognoſciꝰ de cā. ſꝫ ꝯ̄ videbat̄. qꝛ actoꝛ ſeq̇ dꝫ foꝝ rei. vt. C. vbi in rē act. l. fi.

SI q̇s. Si aliq̇s dū eſſꝫ in ꝓuincia accepit mutuam pecuniā. ſ. a me: ⁊ ſic ante legatōeꝫ. ⁊ cū eſſꝫ ro. cā legatiōis ꝯſtituit tp̄e lega. ſe ſolutuꝝ rome illud debitū qȯ in ꝓuincia accepit. dicit hic ꝙ nō pōt ꝯueniri ro. acti.

INſule. Qui eſt de inſula ytalie dꝫ de ꝯſtituta. rn̄dere in ytalia. qꝛ inſule ytalie ꝑs ytalie ſunt.

DEſtitiſſe. Ille videt̄ deſiſtere q̇ cām dimittit: nō qui differt. poſtea diſtinguit: incepit q̇s agē ciuilit̄ vl' crīaliter calūnioſo aīo. primo punit̄ criminalit̄ extra ordinē ſi criminaliter agit: ſi ciuiliter in expenſis.

SI a me. Litē cū titio ꝯteſtatꝰ ſum ꝯ̄ quē agebā: vel ipſe mecū ꝯteſtatꝰ eſt. ⁊ ita eū poſtea arrogaui: an inſtātia litis int̄ nos ſolui dēat vt diſcedamꝰ a lite an nō. q̄rit̄ ⁊ dic̄ ꝙ ſic. cū ab initio anteq̄ lis eſſꝫ inter nos: ſi ego eū arrogaſſem nō potuiſſem cū eo litem conteſtari.

CVm ꝓtoꝛ. Titiꝰ ⁊ ſeiꝰ int̄ ſe cām hēbāt: ꝓtoꝛ delegauit eis tres iudices: ⁊ poſtea vni ꝓhibuit ne int̄ eos iudicaret: an alij duo iudicare pn̄t. q̄rit̄ ⁊ dꝛ ꝙ ſic. qꝛ alijſ duobꝰ videtur cōmiſiſſe. ¶ Iudiceꝫ. Hic dicit q̇ poſſit dare iudices q̄ oia plene ꝓſequit̄. ¶ Nō aūt. Hic dic̄ q̇ pn̄t eſſe iudices vel nō. q̄ plana ſunt. ¶ Qui pn̄t. Hic dicit ꝙ nulla dr̄ia ē int̄ eos q̇ pn̄t eſſe iudices an ſint ſui iur̄ vl' alieni. ſ. pr̄is ⁊ nō dn̄i. qꝛ non poſſunt eſſe iudices. vt. s̄. ꝑri. ¶ In tribꝰ. duo erāt habētes tres actiōes fam̄. herc. qꝛ forte erāt coher̄des vel cōi di. qꝛ hēbant rē cōem forte eis legatā: vel fini. reg. q̄ dat̄ vicinis ad fines diuidēdas. ⁊ ſic ambo erāt rei ꝓ parte ⁊ ꝓ ꝑte actores: ſi ābo litigant corā iudice ordinario vel delegato nō eſt vis. q̄ritur q̇s eoꝝ ſit actoꝛ. ⁊ dicit fore actoreꝫ q̇ aliū prius ad iudiciū euocauit vel quē eoꝝ ſors decernet.

FIlius ⁊c̄. Tria dicit. primo duo erant q̇ corā filiofa. iudice litigabāt. ⁊ ſic ille filiuſfa. ꝑ īprudentiā iudicauit: ſiue tulit ſn̄iam iniquā. qꝛ eū quē cōdēnare debebat abſoluit: vel eꝫ quē abſoluere dēbat ꝯdēnauit. q̄rit̄ in q̄taꝫ q̄titatē dēat cōdēnari. ⁊ dicit ꝙ in tm̄ q̄ntū eſt in peculio: ſi hoc dolo malo fecit: ſi gr̄a vniꝰ parꝭ vel meditata malitia vel inimicitia cū hēat vnā partē odio: nūq̇d inſolidū ad verā extimationeꝫ erit ꝯdēnandꝰ filiuſfa. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. Tertio q̄rit̄ an hᵒ actio in heredē iudic̄ q̇ litē ſuā fecit ſit danda. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ſm iuli. q̇ male dixit. qꝛ in her̄dē iudic̄ nō datur actio. ⁊ fac̄. j. e. q̇ pri. ⁊c̄.

IVlianꝰ. Duo litigabāt corā iudice ⁊ vnꝰ eoꝝ iudicē corā quo litigabāt inſtituit heredē in totū vel in partē: an ille poterit cognoſcere: vel aliꝰ aſſumi dēat. queritur ⁊ dicit ꝙ neceſſe eſt alium aſſumi. qꝛ ⁊c̄.

SI longiꝰ. Duo erant q̇ int̄ ſe litigabāt: quibꝰ iudex delegatꝰ fuit: vt ad certū tp̄s: puta ad annū cognoſceret: ⁊ cū eſſent īfra finē aliq̄ cā īpeditꝰ eſt ita vt nō poſſet iudicare īfra tp̄s ad qȯ fuit delegatꝰ. ⁊ ſic ſuꝑeſſe nō poterat. dic̄ ꝙ iudex iſte mutat̄ ⁊ aliꝰ i locū eiꝰ ſubſtituit̄. ¶ Si filiꝰ. Pone filiuſfa. erat in abſentia ꝯſtitutꝰ cā legatiōis vel ſtudioꝝ rome: vel alibi: ⁊ ſic ibi exiſtēs dānū vel īiuriā: vel furtū paſſus eſt. q̄ritur an filius ꝓſſit agere vel patreꝫ expectare

debeat:cū illa actio pr̄i acq̄ratur. ꝛ dicit ꝙ pōt:nec eſt pr̄ expectand⁹:cū mlta accidere pn̄t ꝙ pr̄ nō poſſ; agere. ꝛ ſic delicta manerēt ipunita. Scd̄o q̄ritur ſi filiusfa. exiſtens in abſentia aliq̄d credidit vel deponit:vł mādauit alicui: an danda ſit inde filio actio:vel pr̄ expectād⁹ ſit. ꝛ dicit ꝙ actio eſt danda filio:nec pr̄ expectaꝰ. Tertio queriꝰ q̄d ſi eſt pr̄ ꝓuincialis fili⁹ ſit ſenator ro. ꝛ ei aliq̄d p̄dictoꝝ fiat:an fili⁹ agere poſſit aut pr̄em dēat expectare. q̄ritur ꝛ dicit ꝙ agere pōt.

HEres. Cōtraxi cū titio rome: ꝛ deceſſit ſeio inſtituto herede:vbi iſte hēs cōueniend⁹ ſit. q̄riꝰ ꝛ rn̄. ꝙ vbi defunct⁹ potuit. ꝛ ſi rome:nec poterit iſte heres ſe tueri aliquo priuilegio extuaganti. ¶ Si q̄s. Ubi q̄s alicui⁹ tutelā geſſit:vel aliq̄d aliud geſſit:vn̄ oritur obligatio ꝯueniend⁹ eſt. q̄uis ibi nō hēat domiciliū: ꝛ ſi nolit rn̄dere fiet miſſio in bona ſua. Item mercator ibi cōueniend⁹ eſt vbi mercimoniū ſuū exercuit niſi aliud actū fuerit. ſed no. mercator aliq̄s volens ire ad nūdinas alicubi hoſpitaꝰ ꝛ ibi ꝯhat:nūq̄d eſt ibi ꝯueniēd⁹. ꝛ dicit ꝙ nō. ꝛ id dicꝰ q̄d dictū eſt. ſ. in. §. ac ſi q̄s. ꝙ vbi aliq̄s ꝯduxit ꝛ mercimoniū exercuit: ꝛ ibi ꝯueniaꝰ ſi ē aduena: ꝛ ſtatim īde receſſur⁹: ꝛ tūc nō cōueniaꝰ ibi. ¶ Apud. Titi⁹ ꝓuincialis hēbat ſeruū rome ꝯſtitutū vt emeret ꝛ vēderet:nūq̄d dn̄s titi⁹ ro. cōueniēd⁹ eſt ꝓ ꝯ̄ctu habito cū ſuo. et dicit ꝙ ſic. ¶ Illud. Dū erā in ꝓuincia ſtipulat⁹ eſt a me titius vt. x. ſibi ſoluerē rome:in ꝓuincia potero cōueniri: ſi ibi habeā domiciliū ꝛ rome etiā conueniri potero.

OMnē. Facit iuriſcō. regulā cōem de q̄cūq; cā quis debeat ſiue ex ꝯ̄ctu ſiue ex pacto:ꝯtraxiſſe videꝰ:vnd̄ conuenitur ibi vbi obligatus eſt.

SI debitori. Cōuenire volebā debitorē meū i. x. ꝛ ſic ei libellū porrigere ꝛ ei edere actionē volebā. ꝛ ipſe ꝯfeſſus fuit mihi debere q̄d petebā: ꝛ cū pecuniā p̄ manib⁹ nō hēret petebat dilationē dari:an ſit audiēd⁹ vel ꝯdēnand⁹ vt ſoluat. q̄riꝰ ꝛ rn̄. ꝙ audiēd⁹ eſt:vt ei deꝰ modica dilatio:ſicꝰ daretur cuidā ꝯdēnato cū cōfeſſus ꝓ ꝯdēnato habēd⁹ ſit. Queret forte aliq̄s nōne illa modica dilatio damnū creditori dedit. dicit ꝙ nō. Sed q̄riꝰ hic q̄ ſit modica dilatio. ꝛ dicꝰ ꝙ antiquit⁹ duoꝝ mēſiū ſiue q̄tuor:ita vt ꝓmittat ſoluere cū cōpetenti cautiōe:ſed an cū fideiuſſore vel nō. ꝛ dicit ꝙ inſpicitur q̄litas pſonaꝝ.

QUi. Titius cū eſſ; rome vł alibi cōſtitut⁹ in legatiōe vel aliq̄ alia de cā ex q̄ habeat ius reuocandi domū ꝛ ibi aliquē cōueniret:an teneaꝰ rn̄dere. ꝛ dicit regulariꝰ ꝙ ſic. fallit aūt. ꝯ̄. e. l. ij. §. ſ; ſi agāt.

NOn pōt. Petebā tibi. x. cū nihil mihi deberꝰs: ꝛ mihi poſtea īcepiſti debere:nūq̄d illa. x. videbunꝰ deducta in iudiciū. ꝛ dꝛ ꝙ nō. ſ; alia lit. cō. ꝛ alia libelli porrectio eſt necc̄ia. vel dic aliter hūc caſu;. q꞉ debes mihi ſub ꝯditiōe ꝛ ſic cepi aduerſus te experiri: ꝛ lit. cōt. fui:lite pēdēte ꝯditio extitit:nūq̄d ſup illa lite ſit ꝓnūciandū. ꝛ dicit ꝙ nō. ſed alia litis cōteſ. ꝛ libelli porrectio eſt neceſſaria.

NOn alias. Titiū princeps vocauit aliq̄ de cā rome ex q̄ hēbat ius reuocandi domū. ſ. vt inꝰ aliquos cognoſcat vel teſtimoniū ferat:nūq̄d cōueniend⁹ eſt titi⁹. ꝛ dicit ꝙ nō. niſi ex eo q̄d ꝯ̄trit eo tp̄e quo erat rome. ¶ Legati. Titi⁹ cu; eſſet rome vel alibi aliq̄ de cā ꝯſtitut⁹ ex q̄ hēbat ius reuocādi domū: ꝛ ibi delictū cōmiſit ipſe vel eius ſerui: an hēant ius reuocādi do. an ibi debeāt cōueniri. ꝛ dicit ꝙ ibi d; rn̄dere. ¶ S; ſi. Cū eſſet rome vel alibi vt dixi: ꝛ ibi rē aliquā poſſidebat:quā emit ante legationē:nunq̄d ſi ibi cōueniaꝰ rei vē. teneꝰ rn̄dere. videbaꝰ ꝙ ſic. iō ꝙ ip̄e eā poſſedit. ſ; caſſius iuriſcō. dicit fore diſtinguēdū:an ipediaꝰ offm̄ legationis vel nō:vt ſi ipediaꝰ nō fore dādū:ſi nō ipediaꝰ fore dādum:vt etiā h̄ exēplo in quo nō videꝰ ipediri. Aliq̄s h; plures ſeruos: ꝛ de vno ꝯtrouerſiā patereꝰ: ꝛ tūc nō eſt denegāda. ſ; iuł. videꝰ ſine diſtīctiōe aliq̄ nō fore dandā. ꝛ ſic hēret ius re. do. ꝛ nota ꝙ hec lex loquiꝰ q̄n emit ante legatōe;. ſed lex ꝓxima loquiꝰ q̄n tp̄e legationis.

SI legatiōis. Titius cū eſſ; abn̄s ſeruū vel rē aliquā emit:vel eā cā alia poſſidere cepit:puta donatione. vł q꞉ ei legata fuit:an conueniri ibi poſtea poſſit ꝛ rn̄dere teneaꝰ. ꝛ dicit ꝙ ſic. alꝰs dareꝰ legatis materia auferendi ꝛ furādi res alienas.

DEeo. Aliq̄s dū erat legat⁹ talis ante iſtitut⁹ erat rome:durāte le. adiuit here. nūq̄d poterit cōueniri durāte le. ꝛ dicit ꝙ nō. ſatiſdabit tn̄ de leg. p̄ſtan. vel ſi ſatis non det:fiet miſſio in poſ. reꝝ here. Idē eſt ſi eis legatis fuerit reſtitu. he. ꝓs cū cre. q꞉ nō cōueniꝰ. ſi vero erat iſtitut⁹ ꝛ rogatus alij reſtituere: ꝛ reſtituit:de cetero nō ꝯueniꝰ ſed fideicōmiſſari⁹. nec ille poterit ex pſona legati ſe defendere q̄ min⁹ rn̄dere cōpellanꝰ. ¶ Ex quib⁹. Planū eſt. Dicit enī ꝙ cum dictū eſt de his q̄ abſentes ſunt aliq̄ de cā ex q̄ habēt ius re. do. q̄ nō pn̄t cōueniri niſi ex cōtractu ibi habito. vn̄ ſi deferatur eis iuſiurā. nō teneꝰ ſuſcipe ꝛc̄. ¶ Ediū. Titi⁹ ibi vbi eſt abſens aliq̄ de cā ex q̄ hēat ius re. do. ibi vel in ꝓuincia ſua domos poſſidebat:nūq̄d teneꝰ ſatiſdare de dā. infec. et dicit ꝙ ſic. ꝛ ſi nolit ſatiſdare miſſio fiet in domos. ¶ Sed ꝛ ſi. Tenebaꝰ mihi titius aliq̄ actiōe q̄ tp̄e finiebaꝰ: ꝛ ſic eſt rome vel alias ex tali cā ex q̄ hab; ius re. do. ꝛ ſic eo exiſtēte in legatione finiebaꝰ dies illi⁹ actiōis:an ſit cogend⁹ ꝙ litē ſecū ꝯteſteꝰ. ꝛ rn̄. ꝙ ſic. ¶ Si pr̄. Titi⁹ deceſſit relicto vno filio ꝛ vxore ſua grauida:filius vult debitores pr̄is ꝓ dimidia pte cōuenire. q̄riꝰ an poſſit. ꝛ dicit ꝙ nō. q̄uis vnus tm̄ naſci poſſit:vel naſcaꝰ poſtea:q꞉ poterūt plures naſci:q̄uis p rerū na. i. p di. ſapiam certū eſſet vnū naſci:ſed magꝭ inſpicere debemus nr̄am ig̃rantiā q̄ diuinā ſciam. ꝛ ſic dicim⁹ ꝙ ipſe quartā partē petere poteſt.

UBi. Si lis eſt apud aliquē iudicē:apud eūdē d̄terminari d;. ꝛ facit ad iſtā po. ꝯ̄. de iur. o. iu. cū quedā. vł aliter dic lr̄am. vbi. i. apud quē locū lis ꝯte. eſt:ibi. i. in illo loco terminari d;. ꝛ facit ad hoc in auꝰ. de ſanc. epiſ. §. ſi q̄s aūt ꝛc̄.

QUi prior. Debeo tibi rē aliqua;:tu mihi aliā. tu me cōueniſti:ego te poſtea:prius cognoſceꝰ de cā tua q̄ de mea. vel dic aliter exēplū. q꞉ ſcriptor mihi pri⁹ ſuas opas locauit ꝛ poſtea titio:cui pri⁹ dēbat. ꝛ rn̄. dicit ꝙ mihi q̄ pri⁹.

UBi. Corā iudice or. meo ꝯueni appellaui. i. ꝯ̄xi. titiū alteri⁹ iuriſdi. ꝛ ſic ſum cū eo litē ꝯte. cū ipſo ſpōte iudiciū ſuſcipiēte. hoc ſcō volebat vti priuilegio ſuo dicēdo ſe fore de alia iuriſdi. vel ſe hēre ius re. do. dꝛ ꝙ nō p̄t. q꞉ vbi ceptū eſt ibi finē accipe d;. ꝛ dic ceptū p ſolā vocaꝰ. et ſi res nō eſt itegra:p ſolā voc. ꝛ de hoc plene notatū. ꝯ̄. de iuriſdi. om. iu. l. ꝛ q꞉. ꝛ. ꝯ̄. e. ſi quis poſtea.

SI petitor. Titius cepit agere aduerſus meuiū: ꝛ lit. ꝯteſ. fuit. ꝛ ſic lite pēdēte deceſſit relict⁹ plurib⁹ hē. puta me titio ꝛ ſeio:egi ego ſol⁹ ꝓſecut⁹ ſum litē alijs inuitis nō p̄iudico eis. vel dic ꝙ ille titi⁹ deceſſit ꝛ lit. nō fuit cōteſ. ſ; ego litē inchoaui: ꝛ idem eſt.

SI iudex. Caſum primo ponas: ꝛ ſic aliq̄s fuit delegatus ad aliquā cām: ꝛ dictū fuit ei vt iſtā cām finiret infra biēniū: ꝛ deceſſit iſte delegat⁹ ꝛ ali⁹ in ei⁹ locū ſubſtitut⁹:d; habere tantā ptātem q̄ta data fuit primo delegato. i. bienniū dabiꝰ iſti ſubrogato. hoc eſt verū ſi nō fiat ꝯ̄. l. illā ꝓpe randū. ꝛ ſm h̄ dicit tanta ꝛc̄. nō plus. i. q̄ta ꝯſtituta fuerꝰ in pſona primi. vel dic ſcd̄o hūc caſu;: ꝙ iſte delegat⁹ deceſſit ꝛ reſtabāt ei ſex mēſes:certe ſubrogat⁹ loco ei⁹ hēbit iſtos ſex menſes. ꝛ ſm h̄ dicit tanta ꝛc̄. ſc; q̄ta reſtabāt primo delegato. ꝛ ad hūc caſu; circa gl. ac. q̄ hic eſt: ꝛ finē ſic cōtinuabis ſm hūc caſum. bn̄ dico ꝙ ſi nō exp̄ſſit ipſa q̄ ei reſtabāt. nā ſi exp̄ſſit nō poterit dare illi delegato tp̄s vltra triēniū. ꝛ hoc dicit ita tamen.

NOn videꝰ. Pone caſum in ſcolari q̄ ex ꝯſtitu. friderici hēt tres iudices. ſ. ep̄m:mgr̄m ꝛ ptātem: ꝛ ſi voceꝰ corā ptāte ab aliq̄ bonon̄. ꝛ ei libell⁹ porrigaꝰ: ꝛ ipſe recepit:nō ꝓpter h̄ videbiꝰ ꝯſentire nec corā ptāte litigare. vel ſuppone caſus ecōtra:ꝙ ſcolaris q̄ h; tres iudices vocauit aliquē in ius corā iudice ptātis ꝛ ſatꝭ accepit de iudicato ſoluēdo. ꝛ cū eo poſtea aget petēs dari ſibi libellū ꝯuentionalē: vt ꝯ videꝰ in iudicē ꝯuenire. ꝛ dicit ꝙ nō. q̄n bn̄ poſſit poſtea vti ſuo priuilegio.

SI is. Titiū rome cōueni: ꝛ litē cū eo ꝯteſta. ſum:deceſſit lit. ꝯte. vel lite pēdēte ꝛ ei hēs extitit. quidā alibi habēs domiciliū:puta vltra mare:an ibi ſe defendere d; vbi. ſ. domiciliū h;:an vbi iudiciū ceptu; eſt

ideſt rome. ꝛ dicit ꝙ vbi acceptū eſt. i. rome.
NOn. Fideiuſſoꝛ pōt accipi ꝓ debito futuro: puta fide
iubes ꝓ eo qꝺ mihi debitur⁹ eſt: ſed iudiciū de futuris
nō eſt. Itē iudiciū nō pōt cōtrahi ſub cōditione.
INterdū. Iudex inẜ aliqͦs ꝯgnoſcebat: ꝛ cū vellꝫ ſniaꝫ
ferre vn⁹ litigatoꝛ petijt ſibi dilatōeꝫ dari an deat: ꝛ dꝛ
ꝙ ſic cā cognita: ꝛ ſi cā iuſta fuit vt in lr̄a dꝛ q̄d ſit iuſta cauſa.
SEnatoꝛ. Titi⁹ cū eſſꝫ ꝓuincialẜ ꝛ in ꝓuīcia domiciliū hē
ret ꝛ ro. ſenatoꝛ ꝯſtitut⁹ foret: ibi. ſ. rome. vel alẜ puta bo
noñ. geſſit negotia mea. dicit ꝙ ꝓpẜ malā admi. pōt cōuenire
bonoñ. ꝛ etiam rome ſi ibi geſſit.
SI de vi. An in eodē libello poſſit agi peti. ꝛ poſ. q̄riẜ ꝛ
dꝛ ꝙ nō. ſꝫ primo poſ. ꝛ deinde peti. ꝛ dicit exēplū in iterdicto
vn̄ vi. qꝺ eſt recuꝑande poſſ. dicebat eñi aliqͦs ſe vi deiectū de
poſ. vn̄ etiā ītētabat iterdictū vn̄ vi. Itē dicit rē ſuā eē: vnde
vult revendicare. dꝛ ꝙ prius agendū eſt poſ. ꝙ̄ petitorio.
QUod legaẜ. Si legaſti mihi aliq̄d in ſpē: puta legaſti
mihi equū vel ſtichū ſi ꝑdi. petā heres tu⁹ debꝫ ibi ſol
uere vbi eſt: niſi alibi transferaẜ dolo heredis. qꝛ tunc dare dꝫ
eā vbi petiẜ. Si vero leges mihi aliq̄d in pōdere vel mēſura:
puta. x. coꝛbes fru. vel vini: tūc ſolui dꝫ ibi vbi eſt maioꝛ pars
here. alẜ vbi hēs hꝫ domiciliū: qꝛ alibi peti nō pōt. h̄ xͣa ſunt
ſi actōe ex teſtō agiẜ. ſi aūt ꝑ act. i rē: tūc ibi peteẜ vbi ē maioꝛ
ꝑs here. vel vbi heres do. hꝫ ꝛ etiā vbi res eſt ſiue ſit mobilis
ſiue imobilis: tūc agat legatari⁹ ad exhibendū: ꝛ extūc vendi
cat eaꝫ legatarius ab herede.
QUm fu. Titi⁹ fuit delegat⁹: ꝛ cū nō ēet ſufficiēs ali⁹ iu
dex furioſus adiect⁹ fuit. ꝛ ſic q̇eſcēte furoꝛe tulit ſniaꝫ. q̄riẜ an
qꝺ ꝓnūciauit ratū habēdū ſit. ꝛ dꝛ ꝙ ſic. videbaẜ ꝙ nō. cū ip
ſe foret dat⁹ eo tꝑe quo nullū ꝯſenſum hēret. ſed illud nō ob.
cū ei⁹ ꝑſentia nō ſit necīa. qꝛ ꝛ dari pōt. ꝛ ſic qꝺ ꝓnūciauit ra
tū habendū ē. ¶ Qui legatōis. Si aliqͦs dū eſſet rome in le
gatione fideiuſſit: ꝛ eo exiſtēte in legatiōe cepit cōueniri ex ea
fideiuſſione. queritur an poſſit. ꝛ rn̄. ꝙ ſic pōt.
NOn. Multa pōt iudex facere q̄ nō cogiẜ facere. qꝛ ꝑ
miſſuꝫ eſt iudici abſentē ꝯdēnare: nō tn̄ cogiẜ. vel dic vt in gl.
acc. ¶ Iudex. Si iudex q̄ inẜ aliquos cognoſcit cū in ſoꝛtem
ꝯdēnauit ꝛ dolo fecit q̄ min⁹ in expenẜ ꝯdēnaret: talẜ iudex le
INoibus. Titius mihi aliq̄d ſub ꝯditio ⸗gē oſtēdit.
ne debebat vel mihi legatuꝫ ex certo tempoꝛe debebat
nūq̇d poſſum eū cogere vt caueat de dando mihi tꝑe vel ꝯdi
tione adueniente. ꝛ dꝛ ꝙ poſſum. ꝛ dꝫ cautio interponi: ꝙ̄uis
nō poſſuꝫ eū cogē vt caueat mihi de dando vel ad ſolutionē
faciendam.
SI vxoꝛ. Titius rome eſſet ꝛ cā legationis ſuā vxoꝛem
ducit: ꝛ ſic eo exiſtēte in le. factū eſt diuoꝛtiū inẜ eos: nūquid ſi
marit⁹ ꝯueniaẜ ibi ab vxoꝛe deat ibi ſe defendere. ꝛ dic̄ ꝙ ſic.
vel pone caſum qn̄ rome accepit vxoꝛem.
CUm. Titi⁹ mihi domū capue ꝓmiſit facere certo tꝑe:
puta hinc ad annū: ꝛ tꝑs trāſiuit domo nōdū facta: poſſuꝫ eū
cōuenire vbi ꝓmiſit facere eā: vel ibi vbi hꝫ domiciliū. ꝛ h̄ eſt
qꝺ dicit quocūqꝫ loco ydoneo tn̄: pl⁹ dic̄ ꝙ vbiqꝫ pōt ad inter
NOn idcirco. Plures erāt tuto. pupilli: q̄ ⸗eſſe agē.
daꝫ ytalic⁹: q̇daꝫ ꝓuincialẜ: ſi pupill⁹ velit oēs cōuenire
ꝛ aliq̇s abſit: aliq̇s ſit pn̄s: nō īpediẜ iudiciū quo min⁹ cogno
ſcat iudex: imo ꝓcedi pōt. vlẜ dic aliter ꝙ ꝯ̄ tutoꝛē minoꝛ finita
tutela ꝓ mala admi. agere cepit ꝛ litē ꝯteſ. eſt: puta erāt tres: ꝛ
ſic duo ſe abſentauerunt. poterit quidē iudex ꝓcedere.
CUm poſtea. Seruus me⁹ cepit experiri ꝯ̄ debitoꝛē vlẜ
ꝑ ꝓcur. egit vt liber: nūq̄d eſt abſoluēdus debitoꝛ ſi ap
paruit poſtea ſeru⁹. ꝛ dicit ꝙ abſoluēd⁹ eſt ab obſuatiōe iudi
cij: nō min⁹ potero ego dn̄s agē poſtea aduerſus d̄bitoꝛē meū
ARgentariū. Aliq̇s mutinē. bonoñ. argenta. vlẜ tutelā
egit ꝛ cū quibuſdā ille ar. ꝯ̄xit q̄re q̄ritur vbi cōueniēd⁹
ſit. ꝛ dꝛ ꝙ vbi adminiſtrauit. i. bonoñ. nec daẜ dilatio niſi ex iu
ſta cā. ꝛ videbaẜ ꝙ nō. nā actoꝛ ſequi dꝫ foꝛū rei. ¶ Romie.
Quidē ꝓuincialis accepit quādaꝫ vxoꝛē romanā: ꝛ ſic filiam
cōem habuerūt: q̄ mulier. i. mater puelle ro. mutuā pecuniā ac
cepit. ꝛ ſic ambo parētes deceſſerūt filia herede inſtituta: cui
pater dedit tutoꝛes. ꝛ ſic tutoꝛes cōdēnati ſunt in ꝓuincia rō

ne domicilij: ea facta adulta ꝛ habēte curatoꝛes: cū eſſent ro
me creditoꝛes volebant eos cōuenire: q̄ritur an rome poſſint
cōueniri: an in ꝓuincia fiat vt executio. ꝛ dicitur ꝙ rome.
IUdex. Si iudex ſane mentis ſit: cū daẜ: poſtea efficiaẜ
furioſus remanet iudex. qꝛ ꝛc̄. ſed ſi furoꝛ eū nō ꝑmitterꝫ
iudicare: remouend⁹ eſſet: ꝛ alius iudex delegari.
PArs. Titius cū eſſet in mgr̄atu poſit⁹ volebat ꝯueni
ri ab aliquo vel aliquē cōuenire: an poſſit: queriẜ ꝛ dici
tur ꝙ nō. durāte mgr̄atu. ſed eo finito pōt cōuenire ꝛ ꝯueniri
UNde. Titius bonoñ. vendidit equū quendam meuio
mutinē. ꝛ ſic cepit quidā experiri rei ven. ꝯ̄ meuiū noīe il
lius equi. ꝛ ſic meui⁹ emptoꝛ titio venditoꝛi denūciauit vt eum
defēdet. q̄riẜ vbi defendere teneaẜ: an mutiñ. vel bonoñ. ꝛ dic̄
ꝙ mutine. ¶ Iudices. Duob⁹ quidā a ꝑſide delegat⁹ fuit vt
inter eos cognoſceret. et ſic litē coꝛā eo ꝯteſtati fuerūt: lit. pen.
ꝑſes q̄ eū delegauit deceſſit: ꝛ alius ꝑſes in locū eius eſt ꝯſti
tutus. i. ſubſtitut⁹: q̄riẜ an ipſe ſcꝺs ꝑſes poſſit iudicē illū dele
gatū cogere inter partes ꝓnūciare. ꝛ dicit ꝙ poteſt.
SI fidei. Titius fecit teſtm̄: ꝛ in eo ſcripſit meuiū hēdeꝫ
ꝛ ſempꝛonio aliq̄d legauit: puta in genere: ſempꝛonius
vbi eſt maioꝛ ꝑs here. vel alibi ꝙ̄ vbi heres hēat domicilium
legatuꝫ vel fideicō. petit. nūq̄d ibi cōueniēd⁹ eſt heres. ꝛ rn̄. ꝙ
nō. niſi ꝑdictis locis. i. vbi cōueniẜ heres: ꝛ ibi peteẜ fideicō.
vbi eſt minoꝛ ꝑs here. ꝛ vbi hꝫ domiciliū. hec vera ſunt niſi te
ſtatoꝛ iuſſerit dari vbi petiẜ. nā tunc cōueniẜ ibi heres: licꝫ nō
hēat maioꝛē partē here. ꝛ lꝫ nō hēat ibi domiciliū. ¶ Tracta
tum. Titius meuiuꝫ heredē inſtituit ꝛ ſempꝛonio legatuꝫ reli
quit: nullo loco deſignato a teſtatoꝛe ī quo deberet ſolui fidei
cō. q̄ titius defunct⁹ duob⁹ locis ſuū ꝓrimū hēbat: rome ma
ioꝛ pars ꝑrimonij erat. ſꝫ rome tenebaẜ ꝑdict⁹ teſtatoꝛ. i. titi⁹ ꝛ
cū heres cōueniret a fideicō. vel legatario rome vbi erat ma
ioꝛ ꝑs ꝑrimonij: ꝛ hēs excipiebat dicēs nō eē ibi maioꝛē par
tē heẜ. deducto ere alieno. ad qꝺ rn̄deẜ ꝙ nō eſt audiend⁹ hēs
cū es alienū vtriūqꝫ ꝑrimoniū tam capuanū ꝙ̄ romanū cōpꝛe
hendat. ſed ponam⁹ ꝙ illud ꝑrimoniū qꝺ erat rome vbi ꝯue
niebaẜ maius erat illo qꝺ erat capue: ſed romanū tn̄ erat ꝗua
tū. qꝛ ex eo tributa ꝑſtabanẜ: vel alimēta ꝛ tributis vel alias
deductis min⁹ erat ꝙ̄ capuanū: nunq̇d hic hꝫ locū excep. ꝛ rn̄.
ꝙ ſic. ſed an ibi tn̄ vbi maioꝛ pars hēditatis eſt hēs cōuenia
tur: an ꝛ vbi domiciliū hꝫ. ꝛ dicit ꝙ nō ſolū ibi vbi maioꝛ pars
hēditatꝭ eſt ꝯuenitur hēs: ſed etiam ibi vbi domicilium habꝫ
QUamuis. Si hēs cepit ſoluere vbi domi. non hꝫ: nec
maioꝛ pars heẜ. eſt: ꝛ ipſe poſtea peniteat: an audiēd⁹
ſit. et dicitur ꝙ nō. ꝙ̄uis alibi domiciliū habeat.
SEd ꝛ ſi. Heredes ꝯſenſerūt cū legatarijs vt alibi ipſe
hēs ſoluat ꝙ̄ vbi do. vel maioꝛ ꝑs heẜ. nō erat: ꝛ poſtea peni
teat. diciẜ hic ꝙ iſte hēs nō eſt audiend⁹ poſtea. Ultimo dicit
ꝙ ſi hēs ſuſcipiat ſponte aucte fideicō. ꝑſtādi ꝛ alibi ſuſcipiat
ꝙ̄ vbi do. vel maioꝛ ꝑs heẜ. nō erat: et paſſus eſt ſecū litē ꝯte
ſtari q̇buſdā exceptionib⁹ vſus in vtilib⁹. et obmiſſo qꝺ alibi
erat maioꝛ ꝑs heẜ. ꝛ poſt lit. ꝯteſ. vult opponere et ante lataꝫ
ſniam: an poſſit. queriẜ et dꝛ ꝙ nō. cū talis excep. ſit dilatoꝛia
SI libertus. Titi⁹ cū eſſꝫ rome fecit teſtm̄ hēdē meuiuꝫ
inſtituit et eū rogauit vt emeret. x. teſſeras frumētarias
et eas libertꝭ teſtatoꝛꝭ daret: eo defuncto hēdē ceperūt liberti
rome cōuenire: hēs excipiebat nō debere ibi cōueniri: qꝛ alibi
erat maioꝛ ꝑs heẜ. an ſit audiēd⁹. q̄riẜ ꝛ dꝛ ꝙ non. qꝛ videẜ te
ſtatoꝛē voluiſſe libertꝭ ſuis ro. fieri ſolutōneꝫ. cū dicit teſſeras
frumētarias cū alibi nō reperianẜ ex tali gn̄e cōꝑatōnis. vnꝺ
hēs rome ꝯueniri pōt. vel ſcꝺo pōt ītelligi iſte. §. ꝙ legauerat
ſuis libertꝭ in alimenta ſūma frumēti et id verius eſt. ¶ Sed
ſi. Titi⁹ q̇buſdaꝫ clariſſimis viris romanis duo pondera auri
legauit: cū et alibi ſit maioꝛ ꝑs heẜ. an poſſint hēdē ro. cōueni
re. dꝛ ꝙ ſic. qꝛ videẜ teſtatoꝛē voluiſſe ibi foꝛe ꝑſtandū: ſi tātuꝫ
eſt ꝑrimonij rome qꝺ ſufficiat legato.
SI ea res. Et dictū eſt. ſ. qn̄ aliq̇d relictū fuit in genere
qꝺ ibi eſt ꝑſtandū vbi maioꝛ ꝑs here. eſt. ſꝫ q̇d ſi in ſpe legatū
ꝯſiſtat cū ſit res mobilis: vel ſe mouēs. vt equ⁹: bos et ſilīa. ſi
ue īmobilia: vt fund⁹: dom⁹ et ſilīa. et ibi petaẜ vbi eſt: et here
des dicāt alibi foꝛe maioꝛē ꝑtē here. an audiēd⁹ ſit. et dꝛ ꝙ nō

Sed pone ꝙ nõ petit legatari⁹ vel fideicõmiſſari⁹ rẽ legataꝫ in ſpẽ ibi vbi eſt: ſꝫ vt p̃ſtet̃ ei ſatiſdatio de ea reſtituẽda adue niẽte termino a teſtatore ſtatuto: et alibi dicat hẽs fore maio rẽ ꝑtẽ here. an audiẽd⁹ ſit hẽs. et rñ. ꝙ nõ. ſꝫ ſi nõ ſatiſdederit mittend⁹ erit in poſ. illi⁹ rei legatari⁹: ſi ibi ſit. vl' mittet̃ in poſ. bonoꝝ ei⁹. ſic g̊ ex iſtis. ll. collige. vi. locis agi: vbi eſt heres. Itẽ vbi heres hꝫ do. Itẽ vbi hẽs cepit ſoluere. Itẽ ſi ꝯſenſit hẽs vt poſſit alibi cõueniri. Itẽ ſi ſuſcepit act. her. Itẽ vbi eſt vi ſimile teſtatorẽ voluiſſe.

v Vir. Hic ponit reglam gñalem. q: ſeru⁹ dñm vel aliuꝫ nõ põt cõuenire niſi in octo caſib⁹ in q̇bus agit ꝯ̃ dños.

p Per minorẽ. Dic ꝓut maior cã minori prefertur. ſꝫ pone exemplum vt in apparatu accur.

e Edictũ. Citari feci titiũ corã ꝑtãte bonoñ. ⁊ ꝑtãs p⁹ea deceſſit fcã vna citatiõe. d: hic ꝙ ſi ſucceſſor dedit alia edicta citatoria ꝙ illud edictũ p̃deceſſoris ſui cõnumerat̃ int̃ edicta ſucceſſoris: ⁊ etiã ſubſtitut⁹ põt aliã dare citationẽ.

l Licet. Titi⁹ noĩe meo egit ꝯ̃ ſeiũ: ⁊ lit. ꝯteſ. eſt: ſi ver⁹ eſt ꝓcurator: vꝫ iudiciũ. q: ꝑ eũ verũ ꝓcuratorẽ põt res in iudiciũ deduci: ſi falſus fuit q̇ dicebat ſe eſſe verũ ꝓcur. nõ erit tũc qð fecit ratũ habẽdũ. ſed ſi ratũ habuero valet qð fecit.

i Iudiciũ. Ptãs bonoñ. delegauit quẽdã iter titiũ ⁊ meuiũ: poſtea lit. cõte. ꝓhibuit ne iudicaret: finit̃ iudicium ſcðo nõ ſolũ ſi ipſe q̇ eũ delegauit ꝓhibuit ſil'iter iudiciũ: ſꝫ ẽt ſi ali⁹ maior eo ꝓhibuit vt p̃ſes. dic̃ ꝙ nõ ſolũ p̃dictis modis finit̃ iudiciũ. ſꝫ ſi ceperit eiuſdẽ iperij eſſe: vt q̇ eũ delegauit fi…

s Si loc⁹. Si iudex delegat⁹ eſt int̃ ꝑtes …nitur iudiciũ. ad cog̊ſcẽdũ: ⁊ loc⁹ nõ fuit appoſit⁹ in quo dẽat iudicare. dicit̃ ꝙ ibi iudicabit vbi ſolitũ eſt. i. iudicabit in curia cõis

m Mortuo. Si iudex q̇ cognoſcit inter ꝑtes teſtes ⁊ ꝯfeſſiones recepat: ⁊ anteꝙ̃ ſniam ferat decedat ⁊ ali⁹ ſubrogat⁹ eſt: an ſubrogat⁹ iudicare dẽat ex actis q̇ corã mortuo fuerũt ꝓducta. ⁊ dicitur ꝙ ſic.

s Solem⁹. Duas ponit regl'as. vnã verã ⁊ aliã falſam. prima eſt ꝙ ea veniũt in iudiciũ de quib⁹ exp̃ſſe actũ eſt qð veniãt. ſed h̔ eſt falſa: ⁊ aſſignat i lr̃a rõnem. ſcða eſt ꝙ oia veniũt q̃ pñt cõp̃hendi in libello. i. ſub petitõe libelli cõp̃hẽſa

l Latrũculator. Si aliq̇s iudex …niſi agat̃ ne veniãt. eſt q̇ cognoſcit tm̃ ſuper latrocinijs: an in pecuniaria cã poſſit cognoſcere. ⁊ reſpondetur ꝙ non.

i Inter. Ad h̔ vt lis finiri poſſit: tres eligũt̃ ꝑſone actoris ⁊ rei: vt hic. ⁊ poſtea iudicis.

r Recte. Si ſtet q̇s in iudicio ꝑ ſe vl' ꝑ aliũ: videt̃ recte defendi. ſꝫ ſi ꝑ ꝓcur. ſatiſdet iudic. ſol. ⁊ ſnia lata nõ faciat iudi. nõ videtur recte defendi dñs.

n Non. Si apud te rẽ meã depoſui nec reſtituis eã: ⁊ iudex velit te ꝯdẽnare: nõ ꝯcipit in ſnia quãta mea itereſt: ſꝫ q̃ti in litẽ iurauero: qð verũ eſt etiã ſi p̃do depoſuit. ¶ Si quis. trib⁹ modis ponit̃ caſus. primo ſi aliq̇s clericũ cõueniat: puta titi⁹ ſub iudice ſcl'ari ⁊ ibi ei cleric⁹ caueat iudi. ſol. ⁊ ipe titi⁹ cõueniat eũ ſub iudice ſuo: puta ſub ep̃o: an ꝯ̃ cl'icũ ꝯmittit̃ ſtip. iudi. ſol. ⁊ rñ. ꝙ nõ. Scðo põe agebã vna act. ꝯ̃ titiũ: puta ypothe. mihi cauit iudi. ſol. ⁊ poſtea ſub eodẽ iudice mutaui actõꝫ vtrũ cõmittat̃ ſtipl'o in illa act rñ. ꝙ nõ. Tertio mõ ponit̃ caſus: egi vna act. ad vnã rẽ: ⁊ poſtea ago ad aliã nõ cõmittit̃ ſtipulatio. ⁊ facit ad iſtos duos vltimos caſus. j. iudi. ſol. l. cũ q̇…

e Exigere. Bonoñ. titi⁹ maritauit filiã ſuã cui …rebat̃. dã mutiñ. mortuo viro: q̇rit̃ an bonoñ. vbi fcm̃ fuit iſtr̃m ⁊ ꝯ̃ctũ etiã mr̃imoniũ: an mutine poſſit dos exigi. ⁊ rñ. ꝙ muti…

s Si q̇s. Dicit̃ in. l. iſta ꝙ circa iudi… …ne exigi dos dẽt. cia iterp̃tatio fit ꝑ ꝓferentem ſi obſcure loquatur.

q Qui. Seruus ſubmiſtrauit cuidã pecuniã vt eũ emeret ⁊ manumitteret̃: emit ſꝫ nõ manumiſit. lex facit eũ liberũ. i. p̃cipit eũ liberandũ. q: ſi emptor pñs fuit ⁊ ſeruus ꝓbauerit fiet liber: ⁊ ſi latitet erũt ſeruãda q̃ cõſtitutionib⁹ cauent̃ h̔ caſu. ⁊ hoc eſt qð latitãte hẽde ſeru⁹ eripiat̃ in libertatem. ⁊ ita etiã latitante emptore.

a Ad perẽpto. Supra dictũ eſt de his q̃ fiunt circa iudicia qualit̃ ꝑueniat̃ ad ſniam: nũc de citationib⁹ itendit tractare. Si q̇ iudex dꝫ ꝓñciare ⁊ reus eſt abſens: citabit eũ bis ꝑ interualla. x. dieꝝ: poſtea tertio citabit eũ: q̃ tertia citatõe emiſſa ipetrabit terminũ perẽptoriũ. h̔ in prima. In fine dicit vnð dicat̃ ꝑemptoriũ ex eo qð ꝑimit ꝓcraſtinationẽ rei. Itẽ in peremptorio dꝫ iudex cõminari ſe ꝓnuncia. abñte reo. ſed an iudex poſſit dimittere numerũ edictoꝝ ⁊ mittere primũ ꝑempto. vel ſcðꝫ ſtati. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ꝓ q̃litate ꝑſonaꝝ tꝑis ⁊ cãe. ⁊ h̔ in tertia. ſꝫ nũq̇d p̃mũ ꝑemptoriũ poterit iudex facẽ. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ſiue venit ſiue nõ ꝓñciabit: nõ ſm̃ pñtem: ſꝫ etiã ſm̃ abſentẽ ſi bonã cãm habuerit. h̔ in q̃rta. Sꝫ q̇d ſi reus fuerit pñs: actor vo abſens celabunt̃ citatiões: ⁊ ꝑinde erit ac ſi facte nõ fuiſſent. nõ aũt ꝓñciabit̃. h̔ vera ſed citatiõib⁹ circũduct] an actori remaneat ſua act. ſalua. ⁊ rñ. ꝙ ſic. h̔ in ſcða. ſed q̇d ſi reus cõdẽnetur ⁊ appellet: an ſit audiend⁹. ⁊ diſtingue: aut erat abſens ꝑ ꝯtumaciã: aut nõ. p̊ cãu nõ audit̃ appellãs. ſcðo ſic. h̔ in. vi.

d Deq̃. Si iudex in cã mea ⁊ tua delegat⁹ ſit: ſi nihil ſupſit niſi ſnie ꝓlatio: an ſit cõpellẽd⁹ ꝓnunciare ſi nolit. ⁊ d: ꝙ ſic. ¶ Iudex. Delegat⁹ mihi ⁊ tibi erat iudex ꝙ vſq: ad cẽtũ debuit iudicari: an poſſit ꝓrogari eius iuriſditio vt poſſit cognoſcere vſq: ad. cc. dicitur ꝙ ſic. ſi hoc inter nos cõuenit.

c Cum. Habebã debitorẽ meũ q̇ erat abñs: ⁊ mortu⁹ titius obtulit ſe defenſioni illi⁹ ⁊ ꝯdẽnat⁹ ſoluit ⁊ approbauit iudiciũ: an iſte titi⁹ poſſit repetere: ⁊ an illud fuerit iudiciũ. Itẽ an heredi ꝯtingat liberatio. ⁊ rñ. ꝙ nullũ fuit iudiciuꝫ nec her̃s liberat̃ nec titi⁹ repetere põt. ſꝫ ð equitate hẽbit act. neg. ge. cũ ⁊ ille heres ſi cõueniat̃ hẽat doli mali exceptionem

s Si p̃tor. Tenebat̃ mihi titi⁹ in. x. vocaui eũ ad ius omibus pactis: ita ꝙ nõ reſtat niſi ſnie ꝓlatõ abſentauit ſe titius: iudex citauit eũ ꝑ interualla. x. dierũ ⁊ miſſo ꝑemptorio nec eo titio veniẽte iudex eũ ꝯdẽnauit: an is iudex q̇ dꝫ ſniam exeq̇ poſſit cog̊ſcere reo veniẽte: an iuſta an ñ iuſta ſnia ſit. d: ꝙ nõ. niſi in duob⁹ caſib⁹. prim⁹ ſi ego allego aliq̇d falſuꝫ ꝓpter qð merui ſniam. Scðs ſi titius laborabat morbo vl' aberat cã reipu. q̇bus caſibus iudex executionis cognoſcit.

p Proponebat̃. In cã quã habes cũ titio delegati erãt tres iudices: lit. ꝯteſ. deceſſerũt ⁊ alij fuerunt eis ſubſtituti: an idẽ ſit iudiciũ. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ⁊ h̔ ꝓbat ꝑ tria ſil'ia. primũ eſt q: ſic idẽ d: ppl's boñ. q̇ erat añ centũ an. retro: lꝫ oẽs mortui ſint q̇ tũc erãt. ⁊ ita dꝫ etiã eſſe trib⁹ vl' duob⁹ iudicib⁹ mortuis ⁊ alijs ſubrogat]. ſcðm eſt ꝙ lꝫ oẽs milites moriant̃ ⁊ alij ſint ſubrogati: eadẽ eſt legio. tertiũ eſt in naui. q: lꝫ particulatim fuit refecta: lꝫ ois tabula noua fuerit: nihilomin⁹ eſt eadẽ nauis. Vltimo deducit ad icõueniẽs ſi aliud diceret̃. q: ſi diuerſum eſſꝫ iudiciũ ꝓpt̃ mutationẽ iudi. qð nõ idẽ eſſꝫ hõ hodie q̇ fuit ante annũ. ſ. ꝑticul'r in hoĩe: qð eſſet abſurdũ. lex ſe. plana eſt cũ. l. ſe. q̇ cõtinuat̃ cũ ea.

c Cum. Duo erãt titij: vn⁹ debitor me⁹ erat ali⁹ nõ: nũci⁹ citauit titiũ nõ debitorẽ meũ. ⁊ h̔ fecit ꝑ errorẽ meũ: venit ⁊ ſũptus fecit. q̇rit̃ an tenear ei ad ſumpt⁹. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ¶ Iudicibus. Si q̇d occurrat iudici delegato dubitabile: an poſſit cõſulere delegantẽ. diſtingue: an dubitat de iure an de facto. primo cãu põt peti ab eo. ſcðo nõ: q: redderet ſe ſuſpectũ ⁊ efficeretur iſamis. ⁊ talis cõſultatio poſſet tribuere materiam gr̃e ⁊

s Si in iudicis. Ego ⁊ tu petim⁹ nobis iudi… …ambitiõis cẽ delegari arbitrũ cũ volebam⁹ petere bernarduꝫ petiuimus albertũ: ⁊ ita errauim⁹ in noĩe: q̇s eoꝝ erit iudex. d: ꝙ ille in quẽ ꝯſenſim⁹. q: ſi eſſet. ſ. bernard⁹ in quẽ ꝯſenſim⁹: ille erit iudex: idẽ erit ſi fuerit erratũ in p̃noĩe vel cognoĩe. q̇ auteꝫ differẽtia inter h̔ noĩa. d: inſti. de leg. §. ſi q̇s in noĩe.

q Qui neq:. Qui iuriſditionẽ nõ hꝫ ordinariã vl' delegatã vel ex. l. an poſſit eſſe iudex. dicitur ꝙ non.

n Nunq̃. Uocaui te ad ius ꝓ aliq̇ parua re: puta ꝓ cane vel fili: iudex delegauit quendã in cã iſta: an tal' cog̊ſcere poſſit. ⁊ rñ. ꝙ ſic. q: talis cã paruã cognitionẽ requirit.

¶ De inofficioſo teſtamẽto. Rub.

s Sciendũ. Paterfa. filiũ exheredauit ex̃neũ inſtituit: filio dat̃ q̇rela q̃ non ſolũ cõpetit deſcẽdenti exheredato: ſꝫ etiã aſcẽdẽti in trãuerſalibus: an det̃. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ſ. fratri de fratris teſtõ alijs q̇ ſũt vltra fratrẽ agẽ nõ expedit. q: in h̔ nihil obtinere poſſunt.

HOc. Si filiꝰ exhēdatꝰ velit agere q̄rela nō dꝫ dicē pr̄ē fuiſſe furioſuꝫ cū̄ teſtaret̄:ſꝫ dꝫ dicē nō fuiſſe functū̄ oſſō pietat̄:alioq̄n ſi fuiſſet furioſus nullū̄ eſſet eiꝰ teſtm̄. vt inſti. q̇bus non eſt permiſſum facere teſtamentum.

INofficioſum. Cū̄ filiꝰ vult agere q̄rela dicere debet ſe nō iuſte exheredatū̄. ⁊ ꝑ inſtigationē inimicoꝝ eius. h̃ in p̄mo vn̄ nō eſt ꝯſentiendū̄ parēti exheredare filiū̄ multotiens ad h̃ iſtigant̄ parētes inſtigationibꝰ inimicoꝝ filioꝝ:⁊ ꝑ inſtigatio nē nouercaꝝ filioꝝ. Cū̄ ḡ parentibꝰ maſculis nō ſit ꝯſentiēdū̄ nec etiā̄ femīs:cū̄ multotiēs agi cōſueuit de inof. teſ. matris:⁊ agentes obtinere ſoleāt. ¶ Huiꝰ aūt. Qui ꝓponit q̄relā dicere dꝫ ſe fuiſſe īmerentē ⁊ inique p̄teritū̄ vel exhēdatū̄: q̄ p̄teritio vel exhr̄datio corā̄ iudicibꝰ allegant̄:⁊ colore p̄ōt ꝓponi q̄ſi nō fuerit ſane ment̄ is a q̄ facta eſt p̄teritio vel exhēdatio

POſthumꝰ. Pater vel auus exheredauit poſthumuꝫ extraneū̄ inſtituit:an poſthumꝰ poſſit agere de inofficioſo q̄ ſuꝰ heres fuiſſet ſi eiꝰ mort̄ tp̄e natꝰ fuiſſꝫ. ⁊ dicit ꝙ ſic. ſꝫ q̇d ſi frater fr̄em exheredat:nunq̇d ⁊ is aget. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. q̄ꝛ extitu rus erat ei lr̄timus hr̄s ab īteſtato:ſi nullꝰ eū̄ p̄cederet. ¶ Sꝫ q̇d ſi filiꝰ filij emācipati poſt emā. cōceptꝰ exhr̄det̄ ab auo:nū̄ q̇d aget de inof. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. q̄ꝛ ſi fuiſſꝫ natꝰ tp̄e mort̄ aui potuiſ ſet petere bo. poſ. ꝯ ta. ſꝫ cū̄ talis nō poterat inſtitui:q̄ꝛ adire nō poterat de iure ciuili:cū̄ nō eſſet agnatꝰ ꝓpter emā. p̄ōt īputa ri teſtatori:q̄ſi nō deceſſit inteſtatꝰ. ſꝫ ſi q̇s allegarꝫ nemi h̃ de bēt ꝓdeſſe:cū̄ nō dēat alicui:q̇ al's facere teſtm̄ nō ꝓhibet̄ in terdici factio teſti. naꝫ ſi fuiſſet natꝰ potuit ſuccedere de iure p̄ torio ꝑ bo. poſ. ſe. ta. ⁊ ſic de iure adire potuiſſꝫ ſi fuiſſꝫ iſtitutꝰ ſꝫ q̇d ſi mr̄ p̄gnās poſthumū̄ exhr̄det extraneuꝫ iſtituat:⁊ poſthu mus ſecet̄ de vētre mr̄is:nū̄q̇d de inoffi. teſ. mr̄is aget. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ¶ Si q̇s. Si filiꝰ viuo pr̄e ⁊ filio ſupſtite filiū̄ exheredat ⁊ extraneū̄ iſtituat ſi pr̄ velit agere q̇ ab inteſ. ad ſucceſſiōeꝫ ſibi ad mitti nō poterat:⁊ forte obtinuerit:nū̄q̇d ſuccedet filio ſuo. rn̄. ꝙ nō. īmo filiꝰ iſtiꝰ defuncti hēbit hr̄ditatē:non pr̄. ¶ Si q̇s. An exheredatꝰ filiꝰ poſſit ad poſteros ſuos q̄relā trāſmittere dicit papi. ꝙ ſi inuenit̄ ſcriptū̄ ꝙ filiꝰ petijt quoddā̄ ſignū̄ a iu dice:puta anulū̄ hereditariū̄:qd̄ ſignū̄ dicit̄ bo. poſ. ⁊ tūc trāſ mittit̄. ſi ꝟo nō agnouit hmōi bo. poſ. anteq̄ꝫ dcederet:ſꝫ eā p̄ parauit porrigēdo libellū̄ heredi ſcripto:vel ꝯteſtando litē vt faciat eū̄ citari:⁊ tūc in heredē trāſmittat. ⁊ h̃ in prima. ſꝫ in ſe cū̄da dicit q̄lit̄ p̄paratio fit vt ſic fiat trāſmiſſio ad hr̄des. ſ. li belli oblatio:cōminatio ⁊ denū̄ciatio:nec refert ſi ſic fiat p̄pa ratio fuerit filiꝰ in ptāte an nō:quo minꝰ fiat trāſmiſſio in her̄ deꝫ. ⁊ h̃ dicit cū̄. l. ſe. ⁊ ſic hic diſtinguit:aut p̄parauit:aut non. primo caſu trāſmittit. ſcd̄o nō.

PApinianꝰ. Exheredatꝰ fui a mr̄e mea nolo agere. dici tur hic ꝙ pr̄ meꝰ nō poterit agere me īuito. ¶ Sequēti. Mi hi q̄rela cōpetebat ꝯ teſtm̄ matris mee ⁊ eā p̄paraui ⁊ deceſſi lite pēdēte:pr̄ meꝰ mea bona iure peculij occupauit:nū̄q̇d illā q̄relā trāſmittā ad illū̄ pr̄em meū̄. ⁊ rn̄. ꝙ nō. ¶ Si q̇s. Inſti tui agere q̄rela inoffi. ⁊ litē cōteſtatꝰ ſum:poſtea deſtiti ꝓrſus ab agēdo:poſtea volo reſumere cām̄. q̄rit̄ an poſſuꝫ. ⁊ rn̄. ꝙ nō

SI q̇s. Filiū̄ meū̄ exheredaui ⁊ impatorē inſtitui: nun q̇d poterit filiꝰ meꝰ ꝯ impatorē de inoffi. agē. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ¶ Cōtra. An teſtm̄ veterani poſſit ꝑ querelaꝫ īpugnari. q̄rit̄ ⁊ dꝛ ꝙ ſic. q̄ꝫuis in rebꝰ caſtrenſibꝰ tm̄ teſtamentū̄ fecit. ¶ Si q̇s. Miles dū̄ militabat fecit teſtm̄:poſtea honeſte miſſus in fra annū̄ a tp̄e reuerſionis qd̄ ꝑ annū̄ militari gaudet priuile gio:deceſſit:vn̄ teſtm̄ ſuū̄ ꝑ q̄relā inoffi. īpugnari non poterit. ¶ Sed nec. Pater filiū̄ īpuberē iſtituit:eidē extraneū̄ ſubſtituit morit̄ in pupillari etate:ſubſtitutꝰ adiuit here. mr̄ īpuberis ꝓ ponēs inoffi. q̄relā. teſt. īpuberis aſſerēs inoffi. ⁊ inique her̄. ī puberis ſe fraudatā. ſubſtitutꝰ dicit teſtm̄ illiꝰ nō eſſe:ſꝫ pr̄is. ⁊ ſicut pr̄ nō p̄ōt dicere inoffi. nec pupillare. q̄ꝛ eſt ps ⁊ ſeque la teſti pr̄ni. ꝓcedit frater defuncti ⁊ vult iſtud teſtm̄ īpugnare ꝑ inoffi. q̄relā tanq̄ꝫ pr̄is. ⁊ dꝛ ꝙ nō p̄ōt. q̄ꝛ teſtm̄ erat filij ⁊ nō pr̄is. ⁊ h̃ in prima ⁊ ſcd̄a. Sꝫ pone ꝙ frater īpuberis vult īpu gnare tanq̄ꝫ teſtm̄ fratris nō p̄ōt:ſꝫ defendet ſe ſubſtitutꝰ ea dē defenſiōe q̄ defendebat ſe ꝯ mr̄em:dicēdo ꝙ ſit teſtm̄ pr̄is: nō pupilli. ſed pone ꝙ frater pupilli egit aduerſus teſtm̄ tāq̄ꝫ ꝯ teſtm̄ pr̄is ⁊ obtinuit. dꝛ ꝙ īpugnat̄ teſtm̄ pupilli niſi ꝓ por tione ſua voluerit pr̄nū̄ rūpere teſtm̄. q̄ꝛ tūc ꝓ portione pupilli tenet pupillari. ¶ Si q̇s. ſm̄ iura iſta ad h̃ ꝙ filiꝰ excludatur iſta q̄rela oportꝫ ꝙ hēat q̄rtā partē quā habiturꝰ erat ab inte ſtato. vn̄ ſi pr̄ aliq̄ dedit filio cā mortis q̄ faciant q̄rtā: repellit̄ filiꝰ a q̄rela. ¶ Si q̇s. Pater filiū̄ īpuberē ex debita portiōe inſtituit ⁊ ei ſubſtituit:nū̄q̇d aget q̄rela iſte filiꝰ. ⁊ dicit̄ ꝙ non ¶ Nū̄ aūt. Aliq̇s habēs duos filios eos exheredauit:vnꝰ agit q̄rela:aliꝰ nō:an autē ille qui egit petere debeat totā aut partē tm̄. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ partē tm̄. Sed pone ꝙ q̇s hēat duos fi lios ⁊ ambo deceſſerūt:vnꝰ habuit vnū̄ filiū̄:⁊ alius duos vel tres:ſi oēs fuerūt iſtituti:tm̄ hēbit nepos ex vno filio q̄ꝫtū̄ alij nati ex alio filio. Si vero erant p̄teriti vel exheredati:ad h̃ vt excludat̄ q̄rela ſufficit ꝙ q̇s hēat q̄rtā illiꝰ portionis quā ha biturꝰ erat ab īteſtato. vn̄ ille q̇ ſolꝰ erat ſi hēat vnā ⁊ dimidiaꝫ ſil'iter repellet̄. ¶ Quarta. Ad hoc vt excludat̄ q̄rela anteq̄ꝫ q̄rta detur:oportet ꝙ es alienū̄ deducat̄ ab hr̄de. Itē ſil'r fu neris īpenſa. ⁊ de h̃ nulla dubitatio eſt. Sed pone ꝙ pr̄ deceſ ſit ⁊ filiū̄ inſtituit. c. erāt in bonis octoginta: ⁊. x. in ſeruis:alia x. in p̄dijs. ſuis reliquit libertatē ab initio:noluit d̄ducere q̄r tā. vn̄ ſerui facti ſunt liberi. dicit̄ hic ꝙ filiꝰ hēbit de reſiduo q̄r tā:nec ſerui cōputant̄ in q̄rta:nec minuit̄ libertas ꝑ quartam. Idē eſt ſi pr̄ decedat et extraneo puta vili ꝑſona relicto her̄de:⁊ filio exheredato. ⁊ h̃ dicit. qd̄ aūt q̄rta ⁊c̄. vſq̄ꝫ illud ⁊ nū̄q̇d ⁊c̄ ⁊ ibi pone tm̄ ſeruos in pr̄imonio:⁊ inſtituat heredē filiū̄:relin quēdo ſeruis libertatē:h̃ caſu aliq̇d filiꝰ nō hēret ſi eſt emāci patꝰ filiꝰ repudiabit heredi ⁊ trāſmittet eā ad ſubſtitutū̄ ⁊ pro ponet q̄relā ꝯ ſubſtitutū̄. ⁊ h̃ ꝯ regulam ꝙ ex quo repudiauit audiat̄:niſi forte ꝑ reſtitutionē. ſed q̇d ſi nemo eſt ei ſubſtitutꝰ tūc ſi ſuccedet ab inteſtato nō p̄ſtabit legata ꝙ iterū̄ ꝯ regl'aꝫ eſt. ¶ Si cōditioni. Pater filiū̄ exhr̄dauit ⁊ extraneū̄ inſtituit ſi daret. x. illi filio exheredato: ⁊ ille filiꝰ recepit:an videat̄ filius iſte q̄rele renū̄ciaſſe. ⁊ dicit̄ ꝙ ſic. vn̄ repellit̄ a q̄rela. Itē ſi ſuo ſuo teſtator libertatē reliquit vel titio fundū̄ legauit:ſi filio da ret. x. nā ſi ſeruus vl' legatariꝰ. x. dat filio exhr̄dato ⁊ filius reci piat:videt̄ filiꝰ ille renū̄ciare q̄rele:ſꝫ faciliꝰ īpediat̄ nō nata q̄ rela q̄ꝫ nata extinguat̄. Sed pone pr̄ filiū̄ inſtituit ex ſemiſſe:⁊ ſic eū̄ in plus q̄ꝫ debet̄:⁊ rogauit eū̄ vt alij reſtitueret her̄. poſt x. an. nū̄q̇d filiꝰ p̄ōt ꝯqueri. ⁊ rn̄. ꝙ nō. q̄ꝛ ex fructibꝰ medij tp̄is p̄ōt hr̄e debitā q̄rtā:vel partē. ¶ Si q̇s. Quidā teſtō ſuo fi liū̄ exheredauit:poſtea ſe dedit ad arrogandū̄:vel fecit aliō te ſtamētū̄. ⁊ ſic filiꝰ hꝫ tres vias q̄relandi teſtm̄ dicēdi. ſ. irritū̄: vl' ruptū̄ vel inofficioſuꝫ. an igit̄ poſſit oībꝰ iſtis q̄relis vti. ⁊ rn̄. ꝙ dꝫ eligere vnā iſtaꝝ triū̄ tm̄:⁊ illa ſola vti. ¶ Si filiꝰ. Exhr̄da tus filiꝰ ſi hereditatē poſſideat ſi extraneꝰ inſtitutꝰ agat p̄ōt filius exhr̄datꝰ excipere opponēdo q̄relā inoffi. teſta. ¶ Meminit̄ ſe. Egi ꝯ teſtm̄ pr̄is mei inoffi. ⁊ ſuccubui:ſi velī poſtea petere legatū̄:an poſſuꝫ. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ nō. īmo ꝑdo legatū̄. h̃ eſt ꝟm niſi in tribꝰ caſibꝰ in quibꝰ filiꝰ nō perdit legatū̄:lꝫ q̄relā agēdo ſuccubuit. primo ſi filiꝰ deſtitit ⁊ nō ꝑſeuerauit in ꝓpria lite nō ꝑdit filiꝰ legatū̄. Itē ſi abſente filio extraneꝰ iſtitutꝰ fuit abſolutꝰ natus filius nō ꝑdit legatū̄. Itē ſi idē fuit rogatꝰ alij reſtituet̄ nā ⁊ h̃ caſu legatū̄ nō ꝑdit. ex his apparet ſolū̄modo talis ca ſus. ſed pone pr̄ meꝰ me iſtituit:⁊ me rogauit vt here. totā alij reſtituerē. omiſi her̄. ⁊ ſic deuenit ad ſubſtitutū̄ mihi. ⁊ ſic ſub ſtitu. habuit:egi ꝯ ſubſtitutū̄ q̄rela inoff. ⁊ ſuccubui:perdo qd̄ habere debebā iure falcidie. aliā aūt partē here. habeo ego filius vt alij reſtituam.

SI q̇s. Auus maternꝰ nepotē ex filia ſua arrogauit:ex ꝯſti. diui pij dꝫ iſte filius arrogatꝰ q̄rtā habere. vn̄ iſte auꝰ ma ternꝰ fecit teſtm̄:⁊ hūc nepotē arrogatū̄ exhr̄dauit: iſte nepos hēbit q̄rtā:⁊ lꝫ egit q̄rela ⁊ ſuccubuit qd̄ facere nō d̄buit. q̄ꝛ re pellendꝰ fuit:q̄ꝛ habuit q̄rtā ex ꝯſti. diui pij. ſꝫ nō iō q̄rtā amit tit. ¶ Si ex cā. Pater meꝰ me exheredauit ⁊ extraneū̄ inſtituit: ſuo teſtō legata reliquit libertates ſeruis ſuis dedit: ego ꝯ il lū̄ extraneū̄ iſtitutū̄ ⁊ obtinui:q̇d erit de his q̄ ſunt in teſtō relicta ⁊ dicit ꝙ legata nō valēt:nec libertas valet. h̃ vera ſunt ſi ex traneus heres nō ſoluit. ſꝫ ſi extraneꝰ hr̄s ſoluit:repetere p̄ōt: ⁊ ego filiꝰ repetā ſi ille ſoluit de burſa hereditaria. ſꝫ ſi ipſe ſoluit de ſuo:ipſe heres repetat. hec vera ſunt ſi ego filiꝰ egi iſtra q̇nquē niū̄. Sed pone ꝙ egi poſt q̇nquēniū̄:q̄ꝛ fui reſtitutꝰ et obtinui

dicit̃ ꝙ valent libertates directe ⁊ fideicõ. verũtamẽ q̃libet ſeruus dabit mihi. xx. aureos. ſed ſi egi infra q̃nquẽniũ vt dixi directe nõ valẽt: ſed fideicõ. debẽt ꝑſtari ⁊ quilibʒ ſeruoꝝ manumittendoꝝ ũ dabit. xx. aureos.

Si ps. Exheredat⁹ fui a pr̃e meo: ⁊ cũ vellẽ agere q̃rela inoffi delegati ſunt q̃tuoꝛ iudices int̃ me ⁊ heredẽ inſtitutũ duo dederũt ſniam ꝓ me: alij duo ꝓ ex̃neo inſtituto. dicit̃ hic ꝙ ſnia illoꝝ vʒ q̇ iudicant ꝓ teſtõ: niſi ⁊c̃. ¶ Illud. Fili⁹ exhr̃dat⁹ ꝑcepit legatũ ſibi ab hr̃de iſtituto relictũ: dꝛ h̃ ꝙ talis filius nõ aget ampli⁹ q̃rela niſi eſſet al̃s reſtitutur⁹ ⁊ nihil intereſt: vtrũ ego fili⁹ exheredat⁹ ꝑcepi legatũ mihi relictũ a ſeruo vel filio iure exheredati. vñ ſi pr̃ me⁹ me exheredauit ⁊ ſeruum meũ filij exheredati iſtituit: ſi ego illũ ſeruũ manumittã non agã q̃rela. ⁊ h̃ dicit iſte. §. cũ p̃n. l. nihil intereſt. vſq; ad. §. ſi aũt

Etiam. Filius exheredat⁹ egit q̃rela ⁊ ſuccubuit: nõ ꝑdet dona. quã habuit a pr̃e ſuo: ſi pr̃ dedit ꝓ filia dotẽ illa dos nõ reuocat̃. ¶ Si aũt. Pater me⁹ me exheredauit ſeruo libertatẽ reliquit: ſi mihi filio exheredato daret. x. ſi ſeruus dedit: ⁊ ego accepi videoꝛ renunciaſſe q̃rele. ¶ Si cũ. Titius teſtm̃ fecit ⁊ filiũ exheredauit ⁊ ex̃neũ inſtituit: cui filio exhr̃dato legatũ in teſtõ reliquit: poſtea fecit codicillos in quib⁹ tale legatũ filio ademit: egit filius iſte ⁊ ſuccubuit. ⁊ iõ nihilomin⁹ põt iſte fili⁹ itentare q̃relã inofficioſi. ¶ Fili⁹. Erã emãcipat⁹ a pr̃e meo: ⁊ ego ⁊ titi⁹. x. illi pr̃i meo debebam⁹ inſolidũ. pater me⁹ fec̃ teſ. ⁊ me exhr̃dauit: ⁊ titio liberationẽ legauit. ⁊ ſic fui ego ꝑ ꝯñs liberat⁹. dꝛ hic ꝙ nõ ideo videoꝛ agnoſcere iudiciũ defuncti pr̃is mei. ⁊ ideo potero agere querela.

Titia. Titia hẽbat duas filias ⁊ filiũ. vnã de filiab⁹ inſtituit ⁊ filiũ exhr̃dauit: vel inſtituit ⁊ aliã filiã exhr̃dauit: ⁊ legata reliquit filio. ⁊ ſic cauit q̇ dari fieriue iuſſi dari fieriue volo: ⁊ ſi nõ valeat iure teſ. volo vt faciat ab inteſ. exheredata filia egit ⁊ obtinuit ꝓ ꝑte ſua: an legata repetita ab inteſtato debeant̃ ex ꝑte euicta. q̃rit̃ huic q̃õni nõ r̃ñ. ſceuola: ſed alij. ſ. ſi q̃rat̃ an ſi is q̇ teſtm̃ feciſſʒ cauiſſet: vt ſi legata relicta in teſtamẽto ſuo non valeant iure teſti ꝙ ꝑſtarent̃ ab inteſtato an poſſit ſic fideicõmittere ⁊ r̃ñ. ꝙ ſic. Paul⁹ repꝛhendit eũ q̃re nõ r̃ñ. ad ꝓpoſitã q̃õnem. dicit ergo ꝙ fideicõ. ſic relicta nõ debẽtur quaſi a demente relicta.

Pater. Habebã pr̃em ⁊ etiã filiũ: ⁊ ſic pr̃ me⁹ me emancipauit: ⁊ filiũ meũ q̇ eſt nepos ſu⁹ retinuit in ꝑtãte. poſtea habui aliũ filiũ: poſt h̃ feci teſtm̃ ⁊ ambos filios meos exheredaui ⁊ etiã pr̃em meũ ꝑteriui. dicit̃ hic ꝙ primo agẽt filij mei. ſecũdo loco pr̃ me⁹ aget: nec eſt mirũ ſi pater ſuccedit filio: q̇ eſt q̃ñ ordo turbat̃. ⁊ hoc dicit h̃ lex in prin. l. ſe. q̇ cõtinuatur cũ iſta. ¶ Heredi. Filio exhr̃dato agẽte: poſtea litẽ renũciante ſi decedat an trãſmittat q̃relã ad heredẽ ſuũ. q̃rit̃ ⁊ r̃ñ. ꝙ non. ¶ Filius. Habebã duos filios: vnũ inſtitui ⁊ aliũ exhr̃daui ⁊ ex̃neũ inſtitui: egit exhr̃dat⁹ ꝯ ex̃neũ ⁊ obtinuit: an debitores ꝯuenire poſſit ⁊ a creditoribus cõueniri: ⁊ ad iudiciũ diuiſoriũ cũ fratre ꝑuenire poſſit. ⁊ r̃ñ. ꝙ ſic. nec obſtabit ꝙ pr̃ partim deceſſit inteſtat⁹: ⁊ parti teſtat⁹. qꝛ h̃ nõ ẽ abſurdũ: lʒ aliõ eſſet: ſi q̇s filiũ in vno ſemiſſe inſtituiſſet: nec in alio.

Filio. Titia duos filios hẽbat: ⁊ vnã filiã: deceſſit vno filio inſtituto ⁊ altero exhr̃dato vna cũ ſoꝛoꝛe. fili⁹ exheredat⁹ q̃relã mouit ⁊ obtinuit. q̃rit̃ vtrũ ſoꝛoꝛi exhr̃date ꝓſit q̃relã nõ mouẽti. ⁊ r̃ñ. ꝙ nõ. vñ fili⁹ ille qui obtinuit nõ tenebit̃ hic cõicare illi ſoꝛoꝛi q̇ cõſecut⁹ fuit. ¶ Cõtra. Fili⁹ emancipat⁹ pr̃em ꝑteriuit: filiã ſuaʒ exhr̃dauit ex̃neũ inſtituit: pr̃ petijt bo. poſſ. ꝯ tab. ⁊ obtinuit: filia nihilomin⁹ vult agere: q̃rit̃ an ſit audiẽda. ⁊ r̃ñ. ꝙ ſic. nec valʒ q̇ pater fecit. qꝛ in lite pr̃is ſolũ q̃rebat̃ eſſet ꝑteritus: nõ an inoffi. eſſʒ teſtm̃ vñ filie agenti vniuerſa hereditas reſtituet̃ ſm̃ hãc caſus poſi. eſt in capite filij adept⁹. ſ. pr̃. ſed ſi eſt filius in capite dic ita caſum. pr̃ filiũ ꝑterijt: filiã exheredauit: ex̃neum inſtituit: filius adept⁹ eſt bo. poſ. ꝯ tab. ſi agat filia eadẽq; ſoꝛoꝛ poſt fr̃es ad h⁹ ⁊c̃. qꝛ in p̃oꝛi iudicio de iure fratris querebat̃: an ſit ꝑterit⁹. ſed hic an ſit inoffi. ⁊ ſm̃ hanc caſus poſitionẽ filia tenebat̃ reſtituere dimidiam hereditatis fratri ſuo. prima verioꝛ eſt.

Quiı repudiantis. Hec lex vſq; ad. §. cum cõtra. ponit tres caſus. Prim⁹ eſt titi⁹ deceſſit trib⁹ filijs relictis exhr̃datis. duo egerũt q̃rela inoffi. vn⁹ repudiauit. dicit ꝙ poꝛtio illi⁹ accreſcit iſtis duob⁹. vñ iſti duo agent inſolidũ ⁊ nõ ꝓ partib⁹. Sc̃ds eſt ſi duo erant filij exheredati: ⁊ vn⁹ agit in totũ ⁊ male: cũ non debeat agere niſi ꝓ parte. dicit̃ hic ꝙ ſi obtineat alter qui nõ egit admittit̃ vna cũ iſto q̇ egit. Tertius eſt ꝙ ſi iſte q̇ nõ egit pendente iudicio renũciauit. dicit̃ hic ꝙ accreſcit iſti qui egit in totum ⁊ ei ſoli ꝓficit.

Cum ꝯtra. Pater filiũ exhr̃dauit ex̃neũ iſtituit: egit filius q̃rela ⁊ obtinuit eo ꝑſente. i. ſcripto herede tẽpoꝛe ſnie: an legata ⁊ libertates ex tali teſtõ debeant̃. q̃rit̃ ⁊ r̃ñ. ꝙ nõ videt̃ feciſſe teſ. pr̃. ſed q̇d ſi cõtra teſtm̃ p̃ñte filio exhr̃dato ⁊ abſente ſcripto herede eſſet ꝓnũciatũ. in h̃ caſu ſnia ius nõ facit: ⁊ legata ⁊ libertates debentur. ⁊ hanc diſtinctionem admittit conſtitutio diuoꝛum fratrum.

Mater. Berta habebat duas filias: vnã diligebat aliã nõ. quã diligebat inſtituit in trib⁹ vncijs: aliã ꝑterijt ⁊ ex̃neũ inſtituit in. ix. vncijs: ⁊ moꝛtua eſt berta: filia ꝑterita egit querela cõtra ex̃neum: ⁊ in totũ obtinuit. Itẽ egit ꝯtra ſoꝛoꝛẽ ſcriptã in tribus vncijs: ⁊ obtinuit ſimiliter in totũ. ⁊ ſic filia ꝑterita totũ hʒ. mõ queritur qualit̃ ꝯſulat̃ illi ſcripte: videt̃ ꝙ nõ ſit ei ſuccurrendũ. qꝛ adeũdo ex teſtõ videtur renũciaſſe here. ab inteſtato. g̃ illa ꝑterita totũ habere debʒ. ſʒ h̃ eſt falſuʒ. vñ ꝯſulit̃ filie ſcripte ꝑ reſti. in integ. vt repellat ſoꝛoꝛẽ pꝛeteritaʒ agentẽ q̃rela. ⁊ illa ꝑterita debebat agere ꝓ. vi. vncijs. Sed pone ꝙ ſcripta nõ repellit ſoꝛoꝛẽ ꝑteritã agentẽ q̃rela. hoc caſu dabit̃ ſcripte medietas here. ⁊ cõicabit ꝑterita omĩa illi ſcripte: nec videt̃ ſcripta renunciare ſucceſſioni ab inteſtato. qꝛ neſciebat ſibi illud auxiliũ cõpetere. ⁊ h̃ ꝓbat ꝑ ſil̃em caſum. pone libertus fecit teſtm̃ ⁊ ꝑterijt pr̃onũ ⁊ illi pr̃ono legatũ reliquit q̇ ademit codicillis: ſi egit pr̃onus ꝓ legato: ⁊ ſic repulſus põt agere cõtra teſtm̃. qꝛ pr̃on⁹ nõ videt̃ renũciare. vñ ſm̃ ꝑdicta ſoꝛoꝛ ꝑterita cõmunicabit omnia illi ſcripte.

Qui de inoffi. Pater fa. filiũ impuberẽ exheredauit: ⁊ ex̃neũ inſtituit: ille ĩpubes agebat q̃rela: heres ſcript⁹ negauit eũ filiũ defuncti: iſte fili⁹ ĩpubes petit mitti in poſ. ex edic. carbo. dicit̃ ꝙ h̃ caſu filius meus impubes non habebit edictũ car. ſed habebit querelam.

Eum q̇. Pater me⁹ inſtituit titiũ ex̃neũ ⁊ me exheredauit: volo ꝯ titiũ agere ⁊ dolo titij renũciaui q̃rele. qꝛ dic̃ q̇ mihi aliq̇d erat relictũ in teſtõ: puta tertia pars heredi. an poſſim redire poſtea ad querelaʒ. querit̃ ⁊ r̃ñ. ꝙ ſic. Item ſi heres ſcriptus poſt motã controuerſiã a filio exheredato legata ſoluit: an repetet pendente lite inoffi. q̃ritur ⁊ r̃ñ. ꝙ nõ. qꝛ ſciẽs ẽt indebite ſoluit. ¶ Idem. Titius ex̃neũ cui tenebat̃ inſtituit ⁊ filiũ exhr̃dauit: filius exhr̃datus egit q̃rela: ⁊ obtinuit: an ſcriptus poſſit petere debitũ. dicit̃ ꝙ ſic. ⁊ ſi inuiceʒ fuerit debitũ compenſare.

Filius. Pater filiũ exhr̃dauit: ex̃neum inſtituit: patri ſui filij legatuʒ reliquit: ſi pr̃ agnoſcat legatũ an nõ. iõ minus poſſit noĩe filij agere. q̃ritur ⁊ r̃ñ. ꝙ nõ iõ minus. ⁊ iõ agnitio patris nõ ꝑiudicat filio. ſed q̇d ſi ſuccũbat pr̃ in q̃rela cũ agit noĩe filij: nunq̇d auferendũ eſt ei legatũ ⁊ applicandũ fiſco. et r̃ñ. ꝙ nõ. ⁊ hoc in prima. ſed q̇d ſi filius exhr̃dat⁹ egit nec ꝑfec̃ et pendente lite deceſſit: nunq̇d hr̃s ſuus cui in illo teſtõ erat relictũ legatũ: poſſit ꝑficere q̃relã inchoatã a defuncto: nec legatuʒ amittit̃. ⁊ r̃ñ. ꝙ nõ amittet. Sed pone ꝙ fili⁹ egit ⁊ pẽdente lite dedit ſe in arrogationẽ ei cui in teſtõ erat relictũ legatũ: ſi arrogatoꝛ agat noĩe filij arrogati: an dẽat amittere legatũ. ⁊ r̃ñ. ꝙ non. ⁊ hoc in tertia.

Si ꝓponas. Titius filiũ emancipatũ ꝑterijt ⁊ nepotẽ ex̃neo inſti. an fili⁹ poſſit agere q̃rela. ⁊ r̃ñ. ꝙ nõ. ſed pe. bo. poſſeſ. cõtra tab. ſecus ſi fuiſſet exheredat⁹. ¶ Si hereditatẽ. Filiũ exheredaui ex̃. inſtitui: filius noluit agere. ſed here. emit ab hr̃de ſcripto: vel ꝯduxit ꝑdia hereditaria: vel q̇ inutiliter fecit: videt̃ agnoſcere iudiciũ defuncti. ⁊ iõ non aget q̃rela. ¶ Si duo. Duob⁹ filijs exheredatis et extraneo inſtituto deceſſi: ambo egerũt: ſʒ alter poſtea repudiauit: accreſcit alteri. idem eſt ſi alter q̃nquẽnio ſit excluſus. ſ. q̇ alteri accreſcat.

Circa. Habebã duos filios: vnũ inſtitui alterum exherredaui: ⁊ extra. inſtitui: egit exheredatus ꝯtra

extraneũ: ⁊ obtinuit: an valeat qđ actũ eſt. ⁊ rñ. ꝙ ſic, q: in vna eadē cã euenire põt vt diuerſe ſñie ꝓferant̃.

Si non. Pater inter viuos donationē fecit filio vt eã imputaret in quartã vt libere teſtari poſſit: an fili⁹ ſi extraneũ inſtituit ⁊ ipſe exheredet̃ poſſit agere querela. et rñ. ꝙ non. hoc in prima ſi minus ſit in donatione ꝙ̃ quarta: aget ad ſupplementũ. hoc in ſcđa. ſed quid ſi velit ſuccedere cũ aliis: an debeãt cõferre. dicit̃ ꝙ ſic. hoc in tertia. ¶ Si quis. Cũ emancipatus duos filios haberet ⁊ patrē duos extraneos inſtituit ⁊ filios exheredauit ⁊ patrē ꝓterijt. pater egit querela de facto. q: de iure nõ potuit: q: filij ſui p̄cedebant: ⁊ obtinuit pater: filij egerũt ⁊ ſuccubuerũt: tēpore forte vel repudiatione excluſi: an videt̃ pater recte egiſſe. ⁊ videtur ꝙ ſic.

Si ſub. Filio exheredato: extraneo inſtituto ſub conditione ſi ſeruũ ſuũ ꝓpriũ heredis manumiſit: egit fili⁹ q̃rela: ⁊ obtinuit qualiter ſuccurrat̃ heredi vt reſartiat̃ ſibi dãnũ qđ per ſeruũ manumiſſum habꝫ. rñ. ꝙ cõſequit̃ precium ſerui ab ipſo manumiſſo.

Si inſtitu. Filius exheredatus tranſegit cuꝫ ſcripto vt ſcript⁹ daret ſibi. x. infra tp̄s aliqđ: ſi ſcript⁹ nõ ſtet placit̄: an querela filius exheredatus agere poſſit. q̃rit̃ ⁊ rñ. ꝙ ſic. ¶ Et qui. Habebã filiũ: ⁊ cũ facerē teſtamētũ dixi hũc non eſſe filiũ meũ: ⁊ ſic aliũ extraneũ inſtitui: querit̃ vtrũ iſte quē negaui eſſe filiũ meũ poſſit agere de inoffi. teſtõ. ⁊ rñ. ꝙ põt. ¶ De inofficioſo. Si miles exheredat filiũ et extraneuꝫ inſtituat: an fili⁹ lꝫ ſit miles poſſit dicere teſ. eius inoffi. querit̃ ⁊ rñ. ꝙ nõ. ¶ De inoffi. Auus nepotē ex filio exheredauit: ⁊ filiũ ſuũ inſtituit vel aliũ: nõ curo: egit filius ꝓ parte ⁊ obtinuit: ſed ſcriptus appellauit: an pendēte appellatiõe poſſit filius petere alimenta ꝓ mõ facultatũ. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ⁊ ſcript⁹ habebit neceſſe ea p̄ſtare. ¶ De teſtamento. Mater habēs filiũ abſentē quē credebat mortuũ: teſtamētũ fecit ⁊ extraneũ inſtituit nulla mentione facta de filio: an fili⁹ rediēs poſſit agere querela: q̃ritur ⁊ dicit̃ ꝙ ſic. ſꝫ an legata ⁊ libertates debeant̃. dicit̃ ꝙ ſic. ⁊ ſpãle eſt in hoc caſu. al's rupto teſtamēto non valent legata relicta. vt in. l. ſe.

Si ſuſpecta. Deceſſi exheredato filio: ⁊ extraneo inſtituto herede: ſi legatari⁹ timeat ne ſcript⁹ cũ illo qui agit de inofficioſo colludat: an debeat adeſſe ⁊ iudiciũ defũcti tueri. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ⁊ appellare põt: q: eius intereſt. ¶ De inoffi. Planus eſt. q: dicit ꝙ ſpurius poteſt agere querela. ¶ Quãuis. Si filius exhere. cũ ſcriptis tranſigat: an legata ⁊ libertates debeant̃ ⁊ valeant. querit̃ ⁊ rñ. ꝙ ſic. debentur legata quaten⁹ patit̃ lex falcidia. ¶ Quoniã. Si mulier filiũ adoptat: qđ facere nõ põt: eũq; exhere. an fili⁹ poſſit agere querela. q̃ritur ⁊ dicit̃ ꝙ nõ. q: nec adoptio tenet. ¶ In ea. Mater bonoꝝ. habēs duos filios: extraneum. ſ. regium inſtituit ⁊ filios exheredauit. dicit̃ ꝙ vbi ſcript⁹ habet domiciliũ: vt ibi agere debent filij exheredati.

Aduerſus. Filius tu⁹ dedit ſe in adoptionē: qui filius fecit teſ. ⁊ te exheredauit: ⁊ extraneuꝫ inſtituit: an poſſis agere querela. q̃rit̃ ⁊ dicit̃ ꝙ ſic. ¶ Tutores. Paterfam. impuberē exheredauit ⁊ aliũ inſtituit: tutoribus legata reliquit: an tutores noĩe pupilli agere poſſint. ⁊ reſpõdet̃ ꝙ ſic. ¶ Quantũ. Paterfa. filiũ exheredauit: extraneũ inſtituit: an exheredat⁹ poſſit agere q̃rela. dicit̃ ꝙ ſic. q: nec refert fuerit inſtitut⁹ ex liberis: an ex ext̃neis. q: ſemꝑ fili⁹ aget q̃rela.

Si heres. Extraneũ inſtitui: filium exheredaui: extraneus. ſ. ſcriptus illũ meũ filiũ exheredatũ inſtituit: an nihilominus aget filius querela. ⁊ rñ. ꝙ ſic. q: intellige cum ſcript⁹ habeat coheredē: vel in ſolidũ erat heres: ſed in minori particula legitim⁹ filius eſt inſtitut⁹. hoc in prima. ſed q̇d ſcriptus legauit legitimo rē aliquã: an ſimiliter agere poſſit. ⁊ rñ. ꝙ nõ. ⁊ hoc in ſcđo. quocũq; aũt modo iudicium defuncti agnoſcat filius ſibi preiudicat in querela.

Si exheredat⁹. Filiũ exheredaui extraneũ inſtitui titio. ix. legaui: mota petitõne legatario: ſi filius p̄ſtet ſibi prociniũ: an ſibi videat̃ p̄iudicare ꝙ̃tũ ad querelam. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ¶ Si legatario. Filio exheredato extraneo inſtituto: mihi legatũ reliquit: filiũ exheredatum inſtitui ego legatari⁹: an poſſit petere legatũ nullo ſibi generato p̄iudicio in querela. rñ. ꝙ nõ. ſꝫ dicit ꝙ tuti⁹ eſt qđ abſtineat ſe a petitiõe legati.

Si is qui. Auus filiũ ſuũ ⁊ etiã nepotē ex filio exheredauit: filius nõ vult agere de inoffi. teſ. patris. querit̃ an nepos admittat̃ ad q̃relã de inoffi. teſ. aui ſui. ⁊ rñ. ꝙ ſic.

¶ De petitione hereditat̄. Rub.

Hereditas. Hec lex ⁊ due ſequētes tractãt de eadeꝫ materia. oſtendit enĩ cui det̃ hec actio. ⁊ dicit ꝙ hereditas ad aliquē pertinere põt iure veteri ⁊ nouo: ⁊ ſiue nouo iure dat̃ ei hereditat̄ petitio: ſiue iure veteri. Jure aũt ꝑtinere põt duob⁹ modis vł ab inteſtato. hoc eſt. l. xij. ta. vł ex teſtõ ad nos pertinet: ſiue noſipſi hr̃des alicui exiſtam⁹: ſiue ꝑ alios q̇ nobis ſubiecti ſunt ⁊c. vt in lr̃a. in fine tñ dicit ꝙ nouo iure defert̃ alicui hereditas, q̃nq; ex ſena. cõ. q̃nq; ex cõſtitutionib⁹.

Si her. Heredē me inſtituiſti: egi ꝯ poſſeſſorē alicui⁹ rei hereditarie: tꝑe ſñie repte ſunt penes eũ plᷣes res hr̃ditarie: an illaꝝ noĩe ſit cõdēnand⁹. querit̃ ⁊ rñ. ꝙ ſic.

Diuus. Aliq̇s filiũ exhr̃dauit ⁊ ext̃neũ iſtituit: egit filius illa q̃rela et ea perlata petit here. ſi ſcript⁹ heres pendēte lite vel iudicio velit rē aliquã diſtrahere: q̃ritur an poſſit. ⁊ dr̃ ꝙ nõ. q: hoc decreuit impator q̇dã: niſi ſatiſdarꝫ ſcript⁹ de reſtituēda extimatiõe reꝝ vendi. ſi ſuccũberet: niſi in certis caſibus in quibus permittitur ſcripto heredi res hr̃ditarias vendere. ſ. ad ſepulturã defuncti. Jtē ob es alienũ ſoluendũ ꝓmiſſum ſub pena magna. Jtem res q̄ ſeruando ſeruari nõ pñt. Jtē quart⁹ caſus eſt in quo ꝑmittit̃ rei here. alienatio ꝓpter alimēta familie ne fame ipſa depereat. Jtē ꝓpter alias cauſas in quib⁹ ⁊ ſi nõ ſatiſdat ſcript⁹ hr̃s vendere põt. ¶ Diuus. Titius teſtm̃ fecit: me hr̃dē iſtituit ſempꝛoni⁹ rē quãdaꝫ here. poſſidebat: meui⁹ rē illã petitione hereditat̄ petit ſcript⁹ dic̃ teſtm̃ falſuꝫ: an ſcripto cauere d̄eat de re illa reſtituēda: ſi ꝓ hr̃de ꝓnũciet̃. q̃rit̃ ⁊ dr̃ ꝙ ſic. ⁊ hoc inſtituit diu⁹ adri. p̄ſtita vero cautione ſuſtineri dꝫ here. pe. donec de falſo diſcernat̃: ſi titi⁹ hr̃s legitim⁹ accuſet teſt. de falſo: ⁊ ex eodē alius petat legatũ: vel ſtati p̄ſtanduꝫ eſt data cautione de reſtituēdo: hoc ſi noluerit iudex inq̇ret ſũmatim debeat̃ legatũ an nõ: examinãdo qõeꝫ de falſo: ⁊ eſt electio hec heredis. Si vero legatari⁹ dicat teſ. falſum ſibi eſt cõtrarius: vnde non eſt audiendus.

Si qs. Filiũ exhr̃daſti: ſeruũ litianũ ꝓ dimidia inſtituiſti ⁊ liberũ eſſe iuſſiſti: ⁊ in alia dimidia titiũ inſtituiſti: titius totã hered. occupauit ⁊ licianũ: q: ignorabat ſe ꝓ parte inſtitutũ ⁊ liberũ eſſe iuſſuꝫ: lapſu tp̄is dicit ſe liberũ ⁊ petit medietatē here. ex teſtõ: fili⁹ dicit teſtm̃ inoffi. ⁊ petit qõnē de libertate differri donec de teſtõ ꝯgnoſcat̃: an valeat teſtm̃ an nõ: an ſit audiend⁹. q̃ritur ⁊ rñ. ꝙ ſic. ⁊ hec vera ſunt: qđ ſit differēda libertatis qõ ſi filius fuerit litem cõteſ. vel in breui dicit ſe cõteſtatuꝝ. q: iudex tunc debꝫ qõnē differre. ⁊ hec erit ſcđa pars. tertia pars erit plana: ⁊ cuꝫ ſuperiori cõtinuat̃ omiſſo verſiculo medio. Nã cũ quidam ⁊c. Poſtea dicit pone ꝙ licianus fuerit in poſ. libertat̄ dicēs ſeruũ eſſe: litianus petit queſtionē libertatis differri: dicens ꝙ ꝓpoſiturus eſt pe. cõtra filiũ exhere. ⁊ ab eodē paſſurus inoffi. querelã: an ſit audiendus. querit̃ ⁊ dicit̃ ꝙ ſic. ſi poſſidet partē here. aliter aũt ſi non fuerit in poſ. here. ſed libertus tantũ. non enĩ ſemꝑ differendũ eſt. q: hoc vltimo caſu ſi different̃ eſſet in poteſtate ſua an de liberali cauſa ageretur qđ eſſe nõ debet. ceterũ ſi aliunde. q: dicit ſe a teſtatore manumiſſum: vel forte dicit ſe ingenuũ vł ab alio manumiſſuꝫ non differtur libertatis queſtio.

Legitimã. Filiũ inſtitui teſtm̃ nullũ erat vel minus ſolēne: filius ignorabat ex teſtamēto her̃. adiuit: poſtea apparet teſtm̃ nullum an poſſit adire ab inteſtato. ⁊ dicitur ꝙ ſic.

Regulariter. Hec lex ⁊ ſequētes vſq; ad. l. item ne cõtinuant̃: oſtēdit quis teneat̃ peti. here. ⁊ dicit ꝙ ille tenet̃ q̄

vel ius hereditariū vel rem aliquā hereditariā ꝓ hr̄de vel ꝓ
poſſeſſore poſſidet: ſiue res poſſeſſa fuit modica ſiue mag̃.
dic g° ꝙ ſi inſolidū ſim heres petā mihi inſolidū reſtitui: qꝛ
īſolidū ꝓ ꝑte ſum heres. Si vero ꝓ parte ſum heres ⁊ ꝓ ꝑ-
te rē petā hereditariā. poſtea dicit q̇d ſit ꝓ hr̄de poſſidere vl̄
ꝓ poſſeſſore. ⁊ de hoc ponit exēplū vſq; ad. §. ſi aūt. ⁊ hoc di
cit vſq; ad. §. oībꝰ. ¶ Omnibꝰ. Dicit hic ꝙ oī generi titu-
loꝝ adheret titulꝰ ꝓ poſſeſſore. exēplū primū eſt de titulo ꝓ
emptore: vt ſi q̇s emat a furioſo ꝓ poſ. poſſidꝫ. Idē eſt ſi vir
donauit vxori vel ecōuerſo ꝯſtante mr̄imonio. idē eſt ſi quis
accipiat dotē a minore. xij. an. ſciens. Itē ſi quis ex minꝰ ſolē
ni volūtate legatū falſo accepit. ¶ Is aūt. Aliq̇s me here-
dem īſtituit in teſtō: qđ credo valere: ⁊ rogat me de heredi.
reſtitu. ⁊ reſtitui: ſi verus hr̄s poſtea appareat: an illi dēam
teneri peti. here. q̄rit̄. ⁊ rn̄. ꝙ nō, niſi doloſe reſtitui: ſciens ei
non debere reſtitui.

N Eratius. Rē aliquā poſſedi vel ꝓ heredi. vl̄ ꝓ poſ.
⁊ ita peti. here. cōueniri poterā: deceſſi titio herede derelicto
nunq̇d titius pe. her̄. tenet̄. q̄rit̄ ⁊ dicit̄ ꝙ ſic. etiaꝫ ſi ignoret
me ꝓ herede vel ꝓ poſ. poſſediſſe. idem eſt ſi ꝓbat titiꝰ hr̄s
eas res ex ea hr̄ditate eſſe q̄ ſibi delata eſt. ¶ Quod ſi q̇s
Hereditatē ad me ꝑtinentē emit titius: an teneat̄ pe. hr̄. q̄ri
tur ⁊ videt̄ ꝙ ſic. ne videret̄ potior ſingularis rē noīe ꝓ poſ.
rei ven. an aūt vēditor teneat̄. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ venditor ad p̄ciū
tenet̄ tm̄: niſi in tribꝰ caſibꝰ emptor tenet̄. Primꝰ eſt ſi vēdi
tor latitat. Scđs eſt ſi minoris rē vēdidit. Tertiꝰ eſt ſi bone-
fidei poſſeſſor erat. vn̄ in iſtis tribus caſibꝰ dabit̄ vtilis peti
tio ꝯ̃ illū emptorē. ſed q̇d ſi poſſeſſor ꝓ herede: qꝛ teſtm̄ erat
inutile iuſſus erat vendere alicui: puta titio: ⁊ vēdidit ꝓ par
uo p̄cio: ſicut iuſſus erat: an det̄ peti. her̄. ꝯ̃ iſtū fideicōmiſſa
riū cui iuſſus erat vendere. q̄rit̄ ⁊ dicit̄ ꝙ ſic. cū loco her̄dis
habendus ſit. ¶ Sed ſi retēta. Sed q̇d ſi heres iuſſus eſt
in teſtō inutili reſtituere parua q̄titate de her̄. retenta tene-
tur fideicōmiſſariꝰ pe. hr̄ditatꝫ. ¶ Plane. Sed q̇d ſi roga
tus ſit reſtituere here. accepta certa quātitate: nō tn̄ heredi-
taria ab eo cui reſtituere dꝫ: nūq̇d illa pecunia peti pōt ab il
lo hr̄ de ꝑ petitionē here. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ nō. qꝛ qđ ⁊c̄. ¶ Sꝫ ſa-
binus. Sed q̇d ſi teſtator iuſſit aliquē eſſe liberū ſi daret. x.
heredi. ⁊ illa. x. dedit heredi ſcripto: an peti pōt pecunia per
peti. here. ab herede ſcripto. q̄rit̄ ⁊ dicit̄ ꝙ ſic. qꝛ hereditaria
videt̄ eſſe pecunia. ¶ Ideꝫ in eo. Sed q̇d ſi heres ſit roga
tus reddere here. an rōne illoꝝ fructuū quos retinet pe. her̄.
tenetur. queritur ⁊ dicit̄ ꝙ ſic.

S I q̇s. Her̄. ad te ꝑtinētē emi: an poſſideo ꝓ hr̄de. q̄
ritur ⁊ dꝛ ꝙ ſic. ſi ſciens emā: qđ nō eſt verū. qꝛ non ſum p̄do
⁊c̄. ⁊ hoc in prima. ¶ Itē ſi q̇s a fiſco. Sꝫ q̇d fiſcus occupa
uit bona alicuiꝰ. qꝛ nullꝰ apparet heres: ⁊ ſic ea vendidit: ſi
poſtea legitimꝰ appareat dabit̄ pe. hr̄dita. ¶ Apud mar.
Mulier here. ꝑtinentē ad me totā dedit in dotē: ille maritꝰ
tenet̄ pe. her̄. vtili ⁊ ipſa directa ſi celebratū fuerit diuortiū
cōuenient̄. ¶ Heredē aūt. Pone caſuꝫ vt in apparatu acc.
⁊ ſic titius emit res aliquas de her̄. ad me ꝑtinente: ⁊ mala
fide: qꝛ ſciuit illā her̄. ad me ꝑtinere. deceſſit herede ſeio reli
cto: nunq̇d noīe iſtaꝝ reꝝ ſciens hr̄s peti. here. teneat̄. q̄rit̄ ⁊
rn̄. ꝙ ſic. nō ex ꝑſona defuncti: ſed ex ſua q̄ſi ꝓ hr̄de poſſide-
at. ſed ſi titiꝰ poſſidebat res illas ꝓ herede vel ꝓ poſſ. ⁊ de-
ceſſit ſeio herede relicto: tūc ſeius tenebit̄ ex ꝑſona defuncti
pe. here. ⁊ non ex ſua. ⁊ hoc dicit. ¶ Si q̇s. Titius noīe ſeij
abſentis poſſidebat here. ad me ꝑtinētē: an poſſit cōueniri
ſuo noīe pe. her̄. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ nō. ſed noīe abſentis. ⁊ eſt ratō
qꝛ nō videt̄ ꝓ herede poſſidere q̄ cōtēplatione alteriꝰ poſſi
det: niſi ille ratū nō habuerit. ¶ Non ſolū. Res hr̄ditatis
ad me ꝑtinentꝫ poſſidebas: teneris quidē pe. her̄. al's ſi non
poſſideas: teneris tn̄ in duobꝰ caſibꝰ. Primꝰ eſt ſi te liti offe
ras. Scđs eſt ſi dolo deſijſti poſſidere: tn̄ vltimo q̄n dolo de
ſijſti an poſſim te ⁊ illū poſſeſſorē cōuenire. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ vtrū
q;: ⁊ ſi ille poſſeſſor mihi agenti litis extima. offerat: tn̄ libe-
raris. ſed ſi tu cōueniaris nō liberat̄ poſſeſſor ille. ¶ Item
a debitore. In here. ꝑtinēte ad me: erat debitor q̇ dicebat ſe
nō teneri. qꝛ dicebat ſe here. an debitā pe. here. poſſim pete
re. q̄ritur ⁊ rn̄. ꝙ ſic. hoc in prima. an aūt referre debeat ex de
licto an ex ꝯ̃ctu. dicit̄ ꝙ nō. hoc in ſcđa. ſed q̇d ſi iacēte here.
q̇s damnuꝫ det ī re hereditaria: vel aliq̇d ꝓmiſit ſeruo: ſiue
debitor hr̄ditarius eſt: ⁊ ſi cōtendit ſe heredē tenet̄ pe. here.
vel forte ſi debitor in diē vel ſub cōditione: ſꝫ cōtra eū agat̄
peti. here. nō tn̄ cōdēnat̄ ſꝫ tp̄s ſnīe inſpicit̄ venerit dies an
nō, ⁊ ſi nō venerit cauebit̄ de reddēdo debito adueniēte die
⁊ hoc in tertia.

S Ed ⁊ is. Tu poſſidebas here. ad me ꝑtinentē et q̄-
dam p̄dia hr̄ditaria vendidiſti. ⁊ ſic ego heres p̄cia poſſum
petere illa: ⁊ etiā poſſum petere extimationē ego verus hr̄s
ſi tu putatiuus heres deſijſti poſſidere ⁊ litis extimationem
fuiſti ꝯſecutꝰ. ¶ Non ſolū. Debebas titio. x. her̄ditas ſua
ad me ꝑuenit: ſi cōcedas te heredē petā debitū pe. here. ſed
q̇d ſi iacentē her̄. dediſti dānū: in here. teneris. Si hr̄dis ne-
gotiū geſſeris ⁊ fueris factꝰ debitor ex mala admi. an conue
nire te poſſum ad id debituꝫ peti. here. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ⁊ h° in
ſcđa. ſed q̇d ſi adita here. geras ⁊ factus ſis debitor nō hē.
pe. ſꝫ neg. geſ. cōueneris. ⁊ h° in tertia. ¶ Julianꝰ. Here. ad
me ꝑtinentē poſſidebat titius vi deiecit te: ⁊ ita habes iter
dictū vn̄ vi. an poſſim cōtra te agere pe. her̄. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ſꝫ nū
q̇d cōtra eū q̄ te vi deiecit cōpetit mihi hec petitio. rn̄. ꝙ ſic.

I Dem iul̄. Poſſidebas here. ad me pertinētē ⁊ rē ali
quā hereditariā vēdidiſti: puta titio: teneris mihi ad
p̄ciū reſtituendū. al's teneris mihi cedere act. ꝯ̃ emptorem.
¶ Idē ſcripſit. Libertꝰ meꝰ in fraudē meā quedā alienauit
illa poterā ꝑ caluiſianā act. reuocare: ſi iſte meꝰ libertus me
heredē īſtituit: vel dic ꝙ me heredē nō inſtituit: ſꝫ ex̄neum ſi
ego egi ꝯ̃ ꝑ cōtra ta. ⁊ recuꝑaui hereditatē liberte: nūq̇d ⁊ il
la alienata in fraudē meā poſſum reuocare ꝑ pe. her̄. ⁊ rn̄. ꝙ
nō. qꝛ habeo aliā act. ſ. caluiſianā. Itē ille cui alienatum eſt
debitor ꝑ̄ſoni ⁊ nō hr̄ditatis eſt. Itē ſi libertꝰ alicui in frau-
dem meā donauit ¶ Idē iul̄. in teſtō inutil̄ vel fuiſti ſcriptꝰ
hr̄s: ⁊ ego erā ltīmus: ⁊ rogatꝰ fuiſti reſtituere here. totā vel
partē titio: ⁊ a te legata vel fidei cōmiſſa ſunt relicta: tu her̄.
reſtituiſti vel ſoluiſti: ⁊ ego verꝰ heres iſta oīa ab īteſtato vo
lo reuocare: an tenearis de his q̄ reſtituiſti ⁊ ſoluiſti de bur-
ſa tua: ⁊ apparuit poſtea te inutilē: ⁊ ſic legata nō deberi. et
ſic habere debebā ab inteſtato. vn̄ cū a te mitti her̄. ⁊ ſic le-
gata debēt mihi poſſeſſori reddere. vn̄ tu agis ex ſtipulatu
ſi fuiſti ſtipulatꝰ. aliter ages ⁊ repetes qđ ſoluiſti ꝑ cōdi. ide.
ſꝫ qꝛ tibi hoc ꝑiculoſuꝫ eſſe pōt cōſulit̄ tibi. qꝛ detrahere po
teſt de here. ꝙ ſoluiſti ⁊ mihi act. cedes poſtea.

I Tem vidēdū. Poſ. here. ꝑti. ad me vaſa argētea de
her̄. tradidit cāpſori ad vēdēdū: vēdidit ⁊ amiſit p̄ciū: an te
neat̄ pe. here. ⁊ dꝛ ꝙ nō. cū nihil ꝯſeq̇ poſſit. ſꝫ labeo dic̄ euꝫ
indiſtincte teneri ⁊ reddit rōnē: ſꝫ octauenus dicit ꝯ̃. qꝛ dicit
eū idiſtincte teneri tm̄ pe. here. vt cedat act. ꝯ̃ argen. vel cō-
tra cāpſorē. Vlpi. diſtinguit an is q̇ poſſidebat her̄. poſſide
bat eā bo. fi. aut mala. ſi bona: obtinet qđ dicit octauenꝰ. ſi
mala: ſuat̄ qđ dicit labeo. ¶ Si q̇s. Si is a quo petit̄ her̄
ditas lit. ꝯteſ. paucas res de her̄. poſſideat: ⁊ pendente lite
alias res adeptꝰ fuerit: an rōe illaꝝ debeat cōueniri. dicit̄ ꝙ
ſic pōt. ¶ Nūc. Dictū eſt. ſ. q̇bus peti. here. competit ⁊ ad
uerſus quos. nūc ē vidēdū q̄ veniāt in pe. her̄. ⁊ caſus eſt tal̄
her̄. ad me ꝑti. poſſidebas: ago ꝯ̃ te pe. hr̄. veniūt in hac pe.
here. oīa hr̄ditaria. Iteꝫ veniūt in her̄. pe. res pignori date
defuncto. Itē res cōmodate defuncto. itē res depoſite apō
defunctū veniūt: ⁊ ſi ego habebā hypothecariaꝫ ꝓ rebꝰ pi-
gnoratis: nō ideo minꝰ: īmo magis veniūt in her. pe. Itē lꝫ
ꝓ rebꝰ cōmodatꝫ vel ꝓ depo. nō daret̄ defuncto act. aliq̄: ſi
caderet a poſ. tn̄ equū eſt vt veniāt in her̄. pe. qꝛ haꝝ reꝝ pe
riculū ꝑtinebat ad hr̄dē. ¶ Nō ſi. Titiꝰ poſſidens aliquā
rē ꝓ emptore: ⁊ ſic cepit vſucaꝑe: deceſſit ⁊ me inſtituit: vnde
ego hr̄s aio here. adiui. ⁊ ita cōpleta eſt vſuca. ꝑ me heredē
an illa res veniat in her̄. pe. ſi ago ꝯ̃ poſſeſſorē pe. her̄. dicit̄
ꝙ nō venit: ſꝫ petere debeo rei vē. ꝯ̃ quā nō opponit̄ except.

V Eniūt. Hereditas titij ad me ꝑtinebat: q̇ hr̄deꝫ me
inſtituit ille titiꝰ iurauit rē quādā poſſidentis nō eſſe:
vn̄ cū illā poſſideas ꝯ̃ te pe. her̄. ago: an ille fundꝰ veniat in

pe heṙ. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ⁊ ſi tua miſiſti illū fundū: diſtīgue: aut bo. fi. poſſidebas: aut mala fide: ⁊ tūc ſil'iter multo magꝭ tenerꝭ. ¶ Seruitutes. Titiꝰ hēbat p̄dia q̇bus ſeruitutes debebātur ex p̄diis ſempronii: ⁊ dceſſit me heṙ. relicto: ſempro. cuiꝰ eſt p̄diū ſuiens dic̄ ſe fore heṙdē: ego verꝰ hr̄s cepi experiri aduerſus eū peti. heṙ. q̄riṫ an ſuitutes debite p̄diis titii veniant in pe. here. vel nō. ⁊ rñ. ꝙ nō. ſed ego potero agē ꝯfeſſoria.

I Tem. Heṙ. ad me ꝑti. mala fide poſſides ⁊ q̄daȝ cā hereditatꝭ emiſti: an illa veniāt in hr̄. pe. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ſiue de tua burſa: ſiue de heṙ. emeris dūmō hereditatꝭ noīe emeris. al's nō veniūt. ſȝ cū emiſti de tua burſa: ego verus hr̄s debeo reſtituere p̄ciū. Ultimo dicit ꝙ nō oīa pecunia heṙ cōparata: veniūt in pe. here. vt ecce poſſeſſor ex pecunia heṙ. emit ſeruū ⁊ ab eo petiṫ peti. here. an ille hō an p̄ciū diſting. an interfuit heṙ. eū emi: aut non. p̄mo caſu venit ſcd̄o nō. ſed p̄ciū qd̄ ex hereditate fuit ſolutum. ¶ Simili. Tu here. ad me ꝑti. poſſidebas: ex q̄ p̄diuȝ vendidiſti ſi ſine cā feciſti teneris reſtituere p̄ciū tm̄. ¶ Itē nō ſolū. Poſſidebas here. ad me ꝑti. in heṙ. peti. multa veniūt: ſed nūq̇d ⁊ fructus ⁊ partꝰ veniūt. ⁊ rñ. ꝙ ſic. q2 heṙditas augmētum recipit ⁊ diminutionē. ⁊ hoc dicit in p̄nc. huiꝰ. §. ⁊ in fi. in medio diſtinguit: an q̇d acq̇riṫ ex re here. ⁊ tunc teneris reſtituere: ⁊ veniūt in heṙ. pe. aut extrinſecꝰ: puta ꝙ ex re tua: ⁊ tūc non teneris. ¶ Cuȝ p̄diximꝰ. Aliq̇s cōbuſſit domū titii: ⁊ ſic ei tenebaṫ act. l. aq̇l. q̄ actio creſcit ꝑ īficiationē: ⁊ ſic ad duplū ſed titii hr̄s ſeius eſt: ⁊ bona hereditaria poſſidet: cepit aduerſus meuiū expiri peti. heṙ. q̇ dāni dator etiā ſe contendit hr̄dem: an h̄ actio cū incremēto veniat in here. pe. q̄riṫ ⁊ rñ. ꝙ nō. ſed ſimplū tm̄ veniet. ¶ Itē recte ait. Te cōueniebaȝ noxali iudicio ⁊ cōdēnatꝰ es mihi in. x. vel dedere mihi ſeruū ꝓ noxa: qd̄ nō feciſti īfra tp̄s q̄drimeſtre: āmodo nō poteris dare ꝓ noxa: nec liberare te potes dando ſeruū ꝓ noxa: ſi cōueniaris. ¶ Preter. Diximꝰ. s̄. cui ⁊ aduer. quē here. pe. competat ⁊ etiā q̄ in ea veniāt. hic dicit ꝙ multa alia ſunt q̄ in ea veniūt. vñ imꝑator fecit libellū ſiue epl'am ⁊ miſit ad ſenatū ſuꝑ illis q̄rens q̇d eis videaṫ ⁊ ſenatores rñderūt ⁊ quatuor capl'a cōp̄henderūt: puta titiꝰ qui inſtitutus erat: ⁊ duos ſibi heredes inſtituit: quorū vnꝰ adiuit ꝓ parte ſua: alius aūt anteq̄ adiiſſȝ deceſſit: ⁊ ita eiꝰ ꝑs fcā eſt caduca: ⁊ ſic fiſco deferēda. alius cohr̄s adiuit eā partē credēs ſibi accreſcēdā. ⁊ ſic eā bona fide poſſidebat: ⁊ ſic eā vendidit meuio. fiſcus cepit aduerſus eū expiri pe. heṙ. an vſuras teneatur. ⁊ rñ. ꝙ nō. ſed ad p̄cia bene teneṫ. ⁊ h̄ in prima. Secūdo dicit ꝙ ſi malefidei poſſeſſor eſt: teneṫ de rebꝰ oī modo ſiue hēat ſiue nō: ſed ſi bo. fidei poſ. eſt nō teneṫ niſi inquātū locupletatꝰ eſt. ¶ Petitū. Dictū eſt. s̄. e. l. §. cū aūt. que petantur a fiſco vult illud exponere. nā diciṫ tūc peti a fiſco qn̄ illi poſſeſſori quoq̄ modo denūciatur: ⁊ qd̄ ad fiſcū ꝑtineāt. ¶ Aptanda. Nūc incipit iuriſcō. verba ſenatus exponere dic̄ eīn. s̄. e. l. §. cū aūt. cū ꝑs deuoluiṫ ad fiſcū vt caduca: tria nota ⁊ p̄ in eo ꝙ dicit pars. ſcd̄o in eo ꝙ dicit caduca. tertio in eo ꝙ dicit fiſco petaṫ. Nā qd̄ dicit pars nō eſt vis: nā idē eſt ⁊ ſi tota. Itē in eo ꝙ dicit caduca nō eſt vis. q2 quocunq̄ mō deferaṫ ad fiſcuȝ fiſcus habebit. Itē in eo ꝙ dicit fiſco nō eſt vis. nā ⁊ ſi deferaṫ homini priuato aliquo ti. ideȝ erit q2 habet eam here. ⁊ illud ſenatuſconſul. locum habet non ſolum in here. ſed etiā in caſtrenſi peculio vel quaſi. ¶ Petitam. Nunc exponit iuriſconſultꝰ illud verbū. s̄. e. l. §. petitam. q2 pone bona titii ad fiſcū deuoluta ſunt: q̄ tu poſſidebas: ſi tu aliqua vendidiſti: ſi tu es bo. fidei poſ. teneris ad p̄ciuȝ rerū hereditariaꝝ venditaꝝ ⁊ nō ad vſuras p̄ciorum ⁊ hoc habes hic. ſed ſi vendidiſti poſtq̄ fuerit tibi denūciatū: teneris ad p̄cium ⁊ etiā ad vſuras precii teneris. idem eſt ſi non eſt tibi denunciatū: ſed ſcis pertinere ad fiſcum. ſed ſi ei denunciatum eſt ⁊ nō ſcit pertinere ad fiſcum: non nocȝ ei nec eſt malefidei poſſeſſor quodā ſi heṙ. ad fiſcū pertinentē poſſides: ⁊ ſic es male fi. ⁊ non eſt vis a quo denūciatum eſt tibi. ¶ Ceterū. Here. vel ad me vel ad fiſcum pertinentem poſſidebas ſcienter res quaſdā ex iſta here. vendidiſti. queritur ad quid mihi teneris. ⁊ quidē ſi es male fi. poſ. quia tibi denunciatū eſt. vel ſcis ad me pertinere: teneris ad illas res venditas ⁊ etiā fructus earū. ſi es bone fi. teneris ad p̄cia tm̄. ſed huic diffinitioni videṫ obſtare epl'a cuiuſdā imꝑatoris in qua diciṫ ꝙ male fidei poſ. liberetur reſtituēdo precium. vñ eſt cōtra ſenatū: ſed diſtingue: aut male fidei poſſ. alienet res ſteriles: ⁊ habȝ locū epl'a: aut alienat nō ſteriles ſed alias bonas: ⁊ tūc habet locū ſenatꝰ. ¶ Licet. Heredi. ad me pertinē. poſſe. ſiue credas te heredē de iure ciuili ſiue de iure p̄torio: vel alio modo: locū habet ſenatus: ⁊ haberꝭ loco bo. fi. poſ. ⁊ ideo nō teneris mihi ad p̄cium.

SI poſſeſſor. Here. ad me perti. poſſidebas pecuniā here. non tetigiſti: non teneris ad vſuras illius pecunie. ¶ Redacte. Tria dicit hic. §. pone here. ad me perti. poſſidebas: res hereditarias alienaſti: et p̄cium habes: teneris ad p̄ciū ſi habes. al's mihi cedes acti. ⁊ hoc in prima. ſed ſi tu poſt motā cōtrouerſiā alienaſti res here. reddes rē alienatā ⁊ fructus: non etiā res ſteriles. q2 tunc liberaris p̄ſtando preciū mihi heredi. ⁊ hoc in ſecunda ⁊ tertia. ¶ Ait ſe. Here. ad me perti. bo. fi. poſſidebas. quaſdaȝ res ex illa here. vendidiſti: poſtea cepi aduerſus te pet. here agere: ad q̇d teneris. ⁊ rñ. ꝙ teneris ad p̄ciū rerū vendi. ſi res apd̄ emptorē perierunt. ſed pone ꝙ tu bo. fi. poſ. vendidiſti res here. diſtingue: aut habes p̄ciū: ⁊ teneris mihi p̄ſtare precium vel cedas mihi act. ſed ſi vēdidiſti rē ⁊ euictionē emptori ꝓmiſiſti: ⁊ euicta eſt res. ⁊ iō emptori p̄ciū reſtituiſti: non teneris mihi heredi ad p̄ciū reſtituendū cū nō videaṫ ad te ꝑueniſſe. ⁊ hoc idē dicit ſenatus indubitanṫ ꝙ nō teneris mihi ad p̄ciū reſtituendū. ⁊ ad hoc inducit ſil'e. q2 pone ꝙ tu poſſeſſor exegiſti aliqd̄ indebitū: ⁊ ſic tenearꝭ cōdi. inde. reſtituere illi: nūq̇d illud videbiṫ ꝙ teneris mihi vero heredi p̄ſtare ⁊ rñ. ꝙ nō. ¶ Sed ⁊ ſi. Here. ad me ꝑti. poſſidebas: titiꝰ ex illa heṙ. equū emit: quē equū tibi titiꝰ redibuit cū vicioſus eſſet. dr̄ ꝙ venit in here. pe. ⁊ nō p̄ciū illiꝰ equi: ⁊ ſi tu de euictōne te obligaſti debeo tibi ꝓmittere ꝙ ſeruē te indemnē ⁊c̄.

¶ Reſtituere. Bo. fi. here. ad me perti. poſſidebas res here. vendidiſti: res penes emptorē deꝑdite vel diminute ſunt poſtea cepi ꝯ te pe. here. agere: an tenearis mihi ad p̄ciū q̄uis deꝑdite ſunt vel diminute res vēdite. ⁊ rñ. ꝙ ſic teneris ſȝ a quo: an male fi. poſ. an a bo. ⁊ dicit ꝙ ſi male fi. poſſ. eſt ſi extāt res: ⁊ tūc teneṫ rē p̄ſtare vl' p̄ciū ſi vult petitor: ⁊ ſi nō pōt eas habere iurabiṫ in litē ꝯ male fi. poſ. ⁊ illud p̄ſtabiṫ qd̄ iuratū fuerit: aut nō extant: ſed ſunt deꝑdite aut diminute: ⁊ tunc petitor debet habere p̄cium.

DE perditū. Supra ꝓxi. fecit mentionē de ꝑditis vel diminutꝭ: hic vult illa v̄ba exponere q̄ plane ꝓſeq̇tur

SEd ⁊ rē. Titius bo. fidei poſ here. ad me ꝑti. poſſidebat: ⁊ fundū here. vēdidit ꝓ. c. poſt modū euȝ redemit ꝓ. l. ⁊ ſic rē ⁊ p̄ciū penes ſe eſt: an fundū illū ⁊ p̄ciū. i. alia l. q̄ lucratꝰ eſt dēat reſtituere. ⁊ rñ. ꝙ rē ⁊ p̄ciū dȝ ille titiꝰ reſtituere. in medio tñ dicit ꝙ videṫ ꝙ dēat tm̄ alteruȝ reſtitui. i. vel res vel p̄ciū. ⁊ ſi eſſet male fi. poſ. videṫ electio mea actoris. ſi bo. fi. videṫ electio illiꝰ poſſeſſoris. ſed illa eſt ſolutio ꝙ vtrūq̄ reſtituat.

UTrum. Titiꝰ here. ad me ꝑti. bo. fi. poſſidebat: et ſic rē heṙ. vendidit ꝓ. c. q̄. c. amiſit. poſt hoc cepi eū pe. heṙ. cōuenire: an teneaṫ ad illa. c. ⁊ rñ. ꝙ nō. ex illa. ſ. clauſula qua dr̄ ꝙ bo. fi. poſ. nō teneṫ niſi inquātuȝ locupletior factꝰ eſt. iſta aūt clauſula eſt quā dixerūt ſenatores: qd̄ idē qd̄ ꝑuenit dȝ reſtitui. in hoc aūt verbo dubitaṫ an cōtineaṫ qd̄ ꝑuenit et nō durat: aut qd̄ ꝑuenit ⁊ durat. ſed tñ illa eſt ſolutio vt dixi: ꝙ nō teneaṫ ille titius. ſed pone ꝙ ille venditor bo. fi. preciū ſtipulatꝰ eſt rei vendite ſub pena: puta. x. ⁊ ſic habuerit p̄ciū ⁊ penā: nūq̇d hec duo debȝ p̄ſtare. ⁊ rñ. ꝙ ſic. cū factus ſit locupletior: q̄uis ſenatus tm̄ de p̄cio dixiſſet. ſed pone ꝙ bo. fi. poſ. vēdidit rē ſub pacto legis cōmiſſorie ꝓ. xx. ⁊ hūit x. de p̄cio: alia. x. ꝓmiſit ſoluere certa die: ⁊ ſi nō eſſent ſoluta illa. x. rē rehaberet ⁊ prima. x. ſoluta remanerēt penes vēditorē: ⁊ ſic nō ſoluit emptor: lucratꝰ fuit illa. x. vēditor et rem habuit; q̄ fuit facta inempta: nūq̇d teneṫ reſtituere qd̄ eſt lucratus. ⁊ certe ſic. ⁊ hoc dicit in prin. huiꝰ. l. ſed ⁊ ſi. q̄ continuaṫ

cuʒ iſta.in medio in.l.illa aliud.vbi pone ꝙ bo.fi.poſ.iſte de
fũdo heꝛ.fuit deiectꝰ:⁊ aliq̇d fuit ꝯſecutꝰ:nũq̇d illã penã re
ſtituere debet.⁊ rñ.ꝙ nõ.nã ſi a debitoꝛe here.fuit penã ꝯſe
cutꝰ quã ꝓmiſit niſi ſtaret certa die:⁊ nõ ſtetit:an illã penaʒ
teneaꝛ reſtituere.⁊ rñ.ꝙ nõ.¶ Item ſi. Rẽ heꝛ.ad me per
ti.poſſidebas illã rẽ here.diſtraxiſti ex illo ꝑcio aliã compa
raſti:preciũ debes reſtituere:nõ rẽ ex illo ꝑcio emptaʒ ſi res
illa ex illo ꝑcio empta minus valet q̃ comparaueris:etiam
tñ mihi reſtitues quantuʒ valet res empta. ¶ Quod ait.
Hereditatem ad me pertinenteʒ poſſidebas ſiue hẽas ſiue
habere deſijſti:mihi teneberis:⁊ ſi per culpaʒ deſijſti habe
re vel non recepiſti quod potuiſti bene teneris ꝓ illo peti.
heredi.⁊ ſic de dolo ⁊ de culpa teneris,vt hic. ¶ Nõ autẽ.
Si here.ad me perti.poſſidebas ⁊ ſciebas ꝙ ad te nõ perti
nebat:teneris de fructibꝰ quos ꝑcepiſti:⁊ q̊s ꝑcipere potui
ſti ⁊c̃. ¶ De eo aũt. Si heꝛ.ad me ꝑti.⁊ ſciens ad te nõ ꝑti
nere poſſidebas:ſi hoc ſciuiſti ab initio ꝑdo es:ſʒ ⁊ ſi ex poſt
facto ſciuiſti ad me ꝑtinere eris predo ex mẽte ſe.con.licʒ ab
initio habueris iuſtã cãm poſſidendi.q: credebas te hr̃deʒ
eſſe ⁊ nõ eras.⁊ ẽ rõ.parui eñ refert ⁊c̃.vt i lr̃a. ¶ Scire. Si
here.ad me ꝑtinen.poſſideas ⁊ erres in iure:vel in facto:ꝑ
do nõ es.ſed ille eſt ꝑdo qui prauã habʒ mentẽ. ¶ Si ante
Si here.ad me perti.poſſideas ſi res alienaſti:ꝑ ſena.cõ.te
neris ac ſi poſſideres.ſ.poſt litẽ ꝯteſ.bene teneris. q: poſt li
tẽ ꝯteſ.oẽs poſſeſſores ſunt male fi.nã ⁊ poſt motã cõtrouer
ſiam ante lit.cõteſ.eſt male fidei poſ.nã ex eo tꝑe omẽs poſ.
ſunt pares.nã ⁊ ſi ante lit.cõteſ.alienauit teneꝛ ac ſi poſſide
at.⁊ hoc eſt verũ qñ ab initio fuit male fi.poſ. ¶ Proinde.
Titius dolo malo here.ad me perti.poſſidebat vel poſſide
re cepit ⁊ eã dolo malo deſijt poſſidere:vel qui ſunt ꝙ potu
it:an ſit cõdẽnandꝰ ac ſi poſſideat. queriꝛ ⁊ rñ.ꝙ ſic.⁊ ſi apõ
aliũ eſt res quã titiꝰ dolo malo deſijt poſſidere:teneꝛ titiꝰ:lʒ
perierit res. Itẽ teneꝛ tam titius q̇ dolo deſijt poſſidere q̃
ille qui poſſidet.⁊ ſic teneñꝛ ambo de fructibꝰ. ¶ Hec v̄ba
Here.ad me perti.poſſidebas rem heꝛ.habere dolo deſijſti
teneris ac ſi poſſideres:⁊ nõ reſtat niſi iurare cõtra te in litẽ
vnde diciꝛ hic ꝙ iuraꝛ in litẽ aduerſus eum qui dolo deſijt
poſſidere:⁊ aduerſus eũ qui poſſidet ante litẽ iuraꝛ. ¶ Cõ
ſuluit. Here.ad me ꝑtinẽtẽ poſſidebas bona fide:multa dã
na dediſti in illa heꝛ.an teneaꝛis de cõſumptis.diciꝛ ꝙ nõ.ni
ſi inquantũ eſſes locupletioꝛ:qd̊ ſi donaſti an tenearis.⁊ rñ.
ꝙ nõ teneris:ꝓ illa re pe.heꝛ.ſed ſi ille cui donaſti aliq̇d:ad
inuicẽ remunerationis tibi dedit:bene es tunc locupletioꝛ.
¶ Si quis re. Credebas tibi delatã heꝛ.q̃ ad me ꝑtinebat
vñ re tua latius fuiſti vſus ⁊ de tuo ꝓprio ĩpendiſti.⁊ h' fa
cias q̃ſi diues eſſe ceperis:an aliq̇d de heꝛ.illa deducis ſi eã
a te euiceriʒ.⁊ rñ.ꝙ nõ deduces aliquid:vñ ſiue mutuo acce
piſti peti.nõ deduces de heꝛ.⁊ ſi res heꝛ.obligaſti:non vide
ris res heꝛ.attigiſſe.q: manet obligatꝰ. ¶ Adeo aũt. Qui
dam fecit teſtm̃ ⁊ duos heredes inſtituit:quidã ex illis here
dibus credens totã heꝛ.ad ſe ꝑtinere cũ eſſet ex ſemiſſe ĩſti
tutus cepit eam totaʒ poſſidere ⁊ medietatẽ aſſis ꝯſumpſit
q̃ritur an partẽ ſuam tm̃:an partẽ coheredis tm̃:vel ex par
te cõſumpſerit.i.intelligaꝛ ꝓſumptione iuris cõſumpſiſſe.et
rñ.ꝙ id qd̊ expenſum eſt videꝛ cedere de parte vtriuſqʒ ⁊ de
reſiduo reſtituet medietatẽ:⁊ aliã medietatẽ retiebit:⁊ iduc̃
ſil'e.q: ſi ille q̇ credit ſe hr̃dẽ cũ nõ eſt poſſideat:⁊ ꝯſumat eã
teneꝛ reſtituere ſil'r ⁊ h' vr̃. ¶ Nõ aũt. Dic vt ibi. Itẽ ſi rem
heꝛ.ad me ꝑtinentẽ poſſidebas ⁊ quaſdã res here.vendidi
ſti ⁊ ꝑcium habuiſti:qd̊ poſtea amiſiſti:nunq̇d poſſum ven
dicare res ab emptoꝛe.⁊ diſtingue:aut illi emptores habẽt
regreſſum de euictiõe cõtra te ⁊ nõ poſſum illos emptores
cõueuire:repellũt eñ me illi emptores ꝑ exceptꝛ.in medio tñ
allegat ꝙ nõ repellar.quia nõ fit preiudicium here.peti.ꝓ
ponende:⁊ vere nõ fit ꝑiudiciuʒ.q: emptores iſti regreſſuri
ſunt ad eũ q̇ diſtraxit.⁊ ſi reſti.ꝑciũ quo emptores nõ poſſũt
vendicare rem repellere:ſed tñ dicit ꝙ poſſunt repellere vt
dixi. ¶ Si minori. Here.ad me ꝑtinẽ.poſſidebas rem heꝛ.
diſtraxiſti minori ꝑcio:⁊ illud a te fui conſecutꝰ:ſi agam con
tra emptorẽ repellar exceptꝛ.ab ẽptore.q: ſi ſoluiſti mihi qd̊
exegiſti a debitore hereditario liberaꝛ debitoꝛ heꝛditarius.
¶ Petitio. Here.ad me perti.poſſidebas:habeo cõtra te
pe.here.diciꝛ hic ꝙ hec petitio here.eſt in rem ⁊ in perſonaʒ
rõne diuerſoꝝ ex rebꝰ here.redactoꝝ.⁊ ſic eſt mixta ¶ Hoc
ſenatus. Ego ⁊ tu in quadã here.ſumus heredes:ſi de illa
heꝛ.fructus ꝑcepiſti:quatenꝰ plus ꝑcepiſti q̃ debes:mihi re
ſtitues:cũ diuidamꝰ here.ſicut in peti.heꝛ.vbi ſi nõ eſſes he
res in aliquo:reſtitueres eam mihi cum fructibꝰ.ſic ergo ſit
in fa.her.iudicio. ¶ Augent. Titius heꝛ.ad me ꝑti.poſſide
bat ⁊ bo.fidei:⁊ de illa re partũ et fructum ⁊ fetũ ꝑcipit:⁊ ẽt
⁊ penſiones:q: locauit ꝑdia vrbana etiã meretricibꝰ vl' alijſ
accepit mercedes vel operas ſeruoꝝ:vecturas iumentoꝝ
an hec oĩa veniant in here.peti.queriꝛ ⁊ rñ.ꝙ ſic.⁊ hoc dicit
vſqʒ ad.l.iulianus.

IUlianus. Titius bone fi.poſ.here.ad me ꝑti.⁊ pe
cuniã ex hereditate mutuauit:q̃riꝛ an mihi eã ſtatim de ſuo
ꝑſtare debeat aut nõ.⁊ quidã iuriſcõ.ſ.iul'.dicit ꝙ teneꝛ de
ſuo ad ſortẽ ⁊ etiã ad vſuras:ſiue exegerit ſiue nõ.⁊ ſic dice
bat fore electione mei petitoris:an ſortẽ petã:⁊ titiꝰ an ha
beret act.cõtra illũ cui mutuauit.ſed iul'.male dixit.q: dictũ
ſuũ haberet locũ cũ eſſʒ male fi.poſ.q: tũc habet locũ dictũ
iul'.al's fieret cõtra ſenatuſcõ.ꝙ dicit bo.fi.poſ.nõ teneri ni
ſi locupletioꝛ eſſʒ.ſʒ ſi eſſʒ bo.fi.diſtingueretur.q: aut exegit
aut nõ.ſcd̊o caſu ſufficeret ſi mihi cederet act.primo caſu te
netur dare mihi qd̊ exegit ⁊ ſortẽ ⁊ vſuras.

SI quid. Totam iſtam.l.dicit vt ibi.

PEx ſeruũ. Caſus eſt:pr̃em habui q̇ teſtm̃ fecit ⁊ ex
neũ ſibi here.inſtituit:⁊ me filiũ exheꝛdauit vel preteri
uit:egi ego filius q̃rela inoffi.⁊ obtinui.q̃ro vtrũ nõ tm̃ here
ditas:ſed etiaʒ q̃ acq̇ſiuit ſeruus hereditariꝰ reſtitui debeat
⁊ rñ.ꝙ ſic.q: ſi tam here q̃ ea q̃ acq̇ſiuit ſeruꝰ mihi reſtitueꝛ.
¶ Iul'. Here.ad me perti.male fi.poſſediſti ⁊ ſeruũ heꝛ.in
utilẽ alienaſti:ſi ago peti.here.⁊ obtinuero:an dẽas ꝑciũ re
ſtituere:vel illũ ſeruũ venditũ.q̃riꝛ ⁊ rñ.ꝙ ꝑciũ reſtitues. Si
vero neceſſariũ ſi viuit ipſum:ſi mortuꝰ eſt ꝑciũ:lʒ quidaʒ di
xit male ꝙ hoc caſu non teneris ad ꝑcium.

FIlij. Filiuſfa.miles fecit teſ.in caſtrenſi:⁊ me iſtituit
tu illã here.poſſides:an poſſim ꝓ illa hereditate age
re.queritur ⁊ rñ.ꝙ ſic.

SI ſeruꝰ. Here.ad me perti.poſſides:tu filiuſfa.queʒ
cõueniã vel te vel pr̃em tuũ.⁊ de hoc ponit tres caſus:quia
aut res poſſides aut diſtraxiſti ⁊ ꝑciũ habes:aut ꝑcium nõ
habes. Primo caſu ꝯueniã pr̃em tuũ. Idẽ in ſecũdo qñ ꝑ
ciũ habes. Idẽ in tertio qñ ꝑciũ non habes:ſed debetur:q:
ſemper pr̃em tuum conueniam.

SEd q̇d. Poſſeſſoꝛ male fi.hereditatẽ poſſedit et de
ſuo ꝓprio ſoluit creditoribꝰ.ipſe aũt pe.here.cõuẽtꝰ
a vero herede aliq̇d deducere voluit.diciꝛ ꝙ potuit:⁊ tñ ve
rus heres nõ liberabiꝛ ipſo iure:ſed ꝑ excep.q: eius noĩe nõ
ſoluit.ſʒ diciꝛ ꝙ poſſeſſoꝛ q̇ ſoluit nõ al's põt ĩputare q̃ ſi il
le poſ.paratus ſit cauere qd̊ verũ heredẽ defenderet ſi iterũ
a creditoribꝰ cõueniretꝛ hereditarijs.⁊ hoc in prima.in ſcd̊a
dicit nunq̇d ſi bo.poſ.fi.de here.vel de ſuo ſm Io.ſoluit:an
ſil'iter cauebit de defendẽdo verũ heredẽ.⁊ diciꝛ ꝙ nõ.verũ
tamẽ cõditionẽ inde.quã noĩe ſuo hʒ cedere ei dʒ. Itẽ dicit
ꝙ verus heres cõuentꝰ a creditoribꝰ here.q̇bus ſolutuʒ eſt
excipe põt de dolo. Si vero erat male fi.poſ.qui here.poſſe
dit ⁊ aliq̇d de here.ei debeaꝛ id ſoluere ſibi nõ dʒ:niſi debi
tũ fuerit penale:vel al's oneroſuʒ aliꝛ eſt in bo.fi.poſ. In q̃r
ta parte dicit ꝙ male fi.poſ.poterit deducere:q̃ ĩpendebat
circa res here.puta gr̃a colligendoꝝ fructuũ. Si vero q̃ fa
cere debuit:nõ fecit:tenetur niſi ſit bo.fi.poſ.tũc ei licituʒ eſt
rẽ poſſeſſam negligere:ſicut ⁊ ſuã. Si vero male fi.poſ.debi
tores here.nõ cõuenit:⁊ interim facti ſunt nõ ſoluẽdo:vl' tẽ
pore liberati actõe tꝑali:hoc caſu nõ imputabiꝛ ei cum nõ
habuit:nec potuit experiri qd̊ viro ſolutũ eſt poſt illud here
di reſtituendũ:⁊ ſi reſtituiꝛ ipſo iure liberanꝛ debitores:qui
ei ſoluerunt.⁊ hoc dicit. ¶ Si quis. Filiuſfa.vel ſeruus he
re.poſſedit qui res here.diſtraxit:queritur ſi filio emancipa
to vel ſeruo manumiſſo poſſit cum patre vel dño experiri in

fra annũ.⁊ ſi agitur an deducit qđ ſibi debetur.⁊ rñ.ꝙ agere pōt:⁊ ꝑpetuo nec quicꝙ̃ pater vel dñs deducet. qꝫ ratōe hereditatis cõuenit:⁊ nõ alteri⁹ debiti.⁊ hec vera ſunt quãdo ſeru⁹ vel fili⁹ habuerit ꝑciũ ex here. Ceterũ ſi nõ habeat ꝑciũ:ſed ideo cõuenit pater vel dñs illi⁹ noīe.qꝫ filius vl' ſeruus cũ defuncto cõtraxit:tũc de peculio tenet dñs vel pater ⁊ qđ ſibi debet deducet. Si vero ꝑciũ recepit de re here. ſeruus vel fili⁹:⁊ id ꝯſumpſerit:pater vel dñs de peculio tenẽtur.poſtea dicit qđ patʒ ex ſupioꝛibus.ſ.ꝙ pater noīe filij ⁊ dñs noīe ſerui poterit cõueniri.an aũt filius peti.here.poſſit cõueniri.dicit ꝙ ſic. Sed pone dũ erã mei iuris poſſidebaʒ here.deinde dedi me in arroga.multo forti⁹ cõueniend⁹ ero

¶ Si poſſeſſoꝛ. Male fi.poſ ſeruũ here.interficit: tenetur pe.her ⁊ act.l.aq̃l.tñ ſi vna act.fuit cõuent⁹ ⁊ cõdẽnatus debebat heres cauere ſe al's nõ acturũ.⁊ hec ſunt vera ſi ſuus ante aditã herditatẽ fuerat interfect⁹.qꝫ ſi poſt here.pet.nõ habet:ſed act.l.aquil. ¶ Si predo. Predo rẽ here.vendidit:res penes emptoꝛẽ interijt naturaliter:⁊ ſicut emptori periret.ſenat⁹ aũt dicit ꝑdonẽ teneri q̇ dolo deſijt poſſidere:et debet dãnari ac ſi poſſideret:⁊ cõſtat ſi poſſediſſʒ liberaret ſi res ſic periſſet nõ habebit ꝑciũ tũc verus heres. qꝫ ſena. ꝯſul.nõ facit mẽtionẽ de ꝑdonis ꝑſona:ſed tm̃ de bo.fi.poſ. q̇d ſtatuendũ eſſet de precio.videt ꝙ male fi. poſ.nec de rei interitu nec de ꝑcio tenet.lucrabit ergo hoc qđ ꝑcepit vltra verũ ꝑciũ:et ſic erit melioꝛis conditionis ma.fi.poſ.ꝙ̃ bo.fi. qđ eēt abſurdũ dicẽ:qꝫ veri⁹ eſt ꝙ ipſe teneat ad id qđ vltra verũ ꝑciuʒ ꝑcepit:ne videat locupletari cũ aliena iactura.

Illud. Multa iura de materia iſta tractãt: qꝫ iura cõīa tractant q̃ res vniuerſales her.petitiõe peti debeant. Itẽ iura ſpãlia vt eſt ſena.ꝯſul.de quo.ſ.dictum eſt. Itẽ diui adriani epl'a.⁊ in illa oratione plura ꝯtinebant ⁊ de vno tractat hic.§.de poſſeſſoꝛe qui iuris here.poſſidebat: ⁊ cũ aduerſus eũ peti.here.itentaret.dicebat ꝙ ſi actoꝛ in pe. here.obtineat:oīa ſunt ꝑſtanda que habitur⁹ eſſet ſi ab initio res ei reſtituta fuiſſet. Sed pone poſt motã cõtrouerſiaʒ ſeruũ hereditariũ interijſſe:ſm orationem poſſeſſoꝛ rei interitu nõ liberat:qꝫ ſi tpe petitionis rẽ petitã reſtituiſſet:eã diſtraxiſſet petitoꝛ ⁊ ꝑciũ habuiſſet:vt tenet nec ꝑ rei interitu liberatur.⁊ illud videbat ꝑculo.caſſi⁹ cõtra.paul⁹.l.hui⁹ auctoꝛ diffinit queſtionẽ hanc:dicẽs vtrũꝗ eoꝝ verũ dixiſſe.verum tamẽ dictũ ꝑauli intelligit in male fi.poſ.vt illi teneat petitoꝛi oīa reſtituere q̄ habitur⁹ eſſʒ ſi res eo tpe quo fuerat petita fuiſſet reſtituta:vt ille ma.fi.poſ.rei interitu nõ liberaretur:⁊ dictũ caſſij intelligit in bo.fi.poſ.ille eum rei interitu liberat.

Poſtꝙ̃. Poſſidebas here.legatũ qđ credebas mihi eſſe relictũ ſoluiſti:cũ in veritate non eſſʒ relictũ:ego gerebã me ꝑ herede:teſtamẽtũ dicebã falſum:⁊ cõtra te inſtitui peti.here.in primis debeo tibi legatuʒ reſtituere qđ mihi ſoluiſti:⁊ poſtea agã peti.here.anteꝙ̃ legatũ reſtituam debes mihi cauere de eo reſtituẽdo ſi vincar a te.

¶ Imperatoꝛ. Dicit ꝙ q̇s de facili nõ audit volẽs agere cõtra teſtamentũ ex quo legatũ percepit.

Cum. Aliq̇s inſtituit me heredẽ legatũ tibi relinq̇t ⁊ illud ſolui:dicebas teſtm̃ falſum ⁊ here.petebas q̃ſi ab inteſtato legatũ nõ reſtituiſti. in peti.here. volebas ſolidã heredi tibi reſtitui:⁊ id legatum qđ iam perceperas:dicit ꝙ in officio iudicis cõputabit qđ perceperas ⁊ tanto minus reſtituere debeo.

Quiſe. Aliquis poſſidet here.mihi delatam titi⁹ obtulit ſe dicẽs ſe poſſeſſoꝛẽ eſſe:cum in veritate nõ poſſideret erit cõdẽnandus ac ſi poſſideret:niſi ſcirem euʒ non poſſidere.qꝫ tunc non videoꝛ eſſe deceptus.

Predonis. Aliquis heres petitus erat de here.reſtituenda incapaci:puta ſpurio ſi is qui heres eſt inſtitutus conſentit ꝑdonis loco habet:⁊ ſic fiſcus poterit eũ here.peti.conuenire.

Uetius. Accuſabã teſtamẽtũ alicui⁹ ꝯſanguinei mei de falſo:⁊ ſuccubui:poſtea volo dicere illud teſta.min⁹ ſolẽne:an poſſim.queritur ⁊ dicitur ꝙ ſic.

Inextima. Here.quãdaʒ ego bo.fi.poſſedi ego conuentus:litẽ ſum ꝯteſ.poſtea incepi malã fidẽ habere:vendidi rem here.minoꝛi ꝑcio ꝙ̃ valeret:ſi voluntarie vendidi:ſolidũ preciũ ſoluere debeo.ſi aũt ex neceſſaria cauſa: qꝫ teſtatoꝛ dixit vt ꝑ certo precio venderẽ:id ſoluere teneoꝛ.

Si bone. Bone fi.poſ.pōt debitoꝛes here.cõuenire Item illos q̇ bona here.occupauerunt. Itẽ nõ ſoluʒ poſſeſſoꝛ ſed petitoꝛ:hoc eſt verus heres poterit vtiliter debitoꝛem conuenire.

Hereditas. Siue coꝛpoꝛa ſiue nõ coꝛpoꝛa ſint in alicuius bonis:nihilominus dicit hereditas:hec in alicuius bonis cõſtitit eo ꝙ hereditas iur.eſt nomẽ. ¶ Si defuncto. Rogaſti me heredẽ tuũ vt facerẽ tibi monumentuʒ feci ⁊ multũ expendi:agit verus heres aduerſus me pe. here.an ſumptus quos feci circa monumentũ retinere poſſum cũ voluntate defuncti fieri videat.⁊ rñ.ꝙ q̃uis iure actõis non cõpellar:poſſum tamẽ cõpelli ꝑſidali aut põtificali auctoꝛitate ad cõſtructionẽ monumenti.⁊ ideo expenſas recupero ſm qđ in littera dicit.

Hereũ. Filiũ titiũ furioſum inſtituiſti:⁊ ei ſubſtituiſti ſi in furoꝛe decederet:deceſſit ĩ furoꝛe admittunt ſubſtituti:ſi aliq̇s ltimus hrs furioſi onera here.occupet:ei reſtituunt:⁊ ſi aliq̇d neceſſarie:vel vtiliter in here.fuerit ĩpenſuʒ illud reſtituitur:vel circa perſonã furioſi.

¶ Fructuũ. Dic ſm quoſdam ꝙ totus iſte.§.loquitur in male fi.poſſeſ. M.dicebat ꝙ.ſ.primus loquitur in male fi. Scđs in bo.fi.ſed dic ꝙ tot⁹ loquit in bo.fi.poſ. dicit ergo ꝙ fructus quos ꝑcepit bo.fi.poſ.an ei proſint ante litẽ tãꝙ̃ vſuras ⁊ fruct⁹ ꝑſtare debeat.dicit ꝙ ſi poſt litẽ ꝯteſ.vſuras percepit non ꝑſtabit ſi ante ſic.

Cum. Poſſidebã quandã here. ꝑpoſuit aduerſus me titius peti.hered.dicens ſe verum heredem eſſe:ex alio latere dicebat ſei⁹ idẽ:titius feſtinauit plus in agendo ⁊ obtinuit:an ſit ei hereditas reſtituenda:ac ſi nõ ali⁹ petiuiſſʒ.⁊ dicit ꝙ ſic.ſed cauebit de cõſeruando me indemneʒ ſi ab alio cõueniar.

Filius. Mulier filiũ inſtituit ſub ea ꝯdi.ſi pr eũ emãciparet:pr here.poſſedit ante emancipa.filij ⁊ multa expendit de here.circa filiũ:puta emendo ſibi miliciaʒ: agit filius peti.here. contra patrem:pater vult ea imputare qui in eo impendit:an ſit audiend⁹.⁊ dicit ꝙ ſic.

¶ Si pars hereditatis petatur. Rub.

Poſt. Iuriſcõ.cõtinuationẽ iſtius tituli ponit ad ſupioꝛẽ ex quo dictuʒ eſt de eo q̇ ꝑ toto dicit ſe heredẽ:nũc dicit de eo q̇ ꝑ parte dic ſe heredẽ. ¶ Is qui. Ad h⁰ vt aliq̇s totã here.petat vel ꝑtem nõ eſt cõſiderandũ q̃tũ ille poſſideat a quo petere vult: ſed ꝯſiderare debʒ ius ſuũ ꝑpriũ.ſ.an ſit heres ꝑ parte:an ſit in ſolidũ.⁊ ſi ꝑ parte petit ꝑteʒ:ſi in ſolidũ:ſolidã. ¶ Quinimmo. Me ⁊ te heredib⁹ inſtitutis vno in ſemiſſe:⁊ alio ĩ ſemiſſe:totã here.titius ⁊ ſeius occupauerũt:⁊ inter ſe diuiſerunt q̃rit vtrũ medietatẽ petã ab vno:⁊ tu aliã ab alio.rñ. ꝙ medietatẽ petem⁹ ambo ab alio. ¶ Proinde. Succeſſi titio ꝑ dimidia:poſſediſti tu aliã:negauit te coheredẽ meũ eẽ: et tu me.debeo petere mediã illi⁹ poꝛtionis quã tu poſſides:⁊ tu illi⁹ quã poſſidebã.ſed q̇d ſi cõfiteoꝛ te coheredẽ meũ eſſe ⁊ tu me:debem⁹ experiri iudicio famil.here.

Si ego. Me ⁊ te heredib⁹ inſtitutis:tu vnã medietatẽ poſſediſti ⁊ titi⁹ extrane⁹ aliã in integrũ ſemiſſem a titio extraneo petere debeã:querit an dimidiã a te coherede:⁊ aliã a titio querit.⁊ dicit q̇dã iuriſcõ. ꝙ ſemiſſeʒ a titio petere debeo. Itẽ me ⁊ te ꝑ equalibus poꝛtionib⁹ inſtitutiſ q̃tuoꝛ vncias poſſedi:⁊ tu alias q̃tuoꝛ:⁊ terti⁹ quatuoꝛ.q̃ritur qualiter quilibet debeat cõſequi poꝛtionis hereditatis debitũ. Rñ.ꝙ agere debeo contra extraneũ ⁊ conſequi debeo duas vncias:⁊ duas alias a te:⁊ tu duas a me:⁊ alias duas ab extraneo.verũtamẽ ratione duaꝝ vnciarũ mearuʒ obijcere poſſum⁹ compenſationeʒ. ¶ Interdum. Deceſſit quis relicto nepote ex filio vno:⁊ vxoꝛe ꝑgnãte ex alio:quã

portionẽ petere debebat nepos ſuperſtes de here. auita. q̃ritur ⁊ rñ. ꝙ admittitur ad incertã portionẽ petendam. que ſit eñ ſua portio neſcit̃. qꝛ incertũ eſt quot filij naſcent̃: ⁊ maxime ſm iura iſta ſm que diuidebat̃ hereditas in capita. ſ; dic caſum ⁊ verius: vt hic no. ꝑ glo.

SI ex pluribus. Titius te ⁊ me heredes inſtituit: adiui: tu volebas deliberare: an totã here. poſſim petere dicit̃ ꝙ nõ. ſed meã partẽ tm̃ q̃ mihi cõpeteret: ſi ſtatim adiuiſſes: ſi non repudiaſſes totum accreſcit mihi: vnde totum petere potero.

ANtiqui. Lex iſta loquit̃ de quadaꝫ ꝓuiſione q̃ antiqui ꝓuiderunt filio qui adhuc erat in ventre: ſic ⁊ alij agnati vel cognati vlteriores ſupſtites fuerunt. qꝛ oẽs expectabant donec ille natus foret. ⁊ hoc in prima. Si vero omnes in eodẽ gradu fuerunt ⁊ nati: ⁊ ille qui erat expectandus: vt videret̃ quid in vtero eſſet. qꝛ dubiũ erat quot naſcerent̃. et hoc ꝓpter diuerſas fabulas quia quidam dicebãt ꝙ viderant vnã mulierẽ parere. vij. aliã. v. vnde antiq̃ mediocrem viam elegerũt: ⁊ ꝯſiderauerũt ꝙ ſepius cõtingit: ⁊ frequenter cõtingit tres parere: vñ ſtatuerũt vt hereditas in partes diuideret̃: vt ſupſtes quartã hẽat partẽ: alie tres reſeruarẽtur ventri: ⁊ ſi pautiores naſcerent̃ ꝓ rata accreſcat iã nato.

MOrti. Mulier deceſſit q̃tuor relictis heredib⁹: et erat ꝑgnans: part⁹ viuus nat⁹ eſt ⁊ erat filia: equalit̃ ſuccedere debꝫ cũ filijs: ⁊ quilibꝫ cõferat quintã partem ſue portionis. ⁊ ſic habꝫ quartã q̇libet: ⁊ ponas hereditatẽ diſtributam in. xx. vncias ſiue in. xl.

CVm multi. Quidã me ⁊ alios inſtituit heredes: anteq̃ adiui in aſiam ꝓfect⁹ ſum: vbi deceſſi: et ꝓcuratorẽ reliqui domi: ꝓcurator credẽs me viuere res here. adminiſtrauit ⁊ quaſdã vendidit: ego inſtitui ꝓcuratorẽ meuꝫ cum quodã alio: q̃liter pecunia ex reb⁹ here. redacta a ꝓcur. meo ⁊ coherede eius peti dẽat. querit̃ ⁊ rñ. ꝙ ſi tota apud ꝓcur. cõſtituta ſit inſolidũ cõuenit̃. ſed ſi dimidia apud coheredeꝫ ſit: ille tenetur ꝓ ea parte.

CVm. Habui filiũ ⁊ domi reliqui ⁊ ꝓfectus ſuꝫ ⁊ deceſſi: titius in ciuitate exiſtens ignorãs me defunctuꝫ inſtituit me heredẽ cũ alijs: filius meus tanq̃ ꝓcura. meus res here. adminiſtrauit diſtrahendo q̃ act. coheredes mei illam partẽ poſſint exigere. q̃rit̃ ⁊ rñ. ꝙ pe. here. niſi eo ꝙ fili⁹ nõ hereditario noie: ſed pr̃is noie res here. adminiſtrauit: q̃re neg. geſ. act. tenebit̃ pr̃is ſui coheredib⁹. ⁊ hoc in prima. ſed q̇d ſi illũ filiũ exheredauit ⁊ alios filios inſtituit her̃des aut extraneos: nunq̇d filij iſti habebunt neg. geſ. act. contra eũ adminiſtratorẽ. dicit̃ ꝙ nõ. qꝛ nullo modo erat eorũ negotiator: cũ res non eſſent paterne ⁊ patri acquiſite. Tertio ꝓbat ꝑ ſimile ⁊ videtur ꝙ tenet̃ neg. geſ. act. qꝛ ſi exigam nomine tuo te. ſ. ratũ habente orit̃ act. neg. geſt. ergo hic q̇d verũ eſt ſi dñs ratũ habeat. Quarto pone ꝙ illũ filiuꝫ inſtitui vnde veniũt coheredes mei ⁊ eũ cõueniunt: ⁊ ipſe dicit pecuniam mihi fuiſſe acq̇ſitã aſſerens me vixiſſe illo tp̃e quo conditũ fuit teſ. dubitabat̃ an hoc dicere poſſet: videbat̃ ꝙ nõ. qꝛ ſic videt̃ mutaſſe ſibi cãm poſſeſſiõis. ſed qꝛ video aliq̇s geſſit nego. here. ⁊ male: ⁊ ſic factus eſt debitor here. ſi q̇deꝫ poſtea gerat ſe ꝓ herede: poterit hoc facere: ⁊ cõueniet̃ pet. here. nec videbit̃ ſibi mutari cãm poſſeſſionis. vñ idẽ in caſu ſuperiori erit dicendũ: vt. ſ. pe. here. conueniatur nec videtur cauſam poſ. mutaſſe.

¶ De rei vendicatione. Rub.

POſt acti. Ponit iuriſcõ. cõtinuationẽ hui⁹ ti. ad ſuperiores: ꝙ dictũ eſt in ſuperiorib⁹ quib⁹ modis vniuerſitates petunt̃: nũc qualiter res ſingulares: ⁊ ita de ſpãli. ⁊ habet locũ iſta actõ tam in re mobili q̃ in imobili. ¶ Per hanc. Cuꝫ iſta actio detur ꝓ omnib⁹ rebus an ꝓ liberis ꝑſonis dari poſſit: queritur ⁊ dicit̃ ꝙ nõ. vñ ſi volo filiũ meũ petere quẽ dico in poteſtate mea: agam preiudiciali: ⁊ interdictis: ⁊ officio iudicij. verumtamẽ dicit̃ ꝙ poſſum vendicare filiũ adiecta cã de iure quiritũ. ¶ Per hanc. Nõ ſolũ res ſingulares ſed etiã vniuerſales q̃. ſ. recte ſunt ꝑ hanc actio. peti poſſunt ſicut grex equitiũ armentũ ⁊ ſil̃ia. verũtamen ad hoc vt grex vendicet̃ nõ oportet ꝙ ſingula capita ꝯdicant̃ per hanc act. ¶ Sed ſi. Habebaꝫ. v. oues: tu alia. v. inſimul cõmiſcuerunt ⁊ ad te peruenerunt: q̃ritur qua act. oues meas querã. ⁊ rñ. ꝙ quo ad dñm vendicabit. v. ⁊ non totã gregẽ: ⁊ tue oues mihi nõ reſtituentur.

MArcellus. Conſtitut⁹ erat grex ex. ccc. ouibus: centũ perierunt: alias. c. emi ⁊ ſubrogaui in locum mortuoꝝ: grex ad titiũ peruenit: ſi vendico. ⁊ diſtingue tñ: an ab alio emerim aut a dño: vt in primo caſu cõpetat mihi directa in rem actio. in ſcd̃o aũt publiciana in rem actio. ſi aũt oẽs oues perierũt preter ſubmiſſas oẽs gregis noie petunt̃. ¶ Armamẽta. Si armamẽta mea in naui tua fixiſti ⁊ iterũ fuerũt diſſoluta: potero ea vendicare: vel dic poſſedit q̇s nauẽ meam diſſoluta eſt: potero armamenta ꝑ ſe vendicare. Itẽ paruaꝫ nauem que magnã ſequitur: ⁊ ſi magna integra remaneat. ¶ Põponi⁹. Titius hẽbat. v. de meo ⁊. v. de tuo: iſta. v. in maſſaꝫ redegit: iſta maſſa erit mihi ⁊ tibi cõis: ⁊ portõꝫ tuã vẽdicare poteris ꝓ rata põderis. Itẽ agere potero ꝓ portõne mea: ⁊ titi⁹ q̇ dolo malo ꝯfundit tenet̃ furti ⁊ ad exhibendũ. ſi aũt vnũ argentũ ꝑcioſius erat: eius habebit̃ ratio.

IDem. Titius frumentũ meũ ⁊ tuũ miſcuit: ſed nobis inuitis q̇libꝫ vendicet corbes: ſi nobis volentib⁹ aget̃ cõmuni diui. ſed q̇d ſi ex vino meo ⁊ melle tuo fecit mulſum dicit ꝙ mihi ⁊ tibi cõe. verius tñ eſt vt ſpecificant̃ ſit. ſ; q̇d ſi miſceat plumbũ meũ argento tuo: an maſſa ſit cõis. ⁊ dicitur ꝙ nõ. qꝛ ſeparari pñt hee ſpẽs. Sed q̇d ſi aurũ meũ cuꝫ ere tuo miſceres: maſſa cõicabitur: ⁊ q̇libꝫ poterit partẽ ſuã vendicare: nec ſit ſpecificantis: vt ſit in mulſo.

SIis. Poſſidebas rem meã: conueni aliũ qui deſijt rem meã poſſidere qui ſe liti obtulit ꝯdẽnatus eſt mihi in extimatione: an nihilomin⁹ poſſit a te rẽ petẽ. ⁊ dr̃ ꝙ ſic

POmpo. Habebã tecũ fundum cõem: ſed tu mediã partẽ poſſe. ex̃neus aliã partẽ: qualiter partẽ meã petere poſſim. querit̃ ⁊ diſtinguit̃: aut poſſides ꝓ indiuiſo: nec te cõueniã ſed ex̃neuꝫ: aut poſſides diuiſiꝫ: ⁊ tũc medietatẽ medietatis tue a te petã: ⁊ tãtũdẽ ab extraneo. hec tñ diſtinctio an poſſideat̃ res ꝓ diuiſo an non: locũ habet in rebus imobilibus. non aũt in re mobili nec in here. petitione.

OFficiũ. Cõtra poſſidentẽ datur hec actio: vñ iudex inquirere debꝫ: an is q̇ conuenit̃ poſſideat: ⁊ ſi inuenerit eũ poſſidentẽ cõpelletur eaꝫ reſtituere ſi actor intentiõeꝫ ſuã ꝓbauerit: niſi reus obijciat ſibi excep. aliquã. quidaꝫ dicunt ꝙ hec actio datur cõtra eũ qui vere poſſidet: ⁊ ita contra eũ q̇ tenebat̃ interdicto vtrobi. vel vti poſ. verius tñ eſt ꝙ q̇libet detentor teneatur act. hac.

SI res. Petebã a te rem meã: quero vbi res ſit reſtituenda an nõ vbi petitur: an vbi res eſt. diſtinguitur fuit bo. fi. poſ. an ma. primo habet electioneꝫ cõuentus vbi velit reſtituere: an vbi res eſt: an vbi res petit̃: debꝫ tñ ꝑſtare petitor omnes ſumptus ꝑterq̃ cibaria: ⁊ cauebit reus ꝙ reſtituet ſi fuerit ma. fi. poſ. idẽ erit dicendũ ꝙ in bo. fi. poſ. ſi alibi poſſeſ. rei petite nactus fuerit ꝙ ſi male fi. poſ. rem alibi tranſtulit: ſuis ſumptibus eam reducere debet.

NOn ſolum. Si ſeruus me⁹ ad te venit ⁊ tu eũ pendente iudicio deterioraſti: iudex etiã cõdẽnationẽ debet hẽre deteriorationis rõnem: ⁊ ſi iudex omiſit potero agere. l. aquil̃. acti. ⁊ iudex habebit rõnẽ dãni cõtra te in ꝯdẽnatione. Et ſi tu ad ignominiã mei ſeruũ verberaſti: agã cõtra te act. iniuriaꝝ. ¶ Si q̇s. Equũ meuꝫ poſſediſti: vendidiſti modico ꝑcio ex neceſſitate: ad id tñ ꝑciũ q̇d accepiſti ⁊ non ampli⁹ teneris. ⁊ hoc ꝓbat a ſil̃i. qꝛ ſi poſſeſſor vendat fructus q̇ ꝯſeruando ſeruari nõ poſſũt: non tenet̃ vltra q̃ iudicio ſe ꝑcipitauit: an liberet̃ interitu eius. quare dicunt q̇dã ꝙ ſic ⁊ male. vñ diſtinguendũ eſt an fuerit euꝫ diſtractur⁹ ⁊ tenetur. qꝛ nõ eo mõ perijſſet: an nõ erat eum diſtrac. ⁊ tunc nõ tenet̃. ex h̃ apparet ꝙ nõ indiſtincte liberat̃ poſſeſſor interitu ſpẽi. ſed poſt interitũ neceſſaria eſt ſnia: vt ap pareat

eius fruct⁹ ⁊ part⁹. Item ⁊ alia ratione eſt neceſſaria ſnīa ꝓpter ſtip. de euic. eo ꝙ habebit tūc regreſſuȝ emptoꝛ ꝯ vēditoꝛē de euic. in fi. dicit de naui quā poſſedit q̇s: ⁊ lite pen. fuit nauigādū ⁊ perijt qḋ nō videt̃ culpa foꝛe: niſi min⁹ ydoneis eā cōmiſerint. ¶ Iul'. euȝ. Seruū meū a te emi: eundē titio vēdidi: titius eū īterfecit: teneoꝛ vero dño ad p̄ciū. q: videoꝛ eum interfeciſſe.

Idem. Si petā a te rē ⁊ in moꝛa fuer̄: nō ſolū fruct⁹ ſȝ etiā fructuū fruct⁹ vſq; ad tp̄s rei iudicate reſtituēdi ſunt. ſi vero erat ſeru⁹ me⁹ quē poſſidebas: ⁊ aliq̇s vulnerauit euȝ ⁊ ita hēas act. l. aq̇l. ꝯ vulneratoꝛē illā act. mihi cedere debes ſȝ de ceſſiōe actōis eſt verū ſi tu ſeruū illū ceperis vſucape: ⁊ poſt acceptū iudiciū vſucap. cōpleuiſti: ſȝ poſtea qḋ emi diſtraxiſti. q: videbas ꝙ volebā eū vēdicare: ⁊ aliq̇s eū interfecit in electiōe mea erit: vtrū velim cedi mihi act. ab ēptoꝛe aut habere p̄ciū ſerui ab eo q̇ dolo deſijt poſſidere fuū lite pen. vſucaptū. Sed q̇d ſi petitoꝛ fui ꝑ aliq̇d tp̄s fruct⁹ ꝑcepit: deinde ꝑuenit ad te: ⁊ illū incepit vēdicare: illi fruct⁹ ꝑcepti nō erūt reſtituendi. ⁊ rō eſt ꝙ bona fides nō patit̃ ꝙ bis idē exigat̃: vt. j. de reg. iur. bona fides.

Si poſt accep. Emi rē a nō dño ⁊ bona fide īchoaui vſuca. nec deerāt mihi de vſuca. niſi duo mēſes: eā vendicaſti. ſȝ lit. ꝯteſ. vſuca. cōpleui: vñ ex q̊ dñs fact⁹ ſuȝ: ſi fu⁹ erat poterā eū manumittere: vel pignoꝛi obligare. ⁊ iō dicit iuriſcō. cauere debes tu poſſeſſoꝛ ꝙ nihil tale facias. ſȝ pone ꝙ erat dñs dom⁹ quā petij: ⁊ cū ſemel minabat̃ ruinā: cauiſti d̄ dā. infec. poſtea petij a te tūc cauere dēo de ꝯſuando te idē nē. ⁊ h̄ rō illi⁹ cautionis eſt. poſtea a te fuū meū vendico ſi lucrū acq̇ritur oȝ te reſtituere niſi de re tua ⁊ opa ſua aliq̇d acq̊ſiuit: vel ſi heres fuerit īſtitut⁹ vel legatū ei fuerit relictum cū nō ſufficit: ſi tm̄ ſeru⁹ reſtituat̃: ſȝ cū oī cā videlȝ tm̄ veniet in reſtitutōeȝ q̄ntū hitur⁹ eſſȝ petitoꝛ ſi tp̄e lit. ꝯteſ. ei reſtitutus eſſet. idem in ancilla petita ⁊c̄.

Si a bone. A te fuū meū petij lit. ꝯteſ. fugit: an liberaberis q̄rit̃ diſtiguēdū: an ꝯſueuit fugē: ⁊ ita erat cuſtodiend⁹ aut nō. ſcḋo caſu abſoluēd⁹ erit cū nō erit cuſtodiendus. ſȝ ſi pēdente iudicio illū vſucepas: cedas act. ſi vero ceſſio nō eſt faciēda: nec cauebis de eo ꝑſequēdo: ſȝ teneris eū reſtituere ſi a te ꝑuenit ſi erat cuſtodiend⁹: in culpa eras ꝙ

Is qui. Si rem meā poſſidebas ⁊ … eū dimiſiſti. titius obtulit ſe liti dicēs ſe poſſediſſe ⁊ eū cōueniā et lit. ꝯte. iuēt⁹ eſt nō poſſidere: an ſit ꝯdēnand⁹. q̄rit̃ ⁊ d̄ꝛ ꝙ ſic ſi vero ante lit. ꝯte. titi⁹ peniteat ⁊ dic̄ ſe nō poſſidē: abſoluendus erit. ſȝ pone cū credebā ꝙ titi⁹ poſſideret ⁊ nolui ab eo vēdicare: ⁊ ſei⁹ dicat ſe poſſidē nō titiū: hic nō erit pnīe loc⁹ ſȝ ſei⁹ eſt ꝯdēnād⁹. ex p̄dict̄ g̊ appaȝ ꝙ hanc act. poſſeſſoꝛ patit̃. vñ ſi q̇s tp̄e lit. ꝯteſ. ⁊ rei iudi. poſſedit erit ꝯdēnand⁹

Si bō. Seruū meū bo. fi. poſſedit q̇s: deterioꝛē eū fecit lit. nō ꝯte. deceſſit. vñ nō tenet̃ ꝑ hanc act. neq; ad p̄ciū neq; ad dānū. ſȝ l. aq̇l. agere pōt. ¶ Sȝ ⁊ is. Poſſediſti ſeruū meū mala fi. vl' bo. anteq̄ fuerim⁹ lit. ꝯte. deſijſti eū poſſidē ⁊ dolo ma. ꝑinde ꝯdēnand⁹ es ac ſi poſſideres: ⁊ cū ſit in vl'i iudicio vt dēat dol⁹ p̄terit⁹ venire in iudicio: nunq̇d g̊ ſic dicēdū eſt vt veniat ī ſpāli in rē act. ⁊ d̄ꝛ ꝙ ſic. ¶ Si ꝑ. Fili⁹ me⁹ vl' fu⁹ rē tuā poſſedit: ⁊ ita ego per euȝ: abſens fuit tēpoꝛe late ſententie: dandū erit mihi temp⁹ infra quod ducam ſeruū vel filium ⁊ cauebo ꝯueniēnter de re reſtituenda ¶ In re. Iſte §. ꝯtinuat̃ ī. l. ſe. vſq; ad. l. fruct⁹ ⁊ de eadē materia tractat. ſ. q̄lit̃ poſſeſſoꝛ poſſit recipe ſūpt⁹ q̊s fecit in re poſſeſſa. ⁊ d̄ꝛ ꝙ illoſ ꝑcipiet anq̄ rē reſtituat. ⁊ ad h̊ n̄ l'a ponit exēpla. pꝛimū eſt tale: fundū tuū poſſedi: ſūpt⁹ feci: vl' domū ſi petas refūdes mihi īpēſas: alioq̇n repellē te ꝑ except. do. mali. idē eſt ⁊ ſi ꝯſtāte m̄rimonio marit⁹ dederit vxoꝛi fundū. q: nō vȝ dōatio ſi m̄rimoniū diſſoluat̃. ⁊ ſi m̄lier repetet dotē: excipiet marit⁹ qḋ ſibi nō reddet donec fund⁹ quē dedit ei reſtituat̃. Iteȝ ſi poſſeſſoꝛ edificauit in area petitoꝛ̄. ſ. ꝙ pōt obijcere excep. niſi reddat ſumpt⁹: niſi patiat̃ petitoꝛ eū tollere edificiū. ¶ Sed ⁊. Poſſedi fuū tuū īſtruxi eū in aliq̄ arte. q̄rit̃ an idē ſit qḋ in ſupioꝛi caſu. d̄ꝛ ꝙ nō. q: ars ab hoīe tolli nō pōt. vñ ita demum repetaȝ ſumpt⁹ ſi pl⁹ ꝓpter talē artē vēdidiſti: vel ſi tibi denūciaui anteq̄ eū īſtituiſti vt eū peteres. q: in caſu iſto obſtabit tibi do. mali excep. Sed q̇d ſi aliq̇d ꝑcepit ex oper̄ ſerui: nūq̇d dēo illud reſtituere. d̄ꝛ ꝙ ſic. nec refert ſi fuerit fu⁹ magn⁹ vel paru⁹. ſi vero magnus q̄m eū īſtruxi fruct⁹ opaꝝ debēt cōputari in ſumptib⁹ quos fecit. ſi aūt mecū ſtetit ꝑ. xv. ānos poſtq̄ ſciuit artificiū īpenſas repetere nō potero: cōpēſando lucrū ꝑceptū ex eo artificiū cū impenſis factis in eo inſtituendo.

Fructus. Lex iſta loq̇tur in ma. fi. poſ. dicit g̊ poſſediſti rē meā mala fi. oēs fruct⁹ q̊s ꝑcepiſti vel q̊s ego ꝑcepiſſeȝ reſtituere tener̄. Itē de h̊ ponit exēplū qñ dicebas te habē ſolidū dñium. ⁊ ita dicebas ꝙ hēbas tā ꝓpetatē q̄ vſufru. petebā a te ꝓpꝛietatē ⁊ durauit lis vſq; ad biēniū: ⁊ fruct⁹ ꝑcepiſti. ſcḋo āno iuſſus fuiſti fruct⁹ pꝛimi reſtituere: alij nō reſtituis. q: illos iure ꝑcepiſti. idē eſt in caſu cōuerſo. ſ. cū ad te nō ꝑtinuit nec vſufruc. nec ꝓpꝛietas tm̄ fundū poſſediſti dū lis conteſtaret̃: legaui tibi vſufruc. deinde obtinui adita here. habēda eſt rō fructuū ꝑceptoꝝ ante lit. ꝯteſ. ſȝ poſt ꝑcepti nō. q: iuſte ꝑcepas illos ⁊ vſufru. ad te ꝑtinuit: vbi cū poſſeſſio fundi nec ad te nec ad me ꝑtinuit: ſi petiero ⁊ obtinui ⁊ ꝓnūciauit iudex fundū mihi eē reſtituēdū. d̄ꝛ ꝙ idē dȝ facē de fructib⁹ ꝙ q̊ iure obtineo in fundo eodē mō obtinet̃ dēo in fruc. ¶ Petitoꝛ. Peto a te rē meā quā poſſides: dicis te non poſſidē ꝯdēnat⁹ es in rei eſtimatiōe: vis vt caueā tibi de euic. an tenear cauere. ⁊ d̄ꝛ ꝙ nō. ¶ Coꝝ. Habebaȝ rē meā cōem: illā poſſedit titi⁹ partem meā petere poſſum.

Item. Poſſedi areā tuā bo. fi. ab initio. deīde fact⁹ ma. fi. poſ. ⁊ tūc feci expēſas in area illa: an expenſas petere poſſum. q̄rit̃ ⁊ dicit̃ ꝙ nō. ſed abradere potero.

In fundo. Emi fundū a nō dño bo. fi. in eo īpēſas feci vtiles: q: ſeminaui: tu petijſti ⁊ obtinuiſti: iudex dȝ ꝯſiderare q̄lit̃ debeā ſūpt⁹ reddē. q: ſi tu dñs eadē oīa facturus eras: tūc eos mihi reſtitues: vl' ſi nō eras factur⁹ ꝓpter inopiā: in caſu iſto ꝑmittet̃ mihi tollere ſine leſiōe p̄oꝛis ſtatus q̇ īpēdi: ſi tm̄ velis ſoluere q̄tū valerēt ille res ſi eēnt abraſe: ⁊ ego velim tollere: nō ſum audiēd⁹. in fi. ponit caſuȝ in q̊ tu nece hēres ſoluere has īpēſas: puta ſi eūdē fundū eras

Si in rē. Petebā a te fundū lit. ꝯte. fru … vēditur⁹. ctus do. ma. alienaſti: deceſſiſti. q̄rit̃ an hr̄s tu⁹ ꝓpter dolū a te cōmiſſuȝ teneat̃. d̄ꝛ ꝙ ſic. ex q̊ lis erat ꝯte. nō ante.

Quo. Petebā monumētū cui edificādo lapides meoſ adiunxi: āmouiſti lapides: an poſſuȝ vēdicare. q̄rit̃ ⁊ d̄ꝛ ꝙ nō. q: religioſa ſunt. ⁊ ſic in nulli⁹ dñio. ſȝ recuꝑabo per act. in fact. ꝙ ſi alienos īuito dño adiūxit ſec⁹ erit. q: vēdicabit dñs amotos.

Fruct⁹. Si fundū meū a te pe … tebā ⁊ obtinui cum fructib⁹ mihi reſtitues.

Si bō. Seruū meū poſſediſti bo. fi. aū lit. ꝯte. peto cauere dēas de dolo tm̄ poſt lit. ꝯte. vero de dolo ⁊ culpa.

Cuius rei. Poſſediſti rē meā: petebā eā a te videlȝ ſeruū meū quē poſſediſti: tu ꝯdēnat⁹ vt reſtitueres: noluiſti reſtituē ⁊ in ei⁹ eſtimatiōe ꝯdēnat⁹ es: de cetero dñs eris illi⁹ fui. h̊ ſunt vera ſi petit⁹ ſit pñs. ſi vero ſit abſens tūc qñ nactus ſit poſ. nō alit̃ refundet̃ ei lit̄ ſiue rei eſtīatio q̄ ſi cauerit poſſeſſoꝛi de eo reſtituendo.

Sumpt⁹. Dedi tibi fundū quē credebā meuȝ eſſe: ⁊ tu ſil'iter credebas: feciſti ſūpt⁹. vei⁹ dñs petijt ⁊ obtinuit a q̊ ſūpt⁹ petē poſſis. ⁊ rñ. ꝙ nec a me q̇ donaui nec a vero dño iure act. ſȝ iure excep. retinere pōt admiſſa cōpēſatione fructuū perceptoꝛuȝ ⁊ ſumptuum.

Solū. Si aliq̇s petat domū an videat̃ petē ſolū. q̄rit̃ ⁊ rñ. ꝙ ſic. q: ſolū eſt ꝑs dom⁹. aliud eīn eſt in naui q̄ ſita eſt in mari. q: nec mare eſt pars nauis: nec econuerſo. ¶ Meū. Bouē meū poſſediſti: interfeciſti ⁊ excoꝛiaſti carnes ꝯſūpſiſti: coꝛiū ⁊ coꝛnua vēdicare potero.

Si ager. Si fundū mihi vēdidiſti nūq̇d ſtatim vēdicare potero. q̄rit̃ ⁊ d̄ꝛ ꝙ nō. niſi mihi tradit⁹ ſit. ⁊ ītelligas niſi in vltima volūtate. q: eoꝝ dnīa q̄ vltima volūtate reliquūtur ſine traditione tranſferunt̃.

Si in rē. Peto a te fundū lit. pen. deceſſiſti: herēde relicto ⁊ res ad eū ꝑuenit ſi dolū cōmiſit tenebit̃. ſi aūt peto a te fundū aū lit. ꝯte. ⁊ do. ma. alienaſti: deceſſiſti: an ab herēde tuo petere poſſuȝ. d̄ꝛ ꝙ nō. ſȝ act. in fac. tenet̃ mihi d̄ eo ꝙ lo

Iter. Rē poſſediſti q̄ mea erat … locupletioꝛ fact⁹ eſt ignoꝛaui tm̄ meā eſſe: titi⁹ eā petijt credēs ſuā eē p̄ſtiti ei patrociniū in cā: ⁊ ſuccubuit: ſi velim eū poſtea petē an poſſum: nō obſtante excep. rei iudi. dicit̃ ꝙ ſic. q: aliud eſt ven

icare ⁊ aliud vendicanti ꝓcīniū̄ pſtare.

Uendicatio. Si gregē poſſediſti ⁊ res ſinglꝫas vendicare potero: aliter eſt de peculio filij mei qḋ poſſides: q꞉ totale peculiū nō vēdicabo: ſꝫ ſinglꝫas res corporales de ꝓpeculio.

Is a quo. Si duo poſ. fundi petebāt reſtituendū eſt ei q̇ p̄ ꝑuenit ad ſniam: ⁊ ille cauebit de

Is a quo. Seruū quē ꝓpſtando poſſeſſorē indēnē poſſediſti vendicaui: ⁊ tu a titio cōueneris act. noxali ſi obtineo in cā mihi erit reſtituēdꝰ: ⁊ cauebo ꝙ cōſeruabo te indēnē aduerſus titiū agentē noxali act. ſi titiꝰ primo obtinuit: ꝗ̊ poſtea ī nullo mihi teneberꝭ. q꞉ nec poſſides nec do

Utius. Si nauē meā aſſeri ꝓlo deſijſti poſſidere. bus tuis refeci: remanet mea ſi tuis tabulis nauem feci tua erit ⁊ eſtimari debet.

Si nauis. Poſſediſti nauē meā eā cōmiſiſti nauigio: peti pōt ⁊ eſtimari dꝫ nō ſolū vecturā quā ꝑcepiſti: ſꝫ quā ꝑcipe potuiſti reſtitues: ꝯ tū videbaꝛ ꝙ depoſuiſti penes aliquē pecuniā: ⁊ deceſſiſti: nō teneꝛ ad vſuras illiꝰ pe. hꝛ̄s quā nō attingebat: ſꝫ nec dꝫ teneri niſi ad vecturā quā ꝑcepit ꝙ falſuꝫ eſt. ⁊ fuit rō. q꞉ ſicut vſura nō ex natura: ita nec vectura ꝓcedit ſꝫ in mutuo. ſꝫ iure ciuili: puta ex pacto ꝯhentium Itē nauis miſſa ad nauigiū nō eſt ꝑiculo poſſeſſorꝭ: ſꝫ in pecuniā fenerāda ꝯtriū eſt. ❡ Generalit. Male fi. poſ. fructꝰ retinere nō dꝫ nec fuerint ꝑcepti a ma. fi. poſ. an nō. h̄ tū erit ꝯſiderandū an petitor potuiſſet illos cōſeq̇. q꞉ ſi poſſediſſet ꝑcipere potuiſſꝫ.

Si culpa. Rē quā a te petij ſine culpa deſijſt ipoſſidere: ⁊ in eſtimatōe ꝯdēnatꝰ es: an tibi dēo cedere act. quā hēo aduerſus quēlibꝫ poſſidentem q̄riꝛ ⁊ dꝛ ꝙ ſic. ⁊ ſi poſ. illiꝰ rei ꝑuenit ad eū poterꝭ vēdicare. ſi aūt ad me ꝑuenerit vtrū poſſis a me vendicare. ⁊ rū̄. ꝙ ſic. nec dēo audiri ſi volo ꝑciū reddere.

Cum. Petij rē meā a te obtinui: nō ſolū veniēt fructus q̇s ꝑcepiſti tu fructuariꝰ: ſꝫ etiā quos ꝑcipere potui vt flores fenū ⁊ filꝫia. q. d. omnis vtilitas veniet.

Emptor. Obligaui tibi fundū p. x. quē vēdidiſti titio: ſi petā fundū a titio: an repellet me ꝑ excep. niſi reſtituaꝫ id ꝓ q̊ fundꝰ fuit obligatꝰ. i. ſortē ⁊ vſuras. ⁊ dꝛ ꝙ ſic. niſi tū̄ ꝑcepiſſꝫ ex fructibꝰ. ❡ Ancilla. Filiā meā copulaui alicui ī mr̄imoniū: dedi ei ancillā: nō vt hēret in dotē: ſꝫ in peculiuꝫ: deceſſi: nūq̇d ancilla erit hr̄ditaria. dꝛ ꝙ ſic. ſꝫ pone ꝙ nolui in teſtō ꝙ filia eſſꝫ hr̄s: ⁊ ſic ī ceterꝭ bonis eā exhr̄daui. dꝛ ꝙ ancilla erit filie.

Non iō. Inſtituto me hered̄e ⁊ q̇uſdā ſuis libertate relicta ſub ꝯdi. ꝩ aliq̄ legata erāt eis ſub ꝯdi. relicta: ſui ꝩ res ab aliq̇ poſſidenꝛ: an eiſdē vendicare poſſim. q̄riꝛ ⁊ dꝛ ꝙ ſic

Qui reſtituē. Rē quā petebā a te iuſſu iudicꝭ volebas reſtituē: ſi pꝰ penes te ē: dꝫ auferri a te manu militari. ⁊ ſi dolo deſijſti poſ. iurabo in litē. ſi xͦo nō poſſides nec dolo deſij poſ. ſꝫ culpa ꝯdēnaris ad intereſſe. ⁊ iſta obtinent quacunqꝫ act. agaꝛ.

Is. Si rē quā a te petere volebā dolo deſijſti poſ. iurabo in litē ſi volo: nec tibi dēo cedē act. ſed ſi iuraui vel eſti. ſum ꝯſecutꝰ: nūq̇d habebit publicianā. ⁊ dꝛ ꝙ nō.

Si a titio. Titiꝰ vendidit mihi fundū ſēpronij quē dicebat ad ſe ꝑtinē: deceſſit ſēproniꝰ titio hr̄de iſtituto: titiꝰ eundē alij vēdidit: q̇s nr̄m potior eſt. dꝛ ꝙ ego. ſi xͦo fundū a me petat hr̄s repellā eū exce. ſi xͦo ad titiū ꝑuenit fūdꝰ potero ab eo petē: ⁊ ſi excipiat ꝙ a non dn̄o emerim potero replicare de dolo: cū ab eo emptū hūero. ❡ Incerte. Quoties q̇s hꝫ iuſtā cām petēdi icertꝰ tū̄ ꝙtū petat: icertā ꝑtē petere pōt. xͦbi grā. aliq̇s relinq̇t mihi in teſtō ⁊ q̄ſi totā hereditatē exhauriēs adeo ꝙ locꝰ eſt fal. cū in certū. ſit qḋ dēat detrahi de ſuo mihi relicto: vn̄ ꝑ ꝯn̄s incertꝰ ſum qḋ petē dēo. dꝛ ꝙ incertā partē potero vēdicare.

Quedā mulier. Mihi quedā mulier miſit epꝫlam ī q̄ ſignificauit ꝙ dabat mihi fūdū: ⁊ illū fūdū a me cōduxit: an ꝑ epꝫlam mihi ſit acq̇ſitū dn̄iuꝫ q̄tenꝰ fūdū vēdicare poſſiꝫ. q̄riꝛ ⁊ rū̄. ꝙ ſic.

Si eius. Fundū meū poſſediſti nullos fructꝰ ꝑcepiſti ⁊ eū petebā. q̄riꝛ vtrū tenerꝭ ad fructus: cū eos nō ꝑcepiſti. ⁊ rū̄. ꝙ nō. quḋ aūt dicanꝛ fructꝰ ꝑcepti: dicit in tex.

Si hoiem. Seruū meū a te vendicabā lit. ꝯte. deceſſit qḋ ꝑcepiſti ex opis eiꝰ. reſtituere debes: niſi diu aū lit. ꝯte. icepiſſꝫ infirmari. ⁊ ita ope ſue nulle fuerint tūc ꝓ operis illiꝰ temporis nihil ꝓſtabis.

In rem. Quilibꝫ de leui poſſit ſe liberare ab in rē act. q꞉ negādo ſe poſſidē liberaꝛ: ſꝫ ſi poſtea appareat eū poſſidē in petitorē trāſferenda eſt poſſeſſio: ꝙꝙ nō ꝓbauerit de itētiōe ſua.

❡ De publiciana in rē actione. Rub.

Ait pretor. Dicit p̄tor in edicto ſuo ꝙ ſi aliq̇s rē alienā ex iuſta cā: puta ēptiōis: vēditionis ⁊c. acq̇ſiuit a nō dn̄o: nec eā vſucepit ſi cadat a poſ. petet eā ꝑ publicianā: merito dic̄ p̄tor ita demū dari pub. ſi nō vſucepit. q꞉ ſi vſucepit hꝫ ciuilē act. i. directā in rē ſicut quilibꝫ dn̄s ❡ Sꝫ cur. Dicit p̄tor ita demū dari pub. ſi traditiōe iteruenient nō fuit ſubſecuta vſuca. vꝫ ſi traditio fcā a dn̄o fuerit. q꞉ duo ſunt q̄ ipediunt pu. puta ſi emi a dn̄o. vel ſi emi a nō dn̄o: ſed tū̄ ego vſucepi. Nā his duobꝰ caſibꝰ nō hēo pu. ⁊ ſi ex alia cā hēo dn̄ium ſine tradi. puta legate rei ⁊ ſilꝫium: nihil edixit. ❡ Ait pretor. Incipit vlpi. exponere verba edicti. nā ſi ex aliquo iuſto ti. rē habui: tūc habeo pu. ſi cadā a poſ. q̄n videor cām iuſtā habere dic̄ vſqꝫ ad. l. eū q̇. ſi a furioſo rē nō ſuā ſꝫ alienā emi. q꞉ vſucape poſſum. ⁊ ſic habeo publicianā. ❡ Si a minore. Emi a minore rē aliquā alienā. hēo pu. ſi cado a poſ. ſꝫ ⁊ ſi ꝑmutaui tecū tuā ⁊ mihi poſſeſ. tradidiſti: ſi cado a poſ. ſilꝫiter publ. hēo. ❡ Si mihi. Petebā a te fundū: ⁊ dediſti mihi iuſiurandū: ⁊ iuraui fundꝫ meū eſſe: ſi cado a poſ. hēo pub. nō ꝯtra quēlibꝫ poſ. preter ꝙ ꝯ te. ſi xͦo detuli tibi vt iurares: ⁊ iuraſti rē meā nō eſſe: ſi poſtea petā excipies ꝯ me tū̄: nō ꝯ alios. ſed nunq̇d hēbis act. ſi a poſ. ceciderís. dicitꝛ ꝙ nō. ⁊ ſic dicit de vſufruc. ⁊ q̇dā alia ſic eſt ꝓin pub.

Hec actio. Plana ſunt.

Si eſt. Siue ego emo a pub. ſi cadam a poſ.

❡ Pretor. Iſte. §. facit diſtinctionē quandā inter ſuc. ſingularē ⁊ nō ꝓhibeꝛ vſucapere ſi bo. fi. eſt vel iuſtū ti. hꝫ ꝙ venditor ꝓpter ma. fi. vſucap. ipediebaꝛ. ſed ⁊ ſi defunctꝰ vſucape cepit heredi ſuo mala fides ad complendam vſucap. non ob. ad hoc ꝙ mihi deꝛ pu. oportꝫ duo iteruenire ꝙ habueri ego ēptor tū̄ bo. fi. ⁊ ꝙ mihi tradita ſit: alꝫs nō haberē pu. ⁊ ſume ꝙ nō eſt h̄ ſꝫ. j. e. quocūqꝫ. in prin. ſ. ꝙ ſi cadā a poſ. hēo publicianā ⁊ dēo habere bonā fidē duobꝰ tꝑibꝰ. ſ. tꝑe q̊ emi ⁊ tꝑe q̊ mihi tradit: ⁊ nō curo ſiue ēptor ſoluerit p̄ciū ſiue nō: ⁊ ſiue mihi ſiue heredi

Si q̇s. Apud te ꝯpoſui rē meā ⁊ eā tibi vēdidi ꝓ tradita heꝛ. iōqꝫ ſi cadis a poſ. pu. hēbis. ꝓmeo tradita ſit pu. deꝛ. Itē ſi emi heꝛ. in q̄ res erāt hēo pu. ſi cadā a poſ. illius rei.

Si duabꝰ. Si ego ⁊ tu emamꝰ librū ſeꝑatim: ego vna die ⁊ tu alia: ſi cadamꝰ a poſ. aliq̇s nr̄m dabiꝛ pu. ꝯ extraneum poſſidētē illi cui fuit priꝰ tradita. ⁊ h̄ q̄n ab vno nō dn̄o emimꝰ. ſi aūt a diuerſ: tūc illiꝰ q̇ poſſidet melior eſt cā ſi ꝯtendāt iter ſe illi ēptores: h̄ actio in furtiuis ceſſat ⁊ ſeruo fugitiuo.

Si fuꝰ. Plana ſunt vſqꝫ ad fi. eiꝰ. l. ſi ego. in princ. dic̄ eſſi emi rē alienā a te bo. fi. ⁊ eā titio tradidiſti: nam iſte titiꝰ cui fuit tradita ſi cecidit a poſ. an iſti titio ꝯpetat pu. ⁊ rū̄. ꝙ ſic ❡ Si ō vſufr. Uēdidiſti mihi vſufructū ī re aliena ī fundo alieno: ꝩ ſuitutē ī re aliena: ⁊ mihi tradidiſti ꝑ patiētiā: ⁊ cecidi a poſ. vſufr. an cōpetat mihi pu. q̄riꝛ ⁊ rū̄. ꝙ ſic. idē in alijs ſui. realibꝰ: ſi cadā a poſ. cōpetit mihi pub. ❡ Partꝰ. Iſte. §. diuidiꝛ in q̇nqꝫ ꝑtes. p̄ma eſt a q̇dā fure furtiuā feminā emi: ⁊ bo. fi. credens eā vēditorꝭ ancillā: ꝯcepit apḋ me bo. fi. ēptorē peꝑit aūt apḋ me vꝫ apḋ aliū a poſ. cecidi: an hēbā pu. ꝓ ꝑtu. ⁊ rū̄. ꝙ ſic. ſcḋo dicit ꝙ idē ē ſi ē mihi dōata āc̄illa. naꝫ ꝓ ꝑtu pu. hēo. idē ſi ex alio ti. acq̇ſiui. q꞉ hēo pu. q꞉ ex q̄ cā mr̄eꝫ poſſū vuſucape ſi nō eēt furtiua ex ea cā poſſeꝫ vſucape ꝑtū: ſi igr̄ ē mr̄em furtiuā eē. ⁊ iō hēo h̄ caſu pu. ⁊ h̄ in ttia. ⁊ h̄ oīa q̄ dixi de ꝑtu nato: itelligas de ꝑtu extracto de vētre mr̄is. q꞉ ⁊ tūc hēo pu. ⁊ h̄ in q̄rta. h̄ vera ſunt q꞉ hr̄s furis nō vſucapit nec hꝫ ꝓ ꝑtu pu. ⁊ hoc in quinta.

Idem ait. Emi domū a te nō dn̄o: īmiſeras tignum alienum: vel eam edificaueras ex aliena materia: ⁊ diruta eſt domꝰ ⁊ a tigni poſſeſ. cecidi. habeo pu. ꝓ illo tigno. Scḋo dic̄ ꝙ ſi emi funduꝫ a te a cuiꝰ poſſeſ. cecidi ⁊ illi fundo aliq̇d accreuerit ꝑ alluuionē: qua act. petā fundū: eadē petā incrementum vn̄ ſi habeo rei ven. ꝓ fundo ꝓ īcremēto ſilꝫiter. Tertio dic̄ pone ſtatue mee adiunxi pedem alienū ꝑ ferruminatiōem: pes ille pꝰea euictꝰ fuit ⁊ a poſſeſ. cecidi. q̄ act. petā pedeꝫ. ⁊ rū̄. ꝙ eadē act. petā: q̄ ſtatua peteꝛ. ⁊ ſm̄ hūc caſuꝫ refertur ad. §. dictuꝫ alij volūt h̄. ⁊ rū̄. ad id qḋ dictū eſt de tigno. ſed prima poſitio verior eſt. Quarto dicit ꝙ ſi emi aream a non dn̄o: ⁊ in ea edificaui domū: a domus poſ. cecidi: petam domū publiciana.

C Um. Per verba de futuro cū berta ſponſalia ꝯtraxi: ⁊ iſti berte ſeruū donaui alienum. ⁊ ipſa bona fide recepit: vnde valuit donatio. poſtea illū ſeruū ab ea in dotē accepi: diuortio facto ipa ſuū repetit: ꝙ hic ꝙ ſi iſta berta poſſideat hꝫ exceptionē. ⁊ ſi cadat berta a poſ. petet eū berta ꝑ pub. ſiue ego poſſideam: ſiue aliꝰ extraneus.

¶ Is. Deceſſit titius rem alienā bo. fi. poſſedit: qui deceſſit ⁊ here. inſtituit. ⁊ eū rogauit vt totā here. mihi reſtitueret. ipe hrs vbo tm̄ mihi reſtituit. pꝰ modū aliqs bona here. poſſidebat: ⁊ res etiā alienas. an mihi fideicōmiſſario def pub. pro iſtis rebꝰ ⁊ alijs. ⁊ R. ꝙ ſic.

I N vectigalibꝰ. A priuato nō dn̄o emi prediū vectigale vł fiſcale. ⁊ a poſſeſ. cecidi habeo pu. lꝫ vſucapi nō poſſit. idē ē ſi ſuperficiariā iſulā emeri ⁊ a poſ. cecidi. nā hēs pub. ſi emi a te rē q̄ ꝓhibet alienari lege vł ꝯſtōne. ſic fundꝰ dotal' vł res minorꝫ. ⁊ cecidi a poſ. an ꝯpetat mihi pu. q̄rit. ⁊ rn̄. nō.

¶ Pu. Seruuꝫ nondū vnꝰ anni at e emi bo. fi. a cuiꝰ poſ. cecidi. an mihi cōpetat pu. q̄rit. ⁊ R. ꝙ ſic. pꝰ ea dic ꝙ et ꝑ ꝑte agē poſſū pu. ⁊ ſi tenui ꝑ momētū ⁊ cecidi a poſ. hēo pu.

¶ Quocūqꝫ. Ex q̄cūqꝫ cā q̄ritur mihi dominiū fcā traditōne a dn̄o ex eadē cā fcā traditione a nō dn̄o ſi cadā a poſ cōpetit mihi publiciana ¶ Aliquando tamen euenit ꝙ lꝫ qs iuſte poſſideat. non tn̄ competit ei publiciana. nā ſi had eā rē obligatā. ſi cado a poſſeſ. non habeo pu. ⁊ eſt ratio i littera.

¶ Qui a pupillo. Si emo reꝫ aliquā a pupillo ad hoc vt mihi cōpetat pu. ꝓbare debeo ꝙ emi auctoritate tutoris. ⁊ ſic cū decreto. ⁊ ꝙ emi lege nō ꝓhibēte. qꝛ ſic hēo pub. ſed ſi emi falſo tutore auctore videor emiſſe bo. fi. vn̄ pu. habeo.

P Ap. Mādauit tibi ꝓcura. meꝰ vt fundū vēderes ⁊ vendidiſti. ⁊ p̄ciū accepiſti: ſed nō tradidiſti. querit an p̄tor defendat iſtū emptorē a me nō dn̄o. ⁊ R. ꝙ ſic. ⁊ ſi ego poſtea egi rei ven. ⁊ emptor excep. nō oppoſuit: quā poterat opponē. ⁊ ſic fuit mihi cōdēnatꝰ ad reſtōnē fundi. ⁊ mihi reſtituit. ⁊ ille emptor agē cepit ex ēpto ꝯ te noīe euictōis Et tu ei ad duplū cōdēnatꝰ fuiſti. an poſſit me mādati actione cōtraria cōuenire: queritur. ⁊ R. ꝙ ſic.

S I ſuus. Habebā ſuum q̄ a me fugit. ⁊ cū erat in fuga emit rē a nō dn̄o ⁊ bo. fi. a cuiꝰ poſ. cecidit. an mihi cōpetat pu. q̄rit. ⁊ R. ꝙ ſic: ꝙuis illiꝰ rei poſ. nactꝰ nō ſum.

P Aulꝰ. Rem a nō dn̄o bo. fi. emi ab huiꝰ rei poſ ceci di. ⁊ dn̄s verꝰ eam poſſidꝫ. querit ſi ago cōtra verum dn̄m pu. an poſſit excipere. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ⁊ in. l. ſe dat ꝯſiliū vero dn̄o ꝙ pōt obijcere exceptio. iuſti dn̄ij. ⁊ hoc ꝑꝑ equitatē qꝛ equitas hoc ſuadet. Itē qꝛ obijciet exceptione ſic dicēdo recte petis: ſi nō eſſent mei poſſeſſoris: ſed qꝛ eſt idē: qꝛ exceptio. remoueo: nā pu. actio nō ideo inuēta ē vt res vero dn̄o auferat: ſed vt potiꝰ res habeat bo. fi. emptor olꝫ pret dn̄m

Si ager vectigal' vel emphithcoticꝰ. Rubrica.

H Ni. Hic dicit iuriſcōſul. ꝙ alij ſunt agri vectiga. alij nō. vt in littera.

¶ Qui. Locauit mihi res pu. p̄diū vt ꝙdiu ſoluaꝫ mercedē: tādiu non auferat mihi poſtea ego emphiteota cecidi a poſ. habeo vtilē rei vendi. lꝫ nō ſuꝫ dn̄s Idē in eo q̄ accepit emphiteo. ſꝫ ad tp̄s. qꝛ ⁊ ille vtilē rei vēdi. hꝫ ſi cadat a poſ. ¶ Ita planū ē cū. l. ſequēti.

De vſufructu. Rubrica.

O Mnium. Legaſti mihi vſufru. oīm p̄dioꝝ tuoruꝫ: valet legatū. vel dic oīm p̄dioꝝ i. tam ruſticoꝝ ꝙ vrbanoꝝ. qꝛ pōt quilibꝫ legare in teſtō ſuo vſufru. Secūdo dic qualit intelligit dari ⁊ nō ſolū in teſtō ſuo vſufru. ſꝫ ēt int viuos cōſtitui p̄t vſufr. dicit etiā qualiter cōſtituit. Itē dicit ꝙ ne ſint inutiles proprietates certis modis extinguit vſufr. vltio dic: ꝙ planū ē

V Sufru. In hac. l. tradit regula ꝙ vſufru. mulꝭ modis hꝫ ſimilitudinē cū ꝓprietate. primū ē exēplū: qꝛ et pure ⁊ ex die cōſtitui vel dari alicui in aliqua re p̄t ⁊ pure ⁊ ex die. Itē dicit ꝙ vſufru. pōt cōſtitui alicui ꝓ parte certa ⁊ incerta: vt ita: lego tibi vſufru. vel dono. Itē dicit ꝙ vſuf. ltimo tp̄e amittit: ſicut ꝓprietas amittit ltimo tp̄e. Iteꝫ dic ꝙ ſicut falcidia ꝑ heredē de ꝓprietate pōt detrahi. ita ⁊ de vſufru. Quarto dic ꝙ nō ſolū portio ꝓprietatꝭ debite a defuncto diuidit inter heredes. ſꝫ ēt vſufru. portio. vt ecce titius ꝓmiſit mihi vſufruc. deceſſit. an heres eiꝰ ꝓ ꝑte teneat querit. ⁊ reſpon. ꝙ ſic. ſicut poſſent cōueniri ſi ꝓprietatem mihi titiꝰ ꝓmiſiſſet. Itē dicit. pone duo erāt habentes fundꝫ cōem: in quo ego habebā vſufru. ⁊ cepi expiri aduerſus eos: vnꝰ defendebat ⁊ inficiebat: mihi cōdēnatꝰ eſt. an iſtō alij ſocio preiudicet: querit. ⁊ R. ꝙ nō. imo ē rō faciēda pro parte iſtiꝰ ſocij qui cōdēnatꝰ ē mihi vſufru. cōis p̄dij in. vſufru. vt lego alicui vſufru. in fundo meo vel ſi lego: ei proprie. deducto vſufru.

C Onſti. Hic ponit vnꝰ caſus in quo cōſtituit vſufru. ⁊ iſte planꝰ eſt.

N Ihil. Tribꝰ modis pone vt in glo. ac.

V Sufructꝰ. Si vſufru. alicuiꝰ domꝰ leget: oēs fructus qui ex domo illa ꝑcipiant ad iſtū fructuariū ꝑtinēt. itē pōt mitti iſte vſufru. in poſ. ediū. ſi ei dāni infecti nō caueat ¶ Item dominꝰ proprie. nō pōt edificare altius. Itē dic ꝙ fructu. cogat reficere per iudicē. ſi aūt vetuſtate deſtructe ſit domꝰ: nō cogit reficere ꝑ iudicē ſi ruinoſe ſunt: vt dixi refectio ꝑtinet ad vſufru. ⁊ coget. In hac opinio. fuit celſus et ariſto. ſed iſtis neratꝰ ꝯdixit. hec lex tota hoc dic. Itē dcm̄ ē. ſ. l. pxi. q̄n legat vſufru. ediū. hic qn̄ vſufru. fundi legat q̄ ad legata pertinēt. qd planū ē vſqꝫ ad. l.

A Rboribꝰ. Si quis legauit mihi vſufru. in ſilua non cedua. ⁊ arbores etiā deicte fuerint. eis ad vſum meū puta ad cōburendū vti potero. ſꝫ ſi ſunt apte ad edificādū. vti nō potero. ꝙ ſi aliud dicetur ⁊ totꝰ ager decideret. tunc oēs arbores cederēt: quod nō eſt veꝝ

M Ateria. Arboribꝰ vti potero ad ville refectionē.

¶ Nauis. Planꝰ eſt vſqꝫ ad. §. de illo. dic vt ibi vſqꝫ ad. l. defuncto.

D E illo. Si in ſeruo mihi legatꝰ ē vſufru. ⁊ fugit. ſi ſtipl'atꝰ ex re mea vel opera ſua. an in eo retineā vſufru. querit ⁊ rn̄. ꝙ ſic. qꝛ in p̄ſēte ſeruo nec operari valēte retineo vſufru. puta ſ. ſit ſenex ⁊ valitudinariꝰ. ꝓbat hoc ar. a ſimili. hoc in prima. ſed quid ſi nō ſtipulet an retineo vſufru. querit. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. vt eſt in proprietario. qui ſui fugitiui retinet poſ. hoc in ſecūda. ſed ille qui fuerit nactꝰ eiꝰ poſ. an ſicut poſ. duꝫ deceſſit ꝓprietariꝰ. ⁊ ſic ⁊ quidē vſufru. ſi ab alio apprehēdat rn̄. ꝙ ſic. ſed id ꝙ ſtipulatꝰ ē ex re mea ⁊ opa ſua an̄ vſucapionē cōpleram mihi acquirit: ſi poſſidet ab alio non amitto vſufru. ſed mihi acquirit: qꝛ nō refert a quo poſſidet: etiā a p̄done. dū tn̄ habeā animū acq̄rēdi ꝑ eū. hoc in tertia.

S I ſun. Hēbā vſufr. i fūdo tuo. fructꝰ maturos ſurripuit fur anteꝙ eos mihi reponerē. dicit iul'. tibi ꝓprietario nō mihi fructuario ꝯpetē ꝯditio. fur. ſꝫ tn̄ qꝛ mea īterē actio furti mihi dabit. marcellꝰ ecōtra. qꝛ pone ꝙ aliqs nactus ſit fructꝰ a fure ⁊ mihi reſtituit. nā in hoc caſu cōpetit mihi anteꝙ eos fructꝰ apprehēdā ſed interiꝫ nō donec aliqs apprehendent ⁊ mihi reſtituāt tui ſunt: ⁊ tibi ꝓprietario cōpetit cōditio furti. ſed poſtꝙ fructꝰ ad me redierint: mihi fructuario dat ꝯditio furtiua. ſicut eſt in eo cui legatū ē aliquid ſub cōditione. qꝛ interiꝫ aget heres cōditiōe exiſtēte legatarius hoc i prima. In ſecūda dicit iul'. hāc furtiuā cōditionē eē in pendenti vt diſtinguamꝰ ad quē priꝰ ꝑuenerit. an ad fructuariū: an ad ꝓprietariū. vt. ſ. in. §. marcellꝰ. ſicut ē in fetu gregis. ⁊ i eo qd ſuꝰ ex re fructuaria acq̄rit p̄cio nōdū ſoluto: ſꝫ fideiuſſore dato hoc in tertia.

S I cuiꝰ. Teſtator legauit mihi vſufru. fundi. pōt hēs petere a me fructuario ſatiſfactiōeꝫ: de reſtituēdo finito vſufructu. idē ſi vſufructꝰ fuerit mihi cōſtitutꝰ ſatiſdat de illo. ſ. de vtēdo fruēdo arbitrio boni viri ꝓprietario. vni plu

ribꝰ ve.⁊ aliter nō potero petere vſufru.cū effectu. Tertio ꝙ
nō ſolū dēo cauere de futuro vt arbitrio bōi viri vtar.ſ; ca
uere debeo de emēdādo dānū qd̓ dediſſe; iure ante cautio-
nem iſtā. Quarto ꝙ ꝓ dāno qd̓ dedit ante cautione; tene-
or lege aquil.⁊ interdicto qd̓ vi aut clā.ſi q̇lib; ꝓ dāno qd̓
dedit in alio tenet. Quinto querit ad qd̓ caueo de dāno cū
ꝑdicta actio ē acqui.detur.⁊ rñ.ꝙ qñq; ꝓ dāno nō datur a
quil.iō q; opus fuerit caueri ⁊ dat exēplu;. Sexto ꝙ hec ea
dem in vſurario etiā dicenda ſunt. ¶ Sed ⁊ ſi. Legatꝰ
vſufru.in eadē domo vel fundo pluribꝰ ⁊ vnꝰ impedit ali-
u; in vtendo iudex ius dabit eis hoc mō q̄ vel diuidet vſum
fructū: vel faciet ꝙ vnꝰ vno āno: ⁊ aliꝰ alio vtat: ꝑmittētes
ꝙ aliꝰ aliū nō impediet ⁊c. ¶ Fructuariꝰ. Si habet ali-
q̇s ī re aliq̄ vſufru.ſic vti d;.vt ꝓpetatē deteriorē nō faciat
⁊ poſt ꝓſeq̇t de fundis vſq; illuc.ſ; ſi edū. poſtea de edibꝰ.
vſq; ad.§.mācipioꝝ.poſtea de mācipijs.vſq; ad.§.ſi veſtimē
toꝝ.⁊ poſtea de veſtimētis.⁊ h̄ ē plana tota. ¶ Proprie-
tari. Habes vſūfru.ī fundo.ꝓprietariꝰ nō d; me īpedire vtī
fundo. Scdō q̄rit an ī acceſſorijs poſſit me īpedire vti vt de
dolijs q̄ ſt ī fundo: ⁊ alijs ⁊ īſtrumētis fundi.q̇dā ꝙ ſic.ſ; a-
lij ꝙ nō īpediat me: qd̓ verꝰ ē. Tertio ꝙ propetariꝰ nō p̄t fū
do in q̊ h; vſufru. ſuitu. īponē.nec eū debitū remittē: ſ; acq̇-
rere ſeruitut. ei p̄t.⁊ me inuito ⁊ retinere q̄ſitū. Quarto ſi ſ-
uitꝰ fundo debita ſit amiſſa.pp̄ h̄ ꝙ ego fructuariꝰ non vte-
bar.tenear ꝓprietario.q̄ſi nō fuerim vſus arbitratu boni vi
ri.ſ; ſi habeo vſufru.in domo .an ꝓpetariꝰ poſſit īponē ei ſ-
uitutē.dīc ꝙ nō.etiā me volēte: niſi talē q̄ mihi nō noceat.ſ.
ꝙ nō liceat hāc domū altiꝰ exaltari.h̄ ꝙ nō nocet mihi. q̄ ⁊
ſine hoc nō poſſe; eā altiꝰ tollere: q̄ tollit vſufru.mutatione
rei. Sexto q̄rit ſi hēo vſufru.in ſeruo.an ꝓpetariꝰ poſſit eu;
v̓berare.dicit ꝙ ſic.dū nō dolo faciā.ſ; nō debeo vti ad ea q̄
nō cōſueuerat facere. Septimo ſi h̄ ſeruꝰ delinq̇t:an ꝓprie-
tariꝰ poſſit eū dare ꝓ noxa.dr̄ ꝙ ſic ⁊ nihilominꝰ remāet mi
hi vſufructuario: ſic ſi extraneꝰ emeret eūdē fundū ſuū a nō
dño: ⁊ vſucaper; ꝓprietatē. nā nihilominꝰ remanet vſufru.
Octauo dīc ꝙ l; remaneat mihi: vſufru. cu; ꝓprietariꝰ dat
ꝓ noxa.tñ niſi ego ꝓferā extimationē ſerui amittā vſufru.⁊
ſic nō pp̄ deditionē ꝓprietarij: ſ; pp̄ h̄ ꝙ dānū nō emēdo a-
mitto vſufru. ¶ Si q̇s. Si habeo vſufru.in ſeruo: ⁊ tu ꝓ
prietatē.⁊ q̇dā extraneꝰ occidit iſtū ſuū.cōpetit mihi.l. aq̄l.
¶ Agri. Planū eſt. actio vtil.

Proculꝰ. Legauit mihi vſufru.domus teſtator ſub
hac cōditōe: ſi ꝑmittā heredi ꝙ eū nō eleuē vt videāt
vmbras alteriꝰ domꝰ: q̄ remanebat penes hēdem . vel his
v̓bis vſq; dū ⁊c.an valeat legatū.dr̄ ꝙ ſic.

Si arborē. Habeo vſufru.in fundo: vētꝰ deiecit arbo
res. dñs d; tollere: ⁊ ad h̄ ego aga; ꝑ iudicē: vt ſic poſſum
ire ⁊ vti ꝑ fundū.

Si q̇s. Plana ē.dicit em̄ ꝙ ſi lego tibi ānuos fructꝰ
fundi mei: videor ſimplicē vſufru.legare.

Si ſerui. Habeo vſufru.vt ſeruo q̇ q̄rit mihi ex dua-
bꝰ cauſis.ſ.ex re mea: ⁊ ex opa ſua.acq̇rit mihi ſi ſeruꝰ
alit acq̇ret vt q̄ ſit īſtitutꝰ hr̄s ab aliq̊ vel ei donatū.tūc di-
ſtigue.an ꝯtēplatiōe mei fuit ei donatum: ⁊ tūc mihi acq̇ret
an ꝓpetarij ꝯtēplatiōe ⁊ acq̇rit ſibi ꝓprietario. Tertio dīc
ſi aliq̇s puta titiꝰ fuit ab aliquo īſtitutꝰ: ſi daret ſeruo ī quo
hēo vſufru.⁊ aliꝰ ꝓpetatē.ſiquidē ꝯtēplatōe mei fuit dona
tū hec.x.ei dāda mihi acq̇rit. Quarto dicit ꝙ ſicut ſeruꝰ ī q̊
hēo vſufru.ſtipulādo acq̇rit mihi ex re ⁊ opa.⁊ ita p̄t acq̇re-
re mihi liberationē act. meis: vel ꝑ pactū de nō petēdo: vel
acceptilationē. ¶ Om̄. Dictū ē.§.e.ſi ſerui.in pri.ꝙ ſeruuſ
acq̇rit fructuario ex opa ſua.dicit ꝙ fructuariꝰ p̄t cogere il-
lū ſeruū vt opet.itē modica caſtigatio dat ipi fru.⁊ ſi tibi vo
lo donare: ⁊ illud ꝑmitto ſeruo ſtipulāti: in quo hēs vſufru.
tibi vſufru.acq̇rit. Itē ſi ſtipulet ſibi aut ſeruo: illi ſeruo ī q̊
hēs vſufru.ſtipulat ſi ſoluat illi ſeruo tibi acq̇rit.⁊ hoc dicit
vſq; ad.§.interdum.

Sed ⁊ ſi q̇s. Planiſſima ſunt vſq; ad.§. ſi opas.hēo
vſufru.in ſticho.hic locauit opas ſuas in quiquēniū ꝓ mer-
cede ānua.x.ſtipulatꝰ ē.tribꝰ ānis durauit vſufru.⁊ tūc mor
te mea vel credi.finitꝰ: ad me ꝑtinet pēſio prioꝝ triū ānoru;
duoꝝ vero ānoꝝ ſtipulatiōis cōmodū ad ꝓpetariu; tranſit
a ſtipulāte vel ab eo cui poſſeſſio ē acquiſita.l; ſemel acq̇ſita
ſtipulatio ad aliū trāſire nō ſoleat: niſi ad heredē vel ad ar-
rogatorē. Sed pone ꝙ aliq̇s legauit vſufru.ſerui vt cu; eum
habeā ſingul ānis.⁊ ita quot āni ſūt: tot ſūt vſufru. ꝓpetas
aūt remāſit hr̄di.⁊ dictꝰ ſeruꝰ locauit opas ſuas in quiquē-
niū ꝓ.x.primo āno ⁊ ſecūdo durauit vſufru.ī prin. tertij.fui
capite diminutꝰ.⁊ infra ānū fui in int.reſtitutꝰ.⁊ ſic hēo vſu
fruc. ¶ Oīs. Rem fructuarij ſtipulatꝰ ſeruꝰ fructuariꝰ
ab extraneo ſibi dari.hec quidē ſtipulatio fructuario q̄ri nō
pōt: q̄ qd̓ ſuū ē āpliꝰ ſuū fieri nō p̄t. Secūdo dīc.ſi dictꝰ ſuꝰ
ſtipulet pēſionē domꝰ fructuarij ꝓpetario: valet ſtipulatio
⁊ ei querit. Tertio ecōtra.ſi pēſionē ꝓprietarij ſtipulet fru-
ctuario nō val;.q̄ nō ē ex opa vel re fructuarij. ¶ Si ſuꝰ
Habeo ꝓpetatē ſui ⁊ vſufru.hic ſeruꝰ ſtipulat a te fructua-
rio vſufru.in ſe cōſtitutū dari ſibi: aut ꝓpetario: valet ſtipu-
latio ⁊ ꝓpetario q̄rit. Secūdo dīc ſimile de ſeruo duoꝝ. ꝙ
ſtipulādo rem vniꝰ ei cuiꝰ ē nō q̄rit ei: ſed alteri ſic.ſic in ꝑdi-
cto caſu nō fructuario cuiꝰ ē vſufru.ſ; ꝓpetario querit.

In ſeruū. Habeo vſufru.in ſuo: ei lego opas ſuas ſti-
pulādo ab eo.x.aut ꝑmitto hoc anno opari cui vult.
nō valet locatio. Si ſtipulet a me penſionē domꝰ mee nō ex
quibꝰ cauſis ꝯhēdo cū alio.ſ.ex opa ſua acq̇rit mihi.ex eiſdē
ꝯhendo mecū nō val; ꝯctꝰ. Tertio dicit hec eadē ſeruo alie-
no quē bona fi.poſſideo ſuādo vt ꝯducēdo a me ſuas opas
vel ex re mea a me ſtipulādo.nō valet.tūc dño q̄rit. Quar-
to ſi ſeruꝰ in quo habeo vſufru.cōducat a me domū meā nō
valet locatio vbi me obliget.h̄ vbi dño ꝓprietatis noīati;
ſtipulet. ¶ Si duos. Ego ⁊ titiꝰ habemꝰ vſufru.in ſticho
vel bona fide poſſidemꝰ.vel hic ſeruꝰ ſtipulat ab extraneo
pēſionē mee domꝰ.querit cui q̄rat.⁊ rñ.dimidiā mihi: aliā di
midiā ꝓpetario. Secūdo dīc ꝙ ſi noīati; dño ꝓpetatis: to
tū querit dño cū etiā ex re aliena q̄ri poſſit dño.
¶ Quod aūt. Planꝰ ē.dicit em̄ ꝙ ea que querit ex re fru-
ctuarij: vel ex opa ſua fructuario acq̇rit.⁊ nō refert qualiter
conſtituatur.

Si pendētes. Duo dicit.teſtator legauit mihi vſufr.
in quo erāt ſegetes: ⁊ alij fructꝰ ſup arbores.querit cuiꝰ eſſēt
ſi tp̄e hereditatis adite adhuc ſūt ſup fundo.⁊ rñ.ꝙ ſūt fru-
ctuarij. ¶ Si dñs. ¶ Si ſerui.plani ſunt. ¶ Si quid. Ha
beo vſūfructū in domo ⁊ in quoda; fundo.dr̄ hic ꝙ quo ad
domū debeo ſoluere illi qui ꝑ ciuitatē cloacas mūdat: ⁊ alia
quedā onera ſuſtinere.⁊ quo ad fundū in quo habeo vſum
fruct.debeo ſuſtinere expēſas aqueductꝰ: ⁊ etiā expēſas ex-
ercitꝰ trāſeūtis.⁊ alia onera que ſunt in textu.

Si qua. Duo em̄ ſunt caſus.primo ꝙ ſi teſtator du;
vixit impoſuit ſeruit.qualicunq; fundo cuiꝰ vſufruc.
mihi legauit poſtea: ꝙ ego fructuariꝰ debeo eas pati. Se-
cūdo dicit vt in libro olim monilia fiebant in quibus num-
mus aureꝰ vel argēteꝰ que gēme ponebant ad pectꝰ. ergo
eiꝰ nūmi pōt vſufru.legari: ⁊ ꝑcipiet vt ponat in monili: et
portet ad pectus.

Omnium. Aliquis vult mihi legare vſufru.oīm bo
noꝝ bene p̄t: niſi in quarta q̄ d; remanere hr̄di de bonis.

Si is. Teſtator duas domos hēbat.in vna legauit
mihi vſufru.poterit quidē hr̄s exaltare aliā retentam
cuiꝰ vſufru.nō legauit: ⁊ auferre mihi lumē: dūmodo paru;
luminis mihi dimittat.

Ex re. Planū eſt.dicit em̄ qualiter ītelligat ex re fru-
ctuarij eē.nā ſeruꝰ in quo quis h; vſufru.q̄rit fructuario.ex
re v̓.§.e.ſi ſerui.

Si q̇s. Vnā domū hēo: eā tibi trado ex cā ven. vl al.
ſ; ꝑaciſcor vt vſufr.mihi remaneat.pactū val;.ſ; nō valet ſi
ſeruitutē talē excipere.puta altiꝰ nō tollēdi.cū ego nō habe
am domū cui hec ſeruitꝰ debeat. Secūdo dicit.dedi tibi do
mū vel fundū: hoc pacto vt ī fundo paſcerent oues mee: vl
habitare poſſu; ī domo: valet pactū: q̄ vſus domꝰ: nō real

ſeruitꝰ videᵣ excepta: ⁊ fructꝰ etiā fundi nō erat aliꝰ: niſi ius paſcēdi.

Si titio. Planū ē. titio vſufru. fūdi mei legaui: meuio ꝓprietatē eiuſdē fundi: deceſſit titiꝰ. vnde dabiᵣ totꝰ fundus iſti meuio cui legaui ꝓprietatē: ⁊ ſic meuiꝰ habebit plenā ꝓprietatē: ⁊ heres nihil habebit ex eo fundo. ¶ Uſumfruc. Duo mixti dicit: ſed ſepares hoc modo teſtator legauit fundū duobꝰ. vnus petijt partē ab herede ⁊ ſuccubuit. alter poſtea ſuā ꝑtē repudiat: q̄riᵣ an ꝓſit q̇ amiſit repudiādo. et rñ. ꝙ nō. Secūdo duobꝰ legauit vſumfru. alter petijt ſuā ꝑtē ab herede: ⁊ ſuccubuit. ſecūdo alter amiſit ſuā ꝑtē. i. repudiauit. q̄riᵣ an accreſcat amittēti ſuā ꝑtē: ⁊ dicit ꝙ ſic. ⁊ ē rō q: nō ꝑti amiſſe ſed ꝑſone accreſcit. ¶ Quotiēs. Teſtator legauit vſufru. fundi titio ⁊ meuio. vt aliᵣ vno āno: aliᵣ altero vteᵣ. q̄riᵣ q̇s habebit primū ānū. ⁊ rñ. ꝙ primo noīatꝰ: ⁊ ſecūdū ſecūdo noīatꝰ. q̇d ſi ambo ſint noīati. ⁊ rñ. neuter vteᵣ niſi cōſentiāt q̇s p̄ habeat. Tertio pone vt in prin. l. huiꝰ caſuꝫ. ꝙ titiꝰ q̇ ē aliᵣ ex fructuarijſ emit ꝑ x. ꝓprietatē: ⁊ forte tenuit ſuis annis interī habebit ꝓprie. plenā. ⁊ ſic nō vſufr. formalē. ⁊ titiꝰ ſuis ānis habebit vſufru. Itē q̇d ſi poſt x. annos titiꝰ alienauit nudā ꝓprietatē. ⁊ rñ. titiꝰ hēbit ſuiſ ānis vt q̇libꝫ ānꝙ ꝓprie. emeret. ⁊ h̊ ꝓbat ꝑ ſimile. Nā pone ꝙ quidā legauit mihi vſufru. ſub cōditione: ſi nauis ex aſia veniret: interim emi ꝓprietatē rei: ⁊ tenui ꝑ. x. an. puta: ⁊ tūc alienaui: ⁊ poſtea nauis venit. habeo q̇dā vſufruc. nec obeſt ꝙ medio tpe ꝓprietatē habui. ¶ Si colono. Titiꝰ locauit fundū ſuū in quinquēniū. elapſo poſt anno vſufru. eiuſdem fundi legauit eidē colono. q̄riᵣ ad q̇d valꝫ legatū. cū ⁊ ſine h̊ colonꝰ habebat ⁊ fruebaᵣ. ⁊ rñ. ad tria. Nā petꝫ vſufru. ex teſtō. Itē a mercedibꝰ erit liberādꝰ. Itē expēſas quas fecit gratia rei recuperabit. ¶ Uniuerſoꝝ. Legauit mihi teſtator vſufru. oīm ſuoꝝ bonoꝝ. domꝰ vna ex hijs bonis fuit cōbuſta. q̄riᵣ an in ea extinguaᵣ vſufru. ⁊ diſtingue. aut ſic diᶜ oīm bonoꝝ: ⁊ tūc remanet vſufru. aree. q: area de bonis eſt aut diᶜ illiꝰ domꝰ ⁊ illiꝰ. ⁊ ſic extinguiᵣ vſuſfructus in area.

Si vſufru. Heredē inſtituiſti ⁊ mihi legaſti vſufru. heres tuꝰ tardiꝰ adiuit heᵣ. q̄ deberet: ad hoc vt tardiꝰ haberē vſufru. teneᵣ tuꝰ heres mihi ad meū intereſſe. ¶ Uſumfruct. Teſtator legauit mihi vſumfruct. hereď. ſerui ⁊ eidem libertatem reliquit cum finitus fuerit vſufruc. egi contra heredem. ⁊ quia non dedit ſeruum condēnatꝰ eſt in vſufru. exti. q̄riᵣ an ſit ſtatī liber. ⁊ rñ. ꝙ nō. ſꝫ tūc demuꝫ q̄ñ finireᵣ vſufru. ſi nō ſeruū mihi vēdidit ⁊ morte ſua ⁊ capdi. fiet liber.

Uſūfruc. Tria dicit. Prio legauit mihi aree vſufruc. deinde facta ē ibi domꝰ: ⁊ hec domꝰ cecidit. diᵣ ꝙ dētur aree vſufructꝰ. ſed ecōtra teſtator mihi legauit vſufru. domꝰ ſue. poſtea cecidit domꝰ ⁊ facta ē area: nō dabiᵣ vſufruc. Tertio dicit ꝙ ſi teſtator legauit mihi ciphos. ⁊ hij ī maſſa redacti poſtea refecti ſunt nō dabiᵣ vſufr. ¶ Stipulatꝰ. Tria diᶜ Titiꝰ ꝓmiſit mihi fundū. detracto vſufru. ꝓ ſe titio. ⁊ anteꝙ ſolueret deceſſit. ago cōtra heredē. ip̄e vult ſoluere detracto vſufru. ſed volo plene tradi: q̇d iuris ſit. ⁊ diᶜ ꝙ aut detraxit ꝓ ſe: ⁊ here. ſuis titiꝰ ⁊ nudā ꝓp̄e. dabit hr̄s. aut ꝓ ſe tm̄ q̇d p̄ſumiᵣ ⁊ plene tradet hr̄s. Secūdo ꝓbat p̄dicta ꝑ ſimile. ⁊ adducit ſimilia duo. Primū ē titiꝰ teſta. fecit ⁊ here. inſtituit: ⁊ legauit fundū meuio. deducto vſufru. hr̄s titij priuſꝙ ageret meuiꝰ deceſſit: relicto hr̄de. an hr̄s iſtiꝰ heᵣ. ōtrahet ꝓprie. nudā an plenā. ⁊ rñ. ꝙ plenā tradet: q: multo minꝰ dubitaᵣ in ſuꝑiori caſu. ſecūdū eſt vt ⁊c. Ecce teſtator legauit mihi nudā ꝓprie fundi ſub cōditiōe ſi nauis ex aſia venerit anteꝙ eā petā extitit cōditio. ⁊ dicit ꝙ plenā ꝓprie. āmodo petā. ¶ Uſufru. Duobꝰ modis pone primo teſtator legauit mihi vſufru. ſerui: poſt morā heredis deceſſit ſeruꝰ: āñꝙ tradeᵣ. dicit ꝙ petā extimatio. vſufru. ſcꝫ vſꝗ in diē mortis ſerui. Idē ſi ego deceſſi. nā heres meꝰ petet exti. vſufru. vſꝗ in diē mee mortis a die mortis ſerui. ſecūdo ponit ſi teſtator legauit vſufru. ſeruo meo. ſeruꝰ deceſſit poſt morā heredis ⁊ dicit ꝙ extimabitur vſufructꝰ a die more vſꝗ ī diē mortꝭ. Idem eſt ſi ego dominus decedam. nam cum vſufructuariꝰ morte ſit finitꝰ: a die more vſꝗ in diē mortis mee ꝓſtabitur heredi meo extimatio vſufru.

Queſitum. Duo ſunt ⁊ plana ſunt. q: ſi ſtipulor a te vſufruc. in. x. ānos vl' operas ſtichi: ⁊ ſtet ꝑ te debes mihi extimatio. p̄teriti tēporis. nec liberaris ſi patiaris me vti ꝑ aliud quīquēniū

Non vtiᵣ. Qui vſufru. ꝑ decēniū nō vtiᵣ amittit. vnō idē eſſe videᵣ ſiue ipſe ſiue aliꝰ ꝓ eo vtaᵣ. puta qui emit ab eo vel ex donatione accepit. aut geſtor negꝭ. eius. Secūdo dicit ꝙ ſi vendidit lꝫ nō vtaᵣ re: tūc nō ꝑdidit: nō vtendo fructuariꝰ. q: vtēdo p̄cio re vti videᵣ. ſꝫ ſecꝰ ſi donatariꝰ nō vtaᵣ

Statue. Habeo ſtatuā ita pulcrā ꝙ q̇ videns dat mihi vnū nūmū. q̄riᵣ an poſſuꝫ vſufru. legare. ⁊ diᶜ ꝙ ſic. ¶ Licꝫ. Planū ē. diᶜ enī ꝙ ſi hēo p̄dia ſterilia hoꝝ p̄dioꝝ ſterliū poſſuꝫ vſufru. legare.

Si alij. Teſtator legauit mihi vſufru. cuiuſdā fundi ⁊ titio vſum in eodē. habeo ego totū vſufru. detracto vſu. licꝫ vſum habeat titiꝰ: ⁊ ego ſimul. pone aliᵣ hūc caſuꝫ vt notaᵣ in glo. ac. ibi. vel pone. ⁊ ſic duobꝰ modis pone caſuꝫ huiꝰ. l. ¶ Reruꝫ. Hic titiꝰ fecit teſtm̄ ⁊ vſufru. oīm reꝝ ſuaꝝ ſeio legauit. eidē ſeio plenā fundi ꝓprie. vel dixit extimeᵣ res mee ⁊ vſufructꝰ extimatiōis deᵣ ſeio. ⁊ ſimiliᵣ eidē ſeio fundū legauit. inter iſtos caſus fecit differētiā. nā primo caſu nō cōtineᵣ fundꝰ imo deducto illo habebit ſeiꝰ in reliq̇s bonis vſufru. ſecūdo caſu nō.

Etiam ꝑtis. eſt planū.

Uſufru. Legaſti mihi vſufru. cuiuſdā domꝰ q̄ coperta nō erat: ſed erat vndiꝗ fabricata. nunq̇d ego fructuarius poſſum eā coperire. ⁊ rñ. ꝙ nō.

Uſufru. Sicut vſufru. dꝫ alere ſeruū in quo hꝫ vſūfru. Itē ī pendia valitudinis ad fructuariū pertinent.

Si extraneo. Paterfa. extraneū inſtituit emācipatuꝫ preterijt. matri ſue legauit nudā ꝓprieta. fundi. egit emācipatꝰ per cōtra tab. ⁊ obtinuit. ⁊ ſic hꝫ hr̄ď. q̄riᵣ de legato matris. ⁊ dicit ꝙ mater dꝫ habere nudā ꝓprie. ac ſi nō eſſet ex illo edicto. de legatꝭ p̄ſtādis. Itē q: hr̄s q̇ ſuccubuit reputaᵣ vt mortuꝰ. g̊ accreſcit vſufr. ꝓprietati. ⁊ ſic iſta mater hꝫ plenā proprietatē. ¶ Si teſtator. plana ſunt vſꝗ ad §. ſiluam. ¶ Siluam. habeo vſufru. in ſilua: vel olīueto. īcido ſiluā īmaturā: vl' colligo oliuas īmaturas. meꝰ ē fructus nec teneor ego: vel heres meꝰ ꝓprietario. Idē ſi habeo vſufru. prati.

Si mihi. Teſtator inſtituit duos heredes: ⁊ vſufru. fūdi certi legauit mihi ⁊ titio. q̄riᵣ an ſinguli a ſingul' petent. ⁊ dicit ꝙ q̇libet: ⁊ a quolibet. ⁊ ſic ego mediā q̄ ē quarta petaꝫ ab vno: ⁊ mediā ab alio. ⁊ ſic habeo dimidiā totiꝰ vſufru. ⁊ idē facit titius.

Titius. Caſus. Titiꝰ fecit teſtm̄: heredē inſtituit. ⁊ meuio cuidā fundū legauit: ⁊ rogauit hūc meuiuꝫ: vt medietatē vſuſfructꝰ daret titie amice ſue. Meuiꝰ iſte edificauit quādā domūculā neceſſariā ad fructꝰ colligendos. nunc petit titia medietatē iſtiꝰ vſuſfru. meuiꝰ dicit ꝙ ipſa ſoluat medias expenſas iſtiꝰ domūcule facte ad colligēdos fructꝰ q̄riᵣ q̇d iuris. ⁊ rñ. ꝙ titia cōpelleᵣ ſoluere expēſas pro parte ſua.

Titio. Tibi legaui vſufru. fundi cū morieris. an valeat legatū: q̄riᵣ. ⁊ rñ. ꝙ nō. q: in id tp̄s legatꝰ ē a quo extingꝭ.

Uſufructu. planū eſt.

Si cui. Caſus. Legatꝰ ē īſule mihi: ſꝫ pꝰ ea cecidit ꝓ ꝑte ⁊ ꝓ ꝑte nō. an retineā vſufru. totiꝰ inſule: q̄riᵣ. ⁊ rñ. ꝙ ſic

Uſufru. Si mihi vſufru. leges fundi q̇ fundus tributa debebat. an tenear ad tributa ea p̄ſtāda. ⁊ certe ſic. niſi grauer p̄ſtare tributū: q̄ ſi heres nō feciſſet: ⁊ ſi nō reficiat heres ſicut p̄cipit teſtator: aget fructuariꝰ: vel heres fructuarij. et poterit ſibi dānū emēdari preteriti tp̄is. ſ. intereſſe.

Sub. Teſtator legauit titio vſufru. ſi nauis venerit ex aſia: vſꝗ ad annū. medio tp̄e heres vēdidit fundū de

ducto vſufructu.⁊ rñ.ꝙ ſi cōditio exiſtat dabit legatario.⁊ ſi
poſtea amittat vadit ad ꝓprietariū:vel emptorē.ſi aūt deſi
cit ꝑtinet ad heredē niſi gratia legatarij excipiat.tūc eñi de
ficiēte cōditiōe ſeqt ꝓpetariū ſtatiʒ ⁊ nō heredē.

SI infantis. In fuo tuo minore.vij.an. vſufru. legaſti.
an valeat legatū qrit.⁊ rñ ꝙ ſic.videbat ꝙ nō.cū vſufructꝰ
eiꝰ nullꝰ ſit. ſʒ tñ poterit eē q: creſcet.⁊ ſic valebit vſufructꝰ

AN vſufru. Si municipio vſufru.leget an actio munici
pibꝰ det.⁊ rñ.ꝙ ſic.⁊ videbat ꝙ nō.cū extingui nō po
terat morte.vel ca.di. Itē tal' vſufru.durat vſqꝫ ad.c.an. nō
vltra.vt hic ⁊.j.d vſufru.

OOminꝰ.dic vt in libro tuo habes. ¶ Per fideicō.
Teſtator legauit vſufr.libertꝫ quatuor.vt ide alerent.alter
eoꝝ poſtea decedit,eius pars nō accreſcit libertis ſʒ ad he
redes cedit.

DEfuncta. Teſtator legauit titie vſufru. vinee.⁊ ciui
tati boñ.nudā ꝓpeta,titia locauit vineam ꝑ certa mercede
ſoluēda ſingulis ānis noīe titie.poſtea deceſſit in mēſe decē
bris.⁊ ſic añ terminū ſoluēdi.ſʒ poſt collectas vuas:qrit cui
penſio pſtāda erit.rñ.ꝙ hrdi fructuarie ſua die erit ſoluēda
¶ Si ꝑronio. Si legaſti.vij.ꝑtē ex reddita fructuū olerꝫ:et
porri ex tali fundo.qrit an ſit vſufru.⁊ rñ.ꝙ nō.ſed legatū.⁊
ego vſufru.hēbo ī ānis ſingul'. dic quotānis.i.ſingul' ānis.
vt legit.j.de an.le.legatis.§.vini.

ARbores. Si hēo vſufru.in fundo:⁊ arbores cadāt
tēpeſtate nō culpa mea.an tenear alias ſubmittē:qrit. ⁊ rñ.
ꝙ nō. Itē ſi hēo vſufru.in fūdo.⁊ emolumētū ad me ꝑtinet.
itē ſi teſtator locauit fūdū.pꝰ ea q̄ mihi fūdi illiꝰ vſū legauit
an videat mihi pēſio acqſita.⁊ rñ.ꝙ ſic.itē qrit an ego vſufr.
poſſiʒ expellē colon.⁊ rñ.ꝙ ſic.ad exēplū illiꝰ q̇ emit rē locatā
vt ſic ēptor cui tradit poſſeſſio pt expellē colon.d fundo:ita
fructua.cui pēſiōes ſoluūt. ¶ Ceſe. Teſtator legauit mihi
vſufr.fūdi ex q̄ ī arūdīe l' alio trahūt fructꝰ.⁊ ēt illi cēſus ſol
uebāt d tali fructu dic ad fructuariū ꝑtinere nā ⁊ onꝰ ꝑtinet

CVIuſcūqꝫ. Habebā vſufru.in fundo aliqs me deiecit
pone ꝙ ego q̇ fui deiectꝰ nō potui hr̄e vſufru.vñ inte
rim perit vſufru.an mihi de ꝑceptis fructibꝰ medio tpe añ
ꝙ finiret vſufru.mihi actio cōpetat.⁊ rñ.ꝙ ſic. ¶ Si fundꝰ
Teſtator legauit mihi vſufru.fundi.hrs cui nuda ꝓpetas
remāſit tradit mihi.poſtea cecidi a poſ.⁊ titiꝰ q̇dē poſſidet.
dic ꝙ ītēdaʒ ꝯfeſſoriā cōtra eū. Secūdo dic.pone ꝙ ſi etiaʒ
hrs agat rei ven.cōtra titiū tenētē.tūc aut vterqꝫ cōfitet me
fructuariū ⁊ hrs:⁊ ille poſſeſſor:ſimilit dʒ mihi reſtitui. ⁊ ca
uebit poſſeſſor de nō petendo a me.aut ambo diffitent. ⁊ tē
differt reſtitutio mihi faciēda.donec ꝓbē de iure meo.ſʒ poſ
ſeſſor cauet mihi de reſtituēdis fructibꝰ medij tpis ſi obtīeo

VSufru. Legauit mihi teſtator vſufru.in domo. dic ꝙ
nō poſſuʒ mutare ſtillicidiū.ſecūdo legauit mihi edifi
cij vſufructū inchoati nō ꝑfecti.dic ꝙ nō poſſuʒ ꝑficere.q̇a
ſicut mutarent res ſi ꝑficeret impꝑfectū.

VSufru. Si hēo vſufru.in fundo poſſum venari in il
lo fundo.

SI in viuarijs. Aliqs legauit mihi vſufru.viuarij. q̄
rit vtꝝ aīalia q̄ ſūt in eo poſſim venari ⁊ comedē. ⁊ vi
det ꝙ nō.ſʒ potero cū illis ludere.ſʒ q̇cq̇d dictuʒ ſit ſoluit tñ
ꝙ ego vſufruc.poſſiʒ capē de illis beſtijs ⁊ vti.dū tñ eundē
numerꝝ reſtituā in eo viuario dño ꝓprie.q̇ fuit eo tpe quo ce
pi vti.

CVIʒ fructuariꝰ. Vſufru.ē mihi relictꝰ ī domo.⁊ q̄ dirui
tur ſʒ nō culpa mea.an ſim abſoluēdꝰ ſi volo relinqre vſufru.
⁊ rñ.ꝙ ſic.ſʒ ſi culpa mea diruat cū illā reficē debeo ñ poſſū
relinqre vſufru. ¶ Non. Vſufru.fundi mihi reliqſti vel do
mꝰ.an hrs cꝰ ē ꝓprietas cogat reficē.qñ teſtator relinq̇t
corruptā vetuſtate.⁊ rñ.ꝙ nō,ſicut nō tenet hrs reficē ñ ma
gis ꝙ ſi alteri extneo foret ꝓpetas relicta.

VSufru. In fuo vſufru.hēo actio.l.aql'.⁊ fui cor. ⁊ in
iuriaꝝ.

CVI. Planū eſt.

VEtꝰ. Plana ē.dic eñi ꝙ partꝰ ācille nō ſūt fructuarij:
nec hʒ ī eo vſufru,niſi teſtator legat vſufru,qd ſubijc planū ē

¶ Fetꝰ.ſic cōtinua.lʒ partꝰ ancille fructuarij nō fiāt:nec ēt
vſufru.in eo habeat:niſi ſpālit ei relictus ſit fetꝰ:tñ partꝰ pe
coꝝ fiūt ipiꝰ fructuarij. ¶ Itē.dictū ē.ſ.ꝙ iumētoꝝ fetꝰ eſt
ī pēdēti donec ſubmittat ſtatim fit plena ꝓpe.fructuarij pꝰ
dicit ꝙ ſubmittēda ſunt q̄ poſt capita dfuncta naſcūt.tñ ea
q̄ pleno naſcūt grege in caſu ſubmitti pñt.vt ſi pꝰ poꝝ capi
ta mortuoꝝ iītia naſcāt.⁊ h dic h qd ſubijcit planū ē vſqꝫ ad
finem.

SI in arca. Vſufru.hēbaʒ in area alicuiꝰ
aliꝰ eā edificauit.⁊ ſic vſufru.vr extinctꝰ mutatiōe rei
ante decēniū reſtituit vſufru.mihi.cetᷓ plana ſt vſqꝫ ad finē
rubrice.

¶ De vſufru.accreſcēdo. Rubrica.

QVotiens. Teſtator legauit vſufru.fundi mi
hi ⁊ titio.titiꝰ nō vult ſuā ꝑtē:vel
poſtꝙ hūerit amiſit.qrit an accreſcat mihi.⁊ dicit
ꝙ ſi ſumꝰ cōiūcti ſic:ſi ſeꝑati nō.ſumꝰ aūt cōiuncti
ſi dixit teſtator titio ⁊ meuio ſeꝑatim.ſi dixit illi dimidiā.⁊ il
li dimidiā. Tertio dic teſtator legauit vſufruc.fundi fuo cōi
mei ⁊ titij.⁊ꝯdic h cōiūctiʒ. qrit ſi vnꝰ dñoꝝ repudiauerit vtꝝ
alteri accreſcat.⁊ rñ.ꝙ accreſcit alteri. Quarto ſi teſtator le
gauit vſufru.fuo cōi meuij ⁊ ſeij.itē ⁊ titio in alia dimidia.ſi
titiꝰ ꝑdat.mihi nō titio accreſcit.⁊ idē ē ēt ſi mihi ⁊ titio cōiū
ctim:⁊ ſeio ſeꝑatiʒ.nā ⁊ hic titio amittēte accreſcit mihi:non
ſeio. ¶ Interdū. Teſtator legauit mihi vſufru.fundi. Iteʒ
titio vſufru.eiuſdē fundi.⁊ ita ſeꝑatiʒ q̇ ad ꝟba.licʒ quo ad
rem cōiūcti ſumꝰ.qrit an vno amittēte alteri accreſcit.⁊ dicit
ꝙ ſic. Secūdo dicit ī ꝓpe.fundi legata duobꝰ pdicto mō ē.
Nā vno repudiāte accreſcit alteri. Tertio dic ꝙ pleniꝰ accre
ſcit vſufru.ꝙ ꝓpe.q: vſufruct. ſiue vnꝰ fructuariꝰ repudiet
añꝙ hēat:ſiue poſtquam habeat amittat.capi.di. vel alio
mō accreſcit.ſʒ ꝓpetas ita demū ſi a dño ſit tradita res.

SI duobꝰ. Teſtator legauit titio nudā ꝓpe.fundi et
vſufru.retinuit ꝑ duobꝰ hrdibꝰ quos inſtituit. an iter
hrdes q̇ fructuarij ſūt hñt locū ius accreſcēdi:vt int fructua
rios.⁊ dic ꝙ nō.qñ ſint ſeꝑati.nā q̇lʒ ꝑ h ꝑtē hʒ.tūc eñi ē locꝰ
iuri accreſcēdi.qñ ābo inſolidū fructuarij ſūt.ſʒ ꝯcurrētibus
eis hñt ꝑtes.at qñ ab initio hñt ꝑtes nō ē locꝰ iuri accreſcen
di.ſecūdo pone ꝙ ego ⁊ titiꝰ dñi cuiuſdā fundi nudaʒ ꝓpe.
tradidimꝰ alij dicit ſi ego ꝑdā meū vſufru.ca.di.vel alio mō
accreſcit illi ꝑti ꝓpe.q̄ mea fuit:nō toti fundo. ¶ Non ſolū
Teſtator legauit mihi fundū cū plena ꝓpe.⁊ titio vſufr.cō
currimꝰ.ſi g̊ titiꝰ amittat ſuā ꝑtē vſufru.an mihi accreſcit.di
cit ꝙ ſic.vt magis iure acceſcēdi:ꝙ iure cōſolidationis. ⁊ id
vſufru.eo ꝓpetario amittēte:alteri accreſcit ſic fieret ī cōſoli
dationē.

SI tibi. Quatuor dicit.teſtator legauit
mihi ꝓpe.fundi.⁊ meuio ⁊ tibi ⁊ titio vſufructū in tres
ꝑtes diuidit vſufru.qꝝ vna ē cū ꝓpe.ſecūdo ſi ego ꝑtē meā
amitto accreſcit tā meuio ꝙ ſeio.tertio quilʒ tā meuiꝰ ꝙ titiꝰ
hʒ dimidiā vſufru.ſʒ q̇d ſi interiʒ cū ꝑdo titiꝰ iā alienauit ꝓ
prie.⁊ rñ.adhᶜ accreſcit ei. Quarto ſi teſtator mihi ⁊ meuio
legauit vſūfru.⁊ titiꝰ emit ꝓpe.⁊ tūc ego ꝑdā ꝑtē meā. ⁊ rñ.
accreſcit meuio ⁊ titio.⁊ ſi tibi teſtator legauit nudā ꝓpie.d
ducto vſufru.ꝑ hrde. Itē dimidiā vſufru.alij legauit.qritur
an int heredē ⁊ illū fructuariū ſit ius accreſcēdi.⁊ dic ꝙ nō.
ſʒ prope.conſolidatur. ſi teſtator legauit vſufru.mihi ⁊ tibi
ſʒ mihi pure:tibi ſub cōditōe.ſi nauis ex aſia venerit vſqꝫ ad
annū.qrit ad quē ꝑtinet vſufru.⁊ dic ꝙ ad me interiʒ totū ꝑ
tinet.ſʒ ſi extat tua cōditio ad te ꝑtinet,vl' totꝰ ſi capite mi
nutꝰ ſim ꝓ ꝑte.

SI quis titio.l. Plana eſt.

SI qs. Teſtator inſtituit extraneos ⁊ mulieri cum
liberis legauit vſufru.ſiue liberi moriant accreſcit mrī
ſue.ſiue mat moriat accreſcit liberis. Secūdo ponit ꝙ teſta
tor inſtituit ſolos liberos ⁊ voluit eos frui cū mre.tibi relin
qrat vſufru.fundi.⁊ dic idē.vt ſi mr moriat accreſcit liberis.
⁊ interiʒ ſimul vtant. Tertio ſi teſtator extraneū ⁊ filios he
des inſtituit:⁊ mulieri legauit vſufru.⁊ dic idē qd in primo.

SI ꝓpetas. Siue ꝓpe.plena fundi duobꝰ legetur vni
vſufru.ſꝑ duo hñt dimidiā.⁊ aliā dimidiā hrs.

CVm te. Inſtituit duos hrdes, ab vno relinq̇t mihi

vſufruc. fundi ab alio vſu eiuſdē fundi titio legauit. dic̄ ꝙ ſu mus ſepati ac ſi ab vno reliquiſſet duob⁹: ꝑ eq̇s portioni b⁹. q: ꝛ hic ſum⁹ ſepati. ꝛ iō nō ē ius accreſcēdi.

¶ Qñ dies vſufru. legati cedit.

QUanq̄z. Primo dicit ꝙ vn⁹ ē vſufru. ꝛ ſimł incipit ōberi pure ꝛ ſimpl'r relict⁹. li cet ſingul' annis vel plurib⁹ vicib⁹ fruaꝛ fructua ri⁹. Scd̄o dicit ꝙ aliō ē ſi alicui legetur ꝓprie. vel vſufru. ꝑ ſingulos ānos vel mēſes: vel dies: q: plura ſunt le gata: ꝛ pluries incip̄. deberi. adita hꝛ. legātis nō prius. Ter tio ſi legeꝛ ſeruo hr̄ditario extūc. i. adita here. cedet: nō pri⁹ ſic ſi ex tp̄e legeꝛ. nec vſufru. nec actio cedit añ diē veniētē. li cet al's qō debeꝛ ex die poſſit peti. ſꝫ male q: obſtat exceptō hic tñ ipſo iure nō pōt agere.

¶ Quib⁹ modis vſufru. vel vſus amittaꝛ.

NOn ſolum. Legauit mihi vſufru. ſi capite minut⁹ fuero. amitto vſufru. et actio. ꝓ vſufru. cōpetētē. ꝛ cetera plana ſunt.

SI duob⁹. Teſtator legauit mihi ꝛ titio vſufru. fundi. vt ego vno āno: ꝛ titi⁹ altero vteremur. ꝛ ſic ſēꝑ ē ꝓpetas nuda. Secūdo teſtator legauit mi hi ſoli vt alteri⁹ vtar fruar altero āno. fruor tñ altero nō. eo āno quo nō vtor ꝓpetas erit plena. Tertio redit ad prin. qñ ſum⁹ duo: ꝛ vn⁹ noſtrū amittit ꝑtē ſuā: nō accreſcit alteri. q: nec re nec v̄bis cōiūcti ſum⁹ ſed ꝑ tp̄a ſepati. Quarto ſi ca pite minut⁹ fuero illi⁹ āni: tñ ꝑdo vſufru. ꝛ in ſequētib⁹ hēo illū vſufru. ꝛ erā vn⁹ in ſecūdo caſu legis.

CUm. Teſtator legauit mihi ꝛ titio vſufru. vt ego vno āno ꝛ titi⁹ alio vtimur vſufru. vn⁹ primū ānū habebit ali⁹ ſecūdū: ſi ſic dixit. vt ſimul vno āno vtamur. ꝛ altero ſit a pud hr̄dem. ꝛ ſic de alijs. q: tūc vl'r ānū nō habem⁹ quin ad ꝓpetatē vadat. ſic ḡ refert inꝛ primū ānū ꝛ ſcd̄m. ſicut h̄ duo paria ſunt legare pure cū hac cōditōe. quotꝭ. lego ꝛ legatuꝫ ſingul' ānis relictū. naꝫ vtroq̄ꝫ caſu capite minuto legatario habebit in ſequēti tp̄e: vel āno. Secūdo dicit ſic. ꝙ diu ꝛc. Tertio q̄riꝛ. ſi ꝛc. Quarto dicit. ſi duo ſum⁹ fructuarij ꝛ vni eſt repetit⁹. ſi amittat ꝛ amiſit ꝛ rehabuerit. ſi poſtea alter a mittit an accreſcit amittēti q̇ recuperauit. ꝛ rñ. ꝙ ſic. Idē te ſtator legauit vſufru. fūdi titio ꝛ meuio. verūtñ adiecit ſi vn⁹ capite minuaꝛ relego ei dimidiā ſue ꝑtis. q̄riꝛ an ſūt ꝯiūcti: vt ſi habeat locū ius accreſcēdi. ꝛ dicit ꝙ ſi titius amittit ac creſcit meuio. ſꝫ queritur quātū reaſſumit titi⁹ q̄ eſt dimidia ſue ꝑtis. Secūdo pone meuiū apō quē ſunt res. ſ. q̄rte ſua dimidia ꝛ alia q̄rta titi⁹: quaꝫ a titio habuit amittē totū oꝫ q̄riꝛ cui accreſcat. ꝛ rñ. ꝙ q̄rta vna titio: que reſpicit q̄rtā quā titi⁹ recuperat. quartā aūt aliā quā irrecuperabiliꝛ titi⁹ amit tit: ipſa redibit ad titiū: nec aliud ꝓ ea. ꝛ ſic due q̄rte ꝑtinēt ad ꝓpetariū. ad hoc eñi vt q̇cq̇d hꝫ meui⁹ accreſcat titio: oꝫ ti tiuꝫ fuiſſe in eodē ſtatu vt potuerit ei accreſcere. ¶ Morte. dicit hic ꝙ morte fructuarij amittiꝛ vſufru. vt inſti. e. §. finiꝛ.

SI legatū. Perit vſufru. ex ꝑſona illi⁹ cui vſufr. eſt re ſtitutus non ex perſona illius q̇ reſtituit. vt h̄: ꝛ idem habes. ꝭ de vſufru. ſi quis.

REpeti. Uſufru. pōt repeti quocūq̄ꝫ modo amittatur dū modo nō amittaꝛ morte. ¶ Si quis. Habeo vſu fru in ſeruo ꝑ quē mihi q̄ſit⁹ ē vſufru. in fundo. alienaui vſu fru. ſerui. certe retineo vſufru. fundi ſi legeꝛ mihi vſufru. ediū q̄ poſtea corruerūt extinguiꝛ vſufru. adeo ꝙ nec aree illi⁹ do mus vſufru. debeꝛ. ¶ Si aree. Teſtator legauit mihi vſu fru. aree ſue: vel aliene hr̄s vel ali⁹ dñs in ea poſuit edificiū extingꝭ. vſufructus. ſed iſti hr̄des ſi fuerint extranei de do lo teneñꝛ ꝛ interdicto qō vi aut clā. ſiue ſint paſſi conſtituere vſufru. edificio ſublato. ꝛ h̄ dicit cū duab⁹. l. ſequē.

FUndi. Ti. legauit vſufru. fundi in quo ē villa. ſi vil la decidat: māet vſufru. aree. i. in loco vbi fuit villa. ꝛ h̄ ſiue villa fuit acceſſio fundi. ſiue ecōtra fund⁹ fuit acceſſio vt ortus. tñ hoc ē ſi ville ꝛ fundi relict⁹ fuit vſufru.

NOn tñ. Si dom⁹ diruaꝛ cui⁹ vſufru. legaꝛ extingꝭ. vſufru. cetera plana ſunt vſq̄ꝫ ad. §. ¶ In nauis. Si legas mihi vſufr. ſint in naui. ꝛ ꝑ ꝑtes refecta ſit vſufr. nō ex tingꝭ. ſec⁹ ecōtra eſt q: tūc extingꝭ. vſufru. qñ i domo locum habet. ¶ Legato. Si in quadriga tua q̄ q̄tuor equis duce baꝛ mihi vſufr. legauerꝭ. ꝛ vn⁹ equ⁹ deceſſerit. q̄riꝛ an extigꝭ. vſufru. in reſiduis trib⁹ eq̇s. ꝛ diſtingꝭ. aut equoruꝫ aut q̄dri ge relinquiꝛ vſufru. primo caſu remanet in reſiduis. ſecūdo caſu nō remanet vſufru. ꝛ cōtinua. l. ſe. cū iſta.

SI cui. Si ſtat⁹ rei cui⁹ vſufru. teſtator legauit muta tus ſit: extingꝭ. vſufru. de quo ſubijcit duo dicta in qui bus extingꝭ. vſufru.

SI vſufru. Fructuari⁹ ſecuit ſegetē. ꝛ ibidē depoſuit. deceſſit. q̄riꝛ cui⁹ erit. labeo dicit ꝙ hr̄dis fructuarij. ſec⁹ ſi ce ciderit fruct⁹ per ſe. iulian⁹ dicit hoc veꝝ eſt ſi ipſe fruct⁹ per cepit. nō aūt noīe ei⁹. Ceterū bo. fi. poſ. fundi alieni faciunt ſuos fruct⁹ etiā a quocūq̄ꝫ ꝑcipiūꝛ eoꝝ noīe. excepto ſi fru ctuari⁹ moriꝛ vel capite minoraꝛ in totū extingꝭ. vſufruc. ſed nō vtēdo: ꝛ rei īmutatiōe etiā ꝓ ꝑte. pōt extingui. ꝛ ꝓ ꝑte nō vt hic ꝛ idē dicit. ꝭ. e. placet.

INterdū. Si cui vſufru. ſerui legeꝛ ꝙdiu manumittaꝛ eo manumiſſo extingꝭ. vſufr.

SI ſub cōditiōe. Reliq̇ſti vſufr. ſub cōditōe: ſi nauis ex aſia venerit. vſufr. iterim eſt apō heredē. ꝛ idē heres alij legare poterit. ꝙ ſi cōditio mea extiterit vſufr. illi⁹ cui he res legauit extingꝭ. ꝛ ad me cōditio redibit. ꝛ ſi ego vſufr. a mittā nō redibit ad illū cui heres tu⁹ legauit.

SI tibi. Teſ. vſufr. mihi pure legauit: titio aūt ꝓpe. nudā ſub cōditiōe ſi nauis ex aſia venerit. cōditōe pē dente. ego fundū emi ab hr̄de. ꝛ ſic ꝑ cōſolidationē amiſi vſu fructū formalē. extitit poſtea conditio. plena ꝓpetas ad eū tranſibit. lꝫ fuerit nuda legata.

SI ſeruo. Deceſſiſti relicto hr̄de. tu tñ habueras ſuū añꝙ tu⁹ hr̄s adiret hr̄. illi tuo ſuo relict⁹ fuit vſufr. an hr̄di tuo acq̇raꝛ. ꝛ rñ. ꝙ ſic. ꝛ valebit legatū cū hr̄s adibit. q: dies nō cedit ante aditā hr̄ditatē.

NEc. Si habeo in fundo tuo vſufr. ſuitu. ꝑſonalē: vl' realē eū nō ꝑdo. lꝫ tu alienes ꝓpetatē fundi.

ISq̇. Si habeo vſufr. in fundo tuo. ꝛ tñ vtor aut fa cio ſciens aut ignorās. primo caſu retineo vſufr. nec a mitto. ſecūdo caſu amitto vſufr. ſi legeꝛ vſufr. ciuitati. ꝛ in ea inducaꝛ aratꝝ: an vſufr. amittaꝛ. ꝛ rñ. ꝙ ſic.

SI mulieri. Muler cui relict⁹ ē alicui⁹ rei vſufr. ꝑ ma ritū retinet vſuꝫ: ſi abſens fuerit: itē retinet ꝑ familiam idē ecōtra q: vir retinet ꝑ vxorem. q: magis videꝛ vir vti ꝑ vxorē ꝙ vxor per virū.

SI ager. Habeo vſufr. in agro. flumē cū impetu inun dat agrū. vtꝝ vſufr. amittā. ꝛ diſtinguiꝛ. nā in prima ꝑ te flumē fecit alueuꝫ: in ſecūda non. Idē dicit lex ſequēs vſ q̄ꝫ ad. §. idē placet. ꝭ. e.

SI vſufr. Ti. legauit mihi vſufr. alteri⁹ an. ꝛ ſi tot ſūt legata: quot ſunt āni illi in vſufr. nō poſſuꝫ ꝑdere: iuris p̄ſum ptione non vtendo.

SI ſeru⁹. Uſufr. cuiuſdā ſerui mei erat ꝓpe. aūt tua. il le fu⁹ mihi dānū dedit. ꝛ tu dediſti eū ꝓ noxa. ꝯfundiꝛ vſufr. ꝛ ita tu liberaris: ꝙ nō teneris mihi in alio.

POmp̄. Ego fructu. locaui i quīquēniū ius ꝑcipiēdi fru ct⁹ ꝓpetario. ꝓpetari⁹ v̄o alij plenā ꝓpetatē vēdidit. an amittā vſufr. rñ. ꝙ ſic. ſꝫ q̇d ego locaui ꝓpetario ꝛ ip̄e lo cauit: an ꝑdā nō vtēdo. dicit ꝙ nō. īmo retineo ius ſi nō vtor ſꝫ ſi locauit alij ſuo noīe q: ꝯductor nō fruiꝛ noīe meo ſec⁹ eſt nā hoc caſu amitto vſufr. neq̄ꝫ retineo. ſꝫ ſi ego vēdidi ꝓpeta. vſufr. vſq̄ꝫ in q̇nq̄nniū. ꝛ ip̄e ꝓpe. alij ſimpl'r vēdat: ꝑdo non vtēdo vſufr. q: nō meo noīe fruiꝛ emptor. ¶ Ideꝫ pompo. Teſtator legauit mihi vſufr. fundi. ꝛ rogauit me vt titio re ſtituā. ꝙuis ceſſet titi⁹ petere nō ꝑdit titi⁹ vſufr. nō vtēte me legatario.

CAro. Si habeo vſufr. i boue: ꝛ moriꝛ bos. ad me nō ꝑtinet caro ꝛ coriū.

Quum gregis. Si hēo vſufr.in grege.ſi perit grex ꝙ nō remanerent niſi.v.oues:ꝑerijt vſufruct⁹.

De vſufr.eaꝝ reꝝ q̄ vſu cōſumūꝰ. Rubrica.

Due prime leges clare ſunt.

Poſtꝙ. Dictū ē ſtatim.ſ̄.ꝙ oīm reꝝ pōt vſufr. legari ſꝫ nūq̇d et noīm.vt ecce titi⁹ hꝫ debitorē.an poſſit mihi titi⁹ illi⁹ noīs vſufru.legare.ꝛ rn̄.ꝙ ſic.ꝛ nerua dic̄ ꝙ nō,ſꝫ male dixit:qꝛ nerua ait: imo pl⁹ dico qꝛ ēt ipſū debitori pōt legari ꝛ vſuras ei remittē.ſꝫ ſatiſdare debꝫ ille debitoꝛ cui ē legat⁹ vſufru.

Hoc. Si legas mihi vſufr.in aliena pecunia.an valeat tale legatū:q̄riꝰ.ꝛ rn̄.ꝙ ſic.qꝛ ꝛc. Si pecunie. Ti.legauit mihi vſufr.pecunie.hr̄s mihi dedit oblit⁹ exigē cautionē de reſtituēdo.pōt hr̄s.ſ.poſtea vſufr.durāte peteꝛ cautionē ꝑ cōditionem certi. Itē finito vſufr.petet ipam pecuniā cōditiōe certi generalꝭ q̄ ē.ſi aliq̇s leget mihi vſufr.pecunie ſiue vſuꝫ.idē ē vt debeā ſatiſdare de tāta pecunia reſtituēda:ſi moꝛiar:vel capite minuar.ꝛ debeo ſatiſdare de tanta pecunia reſtituēda:ſiue iā ſit data:ſiue poſtea deꝛ. ꝛ h̄ dr̄ hic.ꝛ.j.e.l.ſi tibi.

Si tibi. Tria dicit.primū titi⁹ legauit tibi.x.milia i plena ꝓpetate.ꝛ mihi vſuf.eoꝝūdē hēo dimidiā vſufr. tu aliaꝫ dimidiā cū ꝓpetate. Secūdo idē in fundo.ſ.ſi.t.legauit tibi plenā ꝓpꝛietatē fundi mihi vſufr.eiuſdē fundi.nā ego dimidiā vſufr.hēo.tu aliā dimidiā hēs:ſꝫ tū cū ꝓpetate. Tertio mō.teſtatoꝛ legauit mihi ꝛ titio vſufr.x.miliuꝫ. diuidiꝛ inter vtroſqꝫ.ꝛ vno noſtrū deficiēte redit ad alteꝝ nō ad hr̄dem. ꝛ iō inter nos ꝛ hr̄dē cauem⁹ de reſtituēdo īminente moꝛte vel ca.di.

Si vini. Legaſti mihi vſufr.in vino:frumēto:vꝭ oleo. heres quidē tu⁹ dꝫ i me trāſferre ꝓpē.ꝛ ego ſatiſdabo de toto reſtituēdo:vel ei⁹ extimationē.

Trib⁹. Teſtatoꝛ inſtituit tres hr̄des:ꝛ legauit vſufr. ſ.xv.miliū titio. Itē p̄cepit ꝙ duo ſatiſdarēt ꝓ legatario quibus ip̄e legauerat ſatiſdatur⁹.ſ.tertio coheredi:ꝛ inter ſe. Primo q̄riꝰ an vꝫ legatū.ꝛ rn̄.ꝙ ſic. Scdo q̄riꝰ an valeat.ſ. legatū de exoneratione ſatiſdatiōis.ꝛ dicit ꝙ ſic.nō ſolū primū.ſ.de vſufr.xv.miliū.nec obſtat ꝙ nō ſatiſdat legatarius ꝙ fieri dꝫ ꝑ ſe.cō.qꝛ ali⁹ ꝓ eo ſatiſdat. Tertio q̄riꝰ q̇d diſtinguit h̄ duo legata:ꝛ rn̄.ꝙ vnū ē certū ꝙ i dādo ē:aliud icertū qd̄ ē in faciēdo. Quarto ſi vn⁹ de hr̄dib⁹ onerat⁹ eſt ſatiſdādo ſatiſdedit ei:alter nō.an poſſit alꝛ q̇ ſatiſdatū accepit cōueniri:q̄riꝰ.ꝛ rn̄.ꝙ ſic ad duo vt det.v.milia q̄ eū tāgūt. Itē vt ſatiſdet alteri.ꝛ hoc petit legatari⁹ actꝭ ex teſtō q̄ hic dr̄ i certa qꝛ factū cōtinet. Quinto q̄riꝰ an q̇ ſatiſdat licꝫ ei ſatiſdatū nō ē poſſit ↄueniri ad p̄dicta duo.ꝛ dr̄ ꝙ non. nam vt ſatiſdet nō.qꝛ iā ſatiſdedit. Itē vt det.v.milia nō:q̄ eū tangūt:qꝛ ſibi ſatiſdatū nō ē. Sexto q̄riꝰ.an legatari⁹ lꝫ nō ſatiſdat cū fideiuſſoꝛib⁹:an ſaltiꝫ caueat de reſtituēda tāta pecunia poſt moꝛtē vel ca.di.ꝛ dic̄ ꝙ ſic.illis q̇ ſatiſdederūt ꝓ ſe tertio cohr̄di nō punit legatariū:qꝛ ei ſatiſdatio eſt cū ſuo grauamie. Septio queriꝛ.ſi ſatiſdant iſti duo cohr̄des tertio ſᷓm p̄ceptū teſtatoꝛis tertio coheredi:ꝛ finit⁹ ē vſufruct⁹. an recuperant a legatario q̄ſi ei⁹ mādato interceſſerint.ꝛ dic̄ ꝙ nō duab⁹ rōnib⁹.qꝛ nō ſpōte:ſꝫ iuſſu defūcti interceſſerūt ꝛ mādatū ſpōte ſuſcipiꝛ.alia qꝛ ſatiſdatione liberaꝛ a iuſſu. eadē g̊ ſatiſdatio nō parit obligationē ꝛ liberationē vt dixi ſꝫ h̄ parit liberationē g̊ ꝛc. Octauo q̄riꝰ cuius gr̄a fuit relictū ſᷓm legatū.ꝛ rn̄.gr̄a legatarij qui pateꝛ alꝭ ꝑiculū imminēdi fideiuſſoꝛes.

In ſtipulatiōe. Legaſti mihi vſufr.pe.ſatiſdare debeo in duob⁹ caſib⁹.ſi moꝛiar:vel capite minuar:alꝭ non teneoꝛ ſatiſdare.ꝛ h̄ dic̄ cū prin.l.ſe.q̄ cōtinuaꝛ cū iſta.

Si vſufru. Hoc.ſ̄.e.dictū.l.hoc ſenatuſcō.§.ſi pecūie. Si lane. Relict⁹ ē mihi vſufr.lane:vel alioꝝ que vſu cōſumāꝛ.lꝫ ſi vꝛ vſufru.relict⁹.tū ſatiſdare debeo cū talia vſu cōſumāꝛ.

Cum pecūia. Teſ.legauit titio.x.his v̊bis.titio.x.do lego vel relinquo,vt poſt moꝛtē titij deꝛ meuio.q̄riꝰ an dn̄ū vꝭ ꝓprietas dictoꝝ.x.ſit titij.dic̄ ꝙ ſic.cū debeat meuio dari poſt moꝛtē titij.ꝛ ita ad heredē nūꝗ dꝫ redire.

Si vſufr.petaꝛ. Rubrica.

Si fundū. Si fundo in q̊ hēo vſufr.debeꝛ ſ[illegible]uit⁹.nō poſſuꝫ illā ſeruitutē vēdicare.ſꝫ petā vſuꝫ.ꝛ ꝑ h̄ ſᷓuitu.facit.j.e.vti frui.

Uſufru. Legaui tibi vſūfr.hēbis illō q̊ ego vtebar. Itē. Lꝫ teſtatoꝛ dicat cū legat ſeruitutē vt hereſ iter nō p̄ſtet nihilomin⁹ p̄ſtare teneꝛ. Itē ſi teſtatoꝛ adimat iter inutilꝭ eſt adēptio.item hr̄s teneꝛ emere viam vt fructuari⁹ hēat viā ſi alꝭ p̄ſtare nō pōt.itē hr̄s dꝫ p̄ſtare oēm ſᷓuitutē ad vſufr.ꝑcipiēdū.ꝛ dꝫ ēt p̄ſtare id:ſine qb⁹ fructuarius nō poteſt vti.

Si ab hēde. Teſ.legauit mihi vſufr.in p̄dio heredis.h̄ hr̄s anteꝗ tradat mihi reꝫ arboꝛes aut domos ſubuertit.q̄riꝛ.nūq̇d teneꝛ mihi ad intereſſe.ꝛ rn̄.ꝙ ſic.

Qui vſumfr. Si leget mihi teſtatoꝛ vſufru. ſiue alij. et eiuſdē fideicōmiſit mihi reſtituere vſufr.p̄ caſu de iure ciuili.ſecūdo de iure p̄toꝛio q̊ induceꝛ fideicōmiſſa.ꝛ in vtroqꝫ caſu ꝑdo nō vtēdo ſi nō vtar.

Fund⁹. Teſ.legauit mihi nudā ꝓp̄e.fundi.ꝛ ſic deduxit vſufr.alij vſufru.ſub cōditiōe:ſi nauis ex aſia venerit: legauit.q̄riꝰ cui⁹ interiꝫ ſit vſufr.dū pēdet cōditio:an heredis an ꝓp̄etarij.ꝛ rn̄.ꝙ ē ꝓp̄etarij.ꝛ eſt rō ꝙ qꝛ deduxit teſtatoꝛ vſufr.ꝓ fructuario.videꝛ nō deduxiſſe ꝓ hr̄de vſufr. interim

Uti frui. Queriꝛ q̇s intētet actionē cōfeſſoꝛiā ꝓ vſufr. cōpetētē.ꝛ rn̄.fructuari⁹ q̇ hꝫ vſufr.foꝛmalē.dn̄s aūt ꝓprietatē hꝫ cauſalē.ꝓ quo hec actio cōfeſſoꝛia nō daꝛ: non formalē:qꝛ nemini ſua res ſeruit iure ſᷓuituꝛ.cōfeſſoꝛiā āt nō intentat dn̄s ꝓp̄eta.qꝛ nō ē ſua hec ſᷓuit⁹. Scdo dic̄ qꝛ dn̄s ꝓp̄eta.daꝛ negatoꝛia.ꝑ quā negat alteri ius eē vtēdi. ꝛ ſic agendo agit actiōe ſibi cōpetēti. Tertio q̄riꝰ ꝙ ſi ꝓp̄etarius nō ꝓbat ſe dn̄m nihil interiꝫ fructu. ꝓbat ſe hēre.ꝛ rn̄.ꝙ ab ſoluiꝛ fruct.vt q̇libꝫ poſſeſſoꝛ.indubio fructuari⁹ pōt agere cōfeſſoꝛia ↄ̄ quēlibꝫ poſſeſſoꝛē:ſiue ſit dn̄s:ſiue alius. Scdo dicit idē qd̄.ſ̄.e.l.i.in prin. Tertio dicit ꝙ ↄfeſſoꝛia actio cōpetit ꝓ toto fundo ꝛ ēt ꝓ ꝑte.ꝛ idē ꝓ negatoꝛia.

In his. Si ago cōfeſſoꝛia ꝓſequar rē ꝛ fructū p̄ṫiti tēpoꝛis. Si poſt litē. Egi cōfeſſoꝛia ꝓ vſufr.lite cōteſ. amiſi vſufr.ca.di.vel moꝛte nō ꝓcedeꝛ vlteri⁹ in lite:niſi rōne p̄teritoꝝ fructuū.

Fructuario. Egi cōfeſſoꝛia ꝓ vſufr.ſᷓui. dicit eīn teſtōꝛ vt poſſim eo frui ꝛ q̄ſitis ex re mea.ꝛ oꝑa ſerui. Scdo pone ꝙ egi ↄ̄ titiū cōfeſſ.q̇ ſe liti obtulit cū meui⁹ poſſideat. ꝛ ſic lite pēdēte amiſi vſufr.nō vtēdo.q̄riꝰ q̇d reſtituiꝛ.ꝛ rn̄. vſufr. mihi de nouo cōſtituēd⁹ eſt:ꝑ doloſuꝫ q̇ ſe liti obtulit. Item de cautio.dꝫ mihi ꝓmittē.pōt eīn eē ꝙ meui⁹ q̇ p̄ſcripſit obligauit alicui:q̇ auocabit a me rē ꝑ ypothecariā.ꝛ ſic n̄ ꝑmittet me frui.ꝛ ſic q̇ ſe liti obtulit cauet de euictiōe.ꝛ ita de nouo cōſtituiꝛ vſufruct⁹.

Quod vſufr. Idē dicit ꝙ.ſ̄.ꝓxi.qꝛ fructuari⁹ rē in q̄ hꝫ vſufr.amittat.ꝛ aliq̇s eū poſſidebat:pōt agē cōfeſſoꝛia. nō vt res ſibi a fruc.tradaꝛ:ſꝫ vt ſecuri⁹ vti poſſit. Idē ſi dn̄s ꝓprieta.poſſidet ꝛ aget fructuari⁹.

Qui de vſufru. Si cōueni te ꝓ vſufr.ꝛ tu ſine dolo deſijſti.poſſidere:abſolueris. Scdo dicit ꝙ ſi rem in qua hēo vſufr.poſſideas ꝛ ali⁹ offerat ſe defenſuꝝ.dicēs ſe eā poſſidere:ꝛ nō poſſidet condemnaꝛ.

De operis ſeruoꝝ. Rubrica.

Opera. Aliq̇s legauit mihi operas ſᷓui lꝫ mihi ius ip̄aꝝ oꝑaꝝ ſit factū.tū iſtud legatū incipit deberi die adueniēte:lꝫ cū idicte fuerit a me ꝛ ſunt q̄n indixero vt opereꝛ.ſicut cū aliq̇s ꝓmittit mihi ꝑtū futuꝝ arethuſe.qꝛ pri⁹ nō debeꝛ ꝗ dies venerit

In oībus. Aliq̄n legat mihi aliq̇s vſufru.ꝛ aliq̄n oꝑaſ ſerui.in hoc ſcdo caſu locabo operas ꝛ hēo inde mercedē ex oꝑis illi⁹ ſerui.ꝛ iſte ſeru⁹ oꝑabiꝛ mihi: ꝛ habeo ei⁹ oꝑas.ꝛ hoc dicit hec lex.

Opere. Legaſti mihi oꝑas ſerui ꝙ ſi capite minuar,nō

tamē ꝑdo vſufru. illaꝝ operaꝝ.

f Fruct⁹. Si habeo in ſeruo vſum oꝑaruꝫ video: ꝑciū lucrari qđ ſumptib⁹ deductis reſtat.

o Operis. Legaſti mihi opas in ſuo: videris mihi legaſſe omne ius qđ ex eo ꝑcipi pōt.

ſ Sum. Ti. legauit mihi opas ſui: poſtea egi cōfeſſoria vel actiōe ex teſtō. aduerſari⁹ fuit in mora. tenet̄ mihi ad operas ſui quas amiſi. ſ. ad extimationē eaꝝ aliter melioris ſui nec deterioris extimatur opa. Itē ſi talis eſt ſuus vt eius opera ſit nulla: nulla ſit extimatio. ⁊ ſi alicuius vtilitatis eſt ſeruus non plus extimat̄ ꝙ dominus eū ſeruū in affectione habuerit. Alteri⁹ dicit ꝙ dn̄s deducit ſumpt⁹ quos fecit in ſeruuꝫ.

De vſu ⁊ habitatione. Rubrica.

n NUnc videndū. Plana ē cū. l. ſe. vſqꝫ ad. §. cui vſus. ibi ꝓſequit̄ qn̄ do m⁹ ē legat⁹ vſufru. vel marito vl' femine. ⁊ hoc vſqꝫ ad. l. ſi habitatio. vbi dicit ꝙ ſi cui leget̄ habitatio qđ ius hꝫ vſqꝫ ad. §. ſ. ſi vſus. Ibi incipit dicē ō vſu fundi vſqꝫ ad. §. ſꝫ ſi pecoꝝ. in. l. plenuꝫ. ibi ſubſeq̇t̄ de grege cōi ⁊ armēto bouꝫ: equitij ⁊ equaꝝ. vſqꝫ ad. §. ſi vſus. ibi incipit dicē ſi eſt legat⁹ vſus ſerui mihi: q̇d iuris ſit. vſqꝫ ad. l. ꝑ ſeruuꝫ in qua dicit ꝙ ſeru⁹ in quo habeo vſufr. ex re mea mihi querit: nō ex operis ſerui. Si vſufr. Duo equiparant̄. ſ. ſi aliq̇s legat mihi vſufru. fundi vel fructū ſingul' annis: nam vtrolibꝫ habeo ius fruēdi: ſic ꝙ vſus cōmoditas nihil videtur adimē fructui. nec ē vſufr. ſine vſu cōmoditate vtēdi. ſed eō ē vſus ſine vſufr. qđ ē ius ſiue cōmoditas fruēdi q̄re vſufru. nō ē ſine vſu: ꝓbat ar. pomp. legaſti mihi vſufr. ſine vſu: nō valꝫ legatū. q: ſi p⁹ea ademit fructū vr̄ adimē vſuꝫ legatū ꝑ h° qđ adimit̄ fruct⁹. niſi cōſenſerit ⁊ voluerit teſtator remanere vſū. Tertio. legat mihi aliq̇s vſufr. poſtea ex interuallo adimit vſuꝫ nō valet adēptio: ne remaneat vſufr. ſine vſu. Vſu. Teſtator legauit mihi vſū fundi: poſtea legauit mihi vſufr. vſus cōfundit̄ cuꝫ vſufr. q̇ ē in vſu. Secūdo legauit mihi vſufr. ⁊ tibi vſuꝫ. ⁊ dicit ꝙ ambo habem⁹ vſuꝫ. ego quidē formalē: tu quidē actualē. ſꝫ fructū habeo. i. qui ſuꝑeſt detracto vſu. tertio aūt ⁊c. qđ eſt planū.

f Fundi. Si legas mihi vſuꝫ fundi poſſuꝫ ego vſuari⁹ vſuꝫ vel ſeuuꝫ habere: ēt ſi nihil aliud remaneret: ſicut vſuari⁹ nō dꝫ ꝓhibere dn̄ꝫ ꝓꝑetatis volētē colere. ⁊ ecōtra ꝓꝑetarius vſuariū impedire nō dꝫ.

s SI. Plana eſt.

s Seruo. Dic vt. ſ. de vſufr. ex re ſerui. ſ. e. plenū. §. ſi vſus.

s Seruus. Plana eſt.

s SI dom⁹. Habeo vſufr. dom⁹ que indiget refectione quis reficere tenet̄ querit̄. ⁊ prima facie dicit̄ ꝙ taꝫ heredes ꝙ fructuarij. poſtea adhibet diſtinc̄. ⁊ ſi talis ē dom⁹ i qua poſſint habere vſuꝫ ⁊ heres ⁊ legatari⁹: tūc refectio ꝑtinet ad vtrūqꝫ. ſi ē talis q̄ nō ſufficiat ꝑtinet ad vſufr. tm̄. ⁊ h° diſtin. nō admittit̄ ſꝫ reprobat̄ i caſib⁹.

v Vſufr. Ti. legauit mihi tertiā ꝑtē vſus certi predij: certe nō valet legatū.

v Vſus. Ti. legauit mihi vſuꝫ aque vt ego biberē ⁊ haberē quātuꝫ neceſſe hērem. ⁊ ſi in domo mea ſit neceſſe lauari. dicit ꝙ iſta ſuitus nō tranſit ad heredes q: ꝑſonal' ē

d DIuus. Ti. legauit mihi vſuꝫ ſilue remote: tm̄ hēo ꝙ tū ſi mihi vſufr. reliquiſſꝫ: vt poſſiꝫ vēdere. Lꝫ. habeo vſuꝫ alicui⁹ dom⁹: lꝫ vna camera ſufficiat: tm̄ alijs ꝓꝑetari⁹ nō vtet̄: q: alijs vtar forte alijs tēporib⁹. vt faciūt dn̄i ediuꝫ qui ſm̄ diuerſitatē tēpoꝝ diuerſis ꝑtib⁹ vtunt̄. Vſu. Si ego vſuari⁹ vtar vltra modū ꝓhibebor ſtatum ponēdo. q̇a forte illud eēt mihi vtilius.

Vſufructuari⁹ queadmodū caueat. Rubrica.

s SI cui⁹. Fructuari⁹ ſatiſdat ꝓꝑetario ō duob⁹. ſ. ō vtendo arbitrio boni viri. Itē ꝙ finito vſufr. reſtituet rē in re mobili ſiue immobili ſit relict⁹ vſufr. ſiue relict⁹ ſit ꝑ fideicō. ſiue ꝑ donationē cauſa mortis: ſiue inter viuos. Cauere. Exponit primā clauſulam q̄ cauet̄ de vtēdo. ſ. arbitrio boni viri. nā dic̄ ꝙ duo ꝯtinet. vt nō deſtruat aliquo modo. Itē ꝙ deſtrui nō permittat. naꝫ facere debet plantationes ⁊ foſſata ⁊ ſepes. Secūdo cōſulit ꝙ tā ꝓprietarius ꝙ fructuarius deſcribat qualitates rei vt appareat ſi deterioret̄. quod ꝑ hoc apparebit ſi non vtatur arbitrio boni viri. nā totiens de hoc cōmittit̄ ſtipulatio quotiēs male vtitur.

Habet aūt. Hec ſtipulatio quā expōit fructuari⁹ duo ꝯtinet. de bn̄ vtēdo. itē de reſtituēdo finito vſufr. ⁊ pª. ꝯmittitur quotiēs male vtit̄. 2ª. finito vſufru. ſed quid reſtituet. q̇a dare nō poſſet. i. facere rem accipiētis cum non eſſet ſua reſtituet igit̄ q̇cquid ex eo ꝑuenit. Tertio dicit ꝙ in hac ſecunda clauſula de reſtituēdo: ꝯtinet̄ quaſi extimatio rei. vt ſi titius quidā vſucapit rem meā ⁊ tu poſuiſti impedire vſuca. ⁊ non feciſti: teneris mihi ad extimationē rei ſicut reſtituere rem ꝓmiſeras: vel qđ inde extabit. qn̄ ergo fructuarius ꝓmiſit reꝫ reſtituere finito vſufr. quocunqꝫ modo amittatur ſtipulatio committitur.

o OMēs āt. Deſinere. Ti. legauit mihi vſufr. ſub ꝯditōe qua pendēte heres mihi tradidit ⁊ ſtipulatuſ ē de reſtituēdo finito vſufr. extitit poſtea cōditio cōmittit̄ ſtipulatio quaſi deſierit vſufr. qui tm̄ nondū cōpetierat.

Si vſufru. Ti. legauit mihi vſuꝫ: ⁊ adiecit: vt quotiēs amitteretur ꝙ eſſet mihi reſtitutus. heres dedit eū mihi et ſtipulat⁹ ē reſtitui finito eo. amiſi vſuf. cōmittit̄ q̇dē ſtipulatio ſed exceptio erit mihi neceſſaria.

Sed ⁊ ſi quis. Teſtator legauit mihi vſufru. ⁊ cū haberem liberos ꝓꝑetatis eiuſdē rei mihi legauit. hr̄s mihi tradidit ⁊ ſtipulat⁹ ē ſibi reſtitui eo finito. habui liberos: ⁊ ſic finit⁹ eſt vſufru. formal'. q: iā habeo plenā ꝓꝑetateꝫ: cōmittit̄ ſtipulatio ſꝫ habeo exceptionē.

s Si heres. Ti. legauit mihi vſufr. ⁊ heres mihi tradidit ⁊ ſtipulat⁹ eſt reſtitui ſibi finito vſufru. p⁹ea hr̄s alienauit ꝓꝑeta. titio. q̄rit̄ an cōmittit̄ ſtipulatio eo finito. ⁊ dic̄ ꝙ nō. nā heredi nō: vl' hēdi heredis. q: nō intereſt. titio nō: q̇a non fuit ſtipulat⁹. ſed titius debuit ſibi ſtatim ſtipulari proprietatē habere. ⁊ ſi h° nō fecit agat rei vēdi. vel neg̃. ge. finito vſufru.

s SI fructuarius. Titius legauit mihi vſufruct̄. fundi: et hr̄s mihi tradidit: ⁊ ſtipl'at⁹ ē. p⁹ea ego fructuari⁹ emi ꝓꝑetatem: ⁊ ſic finit⁹ eſt vſufru. formal' ꝑ cōfuſioneꝫ. ⁊ dicit ꝙ cōmittit̄ ſtipulatio. ſed except̃. elidit̄: vel ipſo iure nō committit̄. ſic v̾ba illa. arbitrio bōi viri iſerta i prima clauſula. ſ. e. l. i. in prin. intelligunt̄ repetita in ſecūda cauſula.

h HUic. Heres ſtipulat⁹ eſt a me fructu. q: vtar arbitrio boni viri. dicit ꝙ videor ꝓmittere ꝙ nō cōmittet̄ dol⁹ ab aliquo extraneo. nec a me nec ab herede meo: nec ab eo cui de nouo darem me in adopt̃. licet ad iſtos non tranſeat vſufruct̄. Sꝫ ⁊ ſi. vſuari⁹ ſicut fructuarius ſatiſdat de duobus. de vtendo arbitrio boni viri. ⁊ de reſtituendo. ſic ⁊ vſuarius ⁊ vſufructu. qui tm̄ vſufruc. habꝫ ⁊ ille q̇ habitationē vel operas ſerui vel alteri⁹ aīal'. lꝫ nō ꝑ oīa aſſimilent̄ vſufr. idē ſi quis legat mihi ānuuꝫ redditū fundi. qđ eſt vſufruc. i. cōmoditas: nō ſeruit⁹.

s SI vſufr. Teſtator legauit mihi vſufr. heres tradidit ⁊ oblit⁹ caut̃. nō exegit. poterit hr̄s vēdicare. nec excipiam cū nō ſatiſdē de ꝑteritis duob⁹. Itē ⁊ iſta ſtipulatio de reſti. poteſt peti ꝯdit. incerti.

Cum vſufru. Dic hunc caſum. ſ. de vſufr. eaꝝ rerum que vſu conſu.

s SI tibi. iiijºʳ. plane dicit.

s SI vſufru. Illud ſemꝑ vſufru. debꝫ cauere ſe vſurum arbitrio boni viri ⁊ de reſtituēdo vſufr. eo finito quoq̄ modo ſit vſufr. cōſtitut⁹.

Plane. Ti. legauit mihi vſuꝫ fundi: ⁊ eiuſdē fundi ꝓꝑe. a decēnio i antea non ſatiſda. bo. qm̄ eſt veriſimile ꝙ nō male vtar cū ſperē ꝓꝑe. ad me ꝑtinere.

s SI veſtis. Ti. legauit mihi vſufr. veſtis q̄ vſu nō conſumebat̄ niſi tinea q: vtebar bn̄ ⁊ hr̄s tradidit ⁊ ſtipulatus ē: dicit ꝙ lꝫ reddā attritā: nō cōmittet̄ ſtipl'o.

SI plures. Legaſti mihi vſufru. fundi pluribꝰ heredibus inſtitutis: ꝯceſſiſti: oibꝰ illis tuis heredibꝰ ſatiſdare debeo ego.

SI ſerui. Si ſeruū hēo tecū cōem: poſtea lego tibi vſufructū mee ꝑtis. ⁊ ita ꝓpe. mee ꝑtis hr̄di meo remanet: ſatiſdabis hr̄di meo de vtēdo arbitrio boni viri. q̄ ſatiſda. neceſſaria ē hr̄di meo. nā lꝫ habeat cōi di. ad ꝓprie. q꞉ illa ē cōis tn̄ ꝓ vſufr. nō hꝫ. q꞉ ille nō ſit cōis: ſꝫ tm̄ tuus.

USu. Ti legauit vxori vſuꝫ domꝰ: ⁊ filios cōes eoſdē qꝫ heredes voluit i ea re ꝑmanere. videbaṫ ꝙ vxor nō teneret ſatiſdare. q꞉ nō ſit veriſimile ꝙ male poſſit vti. cū ſemper illi preſentes ſunt: ſꝫ ſatiſdare dꝫ. ⁊ hͦ dicit.

SI vaſoꝝ. Ti. legauit mihi vſufr. vaſoꝛuꝫ querit an debeat fieri illa ſatiſdatō q̄ ſit in rebꝰ q̄ vſu cōſumūṫ. ſ. vt extimenṫ vaſa ⁊ extimatio reſtituaṫ. ⁊ dṫ ꝙ ñ. q꞉ ñ ꝯſumūtur vſu: ⁊ iō alia cautō p̄ſtaṫ q̄ duo ꝯtiet. ſ. ꝯ vtēdo arbitrio bōi viri: ⁊ de reſtituēdo eo finito. Secūdo dicit: ex hoc apparet ꝙ nō ſic tradunṫ vt eiꝰ fiāt. Tertio q̇d ſi ego nō caueā de p̄dictis duobꝰ. ⁊ R. ꝙ ꝓpetariꝰ vēdicabit ſꝫ nō accipiā niſi ſatiſdē ſꝫ nō petet ꝓpeta. vlla cōditiōe rē q꞉ nulla cōdictio dn̄o rei ꝓ ſua re datur.

De ſeruitutibus. Rubrica.

SEruitutes. Diuidit ſeruitutes q꞉ alie ꝑſonales de quibꝰ in ſuꝑiori libro. alie reales vt ruſtice ⁊ vrbane. de quibus eſt hic liber.

UNus. Tres dn̄i ſunt cuiuſdā domꝰ. vnꝰ eoꝝ ꝯcedit mihi ꝙ liceat mihi ex mea domo immittē tignū dicit ꝙ nō valet ſine alijs. ſꝫ qui hꝫ directū dn̄ium domꝰ īponet ſuitutē: vt liceat vicino īmittere. itē qui hꝫ ſuꝑficiē tm̄ pōt hoc idē facere.

SEruitutes. Si aliq̄s vult mihi ꝯſtituere ſuitutes vrbanā vel ruſticā: pure dꝫ cōſtituere at ex tēꝑe. puta ab anno in annū. vel ad tp̄s. i. vſqꝫ ad annū: vel ſub cōdiṫ. non valꝫ de rigore iuris: ſꝫ de equitate ſic bene valet. ſi vero ante petat: vel poſt diē repelleṫ excepṫ. ¶ Modū. Concedis mihi ſeruitutē in fundo eundi vel agēdi hoc modo. vt certe res inde vehanṫ in ꝑtē: vt certo equo. vno. ſ. vł pluribꝰ: ł tali vehicl͛o ł tali nō videṫ cōſtituta ad tp̄s ł ex tp̄e. ⁊ iō valet ſuitus. ¶ Interualla. Seruitꝰ ad tp̄s cōſtitui nō pōt: vt dictū ē in prin. huiꝰ. l. ſꝫ cōſtituiṫ ſeruitꝰ vt q̇s vadat certis diebus in ebdomada: puta tribꝰ. vel certis horis in die. an valeat ſeruitꝰ ita cōſtituta: q̄riṫ. ⁊ rn̄. ꝙ ſic valꝫ. ⁊ hoc diċ iſte. §. ⁊ primꝰ. §. l. ꝑxi.

VIa iter. Si q̇s vult mihi ſuitutē vie ⁊ itiner̄ cōcedere vel cōſtituere eiſdē modis pōt cōſtituere quibꝰ vſufru. dic vt s̄. e. ſeruitꝰ. §. ſi.

AD certā. Titiꝰ volebat incerte partis fundi ſui ꝓ diuiſo cōcedere ſuitutē: an poſſit q̄riṫ. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ſꝫ ſi titiꝰ in eo toti predio ſuitu. debeat. an ꝓ parte ei remittē poſſuꝫ: q̄ritur. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. vt ſi cōcedas mihi ſuitutē vt liceat mihi ſpaciari in fundo tuo nō valet ſeruitu. cōſtitutio.

UT pomū. Si p̄diū ¶ Fūdo meo ſuidꝰ titij ſuitu. debebat. ꝑtē titij fundi q̄ ſuitu. meo dēbat emi: vł emiſti cui ſuitꝰ dēbaṫ. an retieaṫ ſuitꝰ. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. lꝫ ab initio ꝑ ꝑtes acq̄ri ñ poſſit.

SI cui. Si ꝯcedas mihi vt liceat mihi imittere vł ire ꝑ fundū tuū vel domū tuā: ſeruitꝰ eſt.

SI iter. Si legas mihi vt eā ꝑ fundū tuū quo iri nō poteſt niſi oꝑe facto. an poſſum opus facē vt poſſim ire. ⁊ rn̄. ꝙ ſic.

NOn. Seruꝰ municipū acq̄rere pōt ſuitutē fundo municipum.

SI tam. Si cōcedas mihi viā. ita ꝙ neqꝫ vehiculū poſſit ire nec equꝰ aliq̇s iſtud diciṫ potiꝰ iter nō aūt ē actꝰ nec viā. ſꝫ ſi poſſuꝫ ducē iumētū ꝑ locum illum. tūc erit etiam actus

SI cui. Cōcedis ſuitutē itineris ꝑ fundū meuꝫ. nūq̇d ꝑ qualꝫ poteris partē ire. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. de ſcripto iure. ſꝫ locus ē de eq̇tate ꝯſtituendꝰ. q꞉ dēs ire per illā ꝑtē que minus nocet fundo meo. Sꝫ nūq̇d ſi per aliquā ꝑtē cepiſti ire: poteris variare. ⁊ rn̄. ꝙ non. quare nec amplius poteris variare. nā ſic in riuo electo eſt vt nō poſſis iterum electum riuuꝫ mutare.

PRo parte. Tria dicit. Primo: q꞉ nō pōt acq̄ri ſuitꝰ ꝑtiꝫ predio: vtputa medietatē ꝓ indiuiſo. ex hͦ āt naſciṫ ſecūde q̄ſtōnis ſolꝰo que talis ē. Stipulatꝰ ſuꝫ a te ſeruitutē vie fundo meo. ⁊ anteq̄ ſuitꝰ cōſtitueret vendidi medietatē fundi dn̄aturi pro indiuiſo. q꞉ primā ꝑtē alienauit ſic corrūpiṫ ſtipꝰlo. Tertio dicit ꝙ teſtator nō pōt ꝑtē ſui fundi afficē ſuitute ꝓ indiuiſo. ⁊ ſi in totū cōficiat q꞉ potuit ⁊ in dimidiā adimat ꝓ indiuiſo nō valet ademptio.

SEruitutes. An ſeruitutes vſucapianṫ. dicit ꝙ non: duplici rōne. q꞉ incorꝑales ſunt ⁊ ſicuti nō poſſideṫ. ita nō vſucapiunṫ. Itē q꞉ nō ſūt cōtinue. ⁊ ponit exēplū in itinere. Secūdo q̄riṫ an poſſiꝫ acq̇rere ſuitu. itineris ꝑ p̄diū tuū ad ſepulcrū meū qꝺ vltra hēo in meo agro. dicit ꝙ ſic. ⁊ acq̇ſitam remittere. q꞉ mea priuata ē. lꝫ ſepulcꝝ ſit religioſuꝫ. ⁊ ſic i bonis nulliꝰ ꝑſone. Itē ſi inter meū ⁊ tuuꝫ prediū erat locꝰ publicꝰ: an poſſis tu mihi cōſtituere ſuitu. ꝙ liceat portare inō aquā per collū. ⁊ rn̄. ꝙ ſic.

PAp. Teſtatoris p̄diū ſuiebat predio hr̄dis ⁊ fundū ſuientē legauit teſtator titio ſub cōditiōe: ſi nauis ex aſia veniret. ⁊ ſic in eo tp̄e ſuitꝰ eſt extincta cū vtrūqꝫ p̄diū ſit hr̄dis extitit poſtea cōdēnatuſ. dabiṫ ei vt patiaṫ cōſtitui ſuituteꝫ actiōe ex teſto. vel diċ ecōtra. ⁊ habes iſtos duos caſus. J. de leg. i. l. legatū. §. ſi.

SI fundo. Habebā duos fundos. vnū vēdidi cui ſuitutē iutilē impoſui ꝑꝑ fundū retēta valet ſuitꝰ talis et bene poſſuꝫ talē ſuitutē recipere.

QUotiēs. Si vēdas mihi viā: cauere debes mihi ne me impedias: ⁊ ꝙ patiaris me ire. q꞉ vſus cū patiētia habebiṫ ꝓ traditiōe. ⁊ ſi īpedias me vti ſuitute potero agē

SI vſufr. Contra me ꝓprietariū ſoluꝫ ageṫ inſolidum: tu autem non teneris.

De ſeruitutibꝰ vrbanoꝝ p̄dioꝝ. Rubrica.

URbanorum. Ponit hec lex ⁊ ſequens exēpla de ſeruitu. vrbanorum.

LUminū. Facit hec. l. dr̄am inter has duas ſuitutes. ꝓmittis mihi dare lumīa: ⁊ ꝓmittis nō nocē luminibꝰ meis. nā primo caſu ſatis eſt. ſ. quoq̄ mō ꝑ feneſtram tue domus. vel alio mō das mihi lumē ſufficiēs. Secūdo nil dēs facere quominus habeam totuꝫ lumē ꝙ ex celo habere poſſum.

INuitū. Querebaṫ ſi habeo ſeruitutē ꝑ domū alicuiꝰ eo neſciente nolēs mihi cōſtituere ſeruitu. dictꝰ eſt inuitus: niſi expreſſe cōſentiat. Secūdo apparet ex his ꝙ furioſi ⁊ infantes conſentire nō poſſunt ſeruitutē concedere vt dictum eſt. cauſetur.

HEc aūt iura. Primo ponit regulā ꝙ tā vrbane q̄ ruſtice ſeruitutes nō vtēdo amittūṫ. Secūdo ꝙ plus eſt neceſſe in amiſſione vrbane q̄ ruſtice. q꞉ in ruſtica ſufficit me nō vti. in vrbana āt ⁊ me nō vti: ⁊ te poſſidentē vti libertate ⁊ de hoc ponit duo exēpla. primū q꞉ ſi debes mihi ſuitutem ne edes tuas altiꝰ tollas: ne luminibꝰ meis noceas. licꝫ ego feneſtras meas a parte domꝰ tue obſtructas hēo ꝑ longum tempꝰ. ⁊ ſic nō ſuꝫ vſus ſeruitute. tn̄ nō amitto ſeruitutē niſi tu edes q̄ mihi ſuitu. debēt altiꝰ eleuaueris. Secūdo pōit exēplū vt in textu ibi. itē ſi tigni. ⁊ claꝝ eſt. ⁊ bn̄ diċ altiꝰ exaltatū hūer̄ in tuo. Nam ſecꝰ ſi arborē poſuiſti tm̄. nā non iō videris vti libertate ꝑꝑ motū naturalē arboris.

QUod aūt. Supra. l. ꝑxi. in penul. rn̄.

Pariete. Pone casuz si cōis paries est inter me τ te. vt puta inter domuz tuā τ meā est paries cōis: qui vtrāq̄ domū separat. si vis eū destruere vel reficere non potes.

Omn eo. Si habeo domū possum eā exaltare vsq̄ ad celū si non debeo alij seruitutem.

Binas. Habeo domos duas: vnā tibi lego. primo q̄ritur an hēs me⁹ possit exaltare retentā: vt auferat lumē legate. Secūdo si hēs suā velit exaltare an possit ꝓhibere. Tertio an per retentā debeat heres ꝓstare viā ad legatā: q̄z lumē nō habeat: querit. videt̄ cū legat̄ vsufr. q̄ sit dandū ei ad p̄imā rn̄. φ potest hēs exaltare retentā: τ auferre lumina legate. Idem si vni leget vsufr. alteri ꝓpetate alteri⁹: potest altera exaltari in p̄iudiciū alteri⁹ luminis. duo tn̄ videbant̄ obstare dicte solutioni. p̄imū vsufru. legato datur iter. item haustu aque relicto iter dat̄. a simili hic domo legata lumen debet̄. hoc nō obstat: q̄ꝛ vsufr. sine itinere nil valz. sꝫ domus sine lumine valet: dū tn̄ aliq̄d luminis relinquat̄.

Qui luminib⁹. Volebas domū tuā tollere potes q̄dē tuā dūmodo serues antiquū statū τ formam.

¶ Si inter. Pone casuz per. l. j. e. si domus. τc.

Edificia. Plana est. q̄z facit differētiā inter suitu. al titus nō tollēdi τ seruitutē ꝓspect⁹.

Quidā. Juxta parietē cōem insulaz balneaz stuphas cōstruxisti. ex quaz vapore paries cōis incēdebat̄. nō debeo h̄ facē sicut nec facere etiam posses si velles supra illum parietē cōem edificare vel ponere tuū parietē. τ si facias conueniā te inde: ante tn̄ loqui debeo. ¶ Pariete. Habeo parietē cōem. illū pingere bene potero. Secūdo si vis destruere τ meli⁹ reficere. τ caues mihi de dāno infecto dānum parietis τ rez amissaz venient in stip!one. non aūt preciositas parietis per picturā vel incrustationem.

Inter. Plana est. differentiam facit inter prospectum seruitu. τ illam ne luminib⁹ officiat̄.

Libeꝛ. Ad hoc facit. s̄. e. edificia. τ pōt intelligi h̄ q̄d dicit de prospectu duob⁹ modis. vno φ debebat̄ suitutis prospectus generalis. τ sic habet plus seruitus prospectus. q̄z pōt ille cui debetur celum τ terram videre. vł' dic alio modo. vt in glo. ac. hic posita. s. quando ad certum locū p̄dicta seruit⁹ debetur. ¶ Si seruitus. Si mihi debebat̄ seruit⁹ ne luminib⁹ officiat̄: τ aliquis ibi edificat. puta in area que mihi seruitutē p̄dictā debebat. possum illi edificanti nouum opus nunciare si mihi nocet.

Lumen. Seruit⁹ luminis ex celo debet̄. sed seruit⁹ prospectus debetur mihi ex inferiori parte.

Interdum. Retento p̄dicto casu. pone φ debebas mihi seruitutē illā ne lumi mee domos noceret̄. τ tu remouisti parietem tuum vel depressisti: qui paries erat dealbatus. τ cū sol ibi erat ex solis reuerberatu in meā domū lumen deuoluebat̄. si ergo predictū tuū parietē demoliaris vł' remoueas officis luminibus meis.

Ad arborem. Quatuoꝛ dicit vsq̄ ad. §. hec lex.

Uēdidi tibi domū τ dixi φ stillicidia ł' suitutes stillicidioꝛ tibi nec̄arie sū. ita nūc remaneāt: nec apui vtꝛ debēt domus vendita: vel debeat̄ ei. τ dic interp̄tandū pactuz ↄ venditorē vt domui vendite debeat̄ seruit⁹: non vero ipsa debeat. idē de alijs serui. fm placen.

Si fistule. Cōcessi tibi talē seruitutez vt liceret tibi p̄ meum parietē quē frāgebā ponere fistulas. vt inde aquas ad tuā domū duceres. τ sic debebā tibi seruitutē in recipiēdo fistulas. si pp̄ hoc passus sum damnū: agaz actio. in factum. vel stipulaboꝛ de dāno infecto pro damno futuro.

Fistulam. Si parietem cōmunem habueris. iuxta illū fistulas. i. instrumenta per que aque ducantur iure habere non potes. sed an balneum posses habere iuxta parietem cōmunem: queritur. τ dicit paulus φ sic. nec potes prohiberi: sicut nec prohiberis id in tuo facere. sed nerati⁹ distinguit. aut nocet aut non. si nocet potes prohiberi. si non nocet non potes prohiberi.

Seruitutes. Urbana seruit⁹ potest retineri per possessionem. τ de hoc ponit duo exempla. in quibus si habeo immissum tignum in murum tuum. vt. s̄. e. retineo seruitutem. ¶ Si domo. Planus est. dic̄ eñ φ ille cui seruitus est concessa: potest facere riuos τ fossas per quos vel quas vtatur seruitu. si aliter vti non poterat. vt. s̄. e. l. seruitutes.

¶ Si sublatū. Si tu dēs mihi seruitutem stillicidij recipiē di ex domo mea: τ ista domus diruatur. refici debet eadem qualitate τ specie. al's esset aliud edificium. ¶ Si seruitus. Area tua debet recipere stillicidium domus mee. si vis edificare in illa area: nō potes. hoc est verum si non posset propter edificium hic stillicidium cadere. al's potes edificare vsq̄ ad tectum domus mee. τ hoc dicit iste. §. τ alius. j. e. §. si.

¶ Si antea. Si domus tua recipiat domus mee stillicidium: non possum mutare tectum meum. scilicet si est ex tegulis facere ipsum ex tabulis. τ est ratio. quia leuius cadit aqua ex tegulis φ ex tabulis.

¶ Stillicidium. Siue ex testamento vel stipulatione: vel quocunq̄ alio modo domus tua recipiat stillicidium dom⁹ mee. possum domum meam exaltare. deprimere autem non possum. τ est ratio in littera. Item possum facere retro stillicidium. i. possum retro trahere stillicidium. i. φ cadat ttā ante. sed facere stillicidium plus alte non possum. τ ēratio ī ista.

Si dom⁹. Plana ē. s̄. e. l. proxi.

Si edificiū. Plana est.

Si seruit⁹. Si ex vna partē domus mee erāt fenestre: que tue domui debent seruire. si ex altera parte faciaz fenestras. non video: de his cauisse. si ita dictum fuit vt lumina vti nunc sunt ita sint. si autez dixi ne luminibus officiatur. omne lumē significat τ presens τ futurum. τ sic ad totā domum video: lumen constituisse. τ sic ratio generalis omnia comprehendit.

¶ Futuro. Plana est.

Altius. Domus mea erat. possum domū meam quādocunq̄ volo altius tollere dummodo si tua domus mee seruiat. non grauetur in plus.

Hoc. Dictum est. s̄. l. i. φ licet immittere tignum in domum vicini. i. seruitutē tigni immittendi. hoc dicit esse verum quando habeo domum ex qua immitto in vicinī domum. al's si domum non habeo sed imitto in alienuz edificium. τ cedit solo τ non est seruit⁹.

¶ Si ex tribus. Tu habebas domum ex superiori parte: ego in medio domum meam habebam. titius autem habebat inferius: ego autem constitui seruitutem ad domum tuam. τ inter meā τ domum titij est paries cōis. titius vult altius tollere illum parietem communem: an possit queritur τ respon. φ sic. licet ego dominus medietate ediū non possum altius tollere. nec ego teneoꝛ ꝓhibere illum titium.

Jure. Habeo tecum domum communem. tu vis supra eleuari quasi ī h̄ tibi seruiat res cōmunis: queritur an possis altius tollere. non potes ipso iure. Idem est cōtra. j. e. nec te ꝓhibere edificare. eo iure quasi in hoc seruiat mihi res cōis. vt alter me inuito non superedificet. sed alio iure idem prohibere non possum. cōi. s. diuidundo τ pro socio: vt nō fiat. τ factū tollitur. sed si cōmuni expedit possuz τ etiam diuidere. τ coniunge. l. sequentem que plana est.

Sed et si inter. Hec lex continuatur cum superiori. τ casus est talis. Ego τ tu habebamus domuz communem. τ ex illa domo communi proijcitur tignum super domum meam. agam contra te negatoria: vt tollatur. τ idem est si ex domo tua proijcitur aliquid supra domum cōem: φ agam vt remoueas.

¶ Si in area. Habeo tecum aream communem que debet seruitutem meuio altius non tollendi. Duplici ex causa eleuare non potest. vna quia seruitus est imposita. etiam si a meuio tibi concederetur. Alia quia ego prohibere possum τ licet seruitus remittatur, tamen aliud impedimentum subest.

FOramē. Cōceſſiſti mihi tale ius vt in tuo pariete eſſet foramē quoddā ꝑ qđ traheret͛ aq̄ ad lauādū familiā dom⁹ mee. q̄rit͛ an ſit aq̄duct⁹. ⁊ querat͛ tp̄e. ⁊ rñ. refert mauī fiat. ⁊ tūc nec flumē nec aq̄ duct⁹ tempꝛe. q̄rit͛ an ſimiliter q̄ñ pluit. ⁊ tūc q꞉ talit͛ mittat lꝫ nō cōtinue hꝫ quaſi ꝑpetuā cām. ⁊ tūc ē ꝓprie ſeruit⁹. Secūdo dicit ꝙ oēs ſuitutes dñt habere ꝑpetuā cām: ꝙ nō pōt ex lacu vel ſtagno. ⁊ iō non pōt ſeruitu. aq̄ duct⁹ in eis cōcedi. Tertio dicit ꝙ ſtillicidiū ſeruitu. ita demū ꝓpe eſt ſuit⁹: ⁊ tp̄e q̄rit͛. ſi naturalit͛ recipit nō ſi manu ꝑ canales ꝉ aliō ſtillicidiū imittet͛. quarto refert ſe ad primū caſuꝫ. ſiquidē dānū inferri timeat͛ rei ſeruiēti vt parieti in quo eſt foramē. hꝫ locū ſtipꝉo dāni infecti.

SI q̇s. Edes tue meis ſuiebāt. emi illas tuas edes. ⁊ ſic extincta ē ſuit⁹: ſi eas poſtea alij vendo: libere vēdi vident͛: niſi ſeruitu. imponerem.

SI parte. Hūc caſuꝫ dic. s. de ſuitu. vt pomū. §. i.

SEx teſtō. Heredē meū dānaui ne dom⁹ tue luminibus officeret. ſi heres deſtruxit illā domū: ex qua debebat͛ ſeruit⁹ ⁊ poſtea reficē velit. cōpetit tibi vtiꝉ actio: vt heredē ꝓhiberas altius reedificare.

SI edes. Plana eſt.

Libertas. Si debeo ſuitutē alti⁹ nō tollēdi ꝑſcribo libertatē. ſi teneā exaltatā illā domū ſuientē. ſed pone ꝙ incepi poſſidere vt liberas: ⁊ poſtea cecidi a poſ. interrupta eſt vſucapio. ſꝫ ad quē poſt deuenit vſucapit libertatē ſi legitimo tp̄e poſſedit.

EtVm. Ille q̇ dꝫ ſeruitu. oneris ferēdi ſuꝑ muꝝ ſuuꝫ. ille ſuꝑ colūnā ſuā dꝫ reficere. ⁊ nō ille cui debet͛ ſuit⁹. ſiue ſit ita dictū vti nūc ſunt ita ſint. vel alio mō. ⁊ hoc dicit hec lex.

SI binaꝝ. Si duas habui edes ⁊ vnā vēdidi: cui impoſui ſuitutē: ⁊ cū tradidi nihil dixi aget͛ ex vēdito vt imponat͛ ſuit⁹ vel incerti. l. cōditiōe incerti. ſꝫ pꝫ ⁊ fac̄. j. de cō. incerti. ſed ſine. §. Cum inter. Binas. Duas domos hēbā vna tñ cōtiguatiōe cōſutas vnā vni legaui: aliā alij. dicit͛ ꝯtiguatō diuiſa ē ꝑ ꝑte ē cui⁹ cūqꝫ. q̄ten⁹. ſ. dom⁹. cuiuſcūqꝫ extēdat͛. ⁊ hꝰ ſiue vtriqꝫ pure: ſiue alteri ſub cōditiōe legata eſt. Idē ſi int͛ viuos ꝯceſſi. nec pōt agē vn⁹ ꝯ aliū vt remoueat.

SI edes. Plane ſunt ambe iſte leges.

EtOs qui. Habeo tecū parietē cōem quā aperis. vt lumē itret ad domū tuā ꝓpꝛiā quā ibi iuxta hēs: nō potes

OLimpico. Aꝉs olimpio. ⁊ caſus taꝉ eſt legaui tibi habitationē cuiuſdā dom⁹ ꝑ quā ibā ad ortū meū. heres meus vult ꝑ illā domū quā tibi legaui ad ꝑdictū ortū ire: ſicut ego ibā. q̄rit͛ an poſſit. ⁊ rñ. ꝙ bñ pōt. eo tñ tp̄e ꝙ tibi nihil noceat. ꝓpꝛium nomē eſt olimpico. Lucius. Ianue dom⁹ mee aperiebant͛ ꝟſus viā: vt liqueat videre i domo mathei regini. q̄rit͛ vtꝝ vicin⁹ me⁹ hēat ꝯ me actionē cū nullū ex hꝰ incōmodū patiat͛. ⁊ rñ. ꝙ nō hꝫ. nec ego ei teneoꝛ. hoc pꝫ.

De ſeruitutib⁹ ruſticoꝝ ꝑdioꝝ. Rubꝛica.

SEruitutes. Quatuoꝛ ſunt pꝛincipales ſuitutes ⁊ ſūt noiate. ⁊ eas ponit in pꝛin. hui⁹. l. ⁊ poſtea ponit de vnaq̄qꝫ. et ſic ſunt ⁊ alie ſuitu. ruſtice inoiate et. v. ſ. quas ponit in. §. in pꝛedijs. Traditio. Cōſtituiſti mihi ſuit͛. itineris q̄liter inducar in poſ. ꝶ. offi. iudic̄. l. ꝙ ꝑcipiat pꝛeſtari mihi faciēdo ꝑſtari cautionē de ꝑſtādo in futuꝝ.

REſticoꝝ. Dicit. s. l. ꝑxi. multas eē ſuitutes ruſticorū ꝑdioꝝ. hic addit iur. cō. tres ſuitutes q̄ ſunt ruſtice. Aque. Seruit⁹ hauſt⁹ aq̄ duct⁹ pōt pluib⁹ cōcedi. ſi ſufficere poſſit.

ITē. Si cōcedas mihi vt bos me⁹ ꝑ quē fund⁹ me⁹ colit͛: paſcat͛ in tuo fundo: vꝫ ſuitu. ruſtica: ⁊ cōſtitui pōt. Itē p̄t cōſtitui ſuit⁹ vt fruct⁹ reponant͛ i domūcula agri tui. Itē p̄t cōſtitui ſuit⁹ vt liceat mihi ꝓijcē lapides in fundū tuū ex fundo meo. Qui habꝫ. Quatuoꝛ dicit. pmū: cōceſſi tibi ius hauriēdi aquā de fonte meo. ꝑ cōſequētiā videoꝛ cōcedē iter ad fontē. ſecūdo ꝙ vtrūqꝫ poſſum exp̄ſſim cōcedē. i. ius hauriēdi. tertio ſi cōcedit͛ ad fontē videoꝛ ꝯcedē ius hauriēdi. q̄rto ꝙ ad flumē poſſuꝫ ꝯcedere iter. ſed ius hauriēdi nō. q꞉ cōceſſio de hauriēdo nō operat͛ ad tm̄ vt iter videatur conceſſum.

PEcoꝛis. Habeo ꝑdiū ex quo aliā vtilitatē non capioꝛ niſi q꞉ ibi ſtant pecoꝛa mea. teſtatoꝛ legauit mihi ſuitutē in quodā vicino ſuo ꝑdio: vt pecoꝛa paſcant͛ in ſuo: tenet ꝯceſſio. et ſi mihi tm̄ noluerit cōcedere vel heredi meo: agam ego ⁊ vēdicabo ſuitu. nec repellar exceptione.

NEmi. Pꝛiō dicit nō poſſe eſſe ſuitu. ruſticā: niſi ꝑdiuꝫ habeat͛ in ꝓximo. ſecūdo dicit ꝙ ad neceſſitatē tm̄: nō ꝙ ſuperfluat aliq̄d. vt hoc exēplo habeo ſeruitu. in vicino ꝑdio. vt ex foꝛnace q̄ ē ibi habeā vaſa nō ad neceſſitateꝫ agri nō eſt ſuitu. ruſtica. aut vt vadā vel ecōtra. eſt mag̃ vſufru. q꞉ ſit ad neceſſitatē eſt ruſtica ſuit⁹ nō vſufr. ſꝫ recedit ab eo idē in ſuitute paloꝝ eruēdoꝝ ex vicina ſilua. vt ſi vēdend⁹ eſt vſufr. ſꝫ ſi ad vineā colendā: eſt ruſtica ſeruit⁹. Item ſi habeo ius paſcendi pecoꝛis vel appellendi ad aquā. pōt mihi concedi vt habeam tuguriū in quo me recipiā pꝛopter hyemem in eodem fundo.

QVi ſella. Qui vadit ſuꝑ equū vel ſuper bigā vel q̄drigā videt͛ habere iter ⁊ non actuꝫ: ꝙ poſtea ſubijcit planū eſt. In ruſticis. Si pꝛediū titij eſt inter meū ⁊ tuū non poteſt conſtitui ſuit⁹ niſi pꝛediū titij ſeruiat.

VIe latitudo. Plana eſt.

SEruitus. Iure veťi ita erat ꝙ ſeruit⁹ aq̄ cōſtitui non poterat: niſi vbi aqua naſcit͛: vel ex fonte ipſo. hodie poteſt conſtitui ex quocūqꝫ loco.

LIbeo. Si conſtituas mihi ſuitutē vt liceat mihi q̄rere in tuo aquā: ⁊ ducere. valet talis ſeruit⁹. ⁊ ad hoc ꝓbandū inducit ſimile. q꞉ in futuro edificio poteſt ſeruit⁹ conſtitui. vt. s. e. ꝓximo. ſi ſeruit⁹. §. ſi.

PEr fundū. Plures habebant fundū cōmunem. ſi volo mihi acquirere per funduꝫ illuꝫ ſeruitu. quilibet concedere debet. alioquin ſi vn⁹ concedit mihi: alij poſſunt me ꝓhibere: ſed ille qui conceſſit mihi non poteſt me pꝛohibere ⁊ non valet conceſſio ab vno facta niſi alij cedant. vnde iſta ceſſione pꝛioꝛes ceſſiones confirmantur.

IIter. Hec lex aſſignat differētiam inter act̄. ⁊ iter. et eſt plana.

CErto. Habeo magnū agrū qui in parte eſt vinea: cui ager vicini debet ſeruitu. ⁊ lꝫ vinea remoueat͛: remanet ſeruit⁹ niſi aliud actū ſit in conſtituēda ſeruitu. vꝫ vt nō duret ſeruit⁹ ſi vinea remoueat͛. Si totus. Conſtituiſti mihi ſeruitu. itineris vel act⁹ ꝑ fundū tuū. refert an conſtituiſti vt oēs ꝑtes fundi mihi ſeruiāt. ⁊ tūc poſſum mutare q̄ñ velim: ⁊ tūc toto agro vti. ſi vero ꝯſtituta ſit ſuit⁹ ſimplicit͛. ⁊ tūc ꝑ certū locū terminabit͛ iter: vel actus ꝑ iudicē. ⁊ ceter͛ partes libere manent.

LAtitudo. Plana eſt.

Si loc⁹. Cōſtituiſti mihi iter ꝑ partē agri tui. ſ. per pꝛatū potero eligere ꝑ quā ꝑteꝫ pꝛati veliꝫ. ſꝫ ſi ꝑ totū agruꝫ eligā: ⁊ ꝑ totū via vti volui. vel ſi veliꝫ ꝑ loca ꝑcioſioꝛa. iudex ſtatuet vbi vadaꝫ.

PEr quē. Duo dicit plana eſt.

COniunct⁹. Si hēo iter ꝑ fundū tuū vꝉ aque ductū poſſim ibi ponē fiſtulā vel cānales: vt ꝑ eā ducat͛ aq̄ magis libere: dū mō nō detioꝛet͛ riu⁹ vñ aq̄ ducit͛ ex fundo tuo

DIuus. Si volo aucupari i fundo tuo ꝯ tuā volūtatē non poſſuꝫ: ⁊ ita quidā iperatoꝛes ꝶ.

IMperatoꝛes. Plures hñt ꝑdia iux͛ flumē publicuꝫ quilꝫ p̄t inde aquā ſumē ad irrigāda ſua ꝑdia: dūmō nō plus ducat ꝙ neceſſe ꝑdiū hꝫ. niſi ꝑ ꝑuiꝉ. q̇s q̇ nō hꝫ ita magnū ꝑdiū oſtēdat ſibi pl⁹ licē. itē ita demū poſſuꝫ ducere ſi ſine alteri⁹ incōmodo poſſum id facere.

VIa. Per plura ꝑdia vni⁹ vel plurīū hēo viā ad fundū meū. dicit͛ qđ ē vna via vtiꝉ. ⁊ tota amittit͛ nō vtendo. vel tota retinet͛ ꝑ vnū de ꝑdijs vtēdo.

SI vn⁹. Si ego ⁊ tu fundū cōeꝫ hēm⁹. ⁊ ego viā ad illū fundū ſtipuloꝛ. nō valet ſtipulatio. ſꝫ ſi ego ⁊ tu ſtipulemur ſeruitutē ꝓ fundo cōi valet ſtipulatio. ſi de ſuitu.

cōis nr̄ fu⁹ ſtipulet̄ qui ſtipulari pōt. idē eſt. ¶ Si ſtipulator. Si ſtipulor viā p fundū tuū: ⁊ decedā plurib⁹ heredib⁹: relictis vtil' erit ſtipulatio. ¶ Si mihi. Duo dic̄ vſq; ad. §. fuit⁹. q̄ plana ſunt.

SEr. aq̄ ducēde. Debebat̄ mihi ius p p̄diū tuū. feci aq̄ ductū manu poſtea naturalit̄ creuit aq̄ ex vicinis p̄dijs: vel ex fonte ibi nato. nō teneor dn̄o ſuiētis p̄dij.

SI fundo. Quidā fons erat i agro titij. ex quo fonte aquā p fundū ſeij ad fundū meuij ducebā. poſtea acq̄ſiui fundū ſeijanū. an remoueat̄ ſuit⁹ in fūdo titij. ⁊ rn̄. q̄ ſic

HAn. Ex p̄dio meo ad vicinū p̄diū q̄ſiui ſuit]. aq̄ hauriēde: vt biberēt coloni agri mei: p̄dial' ſuit⁹ ē nō pſōal'

¶ Per pluriū. Habeo ius aq̄ ducēde p pl'ima p̄dia ſucceſſiue ad p̄diū meū. ex ea aq̄ nō potero alicui extraneo cōcedere. nec etiā alicui eoꝝ q̇ ꝓximū hn̄t p̄diū: niſi ſit act]. vt poſſim ꝯ cedere. ⁊ dabo etiā vni de p̄dijs p q̄ð duco: nō vt ei ſuiam: ſed ipm mihi ſeruiat.

SI mihi. Plana ē. l. ſe. q̄ cōtinuat̄ cū iſta.

VIe. Hec. l. reſpic̄ illā q̄ ē. s̄. e. vie. et dic̄ q̄ certa debȝ eſſe vie latitudo. id verū ē qn̄ nō ē actū: niſi aliō fuit dictū: al's minor ⁊ maior: quā ibi ducat̄ poſſet cōſtitui. vt h̄ dicit. ¶ Si lac⁹. Lacū ꝑpetuū habes i tuo fūdo. ſi cōcedas mihi ſuitutē q̄ ego poſſim ire ad fūdū meū p illū locū: valet ſeruit⁹. ⁊ pōt talis ſeruit⁹ imponi. ¶ Si fūd⁹. Plan⁹ eſt. ¶ Quecūq;. Per fūdū tuū mihi ꝯſtituiſti ſuitutē p fūdo meo q̄ ꝓxim⁹ tuo fūdo erat. ſi vēdo iſtū meū fūdū ꝑticl'atiȝ q̇libet emptor p̄dictā ſuitutē hēbit: ⁊ agere ēt pōt. ⁊ ſi vnus hȝ vnā ꝑtē mei fundi iuxta tuū fundū ſuiētē: ⁊ alter nō. ſȝ remotā hȝ a tuo fundo potuerit venire ad fundū tuū. ſi iſti alij q̇ hn̄t ꝑrimas partes fundo tuo patiant̄: al's non.

EX meo. Si habeo aq̄ ductū i fundo tuo cuicūq; volo poſſuȝ ꝯcedere vicino. ⁊ hoc dicit labeo ⁊ male. q̇a corrigit̄ p proculū p ſimile. pone ergo q̄ cōſtituiſti certe parti fundi mei p̄dictā ſuitutē. nūq̇d ad aliā ꝑtē fundi mei poſſim ducere. ⁊ rn̄. q̄ nō. g̊ multo forti⁹ nec alij cōcedere poſſum.

SI partē. Predio totali ſuit⁹ aq̄ ducēde debebat̄. ſi poſtea vendā dimidiā hui⁹ fundi mei. an illo aq̄ ductu vtar inſolidū. an iſta ſuit⁹ ſequat̄ ēptorē. ⁊ rn̄. q̄ ſic. vn̄ aqua inter me ⁊ ēptorē diuidit̄. ſȝ ad eā ꝑtē ad quaȝ vtit̄ vti tn̄ poterō. nec refert mag] ſit neceſſaria vni q̄ alt̄i. Itē nec refert q̄ ſit p̄cioſior retēta vel vēdita ꝑs. facit. s̄. e. vie. §. quecūq;.

VNā. Si teſtator ſimplicit̄ ſuitu. legauit. heredi dat̄ electio vt cōſtituat ſeruitu. vn̄ velit. dū tn̄ malicioſe non conſtituat heres.

SI cōi. Ego ⁊ tu habem⁹ fundū cōeȝ. cui fundo cōi ſuiebat vicinū p̄diū. ſi emam⁹ illū fundū ſuit⁹ extinguit̄. ſȝ ſi nō habem⁹ fundū cōem. ſȝ ego ꝓpꝰum meū ⁊ tuū: ⁊ poſtea emamus cōem fundū ſuientē nō extinguit̄ ſuit⁹.

ITinere. Predio cōi meo ⁊ tuo titi⁹ ſimplicit̄ ſuiturē legauit. ſi nō cōſentiam⁹ de loco itineris: non acq̇rem⁹ ſeruitutem.

QUi duos. Duos fundos habebā. vnū verſus montem: aliū magis infeři⁹. ꝯfines tn̄ erāt. vēdidi illū fundū qui erat verſus montē. i. ſuperiorē fundū: cōſtitui tibi ſeruienteȝ vt ſulco apto ſuperior] fundi aquā liceat tibi imittere i agꝛ inferiorē. nō lȝ tibi recipere aquā vicinoꝝ.

QUi duo. Habebā duo predia confinia. ⁊ in vno naſcebat̄ aqua: ⁊ ea vtebar ad aliō p̄diū. vēdidi p̄dium in quo aqua naſcebat̄. ego excepi aquā ꝓ fundo retento. et etiā circa viā aquā. x. pedes: ex eo q̄ poſſem purgare riuum vbi illa aqua naſcebat̄. dicit̄ hic q̄ ſuitu. itineris tn̄ videor excepiſſe.

URia. Ego ⁊ tu ⁊ titi⁹ habebam⁹ p̄dia. tuū erat ſuperius. p̄diū titij erat mediuȝ. prediū meū erat iferi⁹. acq̇ſiui ſeruitutē aq̄ ducēde ex agro tuo ſupiori: ⁊ p fundū titij ad fundūȝ meū. poſtea emi fundū tuū ſuperiorē. nūc q̄rit̄ ſi vēdo p̄diū meū inferi⁹: an ſeruit⁹ quā habebā ſequat̄ emptorē. ⁊ rn̄. q̄ ſic. videbat̄ q̄ ſuit⁹ ſit amiſſa. q: vtraq; p̄dia vni⁹ facta fuerūt. ſed dicit actor h⁹. l. q̄ nō ē amiſſa. ⁊ ꝓbat hoc modo q: ego ducere aquā nō potuiſſeȝ. niſi p̄duȝ titij q̄ð medium erat ſeruitu. deberȝ. ſic ergo poſtq̄ acq̇ſiui nō pōt amitti ſuitus: niſi deſinā habere p fundū titij. ⁊ hoc dic̄.

FUnd⁹. Ego ⁊ tu cōem fundū habebam⁹ ꝓ indiuiſo. poſtea egim⁹ diuiſorio iudicio. ⁊ mihi tua pars adiudicata fuit: ⁊ ego tuā ꝑtē emi. poſtea p̄dicto fundo ſuitu. acq̇ſiui p p̄diū tuū. bn̄ poſſum talē ſuitutē acq̇rē. nec obſtat q̄ð dr̄ q̄ ſuit⁹ ꝓ ꝑte acquiri nō pōt. q: nūc ſuȝ dn̄s toti⁹ fundi. ⁊ iō poſſuȝ acq̇rere. per partes. ſ. indiuiſas. vt. s̄. de ſuitu. l. ꝓ parte. ſ. ti. i. l. ſi q̇s duas §. ſi quis partē. al's eſſet ꝯ. s̄. de ſeruitu.

CUm eſſent. Plana ē q̄ vȝ ſeruit⁹ ipoſita ⁊c.

¶ Per plurimū. Ego hēbā fundū meū in quadā valle. et iuxta meū hēbas tuū magis ſuperi⁹. ⁊ titi⁹ etiā hēbat ſuum magis ſupi⁹: q̄ tu⁹ eēt. acq̇ſiui ſuitu. aq̄ ducēde p oīa illa p̄dia ad fundū meū. poſtea volo cōcedere an poſſim. q̄rit̄. ⁊ diſtinguit̄. q: multū refert. aut ab initio. ſ. prin. i. tpe cōſtitute ſuitu. actū fuit vt mihi alij cōcedē liceret: ⁊ cōcedē potero. aut nō fuit actū: ⁊ nō poſſuȝ. facit ad hūc. §. s̄. e. ex meo.

VNus. Plures ſunt dn̄i vni⁹ fundi. vn⁹ coꝝ nō pōt ſuitu. iponē fundo cōi. ⁊ iō nec remittē ei debitā. vt in h̄ exēplo. habeo meū p̄diū ꝓpꝰuȝ. tuū mihi ſuit puta i via. meuȝ tibi ſeruit vt in aq̄ ductu. poſtea cōicam⁹. ego tibi meuȝ. ⁊ tu mihi tuū. q̄rit̄ an ſuit⁹ remittat̄ hincinde. ⁊ dicit q̄ nō. nā ſuit⁹ que debebat̄ tuo fundo ad meū primū remanet ei debita. etiā poſtq̄ cōicaſti mihi tuū. lȝ in ꝑte ſuitutis fiat mea. et ſic videat̄ exting]. q: ſi vn⁹ ſocioꝝ remitteret q̄ eē nō pōt.

SI fons. Ex fonte q̇ erat in fundo tuo aque ductū habebā. qui fons fuit poſtea deſiccatus. vnde ſteti p. x. vl' xx. an. q̄ vſus nō fui p̄dicta ſuitute. ſi poſtea redeat ad venā ſuā ille fons. ⁊ aqua ibi ſit ſum in integꝛ reſtitueđ⁹. vt iteꝝ vtar. ⁊ hoc dic̄ cū. l. ſe. que cōtinuatur.

CUm fundo. Habebā p̄dia: vnū tibi vēdidi ⁊ conſtitui tibi ſuitu. aque ducēde p retentū certe recte ſeruit⁹ cōſtituta eſt. vnde ſi poſtea titio vēdis p̄diuȝ q̄ð tibi vendidi. ſequitur titiū emptorē ſeruit⁹. nec obſtat q̄ tibi ſoli penā ꝓmiſi ſi facerē ꝯ ſeruitutē impoſitaȝ.

LEci⁹. Si ꝯcedo tibi ducē ratā aquam de fonte meo quātū p̄t p riuū duci vel exire. iſta ſeruit⁹ ē pſonal'. ⁊ iō ad hr̄des tuos nō trāſmittit̄. ⁊ h̊ dic̄ cū. l. ſe. q̄ cōtinuat̄. ⁊ dic̄ vt in ea ⁊ in appa. ac.

¶ Cōia p̄dioꝝ tā vrbanoꝝ q̄ ruſticoꝝ. Rubrica.

EDificia. Predioꝝ alia ſunt vrbana ⁊ alia ruſtica. vrbana ſūt q̇ ſūt in ciuitate: vel in villa. ſi ibi ſunt dom⁹ nihilomin⁹ ē vrbanū. aliud ē ruſticū. Secūdo dic̄ q̄ null⁹ p̄t acq̇rē ſuitu. niſi q̇ hȝ ꝓrimuȝ p̄diū. itē null⁹ ꝯcedē p̄t niſi habeat p̄diuȝ. de quo dic̄ vt in appa. accur.

DUoꝝ. Habebā duo p̄dia. vnū vēdidi eo pacto vt ſeruiat. retēta valet ſeruit⁹.

CAueri. Si ꝯſtituas mihi talē ſuitu. vt nō liceat tibi ſepulcꝛ alti⁹ exaltare. vl' ſi cōſtituas talē ſuitu. vt tn̄ certi hoīes ſepeliāt̄. nō vȝ vtroq; caſu: p̄dict] modis ſuit⁹ ꝯſtituta.

PRopū. Duo dic̄. p̄mū hēbā duo p̄dia: vnū vēdidi: et dixi q̄ ſuiret meo retēto p̄dio: ⁊ ēt tuo. nō vȝ tal' ſuit⁹ q̊ ad te: ſȝ q̊ ad me bn̄ vȝ. ⁊ mihi tota acq̇rit̄. 2°. dic̄ pone ego ⁊ tu hēbam⁹ duo p̄dia cōia: ⁊ vēdidi vnū: ⁊ aliō retinui. an poſſiȝ illi p̄dio retēto cōi acq̇rē ſuitu. p illud q̄ð vendidi. ⁊ rn̄. q̄ nō.

SI q̇s. Hēbā duas domos. vnā vēdebā eo pacto vt ſuiret. vȝ tal' cōſtō ſuitu. Scḋo dic̄ q̄ nō refert. vicine ſūt ābe iſte dom⁹. ſ. vēdita ⁊ retēta: vel nō ſunt. Tertio dic̄ q̄ idē ē in ruſticis p̄dijs. vt ſi hēo duo p̄dia: ⁊ vnū vēdo poſſuȝ iponer̄ ſuitutē retēto vt ſuiat vēdito. vel ecōtra. vt. s̄. e. duoꝝ. Tertio dicit q̄ ſi habeo duas domos: ⁊ ambas vēdo. nō poſſuȝ p pactū ei facē vt vna alij ſeruiat.

SI q̇s. Si alieno ꝑtē dom⁹ ꝓ idiuiſo nō poſſuȝ ei acq̇rere ſuitu. nec ēt iponē ſocijs. Si vēdidi fūdi ꝑtē ꝓ diuiſo. q: tc̄ bn̄ poſſuȝ iponē ſuitu. vēdite vel retēte. Scḋo dic̄

ꝙ idē ē ī domo ꝑ diuiſo alienata: pariete medio ad qȯ facit ſ. ſi reg. l. iiij. §. fi. in prin.

ITē ſi. Si duo ego ⁊ titiꝰ hēbamꝰ duas domos cōes. alterā vēdidimꝰ eo pacto vt ſuiat retēte: bñ poſſumꝰ. ſi ego ſolꝰ hēbā duas domos. ⁊ alterā vēderē p̄dicto pacto. ſ. e. l. in pri. Scḋo diċ ꝙ ego vnꝰ ex dñis p̊ vēdo ptē quā in vna hēo ſub pacto p̄dicto. Scḋo vēdidit ſociꝰ meꝰ ſuā ptē quaꝫ hꝫ ī p̄dicta eadē idē ē ꝙ vt pactū ſerui valeat. tertiū planū ē

SI in vēditōe. Nec. l. v. diċ. p̊ vēdo tibi ⁊ dixi ꝙ nō vendebā caſam liberā. nō teneoꝛ tradē liberā. imo poſſuꝫ eā facere ſuā duplicit. i. vt mihi vel alij ſuiat. ſecūdo diċ ꝙ ſi dixi me excipe ſuitutē ꝓ titio. nō teneoꝛ ſi titio cōceſſi. ſi āt alij ꝯceſſi teneoꝛ tibi ad intereſſe. tertio diċ ꝙ ſi tibi domū vēdidi. ⁊ cū tibi traderē eā dixi ꝙ dꝫ ſuitu. titio. poſſuꝫ agē ex vēdito vt ſuitꝰ titio cōſtituať. ⁊ hec ꝟa ſť ſi erā titio obligatus. vt qꝛ titio vēdidi ſuitutē agā ſilr̄ ex vēdito vt ſuitꝰ conſtituať. Quīto diċ: ⁊ h̄ ꝟa ſť ſi eo aīo ſuitutē excepi vt titio debeať. ſi aūt timebaꝫ ne ſuitꝰ debeť titio ⁊ iō excepi. diċ ꝙ ego vēditoꝛ nō poſſuꝫ ex vēdito agē: vt ſuitꝰ cōſtituať.

ITē. Habebā duas domos al'. iiij. vēdidi vnā de duabꝰ: vel duas de. iiij. h̊ p̄dicto vt vēdita ſuiret retēte ȯ hēo exp̄mere q̄ ſuitꝰ retineať. al's nulla videť īponi vľ oīs

Interpoſitꝗ. Sex dicit. p̊ ꝙ vel nil valeat qȯ actū ē vna domꝰ pōt alteri ſuire ī ſuitu. altiꝰ nō tollēdi. et ſi q̄dam domꝰ ſit ī medio q̄ nō ſeruiat. ſcḋo hēo p̄diū ⁊ ibi iuxta domū titij eſt p̄diū ſeij ꝑ qȯ volo q̄rere ſuitutē itineris ad meū p̄diū. lꝫ titij domꝰ ſit in medio poſſuꝫ ꝙ diu ꝑ eā domū ſeruitus q̄rať: al's nō. tertio diċ idē ſi ruſticū ſit p̄diuꝫ titij qȯ ē ī medio. q̄rto hēo tria p̄dia ꝯtinua p̄diū p̄mū: mediū extremū vēdo tibi: vel tradidi tibi ex vēditōe puta. bñ poſſuꝫ vēdito tradito īponē ſuitutē: vt ſuiat retētꝗ: vel ecōtra. vt retēta ſuiant tradito īuito. q̄to adijcit h̊ eē verꝫ vt traditū poſſiꝫ facē ſuuꝫ retēto mihi ꝓximo. qꝛ mediū p̄diū qȯ ē dñi dñantis p̄dij nō īpedit ſuitutē ſexto ſeq̄ť ꝙ ſi alieno vltimū. i. mihi ꝓximū cui acq̄ſita ſuit ſuitꝰ ceſſat ſuitꝰ: qꝛ mediū ei nō ſeruit i. emptoꝛi. vel ſi mediū vendo. idē erit qꝛ mediū iā vēditum mihi nō ſeruit donec mediū īponatur.

SI cū. Habebā duas domos. vnā tibi aliā titio vēdidi ſi īpoſui ſuitu. vt alienata ſuiat alij alienate domui valꝫ ſi vtraqꝫ ſimul nō poſſuꝫ neqꝫ valet ſuitꝰ. ſi diuerſis tp̄ibus vt qꝛ p̄iꝰ vēdidi vnā titio. ⁊ ei īpoſui vt alij retēte ſuiret. ⁊ illā retentā. poſtea tibi vēdidi: trāſibit ad te cū ſua cā: ⁊ valet ſuitꝰ ⁊ īponi pt. vel diċ ꝙ eodē momēto tibi ⁊ titio tradidi: vēdidiqꝫ: ſꝫ ſimul vtriqꝫ nō tradidi: ſꝫ diuerſis tp̄ibꝰ. ⁊ īpoſui ſuitutē alij quā p̄iꝰ tradidi. valꝫ ſuitꝰ. imo ⁊ ſi ſimľ vēdiderit ⁊ tradiderit valꝫ ſuitꝰ. ⁊ iō ꝓbať in lr̄a.

SI ei. Prediū tuū meo ſeruiebat. deceſſiſti: me herede inſtituto ſuitꝰ ē extincta. ſꝫ ſi hāc hr̄. poſtea vēdidi. dꝫ pati ille emptoꝛ hr̄. eā de nouo ꝯſtitui ſilr̄ ꝑ oīa. vt hr̄ ī legatario. ſ. ȯ ſuitu. l pap̄. ⁊. j. de le. i. l. legatū ē. §. fi. ⁊. j. de hr̄. vē. l. ij. §. penul.

QUicquid. Habeo duas domos. vna ab alia ſuſtētať altera puta ſuſtētātē vēdo hoc pacto: vt ſeruitꝰ ita ſit. certe nihil videoꝛ excipe. qꝛ vna nō ſuiebat alteri iure ſuitu. cū ⁊ ſi aū eēt diuerſoꝝ cū altī iure ſeruitu. ſuiſſꝫ. tñ cū incipiūt eſſe vniꝰ extingꝗ. ſuitꝰ. iō noīatiꝫ dꝫ opponi ſuitu. In p̊ caſu cū ſuſtentātē vēdidi. vel diċ aliť hūc caſuꝫ. vt in appa. accur.

REfectiōis. Per p̄diū vicini debeť mihi ſuitꝰ aq̄ ducēde. q̄riť ſi veliꝫ iter aq̄ reficē vt poſſim ire q̄ tenꝰ opus ē ꝑ reficiēdo. ⁊ dicit ꝙ poſſuꝫ.

ECi fundꝰ. Fundꝰ tuꝰ ſuiebat meo ruſtico. vel domꝰ tua ſuiebat fundo meo vel ecōtra. ſiue ego vēdā: ſiue tu tuū ſemꝑ ſeruitꝰ emptoꝛē ſequiť.

VEnditoꝛ. Duo p̄dia habebā iuxta mare. vnū vēdo eo pacto appoſito. vt emptoꝛ nō exerceat piſcationē cōtra fontē retētū. q̄riť an valeat ſuitꝰ. ⁊ dr̄ ꝙ nō. qꝛ mare nō pōt ſuitu. debere ſꝫ tñ iure pacto vel ſtipulatiōe ſi interceſſit teneňť paciſcicētes obſeruare. ⁊ valꝫ pactū. Cōſtat. In agro tuo erat lapidicina. q̄riť an aliq̄s te īuito poſſit ſe mutuo cedere ⁊ dr̄ ꝙ nō. niſi alicui talis ſuitꝰ debeať. vel taliť ſit ꝯſuetuꝫ q̄ ī h̊ ſueť tā in cedēdo ꝙ ſalario tibi p̄ſtādo: a q̄libꝫ cedēte. ⁊ ſi de hoc ſit ꝯſuetudo. nō ğ excludiť cedē volens: nec dño auferť vtilitas ſalarij. Itē volebas ꝙ ſuitu. itinerꝗ tibi cōcederē ꝑ domū meā ad tuā: cōceſſi vt die vadas nō de nocte. ⁊ diċ ꝙ bñ ē modꝰ ⁊ ꝯſuetudo vt hoc mō ſuitꝰ cōſtituať. iōqꝫ valebit hoc caſu.

PEr certū. Cōſtitui tibi ſuitu. ꝑ agrū meū. poſſuꝫ alij et pluribꝰ cōcedere ſi volo. idē in domo.

POteſt. Plana ē. et hēs eā de ꝟbo ad ꝟbū ī iſti. de ſuitu. §. fi.

SI. Tres ponit caſus h̄. l. p̊ ꝯceſſi vt ad p̄ſens q̄ſdā lapides poneres in area mea. nūc volo vt remoueas. q̄riť an ad h̄ poſſiꝫ te cogē. ⁊ diċ ꝙ nō hēo īterdictū de p̄cario: qꝛ hꝫ locū qñ ꝯceſſi p̄cario. itē nec videoꝛ ꝯſtituiſſe ſuitu. Itē nec pōt ille cui cōceſſi edificare me īuito: ſꝫ mea auctoꝛitate eum deijciā. Scḋꝰ ē. cōceſſi tibi ponē lapides ī loco mihi ſuiēti. an videoꝛ ſuitutē remittē. ⁊ dr̄ ꝙ nō. ⁊ agā īterdicto de p̄cario vt remoueas. Tertio vt retēto eodē caſu: ſi ꝯceſſi aīo donādi ſui. ſuitꝰ tolliť. nec īterdictū nec alio iure agā vt tollas

REceptū. Añ ponit regľaꝫ. ꝙ ſi duo vel plures ſumus dñi alicuiꝰ p̄dij. ⁊ volumꝰ ei īponē ſuitu. ꝙ poſſumus ēt ſi diuerſis tp̄ibꝰ īponať. ⁊ poſtea valet ſeruitutis īpoſitō. vt vltima cōfirmet p̄mā: vel plures. idē cōtra ſi volumꝰ p̄dio cōi q̄rere ſuitutē diuerſis tp̄ibꝰ īponē ꝙ poſſumꝰ. vt per acq̄ſitionē vltimi ꝯfirmeť p̊ma. Secūdo deceſſi heredes reliqui. vel ēt vēdidi ptē mei fundi. q̄riť an ceſſio ſocij cōfirmeť. ⁊ dicit ꝙ nō. q̄ſi qꝛ tm̄ p̊ma ad vltima trahiť. ⁊ nō īueniť h̄ p̄ma: q̄ poſſit cōfirmari. tūc qñ ſit vltima. ⁊ iō pēdebit donec nouꝰ ſociꝰ ceſſerit. Tertio ponit ꝙ acq̄ſiui ſuitutē p̄dio cōi. ⁊ anteq̄ ſociꝰ q̄rat deceſſit. vel ēt ſuā ptē vēdidit. certe expectať acq̄ſitio coheredis eiꝰ vel ēptoꝛis. Quarto ecōtra. ſi ego īpoſui ſuitutē p̄dio cōi. ⁊ añq̄ ſociꝰ meꝰ īponet. ⁊ ſic cōfirmet meā īpōneꝫ. decedit vel ēt ptē vēdidit. ⁊ dr̄ ꝙ expectatur ꝙ cohēdes vel emptoꝛ cedat: vt mea ꝯfirmeť ceſſio. h̄ ēt eſt cōceſſa īpōne ſuiturꝗ: vel acq̄ſitiōe ſuiturꝗ cōis: cōi p̄dio. vt ſic ī diuerſ tp̄ibꝰ poſſit fieri. nō aūt vt altera ceſſio trahať ad p̊mā. ſed p̄ma ad vltimā. Quinto dicit idem eē vbi p̊ma ad vltimā trahiť. ēt ī h̊ caſu. Itē ſi ꝯceſſi. deinde ſociꝰ meus leget ſuitu. ex cōi p̄dio diuerſis tp̄ibꝰ. q̄riť an ꝑ vltimā cōfirmeť p̄ma. ⁊ diſtingꝗ. aut eodē tp̄e adiť hēditas: ⁊ nihilominꝰ valet. aut nō: ⁊ tūc nō vꝫ. ⁊ reddiť rō qꝛ actio.

Si ſuꝰ vēdiceť vel ad aliū ꝑtinere negeť. Ru.

Actio cōpetit ꝓ ſuitute ei q̄ dñs eſt p̄dij: ACtio. cui ſuitꝰ dētur ēt nō dño dať qñ ad ſepulcrū debeť. nāqꝫ alienū p̄diū ē. nā ſepulcrū in bonis nulliꝰ ē. ⁊ iō nulliꝰ ē. ⁊ tm̄ actio dať ꝓ ſuitute.

DE ſuitutibꝰ. Dico me hr̄e ſuitutē ex p̄dio tuo ad meū ꝓ illa ſuitute petēda hēo actionē ꝯfeſſoꝛiā. itē ſi tu negas ſuitutē mihi debere cōpetit tibi negatoꝛia actio. Hec āt ꝯfeſſoꝛia cōpetit ſolo dño p̄dij dñantis: ⁊ nulli alij. ſꝫ pōe ꝙ legaſti mihi vſufru. certe dꝫ ꝙ hēaꝫ iter ꝑ aliȯ p̄diuꝫ ibi iuxta poſitū. ⁊ iſtȯ iter nō ē vt ſuitꝰ ſꝫ cōmoditas q̄dā. ſꝫ ſi p̄dio ī q̊ hēo vſufru. debeť. vtar ꝓ ſuitute ī p̄dio tuo. q̄ſi debeatur: nō q̄ſi mihi debita ſit. Pomp̄. Habeo vſufru. ī fundo ⁊ vſus ſuꝫ itinere gr̄a vſufru. xxx. vicibꝰ agē potero. de itinere a cuncqꝫ p̄uato. nā ſuffiċ me ꝓbare ſatis de fcō. xxx. vicibꝰ iuiſſe. ſꝫ ſi volo agere ꝯfeſſoꝛia opoꝛteret me ꝓbare ſuitutē de iure mihi ꝯpetē. ſꝫ ꝓbat ꝙ fructuario ꝯpetit interdictū: vt dixi. qꝛ ſi teſtatoꝛ mihi legauit vſufru. ⁊ vſus ſuꝫ itinē ꝓ fundo. xxx. vicibꝰ cōpetit mihi legatario. Itē ſi vēditoꝛ fundi ſuit vſus cōpetit ēptoꝛi ſiue totū ſiue ptē fundi emerit. ergo multo magꝗ cōpetit fructuario ꝓ ſuo ꝓp̄io vſu.

LOci. Si aliq̄s cōcedat mihi ſuitu. ſiue ruſticā ſiue vrbanā. nō ꝑꝑ h̊ dñiū loci ſuiētis trāſit ad me: ſꝫ ego cui ſuituſ eūdi debeť hēo ius eūdi. Qui iter. Si hēo iter vel actuꝫ tm̄ vel iter tm̄. qꝛ ita ſuit actū in ſuitute cōſtituēda. habeo actionem confeſſoꝛiam: ⁊ vti potero confeſſoria.

¶ In cōfeſſoria. In cōfeſſoria veniūt fruct⁹ intereē illi⁹ cui ſeruitus debeť. Itē in actꝫ. ſimiliť veniūt fruct⁹ intereſſe qui negat ſeruitutē deberi.

SI fund⁹. Plures ſim⁹ predij dñi dñantis: cuiqꝫ noſtrū dať inſolidū actio cōfeſſoria: ⁊ vni⁹ lucrū alteri nō prodeſt. licet victoria ꝓſit in ſeruitute obtinenda. ſed ꝑ pactum nō poteſt acquiri per vnum: niſi ⁊ alij acquirant. verumtamen licet ad ſeruitutem inſolidum agamus. ſi tamen ſeruitus nō preſtať ad intereſſe agiť: niſi pluſq̄ cuiuſqꝫ intereſt: aliquis noſtrū conſequiť. Idem econtra ſi fundi plurium dicuntur ſeruire. quia contra quemlibet inſolidum cuilibet confeſſoria inſolidum datur. ¶ Si quis. Viā mihi debebas ꝑ agrū tuū: ꝫ nō ꝓhibebas me ire ꝑ agrū tuū: ſed reficere potero agere actiōe cōfeſſoria ad reficiēdū. idē ſi volo reficere ⁊ nō permittas ago ex interdicto de itinē ac. qꝫ. ꝑ. ex ſecūdo capite. ſi in eo loco volo reficere ſi vero q̇s ſternere velit qȯ nō ꝫ: niſi actū fuiſſꝫ in imponēdo ſeruitutē: nō ago impedit⁹. ¶ Cōpetit. Dom⁹ mea dꝫ ſuitu. alti⁹ nō tollēdi duab⁹ alijs domib⁹. ⁊ ab vna liberata ē. volo domū meā altius tollē. ille impedit me cui ſeruitutē nō debeo. i. a quo liberata ē dom⁹ mea. alter vero cui dꝫ nō ipedit me. agā q̇dē negatoria cōtra illū q̇ me ipedit: ⁊ a quo liberata ē dom⁹ mea.

SI ceſſi. Dic in libro duob⁹ modis. ¶ Hic ſuituꝫ. plan⁹ ē cū. l. ſe. ⁊ cū prin. l. ⁊ ſi forte. vſqꝫ ad. §. ſciendū. ¶ Sciendū. Miraculū accidit h: q̄ q̇ poſſidet petit. vt exemplū. l. ſe. ſi forte.

ETiam. Si cōſtituiſti mihi ſeruitutē vt mur⁹ tu⁹ onera mea ſuſtineat. diciť q̄ valꝫ ⁊ teneris facere hui⁹ cōi. ſ. pariete ⁊ pati. ꝫ ergo al̕. nō teneať facere ſꝫ tm̄ pati q̇ ſuitutē dꝫ. hic tm̄ ſec⁹ ē ꝑꝑ ſeruitutē oneris ferēdi. pōt tm̄ rem relinquere ꝓ derelicto. Itē ſcias q̄ loquūť ȯ ſeruitute oneris ferendi vſqꝫ ad. §. ariſto. ¶ Hec actio. plan⁹ eſt.

SI edes. Plures erāt dñi quorūdā ediū quibus ſeruitus debebať. an q̇libet poſſit inſolidū agere ꝯfeſſoria ⁊ dr̄ q̄ ſic. ſec⁹ in vſufru. q̇ diuidi pōt. ꝭ. ad. l. fal. l. i. §. vſufru. Idē ecōtra. ſi plures ſint dñi illi⁹ dom⁹ q̄ ſeruitutē dꝫ. nam quilibꝫ inſolidū conueniet dñoꝝ dom⁹ q̄ ſuitutē dꝫ. Et dꝫ reficere ſicut actū eſt in ſeruitute cōſtituēda.

VEnūt. Planū ē vſqꝫ ad. §. fi. l. eaꝝ. debes mihi on⁹ ferendi ſeruitutē. teneris quidē ad duo vt reficias parietem ⁊ patientiam. Item vt caueas de tenēdo in futuro ⁊ patiēdo. ſꝫ ſi nō preſtes iurabo in litē.

SIcuti. Debes mihi ſeruitu. oneris ferēdi. ſicuti debes reficere: ſic interꝫ dū reficis parietē. debeo ꝓuidere mihi ne ruat dom⁹ mea. ⁊ cōtra me ages vt interim nō te impediā cogendo te ad fulturā. vel ages ꝯtraria ne te de ſeruitute tali inquietē dū reficis.

COmpetit. Cōſtituiſti mihi ſuitutē vt in pariete tuo apponerez tigna: ſuꝑ quib⁹ facerē porticū cooꝑtuꝫ ſuper colūnis bn̄ valet: ⁊ agere cōtra te potero ſi ego meis ſūptib⁹ hoc faciā. ꝫ in ſuperiori ſuitute. i. oneris ferēdi ſit ſec⁹ q: reficit q̇ dꝫ onera ſuſtinere. Sꝫ q̄riť q̇s videať in poſ. ſuitutis vel libertatis eē. Itē ſi agat q̇s ſuꝑ ꝑdicta vel ſimili ſuitute nō cōſtituiť de nouo: q: hoc nō petiť ſꝫ declarať: licet aliq̄n agať q̄ de nouo cōſtituať. vt ecce debebas ſuitu. egi ꝯfeſ. cōtra te: q: credebā te dñm ſeruiētis edificij cū alij vendideris. ⁊ ſic lite ꝯteſ. cōpleta ē libertatꝫ vſucapio. poſſeſſor venit ⁊ petit vt de nouo cōſtituať. vel dic q̄ nō vēdideras: ſꝫ tu poſſides. ⁊ cū agerē ꝯ te ſuppoſuiſti aliū. ⁊ ſic lite pen. impleuiſti ꝑſcrip. idē eſt hoc caſu. ¶ Ariſto. Neqꝫ dñs inferioris dom⁹ fumū. neqꝫ dñs ſuꝑioris aquā in domo inferiori ꝑt īmittere iure ſeruitutꝫ niſi cōſtituta ſit: neqꝫ fragmenta lapidū. Si g̊ aliq̇s edē ſuꝑiorē cōduxit: quaſi liceat iure ſuitutꝫ ei īmittē fumū agit ꝯ locatorē ad intereſſe. ⁊ fumū īmittere ꝓhibeť actiōe negatoria ſicut ⁊ ſi debeť cōfeſſoria agitur cōtra ſuꝑiorē niſi patiať īmitti. Itē ſi q̇s ſit ī poſ. tal̕ ſuitutꝫ. ſ. īmittēdi: agit vti poſſidetis. vt q̇ meli⁹ ꝓbabit ſe poſſidere ille obtineat. ¶ Ap̄ pomp̄. Si cōuenerit inter me et titiū ꝑ pactū: vt ī meo de quo ſua nō intereſt: liceat facere fumuꝫ nō valet ſeruit⁹. ſicut ſi cōceſſi vt liceat fodere: vel lauare mihi ī meo. vel nō liceat. ſed cōtra h̕ valet vt ꝑ fundū tuū viā habeam vel cuniculū. i. riuū coopertū.

SI eo. Per agꝝ tuū debeť ſuit⁹ mihi itineris. tu edificas in loco ſuiente. poſſum te ꝓhibere ne edifices. ſi ꝓbem dictā ſeruitutē agēdo cōfeſſoria. idē in ſeruitute vrbana quā mihi debes. q: ſimiliť agā cōtra te: ne in loco ſeruiēte edifices. ergo in vtraqꝫ ſeruitute ſi edificat dñs loci ſeruientis pōt agi cōfeſſoria: ne opus faciat. Idē in ſeruitute ꝑſonali. ſ. vſufru. q: agi pōt ꝯ dñm edificij ꝯfeſ. ⁊ ſi edificas tu dñs loci ſuiētis agiť vt deſtruas in primis duob⁹ caſib⁹ in tertio vero agiť de dolo q: vſufru. extinct⁹ ē. ¶ Julian⁹. Nūc ponit cōtra. pone debebā tibi ſuitu. tu edificas in loco tibi ſeruiēte. poſſuꝫ te ꝓhibere agēdo negatoria. ⁊ adducit ſimile. q: ſi edificares in area mea q̄ tibi ſuitutē nō debꝫ. poſſuꝫ te ꝓhibere. ¶ Qui latiore. Lex ſtatuit qualiť dꝫ eē mod⁹ vie. ſ̄. de ſui. ru. ꝑdio. l. via. Si g̊ vtar maiore aq̄ ductu quā mihi debeať vtroqꝫ caſu retineo mihi ſuitutē.

SI quis. Duxi aquā ꝑ agrū tuū. x. annis. acq̇ro mihi ſuitꝫ. ⁊ agē potero āmodo cōfeſſoria. nec teneor titulū demōſtrare. ſatis ē em̄ me preſcripſiſſe. quia hoc ꝑſumiť. niſi cōtra ꝓbeť. vt. ſ̄. ȯ ſui. vrba. ꝑ. l. edes. ¶ Agi. Per agꝝ tuū debebas mihi ſeruitutē aq̄ ducēde. ſi īpediaſ me quominus mihi liceat aquā ducere. agā cōtra te. etiā ⁊ cōtra aliū ꝓhibentē agam.

AN. Duo ſum⁹ ſocij fundi. q̄riť ſi vn⁹ vult edificare: et alť vult ꝓhibere. an poſſit. ⁊ q: potior ē cōditio ꝓhibentis q̄ facere volētis. ſecūdo ſi iam edificauit. an poſſit alter agē vt remoueat. ⁊ dicit q̄ nō. Hic iunge illuꝫ caſuꝫ cū primo caſu. ⁊ ſic rn̄deť hic. aliť nō rn̄deť ſi iūgas cū iſto caſu. ſed ſoluitur. ꝭ. cōi di. ſatis.

ABi. Quidā habebat tigna ſua immiſſa in parietem meū īdebite. poſſuꝫ agē vt remoueat. ⁊ vt caueat ȯ nō immittēdo deinceps.

FIſtulas. Si inſtrā quib⁹ aquā duco ꝑ viā publicā. et tuū parietē inundo. negatoria poteris agē ꝯ me.

SI cū. Precib⁹ tuis fui paſſus te īmittē quedā ī ꝑiete meo q̄diu volaꝫ. ⁊ iō nec nouā imponē potes. nec me īuito primis remotis: alia ſubſtituere potes. ¶ Paries. dic hic caſuꝫ vt ſcripſi. ꝭ. e. ſi q̄n. in prin.

ALtius. Dom⁹ mea debebat ſeruitutē alti⁹ nō tollendi: vel ne luminib⁹ officeret domui illi⁹: cuius tutor vel curator eram. ⁊ ſi exalto illā domū meā. cōpetit illi pupillo actio cōfeſſoria. ⁊ pupillo actꝫ. tutele teneor. ⁊ ſtatiꝫ pōt agē cōfeſ. pupill⁹ cōtra me.

SI a te. Cōceſſiſti mihi ſuitutē ſtillicidij ꝓ eo q: dedi tibi. x. ⁊ te patiēte hēo actꝫ. ⁊ exceptꝫ. ꝑꝑ dictā ſuitutē.

SI q̄n. Inť meā ⁊ tuā domū erat paries cōis. q̇ ope a te facto īclinabat ſuꝑ me. agā ꝯ te. vt nō facias īclinare. ¶ Cū ī domo. Ad feneſtrā vbi legebas ibi iuxta erat area tua. tu ꝯceſſiſti mihi ſuitꝫ. vt nō ponas ibi aliq̇d. agam etiā ſi tu turbitas vel moleſtes ibi.

SEcūdū. Iuxta parietē meū feciſti op⁹ aut in publico ⁊ agā īterdicto. ne q̇d ī loco pu. fiat ⁊ qȯ factū ē tollať ī loco priuato: agā ne ſi q̇d paſſus ſum ⁊ ēt fueraꝫ ſtipulat⁹ de dāno infecto agā ad dānū ex ꝑdicta ſtipl̕one.

ITem cui⁹. Teſtator legauit ſuitutē aq̄. ⁊ cū agereꝫ ꝯ hēdē vt pateret me ducē. abſentabat ſe: ⁊ me īpediebat ei⁹ familia. q̄riť q̇d mihi ſit faciēdū. ⁊ rn̄. q̄ ſuꝫ mittēd⁹ ī poſ. bonoꝝ abſentꝫ. nec añ diſcedā q̄ ſuit⁹ ꝯſtituať ⁊ dānū reſti

SI de cōi. Ego ⁊ titi⁹ tuať qȯ habui ꝑꝑ ſiccitatē habebam⁹ fūdū cōeꝫ. cui ſuit⁹ debebať ex ꝑdio vicini egi ꝓ ſuitute. ⁊ ſuccubui ſi q̇dē cl̕pa mea. nō nocꝫ titio. an dolo ⁊ nō nocꝫ ſil̕r. q: de dolo teneor ei ad oē dānū.

TEſtat⁹. Mulier hēbat domos ⁊ fūdū ꝑ quē cōſueuit ire ad domū. hēo legatū directū vl̕ fideicō. fūdū ⁊ ſi dom⁹ remanſit hēdi poťit hr̄s ſuitu. ī fūdo retinē vt ad eas vadā ꝑ eundem. ¶ Plures. Cuiuſdam ville homines a quodā magnate ius tm̄ ſeruitutꝫ tale emerūt. vt liceat ſingul̕ de

villa paſcere in nemore magnatis beſtias ſuas. poſtea aliquis de villa vendidit oẽs poſſes quas hẽbat in villa:vel tibi legauerat.q̃rit an ius comitat emptores ⁊ legatarios. Et dicit ꝙ ſic.ſiue ſit actũ:ſiue nõ actũ in cõtrariuȝ.

Aquã. Cõceſſiſti vt aquã initio quererẽ:⁊ poſtea ducerẽ.q̃rit an teneat cõceſſio.⁊ dr ꝙ ſic.ſed paul⁹ ⁊ alij cõtra.

Queadmodũ ſeruitutes amittantur. Rub.

Seruitutes. Quidã titi⁹ cepit eẽ dñs illi⁹ fundi cui ſeruit⁹ debebat:⁊ etiam ſeruiẽtis.q̃rit an ſuitutes confundant ⁊ extinguãt.⁊ rñ.ꝙ ſic.cõfũdũt.i.ↄfuſione q̃dã amittũt

Qui iter. Habebã iter quãtũ ad ↄmoditatem qḋ ẽ intelligẽdũ nõ ꝙ habeo actũ quãtũ ad ſeruitutẽ. q̃ritur ſi.x.an.vſus fui itinere:ſciẽs:nõ actũ aũt egi an pereat actio ⁊ rñ.ꝙ nõ.q: q̇ actũ hȝ:iter habẽ videt:quo ad ↄmoditatẽ.

Iura. Licet moriat:vel capite minuat dñs p̃dij dñantis.nõ iõ extinguit ſeruit⁹ ruſtici vel vrbani p̃dij. Itẽ ſi quis nõ vtat itinere ad ſepulcrũ:nõ iõ extinguit ſuit⁹ illa.

Seruit⁹. Si mihi ſeruit⁹ debebat:quicũq; ea vtit nõ amittit ſeruitus:ſed retinet.ſed opponit ad .l. iſtam.j. e.l.vlti.So.illa loquit quo ad ſeruitutẽ acq̇rẽdã:vl quo ad retinẽdã.vel dic ſcḋȝ R.ꝙ illa ſm iſtã intelligit. ¶ Si ego Circa duo ꝓpẽdit iſte.§.ſi p̃diũ vni⁹ ſeruiat p̃dio pluriũ. itẽ ecõtra.ſi p̃diũ pluriũ ſuiat p̃dijs vni⁹. In p̊ breuit ſe expedit hoc modo. Ecce eñ p̃diũ ſeij ſuit p̃dio meo:⁊ titij. ego vtor ſeruitute.⁊ titi⁹ nõ vtit.q̃rit an ꝑdat nõ vtendo ex quo vtor ego.⁊ dicit ꝙ aut fund⁹ dominãs ẽ indiuiſus:⁊ ſufficit vnũ tñ vti:⁊ alter nõ ꝑdit.aut diuiſus:⁊ tũc nõ ꝓſit alteri. ꝙ alt vtitur qui ꝑdat nõ vtẽdo nã habent due ſeruitutes. ⁊ lȝ credat deterior fieri cõditio ſeruitutis dñi:q: duas vias hȝ vt dixi.in hac tñ eſt melior:q: vna põt ꝑdi nõ vtẽdo:⁊ ſi altera vtẽdo retineat. In ſecũda parte:ſcȝ qñ fund⁹ pluriũ ſeruit p̃dio vni⁹: diſtingue lati⁹.nã aut diuiſus ẽ. ⁊ idẽ qḋ.s̃.vt ſatꝭ ſit quacũq; ꝑte ierit.vt in toto retineat ſeruitus. aut diuiſus eſt fund⁹ ꝑ lõgitudinẽ vie.⁊ tũc habent due vie. cũ ſint due ab vno vſq; ad deorſuȝ.iõ p̃t in vna ꝑte retineri:i alia amitti. Si vero ꝑ latitudinẽ vie.i.ꝑ tranſuerſuȝ.quo caſu maior vel minor pars vie teneat ꝓxima fũdo dñanti:tũc habet vt vna:vt nõ poſſit:niſi tota amitti vel retineri ꝑ p̃ſcriptionem ſed ꝑ pactũ bñ poſſent alterã ꝑtẽ liberare.addit aũt in ſuperiori caſu qñ fund⁹ eſt diuiſus ꝑ longꝭ.vbi ſunt due vie. ⁊ ſi eo ego iter vnã ꝑtẽ:an ſeruit⁹ debet ꝑ aliã ꝑtẽ q̃ritur: an remaneat via:ſicut ⁊ qñ perderẽ nõ vtendo in altera. ⁊ diſtinguit.aut remanet:⁊ tũc ꝑdet altera pars ꝓꝑ redẽptionem: altera ꝓꝑ accidẽtẽ defectũ.q: nõ remanet ſufficiẽs via. In alio aũt mẽbro qñ ab initio ẽ cõſtituta via:vt poſſȝ dñs cui debet imutare vndecũq; vellet viã:ſicut ⁊ qñ ẽ dictũ p⁹ cõſtitutionẽ:vt habeat vnde velit:lȝ nõ adiectum ſit vt poſſit mutare:⁊ hic vel hijs caſib⁹ ire ꝑ duos fundos.⁊ ꝑ vnũ eundo nõ retineat in alio. At.opponit ergo ꝓꝑ diuiſioneȝ p̃dij ſeruientis grauat dñs cui ſeruit⁹ debet:cũ añ diuiſioneȝ ſatis erat ꝑ vnã ꝑtem ire:nũc nõ ẽ ſatis.ſȝ certe tñ hȝ cõmodũ q: habet duas ſolidas vias.ſ.bis octo pedes in porrectuȝ ⁊ bis ſenos denos in aufractũ.

Si ſic. Cõceſſiſti mihi vt ex fũdo tuo liceat mihi aquã eſtate ducere: vel vno mẽſe tñ anni. q̃rit quãto tꝑe ꝑdam nõ vtẽdo.⁊ dicit duplicato.vt p.x.an.xx.ponant inter p̃ſentes.⁊ ꝓ.xx.an.xl.ponant inter abſentes.ſec⁹ ẽ ſi modicũ interuallũ.puta ſi altnis dieb⁹ vel horis:tũc eñ nõ duplicat: ſȝ.x.an.inter p̃ſentes.⁊.xx.inter abſentes ſufficiant.

Si ſtillicidij. Ius ſtillicidij recipiendi in area tua:vel ius eũdi ꝑ fundũ tuũ mihi ꝑmiſiſti.ſi edificas in area: vel in fundo me volẽte ⁊ ꝑmittente:ſeruitutẽ amitto tacite:⁊ remittere videor:ſec⁹ ẽ ſi ꝑte itineris vtor:q: totũ ius retineo

Si in ꝑtẽ. Acquiſiui totali fundo meo ſeruitutẽ aq̄ duct⁹.q̄uis aliqua parte agri fluxit illa aq̄. nihilominꝰ alijs ꝑtib⁹ quib⁹ ſuitus debebat retinet ius aq̄ ducẽde

Si cõem. Ego ⁊ pupill⁹ habem⁹ fundũ cõem. nemo nr̃m vtit hic ꝓꝑ etatẽ:nõ ꝑdit nõ vtẽdo.certe ⁊ ei⁹ auxilio nõ ꝑdã nõ vtendo. ¶ Si is. Aliq̃s forte cõſtituit talẽ ſeruitutẽ vt liceret ei ducere aquã tñ in nocte.ille vſus fuit ꝑ.x.an.in die non in nocte:amittit ſeruitutẽ.

Is cui. Certo modo habeba ſeruitutis actũ ꝑ agruȝ tuuȝ:puta biga.ſȝ decẽnio vſus fui q̃driga.an ꝑdã nõ vtendo.q: decẽnio nõ fui vſus biga:⁊ dicit ꝙ nõ.q: fui vſus pl⁹ nõ alia ſeruitute.⁊ addit ſimilia.

Heres. Deceſſiſti ⁊ me heredẽ inſtituiſti ⁊ tuũ fonduȝ ſub cõditiõe legaſti.an poſſim illi fundo ſub cõditione legato ſeruitutẽ imponẽ q̃rit.⁊ rñ.ꝙ nõ.qui extinguat cõditione aduenientẽ:ſec⁹ ẽ cõtra:q: bñ poſſuȝ ſeruitutẽ illi acq̇rere fundo ſub cõditiõe legato:⁊ cõditione exñte ſeq̇t legatũ.

Qui fundũ. Poſſideo fundũ dñantẽ ⁊ vtor ſeruitute nõ quidẽ ꝑdit non vtendo ſiue ſim dñs fundi dñantis ſiue bona fi.poſ. ſiue mala fi. poſ. nam ⁊ ſi erat ſeruitus aq̄ vt interfluat ꝑ ſe ſemper retinet.

Si quis. Vẽdidi vnũ iugerũ de fundo meo:qḋ erat ꝓximũ ſeruiẽti:⁊ nõ ĩpoſui ei iugero ſeruitutẽ. certe non poſſuȝ vti ſeruitute:quin mediũ qḋ nõ ſeruit impediat ſuitutẽ:ſed ſi rem iterũ emi.anteq̃ labat decẽniũ:reuertit ſeruitus in priſtinũ ſtatum.

Si loc⁹.plana eſt. ¶ Cum.plan⁹ ẽ.⁊ hic ẽ eadẽ ratio que fuit in ſuperiori caſu hui⁹.l.q: forte ei creſcet põt fund⁹ iſtius pro ſeruitute.iõq; detrimentũ ſuſtineat.vt.j.de periculo ⁊ cõmo.rei ven.l.id qḋ.⁊.j.de reg.iurꝭ.l. ſm naturã.

Si cũ. Quatuor erãt p̃dia cõtinua q̃tuor dñorũ:quorũ vnũ erat meũ.⁊ eri ꝑ alterũ ſeruitutẽ eũdi ad meũ vltimũ habebã.emi mediũ illorũ triũ.⁊ ſic ſeruit⁹ medij ẽ extincta.querit an impediar in alijs q̃ nõ emi:quo min⁹ nõ habeam.⁊ rñ.ꝙ nõ eſt extincta ſeruitus.videbat cõtra: q: medium prediũ qḋ nõ ſeruit:impedit ſeruitutẽ.s̃.de ſerui.vrba p̃di.qui ſella.§.fi.⁊.s̃.cõia p̃.l.in tradẽdis.Sed veri⁹ videtur id qḋ nõ eſt vt dixi.

Aquã. Tres eram⁹ qui hẽbam⁹ aquã ex fundo vicini ⁊ q̇lıbȝ ad ſuũ p̃diũ trahebat.q̃rit an ſi vn⁹ nõ vtatur alijs vtẽtib⁹ retineat ſeruitutẽ.⁊ rñ.ꝙ nõ.ſed bñ amittit nõ vtẽdo.ſȝ cui acceſſit nũq̇d alijs ſocijs vtẽtib⁹ accreſcit. ⁊ rñ. ꝙ nõ.ſed accreſcit dño predij ſeruientis.

Labeo. Cõceſſiſti ius hauriẽdi aquã in fundo tuo: et ea vſus nõ fui tãto tꝑe q̃to ſeruit⁹ amittit.nũq̇d ⁊ iter videor amiſiſſe.⁊ rñ.ꝙ ſic. ¶ Si q̃s. Mihi ↄceſſiſti ius aq̄duct⁹ ⁊ nõ illa ſȝ alia vſus.an videar ſeruitutẽ amiſiſſe.⁊ certe ſic.

Tempus. Cõceſſiſti ſeruitutẽ fundo meo ꝑ fundũ tuum.ſteti per.v.ꝙ vſus nõ fui ea ſeruitute.⁊ infra illud tꝑus vẽdidi.⁊ ille ẽptor ſtetit ꝑ alios.v.ꝙ non fuit vſus ea. q̃rit an obſit eidẽ tꝑs quo vſus nõ fui.⁊ rñ.ꝙ ſic.q: cõputat meũ quinquẽniũ cũ illo alio quiq̃nnio.⁊ ſic ſuitutẽ amittit ẽptor.

Si cũ. Titi⁹ ſuitutẽ tigni ĩmittẽdi i parietẽ ſuũ mihi cõſtituit.⁊ ſteti ꝑ tꝑs ꝙ nõ ĩmiſi:q: nõ potui:q: ille nõ edificauit.an videor amiſiſſe ſuitu.⁊ ille eã vſucepiſſe q̃ritur: ⁊ rñ.ꝙ non.

Si partẽ. Titi⁹ ↄceſſit ſuitutẽ ꝑ fundũ ſuũ meo. ⁊ ꝑtẽ mei fundi dñantꝭ iũctã fundo q̇ mihi ſuitutẽ dȝ vendidi eo pacto:vt mihi aquã ducerẽ ad meũ fundũ:ꝑ ꝑtẽ ei vẽditam p⁹ de fundo titij.ſteti ꝑ ſtatutũ tꝑs a lege ꝙ riuũ nõ feci. et ita aquã nõ duxi.q̃rit an amittẽ videar ſuitutẽ ꝑ ꝑtẽ vẽditã ei.rñ.ꝙ nõ.⁊ h̊ vera ſt qñ nõ dũ riuũ fecerã.ſȝ ſi feciſſẽ ⁊ eo vſus nõ eẽm:tũc bñ amiſiſſẽ.vl potes ita de plano ponẽ h̊ caſũ:q̇a vẽdidi p̃diũ eo pacto vt ſuiret meo p̃dio retẽta diſtingꝭ.vt s̃.i ꝓxi.alio caſu. ¶ Si fũdũ. Titi⁹ aliq̃m hr̃dẽ iſtituit.⁊ mihi ig̊rãti ſuitu.legatã ſuitꝭ.vie legauit.adita hr̃.ꝑ hr̃.ſteti ꝑ ſtatutũ tempus:ꝙ nõ fui vſus via.an amittã ſuituteȝ. ⁊ rñ. ꝙ bñ amitto.2° dic pone ꝙ ĩfra illḋ tꝑs vẽdidi meũ fundũ cui erat legata via:⁊ h̊ ignorabã.⁊ ẽptor vſus fuit reliq̊ tꝑe via.an ad ẽptorẽ via ꝑtinet:q̃rit.⁊ rñ.ꝙ ſic.

Vſuȝ. Per fundũ ticij mihi ſuit⁹ ẽ relicta. vñ ſiue ego cui ſuit⁹ debet vadã ſiue ali⁹ meo noĩe:vel mei occaſiõe vadat:retineo ſuitutẽ:⁊ mltas ꝑſonas enumerat ꝑ q̃s ſuit⁹ ꝑt retineri.vt pȝ i.l.ſe.vſq; ad.l.fi.q̇ ↄtinuat cũ iſta.

S Eruitute. Si vſus fui per fundū via titij ad meū p
x.vel xx.an.an p̄ſcripſerim ſeruitutē:querit. ⁊ diſtin
guit an vtebar vt mihi debita:⁊ tūc preſcribo:an nō vt de
bita;ſed q2 credēs viā publicā.⁊ tūc nō preſcribo.

¶ Si quadrupes pauperiē feciſſe dicat. ¶ Rubrica.

S I quadrupes. ¶ Equus tu⁹ dedit mihi dā
nū:q2 ſeruum meū pcuſſit
equū vel ei⁹ eſtimationē p̄ſtare debes. Secūdo
dicit ꝙ noxia ē ipm delictū.vnde v̄ſus. Noxia
delictū;delinquēs noxa vocat. Tertio dicit ꝙ hec actio q̄ ē
in factū aduerſus quadrupedes ptinet ſi damnū dederūt.
¶ Ait pretor. Primo vult exponere quid ſit pauperies.ſe
cūdo dic̄ ꝙ ad h ꝙ det h actio directa d pauperie: oz ꝙ tria
interueniāt.ſ.vt ſit quadrupes . ⁊ ꝙ fecerit ɔ̄ naturam ſui
generis.⁊ ꝙ hoīs culpa nō interueniat:ſi aūt hoīs culpa i
teruenat:ceſſat hec actio,ſed tm̄ ille acti.in factū ſiue.l.aqͣl.
ni⁹ vt ibi vſqꝫ ad.§.Et ſi. poſt litteram exponit:q̇d ſit pau
peries. ⁊ dicit ꝙ eſt dānū datū ſine culpa facientis . nec em̄
animal irratiōale cōmittit culpā:⁊ ponit exēplū.ꝙ aūt ſi cul
pa in hoīe dep̄hēdit: vt q2 per loca aſpera ducebat mulos
vel nimis onerauit.⁊ dicit ꝙ nō agit ex hoc edicto: ſꝫ hꝫ lo
cū aquil.ſimile exēplū ponit de cane.⁊ ibi culpa in hoīe ſiue
infirm⁹ fuerit:ſiue p eū locū ducere nō debuit:ſiue inſtigauit
Et aliud exēplū addit vbi culpa eſt:vt in hoīe qui equū in
ſtigauit.ſꝫ ſi ſu⁹ equ⁹ meū cōcitauit:⁊ ita percuſſit bouē me
ū:⁊ ita dānū mihi dedit:q̇s teneat querit.⁊ rn̄.ꝙ titi⁹.i. do
min⁹ illi⁹ beſtie;q̄ aliā cōcitauit. ¶ Siue. Titi⁹ bouem ha
bebat:mihi dānū dedit:cui⁹ ē bos mihi tenet hac actı.ſiue il
le bos mihi dānū directo dedit ſua ,ppria pſona.ſiue tetigit
aliq̇d:⁊ id q̇ tetigit dānum dedit.vt ecce ſi bos plauſtrum
ſtruxit ⁊ aliquod dānū dedit ⁊c. ¶ In beſtijs. In hoc.§.
querit ſi fera beſtia dederit mihi dānū.an hec actio locū ha
beat:q̄rit. ⁊ rn̄.ꝙ nō. vt ecce ſi ⁊c. ¶ Cum arietes. Titius
bouē vel berbitā habebat.ego ſimilit bouē vel berbitā. bo
ues iſti fecerūt luctā vl pugnā adiuicē:cū cornub⁹.⁊ ſic bos
titij meū occidit.q̄rit an mihi teneat hac actiōe.⁊ certe ē di
ſtinguēdū.an qui mortu⁹ ē prio iceperit: an q̇ ſupeſt.ſi ille q̇
ſupeſt dn̄s viuētis aīalis. ¶ Et cū. Equ⁹ titij mihi dānū
dedit:⁊ alteri⁹ fact⁹ eſt.q̄rit quis eū debeat hr̄e. ⁊ dr̄ ꝙ.ille
cui⁹ intereſt:qm̄ noxa caput ſequit. ¶ Plane. Equ⁹ alicu
ius mihi dānū dedit,⁊ anteqꝫ agam mortu⁹ ē equ⁹.an hec a
ctio ſit extincta;q̄rit.⁊ rn̄ ꝙ ſic. ¶ Noxe.plan⁹ eſt. ¶ Si
cōmune. Plures aīal habebant,dedit dānū.an quilibꝫ in
ſolidū teneat;q̄rit.⁊ rn̄.ꝙ ſic. ¶ Interdū. Regula ē q̄ dic̄
ꝙ ille cui⁹ eſt aīal q̇ dānū dedit.pōt illud dare pro noxa:ſi
vult.que regula in hoc caſu fallit.vt ecce aīal alicuius dedit
mihi dānū.agebā noxaliter ɔ̄ eū.ipe inficiat⁹ fuit aīal non
eſſe ſuū cū interrogaui eū.apparuit poſtea ei⁹ eſſe.an poſſit
ſe liberare dādo poſtea aīal ,p noxa; q̄rit.⁊ rn̄.ꝙ nō.imo in
ſolidū tenet. ¶ Si poſt lit.ɔteſta. Equ⁹ tu⁹ mihi dānū de
dit:ago cōtra te.ex hoc edicto et lit.ɔteſ.⁊ pēdēte lite quidā
occidit equū p̄dictū.dicit ꝙ tu agis aquil.⁊ venit totū tuū
dānū:q̇ ē in eo.q2 nūc teneris p̄ciſe emēdare dānū:vel li
beraris tu cedēdo actio. ¶ Hanc. Aīal tuū meū occidit.
deceſſi:an hec actio cōpetat heredi meo:q̄rit.⁊ rn̄.ꝙ ſic.ſi au
tem tu deceſſiſti:an ecōtra cōtra heredes meos det hec actō
⁊ rn̄.ꝙ ſic.ſi aīal ad eos pueīt.⁊ ſic habēt facultatē dādi a
nimal ,p noxa.nō aūt ex eo tenent ꝙ heredes ſint: ſꝫ ꝙ dn̄i.

H Ec actio. Hec.l.generalit loquit primo.ſecūdo deſcē
dit ad ſpēm. Primo dicit ꝙ nō ſolū nō dn̄o hec actio
cōpetit;ſed etiā ei cui⁹ intereſt.vt ecce ſi aliquid ɔmodaui.vl
fullo veſtimēta mea pdet.an danda ſit hec actio cōtra illū
cui⁹ eſt aīal q̇ dānum dedit.⁊ rn̄ ꝙ ſic.

S I q̇s. Aliq̇s terrore mgrat⁹ q̇ eū ſeq̄bat fugit ⁊ itra
uit locū quēdā:vbi canis erat:q̇ canis illū momordit
q̄rit:an hec actio noīe illi⁹ canis cōpetat.⁊ diſtiguit.an erat
ligat⁹ vel nō.primo caſu nō pōt agere:ſecūdo pōt agē

E X hac. Titi⁹ aīal hēbat;q̇ aliquē liberū hoīem vulne
rauit:q̄rit an ille poſſit agē hac actōe.videbat ꝙ nō.q2 libe
rū corp⁹ nō recipit extimationē.ſꝫ pōt agē nō ,p eſtimatōe p
ſone:ſed ratōe expēſaꝝ amiſſaꝝ. ¶ Hec act. Gallia aliq̄
itrauit domū alicui⁹ ſcolaris.aſcendit librꝝ illi⁹ ſcolaris ⁊ eū
in.x.deteriorauit.q̄rit an ſcolar poſſit hac actiōe agē. ⁊ rn̄.
ꝙ ſic.vt aut ille cui⁹ eſt gallina det ei gallinā:vel dānū emē
dat a gallina datū.vel pone in vna gallina q̄ aliā iterfec. vl

A nſere q̇ aliū interfecit.⁊ idē ē q̇.ſ.
Baſo. Titi⁹ mulio equū ducebat:itrauit domū ali
quā in qua erāt iumēta.equ⁹ poſuit naſū ad caudā alteri⁹
iumēti:⁊ ipm reiec̄ pedē:⁊ pcuſſit illū titiū:⁊ fregit ei crus:an
cū dn̄o agi poſſit.⁊ rn̄.ꝙ ſic. ¶ Ad.l.aquiliā. Rub.

L Ex aquilia. Multe leges de dāno dato tra
ctauerūt.ſꝫ oīb⁹ derogauit.l.aqͣl.
i.ſui tractat⁹.quō lex aqͣl.ē plebiſcitū lege.lex aqͣl.
tria hꝫ capita.vt h inuit.⁊ inſti.e.i pri.⁊.§.caput.p̊
mū ⁊ tertiū ē i vſu.ſcōm nō.ibi p̊ ɔtinet ꝙ ſi aliq̇s ſuū vl an
cillā meā cecidit: ꝙ tenet quāto pluris fuit in anno retro.itē
dat aduerſus inficiātē hec actio in duplū.vt h: ⁊.j.e.inde ne
rati⁹.§.hec actio. Secūdo dic̄ ꝙ ita ,p ſeruis nr̄is occiſis a
git ex p̊ capite:ſicut ,p quadrupede agit aqͣl.ex prio capite.
h̊ ē veꝝ ſi ɔtineāt appellatione pecudis:⁊ que cōtineantur
vel nō dicit plane.

S I ſeruus. Plana eſt.

I Tacꝫ. Hec.l.ex ſuperiorib⁹ pendet.pone g̊ ꝙ fu⁹ tu
us mihi inſidiabat dium⁹ latro.ſi eū occidi:nō teneor
ſꝫ lex diſtinguit h.aut fuit nocturn⁹ aut diurn⁹. ſi nocturn⁹ ē
ſufficit ꝙ clamet.⁊ ſuffic̄ quocūqꝫ mō ſe defendit. ſi diurnus

S Ed ⁊ ſi quēcūqꝫ. Pendet ex ſupiorib⁹ ⁊ plana ē.
oꝫ ꝙ ſe telo defendat:ſed cū clamore.
¶ Iniuria. Nūc expōit iſtō verbū poſitū.ſ.e l.i pri.vbi. Si
q̇s ſeruū meū i dedecus meū v̄berauit tenet.l.aqͣl.actı.⁊ in
iuriaꝝ. ¶ Item.planum eſt.

S Ed ⁊ ſi infans. Idē erit dicendū vt ceſſet .l.aqͣl. ſicut
dixit i furioſo.ſ.,px.§. ¶ Si magiſter.planū eſt.⁊ loq̄t h.§.i
ſeruo puero al, liberꝝ corp⁹ nō recipit eſtimationē.vt.ſ.l.,p
xi.ex hac.⁊.j.e.§.in pri.

Q Ua actōe. Pat pueri aget ,p eſtiatōe opaꝝ amiſſaꝝ
⁊ ,p ipēſis.vt.ſ.ti.i.l.ex hac. ¶ Sꝫ ſi q̇s. Si q̇s portabat
croſellū ita magnū ꝙ poſtea deiecit tenet aquil.ſiue iuit cū
illo croſello p viā malā ⁊ labilē ſil'iter tenet aqͣl. Itē tenetur
impellēs in fcm̄ nō directa:ſꝫ nō ipulſus. ¶ Si q̇s i colluc.
In torneamēto vn⁹ miles occidit aliū:nō tenet.q2 gr̄a v̄tu
tis fec̄. Secūdo dicit: ſerui nō ſolēt pugnare in talib⁹:igenui
tm̄. Tertio ꝙ filijfa.ſolēt pugnare. Idē dicas ꝙ i alijs q̇ ſūt
fm iura. Quarto ꝙ ſi vn⁹ miles aliū iā ccdētē ⁊ pugnare vo
lētē vulneret tenet. Itē q̇ ſeruū ex certamen occidit niſi dn̄s
ſu⁹ p̄buit cāꝫ; ⁊ ꝙ ſic occiſus ſeru⁹ fuit:vel ceſus intereſt q̄
tū ad actio.nō q̄tū ad penā:q2 nihil intereſt. ¶ Sꝫ aqͣl. te
neat.ſ.q̇ occidit.⁊ ſic pōt notari h q̊. aqͣl.directa nō ɔpetit
dari vtilē in factū.ſ.in duob⁹ caſib⁹ in quib⁹ cōpetit in factū
¶ Sꝫ ſi q̇s. Planū ē. ¶ Procul⁹. Culpa dānū datū in
telligit ſiue p̄cedat dānū culpa.vt i eo q̇ ſe plus iuſto onera
uit.vt.ſ.e.l.ſꝫ ⁊ ſi q̇s.⁊ i eo q̇ pp ifirmitatē ipetū mulaꝝ nō
potuit retinere.vt.j.l.,pxi.ſiue i ipo dāno.vt i eo q̇ ſecuit male
vt h:ſiue ſequat dānū:culpā.vt i eo q̇ bn̄ ſecuit. quidā curati
onē aūt delinquit. vt. j.l.,pxi.in prin.ſꝫ ſcias ꝙ h nullā indu
cūt diiam q̄tū ad actio.l.aqͣl.facit inſti.e.§.preterea.
¶ Itē ſi obſtetrix. Aut obſtetrix ſuis manib⁹ ſupponit
⁊ tenet.l.aqͣl.directa.vbi āt dedit vt mlier ſibi offerret
tenet in factū.

S I q̇s i fcm̄. Plan⁹ ē.

S I ſuū. Seru⁹ me⁹ eq̄tabat:q̇s ɔcitauit ei⁹ equū:⁊ ita
cecidit de eq̊:⁊ fregit ſibi crus.an teneat aqͣl:q̄rit.⁊ rn̄.
ꝙ ſic:i fcm̄.ſ.⁊ h̊ ,pbat p ſimile. Sꝫ ⁊ ſi p luſū tres iactabāt:⁊
ɔijciebāt palos ⁊ lapides:⁊ ſuū meū iterfecerūt. an ſit loc⁹
aqͣl.⁊ rn̄.ꝙ ſic. Scōo deteriat h ꝙ dic̄ ſtatī.pone i cāpo i q̊
ɔſuetū erat ludē ludebāt:⁊ ſuū meū iterfecert: trahēdo pa
los vl lapides:q̄rit an ſit loc⁹ aqͣl.⁊ rn̄.ꝙ nō.g̊ ē diſtigı.an
i tali loco vbi ē ɔſuetū ludē:aut nō.p̊ caſū tenet.ſcōo tenet

Item mela. Titiꝰ ⁊ meuꝰ ludebāt ad pilā: ⁊ ita vnꝰ illoꝝ ꝑcuſſit manū cuiuſdā barberij: q̇ radebat ſuum meū. ⁊ ita barberiꝰ incidit gulā ſuo meo: ⁊ euꝫ īterfecit. q̄riť q̇s teneať ꝑcutiēs cū pila vel barberiꝰ. ⁊ rñ. ꝙ ille teneť q̇ ꝑcuſſit cū pilā. niſi ille qui radebať ſit in culpa: qꝛ tč nō agiť. ¶ Si q̇s. Si vnꝰ tenet ⁊ aliꝰ interfic: an pena equali teneā tur. ⁊ rñ. ꝙ ſic. vñ hic nota ꝙ ꝯſentiēti ⁊ faciēti par pena incumbit.

Sed ⁊ ſi plures. Planus eſt. ¶ Celſus. Aliq̇s ſuuꝫ ad mortē vulnerauit ⁊ incertū erat an mori deberet vł nō ⁊ aliꝰ eundē ſeruū interfecit. q̄riť quis teneať. ⁊ rñ. q̇ iterfecit teneť. prior nō: niſi de vulnere. ¶ Si plures. Erāt plures q̇ trabē portabāt ⁊ deiecerūt: ⁊ ſuū interfecerūt. oēs aq̇ł. tenenť. ¶ Item ⁊ in eo. Aliq̇s canē irritauit: vł incitauit teneť in factū. ſ. aq̇ł. vtili leg̃. queriť cui cōpetat actio legis aq̇ł. ⁊ rñ. ꝙ dño. ¶ Si in eo. Vēdidiſti mihi ſuū vicioſum: ⁊ aliq̇s in eo dānū dedit in. x. ago redibitoria ꝯ te. q̄riť an illa. x. debeā ꝑſtare vel reſtituere. vel act̃. l. aq̇ł. quā hēo ꝯ illū ꝑſtare debeā. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ¶ Sed ſi ſeruꝰ. Seruū bona fide poſſidebaꝫ q̇ vulneratꝰ ē q̄riť an mihi poſſeſſori aq̇ł directa cōpetat. ⁊ rñ. ꝙ nō. ſed in factū. ¶ Eū cui. Si cōmodo tibi veſtes. ⁊ poſtea ſcindāť: mihi nō tibi cōpetit actio aq̇ł. ¶ An fructuariꝰ. Fructuario ⁊ vſuario datur vtił aquiľ. nō directa. ſꝫ pone dñs ꝓprietatis iterfecit ſeruū in q̇ hēo vſufru. an mihi dāda ſit actio ꝯ dñm. ⁊ rñ. ꝙ ſic: in factū. ad exēplū. l. aquil. ſcꝫ ꝓ parte mea. i. ꝓ eo qđ hēo in ſeruo. ⁊ nō ſoluꝫ dānuꝫ meū dꝫ obſeruari: ſꝫ etiā vſufru. futuri temporis.

Liber libero. Homi libero manꝰ inciſa eſt: an ei directa aquiľ. cōpetat. ⁊ rñ. ꝙ nō. ſed vtił ſic. ¶ Fugitiui. Seruꝰ meꝰ fugit a me ap̄ te: ⁊ tu eū poſſidebas. quidā illuꝫ ſeruū vulnerauit. an mihi vł tibi deť actio: q̄riť. ⁊ rñ. ꝙ mihi

Si homo. Poſſidebā aliquē bōa fide ⁊ ipē mihi dānum dedit in re mea. q̄riť an mihi aquiľ. cōpetat. ⁊ rñ. ꝙ ſic. Sꝫ pone titiꝰ deceſſit: heredē īſtituit. hereditas nondū adita erat. ſeruꝰ q̇ erat in heredi. vulneratꝰ fuit. cui cōpetit aquiľ. ⁊ rñ. ꝙ hereditati: cū vicē dñi ſuſtineat. poſtea heredi adita hēditate: ſed ante nō. cū nō ſit dñs niſi adita hēditate. ¶ Si ſeruꝰ. In teſtō tuo ſuuꝫ tuū legaſti pꝰ aditaꝫ hēditatē fuit occiſus. an mihi cōpetať actio. l. aquiľ. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ſi volo eū hēre. Secūdo dicit ꝙ repudiauit legatū an heredi deť. ⁊ rñ. ꝙ ſic. Tertio dicit ꝙ ſi heres occidit. an mihi legatario cōtra heredē deť actio. ⁊ rñ. ꝙ ſic. Quarto dič ꝙ ſi mortuꝰ fuit añ aditā hēditatē. an cōpetat heredi. ⁊ rñ. ꝙ ſic. Quīto dicit ꝙ ſi vulneratꝰ fuit añ aditā hereditatem an heredi tm̄ cōpetat. ⁊ rñ. ꝙ heredi. ſꝫ hr̄s dꝫ eā cedere mihi legatario. ¶ Si ſeruꝰ. Seruū meū vulneraſti: q̇ poſtea ruina vel naufragio perijt. de vulnerato non de occiſo teneris. ſꝫ ſi illū ſeruū quē vulneraſti: vel alienaui vel manumiſi: ⁊ poſtea perijt ex tali vulnere. q̄riť an mihi de occiſo cōpetat. rñ. ꝙ ſic. Secus ſuꝑiori caſu qꝛ ꝑꝑ ruinaꝫ nō potui ſcire an ſit occiſus ab illo q̇ vulnerauit: an a ruina.

¶ Sed ſi vulneratum. Seruum meum mortifere vulneraſti. ipm inſtituiſti ⁊ heredē ⁊ liberū. ⁊ me mortuo fuit heres ⁊ liber. q̄riť an poſſit agere ꝓ dāno ſui ipiꝰ. ⁊ dič ꝙ non. nec etiā heres liberti. qꝛ ſi liber eēt vulneratus nō ageť: nec modo agiť. lꝫ ſeruꝰ erat cū fuit vulneratꝰ: qꝛ eſt liber cū ageť vult. ⁊ ſic deuenit in eū caſuꝫ ⁊c.

Si dñs. Ex cauſa donatiōis quia tibi fuit donatꝰ. vł qꝛ tibi fuit obligatꝰ: ⁊ ſic iuſto titulo ſeruū meū poſſidebas illū ego interfeci. an tibi tenear. ⁊ rñ. ꝙ ſic. in fcm̄ act̃.

¶ Si cōiunctiꝫ. Mihi ⁊ tibi ſtichū legauit titius interfectu repudiaſti: mihi inſolidū aquiľ. cōpetit.

Sed ⁊ ſi. Creditor occidēs ſeruuꝫ ſibi obligatū teneť aquiľ. ⁊ pignoraticia. Itē ſociꝰ teneť ꝓ ꝑte ſocij ſui.

Hit. In primo ſuo capite loquiť lex aquiľ. qui teneatur occidēs dare q̄ti pluris fuit in anno retro: cōputať annꝰ a tp̄e vel die occiſionis vel vulneris. ¶ Sed vtrū. Et ſit extimatio ꝙ nr̄a intereſt. ⁊ de hoc ponit exēplū. Ecce vēdidi ſeruū ⁊ ꝓmiſi illū ſub pena. x. tradere. ⁊ anteq̄ traderē mortuꝰ fuit. certe extimať corpori cohērētia: vtputa vnū ex comedis meis qui ſimul cātabāt: ⁊ vnꝰ ſine alio cātare neſciebat occidiſti. an nō ſolū illiꝰ occiſi: ſꝫ etiā alteriꝰ faciēda ſit extimatio: querit. ⁊ rñde. ꝙ ſic.

Inde. Hec lex ex ſuperioribꝰ pendet. Et pone ſeruuꝫ meū titiꝰ īſtituit: aliq̇s eū interfecit. anteq̄ ꝑ eū here. acquirer. ē. i. añ aditā here. dř hic ꝙ corꝑis ſui: ⁊ here. acquirende fiet eſtimatio. ¶ Julia. Stichū ſeruū meū inſtitui heredē ⁊ liberꝝ. ꝙ ſi heres nō eēt titiū vel meuiū ſubſtitui. titius erat mihi agnatꝰ primꝰ. ⁊ ſi nō feciſſeꝫ teſtm̄: titius mihi ab inteſtato ſuccederet. ⁊ anteq̄ decedereꝫ quidā occidit dñm ſtichi. tandē ego deceſſi. q̄riť an ſubſtitutꝰ vel legitimꝰ poſſit agere. aliquis dicit ꝙ nō: ꝓ extimatiōe here. ⁊ hoc qꝛ eum hñt. ſed certe nō ꝑcio ſerui. qꝛ ē potius ꝓficuū q̄ dānū ſubſtituto vel legitimo de morte ſtichi. ¶ Idem iuľ. Inſtitutꝰ fui ſi ſtichū ſeruū meū māumitterē. ⁊ anteq̄ manumiſiſſem occiſus fuit. diſtinguiť: aut poſt mortē teſtatoris. ⁊ tūc nō ſoluꝫ corporis: ſꝫ etiā here. fit eſtiatio. ſi añ tm̄ corꝑis

Idē iuľ. Seruo meo pictori pollicē incidiſti. intra annum ⁊ anteq̄ finireť annꝰ fuit occiſus. diciť hic ꝙ extimať pro eo tp̄e quo fuit precioſior. ¶ Sed ⁊ ſi. Siſuus meꝰ negotia mea geſſit ⁊ male. ⁊ anteq̄ ſubijcerē eum q̄ſtionibꝰ fuit occiſus. diciť hic ꝙ nō ſolū corꝑꝰ ſerui extimatur: ſed etiā intereē ſerui venit qđ habeo ex eo ꝙ non potui ſcire participes fraudis. ¶ Sed ⁊ ſi. planum eſt.

¶ Si infans. ſ ſeruus hac acti. ſ. l. aquiľ. ¶ Hác. hec actio dať heredibꝰ ⁊ ceteris ſucceſſoribꝰ. in heredes aūt nō datur.

Si dolo. Non ſolum. l. aquil. puniť: ſed etiā lege cornelia agere poſſum ꝓ ſeruo meo dolo occiſo. vt hic. ⁊ inſti. e. §. liberi. ¶ Hec actio. Si occidiſti ſeruū ⁊ cōfiteris teneris: ⁊ iudex amodo nō inquiret vtrū debeat cōdemnare vel abſoluere. ſed examiabit quātū ſeruus valebat. ¶ Itē ſi ſeruꝰ. planus eſt. §. ſi ſeruꝰ. plana ſunt.

Item ſi ſeruꝰ. Planꝰ ē: qꝛ litis extimatio ꝓ parte ſolui pōt noxa aūt ꝓ parte nō pōt dari ſeruꝰ occidēs. ſed inſolidum dať ꝓ noxia. ⁊ eſt ſimile. ṡ. ſi ſeruiť. ven. l. loci. §. ſi fundus.

Serui. Seruus meꝰ ſeruuꝫ titij occidit: teneor eū dare ꝓ noxia: aut damnū emēdare. ſed ſi poſſidebā eū bo. fi. ⁊ det dānum: an teneor aquiľ. vt illuꝫ dem ꝓ noxia: vel emendem dānuꝫ. ⁊ rñ. ꝙ nō. tex. huiꝰ. l. planꝰ eſt vſq̄ ad. §. ſi fornicariꝰ.

¶ Si quis hominē. Audiui rumores ꝙ titiꝰ occiderat vnū ſeruū meū. veni ⁊ cōueni titiuꝫ aquiľ. ⁊ ꝯfeſſus eſt ſe occidiſſe. tandē offert ſeruū. queriť an teneať aquiľ. ⁊ dicit ꝙ non. ī hoc ꝙ ſit ab aliquo occiſus nō eū oimodo condēnādus eſt ſed dꝫ eū eſſe occiſum ab aliquo. Secūdo dicit idem in vulnerato. Tertio dicit in mortuo ſua morte quē titiꝰ fuit cōfeſſus occidiſſe nō teneť. ¶ Si procurator. Titiū ad ius vocauit: ſeius procura. ticij cōfeſſus eſt titium occidiſſe. certe ex hac cōfeſſione nō fit preiudiciū dño per procura. Ideꝫ in tu. vel cu. ſed ipſi ſunt qui tenētur. ſi modo cōſtat ſeruuꝫ ꝑ aliquē occiſum. poſtea addit ex quo cōfiteť quis ſe occidiſſe Itē iudex nō querit quis occiderit: nec ſuꝑ hoc ꝓbationes exiguntť. ſed bene inquirit quantuꝫ valebat.

¶ Si fornicariꝰ. Locaui fundū alicui in quo erat fornax: et ſic cuꝫ fornace locaui. cōductor appoſuit ſeruuꝫ qui ignem immiſit fornaci: ⁊ cuſtodiā reliquit: ita ꝙ fornax cōbuſta eſt queriť an dñs teneať. ⁊ dicit ꝙ ſic: ex locato. qꝛ fuit negligēs in eligendis miniſtris teneť. Sed ſi duo fuerūt cōductores: ⁊ vnus immiſerit ignē: ⁊ aliꝰ negligenter cuſtodiuit. videtur neuter teneri. ſed tenetur qui obdormiuit. vt ipſo caſu. i. dñs ſerui noīe. Item cū negligenter cuſtodiuit: vt ipſo caſu non obſtante. tenetur etiaꝫ qui negligenter cuſtodiuit.

Si furnum. planꝰ eſt vſq̄ ad. §. inquit. ¶ Inquit Ruperit poniť pro corrumpit. cetera plana ſunt vſq̄

ad. §. ſi mulier. ſi mulierē in vētre ꝑcuſſiſti ⁊ ꝑtꝰ mortuꝰ ē. vel equā grauidā ꝑcuſſiſti. in vtroqꝫ caſu aquil᷑. teneris.
¶ Si nauē. Si nauē meā ꝑforaſti aq̇l᷑. teneris mihi. cetera plana ſunt vſqꝫ ad. §. ſi calicē. ¶ Si calicē. Si calicē meū q̄ refectōe egebat tibi artifici ad reficiendū dedi. ⁊ eū fregeriſ aut impitia tua. teneberis aquil᷑. ſi aūt nō tua impitia: ſꝫ vicio calicis: nō teneris. Idē ſi recepiſti eo pacto vt nō teneriſ cetera plana ſunt vſqꝫ ad. §. itē. ¶ Item ſi tectori. Dolium vel aliqḋ aliud vas habebā plenū vino. in quo vaſe volui circulū ponere: vel aliā repationeꝫ. ⁊ ſic faciendū dedi hᵒ cuidaꝫ qui īperite faciēs fecit vinū effundi. teneť mihi in factum.

SI qs foueas. Planꝰ eſt cū. l. ſe. ¶ Si ꝓtectum. Tigna mea extēdi ſuꝑ domū tuā. an poſſis tua aucte reſcīdē. ⁊ diſtingꝰ. q̄ aut ꝓtectū ſuſtentať domo mea ⁊ non potes ſꝫ cū iudice. ſi in tuo tm̄ ſuſtētať. tunc potes reſcīdē et nō teneriſ hᵒ ꝓbať exēplo. ¶ Si nauis. Planꝰ ē. Si naute fuerunt in culpa tenentur. l. aq̇l. al᷑s nō tenenť naute. neqꝫ dn̄s nauis. Itē labeo eādē diſtinctionē facit quā facit. s̄. ꝓxi. §. hic ⁊ in ſequētibꝰ. §. vſqꝫ ad. §. hoc plus ē. vſqꝫ in fi. l.

QUi occidit. Inueni ſeruū alienū cū vxore mea iacēteꝫ ⁊ eū interfeci. an tenear aq̇l. q̄riť. ⁊ rn̄. q̄ non.

PIgnori. Titiꝰ obligauit mihi pignori libꝝ ſuū in quo aliꝰ dedit dānuꝫ. queriť an cōpetat mihi aq̇l. vel titio. R. q̄ debitori dať q̄ dn̄o. ſed certe mihi creditori dať i duobus caſibꝰ ſolūmodo: inquātū ē meū debitū in reſiduū debitori dať. ¶ Si q̇s. planꝰ ē. ¶ In hac. ſiue ab initio infuerit culpa. ſiue ex poſt facto. teneť qui igneꝫ īmiſit. l. aq̇l. al᷑s nō teneť. ¶ Si vulneratꝰ. planꝰ eſt cū. l. ſe.

ILlud. Siue collectio ſeruoꝝ tuoꝝ dent mihi dānuꝫ. ſiue faciūt mihi furtū: liberaberis dādo tm̄: q̄tū ſi vnus hō liber feciſſet. q̄ in vtroqꝫ caſu ē eadē rō. igť ⁊ idem ius.

SI idem planꝰ eſt cū. l. ſe.

IUdēnem. Dic vt in libro.

CItio. Hec habuimꝰ. s̄. e. ſi dn̄o. §. i. ⁊ cōtinuať cū iſta. l. ſe. ⁊ prin. alteriꝰ. hēdes liberti nō agūt. aq̇l. ſi ſolus libertꝰ ſit inſtitutꝰ. vt. s̄. e. §. huic. fm̄ vnā poſitionem.

LIber. Libero homini iuſſi vt alicui dānuꝫ daret ſi habeo ius imperādi: ego teneor. ſi nō habui ius imperādi ille hō teneť qui fecit. ¶ Si quadrupes. Hūc habuimꝰ s̄. e. l. i. §. ſi poſt litem.

SI eo. Si ſeruūꝫ meū quē bona fide poſſides tuꝰ ꝓprius interficiat. an aq̇l᷑ mihi teneris. ⁊ rn̄. q̄ ſic.

QUintꝰ. Si cōſulto equā meā ꝑgnātē vt eijceret pulluꝫ coegiſti. aquil᷑. mihi teneris. Secundo dic̄ q̄ ſi inuenias aīal alteriꝰ in agro tuo: ip̄m occidere nō debes: ſꝫ expellere debes extra: vel renūciare dn̄o vt recipiat aīal.

IN lege. Titiꝰ debebat mihi. c. ſub cōditōe ſi nauis ex aſia venerit: vel ad decēniū. ⁊ hoc debitū ꝓbare poteram ꝑ inſtrumētū. venit ſeiꝰ ⁊ deleuit inſtrm̄. ita q̄ nō pōt legi. q̄riť an ſtatim poſſim cōuenire titiū. l. aq̇l᷑. ad tātā pecuniā q̄tā per inſtrm̄ ꝓbari poterat. ⁊ dicit q̄ ſic poſſuꝫ ꝓbare tria duo. ſ. plene vnū ſemiplene potero agē ⁊ vincere. ſꝫ exactio ſeu executio differť ſnie. ⁊ aut exiſtet cōditio p̄me obligationis: ⁊ fiet executio. aut nō exiſtet cōditio: ⁊ tūc nō fiet executio. tria p̄dicta ſunt ob deletioneꝫ talis inſtri in quo ſic cōtinētur. itē cōtractū primū qualiter fuit factꝰ. tertiū q̄ teſtes inſtrumēti ꝑ quos poſſuꝫ nūc ꝓbare cōtractū timeť nō ſuꝑeſſe tꝑe quo ſperať exiſtere cōditio. vt q̄ ſenes vel regreſſuri: vel morituri. ſed hoc tertiū ꝓbabit ſummatiꝫ.

SI quis. Quidā dleuit teſtm̄ alteriꝰ: aq̇l᷑. nō teneť quo ad teſtatorē. ſed heredes ⁊ legatarij agere poſſunt aquil᷑. cetera plana ſunt.

OB id. Titiꝰ inſtituit me here. ⁊ anteq̄ adirē ſeiꝰ dedit dānum in here. poſtea lobijt. queriť an cōpetat mihi. l. aquil. actꝫ. ⁊ dť q̄ ſic. cū ſim dn̄s illaꝝ reꝝ. in quibꝰ fuit dānuꝫ illatuꝫ: ſꝫ tūc nō erā. ſi aliter dicas tria ſequerenť incōueniētia. p̄ q̄ ſi de here. ad heredē actꝫ. nō trāſiret: eadē rōne nec de eo cui cepit cōpetere ad here, trāſiret: qḋ ē falſū: quia tranſit.

Itē ſcōm q̄ ſi dānū dareť in rebꝰ capti ab hoſtibꝰ: nō dareť ei actio reuerſo: qḋ iniquū eēt. ṫtio q̄ ſi dareť dānuꝫ in rebꝰ titij. q̄ndā anteq̄ poſthumꝰ futurꝰ hť. adiret. poſthumo poſtea nato actꝫ. l. aq̇l. nō dareť: qḋ eēt iniquū. igiť oꝫ vt ad hereditatē trāſeat hec actio. hoc āt duobꝰ ꝓbat exēplis. vnū eſt i actōe arborꝫ furtiꝫ ceſaꝝ. aliud eſt in actōe ſeu interdicto qḋ vi aut clā. que cōpetit here. ꝓ eo qḋ iacēte here. factum eſt.

SI lege. Propter leuiſſimā culpā quis hac actꝫ. teneť ſi dānuꝫ det. cetera plana ſunt vſqꝫ ad. l. ita vulneratꝰ.

ITa vulneratꝰ. Unꝰ ſeruū meū vulnerauit. ⁊ aliꝰ poſtea occidit: ambo tenenť vt de occiſo. ¶ Cum plures. Idē dicit q̄. s̄. e. l. itē mela. §. ſi plures. qualiť ſeruꝰ p̄dictꝰ extimeť. ¶ Nō ſi q̇s. Dic in libro.

SI ex plagis. Plana ſunt vſqꝫ ad. §. In cliuo. cū duo plauſtra ducerenť verſus montē. ⁊ qḋlibet plauſtꝝ ducebať per duos mulos. ⁊ qḋlibet plauſtꝝ hēbat duos muliones: qui ſuſtinebāt forte mulas: vt ſecuriꝰ ducerent. iſti muliones ſuꝑioris plauſtri fugierūt plauſtrū. ita q̄ inferiꝰ plauſtꝝ fuit titij interfecit. diſtingꝰ. aut muliones ſuꝑioris plauſtri fuerūt in culpa: ⁊ ip̄i tenenť: ſꝫ dn̄s muloꝝ teneť. al᷑s ſi mulio fuit i culpa teneť. ſꝫ cū hoībꝰ inferioris plauſtri agi nō pōt.

QUidā. Planꝰ eſt cū. l. ſe.

LEgis. Si ꝓmiſiſti mihi aīal: ⁊ ip̄m ante morā occidi vl᷑ vulneraui an aq̇l. tenear q̄riť. ⁊ rn̄. q̄ ſic. ſꝫ ſi poſt moram occidi nō teneor.

STichū. Promiſi titio ſtichū aut pāphiluꝫ alternatiue pāphilꝰ. xx. valebat. ⁊ ſtichus. x. deinde ſtipulator occidit ſtichuꝫ ante morā vel etiā extraneꝰ aliquis occidit añ moram debitoris. ⁊ ſic cōpetit actō. l. aq̇l tria hic quero. p̄ nunquid cōpetat in p̄miſſo caſu: vel in p̄ciū ſtichi occiſi: vel in p̄ciuꝫ pāphili. Secūdo moriť pāphilꝰ ſua morte. ⁊ ſic liberať ꝓ interitu vtriuſqꝫ. an actio. l. aq̇l᷑. nata intereat in p̄ciū pamphili. ⁊ dic̄ q̄ nō interit: cū ſemel victꝰ fuit. nā ſufficit ſemel interfuiſſe tꝑe dāni dati vel retro infra annū. Tertio q̄ ex ſcōo naſciť tale, pone q̄ pāphilꝰ ſua morte deceſſit. ab anno citra nūc occidiť ſtichꝰ vilior. ⁊ q̄riť ⁊ añ ⁊ inquātū agať aq̇l. ⁊ dicit agi in p̄ciū pāphili. ac ſi ſtichꝰ retro fuiſſet occiſus. ab anno. ſ. citra a morte.

MUlier. Uxor aq̇l. teneť ⁊ ſequēs lex plana eſt. Si q̇s

¶ De his q̄ eiecerūt vel effuderunt. Rubrica

PRetor ait. Dominꝰ domꝰ alios hitantes ſi recipiat ſcilꝫ libertos clientes vt in primo vel ēt alios amicos: vt in ſecūdo ꝑmittēdo eos eē in particula domꝰ. de illo q̄ illi deiecerunt teneť dn̄s. Idē ſi dn̄s tenebat domū ad ſuū vſuꝫ. q̄ alius ibi opus faciebat. teneť dn̄s ꝓ eo q̄ ab alijs deiectū eſt.
¶ Idem rn̄debat. Dn̄s teneť ꝓ habitātibꝰ ſecū. ſꝫ etiam ſi hoſpiciū alijs cōceſſit: ⁊ qḋ plus eſt cū ex domo ticij deiecit agit cōtra hitantes vt emēdēt dānū. ¶ Hoc edictuꝫ. Queriť an poſſit recuꝑare qḋ ſoluit dn̄s ꝓ hoſpite: vel alio. ⁊ dic̄ q̄ ſic. Secūdo ſi ille q̄ fuit cōdēnatꝰ ex eiecto aget ſimiliter ex locato.

SI quid poſitū. Si in aliquo quo tranſiť: vel cōſiſtiť aliq̇s poſitū ſupra habuit. ſi caderet poſſet nocere. nec ēt habitāt alij inquilini. ⁊ decidit ⁊ dānū dedit. q̄riť an teneret q̄ poſuit. ⁊ dicit q̄ ſic vtili. nā directa nō teneť niſi q̄ habitat. Itē dn̄s habitet vel nō predictꝰ ſcolarꝫ q̄ poſuit nec inhabitet. nec erat dn̄s: agiť vtili vt teneať q̄: āt hoc caſu deť vtil᷑ probat: q̄ ponit exempla.

¶ De noxalibꝰ actionibꝰ. Rubrica.

NOxales. Duo dicit. p̄ōe q̄riť q̄ appellāť noxales actiones. plana ē. Scōo dicit q̄ natura eaꝝ actionū ē q̄ ille q̄ dn̄s ē illiꝰ ſerui q̄ dānū dedit p̄t eū dare ꝓ noxa vel eſtiatiōeꝫ dāni emēdare.

SI ſeruꝰ. Si ſeruꝰ tuꝰ dānuꝫ det ſi te ſciēte ⁊ ꝓhibere valēte in ſoliduꝫ teneberis. ſi te ignorāte: tūc illū ꝓ noxa dare vel extimationē dāni emēdare poteꝫ.
¶ Is q̄. Seruꝰ tuꝰ delinq̄t te vidēte vel ēt vidēte ⁊ ꝓhibē valēte: quē poſtea alienaſti. q̄riť an tenearis eiꝰ nomie q̄ſi tu

adhuc delinq̃ret. nõ ṽo nouꝰ dñs q̃ſi fuꝰ nõ delīq̃rit. ne iuſſu vel patiētia dñi ꝑmi eũ excuſet. ⁊ ſic nouũ dñz nõ teneri. ⁊ diſtingue īter iuſſũ ⁊ patiētiã. vt. ſ. ſi iuſſiſti tenearis tu ꝑmꝰ dñs nõ nouꝰ q̃ñ non delinq̃rit: qui iubēti paruit. Si ṽo fuiſti tm̃ paſſus: nouꝰ dñs teneaẽ nõ tu. ſʒ lʒ ſic videaẽ diſtinguēduʒ celſus tñ aliẽ diſtinxit. ſ. an indirecto ſerui adfuit dolꝰ: vt in furto qđ puniẽ ꝑ. l. xij. tab. an culpa tm̃ qđ puniẽ per. l. aq̃l. i ꝑmo videaẽ ſuus delinq̃re nõ dñs: ſʒ ēt iubēs. in ſcđo videatur dñs delinq̃re nõ fuꝰ. quaſi fuꝰ in talibꝰ habuerit neceſſe parere quē dñs ṽberaſſet niſi paruiſſet. ſed reiecta ꝑma ⁊ ſecũda diſtinctiõe ſoluit vlpianꝰ dicens: ꝙ ſiue dolꝰ affuit: ſiue culpa cum delicto ſui q̃ cõmiſit dño iubēte vel patiente: ēt teneaẽ dñs ꝑmo ⁊ ſcđo fuꝰ: nõ nouꝰ dñs. ⁊ h̃ ē ſnĩa iuliani ṽa

In oibꝰ. Dixit. l. ꝑxi. in ꝑin. ꝙ vbi ſuus delinq̃t dño ſciēte: dñs teneẽ inſolidũ. niſi liberaẽ deditione noxe quē dicamꝰ dñm ſciētē. hic exponit. i. ſi potuit ꝓhibere. nam aliud ē auctorē eē dñm delicti. ſ. cũ põt ꝓhibere. aliud ⁊c.

¶ Si ex. Si me ſciēte fuꝰ tuꝰ dãnũ dedit ⁊ eũ a te emero: nõ inſolidũ: ſʒ noxaliẽ teneoꝛ. lʒ ꝑꝑ hoc ꝙ ſciui videbar inſolidũ teneri: ſed ꝯriũ ē: vt dixit cũ fuꝰ tuꝰ delinq̃t te ſciente ⁊ ꝓhibere volēte quē poſtea vendidiſti. q̃riẽ an nouꝰ dñs teneaẽ. iul. dixit vtroſqꝫ teneri. vno tñ ſatiſfaciēte alẽ liberaẽ. vl̃ dic ꝙ iul. dicit ꝙ dñs ſuo noĩe teneẽ: qꝛ ⁊ paſſus ē ⁊ nomīe ſerui noxaliẽ. ſed vna exacta altera tollitur.

Si detracta. Seruꝰ meꝰ tibi dãnũ dedit ⁊ aduerſuʒ me inſolidũ egiſti: ⁊ ſuccubuiſti. Si vis poſtea agere cõtra me cũ nõ fui cõſcĩꝰ cũ noxe deditiõe: ſi hoc facias lite pēdēte potes. ſʒ poſt ſnĩam diffinitiuã nõ potes. idē ecõtrario caſu.

Si pluriũ. Si fuꝰ pluriũ delīq̃t: ſi eis ignoꝛantibꝰ tenētur noxaliẽ. alʼs ſi ſciētes tenenẽ ſine noxe deditione. et ita inſolidũ. qđ ſequiẽ planũ ē. ¶ Differētia. Quid ſit teneri inſolidũ dicit. ⁊ q̇d de ſeruo ſi ignoꝛãs teneẽ noxaliẽ cũ hʒ ſeruum apud ſe: alẽ. non. ⁊ ſic dic vt. ſ. e. in dilectis. §. ſi ex.

¶ Pompo. planus eſt.

Si ſeruꝰ. Seruꝰ duoꝝ delinq̃t dñis ignoꝛãtibꝰ. vterqꝫ eoꝝ teneẽ inſolidũ. ſ. vt q̇libʒ eoꝝ teneaẽ ad ſeruũ dãdum ꝓ noxa: vel ad ſolidã extimatõnē nec aliq̇s eoꝝ liberaẽ dando ꝑtē ſuã. Secũdo q̃riẽ q̇d ergo ſi vnꝰ ꝯuētꝰ noluit inſolidum. dare ꝓ noxa. ⁊ qꝛ alẽ nõ ꝓmiſit cõuentꝰ ſolidã eſti. litis ſoluere cõpulſus eſt. dicit ꝙ aget ꝯ ſociũ cõi di. vel fa. her. vt ſeruetur indēnis. Tertio redit ⁊ dicit quēlʒ inſolidũ teneri. hoc veꝝ poſt li. cõteſ. Sed pone ꝙ cedaẽ cõtra aliuʒ tunc nõ remanʒ actio noxalis. ⁊ paſſus dãnũ efficiẽ dñs ſerui ꝓ parte. ſʒ nõ hʒ noxalē. Itē nec cõi di. delicti noĩe cũ añ cõionem factũ eſt ⁊ ſicut ē iniquũ. q̃re dat vtile cõi di. de eq̃tate.

Si cõis. Seruꝰ duoꝝ fecit furtuʒ altero ſciēte: ⁊ altero ignoꝛãte. ſciēs inſoliduʒ teneẽ: ⁊ ſoluēdo liberat aliuʒ. nõ tñ ab eo repetit. ſʒ pone ignoꝛãtē cõuentũ in duplũ: puta de furto nõ manifeſto. ⁊ dãnuʒ paſſus eſt. qualiẽ ꝯſequaẽ a ſciēte. ⁊ diſtinguit. aut ꝑſtitit penã dupli ⁊ repetit ſimplũ vnuʒ de duplo. aut dedit ſeruũ ꝓ noxa. ⁊ tũc ſubdiſtinguit. qꝛ aut remanſerũt alie res cões. ⁊ tunc agiẽ ꝯ ſociuʒ ſcientē cõi di. ꝓ ſi. ꝙ illiꝰ negligētia ſeruꝰ fuit factꝰ deterioꝛ. aut nihil remanſit cõmune. ⁊ tũc agitur in factuʒ: vel ꝓ ſocio: vel ꝓ eadē deterioꝛatione.

Bona. Seruꝰ meꝰ quē bo. fi. poſ. furtuʒ fecit. nunq̇d teneris euʒ dare ꝓ noxa. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ſʒ ego nõ teneoꝛ: qꝛ nõ hẽo euʒ. nec tu ēt poſſeſſoꝛ facis eũ illiꝰ cui das euʒ ꝓ noxa. Et ſi ego verꝰ dñs vēdicabo eũ obſtabit exceptio. aut ſuabo illũ indēnem cui dãnum datum eſt.

Si bõa. Titiꝰ poſſidebat ſuũ meũ bo. fi. q̃ ſuus furtuʒ fecit. ille titiꝰ poſtea illũ diſtraxit ne teneret actione noxali. q̃riẽ nũq̇d deẽ actio noxal. ꝯ eũ ac ſi poſſidereʒ. ⁊ rñ ꝙ ſic

Si q̃s. Si diuerſis hoꝛis vel diebꝰ pluribꝰ fuꝰ meꝰ dãnum dederit. vel ēt vni pluribꝰ vicibꝰ. certe hoc caſu melioꝛ eſt cõditio illiꝰ q̃ occupauit nec alijs ego dñs teneoꝛ.

Sed ⁊ ſi. Quatuoꝛ dicit. ꝑ teſtatoꝛ ſtichũ ſeruũ liberuʒ eſſe iuſſit ſub cõditione. vel legauit eũ ſub cõditiõe. h̃ delinq̃t ⁊ heres fuit cõuētꝰ noxaliẽ. lite pen. extitit ꝯditio. ⁊ ita heres iã eũ nõ hʒ. dicẽ ꝙ eſt abſoluēdꝰ hẽs. Secũdo dicit ꝙ trãſlatio iudicij fit i eũ liberꝝ factũ vel legatariũ: q̇ ē nouꝰ dñs. Tertio ꝙ ſi pēdēte lite nõ extitit ꝯditio: ſʒ adhuc ſtatu liber ē cũ iudicaẽ dãdo ſuũ ꝓ noxa dicẽ liberari herede talē dando qualẽ ē. Quarto accipe ſi. l. ſi quis a mult. vt caueat hẽs de euictiõe cõtingēte factũ ſuuʒ ne medio tꝑe obligauerit vel alienauerit

Si heres. Statuliberꝝ ſub cõditiõe manumiſit añ ꝯditionē ſciēs ſe cõueniendũ noxaliẽ: nõ minꝰ ꝙ inſolidũ ē ꝯdenandꝰ. Idē ſi deceſſit fuꝰ ꝑdictꝰ pꝰ li. ꝯteſ. ſecꝰ ſi ante.

Si ex duobꝰ. Quatuoꝛ dicẽ. ꝑmo ſeruꝰ duoꝝ valēs quinqꝫ: dãnũ dedit in. xx. altero ſciēte. altero ignoꝛãte. agiẽ ꝯ ignoꝛantē. ⁊ dat ꝓ noxia. ⁊ an libereẽ ſciēs. ⁊ dicẽ nõ. ſʒ adhuc teneẽ ad. xx. ſoluēda. ſʒ ⁊ ſi ſoluat. xx. ſciēs. an ab ignoꝛãte quicq̃ petet cõi di. ⁊ dicit ꝙ ſic. i. q̃tũ valet dimidia ſui. eo caſu q̃ñ fuꝰ nõ ē noxe deditꝰ. tertio dicit ſi ignoꝛãs ꝯuentus ſoluit. xx. lʒ ſibi nõ expediret. ⁊ dicit ꝙ repetet ꝑtem. q̃rto dicit ꝙ ſi iuſſit ⁊ aliq̇d ſoluaẽ nõ repetit: qꝛ ꝓ ſuo delicto ſoluit.

Si plures. Ego habeo nudã ꝓꝑꝛietatē in ſeruo. ⁊ tu vſufru. ſerui noĩe ꝯuenioꝛ noxaliẽ ꝓ delicto eiꝰ: ab vno: alʼs pluribꝰ. certe aut litis eſti. aut pleno iure debeo dare ꝓ noxa. ⁊ ego a fructuario cõſequar vt vel ad litis eſtimationē cõferat fructuariꝰ. aut careat vſufru. Secũdo ꝙ ſi ego volo defendere ꝑmittaẽ fructuario defenſio. ⁊ ſi defendo eũ. ſ. ꝓ noxa tradēdo: nõ teneẽ mihi dño ꝓꝑꝛietatis reſtituere vſufru.

¶ Is q̃. Si fuꝰ furtũ fecẽ vſufr. ꝑt agere ꝯ ꝓꝑetariũ. ſed ſi facit furtũ ꝓꝑetario: nõ teneẽ.

Si in re. Si cõem equũ meũ ⁊ tuũ fuꝰ titij occidit. tenetur titiꝰ vtriqꝫ nr̃m. vel dare ſuũ: vel emēdare dãnum. dũ teneaẽ aq̃l. noxali. alʼs ſi tibi ſuum tm̃ dedit. tu mihi eum communicabis.

Si ſerui. Ego dñs nude ꝓꝑetatꝭ ꝯduxi a fructuario ſui opas. ſerui noĩe nihilominꝰ teneoꝛ noxaliẽ: ſi in aliũ delinq̃t vt in ipm fructuariũ.

Si ſeruꝰ. Habebã ſtichũ ſeruũ vicariũ. ſtichꝰ habebat nauē peculiarē quã exercebat ꝓ pãphi. in ea naui dedit dãnum. vel fecit furtũ mercatoꝛibꝰ pamphi. q̃riẽ qualiter tu dominꝰ tenearis. ⁊ dicit dñʒ teneri vt de peculio ſtichi accipias pãphi. ⁊ eũ ꝓ noxa des. vel de eodē peculio accipias: ſic ꝓdeſt ⁊ ſoluas. ſic eñi fieret ſi ſticus eēt liber ⁊ pãphi. eēt fuꝰ ſuꝰ. ⁊ hoc ſi pãphi. delinquit ignoꝛante ſticho. alʼs ſi ſciuit vel iuſſit. tũc teneris ipm ſtichuʒ dare ꝓ noxa ante lit. ꝯteſt. ꝯ tua burſa ſicut ſi liberꝝ hoiem iuſſiſſet delinq̃re. qꝛ cũ ꝑ aliũ delinquit per ſe videẽ delinquere.

Qui ex pluribꝰ. Seruꝰ tuꝰ fecit mihi furtũ. itē alia ꝯdit dãnũ. in tertia mihi rapinã egit. an poſſit agē ꝓ oibus ⁊ dicit aut in ꝑmo dediſti ſeruuʒ ꝓ noxa. tũc ampliꝰ nõ teneris añ lit. extima. ⁊ tũc teneris adhuc.

Quotiēs. Seruꝰ tuꝰ fecit mihi dãnũ. ꝯuenio te noxaliẽ ſcʒ vt emēdes dãnũ: aut ſuũ des ꝓ noxa. ſi fuꝰ preſens ē: vel ſi nõ ē ꝑſens ꝯpelliẽ oĩno ſuſcipe iudiciũ. tertio dicẽ non aliter dãnanduʒ dñm defendētem ſuuʒ niſi hẽat in ꝑtãte.

¶ Eos. Si fuꝰ meꝰ alicui dãnũ det. ſi ē abſēs nũq̇d poſſũ eũ defēdē. ⁊ rñ. ꝙ ſic. Si aũt alẽ. eēt fuꝰ. nũq̇d ſi ē abñs poſſũ eũ defendē. rñ. ꝙ nõ indubio eũ defendi dʒ ꝑꝑ dubitationeʒ Itē ſuuʒ q̃ bo. fi. mihi fuit: poſſum abſentē defendere.

¶ Pretoꝛ. Si fuꝰ tuꝰ mihi dãnũ det: ⁊ ago ꝯ te ⁊ tu negas ī tua ꝑtãte eē. teneberis mihi noxe deditõe ¶ In ꝑtãte. In ꝑin. hꝰ. l. ſ. e. l. in ꝑi. ibi: ſʒ naturalẽ ⁊c. qꝛ dñs dãnaẽ ſi hʒ ſeruuʒ ī ꝑtãte. q̃ñ vr̃ hr̃e dr̃ h̃. ¶ Quod ſi reꝰ. Hic. §. cõtinuatur cum. §. ſ. e. pretoꝛ.

Si. Minoꝛ habeat ſuũ q̃ mihi dãnuʒ det tutoꝛ vel curatoꝛ iurabit. ſi aũt ſit ꝓcuratoꝛ alteriꝰ maioꝛis: dñs nõ ꝓcura. iurabit.

Seruꝰ. Seruũ hēbas q̃ dedit mihi dãnũ: egi ꝯ te: ⁊ iuraſti te nõ poſſidere ſuũ. ⁊ ſic fuiſti abſolutꝰ. cepiſti poſtea cũ

poſſidere. an ſi iterū ꝯ te ago obſtat mihi except. iuramēti. et rñ. ꝙ nō. dū em̄ iterū poſſideas. ⁊ qd̄ dixi planū eſt.

Si ſeru⁹. Deponēs tenet̄ noxali act. nō depoſiti. Item depoſitor vel q̇ in p̄cario cōceſſit: tenet̄ nō creditor vel qui p̄cariū h3. ⁊ h̄ vſq3 ad. §. ſi negauerit. ¶ Si negauerit. h̄ §. idē dic cū. l. ſe. qd̄. ſ. e. quot. §. pretor. ⁊. §. ſuus.

De illo. Vet⁹ ⁊ nou⁹ dn̄s tenet̄: ſ3 vn⁹ liberat̄ ꝑ aliū cōuentū. ⁊ cōtinua duas. ll. ſe. cū iſta. ¶ Si is. plana ſūt omnia.

Si noxale. Creditor ip̄o iure vel vſufructuari⁹ ius amittūt ſi nō defendūt ſeruū: cum dn̄s non vult defendē: ⁊ dabit̄ ille actori. ¶ Ex his. Querit̄ ſi bo. fi. poſ. ſerui cōuēt⁹ dederit eū ꝓ noxa: an ipſo iure liberat̄. ⁊ vr̄ ꝙ nō. q3 nullū ius. i. dn̄iū trāſfert in actorē. ⁊ h̄ vr̄ ex eo qd̄ dr̄ de ſeruo pignorato in quo debitor nō plene liberat̄ dādo ꝓ noxa. ⁊ iō creditori denegat̄ pign⁹ niſi ſatiſfaciat de ſuo. itē apparet ex eo qd̄ dr̄ de fuo fructuario quē dādo ꝓp̄etarius nō plene liberat̄: ⁊ ideo fructuario denegat̄ vſufruct⁹.

Et gn̄aliter. Exēplificatio vt plene fiat a ſil'i in nr̄o caſu ī bo. fi. poſ. bo. fi. poſ. in iure interrogat⁹ dixit ſeruū alienū ſuū. ⁊ dedit ꝓ noxa. ⁊ nō plene liberat̄ ipſe. ſ3 ꝑ exceptionē doli. ſic. iō ſi dn̄s ver⁹ vēdidit exceptio. repellit̄ niſi offerat eſtimationē lit. ¶ Eadem. ⁊ iunge cū p̄cedētib⁹ plana ſt.

Non ſolum. Plana eſt.

In noxalib⁹. Dic hunc. ſ. e. l. electio. §. ſi abſente.

Quod ait. ſ. ad. l. aq̇l. illud. ⁊ idē dicit h̄. ſ3 aget q3 non tm̄ iſti dādo nō liberat̄ dn̄s; ſ3 ēt liberat̄ dādo fu⁹ qui duplū valeat. ⁊ nō ſolū ꝯputabit̄ in duplo: ſi furti ꝯueniat̄ ſed etiam conditione furtiua.

Iulianus. plan⁹ eſt.

Is qui. Plana eſt cū ſe. vſq3 ad. l. ſi quis ſeruū.

Si q̇s. Si debitor ſurripuit creditori fuū quē ſibi obligauit ⁊ vēdidit: puta titio. titi⁹ tenet̄ ſi furtū faciat alicui extraneo hic ſeru⁹: ⁊ liberat̄ dādo ꝓ noxa. Idē in duob⁹ ſequētib⁹ caſib⁹: vt ſi furtū faciat tenet̄: ⁊ liberet̄ dando pro noxa: licz auocari poſſit dn̄iū rei cū reſtituto. vl' a creditorib⁹ per paulianā vel ꝑ ypothecariam.

Si alien⁹. Plana ſunt vſq3 ad. l. ſi pluriū.

Si pluriū. plana eſt vſq3 ad. l. ſi quis.

Si quis. Quatuor dicit p̄ ſtich⁹ fu⁹ tu⁹ dedit mihi dānū: cū agerē cōtra te dices te nō poſſidere. ego dico te dolo deſijſſe defendē ⁊ ſatiſdare iudi. ſol. certe nō potero te cōuenire. q3 except. repellor. Secūdo pone ꝙ cepi cōtra te q̇ dolo deſijſti poſſidere ⁊ litē cōteſ. inueni fuū ap̄ aliū ⁊ duxi eū ad dn̄3 meū cū poſſeſſor nō defenderet. certe non procedā in lite ꝯ te dn̄m. tertio idem vt nō debeas teneri ſi deceſſit añ litē cōteſtatam.

Si ſeru⁹. Seru⁹ legat⁹ ſurripuit aliq̇d heredi futuro: de re heredis dat̄ furti actio ꝯ legatariū. an de re hēditaria ⁊ tunc non furti: ſ3 ad exhibendum.

Et cum. Prima parte ſeru⁹ cōis dedit dānū vni dn̄oꝝ in ſecūda facit furtū vni dn̄oꝝ. ⁊ in vtroq3 caſu caſſat noxalit̄. ⁊ reddit rō. q3 is q̇ agere vult cōtra titiū: tenet̄ extraneo noxalit̄. ſ3 ſi h̄ fu⁹ extrāeo dediſſet dānū vel feciſſet furtū in p̄ō. duob⁹ caſib⁹ aget̄ cōi di.

Finium regundorum. Rubrica.

Finium regundoꝝ. Mixta eſt in rem ⁊ in perſonam.

¶ Judiciū. Prediū meū ⁊ tuū ſunt cōtigua. ſed in extremitatib⁹ int̄ me ⁊ te ē diſcordia in aliquib⁹ locis. vel forte in tota extremitate cū ego dicā pl⁹ ad me ꝑtinere h̄c act. erit neceſſaria: ſiue termini erāt in ꝯfinib⁹ ſiue nō diuidet iudex limitē: retinēdo veteres termīos: vl' remoueat illos ⁊ ponat alios. ⁊ de p̄dio vni⁹: alteri adiudic3. ⁊ illū cui adiudicat cōdēnet in aliqua pecunia.

Quo caſu. Inter me ⁊ te ē qd̄ de finib⁹. iudex q̇ ſup hoc cognoſcit: ſi nō pōt cōmode diuidere relinquēdo cuil3 ſuū ſolū: pōt adiudicare de ſolo meo tibi: ⁊ te p̄t ēt ꝯdēnare: vt mihi pecuniā des. ⁊ h̄ qñ de toto erat diſcordia. idē ſi de parte. ⁊ h̄ vſq3 ad. §. in iudicio. ¶ In iudicio. Si fit qd̄ de finib⁹ inter me ⁊ te h̄r rō ꝙ mea intereſt. vt q3 alter nr̄3 de ſolo alteri⁹ ſeminauerit. vñ illō intereſſe reſtitui d3. Item debes mihi reddē ꝑtē mercedis quā dedi agrimenſori in fructibus tñ diſting. aut ꝑcepit añ litē ꝯteſ. ⁊ nō veniēt. ſi poſt: veniēt. ¶ Sed ⁊ ſi q̇s. Vicin⁹ p̄. ſi nō incidat arborē in cōfinio poſitā. ad iudic p̄ceptū pōt puniri ⁊ d3. ¶ Si dicant̄. Si qd̄ ē inter me ⁊ te de finib⁹: ⁊ tu āmoueas termīos: ⁊ accuſo te criminalit̄. an iudex poſſit cognoſcē de vtraq3 q̄one. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ¶ Si alt̄. Si vn⁹ fund⁹ ſit duoꝝ. alt̄ triū p̄t iudex adiudicare vel nobis ex illo fundo: vel ex noſtro illis. vel ſi qd̄ ē de finib⁹. ⁊ id qd̄ adiudicat̄ ſit cōe illoꝝ quib⁹ adiudicat̄ dn̄i tñ ꝓ ſuis ꝑtib⁹ ꝯferent. ¶ Si cōem. Si hēo tecū fundū cōem. et aliū ego hēo ſol⁹ nō cōem: nō poſſū agē fi. re. cōtra te ꝓ illo fundo meo. niſi alienē ꝑtē quā hēo in fundo tecū cōe3: ex tunc agere poſſū. Itē ſil'iter ſi tres ſunt dn̄i q̇ iuxta fundū meum habēt p̄dia. i. vnuſq̇ſq3 h3 p̄dia poſſū agere finiū regūdoꝝ. ¶ Finium. Si hēo fundū in ēphiteoſim. ⁊ tu aliū iuxta hēs ſi tu hēs vſufr. in vno. ⁊ ego in alio. vel ſi hēo ꝓp̄etatem: ⁊ tu vſufr. vel ſi hēs meū obligatū: ⁊ ego aliū. i his agē poſſum⁹ finiū regūdoꝝ. ¶ Hoc iudiciū. Plana ſunt vſq3 ad. l. de modo.

De modo. Si ciues alicu⁹ ciuitat fundū inter ſe cōem diuidāt. ⁊ vn⁹ decipiat̄ in mēſuratiōe. iudex d3 facē ꝙ ille nō decipiat̄: imo hēat integrā ꝑtem ſuam.

Si irruptiōe. Si flumē occupauit p̄dia vicina ⁊ poſtea deceſſit. dn̄i illoꝝ p̄dioꝝ reaccipiāt p̄dia ſua. ⁊ ſi pl⁹ ēt habeāt q̄ debeant: ex eo ꝙ fines nō apparent. iudex faciet reſtitui qd̄ ē alienū. q3 ēt q̇l3 d3 eē ꝯtēt⁹ iure ſuo. ¶ Ad offm̄ Judex poſtq̄ dicta teſtiū audierit ire d3 ad fundos d̄ quoꝝ finib⁹ cognoſcit. vel ēt mittere d3 agrimēſſores.

Iudiciū. Si ego ⁊ tu habebam⁹ fundū cōe3 nō minus vicin⁹ pōt agere fi. re. vt. ſ. e. l. §. qui cōe3. nūc bene incipit eē int̄ nos ſi egim⁹ cōi diui.

Iudiciū. In his trib⁹ iudicijs quil3 eſt actor ⁊ reus.

In finalib⁹. Judex qui cognoſcit de finib⁹ d3 ſeq̇ antiquos terminos.

Cū ꝯs. Duo p̄dia ꝯfinia emi terminata. ſ. vnū ab alio aliud ab alio. vēdidi ⁊ in vēditōe aſſignaui alios terīos q̄ fuerant p̄us. certe his nouis termis ſtabit̄: inter me ⁊ emptore3. ⁊ ſi de his ſit dubiū: ipſe qui vendidit declarabit.

Sciendū. Lex pulcra ⁊ plana eſt.

¶ Familie herciſcunde. Rubrica.

Hec actio. Ego titi⁹ ⁊ ſei⁹ ſum⁹ cohēdes in quadā here. volo petere diuiſionē. ip̄i nolunt diuidere. an poſſum eos cogere. ⁊ qua act. q̄rit̄ ⁊ dr̄ ꝙ cogā eos act. familie herciſ. que ex. l. xij. tab. deſcēdit. Secūdo pone ꝙ ego nō poſſideo. ⁊ coheredes mei totā here. poſſideāt. an tūc agere poſſū h̄ iudicio: q̄rit̄. ⁊ diſting. an fatent̄ me cohēde. ⁊ potero agere: aut nō: ⁊ nō potero agere. ⁊ ſic potero agē pet. here. q3 ēt fieret p̄iudiciū ſi p̄mo diuiſorio agerē q̄ petitorio. tertio dicit ꝙ ſi poſſideo ꝑtem meā. ago h̄ iudicio. l3 negent me coheredē cohēdes mei ſ3 ad h̄ vt agā o3 me ꝓbare cohēde3. nō em̄ al'r ad diuiſionē admittar niſi me coheredē ꝓbauero. ¶ Si quarta. Titi⁹ arrogauit ſeiū. deceſſit titi⁹ inteſtat⁹. ad heredem titij venit hereditas. ſei⁹ arrogat⁹ quartā petet. nunq̇d ei hoc iudiciū cōpetat. R. ꝙ nō directū. ſ3 vtile ſic. Et ſciēdū ad euidētiam caſus ꝙ hec quarta debet̄ ei. ſiue emācipauerit: ſiue exheredauerit eū arrogator ſine iuſta cā. ſiue emācipauerit ex iuſta cā. nō tñ ꝯ ſei. filiū. ſiue inteſtat⁹ deceſſerit. ¶ Itē ſi filij. Titius filiuſſa. cū eſſet miles in exercit. fecit teſtm̄. q̄rit̄ an valeat. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ¶ In familie. Planus eſt. ¶ Dubitandum Si tres ſunt cohēdes ⁊ vnus ē abſ̄s. illi duo p̄ſentes bene poſſunt h̄ iudi. agere. ¶ In hoc. Ego ⁊ duo alij ſum⁹ cohēdes in ea here. ſunt debitores tres quoꝝ quilib3 d3 cētū hereditati. q̄rit̄ an noīa veniāt in iudi. fami. herciſ. ⁊ dicit ꝙ nō diuidit̄. q3 ipſo iure diuiſa ſunt per. l. xij. tab. q3 cuilibet hēdi

cõtra quelibet heredẽ ꝓ here.portiõe cõpetit actio. quã ꝗ tñ hec noĩa aſſignant̃ vt vnũ vni.ſecũdũ ſecũdo.tertiũ tertio heredi.h̃ ãt fit ꝑ ſtipulationẽ cedẽdo.ſ.inter ſe coheredes act̃.⁊ ꝓmittẽdo nõ venire cõtra.ſʒ ⁊ ſic ſunt facti ꝓcura.in rẽ ſuã ſcʒ vt vnꝰ cedat alij ſibi.⁊ hoc iõ q2 exactio ꝑticular̃ incommodũ affert nõ modicũ.ſʒ licet ego cohere.⁊ ipſi mihi cedãt tamẽ ego remaneo creditor vt prius.⁊ ipſi debitores vt priꝰ cõtra quos cedit̃ igit̃ partiʒ iure ceſſo agũt coheredes mei.⁊ ego partim ꝓprio.

Mala. Plana ſunt vſq3 ad fi.ꝟ.vltimi. Domũ h̃ſ vendidit põt emptor agere vt ei exẽplar teſtĩ detur.vt aut apud ſe habeat:aut deponat.

Si que. In here.titiana inuẽta ſunt inſtr̃a:in quibus debebat̃ defuncto ꝟel ipẽ debebat.h̃ inſtr̃a manebũt apȯ illũ qui maiorẽ ꝑtẽ here.hʒ.ſʒ ipſe cauere dʒ.vt ſi expediat alijs exhibeant̃.⁊ h̃ vſq3 ad.l.ſi heres.

Si heres. Teſtator inſtituit duos heredes.vnũ ſimpl̃r aliꝰ ãt fuit inſtitutꝰ ſub cõditiõe expreſſa.vel erat apȯ hoſtes.⁊ ſic inerat tacita cõditio ſi reuerſus fuerit.vł etiã nõ erat natꝰ ille alius.⁊ ſic inerat tacita cõditio.ſ. ſi naſceret̃. h̃ teſtator deceſſit;heres ſimplicit̃ inſtitutꝰ egit cõtra detentores here.hic vincit. poſtea exiſtit cõditio.aut ille coheres reuerſus ẽ ab hoſtibꝰ.querit̃ vtꝝ debeat h̃re cõmodũ victorie ſicut ſuꝰ coheres qui vicit in cã. ⁊ dicit ꝙ dat̃ electio vincẽti vtꝝ velit cõicare victoriã in totũ:vel cedẽ act̃ĩ in factuʒ ex re iudicata ꝓ parte.aut facere ꝙ debitor reſpõdeat ꝓ ſua ꝑte ac ſi adhuc nõ ſit cõdẽnatꝰ ſ̃m quoſdã. cetera plana ſunt vſq3 ad.§.res que. ¶ Res que. Teſtator inſtituit duos heredes ⁊ fundũ cuidã ſub cõditiõe legauit.q̃rit̃ an poſſim interim in hoc iudiciũ venire.vt adiudicet̃ alteri ex here. ⁊ dic̃ ꝙ ſic.⁊ qñ extitit cõditio auferẽ ei cui adiudicatꝰ erat:⁊ dabitur legatario.ſi vero defecerit ad eos reuertit̃ a quibꝰ fuit relicta.idẽ ĩ ſtatu libero.cetera plana ſunt vſq3 ad.§.vſufructꝰ.

¶ Vſufr.planꝰ eſt. ¶ Id. planꝰ eſt vſq3 ad.§.his.

Et ait. Plana eſt cũ.l.ſe.que cõtinuat̃ cũ iſta.

Si filia ⁊c. Plana ſunt vſq3 ad.§.his.

His. Teſtator inſtituit tres hẽdes.⁊ vni iiunxit vt ſolueret es alienũ.⁊ h̃ fecit nõ legãdo creditoribꝰ q̇bꝰ nihil plus debet̃ ꝙ̃ ſi nõ eſſet heres grauatꝰ.⁊ dr̃ hic ꝙ heres grauatꝰ cõpellit̃ onꝰ ſuſceptũ implere.Tertio dicit cũ iudex diiudicet faciet ſubire onꝰ.ita tñ ꝙ quarta ſue inſtõnis ſibi reſeruet̃. ¶ Idẽ ſcribit. Si pater ꝯſentit filiꝰ ſuſcipit al̃ nõ ¶ Neratiꝰ.plana ſunt vſq3 ad vltimã. ¶ Itẽ. Teſtator q̊ x.in dotẽ ab vxore habuit inſtituit duos heredes ⁊ mulieri legauit fundũ loco dotis.⁊ ſi nollet fundũ vnũ ex here.onerauit de dote reddẽda.ſi mulier eligat fundũ expeditũ ẽ.ꝙ ſi mulier dotẽ eligat:⁊ vtrũꝗ here.cõueniat.oneratꝰ dʒ alium defendere.fundꝰ qui remanet electa dote dʒ eẽ illiꝰ onerati totus:ſi nihil aliud teſtator dixit. ¶ Idẽ. Si teſtator duobus heredibꝰ inſtitut̃ iuſſit ſ̃uuʒ eẽ libeꝝ ſi daret.c.vni ex here.qȯ factũ eſt.an heres h̃ teneat̃ cõicare in fa.hercĩſ. vel cõi di.dicit ꝙ nõ.quaſi ſint ei ꝑlegata.

Familie. Duo ſumꝰ coheredes.ago cõtra cohere. fa.her.iudicio.dicit ꝙ duo veniũt in hoc iudicio.ſ.hereditas diuidenda vel adiudicatio. Itẽ fructꝰ quos coh̃r.meus ꝑcepit.vel ſi dãnũ dederit.⁊ ſunt he ꝑſonales preſtationes:⁊ in hoc vltimo caſu ſi mihi det̃ vt ex toto res mee fiant qȯ ẽ natura ꝑſonaliũ actionũ ſi ꝓ rebꝰ here.nõ agit̃ vt mee fiant q2 ſunt mee ꝓ parte.⁊ id qȯ meũ eſt ampliꝰ meũ fieri nõ põt

Nap. In hoc iudicio veniũt fructꝰ rei que apȯ hoſtes ẽ vel que nõ ẽ in rebꝰ humanis.ſi eas vnꝰ ex here.anteꝙ̃ caperet̃ ab hoſtibꝰ vel anteꝙ̃ perire ꝑcepit. ¶ Familie. planus eſt.

Heredes. Plana eſt.

Si miles.planus eſt.

Deplunbꝰ.plana ſunt vſq3 ad.§.ſi teſtator.⁊ vſq3 ad.l.in hoc iudicio.

In hoc. Tres vel plures agebãt ad diuiſionẽ heredi.cõis.⁊ lite inter eos cõteſ.ꝓnunciauit iudex.ſed de vno eoꝝ nihil dixit.certe tota ſñia nihil valet.

Si pignori. Teſtatori erant res obligate pro.c.hic inſtituit duos here.q̃rit̃ an he res veniãt in hoc iudicium ⁊ dicit ꝙ ſic.hoc modo:vt adiudicent̃ vni.⁊ ipſe alteri ꝯdẽnetur in medietate debiti. Secũdo dic̃ eum cui dat̃ pecunia nõ teneri ad indẽnitatẽ illi apud queʒ res remanet ex eo qȯ debitor aufert rem illi cui adiudicat̃.⁊ ẽ hoc duplici rõne.q2 nõ eſt grauãdꝰ qui accepit pecuniã.ſic nec ille qui agit.⁊ conſequit̃ eſtimationẽ litis grauat̃ vt ſeruet illũ indemnẽ apud quẽ res remanet cõtra dñm vendicãtẽ.niſi dñs offerat litis eſtimationẽ. Tertio pone ꝙ ille cui adiudicata ẽ res licitatione obtinuit rem.vel vltra dimidiã debiti dederit alteri vt ſibi adiudicet̃ res.q̃rit̃ an agere poſſit act̃.neg.geſ. inſoliduʒ ad id qȯ dedit cõtra debitoreʒ.⁊ dicit ꝙ ſic.q2 ex quadã vtilitate facit.q2 forte ſi ad aliũ deueniſſet eã retinuiſſet. Videndũ tñ eſt an ꝓ bono debitor̃ licitatꝰ ẽ vltra dimidiã.ſecꝰ eñi ſi animoſe ⁊ ſtulte feciſſet:⁊ ꝓ nulla vtilitate debitoris.ẽ eñi idem qȯ in ꝓcura.in quo inſpicit̃ an bo.fi.feciſſʒ ⁊ vtilit̃ nec ne.alit̃ aũt ſi emiſſet ſponte a coherede.videt̃ eniʒ ꝙ nõ poſſit repetere vltra dimidiã debiti:q2 ſpõte fecit.⁊ tñ ⁊ ibi ideʒ ſi ꝓ vtilitate debitoris fecit.

Fundꝰ. Iudex datꝰ in finiuʒ re.iudicio.diuidet hũc fundum nõ habita mẽtione aliaꝝ reꝝ.

Si ſeruꝰ. Seruuʒ tibi obligaui.deceſſi duobꝰ heredibꝰ inſtitut̃.vnꝰ de ſua pecunia tibi ſoluit.⁊ ſic luit ſ̃uuʒ.an ꝑteʒ ab alio recuperare poſſit:licet ſeruus decedat.⁊ rñ.ꝙ ſic. q̇a ſufficit eñi ⁊c.

Quẽ. Paterfa. duos hñs filios bona oĩa q̃ in italia habebat diuiſit inter eos.vni duas ꝑtes:alij tertiã aſſignãdo.erant ãt quedã res teſtatoris in prouĩcia:de quibꝰ nihil dixit.certe iſte diuident̃ eo modo vt alie.niſi res iſte vni eorũ tñ fuerunt aſſignate:vel niſi forte erãt acceſſorie.

Si pater. Paterfa.duos hñs filios ⁊ duos fundos.q̊rum vnꝰ erat obligatus:pro.x.aſſignauit vnũ fundoꝝ vni:aliũ alteri.iſti quidẽ filij equalit̃ ſunt heredes:etiã in his fundis.veruñtñ quilʒ tenet̃ alteri aſſignato:q̃ſi ex cã fideicõ. Ille g̊ cui aſſignatũ eſt ꝑdiũ obligatũ:nõ alit̃ ꝑtẽ ꝙ̃ in altero hʒ iure hereditario dabit fratri:niſi frater cõferat ad liberationẽ predij huic aſſignati.

Seruos. Teſtator pẽdẽte cõditiõe legati.ſ. hoc modo.q2 vni ſunt adiudicati:⁊ ille ẽ alteri cõdẽnatꝰ in medietate.ſ.extima.ſeruoꝝ ac ſi legati nõ fuiſſent.tandẽ añ ſolutaʒ pecuniã ſ̃ui dicti deceſſerunt:q̃rit̃ cꝰ ꝑiculo.⁊ dicit legatarij ⁊ ẽt eius cui pecunia erat ſoluẽda:vt ãmodo ei nõ dẽat ſolui

Pomp̃. Pro filia quã hẽbam in ꝑtãte fundũ in dotẽ dedi.poſtea deceſſi.⁊ eã cũ alijs ſuis fr̃ibꝰ heredẽ inſtitui.an iſta filia teneat̃ fundũ illũ in dotẽ datũ ſibi cõferre fratribꝰ ſuis:querit̃.⁊ rñ.ꝙ nõ.imo precipuum habebit:⁊ iuſte retinebit.

Cum. Tria dicit.primũ h̃ſ cũ titiũ here.crederet quaſi cũ cohẽ.diuiſit ꝑ iudicẽ.ſtatur diuiſioni.ſecũdo duo nõ coheredes diuiſerũt ꝑ iudicẽ credẽtes ſe cohe.idem ẽ. tertio ſi ſine iudice facta eſt diuiſio inter ꝑdictos reuocatur.

Qui familie. Si voco te ad iudiciũ q̃ſi cohere.vt bona diuidamꝰ.nõ ꝑꝑ hoc cõfiteor te cohẽdẽ:ſi al̃s nõ es.

Lucius. Si ego ⁊ ſoror mea emãcipati a patre curatores habeamꝰ cũ ſumꝰ adulti.qui curatores diuiſerunt patrimoniũ:quo ad geſtionẽ.vel fecimꝰ nobis alimẽta conſtitui a iudice.nũc ſoror dicit me plus de alimẽtis vel de alijs rebꝰ:puta ex redditu ꝑdioꝝ cõiuʒ ꝑcepiſſe:an teneat ſorori: q̃rit̃.⁊ rñ.ꝙ nõ.ſi plꝰ mea ꝑte nõ ꝑcepi.lʒ ſoror mea minꝰ ſua parte habeat.

Ex parte. Si titiꝰ me ⁊ te hẽ.inſtituit.⁊ ſeius cõtra nos here.poſſidẽtes egit.⁊ ego defendi:abſolutꝰ fui potero tibi ꝓ tua ꝑte here.agenti except̃.doli obijcẽ:ſi ſoluẽ nolis ꝑtẽ ſumptuũ.⁊ ſi obmiſi except̃.doli ꝓ ꝑte quã tibi tradidi agere potero ꝯtra te heredẽ petitõe hereditat̃.

¶ Inteſtato. Titiꝰ in codicill̾ ſuis p̄dia ⁊ bona alia inter filios diuiſit: adeo ꝙ nihil fuit indiuiſuꝫ. ⁊ plus etiā relinq̇t filio ꝙ̄ filie. nunq̇d ꝯfert filia dotē. ⁊ rn̄. ꝙ nō. ſꝫ ceſſat coll̾o. Itē dꝛ hic decedere inteſtatꝰ q꞉ nō fecit teſtm̄ ſed codicillos vt inſtitu. de fideicō. here. §. ante. ¶ Seruo. Duos ſcripſi here. ſeruo qui habebat. xxv. an. libertatē reliq̇ vt eſſet liber poſt. xxx. an. nō ante. Itē eidem alimēta legaui: vnꝰ heres p̄ſtitit legata: tandē deceſſit ſeruus. nūq̇d iudicio fami. hercıſ. cōſequeꝛ̄ a cohere. ꝑteꝫ eoꝝ que ſoluit ſeruo. ⁊ rn̄. ꝙ nō. quia nō valuit legatū: cū ſeruo ſuo dn̄s legauit. Itē dic ꝙ iō non repetet ab eo apud quē alitꝰ ē. q꞉ nō aliter debitū etiā cōſūptum: ⁊ etiā fauoꝛ alimētoꝝ hoc facit. ¶ Filiꝰ. Ego ⁊ titiuſ frater meꝰ here. cōem habebamꝰ. titius aſſumptꝰ in officio debitoꝛ reipu. factꝰ eſt. vult iſte titiꝰ ex bonis cōibꝰ ſoluere queriꝛ̄ an poſſit. ⁊ rn̄. ꝙ nō. videꝛ̄ ꝙ poſſet. q꞉ pater dū viuebat hoc fecit. tn̄ eſt ſecꝰ vt dixi. ¶ Duos. Inſtitui duos ſeruos meos here. cuilibet ſeruū p̄legaui cū peculio. ⁊ anteꝙ̄ ꝯcederē ſeruū vni p̄legaui p̄legatū manumiſi. an peculiū inter eos debeat diuidi: q̄riꝛ̄ ⁊ rn̄. ꝙ diuidi dꝫ. nō aūt cē illiꝰ cui p̄legatus ſeruus fuit. ¶ Pater inter. Si in codicill̾ bona inter filios meos diuiſi. ⁊ poſtea teſtō ꝯdito ꝯfirmaui codicill̾. illis here. in teſtō inſtitutꝭ relinquēdo. Itē pꝛecepi ꝙ vnuſq̇ſ ꝗ onus eris alieni qđ hꝫ vel hūit ſuſtinerꝫ. vnꝰ filioꝝ me patre p̄ſente pecuniā accepit mutuā. ⁊ creditoꝛi pꝛedia ſibi aſſignata obligauit. poſtea ſoluit creditoꝛi iſte filiꝰ vel creditoꝛ illa p̄dia diſtraxit. certe alter filiꝰ nō teneꝛ̄ ad aliq̇d.

SI ex aſſe. Fideicōmiſſario vtile iudiciū fami. hercıſ. cōpetit ad petendū ſibi relictū.

QUedā. Ego here cōem cū muliere habebā. agimꝰ hoc iudicio. ⁊ iudex q̇ de hoc cognoſcit inter nos diuiſit libertos ⁊ alimēta. nūq̇d valet diuiſio. dꝛ ꝙ ſic. ⁊ vꝛ̄ ꝙ nō. q̇a aliud fecit ꝙ̄ deberet. Itē vꝛ̄ ꝙ valeat: q꞉ ratā videmur diuiſionē habere ſoluēdo alimēta. ſecūdo ē q꞉ p̄ſtatio alimētoꝝ valet: ſꝫ libertoꝝ diuiſio nō valet.

SI ita. Si te debitoꝛē meū ⁊ titiū hēdes inſtituam: ⁊ tibi debitū p̄lego: nihil titiꝰ a te pōt exigere q꞉ ⁊ ſi tibi heredi legaui ꝙ aliꝰ extraneꝰ mihi deberet coheres teneret tibi cedere actꝭ. ꝓ ſua parte.

ARbitros. Licet coheredes nolint diuidere: tamen cogam eos īuitos.

ITer. Si ego ⁊ tu ſumꝰ here. nunq̇d poſſumus agere cōi diui. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ⁊ fami. hercıſ.

SI familie. Pone caſuꝫ vt. ŝ. eſt. ſi ita.

SI coheredes. Tres erāt heredes vnus abſens: duo p̄ſentes rem heredi vendiderūt ꝓ. xx. ⁊ dicebāt ſe tm̄ vēdidiſſe ꝓ x. poterit ipſe q̇ fuerit abſens agere vt alia. x. cōicētur. ¶ Fructus. Tres erāt here. vnus fructꝰ here. ꝑcepit ſi ſciuit teneri h̾ iudicio directo: ſi ignoꝛabat tenetur vtili.

Q¶ Qui fa. Planus eſt.

QUod ex. Si cohr̄s meus īpediat illū quominus agat q꞉ teſtatoꝛ ſub pena. x. ꝓmiſit ꝙ nō īpediat eū ⁊ ſolueris penam: nō recuꝑabis a me partē eius. imo ⁊ ſi ego ꝑꝑ tuū fcm̄ ſoluero: tu mihi h̾ iudicio teneberꝭ.

SI quis. Titius volēs a me. c. petere: ꝯſtituit ſeiū ꝓcu. ⁊ cauit ſe ratū hituꝝ: ⁊ hēdes ſuos. tandē fui abſolutꝰ ⁊ titius deceſſit poſtea. certe ſi vnus hē. eius ꝯueniat: ille ſolus tenebiꝛ̄. ⁊ ſi ab aliq̊ heređ. meoꝝ interim fuerint petita dicta. c. ille ſolus aget.

USufru. Duobus hēdibus īſtitutꝭ deceſſi. Itē legaui vxoꝛi mee vſufru. ī quodā fundo: vt eū haberꝫ donec dos ei ſoluaꝛ̄. vnus heređ. dotē ſoluit ⁊ recuꝑauit vſufru. cū fundo nunq̇d p̄t agere ꝓ ꝑte cū cohēde vt cohr̄s ſoluat ꝑtem. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. vn̄ audieꝛ̄ in vtroqꝫ caſu.

SI duo. Pꝛecepit teſtatoꝛ duobus here. ſuis vt ſtatuā in ſuū honoꝛē ponerēt: ⁊ vnus poſuit: ⁊ alius nō. p̄t q̇ poſuit ꝓ ꝑte ſumptuū recuperāda agere.

SI id qđ ꝯtēdis. Ego ⁊ tu eramus cohere. agis ꝯ̄ me fami. hercıſ. quēdā fundū quē ego ſolꝰ poſſideo petis diuidi quare ſit hereditariꝰ: ego nego eū hēditariuꝫ: ſꝫ me emiſſe dico. certe nō venit in hoc iudicio: ſꝫ rei ven. petas: ſi vis totuꝫ vel partem.

SI maritꝰ. Teſtatoꝛ filiū q̇ vxoꝛē hēbat ⁊ duos ex̄neos inſtituit. filiuꝫ aūt ſub cōditiōe pecuniaria. ſ. ſi. x. beato frāciſco daret. alios pure deinde diuertit filius ab vxoꝛe. q̄riꝛ̄ cōtra quē vxoꝛ agat de dote. ⁊ diſtingꝰ. q꞉ aut viuēte patre factū ſit diuoꝛtiū. ⁊ ſic cepit actio cōtra p̄rem: que in hēdes datur. ſ. cū heredes erūt. nō ḡ in filiū pēdēte cōditiōe: nam onuſ matrīonij habuerit aliquo tꝑe poſt moꝛtē patrꝭ: aut diuoꝛtium tn̄ poſt moꝛtē patrꝭ. ⁊ tūc q꞉ filiꝰ percipe dꝫ dotē etiā ſub cōditione inſtitutꝰ: etiā ſi eēt exheredatꝰ: ipſe ſolꝰ teneꝛ̄ vxoꝛi in oneribꝰ matrīonij: que ſequunꝛ̄: filiū etiā nō ex̄ntibꝰ hēdibus: vt liberi vt tutele

IN iudicio. Quatuoꝛ dicit. p̊mo Ego ⁊ cohēdes mei egimꝰ fami. hercıſ. ⁊ lite pēdēte. extraneꝰ quidā fac opꝰ ꝯtra ſuitutē debitā p̄dio here. dico ego ꝙ oēs agere poſſumus cōfeſſoꝛia: ⁊ nunciare. i. ꝓhibere. Secūdo ꝙ ſi fūdꝰ dominās fuerit mihi adiudicatꝰ. coheredes mei mihi cauebūt ꝙ q̄ fuerūt conſecuti ꝑ cōfeſſoꝛiā. puta aliqđ intereē totū mihi reſtituēt vt ⁊ ego eis cauebo de impēſis ab eis factꝭ qđ reſtituā. Tertio ꝙ nō ſit ceptuꝫ. agi cōfeſſoꝛia ab aliq̊ nr̄m pēdēte lite in act̄. fami. her. ꝙ mihi cauebūt ſi adiudiceꝛ̄ fundꝰ mihi. hic ſoli adiudicatꝰ ē fundꝰ cōpetit cōfeſſoꝛia. Quarto dicit ꝙ ſi lite pēdēte in iudicio fami. her. res quedā mobiles ſurrepte ſunt oēs agimꝰ furti: q꞉ oīm interfuit tꝑe furti facti: lꝫ ille res fuerūt adiudicate vni nr̄m.

QUi erat. Teſtatoꝛ duos inſtituit heredes ⁊ ſuo libertatē relinq̇t anteꝙ̄ adirēt: p̄cepit iudex vni here. vt ſepeliret teſtatoꝛē: ⁊ iō vendidit dictū ſuū: ⁊ cauit đ dupla ſi euinceꝛ̄. ſuꝰ euincit ſe in libertatē cū ſtipulatiōe. q̄riꝛ̄ an poſſim h̾ iudicio recuꝑare a coherede: ſꝫ anteꝙ̄ hāc ſoluat ꝓponit aliā. ſ. an debuerit cauere đ dupla. ⁊ dic̄ ꝙ nō. q꞉ ex neceſſitate vēdidit. ſicut ille nō teneꝛ̄ cauere q̇ exeq̇ꝛ̄ ſn̄iam alicuiꝰ iudicis. poſtea ſoluit pꝛimā dicēs. ad hoc fecit heres errās ante aditā here. ⁊ nō venit in iudicio iſto directo. q꞉ ad hoc vt directū habeat locū: oꝫ vt eēt inſtitutꝰ. ⁊ qđ adierit ſꝫ venit ī vtile qđ eiuſdē ē effectꝰ aut fecit. ſ. cāu poſt aditā. ⁊ tūc venit in directo.

QUe. Pater mihi filio emācipato cū eēm ī ſcolis neceſſaria subminiſtrauit. paꝛ̄ deceſſit. nūc ago fami. hercıſ. cū fr̄ibꝰ meis: q̄riꝛ̄ an debeā illa q̄ pr̄ ꝯtulit mihi in ſcolis in poꝛtionē meā ꝯputare. ⁊ rn̄. ꝙ nō. niſi ꝓbeꝛ̄ ꝙ pr̄ aīo illo cōtulit mihi vt cōputarē. al̾s ſi nō ꝓbeꝛ̄: tūc videꝛ̄ feciſſe cauſa pietatꝭ. ⁊ ſic donaſſe videtur.

FUndꝰ. Paterfa. deceſſit īſtituto filio here. cū alijs lꝫ paꝛ̄ receperat fundū in dotē ꝓ filio. filiꝰ tn̄ aū ꝑteꝫ hr̄e dꝫ. ſꝫ quid de fructibꝰ. ⁊ dꝛ̄ ꝙ reſtituēdi ſunt ſibi oēs ꝑcepti poſt litē cōteſ. ī iudicio fami. hercıſ. ⁊ ipſe filiꝰ reddet īpēſas coheredibꝰ: q̄ fuerūt facte ꝓ fructibꝰ. aū litē ꝯteſ. aūt ꝑcepti nō veniūt: vt denꝛ̄ huic filio: h̾ eī ſuanꝛ̄. Si fundꝰ al̾ ꝓ ꝑte filio heredi inſtituto p̄legatꝰ eēt. nā fructꝰ aū litē cōteſ. ꝑcepti nō veniūt: ſꝫ poſtea ꝑcepti ſic.

NEuiꝰ. Titius habebat fundū cōeꝫ cū meuio. q̊ titiꝰ deceſſit nobis here. inſtitutꝭ egimꝰ cū meuio ⁊ nobis fundus eſt adiudicatꝰ: ⁊ ꝯdēnati ſumꝰ meuio in pecuniā. certe ſi agamꝰ fami. hercıſ. de here. titij ꝓ eo fundo agere poſſumus ¶ Seruus. Seruū meū cū libertate heredē inſtitui. ⁊ cū eo etiā inſtitui titiū ⁊ ſeiuꝫ. ⁊ ſic tres erāt hēdes. ⁊ ille ſuꝰ negotia mea geſſerat. q̄riꝛ̄ an ſeiꝰ ⁊ titiꝰ eū hoc iudicio poſſint ꝯuenire. vt id qđ hꝫ penes ſe reddat. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. videbaꝛ̄ ꝙ nō: cū ſeruꝰ ex ante geſto nō teneꝛ̄.

CUꝫ familie. Si iudex admittat heredes ad licitatōeꝫ rei here. iudex ꝓ tota re dꝫ licitatōeꝫ facere. nō pꝛo parte: q꞉ foꝛte nihil valet.

PEcuniā. Dic vt in ap pa. ac.

NOn ſoluꝫ. In finiū re. veniūt fructꝰ iudicio: ſed etiā in fami. hercıſ. iudicio.

Arbiter. Ego cū fratre meo cōem here. habebā acceſſimus ad iudicē ⁊ egimus hoc iudicio ante ſniaȝ cōſilio amicoꝝ nrõꝝ ſpōte: ⁊ ſine arbitro diuiſimꝰ. hoc facto vnꝰ ratum hēre nō volebat. iō q: nō erat inter nos lata ſnia. certe nō pōt reuocare niſi forte mino: eſſet q̄ etatis auxilio adiuuaret.

Ex hereditate. Non venit' aliq̄ pars fundi in iudicio fami. hercíſ. ⁊ eſt rō in. l.

Si fa. Si diuidi hereditas ꝯmode nō pōt. nunq̇d pōt iudex vni totā adiudicare: ⁊ alteꝝ cui adiudicat cōdēnare alij in pecunia. ⁊ rñ. ꝙ ſic.

Communi diuidundo. Rubrica.

Communi. Ego ⁊ tu habemꝰ reȝ cōem ex cā ſocietatis.: quā volo diuidere. certe agā cōi diui. nō ꝓ ſocio: ꝓ ſocio eñi agit̃ ad hoc ſi ꝑcepiſſes fructus ex re cōi. Sȝ pone ꝙ vnus noſtrū ſuā ꝑtē vēdidit. certe iā nō agit̃ cōi di. cū nō eſt qō diuidat̃. ſed agit̃ cū nouo cōſorte.

Nihil. Plana eſt tota.

In cōi. Ego ⁊ tu hēbamꝰ rem cōem: ſi hoc iudicio agamus qō veniat ī hoc iudicio: q̄rit̃. ⁊ rñ. ꝙ nihil vltra diuiſionē rei: ⁊ preſtatiōes puta: ſi quis fructus ꝑcepit: vel aliud: vel damnum dedit: vel impendit aliquid.

Si quid. Si aliq̇ q̇ habēt rem cōem pactum int̃ ſe fecerint. iudex dȝ illō pactū ſeruare: ſi ſine dolo fecerunt.

Per hoc. Ego ⁊ tu habebamꝰ rē corꝑalē in cōi. ⁊ eiꝰ dñium nrm erat: nunq̇d venit in hoc iudicio. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ſȝ hereditatis nō: cū ſit incorꝑalis. Itē ſi habemꝰ puteū cōem venit ī hoc iudiciū: ſi terra ſit cōis illiꝰ putei. Tertio dic̃ pōe ꝙ ego ⁊ tu habemꝰ multas res cōes: eas diuidimꝰ. quedā res adhuc remāſit in cōi ⁊ indiuiſa. nūq̇d poſſumus ꝓ ea agere ad huc cōi di. ⁊ rñ. ꝙ ſic.

Sicut. Si habeā rem cōem ⁊ cū īpenſas facias ⁊ ꝓ ea hoc iudicio agemꝰ. nunq̇d ꝑtē impenſe a me ꝯſequerı̄s. ⁊ rñ. ꝙ ſic. Itē ſi tu deceſſiſti poſt q̄ ⁊ alia de re cōi ꝑceperas. nūq̇d cū here. tuis agi pōt. ⁊ rñ. ꝙ ſic.

Sed ſi res. Ego ⁊ tu habebamꝰ domū. ⁊ meꝰ ... uiꝰ habebat domū ruinoſā iuxta: noluit cauere. ⁊ ideo poſiti ſumus in poſſeſſiōe. nūq̇d hoc iudicio poſſum ꝑtē ſiue totuȝ recuperare a te ſocio. ⁊ certe ſic vtili: ⁊ nō directo. Si āt feci īpenſas tꝑe quo ſumus dñi: ⁊ ſumꝰ miſſi ex ſecūdo decreto. nūc directo iudicio poſſum recuperare a te. vt in. l. ſe. q̄ continuat̃ cū iſta

Si q̇s. Habebā reȝ cōeȝ cū titio p̄re ⁊ credebā eā habere cōem cū titio filio vñ fructꝰ ꝑcepi vel ſumptꝰ feci. nūq̇d poſſuȝ agere cū titio p̄re: cū quo res eſt cōis. alienauit ꝑtē ſuaȝ: nūq̇d adhuc erit cōi di. iudi. ⁊ rñ. ꝙ ſit vtile. Siue aūt. Planꝰ ē cū. l. ſe. vſq; ad. §. ſi fūdꝰ

Si fundꝰ. Ego ⁊ tu habebamꝰ fundū cōem. ego obligaui ꝑtē meā creditori meo. q̄rit̃ an poſſumꝰ diuidere nihilominus. ⁊ dicit ꝙ ſi creditori remanet ypothecaria in parte mea etiā ſi fundꝰ fuerit tibi totꝰ adiudicatꝰ. idē ſi fuit diuiſus regionibꝰ inter nos: vt pars quondā mea ꝓ indiuiſo remaneat obligata. ſȝ ſi tibi adiudicat partē meā minꝰ eſtimat iudex q: obligata eſt: ⁊ quia creditor vendere poteſt.

Idem. Tria dicit. ego ⁊ tu habebamꝰ ſeruū cōem q̇ valet x. tu obligaſti mihi ꝑtē tuā ꝓ tribꝰ. nūc agis cōi di. certe repellam te except̃. q: facis id ꝑ qō vis extinguē pignꝰ meū: puta ſi mihi adiudicat̃ pars tua. Secūdo pone ꝙ nō fui vſus except̃. certe aut iudex tibi debitori adiudicat totum: ⁊ cōdēnat in eſtimatione ꝑtis mee: ⁊ in tua remanet mihi ius pignoris: aut mihi: ⁊ tūc cōdēnat me tibi in eo ꝙ plꝰ valet tua pars q̄ ſumma debiti. hoc ē in duobꝰ. ⁊ iudicet iudex ꝙ te liberem.

Vrſeius. Ego ⁊ tu locū cōem hēmꝰ in quo edificaui. quidā vicinꝰ nūciauit nouū opus. ego nihilominꝰ edificaui cū hoc expediret mihi ⁊ ſocio. ⁊ lȝ de nō edificādo forte ſub pena ꝓmiſeramꝰ. ⁊ q: cōtra ꝓhibitionē feci fui cōdēnatꝰ ad intereſſe nūciāti. an h̄ recuperē a te ꝓ ꝑte: q̄rit̃. ⁊ rñ. ꝙ ſic.

Communi di. Duo habebant fundū in emphiteoſim: volebāt agere ꝓ eo h̄ iudicio. an poſſint queritur ⁊ rñ. ꝙ ſic. ſȝ nō vt diuidat̃ inter eos: ſȝ adiudicet̃. alioquin ſi poſſet diuidi iam deſtrueret̃ p̄ſtatio penſionis: q: id qō dat̃ integrū ꝓ fundo: iā daret̃ immutatū. Veracı̄ꝰ. Duo habebāt fundū cōem ⁊ nō vectigalē ne obſtaret prin. hꝰ. l. quia vectigal' nō diuidit̃. volūt ipſi agere inter ſe h̄ iudicio: vnde iudicē adiuerūt. iſte iudex vult diuidē hūc fundū ⁊ partiri. ⁊ vni parti ſeruitutē īponere: ⁊ alij nō. nunq̇d p̄t. ⁊ rñ. ꝙ ſic.

Qui in rē. Duo emerūt rem a nō dño lȝ nō ſint dñi. tamē agent cōi di. Itē ſi duo a nō dño indebitū ſibi credentes deberi accepērūt. Idē ē vt' poſſint diuidē h̄ iudicio vtile

Int̃ ꝑdones. Plani ſūt iſti ābo. §. ſȝ p̄mꝰ loquit̃ qñ ābo erant maleſi. in. §. iul'. loquit̃ qñ vnus erat maleſi. ⁊ aliꝰ bōe fidei. ⁊ vtrobiq; ceſſat hoc iudi. cōi diuidūdo.

Si debitor. Quatuor dicit. ⁊ plana eſt excepto vltimo.

Hec eadē. Pone caſum vt ibi ſcriptꝰ eſt.

Si incertū. Teſtator legauit mihi funduȝ: hr̃s detrahere vult falcidiā: ſȝ neſcit quātū interiȝ poſſuȝ agere cuȝ herede iudicio cōi di. Itē rei ven. ꝓ parte incerta. Secundo teſtator legauit ſeruū in quo peculio erat fundꝰ. hr̃s vult ex eo fundo qō dño debebat̃ detrahere. ſȝ adhuc neſcit quātū illud ſit. certe īteriȝ cū here. aget̃ cōi di. ⁊ rei vē. ꝓ incerta ꝑte

Si duo. Ego ⁊ tu habemꝰ rem cōem obligatā. an poſſumꝰ hoc iudicio vtili eā diuidē: q̄rit̃. ⁊ rñ. ꝙ ſic. Iteȝ ſi ſub cōditiōe relictū ē ſi in poſſeſſionē legatoꝝ cā ſeruādoruȝ mittant̃ poſſunt cōi di. agere iudicio. Itē ſi ꝯceſſi duobꝰ vxoribꝰ p̄gnātibꝰ relictı̄. q: quelibȝ dicebat ſe vxoreȝ. an poſſūt cōi di. inter ſe. ⁊ rñ. ꝙ ſic.

Plane. Directū iudiciū locū hȝ ſi videat̃ ex ſecūdo decreto poſſidere.

Cum in fundo. Duo hn̄t vſufru. in fundo. ⁊ hoc iudicio volūt agere. vnō adiuerūt iudicē. dicit ꝙ iudex ita facere dȝ. ꝙ aut vnꝰ vna ꝑte fruat̃ ⁊ aliꝰ alia. aut vnus toto vno tꝑe fruat̃: ⁊ alius alio ⁊c. ſi aūt eſt res mobil'. iudex faciet vt vnꝰ vno tꝑe ea: ⁊ aliꝰ alio vtat̃.

Neq;. Si duobꝰ fundū locaui. iſti cōi di. agere nō p̄nt: vt diuidat̃ fundꝰ. vel ſi apud duos rem depoſui: non poſſum agere cōi di. vt illā rem diuidāt. Inter eos. Tria dicit iſte. §. duo p̄ma dicta dic ibi. tertiū dic. ȷ̄. de pigno. act̃. ſi creditor. Si debitor. Ego ⁊ titiꝰ fundū cōem habemus ego obligaui ꝑtē meā ꝓ indiuiſo meuio ꝓ. x. puta. titiꝰ dñs alteriꝰ partis ꝓuocauit creditorē meū. i. meuiū ad iudicium iudex adiudicauit totā creditori meo: ⁊ eū titio ī pecunia cōdēnauit. q: venerūt ad licitationē. ego qui partē meā obligaui nolebā illā ꝑtē tm̄ luere. creditor dicit ꝙ ⁊ aliā ꝑtē quā habuerit a cōſocio meo accipiam. an ſum cogēdus: q̄rit̃. ⁊ rñ. ꝙ ſic. Secūdo inducit ad hoc ſimile qō hēs. ȷ̄. de ac. emp. l. iul. §. ideȝ celſus. Tertiū planū ē. hoc idē habes hic ſcriptū h̄. §.

Et ſi nō oēs. Planū eſt hoc principiū.

Si cōis. Ego ⁊ tu habemꝰ ſeruū qui valet. x. fecit auteȝ furtū extraneo in. xx. ego cōuentꝰ noxaliter dedi. xx. cuȝ magis ſeruuȝ dare debebā. certe nō cōſequar a te: niſi dimidiam eiꝰ. ſ. qō valet ſeruꝰ. Secūdo dicit idem ſi ſeruꝰ cōis q̇ eſt in peculio apud me in quiq;: ⁊ quiq; apō ſociū. contraxit cū extraneo ⁊ in. xx. ſe obligauit. ⁊ ego cōuentꝰ dedi. xx. creditori peculiari cū nō niſi. v. dare debui. nam nō repetā a te niſi quinq; que ſunt apō te de peculio eiꝰ. hoc quidē petā. ⁊ ſi illa. v. perierūt poſtq̄ fui dānatus. hoc aūt ꝓbat tali ſimili. nā ſi mādet dñs ꝓcura. ſuo defenſionem ſerui: ſi dñs de peclio ꝯueniat̃. rōne ſerui ⁊ ꝓcura. dānet̃: certe dñs tenet̃: ⁊ etiaȝ ſi res peculij pereant poſt cōdēnat̃. ꝓcura. niſi ꝓcurator fuiſſet in culpa. vt q: dñs volebat cedē rebꝰ peculiaribꝰ creditori. ⁊ ꝓcurator noluit ſȝ magis voluit dānari. Item. Si tu ſocius meꝰ dediſti dānū in re cōi ⁊ deceſſiſti. ſi agā cōi di. cuȝ herede tuo: veniet dānum. lȝ nō poſſum here. tuū cōuenire. l. aquil'. que nō datur in heredem.

Si vſufru. Planꝰ eſt. ſed in fi. expone litterā vt ibi. q: ſi

duoꝝ eſt vſus nud⁹ tm̄:qualiť dꝫ facere iudex dixit. ſ.e.cōi di.§.cū de vſuf.in cōi ego ⁊ tu habem⁹ rem cōem:q̄ cōmode diuidi nō pōt:adiudicať mihi:⁊ ego tibi in pecuniā condēnor.certe debes cauere mihi de euictiōe ꝓ parte tua q̄ mihi adiudicatur.

In ſumma. Ego ⁊ tu habem⁹ rem cōem.⁊ ego feci impēſas.poſtmodū res illa perijt.nunq̇d poſſum⁹ h̄ iudicio agere ꝓ expenſis:aut ꝓ lucris vt inter nos diuidať.⁊ rn̄. ꝙ ſic vtili.

Si edes. Si habeo tecū cōem domū quā volo reficere ⁊ tu nō ꝑmittis.nūq̇d interdicto vel cōi di.poſſit agere.⁊ rn̄. ꝙ ſic.

In iudiciū.plana eſt.

In hoc iudicio. Ego ⁊ tu habem⁹ rē cōeꝫ:ſi impēſaꝫ feciſti cōi noīe teneoꝛ tibi. Itē ſi nō fuiſti vſus fuitu.⁊ iō eſt amiſſa:teneris mihi. Secūdo pone ꝙ īpēdi credēs meaꝫ ꝓpām rem cōem.poſtea agis mecū cōi di.an ꝑ except̄. poſſuꝫ remittere īpēſas.⁊ dr̄ ꝙ ſic.ſicut bo.fi.poſ.q̄ credens ſuā in eā īpēdit hꝫ except̄.ꝯ dn̄m vēdicantē. Tertio ſi ego q̇ impendi credens totā meā alienaꝫ rem.⁊ ſic iam nō poſſum cōuenire cōi di.vel rei ven. his ergo duob⁹ caſib⁹ hꝫ locū exceptio ꝓ īpenſis:ꝙuis neminē volui mihi obligare.igiť ſi aliquē volui obligare:lꝫ nō illū pꝛeciſe cum quo erat mihi cōis: habeo etiā act̄.ꝓ impenſis.ſiquidē pōt eē ꝙ credebaꝫ cū alio cōem ꝙ̄ tecū:vel neſciebā cū quo:ac in ſuꝑioꝛib⁹ nō hēo act̄.ſed exceptio.⁊ hoc in quarta. Quinto adduč ſimile qꝛ ſicut ſi gerā alteri⁹ negotia ⁊ alteri⁹ credebā ꝙ̄ ſint eum hēo obligatū cui⁹ vere ſunt negotia.ita in ꝓpoſito hēo eū obligatū cōi di.cū quo vere ē cōis.lꝫ nō ꝓponā eū obligare.⁊ ſi alienē ꝑtem meā adhuc remanet mihi act̄. vtil' pꝛo īpenſis.

Si cōueniat. Si faciam⁹ pactū ne vnꝙ̄ rem cōem diuidam⁹:nō valꝫ pactū.ſꝫ ſi ad tp̄s fiat:bene valet.

Si inter. Duo ſocij pactū fecerunt:ne ſocietas vſqꝫ ad certū tp̄s diuidereť.q̄riť an valeat.⁊ rn̄.ꝙ ſic.ſꝫ ēptoꝛ poterit ſubmoueri except̄.illa q̄ ſubmouebatur vēditoꝛ ſi agat cōi di.

Si paciſcať. Ego ⁊ tu cōem fundū hēbam⁹.feciſti mihi pactū vt pars tua eēt mea:finiť ſocietas.ſi agas poſtea cōi di.remouebo te except̄.qꝛ ipſo iure nō finiť ſocietas.

Si ſoci⁹. Ego ⁊ tu cōem ſeruū hēbam⁹:noīe cuius ſerui cōuent⁹ fui de peculio anteꝙ̄ pꝛeſtē cōdēnationeꝫ.an poſſum agere vt des mihi ꝑtē de peculio iſtius ſerui ꝓut eſt apud te.⁊ rn̄.ꝙ ſic. Secūdo dicit ꝙ ſi noīe hui⁹ ſerui cōis q̄ dedit dānū cōuent⁹ ſum noxaliť:nunq̇d ante cōdēnationeꝫ ſtatim lite ꝯteſ.poſſim agere vt partē ſerui mihi des:vt poſſim dare actoꝛi ſi vincat.⁊ rn̄.ꝙ ſic.dū tm̄ ſibi caueam ꝙ reddem ſi nō fuero cōdemnat⁹.

Cum ſocij. Duo volūt diuidere ſocietatē: eis debeť vel ipſi alij debēt ſub cōditiōe.nunq̇d in vtroqꝫ caſu cauere debēt.⁊ eis debet caueri de parte debiti ſoluēda ⁊ ꝑte crediti diuidēda etiā exiſtēte cōditione.⁊ rn̄.ꝙ ſic.

Qui coheredes. Fundū ſuū teſtatoꝛ pignoꝛi dedit: eo pacto vt creditoꝛi vēdere liceret.deceſſit teſtatoꝛ here. relictis.vn⁹ heredū emit a creditoꝛe pꝛediuꝫ.nūq̇d iſte coheres idēqꝫ emptoꝛ pōt cōueniri hoc iudicio a coheredib⁹.rn̄. ꝙ nō.videbať ꝙ ſic:qꝛ hereditari⁹ erat.

Vt fund⁹. Ego ⁊ tu eram⁹ heredes in quadā here. in q̄ erāt p̄dia agim⁹ vt diuidať.nunq̇d iudex īponere pōt ſeruitutē p̄dio here. vt ſeruiat fundo vni⁹ here.⁊ rn̄.ꝙ nō.qꝛ iudex nō poteſt ⁊c.vt in textu.

Arboꝛ. Planū eſt vſqꝫ ad.§.de veſtibulo. ¶ De veſtibulo. Ego meā tu tuā domū habebas.ante vtrāqꝫ domū erat loc⁹ tecto coopert⁹ cōis:ꝑ quem erat aditus ad vtrāqꝫ domū:etiā nō aliū.q̄riť an de h̄ ſolo cōi agere poſſum⁹ ad diuiſionē.⁊ dicit ꝙ nō.qꝛ eſt ſpeciale vt de cōi re nō poſſit agi ad diuiſionē:vel ad adiudicationē ⁊ ē rō qꝛ cū dom⁹ nō habeat aliū aditū opoꝛteret etiā domuꝫ diuidi:vel adiudicari ꝙ nō debet eē.vt res nō cōis veniat in hoc iudiciuꝫ. ¶ Si per eundē. Per agrū vicini debebať ſeruit⁹ meo agro.⁊ ſic ſuitus erat cōis:in refectione rei feci īpenſas. q̄riť qua act̄. poſſim eas recuperare.⁊ dicit neg.geſ.nō act̄. cōi di. qꝛ nō eſt cōe ſuiipſius ſuitus h̄ nō pōt dicit ꝙ nō. ¶ Si iudex. Ego ⁊ tu habemus ſeruos cōes ⁊ alias quaſdā res:⁊ ſuos diuidere volebamus.quidā ex ſuis erāt abſentes. nūq̇d ꝓ his qui ſunt abſentes cōi diui.agere poſſumus.videť ꝙ nō ꝑꝑ ſe.cō.quo caueť vt ſeruus in fuga cōſtitut⁹ nō alieneť. tn̄ ſoluiť ibi cōtrariū.qꝛ nō pōt diuidi vnde venim⁹ ad licitationem ſꝫ nō eſt cōtraria.qꝛ illa loquiť in alienatione volūtaria.⁊ iſta ī diuiſione ſiue neceſſaria adiudicatione. ¶ Et qꝛ. Dic vt in appa.ac. ¶ Si his. Si fundū cōem tecū habeaꝫ in quo ē dom⁹.⁊ iudex te pluries citauerit vt ad iudiciū venires.⁊ ꝑꝑ hoc dom⁹ deſtructa ſit.nūq̇d hoc iudicio ad dānū meum teneris.⁊ rn̄.ꝙ ſic

Si cōuenit. Teneť.l.iſta ſoci⁹ cōi di.ſi me ſociū frui āno ſuo permittat vel īterficiat oues vt fruct⁹ deſtruanť mei āni.

Communis. Ego ⁊ titi⁹ ſeruū cōem hēm⁹.ipſe ſtipulatus penſionē dom⁹ mee illud efficiť cōe.ſꝫ illud aū partem capiaꝫ:cū hoc iudicio agem⁹. ¶ Cum.planū eſt.

¶ Si ſtichū. Hunc habem⁹.ſ.e.⁊ ſi nō oēs.§.ſi.cū pꝛin.l.ſeq.

Communis. Ego ⁊ titi⁹ cōem habebam⁹.iſte erat apō titiū.titi⁹ iuſſit ei vt aſcēderet muꝝ:vel aliq̇d aliud faceret.et fecit:⁊ crus fregit.nunq̇d titi⁹ teneť hoc iudicio.⁊ rn̄. ꝙ ſic. ¶ De cōi. Plana eſt.

Sabin⁹. Hec.l.quatuoꝛ dicit. Ego ⁊ tu habebam⁹ reꝫ cōem. tu aliquid in ea re facere volebas:me inuito nō potes. Secūdo ꝙ feciſti ⁊ nō denūciaui tibi:cū potui. nūq̇d poſtea poſſuꝫ agere vt tollas opus.⁊ rn̄.ꝙ nō: ſꝫ agā ad dānuꝫ meū. Tertio dicit.pone ꝙ cōceſſi tibi expꝛeſſe. certe non potero ad aliq̇d agere:nec ad op⁹ tollēdū nec ad damnum. Quarto dicit ꝙ ſi feceris me abſente.h̄ caſu poſſuꝫ ad opus tollendū ⁊ dānuꝫ agere.

Si q̇s. Dr̄iam notat inter iſtos duos caſus.ſ.ſi īpendā in rem quā tecū hēo:ſꝫ h̄ neſcio qō mihi ⁊ tibi ſit cōis. h̄ aūt credo cū aliq̄ cōem lꝫ nō tecū.teneri etiā ſi pupill⁹ ſis. qꝛ credebā rem cōem cū titio:⁊ erat cū pupillo quodā. pupillus teneť pꝛeſtare impendia.aut credo tm̄ meā.⁊ ſic nemineꝫ volui obligare.

Pomp̄. Siue ambo ſocij poſſideant ſiue vnus tm̄:ſiue null⁹ agere pn̄t cōi di.

Bina. Cōia ſunt illa mācipia lꝫ ad tp̄s ſeruicio pupillorum auctoꝛitate p̄toꝛis ſunt deputata.

¶ Ad exhibendū. Rubꝛica.

HEc actio. Plana ē cū.l.ſe.que continuať cū ea.

In hac. Ago ꝯ te ad exhibendū.i.vt mihi exhibeas liberꝝ hoīem quē poſſides.debeo dicē qual' ⁊ cui⁹ q̄litatis ſit.⁊ cui⁹ lingue ſit.ſꝫ nō debeo dicere me dn̄m. Itē poſſum cōtra te iurare in litē:ſi nō appareas:⁊ ſic ſis cōtumax: qꝛ nō exhibes. ¶ Eſt aūt. Diciť ꝙ ē ꝑſonal'.⁊ cōpetit non ſolū illis q̇ in ꝑſonā:ſꝫ etiā illis q̇ ī reꝫ agent qualitercunqꝫ. Itē poſſuꝫ agere vt exhibeať ſeru⁹ in quo hēo vſufru. Iteꝫ ſi aliq̇s miſſus ē in poſ.rei in q̄ dicit me ius hr̄e. vel miſſus in poſ.cā legati vel alioꝝ bonoꝝ.nūq̇d poſſuꝫ agē ꝯ eū vt eaꝫ reꝫ mihi exhibeat.⁊ rn̄.ꝙ ſic. Itē ſi legaſti mihi optionē ſuorū tuoꝝ.i.vnū ſuuꝫ de familia quē velim:nūq̇d poſſuꝫ agere ꝯ heredē vt familiā ſuoꝝ exhibēt.⁊ rn̄.ꝙ ſic. Itē familia tua dedit mihi dānū:ſꝫ noīa eoꝝ ignoꝛo:audiui tn̄ eos nomīare nunq̇d poſſum agē vt tota familia mihi exhibeať.⁊ rn̄.ꝙ ſic ¶ Si q̇s. Me inſtituiſti titio.x.legaſti certe titi⁹ nō poterit agē ꝯ me heredē vt ei exhibeā teſtm̄.qꝛ legatari⁹ hꝫ interdictuꝫ de tabulis exhibendis. ¶ Sciendū. Hec actio cōpetit cuilibet cui⁹ intereſt ſibi exhiberi vel nō. vn̄ ſi titi⁹ teſtatoꝛ legauit mihi vnū de ſeruis ſuis:quē meu⁹ elegerit:poſſuꝫ agē ꝯ hē.vt totā familiā exhibeat:qꝛ iterē mea vt meu⁹ optet.⁊

ſic vendicē. ¶ Si mecū. Agebaꝛ cōtra me ad exhibēdū petendo libꝝ. ego eūʒ deſij poſſidere. nūqd ego cōuētꝰ poſſuʒ agere cōtra illū q̇ hʒ vt eū mihi exhibeat. ⁊ certe nō. cetera plana ſunt. ¶ Pomp̄. Si q̃tuoꝛ dicant ſe ius hr̄e in re. nunqd iſti. iiij. poſſunt agere ad exhibēdū. ⁊ rū. ꝙ ſic.

IDem ſubiunxit. Ago ꝯ te ad exhibēdū vt fuū exhibeas: obijcis exceptꝫ. an ſis audiendꝰ: vt ea ꝓbata abſoluaris. ⁊ rū. ꝙ aut incōtinēti pōt expediri ea ꝓbatio: ⁊ audieris. aut nō ꝑꝑ difficultatē facti ⁊ iurꝫ ⁊ tūc nō. ſʒ in pꝛīcipali alio iudicio ſeruaꝛ. quedā tū ſunt in quibꝰ ē ſtatim audienduſ de quibꝰ ſpecificaꝛ in littera. ¶ Interdū. Aliqñ ex equitate qui nō hʒ actꝫ. ad exhibēdū hʒ actio. in factū: ⁊ ſubijcit in exceptꝫ. qd̄ planū eſt. ¶ Sciendū. Planū eſt ⁊ incipit tractare cōtra quē hec actio detur.

CElſus. Locaui plauſtrario mercedes vehēdas q̇ currum cōduxit: vt eas in eo poneret: quas volo mihi exhiberi. ⁊ dicit ꝙ debeo agere cū plauſtrario: vel herede vł neuꝛ eorum eſt tūc cū dn̄o oꝛrei. nā licet alij nō ſit. ſ. plauſtrarꝰ vł heres teneꝛ qui pōt exhibere. ſ. dn̄s oꝛrei. Secūdo reddit rōem quare plauſtrarꝰ teneaꝛ. ſ. qꝛ tenerʒ eas loco pignorꝫ ꝓ mercede. Itē dn̄s oꝛrei qui hʒ ptātē exhibēdi. Tertio dicit ꝙ q̇ teneret rem cā rei ſeruāde. vel ſi aliq̇s mihi pure legauit vſufru. quarūdā reꝝ: puta earūdē reꝝ ꝓꝑetatē legauit titio ſub cōditōe. heres āt credidit mihi fructuario nō exacta cautione de reſtituēdo finito vſufr. ⁊ cōſumpſi rem p̄dictaʒ. an habeat hāc actionē titiꝰ q̃riꝛ ſi exiſtat cōditio legate ꝓprietatꝫ. ⁊ rū. ꝙ aut fuiſti in dolo ſaltem p̄ſumpto. vt qꝛ ſciēs titio legatū nō exegiſti cautionē: ⁊ teneris ei ad exhibendū: niſi ipe titiꝰ fuerit a me ſtipulatꝰ: qd̄ pōt: aut nō dolo malo vł qꝛ ignoraſti legatū titio: ⁊ tūc nō tenerꝫ. ſʒ ego teneoꝛ actꝫ. in factum Itē emptoꝛ teneꝛ ad exhibēdū ꝓ rutis ⁊ ceſis. ¶ Item celſus. Si in area mea ſtercꝰ poſuiſti: potes cōtra me agere ad exhibēdū: ſi totū vis tollere. alꝰs nō. ¶ Sed ⁊ ſi ratis. Si volo adducere nauē meā in fundo tuo vi fluminis delatam poſſuʒ agere ad exhibēdū. ſʒ ego tibi cauere de dāno debeo

¶ Itē ſi q̇s. Plana eſt.

GEmmam. Aliq̇s poſuit gēmā meā in anulo ſuo. agere poſſuʒ ad exhibendū vt ſeparet ab anulo. cetera plana ſunt vſqꝫ ad. §. itē ſi municeps. ¶ Itē ſi municeps. planus eſt.

¶ Si quis. plana ſunt vſqꝫ ad. §. ſi.

SI ad exhibēdū. Plana ē qꝛ heres meꝰ cōdēnaꝛ lʒ teſtatoꝛ nō poſſederit nec dolo fecerit quo minꝰ poſſideꝛ

IVlianꝰ. In hac. l. teneꝛ poſſidens ad exhibendū.

¶ Glans. Ego ⁊ tu habebamꝰ p̄dia cōfinia. ⁊ ex arboꝛe tua cecidit glās in fundū meū. ego pecꝰ immiſi ⁊ feci paſci. nunqd teneoꝛ ad exhibēdū. ⁊ rū. ꝙ ſic. Secūdo mutat ꝑſonas ꝙ ſi glans mea reſedit in agrū tuū ⁊ tu dn̄s fundi nō paciaris me tollere cū exiſtat. nunqd poſſuʒ agere ad exhibēduʒ. ⁊ rū. ꝙ ſic. ⁊ inducit ſimile que habuimꝰ. ſ. e. celſus. §. itē ſingulis reſtat ſicut caueo de dāno infecto. ¶ Si q̇s. Ago ad exhibendū vt rem exhibeas. ⁊ tu dolo deſiiſti poſſidere adhuc nihil teneris ad exhibēduʒ quātū iuratum fuit in litē

¶ Si q̇s. Si ciphū in maſſaʒ trāſtuliſti ⁊ ſic deterioꝛaſti ciphum ⁊ maſſam exhibeas. nūqd adhuc ad exhibendū teneris. ⁊ rū. ꝙ ſic. qꝛ viderꝫ rem intereriſſe.

¶ Si tibi. mihi vſufru. earūdē reium pure.

¶ Quantū. Pro hoīe quē poſſidebas egi actio. ad exhibēdum lite pēdēte cōpleuiſti vſucap. dum nō poſſuʒ eū vendicare hoc niſi ſi paratꝰ ſubire iudi. quo ad rem ⁊ quo ad fructus ac ſi vſucaptꝰ nō eēt. nā ad hͦ vt libētur q̇s in actꝫ. ad exhibēdū. oʒ vt talē rē exhibeat qualꝛ erat tp̄e litis cōteſ. vt actoꝛ ita poſſit vēdicare eū nō leſa ſua vēdicatōe. Scd̄o pōe Egi ꝓ ācilla actꝫ. ad exhibēdū pepit pēdēte lite. ⁊ certe ꝑtus venit in hͦ iudicio. nō res ſolū reſtituēda qd̄ accipe qñ reꝰ nolit in poſ. cōtradicere. vt ſic eadē cōditio ſimilis cōditio fuaꝛ actoꝛi ⁊ p̄ſtaꝛ: ac ſi tp̄e litis ꝯteſ. ancilla fuiſſet exhibita ⁊ reſtituta. Tertio dicit ꝙ nō ſolū he acceſſiones veniūt ī actꝫ. ſed etiā dāna q̄ habuit actoꝛ ob hͦ ꝙ nō exhibeꝛ vel tarde exhibeꝛ veniunt in actio.

SI optione. Teſtatoꝛ legauit mihi vnū d̄ ſuis ſuis queꝛ eligerē infra ānū: egi vt familia tota exhiberetꝛ: vt ſic eligerē. ſed heres ꝑtrāſijt vt infra an. nō exhiberet: ſʒ exhibuit poſt: qñ iā eligē nō poſſuʒ ſm̄ vͣba teſtatoꝛis: nihilominꝰ cōdēnaꝛ ad damnū meū. vel ſi heres nō diſtulit ſtudioſe abſoluiꝛ: Idē dicit ſi egi ad exhibēdū ꝓ ſeruo. ⁊ qꝛ nō ē exhibituſ vel tarde exhibitꝰ amiſi hereditatē in qua fui īſtitutus venit dānū amiſſe hereditaꝛꝫ. hoc dicit cū pꝛin. l. ſequēꝛ.

QVo. Pro ſeruo qui ē mutine ego bonoñ. actꝫ. ad exhibendū: cū reꝰ habeat foꝝ bonoñ. q̃riꝛ vbi exhibēdꝰ ſit ⁊ dicit ꝙ mutine. niſi ego actoꝛ velim bonoñ. duci meo ꝑiculo: ⁊ impēdijs bonoñ. i. adduci. Itē veſtes ⁊ cibaria exhibē in quibꝰ ſic diſtinguiꝛ. qꝛ aut cōſueuit ſe veſtire ⁊ paſcere mutine ſeruꝰ opa ⁊ artificio ſuo. quo caſu ⁊ hͤ impēſa erit mei actoꝛis periculo. aut poſſeſſoꝛ cōſueuerat hͦ p̄ſtare: ⁊ ocioſo exiſtenti. ⁊ tūc p̄ſtet poſſeſſoꝛ in itinere. Secūdo dicit egi ad exhibendū ꝓ ſeruo. ⁊ qꝛ timebā ne alienares feci ſeq̄ſtrari q̇s interi alet dū ē apd̄ ſeq̄ſtꝝ diſtiguiꝛ. aut a poſſeſſoꝛe fiebat aut nō fiebat ipēſa: ⁊ tūc paſcā ego actoꝛ. Tertio redit ad p̄mū dicens ꝙ ſi tu poſſeſſoꝛ data opa mutiñ. abduxiſti vt incommodior eēt mihi exhibitio eiꝰ. ſumptu ⁊ periculo tuo adducitur bonoñ. ¶ Si de pluribꝰ. planus ē qꝛ de illis quos poſſidet damnandꝰ eſt.

LEo. Filiū meū libertū meā tenebas vt ſeruū agere volo actꝫ. p̄iudiciali pꝛius actꝫ. ad exhibendum ꝓpoſita bene poſſum ſi mea pecuniariꝛ intereſt. ¶ Et filiꝰ. Nō ſoluʒ paterfa. poteſt hac actꝫ. cōueniri: ſʒ etiā filiusfa. ſi filiꝰ rem alienā poſſidet. ¶ Sepiꝰ. Egi contra te ad exhibendū pꝛo ſeruo ⁊ ſuccubui. q̃riꝛ ſi iteꝝ agā nō repellar exceptꝫ. diſtinguiꝛ aut ago ex eadē cā. ⁊ ſic repelloꝛ. aut ex alia: ⁊ nō repelloꝛ. et de hoc ꝓponit tria exēpla in quibꝰ nō repelloꝛ exceptꝫ. vt ſi poſt litē cōteſ. fiam dn̄s. ⁊ ſic nō interfuit mea mō intereſt. Itē aliud exēplū qꝛ p̄ͦ acturꝰ eram furti: nūc ꝓ alio furto acturus ago ad exhibendū. vel qꝛ optaturꝰ ex teſtō ſeij egi pꝛiꝰ. nūc ago optaturꝰ ſeu electurꝰ ex teſtō titij. ¶ Si q̇s. planꝰ ē ¶ Si poſt. Si ſeruꝰ petitꝰ exhiberi moꝛiaꝛ ſine culpa poſſeſſoꝛis adhibita in moꝛiēdo teneꝛ adhuc ad exhibēdū q̃ti interfuerit actorꝫ exhibitū eē. hoc in malefi. poſ. ¶ Si ex iuſta. Si ꝯdēnatꝰ es vt rē mihi exhibeas. ⁊ eaʒ alibi habeas iudex ſtatuit tp̄s infra qd̄ exhibeas ⁊ dicit ꝙ tu cauere dēs te exhibituꝝ. ¶ Heres. Heres actoꝛis vtiꝛ actꝫ. ſuo noīe. Itē heres rei. i. poſſeſſorꝫ teneꝛ ſuo noīe. Itē dicit ꝙ non expedit q̃rere debeꝛ heredi: vel in here. qꝛ nō daꝛ qd̄ ſequitur planum eſt.

SI liber. Plana eſt.

SI vxoꝛ. Vxor viro. x. donauit. ⁊ ſic donatio nō valuit ⁊ vir ea cōſumpſit emēdo rem. nunq̇d ꝓ his teneꝛ ad exhibendū. ⁊ rū. ꝙ ſic.

THeſaurꝰ. In tuo fundo habeo pecuniā abſcōditaʒ. ſi nō pateris me effodē nō poſſum ꝯ te agē furti: cuʒ nō ꝯtaueris. ſʒ nec ad exhibendū: cū nec poſſideas. vltimo datur remediū ꝙ iurē nō calūniādi aīo petere. ⁊ nō ē iniquuʒ ꝙ iures ne mihi vim facias: quominꝰ theſauꝝ effodiā.

SI q̇s. plana ē qꝛ ſi fuū petitū exhiberi eluſcaſti tu poſſeſſoꝛ abſoluēdꝰ erꝫ ſtatiʒ: ſi tu exhibeaſ ita eū. ſʒ aq̇l. teneberis ꝓ deterioꝛatione ſerui.

SI ſolutione. Creditoꝛ pōt agē ad exhibendū vt inſtꝛʒ ei exhibeaꝛ.

AD exhibendū. ponit regulā que fallit in duobꝰ caſibꝰ hic poſitis. regula plana ē. exēpla. ecce petebaʒ a titio x. ipſe habebat inſtrumēta quibꝰ poterā ꝓbare intētionem meā. nunq̇d poſſuʒ cōtra eū agere ad exhibendū vt ea exhibeat. ⁊ rū. ꝙ nō.

QVeſtionis. ꝓ ſeruo tuo q̇ cū alijs fecit mihi furtuʒ agē poſſuʒ ad exhibēdū vt dicat. i. ſocios manifeſtet.

¶ De interrogatoꝛijs actionibꝰ. Rubꝛica.

Totiens. Ago ꝯ heredē debitoris mei
interim volo ab eo q̄rere ante
litē ꝯteſ. ex qua ꝑte ſit heres. q̄rit̄ an teneat̄ rn̄-
dere. ⁊ dicit ꝙ ſic. ſi duo interueniūt. ſ. ꝙ acturꝰ
ſim' ꝑſonali actio. itē ⁊ ſim petiturꝰ certuꝫ. ⁊ eſt rō. q̄re rn̄deat
vt ego nō petā pluſq̄ debeā. ⁊ ſic litē perdā. Secūdo dicit
ꝙ oliꝫ iure actio. ⁊ indiſtincte interrogabat̄ reꝰ ante litē ꝯte.
ſꝫ hodie officio iudicis cōuenit̄. ſiue dicat ſe nō heredeꝫ cū in
ꝟitate ſit: ſiliſit̄ iterrogabit̄ ꝓ q̄ ꝑte hr̄s ſit. Et dic̄ vltra ī dua
bus. ll. ſe. ꝑx. ꝙ difficile erat aliquē eē here. ꝓbare vl' bonoꝝ
poſſeſſoreꝫ. q᷑ q̇s ſolo aīo adire pōt. vt. j. de iure deli. ſi auia.
⁊ de acq̄ren. here. l. gētiū. ideo pretor ꝓpoſuit vt q̇s poſſit in

Vterrogare here. an ſit hr̄s ⁊ ex qua parte.
Voluit. Deceſſit debitor meꝰ. dictū fuit mihi q᷑ talis ē
hr̄s eiꝰ voco eū ad iudiciū: ⁊ īterrogo an ſit heres. q̄rit̄ an de
beat rn̄dere. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ad h̄ vt ſe oneret cōfeſſione. vel in dicē
do q᷑ dicit ſe here. vel mētiendo q᷑ negādo.
¶ Quod ait. Si quis interrogat̄ in iure ſtatur eiꝰ cōfeſſiōi
qualiter aūt intelligit̄ in iure interrogatꝰ: dicit

Qui interrogat̄. Heres vocatꝰ ad iudiciū rn̄dere debꝫ
an ſit heres vel an habeat ſuum in ptāte. ſꝫ ſi vult de-
liberare dat̄ ei tempꝰ ad deliberandū tribꝰ rōnibus. ⁊ h̄ dic̄
cum prin. l. ſequentis.

Interdū. Si heredi petitio: vel queſtio here. moueat̄:
nō tenet̄ ſtatiꝫ rn̄dere. ⁊ ē rō in littera.

Si quis. Bos meꝰ erat in prato tuo cū aliis aīalibꝰ oc
ciſus fuit. voco ad ius aliquem ex dn̄is illoꝝ aīaliū. et
dico ꝙ aīal ſuum meū occidit an teneat̄ rn̄dere. ⁊ dicit ꝙ ſic.

Si quis. Seruꝰ quidā dedit mihi dānū. vocaui titium
ad ius: interrogaui eū an eiꝰ eēt ſeruꝰ an teneat̄ rn̄dere
⁊ dic̄ ꝙ ſic ⁊ ſi dicit ſeruū ſuū eē cū nō eſſꝫ tenet̄ aq̄l'. ⁊ ſi exegi
titiuꝫ: liberat̄ verꝰ dn̄s: ¶ Sed ſi. Seruꝰ in iudicio nō dꝫ
interrogari: nec interrogare. ¶ Alius. Deceſſit debitor iu-
dicatū fuit mihi ꝙ duo erāt here eiꝰ. vnū ad iudiciū vocaui.
ipſe rn̄dit ſe hē. nō eē nūq̇d tenet̄ ei ꝓ alio rn̄dere. ⁊ dic̄ ꝙ nō

Si defenſor. Si defenſor ſine mādato q̇s ſit ⁊ aliū hr̄.
dixit ipſe tenetur nō dn̄s quē defendit.

Qui int. Planꝰ eſt. ¶ Illud. Iudex dꝫ ſummatiꝫ co-
gnoſcere an q̇s tenet̄ rn̄dere de his duobꝰ vtꝝ ſit heres
ex teſto: vel ab inteſtato. Itē vtrū ipſe directo habuit vel ꝑ
obliquū. ⁊ hec habēt locū ſiue ſit heres iure ciuili: ſiue de iur̄
pretorio. cetera plana ſunt.

Non alienū ē. Plana eſt. ¶ De etate. Agit titiꝰ cōtra
me. quero ab eo an ſit minor q᷑ ſine curatore nolo ei re
ſpondere ⁊ ipē rn̄dere dꝫ. ⁊ ſi quis ſe maiorē dixit preiudicat
ſibi etiā ſi minor eſt vnde reſtituitur.

Si quis. Ad. c. mutuaui ticio egi cōtra ſeiuꝫ: ⁊ q̄ſiui an
eēt hr̄s titij. ⁊ dixit ꝙ ſic ꝓ dimidia certe ꝓ dimidia. i.
in. l. cōueniam ſeium. ¶ Qui ex quadrante. Qui erat ī ve-
ritate heres in ꝑte rn̄dit ſe hēdē eē īſolidū. certe īſolidū tenet̄
actione ꝑſonali: puta ex mutuo dato defuncto ſi ex maiori ꝑ
te heres dixerit ſe ex minori. tūc tenet̄ inſolidū ſi ex certa ſcia
al's nō: niſi ꝓ ꝑte ꝓ qua ē heres. vt ſequēti. §. dr̄.
¶ Qui tacuit. Si duo pares ſunt vt ambo inſolidū teneā
tur ſi interrogatꝰ an ſit heres tacuerit. itē q̇ negat ſe here. ⁊ ē
pro parte nā ambo tenent̄ inſolidū. Tertio addit tertiā ꝑteꝫ
p̄dictis. ſ. illuꝫ qui rn̄det obſcure nihil rn̄det. ¶ Quod āt.
Dictū eſt. ſ. ꝓxi. §. ꝙ qui nō rn̄det tenet̄ inſolidū. nūc vult ex
ponere nō rn̄dere q̇d ſit. ¶ Nihil. Tria hic ſuperiora cōpre
hendit: q᷑ nō refert an q̇s neget: taceat: an obſcure reſpōde-
at. q᷑ ſꝑ his caſibꝰ inſolidū tenetur. ¶ Ex cauſa. Deceꝫ de
functo mutuaui q̄ nūc repeto a filio ſuo. ⁊ q̄ro an ſit hr̄s pa-
tris. ⁊ dicit ꝙ ſic. poſtea inuenit ſe nō here. certe ſuccurit̄ ei vt
nō p̄iudicet ei cōfeſſio. tn̄ q᷑ equū ē ⁊ ea q̄ de nouo emergūt
nouo indigent auxilio. ⁊ dat exempla. q᷑ ago cōtra titiū de-
bitorē ex ꝯctu filij vel ſerui. vel ego dico ꝯxiſſe forte cū nō cō
traxerāt ipſi. ⁊ rn̄. ꝙ ſic ꝓ ꝑte here. q᷑ tenet̄ pa. vel dn̄o. ⁊ h̄ ſi
ue ego ſiue p̄tor ſiue alius interrogauerit. ¶ Qui iuſto. cō

te here. rei vendi. egi ⁊ queſiui an eſſes heres. ⁊ dixiſti ꝙ nō.
q᷑ teſtamētū primū videas in quo aliꝰ fuerat inſtitutus. non
vltimū in quo tu ꝓ parte certe ſuccurrit̄ tibi: vt nō tenearis ī
ſolidū: q᷑ mendax nō fuiſti in iſto errore ſic nō ī dolo: nec cul-
pa. itē ſi fuiſti in culpa: vt q᷑ vnus de teſtibꝰ teſtamēti erat ꝑ
uus: ⁊ erat teſtm̄ nuncupatiuū q̄ ē leuis. ſecꝰ aūt ſi in lata ī q̄
ſciebas nō fuiſſe ſolēnem numeꝝ teſtiū. ¶ Celſus. Ago cō
tra te ꝙ ſis hr̄s debitoris tm̄: ⁊ quero a te an ſis hr̄s ⁊ dicas
ꝙ nō. poſtea vis penitere ⁊ dicere ꝙ ſic. q̄rit̄ an poſſis peni-
tere. ⁊ dicit ꝙ ſic: q᷑ ego actor nō patior dānū. naꝫ vtrobiqꝫ
teneris inſolidū. ſecꝰ ſi dicas te ꝓ parte here. quā p̄mo nega
ueris. nā in hoc nō fit mihi p̄iudiciū. ſ. te ꝓ parte here. ⁊ ideo
nō teneris niſi ꝓ parte inſpecta veritate. ſed cū penitentia ſi-
ne dāno actoris fieri nō poteſt tenetur ꝓpter mendacium.

Filius. Filium debitoris mei ad iudiciuꝫ vocaui ⁊ in-
terrogaui euꝫ an eſſet heres debitoris. ⁊ ipſe rn̄. ꝙ ſic.
cum ſit abſtentus a paterna here. tenet̄ quidē amō. ſi eni ta
cuit tunc non tenetur ſed ei ſuccurritur.
¶ Exceptionibus. Titio debitori meo feci pactū de non pe
tendo: deceſſit: ego conuenio te ſeium. cū dicis te here. cum a
lius ſit: non tu. ſed tamen tu fuiſti confeſſus te here. queritur
an poſſis vti excep. pacti ſicut poſſet verus heres. ⁊ dr̄ ꝙ ſic.

Confeſſoribus. Vocaui te ad ius. ⁊ queſiui an occi-
diſſes ſeruum meū: ⁊ dixiſti ꝙ ſic. certe teneris aq̄l'. ita
demū ſi eſt occiſus ſaltim ab aliquo.
¶ Et ſi eum. Vocaui te ad ius agēdo de peculio nomine
titij quē dicebam tuū filiū. qui cum alius erat filiuſfa. ⁊ q̄ſi
ui a te an eſſet tuus filius. ⁊ dixiſti ꝙ ſic. certe ita deinde tibi
preiudicas ſi eius etatis ſis tu ⁊ ipſe: vt tuus filius eſſe poſ-
ſit. Tertio cum te vellem conuenire de peculio nomine titij
queꝫ tuum filium eſſe credebam. cum eſſet ſui iuris. certe pro
fitendo tu tuum non preiudicas tibi.
¶ Item. Titius dedit tibi damnum pro quo cōuenis me
noxaliter: credens eum ſeruum meum. ego in iure interroga
tus confiteor meum ſeruum. certe non preiudicat mihi con-
feſſio. ſiue erat in ſtatu libertatis: ſiue ſuiebat mihi bōa fide

Si is. Seruꝰ quidā dedit mihi dānū. dictū fuit mihi ꝙ
titiꝰ erat eiꝰ dn̄s cū nō erat. vocaui eū ī iudiciū: ⁊ inter
rogaui an eēt dn̄s ſerui. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ago cōtra eū noxali. iudi.
pendēte iudicatꝰ ē liber. q᷑ erat ei relicta libertas ſub ꝯditio
ne q̄ extitit. nūq̇d titiꝰ quē cōuenio mihi tenet̄. ⁊ rn̄. ꝙ nō. cuꝫ
ſit aliꝰ q̇ cōuenit̄ noxali actiōe. ⁊ ſi ſeruꝰ dedit mihi dānuꝫ ⁊
vocaui te ad ius credēs te eiꝰ dn̄m cū nō eras. cōfeſſus fuiſti
te dn̄m eſſe eiꝰ. poteris quidē cōueniri cū alius poſſit. ¶ In
totum. Ad hoc ꝙ ꝯfeſſio in iure facta valeat oportꝫ ꝙ nō
ſit contra ius ⁊ cōtra naturā. alias nō valet vt. ſ. l. cōfeſſori
bus. §. ⁊ ſi eum. in fine.

Si ante. Seruꝰ titij dedit mihi dānū: deceſſit dn̄s. ⁊ an̄
aditā here. vocaui meuiū ad ius: ⁊ iterrogaui eū an eēt eius
dn̄s. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. querit̄ an teneat̄ cū alteriꝰ ſit. ⁊ rn̄. ꝙ tenet̄. vr̄
ꝙ nō: q᷑ erat hēditariꝰ. ⁊ ſic videbat̄ nō hēre dn̄ꝫ. ſꝫ rn̄det̄ ꝙ
hēditas hr̄ loco dn̄i. ¶ Mortuo. iterrogaui te an ſuꝰ tal' q̄
dedit mihi dānū eēt tuꝰ. ⁊ tu rn̄diſti ꝙ ſic. ⁊ litē ꝯteſtatꝰ ſū te-
cū. noxali iudicio pēdēte deceſſit ſuꝰ. āmō q̇dē nō tener̄ q᷑ ſi
ꝓpꝰ eēt tuꝰ ⁊ deceſſiſſꝫ iudicio pēdēte nō tener̄.

Si ſuꝰ. ſeruꝰ tuꝰ dedit mihi dānū: ⁊ captꝰ fuit ab hoſtibꝰ
ꝯueni te noxali. ⁊ te iterrogaui an eū poſſides. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. cer
te tal' rn̄ſio tibi nō nocet. Scdō dic̄ ꝙ ſi iterrogaui iudeū an
poſſidet ſuū q̇ mihi dānū dedit. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. nō nocet ei tal' rn̄-

Si ſuꝰ. plana ē. ſio. q᷑ iudeꝰ ſuū xp̄ianū hr̄e nō p̄t

Qui ex dimidia. titiꝰ debitor meꝰ deceſſit. duobꝰ relict̄
hē. vocaui eos ad iudiciū: vnꝰ venit aliꝰ nō. ille q̇ vēit
ꝯfitet̄ ſe hr̄e ſolū: q᷑ volebat cohēdē ſuū defēdē. ⁊ ſic ꝯuētꝰ ē
īſolidū: ⁊ ꝯdēnatꝰ ē: cū ī ꝟitate nō ſit ſoluēdo ī totū. nūq̇d ꝓ
alia dimidia hē ad aliū cohē. q̇ nō venit poſſuꝫ hr̄e regreſſuꝫ
⁊ rn̄. ꝙ ſic.

Filiuſfa. Filius patrem ad iudiciū vocauit. pat̄ cū in-
terrogatꝰ eſſet nō rn̄dit: ſꝫ tacuit. nō nocet patri.

QUi ſeruū. Nec.l.facit differētiā vtrū q̄s cōueniat̄ ex ſui delicto: an quaſi ex ſuo h̄ mō. vocaui te ad ius.ꝛ q̄ſiui an ſtich⁹ qui fecerat mihi furtū eēt.tu⁹ ſeru⁹: vt ſic noxalit̄ mihi tenearis. ꝛ dixiſti ꝙ ſic.ꝛ ſic feci te cōdēnare: ꝛ exegi a te q̄rit̄ an ſtich⁹ liberet̄. erat eñ alien⁹. ꝛ dicit ꝙ ſic. ꝛ eſt ſimile ī ſeruo duoꝝ dñoꝝ: vt altero dñoꝝ cōueto: ꝛ exacto alter liberet̄. at ſi quis q̄ſi ex ſuo delicto: vl̄ quaſi ſuo noīe cōueniṫ. vt ecce cōuenio te quaſi ſeruū occideris vel quaſi ſis h̄ṙs debitoris mei. ꝛ cū alius occiderit: tu confeſſus fuiſti te occidiſſe: vel te here. l3 a te exegero: nō tñ liberat̄ q̄ vere occidit vel qui vere ē heres: q2 remaneret ipunit⁹ q̄ delinq̄t: niſi fuiſti cōfeſſus te occidiſſe: vel te here. volēs defendere veꝝ occiſoꝛē vl̄ veꝝ here. nā tūc liberat̄ cū cōfiteri teneat̄: vel negare.

In iure. plan⁹ eſt.

Uicūq3. Dubiū nō ē.q.d. interrogatio fieri d3.

PRocura. Titi⁹ qui multos hēbat creditoꝛes int̄ quos erat fiſc⁹. ꝓcura. fiſci egit ꝓ fiſco abſentib⁹ alijs creditoꝛib⁹: cōfeſſus te here. fuiſti. an ꝑiudices tibi q̄tū erā ꝓ ꝑſonis abſentiū. ꝛ dicit ꝙ nō.

De quibus rebus ad eundē iudicē. Rub.

DI inter plures. Sumus coheredes vel cōſoꝛtes: ſi volum⁹ rē cōem diuidere ꝛ corā vno iudice ꝛ ī vno loco eſt agēdū. nā ſi corā diuerſis fieret: forte mult̄ adiudicaret̄ idem ꝛ alter mihi: alter tibi: ꝛ hec eadē ſeruant̄ ī iudicio fi.re. vt ſi ego ꝛ tu habem⁹ agros cōfines: ꝛ ego corā vno ago cōtra te ꝛ corā alio agit̄ ꝯ me: certe nō d3 fieri: q2 ex h̄ poſſ3 eē: ꝙ vn⁹ aliter decerneret ꝛ iponeret fines ꝙ ali⁹.

CUl3 ex pl'ib⁹. Tutores habui ꝛ vn⁹ eſt ſoluēdo tali⁹ ſi cōuenio illū qui eſt ſoluēdo: ꝛ ipe cōuēt⁹ petit alios cōueniri: vt ſciat̄ quātū potuit ſoluere: certe cōſentiendū eſt.

De ſuo corrupto. Rubrica.

HIc ponunt̄ v̄ba ꝑtoꝛis q̄ plana ſt̄. Qui It. bona. Seruū alienū a nō dño emi bo.fi. h̄ ab alio corrūpit̄: certe nō teneoꝛ hoc edicto.i. nō ꝯtinetur: vt agere poſſim: q2 nō poſſum. q2 ſi mihi ꝛ vero dño teneret̄ corruptoꝛ: eſſet iniquu3. cū nō teneat̄ duobus. Idem ſi liberum homine3 bo.fi. poſſidea3 ꝛ corrumpat̄: q2 nō ago. Quod ait. plana ſunt vſq3 ad.§. Si q̄s dolo. ſi perſuaſiſti ſuo meo vt faceret aliq̄d dolo malo.ſ credēdo eū liberū: ꝛ nō ſeruū: teneberis quidē. Hec actio. Si ſeruum meū corrupiſti teneris in duplū: l3 ꝯfitear̄. Itē ſi ſu⁹ tu⁹ meum corrūperet: tener̄ mihi quidē noxali actio.

HEc Si ſeruū corrupiſti: ꝛ eū alienaui vel donaui. certe poſſu3 adhuc ſui corrupti agere: q2 nō ad pn̄s tp̄s ē referēdū. ſ3 ad tp̄s quo fuit corrupt⁹. ꝛ continua vſq3 ad.l. ſi

SI q̄s. Si q̄s corrūpat ſuu3 cōem tenet̄ q̄s ſeruū. ſocio ꝓ ꝑte. vel cōi di. Si vero receperit abſcōdēdo tenet̄ q̄ſi ille q̄ corrupit. Si in ſeruo. plan⁹ eſt. Dat̄. Tenetur in duplū toti⁹ dāni corrūpēs. ꝛ cōtinua.l.ſe.

Nerati⁹. Plana ſunt oīa vſq3 ad fi.ti.

Interdū. Seruū qui valebat.x. corrupiſti vt mihi nil valeat. alijſ āt v3 ago ꝯ te ſui corrupti. ꝛ peto dānū. q̄rit̄ an dabis mihi.x. ꝛ retinebo ſeruū. an dādo mihi.x. dem tibi ſuum ꝛ dic̄ ꝙ eligā velim.x. recipere vel dare ſuū. vl̄ velim mihi cōputare ſuū.xij. ꝙ valet alij.ſ. ꝓ duob⁹. ꝛ ſic ſeruū retinebo: ꝛ ſuū cōſequar. ꝛ h̄ ſi habeo ſuū vl̄ hēo.x. ꝛ de his agā act̄. ꝓ ſocio. ſ3 q̄d ſi eū manumiſi ꝛ tūc nō cōſeq̄r niſi vnū nec eni3 ſu3 audiēd⁹ ſi dico ꝙ ꝑciū ꝛ libertū velim caute exponi vt h̄ dicit̄. cetera plana ſunt.

De ſeruis fugitiuis. Rubrica.

PRetoꝛ ait. Tria h3 h̄ edcm̄. ꝑmū vſq3 ad illud ſi q̄d ꝛc. ſcd̄3 vſq3 illic mecū ꝛc. tertiu3 exēplū. cetera plana ſunt.

IS q̄. Nemo d3 recipe fugitiuū vel furē. nec etiā ꝓcu. vel villic⁹ d3 recipe. al's tenet̄ in.c.ſol̄. qui delinq̄t ſed ſeruum reddendo dño infra dies.xx. poterat penam euitare q̄d ꝛ hodie locū h3 Hoc āt. cet̄a plana ſūt vſq3 ad fi.ti.

De alee vſu ꝛ aleatoꝛib⁹. Rubrica.

PRetoꝛ ait. Tres h3 ꝑtes h̄ edictū. Prima ē ꝙ ſi aliq̄s tene3 ludū mutuādo luſoꝛib⁹ ſi v̄beret̄ nō reddit̄ ei ius. ſcd̄3 ſi fiat ei furtū ſi reddit̄ ei ius ꝯ te. Tertiū raptoꝛes vn⁹ ꝯ aliū vi bo. rap. agere pn̄t ſi vn⁹ alij rapuit. Suſceptoꝛē. Dictū ē ꝙ ſi ille q̄ t3 ludū verberat̄ nō iudicat̄ ei. vt in pꝛin. h⁹.l. ſ3 colluſoꝛes ſic. Itē noſt̄. Planū eſt. nā idem dicit ſi ſurripiātur res illi⁹ qui t3 ludū nō h3 act̄. furti. imo impune fit furtū. et h̄ ſi fiat in domo ei⁹. q̄lit̄ accipit̄ dom⁹ dicit. Itē nō h3 act̄. furti: ꝛ generalit̄ nō h3 illā act̄. In eū. Nūc exponit tertium cap̄. h⁹ edicti: ꝛ planū ē cū pꝛi.l.ſe. Senat⁹. Cā v̄tut̄ ꝑt q̄s ludere vt pōit h̄. ſ3 cā foꝛtūe vt ludē ad pecuniā q̄s ſi ꝑt.

QUod in. Pecūiā meā nūeraſti filio vel ſuo meo ludēdo cū eis: certe repetā. Secūdo ſi ſeru⁹ accepit mutuum vt ludat tenet̄ dñs de peculio inq̄tū peculiu3 locupletū eſt. Tertio pone vt hic ſcript⁹ eſt.

ADuerſus. Plana ē ꝛ in fi. ꝯtinua.l.ſe. in eū. cū iſta. ſi ſuus vel fili⁹ ludat pecūiā patr̄: vel ſu⁹ pecūiā dñi: ꝛ ꝑdat vl̄ mercat̄. pater vel dñs repetē pōt. Secūdo dic̄ ꝙ ſi ſu⁹ accipiat mutuā pecūiā ab ext̄neo alio ꝙ qui t3 ludū tenet̄ dñs de peculio nō noxalit̄. Tertio dicit ꝙ in tm̄ tenet̄ dñs de peculio inq̄tū locupletatū ē. q̄rto dicit ꝙ ſi filiuſfa. vel ſu⁹ vel liber luſerit ꝛ obtineat. ꝙ q̄ amiſit repetat a pr̄e vel pr̄ono. ſ3 R. dixit ꝙ hic pōit eūdē caſu3 quē poſuit ī h̄.§.ſ. ꝙ pr̄ repetat.

Si mēſoꝛ falſum modū dixerit. Rubrica.

ADuerſus. Uēdidi agꝝ volum⁹ ſcire quot iugera eēnt ſi falſū modū renūciat agrimēſoꝛ ſi imꝑite fecit vel negligent̄ nō tenet̄.

IS aūt. plana ſunt vſq3 ad.§. cōpetit. Cōpetit. Si pōt agi ex ēpto vel vēdito nō tenet̄ agrimēſoꝛ. ſ3 tñ ī ſubſidiū tenet̄ agrimenſoꝛ. vt pōit ꝑ exēpla. Idē pōp. De q̄dā fundo petij a te.x. iugera. ꝛ vici: ꝛ cū peterē adhibit⁹ ē menſuratoꝛ vt ꝓ.x. mihi iugera aſſignet: q̄ aſſignauit min⁹. ſic leſit victoꝛē certe agā act̄. in fcm̄ ꝯtra menſoꝛē ad intereē. idē ſi caute fuerit adhibit⁹. Serui. Noīe ſerui agrimeſſoꝛis dñs noxalit̄ tenet̄: nō de peculio.

HEc actio. Querebat̄ de hac act̄. i fcm̄ q̄ dat̄ ī mēſoꝛē an ſit ꝑpetua. ꝛ v̄r ꝙ nō. q2 ex delicto mēſor̄ dat̄. ſ3 certe imo cū iſpecta v̄itate maḡ ꝯtit ꝙ dliq̄t q̄ accepit curā mēſurādi

SI mēſoꝛ. Uēdidi tibi fūdū quē dixi.c. iugeꝝ ad tm̄ teneri volebā. ſi āmō vſq3 ad mēſe3 menſurari facias. ꝛ mihi referas q̄ eēt mēſura. tu acq̄ſiuiſti meſſoꝛē: q̄ traxit tp̄s ſtudioſe vt laberet̄: ꝛ ſic poſt menſē renūciauit eē min⁹. ꝛ ſic ñ delinq̄t in renūciatōe: ſ3 ī ꝓtractōe tp̄is. dic̄ eſſ teneri d̄ dolo

Sicut. expōe vt h̄ dr̄. Hoc iudiciū. planū ē ꝛ continua vſq3 in fi.ti.

De religioſ ꝛ ſūp.fu. Rubrica.

OUi ꝓpter. Ille q̄ ſepeliuit defūctū v̄r ꝯhē cum defuncto poti⁹ ꝙ cum herede.

LOcū. ſiue ſit ſu⁹ ſiue ſit liber q̄ ſepelit̄ ſꝑ fit loc⁹ religioſus. Qui. plana ſt̄ vſq3 ad.§. ꝑtoꝛ. Pretoꝛ. q̄ itulit ī alienū locū tenet̄ act̄. i fcm̄. De ca. Nūc expōit v̄ba illata ꝓxio. Pur⁹. nūc expōit loc⁹ pur⁹. Sepl'crū.

SCript⁹. plana ē. plana ſt̄ oīa vſq3 ad fi.l.ſe.

FAmiliaria. hāc cū.l.ſe. ꝯtinua vbi dic̄ ꝙ hēdes ꝛ oms ſucceſſoꝛes pn̄t ſepelir̄. itē liberi pn̄t iferre: ꝛ iſerri ī vtroq3 ſepulcro. ſ3 exhēdati pn̄t ibi ſepeliri. nō alibi vbi filios ſuos hn̄t liberti v̄o nō pn̄t ſepeliri nec alios inferre.

DUo gn̄a ſe. In hac ꝛ ſe.l. dic̄ q̄ ꝯtiuat̄ cu3 iſta. ꝛ caute diuidit̄ hāc in duas ꝑticl'as: ſequētē ī.v. vſq3 ad.§. ſi adhuc.

OSſa. plana ē. expōe vt hic dr̄.

Si loc⁹. vēdidi tibi fūdū ī quē me ig̃rāte aliquē itulit mortuū: tibi teneoꝛ. certe ego agā ꝯ iferētē vt tollat vl̄ ꝑſtet mihi itereē. Si i locū. i plateā cōis ituliſti mortuū te

FUner̄. Deceſ ner̄ vt tollat̄. iferioꝛes.ll. plane ſt̄. ſit libert⁹ ꝑterito pr̄ono q̄ ſuccedit ꝑ q̄rtā trebell̄.ī. iiij. ꝑtes diuidit vſq3 ad.§. cū materfa. ꝑma vſq3 illuc. ſi v̄o. ſcd̄a

CElſus. Iun vſq3 ad.§. cū. tertia vſq3 ad.§. marit⁹. gīt cū ſe. vſq3 ad.§. marit⁹. q̄ cōtinuat̄ cū pꝛin.l.ſe.

Hic pꝛo rata. planum eſt.

Marit⁹. Duo plane dicit ⁊ iunge.l.ſe.cū ipſa.⁊ duo po
nit dicta.
SI mulier. Junge.l.ſe.q̄ duo dicit.
In hac.planū ē cū ſe.vſq̄ in fi.
Liberū.lex iſta tractat d̄.mat͠ia de q̄ tractat.ſ̄.l.pri.§.fi.
SI venditor. Plana ē.
Quod ſi. Cōtinua cū.l.ſuperiori.nā ſi pactū apponat̃
in traditiōe liceat emptori ſepelire vbi ius eſſet inferen
di.fauore religiōis dr̃ pactū nō valere niſi ſtipulatio ɔtinēſ
penā fuerit ſubſecuta.
SI q̇s. Cogit̃ i hac.l.q̇s ſuā rem vendere.
Senat⁹.plana ē.
Pretor. Nunc dicere de ſumptib⁹ funeris ꝓponit nā
heres teneт̃ ei qui funerauit defunctum.
Hoc edictum. Plana ſunt omnia vſq̄ ad.§. Si co
lonus. ¶ Si colon⁹. Scolaris deceſſit vel alius co
lonus vel inq̇lin⁹:quoꝝ bona tacite ſunt obligata vēdent̃ q̄
dē inuecta ⁊ illata vt inde funereт̃:ſi nō hꝫ vnde funereт̃.⁊ ſic
eſt p̄cipua cauſa funeris.nā idem eſt in ſimili caſu.q꞉ ⁊ res le
gata reuocat̃.cetera plana ſunt oīa vſq̄ ad.l.nerati⁹.
Neratius ꝓbat. Tria in dotē dedi.ſtipulat⁹ ſum mihi
xx.reddi.qđ aūt apud viꝝ remaneret:vtꝝ teneт̃ funera
re bertā vxorē ſuā.⁊ diſtingꝫ.an ego funeraui an extrane⁹ ſe
peliēs funeraria cōtra viꝝ agere pōt ꝓ tertia etiā cōtra me
ꝓ alijs.xx.hec vera ſunt.cū ꝑtē dotis mihi reddi ſtipulatus
ſum.ſi aūt totā tūc etiā cōferre debeo muliere mortua.
SI monumētū. Aliud eſt monumentū.ſ.loc⁹ ad ſepeliē
dum paratus.ſicut monumētū puta muri vel altitudo
dicit̃ monumētū:vt hic.q̄ muratio q̄n̄q̄ a remotꝫ ē.ceteꝝ ⁊ ſi
nō eſt religioſus loc⁹ q̄ten⁹ eſt corpus exponit̃.
NE. Plana ſunt vſq̄ ad.l.ſunt ꝑſone.
Sunt perſone. Aliq̇s pōt inferre mortuū q̄n̄q̄ ad tē
pus:nō tñ vt ꝑpetuo ſit ibi.⁊ pone exēplū de ꝓprietario.itē
de ſocio ⁊ ē hoc ſpeciale in loco religioſo.rō ē publi.vtilitas
vt inſepulta corpora nō iaceāt.Scđa ſtricta rō.ſ.tm̄ ius hꝫ
ſoci⁹ vel fructuari⁹ ꝓhibēdi ne inferat̃ q̄tuꝫ iuris hꝫ ꝓprie
tari⁹ in inferendo de ſtricta rōne:q̄ ſtricta rō i quocūq̄ omit
tetur fauore religionis.
Cum. Plana ſunt vſq̄ ad finē tituli.

¶ De mortuo inferendo. Rubrica.

PRetor. Duo hꝫ capita hoc edictū primū h.
ſecūdū.j.e.§.p̄tor.h̄ p̄mū ꝓhibet fie
ri ipedimētū ei qui vult mortuū īferre in locū lici
tū.⁊ h̄ ꝓſeq̇t̃ vlp̄. ¶ Is q̇. Edificabā in loco
licito ſꝫ ali⁹ impediebat:vel forte deſtruebat q̄n̄ receſſeram.
certe ſatis videт̃ ꝓhibere.⁊ ſic in edicto ſecūdo.
NEgat lex. Expone vt hic:mulier p̄gnās mortua nō dꝫ
ſtatim ſepeliri:ſꝫ de ei⁹ vētre partus excidi dꝫ.
SI ꝓprias.plana eſt.
Longa. Intuli corpora in ſepulcrū tuuꝫ.an p̄ſcribam
⁊ dicit ꝙ nō eſt res p̄ſcriptibilis.
SI ieo. Si corp⁹ i locū illatū ē:ſꝫ nōdū ſepl'cꝝ erat ſepl'
cru iperfectū ꝑfici pōt.ſꝫ ſi ſepulcrū iā ꝑfectū ē nō pōt refici ſi
ne auctoritate pōtificꝫ.

¶ Expliciunt caſus longi.ff.ve
teris in prima parte.

¶ Incipit liber.xij.de reb⁹ creditis:⁊ ſi
certum petatur.

BEne eſt. Ulpian⁹ tractatur⁹ de re
bus credit̃:⁊ ſi certuꝫ petat̃
hoc ē.i.cōtractuū ⁊ ɔdictionū iura expoſi
tur⁹.dicit ꝙ p̄mo vult exponere illa v̄ba
de reb⁹ creditis:q̄ ſunt in p̄ma ꝑte rubrice
⁊ ſic ſeip̄m q̄ſi cōtinuat. Secūdo dicit ꝙ
p̄tor inſuit i h̄ ti.de re.cre.q̄ſi qōni rn̄dēs
ibi.q̄m̄ igit̃. Tertio vero ipſe exponit v̄bū credēdi.⁊ dicit ꝙ
pretor verbum credendi elegit.q꞉ tractatur⁹ erat de plurib⁹
⁊ varijs ɔctib⁹ ſub h̄ ti.h̄ ē vſq̄ ad ti.de edil'.edicto.q꞉ gn̄ale
v̄bū credēdi ē.⁊ h̄ ꝓbat.oēs em̄ ɔctus quos alienā fidē ſe
cuti ⁊c. Itē v̄bum rei:generale eſt.
MUtuū. Primo dicit q̄liter mutuū ɔhat̃.ſ.vt creditori
det̃ tm̄dē eodē genere:nō eadē ſpē.q꞉ ſic eſſet ɔct⁹ ino
minat⁹.deinde in q̇b⁹ reb⁹ cōſiſtit.ſ.in his q̄ pondē numero
⁊c.⁊ aſſignat rōeꝫ:q̄re in his cōſtat.q꞉ in gn̄e ſuo ⁊c.ideſt vt
oīa ſua vice fungat̃:ſi fuerit ſolutū:magis ꝙ ꝑ ſpēꝫ eandē.ſ.
⁊ ſubaudit̃ magꝫ. Tertio expōit q̇d ſit mutuū:ꝑ diffinitionē
ponētē altera noīa. Quarto dicit differētiā iter mutuū ⁊ cre
ditū.qđ creditū.ſ.ē in pl⁹.mutuū vero ē min⁹.itaq̄ nō ē mu
tuuꝫ niſi ꝓficiſcat̃.ſec⁹ in certo.alia plana ſūt vſq̄ ad.l.cū q̇d
CUm q̇d. Mutuaui tibi vinū vl' q̇d aliđ qđ cōſiſtebat
imponere.⁊ tūc nō caui vt eq̄ bonū redderes.dr̃ ꝙ iſtđ
ſubintelligēdū ē.nā i ɔhēdo ſubītelligit̃ ne deteri⁹ mihi red
das.
SI q̇s. Volebā a te accipere pecuniā
mutuo vt eā collocarē i emptionē alicui⁹ p̄dij.ſꝫ anꝗ
emiſſeꝫ nolui teneri noīe crediti:cū ꝓficiſci deberes.depoſui
ſti apud me pecuniā:ita ꝙ ſi emiſſem tenerer tibi noīe crediti
amiſi pecuniam.cui⁹ periculo ſit q̄rit̃ ⁊ rn̄.ꝙ illi⁹ q̇ accepit.et
hoc ꝓbat per ſimilia verba.
QUod te. Debebas mihi ſtichuꝫ:⁊ ꝑ te ſtetit quo min⁹
mihi dares ꝑijt ſtich⁹:tuū erit periculū.ſꝫ q̄n̄ dicit̃ ꝑ te
ſtare:vel q̄n̄ fueris in mora q̄rit̃.⁊ rn̄.ꝙ nō ſolū ſi potuiſti mi
hi dare ⁊ nō dediſti:vel dolo feciſti quo min⁹ poſuiſti.ſꝫ ſi h̄
ſciuiſti te debere:vel ſcire debuiſti:⁊ tertiū eſt ſi interpellat⁹
es qđ nō dr̃ in hac.l.ſꝫ.j.de verbo.ob.l.ſi ex legati.
CErtum. Hec.l.reſpicit vltimā partē rubrice.ſi certū pe
tatur.dicit ergo quid ſit certū.certū eſt illud cuius ſpe
cies ē certa nobis.⁊ hoc ꝓbat per pediū iuriſcon.vt ſequi
tur.
OMnia. Hec.l.⁊ ſequēs ɔtinuat̃.in quib⁹ dicit ꝙ ſicut
ſtipulatio ɔhit̃ pure ⁊ ſub cōditiōe.ſic ⁊ mutuū.vnde
pendet cōditio interim.cōtrahat̃ mutuū:an nō.⁊ ē in ſuſpē
ſo ſic.mutuaui tibi pecuniā vt tenearis mihi ſi nauis venerit
ex aſia.nō eſt mutuū vt nūc ſis mihi obligat⁹.ſꝫ vt tūc.ſ.cum
extiterit conditio. ¶ Item ſi. Sempronius deceſſit me here
de inſtituto.⁊ legauit titio.x.in ſpecie que erant in illa archa
iſtam pecuniam mutuaui alij in pendenti eſt an mutuum ſit.
quia ſi legatarius agnouit legatum non contrahitur mutu
um.ſecus ſi repudiauit.⁊ hoc probat iuriſcō.quia tempus
repudiationis trahitur ad tempus adite heredi.ſed ſi illud
tempus iungatur apparebit ꝙ ego heres ſum dominus
legati.
CErti conditio. Quid ſit certum dictum eſt.ſ̄.l.certū
hic oſtendit quando detur certi cōdictio. Quandoq̄
certum eſt in obligatione:ſiue contractus ſit certus:ſiue in
certus:dum tamen pura ſit obligatio. Si autem ſit in diem:
vel ſub conditione:non poteſt agi ante diem vel conditio
nem.
¶ Competit. Supra dixit certi condictio competere ex
omni cauſa.hic ſpecificat finē ex cauſa legati ⁊c.⁊ pateſcit ex
emplo.
¶ Quī igitur. Ponitꝫ iurꝫ cōſul.continuationem in textu.⁊
ex q̊ certi ɔditio dat̃ ex oi ɔctu.ponit quoſdaꝫ caſus in qui
bus dubitari poteſt:an locum habeat conditio. Primus ē
Mutuaui tibi.x.ſtipulatus fui iſta.x.alij reddi.an locū iſta
conditio habeat:queritur.⁊ reſpon.ꝙ ſic.neq̄ obſtat ſtipu
latio que inutilis eſt. Item ſi mutuaui tibi pupillo tutore au
tore:ſtipulatus ſum tutoris auctoritate. Item ſi mutuaui
⁊ ſtipulatus ſum mihi reddi ſub impoſſibili conditione.
Item ſi mutuaui alicui cum eſſet compos mentis:⁊ ſtipula
tus ſum cum fuerit furioſus.in omnibus iſtis caſibus dabi
tur mihi conditio.
¶ Si nummos. Planus eſt.

¶ Depoſui. Depoſui apđ te.x.rogaſti in.b. vt eis vterẜ i.c.
vſus es nō in.b.quo illoꝝ tpꝫ agi poſſit ꝯdictōe certi ex mu
tuo:querit̃ ꝛ rñ.ꝙ in.b.ꝛ reddit rōeꝫ. Retēto eodē caſu i.a.
ꝑmiſi tibi vti i.b.vſus es nō in.a.ſꝫ in.b.dr̃ pecunia mutua.
ꝛ agi pt̃.ꝛ hͦ dic̃ lex ſequēs.

R Ogaſti me. Erā amicꝰ tuꝰ:trāſact̃ nūdinis veniſti ad
me:ꝛ dixiſti.certe male negociatꝰ ſuꝫ his nūdinis:ꝛ iō nō poſ
ſuꝫ ſatiſfacere creditoꝛibꝰ.rogo igitur te vt mihi.c.ſcuta mu
tuo des. Ego rñdi tibi.certe ego ſum in ea cā q̄ tu es:quia ēt
malas nūdinas hūi ꝛ pecūia careo.tñ ne credas me tibi nolle
ſubuēire hēo hͦ ſcutellā vl̃ ciphū ¶ Si fugitiuꝰ.tria dic̃.ꝛ ꝑ
mū ꝙ ſuꝰ cui ꝯceſſa ē peculij admīſtratio mutuās pecuniaꝫ
facit eā accipiēt̃:ꝛ ꝯ̄hit̃ obligatio. Secūdū ē:ſi ſuꝰ fugitiuꝰ:
vel nō fugitiuꝰ mutuet pecuniā ꝯ̄ dñi volūtatē nō ꝯ̄hit obli
gationē:vñ nūmos vēdicare poſſum ſi extēt vel ſi dolo fcm̄
fuerit quominꝰ extarēt.tertiū ē ꝙ ſi pecunia mutuata aliquo
ꝑdictoꝝ caſuuꝫ ꝯſumpta fuit:ꝯdictōe tenebit̃ q̄ mutuū rece
pit.

S J a furioſo. Accepi pecuniā mutuā ab ali
quo furioſo:quē credebā eē ſane mētis ab initio:nō ꝯ̄
hit̃ mutuū.ea pecunia ꝯſūpta recōciliat̃ mutuū:ꝛ acq̄rit̃ ꝯdi
tio furioſo. ¶ Itē. Mutuaui pecuniā ſuo alicuiꝰ.cepi ego
mutuatoꝛ furere:ſuꝰ in rē dñi v̄tit creditoꝛi acq̄rit̃ cōditio.ꝛ
hͦ cū pecuniā meā mutuaui.idē ē ſi alienā. Idem ē i fure ꝙ ſi
pecuniā ſubꝛeptā mutuauit alteri:ꝛ cōſumpta ē pecunia mu
tuū recōciliat̃.hec dicit vſqꝫ ad.§.Si alienos.qui planꝰ eſt.
¶ Si ſeruꝰ. Si ſuꝰ cōis det mutuo.x.alicui.cuiꝫ dño ꝯpe
tit ꝯdictio i quiqꝫ.ꝛ ꝑbat hoc per ſimile.ibi.naꝫ ꝛ ſi.

F Jliusfa. Mutuaui pecuniā ꝯ̄ ſe.cō.filiꝰ accepit eaꝫ ꝛ
de pecunia patrẜ ſoluit.an pr̃ ſi extet vēdicare poſſit:q̄
rit̃.ꝛ dr̃ ꝙ ſic. Si vero ꝯſūpta ſit an eā ꝯdicē poſſit.dꝛ ꝙ nō
videt̃ ꝙ ſic.nā cū al̃ ſi mutuē alienā pecūiā ab initio nō ꝯ̄hi
tur mutuū.ſꝫ poſtea ſi ꝯſūmat̃ ꝑ ꝯſūptionē recōciliat̃ mutuū
ǧ videt̃ in hͦ caſu ſic eē debē.qđ nō ē veꝝ.qꝛ illđ intelligēdū
eſt cū aliq̄s mutuat pecuniā vt ſi ſua ſit ſtatim dñio trāſlato
obligat ſibi accipiētē.ſꝫ in hͦ ſecūdo caſu ſe liberat.ꝛ ita ſecꝰ
hic:ꝛ ſecꝰ ibi.an aūt ipſe filiꝰ eā ꝑ iurẜ erroꝛē ſic ſolutā cōdicē
poſſit.ꝛ dicit̃ ꝙ non.

S Jngularia. Dicit ꝙ q̄dā ſpālia obſeruant̃ in pecunia
credita:q̄ in alijs credit̃ nō obſeruāt̃.q̄ lꝫ mlt̃a ſint nō oñdit
niſi vnū:vt petebas a me mutuā pecūiā dixi đbitoꝛi meo vt ti
bi ſolueret.tenebaris mihi ex mutuo.ꝛ ſi nūmi nūq̄ mei fue
runt. Itē debebas mihi.x.ex cā cōmodati vel alia ſimili cā.
cōuenit inter me ꝛ te vt deberes ex cā mutui ea hr̃e:mutuuꝫ
erit ꝛ tñ nil mutuaui.

S J ſociꝰ. Habebā ſociū.cōuenit int̃ nos ꝙ oīa bōa no
ſtra eſſent cōia.meā ꝑpā pecuniā mutuaui:poſtea acq̄ſitā:ſꝫ
nō cōicatā.vt.j.ꝑ ſocio.ſi q̄s ſocietatē.circa fi.lꝫ ſocij diſſenſe
rint erit mutuū.qꝛ ſi fuit cōis ꝛ diſſēſerint ꝑ ꝑte mea erit mu
tuū.

C Elm. Si filiusfa.mutuauit ſuū viaticū.i.pe
cuniā quā ſibi pr̃ mittit cā ſtudij.poterit petē̃ offōliudi.
vl̃ vtili certi ꝯdictōe directa pr̃i ꝯpetēte pr̃e nō p̄nte exiſtēte

S J ego.petebas a me mutuū:nūerau.i tibi nō ex cā mu
tui:ſꝫ ex cā dōatiōis.tu credebas me mutuaſſe.vtꝝ erit
donatio vl̃ mutuū:nec erit donatio:nec erit mutuū. ſꝫ ſi ꝯſū
pta ſit:erit credita pecūia.ſꝫ obſtabit mihi dōatiōis excepᵒ.
ſcꝫ ꝙ pecūia mea volūtate ꝛ aīo nō repetēdi ſit ꝯſūpta.ideꝫ
erit in caſibꝰ ſequētibꝰ.ſꝫ i his nō obſtabit exceptio petēti:ſi
cut i ſuꝑioꝛi.ꝛ ꝯſumptiōe recōciliabit̃ mutuum.

N On oēs. Ponit hic regulā:ꝛ eā ꝑbat exēplis.regl̃a
eſt ꝙ nō ſꝑ obligat̃ cui pecūia mutuat̃.dōaſti mihi cā mortẜ
nō alit̃ tibi obligoꝛ niſi ꝯualuerẜ:l̃ pꝛiꝰ deceſſeriꝫ.itē dediſti
mihi.x.vt ſuū meū itra kal̃.manumittā:vel domū edificarē
obligoꝛ ex nūcratiōe ſi intra kal̃.nō manumittā. ¶ Si pu
pillꝰ. Pupillꝰ mutuauit mihi pecūiā:vel ſoluit nō actoꝛe tu
toꝛe.ꝑ caſu ꝯſūpta pecūia ero ſibi obligatꝰ.i ſcđo erit a me
liberatꝰ:ſi ego eādē pecūiā alij credā:vl̃ ſoluā qꝛ ꝛ eū in ꝑmo
mihi obligo.in ſecūdo aūt me ab eo libero.

S J tibi. Donaui tibi tali lege pe.vt eaꝫ mihi incōtinēti
mutuares:dꝛ ꝙ iꝑꝛoꝑe loq̄ꝛ:qꝛ nō ē donatio nec creditū.do
natio nō ē.qꝛ nō hūi aīo donādi.i.vt pecūia ſꝑ penes eū ma
neret.itē idcirco nō ē creditū:qꝛ creditū dꝫ eē ſpontaneū.ꝛ ſic
nō credis:qꝛ facẜ hͦ ad qđ tenebarẜ.iſta nō ſunt de iurẜ ſubti
litate.verius tñ eſt vt ſit mutuū ꝛ donatio

Q Elidā. Quidā petebat a me.x.vel fundū.dico me non
dēre ſibi niſi.v.vel ꝑtē fundi.ꝛ illa.v.volui ſibi ſoluere.nolu
it ꝑticulatim ſolutio.admittē.iudex ad quē ꝛc̃.ipm̄ cōpelle
re debet vt ꝑtē recipiat.

V Jnū. Mutuatꝰ fuiſti a me vinū kal̃.iulij qđ valebat
x.ꝑmo petitū ē eꝛ̃ iudiciū añ kal̃.auguſti.ꝛ tūc valuit octo.pꝰ
ea in iudicio pꝰ kal̃.auguſti valuit foꝛte.vi.lis ē cōteſ.añ kal̃.
octobrẜ.ꝛ tūc vꝫ.v.ſnīa ē lata in kal̃.ianu.ꝛ tc̃ vꝫ.iiij.vñ vult
debitoꝛ eq̄ bonū tibi reddere.creditoꝛ petit eſtiationeꝫ:q̄rit̃
cuiꝰ tꝑis fiet eſtiatio.rñ.ſi dictū ē de tꝑe q̄ dꝫ reddi:ꝛ illđ tp̄s
erit ꝯſiderādū.al̃s tp̄s i q̄ fuit petitū.idē ē de loco.

S J cū. Duo ſūt titij.vnꝰ faber:ꝛ aliꝰ ſutoꝛ.ſeruū titio le
gaui ſutoꝛi.titiꝰ faber credēs eū ſibi legatū appꝛ̄hēdit ꝑ here
dem poſſeſſionē:ꝛ vēdit:ꝛ deceſſit ſuꝰ.titiꝰ ſutoꝛ hꝫ cū fabꝛo
actionē ad ſui eſtimationē cōdignā.

S J aliq̄s. Stipulatꝰ ſuꝫ a te certū puta libꝝ:vel aliud.
poſſum ꝯſeq̄ ꝑ ꝯdictionē certi nō ꝑ actionē ex ſtipl̃atu.

C Reditoꝛ. Si alicui credidi pecuniā in refectionem do
mus ſue.q̄uis alijs ꝑmo fuerit obligata.ꝑferēdꝰ ſum
in oībꝰ:ꝛ in realibꝰ actiōibꝰ ꝛ in ꝑſonalibus.

S J pecūiā. Procuratoꝛ milit̃ pecuniā mihi mutuauit
ſ.noīe milit̃.ꝑcura.ſtipl̃atꝰ ē eā ſibi reddi.ꝛ fideiuſ.ac
cepit a quo ſtipl̃atꝰ ē pe.dño reddi.acq̄rit̃ actio militi ꝑ ꝑcu
rato.ꝛ in hac ſtipl̃atōe ſpāle ē.qꝛ ſicut tutoꝛ ſtipulādo pupil
lo vel curatoꝛ adulto acq̄ris eis actionē.ſic ꝑcuratoꝛ militi.

C Juitas.plana eſt.

C Reditoꝛ. Per ſe pꝫ.qꝛ creditoꝛ ſibi nō ꝑiudicat in ꝑ
ſonali actōe.ſꝫ i pignoꝛaticẜ.ſic.ſi minꝰ ſufficiēs pignꝰ.

S J inſtitoꝛē. Habebā ſuū ꝑpo
ſituꝫ.taberne ex ꝯ̄ctibꝰ initis cū ſuo illo potero ꝯueni
ri.ꝛ ſi pecuniā fuerit mutuatꝰ:tūc cōdici poterit.
accipit ꝑ debito.

Q Ui pecuniā. Quidā feneratoꝛ ꝑmiſit mihi mutuare
pecuniā cū tñ nō hēret:ſꝫ i bꝛeui hiturꝰ eēt.fecimꝰ iſtrm̄
ꝛ iterpoſita fuit ſtipl̃atō ac ſi recepiſſeꝫ.poſtea nō idigui.vñ
ſi pecūiam nō receꝑo nō ero obligatꝰ.

C Elm fundꝰ. Debebas mihi hoiem vel fundū.egi ꝯ̄ te
vt illū mihi dares:ꝛ obtinui.oīa ſunt mihi reſtituēda q̄ hitu
rus eſſeꝫ:ſi litis ꝯteſ.tꝑe res mihi ſoluta eēt. ¶ Seruū tuum
Habui ſuū ſtichū eū ſurripuiſti ꝛ vēdidiſti alicui bo.fi.ēpto
ri.ſuꝰ ſtichꝰ peculiarẜ oliꝫ añ fugā ex pecuna veri dñi emit pā
philū ꝛ traditꝰ fuit bo.fi.ēptoꝛi.q̄rit̃ q̄lit̃ ſuccurat̃ v̄o dño.di
cit̃ ꝙ triplici via.vna de eq̄tate ꝙ ſuū ſtichū a bo.fi.ēptoꝛe
ꝯdicat.ꝛ ſi ꝑꝑ hͦ ꝛ aliq̄ bo.f.ēptoꝛ expēderit repetꝫ.alia ē via
qꝛ ego verꝰ dñs agā ex ēpto ꝯ̄ illū q̄ vēdidit pāphilū hūdo
a ſticho fcꝫ ratū.eꝯ̄ ego dñs ſatiſfaciā illi vēditoꝛi ac ſi ꝯ̄xiſ
ſet cū libero vñ tenet̃ mihi tradē illū pāphilū.ſi v̄o illū bo.f.
poſ.nō hꝫ.cedet mihi ꝯdi.idebiti.quā ꝯ̄ eū hꝫ qꝛ idebite tra
didit. Tertia ē ꝙ ſi nō hēbā ratū poſo vēdicare pecu.ſi extat
ꝛ tc̃ de pecuᵒ.teneboꝛ:ſi nō extat.nec ipſe mihi neqꝫ ego te
neboꝛ:qꝛ nō extat.nec dolo deſij poſſidē.ſ.iꝑe rei vēdicatiōe

S J me ꝛ titiū. Rogaſti me ꝛ
titiū vt pecūiā mutuā hēres.iuſſi debitoꝛi meo vt tibi
mutuarꝫ.ꝛ ſtipl̃atꝰ es ab eo pecūiā tibi reddi.credebas illuꝫ
fuiſſe debitoꝛē titij.an mihi ſis obligatꝰ:q̄rit̃.ꝛ vr̃ ꝙ nō.qꝛ ñ
ꝯ̄ximꝰ.v̄iꝰ tñ ē cū mea pecūia ad te ꝑfecta ſit tu mihi teneaırẜ
neqꝫ ego ꝯ pecᵗio.

P Ricipalibꝰ.hͥ.l.ꝛ ſeq̄ns loquūt̃ ꝯ eadē matīa.illi q̄ ꝑ
ſūt citatibꝰ mutuare nō p̄nt:ſꝫ eā recipe p̄nt a non ſub
ditis ſuis.

P Ericulū.hͥ.l.loq̄t̃ i tutoꝛe:curatoꝛe:vl̃ ad
miſtratōꝫ hūte:q̄ a debitoꝛe nō exegit ſi ſit đbitoꝛ ñ ſol
uēdo:ꝙ ad tutoꝛē ꝑiculū ſpectat.ſeu ad admīſtratōeꝫ hūteꝫ

P Ecūiā. Dēbas mihi.x.pure.iuſſi vt ſolueres ſticho ſub
ꝯditōe hac.ſi nauis ex aſia vēiret.dic̃ ꝙ ego videoꝛ mi
hi eā ſtipl̃aſſe ſub ꝯ̄ria ꝯditōe.ſi nauis nō vēiret.vñ deficiē
te ꝯditōe poſo eā petē ac ſi nūq̄ fuerit ꝑmiſſa titio.ꝑēdēte tñ
ꝯdi.petē nō poſo:cū effectu manet tñ actio:ſꝫ obſtat excepᵒ

Sed iuſ. Rez quādā a te petij. detuliſti mihi iuſiurādū
dabiť mihi actio nō obſtāte except. pſcrip. q̄ non op-
poſita videris ei renūciaſſe. ſʒ ſi añq̄ pſcriberes detuliſti mi-
hi iuſiurādū ⁊ pſcriptionē impleueris: dabiť mihi ⁊c.
Sed nō ait. Dedi tibi. x. vt ſuū manumitteres. anteq̄
manumiſiſti aufugit. an cōdicā. diſting. an eras al' eū
diſtractur' aut nō. primo caſu nō cōdicā: ſed ꝑ ꝯditionē ide
biti reſtitues qō dedi. ſi ſeru' in ptātē tuā peruenit. ⁊ tātomi
nus q̄to ſeru' deterior fact' ē ꝑ fugā. puta prius valebat. x.
nūc nouē reſtitues. Si xo eo ipetrāte tū a re vel ei
mutuaui totū cōdicā. Si vero eligā ſeruuz vt eum reſtituas
aut. x. cōdicā. Si vero al' nō eras diſtractur' cōdicā niſi dili
gentior eū habitur' fuiſſet ſi. x. non accepis vt manumittas
nō eſt equū nō eodē tuū ſi deceſſit aut poſt morā tu-
am aut nō. primo caſu cōdicā. Secūdo caſu ſi detraxeri vel
al' eo vſur' dicā. ſi vero diſtractur' eū eras vel cum obijt niſi
manumiſſio mortis cā pbuiſſet: q: euz manumittere ad iudi
cem dixit ⁊ in via a latronib'.
Um ad preſens. Ponit regulā. deinde ponit exēplū.
ſic ꝙ ad pſens vel pteritū in ſtipulatōe deduciť. q: nō
erit ſtipl'o cōditional'. vt ꝓmittis mihi ſi rex anglie viuit. iſta
ſtipulatio nō eſt cōditional'. etiā ſi vera fuit in rez natura ſuf
ficit vt pura ſit ſtipulatio. ⁊ vt ſtatim debeať: lʒ cōtrahentes
ignorāt. ignorātia eñi cōtrahētiū nō facit ꝯctuz cōditionalē
tūc eñi ſtipulatio cōditional' ē cū cōditio cauſe ferť i futuꝝ.
Ecta eſt. Refert pap. quādā. q. q̄ orta fuit inter quen-
dam creditorē ⁊ quēdā debitorē de quodā inſtro ⁊ eſt
talis. Luci' titi' accepit a publio meuio. xv. pond. auri mu-
tuo. ⁊ inde factū fuit inſtrm. in quo. ſ. luci' titi' cauit ſe tm̄ ac
cepiſſe. ⁊ iſtud fuit primū pactū. ſ. ꝙ ꝓmiſit luci' titi' ꝙ iſtam
pecuniā ſolueret kalēd. ſʒ intelligiť de ꝓximis. deīde factuz
fuit aliud pactū. q: dixit debitori ſuo creditor. q: credo te nō
poſſe ſoluere pecuniā ad terminū. volo ꝙ ꝓmittas mihi vſu
ras ſi nō ſoluis ꝓ ſingulis. c. denarijs vnū denariū: ꝑ ſingu
los. xxx. dies. deīde īteruenit nudū pactū hoc. ſ. volo tibi. ccc.
ſoluere deducta ſorte quolibet mēſe. ⁊ eſt iſtud pactū de par
ticulari ſolutōe. q: pmo fuit de toto debito ſimul ⁊ ſemel ſol
uēdo. ergo hʒ triplex pactū: primū de tota ſorte ſoluēda ka-
lend. ſcdm de vſuri ſoluēdis ſi inſolidū ſors nō redderet. ter
tiuz de pticulari ſolutiōe admittēda kalēd. aduenietib' de-
bitor nō ſoluit. creditor petit vſuras toti' ſumme. debitor di
cit ſe ad hoc nō teneri. q: pactū vltimo loco interpoſitū vide
tur ineſſe ſtipulatōi. vnde ꝑinde habēdū eſt ac ſi ab initio cō
ueniſſent: vt ꝓ certa pecunia certe vſure pſtarent. ꝑ poſteri'
eñi pactū videť a pmo receſſum. nō g noīe toti' ſumme pſta
buntʼ vſure ꝓ pmo mēſe: ſed ꝓ illa ſorte tm̄: q̄ tūc ſolui debu
it. i. ꝓ. ccc. Itē q: pmo mēſe nō pōt tota ſors peti ꝑꝑ pactuz
illud de particulari ſolutione. g vſura toti' ſumme peti non
pōt. ⁊ hoc dicit vſq; ad. §. pactū. Pactū. Iſtud āt pactū
negat creditor q ꝑ pactū vltimo factū cōceſſerit pticularē ſo
lutionē ſortis ⁊ nō vſuraꝝ. vñ vſuras toti' ſortis ſoluē dʒ in
ſecūdo pacto quocūq; inť primū ⁊ vltimū pactū. ſ. nuduz. et
iō nō valʒ neq; pīudicare dʒ valido qō erat de ſolidis vſuri
preſtādis. Sed cū ſortis. Ille dicit ⁊ vos diciť ꝙ tertiuz
pactū ſortē reſpiciebat vt. ſ. tota ſors peti nō poſſit. ſed ex q̄
ſolida ſors ꝑꝑ tertiū pactū peti nō poſſit: pactū ſit inualidū
tū valʒ ad exceptōnē. vñ cū petēti totā ſortē obſtaret exceptꝭ.
nō videť in mora. ⁊ ita Nō dictū eſt ꝙ vſura debe
tur ex mora. ſ. in pcedēti caſu. aliqñ tū euenit ꝙ vſure debeā
tur lʒ mora nō interuenerit. vt ſi ꝓmiſi tibi fundū vſq; ad an
nuz. ⁊ ſi tūc nō darē: cōuenit vt pſtarē tibi fruct'. nō ſoluz ex
tunc ſed ex nūc. puta ex tpe ſtipl'onis interpoſite: ſi fundū nō
pſtitiſſez ſuo die teneboꝛ ad fruct' medij tpis. lʒ tūc nō fuiſ-
ſem in mora. idē ē in vſura. puta ꝓmiſi tibi. x. ⁊ cōuenit niſi i-
fra ānuz tibi ſoluerē: ꝙ teneor nō ſolum ad vſuras tpis futu
ri: ſʒ ⁊ preteriti. quo tpe pterito nō fui in mora. vñ ſi ſuo die
nō ſoluā: ad vſuras medij tēpoꝝ teneboꝛ.
Eius. Quidā miſit ſeruuz ſuū in ꝓuinciā vt ibi pecuni
am ſuā feneraret. deceſſit inſtituto ſuo herede cuz alijs duo-
bus añq̄ ſciuiſſet. dñʒ deceſſiſſe medio tpe exegit mutuauit.
ſtipl'at' ē: pignora accepit de h̄ q̄rto nō determīat an vale-
at qō exegit. ⁊ dicit ꝙ prim' act' valuit. ⁊ ipſo iure liberanť
hi a qb' exegit ſi ignorauit dñʒ deceſſiſſe. ⁊ cōicabiť pecunia
inter coheredes ꝑ actꝭ. neg. geſ. nō fa. herc. Inſuꝑ etiā mu
tuauit. ⁊ dr ꝙ ꝓ parte ſua tʒ. ⁊ nō alioꝝ. ⁊ h̄ ꝓbat ꝑ ſil'itudi-
nē quā inducit. ⁊ poſtea rñ. tacite obiectiōi. ꝙ ſicut act' de a
lijs valuit a ſe liberādis. ſic de alijs ſibi obligandis. ſʒ h̄ nō
eſt veꝝ. ſʒ rōem nō aſſignat. pōt tū eē rō q: ꝓniora ſunt iura
ad liberādū q̄ ad obligandū. Tertio diſtinguiť: an ſtipula-
tus ē ſibi aut dño. ſi dño nō valet. ſi ſibi: aut añ aditā hē. aut
poſt. ſi añ: acq̄riť here. ſi poſt: aut ſciuerūt eū coheredē. ⁊ tunc
nō acq̄rit eis. aut ignorauerūt. ⁊ tūc ipſe ꝓ duab' ꝑtib' eis.
⁊ ipſi ei ꝓ vna ꝑte acquirūt.
Si ego. Promiſiſti mihi. x. q: credebā: tūc nō poſſe ſol
uere ſolida. x. ſtipulat' ſum a ſeio q̄tū min' cōſeq̄ poſ
ſem a te. ſi ꝯ te inſtitui actionē. nō ꝑꝑ h̄ liberabiť ſeius niſi to
ta in lite eſſem conſecutus. Sed pone ꝙ primo agerem cū
ſeio ad quiq;: ſed nō ſum ꝯſecutus niſi tria: q: ſoluēdo nō ē.
quia vidi te titiū ſoluere poſſe. v. tm̄: ſi tu poſtea fact' fueris
ſoluēdo nō iō plus cōſequar a te. Labeo. promiſi me cu
ratu. tibi dari. x. nō vt tibi darē. x. ſi dedero tibi expromiſſorē
an ſuz liberat'. queriť: ⁊ dr ꝙ ſic. q: preciſe compelli nō dēo
ſoluere ſed ſufficit ſi dedero expromiſſorem.

De iureiurando. Rubrica.

Maximum. Inter alia remedia que in iure repe-
riunť cauſa finiendaꝝ litium ē iuſiu-
rādū. ⁊ eſt maximū ad qō ꝑueniť per pactū litigātiū
aut per iudicem.
Ait pretor. Ponit hic quedaz xba pretoris q̄ infer'
exponit. dicit g ꝙ nō dʒ iurari niſi deferať iuſiurā. ſʒ ſi
delatū fuerit quacūq; actiōe quacūq; ex cā actuz fuerit pōt
iurari vt exēplificat in textu vſq; ibi. vñ marcell'. ⁊ dicit ſi iu
rauerit ml'ier ſe pgnantē eē. ⁊ ꝑꝑ h̄ miſſa ſit in poſ. cā ventris
valebit. filio tū nō ꝓderit vt iō dicať fili' ei' cui' mulier diť
eū eē filiū. vñ iuramētū mulieri neq; nocebit filio: nec ꝓderit.
⁊ h̄ diť vſq; ad. §. iurari. ⁊ ille plan' ē ⁊ ꝯtinuād' cū duab'. ll.
ſe. vſq; ad. §. diu' pi'. ⁊ abinde oīa plana ſunt vſq; ad. §. Si
dāneť in. l. nā poſtea. ⁊ dicit: detuli tibi iuſiurādū i cā famo-
ſa puta furti iuraſti. i. me furtū ꝯmiſiſſe: infamis efficior. ſi de
tuliſti. ⁊ iuraui ⁊ poſtea cōuenis me ⁊ nō excipio: efficior ifa
mis. Si is. q. Tenebari mihi actꝭ. tꝑali redibitoria vel q̄
to minori detuliſti mihi iuſiurādū. ⁊ iuraui te teneri. ſi conue-
nis me iteꝝ excipiā q: tꝑalis fuit. replicabo de ꝑpetuatiōe
⁊ ſi tu minor. xxv. an. ꝯtuliſti mihi iuſiurādū. ⁊ iuraui ⁊ tu ite-
rū agis ꝯ me ſi excipiā. q: iuratū ſit de iureiurādo. replicabiť
de minori etate. ⁊ h̄ diť pōp. vlpiañ. adijcit determinādo ꝙ
cognoſcē dʒ iudex. ſit decept' minor q̄ caſu dabiť in itegꝝ re
ſti. alioqui nō. ⁊ ſi ꝓbatōes aliaſ hūerit ⁊ eas obmiſit ⁊ erit
reſtitued'. ⁊ ꝯpetit iſta replicatio ifra ānū vtilē p'. xxv. ānuz
Sʒ ⁊ ſi q̄s. Debitor me' hēbat debitorē ꝯuenit eū. ⁊ cū
ītētionē ſuā ꝓbare poſſit debitorē illū. detulit ei iuſiurādū i
fraudē meā. ſi agā ꝯ dbitorē illū. ſi excipiat: replicabo d frau
de. idē ē ſi ille debitor me' hēat aliq̄s creditores: ꝯ q̄s pote
rat ſe defendē exce. pacti. vl' finxit ſe hēe vt ⁊ mecū i poſ. bo.
mittať. detulit eis iuſiurādū i fraudē meā. ſi illi petāt mitti i
poſ. bo. excipiā de fraude. Iuſiurādū. Cōueni debitorez
meū i iudicio: q ſe defendit ꝑ ꝓcuratorē. detuli illi ꝓcur. iuſiu
rā. ⁊ ipe iurauit nihil mihi dñm ſuū debē. certe q̄riť debitori
meo exceptꝭ. idē eꝯ. ſi debitor me' ꝯuēt' deferat ꝓcur. meo iuſ
iurā. ⁊ ipe iurauit mihi dēri. certe q̄riť mihi actō i ſcm̄ aduer-
ſuz dbitorē deferētē. Si petitor. Egi ꝯ te rei vē. detuliſti
mihi iuramētū. iuraui rē meā eē ꝯ te. ex iſto iuramēto ꝯpetit
mihi actio q̄ nō vtor ꝯ alios: q: nō dʒ alijs nocē ⁊c. ſʒ ſi tibi
poſſidēti detuli iuſiurā. aut iuraſti rē tuā eē: aut meā nō eē. ſi
meā nō eē: tibi agēti obſtabit exceptꝭ. vñ ſi cecideri a poſ. lʒ
eā nact' fuero nō hēbis actꝭ. ꝯ me. ⁊ ē rō. q: nō iuraſti tuā eē.
ſi iuraſti tuā eē ⁊ ad me ꝑuenit: dabiť tibi actio ꝯ me. ⁊ nō ſo
lū res ſʒ fruct' ⁊ part' reſtituenť per actꝭ. in factum.
Item ſi iurauero. Dicebam me hēe vſufructꝭ. in re tua.

detuliſti mihi iuraſſe tū: iuraui. de cetero habebor ꝓ vſufructua rio. ⁊ eiſdē modis habebor quibus mihi per veritatem eſſet acquiſitus. Si vero iuraui mihi deberi vſufructum illius rei in qua nō pōt eē vſufru. preſtita cautione de iure iurādo ⁊ tūc verus vſufruct⁹ cēſebitur.

SI duo patrōi. Ego ⁊ titi⁹ dicebam⁹ nos hēre ius pa tronat⁹ in aliq̄. ita ꝙ quilꝫ ī ſolidū. libert⁹ vero cōfitebat̄ ali quē nr̄m eē p̄ronū ei⁹. titi⁹ detulit ei iuſiurādū. ⁊ iurauit ſe li bertū ei⁹ nō eē. q̄ro an mihi accreſcat portio iuris quā hēbat ti ti⁹ in liberto. vt ita integꝝ ius patronat⁹ penes me reſideret ⁊ dr̄ ꝙ mihi nō accreſcit. verūtñ magna p̄ſumptio ꝓ me ſtat me ſoluꝫ patronuꝫ eſſe. ¶ Julia. ait. Qui poſt preſcriptiōꝫ a poſſeſſore factā eo deferēte reꝫ ſuā iurauerat eē: non ſolum poſſidēti exceptio: ſꝫ ēt dabit̄ actio. q: deferens iuſiurā. iuri ſuo ⁊ p̄ſcriptōi vr̄ renūciaſſe. vl' alit̄. Si cū poſſeſſor p̄ſcribē ceperat eo deferēte rē tuā eē iuraſti. ⁊ idē poſtea ip̄leuerat p̄ ſcriptionē. p̄ſcriptio illa nō tibi p̄iudicabit. q: ſicut ꝑ litiſ ꝯte. ꝑpetuat̄ actio: ita ꝑ iuſiurādū. vl' alit̄. Si ex cā iuriſiurandi poſſederis: potes p̄ſcribere. ⁊ iō ſi poſ. amiſeris poſtꝙ̄ p̄ſcri pſeris vtilis dabit̄ actio. Si poſſideas reꝫ meā te deferen te: rē meā eē iuraui: ſi poſtea vſucapionē impleueris: vtil' mihi vēdicatio cōpetit: q̄ſi iureiurādo ꝑpetuata ⁊ vſucapione int̄ pellata. ¶ Idē iul'. Ex furto due dātur actiōes cōditio fur tiua ⁊ actio furti. ⁊ egi ꝯ̄ te actione furti detuli tibi iuramen tū: ⁊ iuraſti. an ab vtraq; ꝑte libereris. dr̄ ꝙ ſic. tu iuraſti te fur tuꝫ nō cōmiſiſſe: poſtea deceſſiſti. res ad heredē tuū ꝑuenerit cōdicā. ſꝫ actiōꝫ furti ꝯ̄ eum intētare nō poſſum. Vel dic ſic. detuli furi iuramētū: ⁊ iurauit ſe furtū nō feciſſe. q. d. neq; cō ueniā cōditiōe furtiua: neq; furti: q: vtraq; teneret̄: ſi non iu raſſꝫ. ſi g° agā ꝯditōe furtiua: excipies de iuramēto ſi poſtea ꝯueniā eundē. nō tanꝙ̄ furē: q: iurauit ſe furē nō eē: ſꝫ tanꝙ̄ furis hēdē. vtꝝ ꝯdicā. dr̄ ꝙ ſic. nec obſtat exceptio. ⁊ cū veliꝫ ꝓbare eū furē eē ſum audiēd⁹: cū de h° pri⁹ iuraſſet. potero ta men eum ꝓbare eē furis heredem.

SI q̄s iurauerit. Dicebā te equū mihi vēdidiſſe. ⁊ te de ferēte h° idē iuraui. ꝑinde ē ac ſi mihi vēdidiſſes vn̄ preciū tibi ſoluēre debeo: niſi de h° ſit iuratū. ſ. ꝙ ſolutū ſit.

ITem ē. Si iuraui me ſociū ſuū eē poſſuꝫ cū eo agē et cōueniri ꝓ ſocio. ac ſi ſoci⁹ eēt in veritate. Ideꝫ ē ſi iu raui me tibi ob. x. q̄ accepi fundū meū obligaſſe. nō eñi aliter fundū meū recuꝑabo ꝑ ypotheca. actio. ꝙ̄ ſi x. ſoluero: ⁊ ſi volui fundū liberare agit creditor ex iuramēto. ⁊ hoc probat per exemplū.

QUotiēs. Libert⁹ dicebat ſe. x. ſoluiſſe patrono. hoc ne gabat p̄ron⁹. detulit iuſiurādū p̄ron⁹. voluit ꝙ ſibi remitte ret iuſiurādū. an audiri dēat. dr̄ ꝙ nō. idē ē ſi de pecunia int̄ eos erat ꝯtrouerſia: vt q: libert⁹ dicebat p̄ronū cōſtituiſſe ſe ei ſolutuꝝ.

AD pſonas. Ego ꝯ̄ aliquē ep̄m vel aliquē valitudine ꝯ̄ fectuꝫ volui vt ꝯpareret: vt ibi iuraret̄. dicit ꝙ iudex dꝫ mit tere ad domū ſuā vt iuret.

SI p̄ronus. P̄ron⁹ duxerat libertā ſuā in vxorē. ⁊ cele brato inter eos diuortio inſtituit liberta ꝯ̄ p̄ronū actiōe reꝝ amo. detulit ei iuſiurādū an debeat iurare cōpelli. dr̄ ꝙ non ſꝫ pone p̄ron⁹ in cōſimili cā liberte iuſiurāduꝫ detulit. ⁊ ipſa velit ꝙ p̄ron⁹ iuret de calūnia. ſ. ꝙ nō calūnioſe detulit iura mētū. an p̄ron⁹ iurare debeat. dr̄ ꝙ non.

IUſiurādū. Detuliſti mihi iuſiurādū volūtariū. ⁊ ego dico tibi ꝙ debeas iurare. dr̄ ꝙ nō. neq; habes voceꝫ

¶ Pupill⁹. Pu. egit ꝯ̄ me. detulit mihi iuſiurādū. valꝫ de latio facta tutoris auctoritate. ⁊ ſi ſine tutoris auctoritate ꝺ̄ tulit mihi iuſiurādū. ſi poſtea agat obſtabit ei exceptio. ſꝫ re plicabit̄: q: nō hūit ptātē adminiſtrādi res ſuas. ⁊ ita defe renti iuramētū actio nō datur. ¶ Si tutor. Juſiurandū de latū auctoritate tutoris ſeruādū ē. idē in curatore.

¶ Procurator. Ita cōtinuat̄ cū. l. ſe. ꝙ ꝓcurator in tribus caſib⁹ pōt deferre iuramētū. ſi habeat liberā ⁊ gn̄alē admini ſtrationē. idē ſi hēat ſpāle mādatū: vt deferat. idē ſi ſit ꝓcura tor in rē ſuā q̄ ſi alijs caſib⁹ deferat nō audiet̄ q̄ detulit et iurat nō iō dn̄o p̄iudicat̄. ⁊ ad h° ꝙ bn̄ intelligas nota ꝙ ta cite rn̄. iuriſcō. debitori. q: videt̄ ꝙ ſit ꝯ̄ ius cōe. ſ. ſi ꝓcurator cauerit de rato. q: ſi dn̄s venerit cōtra iuramētū delatū a ꝓ curatore: ⁊ ceperit agere ꝯ̄ eū q̄ iurauit: dicet ille ꝓcuratori a ctori. volo te cōuenire de rato. ⁊ ad hanc obiectionē rn̄det̄ in littera ꝙ neq; ei ꝓdeſt iſta cautio. q: ſi dn̄s venerit ꝯ̄ iuramē tū delatū a ꝓcuratore ⁊ ceperit agē ꝯ̄ illū q̄ iurauit. dicit ille ꝓcura. volo te cōuenire de rato. dicit ꝓcura. ꝙ nō potes: q̄a aut ſuccubuiſti ꝯ̄ dn̄m meū: aut nō. ſi nō: nō debes me ꝯueni re. q: mihi tibi obeſt ſi ſuccubuiſti: aut iuſte: aut iniuſte. ſi in iuſte h° nō eſt mihi iputādū. vt. j. de euict. l. ſi ꝑ iprudentiaꝫ. §. cū aūt. ſi iuſte g° decepiſti me falſuꝫ iurādo. Et merito paꝝ ꝓ derit cautio ſua. in pl⁹ eñi grauat̄ opinio ſua q: ꝑiurauit: ꝙ̄ ꝙ̄tuꝫ valebat emolumētū. ꝙ ꝯſequat̄ ex cautiōe. Et ſic ꝓcu rator nō poterit iuramētū deferre: niſi in trib⁹ caſibus. ⁊ hoc dico vſq; ad. l. illā. ſi fu⁹. ⁊ illa ē plana ⁊ ꝯtinuat̄ cum duab⁹ legib⁹ ſequētib⁹.

QUi iuraſſe. Detuli pupillo iuramētū: iurauit: nūq̄d va let. rn̄. q: a quocūq; iuret̄: cuiuſcūq; ſex⁹ vel etatis fuerit ſatiſ factū eſt ei q̄ detulit. ⁊ h° ſiue falſuꝫ ſit iuramētū. nec obſtat ꝙ pupill⁹ falſuꝫ iurauerat: q: nō nouit fallē vt ſubijc ꝙ̄uis ⁊c.

¶ Si pat̄. Cōuent⁹ fuit pr̄ de peculio: ⁊ cū iurauit nil eē in peculijs: fili⁹ nihilomin⁹ cōuenit̄ ex ꝯ̄ctu ſuo: ⁊ pat̄ poſtea de peculio queſito cōuenit̄ vel tenebitur.

IUſiurādū. Habet ſilitudinē cū ꝯuētōe. ⁊ ꝙ̄uis iuſ iurādū ex ꝯuētiōe ꝓcedit cū hēat ſilitudinē iudicij. q: redidt̄ iuramētū. ⁊ ſic duob⁹ ꝯpoſitis aſſimilat̄: q̄a ſuccedat loco ſolutionis.

DUob⁹ reis. Si alter ſtipulantiū iuſiurā. detulit reo ꝓ mittēdi alteri oberit. ¶ Quod ſi re⁹. plana eſt.

¶ A fideiuſſore. Ponit caſuꝫ cōuerſuꝫ ad ſuperiorē q: cō uent⁹ fuit fideiuſ. creditore deferēte iurauit fideiuſſor. nūq̄d liberabit̄ debitor ſi iurauit ei nil deberi ⁊ refert: an iurauit ſe nō fideiuſſiſſe: ⁊ nō liberabit̄ ſi iurauit nil ei deberi vel cōtra ctū celebratū nō fuiſſe liberabit̄ debitor. ¶ Si ei. Cōueni debitorē meū. ⁊ iō tu ꝓ eo fideiuſſiſti. q° eū exhiberes in iudi cio. exhibuiſti vel nō. tñ cōuenio te rōne tue ꝓmiſſionis. iura ſti te nō ꝓmiſiſſe exhibitionē ipſi⁹: nō iō liberabit̄ debitor ſi iuraſti te nō debere refert: an iō dicebat te nō teneri: q: forte eū poſt ꝓmiſſionē exhibueris: vel forte exhibere nō ꝓmiſeras ⁊ tūc nō liberabit̄ debitor. an iō ꝙ ſoluerit ⁊ tūc liberat̄.

¶ Si ex duob⁹. Ego ⁊ tu debebam⁹ aliquā rē. alt̄ noſtrum creditore deferēte iurauit nil deberi: alter liberabitur.

¶ Exceptio. Tenebar actōe mādati vl'. neg. ge. ⁊ dū me ali qua illaꝝ actionū cōueniebas detuliſti mihi iuſiurā. iuraui me nō debere. tu interim cōueniſti certi gn̄alis rōne eiuſdem rei: vel ꝯ̄ct⁹ ⁊ ex eadem cā: obſtabit tibi exceptio. ¶ Si q̄s Caſus. egi ꝯ̄ te vi bo. rap. rōne cuiuſdā rei: quā dixi te rapu iſſe. detuli tibi iuſiuranduꝫ. iuraſti te non rapuiſſe. an poſtea conuenire te poſſum actione furti: queritur. ⁊ reſpon. ꝙ ſic. videbatur contra. quia quilꝫ alienas res rapit furti tenetur. in ſti. vi bono. rapto. in principio.

¶ Colonus. Si colonus arbores meas ſuccidit: pluri bus actionibus tenetur: vt ibi dicit in littera. vnde ſi contra eum ago vna actione ⁊ me deferente iurauerit. non poterit alia actione conueniri ex eadem cauſa.

¶ Qui iurauit. Celebratum fuit diuortiuꝫ inter me ⁊ vxo rem meam. ago contra eam intento actioneꝫ rerum amotaꝝ me deferente. iurauit ſe non amouiſſe. poſtea reperio aliquā rem meam penes ſe. nunquid eam vendicare poſſum. dr̄ ꝙ ſic. ſed pone ꝙ primo egi rei vendicatione ⁊ detuli ei iuramē tum. ⁊ iurauit rem ſuam eſſe. ſi poſtea velim agere reruꝫ amo taruꝫ actione. an poſſim. ⁊ dicitur ꝙ obſtabit ex°. ⁊ pap. rn̄. generaliter quia vbicunq; eadem queſtio que prius ſopi ta eſſet in iudicio deducetur. licet per aliam actionem. quia ſꝑ ē obſtat ex°. Sed pone egi ꝯtra te ⁊ ſtipl'atus ſum a te iudicatum ſolui: qui condemnatus fuiſti. poſtea conuenio te

actio.in factū.q̄ deſcēdit ex re iudicata me deferēte iuraſti iu
dicatū nō fuiſſe.volo poſtea te ꝯuenire ex ſtipl'one iudicatuꝫ
ſolui nō poſſuꝫ.ſꝫ ſi pri⁹ egero ex ſtipul'.iudi.ſol.ꝛ me deferē
te dare nō opoꝛtē fuerit iuratū.poſtea potero agere ex re iu
dicata:niſi de hoc iuratū ſit.ꝛ reddit in lr̄a rōem. ¶ Idem
pomp̄. Cōueniebā te act̄.furti.iuraui deferēte te ꝙ furtū ꝑfe
ceras.nunq̇d ſtatiꝫ cōdicā rem ſubtractā.dr̄ ꝙ nō.

ITez cū. Ex hac ꝑte dicit ꝙ ex iureiurādo ꝓcedit actio
ꝛ except.q꞉ ex ꝑte actor̄ iurāt̄ dat̄ actio.ꝛ ex ꝑte rei ex
ceptio.ꝛ ponit talē rōnē.ꝯueniebā te me deferente.iuraſti te
nō debere.ꝛ dixi tu periur⁹ es.dixiſti tu iura ḡ ꝙ debebā.et
iuraui ex relatione te debere.ꝛ ita cū primo me deferēte iura
ueras te nō debere.ꝛ poſtea iuraui te debē dic̄ ꝙ vltimū iu
ramētū eſt ſeruādū.

QUod ſi. Sed pone petebas a me.x.me deferēte iura
ſti tibi deberi.poſtea agis act̄.in factū ex iureiur̄.ꝯ me.dico
te nō iuraſſe.vn̄ dicis tu.iura ꝙ nō iuraui.ꝛ te deferēte iura
ui.dicit ꝙ ſi iuraui a me petere nō dēs.qō eniꝫ ṗma q̄.ſ.q̄re
bat̄ an iurauer̄ ſopita eſt ꝑ h̄ ꝙ iuraui.ꝛ hoc dicit.

EUm q̇ iurauit. Inſtitui ꝯ te act̄.l.aq̇l'.negaſti a te da
tuꝫ dānū.deferēte te iuraui dediſſe.nunq̇d ꝯſequar du
plū ac ſi ꝓbaſſeꝫ.vr̄ ꝙ nō.ꝛ rō aſſignat̄ in littera.
¶ Si iurauero. Petebā a te ſtichū.dixiſti te nō debere.de
tuliſti mihi iuſiurādū.ꝛ iuraui te debere.ꝛ fuit ſtich⁹ in alia ꝓ
uincia:ꝛ deceſſit liberaberis niſi pri⁹ fueris in moꝛa.vel foꝛ
te ille ſtich⁹ ex cā furtiua debeat̄. ¶ Si mulier. Celebꝛato
diuoꝛtio int̄ me ꝛ vxoꝛē meā.petebat a me.x.dicebat ſe mihi
dediſſe noīe dotis.detuli ei iuſiurādū.refert qualit̄ iuret.q̇a
ſi iuret ſibi deberi.x.noīe dotis.ſolida.x.p̄ſtāda ſunt nō hita
rōne ne egeā.ſi āt iuret ſe dediſſe.x.in dotē.tūc intātū eſt ma
rit⁹ ꝯdēnād⁹.q̄tū ſi in ꝟitate dediſſet.x.puta q̄tū facere p̄t.

IN ppl'arib⁹. Inſtitui ꝯ te act̄.q꞉ albū p̄toꝛis coꝛrupi
ſti.iſta actio ppl'ar̄ ē.nūq̇d ſi iuraueris te nō coꝛrupiſ
ſe:liberaber̄ aduerſus alios agēvolētes.dicit ꝙ ſic.dū tam̄
ſine colluſione actū ſit.q꞉ ſi egi ꝯ te actio.ppl'ari:ꝛ abſolut⁹
es aduerſus alios de ppl'o tut⁹ eris except̄.rei iudi.ſi nō fue
rit colluſuꝫ q꞉ ſuperari me paſſus ſum

ADmonēdi. Primo regulā.deinde except̄.regule.dein
de exēplū. Regula ꝙ ſi iuſiurādū p̄ſtitū ē ꝛ poſtea ꝓ
nunciatū ꝙ nō poſſit ſnīa retractari.ſubijcit̄ exceptio ꝛ exce
ptionis exēplū.ꝟbigrā.dicebā te deberi mihi.x.q꞉ nō potui
ꝓbare:iudex detulit mihi iuſiurādū.iuraui ꝛ ſnīam tulit pꝛo
me.poſtea inueniunt̄ inſtrā ꝑ q̄ tu potes ꝓbare intētionem
tuā.q꞉ qō actū ē retractari dꝫ.vl' dic ecōtra vt ſubijcit.ſꝫ iſtō
fallit in iudiciali vel volūtario iuramēto.h̄ eſt qn̄ pars parti
defert iuſiurandum.

IUſiurādū. Iuſiurādū p̄ſtādū eſt ſꝑ tale q̄le defert̄.q꞉
ſi detuli tibi iuſiurādū vt iurares ꝑ deū.ꝛ iuraſti ꝑ ſalu
tē tuā iterꝝ erit iurandum.

LUca⁹. Dicit ſi dubitaret̄ vtꝝ ope debeant̄:vel nō:iura
ri poterit.poſtea rn̄det tacite obiectiōi.q.d.q̇s illud in
iurioſum eſſe ꝙ re⁹ cōpellat̄ iurare.ꝛ dicit ꝙ nō.q꞉ ſi ipſe reuſ
noluerit iurare referat.poſtea ponit caſuꝫ quedā in quo nec
cōpellit̄ iurare nec ē tutū vt referat.vt ſi petat̄ a te ſtich⁹ ab
ſens quē mihi debas.ꝛ dubitabas an mihi tenereris eo ꝙ
credebas eū moꝛtuū.vn̄ in iſto dubio ſi deferā tibi iuſiurādū
qō nō debeas:periculoſum eſt iurare.ſ.ꝑꝑ periurium. Itē ꝑi
culoſum eſt tibi referre q꞉ ego ſtatiꝫ iurarē mihi deberi.vn̄ in
iſto dubio erit tibi dāda dilatio vt tu iures.cetera plana ſūt
vſq꞉ ad.§.ſꝫ ō q̄litate.volui vt tu iurareſ mihi ſuꝑ libꝝ.volu
iſti iurare ſuꝑ altare.vel volebaꝫ vt iurares ſub vna foꝛma:
tu voluiſti iurare ſub alia:dicit ꝙ iudex dꝫ foꝛmā deſignare.
ꝛ ꝓbat̄.j.e.l.gn̄alit̄.§.i. ¶ Ait p̄toꝛ. Hic ponūt̄ quedā ꝟba
p̄toꝛis q̄ ſunt gn̄alia.dic̄ ꝙ ille cui delatū ē ſacramētū:dꝫ iura
re.qō ſi nō fecerit dꝫ ſoluere.ſubiūgit ꝛ vt poſſit referre petij
ḡ a te ꝛ detuli tibi iuramē.tu mihi retuliſti.ſi volo iurare: tu
reus eris abſoluend⁹.q̇d erit ſi te referēte exigo iuramētū de
calūnia iurare nō debes. ¶ Nō ſꝑ. Dicit aliqn̄ aliud refert̄

iuramētū q̄ ſit delatū:ꝛ h̄ cōtingit ex varijs cauſ̄:q̄ arbitrio
iudicis relinquunt̄.poſtea ponit duo exēpla.vnum qn̄ ex di
uerſitate reꝝ cōtingit icōgruitas.aliō qn̄ diuerſitate ꝑſona
rum:ex diuerſitate reꝝ:ſicut tu cōueniſti me actiōe de dolo.
ōtuliſti iuſiurādū:vt iurarē me dolū nō feciſſe.ego tibi retuli
vt iurares me feciſſe.alio mō iurabiſ tu q̄ ego.q꞉ ſi ego iuraſ
ſem ſufficeret:ſi iuraſſem me nō ꝯueniſſe.tu aūt iurare debes
vltra duos aureos me dolū cōmiſiſſe.q꞉ nō ꝓ minoꝛi datur
actio de dolo.vt.s̄.de dolo.ſi oleū.i ſi.vel ex aduerſitate ꝑſo
naꝝ cōtingit variatio.q꞉ dū libert⁹ cōuenit act̄.iniuriaꝝ pa
tronū detulit ei iuramētū vt iuraret ſe iniuriā ei non feciſſe.
patron⁹ refert alit̄ iurabit libert⁹.q꞉ iurabit iniuriā atrocem
actionē patronū ſibi intuliſſe.q꞉ alit̄ nō permitteret agere.vt
s̄.de in ius vo.ſed ꝛ ſi.§.ait pꝛetoꝛ.cetera plana ſūt vſq꞉ ad
l.ſi actoꝛ.

TUtoꝛ. Hec lex tota plana ē vſq꞉ ad.l.ſi actoꝛ.

SI actoꝛ. Debebas mihi.x.ex cauſa mutui.poſtea con
ſtituiſti mihi illa ſolutuꝝ.egi ꝯ te de ꝯſtituta pe.ꝛ defe
rente me iuraſti te mihi nō teneri de conſti.pe.poſtea volo a
gere cōdit̄.certi.an poſſim.ꝛ rn̄.ꝙ ſic.ex quo de p̄oꝛi obliga
tione iuratum nō eſt.

SI non. Petebā a te.x.iureiurādo delato.petijſti a me
vt iurarē de calū.nolui iurare.perinde eſt ac ſi iuſiuran
dum tibi fuerit remiſſum.ſed an mihi actio denegabit̄ q꞉ ꝑ
me ſtetit quomin⁹ iuraret̄ q꞉ nolui iurare de calū.ꝛ rn̄ō.ꝙ ſic

MAnifeſte. Placuit litigātib⁹ vt lis ſacramēto decide
ret̄.vni⁹ puta titij.deinde ei fuit delatū ſacramētum ꝛ
ab eo ſuſceptū.dicit ſe nolle iurare.dic̄ iudex referas ergo ad
uerſario.nō vult.dicit ꝙ iſta ē manifeſta turpitudo.

SI q̇s. Cū habebā debitoꝛē feci ei pactū de nō peten
do.ſi iuraret ꝙ capitoliū nō aſcēderet.ſi iurauit ꝛ petā
obſtabit mihi pactum.

IUſiurā. Si debitoꝛ me⁹ me deferēte iurauerit ſe tene
ri pignoꝛa q̄ obligauit liberant̄.neq꞉ penā petere po
terit rōne illi⁹ debiti.ꝛ ſi ſoluerit repetet.vel ſi dixi te mihi te
neri in.x.tu negaſti.detuli tibi iuſiuran.petebas deferri iura
mentū in ſequentē diem.detuli ſequēti die.mādaui ꝓcurato
ri meo vt reciperet a te iuſiurā.cū parat⁹ eſſes ad iuramētuꝫ
remitteret tibi.an valet remiſſio cum facta fuerit tibi abſen
ti.querit̄.ꝛ rn̄.ꝙ ſic.

LAbeo. Procuratoꝛ me⁹ detulit tibi iuſiur.illud iuſiu
ran.tibi remiſi.dr̄ ꝙ ſi tu ēt ignoꝛes ꝙ tibi remiſſum fu
it.nihilomin⁹ remiſſio valet.

CReditoꝛē. Mutuaui cuidā pupillo pecūiā.ꝛ negauit
ſe teneri.ꝛ indefinite iurauit ſe teneri.q꞉ ſolutū ē qō debebat̄
vel q꞉ cōtraxit nō ē liberat⁹ fideiuſſoꝛ.ſꝫ ſi iurauit ſe nō tene
ri eo ꝙ ſine interuētu tutor̄ neg.ꝯctū fuerit.nō liberabit̄.ſꝫ
ſi dubiū ſit vtruꝫ iuratū ſit de toto vel nō:p̄ſumenduꝫ eſt de
toto iuraſſe.vnde fideiuſſoꝛ liberabit̄.

¶ De in litem iurando. Rubꝛica.

REm in iudiciū. Egi ꝯ te rei ven.vel cōſili'i a
ctio.vn̄ cū debebas ſatiſda
re iudicatū ſolui.obtuliſti quedā fideiuſſoꝛē:q̇ nō
ſatis erat idone⁹ ad rē petitā.dicebā ꝙ daret mihi
maḡ idoneū fideiuſſoꝛē.q꞉ foꝛte ego iurabo in litē.ꝛ ſic foꝛ
te nō erit ſoluēdo ad eā q̄titatē:quā i ſacro ꝯp̄hēdā.q꞉ foꝛte
cū nō hꝫ i bōis niſi.c.ego puto iurare ad.cc.dic̄ ꝙ nō ſu audi
end⁹.q꞉ nō vr̄ res petita maioꝛis vel minoꝛis p̄cij ꝙ ita pōt
creſcē ꝑ ſacr̄m.cōtingē tn̄ p̄t:vt p̄ciū ei⁹ pl⁹ extimet̄.ꝛ h̄ dicit
veꝝ ē ſiue agat̄ ad h̄ qō meuꝫ fuit.ſiue agerē ad exhibēduꝫ
hoc dicit cū prin.l.ſequētis.

INterdū. In.l.ſupioꝛi in fi.dr̄ ꝙ qn̄ in litē iurat̄ extima
tur res vltra verū p̄ciū.h̄ dicit veꝝ ꝙ p̄ciuꝫ rei eſtimat̄.puta
anteq̄ q̇ reſtituē debuerit fuerit in culpa ꝛ nō in dolo.

NUmmis. Depoſui pecuniā penes te noluiſti eaꝫ reſti
tuere.nūq̇d in litē iurabit.ꝛ dic̄ ꝙ nō.cū nō itereſt mea
alios nūmos hr̄e q̄tū ꝛ illos eoſdē.ſꝫ pōe ꝓmiſerā ſub vſur̄
vel ſub pignoꝛe.et ideo q꞉ non fuit pecunia depoſita mihi

reſtituta vēditū eſt pign⁹: ⁊ cōmiſſa ē pena. ⁊ dic ꝙ adhuc in litē iurabiꝛ ſi tñ dānū paſſus ſuȝ q: pecunia non fuit reſtituta iurare potero. ⁊ diciꝛ id facīm ad dānū vel ꝑꝑ dānuȝ ⁊ nō in litē. alij tñ aliter dicūt. cetera plana ſunt vſq; ad. §. iurare.

¶ Iurare. In ſuperiori. §. dicit ꝙ dȝ iurare iudice deferēte. ⁊ al's nō vȝ iuſiuꝛ. ſȝ pone ꝙ iudex detulit: nunqd pōt iurari in infinitū. ⁊ diciꝛ ꝙ ſic. nunqd iudex taxare poterit ſacramētū: puta ſicut dicē: iura ꝓ quāto nolles te carere. dū tñ illam quātitatē nō excedas. ſ. c. ſolidos. ⁊ dic ꝙ iudex taxare poterit. ⁊ h̄ ꝓbat q: in ptāte ſua fuit deferre: ⁊ nō deferre. vñ ī poteſtate ſua dȝ eē taxare. Itē pone delatū ē iuſiuꝛ. a iudice: et eſt iuratū. nūqd poſtea iudex retractare poterit. ⁊ dicit ꝙ ſic. in fi. dicit ꝙ ꝑꝑ culpā nō iuraꝛ. ⁊ h̄ dicit vſq; ad. l. ī actiōib⁹.

In actiōib⁹. Hec. l. iiij. hȝ dicta. primū ꝙ ī iudicio bo. fi. ⁊ in act̄ ad exhibendū: ⁊ in act̄. in rē iuraꝛ in litem. Scōm ꝙ iudex poterit taxare vſq; ad quā ꝗtitatē iurari debeat. Tertiū ꝙ ꝑꝑ dolū ſuū nō ꝑꝑ culpā iurare dȝ. Quartū in ſtricti iuris iudicis in litē nō iuraꝛ. ꝑterꝗ in vno caſu: quē ponit in lr̄a: puta cū mihi ſtichū ꝓmiſiſti: ⁊ fuiſti in mora ſoluēdi. poſtea deceſſit ſtich⁹. intelligunt eū quidē de iureiurando ī litē qd̄ eſt ꝓ ꝗto nolles te cauere: qd̄ falſuȝ ē. ſȝ ad verā ꝗtitatē rei intelligiꝛ. ¶ Vulgo. Dꝛ h̄ ꝙ ſoluſ dñs dȝ iurare in litem: ⁊ nō alius.

Tum furti. Egi cōtra te actiōe furti: ꝯdēnat⁹ eras ī dupluȝ: vel in ꝗdruplū. ⁊ iurare debeo ꝗtum valuit res. cū mihi ſurrepta erat. ꝗliꝛ eīm poſſit ſciri ꝗtū eſſet duplū vl' quadruplū rei. niſi pri⁹ ſcireꝛ ei⁹ eſtimatio. lȝ quidā dicūt ꝙ h̄ loquiꝛ de iuramēto in litē. vnde ponūt caſuȝ in cōditiōe furti: ⁊ nō in actiōe furti: q: illa agi nō poſſet. q: in infinitū iuraꝛ. ⁊ ita nō poſſit duplari vel quadruplari: niſi pri⁹ ſcireꝛ vera eius eſtimatio. imo ego debeo dicere rē meā tāti fuiſſe. neq; debeo dicere tñ valuit: ⁊ nō pl⁹. imo ſi plus valeat: nō adijciat ⁊ plus.

Inſtrumētis. Si agā cōtra te ad exhibitionē aliquoꝝ inſtrōꝝ: ⁊ nō exhibeas: agā cōtra te ⁊ iurabo in litem.

De piurio. Petebā a te codicē meuȝ. tu dolo malo non reſtituiſti. iuro ꝯ te in litē. ꝙ nollē ꝓ x. marchis codice carere. tu diciſ ego ꝓbabo te ꝑiurū: q: codex tñ non valet. et dicit ꝙ nō audieris de facili.

¶ De ꝯdictiōe cā data: cā nō ſecuta. Rubꝛi.

Si ob rem. Dedi tibi codicē vt quid faceres. feciſti: nō poſſuȝ repetere.

¶ Si parēdi. Pater deceſſit me hr̄de inſtituto ſi x. darē. vel filiū inſtituit hr̄deȝ: ⁊ fundū mihi legauit ſi heredi eidē. x. darē: anteꝗ adirē hr̄. vel anteꝗ caperem legatū poſtea repudio hē. vel legatū. dicit ꝙ x. repetere poſſuȝ. Sȝ pone ꝙ illa vltima volūtas in q̄ hr̄s fui inſtitut⁹. vel legatū fuit mihi relictū defecerit vel defecit facto meo. ⁊ nō repetam aut nō. ⁊ tūc repetam. hoc dicit cū. l. ſe.

Dedi. Tibi. x. dedi vt nō moueres mihi qōnes ſuꝑ q̊dā fundo in craſtino tibi dixi: timeo ne adhuc mihi qōnes moueas te mihi nō motuꝝ qōem non cauiſti. an poſſuȝ repetere qd̄ dedi dicit ꝙ refert quid actū ſit. q: ſi cōuenerit mihi cauere ⁊ cautuȝ nō ſit cōpetit repetitio. Si aūt tantū ꝓmiſſuȝ ē ꝙ tibi qōnō mouebiꝛ non cōpetit repetitio interim ꝙ qō nō tibi moueꝛ. Itē ſi tibi dedi. x. vt manumittes ſeruū: ſi nō manumittas: vel me peniteat repetere poſſuȝ. ¶ Qō ſi. Dedi tibi. x. vt īfra certū tp̄s māumitteres. tp̄s elapſū nō ē repetere nō poſſuȝ. niſi forte peniteā ſȝ pone ꝙ deceſſerit ſtichus. nunqd cōpetit repetitio. dicit ꝙ ſic. ſi aū tp̄us deceſſit nō poſſuȝ repetere. imo ſi nō dedi cōueni tamē vt darē. hēs actiōeȝ ad illud ēt ex quo deceſſit aū tp̄s quo manumittere debuiſti. ¶ Si liber. Homo liber mihi ſeruiebat puer. cum credebat ſe ſeruū eē. dedit mihi. v. vt eū manumitterē. manumiſi de facto. poſtea perpēdit ſe liberū. an repetere poſſit: q̄ritur. ⁊ dic ꝙ ſic: ⁊ inde ponit exēplū. ¶ Si quis. Deceſſit q̄s libertatē reliq̇t ſeruo ſuo. ipſe q̄ credebat ſibi relictā ſub cōditiōe. ſ. ſi. xx. daret heredi inſtituto. dedit. x. an repetē poſſit q̄riꝛ. dicit iurl' cōſul. ſe audiuiſſe a prē ſuo: ꝙ nō repetere poſſit fili⁹ ecōuerſo ꝙ ſic. nec obſtat obiectio quam pꝛ ꝓ ſe induxit ꝙ ſi dedi tibi q: credebā ꝙ eſſes mihi amic⁹. ⁊ ſi nō ſis: tamē mihi nō cōpetit repetitio. iſta rō nō obſtat ¶ Subtili⁹. Deceſſit aliq̇s ⁊ filiū ſuū inſtituit hr̄dē. ſeruo ſuo peculiū legauit ⁊ libertatē: ſi x. daret heredi. poſtea in codicill' pure reliq̇t libertatē. ſeru⁹ h̄ ignorās. x. ſoluit. nūmos accipiētis nō facit: q: nō tradidit eos ac ſi eēnt ſerui ꝓꝑij. ſȝ ꝓꝑos heredis putans tradidit. ⁊ h̄ ꝓbat ꝑ ſimile. ꝙ ſi nūmos meos q̄ſi tuos tibi numero: nō facio accipiētis. poſtea mutat caſuȝ q: iſti ſeruo relicta fuit libertas pure. credebat ſibi relictā ſub ꝯditōe ſi. x. daret cuidā extraneo. nec fuit ei legatū peculiū: ſicut ī caſu ꝑcedēti dicit ꝙ ſi pecuniā ſoluet. ſ. de peculio nō facit accipientis. cetum ſi ali⁹ ꝓ eo vel liber ipſe fact⁹. bñ faċ accipiētis. ¶ Quāꝗ. Dicit ꝙ ſtatuliber pt̄ pecuniā ſoluēdo peculiareȝ adiplere ꝯditiōem ſub q̄ ē ei libertas relicta. verūtñ hr̄s poterit ꝓhibere ne ſoluat. ⁊ tūc nihilomin⁹ poterit ꝑuenire ad libertatē. Ille āt cui ſolui debēt nūmi hēbit actionē in factuȝ ꝯ heredē: vt volūtati defuncti ſatiſfaciat.

Si quis. Debebas mihi. x. accepto tuli tibi vt aliū debitorē mihi des qui pecuniā ꝓmitteret. non vis mihi dare illū expromiſſorē. ꝯdicere poſſuȝ. vt te reponas in priſtinā obligationē ⁊ liberationē tibi factā ꝯdicere poſſum.

Si pecuniā. Dedi tibi pecuniā vt ires romā. accepta pecūia paraſti ad eundū. emiſti cappā ⁊ alia ꝑ fortuituȝ caſuȝ fuiſti ipedit⁹. dꝛ ꝙ ꝑ te nō ſtetit q̄min⁹ ires. an pecu. repetere poſſuȝ q̄riꝛ. ⁊ vꝛ ꝙ non. q: ꝑ te nō ſtat q̄min⁹ eas. veri⁹ tñ ē vt ſi aliq̇d de pecūia ſuꝑſit: deductis expenſis tuis: ꝯdicere poſſuȝ reſiduū

Si ſeruuȝ. Dedi tibi ſeruū meū vt manumitteres vſq; ad diē certū penitui. ſi manumiſiſti poſt penitētiā cū certiorat⁹ fuiſti manumiſſio facit eū libertū. ſȝ ad intereſſe agam ꝑꝑ certiorationē. vel ad ip̄m ſuuȝ cū de facto tñ ſit māumiſſus ¶ Itē ſi q̇s. Dedi tibi. x. vt ſuū titij emeres ⁊ manumitteres ⁊ ſi emiſti ⁊ peniteat me aūꝗ emeres: aut p⁹. ꝓ caſu ꝯdicam ſcdō nō. Si xō ſu⁹ iſte aūꝗ dēbat manumitti deceſſerit nihil ꝑſtabit is q̇ pecūiā ob manumiſſionē accepit. Si āt fugit ſine culpa ei⁹ q̇ eū redemit. nō tenebiꝛ redēptor ſui. dȝ tñ ꝓmittē ſuū reſtituē: ſi in ei⁹ ptātē reuerſus fuerit. ¶ Sed ⁊ ſi. Satis plana ſunt vſq; ad. l. ſi extrane⁹.

Si extrane⁹. Dedi tibi dotē ꝓ aliq̄ muliere. pepigi vt ſi aliq̄ caſu ſeparenꝛ reſtitueretꝛ mihi dos. deinde non ſīt ſecute nuptie. q̄riꝛ q̇s repetat dotē: an ego vel mlier. ⁊ qd̄ mihi cōpetit repetitio. niſi aīo donādi ꝑ ea dotē ꝯſtituerē. idē ī pſe ꝙ. ſ. repetē poſſit niſi ꝓbat mulier prēm ei donaſſe.

Qui ſe debere. Credebā me debē alicui mulieri. x. cū nō debebā. vel fui except̄. tut⁹. dedi. x. noīe dotis ei q̄ cum muliere mrīoniū ꝯhē debebat. nō ē mrīoniū ſubſecutū. q̄riꝛ q̇s repetat an ego: an mulier. dic ꝙ ego. Sȝ pone ꝙ ī x̄itate debebā ei. x. ⁊ ꝓ ea ſolui marito futuro noīe dotis. nō ſūt nuptie ſecute. dic ꝙ ego ꝯdicā: ⁊ ī ꝑſtina obligatiōe remāeo obligat⁹. tñ liberari potero cedēdo mulieri actionē. ¶ Fund⁹. Dedi fundum noīe dot̄: ſȝ nuptie nō ſūt ſecute. nūq̇d potero fundū ꝯdicē. rñ. ꝙ ſic. ⁊ nō ſolū fūdū: ſȝ ēt fruct⁹. idē ē ī ancilla data in dotē ⁊ ei⁹ partu.

Quod ſerui⁹. Titi⁹ ⁊ berta volebāt mrīoniū ꝯhere: ⁊ de facto ꝯxerūt. tñ vtriq; vel alteri deerat etas legitima. titi⁹ dedit. x. dotis noīe ſpe futuri mrīonij: an titi⁹ ſi nuptie ſecute nō fuerūt repetē poſſit: q̇riꝛ. ⁊ dꝛ̄ ꝙ ſic. ſȝ h̄ veꝝ ſi anteꝗ ad etateȝ legitimā ꝑueniſſent a nuptijs ſe abſtinuerūt. ſi aūt ī ꝓmo voto ꝑſtiterint ceſſat repetitio. idē ē vbi ſpōſalia nō mrīoniuȝ ꝯtrahunꝛ. ſi nuptie ꝯhi non pñt competit repetitio.

Si donatur⁹. Noīe dot̄ cuidā mulieri dedi. x. cuȝ vellē cū q̊dā ꝯhere ſponſalia eidē. x. numeraui iuſſu illi⁹. nō eſt ſecutū ma. q̄riꝛ q̇s repetet. dꝛ ꝙ mulier. pone ꝙ ꝯueni cū ſponſo ſi nuptie non eēnt ſecute: ꝙ mihi reſtituerenꝛ. x. q̄ dedi noīe dot̄ ſi nuptie non fuerūt ꝯſecute ꝯdicam. ¶ Si q̇s.

Credebaꝫ me debere alicui mulieri .x.cum nulla debereꝫ.iuſ
ſu mulieris ꝓmiſi iſta.x.ſponſo futuro.ſecutum ē matrimo
niuꝫ.maritus petit a me illa.x.volo a me repellere eū excep
doli mali.an poſſiꝫ q̄rit̄.ꝛ rn̄.ꝙ nō.cū nil doli videt̄ cōmiſiſ
ſe ſuū negociū exercēdo:neqꝫ eni̇̄ decipiend⁹ eſt maritus:qđ
quidē eueniet ſi dotem ꝓmiſſam nō obtineret. verūtamen
contra mulierem condicere poſſuꝫ:ꝛ potero eam compellere
vt me liberet.Sed pone vt primum ꝙ cōtractuꝫ eſt matrimo
nium pactus eſt marit⁹ de media dote lucranda ſoluto ma
trimonio:vel diuortio vel morte.diuortiū poſtea interuenit:
marit⁹ cōtra me agit.dicit̄ ꝙ ꝓ medietate quā eſt lucrat⁹ nō
habeo exceptionē:ꝓ alia ſic.idem ſi ſoluero q꞉ pro vna me
dietate cōdicā:ꝓ alia non.

Si mulier.Debebam alicui mulieri .x.cū non eſſem ſol
uendo ſollicitaui eam cōtrahere mecū nup.ꝛ in tp̄e fu
turaꝝ nuptiaꝝ liberauit me accept.poſtea nolo cōtrahere:
forte q꞉ ſcio me liberatū.dicit̄ ꝙ a me mulier cōdicet:ac ſi in
tegrum mihi ſoluiſſet.

Si heres. Teſtator iuſſit me heredē ſuū facere monu
mentū arbitratu ſui liberti.ego illi liberto pecuniā ad
cōſtruendum monumentū dedi.libert⁹ nō facit monumentū
nunq̇d ab eo pecuniā cōdicere poſſum.ꝛ rn̄ ꝙ ſic.

Cum quis. Qui donauit cauſa mortis:ſi cōualeſcat
poteſt cōdicere qđ donauit.

Si filius.Deceſſit quis duob⁹ filijs relictis alio emā
cipato:altero in poteſtate ↄſtituto.emācipatū aūt filiū
preterierat in vltima volūtate:ꝛ aliū heredē inſtituit. poſtea
dicit inſtitut⁹ vt emācipat⁹ bona ſua cōferat.ↄtulit emācipa
tus.deinde nō vult petere bo.poſ.an repetere poſſit que cō
tulit,dicit̄ ꝙ ſic.

Si procuratori.Credebam me debere tibi.x.ꝓcuratori
tuo quē credebā eē ꝓcuratorē ſolui aut dn̄s titi⁹ habu
erit ratū:ꝛ tenet̄:aut nō habuit ratū:ꝛ cōdicere potero a ꝓ
curatore.item ſi debituꝫ fuerit ſolutū falſo ꝓcura. neqꝫ dn̄s
habuit ratū,ꝛ hoc animo ſoluit vt ſtatiꝫ ſe liberet repetetur
a ꝓcura.condi.ob cām nō inde.ſi aūt vt miniſtro pecuniā cre
didit ei:vt ad dn̄ꝫ portaret.ſi nō habuit ratuꝫ poſſet conue
nire ꝓcura.actione furti q꞉ in eū non eſt tranſlatū dominuꝫ
in priori caſu ſic.

Cum ſeruus. Seru⁹ alien⁹ ſurripuit equū tuū habui
ſti aliquē ex ſeruis meis ſuſpectuꝫ puta ſtichū. tradidi
tibi eū vt de furto illo inquireres.ꝛ ſi innocētē euꝫ inuenires
poteſtati eū tradidiſti ac ſi furtū cōmiſiſſet:affect⁹ eſt vltimo
ſupplicio.dicit ꝙ potero agere cōtra te cōdi.ob cām.itē acti
one ad exhibēduꝫ.itē furti ſub diſtinctiōe tn̄ in.l.tradita:q̇a
alio modo vſus es q̄ ſcires me dn̄m ꝑmiſſuruꝫ.

Dedi tibi pecu.Habebas ſeruuꝫ dedi tibi pecu.vt euꝫ
mihi dares.querit̄ an ſit cōtract⁹ emptionis ꝛ ven. et
rn̄.ꝙ nō,ꝛ hoc triplici ratiōe.q꞉ pone ꝙ ſtichus ſit mortuus
anteq̄ traderet̄:potero pecuniā cōdicere.ꝛ ita nō eſt vendi
tio:q꞉ ſi eſſet mihi venditori periret.Secūda rō ē talis.pōe
ꝙ ſeru⁹ fuerit alien⁹:eū tamē mihi tradidiſti:q꞉ cum rem mei
accipiētis nō feciſti cōdicere poſſuꝫ.alit̄ aūt ē in vēditione q꞉
nō cogit̄ iſte vēditor rem facere accipiētis.vnde apparet ꝙ
nō eſt venditio.Tertia ē:ꝙ ſi titi⁹ fuerit propri⁹ cū cum mi
hi tradidiſti,potero petere vt ei⁹ noīe caueas de euictiōe:qđ
ſi nō feceris repetere poſſuꝫ.aliter eſſet in vēditione:q꞉ ibi ꝺ
natura cōtract⁹ de euictione tenet̄.

De ↄdictiōe ob turpē cām. Rubrica.

Omne. Temere facit iuriſcō.bimēbrē diuiſi
onem:q꞉ q̇cq̇d dat̄ aut ob rem: aut
ob cām dat̄.ꝛ ꝙ ob rem dat̄:aut honeſtam: aut
ob turpē:aut ē turpitudo dātꝭ:aut recipiētꝭ: aut
vtriuſq꞉.de honeſta cauſa nil dicit.q꞉ ſatis dixit in titulo ſu
periori.tn̄ dicit ꝙ ſi ex honeſta cauſa data ſit ita erit locus re
petitioni.ſi id ꝓꝓ qđ datum eſt ſecutuꝫ nō eſt,Ceteꝝ ſi ob in
honeſtā cām dedi.i.turpem:dū tn̄ turpitudo ſit ex parte acci
pientis tm̄ loc⁹ erit repetitioni.ꝛ h̊ dicit cū prin.l.ſe.

Si tibi. Promiſi tibi.x.ne furtuꝫ faceres.petis illa .x.
poſſum repellere te ꝑ exceptionē.ſꝫ pone ꝙ obmiſſa except.
x.ſolui ſponte:nūq̇d illa repetā cōdi.ob tur.cau.rn̄.ꝙ nō. q̇a
nō ex turpi cā videor ſoluiſſe.ſi aūt ex ꝑte vtriuſqꝫ verſet̄ tur
pitudo:nō erit loc⁹ repetitioni.q꞉ in pari cā turpitudinis:po
tior eſt cā poſſidentis.

De condictione indebiti. Rubrica

Nunc. Credebam me debere tibi.x.cuꝫ non de
bui.ſolui:an repetere poſſuꝫ queritur:ꝛ
diſtinguit̄.aut ſciens aut ignorās ſolui.ꝓmo caſu nō
repetam.ſecūdo ſic.

Si quis.Petebam a te.x.ignorabas an aliquid mihi
nō debere poſſes.ꝙ hoc idem ꝓbat per aliū caſuꝫ.ali
quis inſtituit me heredē relinquit legata vel fideicōmiſſa. le
gatarij cōueniunt me noīe legatoꝝ.dico ꝙ ignoro vires hē.
q꞉ pōt eſſe ꝙ lateat debitū hereditariū.verūtamē parat⁹ ſuꝫ
ſoluere dū tamē ea reſtituatis:ſi poſtea inueniat̄ es alienuꝫ.
qđ falcidiā inducat intātū ꝙ ſi legata de here.ſolui nō poſ
ſūt retēta quarta legata erunt reſtituēda quatenus falcidia
popoſcerit.Si quid.Inſtitutus fui in quodam teſtō.qđ
quidē putabā eē verū ſolui legata.poſtea apparet teſtamē
tum eſſe falſuꝫ.an repetere poſſum legata.q꞉ nullū fuit teſta
mentū:eo qđ falſuꝫ vel inoffi.irritū:vl̄ ruptū poſtea apparu
it.ꝛ rn̄.ꝙ ſic.Idē ē ſi es alienū poſtea apparuerit. Idē eſt ꝛ
ſi legata in teſtō relicta adempta fuerūt in codicill.ego tam̄
heres inſtitut⁹ h̊ ignoraui.q꞉ in iſtis caſib⁹ repetent̄ legata
hoc idē in primo caſu.Sed quid teſtm̄ falſum probat̄ vel in
offi.repetit legatū nō hr̄s inſtitut⁹ ſed ltīm⁹ vel poſthumus
ab legatarijs vel ab herede inſtituto bo.po.ſi quaten⁹ fact⁹
eſt locupletior.q꞉ nō eſt nouuꝫ ꝛc.cetera plana ſunt vſqꝫ ad
l.ſi ꝓcura.vbi dicitur ꝙ titium ꝓcura.ad negocia mea inſti
tui ꝙ indebitū de meo ꝛ meo noīe ſoluit.ſi ratū nō habeam
repetere poteſt ꝓcurator.ſi aūt debitū ſoluerit:repetere non
pōt.nec eſt expectāda mea ratihabitio.q꞉ eo ipſo ꝙ eū ꝓcu
ratorē oīm bonoꝝ dando ei liberā adminiſtrationeꝫ inſtitui
videor mādaſſe vt creditori ſoluat.ſed pone ꝙ aliq̇s ei inde
bitum ſoluit.ſi ratū nō habeam ab ipſo ꝓcuratore eſt repetē
dum.ſi aūt me⁹ debitor illi ſoluerit liberat̄.neqꝫ refert ratum
habeam nec ne.al̓s tn̄ eſt qn̄ ei ſolutū ē indebitū. quo caſu
conſideranda eſt mea ratihabitio:que eſt cā diuerſitatis.q꞉
nō videor ei mādaſſe vt indebitū exigat.vnde teneor ſi ratū
habeam al̓s nō.Julian⁹.Tutor pupilli vel ꝓcurator a
licui⁹ finita adminiſtratione debitū pupilli vel dn̄i ſoluit.de
inde vult repetere cōdictione indebiti.q꞉ ſoluiſſꝫ cū finita ſit
adminiſtratio dicit̄ ꝙ non repetet:neqꝫ refert:an ſoluerit de
ſuo an de pupillari:an dn̄ica.

Quod indebitū.Solui tibi indebitū repetam ſi extat.ſi
nō tantūdē vel melius ſi ſpeciē ipam ſi q̄titatē tātūdē
etiam ſi extat.

Quod noīe.Hec.l.ꝛ ſequēs cōtinuant̄ in actiōe de do
te nō eſt marit⁹ niſi inq̄tū pōt.vn̄ ſi noīe mariti cōuen
tus aliquis ſoluat vlteri⁹ an repetet̄.dicit̄ ꝙ nō. q꞉ idē eſſet
ſi marit⁹ vltra q̄ poſſet ſolueret.

In diem.Debebā tibi.x.in kal̓.ſolui añ.an repetē poſ
ſum.dicit̄ ꝙ non.

Naturalit̄.Mutuaui alicui ſeruo pecuniam aliq̇s mi
hi ſoluit noīe ipſi⁹ an repeteret̄.dicit̄ ꝙ nō.q꞉ ſeru⁹ naturalē
contrahit obligationē.vnde neqꝫ ipſe ſi ſoluit neqꝫ is q̇ ſol
uit noīe ipſius repetit.ſꝫ ꝛ fideiuſſor ꝓ tali debito datus et
pignus obligatur.Itē ſi pupill⁹ ſine tu.aucto.pe.mutuatu ſ
eſt ꝛ eā in vſus ſuos cōuertit.deinde eam ſoluit.an eam repe
tere poſſit querit̄.ꝛ dr̄ ꝙ non.lex ſequens continuatur: nam
equum eſt ꝛc.

Indebiti.Plana ē q꞉ dicit ꝙ fruct⁹ ꝛ acceſſiōes ſeqn̄.
indebitū reſtitutuꝫ.Si nummi.Soluo tibi pe.quā

credebā meā eſſe. an repetere poſſuʒ ꝙ tñ ad poſſeſſionē condicere poſſuʒ. idē ē ſi ſpē̄m quā me tibi debere credebā tradidi. ſed ſi aliene rei poſſeſ. cuiꝰ incepta fuit vſuca. poſtea ꝑ te cõpleta: nõ poſſeſ. ſʒ ꝓprietatē cõdicam. q: ſicut ĩ mutuo vſucapione recõciliato a me hēs dñium ſʒ indebite. ⁊ hoc ē qȯ ſequit̄. Sʒ pone ꝙ ꝓprietatē alicuiꝰ rei cuiꝰ rei vſufru. alienus erat tibi indebite ſolui. dicit̄ ꝙ illā cõdicā tñ.

Sub conditiõe. Debebā tibi aliq̇d ſub cõditiõe: ſolui ante ꝯditionē exiſtētē. q̄rit̄ an repetere poſſuʒ. dicit̄ ꝙ ſic. ſi ergo ſolui repetā: ſi cõditio exiſtat nõ repetā. ſi aũt ad diem certū debeat̄ puta quādo ſecute ſunt nuptie ⁊ fuerit die adueniēte ſolutū non repetit. ſʒ ante ſic. ſecꝰ ſi dies ſit omĩno extitura. vt in. l. nā ⁊ ſi. ⁊ cū. l. ſe. i. rñ. ſic. §. vlti. l. ſub cõditione recepit diuerſa exēpla ſm̄ p̄dictā diſtinctionē ſm̄ azo. ſʒ hoc vltimo caſu intelligit̄ ſm̄ alios. ſ. ſm̄ Jo.

Si pene. Dic caſum vt in glo. ¶ Quāuis. Credebā me heredē titij: ſolui creditoribꝰ here. deinde apparet me heredē nõ eē: an repetā: dic̄ ꝙ ſic.

Si putē. Debebā tibi ſtichū in veritate: ⁊ credebā me tibi ſtichū debere aut pāphi. ſub alternatione. ſolui tibi pamphi. repetam.

Si falſo. Credebā me tibi debere. x. cū nõ debebaʒ tibi: ſolui pecuniā que in parte erat mea in parte aliena. ꝓ illa pe. que mea fuit repetā ꝓpetatem: ꝓ aliena ꝙ poſſeſſionē repetā Jo. vel dic ſm̄ Az. ꝙ aliene pecunie cõdicet poſ. q̄ eſt indiuidua: nõ aũt ꝓprietatē cū nõ fecerit pe. accipiētis. ⁊ hoc eſt qȯ dicit

¶ Si duo. Eramꝰ duo rei debendi in. x. ſcʒ. nos ꝑ erroreʒ xx. ſoluimꝰ. dicit̄ hic ꝙ quilibet noſtrū quiꝗ repetet: q: x. vltra ſummā ſoluimꝰ. Jdē eſt in rei principali ⁊ eiꝰ fideiuſſore hoc dicit cuʒ. l. ſeq.

Plane. Si duos. Ego ⁊ titiꝰ credebamꝰ tibi ſtichum aut pāphi. ⁊ vterꝗ ſoluimꝰ. nūq̇d ego vnā medietatē ſtichi tu alterā pāphi. repetes. dicit ꝙ nõ. q: ab initio ſolui non potuerunt.

Cum iter. Vēdidi tibi fundū ⁊ conuenit inter nos vt iter haberē ꝑ fundū. illū. ſ. vſꝗ ad p̄diuʒ meū: ⁊ tradidi tibi fundū libeꝝ in traditiõe. tūc nõ excepi de ſuitute. dicitur ꝙ illaʒ cõdicere poſſum.

Et legāter. Hec lex dicit vi. caſus ĩ q̇bꝰ datū cauſa trāſactꝰ. repetit̄. Primꝰ eſt ſucceſſi tibi credebā te cū aduerſario litigaſſe ⁊ trāſegiſſe. data pecu. ſolui. nūq̇d repetet̄. dic̄ ꝙ ſic. Secūdꝰ ſi credat ꝓcurator dñm trāſegiſſe: repetit. Tertiꝰ ē ꝙ credebā qȯ mecū trāſegiſſes: ⁊ nõ trāſegeras: repeto qȯ dedi. Quartꝰ ſi cõi cõſenſu a trāſactiõe receſſuʒ eſt erit quaſi trāſactum nõ eēt. Quītꝰ eſt cū ego ⁊ tu litigamus ⁊ ſñiatuʒ fuit cõtra me. ⁊ poſtea trāſegimꝰ ⁊ aliq̇d trāſactꝰ. cā dedi. dicit ꝙ id repetet̄: vel cõpenſabitur ĩ eo ĩ quo fui cõdēnatus. verũtamē ſi appellatū ē vel negatū ē me fuiſſe cõdemnatum. dicit ꝙ tenet trāſactio. ⁊ ꝙ dat̄ ex tali cā nõ repetet̄. Jdē eſt ĩ ſexto caſu vtputa relicta fuerāt mihi alimēta ĩ teſtamēto alicuius: ſi cum herede trāſegero: nõ tenet trāſactio. et quod dat̄ ex tali cauſa repetetur. ¶ Si quis. Conueniſti me: tecū tranſegi: iteꝝ cõuenis me. potui te repellere ꝑ exceptio. non feci: obtinuiſti: nunq̇d valebit ſñia. dicit ꝙ ſic. ⁊ qȯ datum eſt cauſa tranſactꝰ. repetet̄. ſed ſi repetat nõ habebit exceptꝰ. repetitio eñ excludit exceptionē. nam eadem ſolutio contraria non operatur.

¶ Si que lex. Credebam me vel ſeruum meum tibi teneri actione furti. ſed non tenebar. ⁊ ita ſolui quadruplum: vel in vna ⁊ ſolui duplum. nunq̇d repetā. ⁊ dicit ꝙ ſic.

Si is q̇. Jſta lex ⁊ ſequens idem dicũt. quia ſi ego ſciens me tutum perpetua exceptione ſolui non. repetam.

Cum duo. Ego ⁊ tu fideiuſſimꝰ pro titio in. x. que debebat. deinde titius ſoluit tria. poſtea quilibet quiꝗ ſoluit. dicit ꝙ ille qui poſtremo ſoluit. v. repetet tria.

Si non ſortem. Debebas mihi. x. ꝓmiſeras mihi vſuras nudo pacto: ⁊ ita nõ debebantur iure ciuili. ſoluiſti mihi vſuras. nunq̇d illas repetis. dicit ꝙ nõ. Sed pone ꝙ vſure ille legitimū modū excedant: nõ repetunt̄ ſed ſorti imputant̄ quia ſors poſtea ſoluta indebita repetitur. Sed pone ꝙ primo ſoluit ſortem: deinde vſuram. vltimo legitimū modum. dicit ꝙ repetet̄ tanꝗ̄ ſors. in fine dicit ꝙ vſure ꝓmiſſe vltra vſuras centeſimas repetunt̄: nec exigunt̄ ſi in ſtipulationeʒ deducuntur. ¶ Si centum. Debebam tibi centum. ⁊ cum credebam me tibi debere. cc. dedi tibi prediuʒ qȯ valet cc. dicit ꝙ predium repetam ⁊ centuʒ erunt in obligatiõe vbi prius. poſtea rñ. tacite obiectioni. q: videbat̄ ꝙ priſtina obligatio in. c. extincta eſſet: cū res pro re: vel res ꝓ precio ſolui poſſet. dicit ꝙ illud hic locū nõ hʒ. credebat enim plus debere ꝗ̄ debebat nec fuit hic compenſatõ in partem fundi cum pecunia. cū hoc non egiſſes ſoluens ſi eniʒ per compenſationem talem fundus fieret cõmunis ⁊ ſolutio. per conſequens ad cõionem compellētur qȯ eſſe non debet. remanebit g̊ obligatio integra ⁊ erit fundi repetitio. in fine dicit ꝙ põt prędium illud retinere pro illis qui in veritate debent̄. Cetera plana ſunt vſꝗ ad. §. heredi.

¶ Heredi. Gerebat ſe quis ꝓ herede cū non erat. ſoluiſti pone putans heredem. ſ. cum non eſſet ſi agat contra euʒ verus heres. ⁊ ſuccūbat tu repetis. ſi x̊o debitum ſoluiſti ⁊ ſuccubuit ſimiliter tu repetes. vel dic loqui in vero herede. ⁊ expone vt ibi notat̄.

¶ Libertus. Habebam libertum qui credebat ex ſtipulatione ſe mihi debere operas obſequiales ⁊ ſimiles. q: de illis hic loquitur que conſiſtunt in agendo. poſtea apparuit nõ debere. an repetere poſſit queritur. ⁊ dicit̄ ꝙ non. ſed pone ꝙ per aliqȯ tempus operas illas non ſoluit: ſed cum ab eo eas peterem tranſegit ⁊ pecuniam ſoluit. nunq̇d illam repetere poſſit querit̄. ⁊ dicitur ꝙ non. ⁊ de eiſdem operis loq̇tur. ⁊ hoc in ſecunda. Jn tertia parte loquitur de illis fabrilibus incertis. credebat eñ libertus ſe patrono ſingulis annis per aliquos dies laborare debere. nõ tamen ſciebat vtꝝ ſcribere vel pingere debebat. ⁊ ĩ veritate ei ſcribere debebat ſoluit ei tamē operas quaſdā: nunq̇d eas condicet. ⁊ dicit ꝙ non. qualitet eñ condicerent̄ cū nõ poſſint eedem ſolui. q: aliter ſcribit homo iuuenis ꝗ̄ ſenex. ſʒ ⁊ aliter ĩ hyeme ⁊ aliter in eſtate. cum opere condici non poſſunt: eſtimatio repetetur nec eſt mirum ſi aliud ſoluitur ⁊ aliud repetitur. ⁊ hoc ꝓbat per exempla quedam. Jtē dicit ꝙ ego patronꝰ officiales alij delegare non poſſum. Ceteꝝ ſi fuerint fabriles delegate peti poſſunt. ſed quid ſi officiales fuerint delegate ⁊ preſtite nunq̇d petentur. dicit ꝙ non.

¶ Si. x. Stipulatus fui a te. x. aut ſtichum: ⁊. v. ſolui. nunquid illa. v. indebita repetere poſſum. dicit ꝙ refert: an fui liberatꝰ in illis. v. aut non. primo caſu nõ repetam. ſecundo ſic ⁊ dicit iuriſcon. ꝙ in hoc caſu eſt in pendenti ſim liberatus nec ne. vnde petis aut ſtichum aut. x. ⁊ ſi. v. ſolum apparebit alia. v. ſoluta eē debita. Ceterum ſi ſoluam ſtichuʒ quinꝗ repetam vt indebita. Sed pone ꝙ primo ſoluam quinꝗ deinde ſtichum. modo vis ſtichum reſtituere: ⁊ quinꝗ primitus ſoluta retinere: ⁊ alia. v. petere. nunq̇d poſſis. dicit ꝙ non. dicit tamē ꝙ ſi tota. x. eēnt ſoluta ⁊ ſtichꝰ: ꝙ tunc in voluntate tua eſſet aut ſtichū aut. x. reſtituere.

¶ Jtem ait. Pone ſtipulatus ſum a te. x. duobꝰ heredibꝰ relictis. nunq̇d poteris vni ſoluere. v. alteri medietatem ſtichi. dicitur ꝙ non.

Qui loco. Credebam me tibi debere. x. rome: ſolui. nūquid alibi ꝗ̄ rome poſſum repetere. dicit ꝙ ſic.

Iudex. Debebam, tibi. x. ⁊ cum peteres a me iudex me abſoluit. demũꝗ bonam fidem habui: ſolui. nūq̇d repetam. dicit ꝙ non.

Interdū. Dicit ꝙ quandoꝗ condicit vnus qȯ alius non condicet. ⁊ eſt exemplum in pupillo ſoluente ſine tuto. aucto. q: repetit qȯ ſolutū eſt.

Qui inuicem. Debebam tibi. x. ex cauſa depoſiti, de

bebas mihi .x. ex cā mutui. in caſib⁹ iſtis nō eſt loc⁹ cōpenſationi. vn̄ ſi tibi ſoluerꝫ tua .x. nō repetā: imo mea .x. que mihi debebas.

IS qui. Inſtituit aliquis me heredē ī teſtō. q̄ forte habebat creditorē. ⁊ eāz īſtitut⁹ ꝑ tertia pte. credebā me hēdē inſtitu. ꝑ dimidia. ꝑmiſi me ſolutuꝝ creditori hereditario ꝑ dimidia hereditatis. dicit ꝙ cautionē repetē poſſum.

OEm is. Promiſeras mihi ſtichū: aut pamphi. vtrū ꝗꝫ ſoluiſti. deinde deceſſit alter. dicit ꝙ ille q̄ ſupeſt remanet in obligatione: vnde nō repetit̄. ¶ Fideiuſſor. Titius debebat tibi .x. ꝑ eo fideiuſſi. feci pactuꝫ de nō petēdo a me. poſtea aliquo caſu ignorās tibi ſolui. dicit ꝙ repetā. idē eſt ſi ego deceſſi: ⁊ heres me⁹ ſoluerit. Sꝫ pone ꝙ titi⁹ mihi ſucceſſit ⁊ ſoluerit. nūq̇d repetet. dicit ꝙ nō liberat̄. ¶ Si in ea opinione ſit mulier. Nomine dotis mulier quedaꝫ ꝑ alia ſoluit .x. marito futuro: credens ſe teneri. an repetē poſſit. dicitur ꝙ nō. qꝛ cā pietatꝭ tollit repetitionē: quā al's iduceret falſa opinio. ¶ Qui hoīem. Credidi me debere tibi hoīem in genere. dicit ꝙ ſimil' ſum ei q̄ hoīem aut .x. dꝫ. veluti ſi ad hominē in gn̄e tenebar. credebā me teneri ad ſtichum ⁊ cum ſoluero: condicam.

SI in area. In area aūt tua domū edificaui. eam edificatā ꝑact⁹ es. an cōdicā. dicit ꝙ nō. ſi aūt poſtꝗ̄ edificaui tibi edes tradidi: nō ꝯdicam. qꝛ nō feci domos iſtas accipiētis: qꝛ prius erant tue. vn̄ pone. credebā me hr̄dem domos hr̄ditarias fulſi: ad expēſas mihi potero conſulere per retentionem.

IS cui. Titius deceſſit meuio hr̄de inſtituto. rogauit ꝑ fideicō. vt hr̄ditatē illā ſeio reſtituerꝫ ſi .x. daret. ⁊ ſi ei fundū quē hēbat ſil'r daret. lapſo tn̄ aliquo tꝑe vt fruct⁹ medij tꝑis fundi legati valerēt cū eſt in lr̄a tota: meui⁹ dixit hērditatē nō eē ſoluēdo: vn̄ totam ſeio reſtituit. dicit ꝙ ſi ex cauſa iſta heredi dederit quod id repetet. Cetera plana ſunt vſꝗ̄ ad .l. frater.

FRater a fratre. Primo nota tria circa hanc .l. ꝙ filius mutuādo pecūiā pr̄naꝫ fr̄i eidē ſi .fa. patris voluntate vel nō. nō refert: ſꝫ acq̇rit naturalem obligationem patri ſm̄ iura iſta. Aliud ē qꝛ quotiēs debitor ſuccedit creditori: ꝙ extinguit̄ obligatio. Tertiū ē ꝙ debitū filij eſt onus peculiare qꝛ ꝑtinet ad peculiū ⁊ ex peculio erit ſoluēdū. his p̄ſuppoſitꝭ dic caſuꝫ. Paterfa. habebat duos filios titiū ⁊ meuiū. titi⁹ a meuio .x. accepit mutuo. ⁊ ita erat patri naturalit̄ obligat⁹ ꝑ meuiū tradētē. deceſſit pater: vtroꝗꝫ hr̄de inſtituto. oīa bona paterna ⁊ peculiaria inter ſe diuiſerūt. ⁊ diuiſione facta .x. ſoluit titi⁹ meuio. vult ea repetere. an poſſit q̄rit̄. ⁊ dicit ꝙ dꝫ meui⁹ reſtituere medietatē q̄ nō extat heres. nā ꝑ medietate qua extat hēs titius extincta fuit obligatio. aliam medietatē .i. alia .v. cōdicꝫ ſi tn̄ ꝑuenit ad meuiū de peculio titij ꝗ̄ tū fuit medietas debiti .i. v. ⁊ hoc trib⁹ rōnib⁹. Prima ē ꝙ ad quē deuenit peculiū dꝫ deuenire onus peculiare: puta debitum. vnde ſi totū peculiū titio fuiſſet prelegatū: de illo pecl'io eēt ſatiſfaciēdū meuio. qd̄ g̊ ad meuiū ꝑuēit d̄ peculio īdebituꝫ erit cōputanduꝫ. Scd̄a ratio ē. ꝑ id ſcilꝫ qd̄ ꝑuēit ad meuium de peculio extinguit̄ debitū. quid ſi titius tn̄ dꝫ extraneo: ⁊ cū conueniretur tn̄ d̄ ſuo ſolueret. nunq̇d poſſꝫ tantuꝫ deducere de peculio per iudiciū fa. her. dicit̄ ꝙ ſic. Tertia ratio eſt ꝙ ſi tantum debuit extraneo: anteꝗ̄ tamen exigeretur peculium omnino diuiſerunt. poterit deducere id in quo eſt alij obligatus certe pōt. ergo ex quo ita eſt ꝙ ſi extraneo deberꝫ de pecl'io eēt ſoluēdū ⁊ a fr̄e eēt indēnis ꝯſeruād⁹. ml'to forti⁹ aduerſus ſeipſū indēnē ꝯſeruare dꝫ. ¶ Queſitū. Habebam filium in ptāte qui peculium habebat. decē ei mutuaui. deinde emancipat⁹ decē mihi ſoluit. an poſſit repetere. dicit ꝙ ſi peculium filij mei penes me non remanſit. non repetꝫ qꝛ naturaliter fuit mihi obligat⁹ exiſtēs in mea ptāte. vn̄ lꝫ poſtea ſoluat nō repetet. ⁊ hoc probat ꝑ quoddā ar. qꝛ ſi ego a creditoribus filij mei infra annum fuerim cōuentus de peculio poſt emācipationē. nōne primit⁹ potui deducere qd̄ mihi debebat. ⁊ ſic ſi quid fuerit reſiduum in peculio h̄ ſoluere creditoribus. certe ſic. vnde videt̄ ꝙ naturaliter fuit mihi obligat⁹. ⁊ poſt emancipationem ſolutam non repetet. Sed pone filius exiſtens in ptāte mea mihi mutuauit: deinde emancipaui ⁊ ſolui. nunq̇d repetam. certe non. qꝛ hic naturaliter remanſit obligatio: ſicut in ſuperiori caſu. ⁊ hoc ꝓbat per idem. qꝛ ſi creditor filij infra annum patreꝫ cōueniat de peculio. ſi autem dicit pater accipiatis pecuniam ⁊ inter vos diuidatis vt liberetur id quod filio debebat ei offerret. ⁊ ſic quidē poſt emancipationem durauit hic naturalis obligatio ⁊ ita ceſſat repetitio. ¶ Eademꝗꝫ erunt. Filius mutuauit patri in ptāte ſua exiſtens ipſo emancipato. deceſſit pater: ⁊ extraneum inſtituit heredem ⁊ filiuꝫ exheredauit extraneus filio ſoluit. an repetere poſſit querit̄. ⁊ dicitur ꝙ nō qꝛ naturaliter fuit obligat⁹. ⁊ h̄ naturalis obligatio tranſiuit in extraneum. vt .j. ad trebel. ſi ei⁹. in prin.

TUtores. Teſtator filio ſuo īpuberi hr̄di tutorē dedit q̄buſdā hereditarijs creditorib⁹ debituꝫ ſoluit. ⁊ apparuit hereditas poſtea nō ſoluendo ⁊ reſtitutus eſt pupill⁹ vt abſtineat cui repetitio eſt qd̄ indebite ſolutū eſt. ⁊ r n̄det̄ alij creditori: ſi hoc dolo tutoris nō eſſet factū .i. in fraudem aliorum ſolutum eſt alij creditori. ſed etiā portionem illi⁹ quo debite ſolutū eſt preſtat.

FIdeicō. Credebat heres titio .x. teſtatorem ſub conditione vel in diem reliquiſſe cū titi⁹ petebat ſibi cauere de reſtituēdo legato die vel conditione exiſtente. dedit ei fideiuſſorē poſtea ſoluit poſtea apparuit nihil fuiſſe relictū. dicit ꝙ poterit condicere.

SI quis. Teſtator reliquit tibi .x. ſi nō aſcenderes capitolium. heres cum potuit a te cautionē exigere de nō aſcendēdo ignorās ſoluit ſine cautione. dic̄ iuriſcon. ꝙ repetere pōt qui ſoluit cautionem in .l. ponit caſum. vt. ff. ad trebel. l. cū hereditas ex fideicō.

QUi exceptionē. Premittit regulā que talis eſt ꝙ tut⁹ exceptꝭ. ſoluit. repetit. ſed hoc nō eſt general'r verum: niſi exceptio introducta fuerit in fauoreꝫ illius qui conuenit̄ vt velley. ſe. cō. vn̄ ſi mulier tuta exceptꝭ. ſoluēs repetit. ceteꝝ ſi in odium fuerit introducta vt in macedoniano ſoluens nō repetit.

PEne. In vſurꝭ promiſi tibi vltra legtīm modū ſi petatur. obſtat exceptio. ſolute tamen nō repetunt̄. vel pone conueni te. abſentaſti te condemnat⁹ es in expēſis ⁊ ſoluiſti: an repetere poſſis querit̄. ⁊ d̄r ꝙ non. vel pone vt. ſ̄. e. qui ob rem.

REpetitio. Debebā tibi .x. ea ſoluit titius nomīe meo. vult repetet̄. an poſſit querit̄. ⁊ dicit̄ ꝙ nō. rō ē cū id qd̄ ſolutū fuerit debeatur.

SI is qui. Debebas mihi .x. deceſſiſti me herede cōſtituto vendidi titio hereō. ⁊ tradidi illa .x. que mihi d̄bebant̄ ex here. nō retinui. dicit ꝙ plus debito ſoluiſſe videor. vnde illa .x. repeto.

QUi hereō. Deceſſit aliquis me herede inſtituto. credidit aliquis vt ꝓcurator aliqua legata a me preſtanda. ⁊ de pecunia mea illa ſoluit. queritur quis iſta legata repetet. ⁊ dicitur ꝙ ego heres: nō titius qui ſoluit. ⁊ dicit ꝙ ego repetam. plus etiam dicit ꝙ etiam potero vendicare ſi extant.

INdebitum. Credebam me tibi pecuniam debere cuꝫ non debebam. illam promiſi tibi nudo pacto: vel ſtipulatione. dedi tibi fideiuſſorem titium. titius illam pecuniam tibi ſoluit. queritur quis repetet. r n̄. ſi noīe meo ſoluerit. ego ei: et tu mihi eris obligatus. ⁊ ego repetam. Ceterum ſi ſuo noīe ſoluerit: repetet. Sed pone ꝙ ille cui ſoluit factus eſt nō ſoluendo ꝓ pte. dicit ꝙ ſi ignorans ſoluit ꝙ hoc quod ab eo non poteſt conſequi. cōſequet̄ a me actiōe mādati.

DOminus. Habebam ſeruuꝫ: cui in teſtō reliqui libertatem: ſi daret .x. cuidā extraneo. dedit: apparuit teſtm̄ eſſe nullum. an tibi heredi cōpetet repetitio queritur. ⁊ r n̄ō.

ꝙ ſi pecunia ꝑuenerit peculiaꝝ.heres qui poſt mortē meam dñs ſerui ꝑmāſit poterit pecuniā vendicare:ſȝ nō cōdicet: qꝛ ſua res ꝑmāſit.Sȝ pōe ꝙ ꝓ ſeruo alius dedit.ille cui datꝰ ē iuſte percepit.eaqȝ eiꝰ facta eſt.verūtamē ex quo teſtamētuȝ poſtea nullū apparet indebitū:⁊ de rigore iuris ille q̇ ſoluit repetet ab herede:⁊ heres ab extraneo cui ſoluta fuit: de eq̇tate nō ab eo cui ſoluit ꝑꝑ circuitum.

Ex his. Vendidi tibi hoīem liberꝝ.ſoluiſti p̄ciū.poſt ea lege iubēte reſoluta ē vēditio.q̄rit̄ an p̄ciū a me repetes.⁊ rñ.ꝙ ſic.⁊ generalr̄ i oībꝰ contractibꝰ qui reprobantur a lege.

Si vrbana. Predo predia mea intrauit:⁊ alij ea locauit ⁊ pēſionē accepit.dicit ꝙ illi qui ſoluerūt nō repetēt. ſȝ ille p̄do erit mihi obligatꝰ.idē ſi naues vel oꝑas ſeruoꝝ locauit predo:⁊ pēſiones recepit.ſȝ ſi ſeruꝰ operis ſuis a ſe locaꝝ recepit mercedē:eāqȝ p̄doni tradidit.nunq̇d ſeruꝰ fecit pecuniā accipiētꝭ.dicit ꝙ nō.Sȝ pōe ꝙ ego dñs p̄dia vel naues locaui cōductores pēſionē p̄doni tradiderūt.ipi q̇ ſoluerunt condicunt.

Sufficiat. Ponit regulā ⁊ exēplū.deīde rōeȝ ⁊ regulaȝ ⁊ eſt talis regula.qꝛ ad hoc ꝙ cōpetat repetitio ſufficit incertum eē:an tꝑalem aut ꝑpetuaȝ exceptionē hēat q̇ ſoluit. Et de hoc ponit exēplum.debebā tibi.x.pure.pactꝰ ſum tecum de nō petēdo donec titiꝰ factꝰ eēt cōſul.incertū ē qualē exceptionē hēam.qꝛ ſi titiꝰ deceſſit ꝑpetuā hēo exceptionē:cū nū ꝙ de cetero ꝯſul fieri poſſit:⁊ nunꝙ petet̄. Itē ſi nō deceſſit ⁊ poſtea cōſul factꝰ fuerit petet̄.vñ vſqȝ ad illud tp̄s nō petetur.⁊ ita ē exceptio tꝑal.vñ in iſto dubio ſi ſolui repetaȝ:rō ē qꝛ idē ē in debito ꝯditionali.in debito vero puro ⁊ poſtea ꝑ pactū vſqȝ ad diē ꝓrogato ⁊ in debito in diē a pricipio erit idē:qꝛ vtroqȝ caſu ſi ſoluat̄ nō repetit̄.⁊ erūt quatuor ꝓpoſitionalia duo ⁊ duo:qͦ dicit.v̄. hic nota.

Quesitū. Teſtator fecit teſtamētū ad plures ſummas ⁊ ex pluribꝰ cāis.ex vna in.x.ex alia in.xx.⁊ alia i.xl.⁊ cōputauit ꝙ.x.⁊.xx.⁊.xl.eēnt.c.⁊ ſolui tibi.c poſtea cōuenimus ꝙ de iſto cōtractu neqȝ tu mihi:nec ego tibi moueā q̄ſtioneȝ an nō obſtāte cōuētiōe poſſuȝ repetē ꝙ plus debito ſolui ꝑ errorē calculi querit̄.⁊ dicit̄ ꝙ nō.

Iulianꝰ. Petebā a te.x negaſti te debere.litē tecū cōteſtatꝰ ſum:ſoluiſti.an repetere poſſis q̄rit̄.⁊ dr̄ ꝙ non qꝛ ſi in v̄itate cōdēnatꝰ.eēs nō repeteres:nec ſi fuiſſes abſolutꝰ ⁊ poſtea ſolueres.qꝛ obſtaret naturał obligatio qua tenebaris.vnō nō magꝭ repetes ꝙ ſi ita ꝓmiſiſſes.ſiue nauis venerat ex aſia ſiue non.Sȝ pone ꝙ debebas mihi.c.⁊ aio nouādi ſtipulatꝰ ſuȝ illa.c.ſub cōditiōe pendēte conditione ſoluiſti.nunq̇d repetes.dicit ꝙ ſic. Idē ē ſi dēbas aliq̇d pure.⁊ ab alio ſtipulatꝰ ſum ſub cōditiōe.qꝛ ſi añ cōditionē ſoluis repetes.diſſimił ē tñ is ſuꝑiori.qꝛ i primo caſu ille q̇ tenebat̄ pure:nūc ſub ꝯditiōe tenet̄.in ſcđo alꝰ fuit obligatꝰ pure:⁊ alius ſub cōditiōe.ſȝ quo ad repetitionē non ſunt diſſimiles.

In ſumma. Plana ē vſqȝ ad.§.ſȝ ⁊ agē.

¶ Sed ⁊ agere. Credebā aliq̇d mihi legatū i teſtō titij ſub cōditiōe ſi.x.darē:vł aliud facerē.vł credebā me hr̄dē eē iſtitutū ſub cōditiōe dedi.poſtea apparet nil fuiſſe mihi legatū in teſtō titij repetā qͦ dedi cā implēde cōditiōis.qꝛ nō eſt ſecuta cā.ſecꝰ ſi frꝰ meꝰ inſtitutꝰ ē ſub hac cōditione.ſi.x.darē: dedi.deinde ſeruuȝ meū manumiſi:qui poſtea adiuit hr̄ditatē.dicit ꝙ nō repetā qͦ dedi:⁊ tñ mihi non acquiritur hereditas.

Fideicōmiſſuȝ. Petebas a me fideicō.qͦ tibi nō ē relictū.ꝓmiſi tibi ꝑ ſtipulationē lȝ indebitū fuerit. ⁊ ſi ſoluero nō repetam.⁊ hoc ſupple vt lex faciat ad titulū.

¶ De condictione furtiua. Rubrica.

Condictione. Cōdictio furtiua rem ꝑſequit̄ vnde tranſit ad hr̄des furis

In re furtiua. In.l.iſta dicit q̄ veniāt in cōdictiōe furtiua.qꝛ res ſubtracta cōdici dȝ ſi extat ſi nō: extimatio illiꝰ ꝯdici dȝ.niſi forte fur obtulerit poſt oblationē ſi perierit nulla erit ꝯdictio.

In ꝯdictiōe. Heres furis ꝯdictiōe furtiua tenet̄.vñ ſi res furtiua nō inſolidū ad hr̄dē ꝑuenerit ꝓ ꝑte tenetur cū ꝓ ꝑte ſit heres:ſi inſolidū ꝑuenit inſolidū tenet̄.leges ſe. plane ſunt vſqȝ ad.l.⁊ ideo.

Et ideo. Habebā tecū ſeruū cōem:ſurreptꝰ eſt. interiȝ ꝓuocatio fit in iudicio cōi diuidūdo.diſtinguit̄.qꝛ aut res eſt in iudiciū deducta ꝓuocāte te.⁊ ꝯdictionē amiſiſti.q̄ tenꝰ ꝓ tua parte habebas.⁊ ego ꝯdicā inſolidū tā ex ea parte que in ea remāſit:ꝙ ꝓ illa q̄ fuit mihi adiudicata.ſi aūt tibi ꝓuocāti ad diuiſionē adiudicet̄ condictio remanet mihi mee ꝑtis:tibi tue.l.ſe.plana eſt.

Si ſeruꝰ. Aliq̇s mihi reliq̇t ſeruū ſub cōditione.pēdēte ea ſurreptꝰ ē.an cōpetat ꝯdictio mihi:aut heredi pēdēte ꝯdictione querit̄.⁊ dr̄ ꝙ heredi.vñ ſi egit ⁊ pēdēte lite extiterit ꝯdictio:nō aget heres de cetero ꝯdictiōe furti. qꝛ nihil intereſt heredis.⁊ hͦ ꝓbat ꝑ ſimile.libertas ſuo fuit relicta. libertas ſub ꝯdic.aget:ea exiſtēte nō aget.ſi aūt nō extat cōdictio:⁊ ob hoc adiudicatꝰ fuerit heredi.faciēda ē eſtimatio q̄ti res tūc vēdi poterit.ſi tñ res tūc extimabit̄ q̇ exiſtente cōdictione ſeruus ad aliū peruētūrꝰ ſit. Cetera plana ſunt vſqȝ ad finem tituli.

¶ De cōdictione ex.l. Rubrica.

Si obligatio. Pone caſuȝ vbi obligatio introducit̄ noua lege.v̄ bigr̄a.rē donaſti mihi ſimplr̄.hͦ nudo pacto fit dōatio nūq̇d ex tali nudo pacto oriat̄ obligatio.dr̄ ꝙ ſic.ſȝ q̄ act.rñ.ſi lege cautū ſit q̄ act.agat̄ ea aget̄.ſi aūt nō ſit cautū:agetur actꝭ.ex lege.l.ſi quis argētū.§.ſin aūt.C.de donatꝭ.⁊ hͦ bona ē poſitio.

¶ De cōdictione triticaria. Rubrica.

Qui certam. Dicit ꝙ certi ꝯdictio ex mutuo dat̄ ad pecuniā mutuatā. hͦ i prima.ſȝ ꝯdictio triticaria dat̄ aliq̄ñ ad aliq̇s res debitas.vel ex pacto vel ex ꝓmiſſione: vel emptiōe hͦ in ſecūda. Et generalit̄ dicā tibi ꝯdictō hec ꝯpetit ei q̄ñ aliqua res certa vel incera:corꝑał vel incorꝑał petitur. hoc in tertia. ¶ Rem. Rem aūt ſuā ꝑ ꝯdictionē triticariā nō petet ſȝ ꝯdictꝭ.furti ſi ſubtracta ſit ꝑ furtum veluti ſi re

Sed ⁊ ei. Deieciſti me de fundo cuius dñs ſuȝ.dic̄ iuriſconſul.ꝙ poſſum cōdicere dñinȝ fundi ſi erā dñs.ſȝ ſi poſſeſſor cōdicā fundū rōne poſſeſſiōis.⁊ hͦ ꝑ ꝯdictꝭ.furꝭ.⁊ hͦ dicit vſqȝ ad.l.in hac actꝭ.

In hac actiōe. Debebas mihi ſeruū:fuiſti in mora:cuius tꝑis fiet eſtimatio diſtinguit̄.aut extat nō factꝰ deterior:⁊ erit ſpectandū tp̄s ſnīe:vt dicit ſeruiꝰ.ſi nō extat ſpectat̄ tp̄s mortis ſm̄ ſeruiū:⁊ male.celſus dicit ꝙ tꝑe litis cō. ſi deterior nō eſt factꝰ:in quo morbꝰ ſonticꝰ venit a tempore ſpectandū ē:qꝛ nō dȝ nouiſſimū ⁊c.in vtroqȝ caſu tñ ē:hͦ ē ſiue res extet ſiue nō.ſi deterior poſt morā factꝰ fuerit.celſus ait ꝙ fiet extimatio q̄ti plurimi fuerit poſt morā ꝓmittētis qꝛ ſi debebas mihi ſuū ⁊ poſt morā factꝰ ſit luſcꝰ vel claudus: ſpectat̄ tp̄s more.l.ſe.plana eſt.

¶ De eo qͦ certo loco. Rubrica.

¶ Lex prima huius ti.plana eſt.

Arbitraria. Plana ē vſqȝ ad.§.ſi q̇s epheſi. ¶ Si q̇s epheſi. Promiſiſti mihi.x:epheſi.aut ſtichū capue.ſi cōueniā te preciſe capue.habebit̄ rō vtilitatis tue epheſi.ſ. q̄ti tua interfuit epheſi ſoluiſſe.

Non vtiqȝ. Quedā tacite intelligunt̄ ineſſe ſtipłonibꝰ

vt electio rei ⁊ loci:vbi de re vel de loco expreſſū ſit.ꝟ bigrā
Promiſiſti mihi ſtichū aut pamphi.tacite habebis electio-
nem quē velis ſoluere:quādiu ambo ſunt. Item ineſt locus
tacite ſtipulatiōi:⁊ daꝛ electio actoꝛi:vt ſi detur reo ⁊ cōueni
atur in vno:dicat qͦ ſoluere vult in alio.⁊ poſtea de alio ve-
lit transferre ad aliū.qͦ pōt vſqꝫ ad.l.cen.
¶ Proinde. Dictū ē ꝙ electio loci daꝛ actoꝛi:⁊ electio rez
reo.ſed pone ꝙ altercatio rez ſit mixta altercatōi locoꝝ cuiꝰ
erit optio.dꝛ ꝙ ex quo actoꝛ hꝫ optionē locoꝝ ꝑ cōſequens
⁊ rez. ¶ Itē iulianꝰ tractat. Promiſiſti mihi: aut titio.x.ca
pue.ſi titio ſoluiſti alꝛs ꝙ capue:an ſis liberatꝰ q̄ritur.⁊ dꝛ ꝙ
nō.ſ.in intereſſe:ſed in ſoꝛte ſic:qꝛ poſſum agere aduerſus te
ad intereſſe:qͦ erat ſoꝛte i.xx.qꝛ intererat mea potius mihi
ſolutū fuiſſe capue. ¶ Et ſi mihi. Nō ſolū titio qꝛ ſi nō eſſeſ
liberatꝰ ad totā ſummā poſſes cōueniri:qͦ eſſet iniquū.⁊ h
ꝓbatꝑ exēplū. Si ꝓmiſiſti mihi facere domū deſignato ti-
bi loco:⁊ alibi feceris nō liberaris.ſꝫ ſecꝰ eſt in caſu ꝓpoſito
vnde intereſſe ſolū petēdū eſt.⁊ cōcoꝛdat cū iuliano. Cetera
plana ſunt vſqꝫ ad.l.centum.

C Entū. Caſus.pꝛomiſiſti mihi.c.dare capue: ⁊ fideiuſ-
ſoꝛē dediſti.⁊ te ⁊ fideiuſſoꝛē cōuenire poſſum.⁊ ſi reus
fuerit in moꝛa fideiuſſoꝛ nō teneꝛ:ſed ex ꝓpꝛia moꝛa teneꝛ.nec
obſtat ꝙ fideiuſſoꝛ teneꝛ ad ſoꝛtē ⁊ vſuras.qꝛ due ſunt ob-
ligationes:⁊ ſoꝛtis ⁊ vſuraꝝ.intereſſe ꝟo pecunie que debe
tur rōne pe.que adhuc ſoluta non fuit eſt vnuꝫ.l.ſequēs pla
na eſt.

S I poſt moꝛā. Debebas mihi.x.ſoluere certo loco: fui-
ſti i moꝛa ſoluēdi.poſt moꝛā dediſti fideiuſſoꝛē.an teneaꝛ fi-
deiuſſoꝛ ad intereſſe qͦ debeꝛ mihi ex moꝛa rei queritur.i lit-
tera nō rñ.pt dici ꝙ fideiuſſoꝛ nō tenetur.⁊ hoc innuit lr̄a ſe-
quēs.adeo ⁊c.⁊ ſic rñdeꝛ.dicit tñ ſi pe.ſ.ſoꝛs etiā poſt moꝛaꝫ
ſoluaꝛ ceſſat iudicis officiuꝫ. Si ergo intereſſe nō fuit in obli
gatione igiꝛ nec fideiuſ.fuit obligatꝰ.poſſet tñ ſic obijcere.
pone ꝙ tu debebas mihi.c.pꝛo vſuris ſi fideiuſſoꝛ ſoluat.c.
iſta.c.videbunꝛ ſoluta ꝓ ſoꝛte ⁊ vſuris.ſꝫ hoc falſum ē.qꝛ ac
cipiēdo pecuniā videoꝛ remiſiſſe intereſſe.

¶ De cōſtituta pecunia. Rubrica.

H Oc edicto. Diciꝛ ꝙ hoc edictū equitatē hꝫ.
qꝛ naturalꝛ equitas ſuadet. vt ea
que quis ꝓmittit ex ꝓpꝛio conſenſu ea adimpleat
qꝛ graue eſt ⁊c. ¶ Ait pꝛetoꝛ. Qui ꝓ alio cōſtitu
erit ſoluere cogā.⁊ hoc veꝝ eſt niſi in muliere.que ſi ꝓ alio in
tercedēdo cōſtituit nō teneꝛ.ſꝫ pꝛo ſe ſic.quia maſculinū cōci
pit ⁊ femininū.pupillus ſine tutoꝛis auctoꝛitate ꝯſtituendo
non obligatur. Si filius conſtituit ſe ſolutuꝝ pater teneꝛ ꝓ
eo de peculio. ¶ Cum qui. Volebā a te ſtipulari qͦ alius
mihi debebat::vel tu.tñ fuit inutilis ſtipulatio.volebā iſtaꝫ
ſtiplōnē habere vim nudi pacti.⁊ ita haberet locuꝫ actio de
conſtituta.dicit ꝙ nō pōt.qꝛ nō hūi animū conſtituēdi nec ex
ſtipulatione:qꝛ iutilis fuit ſtipulatio. ¶ Debitū. Nō de
beo vel alius dꝫ cōſtitui pōt.vnde ad hoc ꝙ conſtitui poſſit
ſufficit ꝙ naturaliꝛ debeaꝛ vel etiā iure ꝑtoꝛio paꝛ vel dñs
obligaꝛ de peculio quatenꝰ fuit in peculio tpe ꝯſtōnis.ſi cō
ſtituaꝛ intiñ inq̄tū filius tenebaꝛ:lꝫ in peculio tpe ꝯſtitutio
nis minus ſit in ſolidū tenebiꝛ.⁊ etiā ſi nil ſit in peculio.ſi au
tem maritꝰ ſic cōſtituit ſe ſolutuꝝ.c.que accepit noīe dotis:
nō inq̄tū facere pōt tenetur ſed inſolidū cōdemnaꝛ tamen
mulier ꝯdēnaꝛ inquātū facere pōt. ¶ Si mihi ſtipulatus
ſum a te.x.dare aut titio:ſi ꝯſtituas te ſolutuꝝ titio nō valet
ꝯſtitutio.qꝛ petere nō pt:lꝫ poſſit ei ſolui.ſi aūt conſtituiſti te
ſolutuꝝ mihi aut titio.mihi ꝯpetit actio de ꝯſti.pe.⁊ tñ ei po
teſt ſolui pe.ſed pone vt in pꝛimo caſu ſtipulatus fuiſti mihi
aut titio dari:ꝯſtituiſti te mihi ſolutuꝝ.ſoluiſti titio nō libe-
raberis ⁊ habebis ꝯditio.indebiti ꝯtra titium.idē erit in du
obus reis ſtipulādi.qꝛ ſi alteri conſtituaꝛ tñ:⁊ alteri poſtea
ſoluaꝛ: ſoluens non liberatur:ſed ſoluēti competit conditio
indebiti. Cetera oīa plana ſunt vſqꝫ ad.l.itē illa verba.

I Tem illa verba. Plana ē vſqꝫ ad.§.quod adijcitur
¶ Quod adijciꝛ. Dixit pꝛetoꝛ in edicto ꝙ illud ſolū
in edicto conſtituiꝛ qͦ debitū eſt cū conſtituebaꝛ.hic dicit ꝙ
non ſolū illud qͦ ē debitū ꝙ poſt conſtitutum durat debitū:
ſed ⁊ ſi tūc fuerit debitū: cū conſtituebaꝛ nūc non eſt debitū
qꝛ.ſ.valet conſtitutio.pone ꝙ fui tibi obligatꝰ aliqua actio-
ne redhibitoꝛia:vl q̄to mioꝛis.q̄ expirat vltra ſex menſes.
vnde conſtitui me ſolutuꝝ quod ex tali actione debebā.nun
quid valebit hmōi ꝯſtitutū.dicit ꝙ ſic.qꝛ ſufficit ꝙ debeaꝛ
ab initio.lꝫ illis.vi.menſibꝰ elapſis deſinat deberi:inſpecta
pꝛima actione. Idē ſi in ꝑdicta actione conſtituo me ſolutu-
rum poſt tempꝰ cuiuſdā actionis que ꝯſtitutio facta fuit du
rante actione.lꝫ ſolutio tranſlata fuerit i tꝑs quo deberi de-
ſijt.qꝛ nihilominus tenet conſtitutio. ¶ Bene. Conſtitui
me tibi ſolutuꝝ.x.certa die.vnde dānuꝫ ſenſiſti qꝛ ſua die.x.
nō ſolui.nunq̄d illa.x.petere poſſis q̄ſi penā per actꝭ.de cō-
ſtituta.dꝛ ꝙ nō.qꝛ rei ꝑſecutio huiꝰ actꝭ.natura daꝛ non pe
ne ꝑſecutio. ¶ Vetus. Debebas mihi.x.ex ſtipulatu actꝭ.
illa.x.cōſtituiſti te ſolutuꝝ.egi ꝯ te actꝭ.de cōſtituta. ſoluiſti:
dicit ꝙ vtraqꝫ tollaꝛ obligatio pꝛincipalis ex ſtipulatu ⁊ ac
ceſſoꝛia ex conſtituta.ceteꝝ ſi ſum contra te litem conteſta.in
actio.de conſtituta:non pꝛopter hoc liberaberis ab actione
pꝛincipali.

I D qͦ ſub conditiōe. Debebas mihi.x.ſub conditiōe
pure illa vel in diem ꝓmiſiſti:vel nō curo quia ſiue ſit
ſuſpendiꝛ petitio illoꝝ.x.ex conditione pꝛiſtina. Sed pone
conuerſuꝫ caſum:ꝙ debebas pure ⁊ conſtituiſti ſub cōditio
ne.dicit ꝙ cōditione exiſtente agam de conſtituta ea deficiē-
te actione pꝛiſtina agat. Cetera plana ſunt omnia vſqꝫ ad.l.
pꝛomiſſoꝛ

P Romiſſoꝛ. Hec lex ⁊ ſequēs.ſ.pꝛomiſſoꝛ.de eadē ma
teria loquunꝛ.pꝛomiſiſti mihi ſtichū.fuiſti in moꝛa ſol-
uendi:⁊ deceſſit ſtichus.conſtituiſti eſtimationem illius te ſo
lutuꝝ.tenet cōſtitutio.⁊ ad eſtimationē teneberis.
¶ Si ſine. Conſtituiſti me tibi ſolutuꝝ.x.⁊ nō eſt dies abie-
cta.ſm ꝟba edicti nō teneoꝛ.de equita te tñ tenet conſtitu-
tio ⁊ infra.x.dies ſoluere debeo.
¶ Conſtituto. Conſtitui te mihi ſolutuꝝ:nūc volo dare fide
iuſſoꝛeꝫ.vtrū ſatiſfacere videoꝛ.dꝛ ꝙ nō. Sed ſi cōſtituo me
daturū fideiuſſoꝛē vel pignoꝛa.⁊ do fideiuſſoꝛē vel pigno.
videoꝛ ſatiſfacere.

S I poſt conſtitutā. Aliquis inſtituit me heredē.⁊ roga
uit me per fideicō.ꝙ illā hereð.reſtituerē titio.debitoꝛ
hereditariꝰ cōſtituit ſe ſolutuꝝ mihi debita quedā.poſtea re
ſtituit here.nunq̄d agam de cōſtituta.dicit ꝙ nō.ſed ille cui
reſtituta eſt hereditas.idē erit in hēditate euicta ab aliquo
poſſeſſoꝛe cui cōſtitutuꝫ fuerit.verūtamē ſi agere nō poſſum
titius poteſt vel ille qui heredi.emit.l.ſe.plana eſt.

T Itius ſeio. Titiꝰ erat tutoꝛ cuiuſdā pupilli:talē eplāꝫ
miſit ſeio creditoꝛi pupilloꝝ.ſ.ꝙ.l.penes me remanſe-
runt de debito ꝙ pupilli mei cōtraxerunt.illa tibi.l. reddam
tali die.ꝙ ſi nō fecero tantū noīe vſuraꝝ ſoluā tibi. queritur
an titius remanſerit obligatꝰ in loco iſtoꝝ pupilloꝝ.dicit ꝙ
ſic.ſi ſtiplō interceſſit ⁊ de ſoꝛte ⁊ de vſuris.ſꝫ ſi nō interue-
niſſet ſtipulatio:nunq̄d tenebiꝛ de conſtituta:dicit ꝙ de ſoꝛ-
te ſic:de vſuris nō.

S I duo. Ait pꝛetoꝛ. Conſtitui me tibi ſtichuꝫ ſolutu
rum in paſcha:vel factuꝝ liberū.nō ſolui vel non feci.
nec ſtetit per ſtipulatoꝛē ſiue actoꝛē quominus reciperet.da-
bitur in me actio de conſtituta. Et ſi ſtichus deceſſerit añ mo
ram ſm ꝟba edicti.⁊ hoc de rigoꝛe iuris.ſed de equitate reo
ſuccurritur.vñ ſi nō recipere velis dabiꝛ mihi exceptio cōtra
te rurſus agentē ⁊ expectabiꝛ tꝑs litis cōteſta.vñ ꝟba ꝑtoꝛ-
ris ſic intelligenda ſunt ſi nō ſoluerē neqꝫ tꝑe cōſtituto neqꝫ
poſtea anteq̄ actoꝛis interſit. Idem ſi die quo ſolui debuit
non receperis.vel quia noluiſti vel quia nō potuiſti: vtpote
valitudine detentus.⁊ tunc tibi nocebit.⁊ hoc dicit vſqꝫ ad

ff.l.cetera oïa plana ſunt vſqꝫ ad finē titu.

¶ Commodati vel contra. Rubrica.

Ait pretor. Si quis rem ſuam cõmodauit et cõmodatariꝰ eam non reſtituet ꝙ a adijcit̃ in eum iudiciuꝫ dabo. dicit iuriſconſul. ꝙ cum pretor ꝓpoſuit illud edictū mentionē fec̃ de re cõmodata. ſed iuriſcon. pacuuius de re ad vtendum data vel facit expoſitionem forte huius edicti. labeo aũt diſting̃. inter cõmodatã ⁊ datam ad vtendū. ꝙ cõmodatur res mobilis ſolū. ſꝫ tam mobilis q̃ immobilis vtenda datur. vlp̃. dicit ꝙ cõmodatur ⁊ res mobilis ⁊ immobilis. ⁊ h' dicit vſqꝫ ad. §. impubere. plana ſunt oïa vſqꝫ ad. §. ſi duobꝰ. in. l. ſi vt certo loco.

Si vt certo loco. Si duobꝰ. Titius ⁊ ſeius rogauer̃t me vt eis vehiculū cõmodarem. ⁊ cõmodaui. an vterqꝫ nomine illius vehiculi mihi inſolidum teneatur. ⁊ anteq̃ ad iſtam q̃onem r̃ndeat tria premittit. primū duo neqꝫ dñiū neqꝫ poſſeſſo. rei poſſunt habere inſolidum. ⁊ hoc verum ꝙ neqꝫ totius rei neqꝫ partis diſcrete. ſed totius ꝓ indiuiſo ꝓ parte indiſcreta poſſunt. Item dicit ꝙ duo poſſunt habere vſū porticus inſolidū vel balnei. ⁊ ꝙ vterqꝫ inſolidum vti poſſit tali vtitur ratione vnus enim nõ prohibet̃ vti q̃a alius vtitur. q: quando vnus ſedet ⁊ currit ex vna parte. alius põt ſedere ⁊ currere ex alia parte. vnde cum vſus vnius non impediatur per vſum alteriꝰ in illis de quibus dictum ē inſolidū habet vſum vel forte diſtinguit vlp̃. inter rem ſpacioſam: ⁊ non ſpacioſam. vt in primo caſu ſit vſus cuiuſlibet inſoliduꝫ in ſecundo non. vel dic forte ⁊ verius diſtinguēdū. vtrū vtendo partem diſcretam detineat vel non. vt primo caſu ꝓ parte poſſideat. Secūdo inſoliduꝫ: aliter in vehiculo. q: nõ poſſumꝰ ambo inſolidum vſum vehiculi habere. q: vſus meus per vſum tuū poteſt impediri. ⁊ ſic videt̃ ꝙ alter eoꝝ nomĩe vehiculi inſoliduꝫ nõ teneat̃. verūtñ eſt vt teneri debeat tenetur. ergo quilibet eoꝝ inſolidū ac ſi eſſent duo cõis rei debēdi ⁊ vno conuento liberat̃ alius. Item ſi vehiculum ſurreptū eſſet ambo poſſent agere. ſed tamen ſi vnus cõtra furez egit ⁊ fuerit conſecutus eſtimationem rei ⁊ penam dupli vel q̃drupli. nunq̇d a me conueniendus eſt actio. cõmodati q̇ furti non egit. ⁊ ille dicit ꝙ cõueniam eū qui furti egit primo. ⁊ dicit ꝙ mihi refundet hoc qđ ab eo conſequi nõ potero erit audiendus ⁊ tunc eſt in littera conueniri. Sꝫ pone ꝙ alteri cõmodantiū qui damnū dedit in vehiculo: q: vnam rotã fregit: vnde potero eum. l. aquil'. conuenire. ⁊ nunc egi contra eū qui ſe egit actio. cõmodati. ⁊ ille mihi dãnū emẽdauit. nūq̇d ei debeo actio. l. aquil'. cedere quã habebam contra illuꝫ qui damnum dedit. vel nunq̇d debeo remittere act̃. l. aq̃l'. ⁊ dic̃ ꝙ ſic. niſi quatenꝰ ꝙ plus ē in vna q̃ in alia.

¶ De pignoraticia actione. Rubrica.

Pignus cõtrahitur. Primo dicit qualiter pignꝰ cõtrahit̃. ⁊ dicit ꝙ pignꝰ nõ ſolum contrahit̃ ſi traditio rei pignorate interueniat. ſed ſiue traditio ſiue conſenſus interueniat. vtputa: mutuaſti mihi quandã ſummã pe. ⁊ tibi oſtendi aurū: qđ volui tibi obligare ꝓ illa pecunia. ⁊ cõſenſimus ꝙ illud auꝝ eſſet pignori obligatum. querit̃ an ſit obligatū lꝫ loco auri te neſciente es ſuppoſuerim. ⁊ dicit ꝙ ſic. Sed ſi oſtendi tibi es ⁊ credebas es eē auꝝ. accepiſti illud ac ſi eſſet auꝝ. dicit ꝙ cõſenſimus in corpore. i. in maſſa. ꝙ corpus erit pignori obligatū: ſed ſi ſit es habebis contra me actio pigno. q: deceptꝰ es nihilominꝰ accuſabis crimĩe ſtellionatus.

Si debitor rem pignori. Obligaui tibi rem aliquam pro. x. eandē rem poſtea vendidi: deinde ab alio creditore accepi. x. ⁊ tibi ſolui. ⁊ idē pignꝰ ſecūdo creditori obligaui qđ vendideram ⁊ tradidi. dic̃ ꝙ nõ tenet obligatio q: res aliēa pignori obligari nõ poteſt. neqꝫ obſtat quia pignꝰ pecu. ſecundi creditoris fuit liberatum. ¶ Si annua. Mutuaui tibi pe. ⁊ conueniſti mihi hanc pe. ſoluere tribꝰ terminis puta infra trienniū. ſi vna pars mihi prima die ṗmi anni ſoluenda fuit. ſecūda pars ſecūda die ſecūdi anni. tertia pars ṗma die tertij anni. poſtea adieci tale pactum vt ſi iſta pe. ſua quacūqꝫ die ſoluta nõ eēt liceret mihi pignus vendere. poſt ea primo ãno elapſo nil ſoluit̃. queritur an liceat mihi ſtatiꝫ pignꝰ vendere. ⁊ dicit ꝙ non. anteq̃ totū tempꝰ fuerit elapſum non vendam. Sed pone ꝙ tale pactum adieci. ſ. liceret mihi vẽdere ſi qua pe. ſua die ſoluta nõ eēt. dicit ĩ ṗma ceſſatione potero vendere.

¶ De vendēdo. Mutuaui titio. x. ſub pignore. conuenit vt niſi pecunia ſua die eēt ſoluta ꝙ pignus diſtraheretur. dicit ꝙ illud pactum non eſt perſonale. ſed reale. vnde ad quēcunqꝫ deuenit pignus poterit vendere. ſi autē pactꝰ ſum ſoli creditori vendere licere. dicit̃ ꝙ heredi meo iure pacti vendere licebit. ¶ Solutam. Adhuc proſequitur materiaꝫ illam quando videatur ſolutum. ⁊ dicit ꝙ ſiue ei fuerit ſolutum cui debeat̃: ſiue alij volūtate eiꝰ: vel ei cui pꝰ ea ſucceſſit vel procura. ſoluat: ſatis eſt. q: ſemper liberabitur debitor. Sed pone domum amplam cõduxi a te pro. c. eandeꝫ alijs iiij. locaui per particulas. hoc eſt per camerulas. ita ꝙ quilibet eoꝝ debebat. xxv. pro portione ſua. nunq̇d ſi vnus ex illis quibus locaui ſoluat portionē ſuam illi a quo cõduxi totam domum habebit pigno. act̃. contra me ad pignꝰ qui ꝓ portione ſua ſunt obligata domino totius domus. dicit ꝙ ſic. quia res illius partiarij cõductoꝝ ſunt tm̃ obligate dño totius domꝰ pro illa parte quam cõduxeram ego. conſequēter R. cuidam tacite obiectioni que fieri poſſet. dicit enī ꝙ ſibi per liberam perſonaꝫ non acquiritur obligatio ex mea ſecunda obligatione. i. ex eo ꝙ partiario ꝯductori locaui dño totius domꝰ nõ acquirit̃ obligatio. q: dñs iſte tacite partiario videt̃ locaſſe cõductori. ⁊ ſic ex ſua tacita locatione pig̊ris ſibi obligatio. acquiſiſſe.

¶ Per liberam. Si procuratori vel tutori res fuerit pig̊ri data vel pupilli pecunia obligata nõ mutuo data ſꝫ ĩ alio cõtractu dño vel pupillo nõ acquiritur obligatio. vnđ ſi debitor ꝓcura. dño ſoluerit ipſe procurator pigno. tenebit̃. dic̃ tamen ꝙ poſſeſſio ꝑ liberam ꝑſonam acquiritur alij non obligatio.

Si pignore. Obligaui tibi codicē pignori fuit tibi ſurreptus. queritur an hoc qđ fueris cõſecutꝰ ex perſecutione rei ſiue agēdo act̃. furti ad penam. ſiue cõdit̃. furti ad rē ipſam debebis indebitum computare. ⁊ diſtinguit̃ an extraneus pignus ſurripuit. ⁊ quicq̇d ab ipſo fueris conſecutꝰ in ſolutū computabit̃. Si vero dñs ſurripuit ⁊ cõuētꝰ dupli vl' quadrupli act̃. furti preſtiterit. creditor hoc indebitum non computabit. Idem ē in alio caſu. pone ſeruum tuuꝫ mihi pignori obligaſti. poſtea per metum me compuliſti: vt tibi traderem. poſtea egi contra te act̃. qđ metus cauſa. ⁊ quadruplum cõſecutus ſum. nunq̇d illud indebitum cõputabitur. dicit ꝙ non.

¶ Si creditor. Aliquis creditor iure pacti pignꝰ vēdidit ⁊ conſuetudo fuit illius regionis ꝙ creditor vendēdo de euictione caueret. vel forte bene vēdē nõ potuit: vnde de duplo cauit. vel de ſimplo forte poſtea fuit res euicta. vnđ iſte creditor ⁊ idē vēditor cõuētus duplum p̄ſtat. nunquid habꝫ regreſſuꝫ ꝑ cõtrariam pig̃. ꝯtra debitorē. dic̃ ꝙ ſic. ſi ideo pluris vēdidit ꝙ de duplo cauerat. q: tūc de tota dupla cõtra debitorē hēbit regreſſum: al's nõ hēbit: niſi ad debitum.

¶ Sꝫ ſi ſtipulatio. Pone creditor mihi. x. mutuauerat ſub pignore: ſtipulatus ē vſuras. deĩde vēdidit pignus creditor forte pro. x. que ſibi debebantur: ⁊ cauit de dupla. hoc ĩ ſupiori. §. poſtea ſtetit ꝑ quīquēnium: tandem euicta fuit res ab emptore vnđ creditorē cõuenit emptor de dupla: ⁊ cõuētus preſtitit. q̃ritur an iſte creditor regreſſum habet contra debitorem ꝓ vſuris medij tēporis hoc eſt illius quinquennij.

eo ꝙ res fuit euicta. ⁊ reſpon. ꝙ regreſſuz habebit cū i duple
ſolutione plus damni ſuſtineat ꝙ ex vſu pe. medio tempore
ꝙ ſi creditor non preſtitit niſi ſimpluz. dicit ꝙ in hoc caſu nō
habebit regreſſum. qꝛ nō plus ei videtur abeſſe ꝙ fuit lucra
tus ex vſu precij ꝑ id quinquēnium.

ELeganter. Obligaui tibi aliquam rem pro decem:
⁊ cum in ſolutione ceſſarem impetraſti a principe vt lice
ret tibi pignus habere iure dominij. cum autem auctoritate
principis poſſediſſes. aliquis eam a te vendicauit ⁊ euicit. q̄
ritur an habeas regreſſum contra me quondam debitorem
per actio. pig. dicitur ꝙ non. quia per impetrationem domi
nij videtur extincta pigno. obligatio. habebis tamen vtilez
actionem ex empto contra me. quaſi rem emiſſes ad pecuni
am debitam et vſuras: ⁊ etiam ad intereſſe ſi plus eſt inter
eſſe. ſed pone ꝙ pignus ſit deterius factum. nunquid illam
deteriorationem poterit debitor compenſare ſi debitor agat
pig. ac. aduerſus creditorem. ⁊ rñ. ꝙ ſic.

¶ Qui reprobos. Mutuaſti mihi decez ſub pignore. ſol
ui tibi in falſa moneta. vtrū habeam pigno. actio. ad pign⁹.
reſponde. ꝙ non. ſed ſoluere debeo in bona moneta. ⁊ reddē
di ſunt mihi de falſi nummi quos dedi.

¶ Si vendiderit. Mutuaui tibi viginti aureos ſub pigno
re. vendidi pign⁹ iſtud pro triginta aureis. ⁊ ſic vltra decem
vendidi ꝙ mihi debitum ſit. ſed nondum preciū recepi. vtrū
debitor cui mutuaueram poſſit agere contra me ad ſuperflu
um hoc eſt ad decem anteꝙ recipiam. ⁊ reſpondetur ꝙ expe
ctare debet meus ꝙ recipiam prius. vel debeo ei cedere actꝰ.
contra emptorem pignoris meo periculo. Sed ſi recepi illud
ſuperfluum ⁊ nō reddo veniet in actꝰ. pig.

¶ Si res. planus ē vſqꝫ ad. l. ſi ſeruos.

SI ſeruos. Obligaſti mihi ſeruos tuos quos inſtru
xi in ſcriptura vel in pictura vel ſimili artificio. nunq̄d
illa que impendi potero a te repetere. dicit ꝙ ſi volūtate tua
tacita vel expreſſa impendam expenſas potero recuperare
ſi volūtas non interceſſit. diſtinguitur. oportet aut illud arti
ficium eſt neceſſariuz: ⁊ tunc agaz ad expenſas vt prius. aut
non. ⁊ tunc nihil habeo. quia pone ꝙ pauper fuiſti ⁊ domuz
magnam mihi obligaſti. in domo illa multum impendi: ſub
leuando. tegendo. ⁊ cum ſoluendo non fuiſti non potes ſol
uere has impenſas. ideo nec cogeris. ſi autem moderatas i
penſas feci: ⁊ dicas te non poſſe ſoluere. dicit ꝙ iudex inſpi
cere debet ne tibi ſit nimis onerosus: nec tu nimis delicatus
ſis.

NOn eſt mirum. Superius dicit vnde eſt qualiter con
ſenſu contrahentium pignus contrahitur. in. l. hac po
nit duos alios modos quibus pignora conſtituitur. vnus
iudex aliquem in poſſeſſio. miſit. dicit ꝙ pignus conſtituitur
⁊ arguit a ſimili. naz teſtator in teſtamento ſuo poteſt pign⁹
conſtituere legatarijs. ergo ⁊ poſtea aſſignat differentiam iu
ter pignus conſtitutum auctoritate iudicis ⁊ conuentiona
le. ⁊ dicit ꝙ ita demum contrahitur obligatio in pignore iu
diciali ſi res fuerit tradita: ⁊ nō aliter.

PEtenti. Petebam a te decem que mihi debebas.
maſſam auri mihi tradidiſti vt alij pro pecunia mutuo
accipienda obligarem. obligaui. tu poſtmodum pecuniaz
ſoluiſti. dicit ꝙ ſi illud ab illo creditore liberaui: ⁊ penes me
habeam: ꝙ actio. ad exhibendum teneor vt eam exhibeam
⁊ reddam. ſed ſi adhuc eſt penes illum creditorē cui eā obli
gaui. primā act. hēs ꝯ me vt eam redimam.

SI creditor. Obligaui tibi digeſtum meum pro de
cem: ⁊ tibi tradidi. cecidiſti a poſſeſſione digeſti. egiſti
contra eum qui detinebat eſtimationem eius conſecutus es
agere volo contra eum an ſim audiendus. dicitur ꝙ ſic. ſi tñ
ei preſtiterim ꝙtum ab eo conſecutus es.

¶ Si ſeruus. Seruus meus mutuauit mihi decem ex pe
culio ſuo pro quibus pignus accepit. titius ſoluit iſta decez
dicitur hic ꝙ poteſt agere pigno. actꝰ. ꝯ dñm iſti⁹ ſerui.

SI rem. Titius rē ſeij tibi vendidit ⁊ eaz bo. fi. emiſti ex
eam vſucapere cepiſti. eandem mihi obligaſti pro decem et
tibi eaz precario conceſſi. ſeius qui erat verus dominus rei:
me heredem inſtituit. dicit ꝙ durat precarium ſed pignoris
obligatio deſinit. vſucapio etiam tua interpellatur.

TItius. Debebas mihi decem. tu debitor alteri a quo
habebas pignora. ſm vnum intellectum vel non: ſed
alium cum eſſes in mora ſoluendi: et in re aliena ſm vnū ca.
vel propria ſed alium mihi vendere volebas ſcripſiſti mihi
⁊ rogaſti per epiſtolam vt pignus haberem tanꝙ emptum.
deinde penitet te: ⁊ paratus es ſoluere ſortem ⁊ vſuras. ⁊ ita
venditionē prius factam vis infringere. queritur an poſſis
⁊ rñ. ꝙ non.

GAius. Mihi mutuaſti decem ſub pignore. titio id pi
gnus iure tuo legaſti ⁊ dixiſti te id quondā emiſſe. ego
omnibus his interfui. ⁊ iſtud tanꝙ teſtis ſignaui. dicit ꝙ mi
hi non preiudicatur.

DEbitor. Obligaui tibi rem meam pro decē
eam a te emi an valeat emptio. dicit ꝙ non.
quia ſue rei nulla ē emptio. videtur ꝙ ſi ego
pign⁹ peterem per pignora. actio. vel pactuz
in rem repellar niſi paratus ſim totum debitum ſoluere.

¶ Debitoris. Libertus meus fi. fami. habens in peculio
debebat titio decem: ⁊ pignus ei tradidit. filius liberti pi
gnus emit ex pecunia peculiari. dicit ꝙ nō tenuit emptio. vñ
mortuo liberto erit pignus in hereditate: ⁊ conſequor ego
patronus portionem illius rei ſicut aliaꝝ reꝝ liberti mei per
bono. poſ. contra tabu.

¶ Soluta. Debebam tibi decem ſub pignore ſi tibi ſatiſ
feci. poſt ſolutionem pignus mihi reſtituere debes. Sed po
ne ꝙ pign⁹ qđ tibi obligaui: alij obligaſti: ⁊ p⁹ea tibi ſatiſfe
ci. dicit ꝙ a ſecundo creditore pignus liberaberis.

REm alienam. Rem tuam pignori obligaui titio. nō
tenet pignoris obligatio. ſed pone ꝙ dominiuz illius
rei aliquo caſu adept⁹ ſum: dicit ꝙ pignus cōfirmatur ⁊ da
tur titio vtilis pigno. Sed pone cum rem tuam obligaui: de
ceſſi te herede inſtituto. nunquid hoc idem erit vt confirmet
pignoris obligatio. dicit ꝙ non. Sed pone ꝙ ego volebaz
rem meam pignorare. fuiſti preſens ⁊ aſſeruiſti rem illam me
am eſſe. poſtea deceſſi te herede inſtituto. dicit ꝙ iſto caſu im
probe fecit ſi reſiſtere creditori volenti te pignoratitia cōue
nire. vñ vtili pignoratitia cōueniend⁹ es. iſtam vltimaz par
ticulam obſcure dicit.

CReditor. Si creditor pignus vēdidit. ⁊ plus cō
ſecutus fuerit debito conuenietur a debitore pi
gnora. actio. ad id qđ exceſſit reſtituēdū necꝫ libe
rabitur ſi velit actio. ſuā cedere ꝯ emptorē.

PIgnori. Fundum quendam emeram a titio ⁊ i
de habebam inſtrumentum in quo continebatur
fundi latitudo ⁊ longitudo. poſtmodum eum ſeio
obligaui: ⁊ inſtrumentum tradidi. deinde cum volui in fun
do illo edificare. dicit mihi vicinus ꝙ latitudo illius fundi
non tantum extendebat ſe ſicut dicebam per vnum pedem
vel duos. vnde acceſſi ad ſeium creditorem: ⁊ ad eum petebā
vt inſtrumentum exhiberet. vt per illud intentionem meam
probarem. quod facere noluit. ⁊ ita deficiens in probatione
ſuccubui. ⁊ ita minorem locum edificando dānificatus ſum.
queritur an iſtud damnum mihi a ſeio ſit reſartiendum. ⁊ di
ſtinguitur. aut maliciose ⁊ ſtudioſe hoc fecerit. aut non: ſi ſic
tenebitur. ſi non: non.

¶ Titius. Obligaui tibi rem aliquam. illam rez tu poſui
ſti in horreo tuo. poſtea nuncij curie capiunt aliquid ex hor
reo tuo: ⁊ inter illas capiunt etiam rem meam: ⁊ eam deteri
orant rumpendo forte vel alio modo. queritur vtrum mihi te
nearis ad dānū illi⁹ rei. ⁊ rñdet ꝙ non.

VTilitatem. Habebam nauem meam: poſui ma
giſtrum. ſi quis cum eo contrahat: quia ita contra
hens poteſt ignorare conditionem magiſtri propt
neceſſitatem nauigandi. equum eſt me teneri ad exemplum

illius qui aliquem prepoſuit taberne vel negociationi. cum tamen hoc non ſit ſimilis neceſſitas contrahendi: quia cõtrahens cũ inſtitore poteſt deliberare expediat ſibi contrahere an non. ſed non in eo qui contrahit cum magiſtro nauis. quia locus ⁊ tempus non patiuntur plenius deliberandi cõſilium. poteſt enim contingere vt locus ſit periculoſus in quo debet fieri contractus: vel tempus aptum ad nauigandum cogat nauigare.

¶ Magiſtrũ. Prepoſui plures nautas naui mee quis eorum dicatur magiſter ille ⁊c. hoc in prima. Si vero cõtrahatur cum nautis an in me danda ſit actio. dicitur ꝙ non. lꝫ ex delictis eorum debebam teneri. quia alia eſt cauſa ⁊c. ⁊ quia qui magiſtrum preponit cum eo contrahi permittit ſꝫ ſi naute dolo vel culpa aliquid cõmiſerint: de dolo ⁊ culpa eorum debet preponens teneri. ⁊ hoc in ſecunda.

¶ Magiſtri. Prepoſui magiſtrũ naui vt eã locet ad merces emendas vel vẽdendas. itẽ vt peregrini in ea tranſeant vel ad armamenta emenda. ⁊ ſi ſit mercib⁹ emendis propoſitus hoc nomine tenebitur. ⁊ hoc in prima. Non autem referat ſi ſeruus fuerit an liber. ⁊ ſi ſeruus an exercitoris an alterius ⁊ cuius etatis queritur. ⁊ dicitur ꝙ non. ⁊ ſibi ĩputet, q̃ talẽ p̄poſuit. ⁊ hoc in ſecunda.

Non ſolum. Intelligitur magiſter quẽ exercitor p̄poſuit ſꝫ etiam ille quẽ magiſter qui prepoſitus eſt p̄poſuit. ſiue ſciuerit ſiue ignorauerit exercitor talem magiſterio fungi. q: ſi ſcit eum p̄poſitum videt̃ ꝙ de facto primi magiſtri impoſiti teneat̃: ⁊ hoc facilius admittitur in magiſtro q̃ĩ inſtitore. ⁊ hoc in prima. Sed quid ſi ꝓhibeat exercitor ne alium magiſtrum p̄ponet vel ne talem puta titium ad hoc tamen ex contractu illius tenebitur. ⁊ hoc in ſecunda.

¶ Nauem. planus eſt ¶ Non autem. Dictum eſt. s̄. ꝙ exercitor tenetur de contractibus magiſtri quẽ naui p̄poſuit queritur tamẽ ſi de omni cõtractu magiſtri teneat̃. ⁊ rñd. ꝙ non. niſi de his que concernunt nauem vel ea que fiunt in naui cauſa nauigationis. ⁊ ꝓſequere textum qui ꝓcedit per exempla. ⁊ plan⁹ eſt vſqꝫ ibi. ſed ⁊ ſi in precijs dicit ſi magiſter nauis decepit aliquẽ emendo res neceſſarias ad nauẽ dãnũ ſpectabit ad exercitorem.

¶ Sed ⁊ ſi. Prepoſui magiſtrum naui: hic magiſter mutuauit pecuniã ab aliquo in refectionem nauis certe ego huic mutuanti teneor. Sꝫ quid ſi magiſter accepit pecuniã mutuo ab alio vt ſoluat huic qui in refectionẽ nauis mutuauit. an ego tenear. ⁊ rñ. ꝙ ſic. quaſi ⁊ iſte mutuauerit in refectionem nauis. deinde ponit quaſdam limitationes cõtractuũ q̃s ſolebant exercitores apponere magiſtris. ⁊ proſequitur vſqꝫ ibi. Si plures. textus ſatis clar⁹ eſt.

¶ Si plures. Prepoſui tres magiſtros naui mee: nec eis diuiſi officia eorum dicit quicq̇d actum eſt cum vno ſiue contractũ ego ad illud teneor. Si aũt diuiſa ſunt eorum officia puta vnus hꝫ ꝑtãtem locandi. alter p̄cium exigendi. tũc teneor tñ de illo q̇d actum eſt cum vno eorꝫ in eo in quo hꝫ ꝑtã tem. Item ſi eos p̄poſui ne alter ſine altero aliquid agat. ſi aliquid actũ eſt cũ vno tñ nõ teneor. ⁊ ſic tria dicit h̄ §.

¶ Exercitorẽ. Nunc exponit iuriſcon. iſtud nomen exercitor ⁊ planus eſt vſqꝫ ad § eſt aũt.

¶ Eſt autẽ. Dicit iuriſcon. ꝙ qui cõtrahit cum magiſtro nauis habet electionem quẽ velit cõuenire exercitorẽ an magiſtrum. ¶ Sed ex contrario. Dictũ eſt s̄. ꝙ cõtrahentibus cũ magiſtro nauis datur actio in exercitorẽ. Sed dubitatur quid ecõtra. vtrũ ſ exercitori det̃ actio contra cõtrahẽtes cũ magiſtro. ⁊ dicit ꝙ non. ratio: q: nõ ẽ eadẽ neceſſitas. tñ ſubuenit̃ exercitori extra ordinem.

Is. Vult aſſignare iuriſconſult⁹ differentiã inter exercitoriã actio. ⁊ tributoriã in hoc §. Dicit ergo habebam nauẽ ⁊ filiũ ⁊ ſeruũ ſi fili⁹ vel ſeru⁹ nauẽ exerceat ꝑ magiſtrũ ⁊ cõtrahat̃ cũ magiſtro: qualit̃ ego pat̃ vel dñs teneor queritur. ⁊ diſtinguitur. aut ſciui ⁊ volui. tũc aut tacite. aut expreſſe. aut ignoraui. primis duobus caſibus teneor ego pat̃ vel dñs inſolidum. q: publice intereſt vt inſolidũ ſciens: ⁊ tacite vel expreſſe tenear. ſecus in tributoria. q: ſi ſeru⁹ me⁹ vl fili⁹ negociet̃ in merce peculiari: me ſciẽte ⁊ volente. expreſſe vel tacite: nõ teneor inſolidũ. ſed inq̃tũ merces peculiares patiunt̃ vt ꝓ portione debita contribuant̃. ⁊ hoc vſqꝫ ad. §. ſed ſi. vbi redit ad primũ caſuꝫ dicens. ꝙ ſi ſcio vel filiuꝫ vel ſeruuꝫ naueꝫ exercere mea tamẽ volũtate nõ interueniẽte: an tenear inſolidũ. ſicut in primo caſu cũ ſciui ⁊ volui: tacite vel expreſſe: aut nõ vt in tributoria. ⁊ rñ. ꝙ in dubio meli⁹ ẽ ſtare verbis edicti inducentis: vt nõ tenear inſolidum. ⁊ ſicut in tributoria ſola ſcientia vel nuda volũtas tacite vel expreſſe interueniens nõ inducit obligationẽ ĩſolidũ. nec ĩ exercitoria ſcientia vl̃ volũtas tacita vl̃ expreſſa in caſu hoc. ⁊ in hac ſẽtentia declinat vt ego p̄ponẽs ſciens volẽs tacite vel expreſſe tenear exercitoria ſciens ⁊ volens de peculio. ⁊ hoc vſqꝫ ad verſi. in ꝑtãte. vbi dicit ꝙ nõ refert cuius ſer⁹ fuerit is q̇ in ꝑtãte eſt peculiaris ſeruus filij mei vel vicari⁹ ſuus ſui mei nauẽ exerceat per magiſtrum me ſciente ⁊ volente. teneor inſolidum. ⁊ filius ſi eo volẽte ⁊ ſciente nauem exerceat teneor inſolidum. ⁊ hoc vſqꝫ ad. §. Quamq̃. vbi dicit ꝙ q̃uis dictum ſit. s̄. ſi is ⁊c. dicit ꝙ licet. s̄. dicatur ꝙ in magiſtruꝫ det̃ actio. tñ ſi cõtrahitur vel cum ſeruo vel cũ filio nauem exercente ſciente ⁊ volente domino vel patre domin⁹ vel pater tenebitur inſolidum.

¶ Hec actio. Si prepoſui exercitorem in naui mea. ⁊ ipſe ſimpliciter p̄poſuit magiſtrum in naui mea ex contractu ſuo vterqꝫ noſtrum tenebitur. hoc ẽ ego ⁊ exercitor. ſꝫ ſi cũ alter utro actum fuerit ⁊ exactum tollitur obligatio. neqꝫ contra alterum agi poterit.

¶ Si plures. Plures domini vnius nauis magiſtrum p̄poſuerunt an ex contractu ipſius quilibet inſolidum teneat̃ queritur. ⁊ dicitur ꝙ ſic. ne cõtrahens cum vno actionem ſuã diuidere compellatur. neqꝫ refert pro qua parte quilibet dominus ſit. ſi vero plures ſint domini ⁊ per ſe exercitores nauis ꝓporcionaliter conuenietur: neqꝫ alter pro altero conuenictur.

Sed. Si plures dñi vnius nauis vnum ex ſe magiſtrũ nauis preponãt. ex cõtractu eius omẽs inſolidum conueniẽtur. ſed ſi ſeruus pluriuꝫ nauem exerceat eorum voluntate q̃liter teneantur queritur. ⁊ rñ. ꝙ eodẽ modo quo plures exercitores. ſed aperit qualiter. dicũt quidam ꝓporcionalit̃ vt ĩ prin. hui⁹. l. ſed hoc corrigit in illo verbo. ⁊ iõ ⁊c. alij ĩſolidũ ſicuti in plurib⁹ exercitoribus per cõem magiſtrũ. vt. s̄. l. i. in fine. ⁊ l. ſi ⁊ illum. ff. ⁊ ideo referũt ad prin. l. quãdo plures ꝑ ſe exercẽt vt ſic corrigat. l. prin. ſed hoc falſuꝫ eſt vt. s̄. naute cau. l. fi. §. ſi plures.

¶ Plane. Si ſeru⁹ pluriũ vni⁹ dñi volũtate nauem exerceat ille ſol⁹ inſolidum tenet̃. igit̃ ĩ caſu ſuꝑiori vbi ſu⁹ pluriũ exercet inſolidũ tenẽt dñi.

¶ Si ſeru⁹. Si ſeruus me⁹ volũtate mea nauem exerceat: ⁊ poſtea eum alienaui. nũq̇d teneor. dicitur ꝙ ſic. idem ſi decedat. ¶ Hec actio. Exercitoria actio ꝑpetua eſt. Si q̊ ſeruus volũtate dñi nauẽ exerceat: ſi decedat ſeruus an poſt annuꝫ detur. dicit̃ ꝙ ſic. licet de peculio actio poſt annuꝫ nõ daretur.

Si eum. Si ſeruuꝫ meũ naui tue magiſtrũ p̄poſuiſti ex cum eo contraxi habeo te obligatuꝫ. ⁊ hoc in prima. Item ſeruũ mihi ⁊ tibi cõem p̄poſuiſti q: opas tibi cõdixeras habebis me obligatũ act͡. ex cõducto: ſuꝑ eo ꝙ cũ ſeruo cõtraxero ſi tñ ageres mecũ ſicut ſi cũ alio nõ mecuꝫ cõtraxeris vt cederẽ tibi act͡. ꝓ portiõe tua. teneor cedere actio. ex cõducto. Si vero eũ tibi cõmodaui mãdati ad p̄dicta ages. Itẽ ſeru⁹ meus nauẽ exercebat p̄poſuit magiſtruꝫ ⁊ cũ eo cõtrit. agam cũ eo actiõe ex cõtractu iur͡ ciuili puta ex empto: ſi emptio interuenit vl̃ p̄toria: ſi aĩal forte vẽditũ fuit vicioſuꝫ. q̄ ⁊ ali⁹ agere poſſet. q: lꝫ nõ det̃ ex cõtctu mihi in ſuũ. dabit̃ vtilis ex eo cõtctu ĩ magiſtrũ. ¶ Si vn⁹. Plures exercẽt naueꝫ ⁊ p̄ponũt vnũ magiſtrũ vn⁹ exercitorũ cõhit cũ magiſtro

habebit quidē act̄.cōtra alios exercitores.

SI ſeru⁹. Si me ſciēte ⁊ volente ſeru⁹ me⁹ nauē exercebat teneoꝛ quaſi tributoria.ac ſi me ignorāte ſi de peculio.ſi vero cauſas ſeru⁹ exercet in dn̄os dat̄ actio.

LVcius titi⁹. Seruū meū ꝓpoſuit ⁊ hic accepit mutuā pecuniā in refectiōe nauis ad hoc ꝙ creditoꝛ efficacit̄ agat.ſiiij.cōſiderare dꝫ.ſ. ꝙ in refectionē mutuet ei:ꝙ ſciat eſ ſe ꝑpoſitū:⁊ nō pluſq̄ ſit neceſſariuꝫ refectiōi.⁊ in eo loco vbi res ſunt q̄ comparari debēt ad refectionē.eadeꝫ dicēda ſunt in inſtitoria fere.

Ad.l.rodiaꝫ de iactu. Rubrica.

1 LEge. Cū plures mercatoꝛes eſſent in naui:et vnus in tēpeſtate leuiāde nauis cā merces ſuas in mari pꝛoiecit.l.rodia cauet̄:vt alij tribuāt ad reſarciendū dānuꝫ ꝓijcientis.

SI laboꝛāte. Plures nauē cōduxerint:magiſter nauis res pluriū cōduxerit vehendas.⁊ vn⁹ merces ſuas ꝓiecit ex locato contra magiſtrū ⁊ magiſter contra alios ex conducto aget vt dānuꝫ ꝓijcientis reſartiat̄.⁊ hoc i pꝛima. Itē ſi q̄s ꝓiecit agē pōt ex locato cuꝫ magiſtro vt res alioꝝ retineat loco pignoꝛis.ſi v̄o ſunt res q̄ retineri nō poſſunt:aget tū ex locato ſicut vectoꝛes cū magiſtro:vt res alioꝝ retineat agere poſſunt ex cōducto:⁊ hoc iō qꝛ equuꝫ ē.

SI cōſeruatis. Si plures nauē cōduxerint ⁊ vn⁹ leuiande nauis cauſa q̄ magis oneroſas merces in naui habebat ꝓiecerit:⁊ nauis ad aliquē locū colliſa ſit:nō tamē perijt:an illi ad reſarciēdā nauim cōtributio faciēda ſit q̄rit̄ ⁊ rn̄.ꝙ nō ſicut neqꝫ ſi aliq̄s operas fabri cōduxit ⁊ inſtrm ſuū faber cōfregit. ¶ Cuꝫ in eadeꝫ. Iactu facto oēs q̄ ſunt i naui cōtribuere debēt ꝓut ponderāt an ꝓut valeant.⁊ rn̄.ꝙ pꝛo eſtimatiōe reꝝ. Itē an liberi hoīes debeāt cōferre.ad pꝛimū rn̄.ꝙ oēs cōtribuē debēt.⁊ etiā magiſter cui⁹ nauis ſaluata ē:ꝓ p̄cio reꝝ faciēda ē collatio nō ꝓut pōderāt liberoꝝ coꝛpoꝝ nō fiet eſtimatio.⁊ ex cōducto fiet actio.illa vero q̄ q̄libet ſi indigeat haberet ſunt cōmunicāda.

¶ Si nauis. Si a piratis nauis capiatur ⁊ vn⁹ redimat omnes contribuere debent. Si vero vnius merces tm̄ auferantur non eſt contributio facienda.neqꝫ ſi ille merces ſuas pꝛopꝛias redemit. ¶ Poꝛtio. Ad faciendam contributionem eſtimatio fiet non ſolum rerum amiſſarum:ſed earum que ſalue facte ſunt ſed diſſimiliter:quia amiſſe eſtimabunt̄ pꝛout empte:nō pꝛout vēdi poterāt ſi nō periſſent.ille vero que ſalue ſunt eſtimabuntur quātū vendi poterunt.

¶ Seruoꝛum. Si ſerui in naui ſunt:⁊ vnus in mari ceciderit:an facienda ſit eſtimatio.dicitur ꝙ non:magis q̄ eoꝛum qui fuerunt in naui ⁊ deceſſerunt:vel ſe pꝛecipitauerūt.

¶ Si quis. Iactu facto ſi facienda ſit contributio:⁊ vnus fuerit nō ſoluendo:an nihil pertineat ad magiſtrum.dicitur ꝙ non.quia ſinguloꝛum facultates exploꝛare non tenebant̄

¶ Si res. Facto iactu ſi is qui res ſuas pꝛoiecit recuperet:collatio facienda non eſt. Si vero iam facta eſt agent hi qui contribuerunt ex locato aduerſus magiſtrum.⁊ is qui cōduxit aduerſus eum qui res ſuas recuperauit ⁊ qō exegerit alijs reſtituet.

¶ Res. Si leuiande nauis cauſa ꝓijciātur res domini manent neqꝫ fiūt occupātis cum eas pꝛo derelicto nō habuerit.

CVm autem. Si inſtrumētuꝫ aliq̄d nauis cōmunis periculi vitandi cauſa pꝛoiectū ſit.an facienda ſit contributio querit̄.⁊ dr̄ ꝙ ſic.

NAuis. Pluribus habentibus merces in vna naui.cum nauis poꝛtum cum tanto onere intrare non poterat merces vnius in ſcaphas tracte ſunt ⁊ ſcapha ſubmerſa eſt.an illi qui ſunt in naue conferre debeant querit̄.⁊ dr̄ ꝙ ſic.⁊ hoc i pꝛima.econtrario collationi locus non erit.⁊ hoc in ſecunda.

SEd ſi nauis. Si iactu facto nauis in alio loco cum alijs mercibus ſubmerſa eſt.⁊ per vrinatoꝛes recuperate ſunt alique ex his.an conferre debeant ei qui iactuꝫ fecit cā nauis leuiande queritur.⁊ dicitur ꝙ ſic.⁊ hoc in pꝛima. Sed ſi ille qui iactum fecit merces ſuas recuperauit non conferet alijs quoꝝ merces in naui perierūt.⁊ hoc in ſecūda.

CVm auteꝫ. Tribus habentibus merces in naui.vn⁹ leuiande cauſa iactum fecit cuiuſdaꝫ tertij:⁊ merces alicuius qui in naue remanſerunt aſpergine deterioꝛes facte puta in decem:cum viginti merces ſue valebant.viginti pꝛo viginti confert.aliter cuius res deterioꝛate ſunt pꝛo decem.⁊ hoc in pꝛima. An autem hic cuius res pꝛopter iactum deterioꝛes facte ſunt conferat.⁊ diſtinguitur.an ratione aſperginis deterioꝛes facte ſunt.an ratione loci.pꝛimo caſu ſic.ſecundo caſu non.⁊ ꝙ in pꝛimo caſu ei conferri debeat.dic̄.j.i v̄.ſed hoc ⁊c.⁊ hoc vſqꝫ ad v̄.ſed diſtinctio.vbi dic̄ ſic.duo erant.vnus habebat que valebant viginti.alius habebat que valebāt triginta.⁊ vnus iactum fecit.res alterius pꝛo aſpergine deterioꝛes facte ſunt.deductis duobus conferret pꝛo viginti vni.idem eſt econuerſo.ſed hoc vltimo dic vt hic notatur in gloſa in determinatione vſqꝫ illuc.an autem econtra.

AMiſſe. Mercibus plurium mercatoꝛuꝫ in naui poſitis.nauis naufragium paſſa eſt:merces recuperate ſunt an conferre debeant domino nauis queritur.⁊ dicitur ꝙ nō.q̇a tantum habet locum collatio:cum iactatio ſit gratia cōmunis periculi euitandi:⁊ nauis ſalua eſt.

ARboꝛe. De voluntate eoꝛum quoꝛum merces erant delate i naui inſtrumētū nauis caſſuꝫ ē.nunq̇d tenebūt̄ cōferre magr̄o nauis q̄rit̄.⁊ dr̄ ꝙ ſic.

NAuis. Inſtrumētis nauis fulmine deuſtis:an domini mercium conferant magiſtro ad comparanduꝫ inſtrumentum queritur.⁊ dicitur ꝙ non.quia talis ſumptus magis factus eſt gratia nauis reparande q̄ mercis ſaluande.

CVm. Si nauis ad ſaxum colliſa ſit,quod quis ſeruauit de ſuo hoc ſibi habebit.

QVi. Iactu facto leuiāde nauis cā ꝙ ꝓiectū eſt ei⁹ erit q̇ ꝓiec̄ cū pꝛo derelicto nō habeat.ſicut ē cū q̇s onere pꝛeſſus ꝑtē oneris in via dimiſit.

DEpꝛecatio. Quidā cū nauis ei⁹ naufragiū paſſa eēt a piratis cuiuſdā inſule occupata:cōqueſtus ē iperatori.impatoꝛ dicit licꝫ dn̄s ſum mundi:volo tamē ꝙ cōſuetudo illius terre ſeruet̄:vt ſeruet̄ lex nautaꝝ rodos inſule.dum tamē legi nō ſit cōtraria.

SI vehenda. Cōduxi nauē ⁊ impoſui mancipia:vnū deceſſit an vectura ei⁹ debeat̄ q̄ritur.⁊ dicunt quidam indiſtincte ꝙ non.alius diſtiguit dicēs.referre q̇d actuꝫ erat qꝛ ſi cōueni quidē mercedē dare ꝓ his q̄ īpoſita eēnt teneoꝛ noīe illoꝝ:illi⁹ qui deceſſit.in dubio ꝓbabit nauta mācipiuꝫ meū īpoſitū fuiſſe:⁊ ſufficiet.nō obſtante p̄ſumptōe ꝓ me faciente.

SI ea. Cōduxi nauē ad merces meas vehendas ſꝫ nauta in deterioꝛi naui poſuit:⁊ illa cū mercib⁹ perijt.an mihi teneatur querit̄.⁊ rn̄.quidā indiſtincte ꝙ ſic ex ꝯducto.ſ.vel locato.paul⁹ diſtiguit.an vtraqꝫ nauis perijt nō adhibita culpa a magiſtro in perdēdo:⁊ nō tenet̄.⁊ ſi altera tm̄.ſ.illa i q̄ merces inuecte ſunt vltimo tenet̄.idē ē quod teneri nō debeat:ſi magr̄ qui nauem locauit nauigare nō poteſt:detentus publice a publicis perſonis.⁊ ſi nauis perijt cum mercibus idē ē ſi itra certū diē ꝓmiſit ſe nauigatuꝝ ſub pena.⁊ nō nauigauit ipedit⁹ iuſta cā.idē ē ſi moꝛbo fuerit ipedit⁹.idem ſi nauis vicioſa facta ſit ſine culpa ei⁹.

SI cōduxi. Conduxi nauē ad duo milia amphoꝛas nō īpoſui niſi mille an ītegra mercede teneri debeā querit̄ ⁊ dicit quidā indiſtincte ꝙ ſic.ali⁹ dic̄ ꝙ ſm ꝙ conuenit inter nos.

De inſtitoꝛia actione. Rubrica.

Negociationi mee p̄poſui negocia
OMnium .torē: qui inſtitor appellat̄ vel inſtitu
tus. ſi quis cū eo contrahat obligor ei ex cōtractu
eiꝰ inſtitoris. querit̄ an ego agere poſſum: diſtin-
guitur. aut p̄poſui liberū: aut ſeruuʒ: aut ꝓpriū: aut alienum.
ſi ꝓpriuʒ agam. ſi alienū agā aduerſus dn̄m vt cedat mihi a
ctio. ſi libertū idem. ſed tūc demū mandati aduerſus contra-
hentes agere potero. ſi dn̄s vel liber ſoluēdo nō eſt.

i INſtitor. Quid ſit inſtitor dicit hec. l. neqꝫ refert cui ne
gociationi ſit p̄poſitus. ſi ergo p̄poſitꝰ quis ſit ad do
mos locandas vel frumētū emēdū proponēs tenebit̄. idem
eſt ſi p̄poſitꝰ ſit ad pecunias fenerandas. idem eſt ſi ad cam-
bium. Itē ſi illi deferūt veſtes ſarcinādas vendēdas inſtito
res appellant̄. itē ille ſartor. itē ſi tabernarꝰ aliquē inſtituit
ad merces cōparandas hec inſtitutio dicit̄. Item ſi q̇s quē
p̄ponat lauandis corporibꝰ mortuis. ⁊ ille cadauera ſpoliet
tenet̄ inſtitoria: lʒ furti iniuriaꝝ cōueniri poſſit. Itē ſi piſtor
aliquē p̄ponat: vt certo loco panē vendat ⁊ ille pecuniā ac-
cipiat nec panē reddat tenebit̄ preponēs.

s SEd ⁊ cū. Fullo cū peregre eſſet ꝓfecturꝰ pitiori de īſti-
toribꝰ ſtationeʒ ſuaʒ cōmiſit tanꝗ̄ ꝓcuratori nō tāꝗ̄ ī
ſtitori. ſi ille ꝯtractat an teneri debeat fullo rn̄. ꝙ de illis ve-
ſtimentꝭ nō tenet̄: vt ꝓcurator ad cōſummanda ea que in ta
berna relinquit. Si vero fullo ꝓficiſcens cōtractat nō ſoluʒ
inſtitoria ſʒ ex locato tenebitur.

n NOn tn̄. Inſtitor nō indiſtincte eū obligat qui eū p̄po
nit ſi tm̄ gratia eiꝰ rei ad quā p̄poſitꝰ ē. ſi ergo prepoſi
tus eſt ad merces vendēdas tenebitur preponens. Si igit̄
aliquis mutuauit ei pecuniā p̄poſito ad emendū obligat p̄
ponentē inſtitoria. idē eſt ſi p̄poſitꝰ fuit ad ſoluendā penſio
nem taberne: ⁊ mutuuʒ accepit: niſi p̄ponēs vetuerit ei mutu
ari. Idē eſt ſi p̄poſitus eſt ad oleuʒ emendum: ⁊ oleum mutu
um accepit. ſi vero cū vēdidit oleum anulū noīe arre accepit
nec reſtituerit dn̄s inſtitoria tenebit̄ niſi actū fuerit. vt pecu.
noīe arrā nō accipiat. idem eſt ſi pignora accepit ꝓ precio te
net̄. niſi ille ſoluto p̄cio pignora reddat. idē eſt ꝙ fideiuſſori
preponens tenetur. ¶ Si ab. Si inſtitorem p̄poſui-
ſti ⁊ deceſſiſti herede inſtituto: ⁊ heres eundem inſtituat. i. eo-
dem vtatur. an debeat teneri dicitur ꝙ ſic idē eſt ſi ante adi-
tam hereditatē quis cōtrahat cū eo ne cōtrahens decipiat̄
Sequentia clara ſunt vſqꝫ ad. §. pupillus.
¶ Pupillus. Qui pupilluʒ p̄ponit obligat̄ inſtitoria ⁊ ſi
bi imputet qui talem p̄poſuit. Si v̄o pupillus p̄poſuit ob-
ligat̄ ſi tutore auctore fecit ſine auctore tutore obligatur in-
quantū factꝰ eſt locupletior. ſi v̄o pupillus extitit heres pre-
ponenti obligatur. Si vero minor xxv. an. preponat ei ſuc-
curritur per bn̄ficiuʒ reſti. in integꝛ. ⁊ hoc cauſa cognita.
¶ De quo. Prepoſui multos ſtationi mee. ſcripſi in oſtio
ſtationis ꝙ nullus contrahat cuʒ vno coruʒ perinde haben
dus ē iſte talis ac ſi non preponeretur: claris autem litteris
debeo ſcribere. neqꝫ refert grecis an latinis. dum tamen ſer-
uetur loci conſuetudo. Si vero aliquis dicat ſe ignorare lit-
teras. vel q̄ḋ ſcriptum eſt non ſeruauerit: cum multi illud le-
giſſent nō eſt audiendus. Item illud q̄ḋ ſcriptum eſt perpe-
tuo debet eſſe. alioquin, ſi cum contrahatur cum eo cum non
dum erat prepoſitum tenetur inſtitoria. ſ. ꝙ pro eo debeat
teneri. vnde ſi ego ſcripſi alius ſuſtulit. vel littere pluuia ob-
fuſcate ſunt. Si vero inſtitor vt me deciperet remouit prepo
nens de dolo inſtitoris niſi contrahens fuerit ſimiliter doli
particeps.
¶ Conditio. Si quē prepoſui ⁊ prohibui ne aliquis cum
eo contraheret: niſi de conſilio titij. vel niſi ſub pignore. vel
ad illam rem non teneor īſtitoria niſi obſeruatum fuerit. ſed
ſi vna hora diei vetui contrahere cum eo quē prepoſui alia
permiſi tertia vetui. dicitur ꝙ q̄cūqꝫ hora contrahatur pro-
pter narrationem meam teneri debeo. ⁊ hoc in prima. Si ve-
ro in totum prohibeaʒ non teneor. quia neqꝫ prepoſui quia
hic magis loco cuſtodis eſt ꝗ̄ inſtitoris. ⁊ hoc in ſecunda.
¶ Si inſtitoria. Differentiam aſſignat inter tributoriam
⁊ inſtitoriam actionem. quia inſtitoria in merce dominica cō
ſtitit. tributoria in peculiari. Si ergo ſeruum tuuʒ merci mee
prepoſuiſti ⁊ cum eo contraham ſi agam contra te inſtitoria
nō agam tributoria.
¶ Si ſeruo. Habebas ſeruum ordinarium ⁊ illius vicari
um conduxi operas vicarij ab ordinario: ⁊ eum merci mee
prepoſui. tu cum eo contraxiſti emendo aliquid: an valeat
emptio. dicitur ꝙ ſic. ⁊ pro emptore vſucapies licet non ci-
uiliter ſed naturaliter fuit obligatus. ⁊ hoc de rigore. de eq̄-
tate tamen tibi in me dabitur vtilis ex conducto de peculio
ordinarij: vel de peculio vicarij: cum ei mandaui cum reʒ ha
beam ⁊ precium.

h HAbebat. Seruum prepoſui eum merci olearie
⁊ pecunijs mutuo accipiendis. creditor ei mutua
uit decem in mercem oleariam tacite non expreſſe:
ignorans eum fuiſſe prepoſitum mutuis pecunijs
accipiendis. egit aduerſus me inſtitoria ex vna cauſa ſcili-
cet qua erat prepoſitus merci olearie. neqꝫ probare poteſt
pecuniam fuiſſe verſam in predictam negociationem. ⁊ ſuc
cubuit. vult agere ex alia cauſa qua erat prepoſitus ſcilicet
mutuandis pecunijs an poſſit. dicitur ꝙ ſic vtili inſtitoria.
¶ Meminiſſe. Prepoſui ſeruum ex contractu eius tene-
bor: niſi nouandi animo vt ego liberer in ſe transferat obli-
gationem.
¶ Si duo. Duo vel tres prepoſuerunt inſtitoreʒ in taber
na. dicitur ꝙ cōuenietur quilibet inſolidū ſʒ ab alio recipiet
quod dedit actione pro ſocio. Item erit dicendum ſi ſer-
uus ſit alienus. ſed repetent ab inuicem per iudicium cōmu-
ni diuidundo. vel per iudicium ſocietatis. vel cōmuni diuid.
iudicium eſſet. an vnuſquiſqꝫ pro parte conuenietur. Reſp.
inſolidum vnuſquiſqꝫ tenetur durante ſua ſocietate. Si ve-
ro res deſierit eſſe communis. verbigratia. Prepoſuiſti ſer-
uum pecunijs accipiendis. mutuaui ei decem. deceſſi duobꝰ
heredibus inſtitutis: ⁊ ſeruo libertatem dediſti. quilibet he
re. pro parte ſua conuenietur. Et hoc dicit cum idem erit.

n NOuiſſime. Hec actio inſtitoria heredi ⁊ in heredē per
petuo datur.

s SI cum. Prepoſui ſeruuʒ meū ville mee cuſtodē: vt fru
ctꝰ perciperet. mutuaſti ei an habebis me obligatū inſti
toria querit̄. ⁊ dicitur ꝙ nō. Si vero euʒ prepoſui vt merces
diſtraheret: ⁊ cū eo ꝯtraxeris aliquid emendo ab eo exᵒ ei inſti.

s SEro obligatꝰ.
SI quis. Prepoſui ſeruū mancipijs emēdis vel vēdē-
dis. emi ab eo ſeruū vicioſuʒ nō inſtitoria tm̄ ſʒ redhibitoria
mihi teneberis. vel ex ſtipulatu ad duplum. ſ. ſi ſeruꝰ euictus
ſit: ⁊ ꝓmiſſum fuerit de dupla. vl̄ ad ſimplū cū de dupla nō
ꝓmiſit. ¶ Si ſuū. Prepoſui ſuū titij merci mee ſeius cū eo
ꝯtrxit: hēbit me obligatū ſeius inſtitoria: vl̄ titiū de peculio. ſi
v̄o vetui ne ſeiꝰ cū eo ꝯheret: titiū tm̄ hēbit obligatū. ¶ Si
īpubes. Prepoſui quēdā merci mee. deceſſi filio meo īpube
re īſtituto: aliq̇s cū inſtitore ꝯtrxit. nūq̇d pupillꝰ tenebit̄ ex illo
cōtractu dr̄ ꝙ ſic. quēadmodū tenet̄ ſi tutor merci pupilli a-
liquē p̄poſuiſſet ⁊ deceſſiſſet ⁊ poſtea aliquis cū inſtitore cō-
trahat. idem eſt ſi furioſus fuerit heres.
¶ Proculꝰ. Prepoſui ſeruū meū: nunciaui tibi ne ei mutu
ares: mutuaſti. certe dabit̄ mihi exceptio cōtra te. Si v̄o i p̄-
dicta cauſa peculiū locupletiꝰ eſt vel in rem meā verſuʒ ſit. ne
qꝫ velim tibi ſoluere aduerſus exceptionē p̄dictā dabit̄ tibi
doli replicatio. ¶ Ex cauſa. Si ſeruum vel liberū p̄poſui ⁊
cuʒ eo contrahas cōdices ex ea cauſa ex qua agi poteſt inſti

i toria.
INſtitor. Plana eſt.

i IN eum. Inſtitui ꝓcura. pe. accepit vtil̄ ei qui pecuniā
mutuauit ſibi ad exemplū inſtitore dabit̄ actio in eum
idem eſt ſi alicui ſtipulanti pecuniā promiſit. ¶ Si dominꝰ
Prepoſui ſeruum meū menſe vel vt pecuniā acciperet. ſi li-
ber factus in eadem inſtitoria perſeuerauerit: nihilominꝰ te-
nebor inſtitoria: lʒ ſtatum ſuuʒ mutauerit. ¶ Taberne. pre-
poſui filiū meū taberne: accepit mutuā pecuniā. pro eo fide-

iuſſi habebis creditorez inſolidū obligatū rōne fideiuſſiōis
cū fideiubēdo ſpēm pecunie accepte negocio taberne miſcu
erit. ¶ Seruus. Prepoſuiſti ſeruū pecunie accipiēde ꝓ ali
quo an tenearis inſtitoria dicit̄ ꝙ nō. neqꝫ īſolidū nec ď pe
culio. vt. j. de fideiuſſo. l. inſcio. ¶ Quod aūt. Titiꝰ quidaꝫ
ſeio tenebat̄. ꝓmiſit ſeruꝰ pecunijs fenerādis ꝓpoſitis ſeio.
⁊ titiꝰ confeſſus erat ſe mutuo accepiſſe. an ſeiꝰ ex ꝓmiſſiōe
ſerui habeat me obligatū querit̄. ⁊ dicit̄ ꝙ ſic. cū mihi fiat a/
ctio q̄ſita aduerſus titium. ⁊ hoc dicit. vel dic caſum vt hic
nota.

Lucius. Prepoſui libertū meū menſe numularie. miſit
libertꝰ titio litteras quibꝰ ſignificauit ei ꝙ apud menſaꝫ ha
bebat. c. ⁊ ad certū tp̄s nunciauit ei debere. deceſſit nō ſoluē
do: nullo relicto herede. an libertꝰ ex epiſtola cōueniri poſſit
queritur. ⁊ rn̄. ꝙ nō. nec de iure ſtricto nec de equitate. qꝛ ma/
gis ad fideꝫ menſe preſtandū: ꝙ ad ſe obligādū ep̄laꝫ miſit

¶ De tributoria actione. Rubrica.

Huius quoqꝫ. Cōmēdat vlp̄. edictū p̄tor/ quo vocat dn̄m ſerui nego/
ciantis in merce peculiari in tributū: cū alijs cre/
ditoribꝰ vbi dn̄s priuil. nō habeat deducēdo ꝙ
ſibi debet̄ inſolidū ſꝫ ꝓ rata. ita tn̄ ſi dn̄s ſciat eum negocia/
ri. ¶ Licet. Quāuis mercis appellatione ſerui nō cōtineā/
tur. tn̄ ſi ſeruꝰ in his vēdendis ⁊ emēdis negociet̄ dn̄s ex con
tractu eiꝰ hoc edicto tenebit̄ cū ex interp̄tatione ad oēs ne/
gociatiōes porrigit̄ hoc edictū. ¶ Peculiarē. In actiōe tri
butoria que cōtrahenti cuꝫ ſeruo peculiari datur aduerſus
dn̄ꝫ: nō deducit dn̄s qď ſibi debet̄. ſecꝰ in actiōe de peculio.
¶ Scientiā. Ad hoc ꝙ dn̄s tributoria teneat̄ oꝫ ꝙ ſciat ſer
uuꝫ negociari. ſꝫ an volūtas eiꝰ expreſſa exigat̄. dicūt quidā
ꝙ ſic. alij ꝙ ſi nō expreſſe voluerit duꝫ tamē nō condicat ſuf
ficit. ⁊ hoc verius.

Potestatis. Qď contractū cum eo erit q̊ ī aliena ptā
te eſt eo ſciente in merce peculiari. de eo iudicium dabo
qualiter accipiatur poteſtatis v̊buꝫ queritur. ⁊ rn̄. ꝙ non re/
fert maſculus ſit an femina. ſeruus ꝓpriꝰ an alienꝰ bo. fi. ſer/
uiens vel liber homo credens ſe ſeruum. dn̄ tamē res in qua
negociat̄ ad eum pertinet in cuiꝰ ptāte eſt. Si v̊o ſit ſeruus
cōis ⁊ vterqꝫ dominoꝝ ſciat in vtrumqꝫ dabitur tributoria
ſi alter ſciat: alter ignorat: qui ignorat deducit inſolidū qď ſi
bi debet̄. Si vero ignorans conueniat̄ de peculio. deducit
ſciens ꝙ ſibi debet̄ inſolidū ꝙ ſi ſciens de peculio cōuenitur
deduceret inſolidum. ¶ Si ſeruus. Pupilli ſeruꝰ nego
tiabatur in merce peculiari ſciente tutore. tutor iſtius pupilli
dolum cōmiſit. vtrū pupillus ex iſto dolo conueniri poteſt.
rn̄. ꝙ nō. tn̄ ſi quid ad pupillū peruenit tenebitur act̄. iſtito
ria. ¶ Si vicarius. Habebam ſeruum ordinarium q̊
habebat vicariuꝫ ſub ſe. ſi igitur negotiatus fuerit in merce
peculiari aut me ſciente ⁊ ordinario ignorante: aut econuer/
ſo. aut vtroqꝫ ſciente. primo caſu tenebor tributoria. ſecun/
do caſu in me de peculio actio dabitur nomine vicarij ſm̄ q̊ſ
dam: ordinarij ſm̄ alios. ſed an de peculio vicarij que or/
dinario debetur deducam. dicitur ꝙ non qꝛ ſciuit. ſed ꝙ mi/
hi debetur ſic: qꝛ ignoraui. tertio caſu nomine meo teneor tri
butoria ordinarij ⁊ de peculio. debet tamē eligere actor qua
actione experiatur nec deducam qď mihi debet̄ neqꝫ ꝙ ordi
nario: licet ordinarius deducere poſſet ſi ignorauit
¶ Sed ſi. Si ancilla negociet̄ in peculiari merce tributo/
ria competit. Item neqꝫ refert cum ſeruo quis contrahat in
merce peculiari. an cū eo quē ſeruus prepoſuit. ¶ Merces
Seruus meꝰ negociabat̄ in merce pe. latum peculiuꝫ habe
bat aliud ī quo nō negotiabat̄. an de eo tenear tributoria.
dicitur ꝙ non. ¶ Per hanc. Quod ſeruꝰ ratione mer
cis peculiaris accepit venit in hac actione.
¶ In tributa. Vocatur dominꝰ in tributū cū creditoribꝰ
mercis peculiaris, an referat debeatur dn̄o an nomine mer/
cis an al's. quominus nomine veniat in tributum cum alijs
dicitur ꝙ non ſiue ante mercē ſiue poſt ei aliquid a ſeruo de
beatur. ⁊ hoc in prima. Si vero hi qui contrahebant pigno
ri habebant mercem illi domino preferendi ſunt. Item non
refert an dn̄o debeatur an his qui ſunt in eius poteſtate q̊a
cōmodo veniunt in tributum. Si vero plures domini ſint ꝓ
rata debiti vnicuiqꝫ fiet cōtributio. ¶ Non. Si ſeruꝰ
qui negotiabat̄ habeat peculium in quo non negotiat̄ an il
lud veniat in tributum queritur. ⁊ dicitur ꝙ nō. ſed illud in q̊
negotiat̄ mercis peculiaris cauſa. neqꝫ refert merces illa ex
tet an precium eius in peculiū ſit v̊ſum. item ſi aliud debea
tur ſeruo in contractu illud veniat in tributum: ꝓut fuerit ſo
lutum. ¶ Si pp. Si ſeruus in ſtatione in qua negoti/
etur ī peculiari merce inſtr̄m habeat: vel plauſtrum vel ꝯſimi
le. illud veniet in tributuꝫ: qď v̊o habet extra mercem peculi
arem. puta argentum vel conſimile non veniet in tributum:
niſi ex re peculiari fuiſſet comparatū. vnde ſi mancipijs emē
dis vel vendendis negotietur ⁊ illa venient.
¶ Si plures. Si in ſeparatis mercibꝰ negotiet̄ ſeruus: et
in vna aliquis contrahat in aliā alius. puta exercuit ſeruus
mercem in linteolis: aliā in ſaccis non ſimul venient credito/
res ratione vtriuſqꝫ mercis coniunctum ſeparatim vbi vnꝰ
ratione vnius vocetur in tributum. al's cū ratione alterius.
Idem ſi in diuerſis locis exerceat eandē negotiationem pu
ta mutine ⁊ bon̄. qꝛ creditor mutin̄. nō venit al's in tributum
cū creditore bonon̄. ſed fiet ſeparatio. Si vero ī vno loco exer
ceat omnes ſimul veniunt in tributum. lꝫ ex pecunia vnius
creditoris fuerunt cōparate merces: niſi fuerunt pignorate
creditori quo caſu ille preferendus eſt ſicut ſupradictū eſt. §.
in tributa. ¶ Sed ſi. Si ſeruo tuo inſtitori merceꝫ me
am tradidi vendendam ⁊ habui ei fidē de p̄cio ſi extat merx
an veniat in tributum queritur. ⁊ diſtinguitur. Aut habu/
it fidem de precio aut non. primo caſu habet locum contri/
butio. ſecūdo caſu eam vendicabo: qꝛ res vendite.
¶ Contributio. Si ſeruus in merce peculiari negotietur
⁊ plures cum eo contraxerint pro rata fiet cōtributio. ⁊ ſi vnꝰ
exegerit tributoria ſolidum cōſequitur. ſi hoc merx peculiar̄
patiat̄. cauebit tn̄ ꝙ ſi alij cauſa mercis peculiaris credito/
res apparuerint refuſurum ſi plus q̄ merx patiat̄ accepit. itē
cauere debet ſe dn̄o refuſuꝝ ſi appareat ſibi aliquid deberi
ſub conditione vel ſi latens fuerit debitum ⁊ poſtea claruit.
¶ Quid. Si creditores merces peculiaris velint vt do/
minus contribuat ille nolit ſe intromittere ſꝫ potius dimittē
quod ſibi debetur an ſit audiendus. dicitur ꝙ ſic. ⁊ laudādꝰ
¶ Si cuius. Si dominus vniꝰ minꝰ q̄ debebat̄ tribuat
dolo malo tributoria tenet̄. ſi vero ſeruꝰ per miniſteriū ſuum
negotiet̄ in merce peculiari. ⁊ hoc ignoret dn̄s. ſi hoc vnus
qui tribuat in dolo eſt liberatur ſupplendo ꝙ deeſt. ⁊ hoc in
prima. Si vero ſibi ſoluit ⁊ per hoc vnus tribuat vel merceſ
ſuſtulit: aut minoris diſtraxit: aut ab emptoribus nō exegit
tenetur tributoria ſi dolꝰ interueniat. itē ſi negauerit per do/
luꝫ alicui deberi tenet̄. ¶ Hec actio. Heres tenet̄ hac act̄.
quatenꝰ ad eū peruenit ⁊ perpetuo ⁊ ſeruo mortuo: dominꝰ
tenet̄. iſta ſunt vera non ſolum in hēde ſed in alijs ſucceſſori
bus. ¶ Eligere. Seruus ſi negotiet̄ in merce peculiari con/
trahens cum ſeruo agere pōt cū dn̄o: velit tributoria velit ď
peculio. ſꝫ vna electa ad alterā nō habebit regreſſum. ſed ſi
vna cā velit agere tributoria. qꝛ contraxit in merce pecu. ex
alia de pe. cū ex̄ mercem peculiarem cōtraxit vtraqꝫ agē po/
teſt. ¶ Si ſeruo. Si ſeruum tuum prepoſueris vt negotiet̄
in merce peculiari. ex alia de pe. ⁊ heredē tuū rogauer̄ vt euꝫ
manumittat ei peculiū legauer̄ an heres teneat̄ tributoria.
dicit̄ ꝙ nō. ⁊ hoc labeo. ſꝫ pomp̄. dicit ꝙ heres cū manumi/
ſit nō fecit ſibi caueri a ſeruo vt creditoribꝰ mercis ſatiſface
ret vel deduceret de peculio. ꝙ debuerit tenetur tributoria.
Totiens. Et rn̄. tacite obiectioni q̄re nō dat̄ in h̄rdē niſi q̄te
nꝰ ad eū ꝑueīt. vt. ſ. l. illď. ī fi. rn̄. ꝙ totiēs. q. d. cū ď dolo de
functi ꝯueniat̄ ꝯſiderat̄ q̄tū ad eū ꝑuenit. cū ex ſuo inſolidū

De peculio. Seruũ tuũ q̇ negociabaṫ in merce pe. vẽdidiſti.an cũ emptoꝛe agi poſſit tributoꝛia.dicit ꝙ non ſed de peculio.

a Aliqñ. Qui ꝯhit cũ ſeruo ĩ merce peculiari agi pōt tributoꝛia vel de peculio,cõſulti⁹ tñ faceṫ aliqñ ſi de peculio ageret ꝙ hac actiõe.q₂ in tributoꝛia act̃.illud ſolũ venit ĩ cõtributionẽ:qđ in merce ẽ.ſʒ in peculiari merce pōt eẽ ꝙ in maioꝛi vel in minoꝛi ꝑte peculij negocieṫ puta tertia vel q̃rta. Itẽ pōt eẽ ꝙ nihil dño debeaṫ:⁊ ita nihil deduceṫ in act̃.đ peculio.vtputa ſeru⁹ me⁹ habẽs peculiũ valẽs.c.mar.pec.l. creditoꝛib⁹ merces dʒ.xl.dño.⁊ ſic pl⁹ debitũ merc̃:q₂ ĩ.x.excedit ⁊ ſic ñ expedit agẽ tributoꝛia.ſʒ ſi đ pecl̕io agāt ſolidũ ꝯſequeṫ.q₂ plus ẽ i peculio ꝙ ĩ ere alieno ⁊ deducto ꝙ dño debetur.

a Alius. Duas ponit qõnes.vnã ſoluit. alteraʒ nõ.vna ẽ ꝙ duo cũ ſeruo ꝯhunt in merce pecu. ⁊ plures alij eṫ mercẽ.ſi dñs a creditoꝛe peculiari extra mercẽ cõueniaṫ:an poſſit deducere qđ alijs dʒ.q₂ ineq̃liṫ diſtribuit p₂i⁹ cõuẽt⁹ a creditoꝛib⁹ mercis.đ₂ ꝙ ſic.v̇ bigrã. Tres ſunt q̇ mutuauerũt in mercẽ.ſ.duo extranei.⁊ dñs.ſ.quilʒ.xv. cũ nõ deducẽ deberet niſi.x.deducit.xv.vnde adhuc remãſerunt.v.ſoluẽda ſi dñs de pecu.extra mercẽ ſicut dictũ ẽ cõueniaṫ an poſſit illa.v.deducẽ querıṫ.⁊ rñ.ꝙ ſic.⁊ h̕ in ſcđa. In p₂ia v̇o qõne dici pt eẽ ꝙ dñs nõ deducet imo ecõuerſo. verius eſt vt innuit in fine.

Qđ cum eo qui in aliena poteſtate eſt geſtuʒ.

Qualiṫ ex alienis ꝯctib⁹ q̇s ꝯueniaṫ

o Omnia. ſuperioꝛib⁹ titul̕ dictũ eſt.intẽdit h̕ dicẽ qualiṫ filiuſfa.ſui iuris fact⁹ teneaṫ qñ ſupioꝛes actiones nõ cõpetũt.⁊ iuſtũ ẽ vt cũ eo ꝯhens ſuũ recipiat.aut g̊.ꝯhit iuſſu patris aut nõ,ſi in patris rem v̇ſum eſt.aut neq₃ iuſſus ei⁹ interceſſit:neq₃ in rem ei⁹ v̇ſuʒ.p₂io caſu teneṫ paṫ qđ iuſſu.ſcđo de i rẽ v̇ſo,tertio de peculio,de q̇bus.l.pꝛoxi.dicet.

a It. Cõtraxit cũ filiofa.vel iuſſu pr̃is vel nõ.vel ĩ rẽ patris v̇ſuʒ ẽ.vl̕ nõ ẽ v̇ſuʒ:neq₃ iuſſus ĩteruẽit.q̃riṫ q̃liṫ debeat filius conueniri.reſponde.ꝙ dum eſt in poteſtate inſolidum emancipatus vero vel exheredatus vel inſtitutus abſten⁹ inq̃tũ facẽ pt:vl̕ ſi ꝑ dignitatẽ exijt de ptãte pr̃is.vl̕ ĩ adoptionẽ dat⁹ fuerit a pr̃e naturali.⁊ pr̃ decedat.vl̕ ſi nõ ĩ modica parte hr̃s ĩſtitut⁹ fuerit.hẽat creditoꝛes alios.⁊ ego h̕ caſu eũ ꝯueniã an poſſit detrahẽ qđ alijs debeṫ.vt cuʒ alijs veniã in cõtributionẽ querıṫ.⁊ diſtiguıṫ.an ꝯxerũt cũ eo duʒ erat ĩ ptãte:ſicut ego.⁊ melioꝛ erit ꝯditio mei occupant̃.niſi aliq̇s fuerit ꝑuilegiat⁹:puta q₂ mutuauit ĩ refectõem dom⁹. ⁊ h̊ rõ ꝑus erit habẽda:aut poſt ⁊ hẽbiṫ eoꝝ rõ vt detrahaṫ qđ eis debeṫ. Sʒ ſi ex ꝑte nõ modica fuerit ĩſtitut⁹:puta ĩ dimidia hẽdi.eligã ſi velĩ eũ ꝯuenire ĩſolidũ:aut ĩ parte q̇ heres ẽ.h̕ ĩſpecto a iudice ſit ĩſtitut⁹ ĩ modica ꝑte aut non.vt ſic habeaṫ rõ ei⁹ ne egeat vel nõ:⁊ h̕ vſq₃ ad.§.iterdum.

Interdũ. Volebã cũ quodã ꝯhẽ q̃rebã an eẽt filiuſfa.et rñ.ſe pr̃em nõ hr̃e:cũ tñ ĩ ptãte pr̃is eẽt ex h̊ ꝯxi.q₂ pr̃ eũ poſtea emãcipauit vel exhr̃dauit.an ꝑꝑ mẽdatiũ ſuũ ĩſolidũ cõueniri debeat q̃riṫ.⁊ đ₂ ꝙ ſic.ꝙ ꝙ filiuſfa.ꝑuileg̃.habeat in contractibus vt ꝯueniaṫ ĩq̃tum facere pōt.

Soli. Filiofa.daṫ hmõi p₂iuil̕.vt ĩq̃tũ facẽ poſſit ꝯueniatur:an ad hr̃dem ei⁹ trãſeat.đ₂ ꝙ nõ. Si v̇o ꝯtraxi cũ filiofa.⁊ poſtea ſui iuris efficiaṫ.⁊ diu poſtea ſtetero ꝙ eũ nõ cõuenero an debeo poſſe eũ ĩſolidũ ꝯuenire ꝑꝑ tẽpoꝛis fluxuʒ ⁊ rñ.ꝙ rõ habẽda eſt.

Is. Cõtraxi iuſſu patris cum filiofa.vna electa ad aliã nõ hẽo regreſſuʒ niſi errauerim.vñ ſi egi de peculio nõ agaʒ poſtea qđ iuſſu.niſi erras h̊ fecero.

s Si filius. Contraxi cũ filio viuo patre.egi ꝯ eũ ⁊ ĩſoliduʒ cõdẽnat⁹ eſt emãcipato eo vl̕ exhr̃dato ſi ꝯueniat an debeat hr̃i rõ ſui querıṫ.⁊ reſpon.ꝙ ſic.

Si filio. Cõtraxi cuʒ filiofa.pr̃ eũ exhr̃dauit:extraneũ inſtituit:⁊ rogauit đ hr̃ditate reſtituẽda filio:⁊ reſtituit.an ĩſolidũ debeat ꝯueniri cũ hr̃s ſit re ip̃a an inq̃tũ facere pt ĩſpectis v̇bis edicti.⁊ rñ.ꝙ inſolidũ.ecõtra ſi ſit inſtitut⁹ fili⁹:et rogat⁹ alij reſtituere totã hr̃ditatẽ.⁊ reſtituat q̃ſi exhr̃daṫ in q̃tuʒ facere pōt conuenieṫ.

e Eum. Mãdaui filiofa.ſimulãti ſe pr̃eʒfa.vt ſtipulareṫ a debitoꝛe meo:ſtipulat⁹ eſt:⁊ exegit.lʒ ſolidũ facere nõ poſſit:ꝑꝑ mẽdatiũ ſuũ tñ ĩſolidũ mihi manđ.tenebitur.hec ſunt vera in alijs bona fide.que dicta ſunt in contractu mandati vt.s̃.e.ſʒ ſi ex parte.§.i.

p Pater. Mãdaui titio vt filio quẽ ĩ ptãte hẽbam mutuaret.x.ĩſtitui eũ ĩ modica ꝑte alios in alijs partib⁹ hʒ titi⁹ electionẽ filiũ ꝯuenire ĩſolidũ.an.ſ.hr̃des ꝓpoꝛtionib⁹ hr̃ditatis.ſʒ ſi filiũ ĩſolidũ cõuenit:inq̃tũ tñ facere pt cõdẽnabiṫ.

t Tycian⁹. Quidã ꝑpoſuit ſuũ pecu.⁊ pignoꝛib⁹ accipientis.ſuus ꝑ emptoꝛe oꝛdei fideiuſſit.⁊ poſtea fu⁹ fugit.vult vẽditoꝛ cõuenire dñm inſtitoꝛia:⁊ ꝯuenit ⁊ cõdẽnauit eũ ꝑfect⁹ ãnone cu ea rõne q₂ ſimilia fecit.ſ.hoꝛrea cõducẽdo:alijs ſoluẽdo.⁊ oĩa dñs rata hẽbat.appellauit ad p₂incipẽ:q₂ dixit ſe ꝑpoſuiſſe tm̃ ſeruũ ad pecunias fenerandas. p₂iceps cõfirmauit allegãdo p₂io.ꝑ dño.q₂ fu⁹ alienũ debitum ſuſcipiẽdo fideiuſſiſſe videbaṫ.⁊ ita dñs nõ debebat teneri:ſʒ tñ quia ſeruũ ĩ oĩbus videbaṫ inſtituiſſe ſibi.ꝑpter h̕ ſentẽtiã ꝑdictã cõfirmat.

Ad ſenatuſconſultum macedonianũ. Rubꝛica.

v Verba. Licet pr̃ ex contractu filij quẽ hʒ in ptãte teneaṫ vt.s̃.ꝑxi.ti.l.i.fallit tñ cũ filiuſfa.ꝯ ſe.cõ.maceđ.pecuniã mutuaṫ.qđ introduxerũt ſenatoꝛes in odiũ creditoꝝ.cuius ſe.con. condendi cauſa fuit macedo.qui inter alia multa que fecerat cõſueuit mutuare pecuniã fi.fa.⁊ inde ſumpta occaſione filij patres ĩterfecerunt cum nõ haberent vnde ſoluerent.ſtatuerũt ergo ſenatoꝛes vt creditoꝛi mutuanti filiofamilias nec in vita patris:neq₃ poſt detur actio vl̕ petitio

Si pendeat. Patre capto ab hoſtibus aliq̇s filio ſuo mutuauit pecuniã.an locum habeat ſe.con.rñ.ꝙ in pendẽti eſt an locũ habeat an non.q₂ ſi redeat fingitur non capt⁹:et locum hʒ.ſi nõ redeat ceſſat ſenatuſcon.

Certe. Aliquis ſui iuris dedit ſe in arrogationẽ.poſtea aliq̇s mutuauit ei pe.lʒ reſtituaṫ vt emãcipeṫ ab arrogatoꝛe ꝑdone.vt.s̃.de mino.l.iij.an locũ hẽat ſena.con.đ₂ ꝙ ſic.quia filiuſfa.erat cũ pe.ei mutuareṫ. In filio. Si filiofa.cui mutuata eſt ei pe.adipiſcaṫ dignitatẽ aliquã: que ſui iuris eũ nõ faciat.an ceſſet ſe.con.đ₂ ꝙ non.ſi tñ mutuauit ĩ peculio caſtrenſi vſq₃ ad concurrentem q̃titatem caſtrenſis peculij ceſſet macedo.cũ in caſtrenſi peculio fingatur vice patriſfamilias.

s Si q̇s. Si creditoꝛ aliq̇d mutuet fi.fa.credẽs eũ ſui iuris q₂ vt pr̃fa.oĩa agebat.an locũ hẽat ſe.con.querıṫ.⁊ đ₂ ꝙ nõ.niſi h̕ credat vana ſimplicitate duct⁹:vel iur̃ lapſus ĩperitia. Idẽ ẽ in eo filio qui publica ꝯduxit vectigalia a p₂incipe vel fiſco.⁊ h̊ in p₂ima. In ſecunda dicit ſi ignoꝛet filiuſfamilias ſit ille necne cui pecu. mutuo datur.puta quia minoꝛ.xxv.an.vel pupillus dant mutuo pecu.alijs.an ceſſet ſenatuſconſul.queritur.⁊ reſpõdetur ꝙ ſic.quia minoꝛi per beneficium etatis ſuccurritur.p₂eponderat enim beneficiũ etatis p₂iuileg̃.macedo.pupillus autem pecuniam accipient̃ non facit.

s Si filius. Licet filiuſfamilias habeat liberam peculij adminiſtrationem a patre conceſſam ⁊ mutuet alij filiofamilias.an locum habeat ſenatuſconſul.dicitur ꝙ non. quia pecuniam non fecit accipientis. vnde ſi pecunia extat vendicare pater poteſt.ſi conſumpta ſit per conditioneʒ ſine cauſa. Nis autem. Vendidi filiofamilias vel ei locaui vel al̕s cum eo contraxi.non tamen contractu inutili.an ei ſuccurratur per hoc ſenatuſconſul.dicitur ꝙ nõ.niſi ei vendiderim in fraudem vt ipſe venderet:⁊ p₂ecium acciperet: et haberet loco mutui.

¶ Si a filio. Volebā mutuare filiofa. cōfeſſus fuit ſe rece-
piſſe, ſequēti die facto ſui iuris vel capitis diminutiōe vel e-
mancipatiōe vł morte patris, an habeat locū macedo. dicit̄
ꝙ nō inſpecto tp̄e numeratiōis ⁊ confeſſionis ſtipulatiōis ī-
terpoſite, q2 qđ dicit nō licere mutuare filiofa. referendū ē nō
ad ꝟba ſtipulatiōis: ſꝫ ad numeratione. vñ nō inq̄tuꝫ facere
pōt: ſꝫ inſolidū cōdēnabit̄. Itē etiā ſi a patrefa. q̇s ſtipulet̄
qđ ſibi mutuaturus eſt, ⁊ arrogato mutuauerit locum habe-
bit ſenatus.

Item. Si pro accipiente filiuſfa. fideiuſſit an ceſſet ſe.
con. dicit̄ ꝙ ſic. ſi vero aliquis voluerit ei mutuare, ⁊ h̄ colo-
re mutuet ⁊ alij accipiēti noīe filijfa. det ⁊ filiuſfa. fideiuſſit
ī fraudeꝫ ſenatus dāda eſt exceptio: nō ſolū filio ſed reo. q2 fi-
deiuſſorib⁹ filijfa. ſuccurritur. ¶ Item ait. Volebā mutua-
re filiofa. accepi eū ⁊ aliū qui erat ſui iuris tanq̄ duos reos
vt ad filiū eēt pe. ꝑuētura, ⁊ ali⁹ vt fideiuſ. nō vtēt̄ exce. mace.
an locū h̄eat ſe. cō. querit̄, ⁊ dr̄ ꝙ ſic. ¶ Sꝫ ſi. Pat̄ exiſtēs
in relegatiōe: filius accepit mutuā pe. vt ſororē ſuā dotaret
an ceſſet ſe. cō. dicit̄ ꝙ ſic. q2 idē eēt factur⁹ pat̄. ⁊ h̄ in prima.
Si vero res patr̄ filius obligauerat non tenebit̄: ſed tñ p̄rī
h̄rs extitit ⁊ pign⁹ velit ꝯſeq̇ doli mali obſtabit ſibi exceptō
⁊ hoc in ſecūda. ¶ Mutui. Mutuant̄ q̄ ꝯſiſtūt ī pondē:
nūero ⁊ mēſura: ſi filiofa. mutuet̄ frumētū: vł vinū: ł aliq̇d ta-
le mutuū. an ſe. cō. locū h̄eat. dicit̄ ꝙ nō. q2 ꝟba ſe. cō. faciunt
mētionē de pecunia mutuata: ſi tñ ad h̄ mutuet̄ vt his diſtra-
ctis vtat̄ p̄cio velut pecunia mutua. an locū habeat exceptō
ſe. cō. dicit ꝙ ſic. ¶ Si fili⁹. Mutuaui alicui dū erat ī p̄tāte
poſtea dat⁹ eſt in arrogatōꝫ. an h̄eat locū ſe. cō. dicit̄ ꝙ ſic. q2
mens ſe. cō. ad h̄ referenda ē. ⁊ dat̄ exceptio. ¶ Nō ſolū. Si
mutuo filiofa. nō ſolum mihi denegat̄ repetitio ſꝫ ſucceſſori
meo. vñ ſi mutuauero titi⁹ aūt ſtipulet̄ nō ſolū aduerſus me
ſꝫ aduerſus titiū dabit̄ exceptio: lꝫ titi⁹ nō nūerauerit. hoc in
ſecūda. Si ꝟo alteruť ipm eū fuiſſe in p̄tāte ignorauit: alter
ſciuit vtriq3 nocebit. idē ē in duob⁹ reis ſtipulādi ſi alter ſci-
uerit alter ignorauerit: q2 vtriq3 nocebit ſñia ſenat⁹. ¶ Iteꝫ
Creditor accepit duos filioſfa. reos. alterū tñ credidit eē pa-
trēfa. ab vtroq3 tanq̄ a p̄ricipali: ⁊ ab alio tāq̄ a fideiuſſore
repellet̄ except̄. maceđ. ſꝫ ab eo quem ignorauit nō repellar
a recipiēte pe. q2 ignoraui. ab altero nō: q2 cū nō ſuccurritur
reo neq3 fideiuſſori. ⁊ ſic refert ad quē ꝑuenerit pe. quo ad ꝑ-
ſonā fideiuſſoris. Itē neq3 refert mutuet̄ pe. ſub vſur̄ an ſi-
ne. ¶ Quāq̄. Lꝫ ſe. cō. nō dicat expreſſe cui det̄ except̄. ma-
cedo. tamē filij heredib⁹ dat̄ ſi decedat paterfa. vel patri ſi
filiuſfa. decedat. ¶ Interdū. Aliq̇s filiūfa. ſtationi ſue p̄po-
ſuit creditor q̇ ſibi pecuniā mutuauit excep. ſe. cō. macedo. tu-
tus erit. nō extrane⁹ q̇ eū p̄poſuit. neq3 tu pater q̇ eū p̄poſui-
ſti: ꝙ videris ei ꝑmiſiſſe mutuā accipe pe. ⁊ h̄ ī prima. Si ꝟo
filiuſfa. accepit mutuā pe, ⁊ in rem p̄ris ꝟtit: tenet̄ pr̄. Si ve-
ro ab initio nō aīo ꝟtēdi accepit: ſi p⁹ea ꝟſa ē. ceſſat ſe. cō. ⁊
hoc in ſecūda. Et ſi fili⁹ tenet̄ p̄rī ⁊ accepit vt ſoluat: ſiue ſciē-
te patre ſiue ignorāte loc⁹ erit ſe. cō. ⁊ hoc ī tertia. ¶ Quod
dicit̄. Filiofa. exn̄te in ſcolis mutuaui. x. an ceſſet macedo. di-
cit ſi modū nō acceſſi: qđ ē ſi eā q̄titatē quā pat̄ ſolit⁹ erat
ſubminiſtrare cōceſſi nō repellar ſe. cōſul. ¶ Si filij. Con-
trari cum filiofa. nō mutuādo ſed vēdēdo: vel locādo: vel ſi-
mile q̇d faciēdo. accepit mutuum a titio vt mihi ſolueret: an
ceſſet excep. ſe. cō. ⁊ rñ. ꝙ ſic. vel pone exēplū in mutuo acce-
pto etiā cā ſtudioꝝ. ⁊ hoc in p̄ma. Sꝫ pone ꝙ filiuſfa. ī ea cā
accepit in qua cōpetit exceptio. ⁊ pr̄ cepit ſoluere. ceſſabit ſe.
cō. Si ꝟo pign⁹ dedit q̄tū pign⁹ valꝫ ceſſat. vñ ſi debitū ſit
in. c. pign⁹ in. l. alijs. l. obſtabit except̄. macedo. ⁊ hoc in p̄ria
⁊ ſecūda. Si ꝟo filiofa. mutuaui ⁊ eo facto ſui iuris curator
ꝑ ignorātiā ſoluit. an repetet curator. dr̄ ꝙ ſic. ¶ Si ab alio
Mutuaui filiofa. c. titi⁹ dedit ei dicta. c. ⁊ mihi ſoluit. an pr̄
ei⁹ habeat repetitionē. rñ. aut dedit vt ſolueret: ⁊ nō repetet
ſi ſimpliciter ſit. ſiue extet ſiue nō. dū tamē ego mala fide ac-
ceperim.

Hoc ſenatuſcō. Qđ dicit̄ in filiofa. ꝙ creditori ei mu-
tuanti nō det̄ actio. idē ē ī filiafa. neq3 refert dicat pecūia nu-
merata in ornamēt̄. itē nō refert ꝯſumpti ſint nummi. an ad-
huc extēt in peculio. ¶ Non ſolū. Nō ſolū filiofa. ⁊ ei⁹ p̄rī:
ſꝫ fideiuſſori filij accipiēt̄ mutuā pe. ſuccurrit̄ ꝑ ſñiam ſe. cō.
diſtinguit̄ tñ. an fideiuſſor aīo donādi interceſſit. ⁊ locū non
hꝫ ſenat⁹. aut ſimplicit̄ nō aīo donādi p̄ris tñ volūtate ⁊ lo-
cū nō hꝫ ſenat⁹ in illo caſu qñ ſine volūtate p̄ris īterceſſit fi-
deiuſſor ſi ſoluat nō repetit a creditore. ⁊ h̄ in prima. Lꝫ ſol-
uēs ꝑpetuā hꝫ exceptio. nō repetit fideiuſſor q2 fili⁹ nō repe-
tit. q2 iſdē ſoluēs nō repetit qui in odiū creditoris ab actōne
liberat̄. ⁊ hoc in ſecūda. Quāuis ꝟo filij ſoluētes nō repe-
tūt q2 naturał manet obligatio. tñ ſi cōueniant̄ nec exceptio
opponat̄ ⁊ ꝯdēnarent̄ poſtea tamē eā opponē poſſunt. exē-
plo mulier̄ q̄ ſi cōueniat̄ ex interceſſiōe neq3 opponat exce-
ptionē vellei. ⁊ ꝯdēnet̄. p⁹ea poterit eā opponē. ⁊ h̄ ī tertia.
Si ꝟo p̄re ſciēte mutuet̄ ceſſat ſenatuſcon. Si ꝟo iubēte ⁊
ignorāte creditore pr̄ mutet volūtatē nihilomin⁹ ceſſat inſpe-
cto initio cōtract⁹ cū pr̄ iuſſit. ⁊ hoc in quarta.

Si qđ. Mutuaui titio ⁊ a filiofa. aīo nouādi ⁊ liberan-
di titiū ſtipulat⁹ ſum. petēti mihi a filio. an obſtet exce-
ptio macedo. q̄rit̄. ⁊ dr̄ ꝙ nō.

Filiū. Non ſolū ſi filio mutuatū ſit hꝫ locū macedo. ſꝫ
etiā ſi nepoti: neq3 refert iuſſu patris ſui hic nepos acci-
piat mutuā pe. aut nō cū in ea cā ſit vt inuito p̄re ſuo accipe
pecuniā mutuatā non poſſit.

Nihil. Hec. l. dicit ꝙ ſi ciuitas mutuet pecu. filiofa. ha-
bet locū ſenatuſcō.

Si fili⁹. Abſente patre fili⁹ accepit pe. litteras miſit pa-
tri vt eā pe. ſolueret. ſi pr̄ factū filij vult habē ratū vł nō
ſtatim ꝓteſtari dꝫ. ſinaūt. ⁊c.

Fili⁹. Si filiuſfa. accipiat mutuā pe. vt ſuā ſororē dota-
ret. ⁊ in p̄reꝫ cōpetit de in rē ꝟſo actio. q2 pr̄ tenebat̄ h̄
facē. ⁊ p̄rī mortuo filia ꝯſtāte matrimonio competit repetitio
dotis.

Creditore. Mortuo filio q̇ accepat pe. mutuā. ſi vult
q̇s intercedē ꝓ eo ſoluēdo. an teneat fideiuſſio. ⁊ dr̄ ꝙ nō. q2
nłła obligatō naturał neq3 ciuił ſupeſt cui accedē poſſit fide-
iuſſor. ⁊ hoc in p̄ma. Si ꝟo aliť fili⁹ ꝯxit q̄ in mutuo: ex q̇
cōtractu pr̄ erat obligat⁹ de peculio: ſi decedat fili⁹ ⁊ aliq̇s
velit intercedē valet fideiuſſio. ⁊ hoc in ſecūda.

Iulian⁹. Nulli obſtat maceđ. except̄. niſi ei qui ſciuit
filiū ſui iuris nō eē cui credidit: aut ſcire potuit.

Si is. Mutuaui filiofa. p̄rfa. fact⁹ p⁹ mortē p̄ris. ſi ig-
nōrās p̄reꝫ deceſſiſſe. ⁊ cū errabat ī facto: aīo nouādi ꝓmi-
ſit eā pe. quā fi. fa. accepit. ſi petā eā pe. quā ſtipulat⁹ erā aīo
nouādi. an obſtat mihi exceptio. dꝛ ꝙ ſic. ſ. in factū.

¶ De peculio. Rubrica.

Ordinariū. Dic̄ vlp̄. ꝙ ordiāte fec̄ p̄tor dicē-
do p̄us de ꝯctib⁹ q̇ dñꝫ vł p̄rem
obligāt ī ſolidū. vt ī exercitoria ⁊ ī tributoria. deide
de his q̇ obligāt de peculio. de q̇b⁹ ī h̄ libro tractat
Triplicit̄ āt p̄t agi h̄ edicto aduerſus dñꝫ de peculio: de ī rē
ꝟſo: ⁊ ꝙ iuſſu. de q̇b⁹ ī ſequētib⁹ vſq3 ad ti. ſe. cō. vellei. vult
dicē. ꝟba edicti p̄toris ſunt ꝙ ꝯctū ē cū eo q̇ ī aliena p̄tāte ē
de eo aduerſus dñꝫ ⁊c. cū āt p̄tor dicat de eo. an de ꝯctu ācil-
le vł filio det̄ actio dr̄ ꝙ ſic. ¶ Si cū. Ex ꝯctu filij vł ſui ſi
pupillar̄ etat̄ fuerit ſic demū obligat̄ pr̄ vł dñs: ſi peculiuꝫ
fuerit factū locupleti⁹. neq3 refert ſu⁹ ꝯh̄ēs fuit alien⁹ vł ꝓp⁹
q̇ ad dñꝫ vł ei⁹ poſſ. itē nec refert fuerit cōis vł ꝓp⁹. an alie-
nus bōa fi. poſſeſſus: vł liber credēs ſuū eē.

Et ea. Si h̄eaꝫ vſū vł vſufr. ī ſuo alic⁹. ī ea cā q̄ mihi ac-
q̇rit̄: puta ex re mea et opa ſua obligabit me de peculio. ſiłr
de ī rē ꝟſo. vł ꝙ iuſſu. ex̄ has cās ſi ꝯhat obligat peculiū. ce-

Licet. Supra dictū ē ī ... tera ad ꝓpetariū ꝑtinēt.
edicto p̄tor̄ ꝙ ſi q̇d ⁊c. lꝫ ita fcā fuit mētio de eo q̇ ē in
p̄tāte. tñ ſi ſu⁹ ī nulli⁹ ſit p̄tāte ⁊ ꝯhat: ꝯpetit actio ex h̄ edcō
vbi g̊ iacēte h̄rditate ſu⁹ h̄rditari⁹ ꝯhit. dabit̄ actio. Si ꝟo
plurib⁹ gradib⁹ ſu⁹ ſubſtituat̄ ⁊ oēs repudiāt: ⁊ ex ſubſtitu-
tione ſeruus liber ⁊ heres ſit. obligat̄ de peculio.

¶ Parui. Si ſeru⁹ cõtrahat nõ refert an fuerit maſculi aut
femine. q₂ mulier ⁊c. Itẽ ⁊ mulier impubes obligari poteſt.
ſi ſeruus contrahat tutoris auctoritate nõ ſuſpecta. q₂ ꝑ h̃
nõ vr̃ impubes cõtrahere. Itẽ an pupill⁹ poſſit peculiũ con
ſtituere ſeruo ſuo. dicit̃ ꝙ nõ. neq₃ ſi tutoris auctoritas inter
ueniat. ⁊ hoc in prima. Furioſus vero obligari põt ex cõtra
ctu ſerui. q₂ peculiarẽ pecuniã ⁊c. nõ q₂ fuerit ſibi conceſſum
a furioſo: q₂ cõcedere nõ põt. ſed ſi a pr̃e fuerit cõceſſuʒ neq₃
poſtea ꝑ curatoreʒ furioſi reuocat̃. ¶ Si filius. An ſeruus
fideiubẽdo vel mãdando vel cõſtituẽdo dñm obliget de pe
culio q̃rit̃. ⁊ diſtinguit̃. aut in cãm peculij fideiubet: ⁊ tenetur
dño. aut nõ: ⁊ nõ tenet̃ dñs de peculio de filiofa. fideiubente
expedit̃. j. e. l. §. ſed ſi filius.

I Ulianus. Seruus tu⁹ mãdauit ſeio vt ſolueret credi
tori ſuo ſempronio. an ſeius aduerſus te habeat man
dati act̃. de peculio q̃rit̃. ⁊ diſtiguit̃. an habuerit cauſaʒ ſol
uendi ꝓ te. puta q₂ eras al̃s creditor: ⁊ nõ obligaberis. ideʒ
potes ponere in. iiij. perſonis: ⁊ in perſona extranei.

¶ Cui. Si a fideiuſſore filij mei nõ ſoluẽte quid recepero
cũ ŏbitũ erat: qŏ mihi ſoluebat̃ ŏ pecl̃io ero fideiuſſori obli
gatus: nõ de in rem verſo. Idẽ ẽ ſi ſeru⁹ naturalis dño tenea
tur ⁊ fideiuſſorẽ dederit. ⁊ ille conueniat̃ ⁊ ſoluat. ⁊ hoc in ſe
cunda. Sed quid ſi alius ꝓ filio meo ſoluit adhuc diceretur
idem. ⁊ hoc in tertia. Si vero filius mihi debuit ſi fideiuſſor
ſoluit habet cõdit̃. indebiti. ſi vero cõueniat̃ hʒ except̃. ⁊ h̃
in quarta. Si ſeru⁹ aliq̃s cum eſſet ſeru⁹ fingens ſe liberum
eẽ: cõpromiſit ĩ aliquẽ ſub pena. ſi ĩ penam incidat nũq̇d do
min⁹ tenebit̃ de peculio. dicit̃ ꝙ nõ. licet aliter teneret̃. ſ. ſi de
tur mutua pecunia ſupra mare. q₂ ſeruus in iudicio adeẽ nõ
põt ẽt ordinario. ¶ Si filius. Si filius fideiuſſit an obli
get patrẽ de peculio. ⁊ rñd. ꝙ ſic nec diſtinguit̃ vt in ſeruo
an fideiubeat in cãm peculij an nõ. ⁊ ſic differt a ſeruo. Iteʒ
cõpromittere põt ⁊ pater tenet̃: neq₃ refert ex qua cauſa cõ
promittat. ſ. an ex cõtractu vel quaſi. ex maleficio vel quaſi.
ex ſtipulatu ad penã cõueniet̃ pater. ¶ Idem. Si filius ex
cauſa ea ꝯueniat̃ que patrem de peculio nõ obligat. puta ſi
ex maleficio cõdemnet̃ ⁊ agatur aduerſus filiũ actiõe in fa
ctuʒ de re iudicata. an inſpecta origine q₂ fili⁹ ex maleficio
cõuentus ẽ pater teneri nõ dʒ: an inſpecto ꝙ iam cõuenitur
actione in factuʒ que patrẽ obligat de peculio pater teneri
debeat. rñdet̃ ꝙ tenet̃ de origine in lite facta. ⁊ idẽ ẽ ſi filius
alium defendat ⁊ condemnetur. ¶ Ex furtiua. Si fili
us furtum commiſerit an condictone furti teneatur. ⁊ rñd. ꝙ
ſic. an pater obligetur de peculio. ⁊ reſpon. ꝙ ſic. quatenus
fact⁹ eſt locupletior. ⁊ hoc ĩ prima. Idem eſt ĩ filiafa. ãmouẽ
te res marito quia quatenus ad eam peruenit tenetur pater
de peculio. ¶ Si filius. Filiusfa. duʒ ĩ aliquo magiſtratu
erat tutorẽ dedit alicui pupillo minus ydoneũ. vel fideiuſſo
rem qui debebat fideiubere rem pu. ſal. fo. min⁹ ydoneũ acce
pit. an pater de peculio tenet̃ querit̃. ⁊ rñ. ꝙ ſic. neq₃ refert cũ
creabatur magiſtrat⁹ cõſenſerit pater vel nõ. quia hoc exigi
tur. nam rei pu. tenet̃. hic aũt vt res pupilli ſaluet̃ obſtrict⁹ ẽ

P Eculium. Nõ illud ſolũ dicit̃ peculiũ qŏ hʒ ſeru⁹ ſeor
ſuʒ a rõnib⁹ dñi: ſed ꝙ ipe dñs ſeparauit: vt ĩ peculio
haberet: cui facultas eſt augere vl̃ minuere pecu. videlʒ vt ſi
dñs ſui creditor res ſuas q̃ apud ſeruuʒ ſunt ꝑmittat eẽ iure
peculij. licet traditio nõ ĩteruenerit. ſufficit tñ nuda volũtas
ei⁹ ad augendũ pecu. Si vero dñs ẽ creditor ſui nõ etiaʒ ſe
debere cõſtituit. nõ ꝑꝑ hoc auget̃ peculiũ re. ¶ Ex his. Ex
p̃dictis apparʒ ꝙ nõ ẽ pecu. qŏ hʒ ſuus ignorãte dño: ſʒ eo
volẽte. vñ ſi ſeru⁹ res dño ſurripiat: nõ erit in peculio. an aũt
ignorãte dño poſſit minui peculiũ. ⁊ dr̃ ꝙ ſic. ¶ Si opem.
Si ſeruus in reb⁹ dñi dãnum dederit aut furtũ. idẽ ſi ali⁹ do
mino furtũ facit: ⁊ ei ſeru⁹ opem ferat. q₂ ſi dñs de peculio a
creditorib⁹ peculij ꝯueniatur deducit qŏ ſibi debet̃ eo noĩe

S Ed ere. Licet q̇cq̇d eſt in peculio dño debeat̃: remanẽt
res peculiares: q₂ ſi ſibi dñs debitũ remittat vel al̃s ꝑ
ſeruo dñs ſoluat peculiũ cõſtituit̃.

N On. Si habebã duos ſeruos vnũ ordinariũ ⁊ aliuʒ
vicariũ. nõ ſolũ illud qŏ hʒ vicari⁹ ſeorſuʒ a ſubſtãtia
mea cõſtitutione mea erit periculum: ſed hoc quod habʒ ab
ordinario.

D Epoſiti. Apud ſeruũ tuũ rem aliquã depoſui. eũ de
teriorauit vel amiſit ꝑ dolũ: teneberis tñi de peculio. Si xo
dolũ cõmiſiſſes teneber̃ inſolidũ. ⁊ hoc ĩ prima. Idẽ ẽ ſi ſer
uo tuo rem p̃cario cõceſſi: de peculio tñi teneberis. Idẽ ẽ ĩ fi
liofa. ⁊ in patre ⁊ in vtroq₃ caſu. ⁊ hoc in ſecũda. Si xo dice
bas filiũ meũ tibi debere. x. detulit tibi iuſiurandũ: ⁊ iuraſti.
certe tibi teneor de peculio. nõ idẽ in ſeruo qui liberã nõ ha
bet peculij adminiſtrationem ne ſit ꝯtrarium. ß. de iureiurã.
l. queãdmodũ. Solutio in iudicio iurare nõ põt ſeru⁹ vt h̃ eẽ
ſic: vt ibi. ¶ Peculiuʒ. Dicit̃ aũt eẽ peculiũ qŏ hʒ ſeru⁹ ſe
paratim a ſubſtãtia dñi permittent̃: deducto inde qŏ dño ŏ
bet̃. hãc diffinitionẽ rep̃hendit dicẽs ꝙ ad peculium vicarij
nõ extendit̃. qŏ rep̃hendit celſus. q₂ dñs cõſtituẽdo peculiũ
ordinario ⁊ vicario ꝯſtituet̃ videt̃. quã diffinitionẽ tuberõis
ꝓbat celſus: adijciẽs ꝓ qõne an pupill⁹ poſſit cõſtituere ſer
uo peculiũ. ⁊ dicit̃ ꝙ nõ. ſed a patre cõſtitutũ põt permittere
vt apud ſeruũ remaneat. Idẽ dicit̃ in furioſo. vñ ſi furioſus
habeat ſeruũ cõeʒ cũ hoĩe ſane mẽtis furioſus cõſtituere nõ
põt alter põt. ¶ Sunt quidã. An ſeru⁹ poſſet hr̃e peculiũ
niſi dñs cõcedat ⁊ tradat. dicũt quidã ꝙ nõ. vlp̃. dicit ꝙ ſic.
ſec⁹ ẽ in libera admĩſtratiõe peculij, quã nõ hʒ niſi dño ſpali
ter ꝯcedente. ſʒ nõ eſt neceſſariũ vt dñs ſciat que res ſunt a
pud ſeruũ. ¶ Pupillum. An ſeruo pupillo pr̃ vel dñs poſ
ſit cõcedere peculiũ. dicit̃ ꝙ ſic. ⁊ hoc in prima. an aũt ſeruus
vel fili⁹ ſi incidat in furorẽ nihilomin⁹ poſſit retinere peculi
um. dicit̃ ꝙ ſic. ⁊ hoc in ſecũda. ⁊ eſt rõ in littera.

¶ In peculio. Non ſolũ res mobilis ſʒ etiã ſoli. itẽ ſtich⁹
põt eſſe in peculio. ſ. ſeru⁹ vicari⁹. ⁊ hoc in ſecunda. Si vero
res peculiaris ſurripiat̃ an qŏ debet̃ actione furti imputet̃.
dr̃ ꝙ ſic. ⁊ h̃ in tertia. Itẽ ſi hẽditas vel legatũ fuerit ſibi reli
ctũ. illa erit ĩ peculio. ⁊ h̃ ĩ q̃rta. ⁊ ſi aliq̇d ĩ negocio dñi impẽ
dit illud ĩputabit. Itẽ ſi dñs cõuenit debitorẽ peculij ⁊ exe
git ⁊c. Itẽ ſi ſu⁹ aliquã reʒ emit ⁊ euicta ẽ: dñs duplũ fuerit
ꝯſecut⁹ illŏ ⁊c. ⁊ niſi dñs dicat exp̃ſſe ꝙ nolit illŏ eſſe ĩ pecu
lio. imo veri⁹ ſi nec dñs velit neq₃ nolit. Itẽ ſi ſu⁹ ſuo aliq̇d
dʒ illŏ ⁊c. an aũt volũtas ſufficiat ſola ad cõſtituẽdũ peculiũ
dr̃ ꝙ nõ. ſʒ oʒ ꝙ traditio aliq̃ ĩteruenit. vl̃ re aliq̃ exiſtẽte pe
nes ſuũ: patiat̃ dñs ĩ peculio eã eẽ q₂ tũc ſola patiẽtia ꝓ tra
ditione hr̃. ſola aũt volũtas dñi ſuffic̃ vt res deſinat eẽ ĩ pe
culio. ⁊ h̃ in quita. Si xo dñs ĩ re peculiari dãnũ dederit. vl̃
ſurripiat erit in peculio. ⁊ ſi extrane⁹ duplũ ꝯſecut⁹ fuerit. dñs
illŏ in peculio cõputabit. ¶ Peculiũ. Si ſu⁹ dño debeat il
lud deducet̃ ⁊ reſiduũ ĩtelligit̃ peculiũ eẽ. Itẽ ⁊ ſi q̇d debea
tur his q̇ ſunt ĩ ptãte dñi puta filiofa. vel ſeruo. vel his q̇ ſũt
ſub ei⁹ tutela vel cura. ⁊ his oĩb⁹ caſib⁹ deducet: niſi dñs fu
erit ĩ dolo: puta q₂ dolo ĩduxiſti vel ſuũ vel filiũ vt ſe illis ob
ligaſſʒ. vl̃ q₂ in fraudẽ peculiariũ creditoꝝ peculiũ ademerat
vel minuerat. q₂ ĩ h̃ caſu deducit. ⁊ ſi ĩ p̃dictis deducet cũ ſi
bi q̇d a ſuo debeat̃ ⁊ his q̇ ſũt ĩ ptãte. q̃re nõ ŏducet ſi q̇d ŏ
beat̃ his q̇ ĩ tutela vel cura ſua ſunt: q₂ dñs his tenet̃. ⁊ a te
exigere dʒ ⁊ iŏ deducit q₂ nõ ẽ xiſil̃e dñʒ illũ velle eẽ ĩ pecu
lio qŏ ſibi debet̃ vl̃ illis ꝓ q̇b⁹ dʒ a ſe exigere. dñs ſi ſit debi
tor alicui⁹ negociũ vel tutelã gerit. ¶ Sʒ ⁊ creditor. Habe
baʒ ſuũ. aliq̇s cũ eo ꝯ̃xit: ⁊ fact⁹ creditor fuit ĩ. x. deceſſi ⁊ eũ
deʒ creditorẽ hẽdẽ inſtitui. h̃ creditor deduc̃ qŏ ſibi debet̃ ſi
ꝯueniat̃ ab alijs creditorib⁹. ſiue ſu⁹ accepit libertatẽ ĩ teſtõ
meo: ſiue nõ. Itẽ ſiue legat⁹ fuerit pure: ſiue ſub ꝯditiõe ali
cui nõ obeſt quomin⁹ deducat qŏ ſibi debʒ ſu⁹ lʒ dominiũ
ſerui pure legati nullo momento apud heredem remanſerit.
Cum vero ſub conditione legatus fuit in hoc caſu minus
dubium eſt quia heres deducet. Et hoc probat Iulianus
tali exemplo. Seruus titij tenebatur mihi in. x. deceſſit ſer
uus: vl̃ titius eum manumiſit poſtea titius. ⁊ me heredẽ iſti
tuit ĩfra an. a tpe mort̃ ſui vel mãumiſſiõis ꝯuẽior ŏ peclĩo

deducam qõ mihi a fuo debeꝛ. qꝛ intra annuꝫ cũ tibi ſucceſ
ſi conueniri de peculio potero. neqꝫ tamen dominiũ ſerui nũ
quaꝫ nactus fui.

¶ Siue. Non refert ex contractu quid domino debeatur
a ſeruo. an nomine reliquorum. puta quedam in bonis dñi
intulit fuꝰ: q̃dã nõ ĩtulit adhuc. ſi g̊ fuꝰ dño furtũ fecerit dñs
deducet. ſꝫ an ſimplũ an duplũ ꝓinde ac ſi extraneꝰ ei feciſſꝫ
furtũ. ſed R. tantuꝫ ſimplũ deducet. ⁊ hoc in prima.

¶ Si ipſe. Si ſeruus ſe vulnerauit: ⁊ ſic deterior factus eſt
in. v. cum valuit. x. an illa. v. poſſit dñs deducere: ſi cõueniaꝛ
ab alijs creditoribꝰ ꝙ ſeruus debitor factꝰ fuerit in. v. queri
tur. ⁊ reſpon. ꝙ non. nõ magis q̃ ſi ſe occidiſſet. ⁊ hoc in ſecũ
da. Si vero ſumptuꝫ aliquem dñs fecit in curando eum vul
neratum a ſeipſo ſeruo. an euꝫ deducere poſſit. dicitur ꝙ ſic
licet al's ſi egrum euꝫ curaſſet ⁊ impendiſſet non deduceret.
quia videtur donaſſe cum ad hoc tenebatur. ⁊ hoc in tertia.
Item ſi dominꝰ pro ſeruo ſuo obligatus deducet: niſi in reꝫ
dñi verſum eſt. quo caſu ſecuꝫ compenſabit. ⁊ hoc in quarta.
Sed ⁊ ſi dñs fideiuſſit pro ſeruo deducet. Julianus tamen
diſtinguit in predictis duobus caſibus. cuꝫ dñs iuſſit ⁊ fide
iuſſit. non adhuc ſoluit ex his cauſis an nõ deducet: vt ſi ſol
uat deducat: alioquin nõ. ſed creditori ſoluat accepta cauti
one a creditore ꝙ ſibi refundet retro: ſi ab eo apud quem fi
deiuſſit: vel ab eo qui iuſſu ſuo credidit ꝯueniaꝛ. vt ſic poſſit
creditor medij tẽꝑis interuſurium. i. commodum conſequi
vſurarum.

¶ Sed ⁊ ſi. Duo erant creditores peculiares
ſerui: ab vno dñs conuentus de peculio ⁊ condemnatus. ſi
poſtea ab alio conueniatur an poſſit deducere qõ alij debet
ex condemnatione: queritur. ⁊ rñ. ꝙ ſic. quia perinde eſt ipſũ
condemnatum eſſe ac ſi ſoluiſſet ſponte. ⁊ hoc ĩ pria. Si v̊o
ab alio conuentus ⁊ lite conteſta. pendente id hoc iudicio
ab alio conueniatur ⁊ condemnetur: an poſſit deducere id ꝓ
quo erat conuentus priori iudicio: queritur. ⁊ rñ. ꝙ non. qꝛ ĩ
actione de peculio potior eſt conditio eius qui ad ſententiã
prius peruenit q̃ qui litẽ priꝰ cõteſtatꝰ eſt.

S I noxali. Seruus tuus fecit mihi damnum. conueni
te noxaliter vt emendares damnum vel ſeruum ꝓ no
xa dares. obtuliſti mihi decem pro damno: quia in tantum
erat damnũ meum ſi conueniaris ab alijs creditoribus: an
poſſit illa decem deducere queritur. ⁊ reſpon. ꝙ ſic. ⁊ h̊ in pri
ma. Idem ſi creditori peculiari ſoluiſti. idem ſi ꝓmiſiſti. idẽ
eſt ſi ſeruus promiſit decem tibi vt eum manumitteres ⁊ ma
numiſiſti. ſed in hoc caſu ita demum deducis ſi intra annum
a tempore manumiſſionis conueniaris de peculio. ⁊ hoc in
tertia. In quarta dicit ꝙ ſi ſeruus tuus a debitore tuo exe
git. ⁊ tu ratum habeas deducis: alioquin non deducis. ſꝫ
conuenies debitorem ⁊ ille repetet a ſeruo quod ſoluit ꝑ cõ
dictiõꝫ indebiti. ⁊ hoc in quinta. Dicit ꝙ hec que dicta ſunt
in ſeruo vera ſunt in filiofami in predictis autem caſibus oĩ
bus deducit dominus debitum naturale non ciuile quia ci
uiliter domino ſeruus non obligatur neqꝫ ob hoc plus impe
dietur deductio: licꝫ ſolum ſit debitum naturale cũ ratihabi
tione domini condictiõe indebiti ſeruus ſit liberatus natu
rali obligatione inſpecta. ⁊ hoc in ſexta parte

¶ Eſt autem. Si a ſeruo domino debeantur decem ⁊ con
ueniatur dominus a creditoribus. ⁊ deducat illa deceꝫ. ſi ab
alio poſtea conueniatur. an eadem decem iterum deducere
poſſit queritur. ⁊ diſtinguitur. aut cum primo deducit ſepara
uit illa decem a peculio ſerui. aut dimiſit ea eſſe ĩ peculio pri
mo caſu non deducit. ſecundo caſu ſic. ⁊ hoc in prima. Si ve
ro domino decem debeantur ab ordinario: ⁊ ſeruus vicari
us ſit in peculio ordinarij valens decem ⁊ dominus conue
niatur ⁊ deducit vicarium. non tamen a peculio ſeparauit et
vicario decedente dominꝰ: ĩmo ſeruus vnus ordinarius cõ
parauit ſeruũ eiuſdem precij. ⁊ ita ordinarius adhuc reman
ſit debitor domini. licet ab alio creditore conueniatur. quia
domino vicarius perit an poſſit deducere illum emptum lo
co vicarij. diſtinguitur. aut cum primo deduxit: ⁊ illum ſepa
rauit a ratione peculiari. tunc deceſſit vicarius. ĩ primo caſu
non domino perijt. ⁊ deducet. ſecundo caſu non. ⁊ hoc in ſe
cunda. Si vero vicarius valeat decem: ⁊ quinqꝫ ab ordina
rio domino debeantur. ⁊ dominꝰ conuentus de peculio or
dinarij portionẽ creditori eius ſoluit: ⁊ vicarius decedat ſi
conueniatur dominus an poſſit illa decem deducere conuẽ
tus a primo creditore. dicitur ꝙ ſic: ſi non ſeparauit ipſuꝫ in
peculio. ⁊ hoc in tertia.

¶ Quod auteꝫ. Si dominus ſeruum vendat cum peculio
⁊ poſtea intra annum conueniatur a tempore quo conueni
tur de peculio an poſſit deduceꝛ qõ ſibi debetur. ⁊ reſpon. ꝙ
non. quia ab emptore conſequi quod ſibi debetur poteſt: et
ex vendito agere contra emptorem qõ eſt veruꝫ ſi tantũ erat
in peculio cum vendentur vt poſſit domino ſatiſfieri. Si ve
ro aliquid acceſſit poſtea. quia ſeruo aliud debebatur ſub
conditione: ⁊ non extitit conditio deducet qõ ſibi debebat
anteq̃ eum vendiderat. ſi modo intra annuꝫ conueniatur de
peculio.

¶ Idem. Tenebatur mihi titius de peculio
ex contractu ſerui: emi ſeruuꝫ. ſi conueniar intra annuꝫ a tem
pore alienationis a creditoribus peculiarijs. an poſſim de
ducere cum habeam contra venditorem actionem de pecu
lio queritur. ⁊ reſpon. ꝙ ſic. quia ille creditor potuit eligere
vellet mecum vel cum venditore agere de peculio. eligere igi
tur potero deductionem ſi velim vel venditorem conuenire.
neqꝫ conqueri debet creditor ſi deducam cuꝫ habeat aduer
ſus venditorem actionẽ: ſi aliquid credat eſſe in peculio.

¶ Non ſolum. Si habeam tecum ſeruum communem. et
cum titio contraxit ⁊ factus eſt debitor in decem poterit me
id te inſolidum conuenire ratione peculij. ⁊ deducam quod
mihi ⁊ tibi debetur. ⁊ hoc verum erit ſiue peculium apud cõ
uentum ſit: ſiue non quo ad poſſeſſionem. Secus eſt in em
ptore ⁊ venditore. quia ſi vendas mihi ſeruum: ⁊ conueniar
de peculio a creditore peculiari: non deducam niſi quod mi
hi debetur ⁊ non quod venditori. Idem ſi habeo in eo vſu
fructũ: alius proprietatem. quia non deduco niſi quod mihi
debetur. Idem eſt ſi ego ſum dominꝰ ⁊ tu credens eũ perti
nere ad te cum bona fide poſſidebas. quia deducam ſi quid
mihi debetur tantum: non quod tibi. Idem eſt ſi dominus
pluribus heredibus inſtitutis pure eſſe liberum iuſſit ſeruuꝫ
quia ſi vnus heredum de peculio intra annum conueniatur
deducet qõ ſibi debetur tantum: non quod alijs coheredi
bus. Idem eſt ſi ſeruus viuente domino decedat pluribus
heredibus relictis. quilibet heredum ſi intra annum conue
niatur de peculio pro ſe tantum deducet: non quod alijs de
betur. Idem ſi duo bona fide ſeruum poſſidebant. Idem ẽ
in duobus fructuarijs. Idem eſt in duobus ſocijs qui ſepa
rationem peculij communis faciunt. quia vnuſquiſqꝫ pro ſe
deducet ac ſi peculium non fuiſſet commune. quia vero ſoli
dum quod ſibi ⁊ quod ſocijs debetur deducet ⁊ quod ſibi.
Si vero tecum habeam ſeruum communem: ⁊ a me hẽat pe
culiũ ⁊ a te. an tu poſſis cõueniri. dicitur ꝙ ſic. quia peculiuꝫ
non eſt penes te quo ad poſſeſſionem: ſed q̊ ad ꝓprie. nec ob
ſtat illa lex. tibi ſi duo. ⁊. ĩ. ⁊ ancillarum. §. vltimo. in fine. vbi
dicitur non poſſe eum conueniri apud quem nihil eſt. hoc di
cit illa lex. cui cõiungetur lex illa. quis ergo. vbi querit iuriſ
con. quis ſit ille caſus in quo ſeruus communis apud alterũ
ex dominis habet peculium: apud alterum non. ⁊ refert tres
caſus. puta habeo tecum ſeruum communem. vendo parteꝫ
meam: deducto peculio: vel ei non concedo. Alius eſt ſi de
dero ei rem aliquam vt eam adminiſtret. proprietate penes
me remanente. quia tunc a me non intelligitur habere peculi
um. Tertius eſt ſi peculiuꝫ qõ habuit a te ei ademiſti: ⁊ ſi ei
conceſſiſti peculium: ſed in debitoribus tantum: puta quia
multos habebat debitores ⁊ eos conceſſiſti eſſe in peculio.
quia in hoc caſu intelligitur a te habere peculium: quia illa
obligatio contra debitores adeo adhereret oſſibus tuis ꝙ
a te ſeparari non poſſe intelligitur. vt. ĩ. pro ſocio. l. iij. ⁊. ĩ. eo
dem. ſi peculium.

SI ſeruꝰ. Si habebã ſeruum ordinarium.⁊ ille hẽbat ſub ſe vicariuz.⁊ ille mihi debet ſi cõueniat̃ de pe.ordinarij.an deducã de pe.ordi.qđ vicariꝰ dƺ.dicit̃ ꝙ non. ſƺ tñ hic nõ rñ.ſƺ in fi.ibi.id vero ꝙ ipſi vicarij ⁊c.ſƺ aliã interſerir queſtionẽ an peculiũ vicarij ſit in peculio ordinarij.qđ ẽ verũ.vñ ſi ordinariꝰ mihi dƺ detrahã de peculio vicarij.Si vͦo vicariꝰ mihi dƺ q̇d:đ ſuo tñmõ deducã nõ ordinarij:⁊ ita ƀ rñ.ſupradicte qõni.Si vͦo vicariꝰ debeat ordinario deducaƺ de peculio vicarij ego cõuẽtꝰ noĩe vicarij.Si vͦo ordinarius debeat vicario nõ deducaƺ de peculio ordinarij:quia ſi deducerẽ ⁊ alia manu reponerẽ in peculiũ eiuſdẽ.ſ.ordinarij augeret̃.vt ſubijcit.ſƺ eo caſu cũ ordinariꝰ vicario dƺ.an augeat̃ peculiũ vicarij.⁊ rñ.ꝙ ſic.ꝑinde eſt ac ſi dñs deberet ei.dũ tñ dñs velit remanere eiꝰ debitor.vt.ſ.e.quã tuberonis in fi.⁊.l.ſe.Si g̃ ordinario libero eiꝰ legatũ ſit pec.⁊ teſtatori vicarius debeat.ſi agat aduerſus heredẽ ex teſtõ pro pecu.legato liber ex teſtõ factꝰ.an hr̃s poſſit deducẽ qđ vicarius debeat teſtatori.dicit ꝙ nõ.niſi vicariꝰ aliq̇d haberet in peculio.qꝛ ex pecu.intñ deducit̃ qđ vicariꝰ dƺ.vt.ſ.l .ꝓxi.ibi.id vero ꝙ ipſi vicarij.cui ƀ cõſequẽs eſt.

HInc. Si cõueniatur dñs de peculio ordinarij ⁊ abſolutus ſit.an de pec.vicarij debeat cõueniri.nõ obſtãte exceptı̃.rei querit̃.⁊ dicit̃ ꝙ nõ.ecõuerſo ſi ṗmo actũ ẽ de pecu.vicarij.poſtea agi poteſt de peculio ordinarij.

¶ Poteſt.Si mulier marito ſeruum in dotem dedit.poteſt maritꝰ habere peculium duplex.vnũ qđ reſpiciat ipm̃.aliud quod reſpiciat mulierem.vnde q̇cq̇d ex re mariti queſiuit id marito acquiſiuit.Si vͦo comtẽplatione mariti ſeruꝰ heres inſtituat̃:vir reſtituere mulieri dƺ vel eiꝰ heredi.Si vͦo ſuus cõtrahat in cauſa que ad me reſpicit.⁊ ex eo conueniar ab alijs creditoribꝰ ſui an poſſum deducere nõ ſolum qđ mihi debetur ex mea cauſa:ſƺ ⁊ aliud qđ reſpicit mulierẽ debito qđ petitur inſpecto.⁊ rñ.ꝙ ſic.j.e.ti.l.ibi.ſƺ in marito anteꝙ̃ perueniat ad ſolutionẽ huiꝰ qõnis aliã ponit que talis eſt. Si habeam ꝓprietatem in ſeruo tuꝰ vſufruc.⁊ ſeruus contrahat an tñ debeas cõueniri ex eo contractu qđ ad te reſpicit. an qđ ad me.rñdetur ꝙ inſolidum.qꝛ is qui contraxit non ſolũ reſpexit pec.qđ ad te ſpectat ſed quod ad me.⁊ ſi tu fructuarius cõueniaris nec ſolidũ facere poſſes:an in ſubſidiuƺ debeam conueniri ego ꝓprietariꝰ:cui nihil acquiſitum eſt:qđ verum eſt in his predictis.ꝙ ſi maritus conueniat̃ deducet qđ ſibi debetur ex eo contractu qui mulierem reſpicit.ſi tamen aliquid maritus preſtiterit.an poſſit deducere de dote:ſi mulier agat aduerſus eum de dote.rñ.ꝙ id quod ſolum ſpectat ad peculium vtriuſqꝫ generis pro rata fiet deductio. ex his ergo apparet ꝙ ſi tantum pertinet ad peculiũ alterius ſi ad vxorem detrahat de peculio qđ eã reſpicit:ſi vero non:non detrahet.

SUmma. Habebam ſeruum peculiarem in fraudem creditoruƺ peculiarium diminui peculiuƺ in.x.perinde ẽ ac ſi.x.eſſent in peculio:⁊ pluribꝰ modis poſſuƺ dolum committere ſi eũ donaui alicui vł obligaui vł conſumpſi vel ſurripui ⁊ alio tranſtuli. Si vero vni de creditoribꝰ ſolui:non videor fuiſſe in dolo eo qđ diminutum ſit peculium.quia licuit creditori vigilare ad ſuum conſequenduƺ.

¶ Si dolo. Si pupillus vel furioſus habet ſeruum:⁊ dolo tutoris vel cura.diminutum ſit pecu.in.x.in fraudem creditorum.an pupillus vel furioſus de peculio teneatur:ac ſi illa.x.adhuc in peculio eſſent queritur.⁊ diſtinguitur.aut tutor eſt ſoluendo:aut non.primo caſu tenetur pupillus ex dolo tutoris.maxime ſi ex dolo tutoris aliquid ad eum peruenit.⁊ ratio eſt quia ſi tutor ſit ſoluendo habet regreſſum pupillus contra tutorem:ſi nomine tutoris aliquid preſtiterit. idem eſt in curatore ⁊ procuratore. ¶ Emptor. Uendidit mihi ſeruum titius cum peculio in fraudem creditoris peculiaris.an ego emptor tenear.dicit̃ ꝙ non. niſi quatenꝰ de dolo ſuo aliq̇d ad me peruenit. Idẽ ẽ ĩ herede ꝙ nõ tenetur de dolo defuncti niſi in eo qđ ad eum peruenit. Item non refert cũ miſerit dominus dolum anteꝙ̃ a creditore conueniretur an poſtea. ¶ Si dominꝰ. Habeo ſeruuƺ cuius nomine teneor alicui de peculio ſi nolim ſuſcipere in me iudicium de peculio.an ſim compellendus.dicitur ꝙ ſic.ſicut in quolibet actione perſonali.

SI damni. Si ſeruus meus habeat domum peculiarem minantem ruinam.⁊ caui de damno infecto.⁊ nomine cautionis aliquid promiſi.ſi conueniar a creditoribus peculiaribus.an debeo cauere mihi de reſtituendo retro.ſi quid nomine cautionis preſtiterim queritur.⁊ reſpon.ꝙ ſic.⁊ ſi ſolui aliquid quia damnum dedit domus:illud deducã Sed an inſolidum debeam cauere de damno infecto ſic.nõ quatenus in pe.ſicut ſi haberem ſeruum ordinarium ⁊ illevicarium ſub ſe.⁊ vicarius alicui damnum dederit inſolidum debeo ſuſcipere iudicium noxale.non quatenus eſt in peculio ſerui.ſcilicet vt emendem damnum vel dem ſeruum pro noxa.alioquin actor in primo caſu mittetur in poſ. domus. Secũdo caſu ſeruum adducet.

CUrator. Si furioſus habeat ſeruum an curator eius poſſit concedere ſeruo liberam adminiſtrationem peculij. reſpondetur ꝙ ſic.⁊ non ſolum ſeruo furioſi: ſed etiam filio.

ID veſtimentum. Dominus ſeruo ſuo dedit veſtimentum aliquod.an illud ſit in peculio queritur.et diſtinguit̃.aut dedit ei vt perpetuo haberet.i.quandiu duraret.vel quãdiu in ſeruicio ſuo eſſet.⁊ ṗmo caſu erit in peculio.ſecũdo non.

SI ſemel. Dominus dolo ⁊ in fraudem creditoꝝ diminuit peculium in decem conuentus a creditoribus ſatiſfecit.ꝑidẽ erit ac ſi decem illa eſſent in peculio:ſi ab alijs conueniatur:an eiuſdeƺ doli nomine debeat aliquid preſtare creditoribus.dicitur ꝙ non. Si vero dolo decem damnum dederit.⁊ in alijs decem ſeruus ei teneatur.hincinde fiet compenſatio.⁊ hoc in ſecunda.Si vero ſeruum manumiſit:vel alienauit ꝙ dolo peculium ſui tractauit.intra annũ de dolo illo tenebit̃.

ET ancillarum. Si filiuſfamilias contrahat cum ancilla an obligetur pater vel dominus de pecul. ⁊ reſpon.ꝙ ſic.⁊ maxime ſi ancilla fuerit textrix:vel ſarcinatrix.⁊ hoc in prima. Idem ſi res penes ancillam vel filium deprehendatur.quia datur in dominũ: vel in prẽm actio de peculio.⁊ hoc in ſecunda. Si vero iuſſu patris vel domini contrahatur quod iuſſu erit actio.idem eſt ſi in rem domini verſum fuerit.quia agetur de in rem verſo. et hoc in quarta.

¶ Conſtat. Si ſeruus domino defuncto ante aditam hereditatem res hereditarias ſubtrahit.ſi heres a creditoribꝰ peculiarijs cõueniatur.an poſſit deducere quod ſeruus corrupit ⁊ amouit.de here.dicitur ꝙ ſic.

¶ Si ſeruus. Si dominus ſeruum cuius nomine tenetur de peculio alienauerit.infra annum tenebitur de peculio.ſed an emptor poſſit conueniri.⁊ reſponđ.ꝙ ſic.nec refert an ab emptore acquiſierit peculium;vel ei conceſſerit peculium illud qđ emit cum ſeruo.vel ei a venditore donatum eſt.⁊ poteſt creditor agere cum emptore ⁊ venditore pro partibus. vel cum vnoquoqꝫ inſolidum.⁊ hoc in ſecunda . An autem poſſit venditor agere cum emptore pro eo ꝙ venditor:añ venditionem ſeruo mutuauerit.⁊ rñ.ꝙ non.⁊ hoc in tertia.

¶ Si vero. Titius ſeruo meuij decem mutuauit ⁊ titiꝰ eũ emerit ⁊ alienauerit.an pro illis decem conueniet emptorẽ. dicitur ꝙ non.⁊ hoc in quarta.

¶ Sed. Si emptor mutuauit anteꝙ̃ emeret.an venditor conueniatur poſtea de peculio.dicitur ꝙ ſic.ſcilicet infra annum a venditione numerandum.deducetur tamen ꝙ emptor peculij habet a ſeruo.⁊ hoc in quinta. Si vero dominus vel ſeruus aliquid mutuaſſet ſeruo alienato ante venditionem.an pro eo venditor poſſit emptorem conuenire querit̃. ⁊ dicitur ꝙ non.⁊ hoc in ſexta.

¶ Si quis. Si plures ſeruū habeāt ⁊ aliq̄s cū eo ꝯ̄hat: an
cū vno inſolidū poſſit agere de peculio. dꝛ ꝙ ſic: qꝛ iniquū eſ
ſet vt actionē ſuā in plures diuideret q̄ cū vno ꝯ̄xit h̄ in pͥma
an aūt tm̄ debeat haberi rō eiꝰ peculij q̄d hēt ſeruꝰ ab eo q̄
ꝯuenit̄: an ſiľr eiꝰ q̄d habꝫ ab alijs. R̄x. ꝙ totiꝰ. ⁊ h̄ in ſecun/
da: nec ꝯq̄ri dꝫ is q̄ ꝯuenit̄ inſolidū: qꝛ ſi quid p̄ſtiterit vltra
portionē ſuā peculij: ꝯſequet̄ ab alijs ꝓ ſocio vel cōi diuidū
do. Sꝫ q̄d ſi ab alijs nō hꝫ peculiū iſte ſeruꝰ an vnꝰ duoꝝ cō
uenit̄. R̄x. ꝙ ſic. ſed q̄d p̄ſtabit: id dūtaxat q̄d hēbit ab ipo in
peculio. vn̄ ſi q̄s eoꝝ nō ſoluēdo eſt aliq̄s heres nō eſt: vľ bo/
noꝝ poſ. is q̄ ꝯuēit̄ eatenꝰ dānabit̄: q̄tenꝰ erit apd̄ eū de pec.
vel ꝯſeq̄ poſſit de bonis alterius a quo ſeruꝰ nō habuerit pe
culiū. hoc in quarta.

SI q̄s. Duo ꝯ̄xerunt cū ſeruo titij: ⁊ factꝰ eſt eoꝝ debi
tor: titiꝰ deceſſit q̄ eos inſtituit heredes ⁊ reliq̄t ſeruo
libertatē: aut heres aduerſus coheredem aget de peculio: pu
ta qꝛ vni debebat. x. alij. l. ⁊ R̄x. ꝙ ſic. ⁊ iō agit̄ adinuicē: q̄a
ab alio exͭneo agi pōt aduerſus eos d̄ peculio q̄d q̄libꝫ apd̄

QUeſitū. Si dominꝰ ex ꝯ̄ctu ſe retinet.
ſerui ꝯueniat̄ de peculio ⁊ tpe lit̄ cōt. nil ſit in peculio
ſi tempore ſententie aliquid ſit in peculio an domi/
nus debeat teneri inſpecto tempore ſnīe an nō: ſed inſpecto
tempore litis cōteſta. R̄n. ꝙ ſic. Idem eſt in actiōe ad exhi
bēdū: ⁊ ſi tpe litis cōte. exhibere non poſſit tpe ſnīe poſſit. dꝫ
teneri ad exhibēdū: niſi exhibeat. idē eſt ſi vēdico rē meaꝫ ab
aliquo: neqꝫ ipe poſſideat tpe lit. cōte. poſtea tpe ſnīe inueni
tur poſſidere ꝙ tenet̄.

¶ Si cū. Si dn̄s q̄ tenet̄ de peculio ad quēlꝫ ꝑuenit dꝫ cō/
ueniri quilꝫ. Idē eſt in act. de in rē v̄ſo niſi in rē vniꝰ heredis
v̄ſū fuiſſet: quo caſu tenebit̄ inſolidū. ⁊ h̄ in pͥma. Si v̄o ali
quis ſeruꝰ ꝓ parte inſtituat̄: ꝓ parte ꝯueniet̄. ⁊ hoc in ſcd̄a.
Si v̄o filiꝰ ꝓ parte inſtituat̄ ꝯueniet̄ inſolidū. ⁊ h̄ in tertia.
Sed in pͥmo caſu ſi vnꝰ coheredū ꝯuentꝰ velit totū ſoluere
puta qꝛ erāt. x. in debito ⁊ ea ſoluit: ⁊ velit ſibi actionē cede/
re in. v. aduerſus coheredē: an ſit audiēdꝰ: q̄rit̄ ⁊ dicit̄ ꝙ ſic.
⁊ h̄ in quarta. Sed cū. x. alicui deberētur ex ꝯ̄ctu ſerui: ⁊. v. tā
tū eſſent in peculio ⁊ illa exegit: poſtea peculiū augeat̄: an ꝓ
reſiduis. v. dn̄s poſſit ꝯueniri: ⁊ rn̄. ꝙ ſic.

¶ Si annua. Si dominꝰ ſeruum cuiꝰ noīe tenebat̄ de pecu
lio vēdidit ⁊ creditor ꝓ eo eū ꝯuenerit ⁊ repellat̄ annali ex/
ceptōe: puta qꝛ effluxit ānus a tpe alienationis ſerui: an det̄
creditori aduerſus emptorē actio. q̄rit̄ ⁊ dicit̄ ꝙ ſic. Si vero
vēditor ꝯuētꝰ intra annū dixit nihil eſt in peculio: eo dedu/
cto ꝙ creditor a vēditore ꝯſeq̄ poſſet in reſiduū ꝯuenietur
emptor. ⁊ h̄ in ſcd̄a. ¶ In dolo. Dn̄s ꝯuētꝰ de peculio ex
ceptionē opponit dicēdo nihil eſſe in pecu. replicat̄ de dolo:
qꝛ dicit dn̄m doloſe intricaſſe peculiū vſqꝫ ad quod tp̄s det̄
iſta replicatio q̄rit̄. ⁊ rn̄. vſqꝫ ad tp̄us quo agi pōt de dolo ꝙ
olim erat tp̄s annale: hodie biēnale. vt. C. de dolo. l. ſi heres
an q̄tenus ad eū ex dolo defuncti ꝑuenit tenet̄: ſed ſi ipſe he
res dolū cōmiſit inſolidū ꝯuenietur.

SI ex duobꝰ. Si dn̄s pluribꝰ heredibꝰ relictis deceſ
ſit qui ꝯueniri poterat intra annū de peculio ex con/
tractu ſerui: ſeruo alienato vel manumiſſo vel libero
eſſe iuſſo: ⁊ vnus heredū ꝯueniat̄ an ceteri liberātur q̄ritur ⁊
dicit̄ ꝙ ſic. de iure ſcripto ſꝫ in plus ꝯdēnari nō debeat ꝙ̄ q̄d
ſit in peculio penes euꝫ. idē eſt in duobꝰ fructuarijs in ſeruo
⁊ duobꝰ bonefidei poſſeſſoribꝰ. idē eſt ſi in rē vniꝰ v̄ſum fue
rit ꝙ aliꝰ ꝯuentꝰ eū liberat. h̄ ſunt v̄a de iure ſcripto. ſecꝰ de
eq̄tate. qꝛ qui ꝯ̄xit cū ſeruo totū peculiū reſpexit nō eā tm̄ ꝑtē
peculij q̄ erat penes ꝯuētū. ¶ In h̄. In p̄dicto caſu cū vnꝰ
heres ꝯuenit̄ ⁊ tpe litis cōte. nihil eſt in peculio tpe ſnīe tm̄ ē
an illiꝰ rō debeat hēri. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ ſic. Si v̄o ecōuerſo ſꝑ tp̄s
ſnīe ſpectādū eſt. quod dictū eſt in vno locū hēt in duobus
v̄bi gr̄a vēdidi ſeruuꝫ qui ꝯueniebatur nil erat in peculio
poſtea peculiū venit apud emptorē nō eſt inſpiciendū in ꝑſo
na emptoris ꝙ̄tū fuerat in peculio eo tpe quo ꝯueniebat ſed
ꝙ̄tū poſtea acceſſit emptori vt ſi. x. tm̄ erāt penes me cū ꝯue
niebar. xxx. debebātur creditoribꝰ pecu. ⁊ poſtea vſqꝫ ad. xx.
creuit peculiū apud emptorē inſolidum tenet̄. ¶ Venditor.
Si vēdidi ſeruū cū peculio ⁊ de peculio penes me nil reman
ſit nō ſolum poſt an. ſed neqꝫ ꝯueniar de peculio. Si v̄o ac
cepi p̄ciū ꝓ peculio penes me videt̄ peculiū remāſiſſe cū p̄ci
um peculij ad me ꝑuenit. ⁊ h̄ in ſcd̄a. Si v̄o heres iubeat̄ a
teſtatore peculiū ſeruo dare ⁊ liberꝝ facere. x. a ſeruo recipere
an videat̄ penes heredē peculiū eſſe. dꝛ ꝙ nō. magis eni videt̄
ꝯditōi qꝛ libertas relicta eſt paruiſſe ꝙ̄ p̄ciū peculij nūeraſſe

IN bone. Si in actiōe ſtricti iuris aliq̄d a filiofa. alicui
debeat̄. puta ex mutuo qui dn̄s de pecu. teneat̄ dubi
uꝫ nō eſt ſed in bonefi. vidēdū an inſolidū an dūta
xat dn̄s d̄ peculio teneat̄. v̄bi gr̄a filiusfa. accepit dotē a mu
liere ſol. ma. an pr̄ de peculio teneat̄ an inſolidū. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ
nō ſolū de peculio ſed ipſam dotē ſi dolo ipſius mľier fuerit
defraudata cū hēat apud ſe dotē ꝙ̄ti ea res eſt: cōdēnandꝰ
eſt. Idē eſt in ſeruo ſi obligaui ſeruo pignꝰ ex ꝯ̄ctu quē cū eo
feci ⁊ pecunia ſoluta nec pignꝰ reſtituat nō ſolū ꝯuenit̄ do/
minꝰ de peculio. ſ. noīe doli quē cōmiſit. eo āt ipſo in dolo vi
det̄ ꝙ pignꝰ nō reſtituat cū habeat facultatē reſtituēdi.

SI creditor. Tenebaris mihi in. x. de peculio noīe filij
tui: inſtitui te heredē vendidiſti hr̄. an teneatis empto
ri de peculio ad quē ꝑuenit hereditas. q̄rit̄ ⁊ dꝛ ꝙ ſic
ex ſtipulatōe quā interponit ēptor de p̄ſtando ei q̄cquid ad
vēditorē occaſione hereditatis quā emit ꝑuenit. cū g̊ iſta. x. ad
eū ꝑuenit: qꝛ aditōe hereditatis cōfuſa erat obligatio: merito
vēditor tenebit̄ in. x. de peculio.

SI. Iuſſiſti ſeruo tuo vt emeret vicariū ꝓ. viij. de tua
pecunia ⁊ denunciaui tibi ꝙ emerat tm̄ ꝓ. viij. ſed. x.
ei numerauit. an duo vēdicare poſſis. q̄rit̄ ⁊ dꝛ ꝙ ſic.
ſed ea teneris p̄ſtare de peculio. ¶ Seruū. Habebā ſeruum
cōeꝫ cū titio ⁊ ſempronio q̄ ſeruꝰ cū aliquo ꝯ̄xit anteꝙ̄ ꝯue/
niret̄ de peculio vēdidi eū titio cū peculio q̄ penes me reman
ſit. ſi ꝯueniat̄ ſemproniꝰ quondaꝫ ſociꝰ meꝰ in illo ſeruo. an
debeat hēri rō peculij q̄d penes remāſit. dꝛ ꝙ non. qꝛ ſi aliud
h̄ noīe p̄ſtitit ſemproniꝰ nō recuꝑabit a me cū actionem non
habeat qꝛ a cōione recedit ſi titiꝰ eū vēdidit ꝯueniat̄ aut in
tra annū a tpe alienatiōis aut poſt. pͥmo caſu hēbit̄ rō. ſcd̄o
caſu nō qꝛ h̄ ſapiētibꝰ placuit vt intra annū cū vēditore credi
tor de peculio poſſit agere cū emptore in perpetuum. ¶ Si
actis. Habeo ꝓpͥetatē in ſeruo: tu vſufruc. ſeruꝰ hꝫ peculiū ꝙ
reſpicit me ꝓpͥetariū ⁊ ꝙ te fructuariū ſi tu ꝯueniaris a credi
toribꝰ peculiarijs. an dꝫ habere rō vtriuſqꝫ peculij: dꝛ ꝙ ſic.
qꝛ is q̄ ꝯ̄xit totū reſpicit peculiū. h̄ in pͥma. Idem eſt ſi tu fru
ctuariꝰ locaſti ei operas ſuas. ⁊ ꝓmiſit tibi. x. vel ei mutuaſti
habes aduerſus me actionē de peculio.

DEpoſui. Si depoſui. x. apud filiūfa. q̄ nihil hꝫ in pe
culio cū nullū hēat ſi agā cū pr̄e de peculio nihil con
ſequar cū h̄. x. nec in peculiū ſint ꝯuerſa neqꝫ ſi aliq̄s
ageret cū pr̄e de peculio ex ꝯ̄ctu alꝰs facto cuꝫ filio iſta. x. cō/
putarētur cū peculio. agā g̊ ⁊ ad exhibēdū ⁊ rei vēdi. ¶ Si
nuptura. Mulier ꝓmiſit dotē filiofa. nō tradidit ſolu. matr.
an poſſit agere mulier vt inſolidū abſoluat̄ a dotis ꝓmiſſiōe
an q̄tenꝰ eſt in peculio. rn̄. ꝙ inſolidū: qꝛ ſi ꝯuenirett̄ mulier ex
ꝓmiſſiōe ſua inſolidū poſſet de dolo mulier excipe. ¶ Sti/
chus. Si hn̄s ſeruū ordinariū: ⁊ ille hēat vicariuꝫ in peculio
ſuo: ⁊ vicariꝰ nihil habeat in peculio ſi mutuaueris. v. vicario
⁊ poſtea ꝯueniaris a creditoribꝰ ſtichi in. x. ⁊ vicariꝰ vendat̄
ꝓ. x an poſſis deducere q̄ tibi debuit vicariꝰ ex p̄dicto cōtra
ctu: ⁊ rn̄. ꝙ nō. qꝛ vicariꝰ nō eſt in peculio ſuo: ⁊ ꝑinde nō de/
duces alicui alij ſeruoꝝ tuoꝝ mutuo vicario habēte peculiū
ꝙ ꝓbat iuriſcōſul. ꝑ ſiľe. ſticho peculiū ſuū legaſti ⁊ liberū eē
iuſſiſti: ⁊ vicariꝰ eiꝰ q̄ nō hꝫ aliq̄d in peculio debeat tibi. x. an
heres poſſit deducere illa. x. ⁊ rn̄. ꝙ nō. Si vicariꝰ haberet pe
culiū ex quo fieri poſſet deductio: etiam ſi vicariꝰ nihil hēret
in peculio ⁊ tm̄ deberet vicariꝰ ꝙ̄tū ordinariꝰ habꝫ: q̄ nihil
habet niſi vicarium cōtingeret ꝙ nihil eſſent in peculio ⁊ ita
nullū eſſe legatū q̄d eſſꝫ abſurdū. ¶ Seruo. Vēdidi tibi ſer

uum ⁊ tradidi tibi totũ peculium vel partẽ retinuit ſi poſtea
cõtraxi cũ ſeruo ⁊ factus ſit debitor meus: an debeam cõpen
ſare illud qḋ retinui de peculio cũ illo qḋ debet mihi ſeruus
ſi te cõueniam de peculio. q̃rit̃ ⁊ dr̃ ꝙ nõ. neqꝫ refert cõueniã
te intra annum a tp̃e alienationis an poſt. ⁊ h̊ probat: qꝛ
a creditoribꝰ qui poſt venditionem ⁊ traditionem cum eo cõ
traxerunt neqꝫ debeo poſſe conueniri. ſed ab illis qui contra
xerũt cum eo ante venditionẽ: potero cõueniri de peculio. qḋ
apud me remanſit: quia erat huius peculij: qḋ reſpicit preteri
tos contractus: non futuros.

PEculium. Illud etiam dicitur eſſe peculium qḋ ſer
uus acquiſiuit parce viuendo: vel qḋ ꝓꝑ obſequiũ
ſuum ſibi meruit donari. ita tamen ſi dominꝰ conſti
tuerit ſibi illud velut ſuum patrimonium.

NEc ſeruus. Seruo nil deberi dicitur. neqꝫ ſerꝰ de
bet iure ciuili inſpecto. vnde quõcũqꝫ dicit̃ ſeruum
debere vel ei deberi ad factum eſt referendum. i. ad
ius naturale vl' ad contractũ: nõ ad ius ciuile. vnde qḋ ſeruo
debetur ab extraneo dominus petere poteſt. ⁊ ſi ſeruus debꝫ
in dñm de peculio datur actio. vel ſi in rẽ dñi v̾ſum ſit.

IN arrogatiõe. Arrogaui aliquẽ ſi contrahat teneor
de peculio. de eo v̾o contractu quem fecit anteq̃ euꝫ
arrogarem: non teneor.

SI poſtea. Conueni te de peculio ex ꝯ̃ctu ſerui tui. li
tem ſum cõteſtatus. lite cõte. eum vendidiſti ⁊ tradi
diſti retento peculio. ſi tempore ſententie minus ſit in peculio
q̃ mihi debeatur: an noĩe illius peculij qḋ acq̇ſiuit ſerꝰ apḋ
emptorẽ teneri debeas. q̃rit̃ ⁊ rñ. ꝙ ſic. quia in culpa fuiſti ꝙ
eum vẽdidiſti.

QUi. Si ſeruo tuo peculij ſui adminiſtrationem cõceſ
ſiſti: an videaris ꝯcedere vt alienet ⁊ donet. ⁊ rñ. ꝙ nõ
ſed illud ſolum videt̃ ſibi cõceſſum generaliter qḋ ſpe
cialiter eras conceſſurus ſibi.

QUotiẽs. Aliqs ꝓpoſuit ſuũ ſtatiõi ⁊ ſcripſit ſuꝑ ho
ſtio ſtationis ꝙ nullus contrahat cuꝫ eo ſeruo ianua
rio. ſi quis cũ eo cõtrahat an ſaltim de pec. dñs teneri
debeat. ⁊ rñ. ꝙ ſic. quia tantum in hoc releuatur obtentu ſcri
pture: ꝙ vt inſtitoria teneri nõ debeat.

¶ Sabinus. Si ſeruus meus fideiubeat an teneri debeam
q̃rit̃ ⁊ diſtinguit̃ aut in rem meã ⁊ in cauſaꝫ peculiarẽ aut nõ:
primo caſu teneor. ſecũdo non. ¶ Si ſemel. Conueni te de
peculio ex contractu ſerui tui minus inuenitur in peculio tem
pore ſentẽtie q̃ mihi debeat̃ an debeas cauere ſi poſtea ali
quid accedat qḋ mihi reddas. rñ. ꝙ nõ. quia in actõe ꝓ ſocio
locũ hꝫ vbi ſocius inſolidum tenetur. ¶ Si creditor. Vendi
di ſeruũ ⁊ partem peculij retinui. emptor cõuenitur a credito
re nec ꝯſecutus eſt creditor totũ qḋ ſibi debet̃: an ad reſiduũ
me conueniet. queritur ⁊ rñ. ꝙ ſic. Item q̃rit̃ ꝙ ſi lite cõteſta.
cum emptore. neqꝫ ſententia lata poſſit dimittere emptorem
⁊ redire ad me. ⁊ rñ. ꝙ nõ ⁊ hoc in ſecũda: quia ſufficere dꝫ vt
habeat regreſſum contra me: finito primo iudicio qḋ contra
emptorem conſtitutum eſt. ⁊ hoc in tertia. Non ſolum auteꝫ
poteſt a creditore agi cum venditore: ſed etiam emptor ſi cõ
ueniatur a creditore poteſt deducere illud qḋ debet ſerꝰ cõ
putato qḋ apud ſe eſt de peculio. ⁊ hoc in quarta. Si v̾o ſer
uus vendatur retento pecu. ſi conueniatur vtetur deductiõe
⁊ ſi in venditione facta ⁊ traditione venditori aliquid a ſuo
debeatur quia poſt venditionem contrahit cum ſeruo nõ cõ
penſabitur illud debitum cum peculio qḋ retinuit in vẽditio
ne ſerui. ⁊ hoc in quinta. ¶ Que. Dictum eſt ſuperius ſi ſer
uus vendatur parte peculij retenta ꝙ poſſit venditor cõueni
ri ⁊ emptor: idem eſt ſi donatus vel legatus fuit quia legata
rius vel donatarius conuenietur de peculio. ¶ Libera. Cõ
ceſſi ſeruo liberam peculij adminiſtrationeꝫ. fugit vel ignorat
dñs viuat vel non. nunquid durat adminiſtratio: ⁊ rñ. ꝙ nõ.
an ſeruus cui conceſſa eſt adminiſtratio poſſit debitoreꝫ pe
culiarem delegare creditori peculiari. ⁊ rñõ. ꝙ ſic. ¶ Non
ſolum. Si dominꝰ dedit aliquid ſeruo vt illud habeat in pe
culio. non ſolum illud dicetur peculiuꝫ. ſed id qḋ ſeruo ab ex
traneo donatum eſt ⁊ dñs ꝑmiſit illud eſſe in peculio. hoc in
prima: ſed ſi ſeruus dñi negotia adminiſtrat ⁊ male in tantũ
obligabitur domino inquãtum liber homo geſſiſſet negotia
domini obligaretur. hoc in ſecunda. ⁊ qḋ dr̃ ꝙ ſeruus debi
tor dñi ſit vel ecõuerſo intelligenduꝫ eſt ꝙ ſic alter alteri obli
gat̃ ſi ſub ſit talis obligatiõis cauſa que poſſet obligare ci
uiliter vnum liberum homineꝫ alteri homini libero. Si ergo
dñs ſcribat in libro rõnum ſuarum ꝙ ſit debitor ſerui nõ ꝓꝑ
hoc efficitur debitor: cum cauſa obligandi non ſubſit: puta
cauſa mutui vel conſimilis: quia nuda ſcriptura non ꝯſtituit
eum debitorem. ⁊ hoc in tertia.

EO tempore. Si dominꝰ interpellatur a creditore pecu
liari eo tempore ꝙ nihil eſt in pec. ⁊ dñs vocatꝰ ad ius
latitet. an creditor debeat mitti ĩ poſ. bo. ⁊ rñ. ꝙ nõ. qꝛ
ſi veniret ad iudiciũ deberet abſolui neqꝫ inſpici dꝫ ꝙ ꝑ im
peritiam iudicis ſi veniſſet: poſſet ꝯdẽnari. hoc in pͥma. Nec
ſecus eſt in debitore conditionali vel in diẽ: quia creditor pẽ
dente conditione debitorem talem in ius vocauerit: ⁊ ille lati
tet conditione pendente non dicetur citatus vt fiat miſſio in
bonis eius pendente conditõne: lꝫ ſi veniſſet poſſet per impe
ritiã iudicis condẽnari. hoc in ſecũda. an' autem fideiuſſor da
tus a ſeruo cum nihil erat in peculio debeat teneri: dicitur ꝙ
ſic: quia poteſt eſſe ꝙ aliquid ſit in peculio poſtea ⁊ future
obligationi accedere poteſt fideiuſſor: dum tamẽ hoc actum
ſit vt future obligationi accedat poteſt fideiuſſor. h̊ in tertia.
¶ Si creditor. Filius queꝫ habebas in poteſtate tua tene
batur mihi in. x. ex contractu aliquo: deceſſi te herede inſti
tuto ⁊ multa legaui: legis falcidie ratio ſi ei locus erat ſpecta
bitur tp̃e mortis: an aũt ſpectabitur pec. qḋ habuit filiꝰ mor
tis mee tp̃e vt de eo fiat deductio cũ intelligatur illud fuiſſe
in bonis meis: qḋ mihi debebatur. an illud qḋ erat in pecu
lio tempore adite hereditatis. ⁊ rñ. ꝙ inſpicitur mortis tẽpꝰ.
¶ Etiã. Si dominꝰ conueniatur de peculio ⁊ lis ſit cõteſta.
an poſtea accipi poſſit fideiuſſor a ſeruo. ⁊ rñõ. ꝙ ſic. quia ſi
ſolutio facta in iudicio valet extra nec datur repetitio ei. ita fi
deiuſſio facta poſt iudiciũ inceptum valet: qꝛ obligatio quã
ſeruus in ſe ſuſcipiat dando fideiuſſorẽ nõ eſt minuta ꝓꝑ litẽ
cõteſtatã. ¶ Seruus. Si ſeruus tuus mihi ſeruiat bona fi
de: quia credebam eum meum eſſe: ⁊ mutuo. x. acceperat ⁊ mi
hi dedit vt eum manumitterem ⁊ manumiſi vtrum me bo. fi.
poſſeſſorem an verum dominũ habeat creditor obligatũ. q̃
ritur ⁊ rñ. ꝙ reconueniet: lꝫ al's eligere poſſet quẽ noſtruꝫ vel
let conuenire. ⁊ tu agas aduerſus me ad exhibendũ ⁊ rei vẽ.
pro pec. quã mihi dedit: quia tibi erat queſita. ⁊ non eſt diſti
guendum aut non manumiſi: ⁊ fiet mea: quaſi ex re mea que
ſita: qꝛ non ex re mea ſed ꝓꝑ rem meam. i. negotiationem me
am mihi tradita fuit pecunia.

QUod debetur. Si dñs ꝯueniatur de peculio qḋ habꝫ
nomina ⁊ minus habeat dñs in peculio q̃ debeatur
⁊ creditores velint rationẽ haberi noim an ſint audien
di. queritur ⁊ reſpon. ꝙ non. quatuor rationibꝰ prima eſt. cuꝫ
euentus cauſe ſit dubius. quia dñs ageret contra creditores
peculiares poſſent abſolui. alia ratione quia dominus ſum
ptus poſſet facere in conueniendo. Tertia eſt ꝙ ſi debitores
eſſent cõdẽnati debet ei dare quadrimeſtre tempus quod da
tur condemnatis: ⁊ ita dominus dãnificaret̃ ſi ſtatim debereꝫ
haberi ratio nominum. quarta eſt ſi debitores conuenti lati
tent ꝙ fieret miſſio in poſ. ⁊ venditiõe bonoꝝ eorum qḋ forte
non ſufficeret: an ergo liberari poſſet cedendo aduerſus debi
tores. dicitur ꝙ ſic: ⁊ ſubijcit generalẽ clauſulã quandocũqꝫ
quis tenetur quia habet act. aduerſus aliquẽ ſi poſſit libera
ri cedendo actionẽ ſi cedat eam liberatur.

EX facto. Seruus meus tenebatur mihi in. x. qui hẽbat
peculiũ ⁊ fugit gerens ſe ꝓ liberto: geſſit tutelam cuiuſ
daꝫ pupilli. ⁊ factus eſt debitor ex mala adminiſtratio
ne in. x. finita tutela pronunciatus eſt ſeruus ⁊ eum reduxi. ex
iſto themate tres eliciuntur qõnes. prima eſt ſi cõueniat a pu

pſllo. an poſſum deducere qđ mihi debebat ſeruꝰ. ſecũda eſt
an aliquid interſit factus fuerit debitor meus ſeruus anteꝗ̃
fuerit in poſ. libertatis: an poſtea. tertia eſt an pupillo iã fa
cto adulto competat actio. ad primam rñ. ꝙ deducam nulla
priuilegiati habita rõne: qđ patri vel domino debetur. vnde
neqꝫ pupillus: licet inter ceteros creditores preferatur. ⁊ hoc
ꝓbat tali exemplo. filiusfa. recepit dotẽ a muliere ſoluto ma
trimonio. ſi mulier petat dotem: prefertur alijs creditoribus.
in hoc ergo caſu preferetur pupillus ceteris creditoribꝰ. ⁊ ſi
ſeruus verus tutor non fuerit. alioquin ſi nõ haberetur ratio
ſecus eẽt quia cõcurrẽtis ⁊c. ſi ſeruus ergo mutuauit pecuni
am pupilli: vel depoſuit pupillus vendicabit ſi extat. vel vti
li actione. i. conditione certi aget ſi cõſumpti ſunt: q꞉ non po
tuit alienare cũ non fuit verus tutor. ⁊ qđ dictũ eſt in cõſum
pta pecunia pupilli vel extante. intelligendum eſt in quolibꝫ
tutore. Ad ſecũdam ꝙ nõ eſt differentia: factꝰ fuerit debitor
ante poſ. libertatis vel poſt. Ad tertiaꝫ rñ. ꝙ nõ datur de pe
culio: q꞉ forte nil eſt in pecu. imo verius hoc ꝙ habuit peculi
um nõ fuit. ⁊ hoc innuit littera ſequens: ſed vtil' actio tutele
cõtra dominum cõpetit quia nõ erat verus tutor ſeruus: vt
illud intelligatur eſſe ĩ peculio: ſi quid in patrimonio eius ſit.
¶ Si dos. Si filiofa. data fuerit dos mulier in peculio cete
ris creditoribus prefertur. idem eſt ſi adminiſtret tutelã ali
cuius pupilli: q꞉ pupillus prefertur ſi tamen non priuilegia
tus agat: cauebit de reſtituẽdo retro qđ accepit.

SI ſticho. Si manumiſi ſeruũ peculiũ hñtẽ et nõ expſſe
dixi ꝙ pecu. ꝑtineat ad me peculiuꝫ videor ei cõceſſiſſe
an aũt debitores peculiares poſſit cõuenire niſi actionẽ
ſibi cedã. dr ꝙ nõ.

FIlio. Pater filiũ quẽ hẽbat ĩ ptãte heredẽ inſtituit cũ
duobꝰ alijs: ⁊ ꝑlegauit filio ꝗdaꝫ ꝑdia vt erant inſtru
cta cũ ſeruis q̇ tenebant eideꝫ pr̃i i. c. an ceteri heredes
pñt filiũ de peculio ꝯuenire. ⁊ rñ. ꝙ nõ. idẽ dr. l. vltima.

SI is. Cõueni titiũ de peculio vocatus ad ius a ſeio eſt
exemptꝰ titius: cuiꝰ tpis peculiũ ſpectãdũ ẽ. q̃ritur vbi
de eo ꝯdẽnet exemptꝰ vtrũ qđ habuerit tpe exemptõis
an poſtea. ⁊ rñ. ꝙ illiꝰ eſtiatio ꝙ erat tpe exẽptiõis ꝯſideraẗ.

SI filius. Si pater vel dñs cõueniaẗ de peculio ⁊ ante
ſñiam deceſſerit ſeruꝰ vel filiꝰ inſpiciẗ ꝙ erat in pecu.
tpe mortꝫ. hoc in pma. Si ṽo ſeruo libertatẽ reliq̇t cũ pecu
lio inſpiciẗ qđ erat in pecu. tpe adite hereditatis. hoc in ſcđa
Si ṽo eũeo legaui ſerui pecu. inſpiciẗ qđ erat in pecu. tpe
mortꝫ. ⁊ illđ qđ accreſſit rebꝰ peculiaribꝰ añ aditã hereditatẽ
veluti partꝰ ancillaꝝ fetꝰ pecoꝝ. ⁊ hoc in tertia. Si ṽo ſeruo
aliq̇d deẗ vel aliq̇d acq̇ſierit nõ ꝑtinebit ad legatariũ.

¶ Quando actio de peculio annalis eſt. Rubrica

PRetor. ¶ Si pater vel dñs de peculio teneaẗ
ex cõtractu ſerui vel filij ⁊ ſeruꝰ vel filiꝰ
morte vel emãcipatiõe vel manumiſſione vel aliena
tione ptãtẽ dñi vel patris fuerit egreſſus infra an. ꝯuenietur
pater vel dñs de pec. vel ſi dolo fecerit quominꝰ aliquid ſit in
pec. hoc in pma. Quãdiu ṽo filiꝰ vel ſeruꝰ ſit in ptãte de pe
cu. actio ꝑpetua eſt. eis aũt liberaẗ incipit eſſe annal'. ⁊ qđ dr
ꝑpe. ẽ intellige eſſe põt. vt ſi deſcẽdat ex cã q̃ perpetua eſt. h̃
in ſcđa. a quo aũt tpe cõputeẗ. ⁊ rñ. ꝙ cũ vtilis ſit ⁊ obligatio
ſit ꝯditionalis ab eo tpe cõputabiẗ ⁊ ex cõditiõe exñte: nõ ex
quo filiꝰ emancipatꝰ eſt vel ſeruꝰ manumiſſus. hoc in tertia.
Queriẗ q̃re ꝑtor fecit hãc actionẽ annalẽ. ⁊ rñ ꝙ cum morte
vel alienatiõe extinguiẗ pecu. ſufficere putabat ꝙ vſqꝫ ad an
nũ porrigiẗ obligatio. ¶ Alienatio. Q꞉ tetigit đ emãcipa
tiõe ⁊ manumiſſiõe. dicĩ q̇bꝰ h̃ locũ hẽant ꝙ emãcipatio ꝑti
net ad filios: alienatio ⁊ manumiſſio ad ſuos: mors ad vtrũ
qꝫ. hoc in pma. Sed q̇d ſi filiꝰ aliter ꝙ̃ ꝑ emãcipationeꝫ exie
rit de ptãte. puta ꝑ dignitatẽ nunq̇d actio de peculio erit an
nalis: diciẗ ꝙ ſic. hoc in ſcđa. Sed q̇d ſi morte pr̃is vel eman
cipatiõe vel deportatiõe ſui iuris effectꝰ fuerit: an intra ãnũ
heres patris vel filius teneaẗ de pecu. dr ꝙ ſic. hoc in tertia.
¶ Sed q̇d ſi dñs nõ vẽdidit ſeruũ ſꝫ donauit vel ꝑmutauit

vel in dotẽ dedit: an actio de peculio deẗ. dr ꝙ ſic. ⁊ h̃ ĩ q̃rta.
¶ Itẽ ſi dñs q̇ tenebaẗ de peculio ſeruũ legauit ⁊ peculium
retinuit heres de pecul'. tenebiẗ. hoc in pma. Si ṽo vni lega
uit ſeruũ vel liberũ eſſe iuſſit ⁊ alij peculiũ legauit: an teneaẗ
heres vel ſeruꝰ liber factꝰ. vel ille cui peculiũ legatuꝫ eſt. q̃riẗ
⁊ rñ. ꝙ neqꝫ in manumiſſum vel legatariũ dabiẗ actio de pe
culio. ſed in heredem. q꞉ ſatis videẗ penes heredeꝫ eſſe pecu
liũ q꞉ tradẽdo illud legatario liberationẽ ꝯſecutꝰ eſt. cauere
tñ dꝫ legatariꝰ heredi: vt ꝑſtet eũ indẽnẽ ſi a creditoribꝰ cõue
niatur ꝙ ſi ſine cautiõe tradidit: imputet ſibi ipi: ⁊ ꝯuenietur
ſicut dictũ eſt. ¶ Si ꝑcepto. Si dñs herede inſtituto ⁊ ei ſer
uo ꝑlegato cũ peculio ipm rogauerit de hereditate reſtituen
da iſqꝫ reſtituerit: ſi poſtea cõueniaẗ an creditoribꝰ peculia
ribꝰ de peculio aut ꝯ̃ creditores pecu. ſicut ꝯ̃ hereditarios cre
di. poſſit obijcere except. trebel. ſ. ꝙ ipſe nõ ſit cõueniẽdus ſꝫ
ille cui reſtituẽda ſit hereditas. q̃riẗ ⁊ rñ. ꝙ non. ⁊ hoc in pma.
an fideicõmiſſarius teneaẗ. diciẗ ꝙ nõ. cũ ad eũ peculiũ non
venit nec dolo fecit quominꝰ hẽret. hoc in ſecũda.

QUeſitũ. Creditor peculiarĳ filijfa. credẽs eũ deceſſiſſe
cũ tñ de iure intra annũ egerit ⁊ annali exceptiõe ſubmotꝰ ſit
q꞉ annꝰ iam trãſierat: poſtea erat certꝰ de vita filij. q꞉ nõ fuit
mortuꝰ: an poſſit poſtea experiri cõperto: ꝙ filius nõ deceſſit
rñ. ꝙ de peculio ſic: nõ de in rẽ ṽſo. q꞉ annalis exceptio ad pe
cu. ad de in rem ṽſo act. pertinet.

CUm poſt. Si cũ viuo filio ꝑpetua eſt actio: ⁊ pꝰ mor
tẽ annua ſit vbi nõ eſt ꝑpetua: q꞉. vi. mẽſiũ vt eſt redi
bitoria viuo filio nõ daẗ intra ãnũ ſed infra. vi. mẽſes
tñ. ſi tñ ſuperat. moriẽte filio alioq̇n tñ ꝙ̃tũ ſuperat. hoc in
pma. idẽ dicẽdũ eſt in oibꝰ tpalibꝰ actionibus. ¶ Si ſeruꝰ.
Seruus meꝰ captꝰ eſt ab hoſtibꝰ an creditores eiꝰ poſſint me
poſt annũ captiõis eiꝰ cõuenire. ⁊ rñ. ꝙ ſic.

DIffinitiõe. Licet ſeruꝰ cuiꝰ noĩe de pecu. dñs teneẗ de
ceſſit vel alienatus fuit. ⁊ ſic extinguaẗ peculiũ: tamẽ
cũ remanet diffinitio pec. intra annũ a tpe mortis vel
alienatiõis vel manumiſſiõis in dñm dabitur actio: q꞉ poſt
mortẽ põt augeri vel minui. puta in fetu.

¶ De in rem ṽſo. Rubrica.

SI hi. ¶ Si ex cõtractu ſerui vel filijfa. q̇ peculiũ
nõ hñt aliq̇d in rem patris: vel dñi verſum
ſit de in rẽ ṽſo eſt actio. hoc in pma. nec videẗ actio
de in rem ṽſo ſuꝑfluere quare ſufficiat de peculio actio: quia
põt fieri vt in rem ṽſum ſit ꝑpetua ⁊ ceſſa de pec. act. quia ni
hil in pecu. ſit. q꞉ dñs ſine dolo malo ademit: vel morte ſerui
extinctũ eſt peculiũ: ⁊ annꝰ intra quẽ dñs ꝯueniẗ de peculio
ꝑteritus eſt ⁊ equũ eſt dari de in reꝫ ṽſo q̃ ꝑpetua eſt. hoc in
ſecũda. Itẽ ſi duo agãt de peculio. tertiꝰ de in rẽ ṽſo. vel põe
ꝙ vnus vertit alius nõ: ⁊ vterqꝫ egit de pecu. plus conſeque
tur is q̇ vertit: ꝙ̃ is qui nõ vertit. q꞉ ille q̃tenꝰ eſt in peculio cõ
ſeq̃tur. vt ſit ſenſus q꞉ qđ in reꝫ ṽſum eſt videaẗ eſſe in pecul'.
dño ex hoc debitore peculiari cõſtituto inſpecta ꝑſona huiꝰ
creditoris ⁊ retento hoc caſu ſi vnus agat de peculio ꝑueni
ens eũ qui volebat agere de in rẽ ṽſo: dicit ꝙ nihil huius qđ
erat verſum in rem dñi in peculiũ cõuerſum eſt cũ ꝓ ſuo ſolu
tum eſt: ſi tñ is q̇ egit de peculio nõ ſit totũ ꝯſecutꝰ q꞉ ſibi de
bebaẗ nõ ceſſat de in rẽ verſo actio.

QEli. Rogatu tui mei pecuniã mihi donaſti: vt eũ ma
numitterẽ ⁊ manumiſi an pecunia videaẗ in reꝫ meã
ꝯeẽ ṽſa. vt ſic tenear đ ĩ rẽ ṽſo. q̃riẗ ⁊ dr ꝙ nõ: q꞉ ñ ẽ mi
hi data actio vt tenear ad eã reddẽdã: ſed ſi ſeruus valuit tã
tũ. v. ⁊. x. recepi vt eum manumitterẽ: illud plus qđ valeat pu
ta. v. illa videbunẗ in rem meã ṽſa. ¶ In reꝫ. Si ſeruus ac
cepit mutuũ frumẽtũ vt familia dñi paſcereẗ videaẗ in rẽ ver
ſum. hoc in pma. Idẽ eſt ſi accepit mutuã pecuniã ⁊ creditori
bus dñi ſoluerit. hoc in ſecũda. Si vero ei creditori qui credi
tor nõ erat: ⁊ ita errauit ſibi ſoluẽdo an videaẗ in rẽ dñi ṽſuꝫ
dicitur ꝙ ſic. q꞉ dñs etiã nõ ratũ habendo ſolutionen habet
cõdi. inde. hoc in tertia. Si vero mutuam accepit pec. vt fru
mẽtum cõpararet vt familia dñi aleretur videbitur ⁊c. hoc in

quarta.idē ē ſi accepit mutuā pec.⁊ i pec.trāſuerſit ⁊ ſtatī in rē dñi ꝟtit.⁊ q̄tiens liber hō ſi gereret negocia dñi vl' cū mādato vl' ſiue hꝫ neg.ge.actiōꝫ vl' mā.quotiēs ſu⁹ gerēs dñi negocia ꝯtit:⁊ ex ꝯctu ei⁹ aliq̄d in rē dñi ꝟſū fuerit obligabit̄ dñs de ī rē ꝟſo.ħ in q̄nta.vñ ſi ſu⁹ accipiat mutuū vt ſe aleret vt veſtirꝫ ad eū modū quo dñs ꝯſueuit ſuū veſtire:dñs tenebit̄ de in reꝫ ꝟ.idē eſt i filio.ħ ī ſexta.Si ꝟo accepit mutuū ⁊ domū dñi picturꝭ ⁊ loricatiōib⁹ ornauit:an videat̄ in rē dñi ꝟſuꝫ.dꝛ ꝙ nō:ſicut neqꝫ ꝓcurator ſi volūtarios tales ſūpt⁹ feciſſet nō repeteret niſi q̄ten⁹ vt liceat creditori abradere ſine leſiōe parietꝭ ſtat⁹ dom⁹ dñi:⁊ ħ ea rōe neqꝫ dñs ſūptib⁹ ſic factꝭ cogeret̄ domū diſtrahere, vel id ſoluat in quo dom⁹ p̄cioſior eſt fcā.⁊ ħ ī ſeptia. Si ꝟo accepit mutuū ⁊ illud alij mutuauit:an videat̄ in reꝫ dñi ꝟſuꝫ.Rñ.ꝙ ſic.qꝛ dño acq̄ſitū ē qđ verū ē.ſi nomen illud peculiare nō fec:ſꝫ ī rē dñi ꝯuertit. Ita tñ ſi non expediat dño hr̄e tale nomē liberet̄ cedēdo creditori ac.⁊ in rē ſuā ꝓcu.eū faciat.ħ in viij.¶ Necnon.Si ſeru⁹ volēte dño mutuat⁹ pecūiā ⁊ vnguēta luxurie cā emit vel alias delicias an teneat̄ de in reꝫ ꝟſo.q̄rit̄ ⁊ rñ.ꝙ ſic:qꝛ nō refert ſi fuit cōſūptū ꝙ mutuatū bñ vl' male dū tñ in ei⁹ negociationē ⁊ eo volēte.ħ in p̄ma.Si ꝟo ſu⁹ mutuat⁹ pec.frumētū ad alēdā familiā dñi cōparauit.⁊ ille in horreo dñi depoſuerit ⁊ cōſūptū igne fuerit:vl' corruptū:an de ī rē ꝟſo dñs teneat̄.dꝛ ꝙ ſic.ħ in ſcđa.Idem eſt ſi ſuū neceſſarium dño emiſſet ⁊ deceſſit.⁊ ħ in tertia.ſꝫ ſi accepit mutuū q̄ſi in reꝫ dñi ꝟſur⁹ neqꝫ in rē ꝟtit:⁊ ſic creditorē decepit nō tenet̄ dñs.ħ ī q̄rta.q̄d āt ſi tal' erat ſu⁹ q̄ ſolti⁹ erat ꝟtere an noceat dño quo magꝭ teneat̄.⁊ rñ.ꝙ nō.neqꝫ refert ſi ea mēte accepit vt ꝟtēt:ſꝫ alio ꝟtit vl' nō ea mente accepit.vñ curioſus dꝫ eſſe creditor in quē caſū mutuet.vl' ſic mutuet vt ꝟtat̄.ħ ī q̄nta.¶ Si mutuatus.Si ſu⁹ ad veſtes familie dñi cōpēdas mutuū accepit:⁊ pecūia ꝑijt.veſtes tñ cōꝑauit:vtrū vēditori vl' creditori det̄ actio de in rē ꝟſo.q̄rit̄ ⁊ diſtig.aut pecūia erat ſalua:qꝛ creditor eaꝫ nūerauit:⁊ veſtis perijt.aut econuerſo p̄mo ait creditor:ſecūdo caſu ſil'r ⁊ vēditor agit:qꝛ veſtes ad familiā ꝑuenerūt:⁊ ſic vna cū dñs incepit duob⁹ teneri.Si ꝟo tā veſtis ꝙ̄ pecūia perijt vterqꝫ aget in ħ ꝯſiderata āborꝫ volūtate:qꝛ ābo volebant in rē dñi ꝟtere.⁊ ħ dñi occupātꝭ.i.litē cō.melior eſt ꝯditio:qꝛ iniquū eſt vtriqꝫ dūm de in rē ꝟſo debē ꝯdēnari.

SI res.Si ſu⁹ mutuat⁹ pec.ſuo nō nccios cōꝑauit:eaten⁹ dñs tenet̄ q̄ten⁹ in fcō p̄ciū eſt ſeruorꝫ cū ſi neceſſarios emiſſet inſolidū dꝫ teneri.nec refert his caſib⁹ hūit dñs ratū ꝯctū ſiue nō quomin⁹ tenet̄ de in reꝫ ꝟſo.ħ in ſcđa.¶ Nō ſu⁹.Si ſu⁹ dño aliq̄d emit:aut volūtate ei⁹:aut nolente dño ſꝫ eo p⁹ ratū hn̄te:an nec eo volēte neqꝫ ratū hn̄te.p̄mo caſu tenet̄ dñs ꝙ iuſſu.ſcđo de in rē ꝟſo.tertio de peculio.¶ Placꝫ. Nō ſolū ſi ſeru⁹ pecuniā īmediate in rē dñi ꝟtit.ſꝫ ſi p̄mo ī res peculiares deinde in rē dñi:tenebit̄ dñs de in rē ꝟſ.qđ verū eſt cū ſu⁹ gerit rē dñi ⁊ locupletiorē eū fec̄ nūmis peculiarib⁹ ſꝫ q̄d ſi dñs poſtq̄ ꝟſa eſt in cām peculiarē adimat ſuo peculiū:vel eū vēdat cū peculio nūq̄d tenet̄ dñs de in rē ꝟſo.dꝛ ꝙ nō:qꝛ ſi ħ verū eſſet q̄ñcūqꝫ dñs locupletior eſſet fact⁹ dñs deberet teneri de in rē ꝟſo ꝙ eſſet falſum.vñ ſi ſu⁹ donet dño rē peculiareꝫ actio de in rē ꝟſo ceſſabit.Si ꝟo mutuū accepit.ħ aīo vt ꝟteret in rē dñi ⁊ hui⁹ ꝓpoſiti creditor ⁊ pecuniā dño dederit neqꝫ noluit eū ſibi obligare de in reꝫ ꝟſo actio eſt.¶ Illud.ſi dedi ſuo tuo argētuꝫ vt facēt mihi pocula et factꝭ pocul' deceſſit: an teneaꝭ in rē ꝟſo.dꝛ ꝙ nō qꝛ vēdicare poterit a quolibet poſſidēte.res tñ peculiares effecte ſunt.¶ Illud.ſi ſu⁹ tu⁹ ad funus filij tui odores cōꝑauit:an teneat̄ creditorib⁹:dic̄ q̄daꝫ ꝙ ſic.ħ in p̄ma.ſi ꝟo a ſuo tuo emi hēditatē ⁊ creditorib⁹ hr̄editarijs ſolui.⁊ hēditas a me euicta actōe ex ēpto ꝯſeq̄r qđ ſolui.ħ in ſcđa.Si ꝟo ſu⁹ tu⁹ teneat̄ mihi in.c.debē:cōpēſareꝫ hē.ab eo emi.⁊ hēditas euicta eſt actio.ex ēpto de in rē ꝟſo.ꝯſeq̄r qđ mihi debebat.⁊ ħ dic̄ mela auctor h⁹.l.dic̄ nō cōpetē actioneꝫ de in rē ꝟſo.in ħ vltio caſu niſi eo aīo geſſerit ſu⁹:vt in rē ſuaꝫ ꝟteret.q̄ aūt actio cōpetat nō appꝛit.tu dic ꝯdict.ſine cā vt.ſ.ſi certū pet.ſine mer.ſ.de ꝯ.cā da.l.pe.⁊ ħ ī.iij.¶ Si fili⁹.Si ꝓ nepte tua fili⁹ accepit.x.mutuo ⁊ ei in dotē dedit an teneaꝭ de in rē ꝟ.dꝛ ꝙ ſic.ſi ħ aīo fili⁹ dedit vt negociū gererꝫ.ħ in p̄ma.

an aūt referat dederit fili⁹ ſic mutuat⁹ ſorori ſue vl' filie ſue vel nepti ſue nate ex alio filio.rñ.ꝙ nō.ħ in ſcđa.Idē eſt ꝙ dñs ō in rē ꝟſo.tenet̄ ſi ſu⁹ mutuat⁹ ꝓ filia dotē dederit.ħ in tertia. Que dicta ſūt in p̄re ꝟa ſunt ſi al's p̄r erat donatur⁹.ħ ī q̄rta.

SI ꝟo ꝓ p.Si fili⁹ ꝓ p̄re fideiuſſit et ſoluit tenebit̄ p̄r de in rē ꝟ.ei a quo mutuat⁹ eſt vt ſoluat ħ in p̄ma.Idēꝫ ē ſi aīo nouādi fili⁹ ſubierit iudiciū ꝓ p̄re ⁊ ꝯdēnat⁹ mutuū accepit ⁊ ſoluit.ħ in ſcđa.vl' dic ⁊ meli⁹ ei teneri p̄reꝫ q̄ cum filio litē ꝯteſtat⁹ eſt aīo nouādi ꝙ cū litꝭ cō.a p̄ma obligatiōe p̄r ſit liberat⁹.⁊ hoc ipō de in rē ꝟ.tenet̄.Idē eſt ſi fili⁹ obligationē p̄ris aīo nouādi in ſe trāſtulit ⁊ eo noīe ſoluerit.qꝛ p̄r tenetur de in rē ꝟ.ſi nō aīo donādi ſi fili⁹ ꝓ p̄re ſe obligauit.⁊ ſubaudi maxīe qꝛ idē eſſꝫ ſi aīo donādi neqꝫ obſtet.ſ.e.⁊ iō.§.plane.ħ in tertia.Si ꝟo p̄r de pecul.cōueniat̄ ⁊ fili⁹ in ſe ſuſcepit iudiciū ⁊ cōdēnat⁹ mutuū accepit ⁊ ſoluerit.p̄r de in rē ꝟſo tenet̄ vſqꝫ ad eā q̄ntitatē q̄ erat in pecu.idē iur̄ eſt quo ad actōnē de in rē ꝟſo ſola lit.cō.qđ magꝭ innuit ꝙ idē ſit vt ſic cōdēnet̄: qꝛ ſi finita ſit actio de pecul.aīo.i.morte cōpetē pōt de in rē ꝟ. actio.ħ ſūt ꝟa p⁹ cōdēnationē.ſ.ꝙ teneat̄ de in rē ꝟ.actōe idē eſt ⁊ aū cōdēnationē.⁊ ħ in q̄rta.¶ In rem.Si ſu⁹ accepit.x. mutuo.⁊.v.in rē dñi ꝟtit in q̄nqꝫ tenet̄ dñs.ſi tota.x.in.x.tenebit̄.ſꝫ an in ſortē.an in vſuras diſtinguit̄:aut vſure erāt ꝓmiſſe ⁊ tenebit̄ ad vſuras aut nō ⁊ nō tenebit̄.ħ in p̄ma.Si ꝟo ſuo volēti gerere negotia dñi nō ſui cōtēplatiōe.ſꝫ dñi q̄ q̄ſi gerēs negociū ſuū.i.dñi mutuauit tenet̄ dñs neg.ge.ac.nō ſolū ꝓ ſorte ſꝫ vſurꝭ.⁊ ħ in ſcđa.¶ Verſum.Si ſu⁹ mutuat⁹.x.in rē dñi ꝟtit ⁊ incōtinēti dñs ſuo ſoluit:an cōpetat de in rē ꝟſ.act.dic̄ ꝙ nō:qꝛ nō intelligit̄ ꝟſū qđ nō durat ꝟſum.ħ in p̄ma.

SI tamen.Si dñs in p̄iudiciū creditorꝭ ſoluit ſuo ꝓdiuro de iure ſtricto deſinit eſſe ꝟſū:ſꝫ de dolo aduer⁹ dñs dabit̄ actio.ħ in ſcđa.qꝛ ſi debitor peculiarꝭ ſoluiſſet ſuo in necē creditorꝭ vel dñi nō eſſet liberat⁹.ħ in tertia.¶ Si dñi. Si ſu⁹ dñi debitor mutuat⁹ dño ſoluerit eaten⁹ non tenebit̄ dñs de in rē ꝟ.q̄ten⁹ ſuus debeat.in reſiduū aūt tenebit̄.ꝟbi gr̄a. ſuus debebat.xxx.⁊.xl.mutuat⁹ ſoluit creditorib⁹ vl' dñi familiā exhibuit in.x.tenebit̄ dñs de in rē ꝟſ.Si ꝟo ſolida.xl.ſu⁹ debeat nil videt̄ ꝟſū.neqꝫ dñs ō in rē ꝟ.tenet̄.⁊ bñ dico ꝙ in reſiduo tenet̄:qꝛ ꝑ ac.de in rē ꝟſo ſubuētum eſt aduerſus lucꝝ dñi.qꝛ nō dꝫ cū alieno lucrari dāno neqꝫ vltra id qđ ꝟſū eſt dari.vt.ſ.de cōdi.inde.l.nā ⁊ natura.non aūt refert debuerit aliq̄d dño aut poſtea factus eſt debitor:qꝛ vtroqꝫ caſu deſinit eē ꝟſum.idē eſt ſi dñs poſtea ſoluit ſeruo.qđ ꝑ ſuū in rē ꝟſum eſt ſꝫ ſi donauit aīo remunerādi durat hoc eſt vt ſimpl'r dōet ⁊ durat ꝟſum:aut aīo nō remunerādi ⁊ euaneſcit.hoc in tertia.Si ꝟo.x.in rē dñi ꝟtit ⁊ dñs ei mutuauerit.x.⁊ poſtea.x.erāt ī peculio ſerui an deſinat eſſe ꝟſum.qꝛ dñs ei.x.mutuauit.an nō: qꝛ dñs pōt detrahere debitū de peculio an ꝓ.v.det̄ de in rē ꝟ. actio.⁊ illa.v.detrahat de peculio.q̄rit̄ ⁊ rñ.ꝙ ceſſat de in rem ꝟſ.ac.cū fili⁹ factus fuerit debitor dñi.hoc in q̄rta.¶ Itē.Si ſuus.x.mutuatus in rē dñi ꝟtit ⁊ dñs mutuauerit ei.x.poſtea ⁊ ita deſinat eſſe ꝟſuꝫ.deinde ſuus eadē.x.in rē dñi ꝟtit.an actio extincta poſtea reuiuiſcat.rñ.ꝙ nō.hoc in p̄ma.ſꝫ q̄d ſi p̄r ⁊ fili⁹ ſint cōſtituti duo rei ꝓmittēdi.⁊ fili⁹ mutuatus ſoluit vl' ſi quis iuſſu p̄ris filio mutuauerit:⁊ fili⁹ creditorib⁹ ſoluit:an vtroqꝫ iſtorꝫ caſuū p̄r de in rē ꝟſo teneat̄.q̄rit̄ ⁊ diſtinguit̄ aut ad p̄reꝫ pecūia ꝑuenit ⁊ ſibi liberat⁹ ſit ꝑ acceptilationē aut nō in p̄rio caſu liberat̄ p̄r.ſcđo nō:qꝛ fili⁹ ſoluēdo ſuū ꝓpriū negociū geſſiſſe videt̄.

QVod ſi ſu⁹.Si ſeru⁹ mutuat⁹ creditori ſuo ſoluerit nō obligat dñꝫ de in rē ꝟſo.ſꝫ ſoluēdo liberat eū de pecu.

SI fundū.Fūdū vtilē emit ſu⁹ dño mutuat⁹.x.an teneat̄ dñs de in rē ꝟ.dꝛ ꝙ ſic.eaten⁹ q̄ten⁹ valeat fundū ſecus eſſet ſi fundus eſſet dño neceſſarius ⁊ plurꝭ ꝙ̄ mutuat⁹ eſt quia neqꝫ in pl⁹ tenebit̄ ſꝫ pl⁹ valeret ꝙ̄ empt⁹ ſit.

SI in rē.Si hēam tecū ſuū cōeꝫ.⁊ in rē meā mutuat⁹ ꝟtit an teneaꝭ de in rē ꝟ.q̄rit̄ ⁊ dꝛ ꝙ nō.ſ.eo caſu q̄ñ mutuat⁹ apō te nō hꝫ peculiū.

MArcellus.Affert caſum in quo poſſum teneri:puta retēto eodē caſu ſi tu nō ademiſti ei pecu.ſi ꝯueniarꝭ de pec.⁊ ꝯdēnat⁹ ſoluis recuꝑabis a me qđ

nō ademiſti eū in rē meā v̄ſū eēt. qd mutuū accepit ⁊ alia rōe q: ꝙ dñs dz ſuo cōputaꝛ i pecul. ſz qd in rē meā v̄ſu᷒ ē. debeo ego ſo

Ocius ꝯuēt᷒ de pe. ⁊ de eo teneꝛ ſz recuꝑabit a me vt ſubicit

Di fili᷒. Si pr̄ teneaꝛ alicui ⁊ fili᷒ ꝯſtituat ſe ꝑ eodē ſolutuꝝ an de i rē v̄ſo teneaꝛ pr̄. diſtiguiꝛ aut ſoluit fili᷒ q ꝯſtituit ꝑ pr̄e ⁊

Quidā. Tradi ꝑr̄ez liberat ⁊ teneꝛ de i rē v̄. alioqn nō. dit ſuo ſuo dñs fūdū ad colēdū ⁊ boues ⁊ cū idōei nō eēnt iuſſit dñs vt eos diſtraheret ⁊ alios cōꝑaret. diſtraxit ⁊ alios cō ꝑauit. ſz pecūiā redactā ex vēditiōe boū ꝑdidit. nūqd dñs a vēditore de pecul. ꝯuēiri poſſit. q̄riꝛ ⁊ rñ. ꝙ nō. niſi pl᷒ ſit i pec. ꝙ dño debeaꝛ. an aūt de i rē v̄. rñ. cū ſu᷒ fact᷒ ſit debitoꝛ dñi: deſinit eſſe v̄ſū niſi eaten᷒: q̄ten᷒ boues ēpti pluꝛ ſtēꝙ erāt boues: qs ſu᷒ vēdi

Seru᷒. Si ſu᷒ h ꝓpoſito mutuat᷒ pe. vt i rē dñi v̄te dit. ret eā ꝑdidit ſine cl̄pa ſua. an dñs de i rē v̄. teneaꝛ. dꝛ ꝙ ſic. ad iſtar ꝓcur. vl̄ geſtoꝝ negocioꝝ q pecūiā i rē dñi ipēſur᷒ ꝑdidit nihilomin᷒ teneꝛ ac. mā. vl̄ ne. ge. dñſ. ¶ Cū ſticho. Hēbā ordia riū ſuū pamph. ⁊ ſtichū vicariū. mutuaſti vicario ſi i rē meā v̄tit d i rē nō teneoꝛ. ſi i pec. ordiarij teneoꝛ de pec. Nec refert alieneꝛ ſti ch᷒ vica. vl̄ moꝛiaꝛ. Si v̄o pam. ordi. moꝛiaꝛ ſtich᷒ aūt viuat ifra ānū. i ſcdo caſu. i. ſi v̄ſū fuerit an pēa ordiarij tenebeꝝ de pec. qa de pe. pam. videoꝛ expiri ꝑide ac ſi iuſſit vt mutuarē ſticho. nō ob eſtꝙ ſtich᷒ viuit q: nō vr̄ res v̄ſa i pec. vicarij niſi peculiū ordiarij ex ei᷒ diſpēſatiōe hūit. ſic ordiari᷒ ex dñica māeat. cū g de pec. or diarij tecū agaꝛ de i rē v̄. vñ dduces cū pecūia i rē tuā v̄ſa ē noie peculij ordiarij: ſz ſi aliqd tibi debitū foret a vicario v̄tēte hñ de

Quauis. Seru᷒ mutuat᷒ pecūiā vt i rē dñi v̄teret dducēs. ſi tu ꝑ eo fideiuſſerꝭ puta mutuat᷒ ē vt emeret frumētū ad a lēdā familiā dñi. an de i rē v̄ſ. vl̄ de pec. ages. q̄riꝛ ⁊ rñ. ꝙ de pec.

Di fili᷒. Si filiuſ famil̄. emat togam. deide decedat ⁊ pr̄ i ea euz ſepeliat: an cū noīe frumēti crediti teneaꝛ de i rē v̄. de i rē v̄. teneaꝛ. q̄riꝛ. dic nerati᷒ ꝙ ſic. nō de pec. niſi dolū cōmiſe rit pr̄. ⁊ extūc q toga i fun᷒ v̄tit teneꝛ de i rē v̄. pr̄. nō ꝓus. repheñ dit pau. d. ꝙ nō extūc: ſz eo tꝑe q emit teneꝛ pr̄ de i rē v̄. neqꝫ ꝓpꝛ h deſinit eē v̄ſū q̄ſi fili᷒ iterū pr̄i cepit eē obligat᷒ ob h ꝙ togam i fun᷒ filij cōuertit: q: negociū ſuū fec: q: fun᷒ eſt es alienuꝫ pr̄is. ⁊ ſic itellexit nerati᷒ cū dicebat pr̄ez de i rē v̄. tenen. In alio dcō re ꝓhēdit pau. neratiū ꝙ cū eēt res peculiaꝝ ⁊ pr̄ eā i negociū ſuū v̄tit dedicādo eā i fun᷒ filij: q: ad h tenebaꝛ pr̄ ꝯuēieꝛ de pecu. pr̄ ſ. in quā ac. de pec. vēiet toga q i rē pr̄is v̄ſa eſt. ⁊ ifra ānū p᷒ moꝛ

Pater. Si pr̄ ꝑ filia ꝓmittat do tē ⁊ ꝯueniat inꝛ ipaꝫ ⁊ maritū vt eam alat ⁊ pr̄e nō ꝑſtante tē filij agē pōt de i rē v̄. alimēta marit᷒ vxoꝛis ſue tradiderit vt ſe alat ⁊ veſtiat. an de i rē v̄. teneaꝛ. q̄riꝛ ⁊ dꝛ ꝙ ſic. hūc caſū pōit lex vlꝛ. ¶ Seru᷒. ſi ſuus ei᷒ ꝙ reipu. cā abſuit ſuo alicui᷒ pupilli crediderit tutoꝛe ſubſcri bēte iſtro ꝯct᷒ ⁊ i ſe trāſtulit obligationē: an pupill᷒ teneaꝛ de i rē v̄. q̄riꝛ ⁊ rñ. ꝙ ſic. q: trāſlatio obligatiōis fcā i tutoꝛē nō fuit fctā aīo nouādi.

Qd iuſſu. Rubꝛica.

Merito Si iuſſu tuo ſu᷒ ꝯhat obligaꝝ i ſolidū ꝙ iuſſu q: tecū quodāmō ꝯctū vr̄. h i ꝑma. ⁊ nō refert iter ceſſit ꝑ nūtiū vl̄ ꝑ eplāꝫ vl̄ ſpāl̄r l̄ gn̄al̄r. vñ ſi dicat dñs ꝙ velit ꝙ ꝯhat cū ſuo ſuo ſuffic niſi aliud poſtea ꝯueniat. h in. ij. ſz an re in teg dñs poſſit reuocaꝛ iuſſū. dꝛ ꝙ ſic. ſic ē i mādato. h i. iij. ¶ Sz Si pr̄ vl̄ dñs vt filij vl̄ ſui ꝯhāt mādauerit teneꝛ qd iuſſu. Itē ſi pr̄ vl̄ dñs ſubſcripſit cirogꝑho ſui vl̄ filij teneꝛ qd iuſſu. h i ſcda Sz q̄riꝛ ſi pr̄ vl̄ dñs fideiuſſerit ꝑ ſuo vl̄ filio an teneanꝛ. dꝛ ꝙ ñ q: fideiubēdo nō iteruēit vt dñs: ſz vt qlz exne᷒ fideiuſſoꝛio noie obligaꝛ. h i. iij. Si v̄o inutil̄r fideiuſſit ñ teneꝛ qd iuſſu h ē i q̄rta. Si v̄o dñs ratū hēat qd ſu᷒ vl̄ pr̄ fili᷒ geſſerit teneꝛ qd iuſſu. ⁊ h i. v. ¶ Si pupill᷒. Si pupillo iubēte ꝯhaꝛ cū ſuo nō obligaꝛ qd iuſſu niſi autoꝛitas tutoꝝ iteruēit. h i ꝑma. ſed ſi is q hꝫ vſūſ. i ſuo iubeat. nūqd teneꝛ ꝯhēti qd iuſſu. dꝛ ꝙ ſic. h i. ij. idē ē in eo q bōa fide ſuit. ⁊ h. i. iij. ¶ Si curatoꝛ. Si iuſſu curatoꝝ ꝓduxi ⁊c. cū ſuo eoꝝ ꝯhaꝛ: an teneaꝛ ⁊ dꝛ ꝙ ſic. ⁊ h i ꝑma. an idē ſit i ꝓcur. v̄o. ⁊ dꝛ ꝙ ſic. ⁊ h i. ij. an h ſit veꝝ i ꝓcuratoꝛe falſo. dꝛ ꝙ nō ſz ipe

Di tutoꝝ. Si tutoꝛ iubet vt cū ſuo pupilli aliqs ꝯhat et in vtilitatē pupilli credituꝫ fuerit. ꝓcuratoꝛ teneꝛ. ⁊ h i. iij. tenebiꝛ pupill᷒ qd iuſſu. h i ꝑma. idē i ācilla ⁊ filia. ¶ Si iuſſu. Si iubeat aliqs vt cū alieō ſuo ꝯhat: cū iuſſ᷒ ſit inutil̄ nō tenebiꝛ qd iuſſu. Sz qd ſi ſu᷒ poſtea fctūs ſu᷒: q: eū redimerit: an ꝯualeſcat actio qd iuſſu q ab iitio nō tenuit. dꝛ ꝙ nō. h i tertia.

Dominū. Si dñs iubeat vt ſuo mutueꝛ ſub vſuꝝ ſemiſſib᷒ ⁊ q he ſūt legiꝛ. j. d vſur. eaten᷒ tenebiꝛ dñs q̄ten᷒ iuſſit ⁊ ñ i pl᷒. h i ꝑma. ſz qd ſi ſu᷒ citra dñi volūtatē ꝑdia dñi obligat: nun

Di iuſſu. Si ꝑtās qd tꝫ pig̃ris obligatio. dꝛ ꝙ nō. h i. ij. boū iubeat vt cū ſuo citatꝝ ꝯhaꝛ: an teneaꝛ qd iuſſu. dꝛ ꝙ ſic

Di dñs. ſi dñs acceptur᷒ mutuū iuſſerit ſuo l̄ nūcio nūerari: an teneaꝛ qd iuſſu. dꝛ ꝙ ñ: q: cū ſuo ñ ē ꝯctū. h. i ꝑa. Si vn᷒. ſi te cū hēam ſuū cōeꝫ. ⁊ iuſſu tuo ꝯhat. tu ſol᷒ teneberꝭ. h. i. ij. Si v̄o ābo iuſſim᷒ qlꝫ nr̄z tenebiꝛ i ſolidū qd iuſſu: q: ſil̄es ſum᷒ duob᷒

Velleiano ſenatuſcō. caueꝛ ne ml̄ier itercedat: q: ſic ei iterdici mādātib᷒. hoc i tertia. ¶ Ad velleianū. Rubꝛica. tur publicis offiñ: eodē mō iterceſſio. vñ ſi itercedat ꝑ aliq aīo no uādi. vt q: i ſe trāſſerat obligationē liberaꝛ ⁊ i veterē debitoꝛē cre ditoꝛi reſtitueꝛ vet᷒ actio. ¶ Et ꝑ. Iure veteri ſuccurrebaꝛ ml̄ieri tm̄ ꝑꝑ maritū: ⁊ iterceſſit poſtea ſenatuſ. vell̄. q ſuccurriꝛ ei ſiue ꝑ marito ſiue ꝑ alio iterceſſit ⁊ illd ſena. ꝯſul. nō ē ſine cōmēdatione ¶ Ois. Siue re ſiue v̄bis ml̄ier ſe obligat vñ ſi ꝑ aliq itercedē videaꝛ ſibi ſuccurriꝛ. ¶ Sz ⁊ ſi ml̄ier. ꝯuēit me aliqs in iudicio: ⁊ ml̄ier qdā ſe obtulit defenſiōi mee ꝯdēnata, q̄riꝛ an ei ſubueniaꝛ ꝑ ſena. cō. dꝛ ꝙ ſic. Sz pōe ꝙ hr̄ditatē vēdidi ml̄ieri ſi creditoꝛes hr̄ditarij me ꝯueniāt: ⁊ ipa me defendat: ei nō ſuccurriꝛ cū ſi ꝯdē

Sed ſi ego. Ml̄ier acce ꝑit mutuā pecūiā a me: ⁊ alij eā dedit: an ei ſuccurraꝛ. q̄riꝛ ⁊ mat᷒ fuero regreſſū hebo ꝯ ipaꝫ.

Nec int. Siue ml̄ier pecūiā ſiue aliō dōauerit nō ei ſuccurriꝛ. dꝛ ꝙ nō. q: raro. Itē nec ſi ſoluat creditoꝛi meo ꝑ me.

Sed fideiuſſoꝛes. Filiū alicui᷒ ml̄ierꝭ cū abeſſet et ꝯuēiretur ipꝫ defendit. ml̄ier mādauit duob᷒ vt ꝑ eo fideiuberēt: an fi deiuſſoꝛib᷒ ſuccurraꝛ. q̄riꝛ ⁊ dꝛ ꝙ ſic: q: mādauit ml̄ier fideiuſſoꝛi b᷒ h qñ actoꝛ ſciuit mulierē mādaſſe. ſec᷒ ſi ig̃rauit an āt fideiuſſo res ſi velint hr̄e regreſſū ꝯ ml̄ierē mādātē ⁊ ipa excipiat an poſſint replicaꝛ. dꝛ ꝙ nō. q: nō pn̄t ig̃rare ml̄ierē mādaſſe hēbūt aūt acti. neg. ge. ꝯ defenſoꝛē cū fcō eoꝝ libereꝛ ⁊ defenſoꝛ filiū ꝯuēiet

Quauis. Si ml̄ier ꝑ alio pign᷒ obliget ei ſuccurriꝛ. ſi āt cre diderit ⁊ pign᷒ reſtituat ei nō ſuccurriꝛ. ¶ Si ml̄ier. Si tutoꝛi di ſtrahēti fūdū pupilli mr̄ ei idēnitatē ꝓmiſit nō ſubuēiꝛ q: fideiubē nō vr̄. ¶ Interdū. Ml̄ier ꝑ me iterceſſit apd titiū ⁊ ei debitoꝛē ſuū delegauit. dꝛ ꝙ hꝫ repetitionē vt debitoꝛ ei᷒ libereꝛ ⁊ ſibi reſti tuaꝛ ac ſi ſoluiſſet pecūiā idebitā. ſi aūt delegat᷒ ml̄ieꝝ debitoꝛ nō erat ⁊ ꝯuēiaꝛ hꝫ excep. ¶ Plane. Ml̄ier itercedere volebat ſed nō iterceſſit. ſz delegauit debitoꝛē ſuū nō ei ſubuēiꝛ neqꝫ dlegato. q: ſi donādi aīo creditoꝛi alicui᷒ nūeraſſꝫ ſe. ꝯſul. nō iuuareꝛ ad re petēdū. ſi aūt eū dlegauit q debitoꝛ nō erat ꝯuēt᷒ ille hēbit excep. Quotiēs. clar᷒ ē q: ſupꝛa hīt᷒ ē. addit tñ h lꝫ ſit debitoꝛ liberat᷒ ꝑ acce. nō eo min᷒ i ipꝫ reſtitueꝛ obligatio. ¶ Si ꝯuenerit. Inꝛ me ⁊ debitoꝛē meū ꝯuēit vt ꝑ ſe expꝛomiſſoꝛē daret. ita ſimpl̄r ⁊ acce pto ei tuli. ſi poſtea ml̄ierē dederit q itercedat: nihilomin᷒ ꝯueniaꝫ eū: vt repōat ſe i ꝑſtinā obligatōnē. ¶ Marcell᷒. Ml̄ier fideiuſ ſit ꝑ titio. poſtea ego ml̄ierē liberaui acceptil̄. an mihi nihilomin᷒ deꝛ actio ꝯ titiū. dꝛ ꝙ ſic. Si āt ml̄ier ſoluerit ⁊ poſtea repetē non poſſit ſolutū. certe ꝑncipal̄ debitoꝛ liberaꝛ. Sz pōe ibi ſi cū ml̄ier fideiuſſit ꝑ titio i tali cā ꝙ ſi ſoluiſſꝫ nō poſſꝫ repetē creditoꝛ acce pto tulit huic ml̄ieri. q̄riꝛ an re᷒ releueꝛ. ⁊ rñ. ꝙ ſic. ¶ Quāq. Era mus duo rei credēdi titi᷒. ſ. ⁊ ego: ml̄ier fideiuſſit apd me tm̄ ꝑ reo q̄riꝛ an titio ſit reſtituēda actio ꝯ debitoꝛē ꝑncipalē ſic mihi. ⁊ dꝛ ꝙ ſolū mihi ⁊ nō titio: ¶ Si ml̄ieri. Titi᷒ creditoꝛ hūit meuiū de bitoꝛē. berta fideiuſſit ꝑ meuio apud titiū poſtea titi᷒ extitit huic berte hr̄s: an nihilomin᷒ poſſit agē vt ſibi reſtituaꝛ act. i meuiū. ⁊ dꝛ ꝙ ſic. rō ē in tex. itē nec h debitū cōputareꝛ i falcidiā. Sz pōe ꝙ ml̄ier ſucceſſit debitoꝛi. ꝑ q fideiuſſerat an i eā deꝛ act. dꝛ ꝙ ſic. ſcꝫ actio reſtitutoꝛia vl̄ directa q dabaꝛ ꝯ debitoꝛē. ¶ Si cū eſſem. Subieci ml̄ierē que a te accepit mutuā pec. cū ego vellē accipere poſtea iterceſſi ml̄ieri ſuccurriꝛ: nō tibi ꝯ me daꝛ reſtitutoꝛia. ſz per idē obligoꝛ ⁊ eodē genē obligatiōis: q ipa. vñ poti᷒ iſtitoꝛia ꝙ re ſtitoꝛia cōpetit. ¶ Illd. Tex. ſatꝭ ē plan᷒ vſqꝫ ad. §. de pig. ¶ De pig. Certū ē ꝙ ml̄ier iuuaꝛ ⁊ actio i veterē debitoꝛē reſtituiꝛ: ſz an

Di ſub cōditiōe. Fideiuſſit ml̄ier ſub cōdi. vl̄ i diē: an pēdē. cōdi. creditoꝛi re creditoꝛ ypoth. hēat. q̄riꝛ ⁊ dꝛ ꝙ ſic. ſtituaꝛ actiō i veterē debitoꝛē. ⁊ dꝛ ꝙ ſic.

Di ml̄ier. Titi᷒ tenebaꝛ mihi in. x. ⁊ habebam fideiuſſoꝛē ⁊ ꝓmiſit mihi mulier animo nouandi ⁊ liberandi titium an re ſtituta mihi act. in titiū reſtituaꝛ i fideiuſſoꝛē. dꝛ ꝙ ſic.

S J mulieri. Debebā tibi.x.q̄ mulier a me exegit:dicens ſe hr̄e māda
tū ⁊ ei ſolui:⁊ ſtipulat⁹ ſū te ratū hitur̄.ratū nō hēs an ſi mlīerē cō
ueniez actiōe ex ſtiplatu cōpetet exceptio vell.⁊ dr̄ ꝙ nō.q: de lucro cer
S J mlier. Debebā tibi.x.aio nouādi mlier ī ſe ſubſtulit tat.
obligatōez ⁊ ei ſolui:an ſi tu cōuenias eā iuuet.⁊ dr̄ ꝙ nō. ¶ Si
ab ea. Si mlier q̄ ītercessit fideiuſſorē dedit ſubuenit ei ⁊ fideiuſſori ſub
V Jr vxori. uenit ⁊ creditori reſtituit actio ī veterē debitorē.
Marit⁹ vēdidit vxori p̄diū ꝑ paruo p̄cio ⁊ eā delegauit ſuo credi
tori in eo p̄cio.dr̄ ꝙ vēditio nulla fuit.vn̄ creditor petēti obſtabit excep
tio.verū diſtiguit vtrū creditor ſciuerit mlierē delegatā aut ig̊rauit:q: h̄
diffinitio locū hz cū creditor cū mliere ꝯxit q: tūc nō ſubueit mlieri ſi cre
S J mlier.obligaſti mihi p̄diū.p.x.ago ꝯ te hipo ditor ig̊rauerit.
the.vxor tua dixit p̄diū eē ſibi obligatū ꝑ x.noīe dot.illa.x.ſibi ſol
ui.ago poſtea hipoth.vxor dicit p̄diū eſſe ſibi obligatū.ꝑ x.noīe mutui
ego excipio ꝙ volūtate ſua poſſideo nūqd replicare pōt.dr̄ ꝙ nō.q: ne
ſciui illa p̄dia ſibi obligata ꝑ alia pecūia. ¶ Mlier. Accepi mutuā pe
cūiā cū mliere ī rē cōez:⁊ nos īſolidū obligauim⁹: an mlieri ſuccurrat tā
ꝙ ſi fideiuſſerit ꝑ pte mea.diſting.ſiue diuiſim⁹ illā pec.ſz ī refectione do
m⁹ cōis īpēſa ē:⁊ ꝯditio mlier̄ melior fcā ē:iuuari nō pōt: ſz ſi fideiuſſit
ꝑ pte q̄ ad eā ꝑueīt obligabit:⁊ ꝯueiet ꝑ illa:nō q̄ ad me ꝑueīt:q: vr̄ ſi
S J tutor. Titi⁹ geſſit tutelā pupilli ⁊ male ⁊ de deiuſſiſſe.
ceſſit:ſeio hr̄de īſtituto noluit adire ſei⁹ timēs ne ꝯueīret mlier pro
miſit eū indēnē futur̄.⁊ h̄ hr̄s ab ea ſtipulat⁹ adijt.ſi aliq̇d p̄ſtitit pupil
lo ⁊ voluit ꝯueīre mlierē:an obſtet ſibi velley.q̄rit ⁊ rn̄.ꝙ nō.q: apd eū
dē ⁊ ꝑ eodē nō pt q̇s ītercedē ſz ꝑ vno apd aliū ꝙ nō ē.h̄ ī pª.aliū caſū
ſubiūgit huic ſilez q̇ tal ē.q̇dā nobil hūit duos filios:pupillū ⁊ maiorē
emācipauit pupillū ⁊ ei⁹ legitimā tutelā geſſit ⁊ male:forte deceſſit vtro
qꝫ hr̄de inſtituto:pupill⁹ abſtinuit ſe:maior fiduciari⁹ tutor pupilli fr̄is
ſui noluit adire hr̄ditatē dubitās ne ꝯueīret ex admiſtratōe pr̄is mr̄ pu
pilli eadēqꝫ nouerca maior̄ ꝑmiſit ei īdēnitatē:ſi adiret adijt ſi ꝯueniat
an poſſit hr̄e regreſſū ꝯ mlierē nō ob.vell.⁊ rn̄.ꝙ ſic.h̄ ī.ij. Sz ī p̄ caſu ꝙ
ſi dāniſicet hr̄s eo ꝙ debitores hr̄ditarij ſoluēdo n̄ ſūt.nūq̇d ē loc⁹ vel.
dr̄ ꝙ nō q: nō fuit ei⁹ ꝑpoſiti vt ꝑ dbitorib⁹ ītercedēt.ſz nō ē loc⁹ vel.
q: ī h̄ caſu ob h̄ mlier nō tenet:ſz iſta q: ei⁹ fuit ꝑpoſiti vt hr̄s tutor̄ ſua
ret īdēnis aduerſ⁹ pupillū.ꝑ q̄ tenet.nec ē loc⁹ ſe.cō.vell.iſtd ꝓbat ꝑ ſile
q: ſilr emit hr̄ditatē ⁊ dānū patiat q: dbitores hr̄ditarij ſoluēdo nō ſūt
nō ꝑꝑ h̄ cōpetit ei vell. Sz q̇d dubitauit adire ſei⁹ hr̄ditatē:q: credebat
debitores eē nō ſoluēdo ⁊ mlier ꝑmiſit ei īdēnitatē:an videat ītercessio
vt ſic vell.ſit loc⁹.⁊ rn̄.ꝙ ſic.q: h̄ ītercessit q: h̄ exp̄ſſe ꝑmiſit. Sz ſi nō in
terceſſit.q: neqꝫ h̄ actū fuit nō hz locū ſena.ibi ī illo xᵒ.ꝑpoſita.⁊ h̄ in.iij.
¶ Cū.titi⁹ hēbat debitorē ⁊ ſeiū volebat hr̄e fideiuſſorē ſei⁹ obtulit ei
mlierē:noluit eā recipe ꝑꝑ vell.mlier volebat accipe.c.a ſēpronio ⁊ ſolue
re titio ꝑ ſeio.ſēproni⁹ nō hn̄s pecūiā ꝑmiſit titio.c.⁊ mlier cōfeſſa ē ſe
accepiſſe illa.c.ſi ſempro.petat pec.a mliere:an obſtabit ei exceptō anq̄
ſoluat.dr̄ ꝙ vidēdū ē an ſempro.ſit hn̄d⁹ loco fideiubēt̄ ꝑ mliere īterce
dēte vt ſic ei ſic mlieri det exceptō:⁊ diſti.aut re īteg̃ aliq̇d ſoluit cōpetit
mliere īterceſſiſſe:aut poſtea ꝙ ſoluit.ſi an̄ ſēpro.cōpetit excep.ſe.cō.ad
uerſ⁹ titiū q: tuta ē mlier aduerſ⁹ ſēpro.vt q̇dā dicūt ſi poſtea an mlieri
aduerſ⁹ ſēpro.exce.ſēpro.aduerſ⁹ titiū cōdi.cōpetit:an ꝑide ſit ac ſi ab
titio cū ſeio ſēpro.ꝯxiſſz ipi mutuādo.deide ſei⁹ titio ſoluiſſz.deide titi⁹
ſēpro.mutuaſſz ⁊ h̄ mag̃ ē dic iuriſcon.rn̄dēdo q̄ni ꝑpoſite vt.ſ.nō ſit
loc⁹ vell.nec cū nō ītercedēs mlier debitorē ſuū delegat cū nō poſſit cui
ꝯdixit vl q: vr̄ mlier iſta alienā obligationē ſuſcepiſſe ꝙ ſe.cō.noluit.tu
S J ꝑ. Mlier ꝑ titio apd creditorē aio noua tū tene aliā ſolu.
di ītercessit illa pec.ī rē mlier̄ ꝯuerſa ē.an hēat vell.dr̄ ꝙ nō.ſz q̇d
ſi accepit mutuo pec.⁊ pr̄ez liberauit q̇ tenebat iudicati.nūq̇d hz vell.⁊
S J mlieri. Debā rn̄.ꝙ nō.q: nō ītercessiſſe vr̄ ſz dō aſſe.h̄ ī.ij.
creditorē dedi mlieri.x.vt cauēt creditorib⁹ vl expromittēt an hē
S J mlier. Ti at locū vel.dr̄ ꝙ nō.ſz tenet:cū pec.ī rē ſuā. xᵒſa ē.
ti⁹ tenebat mihi ī.c.deceſſit hr̄de relicto:volo ꝯueīre hr̄dē mlier interro
gata an eēt hr̄s.⁊ rn̄.ſe hr̄dē eē an nō hēbit locū vel.⁊ diſti.aut aio deci
piēdi rn̄dit ſe hr̄dē eē.⁊ nō hēbit locū vel.aut nō:q: credidit ſe hr̄dē eē p̊
D Ebitrix. Mlier debebat mihi.x.dele caſu nō ē tuta.ſcd̊o ſic
gaui eā creditori meo ⁊ ei ꝑmiſit vtrū iuuet vel.dr̄ ꝙ nō.ſz ſi ꝑmi
ſit aliq̇d ne deleget certe iuuabit. ¶ Si ſenat⁹. Mlier ꝑ titio ītercessit
⁊ ſoluit an ſtati mihi ī veterē debitorē dz reſtitui act.nō expectato ꝙ cō
dicat a me.⁊ rn̄.ꝙ ſtati ex q̊ ītercessit. ¶ Si ꝑ. Tenebat mihi titi⁹ red hi
bitoria ītercessit mlier ꝑ eo aio nouādi.reſtituit p⁹ ea act.ꝑ rata tp̄is vt
ſi ſuperāt q̄tuor mēſes act.mihi reſtituat ꝑ eadē rata:lz ſtati poſtq̄ mu
lier ītercessit cū cōpetierit reſtitutio a lege data:nō tn̄ p̄ſcribit ꝯ ac.dōec
ab hoīe fuero reſtitut⁹ ſm̄ q̊ſdā.ſz veri⁹ ē vt currat tp̄s reſiduū a tp̄e īter
S J dn̄a. Mlier iuſſit vt ſuo ceſſiōis qd̊ idē ē qd̊ tp̄s reſtōnis.
mutuaret tenebit qd̊ iuſſu neqꝫ iuuabit vel. Si xᵒ ꝑ ſuo fideiuſ
ſit nec ī rē ei⁹ pec.xᵒſa eſt.iuuabit.

S J mlier. Seru⁹ titij fec mihi dānū:volebā ꝯueīre titiū actiōe nox
xali mlier ī iure ꝯfeſſa ē aio ītercedēdi ſuū ſuū eē nūq̇d iuuabit dr̄
ꝙ ſic.ſi nō aio decipiēdi rn̄dit. Si xᵒ credebat eū ſuū ſuū eē ſibi bo.fi.
B Ona. Mutuaui mlieri.x.mallēs agē uiētē:nō vr̄ ītercessiſſe
cū mliere q̄ cū marito ea cōuertit in rē cōem ſuā ⁊ mariti:an iuuet
vell.q̄ſi ꝑ alio ſe obligauerit.dr̄ ꝙ nō ¶ Cū. Seru⁹ tu⁹ mutuauit mihi
c.accepit mlierē fideiubētē an ſit loc⁹ ſe.ꝯſul.dr̄ ꝙ ſic.q: ſu⁹ ꝯditio.dn̄i
deteriorē nō fac.lz mlierē nō idoneā fideiuſſorē recepit:non mag̃ q̄ ſi
bez hoīez emiſſz. ¶ Vxor.mlier hēbat debitorē ⁊ creditorez delegauit
debitū marito.vt creditori ſuo ſolueret ſoluit marit⁹ ⁊ accepit debitorē
intercedēte vxore ſua ꝑ debitore:an hēat locū vel.dr̄ ꝙ nō.q: ſuū ꝑpriū
S J Cia. Mutuaui mlieri.c.⁊ marit⁹ ꝑ ea fideiuſ negotiū geſſit.
ſit.teſtm̄ fec marit⁹ in q̊.cauet ſe teneri mihi p̄ncipalr ⁊ vxorē noīe
fideiuſſorio.⁊ h̄ fec ī fraudē alior̄ creditor̄:vt tāto min⁹ eēt de bōis ſu
is ex q̇b⁹ eis ſatiſfieret:an videat īterceſſiſſe ꝑpt mēdaciū viri.dr̄ ꝙ nō
¶ Fūdum. Vir fūdū vxor̄ ſue obligauit ꝑ.c.mlier accepit.c.a titio.offi
fūdū liberaret:an videat vel.locū hr̄e:vt ſic teneat cū effectu titio.ꝯſtit.
aut titi⁹ ſciuit eā accipe pec.ī cām mariti.aut nō.p̊ caſu iuuat.ſcd̊o non.
Q Vidā. Titi⁹ mutuatur⁹ pec.duob⁹ hr̄dib⁹ ſempronij:nō hn̄s pi
nā fidē eis nūerauit vxori teſtōr̄:⁊ ab ea accepit pig̊ra mlier nu
merauit hr̄dib⁹.⁊ q̄ſdā res recepit ī pig̊re an mlier iuuet.⁊ rn̄d.ꝙ ſic ⁊
ſubducūtur pig̊ra ⁊ dat īſtitoria in hr̄des. Sz nūq̇d res que obligauit
mlier ſint titio obligate.dr̄ ꝙ nō de rigore iur̄ ſec⁹ de eq̇tate. ¶ Pau
lus. Mutuatur⁹.x.titio volebat titi⁹ mihi dare mlierē fideiuſſorē nolui
ſz cū mliere ꝯxi:⁊ poſtea titi⁹ fideiuſſit.an iuuet mlier.dr̄ ꝙ ſic.q: q̇cq̇d
S J decipiēdi. Si mler eſt ī fraudē ſenat⁹ factū ratū hn̄dū nō ē
ꝑ aliq̊ ītercessit īduēs veſtes viriles:vt ſic creditorē deciperet:an iu
uet.dr̄ ꝙ nō. ¶ Procurator. Ad mādatū mlier̄ aliq̇s ꝑ titio fideiuſſit
S J mlier. Titi⁹ debebat mihi.c.deceſſit an iuuet iſte.dr̄ ꝙ ſic.
⁊ mlierē hr̄dē īſtituit.h̄ mlier hr̄ditatē adiuit:an poſſit iuuare vel.
vt mihi nō ſoluat iſta.c.rn̄.ꝙ nō.q: nō ꝑ oīa mlier ē ꝑuilegiata ſic minor
xxv.an.niſi forte dolo meo creditor̄ hr̄ditatē adierit. ¶ Si mlier. Inter
ceſſit mlier ꝑ titio ⁊ pig̊ra dedit ſubducta mliere ī veterē debitorē actōe
p̄ſtina reſtituta:ſi mlier agit rōe pig̊r̄ ⁊ pign⁹ ⁊ fruct⁹ pignor̄ reſtituet
⁊ ſi deterior res facta ē dānū extiabit.h̄ ī p̄ma. Sz q̇d ſi creditor iure cre
diti vēdat:an mlier poſſit ab ēptore auocare.dr̄ ꝙ ſic.q: poſſet a vendi
tore.neqꝫ dz eſſe melior̄ ꝯditiōis ēptor q̄ vēditor.h̄ in ſcd̊a. Itē titi⁹ te
nebat mihi ī.c.vxor ſua dedit mihi fūdū īſolutū vt accepto ferrē viro.
mlier vēdicet fūdū auctoritate vel.⁊ accipiā q: vēdita ⁊ tradita res eſt
replicabit ꝙ ꝯ ſena.cō.vel.celebrata erat vēditio.h̄ ſūt xᵒa.ſiue ego eme
riz ſiue aliquē ſuppoſueri q̇ emerit vt ſic mlier fūdo ſuo carez.h̄ ī ꝑſona
viri:idē ē ſi ꝑ alio q̄ ꝑ viro rē ſuā tradidiſſet. ¶ Si mlier. Mandauit
mlier titio vt fideiuberet ꝑ ſeio.⁊ cū ipa nō poſſet:an titio cōpetat exce
ptio vel.vr̄ ꝙ nō.q: totū ſe.cō.loq̇tur de petitiōe nō dāda ꝯ mlierē.diſti
gue aut creditor recepit titiū ī fraudē ſe.cō.vt ipa nō ītercedēt:⁊ h̄ ſciuit
aut ig̊rauit.p̊ caſu obſtat creditori exceptio.ſcd̊o nō.niſi titi⁹ ſciuiſſet q̊
caſu n̄ agz titi⁹ māda.ꝯ mlierē obſtāte vell.⁊ titi⁹ creditori erit obligat⁹
ſec⁹ ſi titi⁹ ig̊raſſet. ¶ Si mlier. Mlier ꝑ titio ītercessit aio nouādi ⁊ li
berādi eū.creditor volēs agē reſtitutoria aduerſ⁹ titiū obtulit ſe mulie
er dicens ſe paratam ſubire iudiciū neqꝫ velle oppōere velleia.an ſit au
diēda.⁊ dr̄ ꝙ ſic.⁊ cauebit ſe nō vſurā excep.vel. ¶ Intercedere. Si p
aliēo ſuo ītercedat mlier q̇ ciuilr obligari nō pōt.an iuuet.dr̄ ꝙ ſic.⁊ in
dūz ⁊c. ¶ De cōpēſatōibus. Rubrica.

C Ompēſatio.dbebas mihi.x.ego tibi alia.x.ſi petas a me obſtituti
tibi cōpē.q̇ neceſſaria ē:q: mag̃ ītereſt ſoluere q̄ repetere ſolutū.
U Ex. Debebas mihi.x.alia.x.debebā tibi:petij a te fideiuſſorez
nō oppoſita ꝯpēſatōe dediſti mihi fideiuſſorē tāto min⁹ tenet fideiuſſor
q̄tū tu potes retiere ꝑ cōpēſationē.q: vt al's actor male petit ī pl⁹:nō
S J q̇s.debebas mihi.x.⁊ ego tibi alia.x.habui tenebit q̄ re⁹.
fideiuſſorē cui ſilr ego tenebar:an fideiuſſor poſſit eligere velit cō
pēſare debitū ſuuz.an rei.ſ.tui.⁊ rn̄.ꝙ ſic.⁊ h̄ ī p̄ma.ſz ⁊ ſi velit vtrūqꝫ cō
pēſare:an ſit audiend⁹.reſpon.ꝙ ſic.⁊ h̄ intellige vſqꝫ ad ꝯcurrentem
quantitatem.hoc in ſecunda. Sed q̇d ſi filiuſfamili.teneatur patri ⁊
ita naturalr:⁊ p⁹ ea emācipat⁹ fuerit.⁊ pr̄ ī alia māu tēeat ei ī alijs.an na
turalr dbitū ꝯpēſare poſſit.q̄rit ⁊ dr̄ ꝙ ſic.h̄ ī.iij.⁊ ſic ꝯiūge illā.l.
Q Vod ī diē. Si tenear̄ mihi ī.x.debitis ī diē.⁊ ego tibi in.x.pure ſi
petas nō obſtabit tibi cōpēſatio:anq̄ dies vēiat:lz ſtati debeat:petitio
nō pōt. ¶ Si rōnē. Tenebar̄ mihi ī.x.⁊ ego tibi ī.x petij:neqꝫ oppo
ſuiſti cōpēſationē.imo oppoſita fuit qd̊ ē xᵒius:ſz nō reprobata aliter nō
faceret mētionē de excep.rei iudi.⁊ mihi ꝯdēnat⁹ es an tuor̄.x.remāeat
tibi cōpēſatio integra.q̄rit ⁊ rn̄.ꝙ ſic neqꝫ obſta.tibi exc.rei iudi.h̄ in p̄
ma. Si xᵒ oppoſuiſti ⁊ iudex eā nō admiſit ſz ꝑnūciauit ꝙ nō fieret ti
bi petēti obſtabit rei iudi.excep.h̄ in ſcd̊a. ¶ In cōpēſatiōe.tenebaris
mihi in.x.⁊ ego tibi in alijs.x.petij ⁊ litē ſuz tecū ꝯteſtat⁹ petis a me tua

x.ꝛ volo ſoluere cōpēſando:an ſim audiēdus.dic ꝙ ſic.alioqn diligētia
NJ cū.ɔ̄tracū filioſa.ſocietatē te mea eſſet dānoſa:ꝙ eſſe nō dꝫ.
nec mihi in.x.ex cā ſocietatꝭ ꝛ ego ei in alijs.x.ſi ɔuēiar a pr̄e:an in
ſolidū:an q̄ten⁹ eſt in peculio obſtabit ſibi cōpēſatiōis exceptio.ꝛ rn̄.ꝙ
inſolidū:lꝫ ſi al's agere pat⁹ eſſet q̄ten⁹ patēt peculiū.ꝛ h in pma.ſꝫ q̇d ſi
agā cū filio ꝛ pr̄i tenear an fili⁹ poſſit obijcē cōpē.rn̄.ꝙ ſic.ita tn̄ ꝙ fili⁹
NJ caueat pr̄eꝫ ratū hitux.i.nō exactux qd fili⁹ cōpēſauit.ꝛ h in ſcda
J ābo.Duo ſocij parē negligētiā hn̄erūt in ſocietate:q2 forte per
negligētiā vni⁹ dānificata ē ſocietas in.x.ex negligētia alteri⁹ in alia.x.
an hincinde debeat fieri cōpēſatio.dꝛ ꝙ ſic.ꝛ h in pma.ſꝫ q̇d ſi vn⁹ ex ſo
cietate recepit.x.ali⁹ dānificat in alijs.x.p negligētiā:an hincinde poſſꝫ
fieri cōpēſatio.dꝛ ꝙ ſic.ꝛ h in ſcda.ſꝫ q̇d ſi is q̄ potuit cōpēſare ſoluit:an
poſſit repetē.dꝛ ꝙ ſic.p ɔdi.inde.h in tertia.¶ Quotiēs.tenebarꝭ mihi
in.x.ex cā furti:q2 rē meā ſurripuiſti:ex alia cā tenebar tibi in alijs.x.an
hincinde locū hēat cōpē.dꝛ ꝙ ſic.h in pma.Jdem in ɔditiōe furtiua et
nō in actiōe furti pecūiarie.vt in p̄ caſu.h in ſcda.ſꝫ q̇d ſi fu⁹ tu⁹ fec mihi
furtū:ſi ɔueniā te noxalit vl' ꝙ des furē p noxa tu velis cōpēſare:an ſit
audiēd⁹ cū in alia māu ſiꝫ debitor.ꝛ rn̄.ꝙ ſic.¶ Jn ſtipl'atōib⁹.Dom⁹
tua minabat ruinā ſupra domū meā:ꝛ mea ſupra tuā:petij vt cauēs mi
hi ꝛ noluiſti.ſi petas a me ꝙ tibi caueā an poſſiꝫ obijcē cōpē.dꝛ ꝙ ſic.vl'
dic vt h no.qd eſt veri⁹.h in pma.ſꝫ q̇d ſi hicinde cautū ſit ꝛ dānū hincin
de datū ſit cū agat ex ſtipl'atu an dānū cū dāno poſſit cōpēſari.rn̄.ꝙ ſic
QUm alt.Tenebar tibi in.x.ꝛ tu mihi in.xx.ſꝫ ſub vſurꝭ amiſſa cōpē
ſatiōe debiti ɔcurrentꝭ:p̄ſtabis tm̄ de.x.vſuras.h in pma.iſtud hꝫ
SEd ꝛ ſi.Si vtrū locū nō ſolū in p̄uatꝭ ſꝫ etiā in fiſco.h in ſcda
ꝗ debitū erat diuerſax vſurax:puta erat vna q̄tuor in alia.vi.vſ
ꝗ ad ɔcurrētē ſortꝭ q̄titatē admittet cōpēſatio in vſurꝭ.x.an ſi velim pe
tere.x.ex alia cā poſſis adhuc obijcere mihi cōpēſationē in illis.x.q̄ p̄us
QUecūq3.Debes mihi.x.ſi feci tibi pa cōpēſauim⁹.dꝛ ꝙ nō.
ctū de nō petēdo:ꝛ ego tibi alia.x.debeā:ſi petas an poſſim obij
QUod.Te cere cōpēſationē.dꝛ ꝙ nō.q2.x.cū effectu nō debēt
nebarꝭ mihi in.x.ex cā vēditiōis:in alijs.x.ex cā locatiōis:ꝛ ego tibi.x.ex
cā mutui.ſi petā.x.ex cā vēditiōis:ꝛ admittat compēſatio:an ſi veliꝫ ad
huc petē.x.ex cā alia poſſis mihi obijcē cōpēſationē in alijs.x.q̄ p̄us cō
REcūia.Debebas mihi duo boū.ꝛ ego tibi pēſamu⁹.dꝛ ꝙ nō.
mutine.viij.ſꝫ bū intereat tua in duob⁹ poti⁹ ſolui mihi mutine ꝙ
SJ cum. boū.an illa duo vni ɔueniāt in cōpēſationē.dꝛ ꝙ ſic.
Miles hn̄s bōa caſtrenſia ꝛ paganica:titiū in bonis caſtrēſib⁹
in bonis paganicis ſeiū inſtituit hr̄des titi⁹ ɔuenit debitorē caſtrēſium
bonox:cui tenebat hr̄s.ſ.ſeius paganicox bonox vult opponē cōpēſa
tionē:an poſſit.q̄rit ꝛ dꝛ ꝙ nō.q2 bona ſepata ſunt.¶ Cū inter.Pete
bas a me.x.ꝛ ɔdēnat⁹ ſuꝫ:cepiſti alia mihi debē:poſtea.x.ꝛ cū currit tē
p⁹ ſemeſtre:petij illa.x.ꝛ ɔdēnat⁹ mihi fuiſti:ſi petas vt exeq̄tur ſn̄ia:an
poſſiꝫ obijcē cōpēſationē.dꝛ ꝙ ſic.videbat ꝙ nō:q2 nō exceſſerat tp̄s ſē
tētie q̄drimeſtre ſic in p̄ma.ſec⁹ tn̄ eſt.aliud eſt.q.d.aliud eſt debitū qd in
diē debebat:nec cōpēſat niſi veniēte die.ꝛ aliud qd debebat pure.ſꝫ ſo
lutio ei⁹ de benignitate differt p tp̄s q̄drimeſtre q̄ caſu locū hꝫ cōpenſa
AJ Deo cōdēp.Statutū erat boū.ꝙ frumē tio.vt.s.e.qd in diē.
tū nō vēderet niſi ad.xx.ſi aliq̄s pl⁹ vēdidit:ꝛ ita ɔdēnat⁹ eſt fiſco
TI Arem. in.c.ſi fiſc⁹ illa.c.debeat:an poſſit cōpēſare.dꝛ ſic.
Debebas mihi x.ceſſi titio ius meū.ꝛ titi⁹ tenebat tibi in.x.ſi titi⁹
agat iure ceſſo ꝛ ecōuerſo ɔueniat:an ſit loc⁹ cōpēſationi.dꝛ ꝙ ſic.ſi lis
erat ɔte.¶ Creditor.Debebas mihi.x.ꝛ ego titio.x.cū peterē a te.x.nō
eſſes ſoluēdo.rogaſti titiūꝙ cōpēſaret ſua.x.cū illis q̄ mihi debebas:an
DEbitor.Debebā.x. cōpellend⁹ ſiꝫ cōpēſare.q̄rit ꝛ rn̄.ꝙ nō.
fiſco.ſolui fuo publico ɔ̄ volūtatē eox q̄ admiſtrabāt reꝫ pu.ſi illi
adminiſtratores petāt a me an poſſiꝫ obijcē cōpēſationē.rn̄.ꝙ ſic.q̄ten⁹ ē
OB negociū.Princeps p̄poſuit quēdā in peculio fui publici
exercitui:puta ducē.ille mādauit alicui q̄ curator ɔſueuit nūcupa
ri vt oēꝫ copiā rex exercitui ſubmiſtraret:ſi fraudeꝫ cōmittat:q2 forte illa
in ſuū vſū ɔuertit ꝛ ɔdēnet fiſco.ꝛ fiſc⁹ tm̄dē teneat an poſſit obijcē cō
POſtea.Debebas mihi.x.ꝛ ego tibi.x.cō pen.q̄rit ꝛ dꝛ ꝙ nō
penſam⁹.poſtea vocaui te ad ius ꝛ ɔſtitui p̄cur.ꝛ petij a te qd cō
pēſaui p⁹.p̄curator volebat cōpēſare.q̄rit an poſſit.rn̄.ꝙ nō.q2 iā facta
erat cōpēſatio.vn̄ nō eſt neceſſe vt caueat me ratūhr̄e cōpē.q2 nō cōpen
SJ debeas, ſat ſꝫ eo min⁹ pōt petē qd int nos cōpēſātum eſt.
Debebā tibi ſtichū aut.x.ꝛ tu mihi.x.ſi vis cōpēſare.x.an dād⁹ eſt
ſtich⁹.rn̄.ꝙ nō.nā q̄tū ad ſpēꝫ nulla eſt cōpēſatio:nec in q̄titate in caſu
IJ Dqd.Debeo pupillo.x.tutor ei⁹ dꝫ iſto niſi p̄us electa q̄titate.
mihi.x.volo cōpēſare.x.q̄ dꝫ mihi tutor.an ſiꝫ audiēd⁹.q̄r ꝛ dꝛ ꝙ ſic
TUſſit.Uita ē.s.e.l.idē.

¶ Depoſiti vl' ɔ̄.Ru.

DEpoſitū. Prio dic q̇d ſit depoſitum.Scdo dic vn̄ dicat.di/
cēs ꝙ dꝛ a de ꝛ pono ꝛ de augꝫ vt oſ̄dat ꝙ is apd
quē res depoſita eſt totā fidē adhibeat ad cuſtodiēdā rē q̄ depoſita eſt.
¶ Pretor.Si rē meā cū pl'ima deliberatiōe apd te depoſui.nulli⁹ tn̄
tiorꝭ ſuſpitiōe neq3 reſtituis.teneberꝭ in ſimplū.Si v̄o pp timorē incen
dij tui eā depoſuiſti teneberꝭ in duplū.hr̄s tu⁹ in ſimplū.niſi ꝛ ip̄e dolū
adhibuerit.quo caſu tenebit in duplū.¶ Merito.Bn̄ diſtiguit p̄tor
int rē depoſitā volūtate ꝛ rē depoſitā de neceſſitate vt p̄ caſu ɔdēnet de
poſitari⁹ in ſimplū.ſcdo in duplū.h in p̄ma.rō aūt hui⁹ diuerſitatꝭ ē.q̇a
q̄ volūtate pōit eligē pōt ꝛ deliberare penes quē deponat.vn̄ ɔtēt⁹ dꝫ
eſſe ſimplo.q̇ v̄o ex neceſſitate nō pōt.vn̄ habūdātior fides exigit in re/
bus tal'r depoſitꝭ ex neceſſitate ſeu ig̃rātia.h in ſcda.¶ Que.Si depo
nas apd me fuū veſtitū.an veſtis intelligat depoſita.dꝛ ꝙ nō.h in pria
Jdē eſt ſi depono equū cū capiſtro.q2 equ⁹ intelligit depoſit⁹ non capi
ſtrū Si actū ſit.¶ Si ɔueniat.ne depoſitari⁹ de dolo teneat non valet
ſꝫ ſi ɔueniat ne teneat de culpa valet ɔuētio.¶ Si veſtimētū.Dedi ti/
bi balneatori veſtimēta mea cuſtodiēda ſi pereāt q̄ actiōe tenearꝭ.diſti
guit aut interuēit merces ꝛ tenet ex ɔducto ꝛ de dolo ꝛ culpa.aut mer/
ces nō interuenit ꝛ tenet balneator depoſiti ex dolo.Si v̄o dedi tibi ſ
uū vt eū cuſtodias.ꝛ tu eū i piſtrinū ɔiecerꝭ ad q̇d mihi tenerꝭ.ꝛ diſtiguit
ſi q̇dē dedi tibi mercedē vt cuſtodias hēo aduerſ⁹ te ac.ex ɔducto.ſi āt
tu mihi mercedē dabas agā ɔ̄ te ex locato.Si v̄o nō.q2 locaui opas ſ
ui.tūc ex locato.ſi v̄o fui opas p cuſtodia cōpēſabat tenet p̄ſcriptꝭ ver/
bis.Si v̄o depoſitari⁹ aliq̇d p operꝭ fui recepit.neq3 de operꝭ q̇cq̄ ɔue
nit erit depoſiti actio ſm quoſdā.imo veri⁹ ſi depoſitari⁹ alimēta p̄ſtitit
ſꝫ operꝭ fui nō eſt vſus in p̄dictꝭ trib⁹ caſib⁹ locati ɔducti.p̄ v̄.venit do/
lus ꝛ culpa.in depoſito tm̄ dolus.de h tn̄ ꝙ ɔuēit inſpiciendū eſt ſiue re
dacta fuerit ɔuētio in ſcriptꝭ ſiue nō.¶ Si te.Rogaui te vt rē meā p̄fe/
res ad titiū cuſtodiēdā.q̄ actōe mihi tenearis.diſtinguit aut recepit aut
nō.ſi recepit aut noīe meo aut tuo.p̊ caſu tenet mihi depoſiti ille depoſi
tari⁹.ſecundo caſu ip̄e tibi depoſiti.tu v̄o mādati mihi cedēdo ab actō
ne mādati liberaberꝭ.Si nō recepit ꝛ tu es rogat⁹ vt ſi nō recipet tu ſer
uares tenerꝭ mādati.Jtē rogaui te vt rē meā ab aliquo recipes ꝛ cuſto/
dires ꝛ recepiſti.an depoſiti an mandati tenearis.rn̄d.ꝙ mandati q2 is
erat p̄mus ɔ̄ctus.h in p̄ma.Si vero volēte me apud te deponere iuſſi/
ſti vt apud libertum tuū deponam an depoſiti tenearis.diſtinguit aut
depono tuo nomīe ꝛ emeris actione depoſiti.ſi v̄o tu cuſtodire noluiſti
ſed p̄ſuaſiſti mihi vt apud libertum deponerē teneris ex conſilio.hoc in
ſecūda.Si vero mandaſti mihi vt periculo tuo apud eū deponerē man
dati eſt actio.hoc in tertia.Si vero fideiuſſiſti teneris ſiue dolum cōmi
ſit apud quem depoſita eſt ſiue non.dum tamē eſt apud eum.hoc in q̄r/
ta.Sed in hoc caſu ſi libertus vel quiuis alius incepit eſſe furioſus vel
forte pupillus fuerit.ꝛ ſucceſſorem non habeat.teneberis ei ex fideiuſſi
one.hoc in quarta.¶ An.Si apud pupillum res depoſita fuerit non
tutore actore an teneatur.queritur ꝛ reſpon.ꝙ ſi.dolus commiſſus ſit
a pupillo vel locupletior factus fuerit.
¶ Si res. Depoſui apud te vas aliquod integrum.tu mihi vis red/
dere fractum.an tenearis depoſiti.dicitur ꝙ ſic.¶ Si ſeruus.Clarus
eſt.¶ Si apud.Si ſeruus depoſitum ſuſceperit ꝛ dolo cōmiſſo manu/
mittat depoſiti nō tenet.lꝫ al's de dolo cōmiſſo i ſuitute ſi ex ɔ̄ctū tene/
at:ſꝫ aget ad exhibēdū ꝛ in rē.ꝛ h dic.¶ Nō tn̄.Depoſitari⁹ ſi nō ſol/
uit nō tn̄ tenet actiōe doli.cōmiſſi ān lit.ɔte.ꝛ ita de p̄terito dolo ſꝫ etiā
poſt.Jdē ſi depoſitā rē ſine dolo amiſerꝭ ꝛ eā recepis poſt lit.ɔte.an ni/
hilomin⁹ tenearꝭ.ꝛ rn̄.ꝙ ſic.
¶ Jdem.Si cū deponēs ageret excipiebat depoſitari⁹ ꝙ rem non re/
ſtitueret:quia nō habet ei⁹ copiā.ſi tn̄ ān ſn̄iam hēat facultatē reſtituēdi
ꝛ nō reſtituat:ɔdēnabit.¶ Cū. Apud te rem depono ꝛ cum velim ſta
tim repetere an poſſuꝫ.q̄ritur ꝛ rn̄d.ꝙ ſic.q2 dolo malo ꝛc.ꝛ hoc in p̄ma
ſꝫ an ſtatiꝫ in dolo videbatur ſi nō reſtituat.rn̄.ꝙ non.cum reſtituendi
facultatem nō habeat.¶ Hāc actionē. Jſta actio eſt bone fidei.ideo
in ea veniunt fruct⁹ ꝛ partus.¶ Si rem.Depoſitarius rem depoſitam
vēdidit poſtea redemit.licet poſtea intereat res nihilomin⁹ tenet p̄pter
dolum quem cōmiſit cū vēderet.tex.ab inde clarus eſt vſq3 ad.§.item.
¶ Jtem.Titius me inſtituit heredem ꝛ deceſſit iacente hereditate ſer/
uus titij depoſuit aliquā rē penes ſeium:poſtea ego adiui hereditateꝫ
vtrū poſſim agere ɔ̄ ſeiū act.depo.dr h ꝙ ſic.ꝛ tex.ē clar⁹ vſq3 ad.§.ſi rē.
¶ Si rem.Si ſeru⁹ me⁹ rē meam apud te deponat:ꝛ titio quem crede
bas euꝫ eſſe reſtituas:an depoſiti tenearꝭ.dicit ꝙ non.quia in dolo non
eras.ſꝫ cū titio agam ad exhibēdū qua exhibita vēdicabo eam.h ſi res
extat.ſi v̄o titi⁹ eā ɔſumpſit cū ſciuit reꝫ alienam agere potero contra te
ad exhibēdū.ꝛ in litē iurabo:q2 dolo fec quomin⁹ poſſideret.

¶ Negãter. Si fu⁹ apud me pecuniã depoſuerit ⁊ eãdẽ dño ꝓ
libertate ſua dedero: an tenear ꝺpoſiti: diſtĩguit. aut dedi q̃ſi meã
⁊ teneor: q2 in h̾ caſu depoſitũ nõ reddidi. ſ3 de meo dedi vt mãu
mitteret. ⁊ aliud eſt reddere. ⁊ aliud eſt de ſuo dare. ¶ Si pecu.
Plan⁹ eſt. ¶ Sepe. Si rẽ penes te depoſui ⁊ ꝯuenit vt de caſu
tenearis ſi caſu forte interiret res: teneberis. Si vero cũ volebã apud
titiũ deponere: tu te obtuleris vt apud te deponerẽ: ſolũ ꝺ dolo vł
culpa teneberis. ¶ Si pecu. Depoſui apud te in ſacculo ⁊ deceſſi
duob⁹ heredib⁹ relictis ſi vn⁹ repetit depoſitu3 q̃lit̃ ſibi ſatiſfiet. ⁊
rñ. ꝙ pecũia corã iudice vł idoneis teſtib⁹ exhibebit̃: ⁊ ꝓ pte here
ditaria ſatiſfiet ſic: ſacculus apiat̃ cũ auctoritate p̃toris. reſiduũ aũt
pec. penes eũ reſidebit ſi vult. dũ tñ ſigillis ꝯſignet̃ a p̃tore: vł ab
alijs honeſtis ꝑſonis ſi noluerit deponere d3 in ede ſacra. h̾ in p̾
ma. ⁊ h̾ vera ſunt cũ res erat diuiſibił. ſ3 q̇d ſi erat indiuiſibił puta
equ⁹ vł fu⁹. inſolidũ det̃ ei q̇ repetit p̃ſtita cautiõe de ſeruãdo de
poſitario indẽnẽ rõne illius qꝺ eſt ſupra partẽ repetentis ſi ſatiſda
re noluit deponet̃ in ede ſacra ⁊ depoſitari⁹ liberabit̃. ¶ Apud
Si depoſitari⁹ decedat duob⁹ heredib⁹ relictis ⁊ q̇lib3 dicat ſe hẽ
dẽ eſſe inſolidũ ⁊ tradẽda eſt res q̇ obtulerit ſatiſdationẽ de p̄ſtã
do depoſitariũ indẽnẽ aduerſ⁹ aliũ. Si vero neut̃ noluerit ſatiſdat̃
liberabit̃ depoſitari⁹ ⁊ depõit̃ res i ede ſacra. ¶ Si q̇s. Is apꝺ
quẽ tabule alicui⁹ erant depoſite diuulgauit teſtm̃: ita vt teſtõr q̇
ał's credebat̃ diues mõ appet paup ꝑ tabularꝝ recitationẽ agere
poterit hr̃s depoſiti. ⁊ ẽt iniuriarꝝ. ⁊ h̾ dic. ¶ Si p̄do. Titi⁹ fura
tus ẽ mihi codicẽ meũ ꝺpoſuit eũ apꝺ ſeiũ: vtrꝝ poſſit agẽ iſte titi⁹
ꝯ ſeiũ. ꝺr ꝙ ſic. ¶ Si q̇s. Aurꝝ vł argẽtũ i ſacco depoſuit ⁊ depo
ſitũ repetit: an in libello debeat dicẽ ſpẽz ⁊ põd⁹. ꝺr ꝙ ſic. h̾ i p̓ma
Idẽ ẽ i põdẽ ⁊ materia. ſ3 ſi lanã ⁊ purpurã petã i genẽ: põd⁹ i ge
nere deſignãdũ ẽ. ¶ Si ciſta. Qui ciſtã cu3 reb⁹ depõit ⁊ repetit
depoſitũ: an debeat tñ ciſtã i libello cõprehẽdẽ an res: diſtig. tre
ba. aut is q̇ depõit oñdit res q̃s depoſuit. aut nõ. p̓mo caſu repe
tunt̃ nõ ſolũ ciſta. ſ3 etiã ſi ſingłe res q̃ i ea depoſite ſũt. ſcꝺo caſu
nõ. labeo tñ ait agẽdũ ꝺpoſiti ⁊ ꝓ ciſta ⁊ ꝓ reb⁹ idiſticte. ſ3 q̇d ſi de
poſitari⁹ igrabat ibi eſſe: an h̾ ꝓſit q̊ ad h̾ vt neceſſaria ſit ſpecifi
catio. ꝺr ꝙ nõ. auctor legis dic de reb⁹ agẽdũ cũ ſpecificatõe q̃uis
ciſta ſig̃ta fuerit. ¶ Filiũ. Si apꝺ filiũfa. res depoſita eſſ3 agitur
cũ eo depoſiti: ⁊ cũ p̄re illi⁹ depoſitarij de pec. idẽ ẽ i fuo i q̇ veniet
dol⁹ dñi vł p̄ris ſi i re depoſita doloſe v̾ſati fuerit: nõ ſolũ dol⁹ fi
lij vł fui. ¶ Si apꝺ. Si apꝺ duos res depõit̃ q̇lib3 tenet̃. ⁊ ſi cũ
altero agã nõ ꝓpt h̾ liberabit̃ alt̃ q2 nõ electõe ⁊c. ⁊ ſi ãbo fuerũt
in dolo: ⁊ alt̃ ꝯuẽt⁹ intereſſe p̃ſtiterit: liberabit̃ alt̃. h̾ i ſcꝺa. Si cõ
uẽt⁹ i nihilo ſoluẽdo ẽ vł min⁹ ꝑuenit̃ ad aliũ. hoc i tertia. Si vero
alt̃ tñ q̇ nõ dolũ cõmiſit ꝯuẽiat̃ ⁊ abſoluat̃ ad aliũ erit regreſſus
h̾ i q̇rta. Si vero duo deponãt ãbo cui erit reſtituẽda. q̃rit̃ ⁊ diſtig.
aut ꝯuẽit vt vni iſolidũ traderet̃ aut ꝓ pte i vtroqꝫ caſu fiet qꝺ cõ
uenit. ¶ Si ſic depo. ſi q̇s rẽ depõat vt p⁹ mortẽ depoſitarij res
reddat̃: mutata volũtate poterit depoſitor agẽ. vł hr̃s ei⁹ ſi i eadẽ
volũtate ꝑſeuerauit. idẽ ẽ ſi ꝯuenit vt p⁹ mortẽ deponent̃ reddat̃
¶ Nõ ꝺr. Si hẽs depoſitarij rẽ depoſitã ig̊rãs diſtrahat ⁊ mõ
ꝯuẽiat̃ ad rẽ: an ad rẽ teneat̃ p̄ciſe: an q2 i dolũ ñ icidit ſi p̄ciũ qꝺ
ad eũ ꝑueit reſtituat h̾ ipſo dolo fac h̾ i p̓ma. Si vero p̄ciũ nõdũ re
cepit vł minus vẽdidit q̄ valuit res liberabit̃ cedẽdo act. depo. h̾
i ſcꝺa. S3 q̇d ſi p⁹ rẽ traditã eã poſſit retinẽ ⁊ nolit: an careat do
lo. ꝺr ꝙ nõ. ſic neqꝫ caret dolo ſi rẽ redibeat neqꝫ reſtituat: l3 in do
lo nõ fuiſſ3 cũ vẽdidit q2 ig̊rãs ꝺpoſitũ vẽdidit. ⁊ h̾ i tertia. ¶ Ei
Si i re depoſita aliq̇d ipẽſũ fuerit ꝯ̃ria depoſiti aget depoſitari⁹
in ip̃a nõ iurat̃ i litẽ neqꝫ ifamiã. ¶ In ſeq̃ſtrũ. Si duo litigãt ꝺ
re aliq̃ ⁊ apꝺ ſeq̃ſtrũ depoſita fuerit ei reddat q̇ vinc ſi nolit eã re
ſtituẽ ꝯuenict̃ depoſiti ſeq̃ſtraria. ⁊ ſi de lr̃a ꝯuenit ibi d3 fieri reſti
tutio: ⁊ ibi d3 reſtituẽ. h̾ i p̓ma. S3 ſi de płib⁹ locis ꝯuenerit in ele
ctiõe ſua erit vbi velit eã reſtituẽ ſi nõ ꝯuẽit denũciãdũ ẽ ei vt apꝺ
p̃torẽ exhibeat. ¶ Si velit. Si ſeq̃ſter velit deponẽ offiñ depoſi
tiõis: an poſſit. dic põp. ꝙ ſic. adito p̃tore ⁊ denũciatõe fcã his q̇
apꝺ eũ depoſuerũt: ⁊ ei reſtituet q̇ p̄ñs erit. dic vlpi. ꝙ offiñ qꝺ ſe
mel ſuſcepit deponẽ nõ d3 niſi cã ꝯgnita ⁊ tũc nõ ẽ reſtituẽda ei res
q̇ vẽit ſ3 depõet̃ i ede ſacra: deide expõit q̇d ſit ſeq̃ſter. ¶ Si ho
minẽ. Depoſui apꝺ te fuũ ligatũ vt ꝺ eo qꝺ hẽret̃ miſcꝺia duct⁹
ſoluiſti: ⁊ fugit de lata culpa teneberis. idẽ ſi apꝺ ſeq̃ſtrum hõ erat
depoſit⁹. ¶ Dat̃. Si depoſitari⁹ i re depoſita doloſe v̾ſat⁹ fuit:
⁊ deceſſerit tenebitur heres de dolo. licet alias in puris delictis nõ
tenetur heres niſi inquantum ad eum peruenit niſi litem cum de

functo fuiſſ3 conteſtat⁹. ſ3 h̾ dol⁹ ẽ admiſſ⁹ in ꝯ̃ctu. vñ ſi vn⁹ ẽ hr̃s
iſolidũ tenet̃. ſi płes ꝓ ea pte q̃ ſuccedẽt. ¶ Quotiẽs. Apꝺ maſſ
ſariũ titi⁹ rẽ ſuã depoſuit mł'ti cũ eo ꝯ̃xerũt. ſi maſſari⁹ cedat bõis
p̓mo ſatiſfaciet titio q̇ ẽ pl⁹ p̓uilegiat⁹. ⁊ h̾ ſi pure erat depoſitor
q̇ depoſuit. nõ aũt vt repetẽt vſuras neqꝫ aũ depoſitionẽ neqꝫ p⁹.
S3 q̇d ſi płes depoſuerũt et ſucceſſiue an ordo ſpectand⁹ ſit vt p̓
ſatiſfaciat p̓ deponẽti ⁊ ſic deinceps. ⁊ rñ. ꝙ nõ. h̾ i ſcꝺa. ſ3 nunq̇d
refert extet pecũia apꝺ eũ an ꝯſũpta ſit. ꝺr ꝙ nõ. h̾ i tertia. S3 q̇d
ſi q̇dã ex deponẽtib⁹ fuerũt miſſi in poſ. bo. ⁊ alij poſtea veniẽtes
deſiderãt mitti: an ſint audiẽdi. ꝺr ꝙ ſic. ſi reſtituant ſũpt⁹ his q̇ p̓
mo petierũt mitti in poſſ. ⁊ i ea cã ſũpt⁹ fecerũt: q2 deductio eorũ

In depoſiti. Si i re depoſita is penes quẽ depoſitũ ẽ dolo
v̾ſat⁹ fuerit: ſi płib⁹ relictis hr̃dib⁹ deceſſerit: hr̃des ex dolo
defũcti ꝓ pte ꝯuẽient: l3 ꝓ p̓ iſolidũ: ſ3 an i ceteros cohẽdes q̇ dolũ
nõ fecerũt depoſiti det̃ actio ex dolo cohẽdis ꝺr ꝙ nõ. h̾ in ſcꝺa.

Quod. Si fu⁹ rẽ depõat reddet̃ niſi appeat dñ3 nolle ꝙ red
dat̃. ſm ſabi. paul⁹ dic ꝙ reddẽda ſit. q2 ſuffic bonã fidẽ ad
eẽ. h̾ i p̓ma. Si vero ei⁹ rei quã depoſuit fu⁹ ⁊ furtũ fecerit ſi reddat
credẽs dñ3 inuitũ nõ liberat̃ depoſitari⁹ neqꝫ refert ei manẽti in ſ
uitute vł libero fcꝺ ſi res reddat̃: q2 ſp ꝯtigit liberatio. Ide3 in o
debitore ſoluẽte iuſta cã ig̊rãtie iteruenĩete. ¶ Depoſitũ. Si de
poſitari⁹ alio rẽ depoſitã trãſferat ibi reddet vbi res eſt. ſ3 q̇d ſi is
q̇ ꝺpoſitũ petit trãſferri petat ſuis ſũptib⁹ an ſit audiẽd⁹. q̃rit̃ ⁊ ꝺr
ꝙ ſic. qꝺ obſuat̃ i actiõe ad exhibẽdũ. ¶ Queãdmodu3. Sic in
actiõe ex ſtipłatu q̇ ẽ ſtricti iuris vł ex teſtõ p⁹ morã. i. litẽ cõ. res de
bita morã faciẽti ꝑit ita res depoſita vt ſi tpe accepti iudicij po
ſt
Si q̇s. Si is .... rẽ reddere neqꝫ reddit ex tũc ſuo ſit ꝑiculo.
q̇ depoſuit deceſſit ⁊ hr̃s eã ſibi reddi petit: an ſi is ig̊rat eũ
hr̃dẽ eẽ nec velit eã reſtituẽ aũq̃ ei ꝯſtet: an ſit audiẽd⁹. q̃rit̃ ⁊ rñ.
ꝙ ſic. Idẽ ẽ i ꝑcu. neqꝫ ob h̾ vr̃ dolũ ꝯmittẽ h̾ ẽ ſi ip̃3 hr̃dẽ vł p̄cu.
eſſe negauerit
Si płes. Si deponẽs płes hr̃des reliq̇rit
maiori p̄ti p̄ñti res reſtituẽda ẽ: maior ꝑs. nõ ꝺr ex numero ꝑ
ſonarꝝ ſ3 ex magnitudĩe portionũ hr̃ditariarũ ⁊ ẽ reddẽda cũ ꝯpe
tẽti cautela vt depoſitari⁹ fuet̃ idẽnis. ¶ Siue. ſi cũ depoſitario
agat̃ ſiue cũ hr̃de ⁊ aũ ſniã3 ⁊ ẽt litẽ motã ne iſurgãt ꝯ̃ria res ita
eat abſoluit̃ re⁹: maxie cũ penes actorẽ fuiſſ3 ſit̃ interitura.
Si rẽ. Depoſuiſti rẽ meã apꝺ meip̃3 an ego poſſim teneri
Si is. Depoſui rẽ meã .... depoſiti. ꝺr ꝙ nõ. ⁊ põit exẽplũ.
apꝺ titiũ. titi⁹ depoſuit apꝺ meuiũ. iſte meui⁹ cõmiſit dolũ q̇
rit̃ ad q̇d mihi tenebit̃ titi⁹ p̓mi⁹ depoſitari⁹. rñꝺ. ꝙ ad h̾ vt actio
Licet. Un⁹ et płes depõere p̄ñt ſ3 cũ .... dat mitti ꝯ ſeiũ
ẽ ſimplex depoſitũ. apꝺ ſeq̃ſtrũ vero nõ niſi płes. ⁊ h̾ ſit i re li
tigioſa. ⁊ h̾ q̇l3 vr̃ depoſuiſſe iſolidũ: ſec⁹ in re cõi q2 q̇l3 ꝓ pte ſua
depõit. ¶ Rei depoſite. Iſte. §. ſatis clar⁹ eſt. ⁊ ll. ſeq. vſqꝫ ad. l. ſi
Si apꝺ. Si res apꝺ filiũfa. depõat̃ ⁊ emãcipat⁹ rẽ .... apꝺ
teneat ⁊ depoſiti tenet̃ ⁊ de pecu. p̄r itra ãnũ nõ ꝯuenietur: ſ3 ſi
li⁹ tenebit̃. idẽ i fuo ſi mãumiſſ⁹ rẽ teneat in ip̃3 nõ i dñ3 cõpetit ac
Si duo. Si depoſitari⁹ decedat duob⁹ hr̃dib⁹ relictis ⁊ rẽ de
poſitã dolo iteruertũt an iſolidũ teneat̃. q̃rit̃ ⁊ diſtingui. aut
erat res diuidua. puta x. erãt depoſita ⁊ v. tractauerũt ſinguli i pte
ꝯueniunt̃: q2 pl⁹ actoris nõ itereſt. ſ3 i idiuidua q̇libet tenet̃ iſolidũ
ad rẽ reſtituẽdã. cui⁹ niſi integ̃ fiat reſtõ ꝯdẽnatio ꝓ partib⁹ fiet.
Actiõe. Si in fuo depoſito ſũptũ fecerit depoſitari⁹ ꝯ̃tra
ria depoſiti ꝯueniet deponẽtẽ
Lutius. Seru⁹ ſempronij. x. tradidit lutio titio. lutius ti
ti⁹ miſit lr̃as ſempronio: q̇b⁹ ſignificauit ꝙ hẽbat ex numeratione
fui. c. q̇ ꝓmiſit ſibi nũerare vbi vell3 ⁊ q̃n vellet: q̇s ꝯtract⁹ ſit. ſ. an
mutuũ an depoſitum. q̃rit̃ qꝺ ſit ꝓpt incremẽtum vſurarꝝ. ⁊ rñ. ꝙ
ſi actio erat ꝙ eadẽ. x. redderent̃ ꝺpoſitũ eſt. ſ3 ſi tñdẽ egredietur
naturã depoſiti: ſ3 nõ ap̓it ſit depoſitũ an nõ. verum ꝓinde cũ cõ
uenit vt nõ idẽ: ſ3 tãtũdẽ reddat̃ nõ facile eſt vt veniant vſure cum
in ſtrictis iudicijs ⁊c. vñ ex mora in h̾ caſu debent̃ alioquin nõ: niſi
De ſpõſa. Depoſui apud .... ab initio alit̃ ꝯuenirẽt.
te pecuniã nõ obligatã vt tãtũdẽ redderes nõ ꝙ hoc expꝛeſ
ſum fuerit: q2 tũc ſec⁹ p⁹ morã iudicio depoſiti conuent⁹ te
Publia. Tex. clar⁹ eſt ⁊ ꝓcedit .... meberis ad vſuras.
ꝑ termios. ¶ Luti⁹. Titius miſit ep̄łam ad ſeiũ q̃ ſignifi
cauit ei ſub hac forma notũ ſit tibi ꝙ hẽo x. apud me. con
fiteor h̾ ⁊ ꝓmitto tibi ea reddere cũ vſuris: an ob h̾ vſure debeantur
⁊ rñ. ꝙ l3 iure ꝯ̃ct⁹ videat̃ excedere natura3 depoſiti: tñ depoſitum
eſt ⁊ ex ꝯuẽtõe actõe depoſiti petentur vſure. ¶ Titi⁹. Luti⁹ miſit

epl'az ſempronio: q̄ ſignificauit ei q̄ notū tibi facio q̄ apud me
habes.x.pōdera auri pl' vel min' ⁊ ſacculos ſignatos.x.⁊ alia
mālteneri mihi ī.x.an ꝑ talē ſcripturaz aliqua ſit nata obliga
tio.q̄rit ⁊ rn̄.q̄ nō.ſ3 rez depoſitio ꝑ eā ꝓbari pōt:ſ3 an ꝑ epl'az
hāc titi' ꝓbare poterit.x.ſibi dari a ſempronio.rn̄.q̄ iudex exti
mabit.ſ.ſi ſemproni' ꝯſenſit hiis q̄ ſcripta erāt ꝯ ſe:vt ſic ſtetur
epiſtole in totū.al's nō.puta q2 dicit huic ſcripture q̄ dic̄ me de
L bere titio nō ꝯſentio.ſ3 hiis q̄ ꝓ me faciūt ꝯſentio.
Titi'.Collocauit filiā ſuā titi' ī mr̄imoniū pāphilo ſer
uo alieno:⁊ erar h ī ptāte.⁊ dedit dotē cū ea quā fu' re
cepit vt ꝺpoſitā.deceſſit pr̄ ⁊ deceſſit pāph.q̄ ac.repetz.c.data
noīe dotī filia.rn̄.q̄ n̄ dotī ac.q2 nll'a erat dos.ſ3 ac.ꝺpo.de pe
Q Uint'.Lecili' ſigni ficauit ꝑ epl'am pacatio ī h v̄ba.notū tibi facio q̄.xxv
cu.a dn̄o pāph.repetet h edicto
q̄ apud me eſſe voluiſti;venerūt ad rōnē meaz quos cu
re hēo vt nō ſint tibi vacua:an ex epl'a tali vſure debeant̄.q̄rit
⁊ rn̄.q̄ ſic:ſiue ex cā mutui ſiue ⁊ vſuras ꝑcepit:ſiue in vſus ſu
S I ſacculū.Depoſui apud te ſacculū ple os ꝯuertit.
nū pecunia:tu iſtū ſacculū vel argētū me inuito ꝯtractaſti
ꝺ2 q̄ tenerī mihi furti actio.⁊ depoſiti.ſ3 pone q̄ ꝑmiſi
tibi vti pecunia mea depoſita dicitur q̄ nō teneris mihi niſi ad
S I fide.Depoſui apud te.x.⁊ titi' ꝓ te vſuras
fideiuſſit.egi ꝯ titiū ⁊ rei depoſite extiationez exegi res
depoſita q̄ apud te eſt:remanet in tuo dn̄io q2 tua ſit.
B Ona.Depoſui apud te rē aliquā cōmiſi delictuz et de
portatus ſuz ⁊ bōa cōfiſcata ſunt: vtrū reſtituere debe
as depoſituz.ſ.an mihi an fiſco.huic q̄ſtiōi non rn̄det.ſ3
dicit q̄ inſpecto iure naturali mihi reſtituēda eſt inſpecto iure
ci.q̄ nō:ne relinq̄tur delictū impunitū vt alij terreantur reſtitu
enda eſt fiſco tu dic indiſtincte q̄ reſtituēda eſt fiſco.hoc ī ꝑma
S3 q̄d ſi rē tibi ſurripui ⁊ eaz apō titiū depoſuero cui erit reſti
tuēda.ꝺ2 q̄ ſi velimus inſpicere tm̄ accipiētē ⁊ dātē erit reſtituē
da illi q̄ eaz depoſuit.ſecus ſi ꝑſonis reſpicimus quos cōtigit
negociū.idē eſt in poſſeſſiōe.h ī ſecūda.ſ3 q̄d ſi ſurripuero filio
tuo vl' ſuo.⁊ apud te dn̄z vl' pr̄ez ignorātē depoſui an ſit depo
ſitū.⁊ rn̄.q̄ nō.cū ſit h res dn̄i vl' pr̄is.h in tertia. S3 q̄d ſi rem
meā ſurripuerī:⁊ apud me depoſuerī ignorātē rē meā eſſe:an ſit
depoſitū.q̄rit ⁊ ꝺ2 q̄ nō.h in q̄rta. S3 q̄d ſi tu ignorās eā reſti
tuiſti q̄ actōe poſſis eā recupare.rn̄.q̄ ꝯdi.furtiua tm̄ h nō bene
Q Uod nerua.Si depoſui apō appeat vl' apparet
te rē meā ⁊ eā ꝑ latā culpā dimiſiſti ex clauſurā tuā dicit
nerua hāc latā culpā eſſe dolū q̄ negat ꝓcul' celſ' nō
ꝯſentit dicēs q̄ nō caret fraude q̄ rē apud ſe depoſitā nō cuſto
dit ſic ſuā vl' queādmodū q̄l3 diligēs rē ſuā cuſtodiret:quia nō
mior diligētia adhibēda eſt in re depoſita q̄ ꝓꝑa:tūc eū negli
gētia dolo cōpat̄:q2 nō caret fraude q̄ eſt min' diligēs in reb'
alienis q̄ ī ſuis ſiue vltra cōez modū ſit diligēs ī ſuis:⁊ nō alie
S nis;ſiue ecōtra:⁊ ſic vtroq3 mō h ponit̄ caſus.
Tru'.Int̄ ſeiū ⁊ titiū q̄ erat de pecūia ſui titij eā apō
ſe ſeq̄ſtrū depoſuit vt ei traderet̄ q̄ vincēt.ſi q̄s g̊ vincat
q̄ actiōe potit ꝯuēire ſeq̄ſtrū:⁊ rn̄.q̄ ad exibēdū vt poſtea ven
P Otes.Depoſui apō te rē nō reſtitutur' mihi. dicet.
niſi pecuniā ꝓ reſtōne tibi dē:an te ꝯuēire poſſū illa pe.
ꝺ2 q̄ ſic ſiue fideiuſſes mīora ſiue nō.etiaz ſi incoruptā
rē depoſitā reddidiſſes.h dic̄

Mādati vl' ꝯ. Rubri.

S Si remmunerādi. Mandaui tibi vt gēres nego
cia mea:⁊ aliq̄d tibi dedi q̄ a
ctio tibi cōpetat.q̄rit ⁊ rn̄.q̄ mādati.nō ei merx reputat̄
¶ Si cui.Mādaui tibi vt gēres negocia mea ſiue geſſiſti ſi
ue mādaſti alij vt gēret nō neg.ge.teneberī.imo etiā ſi nec geſ
ſiſti neq3 alij gerēda cōmiſiſti.¶ Si paſſ'.Si apō te creditorē
tuū te pāte ⁊ nō ꝯdicēte fideiuſſi:an teneaſ mihi mādati.ꝺ2 q̄
ſic:niſi ī trib' caſib' ꝑmus ſi aīo donādi fideiuſſi ſcōs ſi ī rē me
ui.terti' ſi ꝓ inuito.¶ Rei.Adoleſcēs luxurioſus mādauit
mihi vt fideiuberē ꝓ meretrice ſua:an agā mādati.ꝺ2 q̄ non.
¶ Si tibi.Mādaui tibi vt fideiuberes ꝓ aliquo:puta ꝓ ti
tio q̄ dat̄ actio.⁊ rn̄.q̄ a titio mādati.h ī ꝑma.ſi v̄o mādaui ti
bi vt pecuniā tuā colloces in ēptiōe ꝑdior:q̄uis h facias non
erit actio mā.niſi mea īterfuit vl' niſi al's nō eras factur':l3 mea

nō interfuit.⁊ h dic̄.¶ Procur.Ordinaui ꝓcu.ad vnā rē tm̄
p' ea mādaui ei vt feneraret pecūiā meā ad duos deū.⁊ q̄ ſup
hēret illō cedēt lucro ſuo:an ſit ꝯct' man.an mutui.rn̄.q̄ mutui
h in ꝑma.ſ3 q̄d ſi erat gn̄alis ꝓcurator me' in h caſu erit mādā
M Aurus.Maurus ꝯuenit rei vendi. ti.h in ſcōa.
pōe de fūdo corneliano titiū.ſei' obtulit ſe defenſiōi ei'
⁊ ꝯuēit vt daret ei.v.ꝓpt̄ fideiuſſionē:⁊ ſi obtinēt in cā
pact' eſt ſei' de quota litī:⁊ ſei' fideiuſſit iudi.ſol.ꝓ titio ⁊ cō
dēnat' eſt ſei' ad reſtōnē rei petite ⁊ fruct' ſei' ſoluit eſtiationē
fructuū:⁊ iudex q2 pact' eſt de quota litī interdixitī ei aduoca
tionē in q̄nquēniū vult ſei' agē mādati ad ꝯſequēdū id q̄ ꝓ
titio ſoluit:an ſit audiēd'.⁊ rn̄.q̄ n̄.ꝓpt̄ calliditatē ſuā marcel
lus diſtinxit:nihil tm̄ tāgēs de pactōe quote litī:ſ3 de pacto in
ito ꝓpt̄ fideiuſſionē:q2 aut ſei' accepit pecuniā vt fideiuberet
S I ꝓ ꝑiculo ſuo aut nō.ꝑmo caſu audiet̄.ſcōo nō.
cura.Ordiaui ꝓcur.ad agēdū et nō reddit mihi inſtr̄a
an tenet̄ mādati ad id.q̄dā dicūt q̄ depoſiti ⁊ male ſ3 la
beo mādati ⁊ bn̄.⁊ h ī ꝑma. S3 ſi ꝑ colluſionē paſſ' eſt reū ab
ſolui tenet̄ mādati ⁊ ſi ſoluēdo nō eſt:agāt ꝯ reū colludētez de
dolo:ſ3 q̄d ſi nolit litē ꝓſeq̄ tenet̄.¶ Si q̄s.Mādaui titio vt
gereret negocia mea:⁊ mādauit titi' ſeio vt ip̄e gereret:an titi'
hēat ſeiū obligatū mādati.ꝺ2 q̄ ſic.q2 titi' mihi man.tenet̄.ne
q3 eſt ꝯtrīū.q2 lex dic̄ q̄ ꝓcurator a ꝓcuratore ordiari non pōt
an̄ litē ꝯte.q2 h loq̄t̄ de ꝓcuratore ad negocia.¶ Si tutores
Si duo tutores mādauerūt titio vt ſeruuz emeret.neq3 refert
recepit mādatū de emēdo ſuo neceſſario pupillo vl' ſupuacuo
ꝑmo caſu nō ſolū mādati tenet̄:ſ3 tutele ſic̄ ⁊ ceteri.Scōo caſu
tm̄ mādati alijs creditorib':ſi v̄o emit:⁊ de ſuo aliq̄d īpēdit ꝯ
ria mādati ꝯſeq̄t̄ a tutorib'.¶ Si liber.Liber hō q̄ mihi ſer
uiebat bōa fide mādauit titio vt eū redimēt ⁊ mānumittēt ꝓꝑā
pecu.miſtrauit titio ⁊ dn̄ ille redemit.⁊ mānumiſit.poſtea cōpuit
ingenu':an poſſit ꝯuēire titi'.ꝺ2 q̄ ſic.ad h tm̄ q̄ cedat ſibi a
ctionē aduerſ' me.h in ꝑma.ſ3 ſi de mea pecūia titi' ꝑciū mihi
nūerauit nullā hr̄e act.pōt aduerſ' me:q2 nullā h3.ſ3 erit mihi ti
ti' obligat' ex vēditiōe q̄ inutil' eſt.q2 q̄cq̄d ꝯſeq̄ poſſez actiōe
ex vēdito iudicio ēptōis noīe euicti.tenebor ei ꝑſtare.¶ Mā
daui.Ei cui' itereſt mādati cōpetat actio.alioq̄n ſi q̄d gerēduz
mādaueriz.nec mea a mādatore geſtū fore ītereſt ceſſat actio.
vt ſi emēdum tibi fūdū mādauero ⁊ ego emero vl' alias non in
tereſt mea a te emiſſe nō agā.Idē ē ſi tibi mādauero vt negoci
uz meū gereres.neq3 geſſiſti neq3 perijt vel ali' geſſit ceſſat mā
dati actio.¶ Si ig̃rās.Fideiuſſiſti ꝓ me apō titiū ſolui te ig̃
rāte:tu ig̃rās me ſoluiſſe ꝯ pecūia mea ſoluiſti titio:an cōpetat
ꝯ te actio mā.ꝺ2 q̄ nō.q̄ ꝓbat ꝑ reſcrip.iꝑatorī q̄ ꝓ debitore
fideiuſſit:ſi maiorē q̄titatē quā debebat debitor fideiuſſor cō
uēt' ſciēs ſoluit:neq3 appellauit tenet̄ mādati.g̊ a ꝯrio ſenſu ſi
ꝑ ig̃rātiā ſoluit non tenet̄ vt ī ꝑmo caſu.in eo g̊ caſu q̄n ſciuit ſi
nō appellatū eſt vt dolo videt̄ eſſe mādati tenet̄:niſi pauꝑtas
excuſet vl' cū ſi debitori denūciaret vt appellaret.Textus clar'
eſt vſq3 ad.§.ſi quis.

¶ Si q̄s. Mādaui tibi vt accipes .x.mutuo ab actore meo
nō mādati:ſ3 ex mutuo ꝯpetit mihi actio neq3 vſuras ꝑſtabis
mihi niſi in ſtipulationē fuiſſent deducte. Idē mādaui ꝓcura
tori meo vt accipet mutuā pe.titi' ꝓ eo fideiuſſit an ſi meo ꝯdē
net̄ noīe dabit̄ ei vtil' actio ne.ge.q̄ſi inſtitoria ꝯ me.¶ Si cui.
Mādaui tibi vt ſtipl'areriſ a titio potero agere;ꝯ te vt accepto
feras ei vel alij deleges hoc in pr̄ia. Si mat̄ pro filia pecuniā
ſuā vel filie dedit in dotē ⁊ mādāte filia dotē ſibi ſtipulata ſit
tenet̄ mater filie mādari.h in ſcōa.¶ Si q̄s.Mandaui ꝓcu
ra.meo vt ita deinde habeāt rata negocia ab eo geſta:ſi de cō
ſilio titij gerere cepit:an titiū habeāt obligatuz mādati.q̄rit̄ ⁊
ꝺ2 q̄ n̄.ſi q̄d tm̄ dolo fec titi' nō mādati:ſ3 de dolo tenet̄.¶ Si
mādauero.Plan' eſt.¶ Idez.oīa q̄ ad ꝓcuratorē veniūt oc
caſiōe mādati reſtituē dz g̊ ⁊ fruct'.ſ3 ⁊ ſi quos ſūpt' circa fru
ct' ꝑcipiēdos fecerit:eos reputare poterit cuz fructib' vſq3 ad
cōcurrētē q̄titatē:ſed ſi in vectur̄ aliq̄d īpēderet circa rē ruſticā
ꝓcurādā hoc repeteret niſi eſſet cōſtitutū certū ſalariū vt de ſuo
ſūpt' faceret:hoc eſt de ſalario circa ꝑdicta.ſi v̄o aliq̄d fec̄ vo
luptatis cauſa pōt auferre.¶ Fideiuſſores.Fideiuſſi ꝓ titio

apud ſeiuꝫ ſolui huic ſcio.anteꝙ̄ me conueniret in iudicio an
habeā act.man.ꝯ titiū.dꝛ ꝙ ſic.¶ Generaliter.Fideiuſſi ꝑ
te apud titiū fecit pactū de nō petēdo ⁊ mihi ſoli ſi foderā in
vinea cū eſſem hō in dignitate ꝯſtitut⁹:ꝯuenit me titius neqꝫ
oppoſui exceptionē:an agā mādati.dꝛ ꝙ ſic.ſed q̇d ſi omiſi
exceptōꝫ q̄ re⁹ vti poterat:nunq̇d habebo act.man.dꝛ ꝙ nō
h̄ verꝫ ſi ſciebā reo cōpetere exceptio.⁊ ſi creditoꝛ hūit facul
tatē ꝯueīēdi reū vl' ſibi dnūciādi ut ad iudiciū vēiret.ſ.vt iudi
ciū ſuſcipes.¶ Si fideinſ.Fideiuſſoꝛi fiat pactū de nō petē
do aut aīo donādi:⁊ nō agit fideiuſſoꝛ mādati:qꝛ ſibi nihil
abeſt aut aīo remunerādi qꝛ foꝛte fuiuit creditoꝛi ⁊ agetidē
ſi donatū fuit mihi cā moꝛtis vel legato fuit remiſſum.
¶ Marcellus. Fideiuſſi ꝑ te ⁊ titius ꝑ me ſoluit aīo do
nādi agā ꝯ te mandati.hoc in pꝛīa.Sed q̇d ſi erat filiuſfa.q̇
fideiuſſit ⁊ titi⁹ ꝑ eo ſoluit aīo donādi:an pꝛ̄ poſſit agere mā
dati.q̄rit̄ ⁊ rn̄.ꝙ nō.qꝛ q̇ ſoluit nolebat dare pr̄i.idē eſt in ſer
uo fideiuſ.⁊ dn̄o.⁊ h̄ in ſcd̄a.ſed q̇d ſi ip̄e ſeru⁹ ſoluit quod ab
alio donatū ſibi recipit:an aget dn̄s.q̄rit̄ ⁊ dꝛ ꝙ ſic.
¶ Cōtrario.Titi⁹ mādauit mihi vt ei fundū emerē ꝑ.c.q̄l'r
repetam illa.c.dicitur ꝙ act.man.contraria.:
¶ Sed quid.Si filiuſfa.fideiuſſit pꝛe nō iubēte:neqꝫ aliq̇d
ſit in peculio neqꝫ ſoluere tenet̄ ceſſāte mādati actio.qꝛ neqꝫ
pꝛ̄ iuſſit.vel q̇d ſit in peculio maxīe ſi iuſſu vel ex peculio ſolu
tū ſit.h̄ in q̄rta.cetera plana ſunt.¶ Inde papi. Patron⁹
fundū emit ꝑ.xij.⁊.viij.ſoluit ⁊ mādauit liberto vt ſolueret
q̄tuoꝛ ⁊ ꝑdiū recipet cū libert⁹ id ſoluiſſet p̄ciū patron⁹ liber
to p̄nte neqꝫ ꝯdicēte vēditiōi vult libert⁹ agere mādati ꝯria
ad q̄tuoꝛ diſtiguit̄ aut pr̄on⁹ cū mādauit volebat donare li
berto duas partes p̄cij ⁊ libert⁹ nō repetit:qꝛ p̄ſumit̄ eū vel
le reddere q̄tuoꝛ pr̄ono ꝯſentiēdo ei vēdenti ſi nolebat dare
repetit:deducta mercede quā ꝑcepit libert⁹ foꝛte ex locatiōe
ꝑdij.¶ Si mihi. Mādaui tibi vt rē emeres ⁊ emiſti tua
pecunia ages mādati.⁊ h̄ in ꝑ̇ma.ſed ⁊ ſi in eaꝫ aliq̇d eroga
ſti ages ad id.h̄ in ſcd̄a.nec ſolū qd̄ īpēdiſti ſꝫ vſuras ꝯſeq̄ꝛ
h̄ in tertia.⁊ ſi a debitoꝛe tuo exegeris ⁊ ſoꝛtē ⁊ vſuras ⁊ ſol
uiſti ꝑ eo q̇ tibi mādauit cū vberrimas hēres vſuras poterꝭ
habet̄ rō huius.vel ſi ſub grauib⁹ vſurꝭ mutuū ſoluiſti.h̄ i q̄r
ta.ſed q̇d ſi deberet ſine vſuris:vel ſub minoꝛib⁹ tu ſub ma
ioꝛib⁹ acceptū mutuū ſoluerit mādati iudicio:nihilomin⁹ eū
ꝯueniēs ad eaſdē vſuras.¶ Dedi.Debebā titio.x.dedi ti
bi illa.x.vt ſolueres titio:nō ſoluiſti iudicio mādati tenerꝭ mi
hi ad vſuras eo caſu in quo ſub vſurꝭ fui titio obligat⁹.
¶ Adoleſcēs. Habit⁹ eſt ſupꝛa vbi dictuꝫ eſt ꝙ rei turpis
nullū eſt mādatū.¶ Cum quidam.Planus eſt.
¶ Si q̇s.Mandaui titio vt crederet filiofa.ſtudioꝝ cauſa
in q̄ ceſſat macedon̄.cui teneoꝛ mādati.dꝛ ꝙ ſic.h̄ in ꝑ̇ma.ſed
q̇d ſi titi⁹ dubitat an in talē cām mādauit vt mutuaret̄ ⁊ ali
q̇s dicit talē eſſe ꝑiculo ſuo:an mādati teneat̄.⁊ dꝛ ꝙ ſic.
¶ Si poſt.credēs titiū indigere pecunia mutua mandaui ti
bi poſtꝙ̄ mutuaſti eā vt crederes.an tenear mādati.dꝛ ꝙ nō
qꝛ mādatū p̄cedere dꝫ obligationē.hoc in ꝑ̇ma. Sed q̇d ſi
mādem creditoꝛi vt debitoꝛi tp̄s ad ſoluēdum daret et meo
ꝑiculo an tenear mādati.q̄rit̄ ⁊ rn̄.ꝙ ſic.Itē tutoꝛ mutuauit
pec.pupilli ticio.eo facto pubere mādauit ei vt debitoꝛeꝫ ap
pꝛobaret:an teneat̄ mādati.q̄rit̄ ⁊ rn̄.ꝙ ſic.¶ Si mādauero
Quinqꝫ dic̄ h̄.§.vſqꝫ ad.l.heredeꝫ ⁊ ſatis plan⁹ eſt ⁊ loq̄tur
ꝑ̇ma pars de reuocatiōe mandati.

h H Eredē.Si fideiuſſi ꝑ te ⁊ deceſſi hēde relicto.ſi heres
ſoluat:an hēat act.mā.rn̄.ꝙ ſic.Sꝫ q̇d ſi hereditatē q̄
erat inſtitut⁹ vēdat ⁊ emptoꝛ ſoluat:an heres hēat mā
dati act.rn̄d.ꝙ ſic.ſed q̇d ſi duo extent heredes fideiuſſoꝛi.⁊
vn⁹ partē alteri⁹ emit ⁊ ſoluerit an hēat mā.⁊ rn̄.ꝙ ſic.ſꝫ par
tim noīe ſuo partim coheredis:qꝛ hꝫ eū obligatū ex ēpto vl'
ex ſtipulatu:qꝛ ꝓmiſit ceſſuꝝ q̇cq̇d noīe hereditatꝭ ad ſe ꝑue
niret vt p̄ſtet eū indēnē:⁊ cedat actio.man.

s S I mādaſſem.Mādaui titio vt mihi pꝛatū emeret pꝛo
cētū.poſtea me penituit ⁊ mādatū reuocaui.ſꝫ anteꝙ̄
ſciꝫ titi⁹ me pēituiſſe iā emerat an hēat mā.ac.dꝛ ꝙ ſic

s S I quis.Clara eſt.⁊ ꝓcedit ꝑ exēplū.
q Q Ui.Te pꝛeſente ⁊ nō ꝯdicēti mādaui titio vt tibi.x.de
ret intelligis mihi mādaſſe vt titio mādē ⁊ tenerꝭ mihi
mādati.
c C Um mādato.Mādauit titi⁹ vt ꝑ te fideiuberē ip̄e
nō tu:mādati tenet̄.h̄ in ꝑ̇ma.ſi vterqꝫ mādauit vterqꝫ
mā.tenet̄.¶ Interdū.Debitoꝛ tu⁹ delegauit tibi de
bitoꝛē ſuū ꝑiculo ſuo.h̄ eſt ꝙ̄ min⁹ ꝯſeq̄ris a delegato ꝙ reci
peres a delegāte.tenet̄ mādati cū mihi mādauit debitoꝛē ſu
um recipe.ſuuꝫ eū negotiū gerit̄.Idē ſi fideiuſſoꝛ tibi māda
uit vt cū debitoꝛe tuo ageres.¶ Si hu.Obligaui res me
as titio auctoꝛitate iudicis ſubaſtate ſūt mādaui ſeio vt res
illas emeret:an valeat mādatū.⁊ rn̄.ꝙ ſic.lꝫ al's in re mea q̇
ad ꝑſonā meā nulla ſit ēptio.¶ Julian⁹.deceſſit titi⁹ plib⁹
hr̄dib⁹ relictꝭ mādaui vni hē.vt ꝑtē ſuā ⁊ alioꝝ mihi emeret
ſi de pecūia ſoluit:q̄rit̄ an ſiꝫ ei obligat⁹ ⁊ ip̄e mihi.⁊ rn̄.ꝙ ſic
⁊ ſi nolit mihi hēditatē reſtituē ſoluā tibi p̄ciū.¶ Is cuius.
Plan⁹ ē.¶ Qui edē.Rei turpis nullū ē mādatū.¶ Siti
bi.Plan⁹ eſt.¶ Fugitiu⁹.ſeru⁹ me⁹ q̇ fugerat emit ſeruos.
⁊ tici⁹ q̇dā illos recepit:dꝛ ꝙ hēo ac.mā.ꝯ titiū ſi volūtate ſer
ui mei recepit:ſi aūt nō:hēo act.ex empto.
s S I māda.Debebas mihi.x.mādaſti fuo tuo vt mutuā
pec.accipet ⁊ mihi ſolueret:ſi ſoluat an hēaꝫ mā.act.ꝯ
te.⁊ diſtig.aut ſoluit noīe meo immediate ⁊ accepit noīe tuo
aut nō.in ꝑ̇mo caſu liberaris ⁊ teneoꝛ mādati.ſcd̄o caſu non
¶ Si curatoꝛ.Titi⁹ dbitoꝛ ml'toꝝ creditoꝝ:cū eſſꝫ ceſſit bo
nis abſ̄is:creditoꝛes q̇ erāt p̄ntes oꝛdinauerūt curatoꝛē q̇ bo
na deſtruxerat ſi vēdidit neqꝫ creditoꝛib⁹ ſatiſfecit:q̄ actōne
teneat̄.q̄rit̄ ⁊ rn̄.ꝙ p̄ntib⁹ act.mā.abſ̄tib⁹ ſi eoꝝ noīe fec̄ neg.
ge.ac.⁊ h̄ i ꝑ̇ma.Si xͦo nō ꝯtēplatōe abſ̄tiū ſꝫ tm̄ p̄ntiū mā
datū ſecut⁹ diſtraxit abſ̄tes eū neg.geſ.nō hēbūt obligatuꝫ
ſꝫ eos q̇ mādauerūt:vel ſi ſe ſolos crederēt creditoꝛes actiōe
in factū:ſi ip̄ſe ſimilit̄ ꝯtēplatiōe abſ̄tiū mādauerūt.h̄ in ſcd̄a
s S I q̇s.Mandaſti debitoꝛi vt ſolueret titio deceſſiſti h̄
ignoꝛās debitoꝛ ſoluit an liberet̄.q̄rit̄ ⁊ rn̄.ꝙ ſic.
a A Beſſe.Si fideiuſſiſti ꝑ me apud titiū:an ꝯ te poſſum a
gere māda.q̄rit̄ ⁊ rn̄.ꝙ ſic.ſꝫ ꝙ̄tū mihi debuit videt̄ ab
eſſe ſi is ſoluēdo nō fuerit.
¶ Sic.Eſt in ꝑtāte cuiuſlibet mandatū ſuſcipe ſꝫ:ſi ſuſcepit
ſemel neceſſe hꝫ implere:niſi ꝯdixerit ſine leſione mādātis.de
inde ponit q̇b⁹ q̇s nō cogit̄ mādatū ſuſceptū iplere vſqꝫ ad
§.Si q̇s debitoꝛi.
¶ Siis.Fideiuſſi ꝑ te apud titium q̇ hēbat creditoꝛē meū
ſempꝛonium debitoꝛem aīo liberādi me ab obligatiōe fide
iuſſoꝛia ⁊ aīo donādi mihi remiſit ſempꝛonio titi⁹ debitū in
quo ei tenebat̄:an poſſum agere ꝯ te mandati.q̄rit̄ ⁊ rn̄.ꝙ ſic
h̄ i ꝑ̇ma.neqꝫ pl⁹ ꝯſeq̇tur iudicio mādati ꝙ̄ qd̄ exſoluerit.⁊ h̄
in ſcd̄a.¶ Nō.Mādaui tibi vt ires vltra mōtes ad nego
cia gerēda ⁊ detēt⁹ a latronib⁹ fuiſti ⁊ deꝑhenſus ⁊ vulnera
tus ⁊ in curatiōe expēſas feciſti an et iudicio mādati ꝯſequi
poſſis a me cū nō al'eras hoc ipēſur⁹ niſi tibi mādaſſeꝫ.rn̄.ꝙ
nō.ꝑpt̄ mādatū ſꝫ cū foꝛtuitū caſum p̄dicta paſſus es.
¶ Si cū. Mandaui tibi vt mihi fuū emeres.emiſti furtū
tibi fecit fuus iſte teneoꝛ mādati vt dedat̄ ſeru⁹ iſte tibi.qd̄ ſi
ſciui eū furē ⁊ nō p̄dixi tibi teneboꝛ actꝭ.in factū ad intereſſe.
¶ Faber.Mādaui titio vt ſeruū mihi emeret.emit ꝑ.x.⁊ fa
bꝛicam docuit ⁊ mandato meo vendidit eum titi⁹ tibi.ꝑ.xx.
⁊ mihi iudicio coact⁹ ſoluit ꝑ p̄cio agit redibitoꝛia p̄ciuꝫ eſ
cōſecut⁹:an titi⁹ iudicio mādati poſſit cōſeq̇ illa.xx.a me.dici
tur ꝙ nō:niſi poſtꝙ̄ emerit vitiū fuo ſuo acceſſiſſet.ſi xͦo mā
daui de emēdo ⁊ de docēdo ꝯriū eſt:qꝛ mādās de docēdo vi
deoꝛ appꝛobaſſe emptionē ⁊ cibaria illa in eo expēſa conſeq̇
poterit titi⁹ niſi ⁊c.
s S I q̇s.Plana eſt.
¶ Si fuū.Tradidi tibi ſeruū vt eū poſt moꝛtē meam
manumitteres ſi nō manumiſiſti aget heres me⁹ ꝯ te ac.mā.
⁊ ego dū viuo poſſum penitere ⁊ iudicio mā.ſeruū reuocare.
¶ Qui ſuſcepit.hit⁹ eſt ſupꝛa.l.ſi māda.nō.§.ſicut.

¶ Morte. Plan⁹ ē. ¶ Impēdia. Mādaſti mihi vt tibi
crocū vł pip̄ emerē nō īueni vbi hītabā acceſſi ad aliā ciuita-
tem ⁊ expenſas feci eundo: an illas potero repetere. dicitur ꝙ
ſic, ſi bona fide feci. Nec ſi tu forte minus expendiſſes: quia
parcus eras. ¶ Si mādato. Mandaui tibi vt mutu-
ares decem titio ſi agas mandati contra me non debeo a-
lias condemnari ꝙ mihi cedas actiones contra titiū: ⁊ hoc
in p̄ma. ſi v̄o egiſti contra titium nō liberor: imo magꝭ non
incidā in obligationē: ⁊ in tm̄ ero tibi obligat⁹: ꝙ ab eo ꝯſe-
qui nō poteris. hoc in ſecūda. Sed tu mihi cedere actionem
debes ꝯ titiū. ⁊ hoc in tertia.

P Apinianus. Mādaui tibi vt tu mutuares. x. titio
mutuaſti cōuent⁹ noīe meo tibi ſolui: an libereť titi⁹
q̄ritur ⁊ diciť ꝙ non. ipſo iure ⁊ mihi cedes actionem
quā habes cōtra reū.

S I fide. Spe future nūeratiōis ꝯfeſſus fui me. x. rece
piſſe a titio ⁊ ſeius ꝓ me fideiuſſit: titius mihi nō nu-
merauit. fideiuſſor ſoluit neq; exceptionē numerate
pecu. oppoſuit an teneor mandati. diſtinguiť. ſciēs aut igno
rans obmiſit exceptionē. p̄mo caſu non. ſecundo caſu ſic. hoc
in p̄mo. ſed quid ſi numerauit ⁊ pactū fuit de non petendo. ⁊
fideiuſſor cōuent⁹ eū non oppoſuit. diſtingue vt in primo ca
ſu. hoc in ſecunda. ¶ Nō. Me inutiliter obligaui: puta cre
ditore ſtipulāte ⁊ me ex interuallo reſpōdente: fideiuſſit titi⁹
ſi ſoluat ex cauſa fideiuſſionis: an teneat ei mādati. diſtingui
tur: aut ſoluit errans in facto ⁊ aget: aut in iure: ⁊ non aget.
¶ Si cū. Fideiuſſi ꝓ te. tu vero ſoluiſti. ego ignorans te ſol-
uiſſe. ſolui etiā an habeam mādati acti. dr̄ ſic: idem econtra.
¶ Quedā. Fideiuſſiſti ꝓ me: tuq; cōuent⁹ a creditoribus ꝓ
ꝓcuratorē: cui tu fideiuſſor poteras opponere exceptionē ꝓ
curatiōis: puta q2 eſſet mīor. xxv. anno. neq; oppoſuiſti. ſi ſol-
uiſti: an teneor tibi mādati. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ſiue ſciēs ſiue ignorās
neq; dz de apicibus iuris diſputari. ¶ In oībus. Siue cre.
pecuniam non numerauerit ſed plus recepit vt ſi in. l. fideiuſ-
ſit ⁊. c. ſoluit aduerſus eū datur repetitio ꝑ cōdi. inde. qđ ē ve
rum ſi extra iudiciū: q2 tunc repetitio non datur ſꝫ crimīe ſtel-
lionatus poterit accuſari. ¶ Fideiuſſor. Fideiuſſi ꝓ te vſq;
ad annū vt vltra non tenerer. ſteti ꝑ annū ⁊ eo elapſo ſolui ꝓ
te: an tenearis mandati. rn̄. ꝙ ſic. ſi paratus ſuꝫ defendere cō
tra creditorē tuum.

S I hominē. Plana eſt.

S I negotia. Tenebaris mihi vi bo. rap. infra annuꝫ
in quadru. poſt annum in ſimplū. mandaui tibi vt ne
gotia mea gereres: ſi a te non exegerim ⁊ annus labatur an
in ſex aut in quadru. iudicio mandati mihi tenearis. q̄ritur et
rn̄. ꝙ ad quadruplū.

S I herede. Delata mihi hereditate nolui eā adire: ti-
mens eā dānoſam eſſe. mandauit mihi titius vt eam
adirem ſi ꝑ hoc dānū patiar an iudicio man. poſſim
id a titio cōſequi. rn̄. ꝙ ſic. hoc in p̄ma: an idem ſit in legato. ⁊
reſpond. ꝙ non. hoc in ſecunda. In tertia dr̄ ꝙ ſi creditores
mandāt heredi vt adeat: ei creditores tenebuntur mandati

R Ogatus. Si titius rogatus vt fideiuberet pro me
in. x. fideiuſſit in. v. tm̄ teneor ei mādati: quia fecit qđ
mandaui. ꝙ ſi maiori quātiate q̄ ego mandarem fide
iuſſit. eaten⁹ tm̄ teneor quatenus mādaui non in plus teneor.

Q Ui negotia. Gerebam negotia Titij ⁊ exegi de-
bitum a debitoribus ſuis. ſcripſi in quadam epl'a
illi titio ꝙ ego reciperem aliquā pecunie quātitateꝫ
puta. c. ⁊ habebam eā ex cauſa mutui ⁊ redderem eam ſibi
cuꝫ vſuris ſemiſſibus. q̄ritur an per hec verba pec. videať eē
penes me ex cauſa mutui. dicitur ꝙ non. ſic enim accideret ꝙ
in quolibet contractu nuda pactiōe poſſet fieri credita pecu
nia: ⁊ hͦ eſſe non debet neq; cōtrariuꝫ eſſet qđ opponi poſſet
de tali caſu ſi tu habens pecuniā meaꝫ depoſitam: ⁊ veliꝫ ꝙ
tu habeas eam ex cauſa mutui bene eſt mutuum: quia ibi nū
mi mei bene efficiuntur tui: ⁊ idē benigna rōne receptum eſt
in caſu alio q2 ſi iuſſi ꝙ tu accipes de pecūia a debitore meo
teneris mihi ex cā mutui: ⁊ in his ſimilib⁹ arguo ad predicta
qđ ſi volebā tibi mutuare pecuniam ⁊ tradā tibi argentuꝫ ⁊
vendidiſti: nō ideo magꝭ repetā iſtam pecuniā tanq̄ mutuā
ſꝫ poſtea q̄ ex argēto meo redacta fuerit tuo foret periculo.
Erit ergo ⁊ in caſu iſto vt ꝓcurator teneať p̄ſtare vſuras q̄s
cōuenit in epl'a: eo ꝙ ꝯuētio veſtita fuit q̄ſi coherētia contra
ctus: ſtatim poſt traditionē interpoſitaꝫ: ſꝫ pecunia periculo
foret ꝓcuratoris. vnde magis videbatur mutuum ſed nō eſt
immo eſt mandatum. ¶ Cum heres. Erat aliquis heres ꝓ
parte: mandaui ſibi vt emeret fundum hereditarium: idcirco
q̄riť ſi emit an inter me ⁊ eum erit actio mandati. dr̄ ꝙ ſic pro
alioꝝ heredū partib⁹: ſed q̄ritur an ꝓ parte ſua ſit actio man
dati inter me ⁊ eum: an emptio ex empto vt dicatur cōtract⁹
fuiſſe ꝯditionalis: puta ſub hac ꝯditōne ſi aliaꝝ partes emē
tur: ⁊ tunc quero ſi ſic mādaui ſibi ꝓ parte ſua ſub cōditione
ſi emeret partes alioꝝ: an heres me⁹ ſit illi obligat⁹ ſi alij no
luit vēdere: ⁊ ip̄e heredi ſi alij vēdiderit ꝙ ſi vēditio facta cre
datur ſub conditione aget ſecū mandatari⁹ ⁊ heres cū eo ex
empto nō mandati ſicuti ſi ſub quauis alia ꝯditione emptio
fuiſſet cōtracta. Si vero dicamus mādatū cōtractū me mor
tuo nō ageť cū ſciret hoc mādatarius: q2 mādatū reſolutum
fuit. ſi tm̄ q̄riť an ea que veniunt in actōe ex empto: veniūt vt
actio mandati. ⁊ rn̄. ꝙ ſic.

S I fundū. Mandaui tibi vt emeres mihi fundū cor
nelianū q̄ ex parte tuus erat. q̄ritur an mandatuꝫ ita
conſiſtere poſſit vt redēptis alijs partib⁹ ⁊ ad tuam
p̄ſtandum tenearis. ⁊ dr̄ ꝙ ſic. ſed pone ꝙ in fundo emendo
ſtatui p̄ciū. dr̄ ꝙ eodem p̄cio quo emis ceteroꝝ partes: ⁊ tuā
p̄ſtabis: dūmodo nō excedat p̄cium hoc ſtatutum in manda
to. Sꝫ pone ꝙ nullū p̄ciuꝫ ſtatui. tuq; partes alioꝝ diuerſis
p̄cijs emeris. dr̄ ꝙ tu p̄cio eſtimato vt partes alioꝝ impen-
ſo tuam preſtabis arbitratu boni viri. ita tamen ꝙ bonus
vir coaceruet ſummas maiores ⁊ minores ⁊ ſm̄ eas arbitre-
tur. ſed pone in eo caſu in quo fuit ſtatutum certum precium
ꝙ cōmodo emiſti ⁊ viliori p̄cio: nunq̄d preſtabis partem tuā
viliori p̄cio: q2 pone ꝙ oportebat ceteros vēdere vel neceſſi
tate rei familiaris: ⁊ alia iuſta cauſa: nunq̄d oportebit te co
gnoſcere hoc diſpendiū: cū nullū lucrū ſentias: q2 mandatuꝫ
debet eſſe gratuitū certe non oportet neq; tibi cōcedendum
fuit impedire venditionē quia aioſiorē inuēturus es empto
rem q̄ tibi mandatuꝫ fuit. Sed pone ꝙ mādaui tibi vt eme
res fundum ⁊ adieci ꝙ nō aliter volebā teneri niſi totuꝫ eme
res ſi totū nō emiſti: ſed parteꝫ: geſſiſti tibi nō mihi negotiuꝫ
⁊ iō nō tenebor: quia neq; ſeruaſti mādatū ſꝫ ſponte ſuſcepi-
ſti. ſed ſi mihi dictū fuit de hoc ⁊ tu partem emiſti: ſꝫ aliorum
ꝑtes emere nō poteris: tm̄ eſt inter nos mādati actio ⁊ hͦ dicit

H Ominem. Fideiuſſi ꝓ te ad preſtandū hominē: pu-
ta ſtichum ⁊ ſolui. ſi agā contra te mandati. queritur
an conſequar eſtimationē conſiderato tempore quo
ſolutus fuerit. dicitur ꝙ ꝯſiderato tempore quo ſolutus fuit
al's in ſtipulatione ſeruať. nam ſi ſtipulatus ſum certum ho-
minem ⁊ is mortuus fuerit: quia p̄ſtatur eſtimatio tp̄is quo
agitur niſi ꝑ ſtipulationem ſteterit quomin⁹ ſolueret: ⁊ primo
caſu ſpectatur tempus etiā p̄cedens. Secūdo ſubſequēs: q̄a
neutri debet eoꝝ fruſtratio ꝓdeſſe.

L Etius. Quidam qui vocabatur lutius partem
cuiuſdam domus quam habebam communem cui
dam pupillo meuio filio naturali commodauit obli-
gandaꝫ non animo donandi deceſſit publius relicta filia pu
pilla: tutores eius ⁊ lutius acceperunt iudicem de mutuis pe
titionibus. queritur an domus pars liberari debeat: marcel
lus rn̄. an ⁊ quando liberari debeat conſiderabit iudex ex ꝑ-
ſona debitoris: ⁊ ex eo ꝙ actum fuit inter contrahentes ⁊ a-
lijs qui in littera continentur. ⁊ eſt earum ſpecierum iudicia-
lis queſtio que conſueuit frequentiſſime agitari. non tamen
ſimilis priori. ſi fideiuſſor anteq̄ ſoluat poſſit agere manda-
ti vt liberetur ab obligatione. ⁊ reſpō. ꝙ ſic. neq; enim debet
expectare vt ſemper ſoluat: maxime ſi diu ſtetit in obligatiōe
neq; habeat paratam pecuniam qua ſoluat reuꝫ ſtatim con
ueniet. ⁊ hoc dicit.

VT ariſtoni. Queritur an depoſitū ⁊ mādatū ita ꝯ hi poſſit vt res ſit ꝑiculo depoſitarij ⁊ mādatarij dꝛ ꝙ ſic: ⁊ hͦ placuit ariſtoni ⁊ celſo pᷓi.

SI ꝑ te. Titius ꝑ me q̇ pn̄s erā ⁊ vetabaꝫ. fideiuſſit: an hēat act. mā. dꝛ ꝙ nō. lꝫ q̇dā dicāt ſibi competere qd̄ nō eſt verꝫ.

POteſt. Dicit iuriſcōſultus ꝙ aliq̄n cōtingit ꝙ mandati actio tm̄ datur ab vna parte ⁊ eſt exēpluꝫ ſi ſi tibi mādaui vt fundum ꝑ certo p̄cio ⁊ tu fueris egreſſus fines mādati. hēo act. mā. ꝯ te: tu nō ꝯ me.

SI. volebā vēdere hereditatē mihi delatā mādaui tibi vt inq̇reres vires eius: denūciaſti mihi ꝙ nō erat bona: ⁊ ꝙ volebas eā emere: emiſti ꝑ. l. cū valeret. c. teneriſ mihi mādati. hͦ in p̄ma. Idē eſt ſi volebā mutuare titio mādaui tibi vt inq̇reres vtrū eſſet idone⁹: q: teneriſ mādati.

QVi. Mādaui tibi vt pecuniā mutuā crederes vſq; ad certū diē an poſſum cōuenire te iudicio mandati. rn̄. ꝙ ſic. vt ſcꝫ actiōes cedas in illū diē quē ꝯſtiti.

SOlus. Plana eſt in textu.

SI man. Mandaui tibi vt emeres mihi fundū: emiſti ⁊ p̄ciuꝫ vſq; ad mēſem ſoluere ꝑmiſiſti: an iudicio poſſis me cōuenire vt accipiā obligationē ex qua actio competit ꝯ te vēditori. rn̄. ꝙ ſic. q: ego agē potero vt cedas mihi act. ēpti ꝯ vēditorē. hͦ in p̄ma. ſꝫ q̇d ſi mādaui tibi vt ageres noīe meo aduerſ⁹ titiū: ⁊ pēdēte iudicio vis me ꝯuēire iudicio mādati vt trāſferā i me iudiciū an ſis audiēd⁹. q̄rit̄ rn̄. ꝙ n̄. hͦ i ſcd̄a. ¶ Sꝫ q̇d ſi geſſiſti negocia mea ⁊ cū mādato vł ſine n̄ curo ⁊ creditori meo ſoluere ꝑmiſiſti: an auteꝫ ſolueriſ: poſſis agere vt ſuſcipiā obligationē. rn̄. ꝙ ſic. ſed ſi noluit creditor mutare obligationē cauebo me te defenſurū. hͦ in tertia.

¶ Si iudicio. Si ꝑmiſiſti te iudicio ſiſti. vi. die. an añ diem agere poſſum vt me liberes. ¶ Sed ſi. Mādaſti mihi vt ꝑ te creditori tuo ſoluerē ⁊ ego ꝑmiſi. ⁊ hͦ noīe cōdēnat⁹ ſuꝫ an mihi mādati tenearis. ⁊. rn̄. ꝙ ſic. ¶ Quotiēs. Qn̄q; aliquis mādato alteri⁹ ſe obligat ⁊ anteq̄ ſoluat agere pōt mādati. ſed nō ad hͦ agit vt mādator ſoluat: ſꝫ vt mādator eū liberet nec ſi incōtinenti ſoluere tenet̄ ⁊ ſicuti equū eſt eū q̇ actiōēs eſt nact⁹ poſt mādatū alteri⁹ mādati iudicio eā p̄ſtare: ita equū eſt vt liberetur hac actiōe. ¶ Si fideiuſſor. Pone caſuꝫ vt glo. ponit. ¶ Quod. Tenebariſ mihi in. c. ad mādatū tuum ſtipulat⁹ ſum aīo nouādi a debitore tuo agere potero mādati ad cōſequēdū ꝙ nimis a debitore tuo ſeruare potero videbatur ꝙ nō: q: is q̇ debitorē ſuū delegat ſe liberat. ſed ſecus eſt in iſto caſu: q: hec delegatio erat facta ꝑiculo delegantis hoc in prima.

SI q̇s. Habēs ꝑpoſitū dādi tibi ſtichū dixi tibi ſi nō dedero tibi ſtichū: dabo tibi. c. noīe pene ⁊ fideiuſſorē dedi. fideiuſſor redemit ſtichū a ticio cui⁹ erat: ⁊ tibi ſoluit an poſſit cōuenire me mandati. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ ſic. videbatur ꝙ nō: q: ſtich⁹ nō erat in obligatiōe. hͦ in p̄ma. In ſcd̄a ꝑpōit duas regłas. p̄ma eſt ꝙ quotiēſcūq; q̇dē certum eſt mādatū nō eſt recedēdū a forma. Scd̄a eſt ꝙ qn̄ mādatū eſt incertuꝫ i. de re incerta puta vt emas ſeruum vel ſi vna res eſt in obligatiōe vt in ſuꝑiori caſu: tūc lꝫ alit̄ fiat q̄ ſit mādatū duꝫ tamē expediat mādāti erit mādati actio.

IVlianus. Debebā ticie. x. ⁊ ſeius ꝑ me fideiuſſit: ticia nupſit ſeio. ⁊ ei illa. x. ꝑ q̇b⁹ noīe fideiuſſorio obligauit ꝑmiſit: an ſtatim poſſit me cōuenire mandati. q̄ritur ⁊ rn̄. ꝙ ſic. quia onera ſuſtinet matrimonij: ⁊ ſic non habet ex cauſa lucratiua. ¶ Si is. ꝑmiſiſti mihi hoīeꝫ ⁊ titius ꝑ te fideiuſſit: ſtichū ſeruū alienū mihi ſoluit: an tibi cōtingat liberatio: ⁊ titi⁹ poſſit te cōuenire mādati. q̄ritur ⁊ rn̄. ꝙ nō. hͦ i p̄ma. ſed ſi ſtichū vſucepit cōtingit liberatio: ⁊ titi⁹ aget mandati. hͦ in ſecūda.

QVint⁹. Accepi mutuā pecuniā a titio ſub vſuris: ⁊ ſeius ꝑ me fideiuſſit. cōuētus ego nolui ſoluere vſuras dicēs nō eſſe ꝑmiſſas. vel ꝑmiſſas: ſed nudo pacto. fideiuſ. volēs boneſt. agnoſcere eas ſoluit: an iudicio mādati poſſit eas cōſeq̄. ⁊ rn̄. q̄ nō. ſed q̇d ſi cōuētus fuerit fideiuſſor ⁊ ego denūciauero ⁊ ne vſuras ſoluat: ⁊ is ꝑpter ꝯſeruationē fame ſue ſoluat an repetere poſſit. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ⁊ in p̄mo caſu nō fecit fideliter: lꝫ fideiuſſor ſoluit: ſi velit mihi adimere ius meū ꝑ qd̄ nego pecuniā deberi ſub vſuriſ. i poſteriori caſu nō dꝫ fideiuſſor v̄ſari in dāno. ¶ Cum tibi. mandaui vt pecuniā tuā meo noīe ticio mutuares ⁊ meo periculo: an ꝯſiſtat mādatū. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. hͦ in p̄ma. Si v̄o vt mutuares tuo noīe ⁊ cū ſit cōmodū ⁊ ꝑiculū poti⁹ eſt cōſiliū q̄ mādatū.

SI is. Fideiuſſi ꝑ te. geſtor negotōꝝ meoꝝ ſoluit. habebit te obligatū act. neg. geſt. ego te man. etiā anteq̄ ſoluā geſtori meo.

SEruuꝫ titij. Habebā ſeruū: ticius eū emit a nō dn̄o: mādauit mihi vt eū vēderē: ⁊ vēdidi eū ignorās eſſe meū: poſtea cōperi eū fuiſſe meū: an titi⁹ poſſit agere ꝯ me mādati: ne p̄ciū petat: ⁊ rn̄. ꝙ non. ⁊ aſtrict⁹ ſum ad tradēdū emptori: neq; eū vēdicare poſſum ſi tradiderim: ſꝫ titi⁹ mihi tenet̄ man. ſi in aliquo mea interfuit vt ſi eū aliter nō eſſem vēditurus. ſed pone ꝙ hēbaꝫ ſeruū: ⁊ titi⁹ eū emit a non dn̄o bo. fi. cui titio ſucceſſi. mādaui ꝑcuratori meo vt ipſꝫ venderet quē credebā eū meū eſſe ex cā hereditaria cum al's eſſet me⁹: an mihi vēdicāti ſeruū ab emptore obſtet exceptio: ⁊ dꝛ ꝙ ſic. ſed ꝯ eū q̇ vēdidit eū teſtatori meo habeo regreſſuꝫ nomine euictiōis.

SI ille. Promiſiſti titio. x. corbes frumēti ⁊ ſeius pro te fideiuſſit: ſi ſeius ꝑ te frumētū ſoluat optimū cum mediocre inuenire nō poterit: ⁊ per ſolutionē ei⁹ ꝯtingit liberatio: an id iudicio mādati ꝯſeq̄ poſſit. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ ſic idē eſt ſi ꝑmiſit ſtichū ⁊ eū fideiuſſor ſoluit.

SI fideiuſſor. Si fideiuſſor ꝑ debitore in diē ſoluerit ante diē nō aget mandati anteq̄ dies veniat nec repetet.

SI fideiuſſor. Si fideiuſſor ꝑ debitore triticū ſoluerit ⁊ q̇lib; dādo liberare poſſet nec aliō repetet alioquin doli exceptio ſibi obſtabit neq; inde mandati aliud ꝯſeq̇tur q̄ ꝙ ſoluēdo ſe liberaret reus a creditore.

QVi fide. Rogaſti me vt fideiuberē ꝑ titio. fideiuſſi eo p̄ſente neq; ꝯdicēte vtrūq; ſimul habeo obligatū: ſed ſi ꝑ eo ignorāte vel inuito fideiuſſi: tu tm̄ hēs obligatū ⁊ nō ipſum: neq; obſtat ꝙ pecunia mea re⁹ ſit liberatus: q: id ⁊c.

CVm. Mādauit tibi ſeru⁹ vt eū redimeres an cōſtitit mādatū vt tibi ꝯtrio dn̄ꝫ de peculio vel ꝯ te domino det̄ actio. ⁊ rn̄. ꝙ nō. hͦ in p̄ma. Si vero mādauit vt eū emeres ⁊ manumitteres: ſi emeriſ ⁊ manumiſeris agam ego dn̄s ad p̄cium ſentētie manumittas agā man. ego dn̄s habita rōne affectōnis mee. hͦ in ſcd̄a: ſed quid ſi nūmis tuis redimeris: q: aliter nō ꝯſiſteret emptio ⁊ tibi non ꝯtingeret liberatio: an poſſis agere de peculio. ⁊ rn̄. ꝙ nō cogitauit de hꝫ cōtractu. hoc in tertia. ¶ Si liber. Liber hō ſeruiebat mihi bōa fide: mādauit titio vt euꝫ redimeret ⁊ manumitteret titi⁹ aget ꝯtria mandati ad ꝯſequēdū qd̄ ſoluit ꝯ redēptorē: ita vt titius cedat actiones ꝯtra me. ſ. ꝯditiōe indebiti ex empto.

PRocurator. Procurator me⁹ cui aliquā reꝫ tradidi: eā mihi n̄reſtituit: an furti teneat̄: rn̄. ꝙ n̄ ſꝫ mādati

QVi mutuam. Mandaui titio vt mutuaret ſeio. ⁊ ſub pignore ⁊ ꝯuenit vt titius eligeret me vel ſeiū ſi pignora non diſtrahit eligere poterit ſi diſtrahit neq; totū ꝯſeq̄ pōt ad me titius redire poteſt.

¶ Fideiuſſor. Debebam pupillo. c. fideiuſſit pro me titius ⁊ in iudicio. c. obtulit ⁊ q: non erat pn̄s tutor ꝯſignauit ⁊ depoſuit: an ſtatim poſſit ꝯuenire me mādati: ⁊ rn̄. ꝙ ſic.

¶ Non. Viſitaui limīa beati iacobi: dimiſi ꝑcuratorē: poſtea redij: neq; exegi rōnē adminiſtratōis ſꝫ eū ꝑcuratorē reliqui: ⁊ poſtea viſitaui limina beati petri: nō ſolū inducit̄ in iudiciū man. qd̄ egit ꝑcur. tp̄e p̄mo ſcd̄o: ſed etiā qd̄ tp̄e primo.

¶ Salariū. Negociū meū geſſiſti: ꝑmiſi tibi ꝙ remunerarē te: ſed nō exp̄ſſi in quo neq; officio iudicis neq; actione man

dati ſalariũ tale petere poteri. ¶ Sũpt⁹. Si ꝑ ꝓcuratorez ordinatũ ad cãm nõ ſteterit quominꝰ cã finẽ accepit ſumptꝰ quos fecit repetit.

Mandatũ. Si heres tuus credebat mãdatũ morte nõ finiri ⁊ iõ teneri ad exeq̃n dũ mãdatũ vt ſeruos vẽdiderũt emptoꝛ eos vſucaꝑe poterit ſi tñ ante impletã vſuca. a poſſeſſiõe cadat. ⁊ ad me redierint nõ hꝫ publicianã qꝛ ꝯ dñꝫ nõ daꝛ. ¶ Si ꝑcedẽte. Mãdaui tibi vt me defenderes ꝯ titiũ deceſſi ⁊ tu defendiſti ⁊ ſumptꝰ feciſti. licet mãdatũ finitũ fuerit morte. tñ nõ actio mãdati vñ heres meꝰ tenebitur. hoc in pꝛima. Si võ ſine mandato me defendiſti. videꝛ quodãmõ gerere negotiũ meũ. ⁊ heres meꝰ tibi tenebiꝛ. ¶ Lutiꝰ. Debebã titio. c. cũ inſtaret vt ſoluerez ſeiꝰ ei mãdauit vt nõ infeſtaret me. ⁊ qꝛ incipit in ꝑiculo ſuo. ſi creditoꝛes ꝯueniũt cum herede de remittẽda dimidia debiti cũ titiꝰ eſſet abſens. ſi ſeius ꝯueniaꝛ an habeat exceptionem vt ꝯueniaꝛ in dimidiã ſicut heres meꝰ. diſtinguit cũ fiebat remiſſio aut titiꝰ erat pñs aut abſens. ſi abſens nõ dabiꝛ exceptio ſeio. ſicut ei creditoꝛi hñti pignꝰ vel ꝑuilegiũ nõ ꝑiudicatur per pactũ alioꝝ creditoꝝ. nec huic q̇ erat abſens q̇ ſi fuiſſet ꝑſens ꝓclamaſſet. neqꝫ ſi ſubmoueaꝛ creditoꝛ a mãdatoꝛe ꝯſuliꝛ heredi. ſed fideiuſſoꝛi ſiue mãdatoꝛi cũ heres ꝑſtaturꝰ eſt iudicio mãdati ꝯuẽtꝰ ꝙtñ ꝑſtabit alijs creditoꝛibꝰ. ⁊ ſi creditoꝛ partẽ ab herede accepiſſet ꝙtñ ad mãdatoꝛez ſibi ꝑiudicauit qꝛ ꝑſumiꝛ ꝯſenſiſſe remiſſioni.

Si mãdato. Mutuaui tibi pecuniã quã a te titius ſtipulatꝰ eſt mãdato meo ⁊ nõ aĩo donãdi deceſſi. hrs meus hꝫ mãdati actionẽ ꝯ titiũ vt ſibi cedat actionẽ quaꝫ hꝫ aduerſus te: ⁊ ſi a te exegit titiꝰ heres mãdati actionẽ hꝫ vt repetat pe. ¶ Paulus. Fideiuſſoꝛ nõ põt emere rẽ pignoꝛi obligatã a reo ꝑncipali. ¶ Paulus. Titius ꝓ me fideiuſſit: vel mãdauit ſeio vt mihi mutuaret: ⁊ ꝓmiſit ſe ſoluturuꝫ vſqꝫ ad annũ. ſi infra annũ nõ ſoluat an poſt annum teneaꝛ. dꝛ ꝙ ſic. ¶ Paulus. Mãdato titij ⁊ ſeij credidi tibi pe. vtrũqꝫ inſolidũ mãdati ꝯuenire poſſum. ſi aũt iudex vtrũqꝫ ꝯdẽnet ex cãte facta fuit ꝯdẽnatio in ꝑncipali. ¶ Creditoꝛ. Mutuaſti mihi pecuniã ſub pignoꝛe ⁊ dedi fideiuſſoꝛes ſi pignꝰ vẽdidiſti ⁊ emptoꝛi euictũ ſit: an ꝯ fideiuſſoꝛes hẽas regreſſum. q̃ritur: ⁊ an ſit differẽtia ꝓmittis de euictiõe nec ne. diſtinguitur an ſit ꝯſecutꝰ debitũ aut nõ: ſi nõ: nõ liberabiꝛ fideiuſſoꝛ. eodẽ mõ ſi ꝓmiſiſti de euictiõe ⁊ euictũ ſit pignꝰ: qꝛ reſtituere heres neceſſe hꝫ ꝑciũ. ſi pignꝰ fuerit euictũ non liberabiꝛ. ſi ergo de euictione nõ teneari liberabiꝛ. ¶ Ille. Mãdaui titio vt decẽ tibi crederet ſub pignoꝛe: ⁊ mãdaui me ꝑſtaturꝝ titiũ indẽnẽ tã noĩe ſoꝛtis ꝙ vſuraꝝ q̇ ad oẽs deinde pluries cõuẽtus nõ m̃di ḋceſſiſti an moꝛte tua liberoꝛ. q̃riꝛ ⁊ dꝛ ꝙ vſqꝫ ad xxx. an. durabit actio mãdati ꝯ me. ¶ Paulus. Mãdaui titio vt pecũiã meã mutuaret ſub idonea cautiõe titiꝰ nõ adhibuit fideiuſſoꝛẽ neqꝫ pignoꝛa vtrũ mãdato ſatiſfecit. dꝛ ꝙ nõ

Creditoꝛ. Plana eſt vſqꝫ ad. §. ad eũ. ¶ Ad eũ. Nuptias ſit tibi ꝯſãguinea mea. mãdaui tibi epiſtolã talẽ. Scias ꝙ mater puelle ꝓmiſſura tibi dotẽ idonea ſit: nihilominꝰ fideiubeo te habere ſaluũ q̇cq̇d tibi ꝓmiſit noĩe doti ſi aliq̇d tibi hoc noĩe ꝑſtitero ⁊ deceſſero. an heres meꝰ iudicio mãdati cũ matre puelle agere poſſit q̃ neqꝫ mãdauit neqꝫ ratũ hũit vl' ꝯſeq̇ poſſit ab herede mr̃is. ⁊ rñ. ꝙ nõ. hꝰ in ꝑma. ſꝫ an neg. ge. ⁊ rñ. ꝙ nõ. qꝛ potiꝰ videoꝛ meũ negotiũ gerere noluiſſe: ſꝫ qd ſi maritꝰ ꝯ me agere velit an poſſim eũ repellere ꝑ except. ⁊ rñ. ꝙ nõ. hoc in tertia. ¶ Duobꝰ. Si duobus mãdaui vt gererẽt negotia mea ⁊ geſſerũt q̇libet inſolidũ teneꝛ. ¶ Si inter. Pone caſum vt in gloſa. ¶ Lutiꝰ. Titiꝰ frater mãdauit filio fratris vt negotia ſua gereret ⁊ ꝙ haberet ratũ q̇cq̇d de rebus ſuis diſponeret. ſi fraudulẽtur aliq̇d cõmiſit an debeat teneri. ⁊ rñ. ꝙ ſic. hꝰ in ꝑma. ſed q̇d ſi hic fuit magr̃atus ⁊ rõne adminiſtratiõis fuit debitoꝛ reipu. an ob hꝰ patruꝰ debeat teneri. ⁊ rñ. ꝙ nõ. hꝰ in ſcḋa.

Quod filio. Mãdaui filiofam. ꝙ aliq̇d ꝓ me peteret illud emãcipatꝰ exegit intra annũ a tꝑe emãcipatiõis potero agere cũ pr̃e mãdati ḋ peculio. Itẽ cũ filio potero agẽ actione mãdati ꝑpetuo.

Cum. Deceſſit paterfa. relicto filio herede ꝯtrouerſia erat inꝛ meum ⁊ heredẽ ⁊ amicos ſignificauit. ſ. patruꝰ meuꝰ ſoꝛoꝛibꝰ ꝙ cõicaret cũ eis q̇cq̇d ꝯſeq̇ poſſit ex lite: poſtea trãſegit ꝓ. xx. voluit ipe petere. x. obijcit frater ꝙ intelligit de cõicãdo qḋ poſſit euincere ꝑ ſñiam. q̇d iuri ſit. q̃riꝛ ⁊ rñ. ꝙ cõicabiꝛ. ¶ Mãdaui. Mãdaui tibi vt fideiuberes ꝓ titio apud ſempꝛoniũ nõ fideiuſſiſti. ſꝫ mandaſti ſempꝛonio vt crederet titio. ſi aliq̇d eo noĩe ꝑſtiteris an me ꝯuenire poſſis. q̃ritur ⁊ rñ. ꝙ ſic. videbaꝛ ꝙ nõ: qꝛ mãdaui vt fideiuberes: ⁊ nõ fideiuſſiſti ſed mãdaſti.

¶ Pro ſocio Ruſtrica.

Societas Poteſt fieri in ꝑpetuum vl' ad tꝑs ¶ In ſocietate. Si oĩm bonoꝛũ ꝯhatur ſocietas. ſtatim oĩa cõicanꝛ. hꝰ in ꝑma. ⁊ licet hincinde nõ fuerit facta traditio: tacite tñ interceſſiſſe videꝛ. hꝰ in ſcḋa. actiões aũt ſi q̃ ſocio competũt aduerſus alios niſi cedanꝛ alter ſocius intentare nõ põt. ſ. directas. hꝰ in tertia. ¶ Cũ ſpecialiter. Cõtraximus ſocietatẽ oĩm bonoꝝ. dꝛ ꝙ ſi obueniat aliq̇d ab hereditate vel legato vl' donatiõe cõeſtatim acq̇ritur cõioni. ⁊ hꝰ dicit. ¶ De illo. Fecimus ſocietatez adiecimꝰ ꝙ ſi aliq̃ iuſta hereditas adueniat ꝙ cõis ſit. q̃riꝛ q̃ ſit iuſta an q̃ ex teſtõ obueniat. aut q̃ iure legitimo. dꝛ ꝙ ea q̃ iure legitimo. ¶ Societas. Si dolo induxiſti me ad ꝯhẽdũ ſocietatẽ alicuiꝰ momẽti nõ erit ſocietas.

Societatẽ. Nõ ſolũ vniuerſoꝝ bonoꝝ ſꝫ vniꝰ rei ꝯhitur ſocietas. hꝰ in ꝑma. ſed q̇d ſi vnꝰ plus habeat ꝙ aliꝰ valet ſocietas: qꝛ ille cui deeſt ĩ facl'tatibꝰ ſupplere põt oꝑa. ſi ꝯhã tecũ ſocietatẽ vt lucrũ cõiceꝛ ⁊ vt nihil ponas ⁊ hꝰ donãdi aĩo feci nõ ꝯhiꝛ ſocietas.

Si ſocietatẽ. inter aliquos ꝯhitur ſocietas: vt alter arbitreꝛ ꝙtuꝫ q̇ſqꝫ debeat ponere in ſocietatẽ arbitriuꝫ ſuũ arbitrio boni viri redigẽdũ eſt qḋ eſt nõ equis partibꝰ ſocij ſint: ſꝫ ꝓut vnꝰ plus oꝑe habet et induſtrie ſiue alter facultatũ ꝙ ſi ꝯhaꝛ ſocietas. licet dictũ nõ fuerit ꝙ exꝑſſe oĩm bonoꝝ tñ ſubintelligiꝛ ⁊ ſolũ illa que ex q̃ſtu deſcẽdũt cõicabunꝛ an aũt hereditas vel legatũ. ⁊ reſpõ. ꝙ nõ: qꝛ iſta nõ obueniũt: niſi exꝑſſe ſuꝑ his conuenerit nec es alienũ niſi qḋ venit ex q̃ſtu neqꝫ cõicaꝛ neqꝫ in rationi deduciꝛ; ſed ſi dꝛ ꝙ lucri ⁊ q̃ſtus aliq̃ ſocij ſint: tñ dꝫ reſtringi ad q̃ſtũ. ⁊ adiecit dictũ fuit ꝙ vbi ꝯhiꝛ ſocietas nõ adiecti ꝑtibus ꝙ intelligaꝛ cõicãdũ q̇cq̇d ex q̃ſtu ꝑuenit: vl' vẽditione vel ex ſili ꝯctu neqꝫ adiecit ex hereditate vel legato vel donatiõe cauſa moꝛtis ſed foꝛte; iõ qꝛ nõ ſine cã moꝛti ꝑueniũt talia ſꝫ ꝓpter alteriꝰ meritũ ⁊ qꝛ plerũqꝫ aparẽte debita obuenerit hereditas. ⁊ ita q̇ntus de here. ſcripſit. ſꝫ nec es alienuꝫ venit niſi ex q̃ſtu ꝓceſſit ſed ſi adijciaꝛ ꝙ ſocij lucri ⁊ q̃ſtꝰ ſint ad hãc adiectionẽ nõ ꝑtinet niſi lucrũ obueniens ex q̃ſtu. ⁊ hꝰ dicit cũ. l. ſe. vſqꝫ ad. l. ſi ꝯuenerit.

Si ꝯuenerit. Inter duos ſocios ꝯuenit ne diuideretur res cõis intra certũ tꝑs. dꝛ ꝙ nõ cogit iſtud pactum ne abeaꝛ a ſocietate. ⁊ ſi ꝯuẽerit ne vnq̃ ſocietas diſſoluaꝛ ñ vꝫ qꝛ fruſtra ſit vt ſubijcit. ⁊ ſi fiat ne diſtrahaꝛ infra tꝑs ⁊ cum intẽpeſtiue renũciauerit teneꝛ actiõe ꝓ ſocio. ſꝫ põt renũciatõ hẽre rõnẽ ſi rẽ renũciauerit intẽpeſtiue ꝙ aliq̃ ꝯditio ſub q̃ fuit cõicata ſocietas nõ obſeruet: vl' ꝙ ita iniurioſus ⁊ dãnoſꝰ ſit ſociꝰ vt nõ expediat eũ pati: vl' ꝙ nõ liceat eũ frui illa re ꝓpter quã fuit coita ſocietas. vl' qꝛ ꝙ ſit abfuturꝰ etiã inuitus cã reipu. licet poſſet ſ. bi imputari qꝛ ꝑ aliũ nõ egerit ſocietatẽ vel curã ſocio nõ cõmittit. ſꝫ hꝰ imputari non poſſet niſi facile poſſet alijs cõmittere vel ſociꝰ valde diligẽtioꝛ ⁊ idoneꝰ eſſet ſed cũ actũ eſt ne diuidaꝛ intra certũ tꝑs an vẽditio impediatur ⁊ videꝛ ꝙ eadẽ rõ impediret vẽditionẽ q̃ impedit diuiſionẽ ⁊ certe ipſo iure non impediꝛ ſꝫ obſtat emptoꝛi exceptio ſi aũt tꝑs diuidaꝛ certe ⁊ ſociꝰ q̇ vendidit facit ꝯ pactũ: ⁊ iõ teneꝛ actione cõi diuidẽdo vel actõe ꝓ ſocio. hꝰ diꝛ cũ tribꝰ. l. vſqꝫ ad. §. ſi abſenti. ¶ Si abſenti. Si aliq̇s renunciauit ſocietati ſocio ſuo abſente. diciꝛ ꝙ illud qḋ acq̇rit interim ꝙ diu

abſens hͦ ſciat cõe erit detrimẽtũ illiꝰ ſolũ q̃ renũciauit. ſ3 ecõtra ſi abſens lucret̃ ad eu3 ſolũ ꝑtinet lucrũ. cõe aũt erit detrimẽtũ: ⁊ eſt ſciẽdũ ꝙ nõ o3 caueri ꝙ nõ intẽpeſtiue renunciet̃. nã ⁊ ſi nõ caueat̃ tñ intẽpeſtiua renũciatio venit in eſtiatiõe3

SI ſeruꝰ. Plana eſt. q2 dixit ſi ꝯxi ſocietatẽ cum ſeruo: ⁊ dñs eiꝰ iubeat ip3 renũciare ſocietati: o3 ꝙ mihi denũcietur.

QCũ admittit̃. Duo erãt ſocij alt̃ admiſit aliũ ſociũ ſine volũtate alteriꝰ. d2 ꝙ illius q̃ admiſit ſociꝰ eſt: alteriꝰ nõ. nã ſociꝰ mei ſocij nõ eſt meꝰ ſociꝰ; ſed ſi ipſe aliq̇d ꝯſecutꝰ fuerit a ſocietate cõicabit cũ illo q̃ illu3 admiſit ⁊ ille nobis p̃ſtabit factũ ſuum. ⁊ etiam illũ p̃ſtabit factũ ſocioꝝ. vñ certũ eſt q2 nihilominꝰ tenet̃ ꝗuis p̄mo nõ agatur inter aſſumẽtẽ ⁊ aſſumptũ anteꝗ̃ agat̃ inter ſocios. dubitat põpo. an teneat̃ ſociꝰ mãdati actione ꝓpter aſſumptũ: ⁊ nõ teneat̃ in plus ꝗ̃ facere põt: an teneat̃ inſolidũ. ⁊ d2 ꝙ inſolidũ: q2 culpa ſua admiſſum eſt. S3 q̃rit̃ vtrũ cõmodũ qͦd ꝑ aſſumptũ obuenit ꝓpter dãnũ eiꝰ culpa datũ in ſocietatẽ cõpẽſandũ ſit. ⁊ rñ. ꝙ ſic. S3 corrigit marcellus neq3 cõpẽſabit̃ nã ſi alter ex dñis ſeruũ ſocietati p̃poſuit. idẽ erit. ſ3 ſi alienu3 ſeruũ ambo ſocij p̃poſuerũt nõ tenebit̃ dñs ad ſolidũ. ſed de peculio. ⁊ hͦ dicit vſq3 ad. l. nõ ob eam.

NOn ob eã. Lex iſta ⁊ ſequẽs ide3 ponũt qͦd ex eo ꝙ ſocij induſtria auxit ſocietatẽ: ob hͦ non excuſant̃ ſi ſit ſocietas ꝑ negligẽtiã eiꝰ leſa. ⁊ hͦ eadẽ. l. ſe. dic̃.

OMne. Si es alienũ ꝯhit̃ manẽte ſocietate de cõi ſoluẽdũ eſt ⁊ diſtracta ſocietate. Nã ⁊ ſi ſub ꝯditiõe fuit obligatio ꝯcta ⁊ ſoluta ſocietas extitit ꝯditio de cõi ſoluẽdum ẽ: ⁊ ſi forte ab vno ſocioꝝ ſolutũ fuerit hͦ repetit̃ a cõi ꝓ ſocio ⁊ iõ ſi interi3 dirimat̃ ſocietas cautiões interponẽde ſunt de ſoluẽdo ꝯditiõe exiſtẽte.

SI ſocij. Si plures ſint ſocij ⁊ vnꝰ debeat pecuniã ex cã ſocietatꝭ in diẽ ⁊ ante diẽ diuidat̃ ſocietas ſocius non deducit illud debitũ ſ3 cauet̃ ꝙ adueniẽte die ſociꝰ defendat̃

SI nõ fuerit. Si coit̃ ſocietas in pari pecunia: neq3 adijciatur de partibꝰ lucri vel dãni. d2 ꝙ eq̃les erũt. ſ3 ſi dictũ ſit ꝙ vnꝰ habeat duas partes vel tres alter vnã qͦd intelligẽdũ eſt cũ in ſocietate coeũda diſpariter cõfert̃ vt ſubijcit. d2 ꝙ valet. Si alter plus ꝯferat vel induſtrie vel ope vel pecunie. Itẽ etiã valet illud pactũ ꝙ alter habeat lucrũ non totũ: ſed cõmune ⁊ nihil de dãno qͦd accidit in caſibꝰ vt ſubijc̃. ariſto tñ reprobat illã ſocietatẽ q̃ſi leoninã in q̃ vnꝰ o3 habere dãnũ totũ: ⁊ nihil de lucro. iniquũ enim genꝰ ſocietatꝭ illõ ex quo q̇s dãnũ tm̃ nõ lucrũ ſperat.

MUtiꝰ. Cõtraxi tecum ſocietatem hoc pacto vt due partes lucri ſpectarẽt ad me ⁊ tertia pars dãni dic̃ mutius tale pactũ nõ valere. Fuiꝰ dicit ꝙ nec de facto ſic ꝯhitur ſocietas vt lucrũ intelligat̃ niſi deducto dãno.

UT ſic. Si rẽ cõem habeã cũ aliquo ñ ſocio. hoc acto vel ꝯuẽtiõe eſt ſit ſocietas. ſociꝰ meꝰ vt ſi ſocietatẽ ꝯha3 cũ eo: q2 vt actio ꝓ ſocio cõpetat. o3 rẽ cõe3 eſſe ex cã ſocietatꝭ nã põt eſſe res cõiter ſine ſocietate vt in rebꝰ duobus legatꝭ vẽditꝭ ⁊ donatꝭ. ⁊ cũ heredibꝰ pluribꝰ res cõis obuenit. ⁊ iõ nõ eſt actio ꝓ ſocio. ſ3 illa q̃ ꝓponit̃ ꝓ negotio cõi geſto. ſc3 cõi diuidũdo. ⁊ de hͦ exẽplũ ponit: qñ aliq̇ ꝯducũt ſil' vl' emũt publicas functiões: ⁊ maxime tale negotiũ ꝑ nũtiũ gerunt: ⁊ nõ eſt valde remotũ ⁊ a ſocietate: q2 ꝯſenſu ꝯhitur. ⁊ iõ idem fit in alio caſu: q2 ſi pupillus ꝯhat ſocietatẽ cũ aliquo ſine auctoritate tutoꝝ nõ eſt locꝰ actiõi ꝓ ſocio: ſed cõi diui. ⁊ in his caſibꝰ ſi q̇s in cõe3 rẽ impẽderit; vl' fructꝰ cões habuit: hab3 locũ actio ꝓ ſocio: ſ3 famil'. fuit cõis iure hereditario: ⁊ inter coheredes ⁊ ex quo ſemel actũ eſt fam. her. agi cõi diui. põt.

NEmo põt. Nõ põt q̇s coire ſocietatẽ vt heres ſit ſociꝰ: ſ3 dat̃ in eũ actio vt bonã fidẽ p̃ſtet: culpã etia3 p̃ſtet p̃deceſſoꝝ ſui q̃ ſociꝰ fuit ſed heres nouo ꝯſenſu põt eſſe ſociꝰ ⁊ incidet factũ ſuũ in ac. ꝓ ſocio. ⁊ hͦ dic̃ vſq3 ad. l. ꝓ ſocio.

PRo ſocio. Si ſocij velint ſocietatẽ diſtrahere: ⁊ aliq̇d debeat̃ ſocietati vel ipſa debet cauere o3 vnꝰ ſociꝰ alteri qͦd ſi aliq̇d ad ip3 ꝑuenerit ꝙ id cõicet vel ſi ſoluerit qͦd aliꝰ teneat̃ ſibi de eo refundẽdo ꝓ parte. hͦ eſt verũ in oibus bo. fi. iudicijs. ¶ Si tecũ. Qͦd ex cã ſocietatꝭ alter ſocioꝝ ꝯſecutꝰ fuerit: iudicio ſocietatꝭ ⁊ cõi diui. ꝯſeq̇tur alter ne cõicet̃. ſ3 altera actio ꝑ alterã tollat̃ due. ll. ſeq. plane ſunt.

SI q̇s. Si ſociꝰ a ſocio ſtipulatꝰ fuerit de dolo in ſocietate nõ cõmittẽdo ⁊ ꝓmittat penã ſi dolꝰ cõmittat̃ nõ ꝓ ſocio: ſ3 ex ſtipulatu aget̃ ad penã: ſi nõ minus fuerit in pena ꝗ̃ intereſſe: ⁊ hec pena his q̃ eam ꝯſecuti ſunt ſi alter debitoꝝ ſit imputabit̃ in ſortẽ.

SI ac. In cõi diuidũdo actõe tm̃ veniẽt corꝑalia nõ nomina. Itẽ in actionẽ ꝓ ſocio nõ veniẽt adiudicatiões cũ ꝑ eã nõ diuiſio ſed cõicatio fiat. ſed tãto minꝰ ꝯſeq̇tur per actionẽ ꝓ ſocio: ꝗ̃tũ plus ꝯſecutꝰ eſt ꝑ act. cõi diui.

MArgaritã. Dedi margaritã vt ſi vẽderes eã ꝓ. xx. mihi redderes: ſi plus illud tuũ eſſet. d2 ꝙ ſi hͦ dixi aĩo ꝯhẽde ſocietatꝭ eſt inter nos actio ꝓ ſocio. ſi nõ: actio p̃ſcr. ṽ.

REi. Si ſociꝰ rẽ cõe3 ꝯctet ⁊ furti ⁊ ꝓ ſocio actio cõpetit neq3 altera alterã tollit idẽ in oibus bo. fi. iudi. vt cõpetat furti ex ea ꝯctatiõe. vt in act. mã. locati. neg. geſt. tutele. ſi tñ ꝓ ſocio actũ fuerit tollit̃ ꝯditio furti. nec tñ facile p̃ſumitur ꝙ ſociꝰ faciat cã furãdi vel celãdi. ſ3 potiꝰ iure ſuo. ⁊ rõne ſue partis quã h3 iure ſocietatꝭ. vñ ſi ſeruũ cõem vnꝰ ſocioꝝ celauerit: nõ tenet̃ lege fauia ꝓpt̃ p̃dictã p̃ſumptionẽ: verũtamẽ ſi ꝓbet̃ eũ ſuppreſſiſſe tenebit̃. ⁊ hͦ dic̃ lex illa: merito q̃ ꝯiũgit̃ cũ lege. ſi ex cã. ⁊ ꝯtinue o3 legi cũ duabꝰ ſequẽti. vſq3 ad. §. ſi dãnũ: ⁊ ille. §. ꝯtinuat̃ cũ tribꝰ legibꝰ ſeq. q̃ plane ſunt.

OUm. Duobꝰ vicinis erat q̇dã fundꝰ ꝯiũctꝰ ⁊ erat cuiuſdã tertij: alt̃ vicinꝰ mãdauit alteri vt emeret vbi ꝑs coniũcta ſuo p̃dio daret̃: ⁊ eidẽ q̇ mãdauit ſtati3 emit: q̃rit̃ an alteri vicino cui mãdauit teneat̃ cõicare. d2 ꝙ facti eſt qõ. na3 ex eo ꝙ ita ſimpl'r mãdauerat nulla eſt actio alteri vicino ꝯvicinũ: ſed ſi actũ fuit inter eos vt emeret̃: vt tanꝗ̃ cõe negotiũ in eo emẽdo gereret̃ in eo caſu tenet̃ ſibi cõicare excepta parte ꝯiũcta ſuo p̃dio. venit enim in iſto iudicio bona fides. ⁊ alter ſociꝰ alteri tenet̃ p̃ſtare dolũ ⁊ culpã. ⁊ hoc dicit. ¶ Si in cocunda. Int̃ aliquos ꝯhit̃ ſocietas: vnꝰ ꝯfert pecũiã vl' alias res: puta agrũ in cõe3 colẽdũ vel pecora paſcẽda: alter opa3 ⁊ induſtriã. ṽbi grã. vnꝰ dabat porcũ in cõe paſcẽdũ vel vineam colẽdã: vt fructꝰ participaret. q̃rit̃ an tal' ſociꝰ culpã p̃ſtare debeat. dicit ꝙ ſic. ſed ⁊ ſi ſociꝰ rei cõis nocuit. d2 ꝙ culpa venit. ¶ Dãna. Si aliq̇s accepit pecꝰ paſcẽdũ cã ſocietatꝭ extimatõe3 ipe p̃ſtare nõ o3 ſi fato intercedat. dãna eni3 fatalia q̃ accidũt i iprudẽtibꝰ ⁊ ignorãtibꝰ nõ p̃ſtant̃. vñ ſi agreſſura latronũ vel incẽdio ꝑierũt dãnũ cõe erit: niſi dolꝰ ⁊ culpa imputari poſſit: ꝯtrũ eſt ſi furto ꝑdiderit hͦ caſu: q2 cuſtodiam debebat ſolus p̃ſtare.

QUidẽ. Duo ꝯxerũt ſocietatẽ vt ſagariam negotiatiõ3 exercerẽt: puta vel ſal' vel ſaccoru3 vl' viliũ pãnoꝝ: ⁊ cũ alter ꝓfectꝰ eſſet incidit in latrones. ⁊ amiſit pecuniã cõem ⁊ aliã quã ſecũ hẽbat. ⁊ ſerui ſui vulnerati fuerũt. d2 ꝙ dãnũ totius pecunie ꝑtinet ad aliũ ſociũ. ſ. ꝓ parte q2 nõ perijſſ3 niſi ſecũ ꝯxiſſet ſocietatẽ. Idẽ eẽt ſi dedit aliq̇d vt ſeruꝰ curaretur q2 totũ cõe erit idẽ eſt ſi naufragio res ꝑierũt cũ in naui nõ poſuerũt niſi res ꝯſuetas ad nauigiũ. nã ſic lucꝝ ꝑtinet ad ſociũ ita ⁊ dãnũ. ¶ Cũ erãt. Duo argẽtarij ꝯxerũt ſocietate3 in argẽtaria tm̃. alter ſocioꝝ aliq̇d acq̇ſiuit ex alia negotiatione. vtrũ hͦ cõicet̃ cũ ſocio. rñ. ꝙ nõ.

PApi. Fratres dimiſerut hẽ. paren. indiuiſam. vt oẽ dãnũ ⁊ lucrũ inde cõe eſſet. d2 ꝙ ſi aliũde aliq̇d alter eoꝝ q̃ſiuiſſet non erit ꝓpt̃ ea cõe. Itẽ q̃rit̃ aliud: pone ꝙ ꝯuenit inter flauiũ victorẽ ⁊ bellũ aſianũ ꝙ de pecunia victoris fierent monimẽta ⁊ induſtria aſiani ⁊ ex pecunia q̃ ex vẽditiõe redigeret̃ certa ꝗ̃titas ꝑtinuerit ad victorẽ ⁊ alia ad aſianũ ꝓ ꝑ opam ſuã. d2 ꝙ eſt locꝰ acti. ꝓ ſocio. ¶ Itẽ int̃ fr̃es coitum fuit volũtariũ ꝯſortiũ vt ſtipẽdia ⁊c. cõia eſſent. d2 ꝙ redigẽtur in cõe iudicio ſocietatis quãꝗ̃ hͦ frater emãcipatꝰ nõ cogetur ꝯferre manẽti in poteſtate fratri ſuo: q2 ⁊ ſi in ꝑtãte eſſ3 haberet ea tm̃ p̃cipua. ¶ Idẽ rñdit. Dicit iuriſcõſul. ꝙ nullus põt ꝯhere ſocietatẽ vt vltra morte3 ſuã porrigat̃: q2 nẽo põt ſibi tollere libertatẽ ſupremi iudicij. i. vltime voluntatis

¶ Idem rñ. in tali q̃ſtione ſi luti⁹ refecerit partes inſule cõis
q̃uis ipe poſſet ex rõne recuꝑare pecuniã cũ certis vſuris in
fra q̃tuoꝛ menſes. dꝛ ꝙ h̃ fecit: qꝛ poſt id tp̃us poteſt habere
dñiũ illi⁹ inſule: põt etiã agere ꝓ ſocio finge eſſi ꝙ malit ſuuꝫ
recuꝑare q̃ dñiuꝫ. vñ poterit ſꝫ q̃ret aliq̇s q̃re orõ diui marci
finiuit vſuras infra q̃tuoꝛ mẽſes. dꝛ ꝙ h̃ fecit qꝛ poſt id tẽp⁹
dedit dñiũ. ⁊ h̃ dic̃ vſqꝫ ad. §. ſi q̇s ſociet. ¶ Si q̇s. Si duo
coierũt ſocietatẽ ad emẽduꝫ. ⁊ res q̃ emi debuit nõ ſit empta
dolo vl' culpa alteri⁹ dꝛ ꝙ tenet̃ ꝓ ſocio: ⁊ ſi dies ſit adiecta
neqꝫ emptũ fuit infra diẽ ſine culpa ſui ſocij nĩl p̃ſtabit̃ ab ali
quo. Itẽ venit in actiõe ꝓ ſocio. vt ſi in rẽ cõeꝫ impẽderim⁹ re
cuꝑerẽ ſumpt⁹. Itẽ ſcripſit mela duo vicini ſemipedes ↄtule
rũt ſoꝛte q̇libꝫ mediũ pedẽ: vt cõgraticiũ parietẽ int̃ ſe facerẽt
ad ſuſtinẽda vtriuſqꝫ onera deinde edificato pariete alt̃ nõ
patit̃ in eũ imitti: bñ aget̃ ꝓ ſocio. Itẽ ſi emerũt areã ne office
ret luminib⁹: niſi alter p̃ſtet quod ↄuenit. venit actio ꝓ ſocio.
¶ Sed ſi. id ſciẽdũ eſt ꝙ licet plures ſint ſocietates cõſtat h̃
iudiciuꝫ ſufficere ad oẽs ſocietates. ⁊ h̃ dicit vſqꝫ ad. §. ſi q̇s
ex ſocijs. ¶ Si q̇s ex ſocijs. Si aliq̇s ex ſocijs ꝓfect⁹ fuerit
recuꝑat ſtabuloꝝ iumentoꝝ ſumpt⁹ ⁊ vecturaꝝ ſiue ꝓpter ſu
am ꝑſonã ſiue ꝓpt̃ merces ↄduxit. Sciẽdũ eſt qꝛ ſoci⁹ oĩꝫ bo
noꝝ oĩa ↄferre dꝫ. vñ ſiue ꝓpter iniuriã factã ſibi vel filio vel
ex lege aq̇l. vl' ſimili aliq̇d ↄſeq̃tur cõe erit. ſꝫ nõ ↄferunt̃ ea q̃
acq̇runt̃ ex cauſis ꝓhibit̃. ſ. ꝑ ↄtriũ neqꝫ ſoci⁹ illa agnoſcit. di
ſtinguit: cũ ſi ſoci⁹ oĩm bonoꝝ ↄdẽnet̃ in actiõe iniuriaꝝ ꝑ in
iuriã iudicij ↄſequet̃ a ſocio. al's nõ. ⁊ ꝙ diſtinguit in eo qᷓ p̃
ſens nõ fuit ꝓpter ↄtumatiã dãnat⁹ bñ recuꝑat. Qᷓ aũt ex
furto vel ex alio maleficio q̃rit̃ ↄferẽdũ nõ eſt. nã delictoꝛum
cõio turpis ⁊ feda eſt. ſi tñ collatio ſit remanere dꝫ cõmune. ſꝫ
nunq̇d dꝫ reciꝑe ſoci⁹ ſi ↄtulerit: ⁊ certe ſic ſi furti ſoꝛte. ideꝫ ſi
de alio crimine vel ꝓpter aliud dãnat⁹ fuerit. ſi ergo ↄuẽtus
ſit ⁊ dãnat̃ aliq̃n recepit illud ſolũ recipit qᷓ ↄtulit: aliq̃n cuꝫ
pena quã opoꝛtet eũ p̃ſtare illud ſolũ recipit q̃n ↄtulit inſciẽ
te ſocio ſi eĩ eo ſciẽte: tũc penã recuꝑat: equũ eſt eĩ ꝙ p̃ſtet ſo
cius penã ei⁹ cui⁹ lucrũ agnouit neqꝫ itereſt vtrũ manẽte ſocie
tate ſoci⁹ p̃ſtiterit ob furtũ: ⁊ an ea diſſoluta. ⁊ qᷓ dictum eſt
in actiõe furti hꝫ locũ in alijs tꝑalibus vel vti iniuriaꝝ ⁊ ĩ bo
nis rap. fui coꝛ. ⁊ ſi lib⁹ ⁊ in oĩb⁹ penis q̃ ex publicꝭ iudicijs p̃
ſtãtur. hec aũt q̃ in hac. l. dicta ſunt locũ h̃re ait pomp̃. ſi ho
neſte ⁊ licite ↄ̃cta fuerat ſocietas. naꝫ ſi maleficij ſit cã nulla
eſt ſocietas in cã inhoneſtaꝭ. ⁊ hoc dꝛ vſqꝫ ad. l. ſi id qᷓ.

s Si id. Si ſocietas ↄ̃cta fuerat inter duos tractatum eſt
ſi id qᷓ alter ↄtulit interciderit: an duret ſocietas. verbi
gr̃a. ego habebã tres equos. tu vnũ ↄ̃himus ſocietatẽ equo
rũ vt q̃drigaꝫ vẽdereꝫ: ⁊ tu haberes q̃rtã partẽ ⁊ ego tres par
tes. dꝛ ꝙ ſi moꝛiat̃ equ⁹ tu⁹ ante vẽditionẽ ꝙ ſoluta eſt ſocie
tas: qꝛ nõ ↄ̃ximus ſocietatẽ aĩo habende q̃drige ſed vẽdẽdi.
¶ Itẽ celſus. Uerit in pecunia ſi ↄ̃xim⁹ ideꝫ eſt ſi pecunia
ꝑijt anteq̃ꝫ merces emeram⁹: qꝛ ſi cõicata erat pe. vtriqꝫ perit
ſꝫ aũ cõicationẽ ſolũmõ deſtinauerit ⁊ fere ſi pereat ſoluꝫ ſibi
ſoli ꝑijt. ⁊ h̃ dicit. ¶ Si fil. Quidã ↄ̃xit ſocietatẽ cũ filiofa. ⁊
ille emãcipat⁹ fuit. q̃rit̃ an duret eadẽ ſocietas. dꝛ ꝙ ſic. ſꝫ du
abus actionib⁹ aget̃: vna ↄ̃ filiũ cũ p̃re alia ↄ̃ p̃reꝫ ⁊ d eo qᷓ
geſſit dũ fuit in ptãte ⁊ ante emãcipationẽ aget̃ cũ vtriſqꝫ: d
eo qᷓ poſt emãcipationẽ geſſit aget̃ cũ ſolo filio. ⁊ hoc dicit.
¶ Si ſeru⁹. Si ſeru⁹ ſocietatẽ cocat: ⁊ dñs eũ vendat finit̃
ſocietas. ⁊ altera incepit. de eo qᷓ geſſit ſeru⁹ ante vẽditionẽ
cũ dño aget̃ de eo qᷓ poſt cũ emptoꝛe ⁊ ſm eandẽ diſtinc. ſo
cius vtrinqꝫ tenet̃.

a Adeo. Si ↄ̃cta fuit ſocietas inter duos finit̃ moꝛte alte
rius: adeo ꝙ etiã ꝑ pactũ fieri nõ poſſit vt h̃des ſucce
dant in ſocietatẽ h̃ in ſocietatib⁹ p̃uatis. ſed in ſocietate vecti
galiũ bñ valet ſocietas poſt moꝛtẽ: demũ ſi pars defuncti ꝑ
uenerit ad heredẽ. qꝛ h̃ inter coeuntes actũ ſit: ita ꝙ ei opoꝛ
teret ↄferri ſꝫ finit̃ ẽt ſocietas. in his ſocietatib⁹ ſi moꝛtu⁹ fuit
is ſine cui⁹ opa ñ durabat ſocietas. ſicqꝫ neqꝫ hmõi ſocietas
poꝛrigit̃ ad heredes ſine cognitiõe. ¶ Qᷓ in alea. Cramus
duo ſocij. vn⁹ noſtrũ luſit ad taxillos ⁊ ꝑdidit. c. aure. vel dep̃
henſus in adulterio ſpoliat⁹ eſt: an reſtituet̃ ei hoc dãnũ iudi
cio ſocietatis. dꝛ ꝙ nõ.

s Pcũ. Si ſocius lucrifaciat pecuniã cõeꝫ ⁊ moꝛã in ea
p̃ſtanda adhibeat. p̃ſtabit vſuras hui⁹ pecunie. nõ tñ
ſicut vſuras: qꝛ nõ attẽdit̃ debit⁹ mod⁹ vſuraꝝ. ſꝫ q̃tũ ſocioꝝ
interſit: ſec⁹ ſi vſus nõ ſit pecunia aut moꝛã nõ fixerit ſed poſt
moꝛtẽ ſocij illud intereſſe nõ veniet cuꝫ diſſoluta ſit ſocietas.
¶ Socius. Alter ſoci⁹ erat cũ ſeruis venalib⁹ cũ ipi vellent
fugere oppoſuit ſe vulnerat⁹ fuit. dixit labeo ꝙ expẽſa medi
coꝝ nõ cõicabit̃ expẽſis alijs: qꝛ neqꝫ cõicaret̃ nec ↄferretur
ſibi aliq̇d ideo ꝙ hereditatẽ vel legatũ habere deſijſſet ꝓpt̃
ſocietatẽ ſi heres erat inſtitut⁹. ſꝫ iulian⁹ coꝛrigit: qꝛ bñ cõica
bitur expẽſa ſocioꝝ. ⁊ h̃ dicit cũ. l. ſe.

s Si titius. Deceſſit titius ſoci⁹ me⁹: ego dũ credidi ſeyuꝫ
heredẽ ſuũ diuiſi cũ ſeio ſocietatẽ. vel vẽdidi cũ eo cõit̃
res ſocietatꝭ. ⁊ ipe accepit pecuniã partꝭ: ⁊ ego alteri⁹. venis
tu q̇ es ver⁹ heres titij. ⁊ vis a me petere partẽ p̃cij. dꝛ ꝙ nõ
potes: qꝛ recepit pecuniã partis mee: neqꝫ tenerꝭ mihi reſtitu
ere qᷓ ↄſecutus fuerꝭ ab illo ſeio ꝓ p̃cio tue partꝭ vtpote cuꝫ
ego p̃ciũ mee partis habeã.

v Uerũ. Si duo ſunt ſocij: ⁊ etiã nõ oĩm bonoꝝ ⁊ alt̃ agat
ↄ̃ alterũ ſabino videt̃. ⁊ veꝝ eſt vt dãnetur inquãtũ fa
cere põt: ⁊ eſt iõ equũ qꝛ ſocietas eſt vinculũ qᷓdã fraternita
tis. ¶ Uidẽdũ. Fideiuſſoꝛi aũt ſocij nõ cõpetit h̃ bñficiũ: qꝛ
ꝑſonale eſt: niſi fideiuſſoꝛ tanq̃ꝫ defenſoꝛ actionem ſuſcipiat.
idẽ in defenſoꝛe patroni ⁊ in ceterꝭ alijs q̇ in id qᷓ facere pñt
ↄdẽnãtur p̃ri vel dño, quoꝝ iuſſu ↄ̃cta eſt ſocietas cũ filio vl'
ſeruo nõ cõpetit. qꝛ neqꝫ alijs heredib⁹. Sꝫ q̃rit̃ quõ intelli
gatur ſocius ↄdẽnari in id qᷓ facere põt. ⁊ q̃lit̃ h̃ eſtimari de
beat: ⁊ an deducat̃ es alienũ. ⁊ dꝛ ꝙ nõ. niſi qᷓ debet̃ ex ſocie
tate. Itẽ q̃rit̃ an cauere debeat ꝙ ſi ꝑuenerit ad pinguioꝛem
foꝛtunã ꝙ ſoluat reliquũ: an ſatiſdare dꝫ. dꝛ ꝙ nuda ꝓmiſſio
ſufficiat. ⁊ h̃ dicit. ¶ Si cũ. Tres erãt ſocij. vn⁹ egit cũ altero
coꝝ: puta cũ titio: ⁊ totũ ↄſecut⁹ eſt qᷓ ſibi debebat̃ ꝓ tertia
alter egit cũ eodẽ: nec potuit ſolidũ ↄſeq̇: q̃rit̃ an agat ↄ̃ ſociũ
q̇ ſolidũ ↄſecut⁹ eſt vt partes exequẽtur. dꝛ ꝙ ſic. ⁊ h̃ hꝫ eq̇ta
tẽ. dixim⁹ ꝙ ſoci⁹ dãnat̃ inq̃ꝫtũ facere põt: q̃rit̃ qᷓ tp̃us inſpi
ciatur. dꝛ ꝙ tp̃s rei iudicate. ⁊ dꝛ q̇s facere ſi dolo malo d̃ſijt
poſſe. ſecus ſi ꝑ culpã. ⁊ h̃ dicit. ¶ In heredẽ. Planus eſt.
¶ Si ſeruo. Titi⁹ ⁊ meui⁹ hẽbãt ſeruũ cõeꝫ ex cã ſocietatis
titi⁹ deceſſit ⁊ illi ſeruo legatũ reliq̇t ſine libertate ꝙ quidam
ad alterũ tm̃ ſociũ ꝑtinet legatũ: neqꝫ cõicabit̃ cũ herede titij
ꝙ alteri ſocio obuenit occaſiõe ſue partꝭ tm̃. ⁊ h̃ dic̃. ¶ So
cietas. In iſto. §. dꝛ ꝙ multis modis ſoluit̃ ſocietas ex perſo
nis ⁊ reb⁹ volũtate ⁊ actõe. vnde ſiue res ſiue ꝑſona ſiue actõ
ſiue volũtas interuenerit ſoluit̃ ſocietas. vl' moꝛte vl' capitis
diminutiõe maxima aut media: ⁊ ſic ꝑſonis intercidẽtib⁹ res
intereũt cũ res eſſe deſinũt in totũ. vl' ꝑ ↄditiõis mutationem
qꝛ ↄſecrata vel publicata fuerit voluntate diſtrahit̃ ſocietas
cũ renũciatur: qꝛ cũ ſeꝑatim ſocij agere ceꝑunt diſſoluit̃ ſocie
tas a cõione: cũ ſocietati renũciat̃ vel ſtipulatione interpoſi
ta aĩo nouãdi vel in iudicio. ait eniꝫ paulus hoc ipo qᷓ dedi
eſt. i. inceptũ iudiciũ hoc aĩo vt renũciet̃ ſocietati ꝙ ſocietas
diſſoluit̃. Societas ſiue ſit vni⁹ rei ſiue totoꝝ bonoꝝ. idẽ ẽ. ſi
oĩa bona vni⁹ ſocij vẽdita fuerit a creditoꝛib⁹ ei⁹. ⁊ h̃ dic̃ cuꝫ
duab⁹. ll. ſeq. vſqꝫ ad. §. ſi in rem. ¶ Si in rẽ. Coita fuit ſocie
tas inter duos ad certã rẽ emẽdã vel ↄducẽdã. dꝛ ꝙ etiaꝫ p⁹
moꝛtẽ alterius lucrũ cõe erit ⁊ detrimẽtũ cõe. ſ. rei aũ moꝛtem
cõiter q̃ſite. ¶ Dixim⁹. Supꝛa dixim⁹ ꝙ diſſenſu ſoluit̃ ſoci
etas ſi oẽs diſſentiant vel renunciant ſocietati. q̇d ergo erit ſi
vn⁹ renũciauit. dꝛ ꝙ dicit caſſi⁹ ꝙ ille liberat ſe aũt nõ liberat
⁊ h̃ ſi dolo malo factũ fuerit: ⁊ ſi ſocij eſſent oĩm bonoꝝ: puta
ꝓpter hereditatẽ in q̃ inſtitut⁹ fuit renũciauit hereditati vt ſo
lus haberet hereditatẽ. nã tũc dãnũ ſocietatis ſolus ſuſtine
bit lucrũ aũt erit cõe. ſꝫ de eo ꝙ poſtea acq̇ſiuit nõ tenet̃ cũ in
eo acq̇rẽdo dolus nõ ſit admiſſus. ſꝫ ponam⁹ ſocietatẽ coiui
m⁹ tu ⁊ ego. vt rẽ emerem⁹: ſi tu ſolus renũcies ſocietati vt rẽ
emas: ⁊ hoc caſu tenerꝭ: qꝛ in h̃ dol⁹ eſt: ⁊ ſuꝑ h̃ ſcripſit labeo

ſi renũciet alter ſoci⁹: ⁊ tenebiť q̃ti ſua intereſt: puta renũciauit ſocietati mãcipiorꝫ: cũ ñ expediat ſocio vẽditio: niſi expediret a ſocietate abire: q꞉ poti⁹ ꝯſideram⁹ illud qḋ expedit ſocietati q̃ ꝙ ad ꝓuatũ alteri⁹ ſocij intereſt. h̃ aũt ita ſunt vera ſi nihil de hoc in ſocietatẽ ꝯuenit. Sꝫ pone ꝙ actuꝫ fuerat ꝙ infra certũ tp̄s nõ renũcieť ſocietati: ſꝫ añ renũciauit infra tẽpus ſe nõ liberat. ſociũ liberat a ſe. vñ ḋ lucro nihil habebit diſpẽdij partẽ ſuſtinebit: niſi ex aliq̃ neceſſitate renunciauerit finito tp̄e bñ põt renũciare. Sciẽdũ eſt etiã ꝙ poſſum⁹ renunciare ſocietati ꝑ alios. ⁊ iõ ꝑ ꝓcura. q̇ ſpãle man. hꝫ. ſup h̃. vľ cui cõmiſſa eſt admĩſtratio bonoꝝ oĩm: niſi ſpãliter ꝓhibeať ꝓcura. aũt ſocij alter ſocius põt bñ renũciare. ⁊ ſociũ cui⁹ ꝓcuratori renũciauit ſtatim a ſe liberat: ip̄e aũt tũc demũ ſi ratũ habuerit ſoci⁹. ⁊ hoc dicit vſqꝫ ad. §. morte. ¶ Morte. Si vn⁹ ſoci⁹ decedat ſoluiť ſocietas ⁊ ſi plures ſupſint. neqꝫ trãſit ad heredẽ: etiã ſi h̃ ꝯuenerit. ſꝫ ꝙ ex re cõi q̃ſitũ eſt ⁊ dolus ⁊ culpa ex nõ geſto p̄ſtabiť heredi ⁊ ab herede. Itẽ ſi alicuius ſocietas rei coita ſit: ⁊ res illa finem acceperit: finiť ſocietas ſi añ finẽ alter ſoci⁹ decedat: ⁊ tũc res ſeq̃tur ꝓpť quã facta fuerit ſocietas diſtingui põt vt in mãdato: aut cũ ſoci⁹ ignorauit ⁊ valet ſocietas. ſi ſciuit non valeat. ¶ Societas Nõ trãſit ſocietas ad heredẽ neqꝫ ad arrogatorẽ: ſed durat in arrogato. nã etiã filio emãcipato remãet ſocietas. ¶ Publicationẽ. Si publicãtur bona ſocij ſoluiť ſocietas. ⁊ intelligitur ſi publicẽtur oĩa: q꞉ ali⁹ ſuccedit in lucrum ei⁹. ¶ Si poſt. Si ſoci⁹ poſt ſolutã ſocietatẽ aliq̇d expẽdit nõ ꝯſequeť illud actiõe ꝓ ſocio. ſed cõi diuidũdo. naꝫ ⁊ ſi ſit diſtracta ſocietas tñ adhuc reꝝ diuiſio remanet. ¶ Si communis. Si diſſoluta ſocietate aliq̃ pecunia remaneat cõis penes alterũ ſociũ. ⁊ alteri aliq̇d abſit ꝯ̃ illũ aget q̇ hꝫ pecuniã cõeꝫ: q꞉ primo deduci dꝫ omne dãnum qḋ deduci dꝫ quo deducto q̇libꝫ poterit agere de eo qḋ ſibi debeť. ¶ Nõnũq̃. Sepe accidit ꝙ agiť actione ꝓ ſocio manente ſocietate. vt tali exemplo. ſi ſocietas fuit coita in cã vectigaliũ nec expediat diſſolui ſocietas ꝓpť varios ⁊ diuerſos ꝯ̃ct⁹: aut aliq̇d hẽat alť ſoci⁹ ex ſocietate: q꞉ nõ redigit in cõe ageť cũ eo hac actiõe etiã ſocietate manẽte ⁊ nõ ſoluta. ¶ Si vn⁹. Tres erãt ſocij oĩꝫ bonorũ diſtrahiť ſocietas. q̃riť ſi alter ſoci⁹ vxoreꝫ hẽat an ſit dos ꝑcipiẽda. i. añ partẽ. dꝛ ꝙ ſic. q꞉ onera eius ſuſtinere dꝫ. Si v̾o ſoluto iã m̃rimonio diſtrahiť ſocietas: tũc ea die dꝫ dotẽ ꝑcipe q̃ ſoluere teneť. ſed ſi aliq̃ñ partẽ lucri facere dꝫ illã dꝫ iudex diuidere inť ſocios. ⁊ hoc dicit cũ. l. ſeq.

SI vn⁹. Si aliq̇s de ſocijs rẽ cõeꝫ vẽdit volũtate ſociorũ. ꝑciũ cõicare dꝫ. ſꝫ cauẽdũ eſt ei ꝙ ſi q̇d dãnũ patiať reſtituetur ſibi: ſi cautũ nõ fuerit: aget tñ ꝯ̃ eos ſi aliq̇d oporteatꝫ eũ p̄ſtare ꝓpter vẽditionẽ: ſi aliq̇ ſunt nõ ſoluẽdo h̃ ceteros onerat: q꞉ ceteri h̃ p̄ſtabũt. ¶ Si vn⁹. Si q̇s erat ſoci⁹ nõ omnium bonoꝝ fenerat pecuniã cõeꝫ. q̃riť an ad vſuras p̄ſtãdas teneať actiõe ꝓ ſocio: ⁊ dꝛ aut cõi noĩe fenerauit: ⁊ tũc p̄ſtat vſuras: aut ꝓprio: ⁊ tũc nõ p̄ſtat. ⁊ eſt rõ q꞉ fenerat ſuo ꝑiclo

SI q̇d. Si alter ex ſocijs neceſſarie ĩpẽdit aliq̇d de ſuo recuꝑat expẽſas ⁊ vſuras q̃s potuiſſet hr̃e ſi pecuniam quã ſoluit alijs feneraſſet. ſꝫ ſciẽdũ ꝙ ſoci⁹ nõ hꝫ bñficiuꝫ vt dãneť inquãtũ facẽ põt: niſi ille ſoci⁹ qui nõ negat ſe eẽ ſociũ

NEmo. Si plures ſint ſocij ⁊ oĩꝫ bonoꝝ: nemo ex eis poterat alienare niſi partẽ ſuã. ¶ Illud. Si ſocius deſijt dolo facere poſſit: crediť facere poſſe: ſꝫ vtrũ hẽat locũ in eo q̇ erogat bona ſua in fraudẽ future actiõis: an in eo q̇ nõ vtiť actiõe acq̇rendi in fraudẽ ſiľr. dꝛ ꝙ in eo locũ hꝫ q̇ erogat bona: ⁊ iſtud colligi põt ex interdicꝫ in q̇b⁹ ſunt hec v̾ba: q̇ dolo feciſti ꝙ deſineres poſſidere.

QUm ſocietas. Erat inter plures coita ſocietas ad emẽdũ ⁊ ꝯueñt vt vn⁹ p̄ſtaret epulas ⁊ cõmeſtionẽ ⁊ dimitteret eos ad negociãdũ q̃ſi ille hẽret curã: alij nõ. dꝛ ꝙ ſi illud nõ p̄ſtet ꝓ ſocio ⁊ ex vẽdito ⁊ ex empto actiõe ꝯueniri poteſt

UEro ſocietatẽ. Si duo ꝯ̃hãt ſocietatẽ vt grãmaticam docerẽt: ⁊ ꝯuenit de lucro cõicãdo ⁊ ſtipľati ſunt de ſeruãdo qḋ pacto ſocietatꝫ ꝯuenit. Et ſi ꝯ̃ factuꝫ fuerit pena apponiť: an ꝓ ſocio agi poſſit: vt qḋ ꝯuenit adimpleať: an ex ſtipulatu cũ videať p̄mũ pactũ trãſlatũ in ſecundo. ⁊ rñ. ꝙ non agit ꝓ ſocio. ⁊ h̃ cũ tria pacta interuenerint. Si vero tm̃ duo pacta pactuꝫ de ſocietate ⁊ ſubſecuta fuerit ſtipulatio penaľ agi potiť ꝓ ſocio. ¶ Duo colliberti. Duo colliberti coierũt ſocietatẽ lucri q̃ſtus cõpẽdij deceſſit p̄ſon⁹ eoꝝ alteꝝ inſtituit heredẽ alteri delegauit. dꝛ ꝙ iſta q̃ſita neuť eoꝝ in mediũ ꝯferet. ⁊ hoc dicit.

SOci⁹. Soci⁹ teneť ſocio ꝑꝑ culpã deſidiã vel negligẽtiã quã admiſit in ſocietate: neqꝫ tñ eſt culpa dirigenda ad exactiſſimã diligẽtiã. ſufficit ei ꝙ hẽat talẽ diligẽtiã: q̃lem ſuis reb⁹ adhibet. ſibi eñ imputet q̇ talẽ ſociuꝫ ſibi elegit: q̇a parũ diligẽs ſit.

SI ſocietatẽ. Si coita ſit ſocietas vniuerſaꝝ fortunarũ vt q̇cq̇d erogať vel q̇cq̇d lucreť ſit cõe: ſi ſocio eueniat hereditas vel legatũ cõicabiť totũ. ⁊ ſi in honorẽ filioꝝ alterius ſocius expẽdat cõe erit on⁹ vt cõiceť.

SI q̇s. Si q̇s ꝯ̃hat ſocietatẽ oĩm bonoꝝ ⁊ aliq̇d emat: illud qḋ emit ſuũ ſit. ſꝫ tñ cõicare cogiť actiõe ꝓ ſocio. ⁊ h̃ dicit

SI ita coita. Si duo coierũt ſocietatẽ de partibus lucri ꝯſentire nõ pñt ꝯueniũt vt aſſumať arbiter. ſꝫ ſi p̄cedat anteq̃ arbitrat⁹ fuerit nulla erit ſocietas: q꞉ ineſſe videť h̃ cõditio ſi arbitreť vt ſit ſocietas: q̇ deficiẽte neqꝫ ſocietas videtur eſſe coita.

SI ſocietatẽ. Si ſocietas inter aliquos ſub hac forma coita ſit: vt titi⁹ partes ſocietatꝫ: puta lucri ⁊ dãni ꝯſtituat: ⁊ ip̄e partes diſpares ꝯſtituerit: an tale arbitriũ valet: h̃ eſt vtrũ ſocietas ex his partib⁹ coita ſit: an ad boni viri arbitriũ decurrẽdũ ſit. ⁊ dꝛ ꝙ arbitroꝝ duo ſunt gñ̃a. ſ. vn⁹ arbiter cõpromiſſari⁹. alius arbitrator. ſ. ꝓut hic ſumiť vt redigi debeat ſuũ arbitriũ ad arbitriũ boni viri. licet certa ꝑſona in arbitrio fuit cõprehẽſa: veluti ſi in legẽ locatõis dicať ꝙ opus fiat arbitrio locatorꝫ. ⁊ maxime eſt h̃ in q̇õne iſta eo magis ꝙ eſt iudiciũ bone fidei. puta ſi vnũ ex milleſima: aliũ ex duab⁹ milleſimis ſociũ ꝯſtituiſſet. ⁊ illud põt eſſe ꝯueniẽs arbitriuꝫ vt nõ ſint ſocij ex equis partibus in illo caſu q̃ñ. ſ. oꝑa induſtria vnius vel gr̃a plus collatura erat.

SI ſocius. Si ſocij oĩm bonoꝝ ſocietatẽ coierunt ⁊ ꝯuenerũt vt filie eoꝝ ex cõi pe. dotareť ⁊ vn⁹ filiã ſuã alicui nuptui dedit. ⁊ dotẽ dederit: ſi ſoluať matimoniũ ⁊ dotẽ recuꝑauit an ad ſociũ redire debeat. diſtingue aut manẽte ſocietate ſolutũ eſt matrimoniũ mľierꝫ morte: aut diuortio. ſi morte pure redit ad ſocietatem. ſi diuortio vel viri morte redit ad ſocietatẽ: ſed ei dabiť cũ nubet ⁊ ſi totũ nõ poſſit facere maritus imputať pr̄i neqꝫ plus põt ꝯſeq̇ a ſocietate. Si v̾o finita ſit ſocietas ꝓ morte pr̄is: aut recuꝑauit eaꝫ filia: q꞉ ſoluta erat marito. ſiue filia fuerit heres pr̄i ſiue nõ. Si vero ſoluta marito nõ erat ſꝫ tm̃ ꝯuẽta vel ꝓmiſſa ⁊ ita filia ẽ tm̃ liberationẽ ꝯſecuta a marito: q꞉ liberauit eã ꝑ acceptila. nihil a ſocio ꝯſeq̇ poterit. Itẽ ad tacitã q̇õnẽ nõ rñ. ibi dixi pactuꝫ ⁊c. ſcꝫ ad hanc. an ſi inter ſocios ꝯuenerit vt de cõi dotẽtur eorũ filie an valeat hm̃oi pactũ. ⁊ rñ. ꝙ ſic.

IUre. Si duo ſocietatẽ oĩm bonoꝝ ꝯ̃hãt ⁊ vn⁹ mutuã pecuniã nõ ex cã ſocietatꝫ accipiat: nõ obligať alter niſi ⁊c.

ILlud. Arbor vel lapis erat in ꝯfinio duoꝝ p̄dioꝝ. dñs alterius p̄dij exemit. q̃riť an cõis ſiat ꝓ indiuiſo ſicut accidit cũ duoꝝ maſſa ꝯflatur vtriuſqꝫ cõmunis ſit ꝓ indiuiſo. an ſit vtriuſqꝫ ꝓ illis partib⁹ diſcretis: q̃s hẽbat vterqꝫ in fundo. dꝛ ꝙ magis ꝯuenit naturali rõni ꝙ q̇libet tm̃ hẽat q̃tũ in terra hẽbat. h̃ tñ ꝓ indiuiſo ſicut in maſſa a duab⁹ alijs maſſis ꝯtingit.

QUotiẽs. Si iuſſu pr̄is ꝯ̃hať ſocietas cũ filio vel iuſſu alicui⁹ cũ aliquo extraneo actione ꝓ ſocio recte agꝫ: dirrecte contra illum cum quo contracta eſt ſocietas cuius ꝑſona in ſocietate eſt ſpectata.

¶ De ꝯhen. emp. ⁊ ven. Rubrica.

ORigo. Olim cū denarij nō erant
in vſu:⁊ vnꝰ rē alterius de
ſiderabat cū aliena re fiebat ꝑmuta-
tio:q̄ multotiēs ꝯtingit qd̓ vni dee-
rat:alius hēbat poſtea inueniebatur
materia ex qua fiebāt emptiones ⁊c.
SEd an. Apud antiquos dubitatū fuit an emptō
⁊ vēditio ſine nūmis ꝯhi poſſit.puta do tibi togā
vt tunicā accipiā ⁊ in hac q̄ōne dicit ſabinꝰ ⁊ caſ-
ſius emptionē ⁊ vēditionē eſſe.⁊ ꝓculꝰ dic̄ ꝑmutationē: ſabi
binus vtit̄ ar.homeri q̄ exercitꝰ grecoꝝ de ferro vinū emebat
⁊ dicebat nerua eſſe ꝑmutationē cuiꝰ eſt v̓a ſnīa. Nā ſicut ali
us eſt vēditoꝛ alius emptoꝛ.ita dꝫ eſſe aliud merx aliud p̄ciū
qd̓ nō eſt in hac ꝑmutatiōe.eſt aūt emptio ꝯctꝰ iurꝭ gen. ⁊ iō
ꝯſenſu fit ⁊ int̄ abſentē ⁊ ꝑ nūciū fieri pōt ⁊ ꝑ literas. ⁊ hͦ dic̄.
INter patrē. Si pr̄ vēdat filio ⁊ ecōuerſo vēditio non
valet niſi de caſtrēſibꝰ.⁊ hͦ ī ꝑma. Scd̓o dic̄ ꝙ vēditio
nō eſt ſine p̄cio ſed ꝯuētio p̄cij nō numeratio ſola ꝑficit emp
tionē ꝯctā ſine ſcriptis.
ET liberi. Si emo hoīez liberꝝ ⁊ rē ſacrā ⁊ religioſaꝫ:igͣ-
rās:valet emptio ⁊ vēditio:q̄ difficile eſt cognoſcere li
berū hoīez a ſeruo:ſꝫ ſi ſciēs emerit q̇s inutilit̄ ꝯhit qd̓ eſt ve
rū de omni re cuiꝰ eſt ꝓhibita alienatio veluti res ſacra ⁊ reli
gioſa ⁊ dedicata vſibꝰ pub. vt campus martiꝰ. ⁊ hoc dicit.
SI res. Vēdidiſti mihi rē vt ſi diſplicuiſſet eēt inempta.
dꝛ ꝙ hͦ nō ꝯhitur emptio ſub ꝯditiōe ſꝫ reſoluit̄ ſub cō-
ditiōe ſi diſplicuerit. ¶ Si fundū. Vēdidi tibi fundū ſed eo
pacto niſi ſua die.ſ.ānua bima trima die totū p̄ciū eſſꝫ ſolutū
ꝙ fundꝰ eſſet inemptꝰ:⁊ ſi inēptus eſſet ꝙ fructꝰ medij tēpo-
re ꝑcepti mihi reſtituerent̄. Itē ꝯuenit ſi minꝰ poſtea q̄ꝫ factꝰ
eſſet inemptꝰ vēdere poſſeꝫ. tu hͦ refunderes ſi nō ſoluat̄ ſua
die p̄ciū an te ꝯuenire poſſeꝫ.q̄rit̄ ⁊ rn̄.ꝙ ex vendito competit
actio nō obſtāte eo ꝙ fundꝰ ſit inemptꝰ q̄ magꝭ inſpiciendū
eſt qd̓ actū eſt q̄ꝫ qd̓ dictū eſt.actū aūt eſt vt nō ſoluta ſua die
pecunia vēditoꝛ emptoꝛi obligatꝰ nō ſit.ſed nō ecōtra.⁊ hoc
dicit.nō vt oēs ⁊c.q̄ nō eſt actū vt ꝯſiſtat obligatio in perſo
na emptoꝛis:q̄ obligatꝰ manet ſꝫ in ꝑſona vēditoꝝ. ¶ Cō
ditio. Vēdidi tibi rē ꝓ x.ſi re integra ꝯuenit vt eā heres pro
v.poſt receſſum eſt a ꝑmo ꝯctu:⁊ in hoc caſu ꝑinde eſt ac ſi re
integra nec p̄cio ſoluto nꝫ re tradita ꝯueniſſet vt a tota emp
tione recederet̄.q̄ illud ſic̄ hͦ fieri potuit.
HEc vēditio. Vēdidi tibi ſeruū hoc pacto ſi rōes redde-
ret meo arbitrio.an hec vēditio ſit ꝯditional' an pura.⁊
rn̄.ꝙ ꝯditionalis.neq̄ꝫ eſt ꝑfecta niſi cōpleta ꝯditiōe.ſed vtꝝ
ſit redigēdū ad arbitriū boni viri.q̄rit̄ ⁊ rn̄.ꝙ nulla eſt vendi
tio ſi ad illū arbitriū mei vēdentꝭ refert̄.q̄ forte ego nunq̄ꝫ ar
bitraboꝛ ſicut ſi q̇s tibi vēdidit ſi voluerit. C.e.l.in vēdētꝭ.q̇a
nō dꝫ ꝯferri in arbitriū rei an ſit aſtrictꝰ.vn̄ ſi rōnes accipe no
lim ex empto poterꝭ me ꝯuenire. ¶ Huiuſmōi. Digeſtū a ti-
tio emi ꝓ ea pecunia q̄ in archa mea eſt vel q̄ꝫti titius emerit
an valeat talis vēditio cū incertū videat̄ p̄ciū in vtroq̄ꝫ caſu
⁊ rn̄.ꝙ valet.⁊ hͦ dicit. ¶ Si q̇s. Emi a te fundū.c.⁊ q̄ꝫtū plꝰ
ego emptoꝛ poſſeꝫ vēdere an valeat talis vēditio.⁊ rn̄.ꝙ ſic.
dicebat̄ ꝙ nō.q̄ videt̄ p̄ciū incertū ꝓpter clauſulā additaꝫ:
⁊ q̄ꝫto plus ⁊c.v̓ius tn̄ eſt vt ſi certū ꝯſtitutū ſit p̄ciū.licꝫ poſt
ea augeat̄ p̄ciū valet tn̄ vēditio.
NEc. Sine re nulla eſt ēptio vel vēditio. an aūt res futu
ra partus ancille vel fructꝰ talis fundi poſſit vēdi.⁊ rn̄.
ꝙ ſic.videbat̄ ꝙ nō.q̄ futuꝝ nonduꝫ extitit:⁊ ſolū p̄ſentꝭ rei
debebat eſſe vēditio ſicut fit.⁊ ſi vēditoꝛ ꝓcuret quominꝰ fu
tura res naſcat̄ tenebit̄ ex empto.hͦ in ꝑma.ſꝫ videt̄ ꝙ ſine re
poſſit ꝯſiſtere emptio.v̓bi gr̄a ſi emerit q̇s hauſtū piſcium vl'
ꝙ fuerit in alea:q̄ lꝫ nō incidat in rethe piſcatoꝝ vel aleatō
ne nō lucratꝰ fuerit:tn̄ valet emptio q̄ ſpes emit̄.ſic ꝙ ex miſ
ſilibꝰ acq̇rit̄ ſiue dat̄ ⁊ ſi miſſilia euicta fuerint eo noīe ex em-
pto ꝑ euictiōe ꝯ vēditoꝛē nō cōpetit actio.
IN vēditionibꝰ. In vēditiōe ⁊ emptione ꝯſiderat̄ ꝯſen
ſus.ſi ergo diſſentiūt in emptiōe.puta quia vnꝰ vēdidit
alius credit ſibi:donari vel in p̄cio:vt q̄ ēptoꝛ de minoꝛi: vē-
ditoꝛ de maioꝛi intelligat vel ſi in re erratū fuerit q̄ credit q̇s
ſe vēdere fūdū ſēpꝛonianū. ⁊ vēdidit coꝛnelianū.⁊ ecōtra em
ptoꝛ errauit an valeat vēditio.q̄rit̄ ⁊ rn̄.ꝙ nō.hͦ in ꝑma.ſꝫ q̇d
ſi ꝯſtet de coꝛꝑe ⁊ in noīe erratū ſit.puta q̄ ēptoꝛ credit eme-
re ſtichū ⁊ ille vocat̄ pāphilus:an valeat vēditio.q̄rit̄ ⁊ rn̄.ꝙ
nō iō minus.hoc in ſcd̓a. Sꝫ q̇d ſi vnꝰ credit emere vinū:aliꝰ
vēdit acetū.marcellus indiſtincte dicit ꝯſiſtere vēditioneꝫ in
vino.vlp̄.diſtinguit aut vinuꝫ erat vinum ab initio:ſed poſt
acuit aut nō erat vinū ſed acetū.ꝑmo caſu valet venditio. in
ſcd̓o nō.q̄ vinū ꝓ alio vēdi videt̄.hͦ in tertia. ſꝫ q̇d ſi emptoꝛ
argētū credat eſſe melius q̄ꝫ ſit.nunq̇d ꝓpter hoc infirmabit̄
vēditio.⁊ rn̄.ꝙ nō.ſed aget̄ act.empti aduerſus venditoꝛē.hͦ
in q̄rta. Sed q̇d ſi emptoꝛ credat emere v̓ginē ⁊ emat coꝛrup
tā valꝫ:q̄ nō errat̄ in ſexu.aliter ſi in ſexu errat̄:n̄ vꝫ.hͦ in q̇nta
INhuiꝰ. Cū errant vel in coꝛꝑe vel in p̄cio vel in ſexu vl'
in q̄litate vel materia emēs vel vēdēs nō inſpicit̄ opi-
nio eius cui acq̇ri pōt actio.v̓bi gratia ſi filius vel ſeruꝰ meꝰ
emit es ꝓ auro me p̄ñte filij vel ſerui ꝯſiderāda eſt opinio.nō
mea ſi ignoꝛanter emāt nō valet emptio.ſi ſciēter ſic.hͦ cū ſuo
noīe emit ſeruꝰ vel filiꝰ. Sed q̇d ſi mādaui alicui vt ſuo meo
vēdat ſtichū.⁊ iſte ſciēs fugitiuū vēdit.⁊ hoc ignoꝛet ſeruus
⁊ ego ſcie.ego ſciēs nō agā:⁊ hoc cū de certo homine emēdo
mādaui.⁊ hͦ in ſcd̓a. Sed q̇d ſi emptoꝛ ⁊ vēditoꝛ errāt in coꝛ-
poꝛe ⁊ q̄litate.puta vnꝰ aurū putabat ⁊ aliꝰ cū nō eſſet ſimili
ter.q̄ritur an res valeat.⁊ rn̄.ꝙ nō.ſed q̇d ſi tres alicui hr̄des
diſtāt.⁊ duo a titio aureolaꝫ emerint:q̄ credebat̄ aurea q̄ in
parte erat enea: an valeat emptio.⁊ rn̄.ꝙ ſic. ¶ Si rē. Ven
didiſti rē meā mihi igꝛāti reꝫ meā eē.⁊ iuſſu meo tradidiſti eā
titio.dꝛ ꝙ in titiū nō transfert̄ ex tali traditiōe dn̄iū q̄ nō fuit
hͦ meū ꝓpoſitū ꝙ in titiū dn̄iū meū trāſiret ſed q̄ſi vnū ⁊ ideꝫ
eſt ſi dones mihi rē meā:⁊ iuſſu meo alteri tradidiſti:nō valet
emptio ſue rei ſiue ſciēs ſiue ignoꝛās emit. ⁊ ꝙ ſoluit p̄cium
ſue rei repetit:q̄ nulla fuerat obligatio:ſed ſi emptoꝛ ī re ha
bebat vſufr.hͦ nō obſtat emptiōi ſꝫ tn̄ ſi ignoꝛauit officio iudi
cis minuet̄ p̄ciū.ſed ſi res nō ſit emptoꝛꝭ:ſed cōis ſibi ⁊ alij in
hoc caſu reſcindit̄ ꝓ parte p̄ciū.⁊ ꝓ p̄cio reſciſſo ꝓ parte vale
bit emptio.ꝓ parte nō.⁊ hoc dicit vſq̄ꝫ ad.§.ſi ſeruū.de illa l.
ſed ⁊ ſi cōis. ¶ Si ſeruum. Vendidi tibi.x.iugera terre ſer
uus meꝰ cui iuſſi vt ea tibi demōſtrarꝫ errore vel dolo plꝰ mō
ſtrauit.ea videntur demōſtrata de q̇bus ſentio.
SAbinus. Dedi tibi.x. vt ſtatuā mihi faceres.nō eſt lo-
catio ſed emptio.ſecus ſi dedi tibi aream vt in ea edifi
cares.q̄ locatio eſt.
LAbeo. In ꝯhenda vēditione ambiguū ſiue obſcuꝝ v̓-
bū ꝯ vēditoꝛē iterp̄tādū eſt.vt.ſ̄.de pac.l.veteribꝰ.⁊ hͦ
HAnc. Si in vēditiōe fundi ꝯueniat vt locus ſacer exci-
piatur:valet ꝯuētio.ſed ad modica loca refert̄:alioq̇n ſi ma-
ioꝛ pars religioſa fuerat nō valet emptio. Sed q̇d ſi nō exci-
piatur ⁊ modica loca inueniātur religioſa agēt ex empto.
SI ita. Vēdidi tibi his v̓bis illā aut illā rē quaꝫ velim
tradere tradā:q̄ in mea electione eſt.⁊ hͦ dic̄. ¶ Qui
vēdidit. Planus eſt.
SI ſciēs. Emi ab aliquo cui bonis interdictū erat ſciēs
⁊ ab aliquo quē ſciebā mihi poſſe de hereditate vēde-
re q̄ accepat tp̄s ad deliberādū non fio dn̄s ex illa vēditiōe
aliter enim ſi emi a debitoꝛe creditoꝛeꝫ fraudante q̄ tunc be
ne fit dn̄s.
QUi a quolibet. Si emi rem ab aliquo quem dn̄ꝫ putoꝛ
bona fide videoꝛ emere.ſi autem a pupillo ſine tutoꝛis
vel curatoꝛis auctoꝛitate ſcienter emero.nō videoꝛ bona fid̓
emere.⁊ hͦ ſabinꝰ ſcripſit.
REm. bene valet emptio ſi vendo rem alienā.ſed res au-
ferri poterit ab emptoꝛe.
QUotiēs. Si vēdo tibi ſeruū qui habet peculiū non vi-
deoꝛ vēdere peculiū.ſiue exp̄ſſe excipiā ſiue nō.ſed ſi ſer
uus aliqueꝫ rem aſpoꝛtauit peculiarē ꝯdici poteſt condictio
ne furtiua ſi ad emptoꝛem peruenit ſed ⁊ agi poteſt ad exhi-

bēdū ⁊ ex vēdito. vñ ſi poſtea aliq̄d acceſſit peculio reſtituendū eſt vēditori. veluti qꝛ ꝑceptū ex opeꝛ vicarij vel part⁹ eſt

QUi taber [...] editus. ⁊ h̄ dicit vſqꝫ ad. l. qui tabernas. Vēdidi tibi tabernas meas argētarias ⁊ cetera q̄ ſunt in lo. pu. q̄rit̄ an vēdā tibi ſolū. ⁊ dꝛ ꝙ nō. ſed ius tabernē cū ip̄e taberne publice ſint: qꝫ vſus priuat⁹ eſt: ⁊ ille intelli

CUm in. l. Si vēdo tibi domū. ⁊ dico vti [...] git̄ vēdit⁹ ſeruitutes ſunt: ita ſint. dubiū pōt eſſe vtrū domui debeatur mee ſeruitus an ipſa debeat ꝯ me fiet interp̄tatio vt po

SI in [...] ſtius ei debeat̄ ꝙ debeat: qꝛ ābigua eſt ꝍrō. Eptōe. Si fūd⁹ vēdit⁹ ē ⁊ ēptoꝛ dicat ſtichū acceſſiſſe ⁊ de alio ſēſerit ēptoꝛ: ꝺ alio vēditoꝛ quē elegerit vēditoꝛ dabit̄ an āt refert pl⁹ fuit in acceſſiōe ꝙ in re. ⁊ rñ. ꝙ nō. ¶ Oīꝫ. In iſto. §. tradit̄ regula: qꝛ emptio ꝯſiſtere pōt oīꝫ reꝝ q̄s poſſidemus ⁊ ꝓſeq̄ pōt. in illis aūt in q̄b⁹ natura ius gētium: vel mores nō patiunt̄ cōmertiū vēditio ꝯhi non pōt. ⁊ de h̄ ſubijcit exēplū. libeꝝ hoīeꝫ ſciēs emere nō poſſuꝫ. ⁊ ſi dicā cū fu⁹ erit nō eſt talis caſus expectād⁹. idē in re furtiua ſi vēditoꝛ ignorabat. emptoꝛ aūt ſcit: nō obligat̄ vēditoꝛ. Si tñ agat ex vendito nihil ꝯſeq̄tur niſi p̄ſtiterit qꝺ ꝯuenit. Si aūt ēptoꝛ ignorabat oblig. eſt vtrobiqꝫ: ⁊ ita ſcripſit papi. ¶ Rei. Emo rē meā nō valet emptio: niſi emo ſimpl'r poſſeſſionē quā hꝫ ven

ALia. Si [...] ſditoꝛ: ⁊ in q̄ vincat me iudicio poſſeſſorio. Emo vinū alia cā eſt guſtādi: alia mēſurādi. nā guſt⁹ ꝓficit vt liceat ꝓbare vel improbare. mēſura autē ꝓficit vt ſciat̄ ꝙtū vēditur: ſꝫ poſt mēſurationē nō improbat. ¶ Si ēptio. Vēdo ſtichū aut pāphilū his ꝟbis. ſit vēdit⁹ ſtich⁹ aut pāphi. dꝛ ꝙ in vēditoꝝ ꝑtāte eſt quē velit tradere. ſed ſi vn⁹ deceſſerit alter eſt in obligatione. ⁊ ita p̄m⁹ eſt ꝑiculo venditoris. ſcꝺs ꝑiculo eſt emptoꝝ. Unde ſi ambo mortui ſunt p̄ciū debet̄: qꝛ vn⁹ fuit ꝑiculo emptoꝝ. ⁊ idē erit ſi electō emptoris ſit: dūmō hoc ſoluꝫ ꝯſtitutū ſit in arbitrio ſuo quem velit. nō h̄ an velit emere. ¶ Tutor. Si tutoꝛ velit emere rem pupilli ſui non valet emptio. idem in curatore ⁊ ꝓcuratore ⁊ alijs q̄

QUod ſepe. Dicitur ꝙ emptio [...] alia negocia gerūt. valet etiam ſine arris. ¶ Illud. Imperfecta eſt ēptio ita contracta habeas emptū ꝙtuꝫ volueris vel ꝙti arbitrat⁹ fueris. ¶ Ueneni. Uendidi venenum an valeat emptio. q̄dam dixerunt ꝙ non. ſicut ſocietas ⁊ mandatū flagitioſe rei non valet. ſed iſta ſnīa ita demū vera eſt ſi tale ſit venenū ꝙ nullo modo vtile poſſet eſſe cum adiectione alterius materie ſed ſi poteſt al's medicamentū ex eo confici bene valet venditio. ¶ Si quis. Habebam ſeruum qui fugerat. mandaui amico meo ꝑegrinanti ꝙ eum querat ⁊ vendat. ſi inuenerit ⁊ vendiderit nō facis contra ſenatuſcō. libonianū: quo cauet̄ vt nō vendatur ſeruus in fuga ꝯſtitutus qꝛ vendo neqꝫ amicus meus facit contra ſenatuſcon. quia vēdit videtur ei preſentem vendere ⁊ recte emptoꝛ contrahit negocium. ⁊ h̄ dicit̄ ¶ Si res. Si vēdita res ꝑijt furto penes vēditorē. q̄rit̄ cui⁹ ſit periculum: attendendum eſt quid de cuſtodia conuenit: ſi enim nihil conuenit: in eo caſu talem diligentiā p̄ſtare debet venditoꝛ qualē bonus paterfa. p̄ſtaret in rebus ſuis quā ſi p̄ſtiterit ſecurus erit ab emptore. vendicationē tamē rei ⁊ cōditio cedere debet emptori. Sed pone ꝙ res ſua nō erat ⁊ vendidit qꝺ non habet. nō poteſt cedere. ſ. vendicationem ⁊ ꝯditionem. nunquid eo ip̄o dānabitur. rñſio huius q̄ſtionis non eſt in litera. ⁊ ſm oēs rñdetur ꝙ dānatur quia ſi ſuā rem vendidiſſꝫ potuiſſet emptori actiōes ſuas cedere. ¶ In his. Cū vinum vel quid aliud qꝺ in pondere numero vel menſura cōſiſtit aut in genere aut in ꝙtitate ſeu ipſe venduntur ſcꝺo caſu poſt menſurationem tranſit periculum ad emptorem pri

CUm in [...] mo caſu ſtatim poſt celebratum contractū venditione. Si aliquis vēditoꝛ apponat p̄ciū in vēditione cauſa donationis non videtur vendere.

SI quis. Uendidi tibi fundū qui hereditario mihi deferebatur. ⁊ ita dixi vendo tibi fundum talem ꝙti emptus fuit a teſtatore. apparet poſt ꝙ teſtatoꝛ non emit: ſed ſibi donatus fuit quaſi ſine p̄cio vēditio eſt: ⁊ ita nulla: q̄i ſub ꝯditione facta: deficiente ꝯditione.

SI q̄s dōatiōis cā. Uēdidi tibi equū ꝓ. v. q̄ valebat. x an valeat vēditio. dic̄ hmōi vēditiōꝫ valē. al's nō cū tota venditio donationis cauſa fit. ſi enim viliori p̄cio fiat valꝫ nihilominus niſi inter virum ⁊ vxorem. ⁊ hoc dicit.

SI debitoꝛ. Emi rem a titio quam ei pignorauerat: an tenear acti. ex vendito. dicitur ꝙ non. ¶ Uerīſimile. Uendidi alicui fructum oliue mee pendentis ꝓ. x. pō do olei ꝙ natū eſſet. dicitur ꝙ veriſimile ita eſt cōſtitutum p̄cium eſſe vt ſi decē colligeret ſiue. x. naſcerentur. x. p̄ſtarentur ſi tantum q̄nqꝫ p̄ſtarent̄. v. que collecta eſſent. ⁊ hoc a quibuſdam rñſum eſt.

QUi fundum. Uendidi titio fundum ⁊ dixi. c. iugera eſſe. ⁊ in pacto ita conuenit vt emptoꝛ infra. xxx. dies mēſuraret fundum. ⁊ niſi menſuraret infra tempus ſtatutum fides venditionis ſolueretur. i. vt venditoꝛ vlterius de precio de refundendo non teneretur. nec emptoꝛ menſurauit: ſed dixit ꝙto minorem eſſe credebat infra diem menſurationis prefixum: ⁊ p̄cium accepit. poſtea vendidit ⁊ inuenit longe in minori eſſe ꝙ dixerat. qeuritur an hoc recuperet a primo venditore. diſtinguit̄ ſi fuit actum vt infra. xxx. dies ꝓximos renunciaret ꝙ poſtea renunciauit ſibi non ꝓficit. ſin autē actuꝫ fuerit ꝙ metiretur infra. xxx. ꝓximos ⁊ renunciaret q̄ndocūqꝫ in eo caſu recuperet ſi poſt multos annos renunciauit

IN lege. Uendidi tibi fundum ⁊ in pacto dixi aquā acceſſuram. queritur an iter ad aquā reddere debeā. dicit̄ ꝙ ſic. quia id actum videtur.

QUi agrum. Uendidi agrum ⁊ dixi eē. xviij. iugeꝝ. ⁊ cōuenit vt certum precium ſolueretur pro quolibet iugere ſuper hoc inuento per mēſurationem. dicitur ꝙ ſi. xx. iugera inueniant̄ ꝓ. xx. precium ſoluatur. ¶ Fundi. Uendidi fundum ⁊ excepi frumēta manu ſata. q̄ritur an videatur exceptum frumētū natū ex ſtipula. dicit̄ ꝙ conſiderandū eſt quid actū ſit. qꝛ ex verbis nō ſunt illa exempta: ſicut neqꝫ illa q̄ ſunt ex ſacco ſaccarij vel al's ex ore auib⁹ cecidiſſent. ¶ Cū fundū. Si vēdo fundū ⁊ excipio frumentū vel fructū omnē: videor excipere arūdinē ⁊ ſiluam ceduam q̄ loco fructuū ſunt ¶ Dolia. Ego ꝓcuratoꝛ vendidi fundum dixi acceſſura dolia domini que ibi erant empta de peculio an aūt accedāt. dicit̄ ꝙ ſic. ⁊ hoc dicit. ¶ Rota. Si edificia ſint vendita. accedit rota per quam aqua ꝯtrahitur quia edificij eſt ſic̄ ſitula.

CUm ab eo. Habebam librū meū obligatuꝫ penes aliquem. vendidi eū titio: ſi luero librum intra kalen. q̄rit̄ an poſſit titius agere contra me actione ex empto vt librum luam infra kalendas. diſtinguit q̄d actū fuerit inter emptorē ⁊ venditorem. ſi enim actū fuerit ꝙ ego venditoꝛ oīmō lueręꝫ tūc bene poteſt me ꝯuenire. verbi gratia. ſi ita dictū fuerit ab emptore. erit mihi fund⁹ empt⁹ ſi intra kalen. redimas in hoc caſu tenetur ex empto redimere venditorē neqꝫ intelligit̄ venditio ſub conditione contracta. Si veto ſub conditione fuerit facta venditio. tūc nō poteſt agi cū eo vt redimat. ¶ Mēſam. Uendidi coopertam menſam argento ei q̄ credebat eā ſolidam. dicitur ꝙ non valet venditio ⁊ pecunia data ꝑ hoc condicet̄.

DOmini. Si domin⁹ velit vendere ſeruū ſuū vt pugnet cū beſtijs: neqꝫ poteſt per ſe neqꝫ per procuratorem etiam criminoſum ſeruū vendere.

EA que. Uendebam ſeruū: cōmendabam euꝫ de his q̄ palam apparebant: quia eum dicebam ſpecioſum vel domum bene edificataꝫ. iſta talia que cōmendandi cauſa dicebam cum publica ſint non obligant venditorem al's ſi dicā ſeruū artificem vel literatū cū hec palam non ſint bene: obligabor. Idem eſt in alijs quibuſdam pollicitationibus: ſi ꝓmitto ſeruū ſanū cū monoculus ſit nō obligaboꝛ cū emptoꝛ aperte videat ꝙ monoculus eſt. vnde cum de ſanitate ſtipuletur videt̄ de ceteris partibus ſerui ſtipulatus: nō de illa de qua ſeipſum decipit. ⁊ hoc dicit. ¶ Dolum. Uenditoꝛ debꝫ hoc p̄ſtare ꝙ dolus a ſe abfuerit in venditione. vnde genera

liter de dolo tenet̃ commiſſo in ꝯctu: ſiue fallendi cauſa cū ob
ſcure loquit̃ ſiue inſidioſe obſcuritatē diſſimulat.
s Si duos. Vendidi titio duos ſeruos vno p̄cio ꝓ decē
ſi vn⁹ moriatur: an in ſuperſtite remaneat venditio. q̄ri
tur ⁊ dicitur ꝙ nō.
l Labeo. Vendidi veſtimenta mea antiqua ꝓ nouis. em
ptor q̇ putabat eſſe noua agere pōt ꝯ me q̄uis ego ig̃
rez vetera. addit̃ ſi auricalcū ꝓ auro vēderē ꝙ etiā ignorans
teneor vt aur̄ qd̓ vēdidi tradā
n Non licet. Tutor ⁊ curator ⁊ ꝓcurator vel quicūq̄ ali⁹
nō poſſunt emere ex officio qd̓ adminiſtrant aliq̇d. ne
q̄ per ſe neq̄ ꝑ interpoſitā ꝑſonam. ⁊ ſi fecerint rem emptam
amittant. ⁊ q̄drupliū p̄ſtabūt. qd̓ eſt in ꝓcur. ceſaris. hoc eniz
ſpāliter q̇buſdā certis ꝑſonis ꝯcedit̃. ⁊ h̓ dicit.
s Si aque. Si duct⁹ aque cōpetat domui mee: ⁊ eā vēdā
illud ius trāſit ad emptorē: etiā ſi nihil dictū ſit: ſed ⁊ fiſtule ꝑ
quas tranſeunt licet extra edes ſint. ſed ⁊ ſi ductus aque nō
trāſeat: q̄ ſit tpe amiſſus tn̄ fiſtule ⁊ cānales ad emptorē ꝑti
neant. ⁊ hoc dicit cū duab⁹. ll. ſeq.
l Labeo. Vēdidi alicui bibliotecam ⁊ ip̄e emit ſi decurio
nes campani locū vēdidiſſent ſibi. ſi ꝑ ſe ſtetit ꝙ ip̄e nō
impetrauit a campanis ꝙ locū vēderēt: an ex vendito agere
poſſim vt ſoluat p̄ciū. dixerūt quidā ꝙ p̄ſcrip. v̓. act. locū ha
bet. dixit iuriſcon. ꝙ recte habet locū actio ex vēdito cū videa
tur eſſe cōpleta ꝯditio: cū per emptorem ſtetit qd̓ nō comple
tur. ⁊ hoc dicit.
l Littora. Si fundus vendatur ⁊ littora vel vi publice.
vel loca ſacra circūſtēt: illa cū nullius ſint vēditioni nō
accedunt: niſi conueniat ab initio quo caſu a venditore p̄ſtā
da eſt cautio.
s Senatus. Si domū ſuā diſtrahat particulatim q̇s: vt
ſic plus ꝯſeq̄tur cuz hoc a ſenatu ꝓhibeat̃ emptor du
plum p̄ſtabit fiſco. ſi tamē preciuz ſoluit repetet a venditore
q̄ in perſona ſua in irritum recidet venditio neq̄ refert vendi
dit quis domū ꝓpriā an alienam.
v Vtres. Si vendo alicui rem ⁊ trado ob hoc ꝙ fiat res
emptoris req̇rit̃ ꝙ p̄ciū ſolutū ſit vel fideiuſſor ꝓ p̄cio vl̓
largius quocūq̄ mō ſit facta fides de p̄cio vēditori vt q̄ ex
promiſſorē hz vel pign⁹.
r Res. Si res bona fide vendat̃ ⁊ decept⁹ fuerit emptor
ꝓpter minimā cām vēditio facta nō reſcindit̃.
n Nuda. Si fingā vendē cū nō vēdā talis d̓r nuda vēdi
tio ⁊ imaginaria vnde nō valet. ⁊ ꝓ nō facta habet̃: ne
q̄ intelligit̃ res ex tali vēditiōe alienata.
s Si q̇s. Vēdidi ancillā eo pacto ne ꝓſtituat̃ ⁊ ſi ꝓſtitue
retur ꝙ liceret mihi abducere. ille cui vēdidi vēdidit emptori
ſcd̓o ſecūdus vēdit tertio ⁊ ita ꝑ plures vēditores trāſiuit ſi
ab aliquo eorū ꝓſtituta fuerit ancilla an mihi priori vēdito
ri liceat abducē eā. ⁊ de quolibet dicit ꝙ ſic.
d Domuz. Si res nō ſit preſens q̄ diſtrahitur puta dom⁹
⁊ combuſta ſit. aut vterq̄ tā emptor q̄ vēditor ignorāt
aut ecōuerſo. primo caſu. aut tota cōbuſta eſt aut pars. Se
cūdo caſu aut maior dimidia nō cōpellit̃ emptor implere vē
ditionē. ſi vero minor pars cōbuſta ſit cōpellitur vēditionē
implere. ſꝫ mīor ſit eſtimatio p̄cio definiendo arbitrio bōi vi
ri vt decreſcat p̄ciū iuxta deteriorationē. ſi v̓o vēditor ſciebat
emptor ignorabat ſi tota dom⁹ cōburit̃ nulla eſt vēditio. Si
vero pars nō refert an maior an minor: q̄ ad intereſſe vendi
tor tenebit̃: ſi emptor ſit vēditor ignoret ſoliduz p̄ciū ſoluit. ſi
vterq̄ ſit in dolo dolus cū dolo cōpēſabit̃.
a Arborib⁹. Si ꝯtemplatiōe arbor̄ que in fundo erant
fundū emerim: ⁊ aliquo caſu ꝯſumpte ſint vēditio nll'a
eſt. h̓ ſunt vera ſiue ſciuerim ſiue ig̃rauerim ego tn̄ ſiue vterq̄
c Cum. Vēdidi tibi fundū ⁊ dixi nō eſt optim⁹ nō ē ma
xim⁹: lꝫ ſeruitutē alij d̓beat fundo: nihilomin⁹ valet vē
ditio.
c Comprehenſum. Conueni vt. xl. dolia titio venderem
⁊ habebā. c. dicitur ꝙ in electione mea eſt q̄. xl. ex eis. c. ei p̄ſta
re velim. ⁊ hoc dicit.
e Exiſtimo. Si velim emere rem meā ſub ꝯditione ſi deſie
rit eſſe mea: q̄ forte ſperabat̃ nō mea fieri bn̄ poſſum.
q Qui officij. Preſes ꝓuincie in ꝓuincia qua degit ali
quid emere nō poteſt: niſi forte ſibi vendant̃ p̄dia que
fuerint p̄ris ſui. ¶ Qui neſciēs. Si ignorās emero rē ſacrā
vel religioſam vel locum publicū ꝓ priuato. agaz ex empto
contra venditorem. licet vēditio nō valuit ⁊ agā vt ꝯſequar
meum intereſſe. ¶ Res. ſi rez vendideris vt ꝑiculo meo ſit ſi
dolū nō cōmiſeris res periculo meo accedit vel interit.
c Cum ſeruo. Plana eſt.
¶ Demonſtratione. Si fundum quē tibi vendidi de
monſtrauero: an vicinos tibi nomīare tenear. ⁊ rn̄. ꝙ non: niſi
h̓ conueniſſet.
f Fundus. Si me preſente titio abſente dixi ſic. vēdas
mihi ⁊ titio fundū ⁊ ſupuacua eſt habēda ꝑſona titij. ⁊
in mea ꝑſona ſolū ꝯſtat emptio.
c Conuenit. Inter me ⁊ titium ꝯuenit vt darez ſibi certū
numerum tegular̄ quas fecerim de fundo meo. q̄ritur
an ſit venditio aut locatio. dicitur ꝙ venditio. nam cum mate
ria in qua aliquid p̄ſtatur erit de eodem ſtatu: manet condu
ctio ⁊ locatio eſt.
s Si vendendo. Si vendo fundū id preſtare debeo etiaz
ſi nō dicat̃. ſ. vt nō euincatur neq̄ fund⁹ neq̄ vſufruct.
eius. q̄dam non aliter p̄ſtantur niſi dicantur expreſſe vt via
actus ⁊c. qd̓ eſt verum: niſi fundo vēdito debeant̃: q̄ nunc ac
cedūt tacite. ⁊ idem eſt in ſeruitutibus vr. pre. ⁊ hoc dicit.
¶ Si cum. vendidi tibi p̄dium cui ſeruitus debebatur ſciēs
hoc tacui: ⁊ ita emptor nō certioratus amiſit illam ſeruitutez
non vtendo ꝑ ſtatutum tp̄s. q̄ritur an ago. dicitur ꝙ ſic ex em
pto ꝓpter meum dolum p̄ſumptum ꝓpter taciturnitatem.
¶ Quintus. In venditione non veniūt ruta ⁊ ceſa: q̄ nō in
telliguntur fundi eſſe vel edium niſi expreſſum fuiſſet. nam ru
ta ⁊ ceſa ſunt illa q̄ neq̄ fundi neq̄ edium ſunt.
a Alienatio. Vendo tibi rem vel alio modo alieno: facio
eam tuam ſicut mea eſt: quia alienatio talem efficit em
ptori q̄lē habiturus eſſet venditor niſi nominatim fuiſſꝫ alid̓
dictū vel ſpāliter ante ſtatutū.
s Si cū. Vendidi fundum. dixi in alienatione ꝙ preciuz
qd̓ exigeretur a colonis fundi accederet emptori. q̄ritur
in caſu iſto an ego venditor tenear p̄ſtare in exigendo diligē
am. ⁊ dicitur ꝙ ſic ⁊ nō ſolum dolum. immo diligentiam ⁊ bo
nam fidez teneor eñ ſi dolum fecero in exigendo ſiue per cul
pam non exegi. ¶ Fere. Si inter emptorem ⁊ vēditorem
ꝯſtitutum ſit ne dolum venditor committat ſi contra factum
fuerit tenebitur. ⁊ idē eſt ⁊ ſi nō dictū ſit facit doluz ſi ſtet per
eum quominus rem emptaz poſſideat ⁊ ſi res vendita tradi
ta ſit: emptor non aget ex empto: vt res tradatur ſed vt dol⁹
venditoris extimetur.
r Rutilia polla. Mlier quedam que vocabatur rutilia
emit quēdam lacum angularez ſabbatinū nomen erat
laci. dicitur a multitudine angulorum vel anguillaruz a mul
titudine anguillarum emit rutilia lacum ⁊ iuxta lacum illum
decē pedes terre que ſub aqua non erant tempore venditio
nis. queritur quid iuris ſit. dicitur ſi creuerit poſtea lacus: ꝙ
non poteſt alios. x. pedes habere cum non emit illos decē pe
des terre: quia videtur emiſſe qui tunc erant. vnde licet poſt
ea creuerit lacus ⁊ inundauerit illos decez pedes. non debet
rutilia vlterius lacū poſſidere quē emit.
l Liberi. Venditio liberi hominis valet inter ignorātes
ſi venditor ⁊ emptor credant eum ſeruum: idem ſi ēptor
credat licet venditor ſciat eum liberum: ſed ſi emptor ſcit nō
valet venditio.
i Imperatores. Vendidi tibi frumentum ⁊ conueni de
certa mēſura cū incerte menſure in ciuitate eſſent ⁊ p̄cio
puta de ſterlinguis cum currat moneta talis boñ. vtruz tali
emptioni ⁊ venditioni ſtare debeat. ⁊ rn̄d. ꝙ ſic. quia quicq̇d
conuenit ſeruandū eſt, duz tn̄ non ſit ꝯ ꝯſuetudinē regionis

PActa. Lex iſta facit differentiam inter pacta q̄ ſunt de
ſubſtantia ꝯtus: ⁊ ea q̄ ſunt de natura cōtractus. pͥo
ponit talem caſum. vendidi tibi prediū facta venditione pe
pigi tecum aliq̄d ex interuallo: an vires habeat pactum q̄ſi
incontinenti eſſz factuz. q̄ritur ⁊ dicitur ꝙ ſi detrahat obliga
tioni: puta ꝙ ſit pactuz teneatur de dupla bene habet vires
⁊ creditur ineſſe. ſi autē adijciat aliquid obligationi: puta q̇a
pactus eſt emptor ꝙ ſibi caueat̃ cū fideiuſſoribus vires non
habet. neqꝫ creditur ineſſe. hoc tamē verū eſt q̄tuz ad hoc vt
emptor ex eo agat. ſed tamē in caſu licet vires nō habeat ad
agendū. habebit tamē vires ad excipiendum venditore agē
te ꝓ aliquo. ꝓ p̄cio ꝓ rutis ⁊ ceſis. vel aliquo alio. hoc in pa
ctis q̄ ſunt de natura ꝯtus. Sz queritur quid erit ſi poſt vē
ditionē fuit factū pactū de ſubſtātia ꝯtus ex interuallo: pu
ta fuit factū de augendo vł diminuēdo p̄cio. in caſu iſto qua
lecunqꝫ tale pactum fiat: vires habebit. ⁊ creditur receſſiſſe a
priori venditione re adhuc integra. ¶ Papi. Si vēdas mi
hi fundum ⁊ excipias ſacrum publicum: ſi aliquid ita publi
cum eſt ꝙ tū in p̄rimonio fiſci fuiſſet illa res non intelligit̃ ex
cepta.

De ſacra. Eccleſia deſtructa locus manz ſacer. ⁊ iō ven
di non poteſt. ¶ ¶ Inter. Aliquis vēdidit mihi funduz in
quo ſepulcrum eſt ⁊ materia vel murus quidam qui circuie
bat ſepulcrum omnia cedunt venditioni: ſi nihil ſit exceptum

Clauibus. Si aliquis vendat mihi res conſtitutas in
orreis ⁊ tradat mihi claues iuxta orrea videt̃ mihi tra
didiſſe poſſeſſionē merciū ſi tradat mihi claues iuxta orrea. ⁊
intelligas eſſe nactum merces ⁊ dn̄ium ſi venditor fuit domi
nus. ſi autem nō fuit dn̄s paratur mihi cauſa vſucapionis.

Quiſi fundum. Vendidi tibi fundū ⁊ cōuenit vt mihi lo
cares: vel conuenit vt ſi contingeret te vendere nulli vē
deres niſi mihi: vt fiat qd̄ ꝯuenit agetur ex vēdito. ¶ Cum.
Vendidiſti mihi fundum: deceſſi herede relicto eiſdez defen
ſionibus vtetur heres quibus ⁊ tu. Item vti poteſt preſcrip
tione decēnali vel vicenali ſi velit ꝯtinuare tp̄a mea cum tem
poribus tuis.

In lege. Vendidi tibi fundum ⁊ lapidicinam excepi
poſtea inuente ſunt lapidicine venditori non emptori
eas cedē dicit tubero. labeo corrigendo dicit vt ꝯſideret̃ q̇d
actum ſit. ſi non appareant ille lapidicine ſolum videant̃ ex
cepte q̄ apparuerunt tp̄e contractus qd̄ ſi aliud diceret̃ cōtin
geret abſurdum vt ſi totus fundus plenus eſſet lapidicinis
deberet totus cedere vēditori. ⁊ ſic eſſet abſurdū.

Fiſtulas. Si vendo domum ⁊ dixero ꝙ fiſtule accedāt
queritur an caſtellum. i. edificiū qd̄dā ex q̄ fiſtulis aqua
ducit̃ accedat vēditōi. dr ꝙ ſic. lz nō ſit dc̄m d̄ h̄ aliq̄d ī pacto
vēditōis ¶ Fūdū. Quidā emit fūdū a titio. neqꝫ accepit va
cuam poſſeſſionem fundi. factus eſt poſtea tutor filij titij poſ.
ſibi cedere poteſt ipſemet. hoc modo ſi pupillus ⁊ eius fami
lia diſcedat de fundo. ⁊ tunc ipſe ingrediatur. ¶ Qui fun
dum. Titius emit funduz ⁊ conuenit vt ſoluta pecunia trade
retur ſibi vacua poſ. fundi. deceſſit duobus heredibus relict̄
ſi vnus de heredibus offerat totā pecuniam bene poterit pe
tere prediū ⁊ partez pecunie a coheredibꝰ recuperabit ꝑ iudi
cium familie her. ſi ſuam partem offerat poſ. fundi non habe
bit ꝓpterea ꝙ ſit ꝯtum es alienum qd̄ diuidi non poteſt.

FRumenta. Vendidiſti mihi frumentum in hec verba.
ſi tempeſtate aliqua corrūpantur hoc te preſtaturum.
querit̃ an tenearis. ⁊ diſtinguitur aut erat ſolita tempeſtas.
aut inſolita. primo caſu non teneor. ſecundo ſic.

FVndi. Si vendo partē fundi vt emptor aliā partez cō
ductam habeat: iuriſcōſul. dic̃ agi poſſe ex vendito. q̇a
h̄ videor minus accepiſſe

CVm manu. Vendidiſti mihi fundum ⁊ excepiſti ſata
an illa videantur excepta que omni anno ſeminari ſo
lent: non q̄ in ꝑpetuuz. dicitur ꝙ ſic. alioquin ſi vinee eſſent in
eo fundo excepte viderentur: qd̄ eſſet abſurdum.

¶ Huiꝰ rei. Habebam tignū proiectum in domo mea in do
mum tuam: emi ſeruitutem vt ſic immiſſum habeā an valeat
talis venditio. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ¶ Silua. Vendidi tibi ſiluam in q̄
de quinquēnio in quinquēnium conſueuit cedi glans que de
cidit cuius ſit an emptoris an venditoris. q̄ritur ⁊ rn̄. ꝙ cōſi
deratur qd̄ actum eſt. ſi non appareat ꝙ actum eſt glans que
deciderit ab arbore non ceſa cedet venditori: ⁊ ceſa emptori
ratio diuerſitatis eſt: quia cum vendat cedua: ea tantum per
tinent ad emptorem que ceduntur. ¶ Nemo. Vendidi tibi
equum ſed pepigi ne dominiuz ad te tranſiret: an ſit emptio.
dicitur ꝙ non.

LVtius. Titius accepit. c. aureos ſub vſuris obligauit
predia pignori ⁊ dedit fideiuſſorem ſuū. ⁊ ꝯuenit cū eo
vt infra triennium ꝓximuz eum liberaret: ⁊ niſi h̄ ipſe faceret
⁊ fideiuſſor ſolueret pecu. creditori ꝙ ipſe fideiuſſor pignori
accepta haberet empta. q̄ritur ſi fideiuſſor nō fuit liberatus
⁊ ſoluit an habeat empta. rn̄det̃ ꝙ ſic. ſi ꝯuenit vt non in cau
ſa obligatōnis haberet pignora: ſed ſub ꝯditōne contracta
fuit obligatio. ⁊ hoc dicit. ¶ Lutius. Promiſit tibi. c. cor
bes de fundo meo. ſi vendo illum an emptor debeat preſta
re. c. corbes. ⁊ rn̄. ꝙ non ꝑſonaliter.

¶ De in diem adiectione. Rubrica.

IN diem. ¶ Cum ſit vēditio ſub pacto ad
iectionis in diem queritur an vē
ditio ſit ꝯditionalis vel pura. ⁊ refert qd̄ actum
ſit: quia ſi dicas ſed ſi alius offerat mihi meliorē
conditionem ſit inempta pura conſiſtit emptio: ſed reſoluitur
ſub hac conditione ſi alius: eſt pura. ⁊ interiz dominus emp
tor eſt. vt. ſ̄. de rei ven. ſi quis. ⁊ fructus vſucapit ⁊ res interiz
periculo ſuo perit. Si vero dicatur ſic. ꝑficiatur emptio ſi nō
offeratur melior conditio: eſt conditionalis: ⁊ interim vendi
tor eſt dominus: emptor vero neqꝫ vſucapit: neqꝫ fructꝰ ſuos
facit. ⁊ periculo venditoris res interim perit. ¶ Idē iulia.
Si ancilla vendatur ſub pacto adiectōis in diē: an adiectio
extendat̃ ad partū. rn̄. ꝙ nō. q: alteriꝰ rei ⁊ c. idez eſt de fructu
rei q̄ interijt poſt vēditionē factā ſub pacto adiectiōis in diē.
h̄ in p̄ma. Sz q̇d ſi due res vēdant̃ ⁊ vna pereat ⁊ alteriꝰ ſit
emptor q̇ plꝰ offerat an admittat̃ adiectio. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. q: h̄ ca
ſus eſt diſſimilis ſuꝑiori ꝓximo. Sz q̇d ſi pure fundꝰ vendat̃
ſub adiectiōe tn̄ in diē quē pēdēte ꝯditione emptor pignori
dederit an diſſoluat̃ pignorꝝ nexꝰ. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. h̄ in tertia. Sz
q̇d ſi ī re empta aliq̇s vi vel clā edificauerit: an emptor habe
at interdictū. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ſed allata meliori ꝯditiōe illud actio
ne ex vēdito p̄ſtabit. qd̄ actiōe illa interdicti ꝯſecutꝰ fuerit.
¶ Melior. Iſte reſpicit ſuꝑiora. dictū erat. ſ̄. e. l. ꝙ emptio
p̄or reſoluitur meliori allata ꝯditiōe. q̄rit̃ q̄ qn̄ melior cōdi
tio videt̃ aſcribi. ⁊ dicit iuriſcō. ꝙ melior affert̃ ꝯditio cū p̄ci
cū addit̃. vł cū maior ſolutio offert̃. Idē eſt ſi ꝑſona magis
idonea accedat ad emptionē. Idē eſt ſi leuioribꝰ ꝯditionibꝰ
emptor accedat q̇ forte ſatiſdationē nō petet. arguit ḡnaliter
ꝙ idē ē dicedū vbicūqꝫ allata ꝯditio ꝑficit vēditori: q: lz vili
or ſit cū offerat̃ ēptori ea tn̄ ſibi remittūt̃ q̄ ḡuiora videt̃. qd̄
enim dr fructꝰ manere penes emptorē p̄orē interim ꝑceptos
locū hz cū ſcd̄s emptor nō accedat. tūc enim ad ſcd̄m emptor
rem ꝑtinet. ⁊ h̄ dicit cū duabꝰ. ll. ſeq. vſqꝫ ad. §. ſi q̇s.
¶ Si q̇s. Si res vēdita fuerit pacto adiectōis in diē ⁊ alijſ
meliorē ꝯditionē afferat p̄mꝰ x̄o emptor ſcd̄m licitādo ſuꝑa
uerit: q̄rit̃ an q̄ſi nulla allata ꝯditōe meliori ab alio fructꝰ me
dij tp̄is ſint vēdi. an ēptorꝝ. ⁊ rō fac̃ ꝙ ſint vēditorꝝ. h̄ ī p̄ª. ꝑt
aūt vēditor poſteriori adītiōe rē vēditā ꝯcedē: niſi p̄or ēptor
plus paratus ſit offerre. h̄ in ſcd̄a. an aūt debeat vēditor cer
tiorare priorē emptorē. ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ⁊ h̄ in tertia.

SAbinus. Si vēditio facta fuerit vt res empta ſit: ſi me
lior ꝯditio afferat̃: bn̄ p̄ōt vēditor reijcere vltimā cōdi
tionē meliorē ⁊ ſeq̇ p̄mā tanq̄ meliorē: ⁊ durabit p̄or emptio
niſi noīatim actum eſſet: vt liceret emptori recedere allata me
liori ꝯditiōe: tūc diſſolueret̃ emptio etiam ſi venditor velit ſe

qui vltimã ↄditionẽ.

Sed ſi. Si pignꝰ diſtrahat̃ ſub pacto adiectiõis in diẽ ⁊ alius meliorẽ ↄditionẽ afferat ⁊ eã nolit creditor reci pere. iniuriã facit debitori. ſed qd ſi ſcõs emptor erat inops: poterit creditori ꝑori ſine periculo vẽdere

Quod aũt. ſi res diſtrahat̃ ſub pacto adiectiõis in diẽ ⁊ alius meliorẽ ↄditionẽ afferat ⁊ res ei ita data ſit an ſilis pactio poſſit recipi: vt. ſ. a ſcõo auferat̃ ſi tertiꝰ meliorez ↄditionẽ attulerit. dicit ſabinꝰ ꝙ nõ. eſt rõ. qꝛ ꝑoris emptoꝝ id eſt ꝑoris pollicitatoꝝ q̇ ſcõs emptor dꝛ ſtatiʒ ſit res irreuo cabilis. ⁊ iõ receſſit a ꝑore emptore: alioq̃n niſi res fieret eiꝰ plene a ꝑma emptiõe nõ videt̃ receſſuʒ. iulianꝰ dicit ꝙ actuʒ ſit refert: vt ſi actum ſit cũ emptore vt poſſit ſibi res auferri ⁊ dari tertio meliorẽ ↄditionẽ afferenti: h̊ poſſit vẽditor facere. ¶ Itẽ. Si rem ſibi cõeʒ diſtrahãt ſub pacto adiectõis ĩ diẽ ⁊ duo addixerũt alicui meliorẽ ↄditionẽ afferẽdã tertiꝰ nolit cũ ↄditiõe accipe. diſting. aut vno p̃cio diſtraxerũt: aut diuer ſis p̃cijs. puta vnꝰ ꝓ. v. alius ꝓ. x. tertiꝰ ꝓ. v. ⁊ tũc due partes ꝑuenerũt ad ſcõʒ emptorẽ. tertia remanet penes ꝑmũ: ſi vno p̃cio penes ꝑmũ emptorẽ remanebit: ſicut ſi aliq̃s vni totum vẽdat ſub pacto adiectõis in diẽ. deinde adiecto p̃cio aliꝫ vẽ didit. in p̊ ergo caſu dicit celſus. ſ. cũ tres vẽdãt ⁊ h̄ egerũt. ꝑ mus ẽptor nolit: niſi totã rẽ h̄eret. nõ h̄ebit eã rẽ quã ſociꝰ po ſteriori emptori addixit. ¶ Verũ. Si duo vẽdãt rẽ cõeʒ ſub pacto adiec. in diẽ ſi vnꝰ ex vẽditoribꝰ meliorẽ afferat ↄditio nẽ: qꝛ rõe partꝭ ſocij potuit ↄſiſtere emptio: an auferenda ſit ꝑori ⁊ danda poſteriori. ⁊ rñ. ꝙ ſic.

Si vẽditor. Vẽdidit mihi aliq̃s ſub pacto illo ꝙ ſi me lior ↄditio afferet̃ ꝙ res eſſʒ inempta: ⁊ vẽditor ſimula uit meliorẽ ↄditionẽ cũ nõ eſſet: ⁊ vẽdidit alteri: vł minoꝝ vł tm̃dẽ: an ſit obligatus. q̃rit̃ ⁊ dꝛ ꝙ vtriqꝫ erit obligatꝰ. ſʒ po nam ꝙ emptor ꝑmꝰ ſubiecit minus idoneũ emptorẽ: an ven dita ſit ſine dubio a ꝑore emptore receſſuʒ eſt. ſed vẽditor de ceptꝰ h̄ʒ actionẽ q̃ti ſua intereſt ↄ̄ emptorẽ ꝑmũ a quo decep tus eſt. in hac actiõe veniẽt fructꝰ quos ꝑcepit ꝑor emptor in terim. ⁊ ſi q̇d dolo vel culpa ſua fundꝰ deterior factꝰ ſit. Sʒ ponamꝰ ꝙ nullũ ſubiecit neqꝫ emptor neqꝫ vẽditor: ſed vẽdi tor ꝑ maiori p̃cio vẽdat ei q̇ nõ erat ſoluẽdo: certe receſſuʒ eſt a ꝑori emptione. Idẽ ſi pupillo vẽdat ſine tutore vel filio vł ſeruo alieno. ſi aũt ſeruo ꝓprio vel dño rei. iſto caſu venditio nõ valet. ⁊ nõ eſt receſſum a ꝑori vẽditiõe. ſed ſi vẽdat alieno ſeruo putãs eũ libeꝝ: videt̃ receſſum a ꝑori vẽditõe. ¶ Pre ter. Si res diſtrahit̃ ſub pacto adiectiõis in diẽ: ⁊ qꝛ nõ cõſe q̃tur ſcõs emptor fructꝰ quos ꝑor emptor medio tꝑe ꝑcepit ſʒ ad vẽditorẽ ꝑtinẽt: ⁊ ſi in hac ſcõa vẽditiõe minus p̃ciũ. vł tm̃ q̃tũ erat in ꝑma vẽditiõe afferat an ſit receſſum a ꝑma q̃ ſi meliori ablata ↄditiõe. ⁊ rñ. ꝙ nõ.

Si p̃dio. Diſtracto p̃dio ſub pacto adiec. in diẽ. ⁊ aũ di em vẽditor decedat: ſiue heredẽ h̄eat ſiue nõ poſt diem remanebit penes emptorẽ ꝑorẽ cũ non exiſtat cui melior poſ ſit afferri ↄditio: ſecꝰ ſi intra diẽ adiectiõis vẽditori aliq̃s he

Si fundꝰ. Si fundꝰ diſtrahat̃ ſub pacto ⁊c ⁊ aliꝰ offerat meliorẽ ↄditionẽ: qꝛ q̃dã adijciũ tur ſcõe vẽditiõi: q̇ nõ erãt in ꝑma: an ꝓ illa meliori ↄditione ſit receſſum a ꝑma emptione. ⁊ rñ. ꝙ nõ. ſi res adiecte non va leant minus q̃ p̃ciũ adiectum in ſecũda vẽditione. Itẽ ſi plꝰ p̃cij adijciatur vt in longiꝰ tꝑs ſolutio diſtrahatur ⁊ tm̃ inter uſuriũ redigi poſſit ex p̃cio ꝑoris venditiõis: q̃tum eſt p̃ciuʒ adiectũ in ſecũda vẽditione longiore tꝑe ſoluendũ. an ſit re cedẽdũ a ꝑma emptiõe q̃ ſi meliori ↄditiõe allata. ⁊ rñ. ꝙ nõ res exiſtat.

Imperator. Re diſtracta ſub pacto adiec. ſi melior cõ ditio afferat̃ fructꝰ quos ꝑor emptor ꝑcepit vẽditor re ſtituere debet. Sed q̇d ſi impẽderit nũq̇d h̄ʒ redditꝰ retẽtiõẽ ꝓ impẽſis. rñ. ꝙ ſic. ⁊ ſi fructꝰ nõ ſufficiãt vt hoc fiat vendito ri ex vendito emptori ex empto cõpetit actio.

Cum. Vendidi tibi vnũ ſeruum ꝓ. x. titio aliũ ꝓ. x. ſub pacto meliore ↄditione allata. venit alius q̇ offert pro vtroqꝫ triginta: an ſit receſſum a venditione. refert an fiat ad ſectio ꝓ p̃cio vniꝰ tm̃ an. v. ꝓ p̃cio vniꝰ. ⁊. v. ꝓ p̃cio alteriꝰ. ꝑ̃ caſu ille fuit inemptꝰ cui adiecta ſunt. x. ⁊ eũ habebit ſecũdꝰ emptor: ꝑore emptore habẽte aliũ. ſcõo caſu vtrũqꝫ h̄ebit ſe cũdꝰ emptor ꝙ ſi nõ appareat cui facta ſit adiectio: ſtabitur ꝑmeꝭ emptioni.

Cum in diẽ. Eramus duo ſocij. titiꝰ vẽdidit nobis fun dũ ſub pacto adiec. in diẽ. ego obtuli meliorẽ ↄditionẽ vtrũ etiam ꝓ mea parte ſit receſſum a venditiõe iſtius fundi.

Fundo. Fundo diſtracto ſub pacto ⁊ rñ. ꝙ ſic. ſi ſecũdꝰ plus offerat: ⁊ venditor aliũ tantũdẽ eidẽ fũdo adijciet: q̇ eſt maioꝝ q̃ ſit p̃cium adiectũ non eſt receſſum a ꝑma emptiõe. vt. ſ̄. e. ſi p̃dio. ſi fundꝰ aũt ſit minor: an videat̃ recedere a ꝑore emptiõe. ⁊ rñ. ꝙ ſic: ſi vẽditor in dolo nõ erat.

Prior. Re diſtracta ſub pacto ⁊ meliore ↄditõe allata an ꝑmꝰ emptor poſſit agere ↄ̄ ſecũdũ ꝓ p̃cio q̇ ſolue rat vẽditori: niſi eũ delegaſſet ei. q̃ritur ⁊ rñ. ꝙ nõ.

¶ De lege cõmiſſoria Rubrica.

Si fundus. ¶ Si res ea lege diſtrahat̃ vt niſi p̃ciũ ſua die ſoluat̃ ꝙ res ſit inempta: an aut pura aut ↄditõnalis ſit vẽditio ⁊ rñ. ꝙ pura.

Cum. Si vẽditor vẽdat ſub pacto. l. cõ. ſi pecunia ſolu ta nõ fuerit ad certũ diẽ: h̊ ita accipit̃: vt ſit ſoluta pecu. nõ ſit fundꝰ inemptꝰ ſic volente vẽditore. ſi aũt emptor velit inemptũ eſſe nõ p̃ot inuito vẽditore: qꝛ h̊ ꝓ vẽditore ſtatutũ eſt: alꝭ eſſet in ꝑtãte emptoꝝ q̇ emit villã vt exuſta nõ ſolueꝫ p̃ciũ. ⁊ ita eſſʒ inempta q̇ eſſe nõ p̃ot: cũ fundꝰ fuerit pericl̕o ſuo. nã venditor. l. com. que in vẽditiõibꝰ dꝛ exercebit volens nõ inuitus. ⁊ hoc dicit cũ. l. ſe.

Si fundꝰ. Si vẽdam titio fundũ ſub pacto. l. cõmiſſorie. i. vt fundꝰ ſit inemptꝰ. ſi p̃cium nõ ſoluat̃ certo tꝑe: ⁊ ip ſe non ſoluat q̃lit̃ agere poſſum ꝓ fundo. ⁊ fructibꝰ quos rece pit in fundo. vel ſi deterior factꝰ fuerit ſua culpa. dꝛ ꝙ deciſa eſt illa q̃ſtio ꝙ h̄ʒ locũ act. ex vẽdito: lʒ vẽditio ſoluta fuerit. eſt tñ veꝝ ꝙ interdũ emptor lucri facit fructꝰ: quos interim ꝑ cepit ſm ſnĩam Neratij q̇ hũana eſt. ſ. cũ ipe aliquã partem p̃cij ſoluent qꝛ p̃ciũ q̇ dedit ꝑdidit eo ꝙ reliquã partẽ ad di em nõ ſoluit. ¶ Elegãter. Vẽdidi tibi fundũ ſub pacto. l. cõ miſſo. ſi aduenĩẽte die nõ fuit ſoluta pecu. ego poſſum exerce re cõmiſſoriã: ⁊ reſcindere vẽditionẽ. Si volo exercere cõmiſ ſoriã vel petere p̃ciũ. dꝛ hic ꝙ ab initio alteꝝ eligere debeo. ⁊ vno electo ad alterũ redire nõ poſſum. Sed ponamꝰ ꝙ in. l. cõmiſ. pacto ita dicit emptor ꝙ ſi nõ ſoluat̃ ſua die: fundꝰ eſ ſet inemptꝰ ⁊ adiec̃ ꝙ ſi vẽditor minoꝝ ex tũc alteri vendat: ꝙ emptor hoc dãnũ ſibi reficeret tenebit̃ ad h̊ actiõe ex vẽdi to cõpetente. ¶ Commiſſoria. Si vendã tibi ſub pacto vt fundꝰ ſit inẽptus: niſi ad diẽ ſolueris. q̃rit̃ an debeaʒ te inter pellare: an debeas offerre vltro ſi vis euitare cõmiſſoriã. dici tur q̃ offerre debes: ſi nõ habes cui offeras liberatus es.

Lege. Si vẽdo fundũ ⁊ adijcio vt inemptꝰ ſit niſi pecu nia ſoluat̃ ſua die: ⁊ ſoluta nõ fuerit ſtatuta die emptio reſoluit̃ fructꝰ emptor: lʒ ſuo iure ſuos fecerit reſtituere dʒ: q̇a nihil remãſuꝝ ẽ penes eũ.

De lege. Iuriſcõſul. inter rogatꝰ ſuꝑ hac. l. com. tradidit naturam huiꝰ. l. qꝛ ſi pa cto. l. cõ. nõ pareat̃ ⁊ ſtetur ꝑ emptorẽ: vẽditor ſi velit p̃ot vti cõmiſſoria ⁊ emptor amittat ſicut arre noĩe dedit: vel ſil̕i mo do ab eo recepit vẽditor.

Poſt diẽ. Si pacto. l. com miſ. nõ obſeruato vẽditor nõ vtat̃ cõmiſſoria ſi parteʒ p̃cij petat. amplius cõmiſſoria vti nõ p̃ot. qꝛ nõ licet variare ⁊ vna via electa ad aliã redire nõ p̃ot. ⁊ h̊ dicit cũ. l. ſeq.

Mulier. Quedã mulier fundos vẽdidit gaio ſeio ⁊ ac cepit pec. ꝓ arris: ⁊ euenit ꝙ niſi reliq̃ pec. ſolueret̃ certa die ꝙ arre ꝑderent̃ ⁊ fundi eſſent inempti. poſtea die ſtatuta ve nit ẽptor ⁊ ꝓteſtatꝰ fuit ſe velle ſoluẽ pec. illã. ⁊ in ſacco ſigto d̊poſuit ⁊ ꝓteſtatꝰ fuit ꝙ nõ erat mł̕ier p̃ñs cui ſoluẽ poſſʒ pꝰ ea fiſcꝰ denũciauit huic gaio ꝙ nõ ſolueret pec. iſtam aũ q̃ fi ſco ſatiſfacẽt: ⁊ ita forte pꝰ ea ñ potuit ſoluẽ. q̃rit̃ an icidit i. l. cõ. dic̃ ſceuo. ꝙ ſm ea q̃ ꝓponũt̃ nõ ẽ factũ ↄ̄ ↄuentũ.

¶ De here. vel. act. ven. ¶ Rubrica.

Vẽdo hereditateʒ viui l' illi⁹ cui⁹ cõmertiũ nõ fuerit in reꝝ

SI hereditas. natura: puta ei⁹ qȯ in nulli⁹ bonis eſt. ⁊ ſic eſt in litera nulli⁹: vel ſi eſt in litera illi⁹: ⁊ ſic meli⁹: tunc dicit illi⁹ q̇ nullus eſt: puta ſeru⁹ de iure ciuili nil ago ⁊ non valet emptio nec vẽditio: q᷑ in reꝝ natura eſſe dʒ qȯ vendat᷑.

VEnditor. Vendidi titio hereditatẽ: q̄rit᷑ an debeá ſatiſdare de euictõe rerũ hereditariaꝝ. dꝛ ꝙ nõ. q᷑ illȯ videtur agi inter emẽtẽ ⁊ vẽdentẽ: ꝙ nihil pl⁹ iuriſ habeat emptor q̄ꝑ fuiſſet habitur⁹ heres. ¶ In hereditate. Si vẽdo tibi here. q̄rit᷑ q̇d appellat. here. ſignificat᷑ vtruʒ veniãt res q̄ fuerũt tp̄e mortiſ: an ⁊c. dicit iuriſcon. inſpiciẽdũ q̇d actũ ſit. nã plerũ qꝫ actũ eſt vt veniãt q̄ tp̄e vẽditionis erãt in bonis. ¶ Illud. Quidam inſtituit me ⁊ filiũ ſuũ pupillũ heredȯs: ⁊ ſubſtituit me ſibi. vẽdidi hereditatẽ poſtea obuenit mihi ex ſubſtitutõe dicit᷑ ꝙ illud nõ venit: q᷑ lʒ vnũ ſit teſtm̃ tñ due ſunt hreditates: niſi hᷓ actũ fuiſſʒ ꝙ ẽt illa in vẽditione veniret. ¶ Peruenisse. Si vẽdo hereditatẽ hᷓ vocabulo teneor ꝑſtare quicq̇d ꝑuenerit ad me occaſiõe hereditatiſ. q̄rit᷑ quõ dicat᷑ perueniſſe: ⁊ dꝛ ꝙ ꝑueniſſe videtur corꝑa reꝝ quaꝝ acti. hʒ. vñ actõeʒ ꝑſtare dʒ emptor. pleni⁹ vident᷑ ꝑueniſſe ea quoꝝ poſſeſſio ſiue ꝑcia vẽditor habeat hᷓ vident᷑ ad eũ ꝑueniſſe: nõ videt᷑ ꝑueniſſe ꝙ tenet᷑ ꝑſtare ex lega. vel tenet᷑ ꝑſtare noīe eris alieni vel ex alia cã. ⁊ ꝑcia reꝝ donataꝝ tenebit᷑ ꝑſtare qȯ etiam añ vẽditionẽ fuerit in hereditate ꝑſtãdũ eſt: q᷑ ad venditoreʒ ꝑuenit ⁊ nõ tm̃ qȯ ad eũ ꝑuenit. ſed qȯ ad heredeʒ ei⁹ ꝑuenit. vel dolo malo factum eſt ne perueniat. dolo autem factum eſſe credit᷑ cuʒ aliquid alienauit: vel ſuos manumiſit: vel dolo fecit ne aliquid acquireret᷑ hereditati: cũ acq̊ri poſſet. ⁊ tenebit᷑ de eo qȯ ad eũ ꝑuenit ſi deꝑditũ fuerit lata culpa interueniẽte. ¶ Illud. Vẽdidi hereditatẽ titio fili⁹ me⁹: vel ſeruus me⁹ aliq̇d debebat illi cui ſucceſſi. q̄rit᷑ an hoc debeaʒ ꝑſtare emptori. dꝛ ꝙ ſic. q̄ten⁹ de peculio vel de in rẽ v̂ſo ꝯueniri poterãt noīe filij vl' ſui. ¶ Solẽt. Quedã qȯ formari ꝯſueuit ĩ gñe: an vẽditor here. teneat᷑ ꝑſtare ẽptori qȯ ſibi obuẽit occaſiõe hereditatiſ ⁊ eſt agitata in tali ſpecie. vẽditor exegit tãq̄ꝑ debitum qȯ non erat debitum: certe hᷓ nõ ꝑſtabit neqꝫ reputabitur nõ debitũ ſi ſoluit: niſi ꝑ ſñiaʒ ꝯdẽnat⁹ ſine dolo malo ſoluerit. tũc enim bñ repetet. etiã ſi debitum veꝝ nõ fuerit. ¶ Nõ ſolũ. Vẽditor dʒ ꝑſtare actiones hereditarias ẽptori: ⁊ nõ ſolũ illas. immo etiã eas q̄s ipſe ꝯſtituit. vñ ſi fideiuſſores accepit: vl' aliã obligationẽ: vel ſi rẽ deduxit in iudiciũ hoc totũ tenebit᷑ ꝑſtare. ¶ Sicuti. Omne lucrũ dʒ ꝑtinere ad emptorẽ hereditatiſ. ⁊ ita oẽ dãnũ: ſed pone ꝙ heres vendidit rẽ hereditariã: cui⁹ noīe ꝯuenit᷑ q̄rit᷑ an illȯ recipiat ab emptore: ⁊ dꝛ ꝙ nõ. q᷑ nõ ꝯuenit᷑ de hᷓ q᷑ heres. ſed q᷑ vendidit niſi emptor habuit ꝑciũ rei vẽdite. ⁊ ſi in tali iudicio vẽditor aliq̇d expẽdit vel ꝓcurator ei⁹. hᷓ recuꝑabit ab emptore ꝑ actionẽ ex vẽdito. ceteꝝ ſi nihil ſibi abeſt nõ aget. ¶ Apud. Vẽdidi hereditatẽ ⁊ exegi in vẽditiõe ſeruum quẽdã ſine peculio ſi ꝯueniar noīe illi⁹ ſerui vel de peculio vel de in rẽ v̂ſo q̄ten⁹ v̂ſum fuerit in vtilitatẽ defuncti. ago ꝯ̄ emptorẽ: q᷑ es alienum noīe ſuo ſoluere videor cuʒ ipſe habeat penes ſe peculium ex alijs aũt ſuo nomine condemnatus eſt. nec recuperat ab emptore. Sed ponamus ꝙ accepit ſeruum cum peculio ⁊ conuent⁹ aliq̇d preſtiterit. nũquid emptor ſemper peculiũ repetit ab eo: certe non cũ hoc actũ ſit ꝙ ſuperfluuʒ ſit penes venditorem. Si vero contrariũ actũ ſit tũc repetet in dubio ſi nihil actũ ſit ⁊ ſolũmodo mentio de peculio facta fuit: non repetet emptor. immo illud ſuperfluũ remanebit penes venditorem: ⁊ hoc dicit in. l. ſe. vſqꝫ ad. §. ſi venditor. ¶ Si venditor. Vendidi hereditatem excepi quaſdam edes quarum nomine promiſſum erãt de damno infecto. queritur q̇s teneat᷑ ex illa ſtipulatione ſi dictũ eſt ꝙ ad emptoreʒ pertieat vẽditor ꝯſeq̄tur ſi nihil dictũ fuerit. tũc damnũ qȯ ante vẽditionem ꝯtingit ꝑtinet ad emptorem: damnũ aũt qȯ poſt ꝑtinet ad venditoreʒ. ¶ Si titi⁹. Caſus iſte aliquãtulũ obſcurus eſt. pone ita apertũ caſum: vẽdidit titi⁹ ſeio hereditatem meuij. deinde inſtitut⁹ a ſeio heres vẽdidit hereditatẽ ſeij alteri titio. q̄rit᷑ ſi q̇d ꝑſtat vẽditor iſte occaſione hereditatiſ meuiane an ex ꝑ̇ma vẽditõe. i. an occaſione ꝑ̇me vẽditionis iſte vltim⁹ ꝯueniri poſſit. dꝛ ꝙ ſic. ⁊ ꝙ potuiſſet vẽditor ꝯſeq̇ a q̊libet ex᷑neo hẽde ꝑ̇mi ẽptoriſ: ⁊ hᷓ poterit ab ẽptore ⁊ ꝯſeq̄tur ab iſto actione ex vẽdito: ⁊ adducit ſimile. nam ſi emi hoīem a ſeio ⁊ ſtipulat⁹ ſum ab eo duplã: ⁊ extiti ſi heres. ⁊ vendidi hẽditatẽ ſi homo iſte euincat᷑ agã ꝯtra illũ emptorẽ hereditaris. ¶ Si q̇d. Si venditor hereditatis ponit aliq̇d noīe publici vectigalis vel noīe tributoꝝ. hᷓ ꝯſeq̄tur ab emptore: q̇a onera ſunt hereditatiſ. ſed ſi vẽdat here. facto funere teſtatoriſ. an ab emptiõe impẽſam recuꝑare poſſit. dꝛ ꝙ ſic. ⁊ iſta impẽſa hereditaria eſt. ¶ Cũ q̇s. In. §. hui⁹ q̄dam regula eſt: q̇a cũ creditor ſuccedit debitori ꝯfundũtur actõnes ꝯditõne hẽ. ſi tamen vẽdidit hereditateʒ tenet᷑ emptor ſicut heres ſiue tẽpore mortiſ teſtator debuit licet deſierit debere ſiue in dieʒ debuerit teſtator vel ſub ꝯditione ⁊ dies vel ꝯditio extitit [illegible] mortẽ ſi ſeruitutes amiſit vẽditor adeũdo recuperat eas per act. ex vendito ſed ſi nihil ꝑſtiterit obligat⁹ eſt actione poterit agere vt liberetur.

SI venditor. Si venditor exegit pe. a debitoribus hereditarijs ⁊ exactã amiſit ſine dolo malo ⁊ culpa: an teneatur emptori. dꝛ ꝙ non.

SI nomẽ. Vendidi nomẽ debitoriſ mei. nõ teneor facere qȯ ſoluẽdo ſit. ſed qȯ debitor ſit. ⁊ ꝙ exceptione tutus nõ ſit: niſi in ꝯtrariũ actuʒ ſit. ⁊ ſi vendo nomen certe ſumme puta decẽ in tantũ teneor: ſi incerte quãtum ei⁹ interſit. ⁊ hoc dicit cũ. l. ſeq.

EMptori. Si vendo nomen: debeo preſtare emptori ꝑſecutionem pignoris etiam illius qȯ accepi poſt venditionem quia beneficium venditoris dʒ ꝓdeſſe emptori noīs

CVm hereditatem. Si vendo hereditatem debeo facere ꝙ ſit hereditas nam aliter non eſt venditio. non eniʒ hᷓ alea venditur ſpes: ſed res ſicut aũt eſtimandũ eſt cuʒ quis emit venationem vl' ſimilia. puta iact⁹ rethis ⁊ ſimilia. immo emit rem vt ſi non inueniatur nõ eſt tũc emptio vnde preciuʒ condicitur.

QVod ſi. Si hereditas nulla ad venditoreʒ petineat q̄ꝑtũ ꝑſtare debeat emptori eſtimandũ eſt. vt ſi ſit aliq̄ hereditas de q̄ agebat᷑: ſed ad vẽditorẽ nõ ꝑtineat ꝑſtabit eſtimationẽ ipſi⁹: an nulla ſit: ⁊ tũc dʒ ꝑciũ reſtituere: ⁊ ſi q̇d aliȯ emptor expẽdit: vel ſua intereſt.

SEd. Si in venditione dicatur ſi quid iuris pertinet ad venditorem id vendit nihil ꝑſtabit venditor: q᷑ hoc quidã exꝑſſe ꝯueniſſe videtur. eſt enim ꝙ ſicut lucrũ negotiationis ad eũ pertinet. ita ⁊ periculũ pertĩere debet quaſi ſpes hereditatis ſit in vẽditõne: hoc aũt ita intelligitur ſi ignorãs ad ſe pertinere ita vẽdidit. ceterũ ſi ſciẽs tenetur de dolo. Sʒ ſi ſit hereditas ⁊ ꝯueniat᷑ vt idem ius habeat emptor qȯ habet venditor. dʒ ꝑſtare ſe heredẽ eſſe. liberatur vero ſi ſic ꝯuenerit vt quicquid iuris ⁊c. ñ ad eũ hereditas non ꝑtineat. ⁊ hᷓ dic̄ cũ. l. ſeq. vſqꝫ ad. l. q̇ filiјfa.

QVi filijfa. Vẽdidi id qȯ dʒ mihi quidã filiuſfa. dicitur ꝙ ego debeo ꝑſtare actiões q̄s habeo ꝯ̄ prẽʒ. ⁊ hᷓ dicit

SI hr̄ditas. Si vẽdo alicui hr̄ditatẽ: debeo ſibi tradere oẽs res hr̄ditarias: neqꝫ intereſt q̄ꝑta fuerit heredi. niſi

SI q̄ſi heres. ¶ noiatim actũ fuerit. ⁊ hᷓ dic̄ cũ. l. ſe.

Vẽdidi here. q̄ſi heres cũ mihi eẽt reſtituta ex ſena. cõ. trebel. teneor tradere ẽptori q̄ꝑti ſua intereſt ꝑꝑt᷑ falcidiaʒ ab

NOia. Si hẽant debitorẽ ¶ herede retẽtã. ⁊ hᷓ dicit. ſub ꝯditione vel in diẽ: talia noīa bene poſſum vẽdere

SI ex pluribus. Plures erant heredes. vnus ex illis ſoluit es alienum: qȯ teſtator ſub pena ſoluere tenebatur. ⁊ vendidit here. neqꝫ poteſt aliquid de eo qȯ ſoluit cõſeq̄ a coheredibus propter inopiam eorum. an ab emptoribus ꝯſequat᷑. dicitur ꝙ ſic. ⁊ inducit ar. ꝙ poſſet filius conſeq̄ per iudiciũ fa. her. de eo qȯ tanq̄ꝑ heres impendiſſet.

MUltū. Si vēdam alicui id ꝙ mihi pure debetur ſub cō ditione: vēditio nō eſt anteꝗ̄ ↄditio exiſtat. ſed ſi vēdā pure id qđ mihi ſub conditione debeť emptio ſtatim ↄ̄hiť ꝛ ſtatim pōt agi ex empto: ſaltē vt acceptū debitori meo faciā

SI hereditatē. Vēdidiſti mihi hereditatē lucij. ꝛ poſtea ex iſtis hēs debitori ei⁹ an teneaꝛ mihi ꝑ act. ex ēpto ꝑ̄ ſtare debitū. đꝛ ꝙ ſic. ꝛ illud magꝭ expeditur in alia q̄ſtione cū vēditor ſuccedat creditori ſuo: ꝛ ita hereditatē vēdat: quia illud debitū teneť p̄ſtare per acti. ex empto. ꝛ hoc dicit.

VEnditor. Vendidi hereditatē ꝛ interpoſui ſtipulatiōꝫ de eius reſtitutione ꝙ ad me de hereditate ꝑueniret. ꝑſecut⁹ ſum poſtea rem hereditariā: vendidi eaꝫ alij. querit̃ an tenear ad reꝫ an ad p̄ciū. dicit̃ ꝙ ſtipulatio bis nō cōmittit̃. i. nō da tur ad rem ꝛ ad p̄cium. vnde ſi fuerit ſtipulatio interpoſita p⁹ vēditionē rei venit p̄ciū in ſtipulatōe: ſi ante venit ipſa res. lꝫ idē nō ſit ī eo qđ mihi ꝓmiſit ſtichū ꝙ nō teneť eo mortuo añ morā. licet ſuꝑiori caſu teneať q2 in caſu ſuꝑiori videť iſte po tius geſſiſſe negotiū emptorꝭ q̄ ipſi⁹ hereditatꝭ. Sꝫ hoc non cadit in vēditiōe rei ſingularꝭ in tali exēplo. vēdidi tibi ſtichū eo nōdū tradito vendidi eū alij ꝛ tradidi euꝫ mortuo eo ante morā nō teneor ꝑ̇ori emptori niſi morā in tradēdo cōmiſi: ne ꝗ̄ etiā teneor ad p̄ciū cū illū nō ꝓpter rem ſed ꝓpter negotia tionē hoīs vēditi habeā: q2 tenebar ad rē nō ad p̄ciū vel ad actionē in hereditate aliud eſt in ſupradicta rōne. q2 ſi q̇d tan ꝗ̄ hereſ habeo teneor hoc p̄ſtare emptori hereditatꝭ quā ꝗ̄ il lius negotiū geſſero ſicut fundi vēditor ſi fruct⁹ ꝑcipiat tene tur eos reſtituere ratione bone fidei et tamen ſi neglerit nō te netur niſi culpa obijci pōt de hoc. Sed ponam⁹ ꝙ eā rē quaꝫ vēdidi: petij alio poſſidēte ꝛ litis eſtimationē accepi q2 rē de bebā ꝛ nō actionē ſed ſi duplū habuit rei furtiue vel vi deie ctus nihil emptori debebit ſi nō deſinat vēditor poſſidere ſi ne culpa liberať p̄ſtādo actionē quā hꝫ ꝓ re. nā aream tradē

HEreditatꝭ. Vē do exuſto edificio liberať vēditor. didi hereditatē ſoluit emptor mihi partē p̄cij aliā non ſoluit q̄riť an ꝓ reliquo p̄cio teneāť res hereditarie loco pi

VEnditor. Qui vendidit heredita gnoris. đꝛ ꝙ ſic tē dꝫ cedere actiōes q̄s hꝫ ↄ̄ reū ꝑ̇ncipalē ꝛ ↄ̄ eius fide

NOmis. Qui vendit nomen ſiue ꝑcipiat iuſſorem. aliquid in cōpenſando ſiue exigendo vel quocūꝗ̄ mo

HEreditatē. Corneli⁹ in do: debet p̄ſtare emptori. ſtituit me heredē ꝛ a me titio legatū reliq̇t. vēdidi here ditatē mihi delatā. titius cui erat legatū relictū me heredē in ſtituit anteꝗ̄ ab emptore legatū ꝑcipet agere potero ex ven dito: quia tāto minus hē. vēdidi ꝙ emptor legatū ſoluere te nebať. neꝗ̄ refert an debeat pecuniā tanꝗ̄ creditor ex cōtra

SI excepto. Vēdidi tibi here ctu: aut vt legatari⁹ ditatē excepto fundo hēditario occaſiōe cui⁹ aliq̄ ſū cō ſecut⁹ ꝰ tibi teneor p̄ſtare. ꝛ ꝑinde ac ſi fundū nō excepiſſem

De reſcin. ven. ꝛ q̄ñ liceat ab emp. diſcedere. Rubrica.

CElſus. Si filiuſfa. rē mihi vēdat ꝛ re inte gra ↄueniat ī p̄re vt liceat recedere a ↄ̄ ctu an valeat talis ↄuentio. celſus dicit ꝙ ſic. ſi ꝓ patre ꝛ filio fiat ↄuētio de reuocāda vēdi. auctor hui⁹. l. q̄rit an pacto cū p̄re aliq̇d cōparať: ſaltē vt ego libe rer ꝛ fili⁹ nō. nō ſicut ſi pupillus ↄ̄heret ſine tutorꝭ auctorita te: q2 ꝓ ꝑſona ſua reſcindiť p̄dict⁹ ↄ̄ct⁹. in ꝑſona alterius nō. ꝰ nō eſt verū: q2 ariſto dicit ꝙ valeat pactū vt vn⁹ libereť ali⁹ remaneret obligat⁹. in fine diť auctor. h⁹. l. ꝙ vēditiōe cū ſo lo p̄re facta ſi liberet me a filio: ꝛ fili⁹ ſtatim liberať.

SI quā. Si vēdo tibi rē aliquā: poſtea vēdo eādē rē mi nori p̄cio: tibi aūt maiori p̄cio. videť ꝙ receſſum eſt a ꝑ̇ ore vēditōe: ꝛ poſterior ēptio ↄſiſtit: ſicut ſi ꝑ̇or facta nō eſſet ꝰ eſt verū añ p̄ciū ſolutū: poſtea act. nō pōt reſolui ſolo ↄ̄ctu.

EMptio. Hui⁹. l. regula tradiť ꝙ emptio ſicut ↄ̄hiť nu do ↄſenſu ꝛ ita ↄ̄rio cōſenſu reſoluiť re nōdū ſecuta. vñ q̄ritur ſi emptor fideiuſſorē accepit. ꝛ vēditor ſtipulat⁹ fuerit de p̄cio an poſſit recedi ab emptiōe nudo pacto qđ eſt bo. fi. ꝛ đꝛ ꝙ ſic. q2 excep. pacti in act. bo. fi. locū hñt. ꝛ ſi emptor a gat cū fideiuſſore remouebiť ꝑ except. puta ꝰ ſilr ſi vēditor a gat de p̄cio ꝓcedere eodē mō.

SI emptio. Nota caſum ↄ̄rī emptionē toge ꝛ lancis cō uenit vt recedereť a vēditiōe altera. đꝛ ꝙ receſſum eſt a vēditiōe in vno dūtarat de quo ↄuenit.

CUm emptor. Si facta vēditiōe fundi. puta vel alteri⁹ rei emptor liberet vēdētē ꝑ exec. vel ecōtra. ꝑinde eſt a ctū inter eos ac ſi cōueniſſet ne alter ab altero aliq̇d petat ꝛ eſſet receſſum a vēditione ſed acceptilatio nō ſua natura: ſed iure pacti valet. Emptio. Reſoluitur emptio nudo ↄſen ſu ſi res nō fuerit ſecuta. ſi tū res vēdita pereat ſecus eſt. ꝛ iō act. ex vēdito ꝛ empto valebūt.

SI ↄuenerit. Hoc mō ↄ̄rī cū aliquo q2 vēdidi alicui reꝫ ꝛ ↄuenit ꝙ ſi ſibi diſplicuiſſet infra certū tp̄s reſcindere tur emptio. q̄ritur q̄ actio oriať ex ꝰ ↄ̄ctu. đꝛ ꝙ actio ex ēpto ꝛ vēdito vel actio in factū.

SI id. Si emerim pure rem ꝛ eandē ſub ↄditiōe: poſtea emero in poſteriori actōe nihil agiť. Si pupilli. Si pupillus ꝑ̇ emat ſine tutoris auctoritate. deinde ipſi⁹ aucto ritate interueniēte emat idē: lꝫ ex ꝑ̇ma obligatōe vēditor erat obligat⁹ pupillo. tū reciſa ꝑ̇ori obligatione remanebit ſcđa. ꝛ hincīde ↄſiſtit obligatio. ꝰ in ꝑ̇ma. ꝙ ſi ꝑ̇mo emi tutori au ctore. deinde vult pupillus reſcindere emptionē ſine tutoris aucto. ꝑinde ac ſi ſine tutore auctore emptio facta fuiſſꝫ: ac ꝑ inde ſit ac ſi ab initio ↄ̄ctū fuiſſet ſine tutore auctore. ſ. vt pu pillus nō obligeť vēditori ꝛ pupillo nō obligeť vēditor: do nec ſoluatur ſibi p̄ciū: an valeat talis ↄuentio. ꝛ rñ. ꝙ nō.

TIti⁹. Si ꝓcurator abſentꝭ hñs gñalē ꝛ liberā admini ſtrationē ſubſcribit vēditiōi facte a ſeio ignorās ſeiuꝫ deceſſiſſe. heres tū tūc ſcript⁹ an ſibi ꝑ̄iudicet quomin⁹ poſſit reſcindere ↄ̄ctū videť ꝙ nō.

FUndus. Publicanus lutij titij vēdidit funduꝫ ad vectigal rei pu. poſtea ꝓfeſſus fuerat luti⁹ titi⁹ ſe totuꝫ p̄ciū ſoluere paratū: cū in maiori ſumma vēdit⁹ fuiſſet fund⁹ ꝗ̄ debituꝫ eſſet. ꝛ poſtea p̄ſes q̇ vidit locū iuſſit vēditionem reſcindi. ꝛ fundū lutio titio reſtitui. q̄riť an ſtatim lata ſnīa in bonis lutij eſſe credať. đꝛ ꝙ nō. anteꝗ̄ p̄ciū reſtituat emptori ſi is ſoluerit vel ſi nō ſoluit añꝗ̄ ſatiſfaciat de toto vectigali.

SEius. Seius emit fundū a lutio titio. ꝛ conuenit ꝙ niſi pecunia certa die ſolueretur ꝙ res eſſet inempta. ſoluit ſeius ſtatuta die vnā ꝑtē p̄cij alterā partē nō ſoluit. ita mor tuo vēditore cū ipſe ſeius eſſet tutor cū alijs pupilli filij vēdi toris nec ſoluit neꝗ̄ retulit pecuniā rōibus tutele. q̄riť an res ſit inempta. đꝛ ꝙ ſic. Emptor. Quidā vēdidit p̄dia titio. iſte titius timebat ne ſibi moueret ↄtrouerſia de p̄dijs a me uia ꝛ ſempronia ↄuenit vt certā ꝗ̄titatē pecunie teneret q̊uſ ꝗ̄ ſibi a debitore fideiuſſor dat⁹ eſſet. poſtea conuenit ꝙ niſi ſtatuta die pecunia ſolueretur res eſſꝫ inempta. accidit ꝙ liti gauit venditor cum altera de mulierib⁹ illis ꝛ obtinuit. ꝛ cuꝫ altera tranſegit. ita ꝙ emptor poterat quiete poſſidere. ſꝫ ne ꝗ̄ fideiuſſor datus fuit. neꝗ̄ ſm legē pecunia ſoluta fuit. qō̄ eſt an emptio reſciſſa đꝛ. ꝛ rñ. ꝙ licet videať ↄueniſſe ꝙ añ nō̄ ſolueretur pecunia ꝗ̄ fideiuſſor dareť. tū nō videť ſtetiſſe per emptorē vñ nō erit reſciſſa vēditio.

De ꝑiculo ꝛ cōmo. rei vē. Rubrica.

SI vinū. Vēditū eſt vinū titio. iſtud vinū deterio ratū eſt. q̄riť cui⁹ ſit ꝑiculū titij emptoris: an ven ditorꝭ. ꝛ diſtinguiť vinuꝫ aut vēdať in gñe aut in ſpecie. Scđo caſu aut venditor ſuſcepit in ſe peri culū aut nō. ſi nō vinū eſt in ꝑiculo ēptorꝭ. ſi ſic aut diť vſꝗ̄ q̄ ſit in ei⁹ ꝑiculo ꝛ illō ꝑ̄uabiť aut nō. ꝛ tūc dōec deguſtabiť. ꝛ lꝫ ēptor ſigillauit nihilomin⁹ vſꝗ̄ ad deguſtatiōꝫ erit ī ꝑicl'o vēditorꝭ ꝙ ſi indiſtīcte vēdať ſtatiꝫ vēditorꝭ deſinit eē ꝑiculū ꝰ ꝯ̄a ſūt q̄ñ ī ſpecie ꝙ ſi ad mēſurā ſꝑ vſꝗ̄ ad diē mēſure erit in ꝑiculo vēditorꝭ. Si doliū. Si vēdidi vinū ī ſpecie ꝛ em ptor ſigillauerit erit in ꝑiculo emptorꝭ ꝛ ꝓ tradito hꝫ ſm tre batiū: ſꝫ labeo ↄ̄dicit. labeoni aūt ↄſentit auctor h⁹. l.

¶ Licet. Vēdidi vinū in genere actū eſt quo die dʒ mēſurari ſi ſic fuerit ɔſenſum ⁊ factū poterit vēditoꝛ effūdere vinuʒ denūciatiōe priꝰ facta emptoꝛi vt vinū tollat. hoc in pⁱma. ſi vēditoꝛ vinū poſſit effundere ⁊ nō effundat laudandꝰ eſt. hec ſunt vᵒa cū interfuit eius hr̄e vaſa: qꝛ forte locaturꝰ erat ea cōmodius ꝙ̄ vaſa alia ɔducere ꝙ̄ effundere vel alij vēdere bo. fi. i. vt bo. fi. operā p̄ſtet vt ꝙ̄tūcūqꝫ minus poſſit ea res emptoꝛi dānoſa ſit. ¶ Si doliare. Si vinū vēdaꝛ ⁊ nō actuʒ ſit quo tp̄e tradaꝛ dꝛ actū vt vaſa euacuanꝛ anteꝙ̄ ſint neceſſaria ad aliud vinū ponēdū. alioqn effundi poterit ꝑ coꝛbes vt ſciatur ꝙ̄tū emptoꝛi ꝑierit ſm veteres hᵒ qdē vᵒa ſunt ſi talis erat vēditoꝛ ꝙ niſi ad nouā vindemiā indigebat vaſis. ſi vᵒo talis ꝙ vinū emebat ⁊ retinebat is dies ſpectabiꝛ quo melioꝛ ſit vēditoꝛi vt tollaꝛ. hᵒ dicit cū ꝑn. l. ſeq. ¶ Cuſtodiā. Si vēditoꝛ vinū in ſpecie vēdidit: ſʒ hᵒ inſtituit vt ſciat emptoꝛ ꝙ̄tū vini emerit ꝑ mēſurā an de dolo tm̄ an de culpa teneꝛ venditoꝛ. ⁊ rū. ꝙ dolo ⁊ culpa nō etiā de foꝛtuito caſu teneꝛ. ⁊ talē cuſtodiā dʒ p̄ſtare vēditoꝛ qlē p̄ſtant vi. ⁊c. verū eſt cū rōe vtriuſqꝫ celebraꝛ ɔ̄ctus.

SI quis. Si vēdidi tibi vinū in genere: vel ad mēſuram ⁊ actū ſit vt intra certū diē deguſteꝛ ⁊ ꝑ vēditoꝛē ſteterit quominus deguſteꝛ: an teneaꝛ vēditoꝛ de ꝑiculo poſt moꝛā: ⁊ an̄ moꝛā rōne ɔ̄ctꝰ: an magꝭ ɔ̄ctꝰ ſolutꝰ ꝙ̄ ɔditionalꝭ ſit vēditio ⁊ rū. pⁱmo inſpiciēdū qd actū ſit. puta an ɔditionalē vēditiōʒ voluerūt aut nō: ſi nihil appareat ꝑiculū nō ſolū poſt moꝛā ſʒ ante: cū ꝑ vēditoꝛē ſtetit quominꝰ deguſteꝛ ſpectabit ad euʒ ſcʒ rōne ɔ̄ctꝰ: qꝛ vēdidit vinū in genere pōt legi vt vendidi in ſpecie. ſed hec planioꝛ eſt niſi ꝓpter vᵒba q̄ ſunt in fine. §. ibi etiā interdū ⁊c. quaſi voluerūt vt nō tm̄ teneaꝛ de ꝑiculo poſt moꝛā ſʒ ante: qᵒd falſum eſt. qꝛ vēdito vino in ſpecie ſtatim eſt in periculo emptoꝛis: vel dic ꝙ in ſpecie erat vēditū. ſed actū erat vt de periculo teneaꝛ venditoꝛ. ¶ Si in aduerſi. Si in ſpecie vinū vendatur. ⁊ emptoꝛ ꝑiculū in ſe ſuſcepit ſic emere videꝛ ne nō deguſtet quo pacto euenit vt ſi qs emit ne deguſtet oē ꝑiculum ⁊ actoꝛis ad ipʒ ꝑtineat. ſi nō ɔuenit deguſtādo qūcunqꝫ poterit emptoꝛ deguſtare ⁊ quoad deguſtaꝛ. periculū reſpiciet vēditoꝛē. Idē eſt ſi dies deguſtatiōis appōatur. ſic. ſ. eſt ſi certus vel pōt dici ꝙ hᵒ erat vēditio tm̄ ad menſurā: ⁊ tūc ꝑiculū reſpiciet emptoꝛē qꝛ ſic ɔuenit.

QVod ven. Si vēdidi tibi agrū ad mēſurā publicā. q̄a cōmerciū nō recipiūt in mēſura nō cedunt. i. non computātur Si vero iuxta fundum ſit via publica vel ſilua pu. Si vᵒo dicatur vt hᵒ cedant in modū tunc cederet vnde exp̄ſſuʒ dici debet. alioqn non cederet.

NEceſſario. Cū res diſtrahaꝛ aut pure aut ſub ɔdi. ſi pure ſi appareat p̄ciuʒ ⁊ res qlis quātaqꝫ ſit ꝑfecta eſt emptio. ſi ſub ɔditiōe ⁊ nulla eſt emptio niſi exiſtat ɔditio. ſi pēdēte ɔditione deterioꝛ facta fuerit ꝑiculo erit emptoꝛis ſi inꝛerit: vēditoꝛꝭ q̄ vēditiōe exīite ſi vēditoꝛ vꝭ ēptoꝛ vel vtriqꝫ decefferit heredes obligantur pendente ɔditione: licet emptoꝛi tradita res fuerit eam nō vſucapiet ⁊ ꝙ ſoluit noīe p̄cij repetet ⁊ fructꝰ ſunt vēditoꝛis. ⁊ hoc dicit. ¶ Si ita. Planus eſt ¶ Cum. Refert quis vſufru. vēdat quē hʒ. ſ. foꝛmalē in alieno fundo aut quē hʒ caſualē in fundo ſuo. pⁱmo caſu finitur vſufru. ex ꝑſona vēditoꝛis: ⁊ nō tenebiꝛ mihi heres ſuus. ſed ipſe heredi meo tenebiꝛ. Scdo aūt caſu heres vēditoꝛꝭ mihi tenebitur: heredi meo nō tenebiꝛ

SI poſt. Anteꝙ̄ venderē fundū quē habebaʒ venalem oſtendi arboꝛes: an ſi arboꝛes interim deiecte erāt. poſt ea vēdam ille arboꝛes cedant emptoꝛi. ⁊ rū. ꝙ nō. ſed ſi ēptoꝛ ignoꝛat: ego ſciam teneoꝛ ad intereſſe emptoꝛi ſi ipʒ nō certioraui. cetera plana ſunt vſqꝫ ad. l. lectos.

LEctos. Emi lectos poſtea poſitos in via pu. cuſtos edilium eos ɔdicit: cuius erit periculū. diſtinguitur aut mihi tradita erāt: aut ꝑ me ſtetit quominꝰ tradētur: ⁊ mihi pereunt aut nō ⁊ tūc vēditoꝛi. ita tamē in pⁱmo caſu agam. l. aqꝭ. ɔ̄ edilē ſi nō iure hᵒ fecit aut ex ēpto ɔ̄ vēditoꝛeʒ vt cedaꝛ mihi actio ɔ̄ edilē. cetera plana ſunt vſqꝫ ad. l. ſerui.

SErui. Emi ſeruū a te nō habeo p̄ciū ad manuʒ. rogaui te vt eū mihi p̄cario ɔcederes donec p̄ciū ſoluerē: qcqd interim acqrit tibi. nō mihi acqrit: ⁊ ꝑiculo meo erit niſi fuerꝭ in dolo.

HAbitationē. Vēdidi tibi domū in q̄ ſm voluntatem teſtatoꝛis cui ego ſucceſſi: debebā libertis habitationeʒ. ⁊ vilioꝛi p̄cio: an ſi poſtea oēs liberti moꝛtui fuerint amplꝰ p̄cij poſſum a te petere. q̄riꝛ ⁊ rū. ꝙ non. l. vltima clara ⁊ p̄cedit ꝑ exemplū. ¶ De ſeruis expoꝛtādis. Rub.

¶ Leges iſtiꝰ tituli ſatꝭ plane ſunt vſqꝫ ad. l. ſi vēditoꝛ.

SI vēditoꝛ. Tractatꝰ. hꝰ. l. aſſignat differētiaʒ inter duo pacta qꝛ refert dicat vēditoꝛ: vēdo tibi mācipiū hᵒ pacto ne manumittaꝛ: ⁊ ſi cōtra factū fuerit ſtipulaꝛ penā ⁊ manus etiā iniectiōeʒ reſeruauit. vel ne ꝓſtituaꝛ ſub p̄dicto pacto: qꝛ pⁱmo caſu ſi poſtea manumittaꝛ penā nō patiꝛ: qꝛ ipſo iure nō tʒ manumiſſio. Scdo caſu peti poterit pena: ⁊ ſi ſtipulatio penalis interpoſita nō fuiſſet agi poterat ex vēdito.

¶ Si qd. Si mācipiū vēdo ne expoꝛteꝛ: vel vt expoꝛteꝛ ⁊ ɔ̄ factū fuerit papinia. ſnīa eſt ꝙ vēditoꝛ ex vēdito non aget ſi ɔ̄ pactū factū eēt niſi pecuniariter intereſſet ſua: qꝛ penā ꝓmiſit auctoꝛi ſuo. vel alij nō fuiſſe factū ɔ̄ ⁊ rōnem ſubiūgit. Sabini vᵒo ſnīa fuit vt agaꝛ ad intereſſe: qꝛ minoꝛꝭ facta fuit vēditio vt tale pactū ſerueꝛ: ⁊ hāc approbat papi. auctoꝛ hꝰ. l. nō aūt ad penā. vt. j. l. ꝓxi.

SEruus. Si vēditꝰ ſeruus hoc pacto ne moꝛeꝛ in italia ſi ɔ̄ factū ſit penā p̄ſtari ɔuenit: agi nō pōt ad penā ex eo pacto: niſi intereſſet vēditoꝛꝭ pecuniariꝛ: quo caſu ageꝛ ea tenꝰ. ſi vᵒo ɔuenit ne expoꝛteꝛ ⁊ factū ſit ɔ̄ ageꝛ. rō diuerſitatꝭ eſt qꝛ hoīeʒ ⁊c. qꝛ pactū qᵒd expoꝛteꝛ ſolā duritiē ɔtinet. cetera plana ſunt vſqꝫ ad ti. ſeq. qꝛ ꝓcedit ꝑ terminos exemploꝝ.

¶ De act. emp. ⁊ vendi.

SI res. Vēdidi tibi fundum. ꝑ. x. ſi nō trado. agis ex empto ad intereſſe ꝙ alꝭ plus ɔtinet alꝭ minus ɔtinet eī p̄ciū ɔuentum ⁊ aliqn̄ cōe. puta cōiter valebat res. xv. ⁊ intereſſe ſingulare cōtinet aliqn̄ ſi cōe ſeu ɔuētū p̄cium intereſſe excedat. puta intererat tua i. xx. ¶ Vēditoꝛ. Si vēdidi tibi fundū q̄ ſeruitutē debebat. ⁊ hoc ſciā ⁊ celauerim teneboꝛ tibi ex empto. ⁊ hᵒ in pⁱma. Idē ē ſi negaui cū q̄reres an ſeruitꝰ debereꝛ. hᵒ in ſcda. Sʒ qd ſi ita dico ſeruitꝰ non debeꝛ. ſed ſi debeaꝛ nolo teneri an tenear. ⁊ rū. ꝙ ſic. hoc i tertia. In q̄rta dicit gn̄alꝛ ꝙ quotiēs vēditoꝛ in dolo eſt in celanda ſeruitute teneꝛ. hᵒ ſunt vᵒa ſi tu emptoꝛ eras ignoꝛās. alioquin nō videꝛꝭ deceptus.

SI in emptiōe. Si vēdo tibi fundū ⁊ dico eſſe. x. iugeruʒ ſi nō ſint tot teneoꝛ act. ex empto. ¶ Vacua. Si vēdo tibi rē ⁊ trado ſed nō liberā. qꝛ alius eſt in poſſeſſione illiꝰ rei ex cauꝭ ⁊ ſcriptꝭ ꝓ nō tradita intelligiꝛ ⁊ ages ex empto.

PAtio. Si vēdo tibi rē ⁊ trado ſi ꝑ aliqueʒ pōt auocari poſſeſſio ꝓ nō tradita hr̄. ¶ Si ēptoꝛ. Si res vendaꝛ neqꝫ tradaꝛ vēditoꝛ ēptoꝛi ad rē ⁊ fructꝰ teneꝛ. Sʒ qd ſi emptoꝛ ſtipulatꝰ fuerit rē ſibi tradi. an peti poſſint fructus ex ſtipulatu. ⁊ rū. ꝙ nō. qꝛ in ſtricti iurꝭ iudicijs nō veniūt fructus. ſed ex ēpto ad eos ageꝛ. ¶ Si ꝑ. Si vinū vēdaꝛ refert fuerit venditoꝛ in moꝛa an emptoꝛ ſi venditoꝛ fuerit in moꝛa tradēdi condemnabitur quanti plurimi fuerit vinuʒ a tempoꝛe cōtractus. vel ſi res erat deducta in iudiciū ꝙ̄ti plus fuerit tp̄e ſnīe et toto tp̄e medio ꝙ ſubaudias. lʒ hᵒ nō dicaꝛ. ⁊ idē eſt de oleo. ⁊ hᵒ in pⁱma. ſʒ ſi ꝑ ēptoꝛē fraus adhibita fuerit tp̄e qᵒ agitur. idē de oleo. hᵒ in ſcda. moꝛa aūt adhibita ꝑ vēditoꝛē intelligiꝛ ſi nihil impediuit eū quominꝰ traderet. imo ꝑ emptoꝛeʒ ſtetit ſm Azo. ⁊ ſic intelligitur iſte verſiculus. hoc in tertia. neqꝫ conſiderabitur tantum p̄ecium loci in quo agitur. ſed illius loci quo tradi debuit vinum. quia ſi vendatur capue. ⁊ debeat tradi bꝛundufij p̄eciuʒ qᵒd valere poſſet bꝛundufij ⁊ ꝙ dicit a bꝛunduſio. i. ſeparatiue. quaſi dicat ſi vinum datur alibi puta capue tradenduʒ bꝛundu. vt illa p̄epoſitio a bꝛūduſio ſeparetur. non ꝙ innuat ꝙ bꝛūduſij celebꝛetur ɔ̄ctus.

Si ſeruū. Uēdis mihi ſeruū ignorāti ꝙ fur ſit: ⁊ ꝓmittis duplā ꝑ euict. poſſum agere ex empto q̄ti mea intereſt ſciſſe ſeruū illū furē fuiſſe: nō tñ poſſum ex ſtipulatu agere pro euic. anteq̄ ſeru⁹ a me ꝑ noxalez act. euincat̄ q̄ tenet̄ q꞉ fur eſt. ❡ Si mod⁹. Si vēdidi tibi agrū .l. iugeꝝ. ⁊ nō ſint niſi .xl. teneoꝛ ex ēpto. ſʒ q̇d ſi vēdideris mihi iugera vinee ⁊ prati: ⁊ tamē in eodē fundo: ⁊ ita ꝑ partes fiat vēditio vt differat a pori caſu. ſed in vinea min⁹ mag̃ ſit in prato q̄ diſtrahit̄. Sed q꞉ maius dānuʒ eſt ſi deſit in vinea q̄ ſi in prato deeſſet: q̇a melioꝛ eſt vinea ꝓ bonitate loci fiet eſtimatio.

Si heres. Si heredē meū dānauero rem tibi vēdē eādē p̄ſtabit q̄ aliq̇s emptoꝛ p̄ſtaret. puta fruct⁹: nō ſolū res ⁊ cū eo ex empto ages. h̊ in p̄ma. Sed q̇d ſi nō dānaui eū: credidit tñ ſe eſſe dānatū nō tenebit̄ ex empto. ſed ſibi agenti obſtabit doli excep. h̊ in ſc̄da. ſed ⁊ ſi putaret ſe eſſe dānatuʒ dare alicui ⁊ eidē ꝓmiſiſſet. agēti obſtabit doli exceptio.

Tenet̄. Clara eſt vſq̄ ad .§. ſi vēdidi. ❡ Si vēdidi. Hic .§. hʒ tres partes. p̄ma in p̄ncipio. ſecunda ibi. ſi autem tertia ibi ſed ⁊ ſi. ⁊ lege ꝑ partes. q꞉ ſat̃ plan⁹ eſt. ❡ Si locū. Uēdidi tibi locū ad ſepulcrū. ego āt edifico ibi ꝓpe: ita ꝙ deterioꝛ ſit loc⁹ tibi teneoꝛ act. ēp. ❡ Si vas. Plan⁹ ē. ❡ Si. Uēdidi tibi ſeruitutē aliq̄. ſʒ tu nō hēbas fundū vicinū cui acq̇ri poſſet. nihil tibi teneoꝛ. ſʒ ſi tibi vēdidi fundū ⁊ dixi ei deberi iter teneboꝛ tibi. ❡ Si filiuſf. Clar⁹ ē. ❡ Si dolo. Si vēditoꝛ faciat aliq̇d in re empta dolo malo tenet̄ ēptoꝛi. ❡ Sivē. Uēdidi titio fūdū quē ſciui eē obligatū aut alienū ⁊ dixi in ꝯtcu me nolle teneri de euicti. q̄rit̄ vtrum ego excuſoꝛ ab acti. ſi fundus euincatur. reſpondetur ꝙ non propter dolum quē adhibui. q꞉ tacui eū eſſe obligatū. eſt eīʒ h̊ iudicium bone fidei.

Fundū. Uēdidiſti fundū deducto vſufru. ꝓ titio quē dicebas eſſe titij cū apud te erat remāſur⁹. non p̄us agā ꝯ te q̄ titius moꝛtu⁹ fuerit vl̓ capite minut⁹. idē ſi dixiſſet eſſe titij cū deſſet ſeij.

Si tibi. Duas hʒ partes ⁊ clara eſt .l. iſta.

Non eſt nouū. Uēdidi tibi fundū ⁊ eūdē vendidi titio neq̄ tradidi vtriq̄ veſtrū aduerſus me competit actio. ſucceſſiſti titio añ aditā hereditatē agere poteris ad intereſſe ex ēpto noīe tuo poſt aditā hereditatē noīe hereditario agere poteꝛ̃ ſil̓r ad intereſſe. Sed ſi poſt aditā egeꝛ̃ vna actio tibi cōpetit ꝑ quā ꝯſeq̄ris cōmodū vtriuſq̄ emptiōis idem eſt ecōtra. puta titi⁹ vēdidit mihi hē. aliquā. deinde eādē vendidit ſeio ſucceſſi titio duplicis euictiōis noīe teneboꝛ. puta nomine meo ⁊ noīe ei⁹ cui ſucceſſi. ⁊ h̊ dicit.

Ex empto. Satis clara eſt. ❡ Si q̇s. Uirginē vendidiſti ancillā coꝛruptā ſciēs mihi credēti eā v̊ginē: agā ad reſoluēdā ēptionē. nō q꞉ ſit vitioſa vel moꝛboſa: ſʒ q꞉ me decepiſti. ❡ Is q̇. Uendo tibi vinū. tu dediſti mihi anulū noīe arraꝝ ſi emptio ꝯſenſu nr̄o diſſoluat̄ reddā tibi anuluʒ actione ex ēpto. Quid aūt ſi emptio ꝯpleta ſit re tradita ⁊ p̄cio numerato q̄ actio. repetes anulum tuum. ⁊ rñ. ꝙ ꝯdici pōt ⁊ agi act. ex ēpto ad reddendū anulū. ❡ Etiā. Uēditoꝛ ſerui ml̓ta dʒ ꝓmittere ēptoꝛi. p̊ ꝙ nō ſit fugitiu⁹. ſecundo ꝙ ſit noxa ſolut⁹. tertio vt liceat hr̄e ēptoꝛi. Itē tenet̄ ad intereſſe de euictione al̓s tenet̄ ad intereſſe ēptoꝛ̃. ac ſi euict⁹ eſſet: differt̄ tñ ex actio donec euict⁹ ſit. Sed pōe ꝙ nō cauit fugitiuū nō eē emptoꝛe noīe intereſſe ꝯſecutuꝝ duo. Itē q꞉ non cauit noxijs ſolutū ꝯſeq̄tur alia duo emptoꝛ cū de euictiōe nō cauerit venditoꝛ: aget q̇dā ēptoꝛ ad totū intereſſe: puta ꝙ eſt .xx. ſʒ deducētur q̄tuoꝛ q̄ hʒ. Itē pone vēditorē cauiſſe fugitiuū nō eſſe. itē noxa ſolutū cū de euictiōe nō cauet: aget q̇dā vēditoꝛ ad ītegra .xx. ⁊ aut deducit̄: ⁊ ſic nō ſunt paria cauiſſe ⁊ nō cauiſſe: ⁊ ꝓpter nō p̄ſtitas cautiōes aliq̇d p̄ſtitiſſe.

Emptorē. Uēdidiſti mihi ſeruū ⁊ ꝓmiſiſti noxa ſolutū poſtea apparuit eū feciſſe furtū titio: q̇ titi⁹ egit ꝯ me ⁊ ego ei ſatiſfeci vel tradēdo ſeruū. vel dando .x. q̄rit̄ q̇d a vēditoꝛe ꝯſeq̄r. ⁊ rñ. ꝙ min⁹ eſt. ſ. vt q̄tū fuit eſtimatio ſerui vl̓ eſtimatio dāni. ⁊ h̊ ſi agā ex ēpto ſiue ex ꝓmiſſiōe mihi facta noxa ſolutum. Poſtea dicit ſiue defendi in cā noxali ſiue non defendi: q꞉ erat notoꝛiū delictū ſerui: agā p̄dicto mō. ❡ Idē. Uēditoꝛ lʒ dñiū nō teneat̄ trāſferre in ēptoꝛē: tñ poſ. dʒ transferre al̓s tenet̄ ex ēpto vēditoꝛi. ❡ Caſſi⁹. Uēdidiſti mihi ſtichū ⁊ ꝓmiſiſti nō eſſe fugitiuū ⁊ noxa ſolutū. ⁊ de euictōe ſub pena dupli: poſtea euict⁹ eſt ⁊ egi ad duplā. q̄rit̄ an nihilominus agā ex alijs ſtipulatiōib⁹ ⁊ ſit fugitiu⁹ ⁊ d̊ꝛ ꝙ nō.

❡ Julian⁹. Aliq̄n euenit ꝙ re euicta nō poſſit agi ad duplā ſʒ ex ēpto vt in duob⁹ exēplis. p̊ vēdidiſti mihi ſeruū h̊ pacto vt ſi vſq̄ ad mēſeʒ peterē caueri de dupla cauet̄. vltra non teneris ad aliq̇d ſi lapſus eſt menſis. ⁊ poſtea res euicta eſt an agā de euictiōe ⁊ rñ. ꝙ ſic ex ēpto ſi ſciēs alienū vēdidiſti al̓s in nihilū. Sc̄m exēplū eſt in creditoꝛe q̇ vēdit pign⁹. uaʒ de euictiōe nō tenet̄ ad duplā vl̓ ex ēpto ad p̄ciū: niſi ſciēs rē nō ſibi obligatā vēdidit. tunc enim ex ēpto tenet̄. ❡ Qui auteʒ. Uēdidiſti mihi fundū ꝓmiſiſti mihi hr̄e licere: poſtea q̇dam alius mihi euincit an teneaꝛ̃. ⁊ rñ. aut ꝓmiſiſti hr̄e licere per quoſcūq̄ ⁊ planū eſt q꞉ teneꝛ̃ ꝓ facto oīm ſi res euincat̄ licet videat̄ talis ꝓmiſſio ꝯtinere ſimplex abnutiuū: ſʒ nō eſt veꝝ q꞉ ex natura vēditiōis cōpetit hoc fieri. Si v̊o ꝑ ſe here. ſed tuos. ⁊ tūc nō teneꝛ̃ ēt ad p̄ciū reddēdū ex̄neo euincēte ſm̄ q̊ſdā. ſʒ v̊i⁹ ē h̊ caſu teneri ad p̄ciū reddēdū ſic ī h̊ alio caſu. ſc̄do ſ. ſi fuit actū ꝙ de euictōe nō teneaꝛ̃. nā re euicta teneaꝛ̃ ſaltē ad p̄ciū. tertio ſi exp̄ſſe fuit actū vt etiā de p̄cio nō teneaꝛ̃. reſpō. valet pactū ⁊ ſtulte emo q̄ſi ſpem ſicut emerim iactū retꝭ q̊ caſu ſi nihil cepit nihil hēo. neq̄ tñ repetit̄ p̄ciū. imo ſi non eſt ſolutū teneoꝛ ſoluere: ſʒ in ſupioꝛib⁹ caſib⁹. ſ. q̄n ꝑ te et tuos ꝓmiſiſti hēre licē ⁊ q̄n egiſti vt de euictiōe nō teneꝛ̃ ſoluʒ ad p̄ciū teneris ex̄neo euincēte ⁊ nō in plus niſi fueꝛ̃ ſciens: tūc etiā ad intereſſe.

Si iactū. Emi iactū retis ꝓ .x. vēditoꝛ iactare non vult agā ad itereſſe ⁊ q̄tū eſt veriſil̓e ꝙ caperet q̇d eſt ſc̄dʒ ꝙ ꝯſueuit ibi capi. ſed ſi iactū noluerit dare agā ad extimatiōʒ ei⁹ q̇d extraxit.

Julian⁹. Iuriſcō. fac̄ dr̄iam int̄ eū q̇ rē vitioſam vēdit ſciēs. ⁊ eū q̇ ig̊rās vēdit: q꞉ ſciēs vēdit tenet̄ ad intereē q̇ v̊o ig̊rās tenet̄ ad p̄ciū reddēdū. ❡ Si vēditoꝛ. Si ꝑ dolū res mioꝛ̃ aut pluꝛ̃ vēdit̄. hʒ locū h̊ actio ad purgādū dolum. ❡ Idē iul̓. Plan⁹ eſt. ❡ Offerri. Emo aliquā rē a te. nō offero p̄ciū: an habeā act. vt tu mihi tradas rē illā. ⁊ d̊ꝛ ꝙ non. Sʒ pone. emi rē ꝓ .xx. dedi tibi .x. tu mihi rē tradidiſti poſtea res a me euincit̄ an repetā a te .x. tm̄ q̄ dedi. an .xx. ⁊ rñ. ꝙ .x. tm̄ repetā ne obſtet exceptio. dolo facit ⁊c. ❡ Si fructib⁹. Uendidiſti agrū in madio fruct⁹ cedāt ēptoꝛi. vēdidi domū ī feſto oīm ſc̄tōꝝ pēſio dabit̄ emptoꝛi niſi velit deijcē inq̇linū de fundo. vēdidi domū ⁊ ante traditionē datum eſt in ea damnum actiōes ꝓ dāno cedam emptoꝛi ⁊ econtra. cetera plana ſunt vſq̄ ad .§. ex vēdito. ❡ Ex vēdito. Que poſſit vēditoꝛ petē ab emptoꝛe dicit ꝑ oꝛdinē vſq̄ ad .§ edibus. ❡ Edibus. Si ne domum ſiue fundum vendam q̄ veniant dicit vſq̄ ad .l. veteres.

Si ſterit̄. Uendidiſti mihi partū arethuſe cum eam ſcires non poſſe parere: ego credebam ꝙ ſic teneberis ad intereſſe. cetera plana ſunt vſq̄ ad .§. cū ꝑ vē. ❡ Cum ꝑ ven. Uendiſti mihi rē quādā frumētū vel vinū. puta ⁊ nō tradidiſti: agā ad intereſſe. ſ. circa rem. ſ. q̄tum plus valuit vinū. non ex̄ rē. ſ. ꝙ dicā ꝙ negociat⁹ eſſem de vino vl̓ frumento vel ꝙ familia necata ſit fame. eo ꝙ retardata eſt traditio

Si quis. Si ſeruum vendidi tibi ſtichum cum peculio ⁊ poſtea euʒ manumiſi anteq̄ traderem: teneoꝛ tibi ad intereſſe ꝙ inſpicitur circa ꝑſonā ſerui. ⁊ circa peculium q̇d tp̄e manumiſſionis hēbat ⁊ circa id q̇d poſtea acq̇ſiuit in p̄teritum anteq̄ agatur. Secundo dicit ꝙ pro querendis in futurū cauebo tibi hoc modo. quicquid ad me peruenerit de bonis eius iure patronatus tibi dabo. Tertio reſtrinxit ad ea queſita in preteritum ⁊ futurum que ſeruus exiſtens acquiſiſſet non ad ea que ſeruus lucrari non potuiſſet.

SI ſeru⁹. Habebā vſumfru. in ſticho ſeruo. iſte ſtichus emit fūdū quedā. ꝛ añq̄ p̄ciuȝ ſolueret̄ ego ſum capite minut⁹. ꝛ ſic vſūfru. ꝑdidi. an potero h̄re acti. ex empto. d̄r ꝙ nō ꝓpt̄ capit̄ dimi nō autē refert añ capi. di. ſiue ego ſoluam ſiue fu⁹ me⁹. q2 vtroq3 caſu h̄eo act. ex ēpto. ¶ Seruū. Planus eſt. ¶ Seruo. Seru⁹ titij vēdidit mihi hoīeȝ vł fūduȝ ꝛ fideiuſſorē dedit. q̄rit̄ ad q̇d tenet̄ iſte fideiuſſor. rñ. ꝙ ad id tenet̄ ad qđ teneret̄ ſi ꝓ libero fideiuſſiſſ3. ꝛ arguit a ſil'i vt in

QUi pēdētē. Plana eſt. ¶ textu.

SI q̇s. Uēdo tibi fundū ꝛ dixi dimitto tibi dolia centū q̄ ſunt in eodem fundo. ꝛ tū nulla dolia ibi ſunt. q̄rit̄ an debeā tibi. c. dolia. d̄r ꝙ ſic.

QUicq̇d. Plana eſt.

PRedia. Titius vēdidit mihi p̄diū ꝛ appoſitū eſt ei pactum vt relocareȝ ei. ſi non repromiſi. x. noīe pene facta traditione non reloco. q̄ritur q̄liter me ꝯueniet. ꝛ rñ. pōt agere ex ēpto. Scđo pacto ex vēdito actione informata vt relocem vel ad intereſſe ꝑ quā viā tollitur petitio pene ex ſcđa ſtipulatiōe ꝑ exceptionē. ſi tantū eſt intereſſe ꝙ nūc ꝯſeq̇tur q̄tū eſt pena in ſecūda ſtipulatione ꝛ edicto. ſi p̄mo agit ad penā ꝙ poteſt. tollitur ex vendi. ad intereſſe iure ipſo cum iā nō intērſit: niſi intereſſe excederet penā. Nā tunc agitur ex vēdito ad id qđ plus eſt in intereſſe.

CUi. Teſtator legauit mihi fundū ſub ꝯditione ſi nauis veniret ex aſia. medio tp̄e emi eum ab herede ꝛ preciuȝ ſolui. poſtea extitit conditio. repetam p̄ciū actione ex empto. naȝ cum extat conditio incipio habere ex cauſa legati ꝛ ſic ex cauſa emptiōis habere nō licet q̄ſi ergo re euicta ex empto ago ad p̄cium. cetera plana ſunt vſq3 ad. l. ſi quis fundū.

SI q̇s fundū. Uendidi tibi fundū liberū poſtea quidaȝ euicit tibi poſſeſ. ſeruitut̄ non dico ꝓprietateȝ ages ex empto ad intereſſe nō de dupla

UEnditor. Uēdidi tibi domū nō tradidi adhuc: debeo ſtipulari a vicino dāni infecti ſi timeā dānū: q̄ſi h̄ ſit pars cuſtodie q2 cuſtodire eū debeo.

SIcut equū. Uēdo tibi fūdū ſcio alienū nō noc3 tibi quomin⁹ p̄ſcribas ſi bonā fidē h̄eas. ſic ecōtra ſi malā fidē nō ꝓdeſt tibi ſi tu vis vti acceſſiōe mea. i. tp̄e.

SI vēditor. Uēdidi tibi ſeruū cū peculio in quo dixi decē eſſe: ꝛ ſi plus eſſet q̄ decē darē reliquū ꝛ ſi nihil ſit in peculio q̄ decē dixi tū. x. p̄ſtare velle. d̄r ꝙ debeo iſtud pactū ſeruare vt ꝓmiſi.

SI ꝑ emptorē. Uēdidi tibi equū ſi es in mora accipiēdi dabis mihi ſumpt⁹ ei⁹. ¶ Firm⁹. Uendo tibi funduȝ q̄ritur an veniat aqueduct⁹ qui aliūde trahitur ad domum ꝛ rñ. ꝙ ſic. ſicut ea que ſunt inſerta domui niſi ꝯ̄ actū ſit.

QUero. Duo dīc p̄mo vēdidi tibi fundū magnū quē ad oculū demōſtraui dicēs. Uēdo tibi q̇cq̇d intra hos duos ꝯfines teneo. ſciebā tū ꝙ vnū iugerū erat ibi qđ nō poſſidebā. an tenear q̄ſi decepiȝ. ꝛ rñ. ꝙ ſic. vt in h̄ alio: vendo domū ꝛ addo ſi quā ſeruitutē d3 nolo teneri: ſ3 d̄ebebat vnū quē ſciebā. certe nihilomin⁹ teneor: p̄dictū ergo pactū ꝓdeſſet mihi ī alijs q̄ ignoraſſeȝ nō his q̄ ſciuiſſeȝ.

QUintus. Arbores q̄ ſunt in fundo nō debēt vēdi ſine fundo.

IN vēditiōe. Pōe caſū vt ſcript⁹ eſt in gl.

SI duoꝝ. Text⁹ h̄ ꝓlix⁹ eſt: ꝛ iō in ſumma h̄ dicit. Si vēditori vna re decipit̄ ꝑ ignorātiā: ī alia āt decipit: deb3 hoꝝ inuicē fieri cōpēſatio. h̄ dicit.

TItiu⁹. Thema eſt tale. titi⁹ legauit ſeie tres ſeruos rogās vt p⁹ annū legataria manumitteret: ꝛ cū legataria non agnoſceret legatū: h̄r̄s vēdidit ſempronio ea mancipia: ꝛ nihil de libertate dāda ei dixit: tādē ēptor vnū noīe aretuſā manumiſit q̄ poſtea nō vult eſſe liberta ēptor̄. ſ3 h̄r̄dis. Itē alij duo vocauerūt h̄r̄dē ad ius ꝛ cōpulſ⁹ eſt h̄r̄s manumittē cuȝ legataria nō petēte apđ h̄r̄dē cū ſuo onē remāebāt: mācipia nūc ꝑ q̄rit̄ an ēptor poſſit repetē p̄ciū arethuſe: q̄ſi euicte: cum nō vult ēptorē h̄r̄e p̄ronū. Scđo ſi emptor fecerit ſūpt⁹ ī fuis dū erāt apđ eū: an repetat a vēditore. Tertō an arethuſa poſſit eligē in p̄ronū vł h̄r̄dē vł ēptorē: vł etiā legatariā. de ceteris enim duob⁹ nō q̄rit̄ ab h̄r̄ de māumiſſi cū h̄eant p̄ronū. ꝛ rñ. ꝑ ordinē ꝑ p̄me tenet̄ ēptori ad p̄ciū. Scđo ad ſcđaȝ: quia pōt repetē ſūpt⁹ niſi excedāt vltra p̄ciū cōe ſeruoꝝ. nā ſic agetur ex ēpto admin⁹ ſi decreuiſſet ſeruoꝝ p̄ciū. ita ad plus ſi accreuit: niſi ſit in modicū vt dixi. vñ cuȝ videbat̄ īpedire repetitiōes ſūptuū: q2 video al's ſi mihi areā alienā vēdas: ꝛ in ea edificāda fecero ſūpt⁹ re euicta ꝑ veꝝ dñ3 nō repeto ſūptus a vēditore: q2 eos potui h̄re a vendicāte. ad idē ſi emi ſeruuȝ in quē poſtea īpēdi ꝛ ſe in libertatē euincit iā nō potero petē ſūpt⁹ a vēditore: q2 eos potui a vēdicāte ſe in libertatē ꝯſeq̇ cū eū poſſidebā: ſec⁹ aūt ſi domū vł funduȝ nō poſſidebā ſ3 alio poſſidēte petij ꝛ ſuccubui: q2 nō potui ſeruare ſūpt⁹ ꝑ excep. recuꝑo h̄ caſu a vēditore actiōe ex ēpto. S3 certe in nr̄o caſu nō potuit ēptor excipe: q2 nō īpe. ſ3 h̄r̄s fuit cōpulſus manumittē: qđ aūt dixi vēditorē nō teneri ad ſūpt⁹ ſi ēptor a vendicāte ꝯſeq̇ potuit: veꝝ eſt niſi vēditor fuerit ſciens alienū: ꝛ ſic etiā in nr̄o caſu eſſe potuit: q2 ſciebat h̄r̄s idēq3 vēditor libertatē deberi. in tertia q̄ōne dixit ꝙ pōt eligē arethuſa vł h̄r̄dē vł emptorē ꝓ p̄rono. ꝛ ſi eligit h̄r̄dē tenet̄ ad p̄ciū emptori: ſi emptorē eligeret nō repeteret p̄ciū. h̄ dīc cū duab⁹. ll. ſeq.

SI q̇s. Rē alienā mihi titi⁹ vēdidit: poſtea dño rei extitit h̄r̄s an cōpellat̄ tradē. videt̄ ꝙ nō: ſicut nec ille compellet̄ cui fuerit h̄r̄s: ſ3 tū dīc cōpellēdū.

LUcius. Luti⁹ vēdidit mihi. x. tigna in genē certe lōgitud's ꝛ groſſitudis ꝓ. x. q̄ ei dedi nūc ꝛ īpe ꝓmiſit datuꝝ hic ad mēſem ſub pena poſtea infra diē dedit. v. ꝛ deceſſit: an heres teneat̄ ad penā: maxīe q2 nō obtulit alia. v. ꝛ rñ. ꝙ ſic. Secūdo q̄rit̄ an h̄r̄s teneat̄ ad vſuraſ p̄cij qđ nūc emptor repetit actiōe ex ēpto. ꝛ rñ. ꝙ ſic. poſt morā officio iudic̄.

UTi⁹. Uēdidi fundū ſempronio. īpe petit a me vt ſibi fūdi fines oñdereȝ ꝛ inſtra q̄ ad ius illi⁹ fundi ꝑtinēt. vtrū ad h̄ cogi debeā ꝛ rñdr̄ ꝙ ſic. ¶ Precij. Uēdidi tibi fundū ꝓ. x. fuiſti in mora ſoluēdi ꝛ ſic tener̄ ad vſuras. puta in. v. ex officio iudic̄ ſoluiſti poſtea ſortē. ꝛ dicit ꝙ nō petā vſurā. q2 nō pōt durare officiū qđ eſt acceſſoriū ſublata p̄ncipali actione ſortis.

BOna fides. Uēdidi fundū minori q̄ petit reſtitui ad p̄ciū nō tenet̄ certe nec ego ad rē tradēdam. quid auteȝ ſi tradidi. dic repetā ac ſi nō vēdidiſſeȝ

SI per. Uēdidi tibi vinū fui in mora tibi tradēdi. tu etiā fuiſti in mora recipiēdi. d̄r ꝙ mora cū mora cōpēſat̄. ¶ Qđ ſi. vēdidi tibi fundū ꝓ. x. ꝛ ꝓmiſiſti mihi ſoluere ī mēſe iulij ego vēditor ſum in mora recipiēdi pecuniā. tu v̄o poſt ea es in ſcđa mora ſoluēdi. q̄rit̄ vtruȝ tibi noceat vltima tua mora. ꝛ rñ. ꝙ ſic.

CReditor. Hec dicit breuiter. Creditor cui fundus tributari⁹ obligatus eſt. ꝛ habet erga ſe inſtrumēta. ꝛ cautiones quibus continet̄ ꝙ debitor ſoluit tributa ſi poſtea ſit vēditor d3 creditor exhibē illas cautōes q̄s h3 ꝑ act. ex ēpto ¶ Prediū. Plan⁹ eſt. ¶ Ante domū. Titi⁹ h̄ebat domuȝ iuxta mare. ꝛ iuxta eā ꝯſtituit aggeres pilas ſeu colūnas domui ꝯiūctas an cedāt domui vēdite h̄ q̄ ꝯiūcta ſūt ei. rñ. ꝙ ſic

SI mercedē. Clara eſt. ſi cū vēdo fundū in q̊ eſt ſepulcrū cedit ēptori ſi nō excepit noīatiȝ. niſi iter pu. ſit ad ſepulchrū q̊ caſu etiā nō exceptū cedit vēditiōi. cetera ſatis plana ſunt vſq3 ad finē tituli.

¶ Locati ꝛ ꝯducti. Rubrica.

LOcatio et cōductio. Cōtract⁹ locatiōis fit ꝯſenſu. q2 eſt d̄ iure gē.

LOcatio. h3 ī mł't̄ ſil'itudinē cū vēdi. ꝛ h̄ ꝓbat exēplis

CUȝ fūd⁹. Locaui fūdū ī q̊ erat plauſtrū ei d̄putatū qđ dedi colono extiatū. dīc ꝙ vr̄ emē ꝙ ſit ſuo ꝑicl'o ſic ſi darē fūdū ī dotē extiatū.

LOcatio. Clara eſt.

SI tibi. Locaui tibi fūdū ꝓ. l. tu alij eūdē ꝓ. xl. ſcđs ꝯductor cōpellit̄ a v̄o dño cū ego locator nō fuerā dñs. q̄ritur ad q̇d tibi teneor. ꝛ dīc ad. xl. Scđo in lege ſeq. reuocat in dubiū idē ꝛ adhuc rñ. idē tertio dīc ꝙ in. xl. q̄ a me pet̄ cōputo vel cōpēſo. l. q̄ mihi debes ſi te habitare ꝑmiſero.

SI q̇s domū. Locaui tibi domū alienā: quaȝ bona fide poſſidebā ab initio. poſtea ſciēs alienā verꝰ dn̄s te deiecit ages ꝯ̄ me vt faciā cū eo ꝙ tibi ꝑmittat hītare: aut ſi fa
cere nō poſſuȝ: teneoꝛ ad exoneratiōnē mercedis: niſi ſim pa
ratꝰ aliā eque bonā domū dare ad hitādū. Tertio dicˀ ſi ille q̇
hȝ vſufr. in fūdo locauit eū in q̇nquēniū. ⁊ infra hᵒ tp̄s deceſſe
rit: nō tenebiˀ hr̄s fructuarij ad intereſſe: ſȝ ad exonerationeȝ
mercedis ſic eſt in fūdo ⁊ in ſuo locato in q̇nquēniū a fructua
rio. Si interiȝ fructuariꝰ fecˀ ip̄ēſas nō recuꝑat: qꝛ potuit ꝓſpi
cere id poſſe ouerare: ⁊ hᵒ niſi fructuariꝰ locauit vt dn̄s.

SI q̇s. Plana eſt vſq; ad. §. impatoꝛ. ¶ Impatoꝛ. Lo
caui tibi gregē ad ſtercorādū tuū agrū. fures tibi ſurripuerūt
ſine dolo ⁊ culpa tua. nō tenerī emēdare: ⁊ mercedē ꝓ poſterio
ri tp̄e ſolutā repetes: qꝛ vt ſubijcˀ ip̄itia. ¶ Celſus. Impitia
q̄ ānumeraˀ culpe vt in caſu q̇ ſeq̇tur de vitulis. Itē qn̄ loca
ui tibi ſeruū deinde cū ires cū plauſtro cuȝ eo deieciſti eū ſub
plauſtro dū ꝯtēderes ꝑtrāſire teneris mihi. cetera plana ſunt
vſq; ad. §. duo. q̇ eſt in. l. itē q̄riˀ. ¶ Duo. Duo ꝑn̄t inſoliduȝ
locare eādē rē vt merces vterq; inſolidū debeat. ¶ Si lege.
Locaui tibi codicē ad ſcribēdū ⁊ ad cōplēdū ad certū diē: eo
pacto ſi tūc nō eſſet ꝑfectꝰ liceret mihi relocare alij: ⁊ qd̄ plus
darē alij mihi redderes: poſtea locaui alij ⁊ dedi plꝰ an repe
tam. q̄riˀ ⁊ rn̄. ꝙ ſic. ſi pꝰ tp̄s ꝯſiˀli ſcriptori locaui. nō aliˀ. ⁊ hᵒ
dicˀ. ¶ Qui ipleto. Locaui tibi fundū in ānū ꝓ x. āno finito
ſtetiſti in eodē: viderī recōducē in aliū ānū ſilˀi mercede. Ideȝ
ſi res pu. vlˀ fiſcꝰ ſuū ꝑdiū in ānū locauit: ſȝ q̇d ſi in q̇nquēniuȝ
locaui ab initio. ⁊ rn̄. ꝙ ſi ſtetiſti poſtea de āno in ānū videris
recōducē nō de luſtro i luſtrū. ſȝ i domo locata eſt ſecꝰ. naȝ nō
intelligiˀ ſi ꝯduxit ꝑ annū vt videaˀ recōducē ſtādo vltra an

ET ꝯducto nuȝ. ſȝ tm̄ in tp̄e quo hitat: ⁊ nō ꝑ ānū.
¶ Sȝ ſi q̇s. Locaui tibi fundū ꝓ certa mercede i minꝰ
cōſtituta: aduenit tēpeſtas: an tenear tibi ad aliq̇d vel
ad mercedis exonerationē dicˀ ꝙ ſic. ⁊ ponit exēpla de his tē
peſtatibꝰ vlˀ caſibꝰ fortuitī: ⁊ ita cū ꝑ dānū minus hēat: admi

SI nus nō dȝ hr̄e dānū mercedis.
SI vno. Locaui tibi fūdū in. v. ānos in vno fuit ſterilitas
⁊ ſic remiſi mercedē illiꝰ āni. in ſcd̄o āno ſubfuit vbertas. dicˀ
ꝙ debes mihi reſtaurare ꝓ ꝓcedēti āno. etiā ſi in remittendo
fui vſus xᵒbo dōatiōis: dicēdo dono tibi mercedē hꝰ āni ꝑꝑ
ſterilitatē: ſecꝰ ecōtra ſi vltimꝰ annꝰ eſt ſterilˀ: ⁊ ꝓcedētes vbe
res. nā ſi remiſi ꝓ vltio ſciēs vbertatē ꝓcedētiū nō poſſū poſt
ea petē reſtaurari. ¶ Cū q̇dā. Propˀ ſterilitatē fit remiſſio
nō ꝓpˀ hᵒ qd̄ hēat minꝰ ſolito hȝ tn̄ ſufficiēter. ¶ Itē. Cū q̇
dā ꝓcuratoꝛ ceſarī vlˀ etiā hō ꝑuatꝰ ꝯduxit nauē a nauta: vt
in ea merces portarētur. poſtea nauta nō nauigat. dicˀ ꝙ red

VBicūq;. Locaui tibi fundū fructꝰ dat mercedē
nō ꝑcepiſti: referre an ꝓpˀ ſterilitatē: ⁊ tūc teneoꝛ tm̄ ad
remiſſionē mercedis ⁊ dānū ſemis ē coloni: an ꝓpˀ hᵒ ꝙ ego
vlˀ aliꝰ a q̄ te defēdē potui nō ꝑmiſi te vti: ⁊ tūc ad oē interee
teneoꝛ. ¶ Interdū. Lȝ actio locati cōpetat ad mercedē. tm̄
q̄nq; cōpetit ad id ſolū vt libereˀ locatoꝛ a rei ꝑſtatōe. ⁊ de hᵒ

SEd addes. ¶ Cū q̇dā. Locauit pōit exēplū in. l. ſe.
ſcriptoꝛ opas ſuas i ānū cuidā ſcolari: deide ꝺceſſit ſco
larī aū ānū rn̄. hēbit nihilominꝰ ſcriptoꝛ mercedeȝ totiꝰ āni: ſi

ITem. nō ſtat ꝑ eū: ⁊ ſi alij eaſdē opas nō locauit.
Ptās boū. deceſſit infra tp̄s admīſtratiōis: ſalariū da
biˀ aſſeſſoribꝰ ſuis eiꝰ anni poteſtarie niſi ſteterint cū alijs in

SIcut. ¶ Interdū. Vēdidi tibi fūdū eodē tp̄e.
ꝓ. c. ſoluēdis hinc ad ānū: interiȝ locaui fūdū eidē ēpto
ri: ſūdꝰ ꝑijt nō teneoꝛ remittē mercedē neq; facē vt poſſit frui
⁊ ſic ego nō ſū obligatꝰ ſȝ ꝯductoꝛ mihi ſic. ⁊ ſilˀis caſꝰ ē. j. l. ꝓ

ITeȝ. Vēdidi tibi fūdū vt ſi nō ſoluas ꝓciū xia
hinc ad annū ſit inēptꝰ. ⁊. x. mihi des mercedis noīe nō

SI in lege. ſoluiſti ꝓciū agā ex locato ad mercedē.
locaui tibi opꝰ ſcribēdi ad. vi. mēſes. ⁊ vt tale facēs ꝙ
ego ꝓbarē vlˀ ꝙ titiꝰ ꝓbarȝ intelligiˀ de bōi viri arbitrio. ſi
ego vlˀ titiꝰ male arbitraremur: puta opus ꝓbabile reprobā
mus. nō aūt de die q̇cq; eſt arbitrādū: cū in. l. ſit datū: niſi ſit
actū vt ⁊ ꝺ die arbitrareˀ. ¶ Itē ſi erat actū vt arbitrio ꝯdu
ctorī ſi iniq̇ et doloſe arbitreˀ recurriˀ ſilˀr ad arbitriū bōi viri

SI colonꝰ. Preſupponiˀ ꝙ ea q̄ in fūdū inferūtur ſunt
tacite obligata ꝓ mercede locatiōis. Nūc pōe ſic caſū
locaui titio fūdū certa pēſiōe. titiꝰ locauit eū meuio: vtrū res
meuij ſint mihi obligate ſicˀ res titij. dꝛ ꝙ ſi. tn̄ fructꝰ fūdi erūt

IN opis. mihi obligati. cetera ſatī plana ſūt vſq; ad. l. in operis.
Scriptoꝛ locauit opas ſuas vni. Itē alia die
alij. ita ꝙ in idē tp̄s ꝯcurrāt āmbo ꝯductores: poſtea eodē iu
dice agūt āmbo ꝯductores vlˀ petūt ſn̄ias exeq̇ cū āmbo obtinue

HAbitatores. Locaui ti rūt dicˀ ꝑ poꝛe ſatiſfaciēdū
bi domū q̄ indiget aliq̄ refectiōe: ⁊ reficiēdo impedirī ſi
paruū pati debes: alioq̇n remittā de mercede. Scd̄o ſi colo
nus timēs ruinā receſſit: an ſit remittēda pēſio: ſi iuſte recedit
ſic. alˀs nō tertio ſi nihilominꝰ hītaſſet. lȝ iuſte potuiſſet tiere
dȝ mercedē. Quarto ſi migrauit et nō aliā ꝯduxit ⁊ ego dedi
ei ptātē ſcd̄e ꝯducēde tenebiˀ mihi ad totā mercedem. Itē ſi
dedi ei mercedē ſcd̄e ꝯductōis. nā dare teneoꝛ. ⁊ ſic tenebitur
mihi ad mercedē ꝑme: niſi magī veliȝ remittē de ꝑma pēſiōe
vltio ſi aliā hūit gratī: tūc tm̄ mercedē ꝓ rata cū iuſte tenuerit

IN lege. nō aūt dabo mercedē ſcd̄e cū nulla fuit. ⁊ hᵒ dicˀ.
Locaui ſiluā cuſtodiendā ⁊ ꝯueni mercede da
ta cuſtodire ſiluā ꝙ aliq̇d dānū in ſilua nō ſineret aliuȝ dare.
q̄riˀ an vidēs caſu teneatur pꝛohibere aliquid dari damnuȝ
an ⁊ curare vt videar dicitur ꝙ debȝ curare vt videat.

QVi inſulam. ¶ Qui edem. Conueni tecum vt fa
ceres mihi curiam: ⁊ ꝓ ſingulˀ pedibꝰ darē tibi. vi. au
reos: ⁊ tu debebas facē totū de tuis ſūptibꝰ: feciſti dimidiaȝ
nūq̇d erāt mēſurādi pedes facti: vt ſic ſoluā an debemꝰ expe
ctare donec ꝑficiaˀ aūq; admēſureˀ. ⁊ dicˀ ꝙ etiā aūq; ꝑficiaˀ

IN naue. Multi mercatores miſerūt frumenta in naue
ſuaphelij q̄ erat nauta ⁊ fecˀ aceruū cōeȝ cōueniēdo vt
ex illo aceruo q̇lȝ reddereˀ tāta q̄titas q̄ta ibi miſimꝰ: ⁊ cuȝ
nauis ad portū veniſſet reddidit vni. ⁊ aūq; reddeiȝ alijs na
uis ꝑijt cū alio frumēto. q̄riˀ an naute ſit ꝑiculū. ⁊ aūq; ſoluat
duo ꝑmittit. ꝑᵒ ꝙ reȝ locataȝ duo ſūt gn̄a. nā q̄nq; trāſit dn̄iū
vt ſi do argētū: vt facias vas ex hoc. vlˀ ex alio. q̄nq; nō. vt in
veſte data poſſidēti. ſȝ ꝙ reȝ depoſitaȝ duo ſūt gn̄a. nā q̄nq;
trāſit dn̄iū vt in pecūia depoſita ad dn̄ȝ. q̄nq; nō: ex q̇bꝰ colli
giˀ tertiū. ſ. dn̄iū frumēti fuit factū ſauphelij. ⁊ iō recte reddi
dit. ſecꝰ aūt ſi fuiſſet ſeꝑatū ⁊ vni reddidiſſet qd̄ eſſet alteriꝰ
naui tūc tenereˀ nauta locati ⁊ furti. ⁊ q̇ ſciēs accepit tenetur
furti. an āt ꝑiculū frumēti amiſſi ſit naute. qd̄ fuit ꝑma qō. di
cit ꝙ nō. Si nō fuit in culpa ꝑme reditiōis. nō aūt fuit in cul

QVi fundū. Locaui tibi fun pa ꝙ vni reſtituit ꝑmo
dū in q̇nquēniū: in medio alij legaui ⁊ deceſſi. hr̄s meꝰ
nō aget ammō ꝯ̄ colonū vt colat qꝛ ſua nō intereſt. tūc legata
riꝰ pōt deijcē colonū. ⁊ colonꝰ aget ꝯ̄ hr̄deȝ ad intereſſe. ⁊ ſic
hr̄s teneˀ duobꝰ. ſ. legatario ad fundū. ⁊ colono ad intereſſē
vt in hᵒ alio caſu. ecce vēdidi rē ⁊ eādē legaui. hr̄s meꝰ legata

SI fundꝰ. Locaui fundū. poſtea rio ⁊ ēptori teneˀ
eſt publicatꝰ. teneoꝛ ad remiſſionē mercedis. Scd̄o idē
ſi locaui domū edificādā ⁊ corruit ſolū. tertio idē in venditio
ne. ſ. ſi vēdidi domū ⁊ publicata poſtea ſit. teneoꝛ ad reſtituē
dū ꝓciū. ſicut ⁊ ſuꝑioribus caſibus ad remittendum merce
dem. Nam qn̄ ꝓhiberis frui ab eo a quo nō poſſum te defen
dere ad remiſſionem mercedis teneoꝛ. alˀs ad omne intereſſe.
q̄rto inducit ſimile vt ecce locaui domum eā deſtruo vt refici
am. nam refert vtrum poteram reſiſteꝛe ſine deſtructione. ⁊ te
neoꝛ ad omne intereſſe an neceſſario feci. ⁊ tunc ad exonera
tionem mercedis. quinto dicit hec eſſe vera ſi credens meum
locaui. alˀs ſi alienum ſciens teneoꝛ ad omne intereſſe.

¶ Cū fundum. Ego ⁊ titius habebamꝰ fundū communem
cōuenimus vt alternis annis vteremur ſuo anno ꝓ parte al
terius. vnꝰ in fine anni deſtruxit ſic fundū vt anno ſequēti nō
ꝑducat fructū. ⁊ dicit ꝙ alter agit loc. ꝓ ſua parte. ⁊ cōi diui.
pꝛo parte vero alterius agit ex conducto ad intereſſe. Secū
do dicit idē ſi ego vnū ⁊ tu aliū fundū habuimꝰ ꝓdicto mō.

OPus. Locaui tibi domū faciēdā vt dōec approbaret̄ eſſet tuo piculo ſeruabit̄ pactū. idē ſi tacite hoc ɔuēiat vt q: dixi ꝑ oī pede quē mihi mēſurabis dabo tibi x. naz tuū piculū eſt donec mēſures. tertio ſi fuero in mora vl' approbādi vl' mēſurādi deſinit eſſe in ſuo piculo. q̄rto exponit pria duo dicta. ſ. ꝙ piculū ſit ɔductoris niſi adueniat caſus fortuitus. tūc enim locator̄ eſt ſi nō erat ꝓbabile. al's eſt ɔductor̄ vt. j. l. ꝓxi.

QUi operas. Plana eſt.

NOn ſolet. Loco domū remaneo dn̄s.

SI locatū. Locaui tibi ſeruū ɔ̄ctas in aliū vſum. tener̄ locati ꝛ furti.

LOcare. Habeo ſeruitutē eūdi ꝑ agrū alienū quē volo alij locare: nō poſſum

SI tibi. Plan⁹ eſt vſq; ad. §. ſi hoīez. ¶ Si hoīez. Locaui tibi hoīez vt haberes eū in butica tua vel alia negociatiōe: is furtū tibi fecit. q̄rit̄ an teneor tibi ex ɔducto vel etiam act. noxali. ꝛ rn̄. q: noxali teneor tibi. l. ſequēs clara eſt.

CUm apparebit. Locaui rē duob⁹: vel vēdidi an ambo teneant̄ inſolidū. dicūt q̄dā ſi ſoluēdo ſunt tenent̄ ꝑ ꝑtibus: ſed veri⁹ eſt vt inſolidū iure iſto.

EX lege. ¶ Locaui. Loco tibi domū fabricādā ꝛ ꝑ ſinglos dies. v. ſolidos tibi dabo dōec finiat̄. ꝛ tu teneris finire ad talē quē approbem⁹. feciſti malā tener̄ ſic q̄ſi ꝑ tota ɔueniſſent. ꝛ iō dixi in ſingulos dies vt ſingulis dieb⁹ poſſem te deijcere: q: ſi nō rei, cio videor approbare.

SI. decē. clara eſt.

QUi fideiuſ. Quidā ɔduxit a ꝑncipe reddit⁹ vni⁹ ꝓuincie: poſtea aliq̄ ꝑdia de fiſcalib⁹ illius ꝓuincie locauit alij: ꝛ accepit fideiuſſorē. h̄ fideiuſſor nō tenet̄ fiſco.

QUero. Fideiuſſor q̄ interceſſit ꝓ colono tenet̄ in vſur̄ ex mora coloni in trib⁹ caſib⁹ ꝑmo ſi interceſſit in oēz cauſaz ſcd̄o ſi ſcit inquātum apparebit illū debere. Tertio ſi ꝓmiſit indēnitatē ſtipulatori. vſq; ad. §. paulus.

¶ Paul⁹. Locaui fundū in quo erat colon⁹ ſeru⁹ me⁹ ꝛ hūc dedi ɔductori extimatū ꝓ. x. ſi perijt emēdat colonus.

DOmin⁹ horreoꝝ. Locaui tibi horreū vt ibi ponas q̄ſdā tuas merces effractū eſt ꝛ merces ſubtracte nō teneor niſi ꝓmiſi cuſtodire. ſꝫ teneor facere copiā ſeruiētē meoꝝ vt torqueant̄. cetera clara ſunt vſq; ad. l. cū dn̄i.

CUm dn̄i. Locaui tibi horrea ꝓ. x. ſingulis annis in q̄nquēniū: ꝛ cū dubitarē an aliq̄d ibi haberes petij a iudice apiri vt videā an ſim ſecur⁹ de mercede: ꝛ iuſte peto ſi bienniū iā trāſiuit.

QUi domū. Habeo domū ꝛ iuxta eā quādā areaz: vicinus me⁹ volēs edificare ɔduxit a me areā illā vt ibi cretā poneret iuxta muꝝ meū ad altitudinē muri mei alti⁹ cōgeſſit vicin⁹ me⁹ ita ꝙ aſſumpto humore aque mur⁹ me⁹ viciat⁹ eſt: ago ex locato nō aq̄lia: q: nō directo dat̄ dānū ſed ꝑ obliquum.

INſulā. ¶ In opis. Locaui tibi domū faciēdā vt faceres q̄n poſſes ꝛ ſi nō faceres ꝓmiſiſti intereſſe noīe pene tener̄ ergo ad penā q̄n tm̄ tp̄s tranſierit ꝙ opus ꝑfici potuit. ¶ Quidā. Cōduxi balneū ad quinquēniū q: ego volebā alijs ɔcedere gratis vel nō grat̄ pro meo arbitrio ꝛ q: frequēter eget refectiōe ſtipulat⁹ ſum. c. ſingulis annis ꝓ refectiōe. ſi petā ꝑdicta. c. ſatis dabo ꝙ in refectiōe balnei impendā.

CUz in p'es. ¶ Lege. Locaui tibi domū faciēdā certa groſſitudine ꝛ altitudine h̄ etiam pacto vt ſit meo arbitrio probē vel improbē: poſtea feciſti aliter q̄ꝑ ꝑmo ɔueneraſ ſi hoc ex volūtate mea n̄ tener̄ ¶ Mādaui. Rogaui magiſtrū vt inq̄reret ꝛ deliberaret ꝓ q̄ꝑto poſſez edificare turrim ꝛ dicit ꝓ cc. ideoq; tibi poſtea locaui faciēdā ꝓ cc. ꝛ cū eſſet fūdata vidi ꝙ vix etiā ꝓ. ccc. poſſet fieri vnde penitui ꝛ dixi ꝙ nō ꝑcederet: certe nō ꝓcedes ꝛ ſi ꝓcedas ꝛ ego tibi debeā. c. q̄ adhuc nō expēderas oīno reſtitues qd̄ ſuperat cū penitui. cetera plana ſunt vſq; ad. §. ſeruū. ¶ Seruū. Loco tibi horrea mea ꝛ tu alijs tibi nō alijs teneor, ꝛ ſic tibi teneor ſꝫ tu nō teneris ſic ſtricte tuis ɔductorib⁹.

¶ De actione eſtimatoria. Rubrica.

AEtio. ¶ Dedi tibi librū vēdēdū: vt vl' eū vl' ei⁹ eſtimationē mihi reddas: poſtea nō vendis neq; reddis: vel ſi vēdis nō reddis ꝑciū. q̄ritur q̄s ɔ̄ctus ſit vt ſic ſciā q̄ actiōe agaz ꝛ certe videt̄ vēditio. q̄a eſtimatū dedi. Itē locatio q: rē vēdēdā loco. ꝛ mercedē forte ꝑ hoc cōſtituo. Itē videt̄ mādati ſi mercedē nō do ſed veri⁹ eſt vt agā pre. v. ꝛ nō vlla ꝑdictaꝝ actionū. Scd̄o q̄rit̄ q̄d ſi dicta res data vēdēda pereat, ꝛ rn̄. piculū eſt ei⁹ qui debebat vēdere. ꝛ hoc dicit.

HEc actio. Rem dedi tibi vēdēdā eſtimatā ꝛ ſi ɔſtitui tibi mercedē ꝓ labore nihilomin⁹ agā preſ. v.

¶ De rez pmuta. Rubrica.

SIcut. ¶ Quatuor aſſignat differētias int̄ vēditionē ꝛ pmutationē. ꝑma in venditiōe diſcernit̄ emptor a vēditore ꝛ res a ꝑcio: q: in permutatiōe ꝑciū nō eſt. Scd̄a q: in vēditiōe eſt claudicatio: ecce enim vēditor nō tenet̄ facere rē accipiētis. ſed emptor ꝑciū ſicut in pmutatōe: aut vtrūq; debebit trāſferri aut neutri parte. ꝛ ſic apparet ex ꝑdictis ꝙ pmutatio aliud eſt a vēditione neq; enim pōt ſeparari ꝑciū a re vt ꝑdixi. Tertio diſcernit̄: q̄a re vēdita agit̄ ex empto de euic. ſed euicta recedit a noīe permutatiōis ꝛ agit̄ in factū. Quarta ē q: vēditio fit ɔſenſu ſolo: ſꝫ pmutatio nō hꝫ effectū ꝑ ɔſenſum ſꝫ re demū ſecuta: q̄a hoc. ſ. ɔſenſu ꝑfici ɔſueuit noīat⁹ ɔ̄ctus vt in vēditiōe ꝛ ſimilib⁹ nō pmutatiōe eſt ꝛ quinta ſm̄ pediuz: q: in re aliena non ſit pmutatio. ſed vēditio ſic eſt ꝛ videt̄ q: ſi trado ꝛ tu nō tradis qd̄ ago ɔditiōe ob cām ſꝫ in vēditione nō agā ad rē ɔditiōe ob cām ſed tm̄ ad intereſſe.

¶ De pſcrip. ver. ꝛ in factū act. Rubrica.

NOnnunq̄z. ¶ Euenit aliq̄n vt dubitemus de noīe ɔ̄ctus: ꝛ ſic de actōe. ꝛ iō agit̄ pſcri. v. ꝛ dat duo exēpla. ꝛ plana eſt.

NAturalis Ex ancilla tua habeo filiū. q̄ cū tu⁹ ſeruus et mea tu habuiſti filiū q̄ eſt me⁹ ſeru⁹ ɔuenim⁹ vt tu filiū meū manumitteres ꝛ ego tuū ꝛ ego manumiſi ꝛ tu nō. q̄ actiōe tecū agā. q̄rit̄ ꝛ dat̄ ſolutio in fi. l. Scd̄o dic̄ ꝙ occaſiōe hui⁹ queſtiōis pōt inq̄ri h̄ tot⁹ tractat⁹ vt hincinde dat̄ aliq̄d vel ſic q̄ ɔ̄ct⁹ diuidit̄ in q̄tuor ſpecies aut do vt des: aut do vt facias: aut facio vt facias. Tertio ꝓſeq̄tur ꝑmū hoc mō ſi do ꝑciū ꝓ re: tūc eſt emptio. ſi do ſpēm ꝓ ſpecie tūc eſt innoīatus. do vt des quo caſu ſi ego dedi ꝛ tu nō des: poſſum vel cōdicere qd̄ dedi vel preſcr. v. petere qd̄ intereſt niſi pierit ſine culpa tua qd̄ mihi dare debebas. Quarto ꝓſeq̄tur ſcd̄am ſpēz h̄ mō ſi do tibi. x. vt facias op⁹ locabile. puta vt ſcribas ꝛ eſt locatio. ſi do ſpeciē tūc innoīat⁹ ꝛ ago ɔditiōe ob cām ad recōpetēdū qd̄ dedi. vl' pſcr. v. ad intereſſe. ſ. ſi nolis facere qd̄ cōueniſti. Itē ſi factū eſt nō locabile vt manumittere ſeruū. filiū quez tibi tūc cōdico vel p̄. v. ago ad intereſſe. q̄d aūt ſi ſeru⁹ quez tibi dedi vt manumitteres euict⁹ eſt cū iā manumiſer̄: tūc ſi ſciēs alienū dedero: teneor de dolo al's in factū ꝓ intereſſe ꝑdicte euictiōis. Tertiā ſpeciē ꝓſeq̄tut ſic. ecce ɔueni vt manumitterē ſeruū meū vt dares mihi tuuz ꝛ cū manumiſi tu non das ago de dolo. Quartā ꝛ vltimā ꝓſeq̄tur ſic. ɔueni tecuz vt tu a meo debitore exigas cartagine ego a tuo rome vel ego i tuo ꝛ tu in meo ſolo edifices ꝛ ego feci ꝛ tu nō feciſti. q̄ agā acti. ꝛ videt̄ in ꝑmo caſu mādati ſine quo neq; tu a meo neq; ego a tuo debitore petere poſſum. ecōtra ꝙ nō: q: nō redduntur impēſe hincinde. ſꝫ h̄ nō nocet. q: mādatū q̄nq; mutat naturā ex pacto vt ꝛ in h̄ caſu ſi ꝓcurator agat vt teneat̄ de lata culpa tm̄ ex quo apparet ſiue eq̄liter ſiue ineq̄liter impēdam⁹ ſit mādatū ſed h̄ allegādo dixit. v'itas aūt eſt vt fiat innoīatus ɔ̄ct⁹. facio vt facias ꝛ agā p̄. v. q̄ actio hꝫ naturā locati ꝛ ɔducti. ex ꝑdictis apparet ſolu. ꝑme q̄ōnis h⁹. l. ꝙ agā acti. p̄. v. ad intereē inq̄ꝑtū mea intereſt me manumiſiſſe qd̄ intereē nō minuit̄ ꝑ h̄ qd̄ habeo illū libertū quē manumiſi

OBeam cãm. Debebas mihi. x. ⁊ tibi titi⁹. x. accepto tu li tibi vt mihi titiũ delegares ꝙ nõ facis. ago ꝑſcri. ṽ. vt deleges: ⁊ ſic delegatũ faciã ꝯdẽnari.

PArtis. Marit⁹ legauit vxori vſufructum tertie partis oĩm bonoꝝ ſuoꝝ eo moriẽte cum bona nõ deferent ꝑ heredes creditores vẽdiderũt ꝓ. ccc. vxor accepit. c. ⁊ nõ ꝓmiſit reſtituere. finito vſufru. tandẽ deceſſit mulier. ⁊ ſic finit⁹ eſt vſufru. q̃rit̃ qua act. heredes viri ꝯ̃ heredes mulierꝫ agẽ poſſunt. ⁊ dicit in factum.

QUia. Euenit ꝙ actiões ex ṽbis ꝑ̃toris ſupplẽtur ꝑ ius ciuile. ⁊ idez de ciuilib⁹. exẽplũ ꝑmi ſit in albo corrupto ꝓ quo dat̃ actio in factũ ꝑ̃toria. ſed ſi dñ ꝓponit̃ albũ corrũpitur ceſſant ṽba vnde ius tit. ſupplet. exẽplũ ſecũdi eſt in. l. aq̃lia. q̃ qñqꝫ deficit vt qñ diſſoluis ſeruũ miſcõdia mot⁹. nam deficit aq̃lia ⁊ dat̃ in factũ a iure ciuili.

QUi ſeruandaꝝ. Plures erãt in naui vn⁹ ꝓiecit res alterius cã leuiãde nauis ⁊ nõ tenet̃ aut ſine cã tñ dolo ſed bona fide ꝯſueuerãt ſi ꝑ̃cioſe ⁊ paruz põderarẽt. ſed ſi ꝓiecte põderoſe ⁊ paꝝ valerent: ⁊ tũc tenet̃ actione in factũ: aut doloſe ⁊ tenet̃ de dolo.

SOlent. Si indicas mihi ſeruũ meũ fugitiuũ opus bonũ opatus es. ⁊ nõ tenerꝫ furti ſed ſi accipis ꝑ̃cium ob indiciũ iuſte accipis: ſi accipis ꝓmiſſiõe ꝑ̃cij ꝓ indicãdo age repotes ꝑ̃ſcrip. ṽ. vel de dolo.

SI gratuitas. Accõmodaui tibi domũ vſu nõ deſignato dubiũ eſt an ſit cõmodatũ vel ꝑ̃carium. ⁊ ideo datur mihi preſcrip. ver.

SI rẽ. Clara eſt. §. ſi quis. Iactabã ꝙ plus currerẽ ꝙ̃ titius ⁊ ſic dedi pign⁹ in manu cuiuſdã vt daret vincẽti vici ſeq̃ſter mihi nõ dat ago ꝑ̃ſcr. ṽ. nõ furti vel condit. furti ua cũ rei titij nunꝙ̃ habui dñiũ: vel poſſeſſionẽ ſi añ iactabã qõ cauti⁹ facerẽ vnũ furtũ ꝙ̃ titius nõ dat vtrinqꝫ vincẽti ſed cuilibet ſuum.

SI apud. Dedi tibi. x vt dares titio ſi indicaret mihi ſeruum meũ q̇ fugerat ſi nõ indicauit ꝯueniã te ꝑ̃. ṽbis vt reddas. ſi ego ⁊ ille q̇ debebat indicare depoſuerim⁹ ſupradicto pacto agã depoſiti ſeq̃ſtraria.

ROgaſti. §. ſi predium. ꝓ te gratis obligaui ꝑ̃diũ meuz hoc pacto vt fideiuſſorẽ dares deluendo. ago ꝑ̃ſcri. ṽ. ago vt des fideiuſſorẽ: ſed ſi accepi mercedẽ ꝓ obligãdo: tũc ex locatione actiõe informata ⁊ nihilomin⁹ ꝑ̃ſcrip. ṽ.

APud. Uenalẽ equũ meũ tibi dedi experiendo cũ velles eũ emere. ⁊ ſi infra triduũ diſpliceret mihi redderes. interim tu cucurriſti ad palmam ⁊ viciſti ſi tibi diſpliceat mihi reddes lucrũ cũ equo.

¶ Pacto. Et ponitur ſic caſus obligaui tibi ꝑ̃diũ meũ.

QUotiẽs. Si deficit actio ꝓpter dubiũ ꝯ̃ctuz agit̃ i factũ q̇ dr̃ vtilis. ⁊ ſic generalis. vel dic ciuil̓ vt. ſ̃. de eſti. ac. l. i. in prin. cetera plana ſunt vſqꝫ ad. l. titius.

TItius. Dedi tibi. xxx. habitis pactꝫ vt fenerares ad vſuras x. deñ. ꝓ libra. ⁊ de vſuris ſolueres quoddã tributũ annuũ qõ ſoluere tenebar fiſco. ⁊ ſi ſupeſſet ſolueres mihi ſi defuerit ſolueres ex ſorte. ⁊ ſi vltra ſortẽ ſolueres dixi ꝙ tibi reddere poſtea feneraſti ⁊ tributũ ſoluiſti ⁊ aliq̇d tibi ſupeſt. qua act. repetã q̃rit̃ ⁊ anteꝙ̃ ſoluat dicit ꝙ ſi eſſet mutuũ nõ deberet̃ mihi ſupfluũ ꝑ̃dicte vſure citra vinculũ ſtipulatõnis: ſed in noſtro caſu videt̃ mãdatũ niſi eſſet actũ vt ſi vltra ſemiſſes vſuras accipes cũ eſſet ⁊ nõ ex pacto incõtinenti appoſito ſi in ſtipulatione poſſum petere. ⁊ ꝙ non ſit mutuum: ꝓbat vna rõe: qꝛ ſi ꝑdis ſortẽ nõ teneiꝫ ſi ſine dolo ⁊ culpa amiſeris ꝙ nõ eſſet in mutuo. Itẽ illa rõne qꝛ fuit actũ vt etiam de ſorte diminueres quod in mutuo nõ eſt. qꝛ totũ eſt reddendũ. ⁊ ideo videt̃ mãdatũ tñ dicit in dubio agi ꝑ̃. ṽ.

SI opas. Cõueni tibi dare. x. opas ſerui tñ ſtichi. vt tu des totidẽ ſerui tui pãphili. agã ꝑ̃. ṽ. vt des ſi ego dedi. Secũdo ſi dedi vnã veſtẽ vt des aliã agã eadez act. tertio opponitur ad ꝑmũ hoc modo legit̃ alibi ꝙ ſi ſolui operã idebitã credens debitã ꝙ nõ poſſum repetere eandẽ neqꝫ ſimiliter ſimilẽ. ſi alterius hoĩs. ⁊ ideo cũ ꝯdico eſtimationẽ. quõ ꝗ ꝓ operis ſerui mei ſtichi petã operas alterius. ⁊ rñ. ꝙ h̓ exꝑ̃ſſe hic agit̃ ac in dicto caſu agitur ꝯ̃. ſ. ꝙ ipſa eadẽ repetat̃. tacite enim cũ indebitũ ſoluo ago vt id: aut tñdẽ reddet̃.

SI tibi. Leuia ſunt ⁊ plana.

De pignorib⁹ ⁊ hipothecis. Rubr.

COnuẽtio. Obligatio põt fieri oĩm bonoꝝ preſentiũ ⁊ futuroꝝ. ¶ In ſpecie. Dedi tibi pignori rez alienã in ſpecie. puta fundũ tu ſciẽs alienã accepiſti. certũ eſt ꝙ non obligat̃ tibi. Quid aũt ſi poſtea dñiũ illius fundi acq̇ſiui an ſit tibi obligat⁹. dicit iuriſcõ. ꝙ nõ faciliter tibi obligabit̃. poteris tñ eã retinere: donec tibi ſatiſfaciã. Seruo. ¶ Si tibi ſuũ meũ obligaui nõ poteris vendere eius peculiũ niſi de hoc etiã ꝯuenerit. ¶ Cũ ꝑ̃diũ. Fundo obligato nõ veniũt i obligationẽ fructus ⁊ vſucapio triẽnij ius pignorꝫ nõ extinguit.

SI ſuperatus. Rem tuã mihi obligaſti a poſſeſſiõe cecidiſti. vẽdicaſti ⁊ ſubueniſti an mihi creditori obſtet ſẽtẽtia. q̃ritur ⁊ rñ. ꝙ nõ. Idẽ eſt ſi aliq̇s iſtituit te heredẽ ⁊ vnã rem hereditariã mihi obligaſti ⁊ ali⁹ heres poſſidebat. ⁊ eaz a poſſeſſore petijſti peti. here. ⁊ ſuccubuiſti ſed videret̃ ꝙ ſententia lata obeſſe debeat creditori ſicut nocz legatarijs ſñia lata ꝯ̃ inſtitutũ ⁊ ꝓ legitimo. ſed nõ eſt ſimile. qꝛ legata pendent ex teſtõ qõ q̇dẽ ſi nullũ eſt: neqꝫ legatũ vllum eſt. ſed hic tu ver⁹ eras dñs ⁊ res fuit tua quã obligaſti: licet ſuccubuiſti cũ de intentiõe tua ꝓbare nõ potuiſti. ⁊ hoc dicit. ¶ Per iniuriam. Aliq̇s rẽ tuã poſſidet ⁊ eã vẽdicaſti ⁊ ſuccubuiſti p⁹ ea obligaſti: an valeat pignorꝫ obligatio. q̃ritur ⁊ dr̃ ꝙ non. ⁊ creditori agenti hipothecaria obſtabit exceptio rei iu. neqꝫ inſpiciẽdũ eſt an ille q̇ vicit iuſtã cãm habuit: ſed an tu eã obligare poſſes cũ in cã ſuccubuiſti ꝓprietatis: qꝛ tua non ſunt ⁊ hoc dicit.

COntrahitur. Obligaui tibi fũdũ nec fecim⁹ inde ſcripturã q̃ritur vtrũ valeat talis pignoratio. ⁊ rñ. ꝙ ſic. qꝛ ſcriptura nõ tñ ſit vt ꝯualeſcat ꝯ̃ctus: ſed vt ꝓbari poſſit. cetera plana ſunt vſqꝫ ad. l. ſi debitor.

SI debitor. Titius ⁊ ſeius erãt creditores mei: q̇bus obligaui rem aliquã inſolidũ cuilibet ſi cadãt a poſſeſſione illius rei agẽt ꝯ̃ detinẽtẽ act. ſeruiana q̇libet inſolidum ꝙ ſi inter titiũ ⁊ ſeiũ creditores meos q̃ſtio ſit potior erit cõditio poſſidẽtis. Sz aliud eſt ſi rẽ ꝓ parte obligaui.

SI is. Clara eſt vſqꝫ ad. §. vſufruct⁹. ¶ Uſufructus. Querit iuriſcõſul. vtrũ vſufructus poſſit obligari pignori ⁊ rñ. ꝙ ſic. ſiue ꝓprietarius obliget ſiue vſufructuari⁹. ⁊ ſi vſufructuari⁹ obligauerit ⁊ ꝓꝑ̇etari⁹ velit agere ꝯ̃ creditorẽ põt vti excep. ⁊ vtitur argumẽto tali. qꝛ ſi q̇s vſufructũ emat ꝑ̃tor eũ tuet̃ in emptiõe ſua. cetera clara ſunt vſqꝫ ad. §. cũ pignori q̇ eſt in. l. grege. ¶ Cũ pignori. Obligaſti mihi rẽ ⁊ eandẽ titio obligaui: an valeat pignorꝫ obligatio. q̃rit̃ ⁊ rñ. ꝙ ſic. ⁊ tã diu durat quouſqꝫ facta fuerit ſolutio. Idẽ eſt ſi aliq̇s obtulit ſe defenſioni tue ⁊ iudicio ſiſti ſatiſdederit ⁊ eũ fecero ꝯdẽnare. idem eſt ⁊ ſi cũ fideiuſſore vel reo egerim ⁊ alter vel vterqꝫ ꝯdẽnatus fuerit. ⁊ hoc iõ: qꝛ nõ videt̃ mihi ſatiſfactuz ⁊ ſi agẽ poſſum ex ſñia. ⁊ hoc dicit. ¶ Si ſub ꝯditione. Debebas mihi. x. ſub ꝯditione ſi nauis veniret ex aſia ⁊ ꝑ̃diuz mihi obligaſti. agã hipothecaria cũ extiterit ꝯditõ nõ obſtabit mihi ꝙ añ ꝯditionẽ exiſtẽtẽ egi ⁊ ſuccubui. Idem eſt ſi pure eras debitor ⁊ pign⁹ ſub ꝯditione obligaſti ꝙ nõ agã hipothe. vnde in hoc caſu cauere debes ꝙ ꝯditiõe adueniente pignus mihi reſtitues ſi ſolutio facta nõ fuerit. ¶ Propt̃ vſuras. An in vſuris vt in ſorte teneat pignorꝫ obligatio. q̃ritur ⁊ dr̃ ꝙ ſic. etiã ſi ſolo nudo pacto debeãtur donec ſoluãtur.

QUeſitũ. Locaui titio domũ meã vſqꝫ ad annũ pẽſione ſoluẽda in fine anni ⁊ pignora deuenerũt ad aliũ: vtruz nõ dũ anno finito poſſim ꝑſequi pignora iſta. dr̃ ꝙ ſic.

ET que. Nõ ſolũ q̃ q̇s hz obligari poſſunt. ſꝫ q̃ in ea cã ſunt vt ſua futura ſint: vt partus ⁊ fruct⁹ neqꝫ ſolũ ꝓprietari⁹ vſufruc. obligare põt in ea cã in qua ſu⁹ futur⁹ eſt: ſed etiam vſufructuarius. ¶ Nõ dr̃. Nõ creditor debeat ꝓbare rem

fuiſſe in bonis debitoris tp̄e ꝯ̄ctus intelligendū eſt ſpālit̄ rē quam q̇s h̄z vel oēs q̄s h̄z nūc obligat nō general'r vt ſi q̄ h̄z ⁊ q̄ habitur⁹ eſt obligat. ¶ Qui res. Obligaſti mihi rē tuā deinde illā alij obligaſti ad h̓ vt nō incidas in crimē ſtellionatus. ꝓdicere debes ꝙ eā ꝓ̇us alij obligaſti ꝓ .x. ⁊ vt ei in id qđ excedit ſit obligata vel inſolidū ſit ei obligatū cū liberabitur a ꝓ̇mo. ſi āt dubiū fuerit ꝓ̄ſumet̄ liberata a ꝓ̇mo vt ſi dixit ſic obligo tibi rē ſi fuerit liberata: neq̧ exp̄ſſum eſt vtrū inſolidū obligat̄. cetera plana ſunt vſq̧ ad. §. creditor. ¶ Creditor. Obligaſti mihi rē. egi ꝯtra te hipothecaria ⁊ ꝯdēnatus es ſi ab hipothe. cecidi qualiter ſuccurrat̄: vēdicare nō poſſū qꝛ dn̄s nō ſum. dabit̄ ergo mihi hipothe. ꝯ̄ poſſidētē vt ⁊ ſi excipiat de re iudi. replicabo ꝙ bn̄ exciperet niſi ꝓ me lata eſſet ſententia. Si autem debitor nolit rem reſtituere poſt cōdēnationē ⁊ pluris fuerit ꝯdēnat⁹ q̄ȝ ſit ſors ⁊ vſura: an ſi p⁹ ea voluerit ſoluere qđ debuit audiēdus ſit. ⁊ rn̄. ꝙ de rigore iuris nō: qꝛ ſn̄ia trāſit in rē iudic. ſec⁹ eſt de equitate. ¶ Si duo. Aliq̇s rē ſuā duob⁹ obligauit an vtriq̧ creditori hipo. inſolidū cōpetat an ꝓ indiuidijs partib⁹ ꝓ indiuiſo. q̄ritur ⁊ rn̄. aut eadē die aut diuerſis horis obligata fuerit. ꝓ̇mo caſu inſolidū obligabit̄ ⁊ inſolidū agēt. in ſcđo caſu aut fuit actū vt vtriq̧ inſolidū teneret̄. ⁊ fiet qđ actū eſt aut non. ⁊ ꝓ partibus agēt̄.

SI ab eo. Rem emi a nō dn̄o eā obligaui an creditori ꝓ ea cōpetat hipothe. q̄ritur ⁊ dicitur ꝙ ſic.

CUm ꝯue. Cum pēſiones obligātur creditori: vtiles actiones ad eū trāſeūt.

SI inter colonū. Procurator alicui⁹ ꝓ̄diū locauit colono ⁊ ꝯuenit vt ꝓcurator pign⁹ daret vt colere forte liceret ſi ratū habuit dn̄s. ꝓinde ē ac ſi ipſe cū colono ꝯueniſſet de dādo ei pignore. Si debitor. Seruū a nō dn̄o emi bona fide ⁊ eū obligaui ſi creditor hipothe. agat ⁊ excipiā ego debitor ꝙ alicui⁹ erat cū eū obligaui: replicabit creditor de dolo.

¶ Si res. Pigno. rē mihi obligaſti a poſſeſſiōe cecidi. egi ꝯ̄ poſſidētē ꝯdēnatus eſt reſtituere nō vult. an eodē modo ſit ꝯdēnand⁹ vt debitor: ⁊ rn̄. ꝙ nō. qꝛ debitor ꝯdēnat̄ tāti q̄ȝti erat id qđ debebat̄ q̄re nō pluri intereſt mei creditori: poſſeſſor extrane⁹ ad intereſſe meū tenebitur: qꝛ ad intereſſe teneor debitori: ⁊ ſi ampli⁹ fuero ꝯſecut⁹ q̄ȝ ſit debitū h̓ reſtituā creditori. cetera clara ſunt vſq̧ ad. l. fideiuſſor.

FIdeiuſſor. Mutuaui tibi. x. ⁊ pign⁹ accepi ⁊ fideiuſſorem. impetrauit fideiuſſor a iudice vt liceret ſibi pignora poſſidere ꝓmittēs ſe ſolutuꝝ mihi non ſoluit. deceſſiſti heres ſoluere vult: an fideiuſſor reſtituere pignora cogēdus ſit: q̄ritur ⁊ dꝛ ꝙ ſic.

PAter. Mutuaui tibi. x. filij tui emācipati. domū mihi obligaſti ⁊ ei perſuaſiſti vt inſtr̄m mutui tibi facti ⁊ domus ad filiū ꝑtinētis obligate ſcriberet ſcripſit: an filio tuo ꝑ ſcripturā ſuā ꝓ̄iudicet̄ quomin⁹ te ꝯcedēte in fata filio tuo ab hereditate tua abſtinēte liberam ⁊ nō obligatā domum habeat q̄rit̄ ꝓ̇mo allegādo dicit ꝙ nō. ex quo ꝯſenſum exp̄ſſum nō ꝓ̄ſtitit patri obligāti. dic̄ tn̄ modeſtin⁹ ꝙ ſibi ꝓ̄iudicauit ꝑ ſcripturā. qꝛ ꝯſenſiſſe videt̄.

SI legati. Filiofa. fuit relictū legatū ſub ꝯditiōe. pat̄ pign⁹ accepit ab herede: deceſſit pat̄ vel filiū emācipauit ⁊ exiſtit conditio. an pater an filius pignus vēdicare poſſit. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ pr̄ nō. qꝛ nunc demū pignus tenuit cum exiſtat cōditio. qꝛ tūc incipit legatum deberi: qꝛ tp̄e ꝯditionis exiſtentis erat filius fact⁹ ſui iuri. ergo ⁊c. fili⁹ nō: qꝛ pr̄ ſuo noīe ſtipulat⁹ eſt. idē eſt in fideiuſſore dato ꝓ legato ꝯditionali. plana vſq̧ ad. §. idē. ¶ Idē queſiuit. Seruo vel filio meo mutuaſti. x. ſcripſi tibi ⁊ rogaui vt fideiuſſorē a me nō accipes: ſed pignora neq̧ in ſcriptura inſert⁹ eſt dies vel ꝯſul. an nihilominus teneat pignori obligatio. q̄rit̄ ⁊ dꝛ ꝙ nō.

¶ Quib⁹ mo. pig. tacite ꝯ̄hat̄. Rubri.

SEnatus. Si fabro tuo. x. te mandante: mutuaui in domus refectione: ꝓinde mihi tacite obligata eſt domus: ac ſi tibi mutuaſſem. ⁊ h̓ cauet̄ ſenatuſconſulto. ¶ Si quis fideiubeat. Rē tuā obligaui te neſciēte fideiuſſiſti: an ꝓpter fideiuſſorē videari tacite rerū tuarū obligationē ratificaſſe. q̄ritur ⁊ dicitur ꝙ ſic. ſec⁹ ſi ꝓ̇mo fideiuſſiſti: ⁊ poſtea rem tuam te ignorante obligaui. h̓ dicit.

TUtoris. Tutor pupillo ex mala adminiſtratione tenebat̄ in. c. deceſſit vterq̧ heres tutoris ꝯuēt⁹ ab herede pupilli cū eo trāſegit cui partē ſoluit ⁊ reſiduū dedit pignora an iudicio tutele pignora teneant̄ ſi heres tutori trāſactioni nō ſtetit. q̄ritur ⁊ dicitur ꝙ ſic. q. d. in iudicio tutele conueniri poterit.

Que res pignori obligari pn̄t. Rub.

¶ Si filiuſfa. Rē peculiarē filiuſfa. vel ſeru⁹. licet eis libera peculij adminiſtratio ꝯceſſa fuerit obligare nō pn̄t niſi in vtilitatem peculij velit. ꝯ̄. ſ. de pig. act. ſi ꝯuenerit. §. ſi. ⁊. l. ſe.

ARiſto. Rē tuā mihi ꝓ. x. obligaſti. ⁊ titi⁹. x. tibi mutuauit vt mihi ſolueres ſoluiſti: an titio remaneat res obligata. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ nō. niſi ita ꝯuenerit. vn̄ ſi eā vēdidiſti ēptor tutus eſt. Si aūt mecū ꝯueniſti vt ſua die nō ſoluta pecunia mihi diſtrahere liceret: ⁊ an̄ diē ꝓ te ſoluerit titi⁹ ⁊ ꝯuenit de nō vēdēdo: l₃ pecunia ſua die nō ſolueret̄ nō obſtāte pacto poterit titi⁹ vēdere nō ex ꝑſona ſua ſed mea ꝙ tibi primo pecuniā tradidi. ⁊ hoc multotiēs euenit ꝙ q̇s ex alterius ꝑſona ꝯſequat̄ qđ ex ꝑſona ſua ꝯſeq̇ nō pōt

TItius. Volebas accipe a me pecuniā mutuā ⁊ ꝯfectū eſt inſtrumētū ſpe future numeratiōis ⁊ quaſdā res mihi obligare deſtinaſti. medio tp̄e. ſ. an̄ numerationē ⁊ p⁹ cautionē interpoſitā vnā ex his reb⁹ vēdidiſti: poſtea nūeraui an res diſtracta mihi remaneat obligata. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ nō: qꝛ pignoris obligatio referēda eſt ad tp̄s quo fiebat nūeratio vt res q̄ in bonis tuis tūc fuerūt intelligant̄ obligate.

¶ Qui potiores in pignore habeant̄. Rubrica.

QUi dotē. Promiſi. c. in dotē ꝓ muliere aliq̄ ⁊ pepigi tecū de dote reſtituēda ſoluto matrimonio: ⁊ rem mihi obligaſti ⁊ tibi numeraui medio tp̄e poſt numerationē ꝓ̇mā ⁊ an̄ ſecūdā eādē alij obligaſti q̇s noſtrū in pignore potior ſit. q̄ritur. ⁊ videt̄ ꝙ ego eſſē potior: qꝛ ad integra. c. ex ſoluēda obligat⁹ ſum: neq̧ eſt referēda pignori obligatio ad id tēpus qđ fieri debuit reſidue q̄ȝtitati nnmeratio. ſed ad initiū ꝯ̄ctus ſiue ꝓmiſſiōis. neq̧ eſt iſte caſus ſil'is illi caſui illius. l. ſ. ti. pri. l. pen. vbi potior eſt ſcđs ꝓ̇ore. q̄a hoc caſu potior ſum: neq̧ eſt in viri ꝑtāte vtrū velit accipe dotē vel non ⁊ ſic neq̧ reſtituē qđ ſi eſſet relinq̇ret̄ mulier indotata qđ eſſe non pōt.

QUi generaliter. Potior eſt is cui generaliter obligata ſunt alicuius bona: q̄ȝ is cui ſpecialiter obligata ſunt in pignore ſpāli licet q̄ general'r obligata ſunt ad ſolutionē ſufficiāt. Si v̓o generalis fuit obligatio aliq̇bus deducti general'r obligata ſi ſufficiant potior eſt ſcđs creditor in pignore ⁊ ſoli ſpāliter obligat̄.

CReditor. rē tuā mihi ꝓ. x. obligaſti. deīde alij obligaſti ⁊ ꝓ alijs. x. ⁊ aio nouādi ⁊ ſtipl'at⁹ ſū vtraq̧. x. ⁊ accepi pig̊ra q̇s nr̄m potior ſit. q̄rit̄ ⁊ rn̄. q̄ȝtū ad ꝓ̇ma pignora obligata ꝓ meis. x. ego ſum potior q̄ȝtū ad alia. x. ſecūd⁹ v̓o potior

¶ Cū ex cā. Rogaui vt fundū mihi emeres: emiſti. antequā traderes eū mihi titio obligaui: ⁊ poſt traditionē alij quis ſit potior. q̄ritur ⁊ rn̄. ꝙ ꝓ̇m⁹. ¶ Poſt. Certis regionib⁹ fund⁹ diuiſus eſt. ⁊ qꝛ partē mee parti habebat creditor adhuc obligatā ⁊ volui vt caueret ſocius de ea liberāda ⁊ ꝯuenit vt ſi nō liberaret liceret mihi partē dimidiā illius partis q̄ ex diuiſione ad me venit huic diſtrahē: qꝛ ꝯ̄ctū eſt pign⁹ recte ⁊ ꝓ̄or creditor nō ꝓ̄fert̄ neq̧ ꝯcurret: qꝛ dimidiā fundi ꝓ indiuiſo obligando ſocius partē meā me nō ꝯſentiēte non poterat obligare. vn̄ ꝓ̇us nō fuerat obligata.

SI debitor. Rē tuā mihi obligaſti: deinde alij. rē quandā mihi vēdidiſti: an ꝓ̇or creditor in pignore potior ſit ⁊ rn̄. ꝙ ſic. qꝛ nihil refert debitor ſoluerit: an cōpēſauerit.

INterdū. Caſ⁹ aſſiḡt in q̇b⁹ poſterior creditor potior ē vt ſi mihi nauem obligaſti. deinde alius in nauis refectionē tibi. x. mutuauit. ⁊ ille potior eſt. Idē ſi credidit in aba

ria nautarum. Idē eſt ſi nauis ,ppter merces vehēdas nau-
taꝝ. Idē eſt ſi ego p̄mo credidi ⁊ pupillus poſtea. ⁊ hoc cum
mihi facta fuerit generalis hipothe. ⁊ pupillus credidit in
emptiōe p̄dij in quo ille potior eſt. Si aūt tu debitor partem
ſolueris.l.,p p̄cio rei empte pupill⁹.l.crediderit.ego ⁊ p̄or cre
ditor.ſ.pupillus in pignore ꝯcurrem⁹. ¶ Si tibi. Si que ha
bes ⁊ habiturus es mihi obligaueris.deinde p̄diū cū in tuū
dñiū ꝑuenerit:q2 emere voluiſti titio obligaſti q̄s nr̄m potior
eſt.⁊ rñ.ꝙ ambo ꝯcurrim⁹:neq3 mihi ,pficit ꝙ tua pecunia q̄
mihi generali hipotheca obligat̄ p̄diū ēptu3 eſt.quo magis
potior ſum:⁊ intellige cū generalis ⁊ ſpālis hipotheca ſimul
facta fuerit ne ſit ꝯ.ſ̄.e.qui gn̄aliter.vel dic ⁊ veri⁹ vt h̄ notat̄

Qui balneū. A kal'.ianuarij vſq3 ad kal'.maij balnea ti
bi locaui:⁊ ſeruū mihi obligaſti medio tempore.eūde3
alij obligaſti:q̄s potior ſit.q̄rit̄ ⁊ rñ.ꝙ ego q̄ locaui licet eo tē
pore quo obligat⁹ fuit ꝯductor ſcd̄o nihil potui petere ex cō
ductiōe:cū neq3 venit neq3 ceſſit dies:tñ pignoris obligatio
ad tp̄s ꝯductiōis referenda eſt.i.initiū vt me inuito alij obli-
gare nō poſſit. ¶ S3 ⁊ ſi. Teſtator aliq̄d mihi legauit ſi na-
uis venerit ex aſia.cauit mihi heres de reſtituēdo legato ad-
ueniēte ꝯditiōe ⁊ rē quādā mihi obligauit:eande3 rē obliga
uit alij ſcd̄o:⁊ extitit poſtea cōditio q̄s nr̄m potior ſit.q̄ritur
⁊ rñ.ꝙ ego legatari⁹ cū ꝯditio ſit talis q̄ inuito herede poſſit
impleri.ſecus ſi non poſſet:vt ſi aliq̄s rē ſuā obligauerit ſi ei
pecunia numeret̄ qua nō ſubſecuta ſi medio tp̄e obligauerit
alij ⁊ ille pecuniā numeret:l3 poſtea p̄mus numerauerit tñ po
tior eſt ſecūdus'.q2 in ptāte debitoris fuit acciperet.nec ne. ⁊
h̄ dicit ſupior ,prim⁹ ⁊.§.ampli⁹.

Qui titia. Mulier q̄dā rē nō ſuam mihi obligauit:deinde
alij.poſtmodū dn̄a effecta marito extimatā ꝯdit in do
tē ⁊ mihi pecuniā meā ſoluit an in ꝑſona ſecūdi pign⁹ ꝯuale
ſcat:cū deſinat mihi teneri. ⁊ rñ.ꝙ nō.q2 nll'o tp̄e res fuit mu
lieris cum eā obligauit ⁊ ꝙ d2 ꝙ incipiat teneri ſcd̄o. ⁊ p̄mo
deſinat teneri:tūc locū h3 cū res fuit in bonis debitoris eo tē
pore quo deſinit teneri p̄mo qd̄ nō eſt in hoc caſu q2 tp̄e quo
mihi ſoluebat̄:neq3 tp̄e obligatiōis erat in bonis mulieris.
⁊ hoc ſi marit⁹ ignorabat rē ſcd̄o creditori eſſe obligatā : q̄a
ſecus ſi ſciret.

Si ⁊ iure. Cōueni debitorē meū ⁊ ꝯdēnat⁹ eſt: q2 noluit
parere iudicatis.miſſus fui in poſſeſſionē reꝝ ſuaꝝ ꝑ ex
ecutores auctoritate iudicis ſi veniat alius creditor cui tene-
bat̄ actōe aliq̄ ꝑſonali:an ſit potior me in pignore.q̄rit̄ ⁊ rñ.
ꝙ nō.ſed tā heres me⁹ q̄ ego potiores ſum⁹.

Potior eſt. Cōuenim⁹ inter nos ꝙ mutuare3 tibi.x.⁊ tu
mihi certā rē pignori dares. poſtea tu accepiſti pecuniā
ab alio. ⁊ eādē rē illi obligaſti.ſi poſtea a me pecuniā accipis
q̄ro q̄s noſtrū potior eſt in pignore. ⁊ rñdet̄ ꝙ ille q̄ poſt nr̄a3
ꝯuētionē mutuauit.nō eſt aūt idē ſi ſu3 ſtipulat⁹ pecuniā ſub
ꝯditi. ⁊ cū pignore.nā ſi tu poſtea pēdē.ꝯdi.pign⁹ illō alij ob
ligaſti exñte ꝯdit.ero potior in pig̊re:⁊ ratio eſt in textu.

Si colon⁹. Locaui tibi fundū ⁊ ꝯuenit vt īuecta a te mi
hi tenerent̄ anteq̄ intuliſti alicui obligaſti:⁊ poſtea in
duxiſti q̄s nr̄3 potior ſit.q̄rit̄ ⁊ rñ.ꝙ poſterior.cetera ſatꝭ pla-
na ſunt vſq3 ad.§.ſi p̄mus. ¶ Si p̄m⁹. Si credā pecuniā ti-
tio ſine ꝯuētiōe pignorꝭ ſcd̄o ali⁹ eidē ſub hipoth.mutuat q̄s
potior. ⁊ rñ.ꝙ ille ⁊ adeo eſt illud veꝝ ꝙ potior ſit iſte qui de
pignore ꝯuenit ꝙ ſi ad certū diē ꝯueni de pignore:⁊ aū die3
pure cū alio ꝯueniſti:ego potior ſum ⁊ h̄ eſt qd̄ ſequit̄ vñ ⁊c.
¶ Si idē. Credidi titio.x.ſub pignore.tu eide3 alia.x. etiam
ſub illo pignore iteꝝ ego poſt te alia.x.d2 ꝙ ego in p̄mo credi
to ſum potior ⁊ poſtea tu.itē tertio i credito ego.§.ſequēs cla
rus eſt.

Si prior. Mutuaui tibi.x.⁊ rē tuā mihi obligaſti: de-
inde titio eandē obligaſti. ⁊ ,p alijs.x.eandē rē interim
mihi obligaſti:⁊ cū alijs pignorib⁹ aio nouādi ſtipulat⁹ ſu3
vtraq3.x.q̄s noſtrū potior ſit.q̄rit̄ ⁊ rñ.ꝙ ego:ideo q3 rē obliga-
tā vēdere poſſum.nō oblata pecunia a titio. ⁊ h̄ veꝝ eſt in p̄-
mis.x.in alijs q̄cq̄d ſupra p̄ma.x.ꝯſecut⁹ fuero titio reſtitua3

cū in ſuis potior ſit ⁊ prior me. ¶ Sciēdū. Rē tuā mihi ob-
ligaſti.deinde alij.ſi ille ſecūd⁹ mihi ſoluat q̄tin⁹ res obliga-
ta ſibi teneat̄.q̄rit̄ ⁊ rñ.ꝙ tenebit̄:nō ſolū ,ppter ſuū ſed etia3
,ppter vſuras vſuraꝝ q̄s ſoluit:q2 nō debitorꝭ ſ3 ſuum geſſit
negociū ſoluēdo:vt.ſ.eſſet potior ⁊ ſolus in pignore. ¶ Si
ſimpl'r. Si rē tuā mihi p̄mo obligaſti deinde titio ⁊ ꝯuenit ti
tius ſimpl'r vt res eſſet ſibi obligata:tūc cū deſijſſet tenere cā
a quolibet poſſidente auocare poterit p̄terq̄ a me vl' ab eo
q̄ a me emit.ſec⁹ ſi eſſet dictū vel deſineret mihi teneri:quo ca
ſu poſſet auocare ab emptore. ¶ A titio. Tertius q̄ ſuccedit
in locū p̄mi potior eſt ſcd̄o.cetera plana ſunt vſq3 ad.l.inſulā

Inſulā. Inſulā quā locaui tibi in q̄nquēniū vēdidi vt
mihi pēſio p̄mi anni accederet tibi ſequētiū. ⁊ an vtriq3
nr̄m inuecta ⁊ illata teneamur.diſting.aut ſufficiunt aut pen
ſionē p̄mi. ⁊ ſequētiū annoꝝ aut nō.p̄mo caſu erūt obligata
vtriq3. Scd̄o caſu mihi tm̄ ⁊ qd̄ ſup excesserit tibi accedit. ⁊ h̄
id̄ q2 nō fuit actū vt,p rata cuiuſcū q3 penſiōis tenerent̄.in du
bio v̄iſil'e eſt id actū eſſe vt mihi tm̄ obligata ſint.cetera pla-
na ſunt vſq3 ad.l.claudius.

Claudius. Rē tuā trib⁹ ſucceſſiue obligaſti:⁊ p̄mus ꝯ
tertiū poſſidētē egit ⁊ ſuccubuit nec appellauit. Secūd⁹ con
tra tertium egit ⁊ ſuccubuit ſed appellauit. an tertius vince
re debeat cū primū vicit:an ſecūd⁹ vincere debeat nō obſtā
te inter p̄mū ⁊ ſcd̄3 iudicatū ſit.an ecōuerſo.q̄rit̄ ⁊ rñ.in fin.l.
ꝙ ſcd̄s tertiū vincere d3 ſ3 an ſcd̄o obſtet ſnīa lata inter p̄mū
⁊ tertiū.q̄rit̄ ⁊ rñ.ꝙ nō. ⁊ h̄ dicit in illo v̄.po.ſed an p̄m⁹ age
re poſſit ꝯ ſcd̄3 obtinētē.ꝯ tertiū.nō obſtāte ꝙ inter ip̄3 ⁊ ter
tiū iudicatū ſit.q̄rit̄ ⁊ rñ.ꝙ ſic.q2 res inter alios ⁊c.q.d. ſecun
do creditori obeſſe nō d3 ſnīa lata inter ip̄m ⁊ tertiū.quomi-
nus ꝯ tertiū poſſidentē agere poſſit prim⁹. ⁊ h̄ in illo v̄ ſi. aut
ꝯ.videt̄ aūt ꝙ terti⁹ ſecūdū ſupare debeat ſic.ſi tertij pecūia
dimiſſus eſſet prim⁹ ⁊ in loco p̄mi ſuccederet tertius ſcd̄o eſ-
ſet potior ſed nō eſt ſil'e:q2 h̄ terti⁹ p̄mo nō ſoluit:ſ3 p̄m⁹ ꝯtra
ipſum agens cōdemnat⁹ eſt. ⁊ h̄ in illo v̄ ſi.planc vſq3 ad ru-
bricā de diſtra.pi.ſatꝭ plana ſunt.

¶ De diſtractiōe pignoꝝ Rub.

Creditor. Prediū tuū mihi obligaſti. poſtea ti-
tio oīa bona obligaſti: ⁊ tertio obligaſti mihi ſc3
general'r.q̄n p̄diū mihi obligatū diſtrahere poſſū
pacto vel lege dubiū non eſt.ſ3 anteq̄ ſatiſfaciat
ſcd̄o creditori cum in generali obligatione prior ⁊ potior ſit
an aliq̄ ex his diſtrahere poſſum.q̄rit̄ ⁊ rñ.ꝙ non.ſi tñ diſtra-
hā nō ꝯueniet me ſcd̄s:nec actiōe ꝑſonali directa: neq3 furti
teneor:q2 credidi me potiorē:q2 p̄mo ꝯxi:⁊ q2 poſſeſſione3 q̄
apud ſcd̄3 fuiſſet non tractaui. Itē neq3 ad exhibēdū ſed cō-
tra emptorē ſcd̄s hipothecaria ꝯgrediet̄.

Fideiuſſor. Duob⁹ ſucceſſiue rē tuā obligaſti.p̄ori fide
iuſſorē dediſti q̄ p̄mo ſoluerit officio iudicis titulo emp
tionis pignora ꝯſequit̄ an ſcd̄o creditore offerēte pecuniam
quā ſoluit p̄mo cū ſuū poſſit recuꝑare pignus.q̄rit̄ ⁊ rñ.ꝙ ſic.
q2 talis vēditio ſit q̄ñ creditor in fideiuſſorē h3 neceſſe pigno
ra trāſferre eo a fideiuſſore pecuniā exigere.

Cum p̄or. Si duob⁹ ſucceſſiue rē meā obligaui. ⁊ pri-
mus vēdidit:an obligatio pignorꝭ ſecūdo creditori lo
cū hēat.q̄rit̄ ⁊ rñ.ꝙ nō.ſi ego aūt debitor diſtraxero. ⁊ primo
creditori p̄ciū inſolutū ꝯdero. ⁊ ſcd̄s creditor offerat p̄ciū em
ptori.ꝙ p̄mo creditori ſoluit cū vſurꝭ:an ſit audiend⁹ ſi velit
pignora recuꝑare.q̄rit̄ ⁊ rñ.ꝙ ſic.neq3 refert vtru3 eā obliga
uerit vel vēdiderit debitor.

Cum. Scd̄s creditor ſi pecuniā p̄ori ſoluat ⁊ in locum
ei⁹ ſuccedat:nō ſolū ,ppter pecuniā quā ſoluerit ſ3 quā
debitori credidit rē obligatā diſtrahere pōt.

Si ſecūdo. Re ſucceſſiue trib⁹ obligata ⁊ fideiuſſore a-
pud p̄mū interueniente : ſi.fideiuſſor vel creditor ſcd̄s
p̄mo creditori pecuniā ſoluit.tertio dabit̄ facultas offerendi
pecuniā:licet titulo emptiōis rē alter aſſecut⁹ fuerit.

CUꝫ poſterior. Si ſcõs creditor emit pign⁹ a priore nõ acq̃rit ſibi dñiũ pignorꝫ:ſꝫ debitor offerẽdo pecuniã ha bebit pign⁹ ſuũ.

SI creditor. Creditor vẽdidit pign⁹ cũ pacto qᷓ rehaberet ſi p̄ciũ redderet:an d̄bitor offerẽdo emptori p̄ciũ debeat habere pign⁹. d̄r ꝙ nõ põt co gere emptorẽ.tñ põt agere ꝯ creditorẽ vt ſibi cedat act. ſuas ꝯ emptorẽ.cetera plana ſunt vſqꝫ ad.l.creditor.

CReditor. Habebaꝫ plura pignora mihi obligata:ſub pacto ꝙ poſſeꝫ vẽdere in defectũ ſolutiõis. d̄r h̄ ꝙ poſſuꝫ vẽ dere q̃ volo vt meũ ꝯſequar.cetera plana ſũt vſqꝫ ad.l.⁊ ſi is.

ET ſi is. Vẽdidi rẽ mihi pignoratã ſi euicta fuerit emp tor nõ hꝫ regreſſum ꝯ me. Tñ ſi ego velim ex alia cã rẽ illã vẽdicare nõ ſum audiẽd⁹:vſqꝫ ad.§.ſi aliena. ¶ Si alie na. Rẽ alienam mihi obligaſti eã iure creditoris diſtraxi: an libereẗ debitor.q̃riẗ ⁊ diſtinguiẗ q: aut ꝯuenit vt tenereẗ de euictiõe aut nõ.ſi non libereẗ:ſi ſic impediẗ ei⁹ liberatio de re euicta nõ liberaẗ:ſꝫ ſi dñs ratũ habeat vẽditioneꝫ tenebitur ei debitor ne.ge.acti.q̃ſi ex re ſua eũ liberauit.ſi nõ ſꝫ ab ẽpto re euincet vel rẽ auocet dñs emptor tenebiẗ ne ex alieno ⁊c. ⁊ hñ dico ꝙ in p̄mo caſu liberabiẗ debitor ne creditor aliq̇d ſi bi lucrifaciat:⁊ qᷓ lucrari nõ debeat ꝓbat ſicut ſi rẽ meã tibi obligaui ⁊ fideiuſſorẽ dedi de pignore ⁊ reſtituero cũ fructib⁹ ꝑceptꝭ ⁊ a fideiuſſore maiores fruct⁹ exegerꝭ eos tibi cõputa bit indebitũ. Idẽ eſt ſi alienã rẽ tibi obligaui:⁊ rẽ a nõ dño q̃ſi tibi obligatã ꝑ iniuriã iudicꝭ auocauerꝭ:ſi tibi ſoluã neceſ ſe hẽs rẽ mihi reſtituẽ.ſatꝭ plana ſũt cetera vſqꝫ ad rub.q̇ mo.

¶ Quibus modis pig.vł hipo. ſoluiẗ. Rubr.

DEbitoris. Rẽ tuã mihi obligaſti:titi⁹ cui abſentis negotia gerẽs eã liberauit:an deſinat teneri.q̃ritur ⁊ d̄r ꝙ ſic.adeo vt titio nõ poſſidẽti vtilis hipothe caria noĩe nõ daẗ.ſibi aũt poſſidẽti daẗ retẽtio. ¶ Cuꝫ vẽdi tor. Marit⁹ vxori p̄diũ vẽdidit ꝓ.c.⁊.l.recepit:⁊ ꝓ alijs idẽ l.p̄diũ vxor ei obligauit marit⁹ reſiduũ p̄cij vxori donauit et deceſſit ſucceſſit ei fiſc⁹:vult agere fiſc⁹ hipothecaria ꝓ p̄dio an poſſit q̃riẗ q̃ſi nõ valere donatio videaẗ.⁊ ita neqꝫ pigno ris remiſſio.⁊ rñ.ꝙ valet pignorꝭ remiſſio.licet debiti p̄ncipa lis remiſſio nõ tenuerit. ¶ Defenſor. Rẽ tuã mihi obligaſti nolẽte me hipothecaria agere obtulit ſe titi⁹ defenſioni tue:⁊ iudicatũ ſolui ꝓmiſit ⁊ fideiuſſorẽ dedit:vel pignora an in te reũ trãſlato iudicio pignora deſinãt vel fideiuſſores teneri.q̃ ritur ⁊ rñ.ꝙ ſic.

SI creditor. Rẽ tuã mihi obligaſti quaꝫ poſſedit titius egi hipothecaria ꝯ titiuꝫ ⁊ litis eſtimationẽ ſum ꝯſecut⁹:ſi rẽ tuã a titio vẽdicauerꝭ: obſtabit tibi exceptio niſi debitũ ſoluerꝭ:neqꝫ videẗ pignoris facta re miſſio ꝓpter eſtimationẽ oblatã.

SI res. Vẽdidi pign⁹ debitorꝭ ea ꝯditiõe ꝙ ſi ali⁹ meliorẽ ꝯditio nẽ afferat res ſit inempta.emptor nõ expectauit ſed eã rẽ inte rim pignori dedit ſi aliq̇s meliorẽ ꝯdit.attulerit ſoluiẗ pign⁹ ſcõm.ſec⁹ eſt ſi ita vẽdita eſſet ſi diſplicuiſſet emptori eſſet in empta.q: tũc pign⁹ nõ ſoluiẗ.

SI debitor. Seruum vitioſum emiſti ⁊ eum obligaſti:⁊ ĩfra vi.mẽſes re dibueris an deſinat pig̃ratitia i.hipothecaria.q̃riẗ ⁊ rñ.ꝙ ñ. niſi de ꝯſenſu debitorꝭ redhibuerꝭ. ¶ Queriẗ. Seruũ mihi obligaſti ⁊ vt diſtraheres ꝯſenſi in iudeũ:cũ eſſet ſeru⁹ xp̄ia nus alienaſti:an p̄iudiceẗ ſibi ꝯſenſus.⁊ rñ.ꝙ nõ.vñ nõ vide tur pignorꝭ facta remiſſio ꝑ hoc.

De redhibitoria acti. Rubric.

LAbeo. ¶ Edicto p̄torũ qᷓ eſt in rubrica de vẽdicatiõe reꝝ mobiliũ aĩataꝝ ⁊ non aĩataꝝ.

¶ Aiunt ediles. In.vi.partes diuidiẗ.p̄ma ꝙ ille q̇ vendi dit ſeruum debꝫ dicere morboſuꝫ ⁊ vitiũ ſi qᷓ hꝫ. Scõo qᷓ dꝫ dicere ſi eſt fugitiu⁹ vel erro. Tertio ſi nõ dicit ⁊ aſſunt vi tia:vel dixit abeſſe q̃ aſſunt.vel nihil dixit põt agi ad redhi bẽdũ.q̇rto ꝙ eſt emptor cũ redhibet reſtituat ſeruũ ⁊ id ĩ quo deteriorat⁹ eſt apud emptorẽ culpa ſua:vel ſuoꝝ act.acq̇ſita ꝑ eũ oĩa reddit vẽditori. Quinto ꝙ recipiat p̄ciũ et alia que dedit ꝓ eo.ſ.vſuras ⁊ ſilia. Sexto dicit ꝙ vẽditor dꝫ dicere ſi fu⁹ talia cõmiſit.vñ caput debeat ꝑdere vel ꝯſcinit ſibi mor tẽ vel pugnauit in arena:aliter teneret redhibitoria. Septi mo ꝙ ſi vẽditor ſciẽs h̄ tacuit ꝙ teneẗ etiã de dolo. ¶ Cau ſa. Hoc edicto ſuccurriẗ emptorib⁹ deceptꝭ a vẽditorib⁹ ſci uerit vẽditor vitiũ vł nõ. ¶ Illõ. Si fiſc⁹ vẽddiit rẽ vitioſaꝫ nõ hꝫ locũ redhibitoria:ſi ciuitas ſit.ſi pupill⁹ ſit. ¶ Si itel ligaẗ. Si vitiũ eſt apparẽs nõ agiẗ ꝓ eo redhibitoria.⁊ hoc dicit. ¶ Sꝫ ſciẽdũ. Prio dicit q̇d ſit morb⁹. Scõo ꝙ ał's eſt in toto corꝑe.ał's eſt in parte.tertio ꝙ morb⁹ eſt in corꝑe ⁊ de bilitaẗ: ſꝫ vitiũ eſt in aĩo.⁊ iõ balb⁹ nõ eſt morboſus ĩmo po ti⁹ vitioſus.edictũ tñ vnũ ꝓ vtroqꝫ ponit ſꝫ cũ ꝓ morbo ma gno hꝫ locũ redhibitio:nõ ꝓ paruo. ¶ Exẽpli. Refert qui morboſi ſint ⁊ q̇ vitioſi ⁊ q̇ nõ.de frenetico quẽ dicit ſanum ⁊ quoſdã ſił'es.ſecũdo de frenetico q̇ nõ eſt ſan⁹.tertio de ebrio ſo in q̊ diſtinguiẗ ſit ꝯtinuo an aliq̃ fuit:ſꝫ deſijt ⁊ poſtea de alijs vitioſis aĩo nõ corꝑe ponit exẽpla ob q̄ non hꝫ locum redhibitio ſed actõ ex ẽpto.ſ.quãto minorꝭ. ¶ Animi. Pro vitio puro animi nõ agiẗ redhibitoria.nã lꝫ p̄tor dicat quid morbi vitijqꝫ ambo ſimul poſita ꝓ morbo tñ poſuit.vñ eniꝫ fugitiuũ eſſe vel erroneꝫ eſt vitiũ animi ⁊ nõ ꝯtinebiẗ his ver bis :q̇d morbi vitijqꝫ.⁊ iõ ſp̄aliter de his.ſ.de fugitiuo ⁊ erro ne excepit. ¶ Illud. Morb⁹ ali⁹ ſonticus.ſ.q̇ nocet cuiqꝫ rei faciẽde:ali⁹ nõ ſonticus ſꝫ alicui nocẽs:q: pedes hꝫ ſꝫ nõ ma nus vñ ambulare põt ⁊ edictũ g̊ nõ ſentit oĩm hꝫ ibi nõ dica tur gñał'r ꝙ cuiuſcũqꝫ rei noceat:ſꝫ gñaliẗ de quocũqꝫ morbo deinde ſꝑ ꝯtinuat oñdẽdo gñia morboꝝ.tex.ſatꝭ clarus eſt.

QUis ſit fu. Nũc vult exponere ſcõam partẽ edicti vſqꝫ ad.§.penul. ¶ Apud celiũ. Pron⁹ ⁊ libert⁹ habebãt vnã curiã in q̃ erãt multe dom⁹ in quaꝝ vna ſtabat libertus ⁊ ſeru⁹ ei⁹ q̇ ſeru⁹ de domo liberti fugit:ſꝫ eſt infra eandẽ curiã p̄roni:⁊ dixit q̇s fugitiu⁹ ſit:ſec⁹ ſi vt tota curia eſt ĩ ꝓmiſcuo vſu p̄roni ⁊ liberti.nã tũc nõ eſt fugitiu⁹ anteq̃ exeat de tota curia.

IDẽ celſus. Seru⁹ abſens audiuit ſe liberatũ in teſtõ dñi:⁊ ſic cepit ſe gerere ꝓ libero non iõ eſt fugitiu⁹.

QUod aiũt. Vẽdẽdo ſeruũ noxalẽ debeo dicere ſi aliqᷓ fecit delictũ p̄uatũ vel furtũ de quo non ſit ſatiſfactũ ꝓ eo.ał's ſi eſt ſatiſfactũ dicere nõ teneor. de deli cto aũt pu.puta ſi fecit homicidiũ ex his x̄bis edicti dicẽ nõ teneẗ:ſꝫ alia q̄ ſunt eodẽ edicto.

SCiẽdũ. In vẽditio ne ſerui dixi eũ ꝓbũ ⁊ obediẽtẽ aĩo iactãdi ⁊ non teneor:ſi aut aĩo obligãdi ⁊ teneor.ecõtra ſi dixi fureꝫ nõ eſſe teneor:ſi eſt fur.tertio facit d̄riam inter dictũ qᷓ eſt nudũ ⁊ ꝓmiſſuꝫ qᷓ eſt ſiue ſit ſtipulatio ſiue pollicitatio.⁊ ita ſi vẽditor promiſit furẽ nõ eſſe ex ſtipulatu ⁊ redhibitoria põt agi neqꝫ vna ꝑ ali aꝫ ſuꝑfluit ſicut neqꝫ ex ẽpto redhibitoria.ꝓ ex empto ciuilem ¶ Tẽpus. Emi ſeruũ q̇ nõ apparet morboſus habeo redhi bitoriã vſqꝫ ad.vi.mẽſes:vel q̃to minorꝭ vſqꝫ ad annũ vtilẽ. Scõo q̃riẗ q̃ incipit currere hoc tp̄us redhibitorie.rñ.ex die vẽditiõis ſi nihil fuit dictũ.ſi aũt fuit dictum abeſſe qᷓ adeſt puta furẽ:tũc diſtingue aut poſt vẽditionẽ:⁊ tũc nõ eſt ex die dicti ſed ex die vẽditiõis. Nã tũc incipit poſſe agi ex ea cã.i. ſtipulatiõe p̄cedẽte vẽditõe:q̃ deinde ⁊ ſtatim poſt vẽditiõeꝫ robur aſſumpſit.i.hr̄e effectũ q̃ inueniaẗ q̇d factũ aduerſus dictũ ał' ꝓmiſſuꝫ.

REdhibere. Prio dicit q̇d ſit redhibere.ſcõo pone.emi ſeruũ morboſuꝫ mihi tacuit ꝑ mẽſẽ nõ redhibere teneor cauere vẽditori ex ẽpto.qᷓ.ſ.nõ pi gnorauerim eũ idẽ ex furto ſi forte ſuꝫ in cã noĩe ſerui: q: ago ꝯ aliquẽ ex ꝯctu:aliq̃ ex ꝯctu ſerui.nã caueo ꝙ reddaꝫ q̇cq̇d fuero ꝯſecut⁹ ⁊ hijſdẽ dieb⁹ vẽditor cauet mihi emptori:pu ta ꝯueniebat noĩe delicti vł ex ꝯctu ſerui.nã cauet mihi vẽdi tor ſi q̇d dãnũ ſenſero ꝙ ſeruabit me indẽnẽ:⁊ ſic dupł'r caue re dẽm⁹.ſ.ex empto ⁊ furto vel duplũ.i.hincinde vt dictuꝫ eſt. Itẽ caueẗ p̄dicto mõ vẽditori ſi ſciẽs vẽdidit morboſum.

¶ Si in fuga. Emi ſeruũ vitioſuꝫ q̇ a me fugit:nihilominus ago redhibitoria ad p̄ciũ ⁊ nõ reddo ſeruũ q: nõ hẽo:ſꝫ caue bo de reſtituẽdo ſi ad me ꝑuenerit neqꝫ impediã vẽditoreꝫ q̇

minus rehabeat.

q Ulm aūt. Cū ago redhibitoria ꝓ ſeruo ꝑter ſeruū ip̄ſuʒ debeo etiā id in q̊ deterioraui eū reddere vēditori. Secūdo dicit ꝙ ſi reſtitui ſeruū ⁊ rehabeā ꝑciū ſine iudice: ⁊ hoꝝ dānoꝝ nō eſt habita mētio: aget vēditor ex vēdito. tertio dic̄ cū ſit redhibitio: ⁊ ſeruū q̇ habuit cum ſeruo reddit emptor: ⁊ ſic vēditor ꝑciū ⁊ q̇d vltra habuit ⁊ vſuras: vt ſic vterqꝫ habeat ac ſi nō eſſet fact⁹ ꝯtrus. ¶ Si ſeru⁹. Emi a filio vl' ſeruo tuo ſeruū vitioſum ꝓ. x. ago redhibitoria ꝯ te vt recipias ſeruū ⁊ reddas. x. q̄tin⁹ patiť peculiū filij vel ſerui: lꝫ enim hec redhibitoria ſit penal'; q̄nqꝫ tū de peculio dať vt dixi. ⁊ h̔ dic̄.

c Diles. Emi ſeruū: poſtea vitioſus apparet ago redhibitoria: debeo ſeruuʒ redhibere: ⁊ id in quo deteriorat⁹ eſt apud me vel a me vel a ꝓcuratore meo vel a familia. Secūdo exponit familiā, tertio ꝓcura cetera plana ſunt. ¶ Itē ſciēdū. Emi ſeruū vitioſuʒ: ago redhibitoria ꝓ ꝑcio q̇d dedi ⁊ ꝓ vſuris: ⁊ ecōtra vēditor agit vt reddā ſeruū: ⁊ id in quo deterioratus eſt ⁊ q̄ acq̄ſiui ꝑ eū. q̄riť an debeāt ſibi ꝯdēnari in his ⁊ diſtinguit aut h̔ ꝯtingit añ lit. ꝯte. ⁊ tūc ꝯdēnor ſi in petitiōe libelli venerūt al's nō: aut poſtea: ⁊ tūc etiā nō petita in libello veniūt ꝑ officiū iudicis: ⁊ iō de ꝑmis dixerūt ediles in edicto ibi. ſi q̇d aūt ⁊c. de his autem q̄ poſt lit. ꝯte. veniūt nō dixerūt. q. cōmittať iudic' officio q̇cq̇d poſt lit. ꝯte. ꝯtingit ſiue dānū in ſeruo ſentiā ſiue ꝑ eū q̄rā. ¶ Preterea. Adiūgit q̄dā v̄ba ꝑtor edicto: q̇d eſt. ꝯ. l. i. § i. q̄ portāt talē ſenſum egi redhibitoria ⁊ oīa ꝑſtiti vēditori q̄ debebā. ip̄e aūt nō reddit mihi ꝑciū ⁊ acceſſiōes. i. vſuras q̄s ei dedi: vl' etiā nō liberat me in eo q̇d reſtat de ꝑcio ad ſoluēdū: certe ꝑtor dat in eū vēditorē actionē. Scd̄o dic̄ vlp̄. apparet ex ꝑmo edicto ⁊ iſto ꝙ ꝑmo emptor dꝫ reddere ſeruū ⁊ poſtea rehabere ꝑciū. ⁊ h̔ eſt ei ꝑiculoſum ſi poſtea vēditor inueniať nō ſoluēdo. vnde equū eſt vt eodē tp̄e hincinde reſtituāt q̇d debēt: interim emptor caueat tm̄mō ꝙ reddet ſi ei reſtitueret ꝑcium.

d Ebet. Ago redhibitoria ꝓ ſeruo: debeo rehabere preciū ⁊ vſuras q̄s dedi: ⁊ q̇d dedi mediatorib⁹ ex volūtate vēditoř nō al's. itē q̇d ſolui noīe vectigal' ſeu tributi ꝓ eo.

s I vēditor. Titi⁹ vēdidit mihi ſtichū: dꝫ mihi ꝓmittere ſi fugitiuū: ⁊ alia vitia abeſſe ⁊ niſi ꝓmittat ago redhibitoria. ⁊ infra duos mēſes q̇ ſi nō ſit vitioſus vel ꝗti interſit.

i Llud ſciēdū. Primo dicit eſt vſqꝫ ad. vi. mēſes ſi emptor nō cauet vēditori de reſtituēdo ſeruo cū ꝑciū reddat vēditor nō ꝯdēnať vēditor. alioq̇n ſi ꝯdēnabiť in ꝑcio ſi ei ſolutū nō eſt. Itē vt liberet emptorē ſi ſolute non erat Itē vt reddat data mediatorib⁹ volūtate vēditoř. Itē vſuras ꝑcij cū ip̄ſe reddat fruct⁹. ſꝫ q̇d ſi ego emptor habui dānū ꝓ delicto ſerui. rn̄. habeo retētionē ſerui ꝓ noxa. nō autem dāni reſtitutionē. Itē pone ꝙ noīe hui⁹ ſerui ꝓ quo nūc ago redhibitoria ſim ꝯuēt⁹ ex ei⁹ delicto: vel aliū ꝯueni ex ei⁹ contractu. rn̄. ꝙ hincinde cauem⁹ ego de redēdo q̇cq̇d ei⁹ occaſione fuero ꝯdēnat⁹ ⁊ ip̄e vēditor de ꝑſtādo me indēnē ſi fuero in aliquo ꝯdēnat⁹. Ultimo dicit ꝙ ſi quid impendi ego emptor in curādo ſeruū aut añ lit. ꝯteſt. ⁊ debeo in libello petere expēſas aut poſt. ⁊ tūc ꝑ officiū iudi. cibaria nō repeto cuʒ ſteterit in ſeruitio. ¶ Ppo. Emi ſeruū vitioſuʒ ꝓ. c. ⁊ deceſſi relictiſ trib⁹ heredib⁹ quoꝝ vn⁹ ex heredib⁹ vel ſu⁹ ꝓcurator vl' familia ei⁹ deteriorauit ſeruū: nō agā redhibitoria. ille inſolidū teneť q̇ dānū dedit vl' ei⁹ ꝓcurator vel ei⁹ familia. ⁊ h̔ ſiue oēs agant redhibitoria ſiue vn⁹ ꝓcurator oīm ⁊ ſi de burſa ei⁹ fiat ſolutio dicte deteriorātiōis teneť ille q̇ deliq̇t coheredibus iudicio familie h̔ē. ¶ Si venditor. Titius mihi vēdidit ſeruum vitioſum ⁊ deceſſit tribus relictis heredibus contra oēs agā redhibitoria pro partibus. Idē dicit ſi emero a tribus partes particulatim redhibeo: ſi inſolidū a quolibet ⁊ cū vno agā redhibi. inſolidum. Tertio dicit ideʒ ꝯ. ſ. ſi plures emant ab vno. nō aūt inſolidū ⁊ tūc etiā vn⁹ inſolidū redhibet ſi partes quilibet partē ſuā redhibet aliter ꝗto minoris aget. Quarto q̄rit ſi vn⁹ ab vno plura mācipia emit ⁊ nō ſoluit ſed ſoluet. i. e. l. cū eiuſdē. ⁊ l. ſe. ¶ Si mācipiū. Emi ſeruū vitioſum q̇ deceſſit apud me aut culpa mea vl' familie mee vl' ꝓcuratoř mei. ⁊ tūc ſi ago redhibitoria debeo ꝑſtare eſtimationē ei⁹ ⁊ ceſſa q̄ ꝑſtarē ſi viueret. ¶ Scd̄o expōit culpā ſiue in faciēdo ſiue in ꝑtermittēdo q: nō adhibuit medicū. Tertio dicit ſi hec deterioratio facta eſt añ lit. ꝯte. venit iure actionis in libello petitio: ſi poſtea tūc officiū iudic'. Quarto dicit appellatiōe ꝓcuratoř accipe tutorē ⁊ geſtorē neg. emētis. Quito dicit appellatio familie cōprehēdit filios ⁊ ſimiles. ¶ In factū. Seruū vitioſum quē emerā redhibui extra ius oblitus ꝑcij. agā poſtea actōe in factū ad ꝑciū ⁊ q̄riť ſolū an ſit redhibit⁹ an nō: an redhiberi debuit vel an infra tp̄s ſit redhibitū. Scd̄o dicit ꝙ lꝫ ꝯuenerit de redhibēdo nō ſufficit vt agā in factū ꝓ ꝑcio. Tertio ꝙ dū ago ad ꝑciū debeo alia reddere q̄ ſeruo acceſſerūt vel q̄ acq̇ſiui ꝑ eū. ¶ Qui aſſidua. Vēditor ſerui pōt ꝯueniri ex empto vt de dupla caueat: ⁊ ſi mancipiuʒ erit in ea cauſa vt debeat redhiberi. Qui mācipia. Vēditor ſerui debet dicere de qua ꝓgenie ſeruorum ſit nat⁹ ſeru⁹ al's teneť redhibitoria: licet nō ſit vitioſus.

q Uod itaqꝫ. Uēdo fundū ⁊ dico accedere mācipia que in eo ſunt: teneor predicere vitia ꝓ his acceſſorijs ac ſi noīatim h̔ mācipia vēdereʒ: ⁊ hoc ꝓbat ad inſtar actionis ex empto ciuil' que dať vt integra ſint q̄ accedē fundo dicta ſunt Secūdo dicit h̔ ſunt v̄a ſi hec acceſſio fuit in ſeruis emptis. Si aūt vēdo ſeruū ſtichuʒ cū peculio ⁊ in peculio ſunt vicarij vitioſi nō teneor. Idē ſi vēdo here. in q̄ ſunt ſerui vitioſi ⁊ fundū cū inſtrō in quo ſunt mācipia vitioſa nō eniʒ teneor d̄ his vitijs.

c Ulm eiuſdē. Uēdidiſti mihi q̄tuor ſeruos q̄ſi ſimul ludebant vel cantabāt. q̄riť an ꝑpter vni⁹ vitiū alij redhibeanť diſtinguiť: aut vnū ꝑciū eſt ſimul ꝓ oībus ꝯſtitutuʒ ⁊ tūc vna venditio ⁊ pro vnius vitio alij redhibenť: an in q̄libet fuit ſtatutū ſuū ꝑciū: ⁊ tūc plures ſunt vēditiōes: ⁊ propter vni⁹ vitiū alij nō redhibenť: niſi ſit certū emptoreʒ alios ſine iſto nō emiſſe: vel vēditorē hūc ſine alijs nō vēdidiſſe: nā tūc ſi in ſingulis ſuū ꝑciū ſit ꝯſtitutū ꝑpter vnū alij redhibēť

p Lerūqꝫ. Hec lex dicit idē q̇d ſupior ſed addit exēpla.

s I plura. Et plura vēdidiſti mihi q̄tuor ſeruos cōmedos ꝑpter vitiū vni⁹ ago redhibitoria de ꝯſenſu vēditoř: ꝓ eo ſolo q̄ritur an in repetitiōe ꝑcij debeat ei plus eſtiari: q: ceteri q̇ apud me remanēt ſint deꝑciati. Rn̄. ſic. ſi vno ꝑcio in oībus ſimul ꝯſtituto emit alioquin nō.

p Recipiunt. Venditores ſeuoꝝ ꝯſueuerunt dicere nouitiū ſeruū quē vēdūt vt facilius inueniāt emptorē. nā meliores ſunt nouitij q̄ ꝯfirmāt ſe ad mores emptoř ꝙ veterani. ⁊ ſic decipiūt emptores q̇d vt nō fiat ꝑcipiūt ediles.

e Diles. v. continent in edicto iſto. ꝑmo ꝙ qui vēdit iumētū dicat vitiū. in ſecūdo ꝙ tradat iumētū cū ornamētis q̄ erant tp̄e vēditiōis. tertio ſi nō tradit ornamēta agitur pro eis vſqꝫ ad. xl. dies vel tradanť vel redhibeať iumētū etiam alias nō redhibēdū. Quarto q̄liť agiť ꝓ ip̄o iumēto. Quinto qualiter vnū ꝓ alio redhibeatur.

i Ulſtiſſime. Uendidiſti mihi fundū poſtea apparet fundus vitioſus: q: ꝓduxit peſtiferaʒ herbaʒ. q̄ritur an ſeruus nō redhibendus redhibeať ꝑpter fundū redhibēdū q̇d habes neceſſe dicere: ſi dicis hoīeʒ accedere fundo vt. ꝯ. ꝓinde. §. fi. ſed certe hoc eſt abſurdū vt hō q̇ eſt ꝑcioſiſſima creatura nō redhibēdus redhibeať occaſiōe vilis rei cui accedit Ideoqꝫ dicam⁹ nō poſſe eū de acceſſorē rei minoř ꝑpter ſui dignitatē. ⁊ ſicū redhiberi occaſiōe ſui ꝑncipalis: ⁊ ſic neqꝫ ꝑtoriū neqꝫ ciuile ius offendiť que nolūt redhiberi ſeruuʒ non redhibēdū: lꝫ in alijs acceſſorijs h̔ ꝯtingit: vt acceſſoria non redhibenda ꝑpter ꝑncipale redhibeanť. nō aūt eſt illa ratio q̄ ſi non poſſunt redhiberi. ideo ꝙ res maioris precij nō poſſunt accedere rei minoř. nā illa rō eſſet falſa. nā ſcd̄ʒ eam non poſſunt accedere fund⁹ tunice q̇d eſt falſum: q: nimio accedʒ ſed eſt rō vt dixi hoīs dignitas. Scd̄o dicit ꝙ hoīs venditioni accedere poſſunt maiora ⁊ minora: ⁊ eo vitioſo acceſſoria redhibenť: ⁊ maiora vt ſi ſeruo accedat peculiū vel vicarius

qui plus valet ꝙ ordinarius. ¶ Proponit. Si plures vendunt ſeruũ vitioſum dat redhibitoria inſolidũ ꝯ illũ cuiꝰ ſu it maior pars vel nõ minor. ſecꝰ in actiõe ex empto ciuili etiã ꝓ partibus datur.

Qum. Seruus meꝰ ſtichus pãphilũ vitioſũ emit in reꝫ peculiarẽ mandato dñi: an dñs agere poſſit redhibitoria. q̃rit diſtinguit aut ſeruꝰ ſtichꝰ ſciuit pãphilũ vitioſuꝫ eſſe aut ignorauit: ſic ⁊ ita ſciẽtia vel ignorãtia ſerui ꝯſideranda eſt ad hoc ꝙ dñs agat redhibitoria vel nõ. neqꝫ refert vtruꝫ de certo hoĩe vel incerto dñs mãdauit. h̊ in p̃ma. Si aũt dñs ſciuit nõ tenebit vẽditor. hoc in ſcda. Si aũt ꝓcurator vl' nego. ge. ſciẽs vitioſum emerit. lꝫ dño mãdati vel neg. ge. act. teneat: nõ iõ magl agit redhibitoria: q2 dñs ignorauit. Si aũt ꝓcurator ignorauit dñs ſciuit aget ꝓcurator: neqꝫ repelletur exceptiõe q̃ſi dñs ſciuerit. ⁊ hoc in tertia ⁊ quarta.

Si ſeruꝰ. Stichꝰ ſeruꝰ meꝰ emit ſuũ morboſuꝫ: ago redhibitoria vt reddat p̃ciũ: dicit ꝙ non aliter ago niſi ſeruũ ⁊ acceſſiões: ⁊ alia q̃ ꝯſueuerũt reddere redhibitoria agẽtes reddã: ⁊ q̇dẽ inſolidũ nõ tm̃ q̃tũ patit peculiuꝫ ſtichi ſerui mei. ⁊ h̊ ꝓbat ꝑ ſimile: q2 ſi pãphilus emptꝰ nõdũ eſt traditus: ⁊ agã ex empto ex emptõe quã fec ſtichꝰ vt tradat pam. vẽditꝰ nihil aliter ꝯſeq̃r niſi ſolidũ p̃ciũ pãphili ſoluã: nõ ꝟo ſolũ qd̊ patit peculiũ ſtichi. Tertio dic ecõtra. põe ꝙ ſtichus ſeruꝰ meꝰ vẽdidit pãphilũ: emptor agit ꝯ me redhibitoria vt reddã p̃ciũ: dr ꝙ teneor eatenꝰ q̃tinus patit peculiũ ſtichi nõ inſolidũ. in peculio tñ ſtichi videt eſſe p̄ſumptione iuris pñs eſtimatio pãphili redhibẽdi. lꝫ adhuc ſit in emptoris dñio. ⁊ ꝑ hoc nõ in peculio ſtichi ſerui mei ꝟitate inſpecta: ⁊ q2 teneor peculio tenꝰ tm̃ debeo deducere qd̊ mihi debet.

Quero. Emi ſeruũ ſtichũ: q̇ a me fugit ⁊ mihi res q̃ſdam ſubtraxit: poſtea rediit ſine rebꝰ: egi redhibitoria dicit ꝙ nõ al's reddã licet p̃ciũ ſit mihi reſtitutũ niſi ⁊ reꝝ mihi ablataꝝ eſtimatio reſtituat. põt tñ venditor eũ ꝓ noxa mihi dimittere. ſ. ꝓ eſtimatiõe reꝝ. Scdo pone ꝙ emit pãphi. a ſuo tuo ſticho ꝓ. xx. ⁊ ꝓmiſit mihi ſtichꝰ reddere duplũ dicti precii ſi vitioſus inueniat. hic pãph. a me fugit cũ rebꝰ meis q̇buſdã: dñs vẽdẽtis ſerui nõ vult reſtituere mihi agẽti redhibitoria duplã: neqꝫ reꝝ eſtimationẽ: ⁊ tñ vult ſibi reſtitui ſeruuꝫ ⁊ dicit ꝙ agã ad duplũ vt ꝓmiſſa eſt ꝓpter vitia de reꝝ eſtimatione dic ꝙ vel eã reſtituet vel pamph. relinq̇t mihi ꝓ noxa: ſeu dabit vt in p̃n. l. dixi.

Quotiẽs. Emi fundũ. poſtea q̇dã vicinꝰ euicit mihi ſeruitutẽ in eo fundo. ago q̃to minoris emiſſeꝫ.

Habeo. Emi a te tres ſeruos ꝓ. xx. cũ alter. x. alii duo alia. x. valerent repi fugitiuũ eũ qui. x. valebat ago ꝓ eo ſolo redhibitoria: licet poſſeꝫ oẽs redhibere: q2 vno p̃cio emerẽ ⁊ vẽditor conſentit vt de eo ſolo agat licet poſſet dicere ꝙ nollet redhiberi niſi oẽs aut nullũ ꝓpter p̄dictã rõnẽ: q2 vnuꝫ p̃ciũ fuit. q̃rit q̃liter extimet cũ certũ p̃ciũ non fuerit in eo ꝯſtitutũ: ⁊ dicit ꝙ in eo eſtimabit q̃tũ videbat valere: ſi vitioſus nõ eſſet. ⁊ ſic. x. ſic eſt ꝓ parte fundi euicta: q2 eſtimabit vtruꝫ melior vel deterior vt ſic in plus vel minꝰ agat. Scdo dic vẽdidi tres ſeruos vno p̃cio vt. ſ. ꝓ. xx. ⁊ dixi eos ſanos: vnus coꝝ inuenit nõ ſanus: ages ꝓ oĩbꝰ ac ſi nullus ſit ſanꝰ. ⁊ hoc iõ q2 vnũ p̃ciũ fuit in oĩbus. Tertio dicit ꝙ eſſe fugitiuũ ⁊ errorẽ hoĩ ꝯuenit nõ beſtiis licet ⁊ ipe q̃nqꝫ fugiãt. ¶ Quotiẽs. Morbꝰ alius ſonticꝰ: alius nõ ſonticus. ſonticus eſt q̇ cuicũqꝫ rei q̇uã facere vis nocet. vt ſi vis ire doles renibus: ſi vis loq̇ doles lingua vel ore: ⁊ eſt neceſſe ꝙ ſit ꝑpetuꝰ. h̊ maxime ꝯtingit in his q̃ ſanati recidiuãt.

¶ De euictionibus. Rubrica.

Siue tota. Ponit in p̃ncipio dictũ quoddaꝫ generale dicẽs ꝙ q̃litercunqꝫ res fuerit euicta: ſiue in parte ſiue in toto ſemꝑ tenet vẽditor. verũtamẽ ſi ꝓ parte res euincat. refert ꝓ diuiſo: an ꝑ indiuiſo. ſi ꝑ indiuiſo eſtimari dꝫ totꝰ fundꝰ pro medietate totiꝰ aget de euictiõe neqꝫ ꝯſiderabit magis bonitas vnius partis ꝙ alterius. ſi ꝓ diuiſo ꝓ parte euicta de euictione aget bonitate eiꝰ inſpecta.

Si dupla. Vẽditor de euictiõe cauere dꝫ. ſed eſto ꝙ nõ velit cauere ſi agat ꝯdẽnat vt de dupla caueat. ⁊ h̊ dicit.

Qum in vẽditiõe. Premittit quoddã generale. ſ. ꝙ q̃tiẽs ſeruꝰ vẽditur ſemꝑ vẽdit ſine peculio: niſi exp̄ſſe ꝯueniat vt cũ peculio vẽdat. pone g̃ ſeruũ quẽdã tibi vẽdidi: ⁊ quaſdã res peculiares mihi ſurripuerat: cõuenio te furti an a te recõueniri poſſim ſtipulatõe de dupla q̄ritur q2 ꝓmiſerã eũ noxis ſorte fuiſſe ſolutũ. rñ. ꝙ nõ. q2 tẽpore vẽditiõis debui p̄ſtare furem nõ eſſe, iſte aũt poſtea factus eſt fur.

Illud q̃ritur. Mãcipio vẽdito an noĩe euictiõis dãdꝰ ſit fideiuſſor. ⁊ rñ. ꝙ nõ. niſi h̊ actũ fuerit.

¶ Si impuberis. Tutor noĩe pupilli rẽ vẽdidit: ⁊ de dupla ꝓmittit an pupillus finito officio ꝯueniri poſſit ad duplaꝫ: ⁊ q̃tenꝰ q̃rit ⁊ rñ. ꝙ vtil' in eũ dãda eſt: ⁊ q̃tenꝰ eſt locupletior in reſiduũ aũt tutor ꝯuenit. ſi aũt tutor ſoluẽdo nõ fuerit inſolidũ pupillus ꝯueniet.

Serui vẽditor. Vẽdidiſti mihi ſeruũ ⁊ peculiũ accedere dixiſti ſi euictꝰ fuerit pãphilus vicariꝰ: an teneatis noĩe euictiõis q̃ritur. diſtinguit an fuit in peculio pãph. ⁊ ꝑ iniuriam iudicis euictꝰ fuit quo caſu nõ teneris. aut nõ: ⁊ tũc non acceſſit. ſecus eſt ſi dixiſti ſeruũ ſtichũ acceſſuꝝ.

Si fundus. Si res vẽdat vtrũ caueri de dupla ſiue de ſimpla debeat loci ꝯſuetudo ſpectãda eſt. ⁊ h̊ dic.

Qui a pupillo. Deceſſit titiꝰ filio impubere herede inſtituto ⁊ ei ſi in etate pupillari decederet ſeruo ſubſtituto vẽdidit pupillus ſeruũ: ⁊ de dupla ꝓmiſit ſi euinceret deceſſit in pupillari etate: ſeruꝰ gerebat ſe ꝓ liberto ⁊ herede ſeipſꝫ euincens: an teneat ſeruꝰ quondã nũc liber factꝰ. rñ. ꝙ ſic. q2 a pupillus neqꝫ actione ex empto neqꝫ ex ſtipulatu ad duplã ꝯueniri potuit: cũ ꝓclamare ſeruꝰ in libertatẽ nõ potuiſſet: niſi demuꝫ mortuo pupillo.

Venditor. Titius vẽdidit mihi ſeruũ alienum q̇ erat ab aliquo heres inſtitutꝰ: ego credo eſſe titii emi eũ poſtea euictꝰ eſt. certe tenebit mihi titiꝰ ad intereſſe ſcꝫ q̃tũ ꝯſecutꝰ fuiſſem ſi iſte ſeruꝰ eius fuiſſet. q̃re titiꝰ dꝫ mihi p̄ſtare q̃ habiturus eſſeꝫ ſi ſuus fuiſſet ſeruus.

Si vẽdideris. Vendidiſti ſeruũ alienũ mihi ⁊ de dupla cauiſti: deceſſit dñs ſerui me herede ꝯſtituto: an agere poſſum ꝯ te ad duplã cũ iã videat euictꝰ ſeruꝰ. ⁊ rñ. ꝙ nõ ſed agã ex empto: vt p̃ciũ qd̊ dedi ꝓ ſeruo mihi reſtituas.

Si q̇s. Habebas fundũ cõem cũ titio ⁊ ſeio tu ſolus cõſtituiſti mihi ſeruitutẽ itineris. poſtmodũ alii duo ſocii tui nolũt ꝯſentire dr h̊ ꝙ teneris mihi euict. noĩe.

Uſuſ titiꝰ. Clara eſt. ¶ Ex his. Põe caſuꝫ vt in gl.

Quidã. Titiꝰ meuſꝰ ⁊ ſeiꝰ erãt heredes inſtituti. titiꝰ ſolus vẽdidit oĩa p̄dia hereditaria ⁊ p̃cii partẽ alii heredes receꝑunt. ſi poſtea p̄dia iſta fuerint euicta: vtruꝫ coheredes titii teneantur de euictiõe. rñ. ꝙ ſi p̄ñtes fuerũt videntur ꝯſenſiſſe. ⁊ iõ tenent.

Bonitatis. In. l. iſta cũ duabꝰ. ll. ſeq. tractat de eodem ⁊ dr ſic: ſi vendo tibi funduꝫ ⁊ ꝓmitto tibi duplam vel ſimplam euictiõis noĩe ſiue totꝰ fundꝰ euincit ſiue pars teneor ex ſtipulatiõe ſimple vel duple inſpecta bonitate q̇ erat tẽpore vẽditionis nõ cũ res euincit. ſed ſi forte vẽditor ꝓmiſit tibi duplã euictionis noĩe q̃ti res nũc eſt vel pluris incipiat eſſe tunc ſi res cepit. ⁊ iõ ſi fundꝰ creuit ꝑ alluuionẽ inſpiciet bonitas q̃ eſt ꝑ alluuionẽ.

Euicta. Ancillã p̄gnantẽ vẽdidiſti ⁊ de dupla cauiſti apud me peꝑit partꝰ euictus eſt. an agere poſſuꝫ de dupla. ⁊ rñ. ꝙ nõ. ſed ex empto ad intereſſe ſicut eo euicto ꝙ ſpecialiter fundo acceſſit. ¶ Duple. Tribus modis cõmittitur ſtipulatio duple: ſi aliquo agẽte ꝯdẽnatus fuerit emptor vt reſtituat ⁊ reſtituit. vel ſi nõ reſtituit ſed eſtimationẽꝫ. ſed ⁊ ſi cecidit a poſſeſſiõe ⁊ petierit ⁊ ſuccubuit.

¶ Si ſeruꝰ. Seruū mihi vēdidiſti ⁊ de dupla cauiſti ⁊ ſanū eſſe: fugitiuū ꝑmiſiſti nō eē an nō obſtāte eo ꝙ agā de dupla ſeruo euicto agere poſſum redhibitoria: vel q̄nto minoris ꝓpter viciū vel fugā. q̄ritur: paulus dicit referre an interfuit mea cū fui dn̄s: an cū nō fui. ꝑmo caſu agit̄. ſcd̄o nō: qꝛ in nullo pauperior ſum cū dn̄s nō ſum. ꝑmo caſu ſtipulatiōis quā acquiſiuit amittere poſſum: neq̄ euictione neq̄ ma. ⁊c. Item ⁊ ſi intereſſet mea cū dn̄s nō fui: nō tenet̄ mihi in q̄ntū ad ꝑñtē opaꝫ licet dubiū fuerit q̄ntū apud me fuerit ꝑmāſurꝰ: ⁊ h̄ oīa dicā ſtipulationē agere poſſuꝫ ⁊ corrigit ꝑmiſſa. in fine dicit ꝙ ad oē qd̄ mea intereſt vl̄ interfuerit pꝰ legādo.

Uendicantē. Si vēditor velit vēdicare reꝫ a ſe vēditam repellit̄ exceptōne doli. licet dn̄iū eiꝰ alio titulo acq̄ſiuit cetera clara ſunt vſq̄ ad. §. ſi homo. ¶ Si hō. Hominē mihi vēdidiſti quē credebas ſeruū cū liber erat: de dupla cauiſti ſi euincerer̄ ⁊ apparuit liber ⁊ eū heredē inſtituiſti. ſi in libertatē ꝓclamet eū ipm̄ de euictiōe hēo obligatū.

Fundū. Obligaui tibi fundū et titio eūdē vēdidi ⁊ ab eodem poſtea emi q̇ mihi de dupla cauit: an iſta cautio de dupla ſic large intelligat̄: vt ſi a me euincat̄: teneat̄ mihi titius noīe euic. ad duplā. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ non. qꝛ illud videt̄ excep tū. vn̄ ⁊ ſi nō excipiat̄ a titio ꝙ nolit teneri ſi a me euincatur ſi agā tn̄ euictiōis noīe repellet me titiꝰ ꝑ exceptionē doli mali.

Si ſeruꝰ. Seruū alienū vēdidiſti mihi ⁊ de dupla cauiſti anteq̄ euincerer̄ deceſſit an cōmittat̄ ſtipulatio de dupla. q̄rit̄ ⁊ dꝛ ꝙ nō ⁊ cām reddit: ſi tn̄ dolū in vēdēdo cōmiſeris: qꝛ alienū ſciēs vēdidiſti teneberis vt. s̄. de act. emp. ſeruꝰ q̇ a me. §. ſi.

Iulianus. Alienū ſeruū mihi vēdidiſti ⁊ de dupla cauiſti ſi euincerer̄ ꝯuētꝰ ꝯſtitui te ꝓcuratorē ⁊ litis eſtimatōnē ꝑſtitiſti ſuccūbēs. an cōmittat̄ ſtipulatio de dupla. q̄rit̄ ⁊ dꝛ ꝙ nō. qꝛ ſi tu agas act. man. ꝯtra me litis eſtimationem quā ꝑſtitiſti a me nō ꝯſeq̄ris. Itē neq̄ mihi ſeruꝰ ablatꝰ eſt: ſi tn̄ ego ꝯuētꝰ litis ꝑſtiti eſtimationē cōmiſſa fuit ſtipulatio de euictiōe cū mihi ſeruū habere nō liceret ſi ꝑciū eiꝰ nō ſoluiſſem potiꝰ eū habeo ſeruū ex iſta ſecūda emptiōe: cū eſtimationē ꝑſtiti q̄n ex ꝑma ergo regula intelligit̄ tūc demū tenet̄ venditor de euictiōe cū emptori rem hēre nō licet ꝓpt̄ euictionē.

Tellia. Seruū mihi vēdidiſti ⁊ de dupla cauiſti ꝯuentꝰ euictiōis noīe ⁊ cā pēdente culpa mea ſeruo fugā accipiēte ꝯdēnatus ſuꝫ ad intereſſe petitoris: an ꝯ te ſtatim regreſſum habeā de euictiōe. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ nō. qꝛ nō ꝓpter euictionē ſꝫ ꝓpt̄ fugā mihi ſeruū habere nō licet. Si aūt culpa mea nō fugerit ⁊ petitori cauerē de eo reſtituēdo nō cōmittet̄ ſtipulatio niſi eū appꝛēdero ⁊ reſtituero. vn̄ q̄n litis eſtimatio ſufferetur ſufficit appꝛēſio vt cōmittat̄ ſtipulatio. Scd̄o neceſſaria eſt appꝛēſio ⁊ reſtitutio ⁊ h̄ eſt ꝙ dicit.

Si ꝓ re. Tutor noīe pupilli emit reꝫ ⁊ duplā ſtipulatus eſt ꝯuētus tutor litis eſtimationē de ſuo ꝯſtitit: an ꝯ vēditorē pupillus noīe emptōis regreſſum hēat. q̄rit̄ ⁊ dꝛ ꝙ ſic rō eſt qꝛ pupillus actōe ꝯria tutele tenebit̄ tutori ad pecunie reſtitutionē. ¶ Si ꝑ euictōe. Mulieri fundū vēdidiſti: ⁊ euictionis noīe fideiuſſorē dediſti: titio nupſit ⁊ eū in dotē dedit a marito euictꝰ eſt: aget mulier ꝯ te qꝛ minorē dotē habere incepit vt qꝛ maritꝰ eſtimationē ſoluit: ⁊ minꝰ q̄ fuerit ei ꝑciuꝫ vt ſic fundū reſtituit. Si aūt mulier anteq̄ euincerer̄ deceſſit ⁊ ſtipulatꝰ eſt maritꝰ de dote lucrāda aget maritꝰ ꝯ heredes mulieris. ⁊ ipſi ꝯ vēditorē. ſi aūt dn̄o fundi nupſit ſtipulatio nō cōmittit̄ cū ꝑ iudiciū nō ſit euictꝰ: ſꝫ aget ex empto ad ſimplum.

Si ſeruū. Seruū mihi vēdidiſti et de dupla cauiſti eum manumiſi: an agere poſſum ſuo noīe. q̄rit̄. ⁊ dꝛ ꝙ nō. Si aūt quis libertū ſuū eū dixerit egerit ⁊ obtinuerit agā ex ēpto: qꝛ eū libertū habere nō liceat ꝯ vēditorē ad intereſſe eodē mō ſi ſeruo fuerit fideicommiſſaria libertas relicta agꝫ ex empto.

Hoc iure. Seruū mihi vēdidiſti a poſſeſſiōe cecidi petij poſſeſſori detuli iuramētū: ⁊ iurauit ſeruū meū non eſſe: an mihi agenti ꝯ te ad duplā obſtabit exceptio. q̄ritur ⁊ dicitur ꝙ ſic. a ꝯrio ſi vēditor fecit hoc. ſi aūt tā emptor q̄ venditor cū poſſeſſore fecerint pactū de nō petēdo conſiderabit iudex ex cuiꝰ ꝑſona competit excep. vt ſic obſtet emptori agēti vel nō.

Si rē. Alienā rem mihi vēdidiſti: ꝑciū nō recipiſti cōperi rē alterius fuiſſe ⁊ ei ꝑciū ſolui: an poſſis agere ꝯ me actiōe ex vēdito ad ꝑciū: ⁊ dꝛ ꝙ nō. qꝛ h̄ bo. ſi. nō ꝯuenit vt ꝑcium ꝯſeq̄ris ⁊ eā a dn̄o nactꝰ ſum. ¶ Si duple. Rē mihi vēdidiſti ꝑ culpā meā a poſſeſſione cecidi. ꝑcij ſuccubui: an ꝯ te regreſſum habeā. q̄ritur ⁊ rn̄. ꝙ nō. eū dn̄s fuiſti cū vendidiſti ⁊ rē retinere potui: licet petere nō potui: puta ob emptionē rei iudi. ſecꝰ ſi ſine culpa mea a poſſeſſiōe cecidi.

¶ Quolibet. Emptor vēditori denūciare dꝫ quotiēs agit̄ vt res euincat̄ ſed quo tp̄e fieri debeat. q̄rit̄ ⁊ rn̄. ꝙ nō eſt tp̄s ꝑfinitum ſed aū litē ꝯteſ. ⁊ poſt: pōt fieri hmōi denūciatio. ſꝫ nō ꝓpe ſn̄iam: cū tūc nō ſit locꝰ defenſioni.

Si ēptori. Seruū mihi vēdidiſti tūc fugitiuū noxijs obnoxiū nō eſſe ꝑmiſiſti: furtū fecit aū vēditionē titio a me heredi inſtituto an titiꝰ ꝯ te agere poſſit. q̄ritur ⁊ dꝛ ꝙ ſic: ꝑinde ac ſi titius noxali iudicio ſerui noīe ꝯuētꝰ ꝯdēnatꝰ eſſet vl̄ diffinitꝰ qd̄ v̄ius eſt. cetera plana ſunt vſq̄ ad. §. ſi cōi. ¶ Si cōi. Uēdidi ſeruū q̄ſi ꝓꝑum cū tibi ⁊ titio eſſet cōis: mihi vēdidiſti ⁊ de dupla cauiſti titio agēti cōi ꝯ me ⁊ cōem ꝓbāti ſeruus adiudicatꝰ eſt: an ꝯ te agere poſſum de euictiōe. q̄rit̄ ⁊ dicitur ꝙ ſic. neq̄ obſtat qd̄ nō egit rei ven. qꝛ nō eſt ⁊c. dubiuꝫ fuit qꝛ nō videbat̄ poſſe agi de euictōe cū ꝓ parte nō cōmittit̄ ſtipulatio de dupla. vt. j. e. ſi dictū. ¶ Duple. Stipulatio nō ſolū ſi res vēdita ꝑ rei vē. euincat̄ intelligit̄ euicta: ſed cuꝫ ſpes nō eſt ꝙ ad emptorē redeat: qꝛ ſi debitor idēq̄ vēditor pecuniā ſoluerit creditori: ⁊ agat emptor ad duplā contra debitorē eūdēq̄ vēditorē: repellet̄ ꝑ exceptionē: qꝛ emptor poterit rehabē rē. hoc dic̄ cū. l. ſeq. cetera plana vſq̄ ad. §. ſi ſimplā. ¶ Si ſimplā. Rē mihi vēdidiſti ⁊ de ſimpla ꝑmiſiſti q̄uis debuiſſem ſtipulari de dupla cū crederē rem ꝑcioſam nō eſſe cū eſſet. ſi euincat̄ agā ex empto vt aliā ſimplā ꝯſeq̄r ⁊ h̄ ſi tibi denūciaui: ſi nō ꝯſequar vt de alia ſimpla re ꝑmittas. ⁊ h̄ cū res nō eſt euicta.

In creditore. Creditor vendidit iure creditoris ita ꝙ de euictione nō tenet̄: res euincit̄ emptori: qꝛ nō fuit debitoris: ⁊ ſic habuerat creditor ꝯ debitorē ꝯriā pignora. ꝓ eo ꝙ obligauerat ei rē alienā. licet ergo de euictōe creditor ēptori nō tenet̄: tenet̄ tn̄ cedere ꝯriā pignoraticiā cū ei nihil noceat

Minor. xxv. annis. in ꝑncipio huius. l. dꝛ minorē. xxv. annis cuꝫ iuris ſolēnitate fundū ſuum vendidit titio illū fundum cuius vendidit ſeio per literaꝫ. minor dicebat ſe leſum in tali vēditione vn̄ petijt reſtitui aduerſus titium ⁊ ſeiū. ꝑtor reſtituit ex ſuo officio aduerſus titiū ⁊ in ipſā rem aduerſus ſeiū nūquid ſeio dabit̄ regreſſum de euictione aduerſus titiū. rn̄. ꝙ ſic. ¶ Si ſeruus. Stichus ſeruꝰ tuꝰ emit ꝑam ſine volūtate tua. ⁊ de euictōe ꝑmiſit: cecidi a poſſeſſione egi directa rei ven. cōtra poſſidentē et ſuccubui. querit̄ an agā de euictione. ⁊ dicit ꝙ nō qꝛ adhuc nō eſt ꝓrſus euicta; cū adhuc poſſuꝫ agere publiciana: ⁊ iō neq̄ ego cōtra te neq̄ tu cōtra eū a quo ſeruꝰ tuꝰ emit de euictione agemꝰ. Secūdo dicit pone ꝙ ego emi a ſeruo tuo nō cecidi a poſſeſſione ſꝫ me poſſidēte aliꝰ euicit tunc ⁊ ego agā ꝓ euictione actione ex ſtipulatu vel ex empto de peculio ſerui tui tūc dn̄o. ¶ Si a me. ¶ Quid ſit beſſis. ⁊ triēs ⁊ ſextās quere inſti. de heredibus inſti. §. hereditas. ⁊ cetera ſunt plana.

Si is qui. Uendidi ticio fundū ⁊ fideiuſſores dedi pro euictione. deinde ticius inſtituit me heredē fideiuſſores liberati ſunt quos ei dederā. ⁊ licet legatario fundū dem ⁊ ei euincat̄ nō tenent̄ fideiuſſores.

Si ei. Titius vēdidit mihi ſtichuꝫ ⁊ de euictione ꝑmiſit ⁊ ego ei ſub eadē forma: deceſſit titius ⁊ ego ſum heres eius: euincitur ſtichꝰ mihi. q̄ritur an poſſit agi de euictione aliqua eaꝝ vēditiōe. dic̄ ꝙ nō reddit̄ rō ſcd̄o. ¶ Itē. Planꝰ eſt

¶ Si is q̄. Titius vēdidit mihi fundū ⁊ dedit mihi fideiussores p euictiōe ⁊ ego seio postea. vel sei⁹ mihi successit: ⁊ aū successionē fuit seio fund⁹ euict⁹. aget de euictiōe ꝯ fideiussores p̄mi ꝯct⁹. hoc aūt pbat talit. q: si succedo cornelio q̄ mihi c. dz tāto minorē hereditatē habere videt q̄to mihi debebatur ab codē. sic in supiori casu tāto minorē hz meā seius mihi succedēs q̄to de euictione ei tenebat: ⁊ ecōtra tāto maiorem ego suā q̄to ei tenebar. ¶ Qui fundū. Pone casum vt hic script⁹ est. cetera plana sunt vsq₃ ad. l. si p imprudētiā.

Si p imprudēciā. Si iudex me emptorē p imprudētiam iuris ꝯdēnauit credēs p vnū testē pbatū vl' p errorē facti. vt q: non bū elegit testes neutro casu teneor agere de euictiōe. sicut neq₃ qū iudex fuit corrupt⁹ vēdicāte aliq̄. ⁊ h' dicit ¶ Nō mirū. Duo dixit. p̄mo q̄ dixit. l. in eo. §. q̄ titius. Secūdo. l. q̄ heres. §. vēditor.

Sciēdū. Siue vēdis siue dōes siue in dotē des pmittere potes de euictōe sub pena dupli.

Si fundo. Vēdidisti mihi fundū in cuius parte erat vinea: in alia pratū: in tertia terra aratoria ⁊ certū p̄cium p vinea ⁊ certū p prato ⁊ certū p terra fuit ꝯstitutū si vinea euincit agit ad duplū vinee vsq₃ ad. l. si dictū.

Si dictū. Si pmisisti mihi q̄rtā: vl' triplū noīe euictiōis sub pena q̄drupli: qm̄ postea facere nō vis: agā actiōe ex empto informata vt facias: nō tū fideiussorē dare tenerꝭ. ¶ Si cōpromisero. Emerā stichū bona fide: ⁊ sic ceperā vsucapere deinde incepi scire alienū q̄ mihi nō nocebat: sed si desij possidere spōte. ⁊ sic desij vsucape si postea mihi euincit cū ad me possessio eaꝝ redierit vel cū ego egerim alio possidēte ⁊ succubuerim de euictiōe nō ago. ¶ In stipulatiōe. Si vendo tibi seruū vt securior sis de euictiōe debes dicere cū stipl'aris de euictione pmittꝭ q̄ nō euincet seru⁹ vel pars ei⁹: q: neq₃ veꝝ seruū euictū: si tm̄ pars euincit. ¶ Si cū. Plan⁹ est. ¶ Si p̄sente. Si vēdis mihi seruū ⁊ qō mihi moueat p eo: debeo tibi denūciare vt me defendas: si te nō inuenio possū denūciare pcuratori tuo. ⁊c. cetera clara sunt.

Habere licere. Vēdidisti mihi fundū ⁊ pmisisti habere licere. venit titi⁹ ⁊ agit ꝯ me rei ven. ⁊ obtinuit: sed āte executionē decessit: sic q̄ nō apparet q̄ petat executionē fieri: q̄ritur an sit cōmissa stipulatio. d: q̄ nō. Idē dicit si dict⁹ titi⁹ victor mihi legauit rē illā anteq̄ p executionē mihi auferret. secus si post.

Heres. Testator legauit mihi seruū in genere: heres tradidit mihi stichū ⁊ pmisit de euictiōe q: credebat hereditariū: tandē est euictus mihi: agā actiōe p̄ma ex testō: ac si nō esset mihi tradit⁹.

Si res. Emi a titio domū p. c. deinde decessit q̄dā puta seius me hēdē instituit: ⁊ a me legauit illā domū dādā cornelio: p⁹ ea ē euicta p dn̄z. q̄rit an corneli⁹ possit d euictiōe agē ꝯ aliquē: ⁊ dic̄ q̄ nō. nā ꝯ me n̄: q: in specie fuit legata ꝯ titiū a quo emi nō nisi in duob⁹ casib⁹. p̄m⁹ qū cessi iura mea cornelio ꝯ titiū. Itē in alio qū cedo coact⁹: q: testōr me⁹ mihi iniūxit vt cedē quo casu teneor cedere bona hereditaria q̄ ob ip̄m sunt hipothecata.

Si in vēditione. Hic script⁹ est. ¶ Si ei. Titi⁹ vendidit mihi fūdū p. c. q̄ decedens tres habuit heredes: oēs in solidū tenent defendere: nō tū q̄libet pōt defendere p tertia. Secōo dicit alijs cessantib⁹ studiose. hic si vincit oib⁹ pdest. Si pdit oibus nocet. vt q̄si re legitiē euicta de euictōe agā ⁊ contra alios.

Si fūdū. Vēdidisti mihi fundū in q̄ vsufr. erat titij: sicut licet capite minuet erat tū ei repetitus: puta quo ad viuet. in vēditōe aūt dixisti vsufr. eē titij sz nō dixisti q̄litatez sic erat. postmodū titi⁹ capite minuit ego nolo hr̄e vsufr. titi⁹ retinet ex repetitōne: ego ꝯ vēditorē meū agā inq̄ tū interest nō fuisse titio repetitū vel ad duplā vsufru si stipulat⁹ sim. h' dic̄.

Herenni⁹. Satis clara est.

Ex mille. Mille iugera vēdidi tibi in his q̄rtam partez habebat titi⁹. s. cc. l. postea flumē abstulit tibi. cc. deinde titi⁹ petijt quartā mille. i. cc. l. sz tu in q̄rta ꝯ quā flumē abstulit ⁊ q̄ perijt repulisti eū titiū in. l. agis ꝯ me p quarta mille q̄ ptinuit ad titiū nō potes q: tibi emptori perijt quarta ducētoꝝ quā abstulit flumē nō mihi vt ob id tenear de euictione nisi p q̄nta mille. i. p. cc. Secūdo dicit de dicto fundo flumē abstulit. cc. postea euictū est totū qō superat. agis cōtra me p dupla p̄cij mille iugeꝝ: q: si al's esset deteriorat⁹ nō diminueretur dicta dupla neq₃ augeret si fund⁹ esset meliorat⁹. Tertio pone q̄ vēdidi tibi fundū mille iugeꝝ in quo q̄nta erat titij: flumē adiecit. cc. ⁊ sic sunt mō. M. ⁊. cc. iugera. titi⁹ euicit tibi q̄ntā. i. cc. nūc q̄rit an teneat de euictiōe de illis. sed dicit q̄ nō. sed tm̄ de q̄nta mille: q: ei⁹ q̄ de alluuiōe est euictū nō p̄stat vēditor periculū. Quarto vēdidi tibi fundū mille iugerū in quo titi⁹ hēbat q̄ntā. flumē abstulit. cc. p alluuionez. cc. attulit postea titius euicit q̄ntaz toti⁹. ⁊ sic. cc. q̄rit an in totis cc. de euictiōe ages. ⁊ d: q̄ nō. sed in sola quinta octingētoꝝ q̄ remāserūt qū p̄mo. cc. flumē abstulit: q̄ sunt. c. lx. ⁊ sic pro. v. ducētoꝝ q̄ attulit flumē nō tenet vēditor. Quinto dicit q̄ h' vera sunt qū quota fundi euincit. ceteꝝ si cert⁹ loc⁹ fundi euincitur agitur p dupla illi⁹ loci. forte eūi de meliorib⁹ loci fūdi est qō ꝯsiderandū est.

Qui vnū. Ego ⁊ titi⁹ habebam⁹ fundū duoꝝ iugeꝝ indiuisum vēdidi ego seio vnū iugeꝝ p indiuiso designatū mesura. dicit q̄ nō trāsfero dn̄iū iugerꝭ ipius designati sed dimidiā tm̄. cū in q̄libet gleba quilibet nr̄m hz dimidiā p indiuiso. Idē si nō designi iugeꝝ integrū. sz quēdā locū nō ad mēsurā forte.

Rem here. Titi⁹ fundū suū p. c. obligauit creditori suo. q̄ titi⁹ decessit relictꝭ duob⁹ heredib⁹. hij heredes fundū p̄dictū vēdiderūt. ⁊ de euictiōe pmiserūt. tandē vn⁹ heredū soluit suā partē. s. l. creditori ⁊ cū ali⁹ nō solueret creditor egit cōtra emptorē ⁊ totū fundū euicit p. l. nō solutis. q̄ritur an emptor possit de euictiōe agere etiā ꝯ eū q̄ suam partē soluit videtur q̄ repellꝫ agētē emptorē nisi cedet ei act. ꝯ aliū q̄ suā partē soluerat. sz hoc remouet: ⁊ dicit q̄ ei ꝯsulit p act. famil. her. ꝯ eū q̄ non soluit sicut si totū soluisset cū vni⁹ negligētia alteri nocere nō dz.

Si cū. Vēdidi tibi fundū ⁊ de euictiōe pmisi a possessione sine tua culpa cecidisti volebā vēdicare ⁊ tō mihi denūciasti vt assisterē ego dixi age audacter sed noli agere publiciana vel vtili in rē. tu vero meo ꝯsilio nō credidisti sz directa in rem egisti ⁊ succubuisti de euictiōe nō ages. Secōo si tibi ꝯsului vt hipothecaria ageres ⁊ nō fecisti nihilomin⁹ agis de euictōe. neq₃ enim ea tibi cōpetebat neq₃ ius pignorꝭ dnium p emptionē q̄rere credideras.

Si secūd⁹. Rē alienā vēdidi titio ⁊ pmisi habere licere deinde titi⁹ seio ver⁹ dn̄s vult euincere q̄ seius denūciauit suo actori. i. titio q̄ titi⁹ assumit pcuratorē ad defensionez seij cū ver⁹ dn̄s de suo iure pbasset. ⁊ cū hic defensor rē reddere nollꝫ ꝯdēnatus est in estimationē litis. s. defensori nō dn̄o q̄ritur ergo an titi⁹ possit agere ꝯ me ex stipulatiōe habere licere. dicit q̄ nō. sed ex empto ad interesse agit ꝯ me q̄ actione ꝯseq̄tur dictā litis estimationē cū eā rē habere d iure nō possit a seio quē defendit imo verius. q: actiōe mādati ꝯ seiuz p estimationē lit⁹ p̄stitā nō hz

Si is q̄. Militꝭ rē abn̄tꝭ emit nō a dn̄o ⁊ p̄scripsi vl' vsucepi. tandē miles reuersus restituit ad vēdicandū. dicit q̄ ⁊ ego restituar ad agēdū p euictiōe. idē ecōtra si miles qui emerat a nō dn̄o equū tuū ⁊ vsucepit in militia. nā vt ego restituor ad vēdicādum eo reuerso sic ⁊ ip̄e ꝯ actorez suū vt de euictione agat. ¶ Diuisione. Tres erāt heredes. vnus erat absens. sed habebat domi procuratorē ad alia sua negocia. duo p̄ūtes cū illo pcuratore absentꝭ diuiserūt here. sed postea fund⁹ adiudicat vni de p̄ūtib⁹ fuit ei euict⁹. vū pōt agere contra heredes. ⁊ act p̄scrip. ver. p euictione ad interesse agis ergo contra absentem si ratam habuerit diuisionem. al's contra pcuratorem predictum euictionis noīe. non q̄tū valebat fundus tp̄e diuisionis.

QUm ea. ¶ Creditor. Titius debebat tibi .c. ſub pig͞. re fundi. tu mihi alia .c. aio nouãdi. delegaſti mihi titiũ cũ oĩ iure: licet mihi euincat͛ fundꝰ tibi a titio obligatꝰ non iõ ꝯ te liberatũ redhibit actio.

QUi libertat͛. Seruũ tibi vẽdidi ⁊ de euictiõe ꝓmiſi q̃cũqꝫ cã euincet͛ excepto ꝓ libertate. q: de ea volebã te neri ⁊ cetera plana ſunt. ¶ In fundo. Hic ſcriptꝰ eſt caſus.

PAter. Titiꝰ filiꝰ ſeij ꝓ ſua filia fundũ in dotẽ dedit quẽ emerat a nõ dño: qui fundꝰ eſt euictꝰ a genero titij. q̃rit͛ an ſtatim poſſit agere titiꝰ de euictiõe ꝯ ſuũ auctorẽ. videt͛ ꝙ nõ duplici rõne. ꝑma q: dos eſt mulierꝭ ⁊ nõ pr̃is. Itẽ ſi pat͛ huiꝰ decederet nõ ꝯferret dotẽ quã ꝓ filia dederat. ecõtra videt͛ ꝙ ſic: q: intereſt pr̃is filiã eſſe dotatã: ſaltim rõne affectionis: ⁊ etiã q̃ñqꝫ rõne pecuniarij cõmodi vt ſi eſt in ptãte filia vel etiã emãcipata: ⁊ pr͛ eſt ſtipulatꝰ. nã vtrobiqꝫ caſu ea mortua in m͞rimõio cõpetit pr̃i repetitio: an g͛ tñ q̃ñ pecũiarit͛ intereſt agit͛ pr͛ ꝯ ſuũ auctorẽ. an ⁊ q̃ñ rõne affectõis tm̃ ⁊ dicit ꝙ vtrobiqꝫ

SEia. Mulier dedit duos fundos in dotẽ ſub pacto lucrande dotis. h͛ plana ſunt.

QUod ad ſeruitutes. Vẽdidi tibi fundũ ignorãs eũ ſeruũ cũ deberet ſeruitutẽ vicino q̃ vicinꝰ poſtea euincat ſeruitutẽ nõ teneor de euictiõe ad intereſſe cum neqꝫ tota res neqꝫ ꝑs ẽ euicta q̃ñ hmõi fuitꝰ euincit͛. ⁊ h͛ niſi dixiſſẽ optimũ tũc ad intereſſe. Scdo q̃rit͛ ſi vẽdo fundũ: an tenear ꝓſtare eũ dominãtẽ vicino ⁊ dicit ꝙ nõ. etiã ſi dixi optimũ maximũ niſi expſſe dixi ei deberi ſeruitutẽ. l. vlti. plana eſt.

De exceptiõe rei vẽdite. Rubri.

MArcellus. ¶ Si ſeruꝰ. Stichꝰ emerit rẽ cum erat ſeruꝰ ⁊ eo facto liberto fuit tradita: h͛ nũc vẽditor petit: repellit͛ exceptiõe in fcm̃ cetera plana ſunt.

¶ De vſuriſ ⁊ fructibꝰ. Rubrica.

QUꝫ i iudicio. Vẽdidi tibi fundũ ꝓ c. dandis ad certũ diẽ nõ dediſti ⁊ ſic in mora fuiſti: peto vſuras. q̃rit͛ quotas. ⁊ r̃ñ. ꝙ illas q̃ in regiõe illa frequẽtant͛ in q̃ fuit factꝰ ꝯctꝰ ſi mõ nõ ſint ꝯ legẽ. ¶ Sociꝰ. Ego ⁊ titiꝰ eramꝰ ſocij alicuiꝰ negociatiõis cõez pecuniã in vſus ſuos ꝯuertit. titiꝰ etiã lꝫ morã non cõmittat ꝓſtat vſurã. Scdo dicit ꝙ lꝫ ſic in bo. fi. ꝯctibus debeant͛ vſure tñ ſi iudex ꝯdẽnat mihi debitorẽ ex ꝯctu bo. fi. in. c. nõ põt iubere vt caueat de ſoluẽdis centeſimis pꝰ q̃drimeſtre tp̃s. q: ꝯctꝰ futuri tp̃is nõ ſpectat ad iudicẽ: ⁊ q: in poteſtate actorꝭ eſt petere iudicatũ. ¶ Pap. Tutor finita tutela inuenit͛ debitor ex mala adminiſtratiõe in. c. puta lꝫ in nulla mora ſit ex interpellatiõe vel alio mõ facto hoĩs cũ ip̃a re eſt in mora fauore pupilli. quondã eas debebit vſqꝫ ad tp̃us quo illa .c. exſolueret. Scdo põe ꝙ obtulit ꝯſignatũ ⁊ depoſuit dicit nõ teneri: ex tũc cũ noluerit adultꝰ recipe.

VUlgo. Petij fundũ actiõe ex ſtipulatu vel ancillã. venit partꝰ ⁊ fructꝰ poſt litẽ nõ añ ꝑceptꝰ.

IN fideicõ. Põe vt h͛ eſt. §. iuliꝰ. põe vt. ꝯ l. pri.

STipulatꝰ. Ex cã donatiõis ꝓmiſiſti mihi fundũ dare: ⁊ vacuã eius poſ. tradere. poſt hãc ſtipulationẽ tenuiſti ꝑ annũ ⁊ fructꝰ ꝑcepiſti: nũc peto rẽ ⁊ fructꝰ: ⁊ dico venire fructus licet fieri ſit in obligatiõe. Scdo q̃rit͛ an idez de ancilla vt ecce cã donatiõis ꝓmiſiſti ancillã dare ⁊ vacuã poſ. tradere ſi añ traditionẽ naſcit͛ partꝰ an veniat: vr͛ ꝙ nõ: q: ſic vnuz ꝑdictoꝝ tñ dixit nõ venit ſiue etiã vtrũqꝫ q̃ñqꝫ nõ venit vt videt͛: vt q̃ñ ẽptor ancille ſtipulatꝰ fuerit rẽ dari vacuã: q: eius poſ. tradi. nã lꝫ ſint geminata ꝟba. h͛ caſu nõ videt͛ plꝰ ꝯtinere: niſi ꝙ ex natura vẽditiõis eſt. ſed lꝫ ſic allegauerim. dic ꝙ vbicũqꝫ geminant͛ ꝟba ꝑdicto mõ ꝙ veniat in emptiõe ⁊ vẽditiõe ancille ſed ſi alterum tñ nõ. ¶ Si poſt. Vẽdidiſti mihi ſeruũ vel ancillã ⁊ anteꝗ traderes pepit ancilla vel ſeruꝰ aliq̃d tibi q̃ſiuit poſtea aio nouãdi ſtipulatꝰ ſum ſeruũ ꝑdictũ ſeu ancillã: de acq̃ſitis mihi fuit dictũ ⁊ dicit ꝙ actiõe ex ẽpto petuntur cũ nõ ſit in eis q̃ſitis facta nouatio

GEneraliter. Vẽdidiſti mihi domũ: fuiſti in mora tradendi. potuiſti aũt interim locare domũ meretricibꝰ ꝙ non feciſti: nũc volo pecunie habere fructũ ꝑcipiẽde nõ poſſum.

CUm de in rẽ. Mutuaui filio vel ſeruo tuo .c. ſub vſurꝭ q̃ .c. ꝟtit in rẽ tuã: ⁊ tu ꝑ .x. an. ſingulis ãnis ꝓſtitiſti vſuras: licet nõ ꝓbo ꝓmiſſam vſuram. ſi tñ ꝓbẽ ꝑ .x. annos ꝓſtitas vinco. ad h͛ adducit exemplũ aliud. iꝑator quidã flauiꝰ debebat mille filie ſue emãcipate: vel etiã nõ emãcipate qui flauius deliq̃t. vñ fiſcꝰ accepit eiꝰ bona. ⁊ ꝑ .x. ann. ſoluit vſuras de mille illi filie flauij. nunc in vndecimo anno petit illa filia flauij q̃ antenegora vocat͛ ⁊ ꝓnũciauit impa. ꝓ ea: hoc ſolo ꝓbato ꝙ fiſcꝰ ſoluerat vſuras diu illoꝝ mille

PEcunie. Mutuaui .x. titio ⁊ ſtipulatꝰ ſũ reddi mihi .xx. hinc ad annũ. q̃rit͛ an valeat. dicit ꝙ non in eo ꝙ eſt vltra legitimũ modũ vſuraꝝ in eo qđ infra ſic.

GAius ſeiꝰ. Gaius erat maſſariꝰ curie boñ. ⁊ fenerabat pecuniã pu. ſub. iiij. deñ. vt erat ꝯſuetudo. erat etiã alia cõſuetudo. ſ. ꝙ illi q̃ nõ ſoluerẽt minores ſingulis .v. mẽſibꝰ extunc teneret͛ ad vſurã .v. deñ. q̃dã ex debitoribꝰ q̃bꝰ mũtuauit gaius factꝰ eſt nõ ſoluẽdo culpa gaij. aliꝰ aũt ſoluit qđ debuit ⁊ etiã vltra: ita ꝙ ſi fieret cõpẽſatio videret͛ ei q̃libet habere cõſuetudinẽ. q̃rit͛ an fiet cõpẽſatio an nõ cedat lucro rei pu. qđ plus eſt ſolutũ. ⁊ qđ ab alio deficit ſoluat gaiꝰ de burſa ſua: ⁊ r̃ñ. ꝙ cedũt lucro rei pu. eo caſu quo ꝓtextu ꝯſuetudinis nomine pene maiores ꝯſecutꝰ eſt. neqꝫ in releuationẽ eiꝰ cõputat͛ ſi ꝟo ex induſtria ſua maiores vſuras ſtipulatꝰ eſt etiam vltra ꝯſuetudinẽ: tũc q̃dẽ ſatis eſt ſi gaiꝰ tñ inferat rei pu. int͛ oĩa ꝙtũ ſcḋm ꝯſuetudinẽ põt ei deberi: iõ ſi pluſꝗ exigi debuit ab aliquo eſt exactũ: ⁊ ab alio minꝰ lꝫ culpa gaij fiet cõpenſatio. Scdo dicit eadẽ in tutore ſi fecit noĩa ex pecunia pupilli ⁊ q̃dã culpa tutorꝭ facta ſunt nõ ſoluẽdo ⁊ ab alijs exegit plus q: cõpẽſat. iõ dicit q: in tutore nõ hꝫ locũ dicta ꝯſuetu- do.

SEia. Seia accepit .ccc. reddẽda annua trina bima die ſub vſurꝭ .iiij. deñ. ſoluẽdoꝝ i fi. cuiuſlibꝫ anni: ꝙ ſi tũc nõ ſoluerent͛ dicte minores. vel ſaltiz ĩfra tres mẽſes termino elapſo ex tũc teneret͛ ad .vi. deñ. ꝓ libra. Scdo adiecit idẽ obſeruari in ſequẽtibꝰ pẽſionibꝰ q̃rit͛ g͛ an currũt vſure maiores ꝑme pẽſiõis ſtatim poſt annũ infra tres mẽſes. an tunc demũ q̃ñ in oĩbꝰ pẽſionibꝰ fuerit ceſſatũ. ⁊ r̃ñ. ꝑmo anno elapſo ꝑmi anni currere. ⁊ ſic de ſcdo ⁊ tertio.

QUi ſemiſſes. Mutuaui tibi .c. ſub vſurꝭ maximis: ſꝫ pꝰea accepi mĩores ꝑ longũ tp̃s certe videor remittẽ maiores.

QUeſitũ. Procurator cũ mãdato vel geſtor ſine mãdato hũit pecuniã dñi depoſitã. q̃rit͛ an teneat͛ dño ad vſuras. ⁊ r̃ñ. ꝙ nõ. ſi dñs nõ fuerit ſolitꝰ fenerare.

PAulus. Teſtõr legauit mihi ancillas duas: puta arethuſam ⁊ pãphilã heres fuit in mora tenet͛ ad partꝰ editos poſt moram.

HEres. Teſtator rogauit heredẽ ſuum vt hereditatẽ totã reſtitueret mihi poſt mortẽ ſuã heredis: ⁊ h͛ excepto reditu medio tp̃e ancille. q̃rit͛ an partus ſint reſtituẽdi: ⁊ ſi ꝯtinẽtur appellatiõe reditus. ⁊ r̃ñ. ꝙ nõ. ꝙ eſt veꝝ. Scdo dicit in generali reſtitutiõe here. deducto reditu. Idẽ dico in ſpãli reſtitutiõe alicuiꝰ rei: vt ecce rogatus vt ancillã mihi reſtituat ſine reditu cũ ipſe heres moriat͛. nã non reſtituet partũ eiꝰ

NEqꝫ. Fundũ meũ poſſidebas mala fide. vñ tenerꝭ ad fructꝰ ꝑceptos añ litẽ ꝯte. ꝯditiõe ſine cã ꝰ poſtea ꝑceptꝭ officio iudicis. ⁊ dicit h͛ ꝙ neutro caſu veniũt vſure dictoꝝ fructuũ

LIberalitatis. Ex cã donatiõis ꝓmiſi rei pu. c. ⁊ nõ currẽt vſure ꝯ me.

CUꝫ vſure. Nõ teneor ad vſuras ꝓcij niſi tradita re.

CUm q̃dã. Mutuaui tibi .c. ſub vſurꝭ .iiij. deñ. ſingulis mẽſibꝰ in q̃bꝰ ſi ceſſares ꝓmiſiſti maiores nõ ex die ceſſatõis tñ immo extunc. poſtea ſoluiſti minores tribꝰ menſibus ⁊ extunc non ſoluis teneris q̃dẽ ad maiores ſed nõ extunc q: iniquũ eſſet ꝙ ꝓ eodẽ tp̃e ad vſuras tenearꝭ ſed ex die ceſſationis tantum.

In tacito. Teſtator in ſecreto reliq̄t .c. cuidā nō capaci ⁊ heres ſecreto ſe datur. h̄ q̄dē .c. auferunt heredi cum vſuris ⁊ danť fiſco. nam non capax habere non debet.

Si dies. Teſtator p̄cepit ſtatuā erigi in municipio ad honorē municipij: ſi dies infra quē poni debeat a teſtōre nō eſt p̄finit⁹: p̄ſes ſtatuere dȝ tp̄s ſi infra illud nō ponat tenetur heres ad vſuras tertie cētesime.

Sed ⁊. Si rei pu. cā aliq̄s miſſus eſt ſubito nulli videtur morā facere: et ergo ad vſuras nō teneť. ¶ Aliqñ. Titius debebat alicui minori .x. ex ꝯtu bone fidei. debenť q̄dē vſure. minores etiā ſine vlla interpellatiōe vel lit. ꝯte. etiam ſi nō ſit q̄ ꝯueniať: q: forte titi⁹ vł abſēs eſt vł ſine hr̄de deceſſit.

Si q̄s. Dicit debitor ſe nolle ſoluere ſȝ facere ius nō eſt in mora. ¶ Cū re⁹. Si re⁹ eſt in mora eoſdem effectus quos hȝ mora ꝯ reū hȝ ⁊ ꝯ fideiuſ. j. e. mora. ¶ Mora. Siue ego ſiue ꝓcurator me⁹ ſiue geſtor negocioꝝ meoꝝ interpellet debitorē meū fecit eū moroſum rōne officij: nec ꝑ eos acq̄ritur actio. ſed impinguať ſicut ſi furē inueniret reꝝ meaꝝ acq̄runt actionē vt de nō manifeſto faciāt manifeſtū: ⁊ ſic in quadruplū: ⁊ ſic denūciatio ꝓcuratoris impiguať ⁊ ad aliud valet vt faciat ꝑpetuā obligationē. ſ. quo ad h̄ vt licet res debita pereat debitori ei⁹ obtētu nō libereť.

Qui ſcit. Siue ſciā te partē hr̄e in fundo quem poſſideo ſiue ſciā totū tuū: non facio fruct⁹ meos in eo q̄d tuū eſt. ¶ In alieno. A nō dn̄o emi fundū in quo ſemiaui alienū frumētū. q̄riť cui⁹ ſit fruct⁹ an me⁹ an ei⁹ cui⁹ fuit ſemē: ⁊ dīc meū eſſe ſicut qñ ex opa ſui alieni quē bo. fi. poſſideo. h̄ aūt ꝓbat ex alio ſimili: vt ecce in meo ꝓpo fundo ſeui alienū ſemē: ⁊ dīc ꝙ eſt me⁹ fruct⁹ ⁊ vſufru. idē eſt ḡ in bo. fi. poſſ. q: plus iuris hȝ bo. fi. poſ. circa fruct⁹ ꝙ̄ fructuari⁹ cū bo. fi. fiant ſtatim ꝙ a ſolo ſeꝑati ſunt ſȝ fructuarij fiunt demum in horreis repoſiti. ⁊ idē q̄d in bo. fi. eſt in eo q̄ hȝ fundū in emphiteoſiȝ vt ſtatim ꝙ a ſolo ſeparati ſunt fiant eius.

Venationē. Fundū meū mala fide poſſediſti ⁊ fruct⁹ ꝑcepiſti ⁊ etiā venādo ibi feras cepiſti: lȝ rē cū alijs fructib⁹

Cum patri. Tenebaꝛ reddas. nō tñ cū feꝛ niſi ⁊c.

Omibi ad fundū cepiſti eſſe minor .v. dicit ꝙ h̄ mora ꝑſeuerat heredi meo ꝓ p̄mo ⁊ ſolet ipſi nō interpelleret.

Mora. Queriť q̄liter mora diffiniť. ⁊ dicit pōpo. ꝙ non pōt diffiniri neq; pōt dici qñ cōmittať. nā tūc cū q̄s interpellatur ꝯgruo loco ⁊ tp̄e loq̄tur de mora q̄ ſic facto hōis. i. ꝑ interpellationē. nā q̄dā alia eſt ſpālis q̄re ipſa cōmittiť ſine fcō hōis. de q̄ h̄ nō dico: an ſit in mora debitor ſi ꝓcurator ei⁹ vł familia interpellať ⁊ dicit ꝙ nō. immo ipē debitor deſinit eē in mora ſi iā eo in mora exn̄te dem ei nouā dilationeȝ.

In bo. fi. In vēditiōe quā tibi feci debes mihi .x. ſi ſis in mora teneꝛ ad vſuras. Secūdo vēdidi filio tuo pro .x. quādā rē cui⁹ noīe ipē inſolidū: tu vero teneꝛ vel q̄d iuſſu: vł de in rē v. vł de peculio q̄riť an in vſuꝛ teneaꝛ. ⁊ dicit ꝙ nō. ſed agam ꝯ te ad ſortē act de peculio vel ſimili. ⁊ ꝙ ꝑ eaȝ nō exigam a filio tuo petā. Tertio ecōtra interpellaui filiuȝ ipſe quidem fuit in mora: teneť inſolidū ad vſuras: pater nō tenetur in pluſq̄ de peculio. Quarto dicit ꝙ ſi duo rei ꝓmittēdi ſunt alter nō teneť inſolidū: licet vn⁹ ſit in mora: q: licet eū interpelleret nō nocet alij. Quinto ſi fideiuſſor in mora ſol⁹ ſit nō nocȝ reo: vt ad vſurā teneať. nā neq; ſi occiderit fideiuſſor ſeruū debitū nocet reo imo liberať re⁹. ⁊ ꝑ ꝯſequēs fideiuſſor directa non vtili tenebitur.

Vſure. Sicut vſura accedit pecunie ſic fruct⁹ rei accedit ſcȝ in bo. fi. iudicis ⁊ in legaꝛ q̄ eis eq̄paranť.

In ꝯrio. gerebā negocia tua ſine mādato: ſolui creditoribus tuis: ⁊ ex mea pecunia vel ex ea quā mutuo accepi ſub vſuris: an tu teneaꝛ mihi in vſuꝛ. p̄mo dīc ſic: ſi cōmode tuū geſſi negociū. in ſecūdo repeto ꝙ̄tuȝ alij dedi nō plus licet a minoribus te liberā. ⁊ hoc dicit.

Videam⁹. Aliqñ peto rē vt meā ꝑ rei vē. ⁊ ibiq; veniūt fruct⁹ ex die more. aliqñ actōe ꝑſonali: ⁊ ibi qñ veniant plene ⁊ vult dicere h̄. vel p̄mo ponit exemplū in ꝯdi. ob cām, vt ecce berta futura vxor titio dedit ei fundum in dotē: ⁊ titi⁹ tenuit ꝑ annū dū ſperabať matrimoniuȝ. deinde deficit ſpes matrimonij: q: accepit aliā ⁊ deceſſit. agit berta ꝯdit. ob cām q̄riť de fructib⁹: ⁊ dicit ꝙ tā illi⁹ anni quo ſperabať mr̄imonium ꝙ̄ alteri⁹ poſtea veniūt fruct⁹: fuitq; mora in rē: q: nulla fuit interpellatio ſiue facta fuit. ſecūdo q̄d ſi ipſa alij nupſit. ⁊ ſic ꝑ ipſam deficit ſpes matrimonij. rñ. idē vt veniāt ne ſeq̄tur abſurditas: q: titius negligeret fundū ꝙ nō dȝ facere. ¶ In fauiana. Debitor multoꝝ creditoꝝ fraude alienauit fundū vel libertus in fraudē patroni: nūc agūt creditores reuocatoria. ſ. actione pauliana: vel p̄ronus agit fauiana ꝯtra acceptatores: q̄ritur an fruct⁹ veniāt ⁊ dicit ꝙ ſic. nā al's non plene diceret fieri reſtitutio maxime q: p̄tor p̄cepit talia alienata reſtitui. ⁊ illi rē reſtitui ꝯtinet rem cū fructib⁹ q̄d aūt de interdicto vnde vi ⁊ actiōe q̄d me. cau. ſubijcit planū eſt. ¶ Si actionē ex cauſa donationis fundū ꝓmiſiſti mihi per ſtipulationē. nūc ago ex ſtipulatu vt tradas. an veniāt fruct⁹ ⁊ dicit ꝙ licet te interpellē extra ius. nō iō veniūt ſed tunc demū cū fuero litem ꝯteſ. nȝ obſtat ſuꝑioribus caſib⁹ vt in ꝯditionib⁹ fruct⁹ veniūt. q: hic pec. ⁊ neq; eſt neq; fuit meū ſi vero petebā ꝙ fuerā meum veniunt fructus. ¶ Ex cā. Peto rem ex contractu bo. fi. puta ex empto vel ꝓ ſocio vt cōices res q̄ ſitas: veniūt fruct⁹ ⁊ demū ago depoſiti vel cōmodati finito vſu in quē cōmodaui. ⁊ hoc dicit. ¶ In interdicto. Foueam in meo feciſti vi vel clā. ago vt in p̄ſtinū ſtatū reponas veniūt fruct⁹ vel quos amiſi vł quos tu ꝑfeciſti. ¶ Cū matrimonij. Plan⁹ eſt. ⁊ in eodē caſu loq̄tur. §. ſequens. ¶ Equis. Teſtator legauit mihi duas equas alienas. ⁊ legauit mihi equitium alienū teneť heres ad fet⁹ poſt morā immo in equitio legato etiā an̄ morā.

In eum. Creditor qui ꝓ .x. hēbat pign⁹ vēdidit illud ꝓ .xx. teneť reddere reſiduū cū vſuꝛ vel ſi vēdidit illud pro .x. tñ nō teneť ad vſuras debitor ex die vēditōis. l. ſe. vīo ꝑ te.

Herenni⁹. Teſtator legauit mihi vineā in kał. iunij ⁊ deceſſit heres pridie vindemias adiuit dicit ꝙ habeo fructū vinee. ceſſit dies legati aditione here.

Herēnius. Mutuaui .x. titio ſine vſuris. deinde ſucceſſit mihi fiſcus. ⁊ ſic ceperūt ei deberi vſure poſt annum puta fiſcus iura ſua ꝯ titiū ceſſit ſeio. nūc agit ſei⁹ iure ceſſo ꝯ titiū. q̄riť an poſſit petere vſuras ⁊ cui⁹ tp̄is. rñ. eius anni quo fiſc⁹ potuit. tñ nō p̄oris vel poſterioꝛ tp̄is. ſ. poſt ceſſionem.

Penam. mutuo .x. ⁊ ſtipulor duplam: vel aliquid nomine pene dicit ꝙ ita demuȝ valet ſtipulatio pene ſi legitimā vſurā nō excedit.

Fruct⁹. Marit⁹ donauit vxori fundū credēti donationē valere. q̄ritur an faciat fructus ſuos ꝑcipiendo ⁊ dicit induſtriales ſic: naturales nō. nam neq; ali⁹ bo. fi. poſ. fac ſuos naturales ſed tñ induſtriales.

Fructus. Vſufructuari⁹ pōt pignorare ius q̄d habet. h̄ eſt rei vtilitatē.

¶ De nautico fenore. Rubrica.

Traiectitia. Mutuo tibi .x. aureos portandos vltra mare meo ꝑiculo ſi nauis pereat: h̄ q̄dē pecunia dicitur traiectitia infra cētesimā vſurā poſſum paciſci. ſed ſi nō aqua ſed hic ꝯſummare debebas hoc acto non erit traiecticia ⁊ ſic p̄dictā vſurā ſic magnā nō poſſum ſtipulari. Scd̄o pone ꝙ mutuo tibi .c. aureos vt emas merces hic ⁊ portes vltra mare q̄riť an he merces ſint traiectitie vt ſic poſſiȝ vſurā paciſci. ⁊ reſpō. ſi actū eſt vt meo ꝑiculo ſint ſic. al's nō.

Labeo. Mutuaui tibi .c. aureos meo ꝑiculo quos reddere ꝓmiſiſti cū peterē ⁊ extūc deſināt meū eſſe ꝑiculuȝ poſtea decedis ſine herede vel nō inueniꝛ vt poſſem petere debeo proteſtari coram bonis viris me denūciare ſeu petere nō poſſe. ⁊ cedit loco petitiōis ſeu denūciatiōis.

In nautica. Mutuo tibi .c. aureos meo ꝑiculo ⁊ ꝯuenti vt iter arripes kał. martij. certe extūc eſt nautica ⁊ currit cētesima vſura.

NIhil. Inter duos caſus dicit nō eſſe differētiā. primus mutuo tibi .c. aureos portādos ſupra mare: ſʒ nō meo periculo. certe nō eſt traiecticia: neq; debet̃ cēteſima vſura. ſʒ al's minor. ſecūdo ꝑmo recepi cū mutuaui meo periculo vſq; ad mēſem: nō vltra certe ex tūc nō eſt traiecticia vt debeat̃ maxima vſura: in ꝑmo tñ nullo tpe fuerit maior debita: in ſecundo ex finito mēſe. ¶ Nec pignora. Mutuaui tibi .c. traiecticia ſub pignore. ſtipulor cēteſimā vſurā que i capite anni duplicat ſortē. mittebā quēdā ſeruū in repetēda pecunia: cuius opis ꝑdicti ſtipulabar .xij. impiales ꝓ quolibet die ſub eodē pignore. q̄rit̃ an valeat. dicit ꝙ nō. q2 inter totū nō debeo habere vltra duplatā ſortē in fine anni. h̄ aūt eſſet ampli9. vnde neq; pignora poſſum tenere ꝓ eo qd̄ plus eſt. ¶ Nō in ſingulas. Mutuo tibi .c. traiecticia ꝓ ſingulis dieb9 vnum aureū vſurarū noīe. q̄rit̃ an valeat. ⁊ dicit ꝙ ſic. cū in totū non excedat ſortē in capite anni. ¶ In ſtipulatiōe. Mutuo tibi .c. traiectitia meo ꝑiculo. Itē ſtipulor ꝓ opis ſerui miſſi ꝓ pecunia aliq̄d ꝑ ſingulos dies: deinde ex interuallo ſtipulor vſurā minorē cēteſima: q̄rit̃ an valeat. ⁊ dic̄ ꝙ ſic. dū tñ nō excedat inter hāc ⁊ ſtipulationē operarū duplatā ſortē.

PEriculi. Mutuo tibi pecuniā quam volo mihi reddi ſi nauis venerit ex aſia: ⁊ ſi nō venerit volo reddi cū vſura cēteſima h̄ q̄dā aſſimilat̃ traiecticie: q2 vt tibi creditor ſuſcipit ꝑiculū ⁊ ꝓpter h̄ maiorē vſurā ſtipulat̃: q̄ſi vſura ſit p̄ciū ꝑiculi. ſic hic q2 emit euētū ꝑiculi nauis. ergo cōmodū ſentit h̄ aūt nō hʒ locū ſi datio pecunie trāſeat in talē caſum: in quo ꝯſueuit dari ꝯditio ob cām vt ecce do tibi .c. vt ſeruū tuū mānumittas hoc eſt: vt ſi ſeruū tuū nō manumittas: hēo ꝯd. ob cām ⁊ iō lʒ ſit meo ꝑiculo in eū caſū ſi manumittas nō ꝓpter hoc poſſis ſtipulari vſurā cēteſimā in caſu ſi nō manumittas in q̄ caſu repeto. Secūdo dicit mutuo .ſ. piſcatori expēſuro forte in apparatū retiū: h̄ pacto ſi nō capiat: nil reddat al's ſortem cū vſura cēteſima. vñ valet idem in allecibus. vltimo dicit ꝙ h̄ vſura nautica venit ſine ſtipulatiōe etiā ſolo pacto.

FEnerator. Plana eſt. ¶ In q̄buſdā. Idē caſus eſt q̄ fuit in .l. nihil.

¶ De ꝓbatiōib9 ⁊ p̄ſumptiōib9. Rubrica.

QUotiens. Uolo ſuccedere titio. q2 dico me agnatū ei9 ⁊ ſic de genere ei9 hoc debeo ego ꝓbare. Secūdo ſum dat9 tutor volo me excuſare ꝓpter q̄tuor liberos quia dico me de gēte italica ego debeo me ꝓbare italicū.

QUm tacitū. Teſtator filio ſpurio in ꝑmo teſtō reliquit .c. his ꝯbis o. heres fac ꝙ ſcis rogauerat eū prius in ſecreto poſtea idē teſtōr fec̄ ſcōm te. in q̄ inſtituit eūdē quē prius ⁊ in quo nil dixit de illo legato neq; exp̄ſſe neq; tacite. deīde eo mortuo venit fiſc9 ⁊ ꝯuēit peti. hē. hr̄dē dicēs ſe ab inteſtato ſuccedere debere cū auferri debeat heredi q̄ accōmodauit fidē de reſtituēdo nō capaci. facit eñi fiſc9 tacite intelligi in ſecūdo qd̄ erat dictū in ꝑmo: ac etiā heres dicit ſe cogi repetitū ⁊ ſic fiſcū obtinere niſi ꝓbʒ heres defunctū mutaſſe volūtatē quā habuerat de dādo nō capaci.

EMptorē. Emptor ſerui q̄ agit redhibitoria dʒ ꝓbare vitiū ꝑceſſiſſe vēditionē.

AB ea. In cā quā hēo cū ſeio aduocauit ꝯ me titi9: ego dico eū ñ poſſe aduocatū eē vtrū debeo ꝓbare an ipe ñ poſſit cū q̄libʒ p̄ſumat̃ poſſe. ⁊ rñ. ꝙ debeo ꝓbare. Scdō Pr̄ petit filiū in ptāte eē vt q̄ſita ꝑ filiū q̄rant̃ prī. fili9 dic̄ ſe eſſe emācipatū pr̄ ꝯfitet̃ ſʒ dic̄ emācipationē nō tenere: certe ipe pr̄ dicē dʒ: quia non eſt facta corā ordinario iudice.

QUm ꝓbati. Agit emptor ſerui redhibi. dʒ ꝓbare vitiū ꝑceſſiſſe: qd̄ ſi alio mō nō pōt ꝑ interrogationē ſui queſtionē

SI filius. Agit filius ꝯ prēm ſuppoſiti ꝓbabit. ꝓuocās in exītiā ſui iur. dicēs ſe emācipatū: certe ipe fili9 dʒ ꝓbare tū fauore prīs: tū q2 fili9 dicit ſe ſui iur. idē dic̄ de ſeruo q̄ ad libertatē ꝓuocat.

SI pactū. Feci titio pactū debitori meo de nō petendo licet nō dixi ⁊ eius heredi: tñ intelligitur: ⁊ de herede i

CEnſus. Cēſuales q̄ ꝑncipi ſol telligit̃ niſi ꝯ ꝓbet̃ uerūt cēſum faciat ſcribi vl' ſcript. ꝓbātur nō ꝑ teſtes.

NOn eſſe. Magr̄at9 dedit tutorē pupillo: ⁊ accepit fideiuſſorē ab eo tñ tutela admiſtrata ⁊ male: agit minor ꝯ magr̄atū cū tam tutor ꝙ fideiuſſor ſint nō ſoluēdo. dic̄ magiſtrat9 ego dedi idoneos ⁊ diuites dicit minor imo pauperes. q̄ritur q̄s ꝓbare dʒ. ⁊ rñ. ꝙ magiſtratus.

QUinq̄ginta. Planū eſt.

CUm de etate. Minor .xxv. an. volebat admitti ad honores aſſerēs ſe maiorē ali9 impediēs dicit eū minorem ꝯparauit vterq; vel ꝑ teſtes vel ꝑ ſcripturas natiuitatē ꝓbare. q̄rit̃ cui9 ꝓbatiōib9 ſit ſtādū. rñ. ꝯiorib9: lʒ olim ei ſtaretur q̄ minori noceret.

CIrca. Plana eſt.

QUidā. Gaius tenebat titium ꝓ filio ſuo q̄ gaius in codicillis legata reliq̄t q̄buſdā ſuis fratrib9 p9 mortē gaij titi9 vt fili9 accepit bōa prīs ⁊ fideicō. ſoluit fratrib9 defuncti: ⁊ illi ꝯfeſſi ſūt ꝑ ſcript. ſe accepiſſe fideicō. a titio filio defuncti. cauſidici dicūt ꝙ nō erat fili9. q̄rit̃ an ꝓbet fili9 ſe filiū: dic̄ ꝙ nō. cū in poſſeſſionē ſit filiatiōis: iō fratres defuncti debēt ꝓbare nō filiū

ETiā. Minor vult reſtitui ⁊ ꝓbare de etate: ⁊ inducit matrē ⁊ auiā dicit ꝙ reaccipit̃ vtraq;: licet aliter parentes nō admittant̃.

CUm de lege. Agit legatari9 ꝓ legato. heres dicit ꝙ vult retinere falcidiā. at legatari9 replicat ꝙ hʒ locū: q2 heres hʒ q̄rtā: dicit h̄ ꝙ heres dʒ ꝓbare falcidiā locū habere

QUotiēs. Libert9 agit ꝯ pr̄onū ⁊ ꝓuocat in ingenuitatē. ecōtra pr̄on9 negat eū ingenuū. poſtea petit opas. q̄rit̃ q̄s in ꝑma ⁊ ſcd̄a q̄ōne ꝓbet. Rñ. in ꝑma libertas ꝙ cōſtet vt libert9. in ſcd̄a pr̄on9 dʒ ꝓbare ꝯuētionē operarū.

¶ Qui dolo. Peto a te .x. q̄ mihi ꝓmiſiſti: tu excipis dicens ꝙ dolo te induxi ad ꝓmittēdū: tu debes ꝓbare me dolū cōmiſiſſe. ¶ Interrogatiōis. Titi9 debitor me9 deceſſit: ego vocaui ſeiū ad ius: tanq̄ heredē debitoris: ⁊ interrogaui eum an eſſet heres. rñ. ꝙ ſic vel etiā tacuit ꝙ ꝓ eodē eſt. deinde ꝯueni eū ad debitū. is pēdēte lite negat ſe heredē: ſʒ ego dico eū cōceſſiſſe ꝙ ſic. vel tacuiſſe ipſe negat ꝯceſſiſſe vel tacuiſſe. certe

IN exceptiōib9. Re ego debeo ꝓbare qd̄ aſſero gulā ponit: ad quā dat exēpla vſq; ad finē. ⁊ plana ſūt p̄ter vltimū in q̄ dic̄ aliq̄s dū luderet vēdidit tibi rem alienā vt p̄ciū luderet: tūc re euicta ago de euictiōe ipe vēditor excipit ſe vēdidiſſe in ludo. ꝑ h̄ ſic nō teneri ſe dicit. certe ipe ꝓbat

SI q̄s. Cepi titiū hāc ſuā exceptionē. liberū hoīem ⁊ poſui in vinculis: ⁊ tenui ꝑ annū forte nūc vocat ad ius ⁊ ꝓuocat ad libertatē. q̄rit̃ q̄s ꝓbet: ⁊ certe videt̃ ꝙ eo ipſo qd̄ nō erat in poſ. libertatis ſʒ ſeruitutis tpe quo agere incepit ꝙ incūbat ei on9 ꝓbādi: ſʒ certe h̄ eſſet iniquū vt iō ego exonerarer. q̄rit̃ ⁊ dicit me ꝓbare.

VErius. Teſtōr ſi rē alienā legaret ſciēs: hr̄s tenet̃: ſed ſi ignorās eſſet teſtōr nō tenet̃ hr̄s. vñ hr̄des ꝯſueuerūt negare defunctū ſciuiſſe q̄s g̃ ꝓbet: ⁊ dic̄ ꝙ legatarius.

ETʒ. Poē vt. ſ. e. cū tacitū. ¶ Añ oīa. Creditor agēs hipothecaria duo dʒ ꝓbare rē obligatā: ⁊ fuiſſe in bōis obli

CUm de indebito. ¶ Sʒ h̄ gātis tpe obligatiōis. Titi9 ꝯfeſſus eſt ſe debere mihi .c. q̄rit̃ an teneat̃. rñ. aut eſt indiſcreta ꝯfeſſio q2 nō eſt in cautiōe cā ⁊ nō pōt ꝯuenire ex ea. aut eſt cā puta ex cā emptiōis: ⁊ tūc tenet̃: niſi ꝓbat ꝯfi

PRocula. ¶ Qui te tēs ſe indebitū ꝯfeſſū fuiſſe. ſtamētū. Plane ſunt. ſi arbiter hic ſcriptus eſt.

IMpatores. Fili9 q̄ vult ꝓbare ſe filiū tal' vt vl' ab eo alat̃ vl' eo mortuo ſuccedat ꝓbet teſtib9 vl' ep̄l'is miſſis mr̄e rogādo forte de his filijs.

¶ De fide inſtrorū. Rubrica

QUicūq;. Quicūq; vult ꝓbare cū inſtrō fiſc9 ſit vl' ꝑuatus ꝓbet cū auctētico nō cū exēplo.

REpetita. hic ſcriptus eſt.

SI de tabul'. Plures erāt heredes ⁊ nō poterāt ꝯuenire apud quē eſſent tabule teſtamēti. dic̄ g̃ apud quē ſint

¶ De teſtibus. Rubꝛica.
¶ Teſtimonioꝝ. Tria plane dicit. ¶ Quāq̄. Planus eſt.
¶ In teſtibus. Plana eſt.

Querebat̄ a pncipe q̄ ꝓbatio ſit
Eiuſdem. ſufficiēs in qualibet cā ad qd̄ dixit
ꝙ nō pōt dici nā qn̄qꝫ exigit̄ ſcriptura. qn̄qꝫ plu-
res teſtes. qn̄qꝫ pautiores. tūc qm̄ pauci bn̄ ꝓbāt
vt q2 ſunt fidedigni eſt ergo iudicꝭ arbitrio q̄ ⁊ teſtes ⁊ alia
dꝫ ꝯſiderare: an ſit plena ꝓbatio. ¶ Idē diuus. Pone vt h̄
ſcꝫ nō creditur illis q̄ de auditu dicūt: ſꝫ q̄ interfuerūt maxime
in cā criminali: in qua q̄ nō ꝓbat habetur calumniatoꝛ.
Lege iulia. Accuſo titiū. l. iul. de vi pu. vel p̄ua. induco
ꝯ eū in teſtē ſuū libertū: nō poſſum. idē in impubere vel dāna-
tō pu. iudicio. neqꝫ tn̄ reſtituto in integrū: vel vinculis cuſtodi
tū: vel eū q̄ locauit op̄as ad pugnādū cuꝫ beſtijs in arena vel
meretricē: vl' eū q̄ alias de malo teſtimonio eſt dānat᷒ nō poſ
Lege iulia. Accuſo ſum: ⁊ de quolibet eſt ſua rō.
titiū de aliquo crimine ⁊ adduco in teſtē vel inuitū no-
lo cogi ad teſtimoniū ſocerū vel geneꝝ vel vitricū vel aliqueꝫ
ꝯſanguineū infra. vij. gradū. ⁊ dicit ꝙ nō poſſuꝫ: ita neqꝫ poſ
ſum facere cogi libertū ei᷒ vel libertū filij ſui: vel libertū vxo-
ris titij. naꝫ ⁊ vxoꝛe accuſata nō teſtificat̄ in eam libert᷒ viri.
Itē nō poſſuꝫ facere cogi libertū titij. q2 ⁊ ip̄e eiuſdē colliber
tus erat. Itē nec pſon᷒ neqꝫ pſona cogit̄ ꝯ libertū nec econ-
In legibus. Dixi generuꝫ tra ferre teſtimoniū
⁊ ſoceꝝ: audi qui iſti ſunt.
Ob fidē. Regularit̄ creditur teſti ſiue ſpāliter fuit voca
tus vt ꝯctū audiret: ſiue ob aliam cām ibi exn̄s audiat.
Queſitū. Titius accuſauit quēdā de publico crimine ⁊
q2 nō ꝓbauit: fuit de calūnia ꝯdēnat᷒. q̄rit̄ an hic titi᷒
āmodo poſſit eſſe teſtis in accuſatiōe alioꝝ: ⁊ dicit ꝙ nō licꝫ
aliqua lex ſpecialis hoc nō ꝓhibebat.
Ocio. Queritur an dānat᷒ de adulterio poſſit eſſe teſtꝭ
in teſtō ⁊ dicit ꝙ regulariter nō pōt: neqꝫ g̊ in teſtō.
Ex eo. Querit̄ an mulier poſſit eſſe teſtis in cauſis ⁊ dic̄
ꝙ ſic: qd̄ ꝓbat argumēto ſumpto a ꝯrio q2 ꝓhibet̄ dā-
nata pu. iudicio: g̊ nō ꝯdēnata nō ꝓhibet̄.
Inuiti. Quatuoꝛ pſonas nō cogēdas ferre teſtimoniū
dicit p̄mo ꝙ ille q̄ ꝯduxit pu. vectigal. Itē q̄ eſt in itine
re cā religiōis. Itē ꝯducit ānonā exercitui. Itē pupill᷒.
In teſtimoniū. Accuſat᷒ de publico iudicio nō pōt in
teſtō eſſe teſtis. Itē minoꝛ. xxv. an. nō pōt eſſe teſtis in publi
Ob carmē. Infamauit titi᷒ co iudicio
aliquē faciēdo de eo libellū famoſum: vn̄ infamatus ac
cuſauit titiū de iniuria ⁊ fecit dānari: ⁊ ſic infamat᷒ non pote
rit āmodo eſſe teſtis. ¶ Si ea. An in crimie maieſtatꝭ admit
tunt̄ infames ⁊ ſimiles q̄ al's repellunt̄. certe non.
Si teſtes. Egi ꝯ titiū ad. c. ꝓduxi teſtes: ⁊ re᷒ etiā ꝓdu-
xit ⁊ oēs ꝯcoꝛdāt inter ſe teſtes actoꝛꝭ cū teſtib᷒ rei: dic̄ ſequē
dos honeſtiores ⁊ qd̄ diuus videt̄ dicere.
Ulerent. Habeo teſtes ꝯ titiū q̄ vident̄ moꝛi. peto a iu-
dice vt eos recipiat etiā an̄ litē ꝯte dꝫ iudex adeſſe ⁊ recipere
⁊ facere ſcribi eoꝝ dicta coꝛā teſtib᷒. ¶ Produci. Pone q̄-
tuoꝛ modis vt hic no.
Mandat. Habeo ꝯ titiū cām nō potero aduocatū me
um ꝓducere in teſtē. Itē neqꝫ ꝓcuratoꝛē vel tutoꝛē qui
negociū meū ꝓduxit ad finē.

¶ De iuris ⁊ facti ignoꝛātia. Rubꝛ.

¶ Diuidit ignoꝛātiā q2 al's
Ignoꝛantia. facti: ⁊ hec excuſat. i. nō nocꝫ
alia iurꝭ: ⁊ hec excuſat. i. h̄ nocet. de p̄mo dat̄ exem
plū deceſſit agnat᷒ me᷒ vſqꝫ ad. c. dies debeo pe
tere bo. poſ. certe ſi ignoꝛo factū eū eſſe moꝛtuū nō currūt mi-
hi. c. dies. Scd̄o dic̄ tn̄a vt ecce retēto eodē caſu ſcio moꝛtuū
ſꝫ neſcio ꝙ lex deferat agnatꝭ: certe currūt. c. dies. vel ſcio fcm̄
ſcꝫ me ſcriptū: ſꝫ neſcio ſcriptꝭ hr̄dib᷒ def̄ ſm̄ tabl'as vſqꝫ ad
c. dies. certe cedit tp̄s. Idē in tertio: q2 credo fr̄ēꝫ vl' aliū mi
hi p̄ferri in hr̄ditate fratris. ¶ Si q̄s. Plane dixit ſex m̄ſa.

In oī parte. Propōit regulā ꝙ erroꝛ facti excuſat iuris
nō. eſt rō q2 ius finitū hꝫ pncipiū. ſ. inſtitutiōes ⁊ finēꝫ
ſcꝫ codicē vt in ꝓhemio ffoꝝ. ſꝫ facta ſunt infinita. ⁊ dat exem
pla que habes. ſ. l. ꝓxi. in p̄n. vſqꝫ ad finem.
Plurīū. In alieno facto. itē in q̄litate alterius facti ꝓba
biliter erro nō ſic in meo facto vel mei facti ſeu negocij q̄lita-
te vt ecce alienū factū ꝓbabiliter ignoꝛo vt agnatū meuꝫ de
ceſſiſſe. Ite q̄litatē alieni facti vt deceſſit teſtat᷒ vel inteſtat᷒
⁊ ſic neſcio petā ſm̄ ta. vel ab inteſtato: interim g̊ nō currit tē
pus c. dieꝝ in petēda bo. poſ. qd̄ al's cederet. vt. ſ. l. ꝓx. ⁊ C.
q̄ admit. ad bo. poſ. l. ꝙ diu. In meo xō facto nō eſt pꝛobabi
lis vt q2 ego fullo ꝑmutaui aliud palium ꝓ alio. vt. ſ. locati.
item que. §. item ſi fullo. Item in qualitate rei mee vt ſi ve-
lim reſcindē vēditiōes q̄s feci: dicēs ꝙ neſciui q̄litatē rei mee
vt. C. de reſ. vē. l. q̄ſq̄s. ⁊ ſic cā pōit̄ ꝓ q̄litate facti. itē ꝙ ſubijc̄
de iure ſuo vel de q̄litate i. ſui iurꝭ vl' rei ſui iurꝭ vel facti ſui. ⁊
h̊ in p̄ma. Scd̄o dic̄ ꝙ etiā ſi in alieno facto vel alteri᷒ rei q̄li
tate erro nō iuſte erro in caſu. vt ſi emo ſeruū alienū luminib᷒
effoſſum ⁊ credo eū ſanū. vt. ſ. de ꝯhen. emp. ea que
Uris igno. Duas ponit regulas. p̄ma ꝙ iurꝭ erroꝛ nō
ꝓdeſt vſucap̄e volēti: vt ſi emi a pupillo credēs licere vēdere
ſcd̄a q2 facti ꝓdeſt vt q2 credo vēdentꝭ eſſe cū ſit aliena
Minīſſimū. Procuratoꝛ me᷒ mādato meo emit ſtichuꝫ
vitioſum ſeruū me ſciēte vitiū: ip̄ſo ꝓcura. neſciēte. mea ſciē
tia ſibi nō nocet: quomin᷒ redhibitoꝛia agat ⁊ ſua ignoꝛātia
mihi agē volēti nō ꝓdeſt. vt. ſ. de edil. edi. l. cū mācipiū. §. fin.
Nec ſupina. Emebaꝫ ſeruū vitioſum: poſtea volo agere
redhibitoꝛia vel q̄to minoꝛꝭ refert an fuerit vitiū appa
rēs vt q2 oculi erāt effoſſi. ⁊ tūc nō poſſuꝫ: q2 ſupine ignoꝛaui
an erat luſc᷒: q2 videbatur videre: ita hēbat pulchꝛos oclos
Uris igno. ſꝫ nō videbat: ⁊ tunc agere poſſum.
Emi a pupillo credēs ei licere vēdere: ⁊ ſic erro in iure.
nō poſſū vſucap̄e. vt. ſ. l. iurꝭ. Secūdo ſoluo indebitū credēs
me teneri ex inutili ꝯctu repeto ꝯdi. indebiti.
Erroꝛ facti. Nō nocet in dāno vitando vt ſi erroꝛe facti
credēs me debere puta cū ſeruo meo ꝓmiſſum q̄ nō erat ſol-
uēdo repeto ꝯdit. inde. Itē in cōpēdijs nō nocet vt ſi ignoꝛa
ui deceſſiſſe agnatū meū. vt. ſ. l. i. vl' q2 credo rē quā emo eſſe
vēdētis. vt. ſ. l. iur. §. facti. ⁊ h̊ in maſcul'. nō tn̄ i feminis. Se
cūdo dic̄ ꝙ erroꝛ iurꝭ nō ꝓdeſt in lucris ſeu cōpēdijs. vt ſi ſcio
deceſſiſſe ag̃tū: ſꝫ neſcio iure agnatiōis. deferri bo. poſ. Ter
tio ꝙ iurꝭ erroꝛ nō nocet in dāno vitando: vt in eo qui ſoluit
indebitū ꝑ erroꝛē iurꝭ nō repetit. vt. l. iurꝭ. §. ſuum vero.
Regula. Duo ꝯtinent̄ in hac regl'a: ⁊ da exēpla. ſ. e. l. i.
in p̄n. Scd̄o dic̄ vidēdū vt hꝫ locū. ſ. iſta i vtroqꝫ ſuo dicto ꝙ
dicet in §. ſꝫ facti. vſqꝫ in fine. ſꝫ q̄dā p̄mittit: q̄ plana ſunt.
¶ Sꝫ facti. Dixi i poꝛi l. ignoꝛan. facti nō nocē: ſꝫ h̊ niſi ſit ſu
pina vt ecce p̄ſcripſi an̄ ſtationē ne aliq̄s ꝯhat cū ſuo meo la
nuario: q̄ i ea ſtabat ⁊ lr̄is clarꝭ vt oēs ſcirēt legē: tu ꝯtraxiſti cuꝫ
eo: ex q̊ ꝯctu vis ꝯuenire me inſtitoꝛia nō potes. ¶ Sꝫ iurꝭ.
Dixi i p̄ma. l. iurꝭ ign. nocē. h̊ itellige ſi ip̄e q̄ ig̊rauit erat pit᷒.
vl' iurꝭ pitoꝝ hēat copiā. al's nō nocet. h̊ āt diſtinctio potuit
alios ꝯſulē vl' nō. raro hꝫ locū: q2 tūc tm̄ hꝫ locū qn̄ lucrū q̄rit̄
puta q2 ig̊rabā iure agnatōis deferri bo. poſ. nō āt de dāno
q̄rit̄: q2 tūc idiſticte nō hꝫ h̊ diſtictio locū q2 idiſtincte nō nocꝫ
¶ Si q̄s ius igno. Si hr̄s cū poſſet in falcidia detrahendo
de legatꝭ nō deduxit. q̄rit̄ an poſſit repetē ꝑ ꝯdi. inde. ⁊ ſi q̄dā
erroꝛe iurꝭ: q2 nō credebat ſibi licere ⁊ non repetit aut facti: vt
q2 pl᷒ credebat eē in bōis: ⁊ tūc repetit. ex p̄dictꝭ colligit̄ ſolu
tio tal' q̄ōnis de facto teſtatoꝛ legauit rei pub. c. in op᷒ aq̄du
ct᷒ hr̄s ſoluit totū: an poſſit repetē qd̄ vltra eſt ſolutū ꝙ ꝑ. l.
fal. licuiſſet: ⁊ dicit ꝙ aut ſciēs totū in aq̄ductū impēdi: ⁊ tunc
nō poſſit repetere. tū q2 ſciēs: tū q2 in fauoꝛabilē rē impēſum
eſt: q2 res pu. nō dꝫ de ſuo facē qd̄ ali᷒ de ſuo noluit fieri. Si
xō ig̊rās aut factū ⁊ pōt petere aut ius ⁊ nō pōt factū q2 pl᷒
credit eē i bōis ius q2 nō credit aliq̄d de fal. a iure ꝯſtitutum
Tertio q̄rit̄ an h̊ eadē hēant locū ⁊ ſi ꝓuato ſit legatuꝫ. ⁊ dic̄
idem. Item ⁊ ſi non in opus aliqd̄ ⁊ ſic generalis eſt pꝛedicta

diſtinctio. hoc autẽ ꝓbat ꝑ duo gñalia cuꝫ ṽba conſtitutõis imperatoris cuius ṽba pro parte retulit. ṡ. e. l. §. i. vt ſi verba ſunt generalia: ita regula que ſequitur eſt generalis.

IMpuberes. Si ĩ ꝓdio pupilli cudat̃ falſa mõeta: aut pugnatur an ſciens perdat ꝓdium. dicit ꝙ nõ. quia nihil ſcire intelligitur.

De ſponſalibus. Rubri.

SPonſalia ſunt per verba de futuro vt hic: ſed mr̃imoniũ ſeu nuptie ſeu ꝯiugiũ ꝑ ṽba de ꝓſenti. Sufficit. Spõſalia fiũt ꝑ ſtipulationẽ ⁊ ſine ſtipulatione pactis alijs inter ꝓſentes ⁊ abſentes. cetera plana ſunt.

QVeſitũ. Contraxi cũ berta pupilla ꝑ verba de preſenti queritur an ſint ſponſalia licet nõ ſit matrimoniũ. dicit ꝙ nõ. ſed ſi prius erant facta durãt. cetera plana ſunt.

IN ſponſalibus. Matrimoniũ fit in. xij. anno in femia in mare in. xiiij. anno tã in ma. ꝙ in femia ſpõſalia fiũt in ſeptimo anno. cetera plana ſunt.

De ritu nuptiaꝝ. Rubrica.

MVlierem. Mulier berta erat vxor mea ꝑ ṽba de futuro; miſi ꝓ ea literas ⁊ venit ad domũ meã ꝓſumit̃ iã vxor. ſed ſi ipſa ꝓ me miſit ⁊ ego iui ad eius domũ nõ ꝓſumit̃ vxor. nã mulier ſponſa ad domũ eiꝰ ſpõſi frequẽter vadit vt vxor. ſꝫ hõ ad domũ ſpõſe nõ ſic vadit vt vir. ꝑmũ ꝓbat tali ſimili: q: q̇dã cinna ꝯxit cũ berta ſpõſalia de futuro: tãdẽ miſit ꝓ ea ⁊ ipſa iuit ad domũ ſpõſi: ⁊ ſpõſus cenauit ſecũ ⁊ iuit forte ſpaciũ ⁊ cecidit in flumen ⁊ perijt: q̄rit̃ an ſit lugẽdꝰ ab ea vt vir ⁊ dicit ꝙ ſic. eſt ꝗ ipſa vxor ꝓſumptiõe iuris: ⁊ repetit dotẽ. ⁊ tamẽ eſt virgo. cuꝫ duabꝰ. ll. ſequẽtibus.

LIbertꝰ. Manumiſi arethuſam ancillã meã ⁊ filiũ eiꝰ pãphi. ſeruũ. pãphilus nõ põt matrẽ vxorẽ accipe licꝫ tꝑe natiuitatis in illã ꝯſanguinitatẽ videant̃ habuiſſe q: nulli erãt inſpecto iure ciuili.

SI qua. Licet ſpõſaꝫ accipe ⁊c. Adoptiue. Pr̃ meꝰ adoptauit libertũ q̄ hꝫ titiã filiã. q̄rit̃ an ego poſſim titiam filiã accipe. ⁊ dicit ꝙ ſic. videbat̃ aũt ꝯ̄rium: q: ego ſuꝫ auũculus eiꝰ: vt videt̃: ſed tñ nõ dicit eſſe veꝝ: q: eis deinde efficior cognatꝰ ciuil ꝑ adoptionẽ: q̇bꝰ efficior cognatꝰ. ſꝫ nõ efficior agnatꝰ titie: q: ꝑ feminã ei attineo ergo neqꝫ cognatus: ⁊ ſic poſſum accipe eã. Secũdo dicit ꝙ eadẽ rõne poſſũ ducere in vxorẽ ſororẽ pr̃is mei adoptiui. ſi nõ eſt nata eodeꝫ pr̃e cũ pr̃e meo adoptiuo: ſꝫ eadẽ mr̃e tm̃. ſi enĩ eodẽ tũc eſſet agnata pr̃i meo adoptiuo: ⁊ ſic eã accipe nõ poſſum.

ADoptiuꝰ. Seruiles. Dic vt. ṡ. libertꝰ ⁊ h̄ pleniꝰ pro ſequit̃.

VXorẽ. Vxor priuigni etiã eo mortuo nõ põt nubẽ vitrico ⁊ ecõtra vxor vitrici etiã mortuo nõ põt nubẽ priuiguo vl marito priuigne. clara ſunt ſequẽtia.

NVptie. Cõtraxit mr̃imoniũ filiꝰ meꝰ cũ liberta me ꝯſentiẽte. Itẽ diuertit poſtea me ꝯſentiẽte. dic̃ ꝙ non põt ei recõciliari niſi me ꝯſentiẽte.

IN libere. Quedã ml'ier libera honeſta femina ſtabat mecũ in forma vxoris. h̄ aũt mihi vxor ⁊ ego ſibi vir ꝓſumor:

REas. Vxor titij ꝺ adulterio accuſata ⁊ ꝑ h̄ pꝰ a viro repudiata pẽdente accuſatiõe alij nubere nõ põt.

SImulate. Quidã cũ aliã vxorẽ in ꝓuĩtia hẽret ꝯxit cuꝫ iſta vt ſic euaderet actionẽ ſtupri nõ valet mr̃imoniũ.

GEnerali. Mãdaui titio vt q̄rat filie mee viꝝ vt ꝑ hoc poterit ip̄a ſine meo ꝯſenſu ꝯ̄here cũ illo quã ꝓcurator ei laudauerat

INter pri. Ex ꝑma vxore habui filiũ vxor ṽo ex alio viro filiã: hij duo ꝓuigni recte iũgunt̃ ⁊ filij ex me ⁊ vxore mea naſcituri erũt fratres vtriqꝫ priuigno. Fi liã. Berta filia ſenatoris nupſit liberto nõ valꝫ mr̃imoniũ: ſꝫ ſi ſenator poſtea amiſit dignitatẽ: ⁊ ſic nõ eſt filia ſenatoris. certe

TVtor. Finita tutela nõ põt tutor adultã nõ valet vxorẽ ducere: niſi pr̃ ſpõſalia ꝑus feciſſet.

SI q̇s offi. Pr̃ãs ꝑ annũ nõ põt ducere in vxorẽ aliquã de iuriſditione ſua ſed ſponſalia per ṽba de futuro ſic: vt nõ tñ pꝰ depoſitũ officiũ liceat ĩpune penitere deſpõſate.

STuprũ. Mulier cõmittit ſtuprũ ſi turpiter viuit ⁊ q̄ſtũ facit palã: vel nõ palã. Itẽ ea q̄ alteriꝰ ꝯcubina ꝙ pr̃oni fuerit iã nõ eſt honeſta: nõ tñ dicit eã ſtuprũ cõmittere.

SEmper. Pone exemplũ. ṡ. e. ſi qua. §. i.

PAlã. Senator nõ põt ꝯ̄here cũ ea q̄ palã facit q̄ſtũ nũc ꝗ exponit q̄ dicãtur palã feciſſe. Senatꝰ. Senator nõ põt ducere vxorẽ dãnatã pub. iudicio in illo quo cuilibet de ppl'o accuſare licꝫ. ſcd̃o dicit ꝙ ea q̄ eſt dãnata de calũniã cã pu. iudicij vl de ꝓuaricatõe de pu. iudicio nõ videt̃ dãnari Tertio ꝙ ea q̄ eſt deꝓ̄henſa in adulterio hr̃ ꝓ dãnata de pu.

LEge iul. Duo dic̃. pͦ ꝙ iudicio. cetera plana ſunt. ſenator vl ex eo deſcẽdẽtes ñ accipiãt vilẽ feminã ĩ vxorẽ. Scd̃o ecõtra ꝙ filia ſenatoris vl ex ea deſcẽdẽtes non nubãt vili hoĩ ⁊ dic̃ q̄ ſit vilis femia ⁊ vilis hõ h̄ capite diuidit

IN eo iure. Quedã lex iul. de maritãdis ordinibꝰ dixit ꝙ liberta nupta pr̃ono nõ p̄t eũ dimittere vt aliũ accipiat eo. ſ. inuito q̇s ꝗ erit pr̃onꝰ cui h̄ ꝓuilegia dant̃ vt alij nõ nubat eo inuito expõit h̄ ꝑ multa rñſa. ⁊ plana eſt. rñ.

FAlie ꝗ mulieres p̄ñt dimittere ſuos viros q̄ñ volũt.

FIlio. Siue ip̄e pr̃onꝰ ſiue filiꝰ alteriꝰ pr̃oni cum duo ſint hẽat libertã vxorẽ: nõ nubet alij eo viro inuito. Si vni. Pr̃õnꝰ aſſignat libertã in teſtõ vni ex filijs q̇dã poſt h̄ liberta nupſit alij cui aſſignata nõ eſt nõ hꝫ ille h̄ ꝓuilegiuꝫ ꝙ alij etiã nubere nõ poſſit eo inuito.

OBſeruandũ. Duo dicit. in ſcd̃o dat exẽplũ ꝺ. l. nuptie.

QVi in ꝓuicia. Diuꝰ. liberta ꝯſuluit ꝓncipẽ ſuꝑ huiꝰ mõi q̄one. dic̃ ei ſe nupſiſſe auũculo ſuo credẽs licẽ ꝺ iure ex ꝯſilio auie: ⁊ cũ eo ſtetit diu bñ ꝑ xl. an. ⁊ hũit ml'tos filios: an filij eſſent legitimi. ⁊ rñ. imꝑator ꝙ ſic. fauore liberoꝝ ⁊ ꝓpt̃ diuturnitatẽ tꝑis. nõ aũt ꝯfirmat. ⁊ h̄ eſt ꝙ dicit.

ADiuo. Liberta dicẽs ſe ingenuã cũ liberta eſſet nupſit ſenatori. ⁊. c. in dotẽ dedit eo pacto vt lucraret̃ ſi mulier ꝓcederet: deinde apparuit liberta. ⁊ ſic mr̃imoniũ non valet nec pactũ ſuꝑ dote: cum neqꝫ dos fuerit q̄lit̃ ꝗ ſenatori ꝯſulit̃. rñ.

SI q̇s aget ꝯ̄ libertã actiõe de dolo vel iniuriaꝝ.

Stutor. Nõ põt tutor quõdã pupillã ſuã in vxorẽ accipe de q̄ ꝗ tutore eſt intelligẽdũ vidẽdũ eſt. ⁊ pͦ q̄rit de eo q̇ nõ eſt tutor: ꝑtinet tñ ad eũ ꝑiculũ vt ad tutorẽ: vt q: ſe falſis excuſatiõibꝰ excuſauit vl pupilla eſt capta ab hoſtibꝰ dic̃ hos cõtineri. Scd̃o q̄rit de magr̃atibꝰ ⁊ de fideiuſſore eiꝰ: an hij cõtineant̃: ⁊ dicit ꝙ nõ: q: neqꝫ ĩ nũero triũ tutelaꝝ cõputat̃ onꝰ Tertio q̄rit de honorario q̇ dat̃ cã honoris vt pupillꝰ ſi timeatur ⁊ dicit hũc ꝯtineri. Quarto de eo q̇ nõ geſſit ⁊ dic̃ ꝯtineri. Quinto de eo q̇ eſt in pẽdẽti vt q̇ ſe excuſabat ⁊ interiꝫ puella facta eſt adulta. ⁊ dic̃ ꝑfici debere excuſationẽ: ⁊ ſi ṽa erit nõ ꝯtinet̃ alioq̇n ſic: lꝫ alij dixerũt ꝙ neqꝫ recipit̃ poſtea excuſatio ⁊ ip̄e ꝯtineat̃ vt poſſit eã accipe. Quãuis. Planꝰ ẽ

QVaꝙ. Mulier. Liberta nupta pr̃ono vult eũ inuitũ dimittẽ. ⁊ alij puta colliberto nubẽ nõ p̄t. cetera plana ſũt

NOn ſolũ. Et ſi q̇s. Nõ ſolũ curator adulte nõ põt eã in vxorẽ hr̃e: ſꝫ neqꝫ etiã curator vẽtris cuꝫ eo poſtea nato. ꝯ̄het ml'ier vl filiꝰ eiꝰ dic̃ q̇s q̄re tã diu trãſeat ſcꝫ q̄ñ hẽbit. xij. an. nata. rñ. nõ eſt vis. nã tutor etiã ſi diu adminiſtret̃ nõ põt poſtea ducere.

De iure dotiũ. Rubrica.

PRofecticia. Declarat ꝑ mẽbra q̄ ſit dos ꝓfecticia vſqꝫ ad. §. ſi filiusfa. Si filiusfa. accepit mutua. c. ⁊ dedit in dotẽ ꝓ filia ſua: videt̃ ab auo puelle ꝓfecta q: tenet̃ auꝰ creditori de in reꝫ ṽſo ſoluere illud debitũ. Si filiusfa. Titiꝰ filiusfa. ꝓmiſit. c. ꝓ filia ꝓpria in dotẽ ⁊ factꝰ ſui iuris ea ſoluit dicitꝰ ꝙ a ſenõ pr̃efa. videt̃ ꝓfecta. nã ſuo pr̃e: q: nõ ꝓ hereditaria obligatiõe ſꝫ ſua ꝓpria poſt ꝯcta ſoluit nõ ſui iuris factꝰ. Si pr̃. Planꝰ eſt. Cũ pr̃. Pater idẽqꝫ curator filie emancipate dotẽ ꝓmiſit ꝓ ea. q̄rit̃ an ſit ꝓfecticia. ⁊ rñ. ꝙ ſic. q: magis vt pr̃ ꝙ vt curator vr̃ ꝯſtituiſſe

ADoptiuũ. Plana eſt.

i IUre. ¶ Si in dote. Mulier dedit fundū extimatum .c. in dotē cū valeret .cc. vel .l. tm̄: ⁊ ſic decepꝰ eſt alteruter eoꝝ dicit ꝙ pōt reſtitui vt nō decipiat̄ q꞉ ⁊c.

SI ego. ¶ Dotis. Mulier p̄ter dotē quaſdā alias res dedit viro. ⁊ vult repetere q̄ actione eas repetat. queritur ⁊ diſtinguit̄ aut ſic dedit vt fiāt viri ⁊ ꝯdic̄ ſine cā reſtituētur ſolu. matri. fiūt aūt viri ſi hoc agat̄ inter viꝝ ⁊ vxoꝛē. non aūt licet hoc agi ꝯfiteat̄ vir eas recepiſſe. ſi aūt nō agit̄ vt fiant viri repetūt̄ actiōe mādati vl̄ depoſiti: vl̄ reꝝ āmo.

s SI res. Mulier volēs donare viro .l. dedit fundū in dotē valētē .c. eſtimatum .l. dicit ꝙ nō valet talis datio: ſiue fiat iā ꝯtcto matrimonio ſiue antea. nā nec ⁊ aū facta videt̄.

¶ Si mulier. Septem rū. dicit p̄mo mulier dedit ſeruuz in dotē: ⁊ fuit decepta in hoc ꝙ cū eū dederit. nō enim expediebat ei eū dare: dicit ꝙ pōt ipſum ſeruū repetere ſolu. ma. vl̄ ſi vult eſtimationē. Scđo ſi fuit decepta in eſtimatiōe tm̄: vt ſi valeat .xx. eſtimauit .x. tūc etiā eſt electio viri ſolu. mat. reddat ſeruū vel verā eſti. In vtroq꞉ intellige ſi viuit. Tertio dicit ꝙ ſi deceſſit in p̄mo caſu qū mulieris eſt electio accipiat mulier decē q̇bus fuit eſtimatꝰ: ⁊ nō ꝯq̄ratur ſi gratia fiat de eo ꝙ h̊ hꝫ nihil habitura ſi nō eſtimaſſet nihil haberet: ⁊ hoc ſit q̄rtū dictū. Hec oīa locū hn̄t in muliere maioꝛe ⁊ etiam in minoꝛe multomagꝭ ꝙ̄uis. h̊ plus eſt ꝙ ſi ēt ſeruꝰ deceſſit: hꝫ iuſtā eſtimationē lꝫ maioꝛ nō .vij. hr̄ ſi vir non ſit in dolo: ſed deceptio fuit ipſa re. ſi aūt in dolo ſemꝑ tm̄ in iuſta eſtimatōe viuat vl̄ moꝛtuꝰ ſit ſi fuit eſtimatꝰ.

s SI rem. Mulier ꝯuenit dare ſeruū eſtimatū in dotem ⁊ fuit in moꝛa: tūc deceſſit ſeruꝰ: tandeꝫ ſolutū eſt mr̄imoniū. q̄ritur an eſtimationē mulier poſſit repetere. ⁊ dicit ꝙ nō ſecus ſi in moꝛa nō fuiſſet.

ETiam. Siue vir ſiue alius ꝑ eo mādante dotem accipiat ipſe vir accepiſſe videt̄.

i IUlianꝰ. Titiꝰ accepit bertā in vxoꝛē q̄ ꝑmiſit .c. in dotē ſe daturā cū moꝛiet̄ ipſa berta: q̄ritur an valeat. ⁊ dicit iul. ꝙ ſic. qđ ꝓbat a ſimili: q꞉ ſi pure ꝑmiſiſſet ⁊ vir feciſſet pactū de nō petēdo dū illa viueret valeret pactū: ſꝫ paulꝰ dicit p̄mo caſu nō valē lꝫ valeat ſcđo. neq꞉ eſt bonū ſimile: q꞉ p̄mo nunq̄ꝫ dos poterat ſeruire oneribꝰ mr̄imōij talis nature erat pactū ſeu ſtipulatio. ſꝫ ſcđo ſic ſua natura niſi interueīſſꝫ pactū de nō petēdo vn̄ p̄mo nō valꝫ: q꞉ erat factū pactuꝫ de dote lucrāda: ⁊ ſic ſolu. ma. petet vir.

QUod aūt. Siue ſtipulet̄ vir a mulie .c. ⁊ nō dicit cauſaꝫ intelligit̄ cā dotis: cū hoc agebat̄. erat enim in ꝯtrhēdo mr̄imonio: ſiue mulier ſtipulet̄ a viro .c. intelligit̄ donaſſe ꝑpt̄ nuptias cū hoc agebat̄: lꝫ nulla fuerat exp̄ſſa cā.

POſt nuptias. Mulier .c. vel pater ꝑ ea in doteꝫ dedit ⁊ ſic eſt actio q̄ſita pr̄i ⁊ filie. ſi poſtea ſecū filia paciſcatur nō valet pactū.

CUm pater. Pr̄ ꝑ filia .c. noīe dotis ꝑmiſit viro. poſtea eidē viro legat eadē .c. dicit ꝙ nō valet legatū: cum nō plus ſit in legato ꝙ̄ dotꝭ ꝑmiſſiōe. Scđo ſi legauit filie. tunc diſtingue. aut voluit valē legatū ſalua remanēte facta ꝑmiſſiōe viro ⁊ debet̄ vtrūq꞉: aut alterutrū ſolui voluit. ⁊ tunc ſubdiſtingue aut priꝰ agit filia ꝑ legato. ⁊ ꝯſeq̄tur ⁊ cauet de fruādo indēnē ex ꝑmiſſiōe facta viro. aut prius agit vir ⁊ non cauet: ſꝫ tn̄ agēdo poſtea mulier exceptiōe repellit̄.

DOtē. Siue pater ſiue illa mulier dotē dederit p̄mo viro eo moꝛtuo nubēdo ſecūdo. videt̄ eādē dotē donare ſꝫ ſi nō ſeparauit ſe a p̄mo ſꝫ fecit iurgiū ꝑ vnā noctē foꝛte remanet dos eiuſdē mr̄imonij.

s SI ex lapidicinis. Mulier dedit fundū in doteꝫ in quo erāt lapides q̇ nō renaſcūtur quos vēdit ꝑ .c. h̄ .c. erunt dos. nō aūt fructꝰ dotꝭ q꞉ auulſis q̄ nō renaſcūtur idē de domo q̄ erat in eodē fundo vt ſi vēdidit ſupꝑficiē p̄ciū ſit dos. nā h̊ nō ſunt fructꝰ ſꝫ ipſa dotis ſubſtātia.

s SI extraneꝰ. Tria dicit q꞉ aut debitoꝛ mulieris iuſſu mulieris ꝑmiſit noīe dotis: aut extraneꝰ volēs dare vxoꝛi ꝑmiſit .c. noīe dotis. aut ipſa mulier ſeu pr̄ eiꝰ. p̊ caſu ſi vir negligat exigere ⁊ fiat debitoꝛ nō ſoluēdo interim imputat̄ viro ꝙ tūc habeat vxoꝛē indotatā ⁊ ſo. ma. reddat ac ſi habuiſſet. in alijs duobꝰ nō iputat̄ viro: licet negligat exigere ⁊ interim fiat nō ſoluēdo: ⁊ iō p̄iculū erit mulierꝭ.

DOtē. Pr̄ .c. ꝑmiſit viro filie noīe dotꝭ h̊ eadē vir ſtipulatur a titio aīo nouādi iā erit ꝑiculo viri nouꝰ debitoꝛ lꝫ p̄mꝰ nō erat. q꞉ pr̄ vel foꝛte donatoꝛ.

DEbitoꝛ. Debebā berte ex cā mutui: q̄ viro eiꝰ ꝑmiſi mādato ip̄ius. tandē acceptotulit mihi vir eiuſdē mulierꝭ volūtate. refert an iā ꝯtctū erat: qū fuit mihi acceptolatū. ⁊ tē iā tenebar cū effectu ⁊ ſic potuit mihi acceptoferri: aut non erat ꝯtctū. ⁊ tūc nō tenebar cū effectu ex ꝑmiſſiōe. nā ineſt ꝯditio mee ꝑmiſſioni: ſi interim ſeq̄tur. quo caſu neq꞉ acceptilatō tenet. ⁊ ſic mulieri remaneo obligatꝰ cū nō ſeq̄tur mr̄imoniuꝫ ⁊ ſic loq̇tur .l. ſequēs. ſi aūt matrimoniū ſeq̄tur poſt acceptila. tūc eodē tp̄e exiſtit ꝯditio ſtipulatiōis ⁊ acceptilationis. ⁊ ſic nihil videt̄ in dotē eſſe vt in ſi. huiꝰ .l. ⁊ eſt idē qđ in p̊ pōt vir agere ꝯ̄ vxoꝛē actiōe mādati ad intereſſe ꝙ̄tū erat debitum. vltimo exponit ꝟbū dictū in p̄n .l. dotē. ꝙ dos mulieri perit q̄liter intelligatur.

s SI ſerua. Ancilla de facto nupſit ſeruo ⁊ res quaſdā dedit in dotē. ſi ambo poſtea manumittantur incipit valē mr̄imoniū qđ int̄ eos nō valebat. ⁊ res que extāt eſſe dotales incipiunt.

PRomittēdo. Siue clericus ſiue laicꝰ vel etiā mulier doꝛ tēp aliq̄ ꝑmittat tenet̄ ſi modo ſecutū fuerit mr̄imoniū Scđo dicit ꝯſtitui dotē poſſe ſicꝙ ſcꝫ marito debitoꝛi mulier accepto ferat.

s SI pr̄. ¶ Qui debitoꝛē. berta hꝫ titiū debitoꝛeꝫ in .c. ex cā mutui ⁊ pr̄eꝫ eius de peculio: ⁊ deducto qđ pr̄i debetur in peculio erāt .l. h̊ berta nupſit pr̄i ſeio: ⁊ dixit ſit tibi doti ꝙ filiꝰ tuꝰ: aut ꝙ tu mihi debes. q̄ritur an .l. vel .c. ſint dos. ⁊ dicit ꝙ .l. ⁊ hec .l. nō petet āmō mulier a filio vel a p̄re durante mr̄imonio. Scđo q̄rit̄ ꝙ tp̄s reſpiciēdū eſt ꝙ̄tū ſit in peculio. rū. aut fuit ꝯſtituta p̄dicto mō ꝯſtāte mr̄imonio ⁊ ſic inſpicitur tp̄s ꝯ̄cti mr̄imonij Tertio ecōtra nubere voluit filio ⁊ dixit doti tibi ſit qđ mihi dꝫ pr̄ tuꝰ de peculio ⁊ dicit inſpiciēdū tp̄s mr̄imonij. Quarto nubebat alij ⁊ fecit ꝙ filius debitoꝛ ꝑmiſit ex̄neo viro futuro mulieri tantā ꝙ̄titatē ꝙ̄ta debetur de peculio p̄dicte mulieri. q̄rit̄ qđ tp̄s inſpicit̄ ⁊ dicit ꝙ tēpꝰ quo ꝑmittit̄. hoc dicit cū .l. ſe.

QUēadmodū. Titiꝰ debitoꝛ vxoꝛis mee ea volēte ꝑmiſit ſeruo meo .x. vt eſſent mihi dos ꝑ vxoꝛe mea q̄rit̄ an mihi q̄rat̄ ⁊ dicit ſic etiā inuito ſicut queliꝫ ſtipl̄o ꝑ ſeruū fctā Scđo dicit ꝙ ſi fui ignoꝛās hꝰ ꝑmiſſionis ⁊ nō egi ⁊ factus eſt nō ſoluendo titius nō eſt meo ꝑiculo. Tertio ſi dictꝰ titius tradit fundū ſeruo meo vt eſſet dos. ignoꝛo nō teneoꝛ ad deterioꝛatiōneꝫ fundi. ⁊ ita vtroq꞉ caſu periculo mulieris ē dos Quarto dicit ꝙ mulier pōt ꝯſtāte mr̄imonio repetere fundū ꝯdit. ſine cā ⁊ ꝑmiſſione debitoꝛꝭ ex quo maritꝰ nō hꝫ ratuꝫ.

CUm vir. Vir volebat donare vxoꝛi .l. vnde cuꝫ mulier haberet quēdā debitoꝛē a quo recipꝑe debebat .c. ex cā mutui: neq꞉ tn̄ eſſet ſoluēdo niſi in .l. delegauit eū viro in dotē ⁊ cū dotē recepiſſe ꝯfeſſus eſt vir negligit eaꝫ exigere. q̄rit̄ an ſit periculo viri vel mulieris ⁊ aut ſit paupioꝛ debitoꝛ. ⁊ ē viri periculo. aut ditioꝛ vt q꞉ incepit habere .lx. ſed poſtea incepit habere .xx. tm̄. ⁊ tūc eſt ꝑiculo viri a .xl. infra.

CUm dotis. Mulier ꝑ dote quā viro ꝑmittit fideiuſſoꝛē dare pōt

s SI is q̇. ¶ Qđ dꝛ. Mulier dedit in dotē fundū q̊ valebat .c. ⁊ nil aliud in quo fundo vir impendit neceſſario puta ad foſſa. q̄rit̄ an ip̄e iure deſinat eē dos: ⁊ ſic viri i tāta ꝙ̄titate ꝙ̄ta eſt ip̄ēſa. ⁊ videt̄ ꝙ ſic. ex q̄dā regula q̄ dic̄ expēſe neceſſarie ip̄o iure minuūt dotē. ſꝫ tn̄ ſic intellige regulā: vt ſi expēſe ſint minꝰ ꝙ̄ valeat fundꝰ nō deſinet dotalis eſſe ex aliq̄ parte ſed retineat̄ loco pignoris ēt totꝰ. aut impenſa eſt quātū valet fundus ⁊ tunc deſinit eſſe dotalis. ſed mulier ſi obtulerit impenſas vſq꞉ ad annum recuperat fundum.

Secūdo pone ꝙ mulier dedit fundū valētē.c.⁊ inſup.c.in pe
cunia.hic vir impēdit.c.in fundo ꝑ plures vices neceſſario:q̄
q̄ eſt in dotē deſinit eſſe dos.Tertio redit ad ꝑmū ⁊ q̄rit.pōe
ꝙ mulier reddit impēſas vſq ad annū.q̄ro an incipiat fundꝰ
eſſe dos q̄ſi deſierit qd nō videt̄ ꝙ deſijt.q₂ vir interī potuiſ
ſet alienare.an nō videt̄ nō deſijſſe dos.ſ₃ q̄ſi inutiliter remā
ſiſſet ⁊ vires nūc reaſſumat expenſis redditis.⁊ dico ꝙ deſijt
⁊ reincipit neq₃ eū poterit interim vir alienare quia remāſerit
quaſi dotalis.

N Eptura. Tria dicit ꝙ berta habebat obligatū filium
fa.in.c.⁊ p̄rem de peculio:⁊ h̄ nupſit filio: aut ergo de
dit in dotē qd filiꝰ d₃.⁊ ſic.c.aut qd pater ⁊ tūc qd peculiū po
teſt;aut eſt dubiū de quo ſenſit.⁊ dicit ꝙ ad filij debitū reſpi
cere videant̄ ⁊.c.in dotē ſunt.

S I mlier. ¶ Si ex aſſe. Teſtator titiū heredē inſtituit ⁊
rogauit vt.ix.vncias heres berte reſtitueret: hec berta
nubēs ſeio delegauit titiū vt ei reſtituat.q̄rit̄ an hoc fieri poſ
ſit.⁊ dicit ꝙ nō.ſed ipi mulieri d₃ fieri reſtitutio:⁊ ipa poſtea
in dotē det.dicit aliq̄s ꝙ titiꝰ d₃ reſtituere eſtimationē₃ here
ditatis.qd nō pl₃:q₂ nō q̄ſiuit aliqd ius ex dicta delegatōne
⁊ ꝓmiſſione facta titio. ¶ Eius noīe. Pro ancilla credēs li
berā dedi.c.in dotē m̄rimoniū non eſt ſecutū:q₂ nō potuit cū
ancilla ꝯhi.q̄rit̄ q̄s repetet;ego vl' dn̄s:⁊ dicit ſi dedi dona
turꝰ;tūc dn̄s ſi nō donaturꝰ tūc ego.ſecūdo h̄ manumiſſa nu
pſit.q̄rit̄ an ſit dos:⁊ dic̄ aut q̄ncūq₃ ꝯhet eſſ₃ dos:⁊ erit dos
aliter nō.tertio infert ex primo:vt ſi dedi donaturus nūquā
repetā:ſ₃ dn̄s ſic ſi voluiſſē dōare dn̄o ⁊ eiꝰ iuſſu dōaſſē ācille.

T Itia. Berta habebat in hereditate materna quartā
quā ceſſit coheredibꝰ ⁊ ipſi dederūt ei berte quēdā fū
dū quē ipſa dedit in dotē viro cū alijs rebꝰ.tandem vidēs ſe
deceptā petijt ſe reſtitui in integrū.ipſamet vel ea mortua he
redes eiꝰ ⁊ reſtituta eſt ad q̄rtā:⁊ fundū eis reſtituit ex volun
tate viri.q̄rit̄ an vir debeat eſſe ꝯtentꝰ ceteris rebꝰ ea viuēte
vel ea mortua:cū erat pactū de dote lucrāda ⁊ dicit ꝙ nō.ſed
dabit̄ viro eſtīatio fundi.

S I vſufru. Quidā extraneꝰ dedit mihi vſufru.fundi ſui
in dotē ⁊ nō fuit ſibi ſtipulatꝰ.hec berta mihi nupſit et
tandē diuertit.vn̄ repetit dotē.q̄rit̄ q̄liter ei reddā.ſi eni₃ ei ce
dā vſufru.nō valet:ſed redit ad dn̄₃ ꝓꝑetat̄ ex natura vſufr.
ꝯſulit ergo hec lex vt vir locet vſufr.vel vēdat mulieri vt ſic
vir videat̄ rē habere q̄ eſt vſufructuariꝰ ⁊ nō alij cedere ſ₃ q̄ſi
mulier d₃ gratis rē h̄re.fit dicta locatio vel vēditio vno num
mo.

A Ncilla. Quatuor dicit.ecce berta
ancilla nupſit ō facto ⁊ pecuniā dn̄i.c.in dotē dedit.q̄ri
tur an hec pecunia fiat in dn̄io viri:⁊ dicit ꝙ non.niſi teneat
vir ꝑ triēniū nō ꝯſumēdo etiā ſi vſucapiat. Secūdo ſi h̄ mu
lier manumittat̄ ⁊ ſtetit cū eodē viro an tūc ſaltem fiat viri.et
dicit ꝙ nō.ſed dn̄s pecunie eā vēdicat ſi extat:aut ꝯdicit ſi eſt
ꝯſumpta. Tertio redit ad ꝑmū ſi vir vſucepit an̄ terminū an
teneat̄ ad tm̄dē dn̄o pecunie quōdā:⁊ dicit ꝙ nō.nā lucrifec̄
vſucapiēdo. Quarto dicit idem eſſe ſi alio mō deſinat eā ha
bere iure ſine dolo.ſ.ante m̄rimoniū hoc eſt an̄ꝙ ſit illa libera

D Otis ꝓmiſſio. Tria dicit.ꝑmo filiafa.nupſit ignorāte
patre.⁊ aliq̄s extraneꝰ ꝓmiſit dotē.deinde pater ſciuit
⁊ ratū habuit matrimoniū.q̄rit̄ an ꝯfirmet̄ ꝓmiſſio dotꝭ.⁊ di
cit ꝙ pēdebit vſq₃ dū m̄rimoniū valeret:⁊ tūc erit dos. Se
cūdo dicit idē in minore.xij.an.ꝓ qua dos ꝓmiſſa eſt.nā tene
bit ꝓmiſſio q̄n erit matrimo.⁊ tūc erit dos:⁊ interim pendet.
Tertio obijcit̄ p̄dictis duobꝰ ex quadā regula q̄ dr̄ quōcun
q₃ dos ꝓmittat̄ ⁊ intelligit̄ valere ꝓ ꝑmo m̄rimonio nō pro
alio.ſed certe h̄ nō fuit aliud in medio neq₃ etiā erat aliq̄d in
ꝑmo caſu ſine ꝯſenſu p̄ris:neq₃ in ſcd̄o caſu cū pupilla: ſed ſi
ꝑmū m̄rimo.aliq̄d eſſet:dos ab extraneo ꝓmiſſa nō ten₃ in
ſcd̄o ſed tm̄ in ꝑmo. ¶ In domū. Vir cū ad p̄ns nō ſoluet̄
dos ſtipulatꝰ eſt a patre mulierꝭ vſuras dotis vt ex inde alat
eā.tādē ipſa venit ad domū viri ⁊ de ſuo ſuſtētauit.dr̄ ꝙ vir
nō pōt petere vſuras. ¶ Patrona. Patrona ꝓ liberta que
nupſit dedit.c.in dotē₃:ex hoc liberta extitit ingrata.poſtea
nō id p̄rona reuocat dotē:niſi eā ī ſeruitutē reuocet.

P Artꝰ. Ancillas mulier in dotē dedit partꝰ eaꝝ augent
dotē.⁊ ſunt dos.idq₃ ſi vxor dicat viro ꝙ ſint cōes nō valet.
q₂ ſic eſſet donatio q̄ nō valet inter viꝝ ⁊ vxorē ꝯſtāte matri
monio.

I N ambiguis. Stipulatꝰ fui
dotē arbitrio ſerui mei valet ſtipulatio in dubio ⁊ redu
citur ad arbitriū bōi viri potiꝰ ꝙ̄ nō valeat.

S I pater. Pater mulierꝭ donauit.c.viro cā mortis vt
ea eſſent dos.q̄rit̄ an valeat ⁊ dicit ꝙ ſic.ſicut ſi ꝓmiſiſſet pa
ter poſt mortē ſuā. Scd̄o dicit ꝙ ſicut al's donatio cā mortis
reuocatur ꝯualeat donator ſic h̄. Tertio ꝙ ipa mulier nō cō
ſtituit dotē ꝑ donationem cā mortis:q₂ ſic eadē mortua dos
daret̄.⁊ ſic ſoluto ma.eſſet dos ⁊ nō ſeruiret oneribꝰ m̄rimōij

S I de dote. Quidā ꝓmiſit dotē ꝓ mliere q̄ nūc ꝯuēiat̄
a viro.q̄r an inſolidū nō deducto ne egeat ꝯueniat̄:an
nō eo deducto.diſtinguit̄ ſi fuerit extraneꝰ ſemꝑ ꝯdēnat̄ inſo
lidū.ſi fuerit pater inquātū facere pōt. Itē diſtinguit̄ an con
ſtāte m̄rimonio petit̄ ⁊ habet̄ rō ne egeat:an eo finito:q₂ pa
ctū erat forte de dote lucrāda:⁊ tūc diſtinguitur.aut pater de
cepit geneꝝ ſciens ſe nō ſoluēdo:⁊ tenet̄ inſolidu₃:alioq̄n nō
inſolidum ſed quātū facere poteſt,hoc eſt deducto ne egeat.

¶ De pactis dotalibꝰ. Rubrica.

P Aciſci. Paciſcit̄ mulier de die reddēde dotis
Itē de dolo ⁊ culpa.h̄ pacta valēt ſiue anteꝙ̄
matrimoniū ſiue poſtea fuerit ſi mō aſſint quos negociū tan
git.ſ.mulier ⁊ vir.⁊ pater cuiuſlibet eoꝝ vel alteriꝰ q̄ dotē de
dit:al's eis q̄ abſunt nō nocet.

S I conuenerit. Mulier dedit.c.in dotem hoc pacto vt
maritus nō lucretur fructus ſed fiāt dotis.queritur an
valeat pactum ⁊ dicit ꝙ nō indiſtincte.ſecūdo caſu idem ple
nius diſtinguit dicens.quia aut fūdus aut vſufru.eſt dotal':
⁊ cōuenit vt fructus reddant̄:⁊ ſic ſint dos ⁊ ſic non val₃ pa
ctum:aut neq₃ vſufruc.neq₃ fundus eſt dotalis ſed paſſa eſt
mulier maritum percipere fructus:ita vt eos redderet ⁊ eoꝝ
eſtimationem ⁊ ipſe habeat tantūmodo vſuras ⁊ tunc val₃
pactū aſſumpta tm̄ quadā ſub diſtinctiōe. vt ſi q̄dē maritꝰ id
ꝙ pactū interpoſuit de fructibꝰ reddēdis maiorē dotē eſt cō
ſecutꝰ pactū valet.alioq̄n nō valet.⁊ h̄ dicit.

c Vm dos. Pater dedit.c.ꝓ filia in dotē.deinde ex iter
uallo pepigit cū genero:vt in ſpeciē ꝯuerteret̄ pecunia
an valeat:aut tam pater ꝙ̄ filia ꝯſenſerūt pacto cum genero
⁊ valet licet ab initio ſolus pat̄ poſſit paciſci tempore dona
tionis. Secūdo ꝓſeq̄tur q̄n ſolus pater ex interuallo:⁊ dicit
ꝙ nō valet ꝓſit vel noceat filie:ſed valet;vt noceat patri vel
ꝓſit. Tertio ſi ſola filia pepigit ex interuallo:tūc aut in meliꝰ
⁊ ꝓficit ſibi:aut patri.aut in deterius ⁊ ſibi:nō patri preiudi
cat;niſi vna cum eo agat ſoluto matrimonio.

O B res. Donaui vxori mee fundū vel amouit mihi.x.⁊
impēdi in fundo dotali.x.h̄ qd poſſū ei donare ſo. ma.

S I liberis. Mulier dederat in dotē eo pacto vt vir reti
neret dotē ſi liberos haberet ex eo matrimōio.mortua
ea ꝑus dicta mulier finxit ſe viro iratā:⁊ nō an̄ voluit ad eū
redire.niſi vir remitteret pactū de lucrāda dote ꝓpter liberos
⁊ dicit ꝙ h̄ pactū nō valet.

b Ebius. Marcellus habuit filium ⁊ filiam quam co
pulauit marito in vxorem ⁊ promiſit in inſtrumento.c.
nomie dotis:⁊ duo pacta in inſtrumēto inſeruit.primū vt ge
ner hanc dotem nō peteret an̄ꝙ̄ haberet ex ea filios ſm̄ ꝙ ſi
filia decederet in matrimonio ſine filijs dimidiā dicte ꝓmiſ
ſionis peteret ⁊ haberet vir in lucrum:alia dimidia remane
ret fratri mulieris.poſt hec deceſſit marcellus inſtituto filio ⁊
filia equaliter:ſed filie per fideicō.prelegauit dotem p̄dictā.
It accidit ſil'r ꝙ marcellꝰ hūit filiā ex vxore ⁊ pꝰ ea reiec̄ vxo
rē₃ diuertēdo ab ea ⁊ forte ꝑꝑ irā d̄ceſſit h̄ vxor ⁊ iſtituit ſibi

heredes equaliter fratrē ⁊ filiā ex vno ſuſceptaꝫ. poſt h̓ venit
marcellus cū inſtrumēo dotꝭ apud iudicē: ⁊ agit ꝯ filiuꝫ mar
celli qui habebat tres partes hereditatis pr̄is. ſ. duas iure
ſuo: ⁊ vnā quartā in parte ſororꝭ: ⁊ petebat ſibi habere dotē
totā ex vi inſtrumēti: ꝙ ſi filia decederet in m̄rimonio ſine libe
ris haberet vir ꝓ lucro dimidiā partē. qđ colligit̃ ꝙ ſi habe
at filiā: ꝙ multomagꝭ voluerit marcellus lucrari generꝝ totū
Econtra filiꝰ marcelli excipit ex p̄mo pacto qđ d̓ ꝙ nō liceat
genero petere ꝯſtante m̄rimonio ſine filijs: ſed h̓ exceptio nul
la eſt. q̄ h̓ fuit ſolutū: q̄ eſt filia ex m̄rimonio: iđꝫ aliā excep
tionē obijcit. ſ. q̄ nō extitit caſus quo etiā dimidiā lucret̃. vn̄
⁊ ea ſorore viua habeat excep. filiꝰ marcelli facto diuortio ⁊
eandē excep. retinet ea mortua cuꝫ nō extitit caſus ſcđi pacti:
ex quo gener nitebat̃ ꝑ hāc excep. fuit de iure abſolutꝰ filius
marcelli: ſed adhuc in alio libello inſtat marcellus: ⁊ dic̄ ſe he
redem vxorꝭ ꝑ mediā filiā inſtitutā a m̄re vn̄ mediā heredita
tis vxorꝭ vult: ⁊ de eo nō eſt dubiū ꝙ hꝫ. Itē vult dimidiam
dotꝭ: hac rōne pater eā p̄legauit filie illa. c. fideicō. vn̄ cū h̓ fi
lia fecerit filiā ſuā heredē in dimidiā cōpetat filie medietas p̄
legati. ſed certe in hoc marcellus ius hꝫ: neꝫ ꝓpter h̓ ꝙ ſuc
cubuit agēdo ex inſtr̄o dotali dꝫ ꝑdere nūc agēdo ex teſtamē
to marcelli: ⁊ ex teſtō vxorꝭ ſue quondā.

VXor viro. ¶ Si pater. Pater noīe filie c. in dotē pro
miſit: deinde vir fecit pactum de nō petēdo patri: tū di
uortiū factū eſt. nūc pater vel filia dotē repetere vult quaſi vi
deat̃ maritꝰ eā habuiſſe cū pacto remiſerint cū data nō ſit. q̄
rit̃ an poſſint ⁊ r̄n. ꝙ nō.

¶ De fundo dotali. Rubrica

¶ Lex iuli. ꝓhibuit alienari
INterdum. fundū dotalē. ſed hec ꝓhibi
tio fallit in duobꝰ caſibꝰ q̄ hic dicūtur.

LEx iul. Maritus ꝑ v̓ba de p̄nti non pōt alienare fun
dū dotalē neꝫ ſpōſus ꝑ v̓ba de futuro: ſꝫ ſi ei datꝰ eſt
fundꝰ noīe dotꝭ future pōt alienare.

IVlia. A fundo ruſtico extraneo debebat̃ ſeruitus fun
do dotali: in ſequēti debebat̃ ſeruitus a fundo vrbano
dotali. in alio ſequēti in fine a p̄dio mariti: ⁊ plane ſunt

SI marito. Sex dicit hec lex de plāo ⁊ due ſequētes ꝯti
nuant̃ cū iſta.

ETiam. Maritus q̄ fundū habebat in dotē factꝰ ē ſer
uus hoīs licet m̄rimoniū finiat̃ ſeruitute ſupueniente
tū adhuc ꝓhibet̃ alienatio fundi.

DOtale. Mulier marito futuro epiſtolaꝫ miſit. in q̄ ſig
nificauit ſe fundū in dotē dare. maritꝰ v̓o recuſans euꝫ
habere in dotē: ⁊ nolēs habere ex donatione ep̄laꝫ vxori ſue
miſit: in q̄ petijt vt vxor ſibi donaret. cui mulier fragilis ſen
ſus ꝯſentit ꝓpter pactū ſuū actionē de dote ad fundū illū ſo
luto matrimonio nō habebit.

SI fundū. Mulier nocte q̄dam induxit viruꝫ in poſ. ſui
fundi: quē tū alius poſſidebat emptū. c. a nō dn̄o ⁊ pre
ſcribebat neglexit vir vendicare: ita ꝙ cōpleta eſt p̄ſcriptio a
poſſidēte: q̄ritur vtrū ſit in periculo. ⁊ dicit ꝙ ſic. Scđo oppo
nit aliq̄s ꝙ nō p̄ſcribit̃ ⁊ ſic alienat̃ fundꝰ dotalis: q̄ lex iuli.
ꝓhibet ſi de nouo incipet p̄ſcriptio: nō tū ꝓhibet antea icho
atā. Tertio excipit caſum a p̄ma generalitate. ſ. ſi pauci dies
ſuperant ad cōplēdā pre. qđ nō iputet̃ viro.

VIr in fundo. Mulier dedit fundū in dotē in quo fecit
vir expenſas. c. vt inueniret lapidicinas inuenit ⁊ aliq̄s
lapides euulſit. ⁊ dicit lapides viri eſſe ſed de expenſis an vir
ab vxore recupet. quidā dicit ꝙ nō: alij diſtinguunt: vt ſi fun
dus nō eſt deterior: q̄ lapides renaſcant̃ reſtituēde ſunt viro
alioquin nō. ¶ Si ꝑ mulierē. Mulier dedit fundū in doteꝫ
in cuiꝰ parte tm̄ eſt impēſum q̄ti eſt ipſa pars ſolu. ma. ſi faci
at morā mulier in reddēda eſtimatōe fundi dic̄ labeo maritū
lucrari fructus totius fundi qđ falſum eſt. illi eīm tm̄ ad eum
ptinēt: q̄ ex ea parte ꝑcipiunt̃.

De donatiōibꝰ inter viꝝ ⁊ vxorē.

¶ Prohibet̃ donatio fieri iter
MOribus. ꝯiuges. ⁊ reddit tres rōnes hac
lege ⁊ ſequētibus duabꝰ.

SI ſpōſus. Maritꝰ. titiꝰ ⁊ berta vxor mea tenebant̃ mi
hi ad. c. quilibet inſolidū ⁊ ſic erāt duo rei debēdi acce
pto tuli vni eoꝝ aīo donādi vtriꝫ: q̄rit̃ an valeat: ⁊ an
mulier aut neuter liberat̃ aut titiꝰ: ⁊ liberat̃ ip̄e ⁊ non mulier.
Scđo idē dicit generalius vt nō poſſum donare vxori neꝫ
directe neꝫ ꝑ mediā ꝑſonā. Tertio dicit ꝙ ſi alioꝝ ⁊c. ad quā
literā q̄tuor ponit exēpla. p̄mū q̄n cā reꝝ eſt mixta ⁊ ſeparari
nō pōt. ſecūdo q̄n cā reruꝫ ſil̓r eſt mixta ſed ſepari pōt. Ter
tio q̄n cā ꝑſonaꝝ pōt eſſe mixta ⁊ ſeparari nō pōt. Quarto
quando ſimiliter cā perſonarum eſt mixta ⁊ ſeparari poteſt
de p̄mo dicas ꝙ cā reꝝ tm̄ pōt eſſe mixta ⁊ ſeparari nō poteſt
cōmode. vt ſi mulā maritꝰ vxori vēdiderit: ⁊ aliā ei parem do
nauerit quaꝝ neutra alicui expediat habere ſine altera. vt de
edil. edic. eiuſdē §. interdū. ⁊ ita tꝫ donatio. Scđo dic̄ ꝙ cau
ſa reꝝ eſt mixta ⁊ ſepari pōt: vt ſi vir vnam rem vxori vendi
dit ⁊ aliā ei donauit. in vēdita valet venditio. in donata non
tenet donatio. Tertio dicit ꝙ cā ꝑſonaꝝ eſt mixta ⁊ ſepara
ri nō pōt. veluti cū vir vēdidit vxori ſeruū iuſto p̄cio. in cuius
ꝑſona valet vēditio ⁊ eidē vxori donat eundē ſeruū ꝯtuber
nalē q̄ ab eo ſeparari pōt. valet ergo donatio in re donata: ⁊
vēditio in vēdita. ſi aūt ſit ꝑſona q̄ ſine offenſa pietatꝭ nō poſ
ſet ſeparari diceret̃ cā ꝑſonaꝝ mixta ⁊ ſeparabilis: ⁊ iđ dona
tio nō valet in donato: ſed vēditio in vēdito. ⁊ h̓ eſt q̄rtuꝫ exē
plū. Itē aliud exēplū q̄n titiꝰ ⁊ mulier ſunt viro duo rei debē
di. nā vna obligatione teneri dicunt̃: ⁊ ſic cā ꝑſonaꝝ eſt mix
ta. ⁊ tū pōt ſeparari. ⁊ ideo ſi titio acceptofero valet in eo.
in muliere nō. Si v̓o mulieri accepto fero valet in neutro q̄a
p̄ncipale inualidū ⁊ acceſſoriū reddit inualidū vide tu gl. de
v̓bo ad v̓buꝫ. ¶ Si debitor. Vir volens vxori donare iuſ
ſit debitorē ſuū vxori ꝓmittere nō valet. ¶ Si vxor. Titius
mihi dꝫ. x. vxor eius volēs ei donare mihi ꝓmittit aīo noua
di ⁊ fideiuſſorē dat nō tenet̃ neꝫ titiꝰ debito liberat̃. ¶ Si
donatiōis. Vxor tenebat̃ viro in. c. cū vellet ei donare ꝯuēit
eā ⁊ paſſus eſt eā abſolui falſa exceptiōe oppoſita valꝫ q̄dē
ſn̄ia: ſed vir ꝯdicet pecuniā ac ſi nō eſſet abſoluta.

QVod aūt. ¶ Maritꝰ exti. Mulier funduꝫ valentem
l. dedit in dotē eſtimatꝭ. ſ. cū vir alia. l. ei donare vellet.
tandē vir penitet et nō vult tantā eſtimationē reddere. ſꝫ ma
gis fundū. q̄rit̃ an poſſit ⁊ dicit impator ꝙ in electiōe viri eſt
an velit reddere fundū valentē. l. an. c. Econtra ſi valebat. c. ⁊
dedit mulier aīo donādi viro eſtimatū. l. nā ſoluto m̄rimonio
erit electio mulierꝭ: qđ repetat. vl̓ vult eſtimationē. ſ. l. vel fun
dū vult. tertio dicit idē ī cōmodata a viro vxori hoc mō. accō
modo vxori mee codicē forte ad obligādū ⁊ extimo aīo do
nandi ſibi. x. cū valeret. xx. ⁊ ſic. x. poſſit reddere. ⁊ alia. x. vl̓ do
nū habere eligā vel eſtiationē. ſ. vel ipſum codicē.

SI eū. ¶ Inter viꝝ ⁊ vxorem. Donaui vxori mee fun
dū cā mortꝭ valet donatio: q̄ tūc valere incipit cuꝫ ſim
mortuꝰ ⁊ ita m̄rimoniū finit̃ dū viuo: ergo dn̄iū remanet meū
donātis. Scđo q̄ritur an oīs donatio cā mortis valeat int̓
ꝯiuges cū multis modis fiat. dicit ꝙ ſic. Tertio dicit ex quo
oīs donatio cā mortis vꝫ inter ꝯiuges oportet te tolerare q̄
dā vicia ⁊ quaſdā ſp̄alitates in hac donatiōe: ꝙ non trahat̃
retro: ſicut fit de donatiōe inter viuos q̄ retro trahit̃: cū mor
te ꝯfirmat̃. vt ecce ponit. vi. r̄nſa. p̄mū eſt: volebāt dōare vxo
ri fundū cā mortis. ipſa interpoſuit filiūfa. q̄ accipet tandem
decedo ego donator: q̄rit̃ an valeat. ⁊ r̄n. ꝙ nō. ſed patri ī cu
ius erat donatiōe tp̄e traditiōis. q̄ritur etiā ſi hodie ſit ſui iu
ris. ⁊ hoc ſm̄ ius cōe: ſed tū ꝯ dicit vt ſi eſt ſui iuris valeat do
natio in vxorē. al̓s ſi nō eſt ſui iuris filiꝰ nō valet. ¶ Idem
placuiſſe. Sed habebā vxorē filiāfa. cui dōaui fundū cā mor
tis: ⁊ tp̄e quo deceſſit erat facta ſui iuris. q̄rit̃ an valeat. ⁊ ei q̄
rat̃ ⁊ dicit valere. licet ⁊ h̓ ſit ꝯ ius cōe. naꝫ videt̃ p̄ri q̄ſita in
cuiꝰ erat ꝑtāte q̄n fuit ei facta donatio. dicit ecōtra idē ſi vxor
donauit cā mortis filiofa. ⁊ tradit tp̄e mortis donatricis in

uenitur vir ſui iur. valet ⁊ ei q̃rit. nõ patri licet de iure cõi ſec⁹ ſit. ſ. in 3ctib⁹. ſed hic eq̃parant legatꝭ. Quarto ſi vxor dona uit. c. marcas marito pᷣſiſa. ⁊ qñ morit donatrix eſt filiuſſam. dat⁹ in adoptionẽ h̃ eſt vitiũ ſaltim in h̃ ꝙ nõ eſt ſicut. s̃. vt tẽ pus mortꝭ inſpiciat. immo in hoc eſt vitiũ ꝙ retrotrahitur: q꞉ tunc marito acq̃retur. Quinto volebã donare vxori mee. c. marcas hec interpoſuit ſeruuz qui accepit ⁊ mulieri tradidit ſtatim ⁊ mee mortis tpe liber inuenitur. q̃rit mulieri. nam ⁊ h̃ eſt viciũ ſiue ſpeciale ꝙ nõ querit cuius erat tpe donationis ⁊ traditionis. Sexto volebã donare vxori cã mortis. hec in terpoſuit titium vt ei donarem: qui poſtea redonaret mulieri: redonauit ⁊ deceſſit anteq̃ ego donator. q̃ritur an valeat: ⁊ dic ꝙ nõ. q꞉ aliquo mométo debuit fieri titij qd̃ nõ potuit fie ri me viuẽte in donatiõe cauſa mortꝭ. ſecus econtra ſi ego do nator interpoſui titiũ ⁊ trãſtuli in eũ dñiũ: vt i vxorẽ meã trãſ ferret cui donare volebã: ⁊ ſic accepit ⁊ mulieri dederit ⁊ añ me deceſſerit valet q̇dã h̃ donatio me moriẽte. ⁊ h̃ dicit. ¶ Si vxorẽ. Q ſi vxori mee donaui fundũ. h̃ donauit eũdẽ alij me viuẽte. q̃rit an aliq̇d videat agere. ⁊ diſtinguit aut do nauit rem cã mortis ⁊ nihil egit aut inter viuos: ⁊ tũc quia re trotrahit me p̃moriente: ac ſi tunc valuiſſet cum donaui ſic ⁊ ſua traditio retrotrahit ⁊ fingit valẽ ex tpe q̃ ipa alij tradidit

Sed ſi mors. ¶ Cum quis. Donaui tibi lapides vt in tuo edifices donatio eſt. ergo vxori mee ſic donare non potero: niſi quãdo eſſent vxoris edes combuſte.

Ex annuo. Vxori mee in alimẽta dedi. xx. corbes frumẽ ti: ⁊ tot de vino donatio ẽ. ⁊ ideo reuoco quaten⁹ excedit mo dum. i. vltra vires dotis.

Si qs p vxore. Vxor iuit in tuſciã ⁊ fecit ibi expẽſas de meo: an repetã quaſi donuz: ⁊ ſic nõ valet: an nõ poſſim repetẽ: ⁊ dicit ſic veniebat illuc ad me vel alr̃s ꝑ meis factis nõ repeto. idez ſi ꝑ ſuis vel ad ſanctũ franciſcũ iuit ex volũtate mea: vt impẽſas q̃s ei de di nõ repetã vt donũ. nõ enim donat ꝙ neceſſarijs onerbus ſuccurrit. ⁊ hoc dicit. ¶ Si vxor. Tria dicit plane.

Papini. Vir vxori ſue aliq̃ dõauit dic̃ q̃dã epl'a impera toris ꝙ licet donatio non valeat. tamẽ firmet mẽte do natis. ſi non reuocet ſed illã orõnẽ pap̃. h̃ exponit dicẽs ꝙ in ꝑfectis donationib⁹. i. que tradite vel q̃ſi tradite ſunt habeat locũ. alr̃s ſi ꝑmittit vir vxori. c. ex cauſa donationis licet p̃mo riat vir non confirmatur donatio morte donantis.

Si inter extraneos. Titia anteq̃ eſſet mihi vxor rez alie nã mihi donauit: ⁊ ſic incipio vſucapere pro donato. vſuca. cõpleo etiaz ſi mihi fiat vxor titia anteq̃ cõpleã. Idẽ ecõtra ſi titia vxor mea donauit mihi rem alienã. incipio vſucapere ꝑ donato ⁊ ea diuertẽte cõpleo. idẽ ſi ꝯſtãte matrimonio do nauit mihi rẽ alienã ⁊ eodem durãte ꝑficio vſuca. ſiue cã mor tis donauerit ſiue inter viuos: q꞉ non videt fieri pauperior donando qd̃ alienum eſt. ⁊ hoc in. l. proxima.

Si idem. ¶ Si quid in pu. Vxor mea dedit mihi ancillas in dotẽ. ⁊ ego vir impẽdi in pueros: aut tunc cũ pote rant operari ⁊ non repeto expenſas: q꞉ eorum miniſterijs vte bar aut nutriui: ⁊ ſic erant infantes ⁊ nõ poterãt operari vel eos redemi ab hoſtibus. ⁊ hoc repeto.

Illud. Vir ꝯuenit dare vxori certum q̇d panis ⁊ vini ꝑ alimẽtis valet donatio in talẽ cãm: q꞉ non videt dona tio eſſe. quid ergo ſi poſtq̃ cõuenit vir anteq̃ daret vxori ac cepit vxor mutuo ⁊ inde habuit dicit viꝝ teneri ad dandum q̃tũ ſit ꝯſumptũ de annuo. Secũdo pone ꝙ vxor dedit. c. in dotẽ viro ⁊ ſtipulata eſt vſuras ab eo. iiij. deñ. vt inde ſe alat ⁊ tandẽ ſolutũ eſt matrimoniũ. poterit mulier compẽſare ſi ex aliqua cauſa a viro ꝯueniat. nõ aũt poterit repetere vſuras idem ergo. ⁊ cetera plana ſunt.

Cum hic ſtat⁹. Dicit. s̃. l. i. donatiões inter ꝯiuges nõ valere. ⁊ in hoc ſtatu extiterunt vſq꞉ adhuc. Nũc autez impator vocans ſenatores ſuaſit eis orõne vt ſtatuerent ⁊ ip ſe cũ eis vt in aliquo relaxant donatiões vt. ſ. morte ꝯfirmẽ tur donantꝭ: niſi prius penituerit: ⁊ hoc factũ eſt. Secũdo dic ꝙ h̃ hz locũ in q̃cunq꞉ donatione quã facit vir in vxorez: ſiue emendo aliq̇d eius noie volẽs donare ei: ſiue alio modo: ⁊ de hac donatiõe detrahitur falcidia ſi opus eſt. ſicut de legatis nã ꝯfirmat morte vt ⁊ ea in teſtõ relinq̃tur.

Ait oratio. Vir qui donauit vxori ſi vult penitere dum viuit poteſt: ſz ſi nõ penitet heres nõ peniteat. Scdõ di cit ꝙ ille intelligat penitere qui in penitẽtia ꝑſeuerat. Cetez ſi redeat in p̃mã volũtatẽ vt velit donationẽ eſſe: erit donatõ ꝯfirmata morte: ſic ⁊ legata pñt adimi ⁊ ei iterũ legari: ⁊ ſic ẽ volũtas ambulatoria ⁊ hoc ſi penituerit et hoc ꝯſtat: etiã he res reuocat ſz ſi ẽ dubiũ penituerit vl' ñ p̃ſumit nõ penituiſſe. ¶ Si marit⁹. Donaui vxori mee fundũ. deinde pignoraui: ⁊ creditori tradidi. dicit ꝙ videor penitere donatiõis. Secũ do affert caſus vt pignorãdo nõ videor donũ reuocare. p̃m⁹ ſi huius fuit ꝑpoſiti eum obligans cuz creditori tradit. tñ pi gnus apud mulerem remãſit: ⁊ ipa vult ſatiſfacere creditori. Secũd⁹ vt ſi p̃mo obligauit: ⁊ poſtea donauit. Itẽ addit qñ p̃mo donauit ⁊ poſtea obligauit aĩo amouendi donum: ꝙ ſi vult ſatiſfacere ꝙ ꝯſequit a creditore: cui ꝑmittit creditor vt cedat actiões ꝯ heredes viri. ſ. ꝑ debito. ¶ Si marit⁹. Vir donauit vxori fundũ: deinde vir ꝯſci⁹ alicuius criminis ⁊ ad mortẽ dãnãd⁹ poti⁹ ſe p̃cipitauit vel alio mõ ſe occidit: dicit ꝙ infirmat nõ ꝯfirmat donatio. idẽ eſt ſi poſt mortẽ inuenia tur fuiſſe re⁹ criminis le. maie. ⁊ ꝑ hoc eius memoria dãnata. Tertio dicit ſecus eſſe ſi reus criminis donat alij extraneo in ter viuos nõ cã mortis. nã nõ imitat: licet poſtea ſibi cõſciuit mortẽ. ¶ Si miles. Titi⁹ miles cõmiſit delictũ militare vt q꞉ alienauit arma. de quo dãnat⁹ fuit a p̃ſide: ſed in ſnĩa fuit ei ꝑmiſſum vt nihilomin⁹ poſſet poſtea facere teſtamentũ in ca ſtrenſib⁹ bonis. h̃ q̇dã ſi donauit vxori añ ſnĩaz ꝯfirmat mor te. nã ⁊ poſt dãnationẽ poterit donare cã mortꝭ. ¶ Quod ait oratio. Vir donauit vxori. x. ⁊ illa amiſit: ita ꝙ no eſt lo cupletior an ꝯfirmet morte. rñ. ꝙ nõ eſt ꝙ ꝯfirmet cum neq꞉ penitẽdo poterit vir reuocare. Scdõ dic̃ pone ꝙ mlĩer reddi dit viro de ſuo alia. x. q̃ ſalua ſunt ⁊ p̃decedit vir. q̃rit an muli er poſſit repetere ab herede viri ⁊ dicit ꝙ ſic. neq꞉ põt heres viri obijcere cõpẽſationẽ. De alijs. x. male ꝯſumptꝭ. ſ. amiſ ſis retro dicit. ſecus ſi mr̃imoniũ tollat diuortio: vt ecce dona ui vxori mee. x. q̃ ꝑdidit h̃ de ſuo mihi nõ reddidit alia. x. q̃ ſal ua habeã. tandez diuertim⁹ ⁊ ſi ipſa a me repetit. x. q̃ habeo: an ego obijcio cõpẽſationẽ de. x. amiſſis dicit ꝙ poſſum. ¶ Si diuortiũ. Dõauit vir vxori. x. p̃decedit dõataria: infir mat donatio vel ſi ſit diuortiũ infirmat donatũ niſi de nouo velit vir donare vel ꝯfirmare qd̃ fecerat. dicet q̇s q̃liter diuer tens donat. rñ. bñ. q꞉ q̇dã plano aĩo diuertũt. Scdõ diuer tit donãs ab vxore tandẽ recõciliat ⁊ p̃morit: dicit ꝙ ꝯfirma tur donatio ſiue ꝑſeuerauit durãte diuortio in eadẽ volunta te ſiue nõ. Tertio ſi rixa interuenerit inter viꝝ ⁊ vxorẽ ⁊ paci ficata eſt ꝯfirmabit morte p̃cedẽs donatio: q꞉ mr̃imoniũ du rauit. ¶ Si ambo. Prio q̃rit ſi vir donator ⁊ vxor donata ria ab hoſtib⁹ capiant: an ꝯfirmet donatio: ſz nõ ſoluit nunc Scdõ q̃rit ſi ambo decedãt ſimul donator ⁊ donataria: pu ta in naue ſubmergant aut apparet q̇s p̃mo depoſuit ſpm̃: ⁊ certũ eſt q̇d ſit aut eſt dubiũ ⁊ dicit ꝯfirmatã donationẽ: ⁊ h̃ iõ q꞉ nõ p̃deceſſit donataria q̃ ſimul decedit tũc ſi inuicẽ ſibi donẽt vir ⁊ vxor ⁊ ambo ſimul moriunt idẽ eſt. Quarto dicit idẽ in donatiõe cã mortꝭ quã inuicẽ duo ꝯiuges ſibi faciunt ⁊ ambo ſimul moriunt ꝙ ꝯfirmet. Quinto ſoluit p̃maz in q̃ rẽdo diligẽti⁹ circa eã ⁊ ſoluit: q꞉ aut nullus eoꝝ redit ⁊ vidẽ tur ambo mortui p̃ma hora captiuitatꝭ: ⁊ q̃ p̃us capit fingit prius mori: ⁊ ſic ꝯfirmat donatio. aut alter tm̃ redijt ⁊ p̃ſumi tur ꝙ ipe ſupuixerit ⁊ ſibi facta ꝯfirmat. ¶ Qui q̃ſdã. Vir donauit vxori quaſdã res. poſtea legauit quaſdã ex his eas videt adimere vxori q̃s legat. alr̃s nõ. h̃ eſt aũt veꝝ qñ poſtea legauit. Itẽ ſec⁹ etiã ſi poſtea legat ſi mõ exprimat ꝙ nõ aĩo adimẽdi faciat.

Oratio. Nõ ſolũ ꝓhibet donatio inter ꝯiuges ſz etiaz inter eos q̇ tãgũt eos ꝑ ptãtẽ: ita ſicut q̃nq꞉ ꝑmittũtur inter ꝯiuges vel morte ꝯfirmant ita ꝯfirmant inter alios vt

ecce ſocer donauit nurui: licet non valet ſi tamen premoritur
filius ⁊ ſic ſoluitur matrimonium. poſtea decedit ſocer in ea-
dem voluntate perſeuerans confirmatur morte. ¶ Si nurꝰ.
Si nurus donauit ſocero ⁊ premoritur cõfirmatur donatio
Secundo econtra ſi premoritur ſocer an confirmetur: ⁊ rñ. di
ſtinguendo: quia aut ſocer donatarius premoriẽs habuit ſo
lum heredem. ſ. maritum nurus. ⁊ hec nurus rez donatam ſo
cero apud virum: ⁊ ipſa poſtea premoritur viro ⁊ confirmat
donatio quare ipſa ſecundo viro donauerit: quod donaue-
rat ſoccero primo: aut habuit extraneuz ⁊ non preſumitur. im-
mo retractatur ea ratione: quia ſocer donatarius predeceſſit
¶ Si ſocer. Duo dicit. primo ſocer donauit nurui demũ re
pudium ei nurui miſit: ſed eius filius non eaz dimittit: ſed cõ
corditer cum ea ſtetit: dicit ꝙ irrita eſt donatio: quia ꝙ̃tuz eſt
inter ſocerum ⁊ nurum videtur factum diuortium: ꝙ̃nis quo
ad filium non. Secundo duo conſoceri inuicem donauerant
⁊ poſtea repudium miſerunt. idem eſt ꝙ ꝙ̃tum ad eos videa-
tur diuortium: ⁊ ſi eſt donatio infirmetur. Tertio adiecit ꝙ
ad hoc vt dicta donatio facta inter ſoceros morte confirme-
tur: oportet ſocerum donantem durante matrimonio: ⁊ filio
in poteſtate perſeuerante premori: ⁊ filiũ poſtea anteꝙ̃ nurꝰ
Quarto adijc. Pone ꝙ ſocer qui donauit conſocero vl' nu-
rus emãcipauit filium. certe iam non confirmat donatio mor
te ¶ Si ſponſus. Sponſus per vᷓba de futuro donat ſpon
ſe hoc aĩo vt deinde ſecuto matrimonio valeat donatio. q̃rit
an ꝯfirmet morte donantis ſecuto poſtea matrimonio: ⁊ vi-
detur ꝙ non. quia oratio confirmat eam donationem que fit
inter ꝯiuges per vᷓba de p̃ſenti: ſed tamẽ dicit ꝙ ſñia oratio-
nis huius trahitur vt morte confirmetur. ¶ Siue aũt. De
bebat vxor viro ex cã mutui. c. vir liberauit eam ꝑ acceptila-
tionem. queritur an hec liberatio cõfirmet morte. ⁊ dicit ꝙ ſic
⁊ ita hec acceptilatio eſt in pẽdẽti quo ad verba hoc eſt in pẽ
dẽti quo ad effectum. nam demũ p̃moriẽte viro confirmatur:
⁊ ita apparet ſiue res ſit donata ſiue liberatio facta ea confir
matur morte. ¶ Si inter virum. Tria dicit. primo vir volẽs
donare vxori fecit cũ ea ſocietatẽ ex qua pepigit totũ lucrum
eſſe mulier ⁊ tñ ipſa nihil p̃ſtabat. hec q̃dẽ ſocietas nõ valet
neq; inter ꝯiuges neq; inter alios. nec actio ꝓ ſocio naſcitur.
eſt tñ donũ ⁊ iõ morte ꝯfirmatur. Secũdo dicit idem ſi finge
bat nũc vẽdere cũ donaret vxori non eſt donuz vt morte ꝯfir
metur nõ vero eſt venditio. Tertio ſi vendit vir vxori ꝓ. l. qȏ
valet. c. vel vẽdidit ꝓ. c. ſed poſtea p̃ciũ remiſit eſt quidẽ do-
num: ſed morte confirmatur. ¶ Si quis ſponſam. Titius
quãdã puellã habẽtẽ. x. an. tñ duxit in vxorẽ ⁊ duxit domũ
⁊ poſtea donauit ei quaſdã res q̃ritur an valeat donatio cuz
non ſit vxor ⁊ videt ꝙ ſic. ſed tamẽ diſtinguẽdũ eſt aut prius
erat ſponſa ꝑ vᷓba de futuro. ⁊ p̃ſeuerat ſpõſa. ⁊ valet dõatio
vt i ſpõſa. aut nõ p̃ceſſerãt ſpõſalia. ⁊ tũc nõ valz neq; morte
ꝯfirmat. nã nõ ẽ ſpõſa neq; vxor. ⁊ h̾ ȏ ea q̃ potuit de iure eẽ
ſponſa. Sed q̃d ſi de iure nõ potuit eſſe ſponſa vt q: liberta
cũ ſenatore vel pupilla cũ tutore. ⁊ fiat donatio an valeat et
dicit ꝙ nõ ſed aufert vt indigno ⁊ applicat fiſco.

SI ſtipulata. Vir ꝓmiſit vxori. x. annua vt inde ſe alat.
ex q̃ ſtipulatiõe mulier agere vult. querit an poſſit ⁊ di-
citur ꝙ nõ. Secũdo ſi vir p̃decedat an ꝯfirmet ſtipulatio: ⁊
dicit ꝙ ſic. Tertio econtra vxor dedit viro. x. annua forte per
bienniũ vt vir inde ſe alat. nũc penitet vxor ⁊ vult repetere ⁊
dicit ꝙ poteſt vẽdicare ſi extat al's ꝯdicet inquãtũ factꝰ locu-
pletior eſt: licet ecõtra vir nõ repeteret ſolutũ ⁊ ꝯſumptũ ⁊ eſt
ratio diuerſitatis: q: genꝰ mulierum eſt auarꝝ. Secunda ratio
eſt. quia nõ eſt ita conueniens alere virum: ſicut econtra virũ
alere vxorem. Tertia ꝓpter ſexum. quarto pone ꝙ vir ſtipu-
latus eſt ab vxore annuum vt inde ſe alat: p̃moritur vxor: cõ
firmat quidẽ donatio.

SIue vxor. Vxor donauit viro vnuz fundũ ruralẽ in do
natiõem eo tp̃e vel poſtea dixit vt eundem daret pro fi
lia in dotẽ: dic ꝙ lz nõ valeret p̃: tũc tñ ſcdo ꝯfirmat.

SI non. Fecit diuortium vir ab vxore ſed nõ lr̃ime: ⁊ ita
remanet mr̃imoniũ: ꝗ nõ poſſum donare ſibi.

SI mulier. Donaui equum vxori mee quez ipſa occidit
ne ad me poſſet redire licet penituerim. dicit hec lex eaz
teneri mihi ad exhibẽdũ: q: dolo fecit quominꝰ poſſet exhibe
ri. item act. l. aquil.

SEruus. Titius ⁊ ſeius fratres habebãt ſeruũ cõez cui
ꝯceſſerunt donare de peculio cui vellet. hic ſeruꝰ dona-
uit vxori titij. dicit ꝙ ꝓ qua parte eſt ſeij valet. Secũdo dicit
tres erãt fratres habentes rem cõez: eam rẽ vnꝰ donauit vxo
ri ne alijs p̃ſentibus ⁊ non ꝯdicentibꝰ ꝓ partibꝰ alioꝝ valet
donatio ꝓ partibꝰ viri nõ.

VIr vxori. Volebã vxori mee donare. x. ⁊ ideo permiſi
ei ſtipulari a debitore meo. x. anteꝙ̃ exigeret diuertimꝰ
queritur an ipſa agere poſſit ⁊ dicit ꝙ nõ. Secundo pone ꝙ
debitor meus ignorans nos diuertiſſe ſoluit ei q̇s repetet. ⁊
diſtinguit: q: aut extat pecunia ſoluta ⁊ debitor vẽdicat ⁊ te
netur mihi priſtina actione: ⁊ liberat a me cedendo mihi vẽ
dicationẽ. aut nõ extat: ⁊ tũc ago recta via ꝯditiõe ſine cauſa
inquãtũ ipſa locupletior eſt.

QVod adipiſcẽde. Vir volebat expẽdere. c. ꝓ dignitate
ꝯſequẽda: q: ꝑ gradus inferiorum dignitatum oporte
bat eum aſcẽdere in hanc cauſaz viro donat vxor: dicit ꝙ va
let quatenus de hoc dono in hoc impenſum eſt. Secundo di
cit in. l. nup. ꝙ vir volebat effici miles vel effici laticlauisꝰ pro
q̇bus oportebat euz expẽdere: ⁊ dicit ꝙ in hãc cãm vxor põt
ei donare: ⁊ eſt laticlauis q̇ p̃eſt alijs militibꝰ in pugna: ⁊ da
uẽ ꝓijciebat inter cõcertiſſimos hoſtes: ⁊ ſui milites viriliter
pugnantes debebãt eam recuperare.

INter vixꝝ. Cum vir ſperaret mitti in exilium ob delictũ
donauit vxori: valebit donatio quã fecit in vxorẽ vt. ſ.
ꝯfirmet exilio ſubſecuto.

SI extraneus. Rem titij donauit ſeius vxori titij igno-
ranti eam eſſe titij. dicit ꝙ vſucapit rem viri. Secundo
idẽ ſi filiꝰ vel ſeruus viri donauit. vt. ſ. vſucapiat. Tertio q̃rit
qui ſi vxor ſcit rẽ viri añ cõpletã vſucapionẽ: ⁊ videbat ꝙ nõ
ꝑficeret quaſi donet vir patiendo eam vſuca. qȏ. ſ. donare eſt
ꝓhibitum. ſed tamẽ dicit vſuca. compleri.

MArcellus. Vir donauit vxori. x. ex quibus mulier emit
marmora. conqueri poteſt maritus inquantum facta eſt locu
pletior ſic ꝙ ſine dãno mulieris ⁊ ſine metu ſena. conſul. au-
fert maritus. eſt enim ſenatuſconſul. qȏ vetat auferri marmo
ra de edificijs cã negociationis.

INter virum. Vir habebat poſ. cuiuſdaz rei aliene: for
te emerat eam a non dño. queritur an poſſit eam dona-
re vxori. ⁊ dicit ꝙ nõ.

VTrũ. Vir geſſit negocia vxoris. ⁊ impendit. c. que he-
res viri repetet a muliere illa dicit donum ⁊ morte ꝯfirmatuz
ſed heres viri dicit impenſum aĩo repetẽdi. dicit ꝙ in quanti
tate impenſe p̃ſumitur donum vel non. Si paruuz eſt donuz
eſt. al's nõ. itez ex genere impẽſe. nam ſi voluptuaria videtur
ꝙ non animo repetendi: ſi neceſſaria ſic.

QVod iam. Vir donauit vxori. x. ⁊ vxor p̃morit ⁊ legat
viro multa. vir repetit donum. ⁊ dicit ꝙ poteſt licet mu
lier p̃legauerit.

SEd cum mulier. Mulier ſeruum emit. xx. in quam emp
tionem vir dedit refert an venditori numerauit vir. ⁊ re
petit vir quicquid de ſuis cõtingat: quia eã liberauit ere alie
no an ipi mlieri nũerauit: al's non. eſt pure niſi h̾ donũ eſſet ⁊
tunc tenetur mulier inꝙ̃tũ eſt locupletior ⁊ non in plus. vnde
ſi ſerui deceſſerint in nihilum tenebitur.

SI vir vxori. Vir volens donare. x. vxori locauit ei do-
num ꝓ. x. dignã penſione. xx. dicit ꝙ nulla eſt locatio.
Secundo dicit ſecus in depoſito: vt ecce vir depoſuit apud
vxorem librum valentẽ. xx. eſtimatum. x. vt ſic vxor poſſit redi-
dere eſtimationem: erit quidẽ depoſitũ: ſed eſtimatio nõ vale
bit. Tertio dicit rationẽ diuerſitatis: quia i locatione merces
eſt de ſubſtantia locationis. ſz in depoſito eſtimatio non eſt
de ſubſtãtia depoſiti; cum citra extimationẽ valeat depoſitũ

ſed locatio non citra mercedē. ¶ Uxor. Mulier faciens teſtamentum precepit heredi etiaꝫ preſenti vt fructus cuiuſdā fundi daret viro poſt mortē mulieris: vel curaret ita ꝙ haberet: alioquin fecit ſtipulari virum ab herede ibidē. c. ſi vir premorit̃ nulla ſit ſtipulatio: ſed ſi extraneo eſſet facta cauſa mortis valeret ſed per conditionē ob cām reuocaret̃.

Mortiſ. Uir donauit vxori cauſa mortis: quia in caſum mortis ꝛ ſic ſoluto matrimonio conualeſcit: at ſi ſocer nurui cauſa mortis donat non valet: licet moriatur ſocer: q̃a adhuc eſt matrimonium etiam ſi ſocer filium exheredet. Secundo dicit ſecus eſſe ſi ſocer donat nurui in cauſam diuortij ſub tempore diuortij quia valet cum in caſu ſoluti matrimonij ꝯualeſcat. ¶ Res. Uxor dedit in dotem quaſdā res eſtimatas p. c. quas poſtea vir conceſſit eidem mulieri ad vſum licet fiant apud eam deteriores in. l. ꝛ poſtea repetit. c. nomīe dotis mulier. ſ. ſoluto matrimonio non compenſat vir vel heres eius dicta. l. Secūdo queritur ſi in teſtamento vir dixit ꝙ donauit vxori eideꝫ legat an dicte res date ei ad vſuꝫ videātur ei legari: ꝛ dicit ꝙ nō.

Vir vſuras. Mulier viro in dotēꝫ. c. ꝓmiſit hinc ad biēnium. Itē ꝓmiſit vſuras huius biennij vxor viro: neqꝫ vir petijt ſed toto biennio vir aluit vxorem: ꝛ tunc fecit teſtm̄ ꝛ legauit ei dotem: hoc legato non videtur eam releuaſſe ab vſuris dotis ꝓmiſſis. Item eodeꝫ teſtamēto qui firmauit donationem quam in eam fecerat: ꝛ per hoc videt̃ remittere vſuras dotis quia vel remiſerat primo ei: vel remiſiſſe videbatur tandiu non petēdo.

Uxor marito. Mulier viro dedit. c. ex quibus vir emit fundum quem habet: q̃ritur ſi vir al's non eſſet ſoluēdo habet tamen hunc fundum: an teneat̃ vxori ꝛ dicit ꝙ ſic vtili rei ven. vtiꝫ in ſi. dicit non directa. at ſi ipſa ſuam rem donaſſet vxor: tunc directum haberet. Secūdo dicit ꝙ vir poteſt ſi vult reddere eſtimationem fundi empti de pecunia mulieris: ꝛ tunc inſolidum dānatur: non inquātum facere poteſt: ſecus aūt ſi iudicio de dote ꝯueniet̃ quia tunc inquātuꝫ facere pōt deducto ne egeat.

Si quid. Aliquis volebat donare mihi fundum cauſa mortis: ego volens eundem donare pure vxori mee iuſſi ei dari: ꝛ dicit ꝙ non valet. quia ſic fio pauperior. ſ. in hoc: quia conualeſcēte donante teneor ei ad eſtimationem fundi ꝛ ſic fio pauperior: ſed ꝛ ſi moritur adhuc fio pauperior quia non habeo qȯ eraꝫ habiturus.

Si qua. Uir donauit vxori. xx. ꝛ ipſa promiſit ꝑ ſtipulationē ſe redditurā illa. xx. ſi illa ſine cauſa dimiſerit viꝝ mulier poſtea miſit viro repudium ſine cauſa: dicit ꝙ cōmiſſa eſt ſtipulatio: ꝛ tenetur mulier in ſolidam pecuniam. ſecus ſi ſtipulatio non interceſſiſſet. quia tunc non tenetur: niſi inq̄tum locupletior eſt.

Si predia. Titius donauit concubine ſue quaſdam res ꝛ ſic tenuit ſtatim donatio: ꝛ deinde accepit eam in vxorem ꝛ permutauit cum ea quaſdam alias ſuas res: cum illis donatis. antea dicit ꝙ tenet permutatio. Secundo querit ſi iſte aluit mancipia mulieris animo donandi cibaria: an poſſit repetere ꝛ plane ſoluit. ¶ Filius. Titius habebat vxorē diuitem ꝛ ex ea filiū ſeium ſapientem qui res m̄ris adminiſtrabat. die quadam de pecunia matris emit quaſdam res p. c. ꝛ fecit fieri inſtrumēta in ꝑſona ſua filius matre volente. tādē hic filius obijt: ꝛ pater bona filij iure peculij occupauit: nunc mater filij vult agere contra illum viꝝ ꝓ illis. c. vel ꝓ rebus exinde emptis: queritur an poſſit: ꝛ inquātum: ꝛ diſtinguitur quia aut mater voluit filium obligare ꝛ non donare ei: ꝛ tunc tenetur vir vxori de peculio intra annū computandum a morte filij. ſi non ei voluit donare condicet mulier pecuniā inquātum vir eſt locupletior.

Si quis. Donauit vir vxori fundum vt ea eidem viro in dotem det: qȯ ꝛ factuꝫ eſt moriente viro confirmat̃ donatio ꝛ ita iudicio de dote repetat mulier illum fundum. ¶ Diuortio. Donaui vxori mee fundum. diuerti ab ea irritatur donatio. Iteꝫ donaui vxori mee que ꝛ mea liberta erat diuertit a me ꝗuis inuito licet hoc facere non debeat me inuito tamen tenet diuortium: ꝛ ideo donatio quam in eam feceraꝫ infirmatur.

De eo ꝙ. Uxor tignum ſuum donauit viro qui vir illud poſuit in edificio ſuo: nunc vxor penitet ꝛ vult reuocare. queritur vtrum poſſit ꝛ dicitur ꝙ ſic: ſi ad aliquem vſuꝫ eſſe poſſit āmodo tignum ꝛ hoc ſoluto edificio vt dicit in fine. non autem eo durante. vt dicit. ſ. quia lex. xij. tabu. vetat diſſolui edificium. licet de hoc caſu non ſenſit quando dn̄a volēte alienum tignum vir immiſit.

Uir mulieri. Ab vxore mea diuerti: ꝛ poſtea ei donaui vt ad me rediret ꝛ redijt tandem iterum diuertit. an valeat donatio ꝛ dicit̃ ꝙ ſic. ſi verum diuortiuꝫ fuit illud p̄muꝫ qȯ aūt ſit verum poſtea exponit. ¶ Nō vir. Contraxit titiꝰ ſponſalia cum berta nondū duodena per v̄ba d̄ futuro. interim eum accepit in vxorem nondū nubilē: ꝛ ei donauit valet donatio.

Setia. Titiꝰ cū die dn̄ica poſt tertiā deberet bertā in domo p̄ris accipe in vxorē ꝛ poſtea ducere in domū ſuā ꝛ facere inſtr̄m dotis. donauit eidē berte. x. aure. q̃ritur an valeat donatio. ꝛ dicit ꝙ nō eſt curādū qn̄ donatio fiat. ſ. inſtr̄ꝫ dotiſ vel poſt vel ante ductionē vel poſt ſolū. an añ mr̄imoniū ꝛ ſic valet an poſt. ꝛ ſic non valet.

¶ Uirgini. Per ſuꝑiorē caſū intelligas iſtum.

¶ De diuortijs ꝛ repudijs. Rubrica.

Dirimitur. Plana eſt.

Diuortiū. Plana eſt.

Si filia. Pater ꝓ filia emācipata. c. dedit in dotem ꝛ ſtipulatuſ eſt ſibi reddi ſi filia decederꝫ in mr̄imonio al's dixit ꝙ vir lucret̃ filia in odiū p̄ris ꝓpt̃ amoreꝫ viri diuertit. vt ſic non decederet in mr̄imonio ꝛ vir lucret̃. dicit hic ſuccurrendū p̄ri ac ſi non diuertiſſet.

Si pēituit. Uir miſit vxori libellū repudij ꝑ p̄reꝫ m̄lierꝭ vel ꝑ aliū nunciū ꝛ anteꝙ̄ mulieri offerret̃ vir penituit nō erit diuortiuꝫ niſi mulier que accepit indignet̃ ꝛ ipſa velit mr̄imoniū diſſolui. tūc enim ꝑ eā videt̃ mr̄imoniū diſſolui.

Nullū. Quando vir repudiat vxorē p̄ſentem vel etiam mittit ei abſēti libellū repudij debent eſſe ibi. vij. teſtes liberi ꝛ puberes: ꝛ adhibiti. i. rogati inter quos nō cōputatur libertꝰ viri vel vxoris vel patris eorum vel alicuius aſcēdētꝭ.

Quod ait lex. Quatuor dic̄ ꝑ expōit quādam legē que dicit ꝙ liberta nō pōt p̄tonū viꝝ dimittere inuitū quā exponit ſic. ſ. vt alij nubat diuortiū tn̄ eſt ꝛ definit ei eſſe nupta. Itē ſcd̄o ꝙ dotē rehabere nō poterit. Tertio ꝯfirmat qȯ p̄mo dixerat reddēdo rōnē. q2 iō nō pōt alij nubere q2 in culpa videtur eſſe ꝙ patronū viꝝ dimiſit. Quarto dicit ꝙ nec ꝯcubina alterꝰ eſſe pōt dū p̄tonꝰ ſibi nuptā vult. ¶ Ait lex Duo debēt interuenire vt liberta patrono nupta alij eo inuito nubere nō poſſit primuꝫ ꝙ patronꝰ velit eam ſm̄ ꝙ p̄tonꝰ duret. Tertio ꝓſeq̃tur circa p̄mū qn̄ videat̃ p̄tonus ꝓ ſe velle habere ꝛ qn̄ nō. nā vt dixi ſi nō vult ꝓ ſe nubat alij cui vult ergo ſi agat ꝯ eā actiōe q̄ nō dat̃ in vxorem vt reꝝ amotaruꝫ vel alia famoſa hȯ ipſo videt̃ ꝙ eā nolit. vel etiā ſi accuſat eaꝫ de adulterio vel alio crimine ſicut apparet ſaltim aliquo itellectu ꝙ eā nō vult ꝓ ſe ꝛ alij cui vult nubat. Idē ſi aliā deſpōſet. vel etiam illam in ꝯcubinā aſſumat ſatis videtur licētiare eam.

¶ Explicīunt caſus dn̄i viuiani ſuꝑ ff. veteri.

a b c d e f g h k ſunt q̄terni. i triternꝰ. l duternius

100 b 11

Johannes Herzant A 1711

Willem Deutz An 1754

Antonis Ekhart

1661

Jean Coudere 1714

J Bakman

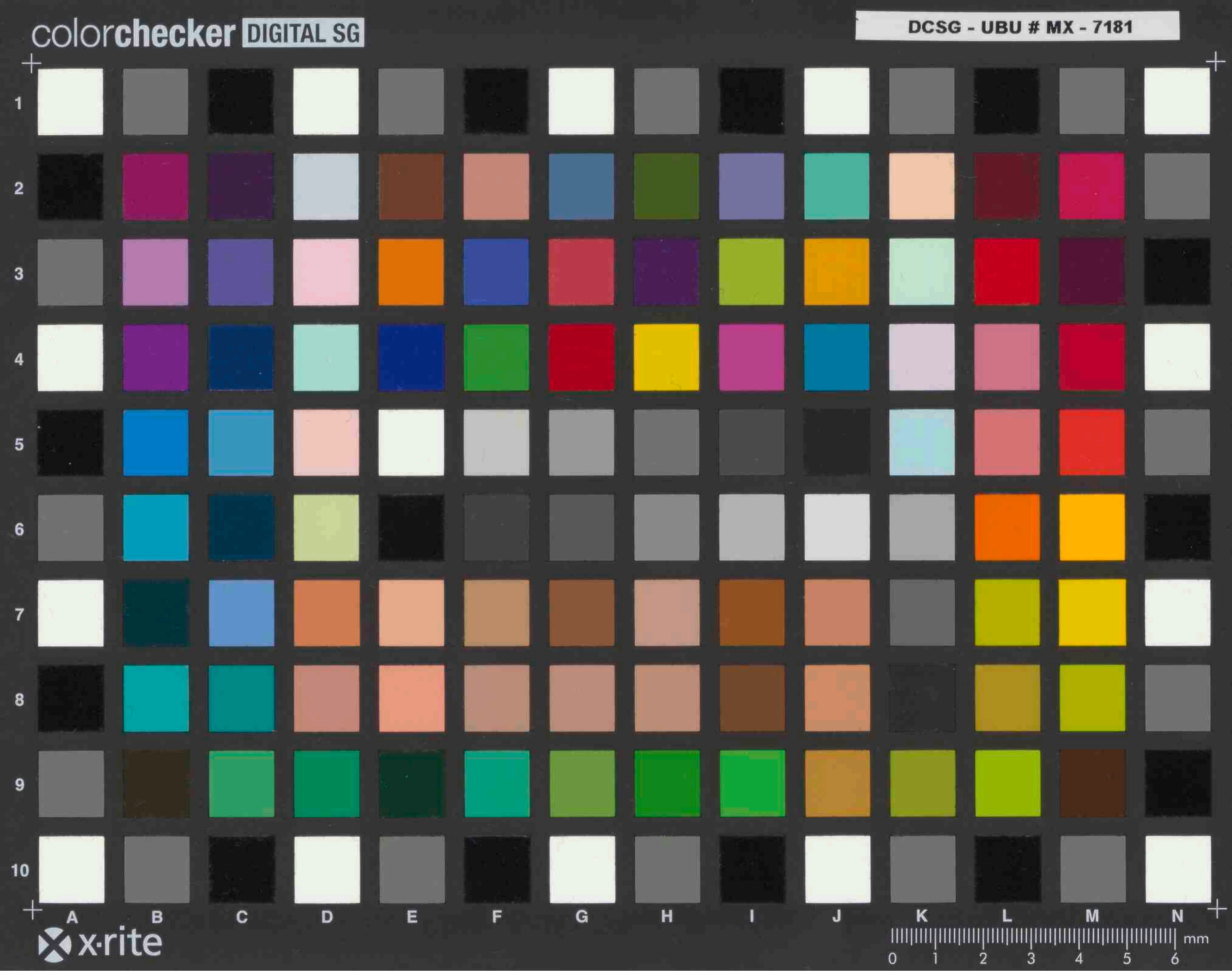
colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A B C D E F G H I J K L M N
x·rite
0 1 2 3 4 5 6 mm